

225.48

B47

1891

A. Fred. Schultberg.

New York, Oct. 15, 1891.

Es. 44:22.

S. Mark 10:30

Eph. 2:10

(XI)

THE NEW TESTAMENT
IN THE ORIGINAL GREEK

Cambridge

PRINTED BY C. J. CLAY M.A. AND SONS

AT THE UNIVERSITY PRESS

First Edition 1885

Reprinted 1887, 1889, 1891

THE NEW TESTAMENT

IN THE ORIGINAL GREEK

THE TEXT REVISED BY

BROOKE FOSS WESTCOTT D.D.

AND

FENTON JOHN ANTHONY HORT D.D.

Cambridge and London

New York

MACMILLAN AND CO

1891

All rights reserved

ALIORUM LITTERAE SUNT EIUSMODI UT NON PARUM MULTOS PAENITUERIT INSUMPTAE IN ILLIS OPERAE.... AT FELIX ILLE QUEM IN HISCE LITTERIS MEDITANTEM MORS OCCUPAT. HAS IGITUR TOTO PECTORE SITIAMUS OMNES, HAS AMPECTAMUR, IN HIS IUGITER VERSEMUR, HAS EXOSCULEMUR, HIS DEMUM IMMORIAMUR, IN HAS TRANSFORMEMUR, QUANDOQUIDEM ABEUNT STUDIA IN MORES.... HAE TIBI SACROSANCTAE MENTIS ILLIUS VIVAM REFERUNT IMAGINEM, IPSUMQUE CHRISTUM LOQUENTEM, SANANTEM, MORIENTEM, RESURGENTEM, DENIQUE TOTUM ITA PRAESENTEM REDDUNT, UT MINUS VISURUS SIS SI CORAM OCULIS CONSPICIAS.

ERASMUS

MDXVI

225,48

B47

1891

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

Gen. Rev. English

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ

ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΗΝ

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ

1 BIBΛΟΣ γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαυεὶδ υἱοῦ Ἀβραάμ.

- 2 Ἀβραάμ ἐγέννησεν τὸν Ἰσαάκ,
Ἰσαάκ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ,
Ἰακώβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ,
3 Ἰούδας δὲ ἐγέννησεν τὸν Φαρὲς καὶ τὸν Ζαρὰ ἐκ τῆς Θάμαρ,
Φαρὲς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἑσρώμ,
Ἑσρώμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀράμ,
4 Ἀράμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμιναδάβ,
Ἀμιναδάβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ναασσών,
Ναασσών δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαλμών,
5 Σαλμών δὲ ἐγέννησεν τὸν Βοὲς ἐκ τῆς Ῥαχάβ,
Βοὲς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωβηδ ἐκ τῆς Ῥούθ,
Ἰωβηδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεσσαί,
6 Ἰεσσαί δὲ ἐγέννησεν τὸν Δαυεὶδ τὸν βασιλέα.

- Δαυεὶδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Σολομῶνα ἐκ τῆς τοῦ Οὐρίου,
7 Σολομῶν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ῥοβοάμ,
Ῥοβοάμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀβιά,
Ἀβιά δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀσάφ,
8 Ἀσάφ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσαφάτ,
Ἰωσαφάτ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωράμ,
Ἰωράμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ὀζείαν,

Ὁξείας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωαθάμ, 9
 Ἰωαθάμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀχας,
 Ἀχας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐζεκίαν,
 Ἐζεκίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Μανασσῆ, 10
 Μανασσῆς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμώς,
 Ἀμώς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσειάν,
 Ἰωσειάς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς 11
 αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος.

Μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος Ἰεχονίας ἐγέννησεν 12
 τὸν Σαλαθιήλ,
 Σαλαθιήλ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ζοροβάβελ,
 Ζοροβάβελ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀβιουδ, 13
 Ἀβιουδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλιακεῖμ,
 Ἐλιακεῖμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀζώρ,
 Ἀζώρ δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαδώκ, 14
 Σαδώκ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀχείμ,
 Ἀχείμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλιούδ,
 Ἐλιούδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλεάζαρ, 15
 Ἐλεάζαρ δὲ ἐγέννησεν τὸν Μαθθάν,
 Μαθθάν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ,
 Ἰακώβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσήφ τὸν ἄνδρα Μαρίας, ἐξ 16
 ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός.

Πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραάμ ἕως Δαυεὶδ γενεαὶ 17
 δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ Δαυεὶδ ἕως τῆς μετοικεσίας Βαβυ-
 λῶνος γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Βα-
 βυλῶνος ἕως τοῦ χριστοῦ γενεαὶ δεκατέσσαρες.

18 ΤΟΥ ΔΕ [ΙΗΣΟΥ] ΧΡΙΣΤΟΥ ἡ γένεσις οὕτως ἦν. Μνη-
 στευθείσης τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ
 συνελθεῖν αὐτοὺς εὐρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος
 19 ἁγίου. Ἰωσήφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν καὶ μὴ θέ-
 λων αὐτὴν δειγματίσαι, ἐβουλήθη λάθρα ἀπολῦσαι αὐτήν.
 20 Ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ
 ἐφάνη αὐτῷ λέγων Ἰωσήφ υἱὸς Δαυεὶδ, μὴ φοβηθῆς παρα-
 λαβεῖν [Μαρίαν] τὴν γυναῖκά σου, τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννη-
 21 θέν ἐκ πνεύματος ἐστὶν ἁγίου· τέξεται δὲ υἱὸν καὶ καλέ-
 σεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν, αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν
 22 αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. Τοῦτο δὲ ὅλον γέγο-
 νεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου
 λέγοντος
 23 Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται γιόν,
 καὶ καλέσουσιν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανοὴλ·
 24 ὃ ἐστὶν μεθερμηνευσόμενον Μεθ' ἡμῶν ὁ θεός. Ἐγερθεὶς
 δὲ [ὁ] Ἰωσήφ ὑπὸ τοῦ ὕπνου ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ
 ὁ ἄγγελος Κυρίου καὶ παρέλαβεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ·
 25 καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν ἕως [οὗ] ἔτεκεν υἱόν· καὶ ἐκάλεσεν
 τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν.

1 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας
 ἐν ἡμέραις Ἑρῴδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνα-
 2 τολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα λέγοντες· Ποῦ ἐστὶν
 ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἶδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν
 ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ καὶ ἦλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ.
 3 Ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς Ἑρῴδης ἐταράχθη καὶ πᾶσα
 4 Ἱεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ, καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς ἀρχι-
 ερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῶν

ποῦ ὁ χριστὸς γεννᾶται. οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Ἐν Βηθλεὲμ 5
τῆς Ἰουδαίας· οὕτως γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου

Καὶ σὺ, Βηθλεὲμ γῆ Ἰούδα, 6

οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα·
ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγοῦμενος,

ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ.

Τότε Ἡρώδης λάθρα καλέσας τοὺς μάγους ἠκρίβωσεν πα- 7
ρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος, καὶ πέμψας 8
αὐτοὺς εἰς Βηθλεὲμ εἶπεν Πορευθέντες ἐξετάσατε ἀκρι-
βῶς περὶ τοῦ παιδίου· ἐπὰν δὲ εὔρητε ἀπαγγείλατέ μοι,
ὅπως καγὼ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ. οἱ δὲ ἀκούσαντες 9
τοῦ βασιλέως ἐπορεύθησαν, καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστήρ ὃν εἶδον ἐν
τῇ ἀνατολῇ προῆγεν αὐτούς, ἕως ἐλθὼν ἐστάθη ἐπάνω οὗ
ἦν τὸ παιδίον. ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα ἐχάρησαν χαρὰν με- 10
γάλην σφόδρα. καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν εἶδον τὸ παιδί- 11
ον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσόντες προσεκύνη-
σαν αὐτῷ, καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσήνεγ-
καν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν. καὶ χρη- 12
ματισθέντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδην δι' ἄλ-
λης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. Ἄνα- 13

χωρησάντων δὲ αὐτῶν ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου φαίνεται κα-
τ' ὄναρ τῷ Ἰωσήφ λέγων Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον
καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἴσθι
ἐκεῖ ἕως ἂν εἶπω σοι· μέλλει γὰρ Ἡρώδης ζητεῖν τὸ παι-
δίον τοῦ ἀπολέσαι αὐτό. ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ 14
παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτὸς καὶ ἀνεχώρησεν εἰς
Αἴγυπτον, καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς Ἡρώδου· ἵνα πλη- 15
ρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος
Ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν γιόν μου. Τότε 16

Ἡρώδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων ἐθυμώθη λίαν,
καὶ ἀποστείλας ἀνείλεν πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθ-
λεὲμ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὀρίοις αὐτῆς ἀπὸ διετοῦς καὶ κατω-
τέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσεν παρὰ τῶν μάγων. Τότε 17

ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος

18 ΦΩΝῆ ἔν Ῥαμὰ ἠκούσθη,

κλαυθμὸς καὶ ὀδγρμὸς πολὺς·

Ῥαχὴλ κλαίονσα τὰ τέκνα αὐτῆς,

καὶ οὐκ ἤθελεν παρακληθῆναι ὅτι οὐκ εἰσίν.

19 Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρώδου ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου φαί-

20 νεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσήφ ἐν Αἰγύπτῳ λέγων Ἐγερθεὶς

παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ πορεύ-

ου εἰς γῆν Ἰσραὴλ, τεθνήκασιν γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν

21 ψυχὴν τοῦ παιδίου. ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον

22 καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ εἰσῆλθεν εἰς γῆν Ἰσραὴλ. ἀκού-

σας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ τοῦ

πατρὸς αὐτοῦ Ἡρώδου ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν· χρηματι-

σθεὶς δὲ κατ' ὄναρ ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας,

23 καὶ ἔλθων κατῴκησεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρέτ, ὅπως

πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προφητῶν ὅτι Ναζωραῖος κλη-

θήσεται.

1 ΕΝ ΔΕ ΤΑΙΣ ΗΜΕΡΑΙΣ ἐκείναις παραγίνεται Ἰωάννης

2 ὁ βαπτιστῆς κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας λέγων

3 Μετανοεῖτε, ἥγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Οὗτος

γὰρ ἐστὶν ὁ ῥηθεὶς διὰ Ἡσαίου τοῦ προφήτου λέγοντος

ΦΩΝῆ ΒΟΩΝΤΟΣ ἐν τῇ ἐρήμῳ

Ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου,

εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβοις αὐτοῦ.

4 Αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶχεν τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἀπὸ τριχῶν

καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφύν αὐτοῦ,

5 ἡ δὲ τροφή ἦν αὐτοῦ ἀκρίδες καὶ μέλι ἄγριον. Τότε

ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν Ἱεροσόλυμα καὶ πᾶσα ἡ Ἰου-
 δαία καὶ πᾶσα ἡ περίχωρος τοῦ Ἰορδάνου, καὶ ἐβαπτί- 6
 ζοντο ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπ' αὐτοῦ ἐξομολογούμενοι
 τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. Ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν Φαρισαίων 7
 καὶ Σαδδουκαίων ἐρχομένους ἐπὶ τὸ βάπτισμα εἶπεν αὐ-
 τοῖς Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ
 τῆς μελλούσης ὀργῆς; ποιήσατε οὖν καρπὸν ἄξιον τῆς 8
 μετανοίας· καὶ μὴ δόξητε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς Πατέρα ἔχομεν 9
 τὸν Ἀβραάμ, λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ θεὸς ἐκ τῶν
 λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. ἤδη δὲ ἡ ἀξίνη 10
 πρὸς τὴν ρίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ
 ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.
 ἐγὼ μὲν ὑμᾶς βαπτίζω ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν· ὁ δὲ ὀπίσω 11
 μου ἐρχόμενος ἰσχυρότερός μου ἐστίν, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς
 τὰ ὑποδήματα βαστάσαι· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύ-
 ματι ἁγίῳ καὶ πυρί· οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, 12
 καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἄλωνα αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸν σίτον
 αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποθήκην[†], τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ
 ἀσβέστῳ. Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς 13
 Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην τοῦ βαπτι-
 σθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ διεκώλυεν αὐτὸν λέγων Ἐγὼ 14
 χρεῖαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρὸς με;
 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ἐὰν[†] ἄφες ἄρτι, οὕτω 15
 γὰρ πρέπει ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην.
 τότε ἀφίησιν αὐτόν. βαπτισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εὐθὺς ἀνέβη 16
 ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδοὺ ἠνεφύχθησαν[†] οἱ οὐρανοί, καὶ
 εἶδεν πνεῦμα θεοῦ καταβαῖνον ὥσεί περιστερὰν ἐρχό-
 μενον ἐπ' αὐτόν· καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα 17
 Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν[†] ᾧ εὐδόκησα.

Τότε [ὁ] Ἰησοῦς ἀνῆχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ πνεύ- 1
 ματος, πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου. καὶ νηστεύσας 2
 ἡμέρας τεσσεράκοντα καὶ νύκτας τεσσεράκοντα ὕστερον
 ἐπείνασεν. Καὶ προσελθὼν ὁ πειράζων εἶπεν αὐτῷ Εἰ 3

12 αὐτοῦ

15 πρὸς αὐτόν

16 αὐτῷ

17 μου, ὁ ἀγαπητός ἐν

υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, εἰπὼν ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται.
 4 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Γέγραπται Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ
 5 ρεγόμενῳ διὰ στόματος θεοῦ. Τότε παραλαμβάνει
 αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἔστησεν αὐτὸν
 6 ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ λέγει αὐτῷ Εἰ υἱὸς εἶ
 τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω· γέγραπται γὰρ ὅτι

Τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ
 καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσίν σε,

μή ποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σοῦ.
 7 ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Πάλιν γέγραπται Οὐκ ἐκπειράσεις
 8 Κύριον τὸν θεόν σου. Πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ
 διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν, καὶ δείκνυσιν αὐτῷ πάσας
 9 τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, καὶ
 εἶπεν αὐτῷ Ταῦτά σοι πάντα δώσω ἐὰν πεσὼν προσκυ-
 10 νήσῃς μοι. τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ὑπαγε, Σατανᾶ·
 γέγραπται γάρ Κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις
 11 καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. Τότε ἀφίησιν αὐτὸν ὁ
 διάβολος, καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι προσήλθον καὶ διηκόνουν
 αὐτῷ.

12 Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη ἀνεχώρησεν εἰς τὴν
 13 Γαλιλαίαν. καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρά ἐλθὼν κατώκησεν
 εἰς Καφαρναοὺμ τὴν παραθαλασσίαν ἐν ὁρίοις Ζαβουλὼν
 14 καὶ Νεφθαλείμ· ἵνα πληρωθῇ τὸ ρηθὲν διὰ Ἡσαίου τοῦ
 προφήτου λέγοντος

15 Γῆ Ζαβουλὼν καὶ γῆ Νεφθαλείμ,
 ὁδὸν θαλάσσης, πέραν τοῦ Ἰορδάνου,
 Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν,

16 ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκοτίᾳ
 φῶς εἶδεν μέγα,
 καὶ τοῖς καθημένοισι ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου
 φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς.

ΑΠΟ ΤΟΤΕ ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρύσσειν καὶ λέγειν 17
 ᾿Μετανοεῖτε, ἤγγικεν γάρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν 18
 δύο ἀδελφούς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν
 τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν θά-
 λασσαν, ἦσαν γὰρ ἀλεεῖς· καὶ λέγει αὐτοῖς Δεῦτε ὀπίσω 19
 μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἀλεεῖς ἀνθρώπων. οἱ δὲ εὐθέως 20
 ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. Καὶ προβάς ἐκείθεν 21
 εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφούς, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου
 καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβε-
 δαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν καταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν,
 καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς. οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ 22
 τὸν πατέρα αὐτῶν ἠκολούθησαν αὐτῷ.

Καὶ 23
 περιῆγεν ἐν ὅλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ, διδάσκων ἐν ταῖς συνα-
 γωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασι-
 λείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν
 ἐν τῷ λαῷ. καὶ ἀπῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν 24
 Συρίαν· καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας
 ποικίλαις νόσοις καὶ βασάνοις συνεχομένους, δαιμονιζο-
 μένους καὶ σεληνιαζομένους καὶ παραλυτικούς, καὶ ἐθερά-
 πευσεν αὐτούς. καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἀπὸ 25
 τῆς Γαλιλαίας καὶ Δεκαπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων καὶ Ἰου-
 δαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου. Ἰδὼν δὲ τοὺς 1
 ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος· καὶ καθίσαντος αὐτοῦ προσ-
 ῆλθαν [αὐτῷ] οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα 2
 αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς λέγων

- 3 ΜΑΚΑΡΙΟΙ ΟΙ ΠΤΩΧΟΙ Τῷ ΠΝΕΥΜΑΤΙ, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
- 4 μακάριοι οἱ ΠΕΝΘΟΥΝΤΕΣ, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται.
- 5 μακάριοι οἱ ΠΡΑΕΙΣ, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν.
- 6 μακάριοι οἱ ΠΕΙΝῶΝΤΕΣ καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.
- 7 μακάριοι οἱ ἑλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.
- 8 μακάριοι οἱ ΚΑΘΑΡΟΙ Τῇ ΚΑΡΔΙᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται.
- 9 μακάριοι οἱ Εἰρηνοποιοί, ὅτι [αὐτοὶ] υἱοὶ θεοῦ κληθήσονται.
- 10 μακάριοι οἱ ΔΕΔΙΩΓΜΕΝΟΙ ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
- 11 μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσιν καὶ ἐΐπωσιν πᾶν πονηρὸν καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν
- 12 ἐμοῦ· χαίrete καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτως γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφῆτας τοὺς πρὸ ὑμῶν.
- 13 Ὑμεῖς ἐστέ τὸ ἅλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀλισθήσεται; εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι εἰ μὴ βληθὲν ἔξω
- 14 καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. ὑμεῖς ἐστέ τὸ φῶς τοῦ κόσμου. οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κει-
- 15 μένη· οὐδὲ καίουσιν λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ
- 16 οἰκίᾳ. οὕτως λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσιν τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
- 17 Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς
- 18 προφῆτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι ἀλλὰ πληρῶσαι· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἐν ἡ μία κερέα οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου ἕως [ἂν]
- 19 πάντα γένηται. ὃς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξῃ οὕτως τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὃς δ' ἂν ποιῇ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βα-

σιλεία τῶν οὐρανῶν. λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἐὰν μὴ περισ- 20
σεύσῃ ὑμῶν ἡ δικαιοσύνη πλείον τῶν γραμματέων καὶ
Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐ-
ρανῶν.

Ἦκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις Οὐ 21
ΦΟΝΕΥΣΕΙΣ· ὃς δ' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει.
Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ 22
ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὃς δ' ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ
Ῥακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ Μωρέ,
ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. ἐὰν οὖν προσ- 23
φέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κακεῖ μνησθῇς
ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν 24
σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὕπαγε πρῶτον δια-
λάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἔλθὼν πρόσφερε τὸ
δῶρόν σου. ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχὺ ἕως ὅτου 25
εἶ μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ, μὴ ποτέ σε παραδῷ ὁ ἀντίδικος
τῷ κριτῇ, καὶ ὁ κριτὴς τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βλη-
θήσῃ· ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως ἂν 26
ἀποδῷς τὸν ἔσχατον κοδράντην.

Ἦκούσατε ὅτι 27
ἐρρέθη Οὐ μοιχεύσεις. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ βλέ- 28
πων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι [αὐτήν] ἤδη ἐμοίχευσεν
αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς 29
σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ, συμφέρει
γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἐν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ
σῶμά σου βληθῇ εἰς γέενναν· καὶ εἰ ἡ δεξιὰ σου χεὶρ 30
σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτήν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ, συμ-
φέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἐν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον
τὸ σῶμά σου εἰς γέενναν ἀπέλθῃ.

Ἐρρέθη δέ 31
Ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, τότε αὐτὴ ἀπο-
στάσιον. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν 32
γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτὸς λόγου πορνείας ποιεῖ αὐτήν μοι-
χευθῆναι, καὶ ὃς ἐὰν ἀπολελυμένην γαμήσῃ μοιχα-
ται].

Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις 33
Οὐκ ἐπιорκήσεις, ἀποδώσεις δὲ τῷ κυρίῳ τοὺς ὄρ-

34 ΚΟΥΣ ΟΥ. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὁμόσαι ὅλως· μήτε ἐν
 35 τῷ οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶν τοῦ θεοῦ· μήτε ἐν τῇ
 γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστιν τῶν ποδῶν αὐτοῦ· μήτε εἰς
 Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶν τοῦ μεγάλου βασιλέως·
 36 μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὁμώσης, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν
 37 τρίχα λευκὴν ποιῆσαι ἢ μέλαιναν. Ἔστω δὲ ὁ λόγος
 ὑμῶν ναὶ ναί, οὐ οὐ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ
 38 ἐστίν.

Ἐκούσατε ὅτι ἐρρέθη Ὁφθαλμὸν ἀντὶ
 39 ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν
 μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ' ὅστις σε ῥαπίζει εἰς τὴν
 40 δεξιὰν σιαγόνα [σου], στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην· καὶ τῷ
 θέλοντί σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ
 41 καὶ τὸ ἱμάτιον· καὶ ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἓν, ὑπάγε
 42 μετ' αὐτοῦ δύο. τῷ αἰτοῦντί σε δός, καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ
 43 σοῦ δανίσασθαι μὴ ἀποστραφῆς.

Ἐκούσατε
 ὅτι ἐρρέθη Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου καὶ μισήσεις τὸν
 44 ἐχθρόν σου. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς
 45 ὑμῶν καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν διωκόντων ὑμᾶς· ὅπως
 γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν
 ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ
 46 βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς
 ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι
 47 τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν; καὶ ἐὰν ἀσπάσησθε τοὺς ἀδελφοὺς
 ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ ἐθνικοὶ τὸ
 48 αὐτὸ ποιοῦσιν; Ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι ὡς ὁ πατὴρ
 ὑμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός ἐστιν.

1 Προσέχετε [δὲ] τὴν δικαιοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπρο-
 σθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μή-
 γε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς
 2 οὐρανοῖς. Ὅταν οὖν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ
 σαλπίσσης ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν
 ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ
 τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν

αὐτῶν. σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην μὴ γνῶτω ἡ ἀρι- 3
στερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου, ὅπως ἡ σου ἡ ἐλεημοσύνη 4
ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀπο-
δώσει σοι.

Καὶ ὅταν προσεύχησθε, οὐκ ἔσεσθε 5
ὡς οἱ ὑποκριταί· ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν
ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἐστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως
φανῶσιν τοῖς ἀνθρώποις· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι τὸν
μισθὸν αὐτῶν. σὺ δὲ ὅταν προσεύχη, εἴσελθε εἰς τὸ 6
ΤΑΜΕΪΟΝ ΣΟΥ καὶ κλείσας τὴν θύραν σου πρόσευξαι
τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ
βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι. Προσευχόμενοι δὲ 7
μὴ βατταλογήσητε ὥσπερ οἱ ἐθνικοί, δοκοῦσιν γὰρ ὅτι ἐν
τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται· μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε 8
αὐτοῖς, οἶδεν γὰρ [ὁ θεὸς] ὁ πατήρ ὑμῶν ὧν χρεῖαν ἔχετε
πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν. Οὕτως οὖν προσεύχεσθε 9
ὑμεῖς

Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς·

Ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου,

ἐλθάτω ἡ βασιλεία σου,

γενηθήτω τὸ θέλημά σου,

ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς·

Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον

δὸς ἡμῖν σήμερον·

καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν,

ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν·

καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν,

ἀλλὰ ῥύσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

Ἐὰν γὰρ ἀφήτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, 14
ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· ἐὰν δὲ μὴ 15
ἀφήτε τοῖς ἀνθρώποις [τὰ παραπτώματα αὐτῶν], οὐδὲ ὁ πα-
τήρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

Ὅταν 16

δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὡς οἱ ὑποκριταὶ σκυθρωποί,
ἀφανίζουσιν γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὅπως φανῶσιν τοῖς

ἀνθρώποις νηστεύοντες· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν
 17 μισθὸν αὐτῶν. σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν
 18 καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι, ὅπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώ-
 ποις νηστεύων· ἀλλὰ τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυφαίῳ· καὶ
 ὁ πατὴρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυφαίῳ ἀποδώσει σοι.
 19 Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σῆς
 καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσιν καὶ
 20 κλέπτουσιν· θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ,
 ὅπου οὔτε σῆς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ
 21 διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν· ὅπου γὰρ ἐστὶν ὁ θη-
 22 σαυρός σου, ἐκεῖ ἔσται [καὶ] ἡ καρδία σου. Ὁ λύχνος
 τοῦ σώματός ἐστὶν ὁ ὀφθαλμός. ἐὰν οὖν ᾗ ὁ ὀφθαλμός
 23 σου ἀπλοῦς, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτινὸν ἔσται· ἐὰν δὲ ὁ
 ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾗ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτινὸν
 ἔσται. εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν, τὸ σκότος
 24 πόσον. Οὐδεὶς δύναται δυοὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ
 τὸν ἓνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται
 καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει· οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν
 25 καὶ μαμωνᾷ. Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ
 ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε [ἢ τί πίνητε], μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν
 τί ἐνδύσθητε· οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστι τῆς τροφῆς καὶ τὸ
 26 σῶμα τοῦ ἐνδύματος; ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρα-
 νοῦ ὅτι οὐ σπεύρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν
 εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά·
 27 οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μερι-
 μνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν
 28 ἓνα; καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; καταμάθετε τὰ
 κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνουσιν· οὐ κοπιῶσιν οὐδὲ νήθου-
 29 σιν· λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ
 30 αὐτοῦ περιεβάλετο ὥς ἐν τούτων. εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ
 ἀγροῦ σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον
 ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ὅλι-
 31 γόπιστοι; μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες Τί φάγωμεν;

ἢ Τί πίωμεν; ἢ Τί περιβαλώμεθα; πάντα γὰρ ταῦτα τὰ 32
 ἔθνη ἐπιζητοῦσιν· οἶδεν γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι
 χρήσετε τούτων ἀπάντων. ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασι- 33
 λείαν καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προσ-
 τεθήσεται ὑμῖν. μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον, ἢ 34
 γὰρ αὔριον μεριμνήσει αὐτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία
 αὐτῆς.

Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθήτε· ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε 1
 κριθήσεσθε, καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν.
 τί δὲ βλέπεis τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ 3
 σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; ἢ πῶς 4
 ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου Ὁφθαλμὸς ἐκβάλω τὸ κάρφος ἐκ τοῦ
 ὀφθαλμοῦ σου, καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου;
 ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου τὴν δοκόν, 5
 καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ
 τοῦ ἀδελφοῦ σου. Μὴ δώτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσίν, μηδὲ 6
 βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, μή
 ποτε καταπατήσουσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσίν αὐτῶν καὶ
 στραφέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς. Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· 7
 ζητεῖτε, καὶ εὕρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. πᾶς 8
 γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκεi καὶ τῷ
 κρούοντι ἄνοιγήσεται. ἢ τίς ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν 9
 αἰτήσῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον — μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ 10
 καὶ ἰχθὺν αἰτήσῃ — μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; εἰ οὖν ὑμεῖς 11
 πονηροὶ ὄντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις
 ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς
 δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν. Πάντα οὖν ὅσα ἐὰν 12
 θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτως καὶ ὑμεῖς
 ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται.

Εἰσέλθατε διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πλατεῖα 1
 εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ
 πολλοὶ εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς· ὅτι στενὴ ἡ πύλη 14
 καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ

- 15 ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν. Προσέχετε
 ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν
 16 ἐνδύμασι προβάτων ἔσωθεν δέ εἰσιν λύκοι ἄρπαγες. ἀπὸ
 τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς· μήτι συλλέγουσιν
 17 ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὰς ἢ ἀπὸ τριβύλων σῦκα; οὕτω πᾶν
 δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς ἑκαλοὺς ποιεῖ, τὸ δὲ σαπρὸν δέν-
 18 δρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ· οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν
 καρποὺς πονηροὺς ἐνεγκεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς
 19 καλοὺς ποιεῖν. πᾶν δένδρον μὴ ποιῶν καρπὸν καλὸν
 20 ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. ἄραγε ἀπὸ τῶν καρπῶν
 21 αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι Κύριε
 κύριε εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ
 ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
 22 πολλοὶ ἐροῦσίν μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ Κύριε κύριε, οὐ
 τῷ ὁνόματι ἐπροφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι
 δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς
 23 ἐποιήσαμεν; καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι Οὐδέποτε
 ἔγνων ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν
 ἄνομίαν.
 24 Πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους [τούτους] καὶ
 ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ὠκοδό-
 25 μησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν πέτραν. καὶ κατέβη ἡ
 βροχὴ καὶ ἦλθαν οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ
 προσέπεσαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσεν, τεθεμελίωτο
 26 γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν. Καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους
 τούτους καὶ μὴ ποιῶν αὐτοὺς ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ,
 27 ὅστις ὠκοδόμησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν ἄμμον. καὶ
 κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθαν οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ
 ἄνεμοι καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσεν, καὶ ἦν
 ἡ πτώσις αὐτῆς μεγάλη.
 28 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τού-
 29 τούς, ἐξεπλήσσαντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· ἦν
 γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων καὶ οὐχ ὡς οἱ

γραμματεῖς αὐτῶν.

Καταβάντος δὲ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ὄρους ἠκολούθησαν αὐτῷ 1
ὄχλοι πολλοί. Καὶ ἰδοὺ λεπρὸς προσελθὼν προσεκύνει 2
αὐτῷ λέγων Κύριε, ἐὰν θέλῃς δύνασαι με καθάρισαι. καὶ 3
ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ λέγων Θέλω, καθαρίσθητι·
καὶ εὐθέως ἐκαθερίσθη αὐτοῦ ἡ λέπρα. καὶ λέγει αὐτῷ ὁ 4
Ἰησοῦς Ὅρα μηδενὶ εἴπῃς, ἀλλὰ ὑπάγε σεαυτὸν δεῖξον
τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκον τὸ δῶρον ὃ προσέταξεν Μωυσῆς
εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. Εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ εἰς 5
Καφαρναοὺμ προσῆλθεν αὐτῷ ἐκατόνταρχος παρακαλῶν
αὐτὸν καὶ λέγων Κύριε, ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ 6
παραλυτικός, δεινῶς βασανιζόμενος. λέγει αὐτῷ Ἐγὼ ἐλ- 7
θὼν θεραπεύσω αὐτόν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἐκατόνταρχος ἔφη 8
Κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς·
ἀλλὰ μόνον εἰπέ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου· καὶ 9
γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν [τασσόμενος], ἔχων
ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ Πορεύθητι, καὶ
πορεύεται, καὶ ἄλλῳ Ἐρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ
μου Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς 10
ἐθαύμασεν καὶ εἶπεν τοῖς ἀκολουθοῦσιν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
παρ' οὐδενὶ τοσαύτην πίστιν ἐν τῷ Ἰσραὴλ εὔρον. λέγω 11
δὲ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσιμῶν ἤξουσιν
καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ
ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐκ- 12
βληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ
κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς 13
τῷ ἐκατοντάρχη Ὑπάγε, ὥς ἐπίστευσας γεννηθήτω σοι· καὶ
ἰάθη ὁ παῖς ἐν τῇ ᾠρᾷ ἐκείνῃ. Καὶ ἐλθὼν ὁ 14
Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου εἶδεν τὴν πενθερὰν αὐτοῦ
βεβλημένην καὶ πυρέσσουσαν· καὶ ἥψατο τῆς χειρὸς αὐ- 15
τῆς, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός, καὶ ἡγέρθη, καὶ διηκόνει
αὐτῷ. Ὁψίας δὲ γενομένης προσήνεγκαν αὐτῷ 16

δαιμονιζομένους πολλούς· καὶ ἐξέβαλεν τὰ πνεύματα λόγῳ,
 17 καὶ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ἐθεράπευσεν· ὅπως πληρωθῇ
 τὸ ῥηθὲν διὰ Ἰησαίου τοῦ προφήτου λέγοντος Ἀὐτὸς τὰς
 ἁσθεनेίδας ἡμῶν ἔλαβεν καὶ τὰς νόσοys ἐβάστασεν.
 18 Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοὺς ὄχλον περὶ αὐτὸν ἐκέλευσεν ἀπελθεῖν
 19 εἰς τὸ πέραν. Καὶ προσελθὼν εἰς γραμματεὺς
 εἶπεν αὐτῷ Διδάσκαλε, ἀκολουθήσω σοι ὅπου εἶαν ἀπέρχῃ.
 20 καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοὺς Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν
 καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ
 21 ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει. Ἔτερος δὲ
 τῶν μαθητῶν εἶπεν αὐτῷ Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον
 22 ἀπελθεῖν καὶ θάψαι τὸν πατέρα μου. ὁ δὲ Ἰησοὺς λέγει
 αὐτῷ Ἀκολουθεῖ μοι, καὶ ἅψες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς
 23 ἑαυτῶν νεκρούς. Καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς πλοῖον
 24 ἠκολούθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ σεισμὸς
 μέγας ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσῃ, ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτε-
 25 σθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων· αὐτὸς δὲ ἐκάθευδεν. καὶ προσ-
 ελθόντες ἤγειραν αὐτὸν λέγοντες Κύριε, σῶσον, ἀπολλύ-
 26 μεθα. καὶ λέγει αὐτοῖς Τί δειλοί ἐστε, ὀλιγόπιστοι; τότε
 ἐγερθεὶς ἐπετίμησεν τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσῃ, καὶ
 27 ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. Οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐθαύμασαν
 λέγοντες Ποταπὸς ἐστὶν οὗτος ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θά-
 28 λασσα αὐτῷ ὑπακούουσιν; Καὶ ἐλθόντος αὐ-
 τοῦ εἰς τὸ πέραν εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν ὑπήντησαν
 αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι ἐκ τῶν μνημείων ἐξερχόμενοι, χα-
 λεποὶ λίαν ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ
 29 ἐκείνης. καὶ ἰδοὺ ἔκραξαν λέγοντες Τί ἡμῖν καὶ σοί, υἱὲ
 30 τοῦ θεοῦ; ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς; Ἦν
 δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη χοίρων πολλῶν βοσκομένη.
 31 οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν αὐτὸν λέγοντες Εἰ ἐκβάλλεις
 ἡμᾶς, ἀπόστειλον ἡμᾶς εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων.
 32 καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ὑπάγετε. οἱ δὲ ἐξελθόντες ἀπῆλθαν εἰς
 τοὺς χοίρους· καὶ ἰδοὺ ὥρμησεν πᾶσα ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ

κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασιν. Οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον, καὶ ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν ³³ ἀπήγγειλαν πάντα καὶ τὰ τῶν δαιμονιζομένων. καὶ ἰδοὺ ³⁴ πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν εἰς ὑπάντησιν τῷ Ἰησοῦ, καὶ ἰδόντες αὐτὸν παρεκάλεσαν ὅπως μεταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.

Καὶ ἐμβὰς εἰς πλοῖον διεπέρασεν, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. Καὶ ἰδοὺ προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ κλίνης βεβλημένον. καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν τῷ παραλυτικῷ Θάρσει, τέκνον· ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι. Καὶ ἰδοὺ τινες τῶν γραμματέων εἶπαν ³ ἐν ἑαυτοῖς Οὗτος βλασφημεῖ. καὶ εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς τὰς ⁴ ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν Ἵνα τί ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τί γάρ ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν Ἀφίεν- ⁵ ταί σου αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν Ἐγειρε καὶ περιπάτει; ἵνα ⁶ δὲ εἰδῇτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφίεναι ἁμαρτίας— τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ Ἐγει- ⁷ ρε ἄρὸν σου τὴν κλίνην καὶ ὑπάγε εἰς τὸν οἶκόν σου. καὶ ἐγερθεὶς ἀπήλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. Ἰδόντες δὲ οἱ ⁸ ὄχλοι ἐφοβήθησαν καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις.

Καὶ παράγων ὁ Ἰησοῦς ἐκείθεν εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον ⁹ ἐπὶ τὸ τελῶνιον, Μαθθαῖον λεγόμενον, καὶ λέγει αὐτῷ Ἀκούθει μοι· καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. Καὶ ¹⁰ ἐγένετο αὐτοῦ ἀνακειμένου ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδοὺ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.

καὶ ἰδόντες οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον ¹¹ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν; ὁ δὲ ἀκούσας εἶπεν ¹² Οὐ χρειάν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἱατροῦ ἀλλὰ οἱ κακῶς ἔχοντες. πορευθέντες δὲ μάθετε τί ἐστιν Ἐλεος θέλω καὶ οὐ ¹³ θγρίαν· οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς.

Τότε προσέρχονται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Ἰω- ¹⁴ άνου λέγοντες Διὰ τί ἡμεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύομεν,

15 οἱ δὲ μαθηταὶ σοῦ οὐ νηστεύουσιν; καὶ εἶπεν αὐτοῖς
 ὁ Ἰησοῦς Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος πεν-
 θεῖν ἐφ' ὅσον μετ' αὐτῶν ἐστὶν ὁ νυμφίος; ἐλεύσονται δὲ
 ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νη-
 16 στεύσουσιν. οὐδεὶς δὲ ἐπιβάλλει ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνά-
 φου ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ· αἶρει γὰρ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀπὸ
 17 τοῦ ἱματίου, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται. οὐδὲ βάλλουσιν
 οἶνον νέον εἰς ἀσκούς παλαιούς· εἰ δὲ μήγε, ῥήγνυνται οἱ
 ἀσκοί, καὶ ὁ οἶνος ἐκχέεται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπόλλυνται·
 ἀλλὰ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκούς καινούς, καὶ ἀμφό-
 τεροι συντηροῦνται.

18 Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς ἰδοὺ ἄρχων [εἰς] προσελ-
 θὼν ᾧ προσεκύνει αὐτῷ λέγων ὅτι Ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτε-
 λεύτησεν· ἀλλὰ ἐλθὼν ἐπίθες τὴν χεῖρά σου ἐπ' αὐτήν, καὶ
 19 ζήσεται. καὶ ἐγερθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἠκολούθει αὐτῷ καὶ οἱ
 20 μαθηταὶ αὐτοῦ. Καὶ ἰδοὺ γυνὴ αἰμορροοῦσα δώδεκα ἔτη
 προσελθοῦσα ὀπισθεν ἤψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου
 21 αὐτοῦ· ἔλεγεν γὰρ ἐν ἑαυτῇ Ἐὰν μόνον ἄψωμαι τοῦ ἱμα-
 22τίου αὐτοῦ σωθήσομαι. ὁ δὲ Ἰησοῦς στραφεὶς καὶ ἰδὼν
 αὐτήν εἶπεν Θάρσει, θύγατερ· ἡ πίστις σου σέσωκέν
 23 σε. καὶ ἐσώθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. Καὶ ἐλθὼν ὁ
 Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἄρχοντος καὶ ἰδὼν τοὺς αὐλητὰς
 24 καὶ τὸν ὄχλον θορυβούμενον ἔλεγεν Ἀναχωρεῖτε, οὐ γὰρ
 ἀπέθανεν τὸ κοράσιον ἀλλὰ καθεύδει· καὶ κατεγέλων αὐτοῦ.
 25 ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος, εἰσελθὼν ἐκράτησεν τῆς χειρὸς
 26 αὐτῆς, καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον. Καὶ ἐξῆλθεν ἡ φήμη αὐ-
 27 τη εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην. Καὶ παράγοντι
 ἐκείθεν τῷ Ἰησοῦ ἠκολούθησαν ὧς δύο τυφλοὶ κρᾶζοντες
 28 καὶ λέγοντες Ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὲ Δαυεὶδ. ἐλθόντι δὲ εἰς
 τὴν οἰκίαν προσῆλθαν αὐτῷ οἱ τυφλοί, καὶ λέγει αὐτοῖς
 ὁ Ἰησοῦς Πιστεύετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; λέγουσιν
 29 αὐτῷ Ναί, κύριε. τότε ἤψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν λέγων
 30 Κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν. καὶ ἠνεώχθησαν

αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί. Καὶ ἐνεβριμήθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων Ὁράτε μηδεὶς γινωσκέτω· οἱ δὲ ἐξελθόντες διεφήμι- 31
σαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ. Αὐτῶν δὲ ἐξερ- 32
χομένων ἰδοὺ προσήνεγκαν αὐτῷ κωφὸν δαιμονιζόμενον· καὶ 33
ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου ἐλάλησεν ὁ κωφός. καὶ ἐθαύ-
μασαν οἱ ὄχλοι λέγοντες Οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ
Ἰσραήλ. [οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον Ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν 34
δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.]

Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας, 35
διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγ-
γέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ
πᾶσαν μαλακίαν. Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἐσπλαγ- 36
χνίσθη περὶ αὐτῶν ὅτι ἦσαν ἐσκυλμένοι καὶ ἐριμμένοι
ὥσεὶ πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα. τότε λέγει τοῖς 37
μαθηταῖς αὐτοῦ Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλί-
γοι· δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐκβάλῃ ἐργά- 38
τας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ. Καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς 1
δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευμάτων
ἀκαθάρτων ὥστε ἐκβάλλειν αὐτὰ καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νό-
σον καὶ πᾶσαν μαλακίαν. Τῶν δὲ δώδεκα ἀπο- 2
στόλων τὰ ὀνόματά ἐστιν ταῦτα· πρῶτος Σίμων ὁ λεγόμενος
Πέτρος καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ Ἰάκωβος ὁ
τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, Φίλιππος 3
καὶ Βαρθολομαῖος, Θωμᾶς καὶ Μαθθαῖος ὁ τελώνης, Ἰάκω-
βος ὁ τοῦ Ἀλφαίου καὶ Θαδδαῖος, Σίμων ὁ Καναναῖος καὶ 4
Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης ὁ καὶ παραδοὺς αὐτόν. Τού- 5
τους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς παραγγείλας αὐτοῖς
λέγων

Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθῃτε, καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν
μὴ εἰσέλθῃτε· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τα 6
ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε λέ- 7
γοντες ὅτι Ἡγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. ἀσθενοῦντας 8

9 θεραπεύετε, νεκρούς ἐγείρετε, λεπρούς καθαρίζετε, δαιμόνια
 χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν,
 10 μὴ πήραν εἰς ὁδὸν μηδὲ δύο χιτῶνας μηδὲ ὑποδήματα
 11 μηδὲ ράβδον. ἄξιός γάρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ. εἰς
 12 ἣν δ' ἂν πόλιν ἢ κώμην εἰσέλθῃτε, ἐξετάσατε τίς ἐν αὐτῇ
 13 ἄξιός ἐστιν· καὶ ἐκεῖ μέναιτε ἕως ἂν ἐξέλθῃτε. εἰσερχόμενοι
 14 εἰρήνην ὑμῶν ἔφ' ὑμᾶς ἐπιστραφήτω. καὶ ὅς ἂν μὴ
 δεξῇται ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους ὑμῶν, ἐξερχόμενοι
 15 ἔξω τῆς οἰκίας ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐκτινάξατε τὸν κοι-
 16 πόλει ἐκείνην. Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς
 17 πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων· γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις
 18 καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί. προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀν-
 19 θρώπων· παραδώσουσιν γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ἐν ταῖς
 20 συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν ὑμᾶς· καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας
 21 δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ εἰς μαρτύριον αὐ-
 22 τοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν. ὅταν δὲ παραδῶσιν ὑμᾶς, μὴ μερι-
 23 μνήσητε πῶς ἢ τί λαλήσητε· δοθήσεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ
 24 τῇ ᾧρα τί λαλήσητε· οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστέ οἱ λαλοῦντες
 25 ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν.
 26 παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατὴρ τέ-
 27 κνον, καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ θανατώ-
 28 σουσιν αὐτούς. καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ
 29 ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται.
 30 ὅταν δὲ διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν
 31 ἐτέραν· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ τελέσητε τὰς πόλεις
 32 [τοῦ] Ἰσραὴλ ἕως ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. Οὐκ ἔστιν
 33 μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον οὐδὲ δούλος ὑπὲρ τὸν κύριον
 34 αὐτοῦ. ἀρκετὸν τῷ μαθητῇ ἵνα γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος
 35 αὐτοῦ.

αὐτοῦ, καὶ ὁ δοῦλος ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ. εἰ τὸν οἰκοδε-
 σπότην Βεεζεβοὺλ ἐπεκάλεσαν, πόσῳ μᾶλλον τοὺς οἰκιακοὺς¹
 αὐτοῦ. μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς· οὐδὲν γάρ ἐστιν κεκα- 26
 λυμμένον ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνω-
 σθήσεται. ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἶπατε ἐν τῷ φωτί· 27
 καὶ ὃ εἰς τὸ οὐς ἀκούετε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωματίων. καὶ 28
 μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα τὴν δὲ
 ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτείνειν· φοβεῖσθε δὲ μᾶλλον τὸν
 δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ. οὐχὶ 29
 δύο στρουθία ἀσσαρίου πωλεῖται; καὶ ἐν ἑξ αὐτῶν οὐ πε-
 σεῖται ἐπὶ τὴν γῆν ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν. ὑμῶν δὲ καὶ 30
 αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι ἡριθμημέναι εἰσίν. μὴ οὖν 31
 φοβεῖσθε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς. Πᾶς οὖν 32
 ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμο-
 λογήσω καγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν
 τοῖς οὐρανοῖς· ὅστις δὲ ἄρνήσεται με ἔμπροσθεν τῶν ἀν- 33
 θρώπων, ἄρνήσομαι καγὼ αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου
 τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον 34
 βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην
 ἀλλὰ μάχαιραν. ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον κατὰ τοῦ 35
 πατρὸς αὐτοῦ καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς
 καὶ νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς, καὶ ἐχθροὶ τοῦ 36
 ἀνθρώπου οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ. Ὁ φιλὼν πατέρα ἢ μη- 37
 τέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστιν μου ἄξιος· καὶ ὁ φιλὼν υἱὸν ἢ
 θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστιν μου ἄξιος· καὶ ὁς οὐ λαμ- 38
 βάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔ-
 στιν μου ἄξιος. ὁ εὐρών τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, 39
 καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ εὐρήσει αὐ-
 τήν. Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ 40
 δεχόμενος δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. ὁ δεχόμενος προ- 41
 φήτην εἰς ὄνομα προφήτου μισθὸν προφήτου λήμψεται, καὶ
 ὁ δεχόμενος δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίου μισθὸν δικαίου λήμ-
 ψεται. καὶ ὡς ἂν ποτίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον 42

ψυχροῦ μόνον εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

1 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς διατάσσων τοῖς δώδεκα μαθηταῖς αὐτοῦ, μετέβη ἐκεῖθεν τοῦ διδάσκειν καὶ κηρύσσειν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν.

2 Ὁ δὲ Ἰωάννης ἀκούσας ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ
3 χριστοῦ πέμψας διὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ Σὺ
4 εἶ ὁ ἐρχόμενος ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ
5 Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες ἀπαγγεῖλατε Ἰωάννῃ ἃ
6 ἀκούετε καὶ βλέπετέ· τυφλοὶ ἄναβλέπουσιν καὶ χωλοὶ
7 περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρίζονται καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν,
8 καὶ νεκροὶ ἐγείρονται καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται· καὶ μα-
9 κάριός ἐστιν ὅς ἂν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.

Τούτων δὲ πορευομένων ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς λέγειν τοῖς ὄχλοις
περὶ Ἰωάννου Τί ἐξήλθατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κά-
10 λαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; ἀλλὰ τί ἐξήλθατε ἰδεῖν;
11 ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἡμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ τὰ μαλακὰ
12 φοροῦντες ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων. ἀλλὰ τί ἐξήλ-
13 θατε; προφήτην ἰδεῖν; ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον
14 προφήτου· οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται

Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώ-
που σου,

ὅς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου.

11 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἐγήγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μεί-
ζων Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασι-
12 λείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων αὐτοῦ ἐστίν. ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν
13 Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν
14 βιάζεται, καὶ βιασταὶ ἀρπάζουσιν αὐτήν. πάντες γὰρ οἱ
15 προφῆται καὶ ὁ νόμος ἕως Ἰωάννου ἐπροφήτευσαν· καὶ εἰ
16 θέλετε δέξασθαι, αὐτός ἐστιν Ἡλείας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι. Ὁ
17 ἔχων ὦτα ἀκουέτω. Τίνι δὲ ὁμοιώσω τὴν γενεὰν ταύτην;

ὁμοία ἐστὶν παιδίοις καθημένοις ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἃ προσφω-
νοῦντα τοῖς ἐτέροις λέγουσιν

17

Ἡυλήσαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ ὠρχήσασθε·

ἐθρηνήσαμεν καὶ οὐκ ἐκόψασθε·

ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης μήτε ἐσθίων μήτε πίνων, καὶ λέγουσιν 18
Δαιμόνιον ἔχει· ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ 19
πίνων, καὶ λέγουσιν Ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης,
τελωνῶν φίλος καὶ ἁμαρτωλῶν. καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ
τῶν ἔργων αὐτῆς.

Τότε ἤρξατο ὀνειδίζειν τὰς 20
πόλεις ἐν αἷς ἐγένοντο αἱ πλείσται δυνάμεις αὐτοῦ, ὅτι οὐ
μετενόησαν· Οὐαὶ σοι, Χοραζεῖν· οὐαὶ σοι, Βηθσαιδάν· 21
ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμε-
ναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ μετενόησαν.
πλὴν λέγω ὑμῖν, Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν 22
ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ ὑμῖν. Καὶ σύ, Καφαρναούμ, μὴ ἕως οὗ- 23
ρανοῦ ὑψωθῇς; ἕως ἄλδου καταβῇς. ὅτι εἰ ἐν Σο-
δόμοις ἐγενήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν σοί, ἔμεινεν
ἂν μέχρι τῆς σήμερον. πλὴν λέγω ὑμῖν ὅτι γῇ Σοδόμων 24
ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ σοί.

Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ἐξομο- 25
λογοῦμαί σοι, πάτερ κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι
ἔκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας
αὐτὰ νηπίοις· ναί, ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως εὐδοκία ἐγένετο ἔμ- 26
προσθέν σου. Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρός μου, 27
καὶ οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν υἱὸν εἰ μὴ ὁ πατήρ, οὐδὲ τὸν
πατέρα τις ἐπιγινώσκει εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ὃ ἂν βούληται ὁ
υἱὸς ἀποκαλύψαι. Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ 28
πεφορτισμένοι, καὶ γὰρ ἀναπαύσω ὑμᾶς. ἄρατε τὸν ζυγόν μου 29
ἐφ' ὑμᾶς καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πραῦς εἰμι καὶ ταπεινὸς
τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐγρήσσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν· ὁ 30
γὰρ ζυγός μου χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον μου ἑλαφρόν ἐστιν.

Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐπορεύθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς σάββασιν 1
διὰ τῶν σπορίμων· οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπέειπασαν, καὶ

2 ἤρξαντο τίλλειν στάχυας καὶ ἐσθίειν. οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἰ-
 δόντες εἶπαν αὐτῷ Ἰδοὺ οἱ μαθηταί σου ποιοῦσιν ὃ οὐκ ἔξε-
 3 στιν ποιεῖν ἐν σαββάτῳ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Οὐκ ἀνέγνω-
 τε τί ἐποίησεν Δαυεὶδ ὅτε ἐπείνασεν καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ;
 4 πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς ἄρτους τῆς
 προθέσεως ἔφαγον, ὃ οὐκ ἔξδν ἦν αὐτῷ φαγεῖν οὐδὲ τοῖς
 5 μετ' αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις; ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν
 τῷ νόμῳ ὅτι τοῖς σάββασιν οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάβ-
 6 βατον βεβηλοῦσιν καὶ ἀναίτιοί εἰσιν; λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι
 7 τοῦ ἱεροῦ μείζον ἐστὶν ὧδε. εἰ δὲ ἐγνώκετε τί ἐστὶν Ἐλεος
 θέλω καὶ οὐ θυσίαν, οὐκ ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναι-
 8 τίους. κύριος γάρ ἐστιν τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
 9 θρώπου.

Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς τὴν
 10 συναγωγὴν αὐτῶν· καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος χεῖρα ἔχων ξηράν. καὶ
 ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες Εἰ ἔξεστι τοῖς σάββασιν θερα-
 11 πεύειν; ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Τίς
 [ἔσται] ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος ὃς ἔξει πρόβατον ἓν, καὶ ἂν ἐμ-
 πέσῃ τοῦτο τοῖς σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσῃ αὐτὸ
 12 καὶ ἐγερεῖ; πόσῳ οὖν διαφέρει ἄνθρωπος προβάτου. ὥστε
 13 ἔξεστιν τοῖς σάββασιν καλῶς ποιεῖν. Τότε λέγει τῷ ἀν-
 θρώπῳ Ἐκτεινόν σου τὴν χεῖρα· καὶ ἐξέτεινεν, καὶ ἀπεκα-
 14 τεστάθη ὑγιὲς ὡς ἡ ἄλλη. Ἐξελθόντες δὲ οἱ Φαρι-
 σαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ ὅπως αὐτὸν ἀπολέσω-
 15 σιν.

Ὁ δὲ Ἰησοῦς γνοὺς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν.
 Καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς
 16 πάντας, καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν
 17 ποιήσωσιν· ἵνα πληρωθῇ τὸ ρῆθὲν διὰ Ἡσαίου τοῦ προ-
 φῆτου λέγοντος

18 Ἰδοὺ ὁ παῖς μου ὃν ἠρέτισα,
 ὃ ἀγαπητός μου ὃν ἐγδόκησεν ἡ ψυχὴ μου·
 θήσω τὸ πνεῦμά μου ἐπ' αὐτόν,
 καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ.
 19 Οὐκ ἐρίσει οὐδὲ κραυγάζει,

οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς πλατείαις τὴν φωνὴν
αὐτοῦ.

κάλαμον συντετριμμένον οὗ κατεάξει

20

καὶ λίνον τγφόμενον οὗ σβέσει,

ἕως ἄν ἐκβάλῃ εἰς νῆκος τὴν κρίσιν.

καὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιούσιν.

21

Τότε προσήνεγκαν αὐτῷ δαιμονιζόμενον τυφλὸν καὶ
κωφόν. καὶ ἐθεράπευσεν αὐτόν, ὥστε τὸν κωφὸν λαλεῖν

καὶ βλέπειν. Καὶ ἐξίσταντο πάντες οἱ ὄχλοι καὶ ἔλεγον

23

Μήτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Δαυεὶδ; οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκού-

24

σαντες εἶπον Οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια εἰ μὴ ἐν τῷ

Βεεζεβοὺλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων. Εἰδὼς δὲ τὰς ἐνθυ-

25

μήσεις αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς Πᾶσα βασιλεία μερισθεῖσα

καθ' ἑαυτῆς ἐρημούται, καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία μερισθεῖσα

καθ' ἑαυτῆς οὐ σταθήσεται. καὶ εἰ ὁ Σάτανᾶς τὸν Σατανᾶν

26

ἐκβάλλει, ἐφ' ἑαυτὸν ἐμερίσθῃ. πῶς οὖν σταθήσεται ἡ

βασιλεία αὐτοῦ; καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεεζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ

27

δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο

αὐτοὶ κριταὶ ἔσονται ὑμῶν. εἰ δὲ ἐν πνεύματι θεοῦ ἐγὼ

28

ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία

τοῦ θεοῦ. ἡ πῶς δύναται τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ

29

ἰσχυροῦ καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἀρπάσαι, εἰ μὴ πρῶτον δῆσῃ

τὸν ἰσχυρόν; καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. ὁ μὴ

30

ὦν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστίν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ

σκορπίζει. Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλα-

31

σφημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις, ἡ δὲ τοῦ πνεύματος

βλασφημία οὐκ ἀφεθήσεται. καὶ ὃς ἐὰν εἴπῃ λόγον κατὰ

32

τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ. ὃς δ' ἂν εἴπῃ

κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ οὔτε

ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι. *H

33

ποιήσατε τὸ δένδρον καλὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλόν, ἡ

ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρόν.

ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται. γεννήματα ἐχι-

34

δυνῶν, πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν πονηροὶ ὄντες; ἐκ γὰρ τοῦ
 35 περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ. ὁ ἀγαθὸς
 ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει ὁ ἀγαθός
 ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλ-
 36 λει πονηρά. Λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργὸν ὃ λαλή-
 σουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσιν περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν
 37 ἡμέρᾳ κρίσεως· ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου δικαιοθήσῃ, καὶ ἐκ
 τῶν λόγων σου καταδικασθήσῃ.

38 Τότε ἀπεκρίθησαν αὐτῷ τινὲς τῶν γραμματέων καὶ
 Φαρισαίων λέγοντες Διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ σοῦ σημεῖον
 39 ἰδεῖν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοι-
 χαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ
 40 μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου. ὥσπερ γὰρ ἦν Ἰω-
 νᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς
 νύκτας, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς
 41 γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. ἄνδρες Νινευεῖται ἀνα-
 στήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατα-
 κρινοῦσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ
 42 ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε. βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν
 τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτήν·
 ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σο-
 43 λομῶνος, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶνος ὧδε.

Ὅταν
 δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρ-
 χεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπausιν, καὶ οὐχ εὐρί-
 44 σκει. τότε λέγει Εἰς τὸν οἶκόν μου ἐπιστρέψω ὅθεν
 ἐξῆλθον· καὶ ἐλθὼν εὐρίσκει σχολάζοντα [καὶ] σεσαρωμένον
 45 καὶ κεκοσμημένον. τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει μεθ' ἐ-
 αυτοῦ ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελ-
 θόντα κατοικεῖ ἐκεῖ· καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου
 ἐκείνου χεῖρονα τῶν πρώτων. Οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ
 ταύτῃ τῇ πονηρᾷ.

46 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις ἰδοὺ ἡ μήτηρ καὶ
 οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἰσθήκεισαν ἔξω ζητοῦντες αὐτῷ λαλή-

σαι. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ λέγοντι αὐτῷ Τίς 48
 ἐστίν ἡ μήτηρ μου, καὶ τίνες εἰσὶν οἱ ἀδελφοί μου;
 καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα [αὐτοῦ] ἐπὶ τοὺς μαθητὰς αὐ- 49
 τοῦ εἶπεν Ἴδου ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου·
 ὅστις γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ 50
 ἐν οὐρανοῖς, αὐτός μου ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ
 ἐστίν.

Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ὅ τῆς οἰκίας 1
 ἐκάθητο παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν 2
 ὄχλοι πολλοί, ὥστε αὐτὸν εἰς πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι,
 καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν ἰσθῆκει. καὶ ἐλάλησεν 3
 αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς λέγων Ἴδου ἐξῆλθεν ὁ σπείρων
 τοῦ σπείρειν. καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ἃ μὲν ἔπεσεν παρὰ 4
 τὴν ὁδόν, καὶ ἔλθόντα τὰ πετεινὰ κατέφαγεν αὐτά. ἄλλα 5
 δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ πετρώδη ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ
 εὐθέως ἐξανέτειλεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς, ἡλίου δὲ 6
 ἀνατείλαντος ἐκαυματίσθη καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ρίζαν ἐ-
 ξηράνθη. ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ 7
 ἄκανθαι καὶ ἀπέπνιξαν αὐτά. ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν 8
 τὴν καλὴν καὶ ἐδίδου καρπόν, ὃ μὲν ἑκατὸν ὃ δὲ ἐξήκον-
 τα ὃ δὲ τριάκοντα. Ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω. Καὶ 9
 προσελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπαν αὐτῷ Διὰ τί ἐν παραβολαῖς 10
 λαλεῖς αὐτοῖς; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ὅτι Ὑμῖν δέδοται 11
 γινῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἐκείνοις
 δὲ οὐ δέδοται. ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ καὶ περισ- 12
 σευθήσεται· ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐ-
 τοῦ. διὰ τοῦτο ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ, ὅτι βλέποντες 13
 οὐ βλέπουσιν καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν οὐδὲ συνίουσιν·
 καὶ ἀναπληροῦνται αὐτοῖς ἡ προφητεία Ἡσαίου ἡ λέγουσα 14
 Ἄκοῦ ἄκούετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε,
 καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε.

47 εἶπεν δὲ τις αὐτῷ Ἴδου ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ἐστί-
 κασιν ζητοῦντές σοι λαλῆσαι.

15 ἔπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου,
καὶ τοῖς ὤσιν βαρέως ἤκουσαν,
καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αἰτῶν ἐκάμмыσαν·
μή ποτε ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς
καὶ τοῖς ὤσιν ἀκούσωσιν
καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσιν καὶ ἐπιστρέψωσιν,
καὶ ἰάσονται αὐτοῦς.

16 ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ ὅτι βλέπουσιν, καὶ τὰ ὦτα
17 [ὑμῶν] ὅτι ἀκούουσιν. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προ-
φήται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε καὶ οὐκ εἶδαν,
18 καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε καὶ οὐκ ἤκουσαν. Ὑμεῖς

19 οὖν ἀκούσατε τὴν παραβολὴν τοῦ σπείραντος. Παντὸς
ἀκούοντος τὸν λόγον τῆς βασιλείας καὶ μὴ συνιέντος, ἔρχε-
ται ὁ πονηρὸς καὶ ἀρπάζει τὸ ἐσπαρμένον ἐν τῇ καρδίᾳ
20 αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν ὁ παρὰ τὴν ὁδὸν σπαρεῖς. ὁ δὲ ἐπὶ τὰ
πετρῶδη σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ εὐθὺς
21 μετὰ χαρᾶς λαμβάνων αὐτόν· οὐκ ἔχει δὲ ρίζαν ἐν ἑαυτῷ
ἀλλὰ πρόσκαιρός ἐστιν, γενομένης δὲ θλίψεως ἢ διωγμοῦ
22 διὰ τὸν λόγον εὐθὺς σκανδαλίζεται. ὁ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας
σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ ἡ μέριμνα
τοῦ αἰῶνος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου συνπνίγει τὸν λόγον,
23 καὶ ἄκαρπος γίνεται. ὁ δὲ ἐπὶ τὴν καλὴν γῆν σπαρεῖς,
οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ συνιείς, ὃς δὴ καρπο-
φορεῖ καὶ ποιεῖ ὃ μὲν ἑκατὸν ὃ δὲ ἐξήκοντα ὃ δὲ τριάκοντα.

24 Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων Ὁμοιω-
θη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπείραντι καλὸν σπέρ-
25 μα ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ. ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους
ἦλθεν αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς καὶ ἐπέσπειρεν ζιζάνια ἀνὰ μέσον
26 τοῦ σίτου καὶ ἀπῆλθεν. ὅτε δὲ ἐβλάστησεν ὁ χόρτος καὶ
27 καρπὸν ἐποίησεν, τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια. προσελ-
θόντες δὲ οἱ δούλοι τοῦ οἰκοδεσπότου εἶπον αὐτῷ Κύριε,
οὐχὶ καλὸν σπέρμα ἔσπειρας ἐν τῷ σῷ ἀγρῷ; πόθεν οὖν
28 ἔχει ζιζάνια; ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς Ἐχθρὸς ἄνθρωπος τοῦτο

ἐποίησεν. οἱ δὲ αὐτῷ λέγουσιν Θέλεις οὖν ἀπελθόντες
 συλλέξωμεν αὐτά; ὁ δὲ φησιν Οὐ, μὴ ποτε συλλέγον- 29
 τες τὰ ζιζάνια ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον· ἄφετε 30
 συναυξάνεσθαι ἀμφοτέρα ἕως τοῦ θερισμοῦ· καὶ ἐν καιρῷ
 τοῦ θερισμοῦ ἐρῶ τοῖς θερισταῖς Συλλέξατε πρῶτον τὰ ζιζά-
 νια καὶ δῆσατε αὐτὰ [εἰς] δέσμας πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτά,
 τὸν δὲ σῖτον ἁναγάγετε εἰς τὴν ἀποθήκην μου. Ἄλ- 31

λην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων Ὅμοιά ἐστὶν ἡ
 βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος
 ἔσπειρεν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ· ὁ μικρότερον μὲν ἐστὶν πάντων 32
 τῶν σπερμάτων, ὅταν δὲ αὐξηθῇ μείζον τῶν λαχάνων ἐστὶν
 καὶ γίνεται δένδρον, ὥστε ἐλθεῖν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ
 καὶ κατασκηνοῖν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ. Ἄλ- 33

λην παραβολὴν [ἐλάλησεν αὐτοῖς]· Ὅμοιά ἐστὶν ἡ βασι-
 λεία τῶν οὐρανῶν ζύμη, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς
 ἀλεύρου σάτα τρία ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον. Ταῦτα 34
 πάντα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν παραβολαῖς τοῖς ὄχλοις, καὶ
 χωρὶς παραβολῆς οὐδὲν ἐλάλει αὐτοῖς· ὅπως πληρωθῇ τὸ 35
 ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος

Ἀνοίζω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου,
 ἐρεῖζομαι κεκρυμμένα ἀπὸ καταβολῆς.

Τότε ἀφίεις τοὺς ὄχλους ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν. Καὶ 36
 προσήλθαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες Διασάφησον
 ἡμῖν τὴν παραβολὴν τῶν ζιζανίων τοῦ ἀγροῦ. ὁ δὲ ἀπο- 37
 κριθεὶς εἶπεν Ὁ σπείρων τὸ καλὸν σπέρμα ἐστὶν ὁ υἱὸς
 τοῦ ἀνθρώπου· ὁ δὲ ἀγρός ἐστὶν ὁ κόσμος· τὸ δὲ καλὸν 38
 σπέρμα, οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας· τὰ δὲ ζιζανία
 εἰσιν οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ, ὁ δὲ ἐχθρὸς ὁ σπείρας αὐτά 39
 ἐστὶν ὁ διάβολος· ὁ δὲ θερισμὸς συντέλεια αἰῶνός ἐστιν,
 οἱ δὲ θερισταὶ ἄγγελοί εἰσιν. ὥσπερ οὖν συλλέγεται τὰ 40
 ζιζάνια καὶ πυρὶ κατακαίεται, οὕτως ἔσται ἐν τῇ συνε-
 λείᾳ τοῦ αἰῶνος· ἀποστελεῖ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοὺς ἁγ- 41
 γέλους αὐτοῦ, καὶ συλλέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ

πάντα τὰ σκάνδαλα καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν,
 42 καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται
 43 ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Τότε οἱ δίκαιοι
 ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς
 44 αὐτῶν. Ὁ ἔχων ὧτα ἀκούετω. Ὅμοία ἐστὶν
 ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ ἐν τῷ
 ἀγρῷ, ὃν εὐρὼν ἄνθρωπος ἔκρυψεν, καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς
 αὐτοῦ ὑπάγει καὶ πωλεῖ [†] ὅσα ἔχει καὶ ἀγοράζει τὸν ἀγρὸν
 45 ἐκείνον. Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν
 46 οὐρανῶν [†] ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας· εὐρὼν δὲ
 ἔνα πολύτιμον μαργαρίτην ἀπελθὼν πέπρακεν πάντα ὅσα
 47 εἶχεν καὶ ἠγόρασεν αὐτόν. Πάλιν ὁμοία ἐστὶν
 ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σαγήνῃ βληθείσῃ εἰς τὴν θάλασσαν
 48 καὶ ἐκ παντὸς γένους συναγαγούσῃ· ἣν ὅτε ἐπληρώθη
 ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν καὶ καθίσαντες συνέλε-
 49 ξαν τὰ καλὰ εἰς ἄγγῃ, τὰ δὲ σαπρὰ ἔξω ἔβαλον. οὕτως
 ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος· ἐξελεύσονται οἱ ἄγγε-
 λοι καὶ ἀφοριοῦσιν τοὺς πονηροὺς ἐκ μέσου τῶν δικαίων
 50 καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται
 51 ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Συν-
 52 ἤκατε ταῦτα πάντα; λέγουσιν αὐτῷ· Ναί. ὁ δὲ εἶπεν·
 αὐτοῖς· Διὰ τοῦτο πᾶς γραμματεὺς μαθητευθεὶς τῇ βασι-
 λείᾳ τῶν οὐρανῶν ὁμοίός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ ὅστις
 ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιά.
 53 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παραβολὰς
 54 ταύτας, μετῆρεν ἐκεῖθεν. καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ
 ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν, ὥστε ἐκπλήσ-
 σεσθαι αὐτοὺς καὶ λέγειν· Πόθεν τούτῳ ἡ σοφία αὕτη καὶ
 55 αἱ δυνάμεις; οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ τέκτονος υἱός; οὐχ ἡ
 μήτηρ αὐτοῦ λέγεται Μαριάμ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Ἰάκω-
 56 βος καὶ Ἰωσήφ καὶ Σίμων καὶ Ἰούδας; καὶ αἱ ἀδελφαὶ
 αὐτοῦ οὐχὶ πᾶσαι πρὸς ἡμᾶς εἰσίν; πόθεν οὖν τούτῳ ταῦτα
 57 πάντα; καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν

αὐτοῖς Οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ [†] πατρίδι
καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. Καὶ οὐκ ἐποίησεν ἐκεῖ δυνάμεις 58
πολλὰς διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἤκουσεν Ἡρώδης ὁ τετραάρχης 1
τὴν ἀκοὴν Ἰησοῦ, καὶ εἶπεν τοῖς παισὶν αὐτοῦ Οὗτός ἐστιν 2
Ἰωάννης ὁ βαπτιστής· αὐτὸς ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ
διὰ τοῦτο αἱ δυνάμεις ἐνεργοῦσιν ἐν αὐτῷ. Ὁ γὰρ Ἡρώ- 3
δης κρατήσας τὸν Ἰωάννην ἔδωκεν καὶ ἐν φυλακῇ ἀπέθετο
διὰ Ἡρῳδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ,
ἔλεγεν γὰρ ὁ Ἰωάννης αὐτῷ Οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν αὐτήν· 4
καὶ θέλων αὐτὸν ἀποκτείνειν ἐφοβήθη τὸν ὄχλον, ὅτι ὡς προ- 5
φήτην αὐτὸν εἶχον. γενεσίῳ δὲ γενομένοις τοῦ Ἡρώδου 6
ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρῳδιάδος ἐν τῷ μέσῳ καὶ
ἤρεσεν τῷ Ἡρώδῃ, ὅθεν μετὰ ὅρκου ὠμολόγησεν αὐτῇ 7
δοῦναι ὃ ἐὰν αἰτήσῃται. ἡ δὲ προβιβασθεῖσα ὑπὸ τῆς 8
μητρὸς αὐτῆς Δός μοι, φησὶν, ὧδε ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν
Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. καὶ λυπηθεὶς ὁ βασιλεὺς διὰ 9
τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς συνανακειμένους ἐκέλευσεν δοθῆναι,
καὶ πέμψας ἀπεκεφάλισεν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ· καὶ 10
ἤνέχθη ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι καὶ ἐδόθη τῷ κορασίῳ, 11
καὶ ἤνεγκεν τῇ μητρὶ αὐτῆς. Καὶ προσελθόντες οἱ μαθη- 12
ταὶ αὐτοῦ ἦσαν τὸ πτώμα καὶ ἔθαψαν αὐτόν, καὶ ἐλθόντες
ἀπήγγειλαν τῷ Ἰησοῦ. Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς 13
ἀνεχώρησεν ἐκείθεν ἐν πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν.
καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἠκολούθησαν αὐτῷ ῥεζῆ ἀπὸ τῶν
πόλεων. Καὶ ἐξελθὼν εἶδεν πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγ- 14
χνίσθη ἐπ' αὐτοῖς καὶ ἐθεράπευσεν τοὺς ἀρρώστους αὐτῶν.
Ὁψίας δὲ γενομένης προσῆλθαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ λέγοντες 15
Ἐρημός ἐστιν ὁ τόπος καὶ ἡ ὥρα ῥῆδη παρήλθεν· ἀπό-
λυσον τὸν ὄχλον, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς κώμας ἀγο-
ράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς 16
Οὐ χρειάν ἔχουσιν ἀπελθεῖν· δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν.

57 ἰδίᾳ 13 πεζοὶ 15 παρήλθεν ῥῆδη· ἀπόλυσον οὖν 19 ἐκέλευσεν τοὺς...

17 οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ Οὐκ ἔχομεν ὧδε εἰ μὴ πέντε ἄρτους
 18 καὶ δύο ἰχθύας. ὁ δὲ εἶπεν Φέρετέ μοι ὧδε αὐτούς.
 19 καὶ ἑκλεύσας τοὺς ὄχλους ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τοῦ χόρτου,
 λαβὼν¹ τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας
 εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν καὶ κλάσας ἔδωκεν τοῖς μαθη-
 20 ταῖς τοὺς ἄρτους οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. καὶ ἔφαγον
 πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦραν τὸ περισσεῦον τῶν
 21 κλασμάτων δώδεκα κοφίνους πλήρεις. οἱ δὲ ἐσθίοντες
 ἦσαν ἄνδρες ὥσει πεντακισχίλιοι χωρὶς γυναικῶν καὶ παι-
 22 δίων. Καὶ [εὐθέως] ἠνάγκασεν τοὺς μαθητάς ἐμ-
 βῆναι εἰς ^τ πλοῖον καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, ἕως
 23 οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους. καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους
 ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ' ιδίαν προσεύξασθαι. ὁψίας δὲ γενο-
 24 μένης μόνος ἦν ἐκεῖ. Τὸ δὲ πλοῖον ἤδη ἑσταδίους πολλοὺς
 ἀπὸ τῆς γῆς ἀπείχεν¹, βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων,
 25 ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος. Τετάρτῃ δὲ φυλακῇ τῆς νυκτὸς
 26 ἦλθεν πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τὴν θάλασσαν. οἱ δὲ
 μαθηταὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης περιπατοῦντα
 ἐταράχθησαν λέγοντες ὅτι Φάντασμα ἐστίν, καὶ ἀπὸ τοῦ
 27 φόβου ἔκραξαν. εὐθὺς δὲ ἐλάλησεν [ὁ Ἰησοῦς] αὐτοῖς λέγων
 28 Θαρσεῖτε, ἐγὼ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος
 εἶπεν αὐτῷ Κύριε, εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν με ἐλθεῖν πρὸς σέ
 29 ἐπὶ τὰ ὕδατα· ὁ δὲ εἶπεν Ἐλθέ. καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ
 πλοίου Πέτρος περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὕδατα ἑλθὲν¹ πρὸς
 30 τὸν Ἰησοῦν. βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον ἐφοβήθη, καὶ ἀρξά-
 μενος καταποντίζεσθαι ἔκραξεν λέγων Κύριε, σῶσόν με.
 31 εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἐπελάβετο αὐτοῦ
 32 καὶ λέγει αὐτῷ Ὁλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστασας; καὶ ἀνα-
 33 βάντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον ἐκύπασεν ὁ ἄνεμος. οἱ δὲ
 ἐν τῷ πλοίῳ προσεκύνησαν αὐτῷ λέγοντες Ἀληθῶς θεοῦ
 34 υἱὸς εἶ. Καὶ διαπεράσαντες ἦλθαν ἐπὶ τὴν γῆν
 35 εἰς Γεννησαρέτ. καὶ ἐπιγνόντες αὐτὸν οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου
 ἐκείνου ἀπέστειλαν εἰς ὕλην τὴν περὶχωρον ἐκείνην, καὶ
 ...χόρτου καὶ λαβὼν 22 τὸ 24 μέσον τῆς θαλάσσης ἦν 29 ἐλθεῖν

προσήμεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας, καὶ παρε- 36
 κάλουν [αὐτὸν] ἵνα μόνον ἄψωνται τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱμα-
 τίου αὐτοῦ· καὶ ὅσοι ἦψαντο διεσώθησαν.

Τότε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ Ἱεροσολύμων Φαρι- 1
 σαῖοι καὶ γραμματεῖς λέγοντες Διὰ τί οἱ μαθηταί σου πα- 2
 ραβαίνουνσιν τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ
 νίπτονται τὰς χεῖρας ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν. ὁ δὲ ἀποκρι- 3
 θείς εἶπεν αὐτοῖς Διὰ τί καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν
 τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν; ὁ γὰρ θεὸς εἶπεν 4
 Τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ Ὁ κακολογῶν
 πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελεγτάτῳ· ὑμεῖς δὲ λέγετε 5
 Ὃς ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί Δῶρον ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ
 ὠφελῇθῃς, οὐ μὴ τιμήσῃ τὸν πατέρα αὐτοῦ· καὶ ἡκυρώ- 6
 σατε τὸν ᾠόνον τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν. ὑπο- 7
 κριταί, καλῶς ἐπροφήτευσεν περὶ ὑμῶν Ἡσαίας λέγων

Ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χεῖλεσίν με τίμα, 8
 ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ·
 μάτην δὲ σέβονταί με, 9

ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ἘΝΤΆΛΜΑΤΑ ἈΝΘΡΩΠΩΝ.
 Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον εἶπεν αὐτοῖς Ἀκούετε καὶ 10
 συνιέτε· οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα κοινοῖ τὸν ἄν- 11
 θρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος τοῦτο
 κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. Τότε προσελθόντες οἱ μα- 12

θηταὶ λέγουσιν αὐτῷ Οἶδας ὅτι οἱ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες
 τὸν λόγον ἐσκανδαλίσθησαν; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Πᾶσα 13
 φυτεία ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος ἐκρι-
 ζωθήσεται. ἄφετε αὐτούς· τυφλοὶ εἰσιν ὁδηγοί· τυφλὸς 14
 δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦν-
 ται.

Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ Φρά- 15
 στον ἡμῖν τὴν παραβολήν. ὁ δὲ εἶπεν Ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς 16
 ἀσύνετοί ἐστε; οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ εἰσπορευόμενον εἰς 17
 τὸ στόμα εἰς τὴν κοιλίαν χωρεῖ καὶ εἰς ἀφεδρώνα ἐκβάλ-
 λεται; τὰ δὲ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος ἐκ τῆς καρ- 18

19 δίας ἐξέρχεται, καὶ ἐκεῖνα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. ἐκ γὰρ τῆς
καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι, μοιχεῖαι,
20 πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι. ταῦτά
ἐστὶν τὰ κοινούντα τὸν ἄνθρωπον, τὸ δὲ ἀνίπτοις χερσὶν
φαγεῖν οὐ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

21 Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη
22 Τύρου καὶ Σιδῶνος. Καὶ ἰδοὺ γυνὴ Χαναanaία ἀπὸ τῶν
ὀρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα ἔκραζεν[†] λέγουσα Ἐλέησόν με,
κύριε υἱὸς[†] Δαυεὶδ· ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται.
23 ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. καὶ προσελθόντες οἱ μα-
θηταὶ αὐτοῦ ἠρώτουν αὐτὸν λέγοντες Ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι
24 κράζει ὀπισθεν ἡμῶν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Οὐκ ἀπεστά-
λην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ.
25 ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύνει αὐτῷ λέγουσα Κύριε, βοήθει μοι.
26 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Οὐκ ἔστιν καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον
27 τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. ἡ δὲ εἶπεν Ναί,
κύριε, καὶ [γὰρ] τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψυχίων τῶν
28 πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. τότε
ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ
πίστις· γενηθήτω σοι ὡς θέλεις. καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ
αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

29 Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἦλθεν παρὰ τὴν θάλασ-
30 σαν τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος ἐκάθητο ἐκεῖ. καὶ
προσῆλθον αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν ἡλω-
κυλλοὺς, τυφλοὺς, κωφοὺς,[†] καὶ ἐτέρους πολλοὺς, καὶ
ἔριψαν αὐτοὺς παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἐθεράπευσεν
31 αὐτούς· ὥστε τὸν ὄχλον[†] θαυμάσαι βλέποντας κωφοὺς
ἡλαλοῦντας[†] καὶ ἡλω-
32 ποντας· καὶ ἐδόξασαν[†] τὸν θεὸν Ἰσραὴλ. Ὁ
δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν
Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι [ἤδη] ἡμέραι τρεῖς
προσμένουσίν μοι καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν· καὶ ἀπο-
λῦσαι αὐτοὺς νήστευσι οὐ θέλω, μὴ ποτε ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ

ὁδῶ. καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί Πόθεν ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ 33
 ἄρτοι τοσούτοι ὥστε χορτάσαι ὄχλον τοσούτον; καὶ λέγει 34
 αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Πόσους ἄρτους ἔχετε; οἱ δὲ εἶπαν Ἑπτὰ,
 καὶ ὀλίγα ἰχθύδια. καὶ παραγγείλας τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν 35
 ἐπὶ τὴν γῆν ἔλαβεν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθύας καὶ 36
 εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς οἱ δὲ μα-
 θηταὶ τοῖς ὄχλοις. καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, 37
 καὶ τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων ἦσαν ἑπτὰ σφυρίδας
 πλήρεις. οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν ἑτετρακισχίλιοι ἄνδρες χω- 38
 ρὶς ἑγναικῶν καὶ παιδιῶν. Καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους 39
 ἐνέβη εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὄρια Μαγαδάν.

Καὶ προσελθόντες [οἱ] Φαρισαῖοι καὶ Σαδδουκαῖοι πει- 1
 ράζοντες ἔπηρώτησαν αὐτὸν σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπι-
 δεῖξαι αὐτοῖς. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Ὁψίας γενο- 2
 μένης λέγετε Εὐδία, πυρράζει γὰρ ὁ οὐρανός· καὶ πρωί 3
 Σήμερον χειμών, πυρράζει γὰρ στυγνάων ὁ οὐρανός. τὸ
 μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ
 σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε.]] Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοι- 4
 χαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ
 εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ. καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἀπῆλ-
 theoretical.

Καὶ ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ εἰς τὸ πέραν 5
 ἐπελάθοντο ἄρτους λαβεῖν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς 6
 Ὁράτε καὶ προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ
 Σαδδουκαίων. οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες ὅτι 7
 Ἄρτους οὐκ ἐλάβομεν. γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Τί διαλο- 8
 γίξεσθε ἐν ἑαυτοῖς, ὀλιγόπιστοι, ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε;
 οὐπω νοεῖτε, οὐδὲ μνημονεύετε τοὺς πέντε ἄρτους τῶν 9
 πεντακισχιλίων καὶ πόσους κοφίνους ἐλάβετε; οὐδὲ τοὺς 10
 ἑπτὰ ἄρτους τῶν τετρακισχιλίων καὶ πόσας σφυρίδας ἐλάβ-
 βετε; πῶς οὐ νοεῖτε ὅτι οὐ περὶ ἄρτων εἶπον ὑμῖν; προσ- 11
 έχετε δὲ ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων.
 τότε συνῆκαν ὅτι οὐκ εἶπεν προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης [τῶν 12
 ἄρτων] ἀλλὰ ἀπὸ τῆς διδαχῆς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδ-

δουκαίων.

13 Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρίας τῆς Φιλίπ-
 14 πον ἡρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων Τίνα λέγουσιν οἱ
 15 Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν, ἄλλοι δὲ Ἡλείαν, ἕτεροι δὲ Ἱερε-
 16 μίαν ἢ ἓνα τῶν προφητῶν. λέγει αὐτοῖς Ὑμεῖς δὲ τίνα με
 17 λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέτρος εἶπεν Σὺ εἶ ὁ
 18 χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ
 19 Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Μακάριος εἶ, Σίμων Βαριωνᾶ, ὅτι σὰρξ
 20 καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέν σοι ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν [τοῖς]
 οὐρανοῖς· καὶ γὰρ ἐγὼ σοι λέγω ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ
 ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι
 21 ᾧδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς· δώσω σοι τὰς κλεῖδας τῆς
 βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς
 22 ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὃ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς
 γῆς ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Τότε ἑπετίμησεν τοῖς
 μαθηταῖς ἵνα μηδενὶ εἰπωσιν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ χριστός.

21 ΑΠΟ ΤΟΤΕ ἤρξατο Ἰησοῦς Χριστὸς δεικνύειν τοῖς
 μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι δεῖ αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπελθεῖν καὶ
 πολλὰ παθεῖν ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ
 γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆ-
 22 ναι. καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος ἤρξατο ἐπιτι-
 23 μᾶν αὐτῷ λέγων Ἰλεώς σοι, κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι
 τοῦτο. ὁ δὲ στραφεὶς εἶπεν τῷ Πέτρῳ Ὑπαγε ὀπίσω μου,
 24 Σατανᾶ· σκάνδαλον εἶ ἐμοῦ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ
 ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων. Τότε [ὁ] Ἰησοῦς
 εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν,
 ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ
 25 ἀκολουθείτω μοι. ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
 σῶσαι ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν
 26 αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ εὐρήσει αὐτήν. τί γὰρ ὠφεληθήσεται

ἄνθρωπος εἶν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι 27 ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, καὶ τότε ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ. ἀμὴν 28 λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσὶν τινες τῶν ὧδε ἐστώτων οἵτινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

Καὶ μεθ' ἡμέρας ἕξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέ- 1 τρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν. καὶ μετεμορ- 2 φώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς. καὶ ἰδοὺ ὥφθη αὐτοῖς Μωυσῆς καὶ Ἡλείας συναλαλῶντες 3 μετ' αὐτοῦ. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν τῷ Ἰησοῦ 4 Κύριε, καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· εἰ θέλεις, ποιήσω ὧδε τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν καὶ Μωυσεὶ μίαν καὶ Ἡλείᾳ μίαν. ἔτι αὐτοῦ λαλῶντος ἰδοὺ νεφέλη φωτινὴ ἐπεσκίασεν 5 αὐτούς, καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· ἀκούετε αὐτοῦ. καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον 6 αὐτῶν καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. καὶ προσήλθεν ὁ Ἰησοῦς 7 καὶ ἀψάμενος αὐτῶν εἶπεν Ἐγέρθητε καὶ μὴ φοβεῖσθε. ἐπάραντες δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν οὐδένα εἶδον εἰ μὴ 8 αὐτὸν Ἰησοῦν μόνον. Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ 9 ὄρους ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων Μηδεὶς εἴπητε τὸ ὄραμα ἕως οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἔγερθῇ. Καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ λέγοντες Τί οὖν οἱ 10 γραμματεῖς λέγουσιν ὅτι Ἡλείαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; ὁ δὲ 11 ἀποκριθεὶς εἶπεν Ἡλείας μὲν ἔρχεται καὶ ἀποκαταστήσει πάντα· λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι Ἡλείας ἤδη ἦλθεν, καὶ οὐκ ἐπέ- 12 γνωσαν αὐτὸν ἀλλὰ ἐποίησαν ἐν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν· οὕτως καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει πάσχειν ὑπ' αὐτῶν. τότε 13

συνῆκαν οἱ μαθηταὶ ὅτι περὶ Ἰωάνου τοῦ βαπτιστοῦ εἶπεν αὐτοῖς.

14 Καὶ ἐλθόντων πρὸς τὸν ὄχλον προσῆλθεν αὐτῷ ἄνθρω-
 15 πος γονυπετῶν αὐτὸν καὶ λέγων Κύριε, ἐλέησόν μου τὸν
 υἱόν, ὅτι σεληνιάζεται καὶ κακῶς ἔχει, πολλάκις γὰρ
 16 πίπτει εἰς τὸ πῦρ καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ· καὶ προσ-
 ἤνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν
 17 αὐτὸν θεραπεῦσαι. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ὡ
 γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε μεθ' ὑμῶν
 ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε.
 18 καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ
 τὸ δαιμόνιον· καὶ ἐθεραπεύθη ὁ παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας
 19 ἐκείνης. Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ
 κατ' ἰδίαν εἶπαν Διὰ τί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν
 20 αὐτό; ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς Διὰ τὴν ὀλιγοπιστίαν ὑμῶν·
 ἂμην γὰρ λέγω ὑμῖν, εἰ ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινά-
 πεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ Μετάβα ἔνθεν ἐκεῖ, καὶ μετα-
 βήσεται, καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσῃ ὑμῖν.

22 Συστρεφόμενων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ εἶπεν αὐτοῖς
 ὁ Ἰησοῦς Μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς
 23 χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ
 ἡμέρᾳ ἔγερθήσεται. καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα.

24 Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς Καφαρναοὺμ προσῆλθον οἱ τὰ
 δίδραχμα λαμβάνοντες τῷ Πέτρῳ καὶ εἶπαν Ὁ διδάσκαλος
 25 ὑμῶν οὐ τελεῖ τὰ δίδραχμα; λέγει Ναί. καὶ ἔλθόντα
 εἰς τὴν οἰκίαν προέφθασεν αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς λέγων Τί σοι
 δοκεῖ, Σίμων; οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ τίνων λαμβά-
 νουσιν τέλη ἢ κῆνσον; ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν ἢ ἀπὸ τῶν
 26 ἄλλοτρίων; εἰπόντος δὲ Ἀπὸ τῶν ἄλλοτρίων, ἔφη αὐτῷ ὁ
 27 Ἰησοῦς Ἄραγε ἐλεύθεροὶ εἰσιν οἱ υἱοί; ἵνα δὲ μὴ σκαν-
 δαλίσωμεν αὐτούς, πορευθεὶς εἰς θάλασσαν βάλε ἄγκι-
 στρον καὶ τὸν ἀναβάντα πρῶτον ἰχθὺν ἄρον, καὶ ἀνοίξας

τὸ στόμα αὐτοῦ εὐρήσεις στατήρα· ἐκείνον λαβὼν δὸς αὐτοῖς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ.

Ἐν ἐκείνῃ [†] τῇ ὥρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέ- ¹
γοντες· Τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν;
καὶ προσκαλεσάμενος παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν ²
καὶ εἶπεν· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ στραφῇτε καὶ γένησθε ³
ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσελθῇτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρα-
νῶν. ὅστις οὖν ταπεινώσει ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός ⁴
ἐστὶν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· καὶ ὅς ἐάν ⁵
δέξῃται ἐν παιδίῳ τοιοῦτο ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέ-
χεται· ὅς δ' ἂν σκανδαλίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν ⁶
πιστευόντων εἰς ἐμέ, συμφέρει αὐτῷ ἵνα κρεμασθῇ μύλος
ὀνικὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ
πελάγει τῆς θαλάσσης. Οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδά- ⁷
λων· ἀνάγκη γὰρ ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα, πλὴν οὐαὶ τῷ
ἀνθρώπῳ δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται.

Εἰ δέ ⁸
ἡ χεὶρ σου ἢ ὁ πούς σου σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐ-
τὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλὸν σοί ἐστὶν εἰσελθεῖν εἰς
τὴν ζωὴν κυλλὸν ἢ χωλόν, ἢ δύο χεῖρας ἢ δύο πόδας
ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον· καὶ εἰ ὁ ὀ- ⁹
φθαλμός σου σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ
σοῦ· καλὸν σοί ἐστὶν μονόφθαλμον εἰς τὴν ζωὴν εἰσελ-
θεῖν, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν
τοῦ πυρός.

Ὅρατε μὴ καταφρονήσητε ἐνὸς τῶν ¹⁰
μικρῶν τούτων, λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν ἔν
οὐρανοῖς [†] διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς
μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. τί ὑμῖν δοκεῖ; ἐὰν γένηταί τι ¹²
ἀνθρώπῳ ἑκατὸν πρόβατα καὶ πλανηθῇ ἐν ἐξ αὐτῶν, οὐχὶ
ἀφήσει τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐπὶ τὰ ὄρη καὶ πορευθεὶς
ζητεῖ τὸ πλανώμενον; καὶ ἐὰν γένηται εὐρεῖν αὐτό, ἀμὴν ¹³
λέγω ὑμῖν ὅτι χαίρει ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῖς ἐνενή-
κοντα ἐννέα τοῖς μὴ πεπλανημένοις. οὕτως οὐκ ἔστιν ¹⁴
θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου [†] τοῦ ἐν οὐρανοῖς ἵνα

- 15 ἀπόληται ἐν τῶν μικρῶν τούτων. Ἐὰν δὲ
 ἁμαρτήσῃ ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ
 τοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου. εἰάν σου ἀκούσῃ, ἐκέρδῃσας τὸν
 16 ἀδελφόν σου· εἰάν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε ἑμετὰ σοῦ ἔτι
 ἓνα ἢ δύο, ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν
 17 σταθῇ πᾶν ῥῆμα· εἰάν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν, εἰπὸν τῇ ἐκ-
 κλησίᾳ· εἰάν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι
 18 ὥσπερ ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης. Ἀμὴν λέγω
 ὑμῖν, ὅσα εἰάν δῆσῃτε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένα ἐν
 οὐρανῷ καὶ ὅσα εἰάν λύσῃτε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένα
 19 ἐν οὐρανῷ. Πάλιν [ἀμὴν] λέγω ὑμῖν ὅτι εἰάν δύο συμ-
 φωνήσωσιν ἐξ ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος
 οὗ εἰάν αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ πατρὸς
 20 μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. οὗ γάρ εἰσιν δύο ἢ τρεῖς συνηγμέ-
 νοι εἰς τὸ ἓκὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν.
 21 Τότε προσελθὼν ὁ Πέτρος εἶπεν [αὐτῷ] Κύριε, ποσάκις
 ἁμαρτήσῃ εἰς ἐμέ ὁ ἀδελφός μου καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἐ-
 22 πτάκις; λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Οὐ λέγω σοι ἕως ἐπτάκις ἀλλὰ
 23 ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτὰ. Διὰ τοῦτο ὁμοιώθη ἡ βασιλεία
 τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ ὃς ἠθέλησεν συνᾶραι λό-
 24 γον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ· ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναί-
 ρειν προσήχθη εἰς αὐτῷ ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων.
 25 μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος
 παραῆναι καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ πάντα ὅσα ἔχει,
 26 καὶ ἀποδοθῆναι. πεσὼν οὖν ὁ δούλος προσεκύνει αὐτῷ
 λέγων Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα ἀποδώσω σοι.
 27 σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου [ἐκείνου] ἀπέλυσεν
 28 αὐτόν, καὶ τὸ δάνιον ἀφήκεν αὐτῷ. ἐξελθὼν δὲ ὁ δούλος
 ἐκείνος εὗρεν ἓνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ ὃς ὠφείλεν αὐτῷ
 ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγεν λέγων Ἀπό-
 29 δος εἴ τι ὀφείλεις. πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ παρεκά-
 λει αὐτὸν λέγων Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ ἀποδώσω
 30 σοι. ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν, ἀλλὰ ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς

φυλακὴν ἕως ἀποδῶ τὸ ὀφειλόμενον. ἰδόντες οὖν οἱ σύν- 31
 δουλοι αὐτοῦ τὰ γενόμενα ἐλυπήθησαν σφόδρα, καὶ ἐλ-
 θόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ ἐαυτῶν πάντα τὰ γενόμενα.
 τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ 32
 Δοῦλε πονηρέ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφήκά σοι,
 ἐπεὶ παρεκάλεσάς με· οὐκ ἔδει καὶ σέ ἐλεῆσαι τὸν σύν- 33
 δουλόν σου, ὡς καὶ γὰρ σέ ἡλέησα; καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος 34
 αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς ἕως [οὔ] ἀποδῶ
 πᾶν τὸ ὀφειλόμενον. Οὕτως καὶ ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος 35
 ποιήσει ὑμῖν ἔαν μὴ ἀφήτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ
 τῶν καρδιῶν ὑμῶν.

Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τού- 1
 τους, μετῆρεν ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὄρια
 τῆς Ἰουδαίας πέραν τοῦ Ἰορδάνου. καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ 2
 ὄχλοι πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς ἐκεῖ.

Καὶ προσῆλθαν αὐτῷ Φαρισαῖοι πειράζοντες αὐτὸν καὶ 3
 λέγοντες Εἰ ἔξεστιν ἀπολύσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κατὰ
 πᾶσαν αἰτίαν; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Οὐκ ἀνέγνωτε ὅτι 4
 ὁ κτίσας ἀπ' ἀρχῆς ἄρσεν καὶ θήλυ ἐποίησεν ἀγτοῦς
 καὶ εἶπεν Ἐνεκα τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν 5
 πατέρα καὶ τὴν μητέρα καὶ κολληθήσεται τῇ γυναικὶ
 ἀγτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σὰρκά μίαν; ὥστε οὐκέτι 6
 εἰσὶν δύο ἀλλὰ σὰρξ μία· ὁ οὖν ὁ θεὸς συνέζευξεν ἄνθρω-
 πος μὴ χωριζέτω. λέγουσιν αὐτῷ Τί οὖν Μωσῆς ἐνετείλα- 7
 το δοῦναι βιβλίον ἀποστασίου καὶ ἀπολύσαι⁷; λέγει 8
 αὐτοῖς ὅτι Μωσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἐπέ-
 τρεψεν ὑμῖν ἀπολύσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν, ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐ
 γέγονεν οὕτως. Ἔγω δὲ ὑμῖν ὅτι ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυ- 9
 ναῖκα αὐτοῦ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ καὶ γαμήσῃ ἄλλην μοιχᾶται.⁷
 λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί· Εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἀν- 10

7 αὐτήν 9 λέγω δὲ ὑμῖν, ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτὸς
 λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι, καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας
 μοιχᾶται. 14 αὐτοῖς 17 τήρησον 18 Ποίας; φησὶν. | εἶπεν

11 θρώπου μετὰ τῆς γυναικός, οὐ συμφέρει γαμῆσαι. ὁ δὲ εἶ-
πεν αὐτοῖς Οὐ πάντες χωροῦσι τὸν λόγον, ἀλλ' οἷς δέδοται.
12 εἰσὶν γὰρ εὐνοῦχοι οἵτινες ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐγεννήθησαν
οὕτως, καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι οἵτινες εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν
ἀνθρώπων, καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι οἵτινες εὐνούχισαν ἑαυτοὺς
διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ὁ δυνάμενος χωρεῖν χω-
ρεῖτω.

13 Τότε προσηνέχθησαν αὐτῷ παιδία, ἵνα τὰς χεῖρας
ἐπιθῇ αὐτοῖς καὶ προσεύξῃται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν
14 αὐτοῖς. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν ὅτι Ἄφετε τὰ παιδία καὶ μὴ
κωλύετε αὐτὰ ἔλθειν πρὸς με, τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν
15 ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. καὶ ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτοῖς
ἐπορεύθη ἐκείθεν.

16 Καὶ ἰδοὺ εἰς προσελθὼν αὐτῷ εἶπεν Διδάσκαλε, τί
17 ἀγαθὸν ποιήσω ἵνα σχῶ ζωὴν αἰώνιον; ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ
Τί με ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; εἰς ἐστὶν ὁ ἀγαθός· εἰ δὲ
18 θέλεις εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἴσθι τὰς ἐντολάς. Ἰσθὶ
αὐτῷ Ποίας; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη Τό Οὐ φονεύσεις, Οὐ
19 μοιχεύσεις, Οὐ κλέψεις, Οὐ ψευδομαρτυρήσεις, Τίμα
τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ Ἀγαπήσεις τὸν
20 πλησίον σου ὡς σεαυτόν. λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος
21 Ταῦτα πάντα ἔφυλαξα· τί ἔτι ὑστερῶ; ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰη-
σοῦς Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὑπάγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρ-
χοντα καὶ δός [τοῖς] πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς,
22 καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι. ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν
λόγον [τοῦτον] ἀπῆλθεν λυπούμενος, ἦν γὰρ ἔχων κτήματα
23 πολλά.

Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ
Ἀμὲν λέγω ὑμῖν ὅτι πλούσιος δυσκόλως εἰσελεύσεται εἰς
24 τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν, ἐυκοπώ-
τερόν ἐστιν κάμηλον διὰ τρήματος ῥαφίδος εἰσελθεῖν ἢ
25 πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. ἀκούσαντες δὲ
οἱ μαθηταὶ ἐξεπλήσσοντο σφόδρα λέγοντες Τίς ἄρα δύ-
26 ναται σωθῆναι; ἐμβλέψας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Παρὰ

ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστιν, παρὰ δὲ θεῷ πάντα δυνατά.

Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ 27
 Ἴδου ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμεν σοι· τί
 ἄρα ἔσται ἡμῖν; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω 28
 ὑμῖν ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ,
 ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ,
 καθήσεσθε καὶ ἑπτὰ ἐπὶ δώδεκα θρόνους κρίνοντες τὰς
 δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ. καὶ πᾶς ὅστις ἀφήκεν οἰκίας 29
 ἢ ἀδελφούς ἢ ἀδελφὰς ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ τέκνα ἢ
 ἀγροὺς ἕνεκεν τοῦ ἑμοῦ ὀνόματος, πολλαπλασίουνα λήμ-
 ψεται καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει. Πολλοὶ δὲ ἔσονται 30
 πρῶτοι ἔσχατοι καὶ ἔσχατοι πρῶτοι. Ὁμοία γάρ ἐστιν
 ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ ὅστις
 ἐξῆλθεν ἅμα πρῶτῳ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα
 αὐτοῦ· συμφωνήσας δὲ μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου 2
 τὴν ἡμέραν ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ.
 καὶ ἐξελθὼν περὶ τρίτην ὥραν εἶδεν ἄλλους ἐστῶτας ἐν τῇ 3
 ἀγορᾷ ἀργούς· καὶ ἐκείνοις εἶπεν Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς 4
 τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὁ εἰς τὴν δίκαιον δώσω ὑμῖν· οἱ δὲ 5
 ἀπήλθον. πάλιν [δὲ] ἐξελθὼν περὶ ἕκτην καὶ ἐνάτην ὥραν
 ἐποίησεν ὡσαύτως. περὶ δὲ τὴν ἐνδεκάτην ἐξελθὼν εὗρεν 6
 ἄλλους ἐστῶτας, καὶ λέγει αὐτοῖς Τί ὧδε ἐστήκατε ὅλην
 τὴν ἡμέραν ἀργοί; λέγουσιν αὐτῷ Ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμι- 7
 σθώσατο· λέγει αὐτοῖς Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπε-
 λῶνα. ὁψίας δὲ γενομένης λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος 8
 τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ Κάλεσον τοὺς ἐργάτας καὶ ἀπόδος τὴν
 τὸν μισθὸν ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρῶ-
 των. ἐλθόντες δὲ οἱ περὶ τὴν ἐνδεκάτην ὥραν ἔλαβον ἀνὰ 9
 δηνάριον. καὶ ἐλθόντες οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν ὅτι πλεῖον λήμ- 10
 ψονται· καὶ ἔλαβον [τὸ] ἀνὰ δηνάριον καὶ αὐτοί. λαβόν- 11
 τες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου λέγοντες Οὗτοι 12
 οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσους αὐτοὺς ἡμῖν
 ἐποίησας τοῖς βαστάσασιν τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν

28 αὐτοὶ

29 ἀδελφούς ἢ...ἀγροὺς ἢ οἰκίας

8 αὐτοῖς

12 ἡμῖν αὐτοὺς

13 καύσωνα. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς ἐνὶ αὐτῶν εἶπεν· Ἐταίρε, οὐκ ἀ-
 14 δικῶ σε· οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησάς μοι; ἄρον τὸ σὸν
 καὶ ὑπάγε· θέλω ἰδεῖν τοῦτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καὶ σοί·
 15 οὐκ ἔξεστίν μοι ὁ θέλω ποιῆσαι ἐν τοῖς ἐμοῖς; ἢ ὁ ὀφθαλ-
 16 μός σου πονηρός ἐστιν ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι; Οὕτως ἔσου-
 νται οἱ ἐσχατοὶ πρῶτοι καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι.

17 Ἐκείνων δὲ ἀναβαίνειν Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα παρέλα-
 βεν τοὺς δώδεκα [μαθητὰς] κατ' ἰδίαν, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ εἶπεν
 18 αὐτοῖς Ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ
 ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ γραμματεῦ-
 19 σιν, καὶ κατακρινούσιν αὐτὸν [θανάτῳ], καὶ παραδώσουσιν
 αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ
 σταυρῶσαι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἔγερθήσεται.

20 Τότε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου μετὰ
 τῶν υἱῶν αὐτῆς προσκυνούσα καὶ αἰτοῦσά τι ἅπ' αὐτοῦ.
 21 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ Τί θέλεις; λέγει αὐτῷ· Εἰπέ ἵνα
 καθίσωσιν οὗτοι οἱ δύο υἱοί μου εἰς ἐκ δεξιῶν καὶ εἰς ἐξ
 22 εὐωνύμων σου ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ
 Ἰησοῦς εἶπεν Οὐκ οἴδατε τί αἰτείσθε· δύνασθε πιεῖν τὸ
 ποτήριον ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν; λέγουσιν αὐτῷ Δυνάμεθα.
 23 λέγει αὐτοῖς Τὸ μὲν ποτήριόν μου πίεσθε, τὸ δὲ καθίσαι
 ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι,
 24 ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου. καὶ ἀκού-
 25 σαντες οἱ δέκα ἡγανάκτησαν περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν. ὁ δὲ
 Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς εἶπεν Οἴδατε ὅτι οἱ ἄρ-
 χοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι
 26 κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. οὐχ οὕτως ἐστὶν ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὅς
 ἂν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι ἔσται ὑμῶν διάκονος,
 27 καὶ ὅς ἂν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος ἔσται ὑμῶν δοῦλος·
 28 ὥσπερ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι ἀλλὰ
 διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

13 εἶπεν ἐνὶ αὐτῶν 14 [ἐγὼ] 17 Καὶ ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς 19 ἀναστήσεται
 20 παρ' 21 ἡ δὲ εἶπεν 23 ἡ | τοῦτο 26 μέγας ἐν ὑμῖν 27 εἶναι ὑμῶν

Καὶ ἐκπορευομένων αὐτῶν ἀπὸ Ἱερειχῶς ἠκολούθησεν 29
 αὐτῷ ὄχλος πολὺς. καὶ ἰδοὺ δύο τυφλοὶ καθήμενοι παρὰ 30
 τὴν ὁδόν, ἀκούσαντες ὅτι Ἰησοῦς παράγει, ἔκραξαν λέγον-
 τες Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, «υἱὸς» Δαυεὶδ. ὁ δὲ ὄχλος ἐπετί- 31
 μησεν αὐτοῖς ἵνα σιωπήσωσιν· οἱ δὲ μείζον ἔκραξαν λέ-
 γοντες Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, «υἱὸς» Δαυεὶδ. καὶ στὰς 32
 [ὁ] Ἰησοῦς ἐφώνησεν αὐτοὺς καὶ εἶπεν Τί θέλετε ποιήσω
 ὑμῖν; λέγουσιν αὐτῷ Κύριε, ἵνα ἀνοιγῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ 33
 ἡμῶν. σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἤψατο τῶν ὀμμάτων 34
 αὐτῶν, καὶ εὐθέως ἀνέβλεψαν καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ.

Καὶ ὅτε ἤγγισαν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἦλθον εἰς Βηθ- 1
 φαγήν εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, τότε Ἰησοῦς ἀπέστειλεν
 δύο μαθητὰς λέγων αὐτοῖς Πορεύεσθε εἰς τὴν κώμην τὴν 2
 κατέναντι ὑμῶν, καὶ εὐθὺς εὐρήσετε ὄνον δεδεμένην καὶ
 πῶλον μετ' αὐτῆς· λύσαντες «ἀγάγετέ» μοι. καὶ ἐάν τις 3
 ὑμῖν εἴπῃ τι, ἐρεῖτε ὅτι Ὁ κύριος αὐτῶν χρειὰν ἔχει·
 εὐθὺς δὲ ἀποστελεῖ αὐτούς. Τοῦτο δὲ γέγονεν ἵνα πλη- 4
 ρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος

Εἶπατε τῇ θυγατρὶ Σιών

5

Ἰδοὺ ὁ Βασιλεὺς σοῦ ἔρχεται σοι

πραῦς καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὄνον

καὶ ἐπὶ πῶλον γίδον ὑποζυγίου.

Πορευθέντες δὲ οἱ μαθηταὶ καὶ ποιήσαντες καθὼς συνέ- 6
 ταξέν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ἤγαγον τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον, καὶ 7
 ἐπέθηκαν ἐπ' αὐτῶν τὰ ἱμάτια, καὶ ἐπεκάθισεν ἐπάνω αὐ-
 τῶν. ὁ δὲ πλείστος ὄχλος ἔστρωσαν ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια 8
 ἐν τῇ ὁδῷ, ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους ἀπὸ τῶν δένδρων καὶ
 ἐστρώννουν ἐν τῇ ὁδῷ. οἱ δὲ ὄχλοι οἱ προάγοντες αὐτὸν 9
 καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον λέγοντες

Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυεὶδ·

Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου·

Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις.

καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐσείσθη πᾶσα ἡ 10

11 πόλις λέγουσα Τίς ἐστὶν οὗτος; οἱ δὲ ὄχλοι ἔλεγον Οὗτός
ἐστὶν ὁ προφήτης Ἰησοῦς ὁ ἀπὸ Ναζαρεθ τῆς Γαλιλαίας.

12 Καὶ εἰσῆλθεν Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερόν, καὶ ἐξέβαλεν
πάντας τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ καὶ
τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν κατέστρεψεν καὶ τὰς κα-
13 θέδρας τῶν πωλούντων τὰς περιστεράς, καὶ λέγει αὐτοῖς
Γέγραπται Ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσε-
14 ται, ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ποιεῖτε σπήλαιον ληστῶν. Καὶ προσ-
ῆλθον αὐτῷ τυφλοὶ καὶ χωλοὶ ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ ἐθερά-
15 πεισεν αὐτούς. Ἰδόντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς
τὰ θαυμάσια ἃ ἐποίησεν καὶ τοὺς παῖδας τοὺς κράζοντας
ἐν τῷ ἱερῷ καὶ λέγοντας Ὡς ἀννὰ τῷ υἱῷ Δαυεὶδ
16 ἡγανάκτησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ Ἀκούεις τί οὗτοι λέγου-
σιν; ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς Ναί· οὐδέποτε ἀνέγνωτε
ὅτι Ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρ-
17 τίσω αἶνον; Καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἐξῆλθεν
ἔξω τῆς πόλεως εἰς Βηθανίαν, καὶ ἠϋλίσθη ἐκεῖ.

18 Πρῶτὴ δὲ ἑπαναγαγὼν εἰς τὴν πόλιν ἐπείνασεν. καὶ
19 ἰδὼν συκὴν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἦλθεν ἐπ' αὐτήν, καὶ
οὐδὲν εὔρεν ἐν αὐτῇ εἰ μὴ φύλλα μόνον, καὶ λέγει αὐτῇ
Οὐ μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ
20 ἐξηράνθη παραχρῆμα ἡ συκὴ. καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ
ἐθαύμασαν λέγοντες Πῶς παραχρῆμα ἐξηράνθη ἡ συκὴ;
21 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
ἐὰν ἔχητε πίστιν καὶ μὴ διακριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς
συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ὄρει τούτῳ εἶπητε Ἀρθητι
22 καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται· καὶ πάντα
ὅσα ἂν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ πιστεύοντες λήμ-
ψεσθε.

23 Καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερόν προσῆλθαν αὐτῷ διδά-
σκοντι οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ λέγοντες
Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι ἔδωκεν τὴν

ἐξουσίαν ταύτην; ἀποκριθεὶς [δὲ] ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς 24
 Ἐρωτήσω ὑμᾶς καὶ γὰρ λόγον ἓνα, ὃν εἰάν εἴπητέ μοι
 καὶ γὰρ ὑμῖν ἐρῶ ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ· τὸ βάπτι- 25
 σμα τὸ Ἰωάννου πόθεν ἦν; ἐξ οὐρανοῦ ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ
 δὲ διελογίζοντο ἓν ἑαυτοῖς λέγοντες Ἐὰν εἴπωμεν Ἐξ
 οὐρανοῦ, ἐρεῖ ἡμῖν Διὰ τί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ;
 εἰάν δὲ εἴπωμεν Ἐξ ἀνθρώπων, φοβούμεθα τὸν ὄχλον, 26
 πάντες γὰρ ὡς προφήτην ἔχουσιν τὸν Ἰωάννην· καὶ ἀπο- 27
 κριθέντες τῷ Ἰησοῦ εἶπαν Οὐκ οἶδαμεν. ἔφη αὐτοῖς καὶ
 αὐτός Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.
 Τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ; ἄνθρωπος εἶχεν τέκνα δύο. ὁ προσελ- 28
 θὼν τῷ πρώτῳ εἶπεν Τέκνον, ὕπαγε σήμερον ἐργάζου ἐν
 τῷ ἁμπελώνι. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ἐγώ, κύριε· καὶ 29
 οὐκ ἀπήλθεν. προσελθὼν δὲ τῷ δευτέρῳ εἶπεν ὡσαύτως· ὁ 30
 δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Οὐ θέλω· ὕστερον μεταμεληθεὶς ἀπήλ-
 θεν. τίς ἐκ τῶν δύο ἐποίησεν τὸ θέλημα τοῦ πατρός; 31
 λέγουσιν Ὁ ὕστερος. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν λέγω
 ὑμῖν ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν
 βασιλείαν τοῦ θεοῦ. ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης πρὸς ὑμᾶς ἐν ὁ- 32
 δῶ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ· οἱ δὲ τελῶναι
 καὶ αἱ πόρναι ἐπίστευσαν αὐτῷ· ὑμεῖς δὲ ἰδόντες οὐδὲ μετε-
 μελήθητε ὕστερον τοῦ πιστεῦσαι αὐτῷ. Ἄλ- 33
 λην παραβολὴν ἀκούσατε. Ἄνθρωπος ἦν οἰκοδεσπό-
 της ὅστις ἐφύτευσεν ἁμπελῶνα καὶ φραγμὸν ἀγτῷ
 περιέθηκεν καὶ ὥργυζεν ἐν ἀγτῷ ληνὸν καὶ ὠκο-
 δόμησεν πύργον, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπε-
 δήμευσεν. ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέ- 34
 στείλει τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς λαβεῖν τοὺς
 καρποὺς αὐτοῦ. καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους 35
 αὐτοῦ ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβό-
 λησαν. πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείονας τῶν 36
 πρώτων, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως. ὕστερον δὲ ἀπέ- 37
 στείλει πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λέγων Ἐντραπήσονται

38 τὸν υἱὸν μου. οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱὸν εἶπον ἐν
 39 αὐτῷ Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν
 40 αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος καὶ ἀπέκτειναν. ὅταν
 41 οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσῃ τοῖς γεωργοῖς
 42 λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γρα-
 φαῖς

Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες
 οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας·

παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη,

καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν;

43 διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν ὅτι ἁρθήσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία
 τοῦ θεοῦ καὶ δοθήσεται ἔθνεϊ ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς.
 44 [Καὶ ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν
 45 δ' ἂν πέσῃ λικμήσῃ αὐτόν.] «Καὶ ἀκούσαντες»

οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι τὰς παραβολὰς αὐτοῦ ἔγνω-
 46 σαν ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει· καὶ ζητοῦντες αὐτὸν κρατῆ-
 σαι ἐφοβήθησαν τοὺς ὄχλους, ἐπεὶ εἰς προφήτην αὐτὸν
 1 εἶχον.

Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς πάλιν εἶπεν ἐν
 2 παραβολαῖς αὐτοῖς λέγων Ὁμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρα-
 νῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὅστις ἐποίησεν γάμους τῷ υἱῷ
 3 αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλεν τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς
 4 κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους, καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν. πάλιν
 ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους λέγων Εἴπατε τοῖς κεκλη-
 μένοις Ἰδοὺ τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμακα, οἱ ταῦροί μου
 καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ πάντα ἔτοιμα· δεῦτε εἰς
 5 τοὺς γάμους. οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπῆλθον, ὃς μὲν εἰς τὸν
 6 ἴδιον ἀγρόν, ὃς δὲ ἐπὶ τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ· οἱ δὲ λοιποὶ
 κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ ὕβρισαν καὶ ἀπέκτειναν.
 7 ὁ δὲ βασιλεὺς ὠργίσθη, καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα

αὐτοῦ ἀπώλεσεν τοὺς φονεῖς ἐκείνους καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν
 ἐνέπρησεν. τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ Ὁ μὲν γάμος 8
 ἔτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι· πορεύεσθε 9
 οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους ἐὰν εὑρητε
 καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. καὶ ἐξελθόντες οἱ δούλοι 10
 ἐκείνοι εἰς τὰς ὁδοὺς συνήγαγον πάντας οὓς εὔρον, πονη-
 ροὺς τε καὶ ἀγαθοὺς· καὶ ἐπλήσθη ὁ νυμφὼν ἀνακειμένων.
 εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους εἶδεν 11
 ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου· καὶ λέγει 12
 αὐτῷ Ἐταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου;
 ὁ δὲ ἐφिमώθη. τότε ὁ βασιλεὺς εἶπεν τοῖς διακόνοις Δὴ 13
 σάντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖρας ἐκβάλετε αὐτὸν εἰς τὸ
 σκοτὸς τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυ-
 γμὸς τῶν ὁδόντων. πολλοὶ γάρ εἰσιν κλητοὶ ὀλίγοι δὲ 14
 ἐκλεκτοί.

Τότε πορευθέντες οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον 15
 ὅπως αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ. καὶ ἀποστέλλουσιν 16
 αὐτῷ τοὺς μαθητὰς αὐτῶν μετὰ τῶν Ἡρῳδιανῶν λέγοντας
 Διδάσκαλε, οἶδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ ἐν
 ἀληθείᾳ διδάσκεις, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός, οὐ γὰρ
 βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων· εἰπὼν οὖν ἡμῖν τί σοι 17
 δοκεῖ· ἔξεστιν δοῦναι κῆνσον Καίσαρι ἢ οὐ; γνούς δὲ 18
 ὁ Ἰησοῦς τὴν πονηρίαν αὐτῶν εἶπεν Τί με πειράζετε,
 ὑποκριταί; ἐπιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κήνσου. οἱ 19
 δὲ προσήνεγκαν αὐτῷ δηνάριον. καὶ λέγει αὐτοῖς Ὁ Τίνος 20
 ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; λέγουσιν Καίσαρος. τότε 21
 λέγει αὐτοῖς Ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ
 τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν, καὶ ἀφέντες 22
 αὐτὸν ἀπῆλθαν.

Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθον αὐτῷ Σαδδουκαῖοι, λέ- 23
 γοντες μὴ εἶναι ἀνάστασις, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγον- 24
 τες Διδάσκαλε, Μωυσῆς εἶπεν Ἐάν τις ἀποθάνῃ μὴ
 ἔχων τέκνα, ἐπιγαμβρεύσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν

ΓΥΝΑΙΚΑ ΑΥΤΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΣΤΗΣΕΙ ΣΠΕΡΜΑ ΤΩ ΑΔΕΛΦΩ
 25 ΑΥΤΟΥ. ἦσαν δὲ παρ' ἡμῖν ἑπτὰ ἀδελφοί· καὶ ὁ πρῶτος
 γήμας ἐτελεύτησεν, καὶ μὴ ἔχων σπέρμα ἀφήκεν τὴν
 26 γυναῖκα αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ· ὁμοίως καὶ ὁ δεύτερος
 27 καὶ ὁ τρίτος, ἕως τῶν ἑπτὰ· ὕστερον δὲ πάντων ἀπέθανεν
 28 ἡ γυνή. ἐν τῇ ἀναστάσει οὖν τίνος τῶν ἑπτὰ ἔσται γυ-
 29 νή; πάντες γὰρ ἔσχον αὐτήν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς
 εἶπεν αὐτοῖς Πλανᾶσθε μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς μηδὲ τὴν
 30 δύναμιν τοῦ θεοῦ· ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει οὔτε γαμοῦσιν
 οὔτε γαμίζονται, ἀλλ' ὡς ἄγγελοι ἐν τῷ οὐρανῷ εἰσίν·
 31 περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν οὐκ ἀνέγνωτε τὸ ῥη-
 32 θέν ὑμῖν ὑπὸ τοῦ θεοῦ λέγοντος Ἐγὼ εἰμι ὁ θεὸς
 Ἀβραὰμ καὶ ὁ θεὸς Ἰσαὰκ καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ;
 33 οὐκ ἔστιν [ὁ] θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων. Καὶ ἀκούσαντες
 οἱ ὄχλοι ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.

34 Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες ὅτι ἐφίμωσεν τοὺς Σαδ-
 35 δουκαίους συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό. καὶ ἐπηρώτησεν εἰς
 36 ἐξ αὐτῶν νομικὸς πειράζων αὐτόν Διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ
 37 μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ; ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ Ἀγαπήσεις Κύριον
 τὸν θεόν σου ἐν ὅλῃ καρδίᾳ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ
 38 ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου· αὕτη ἐστὶν ἡ
 39 μεγάλη καὶ πρώτη ἐντολή. δευτέρα ὁμοία αὐτῇ Ἀγα-
 40 πήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. ἐν ταύταις ταῖς
 δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος κρέμαται καὶ οἱ προφῆ-
 41 ται.

Συνηγμένων δὲ τῶν Φαρισαίων ἐπηρώτησεν
 42 αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς λέγων Τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ χριστοῦ;
 43 τίνος υἱὸς ἐστίν; λέγουσιν αὐτῷ Τοῦ Δαυεὶδ. λέγει αὐτοῖς
 Πῶς οὖν Δαυεὶδ ἐν πνεύματι καλεῖ αὐτὸν κύριον λέγων

44 Εἶπεν Κύριος τῷ κυρίῳ μου Κάθογ' ἐκ δεξιῶν μου
 ἕως ἄν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποκάτω τῶν ποδῶν
 σου;

45 εἰ οὖν Δαυεὶδ καλεῖ αὐτὸν κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστίν;
 46 καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἀποκριθῆναι αὐτῷ λόγον, οὐδὲ ἐτόλ-

μησέν τις ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι.

Τότε [ὁ] Ἰησοῦς ἐλάλησεν τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθη-
ταῖς αὐτοῦ λέγων Ἐπὶ τῆς Μωυσέως καθέδρας ἐκάθισαν
οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. πάντα οὖν ὅσα ἔαν εἴπω-
σιν ὑμῖν ποιήσατε καὶ τηρεῖτε, κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ
ποιεῖτε, λέγουσιν γὰρ καὶ οὐ ποιοῦσιν. δεσμεύουσιν δὲ
φορτία βαρέα[†] καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώ-
πων, αὐτοὶ δὲ τῷ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσιν κινήσαι
αὐτά. πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσιν πρὸς τὸ θεαθῆναι
τοῖς ἀνθρώποις· πλατύνουσι γὰρ τὰ φυλακτήρια αὐτῶν καὶ
μεγαλύνουσι τὰ κράσπεδα, φιλοῦσι δὲ τὴν πρωτοκλισίαν
ἐν τοῖς δείπνοις καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγω-
γαῖς καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ καλεῖσθαι
ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων Ῥαββεῖ. ὑμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε
Ῥαββεῖ, εἰς γὰρ ἐστὶν ὑμῶν ὁ διδάσκαλος, πάντες δὲ
ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε· καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ
τῆς γῆς, εἰς γὰρ ἐστὶν ὑμῶν ὁ πατήρ ὁ οὐράνιος· μηδὲ
κληθῆτε καθηγηταί, ὅτι καθηγητὴς ὑμῶν ἐστὶν εἰς ὁ χρι-
στός· ὁ δὲ μείζων ὑμῶν ἔσται ὑμῶν διάκονος. Ὅστις δὲ
ὑψώσει ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυ-
τὸν ὑψωθήσεται.

Οὐαὶ δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ
Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρα-
νῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων· ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε,
οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε εἰσελθεῖν. Οὐαὶ ὑμῖν,
γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι περιιάγετε τὴν
θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν ποιῆσαι ἓνα προσήλυτον, καὶ
ὅταν γένηται ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλότερον ὑμῶν.
Οὐαὶ ὑμῖν, ὁδηγοὶ τυφλοὶ οἱ λέγοντες Ὅς ἂν ὁμόση ἐν
τῷ ναῷ, οὐδέν ἐστιν, ὅς δ' ἂν ὁμόση ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ
ναοῦ ὀφείλει· μωροὶ καὶ τυφλοί, τίς γὰρ μείζων ἐστίν, ὁ
χρυσὸς ἢ ὁ ναὸς ὁ ἀγιάσας τὸν χρυσόν; καὶ Ὅς ἂν
ὁμόση ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐδέν ἐστιν, ὅς δ' ἂν ὁμόση ἐν
τῷ δώρῳ τῷ ἐπάνω αὐτοῦ ὀφείλει·[†] τυφλοί, τί γὰρ μείζων,

20 τὸ δῶρον ἢ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἀγιάζον τὸ δῶρον; ὁ οὖν
 ὁμόςας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ὁμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσι
 21 τοῖς ἐπάνω αὐτοῦ· καὶ ὁ ὁμόςας ἐν τῷ ναῷ ὁμνύει ἐν αὐ-
 22 τῷ καὶ ἐν τῷ «κατοικοῦντι» αὐτόν· καὶ ὁ ὁμόςας ἐν τῷ
 οὐρανῷ ὁμνύει ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημένῳ
 23 ἐπάνω αὐτοῦ. Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑπο-
 κριταί, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ
 κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν
 καὶ τὸ ἔλεος καὶ τὴν πίστιν· ταῦτα δὲ ἔδει ποιῆσαι κακεῖνα
 24 μὴ ἀφεῖναι. ὁδηγοὶ τυφλοί, διυλίζοντες τὸν κώνωπα τὴν
 25 δὲ κάμηλον καταπίνοντες. Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ
 Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτη-
 ρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἀρπαγῆς
 26 καὶ ἀκρασίας. Φαρισαῖε τυφλέ, καθάρισον πρῶτον τὸ
 ἐντὸς τοῦ ποτηρίου [καὶ τῆς παροψίδος], ἵνα γένηται καὶ
 27 τὸ ἐκτὸς αὐτοῦ καθαρόν. Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ
 Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι «παρομοιάζετε» τάφοις κεκονιαμέ-
 νοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι ἔσωθεν δὲ γέ-
 28 μουσιν ὁστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας· οὕτως καὶ
 ὑμεῖς ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν
 29 δὲ ἐστε μεστοὶ ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας. Οὐαὶ ὑμῖν,
 γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς
 τάφους τῶν προφητῶν καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν
 30 δικαίων, καὶ λέγετε· Εἰ ἡμεθα ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέ-
 ρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἡμεθα αὐτῶν κοινωνοὶ ἐν τῷ αἵματι τῶν
 31 προφητῶν· ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς ὅτι υἱοὶ ἐστε τῶν
 32 φονευσάντων τοὺς προφήτας. καὶ ὑμεῖς «πληρώσατε» τὸ
 33 μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν. ὅφεις γεννήματα ἐχιδνῶν,
 34 πῶς φύγητε ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς γεέννης; διὰ τοῦτο ἰδοὺ
 ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφήτας καὶ σοφοὺς καὶ
 γραμματεῖς· ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε, καὶ
 ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν καὶ
 35 διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν· ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν

αἷμα δίκαιον ἐκχυννόμενον ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος
 Ἀβελ τοῦ δικαίου ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαρα-
 χίου, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστη-
 ρίου. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἥξει ταῦτα πάντα ἐπὶ τὴν γενεὰν 36
 ταύτην. Ἱερουσαλὴμ Ἱερουσαλὴμ, ἡ ἀποκτείνουσα 37
 τοὺς προφῆτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμέ-
 νους πρὸς αὐτήν, — ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ
 τέκνα σου, ὃν τρόπον ὄρνις ἐπισυνάγει τὰ νοσσία [αὐτῆς]
 ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε; ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ 38
 οἶκος ὕμῶν[†]. λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μὴ με ἴδητε ἀπ' ἄρτι 39
 ἕως ἂν εἴπητε

Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐπορεύετο, καὶ 1
 προσήλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπιδεῖξαι αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς
 τοῦ ἱεροῦ· ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Οὐ βλέπετε 2
 ταῦτα πάντα; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος
 ἐπὶ λίθον ὃς οὐ καταλυθήσεται. Καθημένου δὲ αὐτοῦ 3
 ἐπὶ τοῦ Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν προσήλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ
 κατ' ἰδίαν λέγοντες Εἰπὸν ἡμῖν πότε ταῦτα ἔσται, καὶ τί
 τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας καὶ συντελείας τοῦ αἵωνος.
 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Βλέπετε μὴ τις 4
 ὑμᾶς πλανήσῃ· πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί 5
 μου λέγοντες Ἐγὼ εἰμι ὁ χριστός, καὶ πολλοὺς πλανή-
 σουσιν. μελλήσετε δὲ ἀκούειν πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέ- 6
 μων· ὁρᾶτε, μὴ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ γενέσθαι, ἀλλ' οὐπω
 ἔστιν τὸ τέλος. ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος καὶ 7
 βασιλεῖα ἐπὶ βασιλεῖαν, καὶ ἔσονται λιμοὶ καὶ σεισμοὶ 8
 κατὰ τόπους· πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὧδινων. τότε παρα- 9
 δώσουσιν ὑμᾶς εἰς θλίψιν καὶ ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς, καὶ
 ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν διὰ τὸ ὄνομά
 μου. καὶ τότε σκανδαλισθήσονται πολλοὶ καὶ ἀλλήλους 10
 παραδώσουσιν καὶ μισήσουσιν ἀλλήλους· καὶ πολλοὶ ψευ- 11

12 δοπροφήται ἐγερθήσονται καὶ πλανήσουσιν πολλούς· καὶ
 διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν
 13 πολλῶν. ὁ δὲ ὑπομένας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται. καὶ
 14 κηρυχθήσεται τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ
 τῇ οἰκουμένῃ εἰς μαρτύριον πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τότε
 15 ἥξει τὸ τέλος. Ὅταν οὖν ἴδῃτε τὸ ΒΔΕΛΥΓΜΑ τῆς
 ἑρμώσεως τὸ ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου ἐστὸς
 16 ἐν τόπῳ ἀγίῳ, ὁ ἀναγινώσκων νοεῖτω, τότε οἱ ἐν τῇ
 17 Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ
 18 καταβάτω ἄραι τὰ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ
 19 μὴ ἐπιστρεψάτω ὀπίσω ἄραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. οὐαὶ δὲ
 ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις
 20 ταῖς ἡμέραις. προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ
 21 ὑμῶν χειμῶνος μηδὲ σαββάτῳ· ἔσται γὰρ τότε θλίψις
 μεγάλη οἷα οὐ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς κόσμου ἕως τοῦ
 22 νῦν οὐδ' οὐ μὴ γένηται. καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ
 ἡμέραι ἐκείναι, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σὰρξ· διὰ δὲ τοὺς
 23 ἐκλεκτοὺς κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκείναι. Τότε ἐάν
 τις ὑμῖν εἴπῃ Ἰδοὺ ὧδε ὁ χριστός ἢ ὦδε, μὴ πιστεύσητε·
 24 ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ
 δώσουσιν σημεῖα καὶ τέρατα ὥστε πλανᾶσθαι
 25 εἰ δυνατόν καὶ τοὺς ἐκλεκτούς· ἰδοὺ προεῖρηκα ὑμῖν.
 26 ἐὰν οὖν εἴπωσιν ὑμῖν Ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστίν, μὴ ἐξ-
 27 ἔλθητε· Ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμείοις, μὴ πιστεύσητε· ὥσπερ
 γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως
 δυσμῶν, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου·
 28 ὅπου ἐὰν ᾖ τὸ πτώμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἀετοί.
 29 Εὐθέως δὲ μετὰ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος
 σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος
 αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ,
 30 καὶ αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται. καὶ
 τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν
 οὐρανῷ, καὶ τότε κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς

καὶ ὧν τὸν γίον τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ
 τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης
 πολλῆς· καὶ ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ κάλ- 31
 πιγγοῦ ἡ μεγάλης, καὶ ἐπιτιγνάζουσιν τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐ-
 τοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπ' ἄκρων οὐρανῶν
 ἕως [τῶν] ἄκρων αὐτῶν. Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς 32

μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν ἦδη ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται
 ἀπαλὸς καὶ τὰ φύλλα ἐκφύῃ, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ
 θέρος· οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε πάντα ταῦτα, γινώσκετε 33
 ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ἐπὶ θύραις. ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ 34
 παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη ἕως [ἂν] πάντα ταῦτα γένηται. ὁ 35
 οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσεται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ
 παρέλθωσιν. Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ὥρας 36
 οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν οὐδὲ ὁ υἱός,
 εἰ μὴ ὁ πατὴρ μόνος. ὥσπερ γὰρ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, 37
 οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· ὥς γὰρ 38
 ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις [ἐκείναις] ταῖς πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ
 τρώγοντες καὶ πίνοντες, γαμούντες καὶ γαμίζοντες, ἄχρι ἧς
 ἡμέρας εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ οὐκ ἔγνωσαν 39
 ἕως ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἦρεν ἅπαντας, οὕτως ἔσται ἡ
 παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. τότε ἔσονται δύο ἐν τῷ 40
 ἀγρῷ, εἰς παραλαμβάνεται καὶ εἰς ἀφίεται· δύο ἀλήθουσαι 41
 ἐν τῷ μύλῳ, μία παραλαμβάνεται καὶ μία ἀφίεται. γρη- 42
 γορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποία ἡμέρα ὁ κύριος ὑμῶν
 ἔρχεται. ἐκείνο δὲ γινώσκετε ὅτι εἰ ἥδει ὁ οἰκοδεσπότης 43
 ποία φυλακῇ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν καὶ οὐκ ἂν
 εἴασεν διορυχθῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς 44
 γίνεσθε ἑτοιμοί, ὅτι ἡ οὐ δοκεῖτε ὥρα ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
 ἔρχεται. Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δοῦλος καὶ φρόνιμος ὃν 45
 κατέστησεν ὁ κύριος ἐπὶ τῆς οἰκετείας αὐτοῦ τοῦ δοῦναι
 αὐτοῖς τὴν τροφήν ἐν καιρῷ; μακάριος ὁ δοῦλος ἐκείνος 46
 ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὐρήσει οὕτως ποιοῦντα· ἀμὴν 47
 λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστή-

48 σει αὐτόν. ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δοῦλος ἐκείνος ἐν τῇ
 49 καρδίᾳ αὐτοῦ Χρονίζει μου ὁ κύριος, καὶ ἄρξεται τύπτειν
 τοὺς συνδούλους αὐτοῦ, ἐσθίῃ δὲ καὶ πίνῃ μετὰ τῶν με-
 50 θυόντων, ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ
 51 προσδοκᾷ καὶ ἐν ᾧ ᾧ ἡ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτόν
 καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει· ἐκεῖ ἔσται
 1 ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Τότε
 ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις,
 αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν ἐξῆλθον εἰς ὑπάν-
 2 τησιν τοῦ νυμφίου. πέντε δὲ ἐξ αὐτῶν ἦσαν μωραὶ καὶ
 3 πέντε φρόνιμοι· αἱ γὰρ μωραὶ λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας
 4 [αὐτῶν] οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον· αἱ δὲ φρόνιμοι
 ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις μετὰ τῶν λαμπάδων
 5 ἑαυτῶν. χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου ἐνύσταξαν πᾶσαι
 6 καὶ ἐκάθειδον. μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν Ἰδοὺ ὁ
 7 νυμφίος, ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν. τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι
 αἱ παρθένοι ἐκείναι καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν.
 8 αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπαν Δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου
 9 ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται. ἀπεκρίθησαν δὲ
 αἱ φρόνιμοι λέγουσαι Μήποτε ἔου μὴ ἄρκέσῃ ἡμῖν καὶ
 ὑμῖν· πορεύεσθε μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγορά-
 10 σατε ἑαυταῖς. ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι ἦλθεν ὁ
 νυμφίος, καὶ αἱ ἑτοιμοὶ εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους,
 11 καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ
 12 παρθένοι λέγουσαι Κύριε κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν· ὁ δὲ ἀποκρι-
 13 θείς εἶπεν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. Γρηγορεῖτε οὖν,
 14 ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν. Ὡσπερ
 γὰρ ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεσεν τοὺς ἰδίους δούλους καὶ
 15 παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, καὶ ᾧ μὲν ἔδωκεν
 πέντε τάλαντα ᾧ δὲ δύο ᾧ δὲ ἓν, ἐκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν
 16 δύναμιν, καὶ ἀπεδήμησεν. εὐθέως πορευθεὶς ὁ τὰ πέντε
 τάλαντα λαβὼν ἡργάσατο ἐν αὐτοῖς καὶ ἐκέρδησεν ἄλλα
 17 πέντε· ὡσαύτως ὁ τὰ δύο ἐκέρδησεν ἄλλα δύο· ὁ δὲ τὸ
 18

ἐν λαβῶν ἀπελθὼν ὥρυξεν γῆν καὶ ἔκρυσεν τὸ ἀργύριον
 τοῦ κυρίου αὐτοῦ. μετὰ δὲ πολὺν χρόνον ἔρχεται ὁ κύριος 19
 τῶν δούλων ἐκείνων καὶ συναίρει λόγον μετ' αὐτῶν. καὶ 20
 προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν προσήνεγκεν ἄλλα
 πέντε τάλαντα λέγων Κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέ-
 δωκας· ἴδε ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα. ἔφη αὐτῷ ὁ 21
 κύριος αὐτοῦ Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς
 πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν
 τοῦ κυρίου σου. προσελθὼν καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα εἶπεν 22
 Κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε ἄλλα δύο τάλαντα
 ἐκέρδησα. ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ 23
 πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω·
 εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. προσελθὼν δὲ καὶ 24
 ὁ τὸ ἓν τάλαντον εἰληφὼς εἶπεν Κύριε, ἔγνων σε ὅτι
 σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας καὶ συνά-
 γων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας· καὶ φοβηθεὶς ἀπελθὼν ἔκρυψα 25
 τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ· ἴδε ἔχεις τὸ σόν. ἀποκριθεὶς 26
 δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ Πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρὲ,
 ἦδεις ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα καὶ συνάγω ὅθεν οὐ
 διεσκόρπισα; ἔδει σε οὖν βαλεῖν τὰ ἀργύριά μου τοῖς 27
 τραπεζίταις, καὶ ἐλθὼν ἐγὼ ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν
 τόκῳ. ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον καὶ δότε τῷ 28
 ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα· τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται 29
 καὶ περισσευθήσεται τοῦ δὲ μὴ ἔχοντος καὶ ὁ ἔχει ἀρθη-
 σεται ἀπ' αὐτοῦ. καὶ τὸν ἀχρεῖον δούλον ἐκβάλετε εἰς τὸ 30
 σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς
 τῶν ὀδόντων. Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ- 31
 που ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ,
 τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καὶ συναχθήσονται 32
 ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφορίσει αὐτοὺς
 ἀπ' ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ
 τῶν ἐρίφων, καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν 33
 αὐτοῦ τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων. τότε ἐρεῖ ὁ βα- 34

σιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ Δεῦτε, οἱ εὐλογημένοι τοῦ
 πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βα-
 35 σιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· ἐπέινασα γὰρ καὶ ἐδώκατέ
 μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ ἐποτίσατέ με, ξένος ἦμην καὶ
 36 συνηγάγετέ με, γυμνὸς καὶ περιεβάλετέ με, ἡσθένησα καὶ
 ἐπεσκέψασθέ με, ἐν φυλακῇ ἦμην καὶ ἤλθατε πρὸς με.
 37 τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι λέγοντες Κύριε, πότε
 σε εἶδαμεν πεινῶντα καὶ ἐθρέψαμεν, ἢ διψῶντα καὶ ἐποτί-
 38 σαμεν; πότε δέ σε εἶδαμεν ξένον καὶ συνηγάγομεν, ἢ
 39 γυμνὸν καὶ περιεβάλομεν; πότε δέ σε εἶδομεν ἀσθενοῦντα
 40 ἢ ἐν φυλακῇ καὶ ἤλθομεν πρὸς σε; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βα-
 σιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε
 ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιή-
 41 σατε. τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ
 κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ
 42 διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ· ἐπέινασα γὰρ καὶ
 οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, [καὶ] ἐδίψησα καὶ οὐκ ἐποτίσατέ
 43 με, ξένος ἦμην καὶ οὐ συνηγάγετέ με, γυμνὸς καὶ οὐ περι-
 εβάλετέ με, ἀσθενὴς καὶ ἐν φυλακῇ καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ
 44 με. τότε ἀποκριθήσονται καὶ αὐτοὶ λέγοντες Κύριε, πότε
 σε εἶδομεν πεινῶντα ἢ διψῶντα ἢ ξένον ἢ γυμνὸν ἢ ἀσθενῆ
 45 ἢ ἐν φυλακῇ καὶ οὐ διηκονήσαμέν σοι; τότε ἀποκριθήσεται
 αὐτοῖς λέγων Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε
 46 ἐνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. καὶ ἀπε-
 λεύσονται οἱ τοῖς εἰς κύλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς
 ΖΩΗΝ Αἰώνιον.

1 ΚΑΙ ΕΓΕΝΕΤΟ ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς πάντας τοὺς
 2 λόγους τούτους, εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Οἴδατε ὅτι
 μετὰ δύο ἡμέρας τὸ πάσχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
 3 που παραδίδεται εἰς τὸ σταυρωθῆναι. Τότε συνῆ-

χθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως τοῦ λεγομένου Καϊάφα, καὶ συνεβου- 4
λεύσαντο ἵνα τὸν Ἰησοῦν δόλῳ κρατήσωσιν καὶ ἀποκτεί-
νωσιν· ἔλεγον δέ· Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένη- 5
ται ἐν τῷ λαῷ.

Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου ἐν Βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος 6
τοῦ λεπροῦ, προσῆλθεν αὐτῷ γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον 7
μύρον βαρυτίμου καὶ κατέχεεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ
ἀνακειμένου. ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἠγανάκτησαν λέγοντες 8
Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὐτῇ; ἐδύνατο γὰρ τοῦτο πραθῆναι πολ- 9
λοῦ καὶ δοθῆναι πτωχοῖς. γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς 10
Τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί; ἔργον γὰρ καλὸν ἡργά-
σατο εἰς ἐμέ· πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἐαν- 11
τῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε· βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ μύρον 12
τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με ἐποίη-
σεν. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἂν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον 13
τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ ὁ ἐποίησεν αὕτη
εἰς μνημόσυνον αὐτῆς. Τότε πορευθεῖς εἰς τῶν 14
δώδεκα, ὁ λεγόμενος Ἰούδας Ἰσκαριώτης, πρὸς τοὺς ἀρχιε-
ρεῖς εἶπεν Τί θέλετέ μοι δοῦναι καὶ γὰρ ὑμῖν παραδώσω 15
αὐτόν; οἱ δὲ ἔσθησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια. καὶ 16
ἀπὸ τότε ἐζήτει εὐκαιρίαν ἵνα αὐτὸν παραδῷ.

Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἁζύμων προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ 17
Ἰησοῦ λέγοντες Ποῦ θέλεις ἐτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ
πάσχα; ὁ δὲ εἶπεν Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν δεῖνα 18
καὶ εἵπατε αὐτῷ Ὁ διδάσκαλος λέγει Ὁ καιρὸς μου
ἐγγύς ἐστιν· πρὸς σὲ ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν
μου. καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ 19
Ἰησοῦς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα. Ὁψίας δὲ 20
γενομένης ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα [μαθητῶν]. καὶ 21
ἐσθιόντων αὐτῶν εἶπεν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν
παραδώσει με. καὶ λυπούμενοι σφόδρα ἤρξαντο λέγειν 22
αὐτῷ εἰς ἕκαστος Μήτι ἐγὼ εἰμι, κύριε; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς 23

εἶπεν Ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ τὴν χεῖρα ἐν τῷ τρυβλίῳ
 24 οὗτός με παραδώσει· ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει
 καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ, οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ
 δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδεται· καλὸν ἦν αὐτῷ εἶ
 25 οὐκ ἐγεννήθῃ ὁ ἄνθρωπος ἐκείνος. ἀποκριθεὶς δὲ Ἰούδας ὁ
 παραδιδούς αὐτὸν εἶπεν Μήτι ἐγὼ εἰμι, ῥαββεΐ; λέγει
 26 αὐτῷ Σὺ εἶπας. Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν λαβὼν

ὁ Ἰησοῦς ἄρτον καὶ εὐλογήσας ἔκλασεν καὶ δούς τοῖς
 μαθηταῖς εἶπεν Λάβετε φάγετε, τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά
 27 μου. καὶ λαβὼν ποτήριον [καὶ] εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐ-
 28 τοῖς λέγων Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ
 αἷμά μου τῆς διδθήκης τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυννόμενον
 29 εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· λέγω δὲ ὑμῖν, οὐ μὴ πῖω ἅπ' ἄρτι ἐκ
 τούτου τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκεί-
 νης ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ
 30 πατρὸς μου. Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ

31 Ὅρος τῶν Ἑλαιῶν. Τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
 Πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύ-
 τη, γέγραπται γάρ Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορ-
 32 πισθήσονται τὰ πρόβατα τῆς ποιμένης· μετὰ δὲ τὸ
 33 ἐγερθῆναί με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ἀποκριθεὶς
 δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ Εἰ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν
 34 σοί, ἐγὼ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι. ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς
 Ἀμὴν λέγω σοι ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ πρὶν ἀλέκτορα φωνῆ-
 35σαι τρίς ἀπαρνήσῃ με. λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος Κἂν δέῃ
 με σὺν σοί ἀποθανεῖν, οὐ μὴ σε ἀπαρνήσομαι. ὁμοίως
 καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ εἶπαν.

36 Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον
 Γεθσημανεὶ, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς Καθίσате αὐτοῦ ἕως
 37 [οὔ] ἀπελθὼν ἐκεῖ προσεύξωμαι. καὶ παραλαβὼν τὸν
 Πέτρον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς Ζεβεδαίου ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ
 38 ἀδημονεῖν. τότε λέγει αὐτοῖς Περίλγπός ἐστιν ἡ ψυχὴ
 μοῦ ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ.

καὶ ἔπροελθὼν¹ μικρὸν ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ 39
 προσευχόμενος καὶ λέγων Πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστιν,
 παρελθάτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ
 θέλω ἀλλ' ὡς σύ. καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ 40
 εὐρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ Οὕτως
 οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ; γρηγορεῖτε 41
 καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν
 πνεῦμα πρόθυμον ἢ δὲ σὰρξ ἀσθενής. πάλιν ἐκ δευτέρου 42
 ἀπελθὼν προσηύξατο [λέγων] Πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται
 τοῦτο παρελθεῖν ἐὰν μὴ αὐτὸ πῖω, γεννηθήτω τὸ θέλημά
 σου. καὶ ἐλθὼν πάλιν εὗρεν αὐτοὺς καθεύδοντας, ἦσαν 43
 γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρημένοι. καὶ ἀφείς αὐτοὺς 44
 πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο ἐκ τρίτου τὸν αὐτὸν λόγον
 εἰπὼν πάλιν. τότε¹ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ λέγει 45
 αὐτοῖς Καθεύδετε λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἰδοὺ ἡγγι-
 κεν ἡ ὥρα καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδεται εἰς χεῖρας
 ἀμαρτωλῶν. ἐγείρεσθε ἄγωμεν· ἰδοὺ ἡγγικεν ὁ παραδι- 46
 δούς με. Καὶ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἰδοὺ Ἰούδας 47
 εἰς τῶν δώδεκα ἦλθεν καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολλὸς μετὰ
 μαχαιρῶν καὶ ξύλων ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων
 τοῦ λαοῦ. ὁ δὲ παραδιδούς αὐτὸν ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον 48
 λέγων Ὅν ἂν φιλήσω αὐτός ἐστιν· κρατήσατε αὐτόν.
 καὶ εὐθέως προσελθὼν τῷ Ἰησοῦ εἶπεν Χαῖρε, ῥαββεῖ· 49
 καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Ἑταίρε, 50
 ἐφ' ὃ πάρει. τότε προσελθόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ
 τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐκράτησαν αὐτόν. καὶ ἰδοὺ εἰς τῶν μετὰ 51
 Ἰησοῦ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπέσπασεν τὴν μάχαιραν αὐτοῦ
 καὶ πατάξας τὸν δούλον τοῦ ἀρχιερέως ἀφείλεν αὐτοῦ τὸ
 ὠτίον. τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἀπόστρεψον τὴν 52
 μάχαιράν σου εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, πάντες γὰρ οἱ λαβόντες
 μάχαιραν ἐν μαχαίρῃ ἀπολοῦνται· ἢ δοκεῖς ὅτι οὐ δύναμαι 53
 παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ παραστήσει μοι ἄρτι
 πλεῖω δώδεκα λεγιῶνας ἀγγέλων; πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ 54

55 γραφαὶ ὅτι οὕτως δεῖ γενέσθαι; Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν
ὁ Ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις Ὡς ἐπὶ ληστὴν ἐξήλθατε μετὰ
μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με; καθ' ἡμέραν ἐν τῷ
56 ἱερῷ ἐκαθεζόμεν διδάσκων καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με. Τοῦτο
δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ τῶν προφητῶν.
Τότε οἱ μαθηταὶ ἅπαντες ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον.

57 Οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήγαγον πρὸς Καϊά-
φαν τὸν ἀρχιερέα, ὅπου οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι
58 συνήχθησαν. ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει αὐτῷ [ἀπὸ] μακρόθεν
ἕως τῆς αὐλῆς τοῦ ἀρχιερέως, καὶ εἰσελθὼν ἔσω ἐκάθητο
59 μετὰ τῶν ὑπηρετῶν ἰδεῖν τὸ τέλος. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ τὸ
συνέδριον ὅλον ἐζήτουν ψευδομαρτυρίαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ
60 ὅπως αὐτὸν θανατώσωσιν, καὶ οὐχ εὔρον πολλῶν προσελ-
θόντων ψευδομαρτύρων. ὕστερον δὲ προσελθόντες δύο
61 εἶπαν Οὗτος ἔφη Δύναμαι καταλύσαι τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ
καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκοδομῆσαι. καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιε-
ρεὺς εἶπεν αὐτῷ Οὐδὲν ἀποκρίνη; τί οὗτοί σου καταμαρ-
63 τυροῦσιν; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα. καὶ ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν
αὐτῷ Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος ἵνα ἡμῖν
64 εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. λέγει αὐτῷ
ὁ Ἰησοῦς Σὺ εἶπας ἡ πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε
τὸν γιόν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν
τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν
65 τοῦ οὐρανοῦ. τότε ὁ ἀρχιερεὺς διέρηξεν τὰ ἱμάτια
αὐτοῦ λέγων Ἐβλασφήμησεν· τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρ-
66 τύρων; Ἰδε νῦν ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν· τί ὑμῖν δοκεῖ;
67 οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπαν Ἐνοχος θανάτου ἐστίν. Τότε
ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἐκολάφισαν αὐτόν,
68 οἱ δὲ ἐράπισαν λέγοντες Προφήτευσον ἡμῖν, χριστέ, τίς
69 ἐστὶν ὁ παῖσας σε; Ὁ δὲ Πέτρος ἐκάθητο ἔξω

ἐν τῇ αὐλῇ· καὶ προσῆλθεν αὐτῷ μία παιδίσκη λέγουσα
70 Καὶ σὺ ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Γαλιλαίου· ὁ δὲ ἡρνήσατο
71 ἔμπροσθεν πάντων λέγων Οὐκ οἶδα τί λέγεις. ἐξελθόντα

δὲ εἰς τὸν πυλῶνα εἶδεν αὐτὸν ἄλλη καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ
 Οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου· καὶ πάλιν ἡρνή- 72
 σατο μετὰ ὅρκου ὅτι Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. μετὰ μι- 73
 κρὸν δὲ προσελθόντες οἱ ἐστῶτες εἶπον τῷ Πέτρῳ Ἐλη-
 θῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ, καὶ γὰρ ἡ λαλιά σου δῆλόν
 σε ποιεῖ· τότε ἤρξατο καταθεματίζειν καὶ ὁμνύειν ὅτι 74
 Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. καὶ εὐθὺς ἀλέκτωρ ἐφώνησεν
 καὶ ἐμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος Ἰησοῦ εἰρηκότος ὅτι 75
 Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι τρεῖς ἀπαρνήσῃ με, καὶ ἐξελθὼν
 ἔξω ἔκλαυσεν πικρῶς.

Πρωίας δὲ γενομένης συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ 1
 ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ
 ὥστε θανατῶσαι αὐτόν· καὶ δῆσαντες αὐτὸν ἀπήγαγον καὶ 2
 παρέδωκαν Πειλάτῳ τῷ ἡγεμόνι. Τότε ἰδὼν 3
 Ἰούδας ὁ «παραδούς» αὐτὸν ὅτι κατεκρίθη μεταμεληθεὶς
 ἔστρεψεν τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ πρε-
 σβυτέροις λέγων Ἡμάρτον παραδούς αἷμα «δίκαιον». οἱ 4
 δὲ εἶπαν Τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὤψη. καὶ ρίψας τὰ ἀργύρια 5
 εἰς τὸν ναὸν ἀνεχώρησεν, καὶ ἀπελθὼν ἀπήγγεατο. Οἱ 6
 δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια εἶπαν Οὐκ ἔξεστιν
 βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἵματός ἐστιν·
 συμβούλιον δὲ λαβόντες ἡγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν Ἀγρὸν 7
 τοῦ Κεραμέως εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις. διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς 8
 ἐκεῖνος Ἀγρὸς Αἵματος ἕως τῆς σήμερον. Τότε ἐπλη- 9
 ρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἰερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος
 Καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ
 τετιμημένου ὃν ἐτιμήσαντο ἀπὸ γίῶν Ἰσραὴλ, καὶ 10
 «ἔδωκαν» αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως, καθά
 συνέταξέν μοι Κύριος. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐστάθη 11
 ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος· καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ ἡγεμὼν
 λέγων Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ Ἰησοῦς
 ἔφη ὅτι Σὺ «λέγεις.» καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ 12
 τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων οὐδὲν ἀπεκρίνατο. τότε 13

λέγει αὐτῷ ὁ Πειλᾶτος Οὐκ ἀκούεις πόσα σου καταμαρ-
 14 τυροῦσιν; καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς οὐδὲ ἓν ῥῆμα, ὥστε
 15 θαυμάζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν. Κατὰ δὲ ἑορτὴν εἰώθει
 16 ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἓνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον ὃν ᾗθελον. εἶχον
 17 δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον λεγόμενον Βαραββᾶν. συνη-
 γμένων οὖν αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πειλᾶτος Τίνα θέλετε
 ἀπολύσω ὑμῖν, [τὸν] Βαραββᾶν ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον
 18 Χριστόν; ἥδει γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παρέδωκαν αὐτόν.
 19 Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βήματος ἀπέστειλεν πρὸς
 αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ λέγουσα Μηδὲν σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ
 ἐκείνῳ, πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐτόν.
 20 Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς ὄχλους
 ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν τὸν δὲ Ἰησοῦν ἀπολέσωσιν.
 21 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν εἶπεν αὐτοῖς Τίνα θέλετε ἀπὸ
 τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπαν Τὸν Βαραββᾶν.
 22 λέγει αὐτοῖς ὁ Πειλᾶτος Τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν τὸν λεγό-
 23 μενον Χριστόν; λέγουσιν πάντες Σταυρωθήτω. ὁ δὲ ἔφη
 Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον λέγοντες
 24 Σταυρωθήτω. ἰδὼν δὲ ὁ Πειλᾶτος ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ ἀλλὰ
 μᾶλλον θόρυβος γίνεται λαβὼν ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας
 ἑκατέρωθεν τοῦ ὄχλου λέγων Ἐγὼ ἀφ' οὗτος ἀπὸ τοῦ αἵμα-
 25 τος τούτου ὑμεῖς ὀψεσθε. καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς
 εἶπεν Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν.
 26 τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν φρα-
 γελλώσας παρέδωκεν ἵνα σταυρωθῇ.
 27 Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος παραλαβόντες τὸν
 Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον συνήγαγον ἐπ' αὐτὸν ὅλην τὴν
 28 σπεῖραν. καὶ ἑκδύσαντες αὐτὸν χλαμύδα κοκκίνην περιέ-
 29 θηκαν αὐτῷ, καὶ πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν
 ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ κάλαμον ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, καὶ
 γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐνέπαιξαν αὐτῷ λέγον-
 30 τες Χαῖρε, βασιλεῦ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἐμπτύσαντες εἰς
 αὐτὸν ἔλαβον τὸν κάλαμον καὶ ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν

24 ἀπέναντι | τοῦ δικαίου

28 ἐκδύσαντες

29 ὁ βασιλεὺς

αὐτοῦ. καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν 31
 χλαμύδα καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀπήγα-
 γον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρῶσαι. Ἐξερχόμενοι δὲ 32
 εὗρον ἄνθρωπον Κυρηναῖον ὀνόματι Σίμωνα· τοῦτον ἡγγά-
 ρευσαν ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. Καὶ ἐλθόντες εἰς τόπον 33
 λεγόμενον Γολγοθά, ὃ ἐστὶν Κρανίου Τόπος λεγόμενος,
 ἔδωκαν αὐτῷ πιεῖν οἶνον μετὰ χολῆς μεμιγμένον· καὶ 34
 γευσάμενος οὐκ ἠθέλησεν πιεῖν. σταυρώσαντες δὲ αὐτὸν 35
 διμερίσαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ῥαβδίζοντες· κλῆρον,
 καὶ καθήμενοι ἐτήρουν αὐτὸν ἐκεῖ. καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω 36
 τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ γεγραμμένην ΟΥΤΟΣ 37
 ΕΣΤΙΝ ΙΗΣΟΥΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.
 Τότε σταυροῦνται σὺν αὐτῷ δύο λησταί, εἰς ἐκ δεξιῶν καὶ 38
 εἰς ἐξ ἐωνύμων. Οἱ δὲ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν 39
 αὐτὸν ΚΙΝΟΥΝΤΕΣ ΤΑΣ ΚΕΦΑΛΑΣ Αὐτῶν καὶ λέγοντες Ὁ 40
 καταλύων τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, σῶσον
 σεαυτόν· εἰ υἱὸς τοῦ θεοῦ, κατέβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ.
 ὁμοίως [καὶ] οἱ ἄρχιερεῖς ἐμπαίζοντες μετὰ τῶν γραμματέων 41
 καὶ πρεσβυτέρων ἔλεγον Ὑποτάσσου τοῦ βασιλεῖ· ἵνα 42
 σῶσαι· βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐστίν, καταβάτω νῦν ἀπὸ
 τοῦ σταυροῦ καὶ πιστεύσομεν ἐπ' αὐτόν. πέποιθεν ἐπὶ 43
 τὸν θεόν, ῥγσάσθω νῦν εἰ θέλει αὐτόν· εἶπεν γὰρ ὅτι
 Θεοῦ εἰμι υἱός. τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ λησταί οἱ συνσταυρω- 44
 θέντες σὺν αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν. Ἀπὸ δὲ 45
 ἑκτῆς ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἕως ὥρας
 ἐνάτης. περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ 46
 μεγάλη λέγων Ἐλωὶ Ἐλωὶ λεμαὶ σαβαχθαθεὶ;
 τοῦτ' ἐστὶν Θεέ μοι Θεέ μοι, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες;
 τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἐστηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον ὅτι 47
 Ἠλείαν φωνεῖ οὗτος. καὶ εὐθέως δραμὼν εἰς ἐξ αὐτῶν καὶ 48
 λαβὼν σπόγγον πλήσας τε ὄξους καὶ περιθεὶς καλὰ μωρ
 ἐπότιζεν αὐτόν. οἱ δὲ λοιποὶ εἶπαν Ὑποτάσσου τοῦ βασι- 49
 λεῖ, ἵνα σῶσαι αὐτόν. ἄλλος δὲ λαβὼν λόγχην

ἔνυξεν αὐτοῦ τὴν πλευράν, καὶ ἐξῆλθεν ὕδωρ καὶ αἷμα.]]
 50 ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν κράξας φωνῇ μεγάλῃ ἀφῆκεν τὸ πνεῦμα.
 51 Καὶ ἰδοὺ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη [ἀπ'] ἄνωθεν
 ἕως κάτω εἰς δύο, καὶ ἡ γῆ ἐσείσθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθη-
 52 σαν, καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεφύχθησαν καὶ πολλὰ σώματα τῶν
 53 κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθησαν, καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν
 μνημείων μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁγίαν
 54 πόλιν καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς. Ὁ δὲ ἐκατόνταρχος
 καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τηροῦντες τὸν Ἰησοῦν ἰδόντες τὸν σεισμόν
 καὶ τὰ γινόμενα ἐφοβήθησαν σφόδρα, λέγοντες Ἀληθῶς
 55 Ἰεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος. Ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες πολλαὶ ἀπὸ
 μακρόθεν θεωροῦσαι, αἵτινες ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ
 56 τῆς Γαλιλαίας διακονοῦσαι αὐτῷ· ἐν αἷς ἦν Ἡ Μαρία ἡ
 Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἰωσήφ ἡ μήτηρ
 καὶ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου.
 57 Ὁψίας δὲ γενομένης ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος ἀπὸ
 Ἀριμαθαίας, τοῦνομα Ἰωσήφ, ὃς καὶ αὐτὸς ἐμαθητεύθη τῷ
 58 Ἰησοῦ· οὗτος προσελθὼν τῷ Πειλάτῳ ᾗτήσατο τὸ σῶμα
 59 τοῦ Ἰησοῦ. τότε ὁ Πειλᾶτος ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι. καὶ
 λαβὼν τὸ σῶμα ὁ Ἰωσήφ ἐνετύλιξεν αὐτὸ [ἐν] σινδόνι
 60 καθαρᾷ, καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ ὃ ἐλα-
 τόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ, καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ
 61 θύρᾳ τοῦ μνημείου ἀπήλθεν. Ἦν δὲ ἐκεῖ Μαριάμ ἡ
 Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ
 62 τάφου. Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἥτις ἐστὶν μετὰ τὴν
 παρασκευήν, συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι
 63 πρὸς Πειλᾶτον λέγοντες Κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκείνος
 ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι·
 64 κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης
 ἡμέρας, μή ποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ ὧς κλέψωσιν αὐτὸν
 καὶ εἰπώσιν τῷ λαῷ Ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἔσται
 65 ἡ ἐσχάτη πλάνη χείρων τῆς πρώτης. ἔφη ὧς αὐτοῖς ὁ
 Πειλᾶτος Ἐχετε κουστωδῖαν· ὑπάγετε ἀσφαλίσασθε ὥς
 54 υἱὸς θεοῦ 56 Μαριάμ | Ἰωσή 57 ἐμαθήτευσεν 64 αὐτοῦ 65 δὲ

οἶδατε. οἱ δὲ πορευθέντες ἡσφαλίσαντο τὸν τάφον σφρα- 66
γίσαντες τὸν λίθον μετὰ τῆς κουστωδίας.

Ὅψε δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, 1
ἦλθεν Ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεωρήσαι
τὸν τάφον. καὶ ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ 2
Κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ καὶ προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν
λίθον καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. ἦν δὲ ἡ εἰδέα αὐτοῦ ὡς 3
ἀστραπὴ καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡς χιών. ἀπὸ δὲ τοῦ 4
φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες καὶ ἐγενήθησαν ὡς
νεκροί. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπεν ταῖς γυναιξίν· Μὴ 5
φοβεῖσθε ὑμεῖς, οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον
ζητεῖτε· οὐκ ἔστιν ὧδε, ἡγέρθη γὰρ καθὼς εἶπεν· δεῦτε 6
ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο· καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι εἶπατε 7
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι Ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ
ἰδοὺ προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε·
ἰδοὺ εἶπον ὑμῖν. καὶ ἀπελθοῦσαι ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημείου 8
μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ Ἰησοὺς ὑπήντησεν αὐταῖς λέγων 9
Χαίρετε· αἱ δὲ προσελθοῦσαι ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας
καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ. τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοὺς· Μὴ 10
φοβεῖσθε· ὑπάγετε ἀπαγγεῖλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου ἵνα ἀπέλ-
θωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κακεῖ με ὄψονται. Πο- 11

ρευομένων δὲ αὐτῶν ἰδοὺ τινες τῆς κουστωδίας ἐλθόντες εἰς
τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενό-
μενα. καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων συμβουλίον 12
τε λαβόντες ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις λέγον- 13
τες· Εἶπατε ὅτι Οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες
ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων· καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο 14
ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν καὶ ὑμᾶς ἀμερίμνους
ποιήσομεν. οἱ δὲ λαβόντες ἱ ἀργύρια ἐποίησαν ὡς ἐδι- 15
δάχθησαν. Καὶ διεφημίσθη ὁ λόγος οὗτος παρὰ Ἰουδαίους
μέχρι τῆς σήμερον [ἡμέρας]. Οἱ δὲ ἔνδεκα 16
μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς τὸ ὄρος οὗ

17 ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἰδόντες αὐτὸν προσεκύ-
18 νησαν, οἱ δὲ ἐδίστασαν. καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐλά-
λησεν αὐτοῖς λέγων Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐ-
19 ρανῶ καὶ ἐπὶ [τῆς] γῆς· πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε
πάντα τὰ ἔθνη, ἁρπάζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πα-
20 τρός καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, διδάσκοντες
αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ
μεθ' ὑμῶν εἰμὶ πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ
αἰῶνος.

19 βαπτίσαντες

ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ

ΑΡΧΗ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ[†].

1

Καθὼς γέγραπται ἐν τῷ Ἠσαΐα τῷ προφῆτῃ²
Ἰδοὺ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου
σοῦ,

ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδὸν σοῦ·

Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ

3

Ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου,

εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβοις αὐτοῦ,

ἐγένετο Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ κηρύσσων βά- 4
πτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. καὶ ἐξεπορεύ- 5
ετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαία χώρα καὶ οἱ Ἱεροσολυ-
μεῖται πάντες, καὶ ἐβαπτίζοντο ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ
ποταμῷ ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. καὶ ἦν ὁ 6
Ἰωάννης ἐνδεδυμένος τρίχας καμήλου καὶ ζώην δερματίνην
περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ἔσθων ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγριον.
καὶ ἐκήρυσεν λέγων Ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου ὀπίσω 7
[μου], οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς κύψας λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν
ὑποδημάτων αὐτοῦ· ἐγὼ ἐβάπτισα ὑμᾶς ὕδατι, αὐτὸς δὲ 8
βαπτίσει ὑμᾶς πνεύματι ἁγίῳ.

ἜΚΑΙ ΕΓΕΝΕΤΟ[†] ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ἦλθεν 9
Ἰησοῦς ἀπὸ Ναζαρέτ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐβαπτίσθη εἰς

10 τὸν Ἰορδάνην ὑπὸ Ἰωάνου. καὶ εὐθὺς ἀναβαίνων ἐκ τοῦ
 11 ὕδατος εἶδεν σχιζομένους τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὸ πνεῦμα ὡς
 12 κησα. Καὶ εὐθὺς τὸ πνεῦμα αὐτὸν ἐκβάλλει

13 εἰς τὴν ἔρημον. καὶ ἦν ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσαεράκοντα ἡμέ-
 ρας πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ, καὶ ἦν μετὰ τῶν θηρί-
 ων, καὶ οἱ ἄγγελοι διηκόνουν αὐτῷ.

14 Καὶ μετὰ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάνην ἦλθεν ὁ
 15 Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον
 16 τοῦ θεοῦ [καὶ λέγων] ὅτι Πεπλήρωται ὁ καιρὸς καὶ
 17 ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ· μετανοεῖτε καὶ πιστεύ-
 18 ετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. Καὶ παράγων παρὰ

τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν Σίμωνα καὶ Ἀν-
 17 δρέαν τὸν ἀδελφὸν Σίμωνος ἀμφιβάλλοντας ἐν τῇ θα-
 18 λάσσῃ, ἦσαν γὰρ ἁλειεῖς· καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
 19 Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι ἁλειεῖς
 20 ἀνθρώπων. καὶ εὐθὺς ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν
 21 αὐτῷ. Καὶ προβὰς ὀλίγον εἶδεν Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβε-
 22 δαίου καὶ Ἰωάνην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ αὐτοὺς ἐν τῷ
 23 πλοίῳ καταρτίζοντας τὰ δίκτυα, καὶ εὐθὺς ἐκάλεσεν αὐτούς.
 24 καὶ ἀφέντες τὸν πατέρα αὐτῶν Ζεβεδαῖον ἐν τῷ πλοίῳ
 μετὰ τῶν μισθωτῶν ἀπῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ.

21 Καὶ εἰσπορεύονται εἰς Καφαρναούμ. Καὶ εὐθὺς τοῖς
 22 σάββασιν ἔεισελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν ἐδίδασκεν· καὶ
 23 ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, ἦν γὰρ διδάσκων
 24 αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς. καὶ
 25 εὐθὺς ἦν ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν ἄνθρωπος ἐν πνεύματι
 26 ἀκαθάρτῳ, καὶ ἀνέκραξεν λέγων Τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ
 Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; ὁ οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος
 τοῦ θεοῦ. καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς [λέγων] Φιμώ-
 26 θητι καὶ ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ. καὶ σπαράξαν αὐτὸν τὸ πνεῦμα
 τὸ ἀκάθαρτον καὶ φωνήσαν φωνῇ μεγάλῃ ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ.

καὶ ἐθαμβήθησαν ἅπαντες, ὥστε συνζητεῖν τὰ αὐτοὺς 27
 τας Τί ἐστὶν τοῦτο; διδαχὴ καινὴ· κατ' ἐξουσίαν καὶ τοῖς
 πνεύμασι τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπιτάσσει, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ.
 Καὶ ἐξῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εὐθὺς πανταχοῦ εἰς ὅλην τὴν 28
 περίχωρον τῆς Γαλιλαίας. Καὶ εὐθὺς ἐκ τῆς 29

συναγωγῆς ἔξελθόντες ἦλθαν εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος καὶ
 Ἀνδρέου μετὰ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. ἡ δὲ πενθερὰ Σίμωνος 30
 κατέκειτο πυρέσσουσα, καὶ εὐθὺς λέγουσιν αὐτῷ περὶ αὐτῆς.
 καὶ προσελθὼν ἤγειρεν αὐτὴν κρατήσας τῆς χειρός· καὶ ἂ- 31
 φῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός, καὶ διηκόνει αὐτοῖς. Ὁ- 32

ψίας δὲ γενομένης, ὅτε ἔδυσε ὁ ἥλιος, ἔφερον πρὸς αὐτὸν
 πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας καὶ τοὺς δαιμονιζομένους· καὶ 33
 ἦν ὅλη ἡ πόλις ἐπισυνηγμένη πρὸς τὴν θύραν. καὶ ἐθερά- 34
 πνευσε πολλοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις, καὶ δαι-
 μόνια πολλὰ ἐξέβαλεν, καὶ οὐκ ἤφιεν λαλεῖν τὰ δαιμόνια,
 ὅτι ᾔδεισαν αὐτὸν [Χριστὸν εἶναι]. Καὶ 35

πρῶτῃ ἔννυχᾳ λίαν ἀναστὰς ἐξῆλθεν [καὶ ἀπῆλθεν] εἰς ἔρη-
 μον τόπον κακεῖ προσήχετο. καὶ κατεδίωξεν αὐτὸν Σίμων 36
 καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, καὶ εὗρον αὐτὸν καὶ λέγουσιν αὐτῷ 37
 ὅτι Πάντες ζητοῦσίν σε. καὶ λέγει αὐτοῖς Ὁ ἄγωμεν 38
 ἀλλαχοῦ εἰς τὰς ἐχομένας κωμοπόλεις, ἵνα καὶ ἐκεῖ κηρύξω,
 εἰς τοῦτο γὰρ ἐξῆλθον. καὶ ἦλθεν κηρύσσων εἰς τὰς 39
 συναγωγὰς αὐτῶν εἰς ὅλην τὴν Γαλιλαίαν καὶ τὰ δαιμόνια
 ἐκβάλλων.

Καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λεπρὸς παρακαλῶν αὐτὸν 40
 [καὶ γονυπετῶν] λέγων αὐτῷ ὅτι Ἐάν θέλῃς δύνασαι
 με καθάρισαι. καὶ σπλαγχνισθεὶς ἐκτείνας τὴν χεῖρα 41
 αὐτοῦ ἥψατο καὶ λέγει αὐτῷ Θέλω, καθαρίσθητι· καὶ 42
 εὐθὺς ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ἡ λέπρα, καὶ ἐκαθερίσθη. καὶ 43
 ἐμβριμησάμενος αὐτῷ εὐθὺς ἐξέβαλεν αὐτόν, καὶ λέγει 44
 αὐτῷ Ὅρα μηδενὶ μηδὲν εἴπῃς, ἀλλὰ ὕπαγε σεαυτὸν
 δεῖξον τῷ ἱερεῖ καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου
 ἅ προσέταξεν Μωυσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. ὁ δὲ ἐξελθὼν 45

ἤρξατο κηρύσσειν πολλὰ καὶ διαφημίζειν τὸν λόγον, ὥστε μηκέτι αὐτὸν δύνασθαι Ἰφανερώς εἰς πόλιν ἔισελεθεῖν, ἀλλὰ ἔξω ἐπ' ἐρήμοις τόποις [ἦν]. καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν πάντοθεν.

1 Καὶ εἰσελθὼν πάλιν εἰς Καφαρναοὺμ δι' ἡμερῶν ἡκού-
 2 σθη ὅτι ἔν οἴκῳ ἐστίν. καὶ συνήχθησαν πολλοὶ ὥστε
 3 μηκέτι χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν, καὶ ἐλάλει αὐτοῖς
 4 τὸν λόγον. καὶ ἔρχονται φέροντες πρὸς αὐτὸν παραλυτικὸν
 5 αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων. καὶ μὴ δυνάμενοι προσενέγκαι
 6 αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον ἀπεστέγασαν τὴν στέγην ὅπου ἦν, καὶ
 7 ἐξορύξαντες χαλῶσι τὸν κράβαττον ὅπου ὁ παραλυτικὸς
 8 κατέκειτο. καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν λέγει τῷ
 9 παραλυτικῷ Τέκνον, ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι. ἦσαν δέ
 10 τινες τῶν γραμματέων ἐκεῖ καθήμενοι καὶ διαλογιζόμενοι ἐν
 11 ταῖς καρδίαις αὐτῶν Ἵτι οὗτος οὕτω λαλεῖ; βλασφημεῖ.
 12 τίς δύναται ἀφίεναι ἁμαρτίας εἰ μὴ εἷς ὁ θεός; καὶ εὐθύς
 13 ἐπιγνοὺς ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ ὅτι [οὕτως] διαλογί-
 14 ζονται ἐν ἑαυτοῖς λέγει [αὐτοῖς] Τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν
 15 ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τί ἐστὶν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν τῷ παρα-
 16 λυτικῷ Ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν Ἐγείρου
 17 ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει; ἵνα δὲ εἰδῆτε
 18 ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἰσχυρῶς ἀφίεναι ἁμαρτίας
 19 ἐπὶ τῆς γῆς. λέγει τῷ παραλυτικῷ Σοὶ λέγω, ἔγειρε
 20 ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ ὑπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. καὶ
 21 ἡγέρθη καὶ εὐθύς ἄρας τὸν κράβαττον ἐξῆλθεν ἔμπροσθεν
 22 πάντων, ὥστε ἐξίστασθαι πάντας καὶ δοξάζειν τὸν θεὸν
 23 [λέγοντας] ὅτι Οὕτως οὐδέποτε εἶδαμεν.

24 Καὶ ἐξῆλθεν πάλιν παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ πᾶς
 25 ὁ ὄχλος ἤρχετο πρὸς αὐτόν, καὶ ἐδίδασκεν αὐτούς. Καὶ
 26 παράγων εἶδεν Λευεὶν τὸν τοῦ Ἀλφαίου καθήμενον ἐπὶ
 27 τὸ τελώνιον, καὶ λέγει αὐτῷ Ἀκολούθει μοι. καὶ ἀναστὰς
 28 ἠκολούθησεν αὐτῷ. Καὶ γίνεται κατακεῖσθαι
 29 αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτω-

I εἰς οἶκόν ἐστιν

7 Ὅτι

10 ἐπὶ τῆς γῆς ἀφίεναι ἁμαρτίας

λοὶ συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἦσαν γὰρ πολλοὶ καὶ ἠκολούθουν αὐτῷ. καὶ οἱ γραμμα- 16
τεῖς τῶν Φαρισαίων ἰδόντες ὅτι ἐσθίει μετὰ τῶν ἁμαρ-
τωλῶν καὶ τελωνῶν ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Ὅτι
μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει[†]; καὶ ἀκούσας 17
ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς [ὅτι] Οὐ χρειαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύ-
οντες ἱατροῦ ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες· οὐκ ἦλθον καλέσαι
δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλούς.

Καὶ ἦσαν οἱ μα- 18
θηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύοντες. καὶ ἔρχονται
καὶ λέγουσιν αὐτῷ Διὰ τί οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ μα-
θηταὶ τῶν Φαρισαίων νηστεύουσιν, οἱ δὲ σοὶ [μαθηταὶ] οὐ
νηστεύουσιν; καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Μὴ δύνανται 19
οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστὶν
νηστεύειν; ὅσον χρόνον ἔχουσιν τὸν νυμφίον μετ' αὐτῶν
οὐ δύνανται νηστεύειν· ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ 20
ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείνῃ τῇ
ἡμέρᾳ. οὐδεὶς ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπιράπτει ἐπὶ 21
ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μή, αἶρει τὸ πλήρωμα ἀπ' αὐτοῦ
τὸ καινὸν τοῦ παλαιοῦ, καὶ χειρόν σχίσμα γίνεται. καὶ 22
οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκούς παλαιούς· εἰ δὲ μή,
ῥήξει ὁ οἶνος τοὺς ἀσκούς, καὶ ὁ οἶνος ἀπόλλυται καὶ
οἱ ἀσκοί. [ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκούς καινούς.]

Καὶ ἐγένετο αὐτὸν ἐν τοῖς σάββασιν ἁδιαπορεύε- 23
σθαι[†] διὰ τῶν σπορίμων, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἤρξαντο
ῥόδον ποιεῖν[†] τίλλοντες τοὺς στάχυν. καὶ οἱ Φαρισαῖοι 24
ἔλεγον αὐτῷ Ἴδε τί ποιοῦσιν τοῖς σάββασιν ὃ οὐκ ἔξε-
στιν; καὶ λέγει αὐτοῖς Οὐδέποτε ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν 25
Δαυεὶδ ὅτε χρειαν ἔσχεν καὶ ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ
οἱ μετ' αὐτοῦ; [πῶς] εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ 26
ἐπὶ Ἀβιάθαρ ἀρχιερέως καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως
ἔφαγεν, οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ τοὺς ἱερεῖς, καὶ
ἔδωκεν καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ οὖσιν; καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Τὸ 27
σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο καὶ οὐχ ὁ ἄνθρωπος

28 διὰ τὸ σάββατον· ὥστε κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
 1 καὶ τοῦ σαββάτου. Καὶ εἰσῆλθεν πάλιν εἰς
 συναγωγὴν, καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος ἐξηραμμένην ἔχων τὴν
 2 χεῖρα· καὶ παρετήρουν αὐτὸν εἰ τοῖς σάββασιν θεραπεύσει
 3 αὐτόν, ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. καὶ λέγει τῷ ἀνθρώπῳ
 4 τῷ τὴν χεῖρα ἔχοντι ξηράν· Ἐγειρε εἰς τὸ μέσον. καὶ
 λέγει αὐτοῖς· Ἐξεστὶν τοῖς σάββασιν ἀγαθοποιῆσαι ἢ
 5 κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀποκτείνειν; οἱ δὲ ἐσιώπων.
 6 καὶ περιβλεψάμενος αὐτοὺς μετ' ὀργῆς, συνλυπούμενος ἐπὶ
 τῇ πωρώσει τῆς καρδίας αὐτῶν, λέγει τῷ ἀνθρώπῳ· Ἐκτει-
 νον τὴν ῥαχί σου· καὶ ἐξέτεινεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ
 7 χεὶρ αὐτοῦ. Καὶ ἐξελθόντες οἱ Φαρισαῖοι εὐθὺς μετὰ τῶν
 Ἑρῳδιανῶν συμβούλιον ἐδίδουν· κατ' αὐτοῦ ὅπως αὐτὸν
 ἀπολέσωσιν.

7 Καὶ ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀνεχώρησεν
 πρὸς τὴν θάλασσαν· καὶ πολὺ πλῆθος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας
 8 ἠκολούθησεν, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας· καὶ ἀπὸ Ἱεροσολύμων
 καὶ ἀπὸ τῆς Ἰδουμαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου καὶ περὶ
 Τύρον καὶ Σιδῶνα, πλῆθος πολὺ, ἀκούοντες ὅσα ποιεῖ
 9 ἦλθαν πρὸς αὐτόν. καὶ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα
 πλοιάριον προσκαρτερῇ αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον ἵνα μὴ θλί-
 10 βωσιν αὐτόν· πολλοὺς γὰρ ἐθεράπευσεν, ὥστε ἐπιπίπτειν
 11 αὐτῷ ἵνα αὐτοῦ ἄψωνται ὅσοι εἶχον μάστιγας. καὶ τὰ
 πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα, ὅταν αὐτὸν ἐθεώρουν, προσέπιπτον
 αὐτῷ καὶ ἔκραζον λέγοντα· ὅτι Σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ.
 12 καὶ πολλὰ ἐπετίμα αὐτοῖς ἵνα μὴ αὐτὸν φανερόν ποιήσω-
 13 σιν. Καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος καὶ προσκα-
 14 λείται οὓς ἠθέλην αὐτός, καὶ ἀπῆλθον πρὸς αὐτόν. καὶ
 ἐποίησεν δώδεκα, οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασεν, ἵνα ὧσιν
 15 μετ' αὐτοῦ καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτοὺς κηρύσσειν καὶ ἔχειν
 ἐξουσίαν ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια· καὶ ἐποίησεν τοὺς δώ-
 16 δεκα (καὶ ἐπέθηκεν ὄνομα τῷ Σίμωνι) Πέτρον, καὶ Ἰακώβον
 17 τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰακώβου

7 καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ἠκολούθησεν, 8 Σιδῶνα, — | ἐποίει 11 λέγοντες

(καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὄνομα Ὑοανηργές, ὃ ἐστὶν Υἱοὶ Βροντῆς), καὶ Ἀνδρέαν καὶ Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον 18 καὶ Μαθθαῖον καὶ Θωμᾶν καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ἀλφαίου καὶ Θαδδαῖον καὶ Σίμωνα τὸν Καναναῖον καὶ Ἰούδαν Ἰσκα- 19 ριώθ, ὃς καὶ παρέδωκεν αὐτόν.

Καὶ ἔρχεται εἰς οἶκον· καὶ συνέρχεται πάλιν [ὁ] ὄχλος, 20 ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς μηδὲ ἄρτον φαγεῖν. καὶ ἀκού- 21 σαντες οἱ παρ' αὐτοῦ ἐξήλθον κρατῆσαι αὐτόν, ἔλεγον γὰρ ὅτι ἐξέστη. καὶ οἱ γραμματεῖς οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων κατα- 22 βάντες ἔλεγον ὅτι Βεεζεβούλ ἔχει, καὶ ὅτι ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. καὶ προσκαλεσάμενος 23 αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς ἔλεγεν αὐτοῖς Πῶς δύναται Σατανᾶς Σατανᾶν ἐκβάλλειν; καὶ ἐὰν βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, 24 οὐ δύναται σταθῆναι ἢ βασιλεία ἐκείνη· καὶ ἐὰν οἰκία 25 ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δυνήσεται ἢ οἰκία ἐκείνη στήναι· καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς ἀνέστη ἐφ' ἑαυτὸν καὶ ἐμερίσθῃ, οὐ δύ- 26 νатаи στήναι ἀλλὰ τέλος ἔχει. ἀλλ' οὐ δύναται οὐδεὶς 27 εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ εἰσελθὼν τὰ σκεύη αὐτοῦ διαρ- πᾶσαι ἐὰν μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν δῆσῃ, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πάντα 28 ἀφεθήσεται τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, τὰ ἁμαρτήματα καὶ αἱ βλασφημίαι ὅσα ἐὰν βλασφημήσωσιν· ὃς δ' ἂν βλα- 29 σφημήσῃ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐκ ἔχει ἄφεσιν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ ἔνοχος ἐστὶν αἰωνίου ἁμαρτήματος. ὅτι 30 ἔλεγον Πνεῦμα ἀκάθαρτον ἔχει. Καὶ ἔρχονται 31 ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ ἔξω στήκοντες ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν καλοῦντες αὐτόν. καὶ ἐκάθητο 32 περὶ αὐτὸν ὄχλος, καὶ λέγουσιν αὐτῷ Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ζητοῦσίν σε. καὶ ἀποκριθεὶς 33 αὐτοῖς λέγει Τίς ἐστὶν ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί; καὶ 34 περιβλεψάμενος τοὺς περὶ αὐτὸν κύκλῳ καθημένους λέ- γει Ἴδε ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου· ὃς ἂν ποι- 35 ῇσῃ ἡ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, οὗτος ἀδελφός μου καὶ ἀδελφὴ

καὶ μήτηρ ἐστίν.

1 Καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ
 συνάγεται πρὸς αὐτὸν ὄχλος πλείστος, ὥστε αὐτὸν εἰς
 2 πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι ἐν τῇ θαλάσῃ, καὶ πᾶς ὁ ὄ-
 3 χλος πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἦσαν. καὶ ἐδίδασκεν
 αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς πολλά, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ
 4 διδαχῇ αὐτοῦ Ἀκούετε. ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων σπεί-
 5 ραι. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ σπείρειν ὁ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν
 6 ὁδόν, καὶ ἦλθεν τὰ πετεινὰ καὶ κατέφαγεν αὐτό. καὶ ἄλλο
 ἔπεσεν ἐπὶ τὸ πετρώδες [καὶ] ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν,
 7 καὶ εὐθὺς ἐξανέτειλεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς· καὶ ὅτε
 ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος ἔκαυματίσθη καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν
 8 ρίζαν ἐξηράνθη. καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὰς ἀκάνθας, καὶ
 ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι καὶ συνέπνιξαν αὐτό, καὶ καρπὸν
 9 οὐκ ἔδωκεν. καὶ ἄλλα ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν καλήν, καὶ
 ἐδίδου καρπὸν ἀναβαίνοντα καὶ αὐξανόμενα, καὶ ἔφερεν
 10 εἰς τριάκοντα καὶ ἓν ἐξήκοντα καὶ ἓν ἑκατόν. Καὶ ἔλε-
 γεν ὁς ἔχει ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

Καὶ ὅτε
 ἐγένετο κατὰ μόνας, ἡρώτων αὐτὸν οἱ περὶ αὐτὸν σὺν τοῖς
 11 δώδεκα τὰς παραβολάς. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Ὑμῖν τὸ
 μυστήριον δέδοται τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ· ἐκείνοις δὲ
 12 τοῖς ἔξω ἐν παραβολαῖς τὰ πάντα γίνεται, ἵνα

ΒΛΕΠΟΝΤΕΣ ΒΛΕΠΩΣΙ ΚΑΙ ΜΗ ἸΔΩΣΙΝ,

ΚΑΙ ΑΚΟΥΟΝΤΕΣ ΑΚΟΥΩΣΙ ΚΑΙ ΜΗ ΣΥΝΙΩΣΙΝ,

ΜΗ ΠΟΤΕ ΕΠΙΣΤΡΕΨΩΣΙΝ ΚΑΙ ΑΦΕΘῇ Αὐτοῖς.

13 καὶ λέγει αὐτοῖς Οὐκ οἴδατε τὴν παραβολὴν ταύτην,
 14 καὶ πῶς πάσας τὰς παραβολὰς γνώσεσθε; Ὁ σπείρων τὸν
 15 λόγον σπείρει. οὗτοι δὲ εἰσιν οἱ παρὰ τὴν ὁδὸν ὅπου
 σπείρεται ὁ λόγος, καὶ ὅταν ἀκούσωσιν εὐθὺς ἔρχεται ὁ
 Σατανᾶς καὶ αἶρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον εἰς αὐτούς.
 16 καὶ οὗτοί εἰσιν ὁμοίως οἱ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπειρόμενοι,
 οἱ ὅταν ἀκούσωσιν τὸν λόγον εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβά-
 17 νουσιν αὐτόν, καὶ οὐκ ἔχουσιν ρίζαν ἐν ἑαυτοῖς ἀλλὰ

πρόσκαιροί εἰσιν, εἶτα γενομένης θλίψεως ἡ διωγμοῦ διὰ
 τὸν λόγον εὐθὺς σκανδαλίζονται. καὶ ἄλλοι εἰσιν οἱ εἰς 18
 τὰς ἀκάνθας σπειρόμενοι· οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον ἀκού-
 σαντες, καὶ αἱ μέριμναι τοῦ αἰῶνος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλού- 19
 του καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι εἰσπορευόμεναι συνπνί-
 γουσιν τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται. καὶ ἐκεῖνοί εἰσιν 20
 οἱ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν σπαρέντες, οἵτινες ἀκούουσιν τὸν
 λόγον καὶ παραδέχονται καὶ καρποφοροῦσιν ἕν τριάκοντα
 καὶ [έν] ἑξήκοντα καὶ [έν] ἑκατόν.

Καὶ ἔλεγεν 21
 αὐτοῖς ὅτι Μήτι ἔρχεται ὁ λύχνος ἵνα ὑπὸ τὸν μόδιον
 τεθῇ ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην, οὐχ ἵνα ἐπὶ τὴν λυχνίαν τεθῇ; οὐ 22
 γὰρ ἔστιν κρυπτὸν εἶν μὴ ἵνα φανερωθῇ, οὐδὲ ἐγένετο
 ἀπόκρυφον ἀλλ' ἵνα ἔλθῃ εἰς φανερόν. Εἴ τις ἔχει ὧτα 23
 ἀκούειν ἀκουέτω.

Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Βλέπετε 24
 τί ἀκούετε. ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν καὶ
 προστεθήσεται ὑμῖν. ὃς γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ὃς 25
 οὐκ ἔχει, καὶ ὁ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

Καὶ 26
 ἔλεγεν Οὕτως ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ὡς ἄνθρωπος
 βάλλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς καὶ καθεύδῃ καὶ ἐγείρηται 27
 νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ὁ σπόρος βλαστᾷ καὶ μηκύνεται ὡς
 οὐκ οἶδεν αὐτός. αὐτομάτῃ ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον 28
 χόρτον, εἶτεν στάχυν, εἶτεν πλήρη σῖτον ἐν τῷ στάχυϊ.
 ὅταν δὲ παραδοῖ ὁ καρπός, εὐθὺς ἀποστέλλει τὸ δρέ- 29
 πανον, ὅτι παρέστηκεν ὁ θερισμός.

Καὶ 30
 ἔλεγεν Πῶς ὁμοιωσωμεν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ἢ ἐν
 τίνι αὐτὴν παραβολῇ θῶμεν; ὡς κόκκῳ σινάπεως, ὃς ὅταν 31
 σπαρῇ ἐπὶ τῆς γῆς, μικρότερον ὢν πάντων τῶν σπερμάτων
 τῶν ἐπὶ τῆς γῆς—καὶ ὅταν σπαρῇ, ἀναβαίνει καὶ γίνεται 32
 μείζον πάντων τῶν λαχάνων καὶ ποιεῖ κλάδους μεγάλους,
 ὥστε δύνασθαι ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ τὰ πετεινὰ τοῦ
 οὐρανοῦ κατασκηνοῖν.

Καὶ τοιαύταις παρα- 33
 βολαῖς πολλαῖς ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον, καθὼς ἠδύνατο
 ἀκούειν· χωρὶς δὲ παραβολῆς οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς, κατ' ἰδίαν 34

δὲ τοῖς ἰδίοις μαθηταῖς ἐπέλυεν πάντα.

35 Καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὀψίας γενομένης
 36 Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν. καὶ ἀφέντες τὸν ὄχλον παραλαμ-
 βάνουσιν αὐτὸν ὡς ἦν ἐν τῷ πλοίῳ, καὶ ἄλλα πλοῖα ἦν
 37 μετ' αὐτοῦ. καὶ γίνεται λαίλαψ μεγάλη ἀνέμου, καὶ τὰ
 κύματα ἐπέβαλλεν εἰς τὸ πλοῖον, ὥστε ἦδη γεμίζεσθαι τὸ
 38 πλοῖον. καὶ αὐτὸς ἦν ἐν τῇ πρύμνῃ ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον
 καθεύδων· καὶ ἐγείρουσιν αὐτὸν καὶ λέγουσιν αὐτῷ Διδά-
 39 σκαλε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολλύμεθα; καὶ διεγερθεὶς ἐπε-
 τίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ εἶπεν τῇ θαλάσῃ Σιώπα, πεφίμωσο.
 40 καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. καὶ
 41 εἶπεν αὐτοῖς Τί δειλοὶ ἐστε; οὐπω ἔχετε πίστιν; καὶ ἐφο-
 βήθησαν φόβον μέγαν, καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους Τίς
 ἄρα οὗτός ἐστιν ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούει
 1 αὐτῷ; Καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης
 2 εἰς τὴν χώραν τῶν Γερασηνῶν. καὶ ἐξελθόντος αὐτοῦ ἐκ
 τοῦ πλοίου [εὐθὺς] ὑπήντησεν αὐτῷ ἐκ τῶν μνημείων
 3 ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ, ὃς τὴν κατοίκησιν εἶχεν
 ἐν τοῖς μνήμασιν, καὶ οὐδὲ ἀλύσει οὐκέτι οὐδεὶς ἐδύνατο
 4 αὐτὸν δῆσαι διὰ τὸ αὐτὸν πολλάκις πέδαις καὶ ἀλύσεσι
 δεδέσθαι καὶ διεσπᾶσθαι ὑπ' αὐτοῦ τὰς ἀλύσεις καὶ τὰς
 5 πέδας συντετριφθαι, καὶ οὐδεὶς ἴσχυεν αὐτὸν δαμάσαι· καὶ
 διὰ παντὸς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐν τοῖς μνήμασιν καὶ ἐν τοῖς
 6 ὄρεσιν ἦν κράζων καὶ κατακόπτων ἑαυτὸν λίθοις. καὶ ἰδὼν
 τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ μακρόθεν ἔδραμεν καὶ προσεκύνησεν αὐτόν,
 7 καὶ κράζας φωνῇ μεγάλῃ λέγει Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱέ
 τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου; ὀρκίζω σε τὸν θεόν, μή με βασανί-
 8 σης. ἔλεγεν γὰρ αὐτῷ Ἐξέλθε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον
 9 ἐκ τοῦ ἀνθρώπου. καὶ ἐπηρώτα αὐτόν Τί ὄνομά σοι; καὶ
 10 λέγει αὐτῷ Λεγιὼν ὄνομά ᾿μοι, ὅτι πολλοὶ ἐσμεν· καὶ
 παρεκάλει αὐτὸν πολλὰ ἵνα μὴ αὐτὰ ἀποστείλῃ ἔξω τῆς
 11 χώρας. Ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς τῷ ὕρει ἀγέλη χοίρων μεγάλη
 12 βοσκομένη· καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν λέγοντες Πέμψον

ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους, ἵνα εἰς αὐτοὺς εἰσέλθωμεν. καὶ ἐπέ- 13
 τρεψεν αὐτοῖς. καὶ ἐξελθόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα
 εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ
 κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, ὥς δισχίλιοι, καὶ ἐπνίγοντο ἐν
 τῇ θαλάσῃ. Καὶ οἱ βόσκοντες αὐτοὺς ἔφυγον καὶ ἀπήγ- 14
 γειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς· καὶ ἦλθον ἰδεῖν
 τί ἐστὶν τὸ γεγονός. καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ 15
 θεωροῦσιν τὸν δαιμονιζόμενον καθήμενον ἱματισμένον καὶ
 σωφρονοῦντα, τὸν ἐσχηκότα τὸν λεγιῶνα, καὶ ἐφοβήθησαν.
 καὶ διηγῆσαντο αὐτοῖς οἱ ἰδόντες πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονι- 16
 ζομένῳ καὶ περὶ τῶν χοίρων. καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν 17
 αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. Καὶ ἐμβαίνοντος 18
 αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖον παρεκάλει αὐτὸν ὁ δαιμονισθεὶς ἵνα
 μετ' αὐτοῦ ᾗ. καὶ οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν, ἀλλὰ λέγει αὐτῷ 19
 Ὑπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου πρὸς τοὺς σοὺς, καὶ ἀπάγγειλον
 αὐτοῖς ὅσα ὁ κύριός σοι πεποίηκεν καὶ ἡλέησέν σε. καὶ 20
 ἀπῆλθεν καὶ ἤρξατο κηρύσσειν ἐν τῇ Δεκαπόλει ὅσα ἐποίη-
 σεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ πάντες ἐθαύμαζον.

Καὶ διαπεράσαντος τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ πλοίῳ πάλιν εἰς 21
 τὸ πέραν συνήχθη ὄχλος πολὺς ἐπ' αὐτόν, καὶ ἦν παρὰ τὴν
 θάλασσαν. Καὶ ἔρχεται εἰς τῶν ἀρχισυναγῶγων, ὀνόματι 22
 Ἰάειρος, καὶ ἰδὼν αὐτὸν πίπτει πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ 23
 παρακαλεῖ αὐτὸν πολλὰ λέγων ὅτι Τὸ θυγάτριόν μου
 ἐσχάτως ἔχει, ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῇς τὰς χεῖρας αὐτῇ ἵνα σωθῇ
 καὶ ζήσῃ. καὶ ἀπῆλθεν μετ' αὐτοῦ. Καὶ ἠκολούθει αὐτῷ 24
 ὄχλος πολὺς, καὶ συνέθλιβον αὐτόν. καὶ γυνὴ οὖσα ἐν 25
 ῥύσει αἵματος δώδεκα ἔτη καὶ πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν 26
 ἰατρῶν καὶ δαπανήσασα τὰ παρ' αὐτῆς πάντα καὶ μηδὲν
 ὠφεληθεῖσα ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα, ἀκού- 27
 σασα τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἐλθοῦσα ἐν τῷ ὄχλῳ ὀπισθεν
 ἤψατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ. ἔλεγεν γὰρ ὅτι Ἐὰν ἄψωμαι 28
 καὶ τῶν ἱματίων αὐτοῦ σωθήσομαι. καὶ εὐθὺς ἐξηράνθη 29
 ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς, καὶ ἔγνω τῷ σώματι ὅτι ἴαται

30 ἀπὸ τῆς μάστιγος. καὶ εὐθὺς ὁ Ἰησοῦς ἐπιγνοὺς ἐν ἑαυτῷ
 τὴν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξελθοῦσαν ἐπιστραφεὶς ἐν τῷ ὄχλῳ
 31 ἔλεγεν Τίς μου ἤψατο τῶν ἱματίων; καὶ ἔλεγον αὐτῷ οἱ
 μαθηταὶ αὐτοῦ Βλέπεις τὸν ὄχλον συνθλίβοντά σε, καὶ
 32 λέγεις Τίς μου ἤψατο; καὶ περιεβλέπετο ἰδεῖν τὴν τοῦτο
 33 ποιήσασαν. ἡ δὲ γυνὴ φοβηθεῖσα καὶ τρέμουσα, εἰδυῖα
 ὃ γέγονεν αὐτῇ, ἦλθεν καὶ προσέπεσεν αὐτῷ καὶ εἶπεν
 34 αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ Θυγάτηρ, ἡ
 πίστις σου σέσωκέν σε· ὕπαγε εἰς εἰρήνην, καὶ ἴσθι ὑγιῆς
 35 ἀπὸ τῆς μάστιγός σου. Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχονται
 ἀπὸ τοῦ ἀρχισυναγώγου λέγοντες ὅτι Ἡ θυγάτηρ σου
 36 ἀπέθανεν· τί ἔτι σκύλλεις τὸν διδάσκαλον; ὁ δὲ Ἰησοῦς
 παρακούσας τὸν λόγον λαλῶμενον λέγει τῷ ἀρχισυναγώ-
 37 γῳ Μὴ φοβοῦ, μόνον πίστευε. καὶ οὐκ ἀφῆκεν οὐδένα
 μετ' αὐτοῦ συνακολουθῆσαι εἰ μὴ τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον
 38 καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν Ἰακώβου. καὶ ἔρχονται εἰς τὸν
 οἶκον τοῦ ἀρχισυναγώγου, καὶ θεωρεῖ θόρυβον καὶ κλαίον-
 39 τας καὶ ἀλαλάζοντας πολλά, καὶ εἰσελθὼν λέγει αὐτοῖς
 Τί θορυβεῖσθε καὶ κλαίετε; τὸ παιδίον οὐκ ἀπέθανεν ἀλλὰ
 40 καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ἐκβαλὼν πάν-
 τας παραλαμβάνει τὸν πατέρα τοῦ παιδίου καὶ τὴν μητέρα
 καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ εἰσπορεύεται ὅπου ἦν τὸ παιδίον·
 41 καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς τοῦ παιδίου λέγει αὐτῇ Ταλειθά
 κούμ, ὃ ἐστὶν μεθερμηνευόμενον Τὸ κοράσιον, σοὶ λέγω,
 42 ἔγειρε. καὶ εὐθὺς ἀνέστη τὸ κοράσιον καὶ περιεπάτει, ἦν
 γὰρ ἑτῶν δώδεκα. καὶ ἐξέστησαν εὐθὺς ἐκστάσει μεγάλῃ.
 43 καὶ διεστείλατο αὐτοῖς πολλά ἵνα μηδεὶς γνοῖ τοῦτο, καὶ
 εἶπεν δοθῆναι αὐτῇ φαγεῖν.

1 Καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἔρχεται εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ,
 2 καὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. Καὶ γενομένου
 σαββάτου ἤρξατο διδάσκειν ἐν τῇ συναγωγῇ· καὶ οἱ πολλοὶ
 ἀκούοντες ἐξεπλήσσοντο λέγοντες Πόθεν τούτῳ ταῦτα,
 καὶ τίς ἡ σοφία ἡ δοθεῖσα τούτῳ, καὶ αἱ δυνάμεις τοιαῦται

διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ γινόμεναι; οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων, 3
ὁ υἱὸς τῆς Μαρίας καὶ ἀδελφὸς Ἰακώβου καὶ Ἰωσήτος καὶ
Ἰούδα καὶ Σίμωνος; καὶ οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε
πρὸς ἡμᾶς; καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. καὶ ἔλεγεν 4
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι Οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν
τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς συγγενεῦσιν αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ
οἰκίᾳ αὐτοῦ. Καὶ οὐκ ἐδύνατο ἐκεῖ ποιῆσαι οὐδεμίαν 5
δύναμιν, εἰ μὴ ὀλίγοις ἀρρώστοις ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας ἐθερά-
πευσεν· καὶ ἑθαύμασεν⁶ διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν. 6

Καὶ περιῆγεν τὰς κόμας κύκλῳ διδάσκων. Καὶ προσ- 7
καλεῖται τοὺς δώδεκα, καὶ ἤρξατο αὐτοὺς ἀποστέλλειν δύο
δύο, καὶ ἐδίδου αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν πνευμάτων τῶν ἀκαθάρ-
των, καὶ παρήγγειλεν αὐτοῖς ἵνα μηδὲν αἴρωσιν εἰς ὁδὸν εἰ 8
μὴ ῥάβδον μόνον, μὴ ἄρτον, μὴ πήραν, μὴ εἰς τὴν ζώνην
χαλκόν, ἀλλὰ ὑποδεδεμένους σανδάλια, καὶ ἡ μὴ ἐνδύσα- 9
σθαι⁷ δύο χιτῶνας. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Ὅπου ἂν εἰσέλ- 10
θητε εἰς οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε ἕως ἂν ἐξέλθητε ἐκείθεν. καὶ ὅς 11
ἂν τόπος μὴ δέξηται ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσωσιν ὑμῶν, ἐκπορευό-
μενοι ἐκείθεν ἐκτινάξατε τὸν χοῦν τὸν ὑποκάτω τῶν ποδῶν
ὑμῶν εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. Καὶ ἐξελθόντες ἐκήρυξαν ἵνα 12
μετανοώσιν, καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλλον, καὶ ἤλειπον 13
ἐλαίῳ πολλοὺς ἀρρώστους καὶ ἐθεράπευον.

Καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἑρῳδῆς, φανερόν γὰρ ἐγένετο 14
τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἔλεγον⁸ ὅτι Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐγή-
γερται ἐκ νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν αἱ δυνάμεις ἐν
αὐτῷ. ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι Ἠλείας ἐστίν. ἄλλοι δὲ ἔλεγον 15
ὅτι προφήτης ὡς εἷς τῶν προφητῶν. ἀκούσας δὲ ὁ Ἑρῳ- 16
δῆς ἔλεγεν Ὁν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα Ἰωάννην, οὗτος ἠγέρθη.
Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἑρῳδῆς ἀποστείλας ἐκράτησεν τὸν Ἰωά- 17
νην καὶ ἔδωκεν αὐτὸν ἐν φυλακῇ διὰ Ἑρῳδιάδα τὴν γυ-
ναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὴν ἐγάμησεν.
ἔλεγεν γὰρ ὁ Ἰωάννης τῷ Ἑρῳδῇ ὅτι Οὐκ ἔξεστίν σοι 18
ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου. ἡ δὲ Ἑρῳδιάς ἐνεῖχεν 19

20 αὐτῷ καὶ ἤθελεν αὐτὸν ἀποκτείνει, καὶ οὐκ ἠδύνατο· ὁ γὰρ
 Ἑρῳδῆς ἐφοβείτο τὸν Ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον
 καὶ ἅγιον, καὶ συνετήρει αὐτόν, καὶ ἀκούσας αὐτοῦ πολλὰ
 21 ἠπόρει, καὶ ἠδέως αὐτοῦ ἤκουεν. Καὶ γενομένης ἡμέρας
 εὐκαίρου ὅτε Ἑρῳδῆς τοῖς γενεσίοις αὐτοῦ δεῖπνον ἐποίησεν
 τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ καὶ τοῖς χιλιάρχοις καὶ τοῖς πρώτοις
 22 τῆς Γαλιλαίας, καὶ εἰσελθούσης τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Ἑρω-
 διάδος καὶ ὀρχησαμένης, ἤρεσεν τῷ Ἑρῳδῇ καὶ τοῖς συ-
 νανακειμένοις. ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπεν τῷ κορασίῳ Αἰτησόν
 23 με ὃ ἐὰν θέλῃς, καὶ δώσω σοι· καὶ ὤμοσεν αὐτῇ· Ὅτι
 ἂν με αἰτήσῃς δώσω σοι ἕως ἡμίσεος τῆς βασιλείας μου.
 24 καὶ ἐξελθούσα εἶπεν τῇ μητρὶ αὐτῆς· Τί αἰτήσωμαι; ἡ δὲ
 25 εἶπεν· Τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτίζοντος. καὶ εἰσελ-
 θούσα εὐθὺς μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν βασιλέα ᾗτήσατο
 λέγουσα· Θέλω ἵνα ἐξαυτῆς δῶς μοι ἐπὶ πίνακι τὴν κεφα-
 26 λὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. καὶ περίλυπος γενόμενος
 ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς ἀνακειμένους οὐκ ἠθέ-
 27 λησεν ἀθετῆσαι αὐτήν· καὶ εὐθὺς ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς
 σπεκουλάτορα ἐπέταξεν ἐνέγκαι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ
 28 ἀπελθὼν ἀπεκεφάλισεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ καὶ ἤνεγκεν
 τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κο-
 ρασίῳ, καὶ τὸ κοράσιον ἔδωκεν αὐτὴν τῇ μητρὶ αὐτῆς.
 29 καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦλθαν καὶ ἦραν τὸ πτῶμα
 αὐτοῦ καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐν μνημείῳ.

30 Καὶ συνάγονται οἱ ἀπόστολοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ
 ἀπήγγειλαν αὐτῷ πάντα ὅσα ἐποίησαν καὶ ὅσα ἐδίδαξαν.
 31 καὶ λέγει αὐτοῖς· Δεῦτε ὑμεῖς αὐτοὶ κατ' ἰδίαν εἰς ἔρημον
 τόπον καὶ ἀναπαύσασθε ὀλίγον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐρχόμενοι
 32 καὶ οἱ ὑπάγοντες πολλοί, καὶ οὐδὲ φαγεῖν εὐκαίρουν. καὶ
 33 ἀπῆλθον ἐν τῷ πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν. καὶ
 εἶδαν αὐτοὺς ὑπάγοντας καὶ ἔγνωσαν ὅτι πολλοί, καὶ πεζῇ
 ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων συνέδραμον ἐκεῖ καὶ προῆλθον

αυτοὺς. Καὶ ἐξελθὼν εἶδεν πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγ- 34
 χνίσθη ἐπ' αὐτοὺς ὅτι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποι-
 μένα, καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς πολλὰ. Καὶ ἤδη 35
 ὥρας πολλῆς γενομένης προσελθόντες αὐτῷ οἱ μαθηταὶ
 αὐτοῦ ἔλεγον ὅτι Ἑρημός ἐστιν ὁ τόπος, καὶ ἤδη ὥρα
 πολλή· ἀπόλυσον αὐτοὺς, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τοὺς κύκλῳ 36
 ἀγροὺς καὶ κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς τί φάγωσιν. ὁ δὲ 37
 ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. καὶ
 λέγουσιν αὐτῷ Ἀπελθόντες ἀγοράσωμεν δηναρίων δια-
 κοσίων ἄρτους καὶ δώσομεν αὐτοῖς φαγεῖν; ὁ δὲ λέγει 38
 αὐτοῖς Πόσους ἔχετε ἄρτους; ὑπάγετε ἴδετε. καὶ γνόν-
 τες λέγουσιν Πέντε, καὶ δύο ἰχθύας. καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς 39
 ἁνακλιθῆναι πάντας συμπόσια συμπόσια ἐπὶ τῷ χλωρῷ
 χόρτῳ. καὶ ἀνέπεσαν πρασιαὶ πρασιαὶ κατὰ ἑκατὸν καὶ 40
 κατὰ πεντήκοντα. καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ 41
 τοὺς δύο ἰχθύας ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν
 καὶ κατέκλασεν τοὺς ἄρτους καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς
 ἵνα παρατιθῶσιν αὐτοῖς, καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἐμέρισεν 42
 πᾶσιν. καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν· καὶ ἦσαν 43
 κλάσματα δώδεκα κοφίνων πληρώματα καὶ ἀπὸ τῶν
 ἰχθύων. καὶ ἦσαν οἱ φαγόντες τοὺς ἄρτους πεντακισχί- 44
 λιοι ἄνδρες. Καὶ εὐθὺς ἠνάγκασεν τοὺς μα- 45
 θητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον καὶ προάγειν εἰς τὸ
 πέραν πρὸς Βηθσαιδάν, ἕως αὐτὸς ἀπολύει τὸν ὄχλον. καὶ 46
 ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἀπῆλθεν εἰς τὸ ὄρος προσεύξα-
 σθαι. καὶ ὀψίας γενομένης ἦν τὸ πλοῖον ἐν μέσῳ τῆς 47
 θαλάσσης, καὶ αὐτὸς μόνος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἰδὼν αὐτοὺς 48
 βασανιζομένους ἐν τῷ ἐλαύνειν, ἦν γὰρ ὁ ἄνεμος ἐναντίος
 αὐτοῖς, περὶ τετάρτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἔρχεται πρὸς
 αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης· καὶ ἠθελεν παρελ-
 θεῖν αὐτούς. οἱ δὲ ἰδόντες αὐτὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης περι- 49
 πατοῦντα ἔδοξαν ὅτι φάντασμά ἐστιν καὶ ἀνέκραξαν, πάν- 50
 τες γὰρ αὐτὸν εἶδαν καὶ ἐταράχθησαν. ὁ δὲ εὐθὺς ἐλάλησεν

μετ' αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς **Θαρσεῖτε, ἐγὼ εἰμι, μὴ**
 51 **φοβεῖσθε.** καὶ ἀνέβη πρὸς αὐτοὺς εἰς τὸ πλοῖον, καὶ
 52 **ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος.** καὶ λίαν ἐν ἑαυτοῖς ἐξίσταντο, οὐ γὰρ
 53 **συνῆκαν ἐπὶ τοῖς ἄρτοις, ἀλλ' ἦν αὐτῶν ἡ καρδία πεπω-**

ρωμένη. Καὶ διαπεράσαντες ἐπὶ τὴν γῆν ἦλθον
 54 εἰς Γεννησαρέτ καὶ προσωρμίσθησαν. καὶ ἐξελθόντων
 55 αὐτῶν ἐκ τοῦ πλοίου εὐθὺς ἐπιγνόντες αὐτὸν περιέδραμον
 ὅλην τὴν χώραν ἐκείνην καὶ ἤρξαντο ἐπὶ τοῖς κραβάττοις
 56 τοὺς κακῶς ἔχοντας περιφέρειν ὅπου ἤκουον ὅτι ἔστιν. καὶ
 ὅπου ἂν εἰσεπορεύετο εἰς κώμας ἢ εἰς πόλεις ἢ εἰς ἀγροὺς
 ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἐτίθεσαν τοὺς ἀσθενοῦντας, καὶ πυρεκά-
 λουν αὐτὸν ἵνα κἂν τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ
 ἄψωνται· καὶ ὅσοι ἂν ἤψαντο αὐτοῦ ἐσώζοντο.

1 Καὶ συνάγονται πρὸς αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ **τινες τῶν**
 2 **γραμματέων ἐλθόντες ἀπὸ Ἱεροσολύμων καὶ ἰδόντες τινὰς**
 τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὅτι κοιναῖς χερσίν, τοῦτ' ἔστιν ἀνί-
 3 **πτοις, ἐσθίουσιν τοὺς ἄρτους.** — οἱ γὰρ Φαρισαῖοι καὶ πάν-
τες οἱ Ἰουδαῖοι ἐὰν μὴ πυγμῇ νύψωνται τὰς χεῖρας οὐκ ἐ-
σθίουσιν, κρατοῦντες τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων,
 4 **καὶ ἀπ' ἀγορᾶς ἐὰν μὴ ῥαντίσωνται** οὐκ ἐσθίουσιν, καὶ
 ἄλλα πολλὰ ἔστιν ἃ παρέλαβον κρατεῖν, βαπτισμοὺς
 5 **ποτηρίων καὶ ξεστῶν καὶ χαλκίων.** — καὶ ἐπερωτῶσιν
 αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς **Διὰ τί οὐ περιπα-**
 6 **τοῦσιν οἱ μαθηταί σου κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυ-**
τέρων, ἀλλὰ κοιναῖς χερσίν ἐσθίουσιν τὸν ἄρτον; ὁ δὲ
 εἶπεν αὐτοῖς **Καλῶς ἐπροφήτευσεν Ἡσαίας περὶ ὑμῶν**
τῶν ὑποκριτῶν, ὡς γέγραπται ὅτι

Ῥοῦτος ὁ λαὸς τοῖς χεῖλεσίν με τιμᾷ,

ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ·

7 **μάτην δὲ σέβονταί με,**

Διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων·
 8 **ἀφέντες τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ κρατεῖτε τὴν παράδοσιν**
 9 **τῶν ἀνθρώπων.** καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς **Καλῶς ἀθετεῖτε τὴν**

ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, ἵνα τὴν παράδοσιν ὑμῶν τηρήσητε·
 Μωυσῆς γὰρ εἶπεν Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν 10
 μητέρα σου, καὶ Ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα
 θανάτῳ τελεγτάτῳ· ὑμεῖς δὲ λέγετε Ἐὰν εἴπῃ ἄνθρω- 11
 πος τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ Κορβάν, ὃ ἐστὶν Δῶρον, ὃ ἐὰν
 ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς, οὐκέτι ἀφίετε αὐτὸν οὐδὲν ποιῆσαι τῷ 12
 πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ, ἀκυροῦντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ τῇ παρα- 13
 δόσει ὑμῶν ἢ παρεδώκατε· καὶ παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ
 ποιεῖτε. Καὶ προσκαλεσάμενος πάλιν τὸν ὄχλον ἔλεγεν 14
 αὐτοῖς Ἀκούσατέ μου πάντες καὶ σύνετε. οὐδὲν ἔστιν 15
 ἕξωθεν τοῦ ἀνθρώπου εἰσπορευόμενον εἰς αὐτὸν ὃ δύναται
 κοινῶσαι αὐτόν· ἀλλὰ τὰ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενά
 ἐστὶν τὰ κοινῶντα τὸν ἄνθρωπον. Καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς 17
 οἶκον ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
 τὴν παραβολήν. καὶ λέγει αὐτοῖς Οὕτως καὶ ὑμεῖς ἀσύ- 18
 νετοὶ ἐστε· οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ ἕξωθεν εἰσπορευόμενον εἰς
 τὸν ἄνθρωπον οὐ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι, ὅτι οὐκ εἰσπο- 19
 ρεύεται αὐτοῦ εἰς τὴν καρδίαν ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ
 εἰς τὸν ἀφεδρώνα ἐκπορεύεται· —καθαρίζων πάντα τὰ
 βρώματα. ἔλεγεν δὲ ὅτι Τὸ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευό- 20
 μενον ἐκεῖνο κοινῶι τὸν ἄνθρωπον· ἔσωθεν γὰρ ἐκ τῆς 21
 καρδίας τῶν ἀνθρώπων οἱ διαλογισμοὶ οἱ κακοὶ ἐκπορευ-
 ονται, πορνεῖαι, κλοπαί, φόνοι, μοιχεῖαι, πλεονεξίαι, πονη- 22
 ρίαι, δόλος, ἀσέλγεια, ὀφθαλμοὶς πονηρός, βλασφημία,
 ὑπερηφανία, ἀφροσύνη· πάντα ταῦτα τὰ πονηρὰ ἔσωθεν 23
 ἐκπορεύεται καὶ κοινῶι τὸν ἄνθρωπον.

Ἐκεῖθεν δὲ ἀναστὰς ἀπῆλθεν εἰς τὰ ὄρια Τύρου [καὶ 24
 Σιδῶνος]. Καὶ εἰσελθὼν εἰς οἰκίαν οὐδένα ἤθελεν γνῶναι,
 καὶ οὐκ ἠδυνάσθη λαθεῖν· ἀλλ' εὐθὺς ἀκούσασα γυνὴ περὶ 25
 αὐτοῦ, ἧς εἶχεν τὸ θυγάτριον αὐτῆς πνεῦμα ἀκάθαρτον,
 ἐλθοῦσα προσέπεσεν πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἡ δὲ γυνὴ 26
 ἦν Ἑλληνίς, Ὑεροφοινίκισσα τῷ γένει· καὶ ἡρώτα αὐτὸν
 ἵνα τὸ δαιμόνιον ἐκβάλλῃ ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς. καὶ 27

ἔλεγεν αὐτῇ Ἄφες πρῶτον χορτασθῆναι τὰ τέκνα, οὐ
 γάρ ἐστιν καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ τοῖς
 28 κυναρίοις βαλεῖν. ἡ δὲ ἀπεκρίθη καὶ λέγει αὐτῷ Ναί,
 κύριε, καὶ τὰ κυνάρια ὑποκάτω τῆς τραπέζης ἐσθίουσιν
 29 ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν παιδίων. καὶ εἶπεν αὐτῇ Διὰ τοῦ-
 τον τὸν λόγον ὕπαγε, ἐξελήλυθεν ἐκ τῆς θυγατρὸς σου τὸ
 30 δαιμόνιον. καὶ ἀπελθοῦσα εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς εὗρεν τὸ
 παιδίον βεβλημένον ἐπὶ τὴν κλίνην καὶ τὸ δαιμόνιον ἐξε-
 31 ληλυθός. Καὶ πάλιν ἐξελθὼν ἐκ τῶν ὁρίων
 Τύρου ἦλθεν διὰ Σιδῶνος εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας
 32 ἀνὰ μέσον τῶν ὁρίων Δεκαπόλεως. Καὶ φέρουσιν αὐτῷ κω-
 φὸν καὶ μογιάλον, καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα ἐπιθῇ αὐ-
 33 τῷ τὴν χεῖρα. καὶ ἀπολαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κα-
 τ' ἰδίαν ἔβαλεν τοὺς δακτύλους αὐτοῦ εἰς τὰ ὠτα αὐτοῦ καὶ
 34 πτύσας ἤψατο τῆς γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐ-
 ρανὸν ἐστέναξεν, καὶ λέγει αὐτῷ Ἐφφαθά, ὃ ἐστιν Δια-
 35 νοίχθητι. καὶ ἡνοίγησαν αὐτοῦ αἱ ἀκοαί, καὶ ἐλύθη ὁ
 36 δεσμὸς τῆς γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει ὀρθῶς. καὶ διε-
 στείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ λέγωσιν. ὅσον δὲ αὐτοῖς διε-
 37 στέλλετο, αὐτοὶ μᾶλλον περισσότερον ἐκήρυσσον. καὶ
 ὑπερπερισσῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες Καλῶς πάντα πε-
 ποίηκεν, καὶ τοὺς κωφοὺς ποιεῖ ἀκούειν καὶ ἀλάλους λα-
 λεῖν.

1 Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις πάλιν πολλοῦ ὄχλου ὄντος
 καὶ μὴ ἐχόντων τί φάγωσιν, προσκαλεσάμενος τοὺς μαθη-
 2 τὰς λέγει αὐτοῖς Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον ὅτι ἦδη
 «ἡμέραι τρεῖς» «προσμένουσίν μοι» καὶ οὐκ ἔχουσιν τί
 3 φάγωσιν. καὶ ἐὰν ἀπολύσω αὐτοὺς νήστεις εἰς οἶκον αὐτῶν,
 ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ τινες αὐτῶν ἀπὸ μακρόθεν
 4 εἰσίν. καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι Πό-
 θεν τούτους δυνήσεται τις ὧδε χορτάσαι ἄρτων ἐπ' ἐρημίας;
 5 καὶ ἡρώτα αὐτοὺς Πόσους ἔχετε ἄρτους; οἱ δὲ εἶπαν
 6 Ἑπτὰ. καὶ παραγγέλλει τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τῆς γῆς.

καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα παρατιθῶσιν καὶ παρέθηκαν τῷ ὄχλῳ. καὶ εἶχαν ἰχθύδια ὀλίγα· καὶ εὐλογήσας 7 αὐτὰ εἶπεν καὶ ταῦτα παρατιθέναι. καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτά- 8 σθησαν, καὶ ἦσαν περισσεύματα κλασμάτων ἑπτὰ σφυρίδας. ἦσαν δὲ ὡς τετρακισχίλιοι. καὶ ἀπέλυσεν αὐτούς. 9 Καὶ εὐθὺς ἐμβὰς [†] εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ 10 ἦλθεν εἰς τὰ μέρη Δαλμανουθά.

Καὶ ἐξῆλθον οἱ Φαρισαῖοι καὶ ἦρξαντο συζητεῖν αὐτῷ, 11 ζητοῦντες παρ' αὐτοῦ σημεῖον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, πειράζοντες αὐτόν. καὶ ἀναστενάξας τῷ πνεύματι αὐτοῦ λέγει 12 Τί ἡ γενεὰ αὕτη ζητεῖ σημεῖον; ἀμὴν λέγω[†], εἰ δοθῇσεται τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον. καὶ ἀφείς αὐτοὺς πά- 13 λιν ἐμβὰς ἀπῆλθεν εἰς τὸ πέραν. Καὶ ἔπε- 14 λάθοντο λαβεῖν ἄρτους, καὶ εἰ μὴ ἓνα ἄρτον οὐκ εἶχον μεθ' ἑαυτῶν ἐν τῷ πλοίῳ. καὶ διεστέλλετο αὐτοῖς λέγων 15 Ὅρατε, βλέπετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ τῆς ζύμης Ἑρῳδου. καὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους ὅτι 16 ἄρτους οὐκ ἔχουσιν. καὶ γνοὺς λέγει αὐτοῖς Τί διαλογί- 17 ζεσθε ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε; οὐπω νοεῖτε οὐδὲ συνίετε; πεπωρωμένην ἔχετε τὴν καρδίαν ὑμῶν; ὀφθαλμοῦς ἔχον- 18 τες οὐ βλέπετε καὶ ὥτα ἔχοντες οὐκ ἀκούετε; καὶ οὐ μνημονεύετε ὅτε τοὺς πέντε ἄρτους ἔκλασα εἰς τοὺς 19 πεντακισχιλίους, πόσους κοφίνους κλασμάτων πλήρεις ἦρατε; λέγουσιν αὐτῷ Δώδεκα. ὅτε[†] τοὺς ἑπτὰ εἰς τοὺς 20 τετρακισχιλίους, πόσων σφυρίδων πληρώματα κλασμάτων ἦρατε; καὶ λέγουσιν αὐτῷ Ἑπτὰ. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς 21 Οὐπω συνίετε;

Καὶ ἔρχονται εἰς Βηθσαιδάν. Καὶ φέρουσιν αὐτῷ 22 τυφλὸν καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα αὐτοῦ ἄψῃται. καὶ 23 ἐπιλαβόμενος τῆς χειρὸς τοῦ τυφλοῦ ἐξήνεγκεν αὐτὸν ἔξω τῆς κώμης, καὶ πτύσας εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ, ἐπιθείς τὰς χεῖρας αὐτῷ, ἐπηρώτα αὐτόν Εἴ τι βλέπεις;[†] καὶ ἀναβλέ- 24

ψας ἔλεγεν Βλέπω τοὺς ἀνθρώπους ὅτι ὡς δένδρα ὁρῶ
 25 περιπατοῦντας. εἶτα πάλιν ἔθηκεν τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς
 ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ διέβλεψεν, καὶ ἀπεκατέστη, καὶ ἐνέ-
 26 βλεπεν ἡθελαιῶς ἅπαντα. καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς
 οἶκον αὐτοῦ λέγων Μηδὲ εἰς τὴν κώμην εἰσελθῆς.

27 Καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὰς
 κώμας Καισαρίας τῆς Φιλιππου· καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐπηρώτα
 τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων αὐτοῖς Τίνα με λέγουσιν οἱ
 28 ἄνθρωποι εἶναι; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ λέγοντες ὅτι Ἰωάννην
 τὸν βαπτιστὴν, καὶ ἄλλοι Ἡλείαν, ἄλλοι δὲ ὅτι εἷς τῶν
 29 προφητῶν. καὶ αὐτὸς ἐπηρώτα αὐτοῦς Ὑμεῖς δὲ τίνα με
 λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ
 30 χριστός. καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ λέγωσιν περὶ
 31 αὐτοῦ.

Καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς ὅτι δεῖ
 τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμα-
 σθῆναι ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν
 γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνα-
 32 στήναι· καὶ παρρησίᾳ τὸν λόγον ἐλάλει. καὶ προσλαβό-
 33 μενος ὁ Πέτρος αὐτὸν ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ. ὁ δὲ
 ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐπετίμησεν
 Πέτρῳ καὶ λέγει Ὑπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ, ὅτι οὐ φρο-
 34 νεῖς τὰ τοῦ θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.

Καὶ
 προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ
 εἶπεν αὐτοῖς Εἰ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνη-
 σάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολου-
 35 θείτω μοι. ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ῥῶσαι
 ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν
 36 [ἐμοῦ καὶ] τοῦ εὐαγγελίου σώσει αὐτήν. τί γὰρ ὥφελεί
 ἄνθρωπον ῥυπαρῆσαι τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῆναι
 37 τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; τί γὰρ δοῖ ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς
 38 ψυχῆς αὐτοῦ; ὃς γὰρ ἐὰν ἐπαισχυνηθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς
 λόγους ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ, καὶ
 ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνηθήσεται αὐτὸν ὅταν ἔλθῃ ἐν

τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων.
καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσὶν τινες ὧδε 1
τῶν ἐστηκότων οἵτινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου ἕως ἂν
ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει.

Καὶ μετὰ ἡμέρας ἕξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν 2
Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, καὶ ἀναφέρει αὐ-
τοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν μόνους. καὶ μετεμορφώθη
ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο στίλβοντα 3
λευκὰ λίαν οἷα γυαφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται οὕτως
λευκᾶναι. καὶ ὥφθη αὐτοῖς Ἡλείας σὺν Μωυσεῖ, καὶ ἦσαν 4
συνλαλοῦντες τῷ Ἰησοῦ. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει 5
τῷ Ἰησοῦ Ῥαββεί, καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὧδε εἶναι, καὶ
ποιήσωμεν τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν καὶ Μωυσεῖ μίαν καὶ
Ἡλείᾳ μίαν. οὐ γὰρ ᾔδει τί ἀποκριθῇ, ἔκφοβοι γὰρ 6
ἐγένοντο. καὶ ἐγένετο νεφέλη ἐπισκιάζουσα αὐτοῖς, καὶ 7
ἐγένετο φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ
ἀγαπητός, ἀκούετε αὐτοῦ. καὶ ἐξάπινα περιβλεψάμενοι 8
οὐκέτι οὐδένα εἶδον μεθ' ἑαυτῶν εἰ μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον.
Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ ὄρους διεστείλατο 9
αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ ᾧ εἶδον διηγήσωνται, εἰ μὴ ὅταν ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ. καὶ τὸν λόγον ἐκρά- 10
τησαν πρὸς ἑαυτοὺς συζητοῦντες τί ἐστὶν τὸ ἐκ νεκρῶν
ἀναστῆναι. καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες Ὅτι λέγουσιν οἱ 11
γραμματεῖς ὅτι Ἡλείαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς 12
Ἡλείας μὲν ἐλθὼν πρῶτον ἀποκατιστάνει πάντα, καὶ
πῶς γέγραπται ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἵνα πολλὰ πάθῃ
καὶ ἐξουδενηθῇ; ἀλλὰ λέγω ὑμῖν ὅτι καὶ Ἡλείας ἐλήλυθεν, 13
καὶ ἐποίησαν αὐτῷ ὅσα ᾔθελον, καθὼς γέγραπται ἐπ' αὐτόν.

Καὶ ἐλθόντες πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶδαν ὄχλον πολὺν 14
περὶ αὐτοὺς καὶ γραμματεῖς συζητοῦντας πρὸς αὐτούς.
καὶ εὐθὺς πᾶς ὁ ὄχλος ἰδόντες αὐτὸν ἐξεθαμβήθησαν, καὶ 15
προστρέχοντες ἤσπάζοντο αὐτόν. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτούς 16
Τί συζητεῖτε πρὸς αὐτούς; καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ εἰς ἐκ τοῦ 17

ὄχλου Διδάσκαλε, ἤνεγκα τὸν υἱόν μου πρὸς σέ, ἔχοντα
 18 πνεῦμα ἄλαλον· καὶ ὅπου ἐὰν αὐτὸν καταλάβῃ ῥήσσει αὐτόν,
 καὶ ἀφρίξει καὶ τρίζει τοὺς ὀδόντας καὶ ξηραίνεται· καὶ εἶπα
 τοῖς μαθηταῖς σου ἵνα αὐτὸ ἐκβάλωσιν, καὶ οὐκ ἴσχυσαν.
 19 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς λέγει Ὡ γενεὰ ἄπιστος, ἕως
 πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετε
 20 αὐτὸν πρὸς με. καὶ ἤνεγκαν αὐτὸν πρὸς αὐτόν. καὶ ἰδὼν
 αὐτὸν τὸ πνεῦμα εὐθὺς συνεσπάραξεν αὐτόν, καὶ πεσὼν
 21 ἐπὶ τῆς γῆς ἐκυλίετο ἀφρίζων. καὶ ἐπηρώτησεν τὸν
 πατέρα αὐτοῦ Πόσος χρόνος ἐστὶν ὡς τοῦτο γέγονεν
 22 αὐτῷ; ὁ δὲ εἶπεν Ἐκ παιδιόθεν· καὶ πολλάκις καὶ εἰς
 πῦρ αὐτὸν ἔβαλεν καὶ εἰς ὕδατα ἵνα ἀπολέσῃ αὐτόν·
 ἀλλ' εἴ τι δύνη, βοήθησον ἡμῖν σπλαγχνισθεὶς ἐφ' ἡμᾶς.
 23 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Ἐν δύνῃ, πάντα δυνατὰ τῷ
 24 πιστεύοντι. εὐθὺς κράξας ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου ἔλεγεν
 25 Πιστεύω· βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ. ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς
 ὅτι ἐπισυντρέχει ὄχλος ἐπετίμησεν τῷ πνεύματι τῷ ἀκα-
 θάρτῳ λέγων αὐτῷ Τὸ ἄλαλον καὶ κωφὸν πνεῦμα, ἐγὼ
 ἐπιτάσσω σοι, ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ καὶ μηκέτι εἰσέλθῃς εἰς
 26 αὐτόν. καὶ κράξας καὶ πολλὰ σπαράξας ἔξηλθεν· καὶ
 ἐγένετο ὥσεί νεκρὸς ὥστε τοὺς πολλοὺς λέγειν ὅτι ἀπέ-
 27 θανεν. ὁ δὲ Ἰησοῦς κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἤγειρεν
 28 αὐτόν, καὶ ἀνέστη. καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς οἶκον οἱ
 μαθηταὶ αὐτοῦ κατ' ἰδίαν ἐπηρώτων αὐτόν Ὅτι ἡμεῖς
 29 οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τοῦτο
 τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύναται ἔξελθεῖν εἰ μὴ ἐν προσευχῇ.
 30 Κάκειθον ἔξελθόντες ἔπορεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας,
 31 καὶ οὐκ ἠθέλεν ἵνα τις γνοί· ἐδίδασκεν γὰρ τοὺς μαθη-
 τὰς αὐτοῦ καὶ ἔλεγεν [αὐτοῖς] ὅτι Ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
 που παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν
 αὐτόν, καὶ ἀποκτανθεὶς μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται.
 32 οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα, καὶ ἐφοβοῦντο αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.
 33 Καὶ ἦλθον εἰς Καφαρναούμ. Καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ γενόμε-

νος ἐπηρώτα αὐτοὺς· Τί ἐν τῇ ὁδῷ διελογίζεσθε; οἱ δὲ 34
 ἐσιώπων, πρὸς ἀλλήλους γὰρ διελέχθησαν ἐν τῇ ὁδῷ τίς
 μείζων. καὶ καθίσας ἐφώνησεν τοὺς δώδεκα καὶ λέγει 35
 αὐτοῖς· Εἴ τις θέλει πρῶτος εἶναι ἔσται πάντων ἔσχατος
 καὶ πάντων διάκονος. καὶ λαβὼν παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν 36
 μέσῳ αὐτῶν καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὸ εἶπεν αὐτοῖς· Ὅς 37
 ἂν [ἐν] τῶν τοιούτων παιδίων δέξηται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου,
 ἐμὲ δέχεται· καὶ ὃς ἂν ἐμὲ δέχεται, οὐκ ἐμὲ δέχεται ἀλλὰ
 τὸν ἀποστείλαντά με. Ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰωάννης 38
 Διδάσκαλε, εἶδαμέν τινα ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα
 δαιμόνια, καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἠκολούθει ἡμῖν.
 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· Μὴ κωλύετε αὐτόν, οὐδεὶς γὰρ ἔστιν ὃς 39
 ποιήσει δύναμιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου καὶ δυνήσεται ταχὺ
 κακολογῆσαί με· ὃς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν 40
 ἐστίν. Ὅς γὰρ ἂν ποτίσῃ ὑμᾶς ποτήριον ὕδατος ἐν ὀνό- 41
 ματι ὅτι Χριστοῦ ἐστέ, ἅμην λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ ἀπολέσῃ
 τὸν μισθὸν αὐτοῦ. Καὶ ὃς ἂν σκανδαλίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν 42
 τούτων τῶν πιστευόντων, καλὸν ἔστιν αὐτῷ μᾶλλον εἰ
 περίκειται μύλος ὀνίκος περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ
 βέβληται εἰς τὴν θάλασσαν. Καὶ ἔαν σκανδαλίσῃ σε ἡ 43
 χεὶρ σου, ἀπόκοψον αὐτήν· καλὸν ἔστιν σε κυλλὸν εἰσελ-
 θεῖν εἰς τὴν ζωὴν ἢ τὰς δύο χεῖρας ἔχοντα ἀπελθεῖν εἰς τὴν
 γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον. καὶ ἔαν ὁ πούς σου 45
 σκανδαλίξῃ σε, ἀπόκοψον αὐτόν· καλὸν ἔστιν σε εἰσελθεῖν
 εἰς τὴν ζωὴν χωλὸν ἢ τοὺς δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς
 τὴν γέενναν. καὶ ἔαν ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίξῃ σε, 47
 ἔκβαλε αὐτόν· καλὸν σέ ἐστιν μονόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς
 τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι
 εἰς τὴν γέενναν, ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελεγτᾷ καὶ 48
 τὸ πῦρ οὐ σβέννυται· πᾶς γὰρ πυρὶ ἀλισθήσεται. 49
 Καλὸν τὸ ἅλας· ἔαν δὲ τὸ ἅλας ἄναλον γένηται, ἐν τίνι 50
 αὐτὸ ἀρτύσετε; ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἅλα, καὶ εἰρηνεύετε ἐν
 ἀλλήλοις.

- 1 Καὶ ἐκεῖθεν ἀναστὰς ἔρχεται εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας
 καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, καὶ συνπορεύονται πάλιν ὄχλοι
 2 πρὸς αὐτόν, καὶ ὡς εἰώθει πάλιν ἐδίδασκεν αὐτούς. Καὶ
 [προσελθόντες Φαρισαῖοι] ἐπηρώτων αὐτὸν εἰ ἔξεστιν ἀνδρὶ
 3 γυναῖκα ἀπολῦσαι, πειράζοντες αὐτόν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
 4 εἶπεν αὐτοῖς Τί ὑμῖν ἐνετείλατο Μωυσῆς; οἱ δὲ εἶπαν
 Ἐπέτρεψεν Μωυσῆς ΒΙΒΛΙΟΝ ἀΠΟCΤΑCΙΟΥ ΓΡΆΨΑΙ καὶ
 5 ἀπολῦσαι. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Πρὸς τὴν σκλη-
 6 ροκαρδίαν ὑμῶν ἔγραψεν ὑμῖν τὴν ἐντολὴν ταύτην· ἀπὸ δὲ
 7 ἀρχῆς κτίσεως ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν [ἀγτόγς]· ἔνε-
 κεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα ἀγτοῦ
 8 καὶ τὴν μητέρα, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν·
 9 ὥστε οὐκέτι εἰσὶν δύο ἀλλὰ μία σὰρξ· ὁ οὖν ὁ θεὸς συνέ-
 10 ζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. Καὶ εἰς τὴν οἰκίαν πάλιν
 11 οἱ μαθηταὶ περὶ τούτου ἐπηρώτων αὐτόν. καὶ λέγει αὐ-
 τοῖς Ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμήσῃ
 12 ἄλλην μοιχᾶται ἐπ' αὐτήν, καὶ ἐὰν αὐτὴ ἀπολύσασα τὸν
 ἄνδρα αὐτῆς γαμήσῃ ἄλλον μοιχᾶται.
 13 Καὶ προσέφερον αὐτῷ παιδία ἵνα αὐτῶν ἄψῃται· οἱ δὲ
 14 μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς. ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἠγα-
 νάκτησεν καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι
 πρὸς με, μὴ κωλύετε αὐτά, τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ
 15 βασιλεία τοῦ θεοῦ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅς ἂν μὴ δέξηται τὴν
 βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.
 16 καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὰ κατευλόγει τιθεὶς τὰς χεῖρας
 ἐπ' αὐτά.
 17 Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ εἰς ὁδὸν προσδραμὼν εἰς καὶ
 γονυπετήσας αὐτὸν ἐπηρώτα αὐτόν Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί
 18 ποιήσω ἵνα ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν
 αὐτῷ Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἰς ὁ θεός.
 19 τὰς ἐντολάς οἶδας Μὴ φονεύῃς, Μὴ μοιχεύῃς,
 Μὴ κλέψῃς, Μὴ ψευδομαρτυρήῃς, Μὴ ἀποστερήσῃς,
 20 Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα. ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ

Διδάσκαλε, ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐμβλέψας αὐτῷ ἠγάπησεν αὐτὸν καὶ εἶπεν ²¹ αὐτῷ "Εν σε ὑστερεῖ· ὕπαγε ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ δὸς [τοῖς] πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι. ὁ δὲ στυγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ ἀπῆλθεν ²² λυπούμενος, ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά. Καὶ ²³ περιβλεψάμενος ὁ Ἰησοῦς λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελεύσονται. οἱ δὲ μαθηταὶ ἐθαμ- ²⁴ βούντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς Τέκνα, πῶς δύσκολόν ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν· εὐκοπώτερόν ἐστιν ²⁵ κἀμῆλον διὰ τρυμαλιᾶς ῥαφίδος διελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. οἱ δὲ ²⁶ περισσῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες πρὸς αὐτόν Καὶ τίς δύναται σωθῆναι; ἐμβλέψας αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγει ²⁷ Παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνατον ἀλλ' οὐ παρὰ θεῷ, πάντα γὰρ δύνата παρὰ [τῷ] θεῷ. "Ἡρξάτο λέγειν ὁ ²⁸ Πέτρος αὐτῷ Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολούθηκάμεν σοι. ἔφη ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδεὶς ²⁹ ἔστιν ὅς ἀφήκεν οἰκίαν ἢ ἀδελφούς ἢ ἀδελφὰς ἢ μητέρα ἢ πατέρα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ [ἕνεκεν] τοῦ εὐαγγελίου, ἐὰν μὴ λάβῃ ἑκατονταπλασίονα νῦν ἐν τῷ ³⁰ καιρῷ τούτῳ οἰκίας καὶ ἀδελφούς καὶ ἀδελφὰς καὶ ῥαφίδας καὶ τέκνα καὶ ἀγροὺς μετὰ διωγμῶν, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζῶν αἰώνιον. πολλοὶ δὲ ἔσονται ³¹ πρῶτοι ἔσχατοι καὶ [οἱ] ἔσχατοι πρῶτοι.

Ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντες εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ³² ἦν προάγων αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐθαμβοῦντο, οἱ δὲ ἀκολουθοῦντες ἐφοβοῦντο. καὶ παραλαβὼν πάλιν τοὺς δώδεκα ἠρξάτο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν

33 ὅτι Ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱερουσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ
 ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ τοῖς γραμ-
 ματεῦσιν, καὶ κατακρινούσιν αὐτὸν θανάτῳ καὶ παραδώ-
 34 σουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν καὶ ἐμπαΐξουσιν αὐτῷ καὶ ἐμπτύ-
 σουσιν αὐτῷ καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν καὶ ἀποκτενοῦ-
 σιν, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται.

35 Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης οἱ
 [δύο] υἱοὶ Ζεβεδαίου λέγοντες αὐτῷ Διδάσκαλε, θέλομεν
 36 ἵνα ὁ ἐὰν αἰτήσωμέν σε ποιήσης ἡμῖν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς
 37 Τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Δὸς ἡμῖν
 ἵνα εἰς σου ἐκ δεξιῶν καὶ εἰς ἐξ ἀριστερῶν καθίσωμεν ἐν
 38 τῇ δόξῃ σου. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Οὐκ οἴδατε τί
 αἰτεῖσθε· δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, ἢ τὸ
 39 βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι; οἱ δὲ εἶπαν
 αὐτῷ Δυνάμεθα. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Τὸ ποτή-
 ριον ὃ ἐγὼ πίνω πίεσθε καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτί-
 40 ζομαι βαπτισθήσεσθε, τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου ἢ
 ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται.
 41 καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἤρξαντο ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώ-
 42 βου καὶ Ἰωάνου. καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς
 λέγει αὐτοῖς Οἴδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἀρχεῖν τῶν ἐθνῶν
 κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζ-
 43 ζουσιν αὐτῶν. οὐχ οὕτως δέ ἐστιν ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὅς ἂν
 θέλῃ μέγας γενέσθαι ἐν ὑμῖν, ἔσται ὑμῶν διάκονος,
 44 καὶ ὅς ἂν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔσται πάντων
 45 δοῦλος· καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν διακο-
 νηθῆναι ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
 λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

46 Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱερειχώ. Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ
 ἀπὸ Ἱερειχῶ καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ ὄχλου ἱκανοῦ
 ὁ υἱὸς Τιμαίου Βαρτίμαιος τυφλὸς προσαίτης ἐκάθητο
 47 παρὰ τὴν ὁδόν. καὶ ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζαρηνός

43 ἔστω

47 ἐστὶν ὁ Ναζαρηνός

ἐστὶν¹ ἤρξατο κράζειν καὶ λέγειν Υἱὲ Δαυεὶδ Ἰησοῦ, ἐλέη-
 σὸν με. καὶ ἐπετίμων αὐτῷ πολλοὶ ἵνα σιωπήσῃ· ὁ δὲ 48
 πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν Υἱὲ Δαυεὶδ, ἐλέησόν με. καὶ 49
 στὰς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Φωνήσατε αὐτόν. καὶ φωνοῦσι τὸν
 τυφλὸν λέγοντες αὐτῷ Θάρσει, ἔγειρε, φωνεῖ σε. ὁ δὲ 50
 ἀποβαλὼν τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ ἀναπηδήσας ἦλθεν πρὸς
 τὸν Ἰησοῦν. καὶ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Τί 51
 σοι θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ τυφλὸς εἶπεν αὐτῷ Ῥαββου-
 νεΐ, ἵνα ἀναβλέψω. καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Ὑπαγε, 52
 ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ εὐθὺς ἀνέβλεψεν, καὶ
 ἠκολούθει αὐτῷ ἐν τῇ ὁδῷ.

Καὶ ὅτε ἐγγίζουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα εἰς Βηθφαγὴν 1
 καὶ Βηθανίαν πρὸς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ἀποστέλλει
 δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτοῖς Ὑπάγετε εἰς 2
 τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν, καὶ εὐθὺς εἰσπορευόμενοι
 εἰς αὐτὴν εὐρήσετε πῶλον δεδεμένον ἐφ' ὃν οὐδεὶς οὐπω
 ἀνθρώπων ἐκάθισεν· λύσατε αὐτόν καὶ φέρετε. καὶ ἐάν 3
 τις ὑμῖν εἴπῃ Τί ποιεῖτε τοῦτο; εἶπατε Ὁ κύριος αὐτοῦ
 χρεῖαν ἔχει καὶ εὐθὺς αὐτόν ἀποστέλλει πάλιν ὧδε.
 καὶ ἀπῆλθον καὶ εὗρον πῶλον δεδεμένον πρὸς θύραν ἔξω 4
 ἐπὶ τοῦ ἀμφοδίου, καὶ λύουσιν αὐτόν. καὶ τινες τῶν ἐκεῖ 5
 ἐστηκότων ἔλεγον αὐτοῖς Τί ποιεῖτε λύοντες τὸν πῶλον;
 οἱ δὲ εἶπαν αὐτοῖς καθὼς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἀφήκαν 6
 αὐτούς. καὶ φέρουσιν τὸν πῶλον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ 7
 ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐ-
 τόν. καὶ πολλοὶ τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἔστρωσαν εἰς τὴν 8
 ὁδόν, ἄλλοι δὲ στιβάδας κόψαντες ἐκ τῶν ἀγρῶν. καὶ οἱ 9
 προάγοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον

Ὡσαννά·

Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου·

Εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη βασιλεία τοῦ πατρὸς ἡμῶν 10
 Δαυεὶδ·

Ὡσαννά ἐν τοῖς ὑψίστοις.

1 καὶ εἰς | τὸ

3 ἀποστέλλει πάλιν αὐτόν

7 ἐαυτῶν

11 Καὶ εἰσῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα εἰς τὸ ἱερόν· καὶ περιβλεψάμενος πάντα ὅψε ἤδη οὔσης τῆς ὥρας ἔξῃλθεν εἰς Βηθανίαν μετὰ τῶν δώδεκα.

12 Καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξελθόντων αὐτῶν ἀπὸ Βηθανίας
13 ἐπείνασεν. καὶ ἰδὼν συκὴν ἀπὸ μακρόθεν ἔχουσαν φύλλα ἦλθεν εἰ ἄρα τι εὐρήσει ἐν αὐτῇ, καὶ ἐλθὼν ἐπ' αὐτὴν οὐδὲν εὔρεν εἰ μὴ φύλλα, ὃ γὰρ καιρὸς οὐκ ἦν σύκων.
14 καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῇ Μηκέτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐκ σοῦ μηδεὶς καρπὸν φάγοι. καὶ ἤκουον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.
15 τοῦ.

Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεροσόλυμα. Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερόν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας καὶ τοὺς ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περιστεράς
16 κατέστρεψεν καὶ οὐκ ἤφειεν ἵνα τις διενέγκῃ σκευὸς διὰ τοῦ ἱεροῦ, καὶ ἐδίδασκεν καὶ ἔλεγεν ὅτι
17 Οὐ γέγραπται ὅτι Ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν; ὑμεῖς δὲ πεποιήκατε αὐτὸν σπήλαιον ληστῶν.
18 καὶ ἤκουσαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς, καὶ ἐζήτουν πῶς αὐτὸν ἀπολέσωσιν· ἐφοβοῦντο γὰρ αὐτόν, πᾶς γὰρ ὁ ὄχλος ἐξεπλήσσετο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ. Καὶ ὅταν ὀψέ
19 ἐγένετο, ἔξεπορεύοντο ἔξω τῆς πόλεως.
20 Καὶ

παραπορευόμενοι πρῶτὴ εἶδον τὴν συκὴν ἐξηραμμένην ἐκ
21 ῥιζῶν. καὶ ἀναμνησθεὶς ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ Ῥαββεῖ,
22 ἴδε ἡ συκὴ ἣν κατηράσω ἐξήρανται. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ
23 Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς Ἔχετε πίστιν θεοῦ· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὃς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει τούτῳ Ἄρθῃτι καὶ βλήθῃτι εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ μὴ διακριθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἀλλὰ
24 πιστεύῃ ὅτι ὃ λαλεῖ γίνεται, ἔσται αὐτῷ. διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πάντα ὅσα προσεύχεσθε καὶ αἰτεῖσθε, πιστεύετε
25 ὅτι ἐλάβετε, καὶ ἔσται ὑμῖν. καὶ ὅταν στήκετε προσευχόμενοι, ἀφίετε εἴ τι ἔχετε κατὰ τινος, ἵνα καὶ ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφῇ ὑμῖν τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

Καὶ ἔρχονται πάλιν εἰς Ἱεροσόλυμα. Καὶ ἐν τῷ 27
 ἱερῷ περιπατοῦντος αὐτοῦ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν οἱ ἀρχι-
 ερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἔλεγον 28
 αὐτῷ Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; ἢ τίς σοι ἔδωκεν
 τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἵνα ταῦτα ποιῇς; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν 29
 αὐτοῖς Ἐπερωτήσω ὑμᾶς ἓνα λόγον, καὶ ἀποκρίθητέ μοι,
 καὶ ἐρῶ ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ· τὸ βάπτισμα 30
 τοῦ Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ ἀνθρώπων; ἀποκρίθητέ
 μοι. καὶ διελογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες Ἐὰν εἴπω- 31
 μεν Ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ Διὰ τί [οὐν] οὐκ ἐπιστεύσατε
 αὐτῷ; ἀλλὰ εἴπωμεν Ἐξ ἀνθρώπων; — ἐφοβοῦντο τὸν 32
 ὄχλον, ἅπαντες γὰρ εἶχον τὸν Ἰωάννην ὄντως ὅτι προφή-
 της ἦν. καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ λέγουσιν Οὐκ οἴ- 33
 δαμεν. καὶ ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν
 ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

Καὶ ἤρξατο 1
 αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς λαλεῖν Ἀμπελῶνα ἄνθρωπος
 ἐφύτευσεν, καὶ περιέβηκεν φραγμὸν καὶ ὥρυξεν
 ὑπολήνιον καὶ ὠκοδόμησεν πύργον, καὶ ἐξέδετο
 αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν. καὶ ἀπέστειλεν πρὸς 2
 τοὺς γεωργοὺς τῷ καιρῷ δούλον, ἵνα παρὰ τῶν γεωρ-
 γῶν λάβῃ ἀπὸ τῶν καρπῶν τοῦ ἀμπελῶνος· καὶ λα- 3
 βόντες αὐτὸν ἔδειραν καὶ ἀπέστειλαν κενόν. καὶ πάλιν 4
 ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς ἄλλον δούλον· κακείνον ἐκεφα-
 λίωσαν καὶ ἠτίμασαν. καὶ ἄλλον ἀπέστειλεν· κακείνον 5
 ἀπέκτειναν, καὶ πολλοὺς ἄλλους, οὓς μὲν δέροντες οὓς δὲ
 ἀποκτενύντες. ἔτι ἓνα εἶχεν, υἱὸν ἀγαπητόν· ἀπέστειλεν 6
 αὐτὸν ἔσχατον πρὸς αὐτοὺς λέγων ὅτι Ἐντραπήσονται
 τὸν υἱόν μου. ἐκεῖνοι δὲ οἱ γεωργοὶ πρὸς ἑαυτοὺς εἶπαν 7
 ὅτι Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν
 αὐτόν, καὶ ἡμῶν ἔσται ἡ κληρονομία. καὶ λαβόντες 8
 ἀπέκτειναν αὐτόν, καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος.
 τί ποιήσει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; ἐλεύσεται καὶ ἀπο- 9
 λείψει τοὺς γεωργοὺς, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις.

- 10 Οὐδὲ τὴν γραφὴν ταύτην ἀνέγνωτε
 Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες,
 οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας·
- 11 παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη,
 καὶ ἔστιν θαύμασθῆ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν ;
- 12 Καὶ ἐζήτουν αὐτὸν κρατῆσαι, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν ὄχλον,
 ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν εἶπεν. καὶ
 ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθαν.
- 13 Καὶ ἀποστέλλουσιν πρὸς αὐτόν τινες τῶν Φαρισαίων
 14 καὶ τῶν Ἑρωδιανῶν ἵνα αὐτὸν ἀγρεύσωσιν λόγῳ. καὶ
 ἐλθόντες λέγουσιν αὐτῷ Διδάσκαλε, οἶδαμεν ὅτι ἀληθὴς
 εἶ καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός, οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσ-
 ωπον ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ
 διδάσκεις· ἔξεστιν δοῦναι κῆνσον Καίσαρι ἢ οὐ ; δώμεν
 15 ἢ μὴ δώμεν ; ὁ δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὴν ὑπόκρισιν εἶπεν αὐ-
 16 τοῖς Τί με πειράζετε ; φέρετέ μοι δηνάριον ἵνα ἴδω. οἱ
 δὲ ἤνεγκαν. καὶ λέγει αὐτοῖς Τίνος ἢ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ
 17 ἐπιγραφή ; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Καίσαρος. ὁ δὲ Ἰησοῦς
 εἶπεν Τὰ Καίσαρος ἀπόδοτε Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ
 τῷ θεῷ. καὶ ἐξεθαύμαζον ἐπ' αὐτῷ.
- 18 Καὶ ἔρχονται Σαδδουκαῖοι πρὸς αὐτόν, οἵτινες λέ-
 γουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι, καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες
 19 Διδάσκαλε, Μωυσῆς ἔγραψεν ἡμῖν ὅτι ἐάν τις ἀδελ-
 φὸς ἀποθάνῃ καὶ καταλίπῃ γυναῖκα καὶ μὴ ἀφῇ
 τέκνον, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ
 20 ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ἐπτὰ ἀδελφοὶ
 ἦσαν· καὶ ὁ πρῶτος ἔλαβεν γυναῖκα, καὶ ἀποθνήσκων
 21 οὐκ ἀφῆκεν σπέρμα· καὶ ὁ δεύτερος ἔλαβεν αὐτήν, καὶ
 ἀπέθανεν μὴ καταλιπὼν σπέρμα, καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως·
 22 καὶ οἱ ἐπτὰ οὐκ ἀφῆκαν σπέρμα· ἔσχατον πάντων καὶ
 23 ἡ γυνὴ ἀπέθανεν. ἐν τῇ ἀναστάσει τίνος αὐτῶν ἔσται
 24 γυνή ; οἱ γὰρ ἐπτὰ ἔσχον αὐτήν γυναῖκα. ἔφη αὐτοῖς ὁ
 Ἰησοῦς Οὐ διὰ τοῦτο πλανᾶσθε μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς

μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ; ὅταν γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀνα- 25
 στῶσιν, οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται, ἀλλ' εἰσὶν ὡς
 ἄγγελοι ἐν τοῖς οὐρανοῖς· περὶ δὲ τῶν νεκρῶν ὅτι 26
 ἐγείρονται οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῇ βίβλῳ Μωυσέως ἐπὶ τοῦ
 βάτου πῶς εἶπεν αὐτῷ ὁ θεὸς λέγων Ἐγὼ ὁ θεὸς
 Ἀβραὰμ καὶ θεὸς Ἰσαὰκ καὶ θεὸς Ἰακώβ; οὐκ ἔ- 27
 στιν ὁ θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων· πολὺ πλανᾶσθε.

Καὶ προσελθὼν εἰς τῶν γραμματέων ἀκούσας αὐτῶν 28
 συζητούντων, εἰδὼς ὅτι καλῶς ἀπεκρίθη αὐτοῖς, ἐπηρώτη-
 σεν αὐτόν Ποία ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη πάντων; ἀπεκρίθη 29
 ὁ Ἰησοῦς ὅτι Πρώτη ἐστὶν Ἄκογε, Ἰσραήλ, Κύριος ὁ
 θεὸς ἡμῶν κύριος· εἷς ἐστίν, καὶ ἀγαπήσεις Κύριον 30
 τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης
 τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου καὶ
 ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου. δευτέρα αὕτη Ἀγαπήσεις 31
 τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. μείζων τούτων ἄλλη
 ἐντολὴ οὐκ ἔστιν. Εἶπεν αὐτῷ ὁ γραμματεὺς Καλῶς, 32
 διδάσκαλε, ἐπ' ἀληθείας εἶπες ὅτι εἷς ἐστὶν καὶ οὐκ ἔστιν
 ἄλλος πλην αὐτοῦ· καὶ τὸ ἀγαπᾶν αὐτόν ἐξ ὅλης τῆς 33
 καρδίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς συνέσεως καὶ ἐξ ὅλης τῆς
 ἰσχύος καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἐαυτόν περισ-
 σότερόν ἐστιν πάντων τῶν ὀλοκαγτωμάτων καὶ θγσιῶν.
 καὶ ὁ Ἰησοῦς ἰδὼν αὐτόν ὅτι νουνεχῶς ἀπεκρίθη εἶπεν 34
 αὐτῷ Οὐ μακρὰν [εἶ] ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ. Καὶ
 οὐδεὶς οὐκέτι ἐτόλμα αὐτόν ἐπερωτῆσαι. Καὶ 35
 ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἔλεγεν διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ Πῶς
 λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι ὁ χριστὸς υἱὸς Δαυεὶδ ἐστίν;
 αὐτὸς Δαυεὶδ εἶπεν ἐν τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ 36

Εἶπεν Κύριος τῷ κυρίῳ μου Ἐκ δεξιῶν μου
 ἕως ἄν θῶ τοὺς ἐχθροὺς σου ὑποκάτω τῶν ποδῶν
 σου·

αὐτὸς Δαυεὶδ λέγει αὐτόν κύριον, καὶ πόθεν αὐτοῦ ἐστὶν υἱός; 37

Καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἤκουεν αὐτοῦ ἡδέως. Καὶ ἐν τῇ 38

διδαχῇ αὐτοῦ ἔλεγεν Βλέπετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν
 θελόντων ἐν στολαῖς περιπατεῖν καὶ ἄσπασμους ἐν ταῖς
 39 ἀγοραῖς καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρω-
 40 τοκλισίας ἐν τοῖς ᾄδεινοις, οἱ κατέσθοντες τὰς οἰκίας
 τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι· οὔτοι
 41 λήμψονται περισσότερον κρίμα.

Καὶ καθί-
 σας ᾄκέναντι τοῦ γαζοφυλακίου ἐθεώρει πῶς ὁ ὄχλος
 βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· καὶ πολλοὶ πλούσιοι
 42 ἔβαλλον πολλά· καὶ ἐλθοῦσα μία χήρα πτωχὴ ἔβαλεν
 43 λεπτὰ δύο, ὅ ἐστιν κοδράντης. καὶ προσκαλεσάμενος
 τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ
 χήρα αὕτη ἢ πτωχὴ πλείον πάντων ἔβαλεν τῶν βαλλόν-
 44 των εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· πάντες γὰρ ἐκ τοῦ περισσεύ-
 οντος αὐτοῖς ἔβαλον, αὕτη δὲ ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς
 πάντα ὅσα εἶχεν ἔβαλεν, ὅλον τὸν βίον αὐτῆς.

1 Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ λέγει αὐτῷ
 εἰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ Διδάσκαλε, ἴδε ποταποὶ λίθοι
 2 καὶ ποταπαὶ οἰκοδομαί. καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Βλέ-
 πεις ταύτας τὰς μεγάλας οἰκοδομάς; οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε
 3 λίθος ἐπὶ λίθον ὃς οὐ μὴ καταλυθῇ. Καὶ καθημένου
 αὐτοῦ εἰς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν κατέναντι τοῦ ἱεροῦ
 ἐπηρώτα αὐτὸν κατ' ἰδίαν Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωά-
 4 νης καὶ Ἀνδρέας Εἰπὸν ἡμῖν πότε ταῦτα ἔσται, καὶ τί
 5 τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ ταῦτα συντελεῖσθαι πάντα. ὁ δὲ
 Ἰησοῦς ἤρξατο λέγειν αὐτοῖς Βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς
 6 πλανήσῃ· πολλοὶ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέ-
 7 γοντες ὅτι Ἐγὼ εἰμι, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν. ὅταν δὲ
 ᾄκούσητε πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων, μὴ θροεῖσθε·
 8 δεῖ γενέσθαι, ἀλλ' οὕπω τὸ τέλος. ἐγερθήσεται γὰρ
 ἔθνος ἐπ' ἔθνος καὶ βασιλεῖα ἐπὶ βασιλείαν, ἔσονται
 σεισμοὶ κατὰ τόπους, ἔσονται λιμοί· ἀρχὴ ὧδίνων ταῦτα.
 9 βλέπετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτοὺς· παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς συνέδρια
 καὶ εἰς συναγωγὰς δαρήσεσθε καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ βα-

σιλέων σταθήσεσθε ἕνεκεν ἑμοῦ εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.
 καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη πρῶτον δεῖ κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέ- 10
 λιον. καὶ ὅταν ἄγωσιν ὑμᾶς παραδιδόντες, μὴ προ- 11
 μεριμνᾶτε τί λαλήσητε, ἀλλ' ὃ ἐὰν δοθῇ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ
 τῇ ὥρᾳ τοῦτο λαλεῖτε, οὐ γάρ ἐστε ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες ἀλλὰ
 τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ παραδώσει ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς 12
 θάνατον καὶ πατήρ τέκνον, καὶ ἐΠΑΝΑΣΤΗΣΟΝΤΑΙ ΤΕΚΝΑ
 ἐπὶ γονεῖς καὶ θανατώσουσιν αὐτούς· καὶ ἔσεσθε μισοῦ- 13
 μενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου. ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς
 τέλος οὗτος σωθήσεται. Ὅταν δὲ ἴδῃτε τὸ ΒΔΕΛΓΜΑ 14
 τῆς ἐρηνώσεως ἐστηκότα ὅπου οὐ δεῖ, ὁ ἀναγινώσκων
 νοεῖτω, τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη,
 ὁ ^τ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω μηδὲ εἰσελθάτω τι 15
 ἄραι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, καὶ ὁ εἰς τὸν ἀγρὸν μὴ ἐπιστρε- 16
 ψάτω εἰς τὰ ὀπίσω ἄραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. οὐαὶ δὲ ταῖς 17
 ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς
 ἡμέραις. προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται χειμῶνος· 18
 ἔσονται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι θλίψεις οἷα οὐ γέγονεν 19
 τοιαύτη ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως ἣν ἔκτισεν ὁ θεὸς ἕως τοῦ
 νῦν καὶ οὐ μὴ γένηται. καὶ εἰ μὴ ἐκολόβωσεν Κύριος 20
 τὰς ἡμέρας, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σὰρξ. ἀλλὰ διὰ τοὺς
 ἐκλεκτοὺς οὓς ἐξελέξατο ἐκολόβωσεν τὰς ἡμέρας. Καὶ 21
 τότε ἐὰν τις ὑμῖν εἴπῃ Ἴδε ὧδε ὁ χριστός Ἴδε ἐκεῖ,
 μὴ πιστεύετε· ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευ- 22
 δοπροφῆται καὶ δώσουσιν σημεῖα καὶ τέρατα πρὸς
 τὸ ἀποπλανᾶν εἰ δυνατόν τοὺς ἐκλεκτούς· ὑμεῖς δὲ βλέ- 23
 πετε· προεῖρηκα ὑμῖν πάντα. Ἀλλὰ ἐν ἐκείναις ταῖς 24
 ἡμέραις μετὰ τὴν θλίψιν ἐκείνην ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται,
 καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ οἱ 25
 ἀστέρες ἔσονται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντες, καὶ αἱ
 δυνάμεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σαλευθήσονται. καὶ 26
 τότε ὕψονται τὸν γίον τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν
 νεφέλαις μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης· καὶ τότε 27

ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους καὶ ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς
 [αὐτοῦ] ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπ' ἄκροϋ γῆς ἕως
 28 ἄκροϋ οὐρανοῦ. Ἐκ τῆς συκῆς μάθετε
 τὴν παραβολήν· ὅταν ἦδη ὁ κλάδος αὐτῆς ἀπαλὸς γένη-
 ται καὶ ἐκφύῃ τὰ φύλλα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος
 29 ἐστίν· οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδῃτε ταῦτα γινόμενα, γινώ-
 30 σκετε ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ἐπὶ θύραις. ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι
 οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη μέχρις οὗ ταῦτα πάντα
 31 γένηται. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι
 32 μου οὐ[†] παρελεύσονται. Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἢ
 τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ ἰοὶ ἄγγελοι[†] ἐν οὐρανῷ οὐδὲ ὁ
 33 υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ. βλέπετε ἀγρυπνεῖτε, οὐκ οἴδατε γὰρ
 34 πότε ὁ καιρὸς [ἐστίν]· ὡς ἄνθρωπος ἀπόδημος ἀφείς τὴν
 οἰκίαν αὐτοῦ καὶ δοὺς τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν,
 ἐκάστω τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ τῷ θυρωρῷ ἐνετείλατο ἵνα
 35 γρηγορῇ. γρηγορεῖτε οὖν, οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ κύριος
 τῆς οἰκίας ἔρχεται, ἢ ὁψέ ἢ μεσονύκτιον ἢ ἀλεκτορο-
 36 φωνίας ἢ πρωί, μὴ ἐλθὼν ἐξέφνης εὖρη ὑμᾶς καθεύδοντας·
 37 ὁ δὲ ὑμῖν λέγω πάντων λέγω, γρηγορεῖτε.

1 **ΗΝ ΔΕ ΤΟ ΠΑΣΧΑ** καὶ τὰ ἄζυμα μετὰ δύο ἡμέρας.
 Καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς πῶς αὐτὸν ἐν
 2 δόλῳ κρατήσαντες ἀποκτείνωσιν, ἔλεγον γάρ Μὴ ἐν τῇ
 ἑορτῇ, μή ποτε ἔσται θόρυβος τοῦ λαοῦ.
 3 Καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν Βηθανίᾳ ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ
 λεπροῦ κατακειμένου αὐτοῦ ἦλθεν γυνὴ ἔχουσα ἀλάβα-
 στρον μύρου νάρδου πιστικῆς ἰσχυροῦς[†] συντρίψασα τὴν
 4 ἀλάβαστρον κατέχευεν αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς. ἦσαν δὲ
 τινες ἀγανακτοῦντες πρὸς ἑαυτούς Εἰς τί ἡ ἀπώλεια
 5 αὕτη τοῦ μύρου γέγονεν; ἠδύνατο γὰρ τοῦτο τὸ μύρον
 πραθῆναι ἐπάνω ἰσχυρίων τριακοσίων[†] καὶ δοθῆναι τοῖς

πτωχοῖς· καὶ ἐνεβριμῶντο αὐτῇ. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν 6
 Ἄφετε αὐτήν· τί αὐτῇ κόπους παρέχετε; καλὸν ἔργον
 ἡργάσατο ἐν ἐμοί· πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε 7
 μεθ' ἐαυτῶν, καὶ ὅταν θέλητε δύνασθε αὐτοῖς [πάντοτε] εὖ
 ποιῆσαι, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε· ὁ ἔσχεν ἐποίησεν, προ- 8
 ἔλαβεν μυρίσαι τὸ σῶμά μου εἰς τὸν ἐνταφιασμόν. ἀμὴν 9
 δὲ λέγω ὑμῖν, ὅπου ἔαν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον εἰς ὅλον
 τὸν κόσμον, καὶ ὁ ἐποίησεν αὕτη λαληθήσεται εἰς μνημό-
 συνον αὐτῆς.

Καὶ Ἰούδας Ἰσκαριῶθ ὁ εἰς τῶν 10
 δώδεκα ἀπῆλθεν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς ἵνα αὐτὸν παραδοῖ
 αὐτοῖς. οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐχάρησαν καὶ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ 11
 ἀργύριον δοῦναι. καὶ ἐζήτηι πῶς αὐτὸν εὐκαίρως παραδοῖ.

Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, ὅτε τὸ πάσχα ἔθνον, 12
 λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Ποῦ θέλεις ἀπελθόντες
 ἐτοιμάσωμεν ἵνα φάγῃς τὸ πάσχα; καὶ ἀποστέλλει δύο 13
 τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτοῖς Ὑπάγετε εἰς τὴν
 πόλιν, καὶ ἀπαντήσῃ ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος
 βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ, καὶ ὅπου ἔαν εἰσέλθῃ 14
 εἶπατε τῷ οἰκοδεσπότῃ ὅτι Ὁ διδάσκαλος λέγει Ποῦ
 ἐστὶν τὸ κατάλυμά μου ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν
 μου φάγω; καὶ αὐτὸς ὑμῖν δείξει ἀνάγαιον μέγα ἐστρωμέ- 15
 νον ἑτοιμον· καὶ ἐκεῖ ἐτοιμάσατε ἡμῖν. καὶ ἐξῆλθον οἱ 16
 μαθηταὶ καὶ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν καὶ εὑρον καθὼς εἶπεν
 αὐτοῖς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

Καὶ ὁψί- 17
 as γενομένης ἔρχεται μετὰ τῶν δώδεκα. καὶ ἀνακειμέ- 18
 νων αὐτῶν καὶ ἐσθιόντων ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ἀμὴν λέγω
 ὑμῖν ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με Ὁ ἐσθίων ΜΕΤ' Ε-
 ΜΟΥ. ἥρξαντο λυπεῖσθαι καὶ λέγειν αὐτῷ εἰς κατὰ 19
 εἰς Μήτι ἐγώ; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Εἰς τῶν δώδεκα, ὁ 20
 ἐμβαπτόμενος μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ [ἐν] τρύβλιον· ὅτι ὁ 21
 μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει καθὼς γέγραπται περὶ
 αὐτοῦ, οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ
 ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄν-

22 ἄρωπος ἐκείνος. Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν λαβὼν
 ἄρτον εὐλογήσας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ εἶπεν
 23 Λάβετε, τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου. καὶ λαβὼν ποτή-
 ριον εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ
 24 πάντες. καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τοῦτό ἐστιν τὸ αἷμά μου
 25 τῆς Διαθήκης τὸ ἐκχυννόμενον ὑπὲρ πολλῶν· ἀμὴν
 λέγω ὑμῖν ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ πῖω ἐκ τοῦ γενήματος τῆς
 ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω καινὸν
 26 ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. Καὶ ὑμνήσαντες
 27 ἐξῆλθον εἰς τὸ Ὅρος τῶν Ἑλαιῶν. Καὶ λέγει
 αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι Πάντες σκανδαλισθήσεσθε, ὅτι γέγρα-
 πται Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ τὰ πρόβατα διασκορ-
 28 πισθήσονται· ἀλλὰ μετὰ τὸ ἐγερθῆναί με προάξω ὑμᾶς
 29 εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ὁ δὲ Πέτρος ἔφη αὐτῷ Εἰ καὶ πάν-
 30 τες σκανδαλισθήσονται, ἀλλ' οὐκ ἐγώ. καὶ λέγει αὐτῷ
 ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν λέγω σοι ὅτι σὺ σήμερον ταύτῃ τῇ νυκτὶ
 31 πρὶν ἢ δις ἀλέκτορα φωνῆσαι τρίς με ἀπαρνήσῃ. ὁ δὲ
 ἐκπερισσῶς ἐλάλει Ἐὰν δέῃ με συναποθανεῖν σοι, οὐ
 μὴ σε ἀπαρνήσομαι. ὡσαύτως [δὲ] καὶ πάντες ἔλεγον.
 32 Καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα Γεθσημανεῖ, καὶ
 λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Καθίσατε ὧδε ἕως προσεύξω-
 33 μαι. καὶ παραλαμβάνει τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ
 τὸν Ἰωάννην μετ' αὐτοῦ, καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδη-
 34 μονεῖν, καὶ λέγει αὐτοῖς Περίλγπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου
 35 ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε. καὶ ἡ προελθὼν
 μικρὸν ἔπιπτεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ προσηύχετο ἵνα εἰ δυνατόν
 36 ἐστὶν παρέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὥρα, καὶ ἔλεγεν Ἀββὰ ὁ
 πατήρ, πάντα δυνατά σοι· παρένεγκε τὸ ποτήριον τοῦτο
 37 ἀπ' ἐμοῦ· ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω ἀλλὰ τί σύ. καὶ ἔρχεται
 καὶ εὗρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ
 Σίμων, καθεύδεις; οὐκ ἴσχυσας μίαν ὥραν γρηγορῆσαι;
 38 γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ ἔλθητε εἰς πειρασμόν·
 39 τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. καὶ πάλιν

ἀπελθὼν προσηύξατο [τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών]. καὶ πάλιν 40
 ἐλθὼν εὗρεν αὐτοὺς καθεύδοντας, ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ
 ὀφθαλμοὶ καταβαρυνόμενοι, καὶ οὐκ ᾔδεισαν τί ἀπο-
 κριθῶσιν αὐτῷ. καὶ ἔρχεται τὸ τρίτον καὶ λέγει αὐτοῖς 41
 Καθεύδετε [τὸ] λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἀπέχει· ἦλθεν ἡ
 ὥρα, ἰδοὺ παραδίδεται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰς χεῖρας
 τῶν ἁμαρτωλῶν. ἐγείρεσθε ἄγωμεν· ἰδοὺ ὁ παραδιδούς 42
 με ἤγγικεν. Καὶ εὐθὺς ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος 43
 παραγίνεται [ὁ] Ἰούδας εἰς τῶν δώδεκα καὶ μετ' αὐτοῦ
 ὄχλος μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ
 τῶν γραμματέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων. δεδώκει δὲ ὁ 44
 παραδιδούς αὐτὸν σύσσημον αὐτοῖς λέγων Ὁν ἂν φιλήσω
 αὐτός ἐστιν· κρατήσατε αὐτὸν καὶ ἀπάγετε ἀσφαλῶς. καὶ 45
 ἐλθὼν εὐθὺς προσελθὼν αὐτῷ λέγει Ῥαββεΐ, καὶ κατε-
 φίλησεν αὐτόν. οἱ δὲ ἐπέβαλαν τὰς χεῖρας αὐτῷ καὶ ἐκρά- 46
 τησαν αὐτόν. εἰς δὲ [τις] τῶν παρεστηκότων σπασάμενος 47
 τὴν μάχαιραν ἔπαισεν τὸν δούλον τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἀφεί-
 λεν αὐτοῦ τὸ ὠτάριον. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν 48
 αὐτοῖς Ὡς ἐπὶ ληστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων
 συλλαβεῖν με; καθ' ἡμέραν ἤμην πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἱερῷ 49
 διδάσκων καὶ οὐκ ἔκρατήσατέ¹ με· ἀλλ' ἵνα πληρωθῶσιν
 αἱ γραφαί. καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον πάντες. Καὶ 50
 νεανίσκος τις συνηκολούθει αὐτῷ περιβεβλημένος σινδόνα 51
 ἐπὶ γυμνοῦ, καὶ κρατοῦσιν αὐτόν, ὁ δὲ καταλιπὼν τὴν 52
 σινδόνα γυμνὸς ἔφυγεν.

Καὶ ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν πρὸς τὸν ἀρχιερέα, καὶ 53
 συνέρχονται¹ πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι
 καὶ οἱ γραμματεῖς. καὶ ὁ Πέτρος ἀπὸ μακρόθεν ἠκολού- 54
 θησεν αὐτῷ ἕως ἔσω εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἦν
 συναθρομένος μετὰ τῶν ὑπηρετῶν καὶ θερμαινόμενος πρὸς
 τὸ φῶς. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέδριον ἐζήτουν 55
 κατὰ τοῦ Ἰησοῦ μαρτυρίαν εἰς τὸ θανατῶσαι αὐτόν, καὶ
 οὐχ ἠύρισκον· πολλοὶ γὰρ ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ, 56

57 καὶ ἴσαι αἱ μαρτυρίαι οὐκ ἦσαν. καὶ τινες ἀναστάντες
 58 ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ λέγοντες ὅτι Ἡμεῖς ἠκούσα-
 μεν αὐτοῦ λέγοντος ὅτι Ἐγὼ καταλύσω τὸν ναὸν τούτου
 τὸν χειροποίητον καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν ἄλλον ἀχειροποιή-
 59 τον οἰκοδομήσω· καὶ οὐδὲ οὕτως ἴση ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν.
 60 καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς μέσον ἐπηρώτησεν τὸν Ἰησοῦν
 λέγων Οὐκ ἀποκρίνη οὐδέν; τί οὗτοί σου καταμαρτυ-
 61 ροῦσιν; ὁ δὲ ἐσιώπα καὶ οὐκ ἀπεκρίνατο οὐδέν. πάλιν
 ὁ ἀρχιερεὺς ἐπηρώτα αὐτὸν καὶ λέγει αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ χριστὸς
 62 ὁ υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Ἐγὼ εἰμι, καὶ
 ὅψεσθε τὸν γιόν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν καθήμενον
 τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ
 63 οὐρανοῦ. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς διαρῆξας τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ
 64 λέγει Τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτύρων; ἠκούσατε τῆς
 βλασφημίας; τί ὑμῖν φαίνεται; οἱ δὲ πάντες κατέκριναν
 65 αὐτὸν ἔνοχον εἶναι θανάτου. Καὶ ἥρξαντό τινες ἐμπτύειν
 αὐτῷ καὶ περικαλύπτειν αὐτοῦ τὸ πρόσωπον καὶ κολαφίζειν
 αὐτὸν καὶ λέγειν αὐτῷ Προφήτευσον, καὶ οἱ ὑπηρέται
 66 ῥαπίσμασιν αὐτὸν ἔλαβον. Καὶ ὄντος τοῦ
 Πέτρου κάτω ἐν τῇ αὐλῇ ἔρχεται μία τῶν παιδισκῶν τοῦ
 67 ἀρχιερέως, καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον θερμαινόμενον ἐμβλέ-
 ψασα αὐτῷ λέγει Καὶ σὺ μετὰ τοῦ Ναζαρηνοῦ ἦσθα τοῦ
 68 Ἰησοῦ. ὁ δὲ ἠρνήσατο λέγων Οὔτε οἶδα οὔτε ἐπίσταμαι
 69 σὺν τί λέγεις, καὶ ἐξῆλθεν ἕξω εἰς τὸ προαύλιον. καὶ ἡ
 παιδίσκη ἰδοῦσα αὐτὸν ἥρξατο πάλιν λέγειν τοῖς παρε-
 70 στῶσιν ὅτι Οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστί. ὁ δὲ πάλιν ἠρνεῖτο.
 καὶ μετὰ μικρὸν πάλιν οἱ παρεστῶτες ἔλεγον τῷ Πέτρῳ
 71 Ἀληθῶς ἐξ αὐτῶν εἶ, καὶ γὰρ Γαλιλαῖος εἶ. ὁ δὲ ἥρξατο
 ἀναθεματίζειν καὶ ὀμνύειν ὅτι Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον
 72 τοῦτον ὃν λέγετε. καὶ εὐθὺς ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ ἐφώνη-
 σεν· καὶ ἀνεμνήσθη ὁ Πέτρος τὸ ῥῆμα ὡς εἶπεν αὐτῷ
 ὁ Ἰησοῦς ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα δις φωνῆσαι τρίς με ἀπαρ-
 νήσῃ, καὶ ἐπιβαλὼν ἔκλαιεν.

Καὶ εὐθὺς πρῶτὶ συμβούλιον ποιήσαντες¹ οἱ ἄρχιερεῖς 1
μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ γραμματέων καὶ ὅλον τὸ συνέ-
δριον δῆσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήνεγκαν καὶ παρέδωκαν
Πειλάτῳ. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ Πειλάτος Σὺ εἶ ὁ 2
βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ λέγει Σὺ
λέγεις.⁷ καὶ κατηγοροῦν αὐτοῦ οἱ ἄρχιερεῖς πολλά. ὁ δὲ 3 4
Πειλάτος πάλιν ἐπηρώτα αὐτὸν [λέγων] Οὐκ ἀποκρίνη
οὐδέν; ἴδε πόσα σου κατηγοροῦσιν. ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκέτι 5
οὐδέν ἀπεκρίθη, ὥστε θαυμάζειν τὸν Πειλάτον. Κατὰ δὲ 6
ἑορτὴν ἀπέλυσεν αὐτοῖς ἓνα δέσμιον ὃν παρητοῦντο. ἦν δὲ 7
ὁ λεγόμενος Βαραββᾶς μετὰ τῶν στασιαστῶν δεδεμένος
οἷτινες ἐν τῇ στάσει φόνον πεποιήκεισαν. καὶ ἀναβὰς 8
ὁ ὄχλος ἤρξατο αἰτεῖσθαι καθὼς ἐποίει αὐτοῖς. ὁ δὲ 9
Πειλάτος ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέγων Θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν
τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; ἐγίνωσκεν γὰρ ὅτι διὰ φθόνον 10
παραδεδώκεισαν αὐτὸν [οἱ ἄρχιερεῖς]. οἱ δὲ ἄρχιερεῖς 11
ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον ἵνα μᾶλλον τὸν Βαραββᾶν ἀπολύσῃ
αὐτοῖς. ὁ δὲ Πειλάτος πάλιν ἀποκριθεὶς ἔλεγεν αὐτοῖς 12
Τί οὖν ποιήσω [ὃν] λέγετε τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; οἱ δὲ 13
πάλιν ἔκραξαν Σταύρωσον αὐτόν. ὁ δὲ Πειλάτος ἔλεγεν 14
αὐτοῖς Τί γὰρ ἐποίησεν κακόν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραξαν
Σταύρωσον αὐτόν. ὁ δὲ Πειλάτος βουλόμενος τῷ ὄχλῳ τὸ 15
ικανὸν ποιῆσαι ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, καὶ παρέ-
δωκεν τὸν Ἰησοῦν φραγελλώσας ἵνα σταυρωθῇ.

Οἱ δὲ στρατιῶται ἀπήγαγον αὐτὸν ἔσω τῆς αὐλῆς, 16
ὃ ἔστιν πραιτώριον, καὶ συναλοῦσιν ὅλην τὴν σπεῖραν.
καὶ ἐνδιδύσκουσιν αὐτὸν πορφύραν καὶ περιτιθέασιν αὐτῷ 17
πλέξαντες ἀκάνθινον στέφανον. καὶ ἤρξαντο ἀσπάζεσθαι 18
αὐτόν Χαῖρε, βασιλεῦ τῶν Ἰουδαίων. καὶ ἔτυπτον αὐτοῦ 19
τὴν κεφαλὴν καλάμῳ καὶ ἐνέπτυνον αὐτῷ, καὶ τιθέντες τὰ
γόνατα προσεκύνουν αὐτῷ. καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυ- 20
σαν αὐτὸν τὴν πορφύραν καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐ-
τοῦ.

Καὶ ἐξάγουσιν αὐτὸν ἵνα σταυρώσωσιν

1 ἐτοιμάσαντες

2 λέγεις;

21 αὐτόν· καὶ ἀγγαρεύουσιν παράγοντά τινα Σίμωνα Κυρη-
 ναῖον ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ, τὸν πατέρα Ἀλεξάνδρου καὶ
 22 Ῥούφου, ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. καὶ φέρουσιν αὐτὸν
 ἐπὶ τὸν Γολγοθὰν τόπον, ὃ ἐστὶν ᾿μεθερμηνευόμενος ᾿Κρα-
 23 νίου Τόπος. καὶ ἐδίδουν αὐτῷ ἐσμυρνισμένον οἶνον, ὃς δὲ
 24 οὐκ ἔλαβεν. καὶ σταυροῦσιν αὐτὸν καὶ διαμερίζονται τὰ
 ἱμάτια αὐτοῦ, Βάλλοντες κλῆρον ἐπ' αὐτὰ τίς τί
 25 ἄρῃ. ἦν δὲ ὥρα τρίτη καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. καὶ ἦν
 ἡ ἐπιγραφὴ τῆς αἰτίας αὐτοῦ ἐπιγεγραμμένη Ο ΒΑΣΙ-
 27 ΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ. Καὶ σὺν αὐτῷ σταυροῦσιν
 δύο ληστάς, ἓνα ἐκ δεξιῶν καὶ ἓνα ἐξ ἐωνύμων αὐτοῦ.
 29 Καὶ οἱ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτὸν κινοῦντες
 τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγοντες Οὐὰ ὁ καταλύων τὸν
 30 ναὸν καὶ οἰκοδομῶν [ἐν] τρισὶν ἡμέραις, σῶσον σεαυτὸν
 31 καταβὰς ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. ὁμοίως καὶ οἱ ἀρχιερεῖς
 ἐμπαίζοντες πρὸς ἀλλήλους μετὰ τῶν γραμματέων ἔλεγον
 32 ᾿Αλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι· ὁ χριστὸς
 ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἵνα
 ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν. καὶ οἱ συνεσταυρωμένοι σὺν
 33 αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν. Καὶ γενομένης ὥρας
 ἑκτῆς σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἑνάτης.
 34 καὶ τῇ ἐνάτῃ ὥρᾳ ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ
 Ἐλωὶ ἐλωὶ λαμὰ σαβαχθανεὶ; ὃ ἐστὶν μεθερμη-
 νευόμενον Ὁ θεός μου [ὁ θεός μου], εἰς τί ἐγκατέ-
 35 λιπές με; καὶ τινες τῶν παρεστηκότων ἀκούσαντες ἔλε-
 36 γον Ἴδε Ἠλείαν φωνεῖ. δραμὼν δέ τις γεμίσας σπόγγον
 ὄξους περιθεὶς καλὰ μὴ ἐπότιζεν αὐτόν, λέγων Ἀφετε
 37 ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἠλείας καθελεῖν αὐτόν. ὁ δὲ Ἰησοῦς
 38 ἀφείς φωνὴν μεγάλην ἐξέπνευσεν. Καὶ τὸ καταπέτασμα
 39 τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπ' ἄνωθεν ἕως κάτω. Ἰδὼν δὲ
 ὁ κεντυρίων ὁ παρεστηκὼς ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ ὅτι οὕτως
 ἐξέπνευσεν εἶπεν Ἀληθῶς οὗτος ὁ ἄνθρωπος υἱὸς θεοῦ
 40 ἦν. Ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, ἐν

αἷς καὶ Μαριὰμ ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ Ἰωσήτος μήτηρ καὶ Σαλώμη, αἱ ὅτε ἦν ἐν τῇ 41 Γαλιλαίᾳ ἠκολούθουν αὐτῷ καὶ διηκόνουν αὐτῷ, καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἱ συναναβᾶσαι αὐτῷ εἰς Ἱεροσόλυμα.

Καὶ ἤδη ὁψίας γενομένης, ἐπεὶ ἦν παρασκευή, ὃ ἐστίν 42 προσάββατον, ἐλθὼν Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας εὐσχήμων 43 βουλευτής, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, τολμήσας εἰσῆλθεν πρὸς τὸν Πειλᾶτον καὶ ᾔτησατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. ὁ δὲ Πειλᾶτος ἐθαύμασεν εἰ 44 ἤδη τέθνηκεν, καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα ἐπηρώτησεν αὐτὸν εἰ ἤδη ἀπέθανεν· καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεν- 45 τυρίωνος ἐδωρήσατο τὸ πτώμα τῷ Ἰωσήφ. καὶ ἀγορά- 46 σας σινδόνα καθελὼν αὐτὸν ἐνείλησεν τῇ σινδόνι καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν μνήματι ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας, καὶ προσεκύλισεν λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου. Ἡ δὲ Μαρία 47 ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰωσήτος ἐθεώρουν ποῦ τέθειται.

Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου [ἡ] Μαρία ἡ Μαγδα- 1 ληνὴ καὶ Μαρία ἡ [τοῦ] Ἰακώβου καὶ Σαλώμη ἠγόρασαν ἄρώματα ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν. καὶ λίαν πρῶτῃ [τῇ] 2 μιᾷ τῶν σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον ἄνατειλαντος τοῦ ἡλίου. καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς Τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν 3 τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου; καὶ ἀναβλέψασαι 4 θεωροῦσιν ὅτι ἀνακεκύλισται ὁ λίθος, ἦν γὰρ μέγας σφόδρα. καὶ ἑισελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον εἶδον νεανίσκον καθή- 5 μενον ἐν τοῖς δεξιοῖς περιβεβλημένον στολὴν λευκὴν, καὶ ἐξεθαμβήθησαν. ὁ δὲ λέγει αὐταῖς Μὴ ἐκθαμβείσθε· 6 Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρηνὸν τὸν ἐσταυρωμένον· ἡγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε· ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν· ἀλλὰ 7 ὑπάγετε εἶπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ ὅτι Προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν. καὶ ἐξελθοῦσαι ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου, 8 εἶχεν γὰρ αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκστασις· καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπαν, ἐφοβοῦντο γάρ· * * * * *

9 Ἐνταῦθα δὲ πρῶτῃ σαββάτῳ ἐφάνη πρῶτον
 Μαρία τῇ Μαγδαληνῇ, παρ' ἧς ἐκβεβλήκει ἑπτὰ δαιμόνια.
 10 ἐκείνη πορευθεῖσα ἀπήγγειλεν τοῖς μετ' αὐτοῦ γενομένοις
 11 πενθοῦσι καὶ κλαίουσιν· καὶ οἱ ἀκούσαντες ὅτι ζῇ καὶ
 12 ἐθεάθη ὑπ' αὐτῆς ἠπίστησαν. Μετὰ δὲ ταῦτα δυσὶν ἐξ
 αὐτῶν περιπατοῦσιν ἐφανερώθη ἐν ἑτέρᾳ μορφῇ πορευομέ-
 13 νοις εἰς ἀγρόν· καὶ οἱ ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν τοῖς
 14 λοιποῖς· οὐδὲ ἐκείνοις ἐπίστευσαν. Ὑστερον [δὲ] ἀνακει-
 μένοις αὐτοῖς τοῖς ἑνδεκα ἐφανερώθη, καὶ ὠνειδίσεν τὴν
 ἀπιστίαν αὐτῶν καὶ σκληροκαρδίαν ὅτι τοῖς θεασαμένοις
 15 αὐτὸν ἐγγεγερμένον [ἐκ νεκρῶν] οὐκ ἐπίστευσαν. καὶ εἶπεν
 αὐτοῖς Πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε τὸ
 16 εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς
 17 σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται. σημεῖα δὲ
 τοῖς πιστεύουσιν ἁκολουθήσει ταῦτα, ἐν τῷ ὀνόματί μου
 18 δαιμόνια ἐκβαλοῦσιν, γλώσσαις λαλήσουσιν[†], [καὶ ἐν ταῖς
 χερσὶν] ὄφεις ἁροῦσιν καὶ θανάσιμόν τι πίωσιν οὐ μὴ
 αὐτοὺς βλάψῃ, ἐπὶ ἁρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσιν καὶ
 19 καλῶς ἔξουσιν. Ὁ μὲν οὖν κύριος [Ἰησοῦς] μετὰ τὸ
 λαλῆσαι αὐτοῖς ἀνελήμφθη εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐκά-
 20 θισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ. ἐκεῖνοι δὲ ἐξελθόντες ἐκή-
 ρυξαν πανταχοῦ, τοῦ κυρίου συνεργούντος καὶ τὸν λόγον
 βεβαιούντος διὰ τῶν ἐπακολουθούντων σημείων.[†]]

ΑΛΛΩΣ

[Πάντα δὲ τὰ παρηγγελμένα τοῖς περὶ τὸν Πέτρον
 συντόμως ἐξήγγειλαν. Μετὰ δὲ ταῦτα καὶ αὐτὸς ὁ Ἰη-
 σοῦς ἀπὸ ἀνατολῆς καὶ ἄχρι δύσεως ἐξαπέστειλεν δι' αὐ-
 τῶν τὸ ἱερὸν καὶ ἄφθαρτον κήρυγμα τῆς αἰωνίου σωτηρίας.]

17 ταῦτα παρακολουθήσει | καιναῖς

20 Ἀμήν.

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ

ΕΠΕΙΔΗΠΕΡ ΠΟΛΛΟΙ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι 1
διήγησιν περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων,
καθὼς παρέδωκαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπῆρέ- 2
ται γενόμενοι τοῦ λόγου, ἔδοξε καμοὶ παρηκολουθηκότι 3
ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς καθεξῆς σοι γράψαι, κράτιστε Θεό-
φιλε, ἵνα ἐπιγνῶς περὶ ὧν κατηχήθης λόγων τὴν ἀσφά- 4
λειαν.

ΕΓΕΝΕΤΟ ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρώδου βασιλέως τῆς 5
Ἰουδαίας ἱερεὺς τις ὀνόματι Ζαχαρίας ἐξ ἐφημερίας Ἀβιά,
καὶ γυνὴ αὐτῷ ἐκ τῶν θυγατέρων Ἀαρών, καὶ τὸ ὄνομα
αὐτῆς Ἐλειςάβετ. ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμφότεροι ἐναντίον τοῦ 6
θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιώμασιν
τοῦ κυρίου ἀμεμπτοι. καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέκνον, καθότι 7
ἦν [ἡ] Ἐλειςάβετ στείρα, καὶ ἀμφότεροι προβεβηκότες
ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν. Ἐγένετο δὲ ἐν 8
τῷ ἱερατεύειν αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τῆς ἐφημερίας αὐτοῦ
ἔναντι τοῦ θεοῦ κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἱερατίας ἔλαχε τοῦ θυ- 9
μιάσαι εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν τοῦ κυρίου, καὶ πᾶν τὸ 10
πλῆθος ἦν τοῦ λαοῦ προσευχόμενον ἔξω τῇ ὥρᾳ τοῦ θυ-
μιάματος· ὥφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου ἐστὼς ἐκ δεξιῶν 11
τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος. καὶ ἐταράχθη Ζαχα- 12
ρίας ἰδὼν, καὶ φόβος ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν. εἶπεν δὲ πρὸς 13

αὐτὸν ὁ ἄγγελος Μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία, διότι εἰσηκούσθη
 ἡ δέησίς σου, καὶ ἡ γυνή σου Ἐλεισάβετ γεννήσει υἱόν
 14 σοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννη· καὶ ἔσται χαρά
 σοι καὶ ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ἐπὶ τῇ γενέσει αὐτοῦ χα-
 15 ρήσονται· ἔσται γὰρ μέγας ἐνώπιον Κυρίου, καὶ οἶνον
 καὶ σίκερα οὐ μὴ πίῃ, καὶ πνεύματος ἁγίου πλησθήσεται
 16 ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ
 17 ἐπιστρέψει ἐπὶ Κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν· καὶ αὐτὸς προελεύ-
 σεται ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει· Ἡλεῖδ,
 ἐπιστρέψαι καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα καὶ ἀπειθεῖς ἐν
 φρονήσει δικαίων, ἐτοιμάσαι Κυρίῳ λαὸν κατεσκευασμένον.
 18 καὶ εἶπεν Ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον Κατὰ τί γνώσομαι
 τοῦτο; ἐγὼ γάρ εἰμι πρεσβύτης καὶ ἡ γυνή μου προβεβη-
 19 κυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος
 εἶπεν αὐτῷ Ἐγὼ εἰμι Γαβριὴλ ὁ παρεστηκὸς ἐνώπιον
 τοῦ θεοῦ, καὶ ἀπεστάλην λαλῆσαι πρὸς σέ καὶ εὐαγγελί-
 20 σασθαί σοι ταῦτα· καὶ ἰδοὺ ἔση σιωπῶν καὶ μὴ δυνάμενος
 λαλῆσαι ἄχρι ἧς ἡμέρας γένηται ταῦτα, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπί-
 στευσας τοῖς λόγοις μου, οἵτινες πληρωθήσονται εἰς τὸν
 21 καιρὸν αὐτῶν. καὶ ἦν ὁ λαὸς προσδοκῶν τὸν Ζαχαρίαν,
 22 καὶ ἐθαύμαζον ἐν τῷ χρονίζειν ἐν τῷ ναῷ αὐτόν. ἐξελθὼν
 δὲ οὐκ ἐδύνατο λαλῆσαι αὐτοῖς, καὶ ἐπέγνωσαν ὅτι ὄπτα-
 σίαν ἑώρακεν ἐν τῷ ναῷ· καὶ αὐτὸς ἦν διανεύων αὐτοῖς,
 23 καὶ διέμενε κωφός. Καὶ ἐγένετο ὡς ἐπλήσθησαν αἱ
 ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐ-
 24 τοῦ. Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας συνέλαβεν
 Ἐλεισάβετ ἡ γυνή αὐτοῦ· καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν μῆνας
 25 πέντε, λέγουσα ὅτι Οὕτως μοι πεποίηκεν Κύριος ἐν ἡμέ-
 ραις αἷς ἐπείδεν ἀφελεῖν ὄνειδός μου ἐν ἀνθρώποις.
 26 Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ
 ἀπὸ τοῦ θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας ἣ ὄνομα Ναζαρέτ
 27 πρὸς παρθένον ἐμνηστευμένην ἀνδρὶ ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ· ἐξ
 28 οἴκου Δαυεὶδ, καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου Μαριάμ. καὶ

εἰσελθὼν πρὸς αὐτὴν εἶπεν Χαῖρε, κεχαριτωμένη, ὁ κύριος
 μετὰ σοῦ. ἡ δὲ ἐπὶ τῷ λόγῳ διαταράχθη καὶ διελογίζετο 29
 ποταπὸς εἶη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος. καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος 30
 αὐτῇ Μὴ φοβοῦ, Μαριάμ, εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ θεῷ·
 καὶ ἰδοὺ συλλήμψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις 31
 τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. οὗτος ἔσται μέγας καὶ υἱὸς 32
 Ὑψίστου κληθήσεται, καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ θεὸς τὸν
 θρόνον Δαυεὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν 33
 οἶκον Ἰακώβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ
 οὐκ ἔσται τέλος. εἶπεν δὲ Μαριάμ πρὸς τὸν ἄγγελον Πῶς 34
 ἔσται τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ 35
 ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ,
 καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· διὸ καὶ τὸ γεννώ-
 μενον ἅγιον κληθήσεται, υἱὸς θεοῦ· καὶ ἰδοὺ Ἐλεισάβετ 36
 ἡ συγγενὴς σου καὶ αὐτὴ συνείληφεν υἱὸν ἐν γήρει αὐτῆς,
 καὶ οὗτος μὴν ἕκτος ἐστὶν αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρα· ὅτι 37
 οὐκ ἀδυνατήσκει παρὰ τοῦ θεοῦ πᾶν ῥῆμα. εἶπεν δὲ 38
 Μαριάμ Ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά
 σου. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος. Ἄνα- 39
 στασα δὲ Μαριάμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐπορεύθη εἰς
 τὴν ὀρινὴν μετὰ σπουδῆς εἰς πόλιν Ἰούδα, καὶ εἰσῆλθεν 40
 εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίου καὶ ἡσπάσατο τὴν Ἐλεισάβετ.
 καὶ ἐγένετο, ὡς ἤκουσεν τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας ἡ 41
 Ἐλεισάβετ, ἐσκίρτησεν τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς, καὶ
 ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου ἡ Ἐλεισάβετ, καὶ ἀνεφώνησεν 42
 κραυγῇ μεγάλη καὶ εἶπεν Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν,
 καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. καὶ πόθεν 43
 μοι τοῦτο ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου μου πρὸς ἐμέ;
 ἰδοὺ γὰρ ὡς ἐγένετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ 44
 ὦτά μου, ἐσκίρτησεν ἐν ἀγαλλιάσει τὸ βρέφος ἐν τῇ
 κοιλίᾳ μου. καὶ μακαρία ἡ πιστεύσασα ὅτι ἔσται τελείω- 45
 σις τοῖς λελαημένοις αὐτῇ παρὰ Κυρίου. Καὶ εἶπεν 46
 Μαριάμ

- Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν κύριον, τῇρί μου·
 47 καὶ ἠγαλλιάσεν τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σω-
 48 ὄτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δοῦλης αὐτοῦ,
 ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσίν με πᾶσαι αἱ γενεαί·
- 49 ὅτι ἐποίησέν μοι μεγάλα ὁ δυνατός,
 καὶ ἄγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ,
 50 καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰς καὶ γενεὰς
 τοῖς φοβομένοις αὐτόν.
- 51 Ἐποίησεν κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ,
 διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοία καρδίας αὐτῶν·
 52 καθεῖλεν δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ὕψωσεν ταπεινούς,
 53 πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν καὶ πλοῦτοῦντας
 ἐξαπέστειλεν κενούς·
 54 ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ,
 μνησθῆναι ἐλέους,
 55 καθὼς ἐλάλησεν πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν,
 τῷ Ἀβραὰμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα.
- 56 Ἐμεινεν δὲ Μαριὰμ σὺν αὐτῇ ὡς μῆνας τρεῖς, καὶ ὑπέ-
 στρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.
- 57 Τῇ δὲ Ἐλεισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτήν,
 58 καὶ ἐγέννησεν υἱόν. καὶ ἤκουσαν οἱ περίοικοι καὶ οἱ συγ-
 γενεῖς αὐτῆς ὅτι ἐμεγάλυνεν Κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐ-
 59 τῆς, καὶ συνέχαιρον αὐτῇ. Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ
 ὀγδόῃ ἦλθαν περιτεμεῖν τὸ παιδίον, καὶ ἐκάλουν αὐτὸ ἐπὶ
 60 τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ζαχαρίαν. καὶ ἀποκριθεῖσα
 ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπεν Οὐχί, ἀλλὰ κληθήσεται Ἰωάννης.
 61 καὶ εἶπαν πρὸς αὐτήν ὅτι Οὐδεὶς ἔστιν ἐκ τῆς συγγε-
 62 νείας σου ὃς καλεῖται τῷ ὀνόματι τούτῳ. ἐνένευον δὲ τῷ
 63 πατρὶ αὐτοῦ τὸ τί ἂν θέλοι καλεῖσθαι αὐτό. καὶ αἰτή-
 σας πινακίδιον ἔγραψεν λέγων Ἰωάννης ἐστὶν ὄνομα αὐτοῦ.
 64 καὶ ἐθαύμασαν πάντες. ἀνεψύχθη δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ παρα-

χρήμ' αὐτοῦ, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει εὐλογῶν τὸν θεόν.
 Καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος τοὺς περιοικοῦντας αὐ- 65
 τοὺς, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ὀριγῇ τῆς Ἰουδαίας διελαλεῖτο πάντα
 τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἔθεντο πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐν τῇ 66
 καρδίᾳ αὐτῶν, λέγοντες Τί ἄρα τὸ παιδίον τοῦτο ἔσται;
 καὶ γὰρ χεὶρ Κυρίου ἦν μετ' αὐτοῦ. Καὶ 67
 Ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου καὶ
 ἐπροφήτευσεν λέγων

Εὐλογητὸς Κύριος ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, 68
 ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησεν λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ,
 καὶ ἤγειρεν κέρας σωτηρίας ἡμῖν 69
 ἐν οἴκῳ Δαυεὶδ παιδὸς αὐτοῦ,

καθὼς ἐλάλησεν διὰ στόματος τῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος προ- 70
 φητῶν αὐτοῦ,

σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ ἐκ χειρὸς πάντων 71
 τῶν μισούντων ἡμᾶς,
 ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν 72
 καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ,

ὅρκον ὃν ὤμοσεν πρὸς Ἀβραάμ τὸν πατέρα ἡμῶν, 73
 τοῦ δοῦναι ἡμῖν ἀφόβως ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν ῥυσθέντας 74
 λατρεύειν αὐτῷ ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ 75
 ἐνώπιον αὐτοῦ ἡμέρας ταῖς ἡμέραις ἡμῶν.

Καὶ σὺ δέ, παιδίον, προφήτης Ὑψίστου κληθήσῃ, 76
 προπορεύσῃ γὰρ ἐνώπιον Κυρίου ἐτοιμάσαι ὁδοῦς
 αὐτοῦ,

τοῦ δοῦναι γνώσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ 77
 ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν,

διὰ σπλάγχνα ἐλέους θεοῦ ἡμῶν, 78
 ἐν οἷς ἐπισκέψεται ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους,

ἐπιφᾶναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις, 79
 τοῦ κατευθῆναι τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης.

80 Τὸ δὲ παιδίον ἠΰξανε καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι, καὶ ἦν ἐν ταῖς ἐρήμοις ἕως ἡμέρας ἀναδείξεως αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰσραήλ.

1 Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξῆλθεν δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην· (αὕτη ἀπογραφὴ πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος 2 τῆς Συρίας Ἐρηνίου¹·) καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν. Ἀνέβη δὲ καὶ 3 Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐκ πόλεως Ναζαρέτ εἰς τὴν Ἰουδαίαν εἰς πόλιν Δαυεὶδ ἣτις καλεῖται Βηθλεέμ, διὰ τὸ 4 εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς Δαυεὶδ, ἀπογράψασθαι 5 σὺν Μαριὰμ τῇ ἐμνηστευμένῃ αὐτῷ, οὔσῃ ἐγκύῳ. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τε 6 κείν αὐτῇ, καὶ ἔτεκεν τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν φάτνῃ, διότι 7 οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι. Καὶ 8 ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποιμνὴν αὐτῶν.

9 καὶ ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη αὐταῖς καὶ δόξα Κυρίου 10 περιέλαμψεν αὐτούς, καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν· καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος Μὴ φοβεῖσθε, ἰδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι 11 ὑμῖν χαρὰν μεγάλην ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτὴρ ὃς ἔστιν χριστὸς κύριος ἐν 12 πόλει Δαυεὶδ· καὶ τοῦτο ὑμῖν[†] σημεῖον, εὐρήσετε βρέφος ἐσπαργανωμένον καὶ κείμενον ἐν φάτνῃ. καὶ ἐξέφνης ἐγένετο 13 σὺν τῷ ἁγγέλῳ πλήθος στρατιᾶς οὐρανοῦ¹ αἰνούντων τὸν θεὸν καὶ λεγόντων

14 Δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνῃ ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίας¹.

15 Καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ἄγγελοι, οἱ ποιμένες ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους Διέλθωμεν

δὴ ἕως Βηθλεὲμ καὶ ἰδόμεν τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸ γεγονός ὃ ὁ κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν. καὶ ἦλθαν σπεύσαντες καὶ ἀνεῦραν 16 τὴν τε Μαριάμ καὶ τὸν Ἰωσήφ καὶ τὸ βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ· ἰδόντες δὲ ἐγνώρισαν περὶ τοῦ ῥήματος τοῦ 17 λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τούτου. καὶ πάντες 18 οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων πρὸς αὐτούς, ἡ δὲ «Μαρία» πάντα συνετήρει τὰ 19 ῥήματα ταῦτα συνβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. καὶ 20 ὑπέστρεψαν οἱ ποιμένες δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσαν καὶ εἶδον καθὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς.

Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτῶ τοῦ περιτεμεῖν αὐ- 21 τόν, καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς, τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου πρὸ τοῦ συλλημφθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ.

Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ 22 αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον Μωυσέως, ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα παραστήσαι τῷ κυρίῳ, καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ 23 Κυρίου ὅτι Πᾶν ἄρσεν διανοίγον μήτραν ἅγιον τῷ κυρίῳ κληθήσεται, καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν κατὰ τὸ εἶρη- 24 μένον ἐν τῷ νόμῳ Κυρίου, ζεῦγος τρυγόνων ἢ δόχοισι περιστερῶν.

Καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος ἦν 25 ἐν Ἱερουσαλὴμ ᾧ ὄνομα Συμεὼν, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος καὶ εὐλαβής, προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ πνεῦμα ἦν ἅγιον ἐπ' αὐτόν· καὶ ἦν αὐτῷ 26 κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν [ἧ] ἂν ἴδῃ τὸν χριστὸν Κυρίου. καὶ ἦλθεν ἐν 27 τῷ πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν· καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς τὸ παιδίον Ἰησοῦν τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ τὸ εἰθισμένον τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ καὶ αὐτὸς ἐδέξατο αὐτὸ εἰς τὰς 28 ἀγκάλας καὶ εὐλόγησεν τὸν θεὸν καὶ εἶπεν

Νῦν ἀπολύεις τὸν δούλόν σου, δέσποτα,

29

κατὰ τὸ ῥῆμά σου ἐν εἰρήνῃ·

30 ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου
 31 ὃ ἡτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν,
 32 φῶς εἰς ἀποκάλγψιν ἐθνῶν

καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραήλ.

33 καὶ ἦν ὁ πατήρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς
 34 λαλουμένοις περὶ αὐτοῦ. καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς Συμεὼν
 καὶ εἶπεν πρὸς Μαριὰμ τὴν μητέρα αὐτοῦ Ἰδοὺ οὗτος
 κείται εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ
 35 καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον, καὶ σοῦ [†] αὐτῆς τὴν ψυχὴν
 διελεύσεται ῥομφαία, ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν
 36 καρδιῶν διαλογισμοί.

Καὶ ἦν Ἄννα προφη-
 τισ, θυγάτηρ Φανουήλ, ἐκ φυλῆς Ἀσὴρ, (αὕτη προβεβηκυῖα
 ἐν ἡμέραις πολλαῖς, ζήσασα μετὰ ἀνδρὸς ἔτη ἑπτὰ ἀπὸ
 37 τῆς παρθενίας αὐτῆς, καὶ αὐτὴ χήρα ἕως ἑτῶν ὀγδοήκοντα
 τεσσάρων,) ἡ οὐκ ἀφίστατο τοῦ ἱεροῦ νηστεύσας καὶ δεή-
 38 σεσιν λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν. καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ
 ἐπιστᾶσα ἀνθωμολογεῖτο τῷ θεῷ καὶ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ
 πᾶσιν τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν Ἱερουσαλὴμ.

39 Καὶ ὡς ἐτέλεσαν πάντα τὰ κατὰ τὸν νόμον Κυρίου,
 ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς πόλιν ἑαυτῶν Ναζαρέτ.

40 Τὸ δὲ παιδίον ἠΰξανε καὶ ἐκραταιοῦτο πληρούμενον
 σοφία, καὶ χάρις θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό.

41 Καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ' ἔτος εἰς Ἱερουσα-
 42 λὴμ τῇ ἑορτῇ τοῦ πάσχα. Καὶ ὅτε ἐγένετο ἑτῶν δώδεκα,
 43 ἀναβαινόντων αὐτῶν κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς καὶ τελειω-
 σάντων τὰς ἡμέρας, ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτοὺς ὑπέμεινεν
 Ἰησοῦς ὁ παῖς ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ οὐκ ἔγνωσαν οἱ γονεῖς
 44 αὐτοῦ. νομίσαντες δὲ αὐτὸν εἶναι ἐν τῇ συνοδίᾳ ἦλθον
 ἡμέρας ὁδὸν καὶ ἀνεζήτουν αὐτὸν ἐν τοῖς συγγενεῦσιν καὶ
 45 τοῖς γνωστοῖς, καὶ μὴ εὐρόντες ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ
 46 ἀναζητοῦντες αὐτόν. καὶ ἐγένετο μετὰ ἡμέρας τρεῖς εὗρον
 αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ καθεζόμενον ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων καὶ
 47 ἀκούοντα αὐτῶν καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς. ἐξίσταντο δὲ

πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ ταῖς ἀποκρί-
 σεσιν αὐτοῦ. καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐξεπλάγησαν, καὶ εἶπεν 48
 πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ Τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν
 οὕτως; ἰδοὺ ὁ πατήρ σου καὶ ἐγὼ ὀδυνώμενοι ζητούμεν
 σε. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Τί ὅτι ἐζητεῖτέ με; οὐκ ᾔδειτε 49
 ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρὸς μου δεῖ εἶναί με; καὶ αὐτοὶ οὐ 50
 συνῆκαν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν αὐτοῖς. καὶ κατέβη μετ' αὐ- 51
 τῶν καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρέτ, καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς.
 καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ διετήρει πάντα τὰ ῥήματα ἐν τῇ καρ-
 δία αὐτῆς. Καὶ Ἰησοῦς προέκοπτεν τῇ σοφία 52
 καὶ ἡλικία καὶ χάριτι παρὰ θεῶ καὶ ἀνθρώποις.

ΕΝ ΕΤΕΙ δὲ πεντεκαιδεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου 1
 Καίσαρος, ἡγεμονεύοντος Ποντίου Πειλάτου τῆς Ἰουδαίας,
 καὶ τετραρχούντος τῆς Γαλιλαίας Ἡρώδου, Φιλίππου δὲ
 τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετραρχούντος τῆς Ἰτουραίας καὶ
 Τραχωνίτιδος χώρας, καὶ Λυσανίου τῆς Ἀβειληνῆς τετρα-
 ρχούντος, ἐπὶ ἀρχιερέως Ἄννα καὶ Καϊάφα, ἐγένετο ῥῆμα 2
 θεοῦ ἐπὶ Ἰωάνην τὸν Ζαχαρίου υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ 3
 ἦλθεν εἰς πᾶσαν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου κηρύσσων βά-
 πτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, ὡς γέγραπται ἐν 4
 βίβλῳ λόγων Ἡσαίου τοῦ προφήτου

ΦΩΝῆ ΒΟΩΝΤΟΣ ἐν τῇ ἐρήμῳ

Ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου,

εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβοις αὐτοῦ.

πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται

5

καὶ πᾶν ὄρος καὶ βογνὸς ταπεινωθήσεται,

καὶ ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς εὐθείας

καὶ αἱ τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λεῖας·

καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ. 6

7 Ἐλεγεν οὖν τοῖς ἐκπορευομένοις ὄχλοις βαπτισθῆναι ὑπ' αὐ-
 τοῦ Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ
 8 τῆς μελλούσης ὀργῆς; ποιήσατε οὖν ἑαυτοὺς ἀξίους
 τῆς μετανοίας· καὶ μὴ ἄρξησθε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς Πατέρα
 ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ, λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ θεὸς
 9 ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. ἤδη δὲ καὶ
 ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ρίζαν τῶν δένδρων κείται· πᾶν οὖν δέν-
 δρον μὴ ποιῶν καρπὸν [καλὸν] ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ
 10 βάλλεται. καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ ὄχλοι λέγοντες Τί
 11 οὖν ποιήσωμεν; ἀποκριθεὶς δὲ ἔλεγεν αὐτοῖς Ὁ ἔχων
 δύο χιτῶνας μεταδότω τῷ μὴ ἔχοντι, καὶ ὁ ἔχων βρώματα
 12 ὁμοίως ποιείτω. ἦλθον δὲ καὶ τελῶναι βαπτισθῆναι καὶ
 13 εἶπαν πρὸς αὐτὸν Διδάσκαλε, τί ποιήσωμεν; ὁ δὲ εἶπεν
 πρὸς αὐτούς Μηδὲν πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν
 14 πράσσετε. ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν καὶ στρατευόμενοι λέγον-
 τες Τί ποιήσωμεν καὶ ἡμεῖς; καὶ εἶπεν αὐτοῖς Μη-
 δένα διασεύσητε μηδὲ συκοφαντήσητε, καὶ ἀρκείσθε
 15 τοῖς ὀψωνίοις ὑμῶν. Προσδοκῶντος δὲ τοῦ λα-
 οῦ καὶ διαλογιζομένων πάντων ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν
 16 περὶ τοῦ Ἰωάννου, μή ποτε αὐτὸς εἴη ὁ χριστός, ἀπεκρί-
 νατο λέγων πᾶσιν ὁ Ἰωάννης Ἐγὼ μὲν ὕδατι βαπτίζω
 ὑμᾶς· ἔρχεται δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἰκανὸς
 λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ· αὐτὸς ὑμᾶς
 17 βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρὶ· οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ
 χειρὶ αὐτοῦ διακαθᾶραι τὴν ἄλωνα αὐτοῦ καὶ συναγαγεῖν
 τὸν σίτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ, τὸ δὲ ἄχυρον κατα-
 18 καύσει πυρὶ ἀσβέστῳ. Πολλὰ μὲν οὖν καὶ
 19 ἕτερα παρακαλῶν εὐηγγελίζετο τὸν λαόν· ὁ δὲ Ἑρῳδῆς ὁ
 τετραάρχης, ἐλεγχόμενος ὑπ' αὐτοῦ περὶ Ἑρῳδιάδος τῆς
 γυναικὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ περὶ πάντων ὧν ἐποί-
 20 ησεν πονηρῶν ὁ Ἑρῳδῆς, προσέθηκεν καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσιν,
 κατέκλεισεν τὸν Ἰωάννην ἐν φυλακῇ.
 21 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ βαπτισθῆναι ἅπαντα τὸν λαὸν καὶ Ἰη-

σοῦ βαπτισθέντος καὶ προσευχομένου ἀνεψυχθῆναι τὸν οὐρανὸν καὶ καταβῆναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον σωματικῶς εἶδει ὡς 22
περιστερὰν ἐπ' αὐτόν, καὶ φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι Σὺ
εἰ ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ εὐδόκησα.

Καὶ 23
αὐτὸς ἦν Ἰησοῦς ἀρχόμενος ὥσεὶ ἐτῶν τριάκοντα, ὧν υἱός,
ὡς ἐνομίζετο, Ἰωσήφ

τοῦ Ἠλεί	τοῦ Ἐλιέζερ
24 τοῦ Ματθάτ	τοῦ Ἰωρεῖμ
τοῦ Λευεί	τοῦ Μαθθαίτ
τοῦ Μελχεί	τοῦ Λευεί
τοῦ Ἰανναί	30 τοῦ Συμεών
τοῦ Ἰωσήφ	τοῦ Ἰούδα
25 τοῦ Ματταθίου	τοῦ Ἰωσήφ
τοῦ Ἀμῶς	τοῦ Ἰωνάμ
τοῦ Ναούμ	τοῦ Ἐλιακεῖμ
τοῦ Ἑσλεί	31 τοῦ Μελεά
τοῦ Ναγγαί	τοῦ Μεννά
26 τοῦ Μαάθ	τοῦ Ματταθά
τοῦ Ματταθίου	τοῦ Ναθάμ
τοῦ Σεμεείν	τοῦ Δανεῖδ
τοῦ Ἰωσήχ	32 τοῦ Ἰεσσαί
τοῦ Ἰωδά	τοῦ Ἰωβήλ
27 τοῦ Ἰωανάν	τοῦ Βοός
τοῦ Ῥησά	τοῦ Σαλά
τοῦ Ζοροβάβελ	τοῦ Ναασσών
τοῦ Σαλαθιήλ	33 τοῦ Ἀδμεῖν
τοῦ Νηρεί	τοῦ Ἀρνεί
28 τοῦ Μελχεί	τοῦ Ἑσρών
τοῦ Ἀδδεί	τοῦ Φαρές
τοῦ Κωσάμ	τοῦ Ἰούδα
τοῦ Ἐλμαδάμ	34 τοῦ Ἰακώβ
τοῦ Ἡρ	τοῦ Ἰσαάκ
29 τοῦ Ἰησοῦ	τοῦ Ἀβραάμ

τοῦ Θαρά
 τοῦ Ναχώρ
 35 τοῦ Σερούχ
 τοῦ Ῥαγαύ
 τοῦ Φάλεκ
 τοῦ Ἑβερ
 τοῦ Σαλά
 36 τοῦ Καινάμ
 τοῦ Ἀρφαξάδ
 τοῦ Σήμ
 τοῦ Νῶε

τοῦ Λάμεχ
 37 τοῦ Μαθουσαλά
 τοῦ Ἐνώχ
 τοῦ Ἰάρετ
 τοῦ Μαλελεήλ
 τοῦ Καινάμ
 38 τοῦ Ἐνώς
 τοῦ Σήθ
 τοῦ Ἀδάμ
 τοῦ θεοῦ.

1 Ἰησοῦς δὲ πλήρης πνεύματος ἁγίου ὑπέστρεψεν ἀπὸ
 τοῦ Ἰορδάνου, καὶ ἦγετο ἐν τῷ πνεύματι ἐν τῇ ἐρήμῳ
 2 ἡμέρας τεσσαράκοντα πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ διαβόλου.
 Καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ συν-
 3 τελεσθεισῶν αὐτῶν ἐπείνασεν. εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ διά-
 βολος Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, εἰπέ τῷ λίθῳ τούτῳ ἵνα
 4 γένηται ἄρτος. καὶ ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς Γέ-
 γραπται ὅτι Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρω-
 5 πος. Καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν ἔδειξεν αὐτῷ πάσας τὰς
 6 βασιλείας τῆς οἰκουμένης ἐν στιγμῇ χρόνου· καὶ εἶπεν
 αὐτῷ ὁ διάβολος Σοὶ δώσω τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἅπασαν
 καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, ὅτι ἐμοὶ παραδέδοται καὶ ᾧ ἂν θέλω
 7 δίδωμι αὐτήν· σὺ οὖν εἰὰ προσκυνήσης ἐνώπιον ἐμοῦ,
 8 ἔσται σοῦ πάντα. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ ὅτι
 Γέγραπται Κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις
 9 καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. Ἦγαγεν δὲ αὐτὸν εἰς
 Ἱερουσαλὴμ καὶ ἔστησεν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ
 εἶπεν [αὐτῷ] Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυτὸν ἐντεῦθεν
 10 κάτω· γέγραπται γὰρ ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντε-
 11 λεῖται περὶ σοῦ τοῦ διαφυλάττει σε, καὶ ὅτι ἐπὶ χειρῶν
 ἀροῦσίν σε μή ποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα
 12 σοῦ. καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι Ἐῖρηται

8 αὐτῷ εἶπεν [ὁ] Ἰησοῦς

Οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον τὸν θεόν σου. Καὶ συντε-¹³
λέσας πάντα πειρασμὸν ὁ διάβολος ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ
ἄχρι καιροῦ.

Καὶ ὑπέστρεψεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος¹⁴
εἰς τὴν Γαλιλαίαν. καὶ φήμη ἐξῆλθεν καθ' ὅλης τῆς περι-
χώρου περὶ αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγω-¹⁵
γαῖς αὐτῶν, δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων.

Καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρά, οὗ ἦν ἑτεθραμμένος, καὶ εἰσῆλ-¹⁶
θεν κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων
εἰς τὴν συναγωγὴν, καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι. καὶ ἐπεδόθη¹⁷
αὐτῷ βιβλίον τοῦ προφήτου Ἡσαίου, καὶ ἀνοίξας τὸ βι-
βλίον εὗρεν [τὸν] τόπον οὗ ἦν γεγραμμένον

Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ,

18

οὐ γὰρ εἶνεκεν ἔχρισέν με εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς,
ἀπέσταλκέν με κηρύττειν αἰχμαλώτοις ἄφεςιν καὶ
τυφλοῖς ἀνάβλεψιν,

ἀποστεῖλαι τεθραγσμένους ἐν ἀφέσει,

κηρύττειν ἐνιαγτὸν Κύριον δεκτόν.

19

καὶ πτύξας τὸ βιβλίον ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ ἐκάθισεν· καὶ²⁰
πάντων οἱ ὀφθαλμοὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦσαν ἀτενίζοντες
αὐτῷ. ἤρξατο δὲ λέγειν πρὸς αὐτοὺς ὅτι Σήμερον πε-²¹
πλήρωται ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὠσιν ὑμῶν. καὶ πάντες²²
ἐμαρτύρουν αὐτῷ καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χά-
ριτος τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ
ἔλεγον Οὐχὶ υἱὸς ἐστὶν Ἰωσήφ οὗτος; καὶ εἶπεν πρὸς²³
αὐτοὺς Πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν παραβολὴν ταύτην Ἰα-
τρέ, θεράπευσον σεαυτόν· ὅσα ἠκούσαμεν γενόμενα εἰς
τὴν Καφαρναοὺμ ποίησον καὶ ὧδε ἐν τῇ πατρίδι σου.
εἶπεν δέ Ἄμην λέγω ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτός²⁴
ἐστὶν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ. ἐπ' ἀληθείας δὲ λέγω ὑμῖν,²⁵
πολλαὶ χῆραι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡλείου ἐν τῷ Ἰσραὴλ,
ὅτε ἐκλείσθη ὁ οὐρανὸς ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ, ὡς ἐγένετο
λιμὸς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν²⁶

ἐπέμφθη Ἡλείας εἰ μὴ εἰς Σάρεπτα τῆς Σιδωνίας πρὸς
 27 ΓΥΝΑΙΚΑ ΧΗΡΑΝ. καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐν τῷ Ἰσραὴλ
 ἐπὶ Ἑλισαίου τοῦ προφήτου, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκαθαρίσθη,
 28 εἰ μὴ Ναϊμὰν ὁ Σύρος. καὶ ἐπλήσθησαν πάντες θυμοῦ
 29 ἐν τῇ συναγωγῇ ἀκούοντες ταῦτα, καὶ ἀναστάντες ἐξέβαλον
 αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως ὀφρύος τοῦ
 ὄρους ἐφ' οὗ ἡ πόλις ὠκοδόμητο αὐτῶν, ὥστε κατακρη-
 30 μνίσαι αὐτόν· αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπο-
 ρεύετο.

31 Καὶ κατῆλθεν εἰς Καφαρναοὺμ πόλιν τῆς Γαλιλαίας.
 32 Καὶ ἦν διδάσκων αὐτοὺς ἐν τοῖς σάββασιν· καὶ ἐξεπλήσ-
 σοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ ἦν ὁ λόγος
 33 αὐτοῦ. καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦν ἄνθρωπος ἔχων πνεῦμα
 34 δαιμονίου ἀκαθάρτου, καὶ ἀνέκραξεν φωνῇ μεγάλῃ Ἐα, τί
 ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς;
 35 οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ. καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ
 ὁ Ἰησοῦς λέγων Φιμώθητι καὶ ἔξελθε ἀπ' αὐτοῦ. καὶ
 ῥίψαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς τὸ μέσον ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ
 36 μηδὲν βλάψαν αὐτόν. καὶ ἐγένετο θάμβος ἐπὶ πάντας,
 καὶ συνελάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες Τίς ὁ λόγος οὗ-
 τος ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει ἐπιτάσσει τοῖς ἀκαθάρτοις
 37 πνεύμασιν, καὶ ἐξέρχονται; Καὶ ἐξεπορεύετο ἡχος περὶ
 38 αὐτοῦ εἰς πάντα τόπον τῆς περιχώρου.

Ἄνα-
 στὰς δὲ ἀπὸ τῆς συναγωγῆς εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν Σίμων-
 νος. πενθερὰ δὲ τοῦ Σίμωνος ἦν συνεχομένη πυρετῷ με-
 39 γάλῳ, καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν περὶ αὐτῆς. καὶ ἐπιστὰς ἐπάνω
 αὐτῆς ἐπετίμησεν τῷ πυρετῷ, καὶ ἀφῆκεν αὐτήν· παρα-
 40 χρῆμα δὲ ἀναστᾶσα διηκόνει αὐτοῖς. Δύνον-

τος δὲ τοῦ ἡλίου ἄπαντες ὅσοι εἶχον ἀσθενοῦντας νόσοις
 ποικίλαις ἤγαγον αὐτοὺς πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ ἐνὶ ἐκάστῳ
 41 αὐτῶν τὰς χεῖρας ἐπιτιθεὶς ἔθεράπευεν αὐτούς. Ἐξήρχε-
 το δὲ καὶ δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν, κράζοντα καὶ λέγοντα ὅτι
 Σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ· καὶ ἐπιτιμῶν οὐκ εἶα αὐτὰ λα-

λεῖν, ὅτι ᾗδεισαν τὸν χριστὸν αὐτὸν εἶναι. Γε- 42
 νομένης δὲ ἡμέρας ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἔρημον τόπον·
 καὶ οἱ ὄχλοι ἐπεζήτουν αὐτόν, καὶ ἦλθον ἕως αὐτοῦ, καὶ
 κατεῖχον αὐτὸν τοῦ μὴ πορεύεσθαι ἀπ' αὐτῶν. ὁ δὲ 43
 εἶπεν πρὸς αὐτοὺς ὅτι Καὶ ταῖς ἐτέραις πόλεσιν εὐαγ-
 γελίσασθαι με δεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐπὶ τοῦτο
 ἀπεστάλην. Καὶ ἦν κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς τῆς 44
 Ἰουδαίας.

Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι αὐτῷ καὶ 1
 ἀκούειν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ αὐτὸς ἦν ἐστῶς παρὰ τὴν
 λίμνην Γεννησαρέτ, καὶ εἶδεν «πλοῖα δύο» ἐστῶτα παρὰ 2
 τὴν λίμνην, οἱ δὲ ἁλεεῖς ἀπ' αὐτῶν ἀποβάντες «ἐπλυνον»
 τὰ δίκτυα. ἐμβὰς δὲ εἰς ἓν τῶν πλοίων, ὃ ἦν Σίμωνος, 3
 ἠρώτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν ὀλίγον, καθίσας
 δὲ ἐκ τοῦ πλοίου ἐδίδασκεν τοὺς ὄχλους. ὥς δὲ ἐπαύσατο 4
 λαλῶν, εἶπεν πρὸς τὸν Σίμωνα Ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάθος
 καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν. καὶ ἀποκριθεὶς 5
 Σίμων εἶπεν Ἐπιστάτα, δι' ὅλης νυκτὸς κοπιάσαντες
 οὐδὲν ἐλάβομεν, ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω τὰ δίκτυα.
 καὶ τοῦτο ποιήσαντες συνέκλεισαν πλῆθος ἰχθύων πολὺ, 6
 διεμήσαντο δὲ τὰ δίκτυα αὐτῶν. καὶ κατένευσαν τοῖς 7
 μετόχοις ἐν τῷ ἐτέρῳ πλοίῳ τοῦ ἐλθόντας συλλαβέσθαι
 αὐτοῖς· καὶ ἦλθαν, καὶ ἐπλησαν ἀμφοτέρω τὰ πλοῖα
 ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά. ἰδὼν δὲ Σίμων Πέτρος προσέ- 8
 πεσεν τοῖς γόνασιν Ἰησοῦ λέγων Ἐξελθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι
 ἀνὴρ ἁμαρτωλός εἰμι, κύριε· θάμβος γὰρ περιέσχεν αὐτὸν 9
 καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἄγρα τῶν ἰχθύων ὧν
 συνέλαβον, ὁμοίως δὲ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην υἱοὺς 10
 Ζεβεδαίου, οἱ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ Σίμωνι. καὶ εἶπεν πρὸς
 τὸν Σίμωνα Ἰησοῦς Μὴ φοβοῦ· ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους
 ἔσῃ ζωγρῶν. καὶ καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν 11
 ἀφέντες πάντα ἠκολούθησαν αὐτῷ.

12 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων καὶ
 ἰδοὺ ἀνὴρ πλήρης λέπρας· ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν πεσὼν ἐπὶ
 πρόσωπον ἐδεήθη αὐτοῦ λέγων Κύριε, ἐὰν θέλῃς δύνασαι
 13 με καθαρίσαι. καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ λέ-
 γων Θέλω, καθαρίσθητι· καὶ εὐθέως ἡ λέπρα ἀπῆλθεν
 14 ἀπ' αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν αὐτῷ μηδενὶ εἰπεῖν,
 ἀλλὰ ἀπελθὼν δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε
 περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου καθὼς προσέταξεν Μωυσῆς εἰς
 15 μαρτύριον αὐτοῖς. διήρχετο δὲ μᾶλλον ὁ λόγος περὶ
 αὐτοῦ, καὶ συνήρχοντο ὄχλοι πολλοὶ ἀκούειν καὶ θεραπεύε-
 16 σθαι ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν· αὐτὸς δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν
 ταῖς ἐρήμοις καὶ προσευχόμενος.

17 Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸς ἦν διδάσκων,
 καὶ ἦσαν καθήμενοι Φαρισαῖοι καὶ νομοδιδάσκαλοι οἱ ἦσαν
 ἐλθλυθότες ἐκ πάσης κώμης τῆς Γαλιλαίας καὶ Ἰουδαίας
 καὶ Ἱερουσαλὴμ· καὶ δύναμις Κυρίου ἦν εἰς τὸ ἰᾶσθαι
 18 αὐτόν. καὶ ἰδοὺ ἄνδρες φέροντες ἐπὶ κλίνης ἄνθρωπον ὃς
 ἦν παραλελυμένος, καὶ ἐζήτουν αὐτὸν εἰσενεγκεῖν καὶ
 19 θεῖναι [αὐτόν] ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ μὴ εὐρόντες ποίας
 εἰσενέγκωσιν αὐτόν διὰ τὸν ὄχλον ἀναβάντες ἐπὶ τὸ δῶμα
 διὰ τῶν κεράμων καθῆκαν αὐτόν σὺν τῷ κλινιδίῳ εἰς τὸ
 20 μέσον ἔμπροσθεν τοῦ Ἰησοῦ. καὶ ἰδὼν τὴν πίστιν αὐτῶν
 21 εἶπεν Ἀνθρωπε, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. καὶ
 ἥρξαντο διαλογίζεσθαι οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι
 λέγοντες Τίς ἐστὶν οὗτος ὃς λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύ-
 22 νатаι ἁμαρτίας ἀφεῖναι εἰ μὴ μόνος ὁ θεός; ἐπιγνοὺς δὲ
 ὁ Ἰησοῦς τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς
 23 αὐτούς Τί διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τί ἐστὶν
 εὐκοπώτερον, εἰπεῖν Ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου, ἢ
 24 εἰπεῖν Ἐγείρε καὶ περιπάτει; ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ὁ υἱὸς
 τοῦ ἀνθρώπου ἐξουσίαν ἔχει ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρ-
 τίας— εἶπεν τῷ παραλελυμένῳ Σοὶ λέγω, ἔγειρε καὶ
 25 ἄρας τὸ κλινιδίόν σου πορεύου εἰς τὸν οἶκόν σου. καὶ

παραχρήμα ἀναστὰς ἐνώπιον αὐτῶν, ἤρας ἐφ' ὃ κατέκειτο, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ δοξάζων τὸν θεόν. Καὶ ἔκ- 26
στασις ἔλαβεν ἅπαντας καὶ ἐδόξαζον τὸν θεόν, καὶ ἐπλή-
σθησαν φόβου λέγοντες ὅτι Εἶδαμεν παράδοξα σήμερον.

Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθεν καὶ ἐθεάσατο τελώνην ὀνό- 27
ματι Λευεῖν καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ εἶπεν αὐτῷ
Ἄκολουθε μοι. καὶ καταλιπὼν πάντα ἀναστὰς ἦκο- 28
λούθει αὐτῷ. Καὶ ἐποίησεν δοχὴν μεγάλην Λευεὶς αὐτῷ 29
ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ· καὶ ἦν ὄχλος πολὺς τελωνῶν καὶ
ἄλλων οἳ ἦσαν μετ' αὐτῶν κατακείμενοι. καὶ ἐγόγγυζον 30
οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς αὐτῶν πρὸς τοὺς μαθητὰς
αὐτοῦ λέγοντες Διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτω-
λῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε; καὶ ἀποκριθεὶς [ὁ] Ἰησοῦς εἶπεν 31
πρὸς αὐτοὺς Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἱατροῦ
ἀλλὰ οἱ κακῶς ἔχοντες· οὐκ ἐλήλυθα καλέσαι δικαίους 32
ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. Οἱ δὲ εἶπαν πρὸς αὐ- 33
τόν Οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου νηστεύουσιν πυκνὰ καὶ δεήσεις
ποιοῦνται, ὁμοίως καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων, οἱ δὲ σοὶ ἐσθίου-
σιν καὶ πίνουνσιν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Μὴ 34
δύνασθε τοὺς υἱοὺς τοῦ νυμφῶνος ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐ-
τῶν ἐστὶν ποιῆσαι νηστεύσαι; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, καὶ 35
ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος τότε νηστεύσουσιν ἐν
ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. Ἔλεγεν δὲ καὶ παραβολὴν πρὸς 36
αὐτοὺς ὅτι Οὐδεὶς ἐπίβλημα ἀπὸ ἱματίου καινοῦ σχίσας
ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μήγε, καὶ τὸ καινὸν
σχίσει καὶ τῷ παλαιῷ οὐ συμφωνήσει τὸ ἐπίβλημα τὸ
ἀπὸ τοῦ καινοῦ. καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς 37
παλαιούς· εἰ δὲ μήγε, ῥήξει ὁ οἶνος ὁ νέος τοὺς ἀσκοὺς,
καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται· ἀλλὰ οἶ- 38
νον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον. [Ὅτι οὐδεὶς 39
παλαιὸν θέλει νέον· λέγει γάρ Ὁ παλαιὸς χρηστός ἐστιν.]

Ἐγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ διαπορεύεσθαι αὐτὸν διὰ 1
σπορίμων, καὶ ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ἦσθιον τοὺς

2 στάχνας ψάχοντες ταῖς χερσίν. τινὲς δὲ τῶν Φαρισαίων
 3 εἶπαν Τί ποιεῖτε ὃ οὐκ ἔξεστιν τοῖς σάββασιν; καὶ
 ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν [ὁ] Ἰησοῦς Οὐδὲ τοῦτο
 ἀνέγνωτε ὃ ἐποίησεν Δαυεὶδ ὅτε ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ
 4 μετ' αὐτοῦ; [ὡς] εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ καὶ
 τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως λαβὼν ἔφαγεν καὶ ἔδωκεν
 τοῖς μετ' αὐτοῦ, οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ μόνους τοὺς
 5 ἱερεῖς; καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Κύριός ἐστιν τοῦ σαββάτου
 6 ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. Ἐγένετο δὲ ἐν ἐτέρῳ
 σαββάτῳ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν συναγωγὴν καὶ διδάσκειν·
 καὶ ἦν ἄνθρωπος ἐκεῖ καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἡ δεξιὰ ἦν ξηρά·
 7 παρετηροῦντο δὲ αὐτὸν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι εἰ
 ἐν τῷ σαββάτῳ θεραπεύει, ἵνα εὗρωσιν κατηγορεῖν αὐτοῦ.
 8 αὐτὸς δὲ ᾗδει τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν, εἶπεν δὲ τῷ ἀνδρὶ
 τῷ ξηρὰν ἔχοντι τὴν χεῖρα Ἐγειρε καὶ στήθι εἰς τὸ
 9 μέσον· καὶ ἀναστὰς ἔστη. εἶπεν δὲ [ὁ] Ἰησοῦς πρὸς
 αὐτοὺς Ἐπερωτῶ ὑμᾶς, εἰ ἔξεστιν τῷ σαββάτῳ ἀγαθο-
 10 ποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀπολέσαι; καὶ
 περιβλεψάμενος πάντας αὐτοὺς εἶπεν αὐτῷ Ἐκτεινον τὴν
 χεῖρά σου· ὃ δὲ ἐποίησεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐ-
 11 τοῦ. Αὐτοὶ δὲ ἐπλήσθησαν ἀνοίας, καὶ διελάλουν πρὸς
 ἀλλήλους τί ἂν ποιήσαιεν τῷ Ἰησοῦ.

12 Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐξελθεῖν αὐτὸν εἰς
 τὸ ὄρος προσεύξασθαι, καὶ ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσ-
 13 ευχῇ τοῦ θεοῦ. καὶ ὅτε ἐγένετο ἡμέρα, προσεφώνησεν
 τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ' αὐτῶν δώδεκα,
 14 οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασεν, Σίμωνα ὃν καὶ ὠνόμασεν
 Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καὶ Ἰάκωβον καὶ
 15 Ἰωάννην καὶ Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον καὶ Μαθθαῖον
 καὶ Θωμᾶν [καὶ] Ἰάκωβον Ἀλφαίου καὶ Σίμωνα τὸν καλού-
 16 μενον Ζηλωτὴν καὶ Ἰούδαν Ἰακώβου καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώθ
 17 ὃς ἐγένετο προδότης, καὶ καταβὰς μετ' αὐτῶν ἔστη ἐπὶ

τόπου πεδινού, καὶ ὄχλος πολὺς μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ πλῆθος
πολὺ τοῦ λαοῦ ἀπὸ πάσης τῆς Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλὴμ
καὶ τῆς παραλίου Τύρου καὶ Σιδῶνος, οἱ ἦλθαν ἀκοῦσαι 18
αὐτοῦ καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν· καὶ οἱ ἐνοχλού-
μενοι ἀπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων ἐθεραπεύοντο· καὶ πᾶς ὁ 19
ὄχλος ἐξήτουν ἅπτεσθαι αὐτοῦ, ὅτι δύναμις παρ' αὐτοῦ
ἐξήρχετο καὶ ἰάτο πάντας. Καὶ αὐτὸς ἐπάρας τοὺς ὀφθαλ- 20
μοὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἔλεγεν

Μακάριοι οἱ πτωχοί, ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ
θεοῦ.

μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν, ὅτι χορτασθήσεσθε. 21

μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσετε.

μακάριοί ἐστε ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν 22
ἀφορίσωσιν ὑμᾶς καὶ ὀνειδίσωσιν καὶ ἐκβάλωσιν τὸ
ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρὸν ἕνεκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου·
χάρητε ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ σκιρτήσατε, ἰδοὺ γὰρ ὁ 23
μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τῷ οὐρανῷ· κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ
ἐποιοῦν τοῖς προφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν.

Πλὴν οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις, ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλη- 24
σιν ὑμῶν.

οὐαὶ ὑμῖν, οἱ ἐμπεπλησμένοι νῦν, ὅτι πεινάσετε. 25

οὐαὶ, οἱ γελῶντες νῦν, ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε.

οὐαὶ ὅταν καλῶς ὑμᾶς εἴπωσιν πάντες οἱ ἄνθρωποι, κατὰ 26
τὰ αὐτὰ γὰρ ἐποιοῦν τοῖς ψευδοπροφήταις οἱ πατέρες
αὐτῶν.

Ἀλλὰ ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσιν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς 27
ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, εὐλογεῖτε τοὺς 28
καταρωμένους ὑμᾶς, προσεύχεσθε περὶ τῶν ἐπηρεαζόντων
ὑμᾶς. τῷ τύπτοντί σε ἐπὶ τὴν σιαγόνα πάρεχε καὶ τὴν 29
ἄλλην, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵροντός σου τὸ ἱμάτιον καὶ τὸν
χιτῶνα μὴ κωλύσης. παντὶ αἰτοῦντί σε δίδου, καὶ ἀπὸ 30
τοῦ αἵροντος τὰ σὰ μὴ ἀπαίτει. καὶ καθὼς θέλετε ἵνα 31
ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, [†] ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως. καὶ 32

εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν;
 καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσιν.
 33 καὶ [γὰρ] ἐὰν ἀγαθοποιῆτε τοὺς ἀγαθοποιούντας ὑμᾶς,
 ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν.
 34 καὶ ἐὰν δανίσητε παρ' ὧν ἐλπίζετε λαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις
 [ἐστίν]; καὶ ἁμαρτωλοὶ ἁμαρτωλοῖς δανίζουσιν ἵνα ἀπολά-
 35 βωσιν τὰ ἴσα. πλὴν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ
 ἀγαθοποιεῖτε καὶ δανίζετε Ἥμδέν³⁵ ἀπελπίζοντες· καὶ ἔσται
 ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς, καὶ ἔσεσθε υἱοὶ Ὑψίστου, ὅτι αὐτὸς
 36 χρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηροὺς. Γίνε-
 σθε οἰκτίρμονες καθὼς ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστίν·
 37 καὶ μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ κριθῆτε· καὶ μὴ καταδικάζετε,
 καὶ οὐ μὴ καταδικασθῆτε. ἀπολύετε, καὶ ἀπολυθήσεσθε·
 38 δίδετε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· μέτρον καλὸν πεπιεσμένον
 σεσαλευμένον ὑπερεκχυννόμενον δώσουσιν εἰς τὸν κόλ-
 πον ὑμῶν· ὃ γὰρ μέτρῳ μετρεῖτε Ἄντιμετρηθήσεται³⁸
 39 ὑμῖν. Εἶπεν δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς· Μήτι
 δύναται τυφλὸς τυφλὸν ὁδηγεῖν; οὐχὶ ἀμφοτέρω εἰς βό-
 40 θυνον ἐμπεσοῦνται; οὐκ ἔστιν μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκα-
 λον, κατηρτισμένος δὲ πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ.
 41 Τί δὲ βλέπεis τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελ-
 φοῦ σου, τὴν δὲ δοκὸν τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ κατα-
 42 νοεῖς; πῶς δύνασαι λέγειν τῷ ἀδελφῷ σου Ἀδελφέ, ἄφες
 ἐκβάλω τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου, αὐτὸς τὴν
 ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου δοκὸν οὐ βλέπων; ὑποκριτά, ἔκβαλε
 πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέ-
 ψεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου ἐκ-
 43 βαλεῖν. Οὐ γὰρ ἔστιν δένδρον καλὸν ποιοῦν καρπὸν
 σαπρὸν, οὐδὲ πάλιν δένδρον σαπρὸν ποιοῦν καρπὸν καλόν.
 44 ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται· οὐ
 γὰρ ἐξ ἁκανθῶν συλλέγουσιν σῦκα, οὐδὲ ἐκ βάτου σταφυ-
 45 λὴν τρυγῶσιν. ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαν-
 ροῦ τῆς καρδίας προφέρει τὸ ἀγαθόν, καὶ ὁ πονηρὸς ἐκ τοῦ

πονηροῦ προφέρει τὸ πονηρόν· ἐκ γὰρ περισσεύματος
 καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ. Τί δέ με καλεῖτε Κύ- 46
 ριε κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε ᾠ^α λέγω; πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρὸς 47
 με καὶ ἀκούων μου τῶν λόγων καὶ ποιῶν αὐτούς, ὑποδείξω
 ὑμῖν τίνι ἐστὶν ὁμοίος· ὁμοίός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομοῦντι 48
 οἰκίαν ὃς ἔσκαψεν καὶ ἐβάθυνεν καὶ ἔθηκεν θεμέλιον ἐπὶ
 τὴν πέτραν· πλημμύρης δὲ γενομένης προσέρηξεν ὁ ποτα-
 μὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἴσχυσεν σαλευῖσαι αὐτὴν διὰ
 τὸ καλῶς οἰκοδομηθῆσαι αὐτήν. ὁ δὲ ἀκούσας καὶ μὴ 49
 ποιήσας ὁμοίός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομήσαντι οἰκίαν ἐπὶ
 τὴν γῆν χωρὶς θεμελίου, ἣ προσέρηξεν ὁ ποταμὸς, καὶ
 εὐθὺς συνέπεσεν, καὶ ἐγένετο τὸ ῥῆγμα τῆς οἰκίας ἐκείνης
 μέγα.
 Ἐπειδὴ ἔπληρωσεν πάντα τὰ ῥήματα 1
 αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ λαοῦ, εἰσῆλθεν εἰς Καφαρναούμ.

Ἐκατοντάρχου δέ τινος δούλος κακῶς ἔχων ἡμελλεν 2
 τελευτᾶν, ὃς ἦν αὐτῷ ἔντιμος. ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ Ἰησοῦ 3
 ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν πρεσβυτέρους τῶν Ἰουδαίων, ἑρω-
 τῶν αὐτὸν ὅπως ἐλθὼν διασώσῃ τὸν δούλον αὐτοῦ. οἱ δὲ 4
 παραγενόμενοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν παρεκάλουν αὐτὸν σπου-
 δαίως λέγοντες ὅτι ἄξιός ἐστιν ᾧ παρέξῃ τοῦτο, ἀγαπᾷ 5
 γὰρ τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτὸς ᾠκοδόμησεν
 ἡμῖν. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐπορεύετο σὺν αὐτοῖς. ἤδη δὲ αὐτοῦ 6
 οὐ μακρὰν ἀπέχοντος ἀπὸ τῆς οἰκίας ἔπεμψεν φίλους ὁ
 ἑκατοντάρχης λέγων αὐτῷ Κύριε, μὴ σκύλλον, οὐ γὰρ
 ἱκανός εἰμι ἵνα ὑπὸ τὴν στέγην μου εἰσέλθῃς· διὸ οὐδὲ 7
 ἔμαντὸν ἠξίωσα πρὸς σὲ ἐλθεῖν· ἀλλὰ εἰπὲ λόγῳ, καὶ
 ἰαθήτω ὁ παῖς μου· καὶ γὰρ ἐγὼ ἀνθρωπὸς εἰμι ὑπὸ ἑξου- 8
 σίαν τασσόμενος, ἔχων ὑπ' ἑμαντὸν στρατιώτας, καὶ λέγω
 τούτῳ Πορεύθητι, καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ Ἐρχου, καὶ
 ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ μου Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ.
 ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν αὐτόν, καὶ στρα- 9
 φεῖς τῷ ἀκολουθοῦντι αὐτῷ ὅχλῳ εἶπεν Λέγω ὑμῖν, οὐδὲ
 ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὑρον. καὶ ὑποστρέψαν- 10

τες εἰς τὸν οἶκον οἱ πεμφθέντες εὗρον τὸν δοῦλον ὑγιαί-
 11 νοντα. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ¹ ἐξῆς ἐπορεύθη εἰς

πόλιν καλουμένην Ναὶν, καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθη-
 12 ταὶ αὐτοῦ καὶ ὄχλος πολὺς. ὡς δὲ ἤγγισεν τῇ πύλῃ τῆς
 πόλεως, καὶ ἰδοὺ ἐξεκομίζετο τεθνηκὼς μονογενὴς υἱὸς τῇ
 μητρὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτὴ ἦν χήρα, καὶ ὄχλος τῆς πόλεως
 13 ἱκανὸς ἦν σὺν αὐτῇ. καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ κύριος ἐσπλαγ-
 14 χνίσθη ἐπ' αὐτῇ καὶ εἶπεν αὐτῇ Μὴ κλαῖε. καὶ προσελ-
 θὼν ἤψατο τῆς σοροῦ, οἱ δὲ βαστάζοντες ἔστησαν, καὶ
 15 εἶπεν Νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι. καὶ ἄνεκάθισεν¹
 ὁ νεκρὸς καὶ ἤρξατο λαλεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ
 16 αὐτοῦ. Ἔλαβεν δὲ φόβος πάντας¹, καὶ ἐδόξαζον τὸν
 θεὸν λέγοντες ὅτι Προφήτης μέγας ἠγέρθη ἐν ἡμῖν, καὶ
 17 ὅτι Ἐπεσκέψατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ ἐξῆλθεν ὁ
 λόγος οὗτος ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ αὐτοῦ καὶ πάσῃ τῇ
 περιχώρῳ.

18 Καὶ ἀπήγγειλαν Ἰωάνει οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ πάντων
 τούτων. καὶ προσκαλεσάμενος δύο τινὰς τῶν μαθητῶν
 19 αὐτοῦ ὁ Ἰωάνης ἔπεμψεν πρὸς τὸν κύριον λέγων Σὺ εἶ ὁ
 20 ἐρχόμενος ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν; παραγενόμενοι δὲ πρὸς
 αὐτὸν οἱ ἄνδρες εἶπαν Ἰωάνης ὁ βαπτιστὴς ἀπέστειλεν
 ἡμᾶς πρὸς σέ λέγων Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος ἢ ἄλλον¹ προσδο-
 21 κῶμεν; ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐθεράπευσεν πολλοὺς ἀπὸ
 νόσων καὶ μαστίγων καὶ πνευμάτων πονηρῶν, καὶ τυφλοῖς
 22 πολλοῖς ἐχαρίσατο βλέπειν. καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς
 Πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάνει ἃ εἶδετε καὶ ἠκούσατε·
 τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν, χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθα-
 ρίζονται καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ
 23 εὐαγγελίζονται· καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδα-
 24 λισθῇ ἐν ἐμοί.

Ἀπελθόντων δὲ τῶν ἀγγέλων
 Ἰωάννου ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς ὄχλους περὶ Ἰωάννου Τί
 ἐξήλθατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου
 25 σαλευόμενον; ἀλλὰ τί ἐξήλθατε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλα-

κοῖς ἱματίοις ἡμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ
 τρυφῇ ὑπάρχοντες ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσὶν. ἀλλὰ τί 26
 ἐξήλθατε ἰδεῖν; προφήτην; ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότε-
 ρον προφήτου. οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται 27

Ἰδοὺ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου
 σοῦ,

ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου.
 λέγω ὑμῖν, μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν Ἰωάννου οὐδεὶς 28
 ἔστιν· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ μείζων
 αὐτοῦ ἐστίν. — Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας καὶ οἱ τελῶναι 29
 ἐδικαίωσαν τὸν θεόν, βαπτισθέντες τὸ βάπτισμα Ἰωάννου·
 οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν βουλήν τοῦ θεοῦ ἠθέ- 30
 τησαν εἰς ἑαυτούς, μὴ βαπτισθέντες ὑπ' αὐτοῦ. — Τίνι οὖν 31
 ὁμοιώσω τοὺς ἀνθρώπους τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ τίνι εἰσὶν
 ὅμοιοι; ὅμοιοί εἰσιν παιδίοις τοῖς ἐν ἀγορᾷ καθημένοις καὶ 32
 προσφωνοῦσιν ἀλλήλοις, ἃ λέγει

Ἡυλῆσαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ ὠρχήσασθε·

ἐθρηνήσαμεν καὶ οὐκ ἐκλαύσατε·

ἐλήλυθεν γὰρ Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς μὴ ἔσθων ἄρτον μήτε 33
 πίνων οἶνον, καὶ λέγετε Δαιμόνιον ἔχει· ἐλήλυθεν ὁ υἱὸς 34
 τοῦ ἀνθρώπου ἔσθων καὶ πίνων, καὶ λέγετε Ἰδοὺ ἄνθρω-
 πος φάγος καὶ οἰνοπότης, φίλος τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν.
 καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ πάντων τῶν τέκνων αὐτῆς. 35

Ἦρώτα δέ τις αὐτὸν τῶν Φαρισαίων ἵνα φάγῃ μετ' αὐ- 36
 τοῦ· καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Φαρισαίου κατεκλί-
 θη. Καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἥτις ἦν ἐν τῇ πόλει ἁμαρτωλός, καὶ 37
 ἐπιγνοῦσα ὅτι κατὰκειται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου, κομί-
 σασα ἀλάβαστρον μύρου καὶ στᾶσα ὀπίσω παρὰ τοὺς 38
 πόδας αὐτοῦ κλαίουσα, τοῖς δάκρυσιν ἥρξατο βρέχειν τοὺς
 πόδας αὐτοῦ καὶ ταῖς θριξὶν τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμασ-
 σεν, καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ἤλειφεν τῷ
 μύρῳ. Ἰδὼν δὲ ὁ Φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτὸν εἶπεν ἐν 39
 ἑαυτῷ λέγων Οὗτος εἰ ἦν [ὁ] προφήτης, ἐγίνωσκεν ἂν

τίς καὶ ποταπὴ ἡ γυνὴ ἣτις ἄπτεται αὐτοῦ, ὅτι ἁμαρτωλός
 40 ἐστίν. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν Σί-
 μων, ἔχω σοί τι εἰπεῖν. ὁ δὲ Διδάσκαλε, εἰπέ, φησὶν.
 41 δύο χρεοφιλέται ἦσαν δανιστῇ τινί· ὁ εἷς ὥφειλεν δηνάρια
 42 πεντακόσια, ὁ δὲ ἕτερος πεντήκοντα. μὴ ἐχόντων αὐτῶν
 ἀποδοῦναι ἀμφοτέροις ἐχαρίσατο. τίς οὖν αὐτῶν πλείον
 43 ἀγαπήσει αὐτόν; ἀποκριθεὶς Σίμων εἶπεν Ὑπολαμ-
 βάνω ὅτι ᾧ τὸ πλεῖον ἐχαρίσατο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Ὅρ-
 44 θῶς ἔκρινας. καὶ στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα τῷ Σίμωνι
 ἔφη Βλέπεις ταύτην τὴν γυναῖκα; εἰσῆλθόν σου εἰς τὴν
 οἰκίαν, ὕδωρ ἄν μοι ἐπὶ πόδας οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ τοῖς
 δάκρυσιν ἔβρεξέν μου τοὺς πόδας καὶ ταῖς θριξίν αὐτῆς
 45 ἐξέμαξεν. φίλημά μοι οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ ἀφ' ἧς εἰσῆλ-
 46 θον οὐ ἔδιέλειπεν καταφιλοῦσά μου τοὺς πόδας. ἐλαῖω τὴν
 κεφαλὴν μου οὐκ ἤλειψας· αὕτη δὲ μύρῳ ἤλειψεν τοὺς
 47 πόδας μου. οὐ χάριν, λέγω σοι, ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐ-
 τῆς αἱ πολλαί, ὅτι ἡγάπησεν πολὺ· ᾧ δὲ ὀλίγον ἀφίεται,
 48 ὀλίγον ἀγαπᾷ. εἶπεν δὲ αὐτῇ Ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι.
 49 καὶ ἦρξαντο οἱ συνανακείμενοι λέγειν ἐν ἑαυτοῖς Τίς
 50 οὗτός ἐστιν ὃς καὶ ἁμαρτίας ἀφήσιν; εἶπεν δὲ πρὸς τὴν
 γυναῖκα Ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· πορεύου εἰς εἰρήνην.

1 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καθεξῆς καὶ αὐτὸς διώδενεν κατὰ
 πόλιν καὶ κώμην κηρύσσων καὶ εὐαγγελιζόμενος τὴν βασι-
 2 λείαν τοῦ θεοῦ, καὶ οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ, καὶ γυναῖκές τινες
 αἱ ἦσαν τεθεραπευμέναι ἀπὸ πνευμάτων πονηρῶν καὶ
 ἀσθενειῶν, Μαρία ἡ καλουμένη Μαγδαληνὴ, ἀφ' ἧς δαι-
 3 μόνια ἐπτά ἐξεληλύθει, καὶ Ἰωάννα γυνὴ Χουζᾶ ἐπιτρόπου
 Ἡρώδου καὶ Σουσάννα καὶ ἕτεραι πολλαί, αἵτινες διηκό-
 4 νουν αὐτοῖς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς. Συνι-
 όντος δὲ ὄχλου πολλοῦ καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἐπιπορευομέ-
 5 νων πρὸς αὐτόν εἶπεν διὰ παραβολῆς Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων
 τοῦ σπείραι τὸν σπόρον αὐτοῦ. καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτόν
 ὁ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ κατεπατήθη καὶ τὰ πε-

τεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό. καὶ ἕτερον κατέπεσεν 6
ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν ἐξηράνθη διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἱκμάδα.
καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συνφνεῖσαι 7
αἱ ἄκανθαι ἀπέπνιξαν αὐτό. καὶ ἕτερον ἔπεσεν εἰς τὴν 8
γῆν τὴν ἀγαθὴν, καὶ φυὲν ἐποίησεν καρπὸν ἑκατονταπλα-
σίονα. Ταῦτα λέγων ἐφώνει Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκου-
έτω. Ἐπηρεώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ 9
τίς αὕτη εἴη ἡ παραβολή. ὁ δὲ εἶπεν Ὑμῖν δέδοται 10
γινῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, τοῖς δὲ λοι-
ποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσιν καὶ
ἀκούοντες μὴ συνίωσιν. ἔστιν δὲ αὕτη ἡ παραβολή. Ὁ 11
σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ. οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδὸν 12
εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, εἴτα ἔρχεται ὁ διάβολος καὶ αἶρει τὸν
λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶ-
σιν. οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας ὅι ὅταν ἀκούσωσιν μετὰ χαρᾶς 13
δέχονται τὸν λόγον, καὶ οὗτοι ῥίζαν οὐκ ἔχουσιν, οἱ πρὸς
καιρὸν πιστεύουσιν καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται.
τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσόν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, 14
καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου πορευό-
μενοι συνπνίγονται καὶ οὐ τελεσφοροῦσιν. τὸ δὲ ἐν τῇ 15
καλῇ γῇ, οὗτοί εἰσιν οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ
ἀκούσαντες τὸν λόγον κατέχουσιν καὶ καρποφοροῦσιν ἐν
ὑπομονῇ. Οὐδεὶς δὲ λύχνον ἄψας καλύπτει 16
αὐτὸν σκεύει ἢ ὑποκάτω κλίνης τίθησιν, ἀλλ' ἐπὶ λυχνίας
τίθησιν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσιν τὸ φῶς. οὐ γὰρ 17
ἔστιν κρυπτόν ὃ οὐ φανερόν γενήσεται, οὐδὲ ἀπόκρυφον ὃ
οὐ μὴ γνωσθῇ καὶ εἰς φανερόν ἔλθῃ. Βλέπετε οὖν πῶς 18
ἀκούετε· ὅς ἂν γὰρ ἔχῃ, δοθήσεται αὐτῷ, καὶ ὅς ἂν μὴ ἔχῃ,
καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

Παρεγένετο δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ 19
αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠδύναντο συντυχεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον.
ἀπηγγέλη δὲ αὐτῷ Ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου 20
ἐστήκασιν ἔξω ἰδεῖν θέλοντές σε. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν 21

πρὸς αὐτοὺς Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιοῦντες.

- 22 Ἐγένετο δὲ ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸς ἐνέβη εἰς πλοῖον καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Διέλ-
 23 θωμεν εἰς τὸ πέραν τῆς λίμνης, καὶ ἀνήχθησαν. πλεόν-
 24 των δὲ αὐτῶν ἀφύπνωσεν. καὶ κατέβη λαίλαψ ἄνεμου εἰς τὴν λίμνην¹, καὶ συνεπληροῦντο καὶ ἐκινδύνευον. προσελ-
 θόντες δὲ διήγειραν αὐτὸν λέγοντες Ἐπιστάτα ἐπιστάτα, ἀπολλύμεθα· ὁ δὲ διεγερθεὶς ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ τῷ κλύδωνι τοῦ ὕδατος, καὶ ἐπαύσαντο, καὶ ἐγένετο
 25 γαλήνη. εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ποῦ ἡ πίστις ὑμῶν; φοβη-
 θέντες δὲ ἐθαύμασαν, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν ὅτι καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐπιτάσσει καὶ τῷ ὕδατι,
 26 καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ; Καὶ κατέπλευσαν εἰς τὴν χώραν τῶν Γερασηνῶν, ἣτις ἐστὶν ἀντίπερα τῆς Γαλι-
 27 λαίας. ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν ὑπήντησεν ἀνὴρ τις² ἐκ τῆς πόλεως ἔχων δαιμόνια· καὶ χρόνῳ ἱκανῷ οὐκ ἐνε-
 δύσατο ἱμάτιον, καὶ ἐν οἰκίᾳ οὐκ ἔμενεν ἀλλ' ἐν τοῖς μνη-
 28 μασιν. ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν ἀνακράξας προσέπεσεν αὐτῷ καὶ φωνῇ μεγάλη εἶπεν Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱέ [τοῦ
 29 θεοῦ] τοῦ ὑψίστου; δέομαί σου, μή με βασανίσῃς. Ἐπα-
 ρήγγελλεν³ γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ ἐξελθεῖν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου. πολλοῖς γὰρ χρόνοις συνηρπάκει αὐτόν, καὶ ἐδεσμεύετο ἀλύσειςιν καὶ πέδαις φυλασσόμενος, καὶ
 30 διαρήσσων τὰ δεσμὰ ἠλαύνετο ἄπο⁴ τοῦ δαιμονίου εἰς τὰς ἐρήμους. ἐπηρώτησεν δὲ αὐτόν ὁ Ἰησοῦς Τί σοὶ ὄνομά ἐστιν; ὁ δὲ εἶπεν Λεγιών, ὅτι εἰσῆλθεν δαιμόνια πολλὰ
 31 εἰς αὐτόν. καὶ παρεκάλουν αὐτόν ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν. Ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων
 32 ἱκανῶν ἑβοσκομένη⁵ ἐν τῷ ὄρει· καὶ παρεκάλεσαν αὐτόν ἵνα ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς εἰς ἐκείνους εἰσελθεῖν· καὶ ἐπέτρεψεν
 33 αὐτοῖς. ἐξελθόντα δὲ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ

27 ὑπήντησέν [τις] ἀνὴρ

29 παρήγγειλεν | ὑπὸ

32 βοσκομένων

κρημνοῦ εἰς τὴν λίμνην καὶ ἀπεπνίγη. Ἰδόντες δὲ οἱ 34
 βόσκοντες τὸ γεγονός ἐφυγον καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν
 πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. ἐξῆλθον δὲ ἰδεῖν τὸ γεγονός 35
 καὶ ἦλθαν πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ εὗραν καθήμενον τὸν ἄν-
 θρωπον ἀφ' οὗ τὰ δαιμόνια ἐξῆλθεν ἱματισμένον καὶ σω-
 φρονοῦντα παρὰ τοὺς πόδας [τοῦ] Ἰησοῦ, καὶ ἐφοβήθησαν.
 ἀπήγγειλαν δὲ αὐτοῖς οἱ ἰδόντες πῶς ἐσώθη ὁ δαιμονι- 36
 σθείς. καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆθος τῆς περι- 37
 χώρου τῶν Γερασηνῶν ἀπελθεῖν ἀπ' αὐτῶν, ὅτι φόβῳ
 μεγάλῳ συνείχοντο· αὐτὸς δὲ ἐμβὰς εἰς πλοῖον ὑπέ-
 στρεψεν. ἐδεῖτο δὲ αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ ἀφ' οὗ ἐξεληλύθει 38
 τὰ δαιμόνια εἶναι σὺν αὐτῷ· ἀπέλυσεν δὲ αὐτὸν λέγων
 Ὑπόστρεφε εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ διηγοῦ ὅσα σοι ἐποίησεν 39
 ὁ θεός. καὶ ἀπῆλθεν καθ' ὅλην τὴν πόλιν κηρύσσων ὅσα
 ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.

Ἐν δὲ τῷ ὑποστρέφειν τὸν Ἰησοῦν ἀπεδέξατο 40
 αὐτὸν ὁ ὄχλος, ἦσαν γὰρ πάντες προσδοκῶντες αὐτόν.
 Καὶ ἰδοὺ ἦλθεν ἀνὴρ ᾧ ὄνομα Ἰάειρος, καὶ οὗτος 41
 ἄρχων τῆς συναγωγῆς ὑπῆρχεν, καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς
 πόδας Ἰησοῦ παρεκάλει αὐτόν εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον
 αὐτοῦ, ὅτι θυγάτηρ μονογενὴς ἦν αὐτῷ ὥς ἐτῶν 42
 δώδεκα καὶ αὐτὴ ἀπέθνησκεν. Ἐν δὲ τῷ ὑπάγειν
 αὐτὸν οἱ ὄχλοι συνέπνιγον αὐτόν. καὶ γυνὴ οὖσα 43
 ἐν ρύσει αἵματος ἀπὸ ἐτῶν δώδεκα, ἣτις οὐκ ἴσχυσεν
 ἀπ' οὐδενὸς θεραπευθῆναι, προσελθοῦσα ὀπισθεν ἤψατο 44
 τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, καὶ παραχρῆμα
 ἔστη ἡ ρύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς. καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς 45
 Τίς ὁ ἀψάμενός μου; ἀρνούμενων δὲ πάντων εἶπεν ὁ
 Πέτρος Ἐπιστάτα, οἱ ὄχλοι συνέχουσίν σε καὶ ἀποθλί-
 βουσιν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Ἦψατό μού τις, ἐγὼ 46
 γὰρ ἔγνω δύνάμιν ἐξεληλυθυῖαν ἀπ' ἐμοῦ. ἰδοῦσα δὲ ἡ 47
 γυνὴ ὅτι οὐκ ἔλαθεν τρέμουσα ἦλθεν καὶ προσπε-
 σοῦσα αὐτῷ δι' ἣν αἰτίαν ἤψατο αὐτοῦ ἀπήγγειλεν ἐνώ-

48 πιον παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ ὡς ἰάθη παραχρήμα. ὁ δὲ
 εἶπεν αὐτῇ Θυγάτηρ, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· πορεύου
 49 εἰς εἰρήνην. Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχεται τις παρὰ τοῦ
 ἀρχισυναγώγου λέγων ὅτι Τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ σου,
 50 μηκέτι σκύλλε τὸν διδάσκαλον. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας
 ἀπεκρίθη αὐτῷ Μὴ φοβοῦ, μόνον πίστευσον, καὶ σωθή-
 51 σεται. ἔλθων δὲ εἰς τὴν οἰκίαν οὐκ ἀφῆκεν εἰσελθεῖν τινὰ
 σὺν αὐτῷ εἰ μὴ Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον καὶ τὸν
 52 πατέρα τῆς παιδὸς καὶ τὴν μητέρα. ἔκλαιον δὲ πάντες καὶ
 ἐκόπτοντο αὐτήν. ὁ δὲ εἶπεν Μὴ κλαίετε, οὐ γὰρ ἀπέ-
 53 θανεν ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ, εἰδότες ὅτι
 54 ἀπέθανεν. αὐτὸς δὲ κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς ἐφώνησεν
 55 λέγων Ἡ παῖς, ἔγειρε. καὶ ἐπέστρεψεν τὸ πνεῦμα αὐ-
 τῆς, καὶ ἀνέστη παραχρήμα, καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι
 56 φαγεῖν. καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς αὐτῆς· ὁ δὲ παρήγγειλεν
 αὐτοῖς μηδενὶ εἰπεῖν τὸ γεγονός.

1 Συνακαλεσάμενος δὲ τοὺς δώδεκα ἔδωκεν αὐτοῖς δύ-
 ναμιν¹ καὶ ἐξουσίαν ἐπὶ πάντα τὰ δαιμόνια καὶ νόσους
 2 θεραπεύειν, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς κηρύσσειν τὴν βασι-
 3 λείαν τοῦ θεοῦ καὶ ἰᾶσθαι, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς
 Μηδὲν αἴρετε εἰς τὴν ὁδόν, μήτε ράβδον μήτε πήραν
 μήτε ἄρτον μήτε ἀργύριον, μήτε δύο χιτῶνας ἔχειν.
 4 καὶ εἰς ἣν ἂν οἰκίαν εἰσέλθητε, ἐκεῖ μένετε καὶ ἐκεῖθεν
 5 ἐξέρχεσθε. καὶ ὅσοι ἂν μὴ δέχωνται ὑμᾶς, ἐξερχόμενοι
 6 ὑμῶν ἀποτινάσσετε εἰς μαρτύριον ἐπ' αὐτούς. Ἐξερχό-
 μενοι δὲ διήρχοντο κατὰ τὰς κώμας εὐαγγελιζόμενοι καὶ θε-
 7 ραπεύοντες πανταχοῦ. Ἦκουσεν δὲ Ἡρώδης
 ὁ τετραάρχης τὰ γινόμενα πάντα, καὶ διηπόρει διὰ τὸ λέ-
 8 γεσθαι ὑπὸ τινῶν ὅτι Ἰωάννης ἡγέρθη ἐκ νεκρῶν, ὑπὸ
 τινῶν δὲ ὅτι Ἡλείας ἐφάνη, ἄλλων δὲ ὅτι προφήτης τις
 9 τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. εἶπεν δὲ [ὁ] Ἡρώδης Ἰωάννην ἐγὼ

ἀπεκεφάλισα· τίς δέ ἐστιν οὗτος περὶ οὗ ἀκούω τοιαῦ-
 τα; καὶ ἐζήτει ἰδεῖν αὐτόν. Καὶ ὑποστρέψαν- 10
 τες οἱ ἀπόστολοι διηγήσαντο αὐτῷ ὅσα ἐποίησαν. Καὶ
 παραλαβὼν αὐτοὺς ὑπεχώρησεν κατ' ἰδίαν εἰς πόλιν καλου-
 μένην Βηθσαιδά. οἱ δὲ ὄχλοι γνόντες ἠκολούθησαν αὐτῷ. 11
 καὶ ἀποδεξάμενος αὐτοὺς ἐλάλει αὐτοῖς περὶ τῆς βασιλείας
 τοῦ θεοῦ, καὶ τοὺς χρεῖαν ἔχοντας θεραπείας ἱάτο. Ἡ δὲ 12
 ἡμέρα ἦρξато κλίνειν· προσελθόντες δὲ οἱ δώδεκα εἶπαν
 αὐτῷ Ἀπόλυσον τὸν ὄχλον, ἵνα πορευθέντες εἰς τὰς κύ-
 κλω κώμας καὶ ἀγροὺς καταλύσωσιν καὶ εὗρωσιν ἐπισι-
 τισμόν, ὅτι ὧδε ἐν ἐρήμῳ τόπῳ ἐσμέν. εἶπεν δὲ πρὸς 13
 αὐτοὺς Δότε αὐτοῖς φαγεῖν ὑμεῖς. οἱ δὲ εἶπαν Οὐκ εἰ-
 σὶν ἡμῖν πλεῖον ἢ ἅρτοι πέντε καὶ ἰχθύες δύο, εἰ μῆτι
 πορευθέντες ἡμεῖς ἀγοράσωμεν εἰς πάντα τὸν λαὸν τοῦτον
 βρώματα. ἦσαν γὰρ ὥσεί ἄνδρες πεντακισχίλιοι. εἶπεν 14
 δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ Κατακλίνατε αὐτοὺς κλισίας
 ὥσεί ἀνὰ πεντήκοντα. καὶ ἐποίησαν οὕτως καὶ κατέκλιναν 15
 ἅπαντας. λαβὼν δὲ τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο 16
 ἰχθύας ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν αὐτοὺς καὶ
 κατέκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς παραθεῖναι τῷ ὄχλῳ.
 καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσθησαν πάντες, καὶ ἦρθη τὸ περισ- 17
 σεῦσαν αὐτοῖς κλασμάτων κόφινοι δώδεκα.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν προσευχόμενον κατὰ 18
 μόνας συνῆσαν αὐτῷ οἱ μαθηταί, καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς
 λέγων Τίνα με οἱ ὄχλοι λέγουσιν εἶναι; οἱ δὲ ἀποκρι- 19
 θέντες εἶπαν Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν, ἄλλοι δὲ Ἡλείαν,
 ἄλλοι δὲ ὅτι προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. εἶπεν 20
 δὲ αὐτοῖς Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; Πέτρος δὲ
 ἀποκριθεὶς εἶπεν Τὸν χριστὸν τοῦ θεοῦ. ὁ δὲ ἐπιτιμή- 21
 σας αὐτοῖς παρήγγειλεν μηδενὶ λέγειν τοῦτο, εἰπὼν ὅτι 22
 Δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμα-
 σθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμ-
 ματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἔγερ-

23 θῆναι. Ἔλεγεν δὲ πρὸς πάντας Εἴ τις θέλει ὀπίσω
 μου ἔρχεσθαι, ἄρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν
 24 αὐτοῦ καθ' ἡμέραν, καὶ ἀκολουθείτω μοι. ὃς γὰρ ἂν
 θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν
 ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, οὗτος σώσει αὐτήν.
 25 τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος κερδήσας τὸν κόσμον ὅλον
 26 ἑαυτὸν δὲ ἀπολέσας ἢ ζημιωθείς; ὃς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ
 με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους, τοῦτον ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
 ἐπαισχυνθήσεται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ
 27 πατρὸς καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων. Λέγω δὲ ὑμῖν ἀληθῶς,
 εἰσὶν τινες τῶν αὐτοῦ ἐστηκότων οἱ οὐ μὴ γεύσονται θανά-
 του ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.
 28 Ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὥσπερ ἡμέραι
 ὀκτὼ ἑπαραλαβὼν Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον ἀνέ-
 29 βη εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ προσ-
 εύχεσθαι αὐτὸν τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἕτερον καὶ
 30 ὁ ἱματισμὸς αὐτοῦ λευκὸς ἕξαστράπτων. καὶ ἰδοὺ ἄν-
 δρες δύο συνελάλουν αὐτῷ, οἵτινες ἦσαν Μωυσῆς καὶ
 31 Ἡλείας, οἱ ὀφθέντες ἐν δόξῃ ἔλεγον τὴν ἔξοδον αὐτοῦ ἣν
 32 ἤμελλεν πληροῦν ἐν Ἱερουσαλὴμ. ὁ δὲ Πέτρος καὶ οἱ
 σὺν αὐτῷ ἦσαν βεβαρημένοι ὕπνῳ· διαγρηγορήσαντες δὲ
 εἶδαν τὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο ἄνδρας τοὺς συνε-
 33 στῶτας αὐτῷ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαχωρίζεσθαι αὐτοὺς
 ἀπ' αὐτοῦ εἶπεν ὁ Πέτρος πρὸς τὸν Ἰησοῦν Ἐπιστάτα,
 καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὧδε εἶναι, καὶ ποιήσωμεν σκηνὰς τρεῖς,
 μίαν σοὶ καὶ μίαν Μωυσεῖ καὶ μίαν Ἡλείᾳ, μὴ εἰδὼς ὁ
 34 λέγει. ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος ἐγένετο νεφέλη καὶ ἐπε-
 σκίαζεν αὐτούς· ἐφοβήθησαν δὲ ἐν τῷ εἰσελθεῖν αὐτοὺς
 35 εἰς τὴν νεφέλην. καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης λέ-
 γουσα Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἐκλεκτός, αὐτοῦ
 36 ἀκούετε. καὶ ἐν τῷ γενέσθαι τὴν φωνὴν εὐρέθη Ἰησοῦς
 μόνος. καὶ αὐτοὶ ἐσίγησαν καὶ οὐδενὶ ἀπήγγειλαν ἐν ἐκεί-
 ναις ταῖς ἡμέραις οὐδὲν ὧν ἑώρακαν.

Ἐγένετο δὲ τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ κατελθόντων αὐτῶν ἀπὸ 37
 τοῦ ὄρους συνήνητησεν αὐτῷ ὄχλος πολὺς. καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ 38
 ἀπὸ τοῦ ὄχλου ἐβόησεν λέγων Διδάσκαλε, δέομαί σου
 ἐπιβλέψαι ἐπὶ τὸν υἱόν μου, ὅτι μονογενὴς μοί ἐστιν,
 καὶ ἰδοὺ πνεῦμα λαμβάνει αὐτόν, καὶ ἐξέφνης κράζει, 39
 καὶ σπαράσσει αὐτόν μετὰ ἀφροῦ καὶ μόλις ἀποχωρεῖ·
 ἀπ' αὐτοῦ συντρίβον αὐτόν· καὶ ἐδεήθην τῶν μαθητῶν 40
 σου ἵνα ἐκβάλωσιν αὐτό, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν. ἀπο- 41
 κριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ὡ γενεὰ ἄπιστος καὶ διε-
 στραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι πρὸς ὑμᾶς καὶ ἀνέξομαι
 ὑμῶν; προσάγαγε ὧδε τὸν υἱόν σου. ἔτι δὲ προσερχο- 42
 μένου αὐτοῦ ἔρρηξεν αὐτόν τὸ δαιμόνιον καὶ συνεσπάρα-
 ξεν· ἐπετίμησεν δὲ ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ,
 καὶ ἰάσατο τὸν παῖδα καὶ ἀπέδωκεν αὐτόν τῷ πατρὶ
 αὐτοῦ. ἐξεπλήσσοντο δὲ πάντες ἐπὶ τῇ μεγαλειότητι τοῦ 43
 θεοῦ.

Πάντων δὲ θαυμαζόντων ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίει εἶπεν
 πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ Θέσθε ὑμεῖς εἰς τὰ ὧτα ὑμῶν 44
 τοὺς λόγους τούτους, ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει
 παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων. οἱ δὲ ἡγνούν· τὸ 45
 ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἦν παρακεκαλυμμένον ἀπ' αὐτῶν ἵνα μὴ
 αἰσθωνται αὐτό, καὶ ἐφοβοῦντο ἐρωτῆσαι αὐτόν περὶ τοῦ
 ῥήματος τούτου. Εἰσῆλθεν δὲ διαλογισμὸς ἐν 46
 αὐτοῖς, τὸ τίς ἂν εἴη μείζων αὐτῶν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἰδὼς 47
 τὸν διαλογισμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν ἐπιλαβόμενος παι-
 δίον ἔστησεν αὐτὸ παρ' ἑαυτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ὅς ἂν 48
 δέξηται τοῦτο τὸ παιδίον ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου ἐμὲ δέχε-
 ται, καὶ ὅς ἂν ἐμὲ δέξηται δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με·
 ὁ γὰρ μικρότερος ἐν πᾶσιν ὑμῖν ὑπάρχων οὗτός ἐστιν
 μέγας. Ἀποκριθεὶς δὲ Ἰωάννης εἶπεν Ἐπι- 49
 στάτα, εἶδαμέν τινα ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαι-
 μόνια, καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν.

50 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν Ἰησοῦς Μὴ κωλύετε, ὅς γάρ οὐκ ἔστιν καθ' ὑμῶν ὑπὲρ ὑμῶν ἐστίν.

51 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλήμψεως αὐτοῦ καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον ἐστήριξεν τοῦ
52 πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸ προσώπου αὐτοῦ. Καὶ πορευθέντες εἰσῆλθον εἰς κώμην
53 Σαμαρειτῶν, ὡς ἐτοιμάσαι αὐτῷ· καὶ οὐκ ἐδέξαντο αὐτόν, ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν πορευόμενον εἰς Ἱερουσαλήμ.
54 Ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης εἶπαν Κύριε, θέλεις εἰπῶμεν πῶρ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ
55 ἀναλῶσαι αὐτούς; στραφεὶς δὲ ἐπετίμησεν αὐτοῖς. καὶ
56 ἐπορεύθησαν εἰς ἑτέραν κώμην.

57 Καὶ πορευομένων αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ εἶπέν τις πρὸς
58 αὐτόν Ἀκολουθήσω σοι ὅπου εἶαν ἀπέρχη. καὶ εἶπεν αὐτῷ [ὁ] Ἰησοῦς Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνειν. Εἶπεν δὲ πρὸς ἕτερον Ἀκολουθεῖ μοι. ὁ δὲ εἶπεν Ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον
59 ἀπελθόντι θάψαι τὸν πατέρα μου. εἶπεν δὲ αὐτῷ Ἀφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς, σὺ δὲ ἀπελθὼν
60 διάγγελλε τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. εἶπεν δὲ καὶ ἕτερος Ἀκολουθήσω σοι, κύριε· πρῶτον δὲ ἐπίτρεψόν μοι ἀποτάξασθαι τοῖς εἰς τὸν οἶκόν μου. εἶπεν δὲ [πρὸς αὐτόν] ὁ Ἰησοῦς Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα ἐπ' ἄροτρον καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω εὐθετὸς ἐστὶν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.

1 Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ κύριος ἑτέρους ἐβδομήκοντα [δύο] καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνὰ δύο [δύο] πρὸ προσώπου αὐτοῦ εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον οὗ ἤμελλεν αὐτὸς ἔρχεσθαι. ἔλεγεν δὲ πρὸς αὐτούς Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ

ὅπως ἐργάτας ἐκβάλλῃ εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ. ὑπάγετε· 3
 ἰδοὺ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἄρνας ἐν μέσῳ λύκων. μὴ βα- 4
 σταίετε βαλλάντιον, μὴ πήραν, μὴ ὑποδήματα, καὶ μηδέ-
 να κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπάσησθε. εἰς ἣν δ' ἂν εἰσέλθῃτε 5
 οἰκίαν πρῶτον λέγετε Εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ. καὶ ἐὰν 6
 ἐκεῖ ἢ υἱὸς εἰρήνης, ἐπαναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρή-
 νη ὑμῶν· εἰ δὲ μὴγε, ἐφ' ὑμᾶς ἀνακάμψει. ἐν αὐτῇ δὲ 7
 τῇ οἰκίᾳ μένετε, ἔσθοντες καὶ πίνοντες τὰ παρ' αὐτῶν,
 ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. μὴ μεταβαίνετε ἐξ 8
 οἰκίας εἰς οἰκίαν. καὶ εἰς ἣν ἂν πόλιν εἰσέρχησθε καὶ 9
 δέχωνται ὑμᾶς, ἐσθίετε τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν, καὶ θερα-
 πεύετε τοὺς ἐν αὐτῇ ἀσθενεῖς, καὶ λέγετε αὐτοῖς Ἡγγικεν 10
 ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν εἰσέλ-
 θῃτε καὶ μὴ δέχωνται ὑμᾶς, ἐξελθόντες εἰς τὰς πλατείας 11
 αὐτῆς εἴπατε Καὶ τὸν κονιορτὸν τὸν κολληθέντα ἡμῖν
 ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν εἰς τοὺς πόδας ἀπομασσόμεθα ὑμῖν·
 πλὴν τοῦτο γνώσκετε ὅτι ἡγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.
 λέγω ὑμῖν ὅτι Σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεκτότερον 12
 ἔσται ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. Οὐαὶ σοι, Χοραζεῖν· οὐαὶ σοι, 13
 Βηθσαιδά· ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγενήθησαν αἱ
 δυνάμεις αἱ γινόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ
 σποδῷ καθήμενοι μετενόησαν. πλὴν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι 14
 ἀνεκτότερον ἔσται ἐν τῇ κρίσει ἢ ὑμῖν. Καὶ σύ, Καφαρ- 15
 ναοὺμ, μὴ ἕως οὐρανοῦ ὕψωθήσῃ; ἕως τοῦ ἁδοῦ
 ἡ καταβήσῃ. Ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει, καὶ ὁ ἀθε- 16
 τῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν ἀθετεῖ τὸν ἀπο-
 στείλαντά με. Ὑπέστρεψαν δὲ οἱ ἐβδομήκον- 17
 τα [δύο] μετὰ χαρᾶς λέγοντες Κύριε, καὶ τὰ δαιμόνια
 ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν τῷ ὀνόματί σου. εἶπεν δὲ αὐ- 18
 τοῖς Ἐθεώρουν τὸν Σατανᾶν ὥς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐ-
 ρανοῦ πεσόντα. ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ 19
 πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν
 δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἁδικήσῃ.

20 πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσεται, χαίρετε δὲ ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγγέγραπται ἐν
21 τοῖς οὐρανοῖς. Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἡγαλλιάσατο

τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ καὶ εἶπεν Ἐξομολογοῦμαί σοι, πάτερ κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις· ναί, ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως εὐδοκία ἐγένετο ἔμπροσθέν

22 σου. Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρός μου, καὶ οὐδεὶς γινώσκει τίς ἐστίν ὁ υἱὸς εἰ μὴ ὁ πατήρ, καὶ τίς ἐστίν ὁ πατήρ εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ὃ ἂν βούληται ὁ υἱὸς

23 ἀποκαλύψαι. Καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς κατ' ἰδίαν εἶπεν Μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες ἃ βλέπετε.

24 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφητῆται καὶ βασιλεῖς ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε καὶ οὐκ εἶδαν, καὶ ἀκούσαι ἃ ἀκούετε καὶ οὐκ ἤκουσαν.

25 Καὶ ἰδοὺ νομικός τις ἀνέστη ἐκπειράζων αὐτὸν λέγων Διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτόν Ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; πῶς

27 ἀναγινώσκεις; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχύϊ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. εἶπεν δὲ

29 αὐτῷ Ὁρθῶς ἀπεκρίθης· τοῦτο ποίει καὶ ζήσῃ. Ὁ δὲ θέλων δικαιοῦσαι ἑαυτὸν εἶπεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν Καὶ τίς ἐστίν μου πλησίον;

30 ὑπολαβὼν ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ἀνθρωπὸς τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱερειχὰ καὶ λησταῖς περιέπεσεν, οἱ καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν καὶ πληγὰς

31 ἐπιθέντες ἀπῆλθον ἀφέντες ἡμιθανῆ. κατὰ συγκυρίαν δὲ ἱερεὺς τις κατέβαινεν [ἐν] τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, καὶ ἰδὼν αὐτὸν

32 ἀντιπαρῆλθεν· ὁμοίως δὲ καὶ Λευεΐτης κατὰ τὸν τόπον ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ἀντιπαρῆλθεν. Σαμαρείτης δὲ τις ὁδεύων

34 ἦλθεν κατ' αὐτὸν καὶ ἰδὼν ἐσπλαγχνίσθη, καὶ προσελθὼν κατέδησεν τὰ τραύματα αὐτοῦ ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον,

ἐπιβιβάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος ἤγαγεν αὐτὸν εἰς
 πανδοχείον καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ. καὶ ἐπὶ τὴν αὐρίον ἐκ- 35
 βαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκεν τῷ πανδοχεῖ καὶ εἶπεν Ἐπι-
 μελήθητι αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἂν προσδαπανήσης ἐγὼ ἐν τῷ
 ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι. τίς τούτων τῶν τριῶν 36
 πλησίον δοκεῖ σοι γεγονέναι τοῦ ἐμπεισόντος εἰς τοὺς λη-
 στάς; ὁ δὲ εἶπεν Ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ. εἶπεν 37
 δὲ αὐτῷ [ὁ] Ἰησοῦς Πορεύου καὶ σὺ ποιεῖ ὁμοίως.

Ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺς αὐτὸς εἰσῆλθεν εἰς κώμην 38
 τινά· γυνή δέ τις ὀνόματι Μάρθα ὑπεδέξατο αὐτὸν εἰς τὴν
 οἰκίαν. καὶ τῇδε ἦν ἀδελφὴ καλουμένη Μαριάμ, [ἡ] καὶ 39
 παρακαθεσθεῖσα πρὸς τοὺς πόδας τοῦ κυρίου ἤκουεν τὸν λό-
 γον αὐτοῦ. ἡ δὲ Μάρθα περιεσπᾶτο περὶ πολλὴν διακονί- 40
 αν· ἐπιστᾶσα δὲ εἶπεν Κύριε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἡ ἀδελφὴ
 μου μόνην με κατέλειπεν διακονεῖν; εἰπὼν οὖν αὐτῇ ἵνα
 μοι συναντιλάβηται. ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ κύριος 41
 Μάρθα Μάρθα, ἡμεριμνᾷς καὶ θορυβάῃ περὶ πολλά, ὀλί-
 γων δέ ἐστιν χρεῖα ἡ ἐνός· Μαριάμ γὰρ τὴν ἀγαθὴν 42
 μερίδα ἐξελέξατο ἣτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται αὐτῆς.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ προσευχό- 1
 μενον, ὡς ἐπαύσατο, εἶπέν τις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς
 αὐτόν Κύριε, δίδαξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι, καθὼς καὶ
 Ἰωάννης ἐδίδαξεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. εἶπεν δὲ αὐτοῖς 2
 Ὅταν προσεύχησθε, λέγετε Πάτερ, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά
 σου· ἐλθάτω ἡ βασιλεία σου· τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιού- 3
 σιον δίδου ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν· καὶ ἄφες ἡμῖν τὰς ἁμαρ- 4
 τίας ἡμῶν, καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀφίομεν παντὶ ὀφείλουσι ἡμῖν·
 καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν. Καὶ 5
 εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Τίς ἐξ ὑμῶν ἔξει φίλον καὶ πορεύσε-
 ται πρὸς αὐτὸν μεσονυκτίου καὶ ἐπὶ αὐτῷ Φίλε, χρήσόν
 μοι τρεῖς ἄρτους, ἐπειδὴ φίλος μου παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ 6
 πρὸς με καὶ οὐκ ἔχω ὃ παραθήσω αὐτῷ· κακεῖνος ἔσωθεν 7

ἀποκριθεὶς εἶπη Μὴ μοι κόπους παρέχε· ἤδη ἡ θύρα
 κέκλεισται, καὶ τὰ παῖδιά μου μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν κοίτην
 8 εἰσίν· οὐ δύναμαι ἀναστὰς δοῦναί σοι. λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ
 οὐ δώσει αὐτῷ ἀναστὰς διὰ τὸ εἶναι φίλον αὐτοῦ, διὰ γε
 τὴν ἀναιδίαν αὐτοῦ ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ ὅσων χρή-
 9 ζει. Καὶ γὰρ ὑμῖν λέγω, αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖ-
 10 τε, καὶ εὐρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. πᾶς γὰρ
 ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὐρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι
 11 ἁνοιγήσεται. τίνα δὲ ἐξ ὑμῶν τὸν πατέρα αἰτήσῃ ὁ
 12 υἱὸς ἢ ἰχθύν, μὴ ἀντὶ ἰχθύος ὄφιν αὐτῷ ἐπιδώσει; ἢ καὶ
 13 αἰτήσῃ ὄν, ἐπιδώσει αὐτῷ σκορπίον; εἰ οὖν ὑμεῖς πονη-
 ροὶ ὑπάρχοντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις
 ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατήρ [ὁ] ἐξ οὐρανοῦ δώσει πνεῦμα
 ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν.

14 Καὶ ἦν ἐκβάλλων δαιμόνιον κωφόν· ἐγένετο δὲ τοῦ
 δαιμονίου ἐξελθόντος ἐλάλησεν ὁ κωφός. Καὶ ἐθαύμασαν
 15 οἱ ὄχλοι· τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπαν Ἐν Βεεζεβοὺλ τῷ
 16 ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια· ἕτεροι δὲ
 17 πειράζοντες σημεῖον ἐξ οὐρανοῦ ἐζήτουν παρ' αὐτοῦ. αὐ-
 τὸς δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὰ διανοήματα εἶπεν αὐτοῖς Πᾶσα
 βασιλεία ἔφ' ἑαυτὴν διαμερισθεῖσα ἔρημουται, καὶ οἶκος
 18 ἐπὶ οἶκον πίπτει. εἰ δὲ καὶ ὁ Σατανᾶς ἐφ' ἑαυτὸν διεμερί-
 σθη, πῶς σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; ὅτι λέγετε ἐν
 19 Βεεζεβοὺλ ἐκβάλλειν με τὰ δαιμόνια. εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Βεεζε-
 βοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλ-
 20 λουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ ἡμῶν κριταὶ ἔσονται. εἰ δὲ ἐν
 δακτύλῳ θεοῦ [ἐγὼ] ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν
 21 ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ὅταν ὁ ἰσχυρὸς καθωπλι-
 σμένος φυλάσῃ τὴν ἑαυτοῦ αὐλήν, ἐν εἰρήνῃ ἐστὶν τὰ
 22 ὑπάρχοντα αὐτοῦ· ἐπὶ δὲ ἰσχυρότερος αὐτοῦ ἐπελθὼν
 νικήσῃ αὐτόν, τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ αἶρει ἐφ' ἣ ἐπεποιθεῖ,
 23 καὶ τὰ σκῦλα αὐτοῦ διαδίδωσιν. ὁ μὴ ὦν μετ' ἐμοῦ

10 ἀνοίγεται

11 αἰτήσῃ τὸν πατέρα ἢ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ [καὶ]

17 διαμερισθεῖσα ἐφ' ἑαυτήν

19 κριταὶ ὑμῶν

κατ' ἐμοῦ ἐστίν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπί-
ζει. Ὅταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀν- 24
θρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἁνάπαυσιν,
καὶ μὴ εὐρίσκον [τότε] λέγει Ὑποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν
μου ὅθεν ἐξῆλθον· καὶ ἐλθὼν εὐρίσκει [σχολαζόντα,] σεσα- 25
ρωμένον καὶ κεκοσμημένον. τότε πορεύεται καὶ παραλαμ- 26
βάνει ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ ἐπτά, καὶ εἰσελ-
θόντα κατοικεῖ ἐκεῖ, καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου
ἐκείνου χεῖρονα τῶν πρώτων. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ 27

λέγειν αὐτὸν ταῦτα ἐπάρασά τις φωνὴν γυνὴ ἐκ τοῦ ὄχλου
εἶπεν αὐτῷ Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε καὶ
μαστοὶ οὓς ἐθήλασας· αὐτὸς δὲ εἶπεν Μενοῦν μακάριοι 28
οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ φυλάσσοντες.

Τῶν δὲ ὄχλων ἐπαθροισμένων ἤρξατο λέγειν Ἡ 29
γενεὰ αὕτη γενεὰ πονηρά ἐστιν· σημεῖον ζητεῖ, καὶ σημεί-
ον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωῆ. καθὼς γὰρ 30
ἐγένετο [ὁ] Ἰωῆς τοῖς Νινευείταις σημεῖον, οὕτως ἔσται
καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τῇ γενεᾷ ταύτῃ. βασίλισσα 31
νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς
γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτούς· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν
περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος, καὶ ἰδοὺ
πλείον Σολομῶνος ᾧδε. ἄνδρες Νινευεῖται ἀναστήσονται 32
ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινούσιν
αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωῆ, καὶ ἰδοὺ
πλείον Ἰωῆ ᾧδε. Οὐδεὶς λύχνον ἄψας εἰς κρύπτην τίθη- 33
σιν οὐδὲ ὑπὸ τὸν μόδιον ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἵνα οἱ
εἰσπορευόμενοι τὸ φῶς βλέπωσιν. Ὁ λύχνος τοῦ σώμα- 34
τός ἐστιν ὁ ὀφθαλμὸς σου. ὅταν ὁ ὀφθαλμὸς σου ἀπλοῦς
ᾖ, καὶ ὅλον τὸ σῶμά σου φωτινὸν ἐστίν· ἐπὰν δὲ πονηρὸς
ᾖ, καὶ τὸ σῶμά σου σκοτινόν. Ἰσκόπει οὖν μὴ τὸ φῶς τὸ 35
ἐν σοὶ σκότος ἐστίν. εἰ οὖν τὸ σῶμά σου ὅλον φωτινόν, 36
μὴ ἔχον μέρος τι σκοτινόν, ἔσται φωτινὸν ὅλον ὡς ὅταν
ὁ λύχνος ὁ τῇ ἀστραπῇ φωτίξῃ σε.

37 Ἐν δὲ τῷ λαλήσαι ἐρωτᾷ αὐτὸν Φαρισαῖος ὅπως ἀρι-
 38 στήσῃ παρ' αὐτῷ· εἰσελθὼν δὲ ἀνέπεσεν. ὁ δὲ Φαρισαῖος
 ἰδὼν ἐθαύμασεν ὅτι οὐ πρῶτον ἐβαπτίσθη πρὸ τοῦ ἀρί-
 39 στου. εἶπεν δὲ ὁ κύριος πρὸς αὐτόν· Νῦν ὑμεῖς οἱ Φαρι-
 σαῖοι τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πίνακος καθαρίζετε,
 40 τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέμει ἀρπαγῆς καὶ πονηρίας. ἄφρονες,
 41 οὐχ ὁ ποιήσας τὸ ἔξωθεν καὶ τὸ ἔσωθεν ἐποίησεν; πλὴν
 τὰ ἐνόντα δότε ἐλεημοσύνην, καὶ ἰδοὺ πάντα καθαρὰ ὑμῖν
 42 ἐστίν. ἀλλὰ οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀποδεκατοῦτε
 τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ πῆγανον καὶ πᾶν λάχανον, καὶ παρέρ-
 χεσθε τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ· ταῦτα δὲ ἔδει
 43 ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ παρεῖναι. οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις,
 ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ
 44 τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς. οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι ἐστὲ ὡς
 τὰ μνημεῖα τὰ ἄδηλα, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ περιπατοῦντες
 45 ἐπάνω οὐκ οἶδασιν. Ἀποκριθεὶς δὲ τις τῶν νομικῶν λέγει
 46 αὐτῷ· Διδάσκαλε, ταῦτα λέγων καὶ ἡμᾶς ὑβρίζεις. ὁ δὲ
 εἶπεν· Καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς οὐαί, ὅτι φορτίζετε τοὺς
 ἀνθρώπους φορτία δυσβάστακτα, καὶ αὐτοὶ ἐνὶ τῶν δακτύ-
 47 λων ὑμῶν οὐ προσψαύετε τοῖς φορτίοις. οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι
 οἰκοδομεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν προφητῶν οἱ δὲ πατέρες ὑμῶν
 48 ἀπέκτειναν αὐτούς. ἄρα μάρτυρές ἐστε καὶ συνευδοκεῖτε
 τοῖς ἔργοις τῶν πατέρων ὑμῶν, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἀπέκτειναν
 49 αὐτοὺς ὑμεῖς δὲ οἰκοδομεῖτε. διὰ τοῦτο καὶ ἡ σοφία τοῦ
 θεοῦ εἶπεν· Ἀποστελῶ εἰς αὐτοὺς προφῆτας καὶ ἀποστό-
 50 λους, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενοῦσιν καὶ διώξουσιν, ἵνα ἐκζη-
 τηθῇ τὸ αἷμα πάντων τῶν προφητῶν τὸ ἑκκεχυμένον ἀπὸ
 51 καταβολῆς κόσμου ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης, ἀπὸ αἵματος
 Ἀβελ ἕως αἵματος Ζαχαρίου τοῦ ἀπολομένου μεταξὺ τοῦ
 θυσιαστηρίου καὶ τοῦ οἴκου· ναί, λέγω ὑμῖν, ἐκζητηθήσεται
 52 ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς, ὅτι
 ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως· αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθατε
 53 καὶ τοὺς εἰσερχομένους ἐκωλύσατε.

Κἀκεῖθεν

ἐξελθόντος αὐτοῦ ἤρξαντο οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι δεινῶς ἐνέχειν καὶ ἀποστοματίζειν αὐτὸν περὶ πλειόνων, ἐνεδρεύοντες αὐτὸν θηρεῦσαί τι ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. 54

Ἐν οἷς ἐπισυναχθεῖσὼν τῶν μυριάδων τοῦ ὄχλου, ὥστε 1 καταπατεῖν ἀλλήλους, ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ πρῶτον Προσέχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς ζύμης, ἥτις ἐστὶν ὑπόκρισις, τῶν Φαρισαίων. Οὐδὲν δὲ συγκεκαλυμ- 2 μένον ἐστὶν ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. ἀνθ' ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἶπατε ἐν τῷ 3 φωτὶ ἀκουσθήσεται, καὶ ὃ πρὸς τὸ οὖς ἐλαλήσατε ἐν τοῖς ταμείοις κηρυχθήσεται ἐπὶ τῶν δωματίων. Λέγω δὲ ὑμῖν 4 τοῖς φίλοις μου, μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα καὶ μετὰ ταῦτα μὴ ἐχόντων περισσότερόν τι ποιῆσαι. ὑποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα φοβηθῆτε· φοβήθητε τὸν 5 μετὰ τὸ ἀποκτεῖναι ἔχοντα ἐξουσίαν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γέενναν· ναί, λέγω ὑμῖν, τοῦτον φοβήθητε. οὐχὶ πέντε 6 στρουθία πωλοῦνται ἀσσαρίων δύο; καὶ ἐν ἑξ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἐπιλελησμένον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. ἀλλὰ καὶ αἱ 7 τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν πᾶσαι ἡρίθμυνται· μὴ φοβεῖσθε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε. Λέγω δὲ ὑμῖν, πᾶς 8 ὅς ἂν ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁμολογήσῃ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ· ὁ δὲ ἀρνησάμενός με ἐνώπιον τῶν 9 ἀνθρώπων ἀπαρνηθήσεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ. Καὶ πᾶς ὅς ἐρεῖ λόγον εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, 10 ἀφεθήσεται αὐτῷ· τῷ δὲ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα βλασφημήσαντι οὐκ ἀφεθήσεται. Ὅταν δὲ εἰσφέρωσιν ὑμᾶς ἐπὶ 11 τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, μὴ μεριμνήσητε πῶς [ἢ τί] ἀπολογήσησθε ἢ τί εἴπητε· τὸ 12 γὰρ ἅγιον πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ ᾧ ᾧ δεῖ εἰπεῖν.

Εἶπεν δέ τις ἐκ τοῦ ὄχλου αὐτῷ Διδά- 13 σκαλε, εἰπὲ τῷ ἀδελφῷ μου μερίσασθαι μετ' ἐμοῦ τὴν κληρονομίαν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Ἀνθρωπε, τίς με κατέ- 14

15 στησεν κριτὴν ἢ μεριστὴν ἐφ' ὑμᾶς; εἶπεν δὲ πρὸς αὐ-
 τοὺς Ὁρᾶτε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ πάσης πλεονεξίας, ὅτι
 οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἢ ζωῇ αὐτοῦ ἐστὶν ἐκ τῶν
 16 ὑπαρχόντων αὐτῷ. Εἶπεν δὲ παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς
 λέγων Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφόρησεν ἡ χώρα.
 17 καὶ διελογίζετο ἐν αὐτῷ λέγων Τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω
 18 ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου; καὶ εἶπεν Τοῦτο ποιήσω·
 καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ
 19 συνάξω ἐκεῖ πάντα τὸν σίτον καὶ τὰ ἀγαθὰ μου, καὶ
 ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου Ψυχή, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ [κείμενα εἰς
 20 ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε], εὐφραίνου. εἶπεν δὲ
 αὐτῷ ὁ θεὸς Ἄφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου αἰ-
 21 τοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας, τίني ἔσται; [Οὕτως ὁ θη-
 22 σαυρίζων αὐτῷ καὶ μὴ εἰς θεὸν πλουτῶν.] Εἶ-
 πεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς [αὐτοῦ] Διὰ τοῦτο ἰλέγω ὑμῖν,
 μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι [ὑμῶν]
 23 τί ἐνδύσησθε. ἡ γὰρ ψυχὴ πλεῖον ἐστὶν τῆς τροφῆς καὶ
 24 τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος. κατανοήσατε τοὺς κόρακας ὅτι
 οὐ σπεύρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν, οἷς οὐκ ἔστιν ταμεῖον
 οὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ θεὸς τρέφει αὐτούς· πόσῳ μᾶλλον
 25 ὑμεῖς διαφέρετε τῶν πετεινῶν. τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν
 26 δύναται ἑπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ προσθεῖναι πῆχυν; εἰ οὖν
 οὐδὲ ἐλάχιστον δύνασθε, τί περὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε;
 27 κατανοήσατε τὰ κρίνα πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει·
 λέγω δὲ ὑμῖν, οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιε-
 28 βάλετο ὡς ἐν τούτων. εἰ δὲ ἐν ἀγρῷ τὸν χόρτον ὄντα
 σήμερον καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ θεὸς οὕτως
 29 ἀμφιάζει, πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι. καὶ ὑμεῖς μὴ
 30 ζητεῖτε τί φάγητε καὶ τί πίητε, καὶ μὴ μετεωρίζεσθε, ταῦ-
 τα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητοῦσιν, ὑμῶν δὲ ὁ
 31 πατὴρ οἶδεν ὅτι χρήσετε τούτων· πλὴν ζητεῖτε τὴν βασι-
 32 λεῖαν αὐτοῦ, καὶ ταῦτα προστεθήσεται ὑμῖν. μὴ φοβοῦ,
 τὸ μικρὸν ποιῆμιον, ὅτι εὐδόκησεν ὁ πατὴρ ὑμῶν δοῦναι

ὑμῖν τὴν βασιλείαν. Πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν 33
 καὶ δότε ἐλεημοσύνην· ποιήσατε ἑαυτοῖς βαλλάντια μὴ
 παλαιούμενα, θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς,
 ὅπου κλέπτῃς οὐκ ἐγγίζει οὐδὲ σῆς διαφθείρει· ὅπου γάρ 34
 ἔστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδιά ὑμῶν ἔσται.
 Ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὁσφύες περιεζωσμέναι καὶ οἱ λύχνοι 35
 καιόμενοι, καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις προσδεχομένοις 36
 τὸν κύριον ἑαυτῶν πότε ἀναλύσῃ ἐκ τῶν γάμων, ἵνα ἔλθόν-
 τος καὶ κρούσαντος εὐθέως ἀνοίξωσιν αὐτῷ. μακάριοι οἱ 37
 δούλοι ἐκεῖνοι, οὓς ἔλθων ὁ κύριος εὐρήσει γρηγοροῦντας·
 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι περιζώσεται καὶ ἀνακλινεῖ αὐτοὺς καὶ
 παρελθὼν διακονήσει αὐτοῖς. κἂν ἐν τῇ δευτέρᾳ κἂν ἐν 38
 τῇ τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ καὶ εὕρῃ οὕτως, μακάριοί εἰσιν
 ἐκεῖνοι. τοῦτο δὲ γινώσκετε ὅτι εἰ ἤδει ὁ οἰκοδεσπότης 39
 ποῖα ὥρα ὁ κλέπτῃς ἔρχεται, ἔγρηγόρησεν ἂν καὶ οὐκ ἄ-
 φῆκεν διορυχθῆναι τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ὑμεῖς γίνεσθε 40
 ἔτοιμοι, ὅτι ἢ ὥρα οὐ δοκεῖτε ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχε-
 ται. Εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος Κύριε, πρὸς ἡμᾶς τὴν παρα- 41
 βολὴν ταύτην λέγεις ἢ καὶ πρὸς πάντας; καὶ εἶπεν ὁ 42
 κύριος Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς οἰκονόμος, ὁ φρόνιμος, ὃν
 καταστήσει ὁ κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ τοῦ διδόναι
 ἐν καιρῷ [τὸ] σιτομέτριον; μακάριος ὁ δούλος ἐκεῖνος, ὃν 43
 ἔλθων ὁ κύριος αὐτοῦ εὐρήσει ποιῶντα οὕτως· ἀληθῶς 44
 λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστή-
 σει αὐτόν. εἰ δὲ εἶπῃ ὁ δούλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ 45
 αὐτοῦ Χρονίζει ὁ κύριός μου ἔρχεσθαι, καὶ ἄρξηται τύ-
 πτειν τοὺς παῖδας καὶ τὰς παιδίσκας, ἐσθίειν τε καὶ πίνειν
 καὶ μεθύσκεσθαι, ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν 46
 ἡμέρᾳ ἢ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ἢ οὐ γινώσκει, καὶ διχο-
 τομήσει αὐτὸν καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων
 θήσει. ἐκεῖνος δὲ ὁ δούλος ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου 47
 αὐτοῦ καὶ μὴ ἐτοιμάσας ἢ ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐ-

48 τοῦ δαρήσεται πολλὰς· ὁ δὲ μὴ γνοὺς ποιήσας δὲ ἄξια
 πληγῶν δαρήσεται ὀλίγας. παντὶ δὲ ᾧ ἐδόθη πολὺ, πολὺ
 ζητηθήσεται παρ' αὐτοῦ, καὶ ᾧ παρέθεντο πολὺ, περισσό-
 49 τερον αἰτήσουσιν αὐτόν. Πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν,
 50 καὶ τί θέλω εἰ ἤδη ἀνήφθη; βάπτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆ-
 51 ναι, καὶ πῶς συνέχομαι ἕως ὅτου τελεσθῇ. δοκεῖτε ὅτι
 εἰρήνην παρεγενόμην δοῦναι ἐν τῇ γῇ; οὐχί, λέγω ὑμῖν,
 52 ἀλλ' ἢ διαμερισμόν. ἔσονται γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν
 ἐνὶ οἴκῳ διαμεμερισμένοι, τρεῖς ἐπὶ δυσὶν καὶ δύο ἐπὶ
 53 τρισίν, διαμερισθήσονται πατὴρ ἐπὶ υἱῷ καὶ γιὸς ἐπὶ
 πατρί, μήτηρ ἐπὶ θυγατέρα καὶ θυγάτηρ ἐπὶ τὴν μητέ-
 ρα, πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην αὐτῆς καὶ νύμφη ἐπὶ τὴν
 54 πενθεράν. Ἔλεγεν δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις Ὅταν
 ἴδῃτε νεφέλην ἀνατέλλουσαν ἐπὶ δυσμῶν, εὐθέως λέ-
 55 γετε ὅτι Ὁμβρος ἔρχεται, καὶ γίνεται οὕτως· καὶ ὅταν
 νότον πνέοντα, λέγετε ὅτι Καύσων ἔσται, καὶ γίνεται.
 56 ὑποκριταί, τὸ πρόσωπον τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ οἴδατε
 δοκιμάζειν, τὸν «καιρὸν δέ» τοῦτον πῶς οὐκ οἴδατε δοκιμά-
 57 ζειν; Τί δὲ καὶ ἀφ' ἐαυτῶν οὐ κρίνετε τὸ δίκαιον; ὥς
 58 γὰρ ὑπάγεις μετὰ τοῦ ἀντιδίκου σου ἐπ' ἄρχοντα, ἐν τῇ
 ὁδῷ δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι [ἀπ'] αὐτοῦ, μὴ ποτε κατα-
 σύρῃ σε πρὸς τὸν κριτὴν, καὶ ὁ κριτὴς σε παραδώσει τῷ
 59 πράκτορι, καὶ ὁ πράκτωρ σε βαλεῖ εἰς φυλακὴν. λέγω
 σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκείθεν ἕως καὶ τὸ ἔσχατον λεπτὸν
 ἀποδῶς.

1 Παρήσαν δέ τινες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπαγγέλλοντες
 αὐτῷ περὶ τῶν Γαλιλαίων ὧν τὸ αἷμα Πειλᾶτος ἔμιξεν
 2 μετὰ τῶν θυσιῶν αὐτῶν. καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς
 Δοκεῖτε ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι οὗτοι ἁμαρτωλοὶ παρὰ πάν-
 τας τοὺς Γαλιλαίους ἐγένοντο, ὅτι ταῦτα πεπόνθασιν;
 3 οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοήτε πάντες ὁμοίως
 4 ἀπολείσθε. ἢ ἐκείνοι οἱ δέκα ὁκτὼ ἐφ' οὓς ἔπεσεν ὁ
 πύργος ἐν τῷ Σιλωὰμ καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς, δοκεῖτε ὅτι αὐ-

τοὶ ὀφείλεται ἐγένοντο παρὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς κατοικοῦντας Ἱερουσαλὴμ; οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν μὴ 5
 ᾖ μετανοήσητε ᾧ πάντες ὡσαύτως ἀπολείσθε. "Ε- 6

λεγειν δὲ ταύτην τὴν παραβολήν. Συκὴν εἶχέν τις πεφυ-
 τευμένην ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν ζητῶν καρπὸν
 ἐν αὐτῇ καὶ οὐχ εὔρεν. εἶπεν δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργ- 7
 γόν Ἰδοὺ τρία ἔτη ἀφ' οὗ ἔρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ
 συκῇ ταύτῃ καὶ οὐχ εὐρίσκω· ἔκκοψον αὐτήν· ἵνα τί καὶ
 τὴν γῆν καταργεῖ; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ Κύριε, 8
 ἄφες αὐτήν καὶ τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως ὅτου σκάψω περὶ αὐτήν
 καὶ βάλω κόπρια· κἂν μὲν ποιήσῃ καρπὸν εἰς τὸ μέλλον— 9
 εἰ δὲ μήγε, ἐκκόψεις αὐτήν.

Ἦν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς σάββα- 10
 σιν. καὶ ἰδοὺ γυνὴ πνεῦμα ἔχουσα ἀσθενείας ἔτη δέκα 11
 ὀκτώ, καὶ ἦν συνκύπτουσα καὶ μὴ δυναμένη ἀνακύψαι εἰς
 τὸ παντελές. ἰδὼν δὲ αὐτήν ὁ Ἰησοῦς προσεφώνησεν καὶ 12
 εἶπεν αὐτῇ Γύναι, ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθενείας σου, καὶ 13
 ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας· καὶ παραχρῆμα ἀνωρθώθη, καὶ
 ἐδόξαζεν τὸν θεόν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος, ἀγα- 14
 νακτῶν ὅτι τῷ σαββάτῳ ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγεν τῷ
 ὄχλῳ ὅτι Ὁ Εξ ἡμέραι εἰσὶν ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι· ἐν αὐταῖς
 οὖν ἐρχόμενοι θεραπεύεσθε καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββά-
 του. ἀπεκρίθη δὲ αὐτῷ ὁ κύριος καὶ εἶπεν Ὑποκριταί, 15
 ἕκαστος ὑμῶν τῷ σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βοῦν αὐτοῦ ἢ τὸν
 ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης καὶ ᾠπάγων ᾧ ποτίζει; ταύτην δὲ 16
 θυγατέρα Ἀβραὰμ οὖσαν, ἣν ἔδησεν ὁ Σατανᾶς ἰδοὺ δέκα
 καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ
 ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; Καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ κατη- 17
 σχύνοντο πάντες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος
 ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γινομένοις ὑπ' αὐ-
 τοῦ.

"Ελεγεν οὖν Τίνι ὁμοία ἐστὶν ἡ βασι- 18
 λεῖα τοῦ θεοῦ, καὶ τίνι ὁμοιώσω αὐτήν; ὁμοία ἐστὶν κόκκῳ 19
 σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔβαλεν εἰς κῆπον ἑαυτοῦ,

καὶ ἡΐξησεν καὶ ἐγένετο εἰς δένδρον, καὶ τὰ πτετεῖνὰ
τοῦ οὐρανοῦ κατεσκήνωσεν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.
20 Καὶ πάλιν εἶπεν Τίνι ὁμοιώσω τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ;
21 ὁμοία ἐστὶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἔκρυψεν εἰς ἀλεύρου
σάτα τρία ἕως οὗ ἐξυμώθη ὅλον.
22 Καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας διδάσκων καὶ
23 πορείαν ποιούμενος εἰς Ἱεροσόλυμα. Εἶπεν δέ τις αὐτῷ
Κύριε, εἰ ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι; ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτοῦς
24 Ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς θύρας, ὅτι πολλοί,
λέγω ὑμῖν, ζητήσουσιν εἰσελθεῖν καὶ οὐκ ἰσχύσουσιν,
25 ἀφ' οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότης καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύραν,
καὶ ἄρξῃσθε ἕξω ἐστάναι καὶ κρούειν τὴν θύραν λέγοντες
Κύριε, ἀνοιξον ἡμῖν· καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν Οὐκ οἶδα
26 ὑμᾶς πόθεν ἐστέ. τότε ἄρξεσθε λέγειν Ἐφάγομεν
ἐνώπιόν σου καὶ ἐπίομεν, καὶ ἐν ταῖς πλατείαις ἡμῶν ἐδί-
27 दाξας· καὶ ἐρεῖ λέγων ὑμῖν Οὐκ οἶδα πόθεν ἐστέ. ἀπό-
28 στητε ἀπ' ἐμοῦ, πάντες ἐργάται ἀδικίας. Ἐκεῖ ἔσται
ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, ὅταν ἴψῃσθε
Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ καὶ πάντας τοὺς προφήτας
ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ, ὑμᾶς δὲ ἐκβαλλομένους ἕξω.
29 καὶ ἥξουσιν ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσιμῶν καὶ ἀπὸ βορρᾶ
30 καὶ νότου καὶ ἀνακλιθήσονται ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. καὶ
ἰδοὺ εἰσὶν ἔσχατοι οἱ ἔσονται πρῶτοι, καὶ εἰσὶν πρῶτοι οἱ
31 ἔσονται ἔσχατοι. Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ προσήλθαν
τινες Φαρισαῖοι λέγοντες αὐτῷ Ἐξέλθε καὶ πορεύου
32 ἐντεῦθεν, ὅτι Ἡρώδης θέλει σε ἀποκτεῖναι. καὶ εἶπεν
αὐτοῖς Πορευθέντες εἶπατε τῇ ἀλώπεκι ταύτῃ Ἴδου
ἐκβάλλω δαιμόνια καὶ ἰάσεις ἀποτελῶ σήμερον καὶ αὔριον,
33 καὶ τῇ τρίτῃ τελειοῦμαι. πλὴν δεῖ με σήμερον καὶ αὔριον
καὶ τῇ ἐχομένῃ πορεύεσθαι, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται προφήτην
34 ἀπολέσθαι ἕξω Ἱερουσαλὴμ. Ἱερουσαλὴμ Ἱερουσαλὴμ,
ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς
ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν,— ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυνάξει

τὰ τέκνα σου ὃν τρόπον ὄρνις τὴν ἑαυτῆς νοσσιὰν ὑπὸ τὰς
 πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. ἰδοὺ ἀφίεται ὧμῖν ὁ οἶκος 35
 ὧμων. λέγω [δὲ] ὑμῖν, οὐ μὴ ἴδητέ με ἕως εἴπητε

Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς οἶκόν τινος τῶν ἀρχόν- 1
 των [τῶν] Φαρισαίων σαββάτῳ φαγεῖν ἄρτον καὶ αὐτοὶ ἦσαν
 παρατηρούμενοι αὐτόν. καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπός τις ἦν ὑδρωπικὸς 2
 ἔμπροσθεν αὐτοῦ. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς τοὺς 3
 νομικοὺς καὶ Φαρισαίους λέγων Ὑπερβαίνει τῷ σαββάτῳ
 θεραπεῦσαι ἢ οὐ; οἱ δὲ ἡσύχασαν. καὶ ἐπιλαβόμενος 4
 ἰάσατο αὐτὸν καὶ ἀπέλυσεν. καὶ πρὸς αὐτοὺς εἶπεν Τί- 5
 νος ὑμῶν υἱὸς ἢ βοῦς εἰς φρέαρ πεσεῖται, καὶ οὐκ εὐθέως
 ἀνασπάσει αὐτὸν ἐν ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; καὶ οὐκ ἴσχυ- 6
 σαν ἀνταποκριθῆναι πρὸς ταῦτα. Ἐλεγεν δὲ 7
 πρὸς τοὺς κεκλημένους παραβολήν, ἐπέχων πῶς τὰς πρω-
 τοκλισίας ἐξελέγοντο, λέγων πρὸς αὐτούς Ὅταν κληθῆς 8
 ὑπὸ τινος εἰς γάμους, μὴ κατακληθῆς εἰς τὴν πρωτοκλισίαν,
 μὴ ποτε ἐντιμότερός σου ἢ κεκλημένος ὑπ' αὐτοῦ, καὶ 9
 ἐλθὼν ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας ἐρεῖ σοι Δὸς τούτῳ τόπον,
 καὶ τότε ἄρξῃ μετὰ αἰσχύνης τὸν ἔσχατον τόπον κατέχειν.
 ἀλλ' ὅταν κληθῆς πορευθεὶς ἀναπέσε εἰς τὸν ἔσχατον τό- 10
 πον, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκὼς σε ἐρεῖ σοι Φίλε, προσ-
 ανάβηθι ἀνώτερον· τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον πάντων
 τῶν συνανακειμένων σοι. ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινω- 11
 θήσεται καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. Ἐ- 12
 λεγεν δὲ καὶ τῷ κεκληκότι αὐτόν Ὅταν ποιῆς ἄριστον
 ἢ δεῖπνον, μὴ φώνει τοὺς φίλους σου μηδὲ τοὺς ἀδελφούς
 σου μηδὲ τοὺς συγγενεῖς σου μηδὲ γείτονας πλουσίους, μὴ
 ποτε καὶ αὐτοὶ ἀντικαλέσωσίν σε καὶ γένηται ἀνταπό-
 δομά σοι. ἀλλ' ὅταν δοχὴν ποιῆς, καλεῖ πτωχοὺς, ἀναπεί- 13
 ρους, χωλοὺς, τυφλοὺς· καὶ μακάριος ἔσῃ, ὅτι οὐκ ἔχουσιν 14
 ἀνταποδοῦναί σοι, ἀνταποδοθήσεται γάρ σοι ἐν τῇ ἀναστά-

15 σει τῶν δικαίων. Ἀκούσας δέ τις τῶν συνανα-
 κειμένων ταῦτα εἶπεν αὐτῷ Μακάριος ὅστις φάγεται
 16 ἄρτον ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Ἄν-
 θρωπός τις ἐποίει δείπνον μέγα, καὶ ἐκάλεσεν πολλούς,
 17 καὶ ἀπέστειλεν τὸν δούλον αὐτοῦ τῇ ᾠρᾷ τοῦ δείπνου εἰ-
 πεῖν τοῖς κεκλημένοις Ἔρχεσθε ὅτι ἡδὴ ἔτοιμά ἔστιν.
 18 καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς πάντες παραιτεῖσθαι. ὁ πρῶτος
 εἶπεν αὐτῷ Ἀγρὸν ἠγόρασα καὶ ἔχω ἀνάγκην ἐξελθὼν
 19 ἰδεῖν αὐτόν· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον. καὶ ἕτερος
 εἶπεν Ζεύγη βοῶν ἠγόρασα πέντε καὶ πορεύομαι δοκιμά-
 20 σαι αὐτά· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον. καὶ ἕτερος
 εἶπεν Γυναῖκα ἔγγραμμα καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἐλθεῖν.
 21 καὶ παραγενόμενος ὁ δούλος ἀπήγγειλεν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ
 ταῦτα. τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶπεν τῷ δούλῳ
 αὐτοῦ Ἐξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς
 πόλεως, καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπεύρους καὶ τυφλοὺς καὶ
 22 χωλοὺς εἰσάγαγε ὧδε. καὶ εἶπεν ὁ δούλος Κύριε, γέ-
 23 γονεν ὁ ἐπέταξας, καὶ ἔτι τόπος ἐστίν. καὶ εἶπεν ὁ κύριος
 πρὸς τὸν δούλον Ἐξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμοὺς καὶ
 24 ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ μου ὁ οἶκος· λέγω γὰρ
 ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων γεύσε-
 ταί μου τοῦ δείπνου.
 25 Συνεπορεύοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ στραφεὶς
 26 εἶπεν πρὸς αὐτούς Εἴ τις ἔρχεται πρὸς με καὶ οὐ μισεῖ
 τὸν πατέρα ἑαυτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ
 τέκνα καὶ τοὺς ἀδελφούς καὶ τὰς ἀδελφάς, ἔτι τε καὶ τὴν
 27 ψυχὴν ἑαυτοῦ, οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής. ὅστις
 οὐ βαστάζει τὸν σταυρὸν ἑαυτοῦ καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου,
 28 οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής. τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν θέλων
 πύργον οἰκοδομῆσαι οὐχὶ πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν
 29 δαπάνην, εἰ ἔχει εἰς ἀπαρτισμόν; ἵνα μή ποτε θέντος αὐτοῦ
 θεμέλιον καὶ μὴ ἰσχύοντος ἐκτελέσαι πάντες οἱ θεωροῦντες
 30 ἄρξωνται αὐτῷ ἐμπαίξουσιν λέγοντες ὅτι Οὗτος ὁ ἄνθρω-

πος ἤρξατο οἰκοδομεῖν καὶ οὐκ ἴσχυσεν ἐκτελέσαι. ἢ τίς 31
 βασιλεὺς πορευόμενος ἐτέρῳ βασιλεῖ συνβαλεῖν εἰς πόλε-
 μον οὐχὶ καθίσας πρῶτον βουλευέσεται εἰ δυνατός ἐστιν ἐν
 δέκα χιλιάσιν ὑπαντῆσαι τῷ μετὰ ἑξκοσι χιλιάδων ἐρχο-
 μένῳ ἐπ' αὐτόν; εἰ δὲ μήγε, ἔτι αὐτοῦ πόρρω ὄντος πρε- 32
 σβεΐαν ἀποστείλας ἐρωτᾷ «πρὸς» εἰρήνην. οὕτως οὖν πᾶς ἐξ 33
 ὑμῶν ὃς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσιν τοῖς ἐαυτοῦ ὑπάρχουσιν
 οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής. Καλὸν οὖν τὸ ἅλας· ἐὰν 34
 δὲ καὶ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀρτυθήσεται; οὔτε εἰς γῆν 35
 οὔτε εἰς κοπρίαν εὐθετόν ἐστιν· ἔξω βάλλουσιν αὐτό. Ὁ
 ἔχων ὧτα ἀκούειν ἀκουέτω.

Ἦσαν δὲ αὐτῷ ἐγγίζοντες πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρ- 1
 τωλοὶ ἀκούειν αὐτοῦ. καὶ διεγόγγυζον οἱ τε Φαρισαῖοι καὶ 2
 οἱ γραμματεῖς λέγοντες ὅτι Οὗτος ἁμαρτωλοὺς προσδέ-
 χεται καὶ συνεσθίει αὐτοῖς. εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν 3
 παραβολὴν ταύτην λέγων Τίς ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν ἔχων 4
 ἑκατὸν πρόβατα καὶ ἀπολέσας ἐξ αὐτῶν ἓν οὐ καταλείπει
 τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ
 ἀπολωλὸς ἕως εὔρη αὐτό; καὶ εὑρὼν ἐπιτίθουσιν ἐπὶ τοὺς 5
 ὄμους αὐτοῦ χαίρων, καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον συνακαλεῖ 6
 τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέγων αὐτοῖς Συνχάρητέ
 μοι ὅτι εὑρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός. λέγω ὑμῖν 7
 ὅτι οὕτως χαρὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἔσται ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ
 μετανοοῦντι ἢ ἐπὶ ἐνενήκοντα ἐννέα δικαίοις οἵτινες οὐ χρειαν
 ἔχουσιν μετανοίας. Ἡ τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, ἐὰν 8
 ἀπολέσῃ δραχμὴν μίαν, οὐχὶ ἅπτει λύχνον καὶ σαροῖ τὴν
 οἰκίαν καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς ἕως οὗ εὔρη; καὶ εὑροῦσα συν- 9
 καλεῖ τὰς φίλας καὶ γείτονας λέγουσα Συνχάρητέ μοι
 ὅτι εὑρον τὴν δραχμὴν ἣν ἀπώλεσα. οὕτως, λέγω ὑμῖν, 10
 γίνεται χαρὰ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρ-
 τωλῷ μετανοοῦντι.

Εἶπεν δέ "Ἀνθρωπὸς τις 11
 εἶχεν δύο υἱούς. καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρί 12
 Πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας· ὁ δὲ διε-

13 λεν αὐτοῖς τὸν βίον. καὶ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν
 ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακράν, καὶ
 14 ἐκεῖ διεσκόρπισεν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἀσώτως. δαπανή-
 σαντος δὲ αὐτοῦ πάντα ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὰ κατὰ τὴν
 15 χώραν ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι. καὶ πορευ-
 θεὶς ἐκολλήθη ἐνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης, καὶ
 16 ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ βόσκειν χοίρους· καὶ
 ἐπεθύμει χορτασθῆναι ἐκ τῶν κερατίων ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι,
 17 καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ. εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν ἔφη Πόσοι
 μίσθιοι τοῦ πατρός μου περισσεύονται ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῷ
 18 ὦδε ἀπόλλυμαι· ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα
 μου καὶ ἐρῶ αὐτῷ Πάτερ, ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ
 19 ἐνώπιόν σου, οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποιήσόν
 20 με ὡς ἓνα τῶν μισθίων σου. Καὶ ἀναστὰς ἦλθεν πρὸς τὸν
 πατέρα ἑαυτοῦ. ἔτι δὲ αὐτοῦ μακράν ἀπέχοντος εἶδεν
 αὐτὸν ὁ πατήρ αὐτοῦ καὶ ἐσπλαγχνίσθη καὶ δραμὼν ἐπέ-
 πεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν.
 21 εἶπεν δὲ ὁ υἱὸς αὐτῷ Πάτερ, ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν
 καὶ ἐνώπιόν σου, οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου [·ποι-
 22 ῆσόν με ὡς ἓνα τῶν μισθίων σου]. εἶπεν δὲ ὁ πατήρ
 πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ Ταχὺ ἐξενέγκατε στολὴν τὴν
 23 πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν
 χεῖρα αὐτοῦ καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας, καὶ φέρετε τὸν
 24 μόσχον τὸν σιτευτόν, θύσατε καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν,
 ὅτι οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν καὶ ἁνέζησεν, ἦν ἀπολωλὼς
 25 καὶ εὗρέθη. Καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι. ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ
 ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀγρῷ· καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισεν τῇ οἰκίᾳ,
 26 ἤκουσεν συμφωνίας καὶ χορῶν, καὶ προσκαλεσάμενος ἓνα
 27 τῶν παιδῶν ἐπυνθάνετο τί ἂν εἴη ταῦτα· ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ
 ὅτι Ὁ ἀδελφός σου ἦκει, καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν
 28 μόσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτόν ἀπέλαβεν.
 29 ὠργίσθη δὲ καὶ οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν. ὁ δὲ πατήρ αὐτοῦ
 ἐξελθὼν παρεκάλει αὐτόν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ πατρὶ

αὐτοῦ Ἰδοὺ τοσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι καὶ οὐδέποτε ἐν-
τολήν σου παρήλθον, καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον ἵνα
μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ. ὅτε δὲ ὁ υἱός σου οὗτος
ὁ καταφαγὼν σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν ἦλθεν,
ἔθυσας αὐτῷ τὸν σιτευτὸν μόσχον. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ
Τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σὰ
ἐστίν· εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου
οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἔζησεν, καὶ ἀπολωλὼς καὶ εὐρέ-
θη.

Ἔλεγεν δὲ καὶ πρὸς τοὺς μαθητάς Ἄνθρωπός τις ἦν
πλούσιος ὃς εἶχεν οἰκονόμον, καὶ οὗτος διεβλήθη αὐτῷ ὡς
διασκορπίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. καὶ φωνήσας αὐτὸν
εἶπεν αὐτῷ Τί τοῦτο ἀκούω περὶ σοῦ; ἀπόδος τὸν λόγον
τῆς οἰκονομίας σου, οὐ γὰρ δύνη ἔτι οἰκονομεῖν. εἶπεν
δὲ ἐν ἑαυτῷ ὁ οἰκονόμος Τί ποιήσω ὅτι ὁ κύριός μου
ἀφαιρεῖται τὴν οἰκονομίαν ἀπ' ἐμοῦ; σκάπτειν οὐκ ἰσχύω,
ἐπατεῖν αἰσχύνομαι. ἔγνων τί ποιήσω, ἵνα ὅταν μεταστα-
θῶ ἐκ τῆς οἰκονομίας δέξωνταί με εἰς τοὺς οἴκους ἑαυτῶν.
καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα ἕκαστον τῶν χρεοφιλετῶν τοῦ
κυρίου ἑαυτοῦ ἔλεγεν τῷ πρώτῳ Πόσον ὀφείλεις τῷ
κυρίῳ μου; ὁ δὲ εἶπεν Ἑκατὸν βάτους ἐλαίου. ὁ δὲ
εἶπεν αὐτῷ Δέξαι σου τὰ γράμματα καὶ καθίσας ταχέως
γράψον πεντήκοντα. ἔπειτα ἐτέρῳ εἶπεν Σὺ δὲ πόσον
ὀφείλεις; ὁ δὲ εἶπεν Ἑκατὸν κόρους σίτου. λέγει αὐ-
τῷ Δέξαι σου τὰ γράμματα καὶ γράψον ὀγδοήκοντα.
καὶ ἐπήνεσεν ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδικίας ὅτι φρονί-
μως ἐποίησεν. ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι
ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτός εἰς τὴν γενεὰν τὴν ἑαυτῶν
εἰσίν. Καὶ ἐγὼ ὑμῖν λέγω, ἑαυτοῖς ποιήσατε φίλους
ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλίπη δέξωνται ὑμᾶς
εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς. ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ καὶ ἐν
πολλῷ πιστὸς ἐστίν, καὶ ὁ ἐν ἐλαχίστῳ ἄδικος καὶ ἐν πολ-
λῷ ἄδικός ἐστιν. εἰ οὖν ἐν τῷ ἁδίκῳ μαμωνᾷ πιστοὶ

12 οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἀληθινὸν τίς ὑμῖν πιστεύσει; καὶ εἰ ἐν
 τῷ ἀλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἡμέτερον¹ τίς δώσει
 13 ὑμῖν²; Οὐδεὶς οἰκέτης δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ
 γὰρ τὸν ἓνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς
 ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ
 14 δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ. Ἦκουον δὲ ταῦτα πάν-
 τα οἱ Φαρισαῖοι φιλάργυροι ὑπάρχοντες, καὶ ἐξεμυκτήρι-
 15 ζον αὐτόν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ὑμεῖς ἐστὲ οἱ δικαιοῦντες
 ἑαυτοὺς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ὁ δὲ θεὸς γινώσκει τὰς
 καρδίας ὑμῶν· ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑψηλὸν βδέλυγμα ἐνω-
 16 πιον τοῦ θεοῦ. Ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται μέχρι Ἰωάννου
 ἀπὸ τότε ἢ βασιλεία τοῦ θεοῦ εὐαγγελίζεται καὶ πᾶς εἰς
 17 αὐτὴν βιάζεται. Εὐκοπώτερον δέ ἐστίν τὸν οὐρανὸν καὶ
 τὴν γῆν παρελθεῖν ἢ τοῦ νόμου ἓ μίαν κερέαν³ πεσεῖν.
 18 Πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν
 μοιχεύει, καὶ ὁ ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν μοι-
 19 χεύει. Ἄνθρωπος δέ τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνε-
 διδύσκειτο πορφύραν καὶ βύσσον εὐφραινόμενος καθ' ἡμέ-
 20 ραν λαμπρῶς. πτωχὸς δέ τις ὀνόματι Λάζαρος ἐβέβλητο
 21 πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ εἰλκωμένος καὶ ἐπιθυμῶν χορτα-
 σθῆναι ἀπὸ τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλου-
 σίου· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἐπέλειχον τὰ ἔλκη
 22 αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν καὶ ἀπενεχθῆναι
 αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον Ἀβραάμ· ἀπέ-
 23 θανεν δὲ καὶ ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη. καὶ ἐν τῷ ᾄδι
 ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις,
 ὁρᾷ Ἀβραάμ ἀπὸ μακρόθεν καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλ-
 24 ποις αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπεν Πάτερ Ἀβραάμ,
 ἐλέησόν με καὶ πέμψον Λάζαρον ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ
 δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου,
 25 ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. εἶπεν δὲ Ἀβραάμ Τέ-
 κνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ
 σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά· νῦν δὲ ὧδε παρακαλεῖ-

12 ἡμέτερον | ὑμῖν δώσει

17 κερέαν μίαν

ται σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι. καὶ ἐν πᾶσι τούτοις μεταξὺ ἡμῶν 26
καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες δια-
βῆναι ἔνθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται, μηδὲ ἐκείθεν πρὸς
ἡμᾶς διαπερῶσιν. εἶπεν δέ Ἐρωτῶ σε οὖν, πάτερ, ἵνα 27
πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου, ἔχω γὰρ πέντε 28
ἀδελφούς; ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ
ἐλθωσιν εἰς τὸν τόπον τούτου τῆς βασάνου. λέγει δὲ 29
Ἀβραάμ Ἐχουσι Μωυσέα καὶ τοὺς προφῆτας· ἀκου-
σάτωσαν αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπεν Οὐχί, πάτερ Ἀβραάμ, 30
ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτοὺς μετανοή-
σουσιν. εἶπεν δὲ αὐτῷ Εἰ Μωυσέως καὶ τῶν προφητῶν 31
οὐκ ἀκούουσιν, οὐδ' ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ πεισθήσονται.

Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ Ἀνένδεκτόν ἐστιν 1
τοῦ τὰ σκάνδαλα μὴ ἐλθεῖν, πλὴν οὐαὶ δι' οὗ ἔρχεται·
λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ λίθος μυλικὸς περίκειται περὶ τὸν τρά- 2
χηλον αὐτοῦ καὶ ἔρριπται εἰς τὴν θάλασσαν ἢ ἵνα σκανδα-
λίσῃ τῶν μικρῶν τούτων ἕνα. προσέχετε ἑαυτοῖς. ἐάν 3
ἀμάρτη ὁ ἀδελφός σου ἐπιτίμησον αὐτῷ, καὶ ἐὰν μετανοή-
σῃ ἄφες αὐτῷ· καὶ ἐὰν ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ἀμαρτήσῃ εἰς 4
σέ καὶ ἐπτάκις ἐπιστρέψῃ πρὸς σέ λέγων Μετανοῶ, ἀφή-
σεις αὐτῷ.

Καὶ εἶπαν οἱ ἀπόστολοι τῷ κυρίῳ 5
Πρόσθεε ἡμῖν πίστιν. εἶπεν δὲ ὁ κύριος Εἰ ἔχετε πίστιν ὥς 6
κόκκον σινάπεως, ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ [ταύτῃ] Ἐκρι-
ζώθητι καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ θαλάσῃ· καὶ ὑπήκουσεν ἂν
ὑμῖν.

Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν δούλον ἔχων ἀροτριῶντα 7
ἢ ποιμαίνοντα, ὃς εἰσελθόντι ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἐρεῖ αὐτῷ Εὐ-
θέως παρελθὼν ἀνάπεσε, ἀλλ' οὐχὶ ἐρεῖ αὐτῷ Ἐτοίμα- 8
σον τί δειπνήσω, καὶ περιζωσάμενος διακόνει μοι ἕως
φάγω καὶ πίω, καὶ μετὰ ταῦτα φάγεσαι καὶ πίεσαι σύ;
μὴ ἔχει χάριν τῷ δούλῳ ὅτι ἐποίησεν τὰ διαταχθέντα; 9
οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσῃτε πάντα τὰ διαταχθέντα 10
ὑμῖν, λέγετε ὅτι Δοῦλοι ἀχρεεῖοί ἐσμεν, ὃ ὠφείλομεν

ποιῆσαι πεποιήκαμεν.

11 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ
12 αὐτὸς διήρχετο διὰ μέσον Σαμαρίας καὶ Γαλιλαίας. Καὶ
εἰσερχομένου αὐτοῦ εἰς τινα κώμην ἁπῆντησαν δέκα
13 λεπροὶ ἄνδρες, οἱ ἁνέστησαν ἰόρρωθεν, καὶ αὐτοὶ ἦραν
14 φωνὴν λέγοντες Ἰησοῦ ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς. καὶ
ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς
ἱερεῦσιν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτοὺς ἐκαθαρίσθη-
15 σαν. εἰς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ὑπέστρεψεν μετὰ
16 φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν θεόν, καὶ ἔπescen ἐπὶ πρόσωπον
παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ. καὶ αὐτὸς ἦν
17 Σαμαρείτης. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Οὐχ οἱ δέκα
18 ἐκαθαρίσθησαν; οἱ [δὲ] ἐννέα ποῦ; οὐχ εὐρέθησαν ὑποστρέ-
ψαντες δοῦναι δόξαν τῷ θεῷ εἰ μὴ ὁ ἀλλογενὴς οὗτος;
19 καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀναστὰς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσω-
κέν σε.

20 Ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Φαρισαίων πότε ἔρχεται ἡ
βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀπεκρίθη αὐτοῖς καὶ εἶπεν. Οὐκ ἔρχε-
21 ται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως, οὐδὲ ἐροῦ-
σιν Ἰδοὺ ὧδε ἢ Ἐκεῖ. ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ
22 ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν. Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς
Ἐλεύσονται ἡμέραι ὅτε ἐπιθυμήσετε μίαν τῶν ἡμερῶν τοῦ
23 υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἰδεῖν καὶ οὐκ ὕψεσθε. καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν
Ἰδοὺ ἔκεῖ ἢ Ἰδοὺ ὧδε· μὴ [ἀπέλθῃτε μὴδὲ] διώξῃτε.
24 ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἀστράπτουσα ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρα-
νὸν εἰς τὴν ὑπ' οὐρανὸν λάμπει, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ
25 ἀνθρώπου. πρῶτον δὲ δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν καὶ ἀπο-
26 δοκιμασθῆναι ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. καὶ καθὼς ἐγένετο
ἐν ταῖς ἡμέραις Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ
27 υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· ἡσθιον, ἔπινον, ἐγάμουν, ἐγαμίζοντο,
ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ
28 ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἀπώλεσεν πάντας. ὁμοίως

καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Λώτ· ἦσθιον, ἔπινον, ἡγό-
 ραζον, ἐπώλουν, ἐφύτευον, ὠκοδόμουν· ἡ δὲ ἡμέρα ἐξῆλθεν ²⁹
 Λώτ ἀπὸ Σοδόμων, ἔβρεξεν πῦρ καὶ θεῖον ἀπ' οὐρανοῦ
 καὶ ἀπώλεσεν πάντας· κατὰ τὰ αὐτὰ ἔσται ἡ ἡμέρα ὃ ³⁰
 υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀποκαλύπτεται. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ³¹
 ὃς ἔσται ἐπὶ τοῦ δώματος καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ,
 μὴ καταβάτω ἄραι αὐτά, καὶ ὁ ἐν ἀγρῷ ὁμοίως μὴ ἐπι-
 στρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω. μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λώτ. ³²
 ὃς ἐὰν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ περιποιήσασθαι ἀπολέσει ³³
 αὐτήν, ὃς δ' ἂν ἀπολέσει ζωογονήσῃ αὐτήν. λέγω ὑμῖν, ³⁴
 ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἔσονται δύο ἐπὶ κλίνης [μίας], ὁ εἰς παρα-
 λημφθήσεται καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται· ἔσονται δύο ἀλή- ³⁵
 θουσai ἐπὶ τὸ αὐτό, ἡ μία παραλημφθήσεται ἡ δὲ ἑτέρα
 ἀφεθήσεται. καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ Ποῦ, κύ- ³⁷
 ριε; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ὅπου τὸ σῶμα, ἐκεῖ καὶ οἱ ἅετοί
 ἐπισυναχθήσονται.

Ἔλεγεν δὲ παραβολὴν αὐτοῖς πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε ¹
 προσεύχεσθαι αὐτοὺς καὶ μὴ ἐνκακεῖν, λέγων Κριτὴς τις ²
 ἦν ἐν τινὶ πόλει τὸν θεὸν μὴ φοβούμενος καὶ ἄνθρωπον
 μὴ ἐντρέπόμενος. χήρα δὲ ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ καὶ ³
 ἦρχετο πρὸς αὐτὸν λέγουσα Ἐκδίκησόν με ἀπὸ τοῦ ἀν-
 τιδίκου μου. καὶ οὐκ ἤθελεν ἐπὶ χρόνον, μετὰ ταῦτα δὲ ⁴
 εἶπεν ἐν ἑαυτῷ Εἰ καὶ τὸν θεὸν οὐ φοβοῦμαι οὐδὲ ἄν-
 θρωπον ἐντρέπομαι, διὰ γε τὸ παρέχειν μοι κόπον τὴν ⁵
 χήραν ταύτην ἐκδικήσω αὐτήν, ἵνα μὴ εἰς τέλος ἐρχομένη
 ὑπωπιάξῃ με. Εἶπεν δὲ ὁ κύριος Ἀκούσατε τί ὁ κριτὴς ⁶
 τῆς ἀδικίας λέγει· ὁ δὲ θεὸς οὐ μὴ ποιήσῃ τὴν ἐκδίκησιν ⁷
 τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ τῶν βοώντων αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτός,
 καὶ μακροθυμεῖ ἐπ' αὐτοῖς; λέγω ὑμῖν ὅτι ποιήσει τὴν ἐκ- ⁸
 δίκησιν αὐτῶν ἐν τάχει. πλὴν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐλ-
 θὼν ἄρα εὐρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;

Εἶπεν δὲ καὶ πρὸς τινὰς τοὺς πεπειθότας ἐφ' ἑαυτοῖς ⁹
 ὅτι εἰσὶν δίκαιοι καὶ ἐξουθενούντας τοὺς λοιποὺς τὴν παρα-

10 βολὴν ταύτην. Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν
 11 προσεύξασθαι, ὁ εἷς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος τελῶνης. ὁ
 Φαρισαῖος σταθεὶς ταῦτα πρὸς ἑαυτὸν προσηύχετο Ὁ
 θεός, εὐχαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμὶ ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν
 12 ἀνθρώπων, ἄρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τε-
 13 λῶνης· νηστεύω δις τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατεύω πάντα
 ὅσα κτῶμαι. ὁ δὲ τελῶνης μακρόθεν ἑστὼς οὐκ ἤθελεν
 οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπάραι εἰς τὸν οὐρανόν, ἀλλ' ἔτυπτε
 τὸ στῆθος ἑαυτοῦ λέγων Ὁ θεός, ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρ-
 14 τωλῷ. λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν
 οἶκον αὐτοῦ παρ' ἐκείνον ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπει-
 νωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.
 15 Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη ἵνα αὐτῶν ἅπτηται·
 16 ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐπετίμων αὐτοῖς. ὁ δὲ Ἰησοῦς προσ-
 ἐκαλέσατο [αὐτὰ] λέγων Ἀφετε τὰ παιδιά ἔρχεσθαι πρὸς
 με καὶ μὴ κωλύετε αὐτά, τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασι-
 17 λεία τοῦ θεοῦ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅς ἂν μὴ δέξηται τὴν
 βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.
 18 Καὶ ἐπηρώτησέν τις αὐτὸν ἄρχων λέγων Διδάσκαλε
 19 ἀγαθέ, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; εἶπεν δὲ
 αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ
 20 μὴ εἷς [ὁ] θεός. τὰς ἐντολὰς οἶδας Μὴ μοιχεύῃς, Μὴ
 φονεύῃς, Μὴ κλέψῃς, Μὴ ψευδομαρτυρή-
 21 σῃς, Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα. ὁ δὲ
 22 εἶπεν Ταῦτα πάντα ἐφύλαξα ἐκ νεότητος. ἀκούσας δὲ ὁ
 Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Ἔτι ἓν σοι λείπει πάντα ὅσα ἔχεις
 πώλησον καὶ διάδος πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν [τοῖς]
 23 οὐρανοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα
 24 περιλυπος ἐγενήθη, ἦν γὰρ πλούσιος σφόδρα. Ἰδὼν δὲ
 αὐτὸν [ὁ] Ἰησοῦς εἶπεν Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα
 25 ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσπορεύονται· εὐκο-
 πώτερον γάρ ἐστιν κάμηλον διὰ τρήματος βελόνης εἰσελ-
 θεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν.

εἶπαν δὲ οἱ ἀκούσαντες Καὶ τίς δύναται σωθῆναι; ὁ δὲ ²⁶
εἶπεν Τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις δυνατὰ παρὰ τῷ θεῷ ²⁷
ἐστίν.

Εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος Ἴδου ἡμεῖς ἀφέν- ²⁸
τες τὰ ἴδια ἠκολουθήσαμέν σοι. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ἀμὴν ²⁹
λέγω ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς ἔστιν ὃς ἀφήκεν οἰκίαν ἢ γυναῖκα ἢ
ἀδελφούς ἢ γονεῖς ἢ τέκνα εἵνεκεν τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ,
ὃς οὐχὶ μὴ Ἰάβη¹ πολλαπλασίονα ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ³⁰
καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζῶν αἰώνιον.

Παραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα εἶπεν πρὸς αὐτούς Ἴδου ³¹
ἀναβαίνομεν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ τελεσθήσεται πάντα τὰ
γεγραμμένα διὰ τῶν προφητῶν τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου·
παραδοθήσεται γὰρ τοῖς ἔθνεσιν καὶ ἐμπαιχθήσεται καὶ ³²
ὕβρισθήσεται καὶ ἐμπτυσθήσεται, καὶ μαστιγώσαντες ³³
ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἀναστήσε-
ται. Καὶ αὐτοὶ οὐδὲν τούτων συνῆκαν, καὶ ἦν τὸ ῥῆμα ³⁴
τοῦτο κεκρυμμένον ἀπ' αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐγίνωσκον τὰ λεγό-
μενα.

Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίξειν αὐτὸν εἰς Ἱερειχὸν τυφλός ³⁵
τις ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν ἐπαितῶν. ἀκούσας δὲ ὄχλου ³⁶
διαπορευομένου ἐπυνθάνετο τί¹ εἴη τοῦτο· ἀπήγγειλαν δὲ ³⁷
αὐτῷ ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται. καὶ ἐβόησεν ³⁸
λέγων Ἰησοῦ υἱὲ Δαυεὶδ, ἐλέησόν με. καὶ οἱ προάγοντες ³⁹
ἐπετίμων αὐτῷ ἵνα σιγήσῃ· αὐτὸς δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκρα-
ζεν Υἱὲ Δαυεὶδ, ἐλέησόν με. σταθεῖς δὲ Ἰησοῦς ἐκέ- ⁴⁰
λευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν. ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ
ἐπηρώτησεν αὐτόν Τί σοι θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ εἶ- ⁴¹
πεν Κύριε, ἵνα ἀναβλέψω. καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ ⁴²
Ἀνάβλεψον· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ παραχρῆ- ⁴³
μα ἀνέβλεψεν, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ δοξάζων τὸν θεόν.
Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ θεῷ.

Καὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὴν Ἱερειχώ. Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ¹
ὀνόματι καλούμενος Ζακχαῖος, καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης
καὶ αὐτὸς¹ πλούσιος· καὶ ἐζήτηε ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστιν, ³

καὶ οὐκ ἠδύνατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν.
 4 καὶ προδραμὼν εἰς τὸ ἔμπροσθεν ἀνέβη ἐπὶ συκομορέαν
 5 ἵνα ἴδῃ αὐτόν, ὅτι ἐκείνης ἡμέλλεν διέρχεσθαι. καὶ ὡς
 ἦλθεν ἐπὶ τὸν τύπον, ἀναβλέψας [ὁ] Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς
 αὐτόν Ζακχαῖε, σπεύσας κατὰβηθι, σήμερον γὰρ ἐν τῷ
 6 οἴκῳ σου δεῖ με μέναι. καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ ὑπέδέ-
 7 ξατο αὐτὸν χαίρων. καὶ ἰδόντες πάντες διεγόγγυζον λέ-
 γοντες ὅτι Παρὰ ἁμαρτωλῷ ἀνδρὶ εἰσῆλθεν καταλῦσαι.
 8 σταθεὶς δὲ Ζακχαῖος εἶπεν πρὸς τὸν κύριον Ἴδου τὰ
 ἡμίσιά μου τῶν ὑπαρχόντων, κύριε, [τοῖς] πτωχοῖς δίδωμι,
 9 καὶ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα ἀποδίδωμι τετραπλοῦν. εἶπεν
 δὲ πρὸς αὐτόν [ὁ] Ἰησοῦς ὅτι Σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ
 τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ [ἐστίν].
 10 ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ΖΗΤῆσαι καὶ σῶσαι τὸ
 ἀπολωλός.

11 Ἀκούοντων δὲ αὐτῶν ταῦτα προσθεὶς εἶπεν παραβολὴν
 διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι Ἱερουσαλὴμ αὐτὸν καὶ δοκεῖν αὐτοὺς ὅτι
 παραχρῆμα μέλλει ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀναφαίνεσθαι.
 12 εἶπεν οὖν Ἄνθρωπός τις εὐγενὴς ἐπορεύθη εἰς χώραν
 13 μακρὰν λαβεῖν ἑαυτῷ βασιλείαν καὶ ὑποστρέψαι. καλέσας
 δὲ δέκα δούλους ἑαυτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς δέκα μνᾶς καὶ εἶπεν
 14 πρὸς αὐτοὺς πραγματεύεσθαι ἐν ᾧ ἔρχομαι. Οἱ δὲ πο-
 λίται αὐτοῦ ἐμίσουν αὐτόν, καὶ ἀπέστειλαν πρεσβείαν
 ὀπίσω αὐτοῦ λέγοντες Οὐ θέλομεν τοῦτον βασιλεῦσαι
 15 ἐφ' ἡμᾶς. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπανελθεῖν αὐτὸν λαβόντα
 τὴν βασιλείαν καὶ εἶπεν φωνηθῆναι αὐτῷ τοὺς δούλους
 τούτους οἷς δεδώκει τὸ ἀργύριον, ἵνα γνοῖ τί διεπραγματεύ-
 16 σαντο. παρεγένετο δὲ ὁ πρῶτος λέγων Κύριε, ἡ μνᾶ
 17 σου δέκα προσηργάσατο μνᾶς. καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἐὖγε,
 ἀγαθὲ δοῦλε, ὅτι ἐν ἐλαχίστῳ πιστὸς ἐγένου, ἴσθι ἐξουσίαν
 18 ἔχων ἐπάνω δέκα πόλεων. καὶ ἦλθεν ὁ δεύτερος λέγων Ἡ
 19 μνᾶ σου, κύριε, ἐποίησεν πέντε μνᾶς. εἶπεν δὲ καὶ τού-
 20 τῳ Καὶ σὺ ἐπάνω γίνου πέντε πόλεων. καὶ ὁ ἕτερος

ἦλθεν λέγων Κύριε, ἰδοὺ ἡ μνᾶ σου ἣν εἶχον ἀποκειμένην ἐν σουδαρίῳ· ἐφοβούμην γάρ σε ὅτι ἄνθρωπος αὐ-²¹στηρὸς εἶ, αἶρεις ὁ οὐκ ἔθηκας καὶ θερίζεις ὁ οὐκ ἔσπειρας. λέγει αὐτῷ Ἐκ τοῦ στόματός σου κρίνω σε,²² πονηρὲ δοῦλε· ἦδεις ὅτι ἐγὼ ἄνθρωπος αὐστηρὸς εἰμι, αἶρων ὁ οὐκ ἔθηκα καὶ θερίζων ὁ οὐκ ἔσπειρα; καὶ διὰ τί²³ οὐκ ἔδωκάς μου τὸ ἀργύριον ἐπὶ τράπεζαν; καὶ γὰρ ἐλθὼν σὺν τόκῳ ἂν αὐτὸ ἔπραξα. καὶ τοῖς παρεστῶσιν εἶπεν²⁴ Ἄρατε ἀπ' αὐτοῦ τὴν μνᾶν καὶ δότε τῷ τὰς δέκα μνᾶς ἔχοντι· — καὶ εἶπαν αὐτῷ Κύριε, ἔχει δέκα μνᾶς· — λέγω²⁵ ὑμῖν ὅτι παντὶ τῷ ἔχοντι δοθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ²⁶ ἔχοντος καὶ ὁ ἔχει ἀρθήσεται. Πλὴν τοὺς ἐχθροὺς μου²⁷ τούτους τοὺς μὴ θελήσαντάς με βασιλεῦσαι ἐπ' αὐτοὺς ἀγάγετε ὥδε καὶ κατασφάξατε αὐτοὺς ἔμπροσθέν μου. Καὶ²⁸ εἰπὼν ταῦτα ἐπορεύετο ἔμπροσθεν ἀναβαίνων εἰς Ἱεροσόλυμα.

Καὶ ἐγένετο ὡς ἤγγισεν εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανιά²⁹ πρὸς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Ἐλαιῶν, ἀπέστειλεν δύο τῶν μαθητῶν λέγων Ὑπάγετε εἰς τὴν κατέναντι κώμην, ἐν ᾗ³⁰ εἰσπορευόμενοι εὐρήσετε πῶλον δεδεμένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώπων ἐκάθισεν, καὶ λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε. καὶ ἐάν τις ὑμᾶς ἐρωτᾷ Διὰ τί λύετε; οὕτως ἐρεῖτε³¹ ὅτι Ὁ κύριος αὐτοῦ χρειάν ἔχει. ἀπελθόντες δὲ οἱ ἀπε-³²σταλμένοι εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς. λυόντων δὲ αὐτῶν³³ τὸν πῶλον εἶπαν οἱ κύριοι αὐτοῦ πρὸς αὐτοὺς Τί λύετε τὸν πῶλον; οἱ δὲ εἶπαν ὅτι Ὁ κύριος αὐτοῦ χρειάν ἔχει.³⁴ καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπιρίψαντες αὐτῶν³⁵ τὰ ἱμάτια ἐπὶ τὸν πῶλον ἐπεβίβασαν τὸν Ἰησοῦν· πορευο-³⁶μένου δὲ αὐτοῦ ὑπεστρώννουν τὰ ἱμάτια ἑαυτῶν ἐν τῇ ὁδῷ. ἐγγίζοντος δὲ αὐτοῦ ἤδη πρὸς τῇ καταβάσει τοῦ³⁷ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν ἤρξαντο ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν χαίροντες αἰνεῖν τὸν θεὸν φωνῇ μεγάλῃ περὶ πασῶν ὧν³⁸ εἶδον δυνάμεων, λέγοντες

Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος,
 ὁ βασιλεύς, ἐν ὀνόματι Κυρίου·
 ἐν οὐρανῷ εἰρήνη
 καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις.

39 Καὶ τινες τῶν Φαρισαίων ἀπὸ τοῦ ὄχλου εἶπαν πρὸς αὐ-
 40 τὸν Διδάσκαλε, ἐπιτίμησον τοῖς μαθηταῖς σου. καὶ
 ἀποκριθεὶς εἶπεν Λέγω ὑμῖν,¹ ἐὰν οὗτοι σιωπήσουσιν,

41 οἱ λίθοι κράξουσιν. Καὶ ὡς ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν
 42 πόλιν ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτήν, λέγων ὅτι Εἰ ἔγνωσ ἐν τῇ
 ἡμέρᾳ ταύτῃ καὶ σὺ τὰ πρὸς εἰρήνην— νῦν δὲ ἐκρύ-
 43 βη ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου. ὅτι ἤξουσιν ἡμέραι ἐπὶ σέ καὶ
 ἑπαρεμβαλοῦσιν¹ οἱ ἐχθροί σου χάρακά σοι καὶ περικυκλώ-
 44 σουσὶν σε καὶ συνέξουσίν σε πάντοθεν, καὶ ἐδαφιοῦσίν σε
 καὶ τὰ τέκνα σοῦ ἐν σοί, καὶ οὐκ ἀφήσουσιν λίθον ἐπὶ
 λίθον ἐν σοί, ἀνθ' ὧν οὐκ ἔγνωσ τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς
 45 σου. Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλ-

46 λειν τοὺς πωλοῦντας, λέγων αὐτοῖς Γέγραπται Καὶ ἔσται
 ὁ οἶκος μου οἶκος προσευχῆς, ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιή-
 σατε σπήλαιον ληστῶν.

47 Καὶ ἦν διδάσκων τὸ καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ· οἱ δὲ
 ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι καὶ οἱ
 48 πρῶτοι τοῦ λαοῦ, καὶ οὐχ ἠύρισκον τὸ τί ποιήσωσιν, ὁ
 λαὸς γὰρ ἅπας ἐξεκρέμετο αὐτοῦ ἀκούων.

1 Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν διδάσκοντος αὐτοῦ τὸν
 λαὸν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εὐαγγελιζομένου ἐπέστησαν οἱ ἀρχιε-
 2 ρεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς σὺν τοῖς πρεσβυτέροις, καὶ εἶπαν λέ-
 γοντες πρὸς αὐτόν Εἰπὸν ἡμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποι-
 3 εῖς, ἢ τίς ἐστίν ὁ δούς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην. ἀποκριθεὶς
 δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς Ἐρωτήσω ὑμᾶς καὶ γὰρ λόγον, καὶ
 4 εἰπάτέ μοι Τὸ βάπτισμα Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἢ ἐξ
 5 ἀνθρώπων; οἱ δὲ συνελογίσαντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες
 ὅτι Ἐὰν εἰπώμεν Ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ Διὰ τί οὐκ ἐπι-

στεύσατε αὐτῷ; ἐὰν δὲ εἴπωμεν Ἐξ ἀνθρώπων, ὁ λαὸς 6
 ἅπας καταλιθάσει ἡμᾶς, πεπεισμένος γάρ ἐστιν Ἰωάννην
 προφήτην εἶναι· καὶ ἀπεκρίθησαν μὴ εἰδέναι πόθεν. καὶ 7
 ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξου-
 σίᾳ ταῦτα ποιῶ. Ἡρξάτο δὲ πρὸς τὸν λαὸν 9
 λέγειν τὴν παραβολὴν ταύτην Ἀνθρωπος ἐφύττευσεν
 ἀμπελῶνα, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν
 χρόνους ἱκανούς. καὶ καιρῷ ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς γεωργούς 10
 δούλον, ἵνα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνος δώσουσιν αὐτῷ.
 οἱ δὲ γεωργοὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὸν δείραντες κενόν. καὶ 11
 προσέθετο ἕτερον πέμψαι δούλον· οἱ δὲ κάκεινον δείραντες
 καὶ ἀτιμάσαντες ἐξαπέστειλαν κενόν. καὶ προσέθετο τρίτον 12
 πέμψαι· οἱ δὲ καὶ τοῦτον τραυματίσαντες ἐξέβαλον. εἶπεν 13
 δὲ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος Τί ποιήσω; πέμψω τὸν υἱόν
 μου τὸν ἀγαπητόν· ἴσως τοῦτον ἐντραπήσονται. ἰδόντες 14
 δὲ αὐτὸν οἱ γεωργοὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους λέγον-
 τες Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· ἀποκτείνωμεν αὐτόν, ἵνα
 ἡμῶν γένηται ἡ κληρονομία· καὶ ἐκβαλόντες αὐτὸν ἔξω 15
 τοῦ ἀμπελῶνος ἀπέκτειναν. τί οὖν ποιήσει αὐτοῖς ὁ κύρι-
 ος τοῦ ἀμπελῶνος; ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργούς 16
 τούτους, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις. ἀκούσαντες δὲ
 εἶπαν Μὴ γένοιτο. ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς εἶπεν Τί 17
 οὖν ἐστὶν τὸ γεγραμμένον τοῦτο

Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες,

οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας;

πᾶς ὁ πεσὼν ἐπ' ἐκείνον τὸν λίθον συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν 18
 δ' ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν. Καὶ ἐζήτησαν 19
 οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτόν τὰς
 χεῖρας ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν λαόν, ἔγνω-
 σαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς εἶπεν τὴν παραβολὴν ταύτην.
 Καὶ παρατηρήσαντες ἀπέστειλαν ἐγκαθέτους ὑποκρινομέ- 20
 νους ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι, ἵνα ἐπιλάβωνται αὐτοῦ λόγου,
 ὥστε παραδοῦναι αὐτὸν τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ

21 ἡγεμόνος. καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες Διδάσκαλε,
οἶδαμεν ὅτι ὀρθῶς λέγεις καὶ διδάσκεις καὶ οὐ λαμβάνεις
22 πρόσωπον, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ διδάσκεις.
23 ἔξεστιν ἡμᾶς Καίσαρι φόρον δοῦναι ἢ οὐ; κατανοήσας δὲ
24 αὐτῶν τὴν πανουργίαν εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Δείξατέ μοι δηνά-
ριον· τίνος ἔχει εἰκόνα καὶ ἐπιγραφὴν; οἱ δὲ εἶπαν Καί-
25 σαρρος. ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Τοίνυν ἀπόδοτε τὰ Καί-
26 σαρρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. καὶ οὐκ ἴσχυσαν
ἐπιλαβέσθαι τοῦ ῥήματος ἐναντίον τοῦ λαοῦ, καὶ θαυμά-
σαντες ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει αὐτοῦ ἐσίγησαν.

27 Προσελθόντες δὲ τινες τῶν Σαδδουκαίων, οἱ λέγοντες
28 ἀνάστασιν μὴ εἶναι, ἔπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες Διδά-
σκαλε, Μωυσῆς ἔγραψεν ἡμῖν, ἐάν τις ἀδελφὸς ἀπο-
θάνῃ ἔχων γυναῖκα, καὶ οὗτος ἄτεκνος ᾤ, ἵνα λάβῃ ὁ
ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα
29 τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ἐπταὶ οὖν ἀδελφοὶ ἦσαν· καὶ ὁ πρῶ-
30 τος λαβὼν γυναῖκα ἀπέθανεν ἄτεκνος· καὶ ὁ δεύτερος
31 καὶ ὁ τρίτος ἔλαβεν αὐτήν, ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἐπταὶ οὐ
32 κατέλιπον τέκνα καὶ ἀπέθανον· ὕστερον καὶ ἡ γυνὴ ἀπέ-
33 θανεν. ἡ γυνὴ οὖν ἐν τῇ ἀναστάσει τίνος αὐτῶν γίνεται
34 γυνή; οἱ γὰρ ἐπταὶ ἔσχον αὐτήν γυναῖκα. καὶ εἶπεν αὐ-
τοῖς ὁ Ἰησοῦς Οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου γαμοῦσιν καὶ
35 γαμίσκονται, οἱ δὲ καταξιοθέντες τοῦ αἰῶνος ἐκείνου τυχεῖν
καὶ τῆς ἀναστάσεως τῆς ἐκ νεκρῶν οὔτε γαμοῦσιν οὔτε
36 γαμίζονται· οὐδὲ γὰρ ἀποθανεῖν ἔτι δύνανται, ἰσάγγελοι
γάρ εἰσιν, καὶ υἱοὶ εἰσιν θεοῦ τῆς ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες.
37 ὅτι δὲ ἐγείρονται οἱ νεκροὶ καὶ Μωυσῆς ἐμήνυσεν ἐπὶ τῆς
βάτου, ὡς λέγει ΚΥΡΙΟΝ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ἈΒΡΑΑΜ καὶ ΘΕΟΝ
38 ἸΣΑΑΚ καὶ ΘΕΟΝ ἸΑΚΩΒ· θεὸς δὲ οὐκ ἔστιν νεκρῶν ἀλλὰ
39 ζώντων, πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσιν. ἀποκριθέντες δὲ τινες
40 τῶν γραμματέων εἶπαν Διδάσκαλε, καλῶς εἶπας· οὐκέτι
41 γὰρ ἐτόλμων ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐδέν. Εἶπεν δὲ
πρὸς αὐτοὺς Πῶς λέγουσιν τὸν χριστὸν εἶναι Δαυεὶδ

υῖόν; αὐτὸς γὰρ Δαυεὶδ λέγει ἐν Βίβλῳ Ψαλμῶν 42
 Εἶπεν Κύριος τῷ κυρίῳ μου Κάθογ ἐκ δεξιῶν μου
 ἕως ἄν θῶ τοὺς ἐχθροὺς σου ὑποπόδιον τῶν πο- 43
 δῶν σου.

Δαυεὶδ οὖν αὐτὸν κύριον καλεῖ, καὶ πῶς αὐτοῦ υἱός ἐστιν; 44
 Ἀκούοντος δὲ παντὸς τοῦ λαοῦ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς 45
 Προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελούντων περιπατεῖν 46
 ἐν στολαῖς καὶ φιλοῦντων ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς
 καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισί-
 as ἐν τοῖς δείπνοις, οἱ κατεσθίουσιν τὰς οἰκίας τῶν χη- 47
 ρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσεύχονται· οὗτοι λήμψονται
 περισσότερον κρίμα. Ἀναβλέψας δὲ εἶδεν τοὺς 1

βάλλοντας εἰς τὸ γαζοφυλάκιον τὰ δῶρα αὐτῶν πλουσίους.
 εἶδεν δὲ τινα χήραν πενιχρὰν βάλλουσαν ἐκεῖ λεπτὰ δύο, 2
 καὶ εἶπεν Ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἡ πτωχὴ 3
 πλείον πάντων ἔβαλεν· πάντες γὰρ οὗτοι ἐκ τοῦ περισ- 4
 σεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον εἰς τὰ δῶρα, αὕτη δὲ ἐκ τοῦ ὑστερή-
 ματος αὐτῆς πάντα τὸν βίον ὃν εἶχεν ἔβαλεν.

Καί τινων λεγόντων περὶ τοῦ ἱεροῦ, ὅτι λίθοις καλοῖς 5
 καὶ ἀναθήμασιν κεκόσμηται, εἶπεν Ταῦτα ἂ θεωρεῖτε, 6
 ἐλεύσονται ἡμέραι ἐν αἷς οὐκ ἀφεθήσεται λίθος ἐπὶ λίθῳ
 ὧδε ὃς οὐ καταλυθήσεται. ἐπηρώτησαν δὲ αὐτὸν λέγον- 7
 τες Διδάσκαλε, πότε οὖν ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεί-
 ον ὅταν μέλλῃ ταῦτα γίνεσθαι; ὁ δὲ εἶπεν Βλέπετε 8
 μὴ πλανηθῆτε· πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί
 μου λέγοντες Ἐγὼ εἰμι καὶ Ὁ καιρὸς ἤγγικεν· μὴ πο-
 ρευθῆτε ὀπίσω αὐτῶν. ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ 9
 ἀκαταστασίας, μὴ πτοηθῆτε· δεῖ γὰρ ταῦτα γενέσθαι
 πρῶτον, ἀλλ' οὐκ εὐθέως τὸ τέλος. Τότε ἔλεγεν αὐ- 10
 τοῖς Ἐγερθήσεται ἔθνος ἐπ' ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ
 βασιλείαν, σεισμοὶ τε μεγάλοι καὶ κατὰ τόπους Ἰλομοὶ καὶ 11
 λιμοὶ ἔσονται, φόβηθρά τε καὶ ἅπ' οὐρανοῦ σημεῖα με-
 γάλα ἔσται. πρὸ δὲ τούτων πάντων ἐπιβαλοῦσιν ἐφ' ὑμᾶς 12

τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ διώξουσιν, παραδιδόντες εἰς τὰς συνα-
 γωγὰς καὶ φυλακάς, ἀπαγομένους ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγε-
 13 μόνους ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου· ἀποβήσεται ὑμῖν εἰς
 14 μαρτύριον. θέτε οὖν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν μὴ προμελετᾶν
 15 ἀπολογηθῆναι, ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν ἣ οὐ
 δυνήσονται ἀντιστῆναι ἢ ἀντειπεῖν ᾧ πάντες οἱ ἀντικεί-
 16 μενοι ὑμῖν. παραδοθήσεσθε δὲ καὶ ὑπὸ γονέων καὶ ἀδελ-
 φῶν καὶ συγγενῶν καὶ φίλων, καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν,
 17 καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου. καὶ
 18 θρήξῃ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται. ἐν τῇ ὑπο-
 20 μονῇ ὑμῶν κτήσεσθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν. Ὅταν δὲ ἴδῃτε
 κυκλουμένην ὑπὸ στρατοπέδων Ἱερουσαλήμ, τότε γνῶτε
 21 ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς. τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ
 φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, καὶ οἱ ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκχωρείτω-
 22 σαν, καὶ οἱ ἐν ταῖς χώραις μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰς αὐτήν,
 23 ὅτι ἡμέραι ἐκδικήσεως αὐταὶ εἰσιν τοῦ πλησθῆναι πάντα
 23 τὰ γεγραμμένα. οὐαὶ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς
 θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· ἔσται γὰρ ἀνάγκη
 24 μεγάλη ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὀργὴ τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ πεσοῦνται
 στόματι μαχαίρης καὶ αἰχμαλωτισθήσονται εἰς τὰ ἔθνη
 πάντα, καὶ Ἱεροῦσαλὴμ ἔσται πατογμένη ὑπὸ ἐθνῶν,
 25 ἄχρι οὗ πληρωθῶσιν [καὶ ἔσονται] καιροὶ ἐθνῶν. καὶ
 ἔσονται σημεῖα ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἀστροῖς, καὶ ἐπὶ
 τῆς γῆς συνοχὴ ἐθνῶν ἐν ἀπορίᾳ ἡχοῦς θαλάσσης καὶ
 26 κάλλου, ἀποψυχόντων ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας
 τῶν ἐπερχομένων τῇ οἰκούμενῃ, αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν
 27 οὐρανῶν σαλευθήσονται. καὶ τότε ὄψονται τὸν γίον τοῦ
 ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ μετὰ δυνάμεως καὶ δό-
 28 ξης πολλῆς. Ἀρχομένων δὲ τούτων γίνεσθαι ἀνακύψατε καὶ
 ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν, διότι ἐγγίξει ἡ ἀπολύτρωσις
 29 ὑμῶν. Καὶ εἶπεν παραβολὴν αὐτοῖς Ἰδετε
 30 τὴν συκὴν καὶ πάντα τὰ δένδρα· ὅταν προβάλωσιν ἤδη,
 βλέποντες ἀφ' ἑαυτῶν γινώσκετε ὅτι ἤδη ἐγγὺς τὸ θέρος

ἐστίν· οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδῃτε ταῦτα γινόμενα, γινώ- 31
σκετε ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ἀμὴν λέγω 32
ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη ἕως [ἂν] πάντα γένη-
ται. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου 33
οὐ μὴ παρελεύσονται. Προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς μή ποτε 34
βαρηθῶσιν αἱ καρδίαι ὑμῶν ἐν κρεπάλῃ καὶ μέθῃ καὶ μερί-
μναις βιωτικαῖς, καὶ ἐπιστῇ ἐφ' ὑμᾶς ἐφνίδιος ἡ ἡμέρα
ἐκείνη ὥς παγίς· ἐπεισελεύσεται γὰρ ἐπὶ πάντας τοὺς 35
καθημένους ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. ἀγρυπνεῖτε 36
δὲ ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι ἵνα κατισχύσητε ἐκφυγεῖν ταῦτα
πάντα τὰ μέλλοντα γίνεσθαι, καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ
υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἦν δὲ τὰς ἡμέρας ἑνὶ τῷ ἱερῷ διδάσκων, τὰς δὲ νύκτας 37
ἐξερχόμενος ὑπὸ λίσσοτο εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Ἐλαιῶν.
καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὠρθριζεν πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἀκούειν 38
αὐτοῦ.

ἮΓΓΙΖΕΝ δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν ἀζύμων ἡ λεγομένη Πά- 1
σχα. Καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὸ πῶς 2
ἀνέλωσιν αὐτόν, ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν. Εἰς- 3
ἦλθεν δὲ Σατανᾶς εἰς Ἰούδαν τὸν καλούμενον Ἰσκαριώτην,
ὄντα ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα· καὶ ἀπελθὼν συνελάλη- 4
σεν τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ στρατηγοῖς τὸ πῶς αὐτοῖς παραδῶ
αὐτόν. καὶ ἐχάρησαν καὶ συνέθεντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι. 5
καὶ ἐξωμολόγησεν, καὶ ἐζήτει εὐκαιρίαν τοῦ παραδοῦναι 6
αὐτὸν ἄτερ ὄχλου αὐτοῖς.

Ἦλθεν δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἀζύμων, ἣ ἔδει θύεσθαι τὸ 7
πάσχα· καὶ ἀπέστειλεν Πέτρον καὶ Ἰωάννην εἰπὼν Πο- 8
ρευθέντες ἐτοιμάσατε ἡμῖν τὸ πάσχα ἵνα φάγωμεν. οἱ δὲ 9
εἶπαν αὐτῷ Ποῦ θέλεις ἐτοιμάσωμεν; ὁ δὲ εἶπεν αὐ- 10
τοῖς Ἰδοὺ εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς τὴν πόλιν συναντήσῃ

ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε
 11 αὐτῷ εἰς τὴν οἰκίαν εἰς ἣν εἰσπορεύεται. καὶ ἑρεῖτε τῷ οἰκο-
 δεσπότῃ τῆς οἰκίας ὅτι Λέγει σοι ὁ διδάσκαλος Ποῦ ἐστὶν
 τὸ κατάλυμα ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω;
 12 καὶ ἐκεῖνος ὑμῖν δείξει ἀνάγαιον μέγα ἐστρωμένον· ἐκεῖ ἐτοι-
 13 μάσατε. ἀπελθόντες δὲ εὗρον καθὼς εἰρήκει αὐτοῖς, καὶ
 14 ἡτοίμασαν τὸ πάσχα. Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα,
 15 ἀνέπεσεν καὶ οἱ ἀπόστολοι σὺν αὐτῷ. καὶ εἶπεν πρὸς
 αὐτοὺς Ἐπιθυμία ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν
 16 μεθ' ὑμῶν πρὸ τοῦ με παθεῖν· λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐ
 μὴ φάγω αὐτὸ ἕως ὅτου πληρωθῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θε-
 17 οῦ. καὶ δεξιόμενος ποτήριον εὐχαριστήσας εἶπεν Λάβετε
 18 τοῦτο καὶ διαμερίσατε εἰς ἑαυτοὺς· λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μὴ
 πίω ἀπὸ τοῦ νῦν ἀπὸ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως οὗ ἡ
 19 βασιλεία τοῦ θεοῦ ἔλθῃ. καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαριστήσας
 ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων Τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά
 μου [τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν
 20 ἀνάμνησιν. καὶ τὸ ποτήριον ὡσαύτως μετὰ τὸ δειπνῆσαι,
 λέγων Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί
 21 μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυννόμενον]. πλὴν ἰδοὺ ἡ χεὶρ τοῦ
 22 παραδιδόντος με μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης· ὅτι ὁ υἱὸς
 μὲν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸ ὀρισμένον πορεύεται, πλὴν οὐαὶ
 23 τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ παραδίδοται. καὶ αὐτοὶ ἥρξαντο
 συζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς τὸ τίς ἄρα εἴη ἐξ αὐτῶν ὁ τοῦτο
 24 μέλλων πράσσειν. Ἐγένετο δὲ καὶ φιλονεικία
 25 ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς αὐτῶν δοκεῖ εἶναι μείζων. ὁ δὲ εἶπεν αὐ-
 τοῖς Οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ
 26 ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται καλοῦνται. ὑμεῖς δὲ οὐχ οὗ-
 τως, ἀλλ' ὁ μείζων ἐν ὑμῖν γινέσθω ὡς ὁ νεώτερος, καὶ ὁ
 27 ἡγούμενος ὡς ὁ διακονῶν· τίς γὰρ μείζων, ὁ ἀνακείμενος ἢ
 ὁ διακονῶν; οὐχὶ ὁ ἀνακείμενος; ἐγὼ δὲ ἐν μέσῳ ὑμῶν
 28 εἰμὶ ὡς ὁ διακονῶν. Ὑμεῖς δὲ ἐστε οἱ διαμεμενηκότες
 29 μετ' ἐμοῦ ἐν τοῖς πειρασμοῖς μου· καὶ γὰρ διατίθεμαι ὑμῖν,

καθὼς διέθετό μοι ὁ πατήρ μου βασιλείαν, ἵνα ἔσθητε καὶ 30
 πίνητε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου, καὶ
 καθήσθε ἐπὶ θρόνων τὰς δώδεκα φυλὰς κρίνοντας τοῦ
 Ἰσραὴλ. Σίμων Σίμων, ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς ἐξητήσατο ὑμᾶς 31
 τοῦ σινιάσαι ὡς τὸν σῖτον· ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ ἵνα 32
 μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου· καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψας στήρισον
 τοὺς ἀδελφούς σου. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Κύριε, μετὰ σοῦ 33
 ἔτοιμός εἰμι καὶ εἰς φυλακὴν καὶ εἰς θάνατον πορεύεσθαι.
 ὁ δὲ εἶπεν Λέγω σοι, Πέτρε, οὐ φωνήσῃ σήμερον ἀλέ- 34
 κτωρ ἕως τρίς με ἀπαρνήσῃ εἰδέναι. Καὶ 35
 εἶπεν αὐτοῖς Ὅτε ἀπέστειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλλαντίου καὶ
 πήρας καὶ ὑποδημάτων, μή τινος ὑστερήσατε; οἱ δὲ εἶπαν
 Οὐθένος. εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ἀλλὰ νῦν ὁ ἔχων βαλλάντιον 36
 ἀράτω, ὁμοίως καὶ πήραν, καὶ ὁ μὴ ἔχων πωλησάτω τὸ
 ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ ἀγορασάτω μάχαιραν. λέγω γὰρ ὑμῖν 37
 ὅτι τοῦτο τὸ γεγραμμένον δεῖ τελεσθῆναι ἐν ἐμοί, τό
 Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθην· καὶ γὰρ τὸ περὶ ἐμοῦ
 τέλος ἔχει. οἱ δὲ εἶπαν Κύριε, ἰδοὺ μάχαιραι ὧδε δύο. ὁ 38
 δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ἰκανὸν ἐστίν.

Καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη κατὰ τὸ ἔθος εἰς τὸ Ὅρος τῶν 39
 Ἑλαιῶν· ἠκολούθησαν δὲ αὐτῷ [καὶ] οἱ μαθηταί. γενό- 40
 μενος δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου εἶπεν αὐτοῖς Προσεύχεσθε μὴ
 εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν. καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῆς ἀπο- 41
 τῶν ὡσεὶ λίθου βολήν, καὶ θεῖς τὰ γόνατα προσηύχετο
 λέγων Πάτερ, εἰ βούλει παρένεγκε τοῦτο τὸ ποτήριον 42
 ἀπ' ἐμοῦ· πλὴν μὴ τὸ θέλημά μου ἀλλὰ τὸ σὸν γινέσθω.
 [ὥφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτόν. 43
 καὶ γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ ἐκτενέστερον προσηύχετο· καὶ 44
 ἐγένετο ὁ ἰδρὼς αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος καταβαί-
 νοντες ἐπὶ τὴν γῆν.] καὶ ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς ἐλ- 45
 θὼν πρὸς τοὺς μαθητὰς εὗρεν κοιμωμένους αὐτοὺς ἀπὸ τῆς
 λύπης, καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τί καθεύδετε; ἀναστάντες προσ- 46

47 εὐχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν. Ἔτι
 αὐτοῦ λαλοῦντος ἰδοὺ ὄχλος, καὶ ὁ λεγόμενος Ἰούδας εἰς
 τῶν δώδεκα προήρχετο αὐτούς, καὶ ἤγγισεν τῷ Ἰησοῦ
 48 φιλήσαι αὐτόν. Ἰησοὺς δὲ εἶπεν αὐτῷ Ἰούδα, φιλήματι
 49 τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδίδως; ἰδόντες δὲ οἱ περὶ αὐ-
 τὸν τὸ ἐσόμενον εἶπαν Κύριε, εἰ πατάξομεν ἐν μαχαίρῃ;
 50 καὶ ἐπάταξεν εἰς τις ἐξ αὐτῶν τοῦ ἀρχιερέως τὸν δοῦλον καὶ
 51 ἀφείλεν τὸ οὖς αὐτοῦ τὸ δεξιόν. ἀποκριθεὶς δὲ [ὁ] Ἰησοὺς
 εἶπεν Ἐὰντε ἕως τούτου· καὶ ἀψάμενος τοῦ ὠτίου ἰάσατο
 52 αὐτόν. εἶπεν δὲ Ἰησοὺς πρὸς τοὺς παραγενομένους ἐπ' αὐ-
 τὸν ἀρχιερεῖς καὶ στρατηγούς τοῦ ἱεροῦ καὶ πρεσβυτέρους
 Ὡς ἐπὶ ληστήν ἐξήλθατε μετὰ μαχαिरῶν καὶ ξύλων;
 53 καθ' ἡμέραν ὄντος μου μεθ' ὑμῶν ἐν τῷ ἱερῷ οὐκ ἐξε-
 τείνατε τὰς χεῖρας ἐπ' ἐμέ· ἀλλ' αὕτη ἐστὶν ὑμῶν ἡ ὥρα
 καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους.
 54 Συλλαβόντες δὲ αὐτὸν ἤγαγον καὶ εἰσήγαγον εἰς τὴν
 οἰκίαν τοῦ ἀρχιερέως· ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει μακρόθεν.
 55 περιψάντων δὲ πῦρ ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς καὶ συνακαθισάν-
 56 των ἐκάθητο ὁ Πέτρος μέσος αὐτῶν. ἰδοῦσα δὲ αὐτὸν
 παιδίσκη τις καθήμενον πρὸς τὸ φῶς καὶ ἀτενίσασα αὐτῷ
 57 εἶπεν Καὶ οὗτος σὺν αὐτῷ ἦν· ὁ δὲ ἡρνήσατο λέ-
 58 γων Οὐκ οἶδα αὐτόν, γύναι. καὶ μετὰ βραχὺ ἕτερος
 ἰδὼν αὐτὸν ἔφη Καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ· ὁ δὲ Πέτρος
 59 ἔφη Ἀνθρωπε, οὐκ εἰμί. καὶ διαστάσης ὥσεὶ ὥρας μιᾶς
 ἄλλος τις δισχυρίζετο λέγων Ἐπ' ἀληθείας καὶ οὗτος
 60 μετ' αὐτοῦ ἦν, καὶ γὰρ Γαλιλαῖός ἐστιν· εἶπεν δὲ ὁ Πέ-
 τρος Ἀνθρωπε, οὐκ οἶδα ὃ λέγεις. καὶ παραχρῆμα ἔτι
 61 λαλοῦντος αὐτοῦ ἐφώνησεν ἀλέκτωρ. καὶ στραφεὶς ὁ
 κύριος ἐνέβλεψεν τῷ Πέτρῳ, καὶ ὑπεμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ
 ῥήματος τοῦ κυρίου ὡς εἶπεν αὐτῷ ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα
 62 φωνῆσαι σήμερον ἀπαρνήσῃ με τρίς. [καὶ ἐξελθὼν ἔξω
 63 ἔκλαυσεν πικρῶς.] Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συνέχον-
 64 τες αὐτὸν ἐνέπαιζον αὐτῷ δέροντες, καὶ περικαλύψαντες αὐ-

τὸν ἐπηρώτων λέγοντες Προφήτευσον, τίς ἐστὶν ὁ παίσας σε; καὶ ἕτερα πολλὰ βλασφημοῦντες ἔλεγον εἰς αὐτόν. 65

Καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα, συνήχθη τὸ πρεσβυτέριον τοῦ 66 λαοῦ, ἀρχιερεῖς τε καὶ γραμματεῖς, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν, λέγοντες Εἰ σὺ εἶ ὁ χριστός, εἰπὸν 67 ἡμῖν. εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ἐὰν ὑμῖν εἴπω οὐ μὴ πιστεύσητε· ἐὰν δὲ ἐρωτήσω οὐ μὴ ἀποκριθῆτε. ἀπὸ τοῦ νῦν δὲ ἔσται 68 ὁ γιὸς τοῦ ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς 69 δυνάμεως τοῦ θεοῦ. εἶπαν δὲ πάντες Σὺ οὖν εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ; ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη Ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐγὼ εἰμι. οἱ δὲ εἶπαν Τί ἔτι ἔχομεν μαρτυρίας χρεῖαν; αὐτοὶ 71 γὰρ ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ. Καὶ 1

ἀναστὰν ἄπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸν Πειλᾶτον. ἤρξαντο δὲ κατηγορεῖν αὐτοῦ λέγοντες Τοῦ- 2 τον εὗραμεν διαστρέφοντα τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ κωλύοντα φόρους Καίσαρι διδόναι καὶ λέγοντα αὐτὸν χριστὸν βασιλέα εἶναι. ὁ δὲ Πειλᾶτος ἠρώτησεν αὐτὸν λέγων Σὺ 3 εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ἔφη Σὺ λέγεις. ὁ δὲ Πειλᾶτος εἶπεν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς 4 καὶ τοὺς ὄχλους Οὐδὲν εὐρίσκω αἴτιον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ. οἱ δὲ ἐπίσχουν λέγοντες ὅτι Ἀνασειεί τὸν λαὸν 5 διδάσκων καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἕως ὧδε. Πειλᾶτος δὲ ἀκούσας ἐπηρώτησεν εἰ 6 [ὁ] ἄνθρωπος Γαλιλαῖός ἐστιν, καὶ ἐπιγινούς ὅτι ἐκ τῆς 7 ἐξουσίας Ἡρώδου ἐστὶν ἀνέπεμψεν αὐτὸν πρὸς Ἡρώδην, ὄντα καὶ αὐτὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν ταύταις ταῖς ἡμέ- 8 ραις. Ὁ δὲ Ἡρώδης ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἐχάρη λίαν, ἦν γὰρ 9 ἐξ ἱκανῶν χρόνων θέλων ἰδεῖν αὐτὸν διὰ τὸ ἀκούειν περὶ αὐτοῦ, καὶ ἠλπιζέν τι σημεῖον ἰδεῖν ὑπ' αὐτοῦ γινόμενον. ἐπηρώτα δὲ αὐτὸν ἐν λόγοις ἱκανοῖς· αὐτὸς δὲ 9 οὐδὲν ἀπεκρίνατο αὐτῷ. ἰστήκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ 10 οἱ γραμματεῖς εὐτόνως κατηγοροῦντες αὐτοῦ. ἐξουθενήσας 11 δὲ αὐτὸν ὁ Ἡρώδης σὺν τοῖς στρατεύμασιν αὐτοῦ καὶ ἐμ-

παίξας περιβιλὼν ἐσθῆτα λαμπρὰν ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ
 12 Πειλάτῳ. Ἐγένοντο δὲ φίλοι ὃ τε Ἡρώδης καὶ ὁ Πειλά-
 τος ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μετ' ἀλλήλων· προϋπῆρχον γὰρ ἐν
 13 ἔχθρᾳ ὄντες πρὸς αὐτούς. Πειλάτος δὲ συνκα-
 λεσάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὸν λαὸν
 14 εἶπεν πρὸς αὐτούς· Προσηνέγκατέ μοι τὸν ἄνθρωπον τοῦ-
 τον ὡς ἀποστρέφοντα τὸν λαόν, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐνώπιον ὑμῶν
 ἀνακρίνας οὐθὲν εὔρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ αἴτιον ὧν
 15 κατηγορεῖτε κατ' αὐτοῦ. ἀλλ' οὐδὲ Ἡρώδης, ἀνέπεμψεν
 γὰρ αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς· καὶ ἰδοὺ οὐδὲν ἄξιον θανάτου ἐστὶν
 16 πεπραγμένον αὐτῷ· παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. ἀνέ-
 18 κραγον δὲ πανπληθεὶ λέγοντες Αἶρε τοῦτον, ἀπόλυσον
 19 δὲ ἡμῖν τὸν Βαραββᾶν· ὅστις ἦν διὰ στάσιν τινὰ γενο-
 μένην ἐν τῇ πόλει καὶ φόνον βληθεὶς ἐν τῇ φυλακῇ.
 20 πάλιν δὲ ὁ Πειλάτος προσεφώνησεν αὐτοῖς, θέλων ἀπολύ-
 21 σαι τὸν Ἰησοῦν. οἱ δὲ ἐπεφώνουν λέγοντες Σταύρου
 22 σταύρου αὐτόν. ὁ δὲ τρίτον εἶπεν πρὸς αὐτούς· Τί γὰρ
 23 αὐτῷ· παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. οἱ δὲ ἐπέκειντο
 φωναῖς μεγάλαις αἰτούμενοι αὐτὸν ἵστασθαι, καὶ
 24 κατίσχυον αἱ φωναὶ αὐτῶν, καὶ Πειλάτος ἐπέκρινεν γενέ-
 25 σθαι τὸ αἶτημα αὐτῶν· ἀπέλυσεν δὲ τὸν διὰ στάσιν καὶ
 φόνον βεβλημένον εἰς φυλακὴν ὃν ἡτοῦντο, τὸν δὲ Ἰησοῦν
 παρέδωκεν τῷ θελήματι αὐτῶν.
 26 Καὶ ὡς ἱστάσθαι αὐτόν, ἐπιλαβόμενοι Σίμωνά τινα
 Κυρηναῖον ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν σταυ-
 27 ρὸν φέρειν ὁπίσθεν τοῦ Ἰησοῦ. Ἠκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ
 πλῆθος τοῦ λαοῦ καὶ γυναικῶν αἱ ἐκόπτοντο καὶ ἐθρήνουν
 28 αὐτόν. στραφεὶς δὲ πρὸς αὐτάς Ἰησοὺς εἶπεν· Θυγατέ-
 29 ρες Ἱερουσαλὴμ, μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμέ· πλὴν ἐφ' ἑαυτάς
 30 οὐκ ἐγέννησαν καὶ μαστοὶ οἱ οὐκ ἔθρεψαν. τότε ἄρξονται

λέγειν τοῖς ὄρεσιν Πέσατε ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τοῖς βο-
 νοῖς Καλύψατε ἡμᾶς· ὅτι εἰ ἐν ὕγρῳ ξύλῳ ταῦτα 31
 ποιοῦσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί γένηται; Ἦγοντο δὲ καὶ ἕτεροι 32
 κακοῦργοι δύο σὺν αὐτῷ ἀναιρεθῆναι. Καὶ ὅτε 33
 ἦλθαν ἐπὶ τὸν τόπον τὸν καλούμενον Κρανίον, ἐκεῖ ἐσταύ-
 ρωσαν αὐτὸν καὶ τοὺς κακοῦργους, ὃν μὲν ἐκ δεξιῶν ὃν δὲ
 ἐξ ἀριστερῶν. [ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγεν Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, 34
 οὐ γὰρ οἶδαςιν τί ποιοῦσιν.] ΔΙΑΜΕΡΙΖΟΜΕΝΟΙ Δὲ τὰ ἱμά-
 τια αὐτοῦ ἔβαλον κλῆρον. καὶ ἰσθῆκει ὁ λαὸς θεω- 35
 ρῶν. ἔΞΕΜΥΚΤΗΡΙΖΟΝ Δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες λέγοντες Ἄλ-
 λους ἔσωσεν, σωσάτω ἑαυτόν, εἰ οὗτός ἐστιν ὁ χριστὸς τοῦ
 θεοῦ, ὁ ἐκλεκτός. ἐνέπαιξαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ στρατιῶται 36
 προσερχόμενοι, ὄζος προσφέροντες αὐτῷ καὶ λέγοντες Εἰ 37
 σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, σῶσον σεαυτόν. ἦν δὲ 38
 καὶ ἐπιγραφὴ ἐπ' αὐτῷ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥ-
 ΔΑΙΩΝ ΟΥΤΟΣ. Εἰς δὲ τῶν κρεμασθέντων κακοῦργων 39
 ἐβλασφήμει αὐτόν Οὐχὶ σὺ εἶ ὁ χριστός; σῶσον σεαυ-
 τὸν καὶ ἡμᾶς. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος ἐπιτιμῶν αὐτῷ 40
 ἔφη Οὐδὲ φοβῆ σὺ τὸν θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ;
 καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως, ἅξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβά- 41
 νομεν· οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξεν. καὶ ἔλεγεν Ἰη- 42
 σοῦ, μνήσθητί μου ὅταν ἔλθῃς εἰς τὴν βασιλείαν σου.
 καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀμήν σοι λέγω, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ 43
 ἐν τῷ παραδείσῳ. Καὶ ἦν ἡδη ὥσεί ὥρα ἕκτη καὶ σκότος 44
 ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης τοῦ ἡλίου ἐκλεί- 45
 ποντος, ἐσχίσθη δὲ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον. καὶ 46
 φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Πάτερ, εἰς χεῖράς
 σοῦ παρατίθεμαι τὸ πνεῦμά μου· τοῦτο δὲ εἰπὼν ἐξέ-
 πνευσεν. Ἰδὼν δὲ ὁ ἑκατοντάρχης τὸ γενόμενον ἐδόξαζεν 47
 τὸν θεὸν λέγων Ὁντως ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος ἦν.
 καὶ πάντες οἱ συνπαραγενόμενοι ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεωρίαν 48
 ταύτην, θεωρήσαντες τὰ γενόμενα, τύπτοντες τὰ στήθη
 ἰπέστρεφον. ἸΣΤΗΚΕΙΣΑΝ Δὲ πάντες οἱ ΓΝΩΣΤΟὶ αὐτῷ 49

ἀπὸ μακρόθεν, καὶ [†] γυναῖκες αἱ συνακολουθοῦσαι αὐτῷ
ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ὁρῶσαι ταῦτα.

50 Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι Ἰωσήφ βουλευτῆς ὑπάρχων,
51 ἀνὴρ ἁγαθὸς καὶ δίκαιος, — [†] οὗτος οὐκ ἦν [†] συνκατατεθει-
μένος [†] τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν, — ἀπὸ Ἀριμαθαίας
πόλεως τῶν Ἰουδαίων, ὃς προσεδέχετο τὴν βασιλείαν τοῦ
52 θεοῦ, οὗτος προσελθὼν τῷ Πειλάτῳ ᾗτήσατο τὸ σῶμα τοῦ
53 Ἰησοῦ, καὶ καθελὼν ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι, καὶ ἔθηκεν
αὐτὸν ἐν μνήματι λαξευτῷ οὗ οὐκ ἦν οὐδεὶς οὐπω κεί-
54 μενος. Καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευῆς, καὶ σάββατον ἐπέφω-
55 σκεν. Κατακολουθήσασαι δὲ αἱ γυναῖκες, αἵτινες ἦσαν
συνεληλυθυῖαι ἐκ τῆς Γαλιλαίας αὐτῷ, ἐθεάσαντο τὸ μνη-
56 μεῖον καὶ ὡς ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ, ὑποστρέψασαι δὲ ἡτοί-
μασαν ἀρώματα καὶ μύρα.

Καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν,
1 τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων ὀρθρου βαθέως ἐπὶ τὸ μνήμα
2 ἦλθαν φέρουσαι ἅ ἡτοίμασαν ἀρώματα. εὗρον δὲ τὸν
3 λίθον ἀποκεκλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου, εἰσελθοῦσαι δὲ
4 οὐχ εὗρον τὸ σῶμα [τοῦ κυρίου Ἰησοῦ]. καὶ ἐγένετο ἐν
τῷ ἀπορεῖσθαι αὐτὰς περὶ τούτου καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο
5 ἐπέστησαν αὐταῖς ἐν ἐσθῇτι ἀστραπτούσῃ. ἐμφόβων δὲ
γενομένων αὐτῶν καὶ κλινουσῶν τὰ πρόσωπα εἰς τὴν γῆν
εἶπαν πρὸς αὐτάς Τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν
6 νεκρῶν; [οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλὰ ἡγέρθη.] μνήσθητε ὡς
7 ἐλάλησεν ὑμῖν ἔτι ὢν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, λέγων τὸν υἱὸν τοῦ
ἀνθρώπου ὅτι δεῖ παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἀμαρ-
τωλῶν καὶ σταυρωθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι.
8 καὶ ἐμνήσθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ, καὶ ὑποστρέψασαι
9 [ἀπὸ τοῦ μνημείου] ἀπήγγειλαν ταῦτα πάντα τοῖς ἑνδεκα
10 καὶ πᾶσιν τοῖς λοιποῖς. ἦσαν δὲ ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία
καὶ Ἰωάννα καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου· καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐ-
11 ταῖς ἔλεγον πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα. καὶ ἐφάνησαν
ἐνώπιον αὐτῶν ὥσεί λῆρος τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἠπίστουν

αὐταῖς.

[[Ὁ δὲ Πέτρος ἀναστὰς ἔδραμεν ἐπὶ τὸ 12
μνημεῖον· καὶ παρακύψας βλέπει τὰ ὀθόνια μόνα· καὶ
ἀπῆλθεν πρὸς αὐτὸν θαυμάζων τὸ γεγονός.]]

Καὶ ἰδοὺ δύο ἐξ αὐτῶν ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἦσαν πορευό- 13
μενοι εἰς κώμην ἀπέχουσαν σταδίους ἐξήκοντα ἀπὸ Ἱερου-
σαλήμ, ἥ ὄνομα Ἑμμαούς, καὶ αὐτοὶ ὠμίλουν πρὸς ἀλλή- 14
λους περὶ πάντων τῶν συμβεβηκότων τούτων. καὶ ἐγένετο 15
ἐν τῷ ὁμιλεῖν αὐτοὺς καὶ συζητεῖν [καὶ] αὐτὸς Ἰησοὺς
ἐγγίσας συνεπορεύετο αὐτοῖς, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἔκρα- 16
τοῦντο τοῦ μὴ ἐπιγνῶναι αὐτόν. εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς 17
Τίνες οἱ λόγοι οὗτοι οὓς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους
περιπατοῦντες; καὶ ἐστάθησαν σκυθρωποί. ἀποκριθεὶς 18
δὲ εἰς ὀνόματι Κλεόπας εἶπεν πρὸς αὐτόν Σὺ μόνος
παροικεῖς Ἱερουσαλήμ καὶ οὐκ ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν
αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις; καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ποῖα; 19
οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζαρηνοῦ, ὃς
ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον
τοῦ θεοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ, ὅπως τε παρέδωκαν αὐτόν οἱ 20
ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν εἰς κρίμα θανάτου καὶ
ἐσταύρωσαν αὐτόν. ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ 21
μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραὴλ· ἀλλὰ γε καὶ σὺν πᾶσιν
τούτοις τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει ἀφ' οὗ ταῦτα ἐγένετο.
ἀλλὰ καὶ γυναῖκες τινες ἐξ ἡμῶν ἐξέστησαν ἡμᾶς, γενό- 22
μεναι ὀρθρινὰ ἐπὶ τὸ μνημεῖον καὶ μὴ εὑρούσαι τὸ σῶμα 23
αὐτοῦ ἦλθαν λέγουσαι καὶ ὀπτασίαν ἀγγέλων ἑωρακεῖναι, οἱ
λέγουσιν αὐτὸν ζῆν. καὶ ἀπῆλθάν τινες τῶν σὺν ἡμῖν 24
ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ εὔρον οὕτως καθὼς αἱ γυναῖκες εἶπον,
αὐτὸν δὲ οὐκ εἶδον. καὶ αὐτὸς εἶπεν πρὸς αὐτούς Ὡ 25
ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεῦν ἐπὶ πᾶσιν οἷς
ἐλάλησαν οἱ προφῆται· οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν χρι- 26
στὸν καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ; καὶ ἀρξάμενος 27
ἀπὸ Μωυσέως καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν διερμήνευ-
σεν αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς τὰ περὶ ἑαυτοῦ. Καὶ 28

ἤγγισαν εἰς τὴν κώμην οὗ ἐπορεύοντο, καὶ αὐτὸς προσε-
 29 ποιήσατο πορρώτερον πορεύεσθαι. καὶ παρεβιάσαντο
 αὐτὸν λέγοντες· Μεῖνον μεθ' ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἐσπέραν
 ἐστὶν καὶ κέκλικεν ἤδη ἡ ἡμέρα. καὶ εἰσῆλθεν τοῦ μείναι
 30 σὺν αὐτοῖς. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐτὸν
 μετ' αὐτῶν λαβὼν τὸν ἄρτον εὐλόγησεν καὶ κλάσας ἐπε-
 31 δίδου αὐτοῖς· αὐτῶν δὲ διηνοιχθήσαν οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ
 ἐπέγνωσαν αὐτόν· καὶ αὐτὸς ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν.
 32 καὶ εἶπαν πρὸς ἀλλήλους· Οὐχὶ ἡ καρδιά ἡμῶν καιομέ-
 νη ἦν ὥς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ, ὥς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς
 33 γραφάς; Καὶ ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὑπέ-
 στρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ εὗρον ἠθροισμένους τοὺς
 34 ἑνδεκα καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς, λέγοντας ὅτι ὄντως ἠγέρθη
 35 ὁ κύριος καὶ ὤφθη Σίμωνι. καὶ αὐτοὶ ἐξηγοῦντο τὰ ἐν
 τῇ ὁδῷ καὶ ὥς ἐγνώσθη αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρ-
 36 του. Ταῦτα δὲ αὐτῶν λαλούντων αὐτὸς ἔστη ἐν
 37 μέσῳ αὐτῶν [καὶ λέγει αὐτοῖς· Εἰρήνῃ ὑμῖν]. Ἐπιποθύντες
 38 δὲ καὶ ἔμβοβοι γενόμενοι ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν. καὶ
 εἶπεν αὐτοῖς· Τί τεταραγμένοι ἐστέ, καὶ διὰ τί διαλο-
 39 γισμοὶ ἀναβαίνουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν; Ἴδετε τὰς χεῖράς
 μου καὶ τοὺς πόδας μου ὅτι ἐγὼ εἰμι αὐτός· ψηλαφήσατέ
 40 μέ καὶ ἴδετε, ὅτι πνεῦμα σὰρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει καθὼς
 41 χεῖρας καὶ τοὺς πόδας.] Ἔτι δὲ ἀπιστούντων αὐτῶν ἀπὸ
 τῆς χαρᾶς καὶ θαυμαζόντων εἶπεν αὐτοῖς· Ἔχετε τι βρώ-
 42 σιμον ἐνθάδε; οἱ δὲ ἐπέδωκαν αὐτῷ ἰχθύος ὀπτοῦ μέρος.
 43 καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν. Εἶπεν δὲ
 44 πρὸς αὐτούς· Οὗτοι οἱ λόγοι μου οὓς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς
 ἔτι ὧν σὺν ὑμῖν, ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα
 ἐν τῷ νόμῳ Μωυσέως καὶ τοῖς προφήταις καὶ Ψαλμοῖς
 45 περὶ ἐμοῦ. τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι
 46 τὰς γραφάς. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὅτι οὕτως γέγραπται πα-

θεῖν τὸν χριστὸν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ,
καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν εἰς ἅφε- 47
σιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, — ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἱερου-
σαλὴμ· ὑμεῖς ἄμαρτυρες τούτων. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστέλλω 48
τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρός μου ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθί- 49
σατε ἐν τῇ πόλει ἕως οὗ ἐνδύσησθε ἐξ ὕψους δύναμιν.

Ἐξήγαγεν δὲ αὐτοὺς ἕως πρὸς Βηθανίαν, καὶ ἐπάρας 50
τὰς χεῖρας αὐτοῦ εὐλόγησεν αὐτούς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ 51
εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτοὺς διέστη ἀπ' αὐτῶν [[καὶ ἀνεφέρετο εἰς
τὸν οὐρανόν]]. καὶ αὐτοὶ [[προσκυνήσαντες αὐτὸν]] ὑπέ- 52
στρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης, καὶ ἦσαν 53
διὰ παντὸς ἐν τῷ ἱερῷ εὐλογοῦντες τὸν θεόν.

47 καὶ | ἔθνη· ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ ὑμεῖς

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ

¹ ΕΝ ΑΡΧΗ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν,
² καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος. Οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ
³ πρὸς τὸν θεόν. πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ
⁴ ἐγένετο οὐδὲ ἓν. ὁ γέγονεν ἐν' αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ
⁵ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων· καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει,
⁶ καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν. Ἐγένετο ἄνθρωπος
⁷ ἀπεσταλμένος παρὰ θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης· οὗτος ἦλθεν
⁸ εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες
⁹ πιστεύσωσιν δι' αὐτοῦ. οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα
¹⁰ μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ὃ
¹¹ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. ἐν
¹² τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος
¹³ αὐτὸν οὐκ ἔγνω. Ἐἰς τὰ ἴδια ἦλθεν, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ
¹⁴ παρέλαβον. ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν
¹⁵ τέκνα θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ,
 οἱ οὐκ ἐξ αἱμάτων οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς οὐδὲ ἐκ θελή-
 ματος ἀνδρὸς ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐγεννήθησαν. Καὶ
 ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασά-
 μεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός,
 πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας· (Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ
 αὐτοῦ καὶ κέκραγεν λέγων -- οὗτος ἦν ὁ εἰπών -- Ὁ ὀπί-
 σσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου

3, 4 ἐν ὃ γέγονεν. ἐν 11 εἰς 15 λέγων Οὗτος ἦν ὃν εἶπον· ὁ
 ν. λέγων Οὗτος ἦν ὃν εἶπον Ὁ

ἦν·) ὅτι ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβο- 16
μεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος· ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωυσέως 17
ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγέ-
νετο. θεὸν οὐδεὶς ἑώρακεν πώποτε· μονογενὴς θεὸς ὁ ὢν 18
εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.

Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου ὅτε ἀπέστει- 19
λαν πρὸς αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεῖς καὶ
Λευεῖτας ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτόν· Σὺ τίς εἶ; καὶ ὁμολόγη- 20
σεν καὶ οὐκ ἡρνήσατο, καὶ ὁμολόγησεν ὅτι Ἐγὼ οὐκ εἰμὶ
ὁ χριστός. καὶ ἠρώτησαν αὐτόν· Τί οὖν; [σὺ] Ἡλείας; εἰ; 21
καὶ λέγει· Οὐκ εἰμὶ. Ὁ προφήτης εἰ σὺ; καὶ ἀπεκρίθη
Οὐ. εἶπαν οὖν αὐτῷ· Τίς εἶ; ἵνα ἀποκρισιν δῶμεν τοῖς 22
πέμψασιν ἡμᾶς· τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ; ἔφη Ἐγὼ 23
φωτὴν βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· Εὔθύνετε τὴν ὁδὸν
Κυρίου, καθὼς εἶπεν Ἡσαίας ὁ προφήτης. Καὶ ἀπεσταλ- 24
μένοι ἦσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων. καὶ ἠρώτησαν αὐτόν καὶ 25
εἶπαν αὐτῷ· Τί οὖν βαπτίζεις εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ χριστὸς οὐδὲ
Ἡλείας οὐδὲ ὁ προφήτης; ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης 26
λέγων· Ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι· μέσος ὑμῶν στήκει ὃν
ὑμεῖς οὐκ οἴδατε, ὀπίσω μου ἐρχόμενος, οὗ οὐκ εἰμὶ [ἐγὼ] 27
ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος. Ταῦ- 28
τα ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν ὁ
Ἰωάννης βαπτίζων.

Τῇ ἐπαύριον βλέπει τὸν 29
Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν, καὶ λέγει· Ἴδε ὁ ἄμνος
τοῦ θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. οὗτός ἐστιν 30
ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εἶπον· Ὁπίσω μου ἔρχεται ἀνὴρ ὃς ἔμπρο-
σθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν· καὶ γὰρ οὐκ ᾔδειν 31
αὐτόν, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τῷ Ἰσραὴλ διὰ τοῦτο ἦλθον
ἐγὼ ἐν ὕδατι βαπτίζων. Καὶ ἐμαρτύρησεν Ἰωάννης 32
λέγων ὅτι Τεθέαμαι τὸ πνεῦμα καταβαῖνον ὡς περιστε-
ρὰν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν· καὶ γὰρ οὐκ ᾔδειν 33
αὐτόν, ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι ἐκεῖνός μοι
εἶπεν· Ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον

ἐπ' αὐτόν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν πνεύματι ἁγίῳ·
 34 καὶ ἐώρακα, καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς
 τοῦ θεοῦ.

35 Τῇ ἐπαύριον πάλιν ἰσθῆκει Ἰωάννης καὶ ἐκ τῶν μαθη-
 36 τῶν αὐτοῦ δύο, καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι
 37 λέγει Ἰδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ. καὶ ἤκουσαν οἱ δύο μαθη-
 38 ταὶ αὐτοῦ λαλοῦντος καὶ ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ. στρα-
 φεῖς δὲ ὁ Ἰησοῦς καὶ θεασάμενος αὐτοὺς ἀκολουθοῦντας
 λέγει αὐτοῖς Τί ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Ῥαββεί,
 (ὃ λέγεται μεθερμηνεύμενον Διδάσκαλε,) ποῦ μένεις;
 39 λέγει αὐτοῖς Ἐρχεσθε καὶ ὄψεσθε. ἦλθαν οὖν καὶ εἶδαν
 ποῦ μένει, καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν τὴν ἡμέραν ἐκείνην·
 40 ὧρα ἦν ὡς δεκάτῃ. Ἦν Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος
 Πέτρου εἷς ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκουσάντων παρὰ Ἰωάννου καὶ
 41 ἀκολουθησάντων αὐτῷ· εὐρίσκει οὗτος πρῶτον τὸν ἀδελφὸν
 τὸν ἴδιον Σίμονα καὶ λέγει αὐτῷ Εὐρήκαμεν τὸν Μεσσίαν
 42 (ὃ ἐστιν μεθερμηνεύμενον Χριστός). ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς
 τὸν Ἰησοῦν. ἐμβλέψας αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Σὺ εἶ
 Σίμων ὁ υἱὸς Ἰωάννου, σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς (ὃ ἐρμηνεύεται
 43 Πέτρος).

Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ἐξελθεῖν εἰς
 τὴν Γαλιλαίαν. καὶ εὐρίσκει Φίλιππον καὶ λέγει αὐτῷ ὁ
 44 Ἰησοῦς Ἀκολουθεῖ μοι. ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ Βηθ-
 45 σαϊδά, ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου καὶ Πέτρου. εὐρίσκει
 Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ καὶ λέγει αὐτῷ Ὁν ἔγραψεν
 Μωυσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ προφῆται εὐρήκαμεν, Ἰησοῦν
 46 υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ. καὶ εἶπεν αὐτῷ Να-
 θαναὴλ Ἐκ Ναζαρέτ δύναται τι ἀγαθὸν εἶναι; λέγει
 47 αὐτῷ ὁ Φίλιππος Ἐρχου καὶ ἴδε. εἶδεν Ἰησοῦς τὸν
 Ναθαναὴλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ Ἰδε
 48 ἀληθῶς Ἰσραηλείτης ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστιν. λέγει αὐτῷ
 Ναθαναὴλ Πόθεν με γινώσκεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ
 εἶπεν αὐτῷ Πρὸ τοῦ σε Φίλιππον φωνῆσαι ὄντα ὑπὸ τὴν
 49 συκὴν εἰδόν σε. ἀπεκρίθη αὐτῷ Ναθαναὴλ Ῥαββεί, σὺ

εἰ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, σὺ βασιλεὺς εἶ τοῦ Ἰσραὴλ. ἀπεκρίθη 50
 Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ὅτι εἰπὼν σοι ὅτι εἶδόν σε ὑπο-
 κάτω τῆς συκῆς πιστεύεις; μείζων τούτων ὄψη. καὶ λέγει 51
 αὐτῷ Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνε-
 ωγότα καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ
 καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο ἐν Κανὰ τῆς 1
 Γαλιλαίας, καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ. ἐκλήθη δὲ καὶ 2
 ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον. καὶ ὑστερή- 3
 σαντος οἴνου λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτόν Οἶνον
 οὐκ ἔχουσιν. καὶ λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Τί ἐμοὶ καὶ σοί, 4
 γύναι; οὐπω ἤκει ἡ ὥρα μου. λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς 5
 διακόνοις Ὅτι ἂν λέγῃ ὑμῖν ποιήσατε. ἦσαν δὲ ἐκεῖ 6
 λίθιναι ὑδρίαι ἐξ κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν Ἰουδαίων κεί-
 μεναι, χωροῦσαι ἀνά μετρητὰς δύο ἢ τρεῖς. λέγει αὐτοῖς 7
 ὁ Ἰησοῦς Γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος. καὶ ἐγέμισαν
 αὐτὰς ἕως ἄνω. καὶ λέγει αὐτοῖς Ἀντλήσατε νῦν καὶ 8
 φέρετε τῷ ἀρχιτρικλίνῳ. οἱ δὲ ἤνεγκαν. ὡς δὲ ἐγεύσατο 9
 ὁ ἀρχιτρικλινὸς τὸ ὕδωρ οἶνον γεγεννημένον, καὶ οὐκ ᾔδει
 πόθεν ἐστίν, οἱ δὲ διάκονοι ᾔδεισαν οἱ ἡντληκότες τὸ ὕδωρ,
 φωνεῖ τὸν νυμφίον ὁ ἀρχιτρικλινὸς καὶ λέγει αὐτῷ Πᾶς 10
 ἄνθρωπος πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον τίθησιν, καὶ ὅταν μεθυ-
 σθῶσιν τὸν ἐλάσσω. σὺ τετήρηκας τὸν καλὸν οἶνον ἕως
 ἄρτι. Ταύτην ἐποίησεν ἀρχὴν τῶν σημείων ὁ Ἰησοῦς ἐν 11
 Κανὰ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐφάνέρωσεν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ
 ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

ΜΕΤΑ ΤΟΥΤΟ κατέβη εἰς Καφαρναούμ αὐτὸς καὶ ἡ 12
 μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ
 ἐκεῖ ἔμειναν οὐ πολλὰς ἡμέρας.


Καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ πᾶσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη εἰς 13

14 Ἱεροσόλυμα ὁ Ἰησοῦς. καὶ εὗρεν ἐν τῷ ἱερῷ τοὺς πω-
 λούντας βόας καὶ πρόβατα καὶ περιστερὰς καὶ τοὺς κερ-
 15 ματιστὰς καθημένους, καὶ ποιήσας φραγέλλιον ἐκ σχοινίων
 πάντας ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ τὰ τε πρόβατα καὶ τοὺς
 βόας, καὶ τῶν κολλυβιστῶν ἐξέχεεν τὰ κέρματα καὶ τὰς
 16 τραπέζας ἀνέτρεψεν, καὶ τοῖς τὰς περιστερὰς πωλοῦσιν
 εἶπεν Ἀρατε ταῦτα ἐντεῦθεν, μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ
 17 πατρὸς μου οἶκον ἐμπορίου. Ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ
 αὐτοῦ ὅτι γεγραμμένον ἐστίν Ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου
 18 καταφάγεται με. Ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ
 εἶπαν αὐτῷ Τί σημεῖον δεικνύεις ἡμῖν, ὅτι ταῦτα ποιεῖς;
 19 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Λύσατε τὸν ναὸν τοῦ-
 20 τον καὶ [ἐν] τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. εἶπαν οὖν οἱ
 Ἰουδαῖοι Τεσσεράκοντα καὶ ἕξ ἔτεσιν οἰκοδομήθη ὁ ναὸς
 21 οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερεῖς αὐτόν; ἐκεῖνος δὲ
 22 ἔλεγεν περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ. Ὅτε οὖν
 ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι τοῦτο
 ἔλεγεν, καὶ ἐπίστευσαν τῇ γραφῇ καὶ τῷ λόγῳ ὃν εἶπεν
 ὁ Ἰησοῦς.

23 Ὡς δὲ ἦν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐν τῷ πάσχα ἐν τῇ
 ἑορτῇ, πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, θεωροῦντες
 24 αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει· αὐτὸς δὲ Ἰησοῦς οὐκ ἐπίστευεν
 25 αὐτὸν αὐτοῖς διὰ τὸ αὐτὸν γινώσκειν πάντας καὶ ὅτι οὐ
 χρεῖαν εἶχεν ἵνα τις μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ ἀνθρώπου, αὐτὸς
 γὰρ ἐγίνωσκεν τί ἦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

1 Ἦν δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῶν Φαρισαίων, Νικόδημος ὄνομα
 2 αὐτῷ, ἄρχων τῶν Ἰουδαίων· οὗτος ἦλθεν πρὸς αὐτὸν νυ-
 κτὸς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ῥαββεί, οἶδαμεν ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐλή-
 λυθας διδάσκαλος· οὐδεὶς γὰρ δύναται ταῦτα τὰ σημεῖα
 3 ποιεῖν ἃ σὺ ποιεῖς, ἐὰν μὴ ἡ ὁ θεὸς μετ' αὐτοῦ. ἀπεκρίθη
 Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μὴ τις
 γεννηθῇ ἄνωθεν, οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.
 4 λέγει πρὸς αὐτὸν [ὁ] Νικόδημος Πῶς δύναται ἄνθρωπος

γεννηθῆναι γέρων ὦν; μὴ δύναται εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μη-
 τρὸς αὐτοῦ δευτέρου εἰσελθεῖν καὶ γεννηθῆναι; ἀπεκρί- 5
 θη [ὁ] Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ
 ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βα-
 σιλείαν τοῦ θεοῦ. τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς σὰρξ 6
 ἐστίν, καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος πνεῦμά ἐστιν.
 μὴ θαυμάσης ὅτι εἶπόν σοι Δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι ἄνωθεν. 7
 τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, 8
 ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει· οὕτως
 ἐστὶν πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ πνεύματος. ἀπεκρίθη 9
 Νικόδημος καὶ εἶπεν αὐτῷ Πῶς δύναται ταῦτα γενέσθαι; 12
 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Σὺ εἰ ὁ διδάσκαλος τοῦ 10
 Ἰσραὴλ καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις; ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι ὅτι 11
 ὁ οἶδαμεν λαλοῦμεν καὶ ὁ ἐωράκαμεν μαρτυροῦμεν, καὶ τὴν
 μαρτυρίαν ἡμῶν οὐ λαμβάνετε. εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν 12
 καὶ οὐ πιστεύετε, πῶς ἐὰν εἴπω ὑμῖν τὰ ἐπουράνια πιστεύ-
 σετε; καὶ οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ ὁ ἐκ 13
 τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. καὶ καθὼς 14
 Μωυσῆς ὕψωσεν τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὑψωθῆναι
 δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων ἐν αὐτῷ ἔχη 15
 ζωὴν αἰώνιον. Οὕτως γὰρ ἠγάπησεν ὁ θεὸς τὸν 16
 κόσμον ὥστε τὸν υἱὸν τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ
 πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται ἀλλὰ ἔχη ζωὴν αἰώνιον.
 οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν εἰς τὸν κόσμον ἵνα κρίνῃ 17
 τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ. ὁ πιστεύων 18
 εἰς αὐτὸν οὐ κρίνεται. ὁ μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται, ὅτι μὴ
 πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ.
 αὕτη δέ ἐστιν ἡ κρίσις ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον 19
 καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς, ἦν
 γὰρ αὐτῶν πονηρὰ τὰ ἔργα· πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσ- 20
 σων μισεῖ τὸ φῶς καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ
 ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ· ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν ἔρχεται 21
 πρὸς τὸ φῶς, ἵνα φανερωθῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα ὅτι ἐν θεῷ



**THIS
IS THE PLACE
WANAMAKER'S
FOR ALL THE
NEWEST
BOOKS.**

P. F. PULVER CO., ROCHESTER, N.Y.



ἐστὶν εἰργασμένα.

- 22 Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς
 τὴν Ἰουδαίαν γῆν, καὶ ἐκεῖ διέτριβεν μετ' αὐτῶν καὶ ἐβά-
 23 πτιζεν. ἦν δὲ καὶ [ὁ] Ἰωάννης βαπτίζων ἐν Αἰνῶν ἐγγὺς τοῦ
 Σαλείμ, ὅτι ὕδατα πολλὰ ἦν ἐκεῖ, καὶ παρεγίνοντο καὶ
 24 ἐβαπτίζοντο. οὐπω γὰρ ἦν βεβλημένος εἰς τὴν φυλακὴν
 25 Ἰωάννης. Ἐγένετο οὖν ζήτησις ἐκ τῶν μαθητῶν Ἰωάννου
 26 μετὰ Ἰουδαίου¹ περὶ καθαρισμοῦ. καὶ ἦλθαν πρὸς τὸν
 Ἰωάννην καὶ εἶπαν αὐτῷ Ῥαββεῖ, ὃς ἦν μετὰ σοῦ πέραν
 τοῦ Ἰορδάνου, ᾧ σὺ μεμαρτύρηκας, ἴδε οὗτος βαπτίζει καὶ
 27 πάντες ἔρχονται πρὸς αὐτόν. ἀπεκρίθη Ἰωάννης καὶ εἶπεν
 Οὐ δύναται ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐδὲν ἐὰν μὴ ἡ δεδομένον
 28 αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. αὐτοὶ ὑμεῖς μοι μαρτυρεῖτε ὅτι εἶπον
 [ἐγώ] Οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ χριστός, ἀλλ' ὅτι Ἀπεσταλμένος
 29 εἰμὶ ἔμπροσθεν ἐκείνου. ὁ ἔχων τὴν νύμφην νυμφίος ἐστίν·
 ὁ δὲ φίλος τοῦ νυμφίου, ὁ ἐστηκὼς καὶ ἀκούων αὐτοῦ, χαρὰ
 χαίρει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου. αὕτη οὖν ἡ χαρὰ ἡ
 30 ἐμὴ πεπλήρωται. ἐκείνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦ-
 31 σθαι. Ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων
 ἐστίν. ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς ἐκ τῆς γῆς ἐστίν καὶ ἐκ τῆς γῆς
 λαλεῖ· ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων ἐστίν·
 32 ὁ ἐώρακεν καὶ ἤκουσεν τοῦτο¹ μαρτυρεῖ, καὶ τὴν μαρτυρίαν
 33 αὐτοῦ οὐδεὶς λαμβάνει. ὁ λαβὼν αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν
 34 ἐσφράγισεν ὅτι ὁ θεὸς ἀληθὴς ἐστίν. ὃν γὰρ ἀπέστειλεν
 ὁ θεὸς τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ λαλεῖ, οὐ γὰρ ἐκ μέτρου δίδωσιν
 35 τὸ πνεῦμα. ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν υἱόν, καὶ πάντα δέδωκεν
 36 ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν ἔχει ζωὴν
 αἰώνιον· ὁ δὲ ἀπειθῶν τῷ υἱῷ οὐκ ὄψεται ζωὴν, ἀλλ' ἡ ὀργὴ
 τοῦ θεοῦ μένει ἐπ' αὐτόν.
 1 Ὡς οὖν ἔγνω ὁ κύριος ὅτι ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι ὅτι
 Ἰησοῦς πλείονας μαθητὰς ποιεῖ καὶ βαπτίζει [ἡ] Ἰωά-
 2 νης,¹ — καίτοιγε Ἰησοῦς αὐτὸς οὐκ ἐβάπτισεν ἀλλ' οἱ μα-

θηταὶ αὐτοῦ, — ἀφῆκεν τὴν Ἰουδαίαν καὶ ἀπῆλθεν πάλιν 3
 εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Ἔδει δὲ αὐτὸν διέρχεσθαι διὰ τῆς Σα- 4
 μαρίας. ἔρχεται οὖν εἰς πόλιν τῆς Σαμαρίας λεγομένην 5
 Συχάρ πλησίον τοῦ χωρίου ὃ ἔδωκεν Ἰακώβ [τῷ] Ἰωσήφ
 τῷ υἱῷ αὐτοῦ· ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ Ἰακώβ. ὁ οὖν Ἰησοῦς 6
 κεκοπιακῶς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ
 πηγῇ· ὥρα ἦν ὡς ἕκτη. ἔρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρίας ἀν- 7
 τλήσαι ὕδωρ. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Δός μοι πεῖν· οἱ γὰρ 8
 μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθεισαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα τροφὰς
 ἀγοράσωσιν. λέγει οὖν αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ Σαμαρεῖτις Πῶς 9
 σὺ Ἰουδαῖος ὢν παρ' ἐμοῦ πεῖν αἰτεῖς γυναικὸς Σαμα-
 ρεῖτιδος οὔσης; [οὐ γὰρ συνχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρεῖταις.]
 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ Εἰ ᾔδεις τὴν δωρεὰν τοῦ 10
 θεοῦ καὶ τίς ἐστὶν ὁ λέγων σοι Δός μοι πεῖν, σὺ ἂν ᾔτη-
 σας αὐτὸν καὶ ἔδωκεν ἄν σοι ὕδωρ ζῶν. λέγει αὐτῷ[†] Κύ- 11
 ριε, οὔτε ἀντλημα ἔχεις καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶν βαθύ·
 πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πα- 12
 τρὸς ἡμῶν Ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ καὶ αὐτὸς ἐξ
 αὐτοῦ ἔπιεν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ;
 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ Πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ 13
 ὕδατος τούτου διψήσει πάλιν· ὃς δ' ἂν πίῃ ἐκ τοῦ ὕδατος 14
 οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸ
 ὕδωρ ὃ δώσω αὐτῷ γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἄλλο-
 μένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ Κύριε, 15
 δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ μηδὲ διέρχωμαι
 ἐνθάδε ἀντλεῖν. λέγει αὐτῇ Ὑπαγε φώνησόν σου τὸν 16
 ἄνδρα καὶ ἔλθ' ἐνθάδε. ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ καὶ εἶπεν [αὐ- 17
 τῷ] Οὐκ ἔχω ἄνδρα. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Καλῶς εἶπες
 ὅτι Ἄνδρα οὐκ ἔχω· πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες, καὶ νῦν 18
 ὃν ἔχεις οὐκ ἔστιν σου ἀνὴρ· τοῦτο ἀληθὲς εἶρηκας. λέγει 19
 αὐτῷ ἡ γυνὴ Κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σύ. οἱ 20
 πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσεκύνησαν· καὶ ὑμεῖς
 λέγετε ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου προσκυ-

21 νείν δεῖ. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Πίστευέ μοι, γύναι, ὅτι
 ἔρχεται ὥρα ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ οὔτε ἐν Ἱεροσολύ-
 22 μοις προσκυνήσετε τῷ πατρί. ὑμεῖς προσκυνεῖτε ὁ οὐκ οἶ-
 दाτε, ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ὁ οἶδαμεν, ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ
 23 τῶν Ἰουδαίων ἐστίν· ἀλλὰ ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε
 οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσιν τῷ πατρί ἐν πνεύ-
 24 ματι καὶ ἀληθείᾳ, καὶ γὰρ ὁ πατὴρ τοιούτους ζητεῖ τοὺς
 25 προσκυνοῦντας αὐτόν· πνεῦμα ὁ θεός, καὶ τοὺς προσκυνοῦν-
 26 τας αὐτόν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. λέγει
 αὐτῷ ἡ γυνή Οἶδα ὅτι Μεσσίας ἔρχεται, ὁ λεγόμενος
 27 Χριστός· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν ἅπαντα. λέγει
 αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Ἐγὼ εἰμι, ὁ λαλῶν σοι. Καὶ
 ἐπὶ τούτῳ ἦλθαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐθαύμαζον ὅτι
 28 μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· οὐδεὶς μέντοι εἶπεν Τί ζητεῖς; ἢ
 Τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς; ἀφῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἡ
 γυνή καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις
 29 Δεῦτε ἴδετε ἄνθρωπον ὃς εἶπέ μοι πάντα ἃ ἐποίησα·
 30 μῆτι οὗτός ἐστιν ὁ χριστός; ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως καὶ
 31 ἤρχοντο πρὸς αὐτόν. Ἐν τῷ μεταξὺ ἡρώτων
 32 αὐτόν οἱ μαθηταὶ λέγοντες Ῥαββεῖ, φάγε. ὁ δὲ εἶπεν
 αὐτοῖς Ἐγὼ βρώσιν ἔχω φαγεῖν ἢν ὑμεῖς οὐκ οἶδατε.
 33 Ἐλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους Μή τις ἤνεγκεν
 34 αὐτῷ φαγεῖν; λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἐμὸν βρώμά ἐστιν
 ἵνα ποιήσω τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με καὶ τελειώσω
 35 αὐτοῦ τὸ ἔργον. οὐχ ὑμεῖς λέγετε ὅτι Ἔτι τετράμηνός
 ἐστίν καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται; ἰδοὺ λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε
 τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν καὶ θεάσασθε τὰς χώρας ὅτι λευκαί
 36 εἰσιν πρὸς θερισμόν· ἤδη ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει
 καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἵνα ὁ σπείρων ὁμοῦ
 37 χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων. ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστίν ἀλη-
 θινὸς ὅτι ἄλλος ἐστίν ὁ σπείρων καὶ ἄλλος ὁ θερίζων·
 38 ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν ὁ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε·
 ἄλλοι κεκοπιάκασιν, καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσ-

ἐηλύθατε. Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολ- 39
 λοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν τῶν Σαμαρειτῶν διὰ τὸν λόγον
 τῆς γυναικὸς μαρτυρούσης ὅτι Εἰπέν μοι πάντα ἃ ἐποί-
 ησα. ὥς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ Σαμαρεῖται, ἡρώτων 40
 αὐτὸν μέναι παρ' αὐτοῖς· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας.
 καὶ πολλῶ πλείους ἐπίστευσαν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ, 41
 τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον [ὅτι] Οὐκέτι διὰ τὴν σὴν λαλίαν 42
 πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ οἶδαμεν ὅτι οὗτός
 ἐστὶν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου.

Μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν Γαλι- 43
 λαίαν· αὐτὸς γὰρ Ἰησοῦς ἐμαρτύρησεν ὅτι προφήτης ἐν 44
 τῇ ιδίᾳ πατρίδι τιμὴν οὐκ ἔχει. ὅτε οὖν ἦλθεν εἰς τὴν 45
 Γαλιλαίαν, ἐδέξαντο αὐτὸν οἱ Γαλιλαῖοι, πάντα ἐωρακότες
 ὅσα ἐποίησεν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ αὐτοὶ γὰρ
 ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν. Ἦλθεν οὖν πάλιν εἰς 46
 τὴν Κανὰ τῆς Γαλιλαίας, ὅπου ἐποίησεν τὸ ὕδωρ
 οἶνον. Καὶ ἦν τις βασιλικὸς οὗ ὁ υἱὸς ἡσθένει ἐν
 Καφαρναούμ· οὗτος ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ἦκει ἐκ τῆς 47
 Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν ἀπῆλθεν πρὸς αὐτὸν καὶ
 ἡρώτα ἵνα καταβῇ καὶ ἰάσῃται αὐτοῦ τὸν υἱόν, ἥμελ-
 λεν γὰρ ἀποθνήσκειν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν 48
 Ἐὰν μὴ σημεῖα καὶ τέρατα ἴδῃτε, οὐ μὴ πιστεύσητε.
 λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλικός Κύριε, κατάβηθι πρὶν 49
 ἀποθανεῖν τὸ παιδίον μου. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Πο- 50
 ρεύου· ὁ υἱός σου ζῇ. ἐπίστευσεν ὁ ἄνθρωπος τῷ λόγῳ
 ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς καὶ ἐπορεύετο. ἤδη δὲ αὐτοῦ 51
 καταβαίνοντος οἱ δούλοι αὐτοῦ ὑπῆντησαν αὐτῷ λέγοντες
 ὅτι ὁ παῖς αὐτοῦ ζῇ. ἐπύθετο οὖν τὴν ὥραν παρ' αὐτῶν 52
 ἐν ᾗ κομψότερον ἔσχεν· εἶπαν οὖν αὐτῷ ὅτι Ἐχθές
 ὥραν ἐβδόμην ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ πυρετός. ἔγνω οὖν ὁ 53
 πατὴρ ὅτι ἐκείνη τῇ ὥρᾳ ἐν ᾗ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ὁ
 υἱός σου ζῇ, καὶ ἐπίστευσεν αὐτὸς καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὅλη.

54 Τοῦτο [δὲ] πάλιν δεύτερον σημεῖον ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

1 ΜΕΤΑ ΤΑΥΤΑ ἦν ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη
 2 Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα. Ἔστιν δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύ-
 μοις ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήθρα ἡ ἐπιλεγόμενη
 3 Ἑβραϊστὶ Βηθζαθά, πέντε στοὰς ἔχουσα· ἐν ταύταις
 κατέκειτο πλῆθος τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξη-
 5 ρῶν. ἦν δὲ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ τριάκοντα [καὶ] ὀκτὼ ἔτη
 6 ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτοῦ· τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατα-
 κείμενον, καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει
 7 αὐτῷ Θέλεις ὑγιῆς γενέσθαι; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν
 Κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω ἵνα ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ βάλλῃ
 με εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγὼ ἄλλος πρὸ
 8 ἐμοῦ καταβαίνει. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἐγείρε ἄρον
 9 τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει. καὶ εὐθέως ἐγένετο
 ὑγιῆς ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἦρε τὸν κράβαττον αὐτοῦ καὶ περι-
 10 πάτει. Ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ.
 11 ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ Σάββατόν
 12 ἔστιν, καὶ οὐκ ἔξεστίν σοι ἄραι τὸν κράβαττον. ὃς δὲ
 ἀπεκρίθη αὐτοῖς Ὁ ποιήσας με ὑγιῆ ἐκείνός μοι εἶπεν
 13 Ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει. ἠρώτησαν αὐ-
 τόν Τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπὼν σοι Ἄρον καὶ περι-
 14 πάτει; ὁ δὲ ἰαθεὶς οὐκ ᾔδει τίς ἐστιν, ὁ γὰρ Ἰησοῦς
 15 ἐξένευσεν ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ. Μετὰ ταῦτα εὗρί-
 σκει αὐτὸν [ὁ] Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἴδε
 ὑγιῆς γέγονας· μηκέτι ἀμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν σοί τι
 16 γένηται. ἀπήλθεν ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν τοῖς Ἰου-
 17 δαίοις ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ ποιήσας αὐτὸν ὑγιῆ. καὶ διὰ
 τοῦτο ἐδίωκον οἱ Ἰουδαῖοι τὸν Ἰησοῦν ὅτι ταῦτα ἐποίει
 ἐν σαββάτῳ. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο αὐτοῖς Ὁ πατήρ μου

ἕως ἄρτι ἐργάζεται, καὶ γὰρ ἐργάζομαι. διὰ τοῦτο οὖν μᾶλ- 18
 λον ἐξήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτείνειν ὅτι οὐ μόνον
 ἔλυνε τὸ σάββατον ἀλλὰ καὶ πατέρα ἴδιον ἔλεγε τὸν θεόν,
 ἴσον ἑαυτὸν ποιών τῷ θεῷ. Ἀπεκρίνατο οὖν [ὁ Ἰησοῦς] 19
 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ δύναται ὁ
 υἱὸς ποιεῖν ἄφ' ἑαυτοῦ οὐδὲν ἂν μὴ τι βλέπῃ τὸν πατέρα
 ποιούντα· ἃ γὰρ ἂν ἐκεῖνος ποιῇ, ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως
 ποιεῖ. ὁ γὰρ πατὴρ φιλεῖ τὸν υἱὸν καὶ πάντα δείκνυσιν 20
 αὐτῷ ἃ αὐτὸς ποιεῖ, καὶ μείζονα τούτων δείξει αὐτῷ ἔργα,
 ἵνα ὑμεῖς θαυμάζητε. ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἐγείρει τοὺς 21
 νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ, οὕτως καὶ ὁ υἱὸς οὓς θέλει ζωοποιεῖ.
 οὐδὲ γὰρ ὁ πατὴρ κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν 22
 δέδωκεν τῷ υἱῷ, ἵνα πάντες τιμῶσι τὸν υἱὸν καθὼς τιμῶσι 23
 τὸν πατέρα. ὁ μὴ τιμῶν τὸν υἱὸν οὐ τιμᾷ τὸν πατέρα
 τὸν πέμψαντα αὐτόν. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὁ τὸν 24
 λόγον μου ἀκούων καὶ πιστεύων τῷ πέμψαντί με ἔχει ζωὴν
 αἰώνιον, καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ
 τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι 25
 ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστὶν ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσουσιν τῆς
 φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσουσιν.
 ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, οὕτως καὶ τῷ υἱῷ 26
 ἔδωκεν ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ· καὶ ἐξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ 27
 κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου ἐστίν. μὴ θαυμάζετε 28
 τοῦτο, ὅτι ἔρχεται ὥρα ἐν ᾗ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις
 ἀκούσουσιν τῆς φωνῆς αὐτοῦ καὶ ἐκπορεύσονται οἱ τὰ 29
 ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ ᾧ τὰ φαῦλα πρά-
 ξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως. Οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν 30
 ἄπ' ἑμαυτοῦ οὐδέν· καθὼς ἀκούω κρίνω, καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ
 δικαία ἐστίν, ὅτι οὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ
 θέλημα τοῦ πέμψαντός με. Ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ 31
 περὶ ἑμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν ἀληθής· ἄλλος 32
 ἐστὶν ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ οἶδα ὅτι ἀληθής ἐστίν
 ἡ μαρτυρία ἣν μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. ὑμεῖς ἀπεστάλκατε 33

34 πρὸς Ἰωάννην, καὶ μεμαρτύρηκε τῇ ἀληθείᾳ· ἐγὼ δὲ οὐ
 παρὰ ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν λαμβάνω, ἀλλὰ ταῦτα λέγω
 35 ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε. ἐκεῖνος ἦν ὁ λύχνος ὁ καίόμενος καὶ
 φαίνων, ὑμεῖς δὲ ἠθελήσατε ἀγαλλιαθῆναι πρὸς ὥραν ἐν
 36 τῷ φωτὶ αὐτοῦ· ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν μείζω τοῦ
 Ἰωάννου, τὰ γὰρ ἔργα ἃ δέδωκέν μοι ὁ πατὴρ ἵνα τελειώσω
 αὐτά, αὐτὰ τὰ ἔργα ἃ ποίω, μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὅτι ὁ
 37 πατήρ με ἀπέσταλκεν, καὶ ὁ πέμψας με πατήρ ἐκεῖνος
 μεμαρτύρηκεν περὶ ἐμοῦ. οὔτε φωνὴν αὐτοῦ πώποτε ἀκη-
 38 κόατε οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἐωράκατε, καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ
 οὐκ ἔχετε ἐν ὑμῖν μένοντα, ὅτι ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος τού-
 39 τῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε. ἐραυνᾶτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς
 δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζῶν αἰώνιον ἔχειν· καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ
 40 μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ· καὶ οὐ θέλετε ἔλθειν πρὸς με
 41 ἵνα ζῶν ἔχητε. Δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω,
 42 ἀλλὰ ἔγνωκα ὑμᾶς ὅτι τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ οὐκ ἔχετε
 43 ἐν ἑαυτοῖς. ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου
 καὶ οὐ λαμβάνετε με· εἰ ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ
 44 ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήμψεσθε. πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι,
 45 τοῦ μόνου [θεοῦ] οὐ ζητεῖτε; μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ κατηγο-
 ρήσω ὑμῶν πρὸς τὸν πατέρα· ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν
 46 Μωυσῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε. εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωυ-
 47 σεῖ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί, περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγρα-
 ψεν. εἰ δὲ τοῖς ἐκείνου γράμμασιν οὐ πιστεύετε, πῶς τοῖς
 ἐμοῖς ῥήμασιν «πιστεύετε»;

1 Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Ἰησοῦς πέραν τῆς θαλάσσης
 2 τῆς Γαλιλαίας τῆς Τιβεριάδος. ἠκολούθει δὲ αὐτῷ ὄχλος
 πολὺς, ὅτι ἐθεώρουν τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθενούν-
 3 των. ἀνῆλθεν δὲ εἰς τὸ ὄρος Ἰησοῦς, καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο
 4 μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ἦν δὲ «ἐγγὺς τὸ πάσχα,» ἡ
 5 ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων. ἐπάρas οὖν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ Ἰησοῦς

καὶ θεασάμενος ὅτι πολὺς ὄχλος ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λέγει
 πρὸς Φίλιππον Πόθεν ἀγοράσωμεν ἄρτους ἵνα φάγωσιν
 οὗτοι; τοῦτο δὲ ἔλεγεν πειράζων αὐτόν, αὐτὸς γὰρ ᾔδει 6
 τί ἔμελλεν ποιεῖν. ἀπεκρίθη αὐτῷ Φίλιππος Διακοσίων 7
 δηναρίων ἄρτοι οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς ἵνα ἕκαστος βραχὺ
 λάβῃ. λέγει αὐτῷ εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἀνδρέας 8
 ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου Ἔστιν παιδάριον ὧδε ὃς 9
 ἔχει πέντε ἄρτους κριθίνους καὶ δύο ὀψάρια· ἀλλὰ ταῦτα
 τί ἐστὶν εἰς τοσούτους; εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Ποιήσατε τοὺς 10
 ἀνθρώπους ἀναπεσεῖν. ἦν δὲ χόρτος πολὺς ἐν τῷ τόπῳ.
 ἀνέπεσαν οὖν οἱ ἄνδρες τὸν ἀριθμὸν ὡς πεντακισχίλιοι.
 ἔλαβεν οὖν τοὺς ἄρτους ὁ Ἰησοῦς καὶ εὐχαριστήσας διέ- 11
 δωκεν τοῖς ἀνακειμένοις, ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ὀψαρίων ὅσον
 ᾔθελον. ὡς δὲ ἐνεπλήσθησαν λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ 12
 Συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα κλάσματα, ἵνα μὴ τι ἀπό-
 ληται. συνηγάγον οὖν, καὶ ἐγέμισαν δώδεκα κοφίνους 13
 κλασμάτων ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν κριθίνων ἃ ἐπερίσ-
 σενσαν τοῖς βεβρωκόσιν. Οἱ οὖν ἄνθρωποι 14
 ἰδόντες ἃ ἐποίησεν σημεῖα ἔλεγον ὅτι Οὗτός ἐστιν
 ἀληθῶς ὁ προφήτης ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον. Ἰησοῦς 15
 οὖν γινούς ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι καὶ ἀρπάζειν αὐτὸν ἵνα
 ποιήσωσιν βασιλεία ἀνεχώρησεν πάλιν εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς
 μόνος. Ὡς δὲ ὀψία ἐγένετο κατέβησαν οἱ μα- 16
 θηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ἐμβάντες εἰς πλοῖον 17
 ἦρχοντο πέραν τῆς θαλάσσης εἰς Καφαρναούμ. καὶ σκοτία
 ἦδη ἐγεγόνει καὶ οὐπω ἐληλύθει πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς,
 ἥ τε θάλασσα ἀνέμου μεγάλου πνέοντος διεγείρετο. ἐλη- 18
 19
 λακότες οὖν ὡς σταδίους εἴκοσι πέντε ἢ τριάκοντα θεω-
 ροῦσιν τὸν Ἰησοῦν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ
 ἐγγὺς τοῦ πλοίου γινόμενον, καὶ ἐφοβήθησαν. ὁ δὲ λέγει 20
 αὐτοῖς Ἐγὼ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. ᾔθελον οὖν λαβεῖν 21
 αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ εὐθέως ἐγένετο τὸ πλοῖον ἐπὶ τῆς
 γῆς εἰς ἣν ὑπῆγον.

22 Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἐστηκὼς πέραν τῆς θαλάσσης
 εἶδον ὅτι πλοιάριον ἄλλο οὐκ ἦν ἐκεῖ εἰ μὴ ἓν, καὶ ὅτι οὐ
 συνεισῆλθεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ πλοῖον
 23 ἀλλὰ μόνοι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπῆλθον· ἀλλὰ ἦλθεν πλοῖα
 ἐκ Τιβεριάδος ἐγγὺς τοῦ τόπου ὅπου ἔφαγον τὸν ἄρτον
 24 εὐχαριστήσαντος τοῦ κυρίου. ὅτε ὁὖν εἶδεν ὁ ὄχλος ὅτι
 Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ οὐδὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐνέβησαν
 αὐτοὶ εἰς τὰ πλοῖα καὶ ἦλθον εἰς Καφαρναοὺμ ζητοῦν-
 25 τες τὸν Ἰησοῦν. καὶ εὐρόντες αὐτὸν πέραν τῆς θαλάσσης
 26 εἶπον αὐτῷ Ῥαββεῖ, πότε ὧδε γέγονας; ἀπεκρίθη αὐτοῖς
 ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ζητεῖτέ με
 οὐχ ὅτι εἴδετε σημεῖα ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε ἐκ τῶν ἄρτων καὶ
 27 ἐχορτάσθητε· ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρώσιν τὴν ἀπολλυμένην
 ἀλλὰ τὴν βρώσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἣν ὁ υἱὸς
 τοῦ ἀνθρώπου ὑμῖν δώσει, τοῦτον γὰρ ὁ πατὴρ ἐσφράγι-
 28 σεν ὁ θεός. εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν Τί ποιῶμεν ἵνα ἐργα-
 29 ζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν
 αὐτοῖς Τοῦτό ἐστιν τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ ἵνα πιστεύητε εἰς
 30 ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος. εἶπον οὖν αὐτῷ Τί οὖν ποιεῖς σὺ
 31 σημεῖον, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμέν σοι; τί ἐργάζῃ; οἱ
 πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθὼς ἐστιν
 γεγραμμένον Ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς
 32 φαγεῖν. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω
 ὑμῖν, οὐ Μωσῆς ἔδωκεν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ,
 ἀλλ' ὁ πατὴρ μου δίδωσιν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
 33 τὸν ἀληθινόν· ὁ γὰρ ἄρτος τοῦ θεοῦ ἐστὶν ὁ καταβαίνων
 34 ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ. εἶπον οὖν πρὸς
 35 αὐτόν Κύριε, πάντοτε δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον τοῦτον. εἶπεν
 αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· ὁ ἐρχόμενος
 πρὸς ἐμέ οὐ μὴ πεινάσῃ, καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ οὐ μὴ
 36 διψήσῃ πώποτε. ἀλλ' εἶπον ὑμῖν ὅτι καὶ ἐωράκατέ [με]
 37 καὶ οὐ πιστεύετε. Πᾶν ὃ δίδωσίν μοι ὁ πατὴρ πρὸς ἐμέ
 38 ἥξει, καὶ τὸν ἐρχόμενον πρὸς με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω, ὅτι

καταβέβηκα ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με· τοῦτο δέ ἐστιν ³⁹ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέν μοι μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτὸ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου ἵνα πᾶς ὃ θεω- ⁴⁰ ρῶν τὸν υἱὸν καὶ πιστεύων εἰς αὐτὸν ἔχη ζωὴν αἰώνιον, καὶ ἀναστήσω αὐτὸν ἐγὼ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. Ἐγὼ γ- ⁴¹ γυζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ ὅτι εἶπεν Ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὃ καταβὰς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἔλεγον Ὁὐχί ⁴² οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, οὗ ἡμεῖς οἶδαμεν τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα; πῶς νῦν λέγει ὅτι Ἐκ τοῦ οὐρα- ⁴³ νοῦ καταβέβηκα; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Μὴ γογγύζετε μετ' ἀλλήλων. οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρὸς με ⁴⁴ ἐὰν μὴ ὁ πατὴρ ὃ πέμψας με ἐλκύσῃ αὐτόν, καὶ γὰρ ἀνα- ⁴⁵ στήσω αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ἐστιν γεγραμμένον ἐν τοῖς προφήταις Καὶ ἔσονται πάντες διδασκοὶ θεοῦ· ⁴⁶ πᾶς ὃ ἀκούσας παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ μαθὼν ἔρχεται πρὸς ἐμέ. οὐχ ὅτι τὸν πατέρα ἐώρακέν τις εἰ μὴ ὃ ὢν παρὰ [τοῦ] ⁴⁷ θεοῦ, οὗτος ἐώρακεν τὸν πατέρα. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃ ⁴⁸ πιστεύων ἔχει ζωὴν αἰώνιον. ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· οἱ ⁴⁹ πατέρες ὑμῶν ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ μάννα καὶ ἀπέ- ⁵⁰ θανον· οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνων ἵνα ⁵¹ τις ἐξ αὐτοῦ φάγῃ καὶ μὴ ἀποθάνῃ· ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὃ ζῶν ὃ ἐκ ⁵² τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· ἐὰν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου ζήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ὃ ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ ⁵³ δώσω ἢ σὰρξ μου ἐστὶν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς. Ἐμάχοντο οὖν πρὸς ἀλλήλους οἱ Ἰου- ⁵⁴ δαῖοι λέγοντες Πῶς δύναται οὗτος ἡμῖν δοῦναι τὴν σάρκα [αὐτοῦ] ⁵⁵ φαγεῖν; εἶπεν οὖν αὐτοῖς [ὃ] Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώ- ⁵⁶ που καὶ πίνητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. ὃ ⁵⁷ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον, ⁵⁸ καὶ γὰρ ἀναστήσω αὐτὸν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ· ἢ γὰρ ⁵⁹

σὰρξ μου ἀληθὴς ἐστὶ βρώσις, καὶ τὸ αἷμά μου ἀληθὴς
 56 ἐστὶ πόσις. ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ
 57 αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ. καθὼς ἀπέστειλέν με
 ὁ ζῶν πατήρ καὶ γὰρ ζῶ διὰ τὸν πατέρα, καὶ ὁ τρώγων με
 58 καὶ κείνους ζήσει δι' ἐμέ. οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐξ οὐρανοῦ
 καταβάς, οὐ καθὼς ἔφαγον οἱ πατέρες καὶ ἀπέθανον· ὁ τρώ-
 59 γων τοῦτον τὸν ἄρτον ζήσει εἰς τὸν αἰῶνα. Ταῦτα εἶπεν
 60 ἐν συναγωγῇ διδάσκων ἐν Καφαρναούμ.

Πολλοὶ οὖν ἀκούσαντες ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπαν Σκλη-
 ρός ἐστιν ὁ λόγος οὗτος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν;
 61 εἰδὼς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐν ἑαυτῷ ὅτι γογγύζουσιν περὶ τούτου
 οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς Τοῦτο ὑμᾶς σκανδαλίζει;
 62 ἂν οὖν θεωρῆτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα ὅπου
 63 ἦν τὸ πρότερον; τὸ πνεῦμά ἐστιν τὸ ζωοποιούν, ἡ σὰρξ
 οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν· τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λελάληκα ὑμῖν πνεῦμά
 64 ἐστὶν καὶ ζωὴ ἐστίν· ἀλλὰ εἰσὶν ἐξ ὑμῶν τινὲς οἱ οὐ πι-
 στεύουσιν. Ἦιδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ Ἰησοῦς τίνες εἰσὶν οἱ μὴ
 65 πιστεύοντες καὶ τίς ἐστιν ὁ παραδώσων αὐτόν. καὶ ἔλεγεν
 Διὰ τοῦτο εἶρηκα ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρὸς με
 66 ἂν μὴ ἦ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ πατρός.

Ἐκ τούτου πολλοὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπί-
 67 σω καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπάτουν. Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς
 68 τοῖς δώδεκα Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν; ἀπεκρίθη αὐ-
 τῷ Σίμων Πέτρος Κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; ῥήματα
 69 ζωῆς αἰωνίου ἔχεις, καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν καὶ ἐγνώκα-
 70 μεν ὅτι σὺ εἶ ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
 Οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς δώδεκα ἐξελεξάμην; καὶ ἐξ ὑμῶν εἰς δια-
 71βολός ἐστιν. ἔλεγεν δὲ τὸν Ἰούδαν Σίμωνος Ἰσκαριώτου·
 οὗτος γὰρ ἔμελλεν παραδιδόναι αὐτόν, εἰς ἐκ τῶν δώδεκα.

1 ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΑΥΤΑ περιεπάτει [ὁ] Ἰησοῦς ἐν τῇ

Γαλιλαία, οὐ γὰρ ἤθελεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι ἐξή-
 τουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτείνειν. ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν 2
 Ἰουδαίων ἡ σκηνοπηγία. εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ 3
 αὐτοῦ Μετάβηθι ἐντεῦθεν καὶ ὑπαγε εἰς τὴν Ἰουδαίαν,
 ἵνα καὶ οἱ μαθηταὶ σου θεωρήσουσιν [σου] τὰ ἔργα ἃ ποιεῖς. 4
 οὐδεὶς γάρ τι ἐν κρυπτῷ ποιεῖ καὶ ζητεῖ αὐτὸς ἐν παρρη-
 σίᾳ εἶναι· εἰ ταῦτα ποιεῖς, φανέρωσον σεαυτὸν τῷ κόσμῳ.
 οὐδὲ γὰρ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπίστευον εἰς αὐτόν. λέγει οὖν 5
 αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὐπὼ πάρεστιν, ὁ δὲ 6
 καιρὸς ὁ ὑμέτερος πάντοτέ ἐστιν ἑτοιμος. οὐ δύναται ὁ 7
 κόσμος μισεῖν ὑμᾶς, ἐμὲ δὲ μισεῖ, ὅτι ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ
 αὐτοῦ ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρά ἐστιν. ὑμεῖς ἀνάβητε 8
 εἰς τὴν ἑορτὴν· ἐγὼ οὐπὼ ἀναβαίνω εἰς τὴν ἑορτὴν ταύ-
 την, ὅτι ὁ ἐμὸς καιρὸς οὐπὼ πεπλήρωται. ταῦτα δὲ 9
 εἰπὼν αὐτοῖς ἔμεινεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ. Ὡς 10
 δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰς τὴν ἑορτὴν, τότε καὶ
 αὐτὸς ἀνέβη, οὐ φανερώς ἀλλὰ ὡς ἐν κρυπτῷ. οἱ οὖν 11
 Ἰουδαῖοι ἐξήτουν αὐτὸν ἐν τῇ ἑορτῇ καὶ ἔλεγον Ποῦ
 ἐστὶν ἐκεῖνος; καὶ γογγυσμὸς περὶ αὐτοῦ ἦν πολὺς ἐν 12
 τοῖς ὄχλοις· οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι Ἀγαθὸς ἐστιν, ἄλλοι [δὲ]
 ἔλεγον Οὐ, ἀλλὰ πλανᾷ τὸν ὄχλον. οὐδεὶς μέντοι 13
 παρρησίᾳ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰου-
 δαίων.

Ἦδη δὲ τῆς ἑορτῆς μεσούσης ἀνέβη Ἰησοῦς εἰς τὸ 14
 ἱερὸν καὶ ἐδίδασκεν. ἐθαύμαζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι λέγον- 15
 τες Πῶς οὗτος γράμματα οἶδεν μὴ μεμαθηκώς; ἀπε- 16
 κρίθη οὖν αὐτοῖς Ἰησοῦς καὶ εἶπεν Ἡ ἐμὴ διδαχὴ οὐκ ἔ-
 στιν ἐμὴ ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με· ἐάν τις θέλῃ τὸ θέ- 17
 λημα αὐτοῦ ποιεῖν, γνώσεται περὶ τῆς διδαχῆς πότερον ἐκ
 τοῦ θεοῦ ἐστὶν ἢ ἐγὼ ἀπ' ἑμαυτοῦ λαλῶ. ὁ ἀφ' ἐαν- 18
 τοῦ λαλῶν τὴν δόξαν τὴν ἰδίαν ζητεῖ· ὁ δὲ ζητῶν τὴν
 δόξαν τοῦ πέμψαντος αὐτὸν οὗτος ἀληθής ἐστιν καὶ 19
 ἀδικία ἐν αὐτῷ οὐκ ἐστιν. οὐ Μωυσῆς ἔδωκεν ὑμῖν τὸν 20

νόμον; καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ποιεῖ τὸν νόμον. τί με ζητεῖτε
 20 ἀποκτείνει; ἀπεκρίθη ὁ ὄχλος Δαιμόνιον ἔχεις· τίς σε
 21 ζητεῖ ἀποκτείνει; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ἐν
 22 ἔργον ἐποίησα καὶ πάντες θαυμάζετε. διὰ τοῦτο Μωυσῆς
 δέδωκεν ὑμῖν τὴν περιτομήν, — οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ Μωυσέως
 23 ἄνθρωπον. εἰ περιτομὴν λαμβάνει [ὁ] ἄνθρωπος ἐν σαβ-
 βάτῳ ἵνα μὴ λυθῇ ὁ νόμος Μωυσέως, ἐμοὶ χολᾶτε ὅτι
 24 ὅλον ἄνθρωπον ὑγίη ἐποίησα ἐν σαββάτῳ; μὴ κρίνετε
 25 κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνετε. Ἐ-
 λεγον οὖν τινὲς ἐκ τῶν Ἱεροσολυμειτῶν Οὐχ οὗτός ἐστιν
 26 ὃν ζητοῦσιν ἀποκτείνει; καὶ ἶδε παρρησίᾳ λαλεῖ καὶ
 οὐδὲν αὐτῷ λέγουσιν· μὴ ποτε ἀληθῶς ἔγνωσαν οἱ ἄρχον-
 27 τες ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ χριστός; ἀλλὰ τοῦτον οἶδαμεν πόθεν
 ἐστίν· ὁ δὲ χριστὸς ὅταν ἔρχηται οὐδεὶς γινώσκει πόθεν
 28 ἐστίν. Ἐκραξεν οὖν ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων [ὁ] Ἰησοῦς καὶ
 λέγων Καμὲ οἴδατε καὶ οἴδατε πόθεν εἰμί· καὶ ἀπ' ἐμαν-
 29 τοῦ οὐκ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἔστιν ἀληθινὸς ὁ πέμψας με, ὃν
 30 οὐκ οἴδατε· ἐγὼ οἶδα αὐτόν, ὅτι παρ' αὐτοῦ εἰμί κα-
 31 ῥα αὐτοῦ. Ἐκ τοῦ ὄχλου δὲ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς
 αὐτόν, καὶ ἔλεγον Ὁ χριστὸς ὅταν ἔλθῃ μὴ πλείονα ση-
 32 μεῖα ποιήσῃ ὢν οὗτος ἐποίησεν; Ἦκουσαν
 οἱ Φαρισαῖοι τοῦ ὄχλου γογγύζοντος περὶ αὐτοῦ ταῦτα, καὶ
 ἀπέστειλαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ὑπηρέτας ἵνα
 33 πιάσωσιν αὐτόν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς Ἐτι χρόνον μικρὸν
 34 μεθ' ὑμῶν εἰμί καὶ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με. ζητή-
 σετέ με κατ' οὐχ εὐρήσετέ με, καὶ ὅπου εἰμί ἐγὼ ὑμεῖς οὐ
 35 δύνασθε ἔλθειν. εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς ἑαυτούς Ποῦ
 οὗτος μέλλει πορεύεσθαι ὅτι ἡμεῖς οὐχ εὐρήσομεν αὐτόν;
 μὴ εἰς τὴν διασποράν τῶν Ἑλλήνων μέλλει πορεύεσθαι
 36 καὶ διδάσκειν τοὺς Ἑλλήνας; τίς ἐστιν ὁ λόγος οὗτος ὃν

εἶπε Ζητήσετέ με καὶ οὐχ εὐρήσετέ με καὶ ὅπου εἰμι ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν;

Ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς ἰσθῆ- 37
κει ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἔκραξεν λέγων Ἐάν τις διψᾷ ἐρχέσθω 38
πρὸς με καὶ πινέτω. ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ 38
γραφὴ, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδα- 39
τος ζῶντος. Τοῦτο δὲ εἶπεν περὶ τοῦ πνεύματος ὁ 39
ἐμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύσαντες εἰς αὐτόν· οὐπω 39
γὰρ ἦν πνεῦμα, ὅτι Ἰησοῦς οὐπω ἐδοξάσθη. Ἐκ τοῦ 40
ὄχλου οὖν ἀκούσαντες τῶν λόγων τούτων ἔλεγον [ὅτι] Οὐ- 40
τός ἐστίν ἀληθῶς ὁ προφήτης· ἄλλοι ἔλεγον Οὗτός 41
ἐστίν ὁ χριστός· οἱ δὲ ἔλεγον Μὴ γὰρ ἐκ τῆς Γαλιλαίας 41
ὁ χριστὸς ἔρχεται; οὐχ ἡ γραφὴ εἶπεν ὅτι ἐκ τοῦ σπερ- 42
ματος Δαυεὶδ, καὶ ἀπὸ Βηθλεὲμ τῆς κώμης ὅπου ἦν 42
Δαυεὶδ, ἔρχεται ὁ χριστός; σχίσμα οὖν ἐγένετο ἐν τῷ 43
ὄχλῳ δι' αὐτόν. τινὲς δὲ ἤθελον ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτόν, 44
ἀλλ' οὐδεὶς ἔβαλεν ἐπ' αὐτόν τὰς χεῖρας. Ἦλ- 45
θον οὖν οἱ ὑπηρεταὶ πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαίους, 45
καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι Διὰ τί οὐκ ἡγάγετε αὐτόν; 45
ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπηρεταὶ Οὐδέποτε ἐλάλησεν οὕτως 46
ἄνθρωπος. ἀπεκρίθησαν οὖν [αὐτοῖς] οἱ Φαρισαῖοι Μὴ 47
καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε; μὴ τις ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐπίστευ- 48
σεν εἰς αὐτόν ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων; ἀλλὰ ὁ ὄχλος οὗτος 49
ὁ μὴ γινώσκων τὸν νόμον ἐπάρατοί εἰσιν. λέγει Νικόδη- 50
μος πρὸς αὐτούς, ὁ ἐλθὼν πρὸς αὐτόν πρότερον, εἰς ὧν 51
ἐξ αὐτῶν Μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον ἐὰν 51
μὴ ἀκούσῃ πρῶτον παρ' αὐτοῦ καὶ γνῶ τί ποιεῖ; ἀπε- 52
κρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας 52
εἶ; ἐραύνησον καὶ ἴδε ὅτι ἐκ τῆς Γαλιλαίας προφήτης 52
οὐκ ἐγείρεται.

Πάλιν οὖν αὐτοῖς ἐλάλησεν [ὁ] Ἰησοῦς λέγων Ἐγὼ 12
εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν μοι οὐ μὴ περι-

πατήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς.
 13 εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Φαρισαῖοι Σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρτυ-
 14 ρεῖς· ἡ μαρτυρία σου οὐκ ἔστιν ἀληθής. ἀπεκρίθη Ἰησοῦς
 καὶ εἶπεν αὐτοῖς Καὶ ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἑμαντοῦ,
 ἁληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία μου, ὅτι οἶδα πόθεν ἦλθον
 καὶ ποῦ ὑπάγω· ὑμεῖς δὲ οὐκ οἴδατε πόθεν ἔρχομαι
 15 ἢ ποῦ ὑπάγω. ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε, ἐγὼ οὐ
 16 κρίνω οὐδένα. καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγώ, ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ
 ἀληθινή ἐστιν, ὅτι μόνος οὐκ εἰμί, ἀλλ' ἐγὼ καὶ ὁ πέμ-
 17 ψας με [πατήρ]. καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ γέγρα-
 18 πται ὅτι δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστιν. ἐγὼ
 εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἑμαντοῦ καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ
 19 ὁ πέμψας με πατήρ. ἔλεγον οὖν αὐτῷ Ποῦ ἐστὶν ὁ
 πατήρ σου; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Οὔτε ἐμέ οἴδατε οὔτε τὸν
 πατέρα μου· εἰ ἐμέ ᾔδειτε, καὶ τὸν πατέρα μου ἂν
 20 ᾔδειτε. Ταῦτα τὰ ῥήματα ἐλάλησεν ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ
 διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ· καὶ οὐδεὶς ἐπίασεν αὐτόν, ὅτι οὐπῶ
 ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ.

21 Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς Ἐγὼ ὑπάγω καὶ ζητήσετέ
 με, καὶ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ὑμῶν ἀποθανείσθε· ὅπου ἐγὼ
 22 ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. ἔλεγον οὖν οἱ Ἰου-
 δαῖοι Μήτι ἀποκτενεῖ ἑαυτὸν ὅτι λέγει Ὅπου ἐγὼ ὑπά-
 23 γω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν; καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Ὑμεῖς
 ἐκ τῶν κάτω ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί· ὑμεῖς ἐκ τού-
 24 του τοῦ κόσμου ἐστέ, ἐγὼ οὐκ εἰμί ἐκ τοῦ κόσμου τού-
 του. εἶπον οὖν ὑμῖν ὅτι ἀποθανείσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις
 ὑμῶν· ἐὰν γὰρ μὴ πιστεύσητε ὅτι ἔγώ εἰμι, ἀποθανείσθε
 25 ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. ἔλεγον οὖν αὐτῷ Σὺ τίς εἶ;
 εἶπεν αὐτοῖς [ὁ] Ἰησοῦς Τὴν ἀρχὴν ὅτι καὶ λαλῶ ὑμῖν;
 26 πολλὰ ἔχω περὶ ὑμῶν λαλεῖν καὶ κρίνειν· ἀλλ' ὁ πέμψας
 με ἀληθής ἐστιν, καὶ ἐγὼ ἃ ἤκουσα παρ' αὐτοῦ ταῦτα λαλῶ
 27 εἰς τὸν κόσμον. οὐκ ἔγνωσαν ὅτι τὸν πατέρα αὐτοῖς

14 ἡ μαρτυρία μου ἀληθής ἐστιν

24 ἐγὼ εἰμί.

25 ὑμῖν.

ἔλεγεν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς Ὅταν ὑψώσητε τὸν υἱὸν 28
 τοῦ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ εἰμι, καὶ ἀπ' ἐ-
 μαυτοῦ ποιῶ οὐδέν, ἀλλὰ καθὼς ἐδίδαξέν με ὁ πατήρ
 ταῦτα λαλῶ. καὶ ὁ πέμψας με μετ' ἐμοῦ ἐστίν· οὐκ ἀ- 29
 φῆκέν με μόνον, ὅτι ἐγὼ τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ποιῶ πάν-
 τοτε. Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐ- 30
 τόν.

Ἐλεγεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς πεπι- 31
 στευκότας αὐτῷ Ἰουδαίους Ἐὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ λό-
 γῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταί μου ἐστε, καὶ γνώσεσθε 32
 τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς. ἀπεκρί- 33
 θησαν πρὸς αὐτόν Σπέρμα Ἀβραάμ ἐσμεν καὶ οὐδενὶ
 δεδουλεύκαμεν πώποτε· πῶς σὺ λέγεις ὅτι Ἐλεύθεροι
 γενήσεσθε; ἀπεκρίθη αὐτοῖς [ὁ] Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν 34
 λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστιν
 [τῆς ἁμαρτίας]· ὁ δὲ δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν 35
 αἰῶνα· ὁ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα. ἐὰν οὖν ὁ υἱὸς ὑμᾶς 36
 ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε. οἶδα ὅτι σπέρμα 37
 Ἀβραάμ ἐστε· ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἀποκτείνειν, ὅτι ὁ λόγος
 ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν. ἀ ἐγὼ ἐώρακα παρὰ τῷ πα- 38
 τρὶ λαλῶ· καὶ ὑμεῖς οὖν ἀ ἠκούσατε παρὰ τοῦ πατρὸς
 ποιεῖτε. ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ Ὁ πατήρ ἡμῶν 39
 Ἀβραάμ ἐστίν. λέγει αὐτοῖς [ὁ] Ἰησοῦς Εἰ τέκνα τοῦ
 Ἀβραάμ ἐστε, τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραάμ ποιεῖτε· νῦν δὲ 40
 ζητεῖτέ με ἀποκτείνειν, ἄνθρωπον ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν
 λελάληκα ἣν ἤκουσα παρὰ τοῦ θεοῦ· τοῦτο Ἀβραάμ
 οὐκ ἐποίησεν. ὑμεῖς ποιεῖτε τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς ὑμῶν. 41
 εἶπαν αὐτῷ Ἡμεῖς ἐκ πορνείας οὐκ ἐγεννήθημεν· ἓνα
 πατέρα ἔχομεν τὸν θεόν. εἶπεν αὐτοῖς [ὁ] Ἰησοῦς Εἰ 42
 ὁ θεὸς πατήρ ὑμῶν ἦν ἡγαπᾶτε ἂν ἐμέ, ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ
 θεοῦ ἐξῆλθον καὶ ἤκω· οὐδὲ γὰρ ἀπ' ἐμαυτοῦ ἐλήλυθα,
 ἀλλ' ἐκεῖνός με ἀπέστειλεν. διὰ τί τὴν λαλίαν τὴν ἐμὴν 43
 οὐ γινώσκετε; ὅτι οὐ δύνασθε ἀκούειν τὸν λόγον τὸν ἐμόν.
 ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστὲ καὶ τὰς ἐπιθυμίας 44

τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. ἐκεῖνος ἀνθρωποκτό-
 νος ἦν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐκ ἔστηκεν, ὅτι
 οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν
 45 ἰδίων λαλεῖ, ὅτι ψεύστης ἐστὶν καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. ἐγὼ
 46 δὲ ὅτι τὴν ἀλήθειαν λέγω, οὐ πιστεύετε μοι. τίς ἐξ ὑμῶν
 ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας; εἰ ἀλήθειαν λέγω, διὰ τί
 47 ὑμεῖς οὐ πιστεύετε μοι; ὁ ὢν ἐκ τοῦ θεοῦ τὰ ῥήματα τοῦ
 θεοῦ ἀκούει· διὰ τοῦτο ὑμεῖς οὐκ ἀκούετε ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ
 48 οὐκ ἐστέ. ἀπεκρίθησαν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπαν αὐτῷ Οὐ
 καλῶς λέγομεν ἡμεῖς ὅτι Σαμαρείτης εἶ σὺ καὶ δαιμόνιον
 49 ἔχεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω, ἀλλὰ
 50 τιμῶ τὸν πατέρα μου, καὶ ὑμεῖς ἀτιμάζετέ με. ἐγὼ δὲ οὐ
 51 ζητῶ τὴν δόξαν μου· ἔστιν ὁ ζητῶν καὶ κρίνων. Ἀμὴν
 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐάν τις τὸν ἐμὸν λόγον τηρήσῃ, θάνατον
 52 οὐ μὴ θεωρήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. εἶπαν αὐτῷ οἱ Ἰου-
 δαῖοι Νῦν ἐγνώκαμεν ὅτι δαιμόνιον ἔχεις. Ἀβραὰμ ἀπέ-
 θανεν καὶ οἱ προφῆται, καὶ σὺ λέγεις Ἐάν τις τὸν
 λόγον μου τηρήσῃ, οὐ μὴ γεύσῃται θανάτου εἰς τὸν
 53 αἰῶνα· μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ, ὅστις
 ἀπέθανεν; καὶ οἱ προφῆται ἀπέθανον· τίνα σεαυτὸν
 54 ποιεῖς; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ἐὰν ἐγὼ δοξάσω ἐμαυτόν, ἢ
 δόξα μου οὐδέν ἐστιν· ἔστιν ὁ πατήρ μου ὁ δοξάζων με,
 55 ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἑὸς ὑμῶν· ἐστίν, καὶ οὐκ ἐγνώκατε
 αὐτόν, ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτόν· καὶ ἐῖπω ὅτι οὐκ οἶδα αὐ-
 τόν, ἔσομαι ὅμοιος ὑμῖν ψεύστης· ἀλλὰ οἶδα αὐτόν καὶ
 56 τὸν λόγον αὐτοῦ τηρῶ. Ἀβραὰμ ὁ πατήρ ὑμῶν ἠγαλ-
 λιάσατο ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμήν, καὶ εἶδεν καὶ
 57 ἐχάρη. εἶπαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς αὐτόν Πεντήκοντα
 58 ἔτη οὕτω ἔχεις καὶ Ἀβραὰμ ἑώρακας; εἶπεν αὐτοῖς
 Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι
 59 ἐγὼ εἰμί. ἦραν οὖν λίθους ἵνα βάλωσιν ἐπ' αὐτόν·
 Ἰησοῦς δὲ ἐκρύβη καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ.

1 Καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς.

καὶ ἡρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες Ῥαββεί, ²
 τίς ἡμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ;
 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Οὔτε οὗτος ἡμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς ³
 αὐτοῦ, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ ἐν αὐτῷ.
 ἡμᾶς δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με ἕως ⁴
 ἡμέρα ἐστίν· ἔρχεται νῦν ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι.
 ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ᾧ, φῶς εἰμὶ τοῦ κόσμου. ταῦτα εἰπὼν ⁵
 ἔπτυσεν χαμαὶ καὶ ἐποίησεν πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος, καὶ
 ἔπέθηκεν αὐτοῦ τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ⁷
 εἶπεν αὐτῷ Ὑπαγε νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ
 Σιλωάμ (ὃ ἐρμηνεύεται Ἀπεσταλμένος). ἀπῆλθεν οὖν καὶ
 ἐνίψατο, καὶ ἦλθεν βλέπων. Οἱ οὖν γείτονες καὶ ⁸
 οἱ θεωροῦντες αὐτὸν τὸ πρότερον ὅτι προσαίτης ἦν ἔλεγον
 Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσαιτῶν; ἄλλοι ἔλε- ⁹
 γον ὅτι Οὗτός ἐστιν· ἄλλοι ἔλεγον Οὐχί, ἀλλὰ ὅμοιος
 αὐτῷ ἐστίν. ἐκεῖνος ἔλεγεν ὅτι Ἐγὼ εἰμι. ἔλεγον οὖν ¹⁰
 αὐτῷ Πῶς [οὖν] ἠνεώχθησάν σου οἱ ὀφθαλμοί; ἀπε- ¹¹
 κρίθη ἐκεῖνος Ὁ ἄνθρωπος ὁ λεγόμενος Ἰησοῦς πηλὸν
 ἐποίησεν καὶ ἐπέχρισέν μου τοὺς ὀφθαλμούς καὶ εἶπέν μοι
 ὅτι Ὑπαγε εἰς τὸν Σιλωάμ καὶ νίψαι· ἀπελθὼν οὖν καὶ
 νιψάμενος ἀνέβλεψα. καὶ εἶπαν αὐτῷ Ποῦ ἐστὶν ἐκεῖ- ¹²
 νος; λέγει Οὐκ οἶδα. Ἀγουσιν αὐτὸν πρὸς ¹³
 τοὺς Φαρισαίους τὸν ποτε τυφλόν. ἦν δὲ σάββατον ἐν ᾗ ¹⁴
 ἡμέρα τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀνέωξεν αὐτοῦ
 τοὺς ὀφθαλμούς. πάλιν οὖν ἡρώτων αὐτὸν καὶ οἱ Φαρι- ¹⁵
 σαῖοι πῶς ἀνέβλεψεν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Πηλὸν ἐπέθη-
 κέν μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἐνιψάμην, καὶ βλέπω.
 ἔλεγον οὖν ἐκ τῶν Φαρισαίων τινές Οὐκ ἔστιν οὗτος παρὰ ¹⁶
 θεοῦ ὁ ἄνθρωπος, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ. ἄλλοι [δὲ]
 ἔλεγον Πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς τοιαῦτα ση-
 μεῖα ποιεῖν; καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς. λέγουσιν οὖν ¹⁷
 τῷ τυφλῷ πάλιν Τί σὺ λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἠνέωξέν
 σου τοὺς ὀφθαλμούς; ὁ δὲ εἶπεν ὅτι Προφήτης ἐστίν.

18 Οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ ὅτι ἦν
 τυφλὸς καὶ ἀνέβλεψεν, ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς
 19 αὐτοῦ τοῦ ἀναβλέψαντος καὶ ἠρώτησαν αὐτοὺς λέγοντες
 Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεν-
 20 νήθη; πῶς οὖν βλέπει ἄρτι; ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ γονεῖς
 αὐτοῦ καὶ εἶπαν· Οἶδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν
 21 καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη· πῶς δὲ νῦν βλέπει οὐκ οἶδαμεν,
 ἢ τίς ἤνοιξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμεῖς οὐκ οἶδαμεν·
 αὐτὸν ἐρωτήσατε, ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ λαλήσει.
 22 ταῦτα εἶπαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς Ἰουδαίους,
 ἥδη γὰρ συνετέθειντο οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα ἐάν τις αὐτὸν ὁμολο-
 23 γήσῃ Χριστόν, ἀποσυνάγωγος γένηται. διὰ τοῦτο οἱ
 γονεῖς αὐτοῦ εἶπαν ὅτι· Ἠλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἔπερωτή-
 24 σατε¹. Ἐφώνησαν οὖν τὸν ἄνθρωπον ἐκ δευτέρου ὃς ἦν
 τυφλὸς καὶ εἶπαν αὐτῷ· Δὸς δόξαν τῷ θεῷ· ἡμεῖς οἶδα-
 25 μεν ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἀμαρτωλὸς ἐστιν. ἀπεκρίθη
 οὖν ἐκεῖνος· Εἰ ἀμαρτωλὸς ἐστιν οὐκ οἶδα· ἐν οἶδα ὅτι
 26 τυφλὸς ὢν ἄρτι βλέπω. εἶπαν οὖν αὐτῷ· Τί ἐποίησέν
 27 σοι; πῶς ἤνοιξέν σου τοὺς ὀφθαλμούς; ἀπεκρίθη αὐ-
 τοῖς· Εἶπον ὑμῖν ἥδη καὶ οὐκ ἠκούσατε· τί [†] πάλιν θέλετε
 ἀκούειν; μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι;
 28 καὶ ἐλοιδόρησαν αὐτὸν καὶ εἶπαν· Σὺ μαθητὴς εἰ ἐκείνου,
 29 ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωυσέως ἐσμέν μαθηταί· ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι
 Μωυσεὶ λελάληκεν ὁ θεός, τοῦτον δὲ οὐκ οἶδαμεν πόθεν
 30 ἐστίν. ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ἐν τού-
 τῳ γὰρ τὸ θαυμαστόν ἐστιν ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἶδατε πόθεν
 31 ἐστίν, καὶ ἤνοιξέν μου τοὺς ὀφθαλμούς. οἶδαμεν ὅτι ὁ
 θεὸς ἀμαρτωλῶν οὐκ ἀκούει, ἀλλ' ἐάν τις θεοσεβῆς ἢ καὶ
 32 τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ τούτου ἀκούει. ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠ-
 κούσθη ὅτι ἠνέφξέν τις ὀφθαλμοὺς τυφλοῦ γεγεννημέ-
 33 νου· εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ θεοῦ, οὐκ ἡδύνατο ποιεῖν οὐδέν.
 34 ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ· Ἐν ἀμαρτίαις σὺ ἐγεννή-
 θης ὅλος, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς; καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν

ἔξω.

Ἦκουσεν Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω, 35
καὶ εὐρὼν αὐτὸν εἶπεν Σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώ-
που; Ἀπεκρίθη ἐκείνος [καὶ εἶπεν] Καὶ τίς ἐστιν, κύριε, ἵνα 36
πιστεύσω εἰς αὐτόν; εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Καὶ ἐώρακας 37
αὐτὸν καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκείνός ἐστιν. ὁ δὲ ἔφη Πι- 38
στεύω, κύριε· καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς 39
Εἰς κρίμα ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ
βλέποντες βλέπωσιν καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται. 40
Ἦκουσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων ταῦτα οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες, καὶ
εἶπαν αὐτῷ Μὴ καὶ ἡμεῖς τυφλοὶ ἐσμεν; εἶπεν αὐτοῖς [ὁ] 41
Ἰησοῦς Εἰ τυφλοὶ ἦτε, οὐκ ἂν εἶχετε ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγε-
τε ὅτι Βλέπομεν· ἡ ἁμαρτία ὑμῶν μένει. Ἀ- 1
μὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας εἰς
τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν
ἐκείνος κλέπτῃς ἐστὶν καὶ ληστής· ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ 2
τῆς θύρας ποιμὴν ἐστὶν τῶν προβάτων. τούτῳ ὁ θυρωρὸς 3
ἀνοίγει, καὶ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούει, καὶ τὰ
ἴδια πρόβατα φωνεῖ κατ' ὄνομα καὶ ἐξάγει αὐτά. ὅταν τὰ 4
ἴδια πάντα ἐκβάλῃ, ἔμπροσθεν αὐτῶν πορεύεται, καὶ τὰ
πρόβατα αὐτῷ ἀκολουθεῖ, ὅτι οἶδασιν τὴν φωνὴν αὐτοῦ·
ἄλλοτρίῳ δὲ οὐ μὴ ἀκολουθήσουσιν ἀλλὰ φεύξονται 5
ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι οὐκ οἶδασιν τῶν ἀλλοτρίων τὴν φωνήν.
Ταύτην τὴν παροιμίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐκεῖνοι δὲ 6
οὐκ ἔγνωσαν τίνα ἦν ἃ ἐλάλει αὐτοῖς. Εἶπεν 7
οὖν πάλιν [ὁ] Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐγὼ εἰμι ἡ
θύρα τῶν προβάτων. πάντες ὅσοι ἦλθον πρὸ ἐμοῦ κλέπται 8
εἰσὶν καὶ λησταί· ἀλλ' οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα.
ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα· δι' ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ σωθήσεται καὶ 9
εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται καὶ νομὴν εὐρήσει. ὁ κλέ- 10
πτῆς οὐκ ἔρχεται εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ καὶ θύσῃ καὶ ἀπολέσῃ·
ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζῶν ἔχωσιν καὶ περισσὸν ἔχωσιν. Ἐγὼ 11
εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός· ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν
αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων· ὁ μισθωτὸς καὶ οὐκ ὢν 12

ποιμήν, οὐ οὐκ ἔστιν τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν λύκον
 ἐρχόμενον καὶ ἀφίησιν τὰ πρόβατα καὶ φεύγει, — καὶ ὁ
 13 λύκος ἀρπάζει αὐτὰ καὶ σκορπίζει, — ὅτι μισθωτός ἐστιν
 14 καὶ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων. ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμήν
 ὁ καλός, καὶ γινώσκω τὰ ἐμὰ καὶ γινώσκουσίν με τὰ ἐμὰ,
 15 καθὼς γινώσκει με ὁ πατήρ καὶ γὰρ γινώσκω τὸν πατέρα, καὶ
 16 τὴν ψυχὴν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων. καὶ ἄλλα πρό-
 βατα ἔχω ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης· κακεῖνα δεῖ με
 ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσιν, καὶ γενήσονται
 17 μία ποίμνη, εἰς ποιμήν. διὰ τοῦτό με ὁ πατήρ ἀγαπᾷ
 ὅτι ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχὴν μου, ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν.
 18 οὐδεὶς ἦρεν αὐτὴν ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ τίθημι αὐτὴν ἀ-
 π' ἐμαυτοῦ. ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι αὐτήν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω
 πάλιν λαβεῖν αὐτήν· ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔλαβον παρὰ
 19 τοῦ πατρός μου. Σχίσμα πάλιν ἐγένετο ἐν
 20 τοῖς Ἰουδαίοις διὰ τοὺς λόγους τούτους. ἔλεγον δὲ πολλοὶ
 ἐξ αὐτῶν Δαιμόνιον ἔχει καὶ μαίνεται· τί αὐτοῦ ἀκούετε;
 21 ἄλλοι ἔλεγον Ταῦτα τὰ ῥήματα οὐκ ἔστιν δαιμονιζομένου·
 μὴ δαιμόνιον δύναται τυφλῶν ὀφθαλμοὺς ἀνοῖξαι;

22 Ἐγένετο τότε τὰ ἐνκαίνια ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις· χει-
 23 μὼν ἦν, καὶ περιεπάτει [ὁ] Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ ἐν τῇ
 24 στοᾷ τοῦ Σολομώνος. Ἐκύκλωσαν οὖν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι
 καὶ ἔλεγον αὐτῷ Ἔως πότε τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἶρεις; εἰ
 25 σὺ εἶ ὁ χριστός, εἰπὼν ἡμῖν παρρησίᾳ. ἀπεκρίθη αὐτοῖς
 [ὁ] Ἰησοῦς Εἰπὼν ὑμῖν καὶ οὐ πιστεύετε· τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ
 ποιῶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ
 26 ἐμοῦ· ἀλλὰ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε, ὅτι οὐκ ἐστὲ ἐκ τῶν προ-
 27 βάτων τῶν ἐμῶν. τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς μου
 ἀκούουσιν, καὶ γὰρ γινώσκω αὐτά, καὶ ἀκολουθοῦσίν μοι,
 28 καὶ γὰρ δίδωμι αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον, καὶ οὐ μὴ ἀπόλυνται
 εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ οὐχ ἀρπάσει τις αὐτὰ ἐκ τῆς χειρός
 29 μου. ὁ πατήρ μου ὁ δέδωκέν μοι πάντων μεῖζόν ἐστιν,

καὶ οὐδεὶς δύναται ἀρπάζειν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ πατρός. ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἑσμεν. Ἐβάστασαν πάλιν λίθους οἱ ³⁰ ³¹ 6:37
 Ἰουδαῖοι ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰη- ³² 7:1
 σοὺς Πολλὰ ἔργα ἔδειξα ὑμῖν καλὰ ἐκ τοῦ πατρός· διὰ
 παῖον αὐτῶν ἔργον ἐμὲ λιθάζετε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ ³³
 Ἰουδαῖοι Περὶ καλοῦ ἔργου οὐ λιθάζομέν σε ἀλλὰ περὶ
 βλασφημίας, καὶ ὅτι σὺ ἄνθρωπος ὢν ποιεῖς σεαυτὸν θεόν. ἀπεκρίθη αὐτοῖς [ὁ] Ἰησοῦς Οὐκ ἔστιν γεγραμμένον ἐν ³⁴
 τῷ νόμῳ ὑμῶν ὅτι Ἐγὼ εἶπα Θεοὶ ἐστε; εἰ ἐκεῖ- ³⁵
 νους εἶπεν θεοὺς πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐγένετο, καὶ οὐ
 δύναται λυθῆναι ἢ γραφή, ὃν ὁ πατὴρ ἡγίασεν καὶ ἀπέ- ³⁶
 στείλεν εἰς τὸν κόσμον ὑμεῖς λέγετε ὅτι Βλασφημεῖς,
 ὅτι εἶπον Υἱὸς τοῦ θεοῦ εἰμί; εἰ οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ ³⁷
 πατρός μου, μὴ πιστεύετε μοι· εἰ δὲ ποιῶ, κἂν ἐμοὶ μὴ ³⁸
 πιστεύητε τοῖς ἔργοις πιστεύετε, ἵνα γνῶτε καὶ γινώσκητε
 ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ πατὴρ καὶ ἐγὼ ἐν τῷ πατρί. Ἐξήτουν [οὖν] ³⁹
 αὐτὸν πάλιν πιάσαι· καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν.

Καὶ ἀπῆλθεν πάλιν πέραν τοῦ Ἰορδάνου εἰς τὸν τόπον ⁴⁰
 ὅπου ἦν Ἰωάννης τὸ πρῶτον βαπτίζων, καὶ ἔμενεν ἐκεῖ.
 καὶ πολλοὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν καὶ ἔλεγον ὅτι Ἰωάννης ⁴¹
 μὲν σημεῖον ἐποίησεν οὐδέν, πάντα δὲ ὅσα εἶπεν Ἰωάννης
 περὶ τούτου ἀληθὴ ἦν. καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν ⁴²
 ἐκεῖ.

Ἦν δέ τις ἀσθενῶν, Λάζαρος ἀπὸ Βηθανίας ἐκ τῆς ¹
 κώμης Μαρίας καὶ Μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς. ἦν δὲ ²
 Μαριὰμ ἡ ἀλείψασα τὸν κύριον μύρῳ καὶ ἐκμάξασα τοὺς
 πόδας αὐτοῦ ταῖς θριξίν αὐτῆς, ἧς ὁ ἀδελφὸς Λάζαρος
 ἦσθένη. ἀπέστειλαν οὖν αἱ ἀδελφαὶ πρὸς αὐτὸν λέγου- ³
 σαι Κύριε, ἴδε ὃν φιλεῖς ἀσθενεῖ. ἀκούσας δὲ ὁ Ἰη- ⁴
 σοὺς εἶπεν Αὕτη ἡ ἀσθένεια οὐκ ἔστιν πρὸς θάνατον
 ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ
 θεοῦ δι' αὐτῆς. ἡγάπα δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν Μάρθαν καὶ ⁵
 τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον. ὥς οὖν ἤκουσεν ⁶

ὅτι ἀσθενεῖ, τότε μὲν ἔμεινεν ἐν ᾧ ἦν τόπῳ δύο ἡμέρας·
 7 ἔπειτα μετὰ τοῦτο λέγει τοῖς μαθηταῖς Ἀγωμεν εἰς τὴν
 8 Ἰουδαίαν πάλιν. λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί Ῥαββεῖ,
 νῦν ἐξήτουν σε λιθάσαι οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν ὑπάγεις
 9 ἐκεῖ; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Οὐχὶ δώδεκα ὥραί εἰσιν τῆς ἡμέ-
 ρας; εἴαν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ προσκóπτει, ὅτι τὸ
 10 φῶς τοῦ κόσμου τούτου βλέπει· ἐὰν δέ τις περιπατῇ ἐν
 τῇ νυκτί, προσκóπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ.
 11 ταῦτα εἶπεν, καὶ μετὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς Λάζαρος ὁ φί-
 λος ἡμῶν κεκοίμηται, ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν.
 12 εἶπαν οὖν οἱ μαθηταὶ αὐτῷ Κύριε, εἰ κεκοίμηται σωθή-
 13 σεται. εἰρήκει δὲ ὁ Ἰησοῦς περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ.
 ἐκεῖνοι δὲ ἔδοξαν ὅτι περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ὕπνου λέγει.
 14 τότε οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς παρρησίᾳ Λάζαρος ἀπέ-
 15 θανεν, καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς, ἵνα πιστεύσητε, ὅτι οὐκ ἤμην
 16 ἐκεῖ· ἀλλὰ ἄγωμεν πρὸς αὐτόν. εἶπεν οὖν Θωμᾶς ὁ λεγό-
 μενος Δίδυμος τοῖς συμμαθηταῖς Ἀγωμεν καὶ ἡμεῖς ἵνα
 17 ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ. Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοῦς
 εὔρεν αὐτὸν τέσσαρας ἡδὴ ἡμέρας ἔχοντα ἐν τῷ μνημείῳ.
 18 ἦν δὲ Βηθανία ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων ὡς ἀπὸ σταδίων
 19 δεκαπέντε. πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐληλύθεισαν πρὸς
 τὴν Μάρθαν καὶ Μαριὰμ ἵνα παραμυθῇσονται αὐτὰς
 20 περὶ τοῦ ἀδελφοῦ. ἡ οὖν Μάρθα ὡς ἤκουσεν ὅτι Ἰησοῦς
 ἔρχεται ὑπήντησεν αὐτῷ· Μαριὰμ δὲ ἐν τῷ οἴκῳ ἐκαθέζετο.
 21 εἶπεν οὖν ἡ Μάρθα πρὸς Ἰησοῦν Κύριε, εἰ ἡς ὧδε
 22 οὐκ ἂν ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός μου· καὶ νῦν οἶδα ὅτι ὅσα ἂν
 23 αἰτήσῃ τὸν θεὸν δώσει σοι ὁ θεός. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς
 24 Ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σου. λέγει αὐτῷ ἡ Μάρθα Οἶδα
 ὅτι ἀναστήσεται ἐν τῇ ἀναστάσει ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.
 25 εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή·
 26 ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ κἂν ἀποθάνῃ ζήσεται, καὶ πᾶς ὁ ζῶν
 καὶ πιστεύων εἰς ἐμέ οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα· πιστεύ-
 27 εἰς τοῦτο; λέγει αὐτῷ Naί, κύριε· ἐγὼ πεπίστευκα ὅτι

σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος.
 καὶ τοῦτο εἰπούσα ἀπήλθεν καὶ ἐφώνησεν Μαριάμ τὴν 28
 ἀδελφὴν αὐτῆς λάθρα εἶπασα Ὁ διδάσκαλος πάρεστιν καὶ
 φωνεῖ σε. ἐκεῖνη δὲ ὡς ἤκουσεν ἠγέρθη ταχὺ καὶ ἦρχετο 29
 πρὸς αὐτόν· οὐπω δὲ ἐληλύθει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν κώμην, 30
 ἀλλ' ἦν ἔτι ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ὑπήντησεν αὐτῷ ἡ Μάρθα.
 οἱ οὖν Ἰουδαῖοι οἱ ὄντες μετ' αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ παρα- 31
 μυθούμενοι αὐτήν, ἰδόντες τὴν Μαριάμ ὅτι ταχέως ἀνέστη
 καὶ ἐξῆλθεν, ἠκολούθησαν αὐτῇ δόξαντες ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ
 μνημεῖον ἵνα κλαύσῃ ἐκεῖ. ἡ οὖν Μαριάμ ὡς ἦλθεν ὅπου 32
 ἦν Ἰησοῦς ἰδοῦσα αὐτὸν ἔπεσεν αὐτοῦ πρὸς τοὺς πόδας,
 λέγουσα αὐτῷ Κύριε, εἰ ἦς ὧδε οὐκ ἂν μου ἀπέθανεν ὁ
 ἀδελφός. Ἰησοῦς οὖν ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν καὶ τοὺς 33
 συνελθόντας αὐτῇ Ἰουδαίους κλαίοντας ἐνεβριμήσατο τῷ
 πνεύματι καὶ ἐτάραξεν ἑαυτόν, καὶ εἶπεν Ποῦ τεθείκατε 34
 αὐτόν; λέγουσιν αὐτῷ Κύριε, ἔρχου καὶ ἴδε. ἐδάκρυ- 35
 σεν ὁ Ἰησοῦς. ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι Ἰδε πῶς ἐφίλει 36
 αὐτόν. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπαν Οὐκ ἐδύνατο οὗτος 37
 ὁ ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ ποιῆσαι ἵνα καὶ
 οὗτος μὴ ἀποθάνῃ; Ἰησοῦς οὖν πάλιν ἐμβριμώμενος ἐν 38
 ἑαυτῷ ἔρχεται εἰς τὸ μνημεῖον· ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ λίθος
 ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῷ. λέγει ὁ Ἰησοῦς Ἀρατε τὸν λίθον. 39
 λέγει αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ τετελευτηκότος Μάρθα Κύ-
 ριε, ἤδη ὄζει, τεταρταῖος γάρ ἐστιν. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰη- 40
 σοῦς Οὐκ εἰπὸν σοι ὅτι ἐὰν πιστεύσῃς ὅψῃ τὴν δόξαν
 τοῦ θεοῦ; ἦραν οὖν τὸν λίθον. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἦρεν τοὺς 41
 ὀφθαλμοὺς ἄνω καὶ εἶπεν Πάτερ, εὐχαριστῶ σοι ὅτι
 ἤκουσάς μου, ἐγὼ δὲ ἤδειν ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις· 42
 ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον τὸν περιεστῶτα εἶπον ἵνα πιστεύσωσιν
 ὅτι σὺ με ἀπέστειλας. καὶ ταῦτα εἰπὼν φωνῇ μεγάλῃ 43
 ἐκραύγασεν Λάzarε, δεῦρο ἔξω. ἐξῆλθεν ὁ τεθνηκώς 44
 δεδεμένος τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας κειρίαις, καὶ ἡ ὄψις
 αὐτοῦ σουδαρίῳ περιεδέδετο. λέγει [ὁ] Ἰησοῦς αὐτοῖς

- 45 Λύσατε αὐτὸν καὶ ἄφετε αὐτὸν ὑπάγειν. Πολ-
 λοὶ οὖν ἐκ τῶν Ἰουδαίων, οἱ ἐλθόντες πρὸς τὴν Μαριὰμ
 46 καὶ θεασάμενοι τὸ ἔποίησεν, ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· τινὲς
 δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπῆλθον πρὸς τοὺς Φαρισαίους καὶ εἶπαν
 47 αὐτοῖς ἃ ἔποίησεν Ἰησοῦς. Συνήγαγον οὖν οἱ
 ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι συνέδριον, καὶ ἔλεγον Τί
 48 ποιούμεν ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ ποιεῖ σημεῖα; ἐὰν
 ἀφώμεν αὐτὸν οὕτως, πάντες πιστεύσουσιν εἰς αὐτόν, καὶ
 ἐλεύσονται οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν καὶ τὸν τόπον
 49 καὶ τὸ ἔθνος. εἰς δέ τις ἐξ αὐτῶν Καϊάφας, ἀρχιερεὺς ὢν
 τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς Ὑμεῖς οὐκ οἴδατε
 50 οὐδέν, οὐδὲ λογίζεσθε ὅτι συμφέρεи ὑμῖν ἵνα εἰς ἄνθρωπος
 ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόλη-
 51 ται. Τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν, ἀλλὰ ἀρχιερεὺς ὢν
 τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου ἐπροφήτευσεν ὅτι ἔμελλεν Ἰησοῦς
 52 ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους
 μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα
 53 συναγάγῃ εἰς ἓν. Ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας ἐβουλεύ-
 σαντο ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν.
 54 Ὁ οὖν Ἰησοῦς οὐκέτι παρρησίᾳ περιεπάτει ἐν τοῖς Ἰου-
 δαίοις, ἀλλὰ ἀπῆλθεν ἐκείθεν εἰς τὴν χώραν ἐγγὺς τῆς
 ἐρήμου, εἰς Ἐφραὶμ λεγομένην πόλιν, κακεῖ ἔμεινεν μετὰ
 55 τῶν μαθητῶν. Ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων,
 καὶ ἀνέβησαν πολλοὶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς χώρας
 56 πρὸ τοῦ πάσχα ἵνα ἀγνίσωσιν ἑαυτούς. ἐζήτουν οὖν
 τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔλεγον μετ' ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ ἐστη-
 κότες Τί δοκεῖ ὑμῖν; ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτήν;
 57 δεδώκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἐντολὰς
 ἵνα ἐάν τις γνῶ ποῦ ἐστὶν μνηύση, ὅπως πιάσωσιν αὐ-
 τόν.
 1 Ὁ οὖν Ἰησοῦς πρὸ ἐξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα ἦλθεν εἰς
 Βηθανίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν Ἰησοῦς.
 2 ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δείπνον ἐκεῖ, καὶ ἡ Μάρθα διηκόνει,

1. The family scene the villagers make of Jesus' resurrection.
 2. The family scene the villagers make of Jesus' resurrection.

ὁ δὲ Λάζαρος εἰς ἣν ἐκ τῶν ἀνακειμένων σὺν αὐτῷ· ἡ 3
οὖν Μαριάμ λαβοῦσα λίτραν μύρου νάρδου πιστικῆς πολυ-
τίμου ἤλειψεν τοὺς πόδας [τοῦ] Ἰησοῦ καὶ ἐξέμαξεν ταῖς
θριξίν αὐτῆς τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἡ δὲ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ
τῆς ὁσμῆς τοῦ μύρου. λέγει [δὲ] Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης 4
εἰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὁ μέλλων αὐτὸν παραδιδόναι Διὰ 5
τί τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη τριακοσίων δηναρίων καὶ
ἐδόθη πτωχοῖς; εἶπεν δὲ τοῦτο οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν 6
ἔμελεν αὐτῷ ἀλλ' ὅτι κλέπτῃς ἦν καὶ τὸ γλωσσόκο-
μον ἔχων τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰη- 7
σοῦς Ἄφες αὐτήν, ἵνα εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφια-
σμοῦ μου τηρήσῃ αὐτό· τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε 8
μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. Ἔγνω 9
οὖν ὁ ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων ὅτι ἐκεῖ ἐστίν, καὶ
ἦλθαν οὐ διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν Λά-
ζαρον ἴδωσιν ὃν ἡγείρεν ἐκ νεκρῶν. ἐβουλεύσαντο δὲ οἱ 10
ἀρχιερεῖς ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἀποκτείνωσιν, ὅτι πολ- 11
λοὶ δι' αὐτὸν ὑπῆγον τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐπίστευον εἰς τὸν
Ἰησοῦν.

Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτήν, 12
ἀκούσαντες ὅτι ἔρχεται Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, ἔλαβον 13
τὰ βαῖτα τῶν φοινίκων καὶ ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ,
καὶ ἐκραύγαζον

Ωσαννά,

εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου,
καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ.

εὐρὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὀνάριον ἐκάθισεν ἐπ' αὐτό, καθὼς 14
ἐστὶν γεγραμμένον

Μὴ φοβοῦ, θυγάτηρ Σιών·

15

ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται,
καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου.

Ταῦτα οὐκ ἔγνωσαν αὐτοῦ οἱ μαθηταὶ τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὁ- 16
τε ἐδοξάσθη Ἰησοῦς τότε ἐμνήσθησαν ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐ-

17 τῷ γεγραμμένα καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ. Ἐμαρτύρει
 οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ' αὐτοῦ ὅτε τὸν Λάζαρον ἐφώνησεν
 18 ἐκ τοῦ μνημείου καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. διὰ τοῦτο
 καὶ ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος ὅτι ἤκουσαν τοῦτο αὐτὸν
 19 πεποιθέναι τὸ σημεῖον. οἱ οὖν Φαρισαῖοι εἶπαν πρὸς
 ἐαυτοὺς Θεωρεῖτε ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε οὐδέν· ἴδε ὁ κόσμος
 ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν.

20 Ἦσαν δὲ Ἕλληνές τινες ἐκ τῶν ἀναβαινόντων ἵνα
 21 προσκυνήσωσιν ἐν τῇ ἑορτῇ· οὗτοι οὖν προσῆλθαν Φι-
 λίπῳ τῷ ἀπὸ Βηθσαιδᾶ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἡρώτων
 22 αὐτὸν λέγοντες Κύριε, θέλομεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν. ἔρ-
 χεται ὁ Φίλιππος καὶ λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ· ἔρχεται Ἀνδρέας
 23 καὶ Φίλιππος καὶ λέγουσιν τῷ Ἰησοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς
 ἀποκρίνεται αὐτοῖς λέγων Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ
 24 ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ὁ
 κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος
 25 μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολὺν καρπὸν φέρει. ὁ φιλῶν
 τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολλύει αὐτήν, καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν
 αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν.
 26 ἐὰν ἐμοί τις διακονῇ ἐμοὶ ἀκολουθεῖτω, καὶ ὅπου εἰμὶ
 ἐγὼ ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται· ἐὰν τις ἐμοὶ
 27 διακονῇ τιμήσει αὐτὸν ὁ πατήρ. νῦν ἡ ΨΥΧΗ ΜΟΥ ΤΕΤΑ-
 ρακταί, καὶ τί εἴπω; πάτερ, σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας
 ταύτης. ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην.
 28 πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα. ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ
 29 οὐρανοῦ Καὶ ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω. ὁ [οὖν] ὄχλος
 ὁ ἐστὼς καὶ ἀκούσας ἔλεγεν βροντὴν γεγονέναι· ἄλλοι
 30 ἔλεγον Ἄγγελος αὐτῷ λελάληκεν. ἀπεκρίθη καὶ εἶπεν
 Ἰησοῦς Οὐ δι' ἐμέ ἡ φωνὴ αὕτη γέγονεν ἀλλὰ δι' ὑμᾶς.
 31 νῦν κρίσις ἐστὶν τοῦ κόσμου τούτου, νῦν ὁ ἄρχων τοῦ
 32 κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω· καὶ γὰρ ἂν ὑψωθῶ ἐκ
 33 τῆς γῆς, πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν. τοῦτο δὲ
 ἔλεγεν σημαίνων ποῖον θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν.

ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ ὁ ὄχλος Ἑμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ 34
νόμου ὅτι ὁ χριστὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ πῶς λέγεις
σὺ ὅτι δεῖ ὑψωθῆναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; τίς ἐστίν
οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου; εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰη- 35
σοῦς Ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς ἐν ὑμῖν ἐστίν. περι-
πατεῖτε ὡς τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ,
καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ οὐκ οἶδεν ποῦ ὑπάγει.
ὡς τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτὸς 36
γένησθε.

Ταῦτα ἐλάλησεν Ἰησοῦς, καὶ ἀπελ-
θὼν ἐκρύβη ἀπ' αὐτῶν. Τοσαῦτα δὲ αὐτοῦ σημεῖα πεποι- 37
κότος ἔμπροσθεν αὐτῶν οὐκ ἐπίστευον εἰς αὐτόν, ἵνα ὁ 38
λόγος Ἡσαίου τοῦ προφήτου πληρωθῇ ὃν εἶπεν

Κύριε, τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν;

καὶ ὁ Βραχίων Κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη;

διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύναντο πιστεύειν ὅτι πάλιν εἶπεν Ἡσαί- 39
ας

Τετύφλωκεν αὐτῶν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ ἐπώ- 40

ρωσεν αὐτῶν τὴν καρδίαν,

ἵνα μὴ ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ νοήσωσιν

τῇ καρδίᾳ καὶ στραφῶσιν,

καὶ ἴδωμαι αὐτοίς.

ταῦτα εἶπεν Ἡσαίας ὅτι εἶδεν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐλά- 41
λησεν περὶ αὐτοῦ. Ὅμως μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων 42

πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, ἀλλὰ διὰ τοὺς Φαρισαίους
οὐχ ὁμολόγουν ἵνα μὴ ἀποσυνάγωγοι γένωνται, ἡγά- 43
πησαν γὰρ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἢ ὑπὲρ τὴν
δόξαν τοῦ θεοῦ.

Ἰησοῦς δὲ ἔκραξεν καὶ εἶπεν 44

Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ πιστεύει εἰς ἐμὲ ἀλλὰ εἰς τὸν
πέμψαντά με, καὶ ὁ θεωρῶν ἐμὲ θεωρεῖ τὸν πέμψαν- 45
τά με. ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ 46
πιστεύων εἰς ἐμὲ ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ μείνῃ. καὶ ἐάν τις 47
μου ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων καὶ μὴ φυλάξῃ, ἐγὼ οὐ κρίνω
αὐτόν, οὐ γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον ἀλλ' ἵνα

48 σώσω τὸν κόσμον. ὁ ἀθετῶν ἐμέ καὶ μὴ λαμβάνων τὰ
 ῥήματά μου ἔχει τὸν κρίνοντα αὐτόν· ὁ λόγος ὃν ἐλά-
 49 λησα ἐκείνος κρινεῖ αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ· ὅτι ἐγὼ
 ἐξ ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλάλησα, ἀλλ' ὁ πέμψας με πατὴρ αὐ-
 50 τός μοι ἐντολὴν δέδωκεν τί εἴπω καὶ τί λαλήσω. καὶ
 οἶδα ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰωνίος ἐστίν. ἃ οὖν ἐγὼ
 λαλῶ, καθὼς εἶρηκέν μοι ὁ πατήρ, οὕτως λαλῶ.

1 ΠΡΟ ΔΕ ΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ τοῦ πάσχα εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς
 ὅτι ἦλθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου
 πρὸς τὸν πατέρα ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ
 2 εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτούς. Καὶ δείπνου γινομένου, τοῦ δια-
 βόλου ἤδη βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν ἵνα παραδοῖ αὐτὸν
 3 Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτης, εἰδὼς ὅτι πάντα ἔδωκεν
 αὐτῷ ὁ πατήρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθεν
 4 καὶ πρὸς τὸν θεὸν ὑπάγει, ἐγείρεται ἐκ τοῦ δείπνου καὶ
 τίθησιν τὰ ἱμάτια, καὶ λαβὼν λέντιον διέζωσεν ἑαυτόν·
 5 εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα, καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς
 πόδας τῶν μαθητῶν καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ ᾧ ἦν
 6 διεζωσμένος. ἔρχεται οὖν πρὸς Σίμωνα Πέτρον. λέγει αὐ-
 7 τῷ Κύριε, σύ μου νίπτεις τοὺς πόδας; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς
 καὶ εἶπεν αὐτῷ Ὁ ἐγὼ ποίω σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, γνώσῃ
 8 δὲ μετὰ ταῦτα. λέγει αὐτῷ Πέτρος Οὐ μὴ νίψῃς μου
 τοὺς πόδας εἰς τὸν αἰῶνα. ἀπεκρίθη Ἰησοῦς αὐτῷ Ἐὰν
 9 μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ. λέγει αὐτῷ
 Σίμων Πέτρος Κύριε, μὴ τοὺς πόδας μου μόνον ἀλλὰ
 10 καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν. λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς Ὁ
 λελουμένος οὐκ ἔχει χρεῖαν [εἰ μὴ τοὺς πόδας] νίψασθαι,
 ἀλλ' ἔστιν καθαρὸς ὅλος· καὶ ὑμεῖς καθαροὶ ἐστε, ἀλλ' οὐχὶ
 11 πάντες. ἥδδει γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐτόν· διὰ τοῦτο
 12 εἶπεν ὅτι Οὐχὶ πάντες καθαροὶ ἐστε. Ὅτε οὖν ἔνιψεν

τοὺς πόδας αὐτῶν καὶ ἔλαβεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἤνέπε-
 σεν, πάλιν ἔειπεν αὐτοῖς Γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν;
 ὑμεῖς φωνεῖτέ με Ὁ διδάσκαλος καὶ Ὁ κύριος, καὶ 13
 καλῶς λέγετε, εἰμὶ γάρ. εἰ οὖν ἐγὼ ἐνῖψα ὑμῶν τοὺς πόδας 14
 ὁ κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων
 νίπτειν τοὺς πόδας· ὑπόδειγμα γὰρ ἔδωκα ὑμῖν ἵνα καθὼς 15
 ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν καὶ ὑμεῖς ποιῆτε. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, 16
 οὐκ ἔστιν δούλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ οὐδὲ ἀπόστολος
 μείζων τοῦ πέμψαντος αὐτόν. εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοί 17
 ἐστε ἐὰν ποιῆτε αὐτά. οὐ περὶ πάντων ὑμῶν λέγω· ἐγὼ οἶδα 18
 τίνας ἐξελεξάμην· ἀλλ' ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ Ὁ τρώ-
 γων μοῦ τὸν ἄρτον ἐπῆρεν ἐπ' ἐμέ τὴν πτέρναν
 αὐτοῦ. ἀπ' ἄρτι λέγω ὑμῖν πρὸ τοῦ γενέσθαι, ἵνα πι- 19
 στεύητε ὅταν γένηται ὅτι ἐγὼ εἰμὶ. ἀμὴν ἀμὴν λέγω 20
 ὑμῖν, ὁ λαμβάνων ἂν τινα πέμψω ἐμὲ λαμβάνει, ὁ δὲ ἐμὲ
 λαμβάνων λαμβάνει τὸν πέμψαντά με.

Ταῦτα 21
 εἰπὼν Ἰησοῦς ἐταράχθη τῷ πνεύματι καὶ ἐμαρτύρησεν καὶ
 εἶπεν Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει
 με. ἔβλεπον εἰς ἀλλήλους οἱ μαθηταὶ ἀπορούμενοι περὶ 22
 τίνος λέγει. ἦν ἀνακείμενος εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν 23
 τῷ κόλπῳ τοῦ Ἰησοῦ, ὃν ἡγάπα [ὁ] Ἰησοῦς· νεύει οὖν 24
 τούτῳ Σίμων Πέτρος καὶ λέγει αὐτῷ Εἰπέ τίς ἐστιν περὶ
 οὗ λέγει. ἀναπεσὼν ἐκεῖνος οὕτως ἐπὶ τὸ στήθος τοῦ 25
 Ἰησοῦ λέγει αὐτῷ Κύριε, τίς ἐστιν; ἀποκρίνεται οὖν 26
 [ὁ] Ἰησοῦς Ἐκεῖνός ἐστιν ᾧ ἐγὼ βάψω τὸ ψωμίον καὶ δώ-
 σω αὐτῷ· βάψας οὖν [τὸ] ψωμίον λαμβάνει καὶ δίδωσιν
 Ἰούδα Σίμωνος Ἰσκαριώτου. καὶ μετὰ τὸ ψωμίον τότε 27
 εἰσῆλθεν εἰς ἐκείνον ὁ Σατανᾶς. λέγει οὖν αὐτῷ Ἰησοῦς
 Ὁ ποιεῖς ποιήσον τάχειον. τοῦτο [δὲ] οὐδεὶς ἔγνω 28
 τῶν ἀνακειμένων πρὸς τί εἶπεν αὐτῷ· τινὲς γὰρ ἐδόκουν, 29
 ἐπεὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν Ἰούδας, ὅτι λέγει αὐτῷ
 Ἰησοῦς Ἀγόρασον ὧν χρεῖαν ἔχομεν εἰς τὴν ἐορτήν, ἥ
 τοῖς πτωχοῖς ἵνα τι δῶ. λαβὼν οὖν τὸ ψωμίον ἐκεῖνος 30

ἐξῆλθεν εὐθύς· ἦν δὲ νύξ.

31 Ὅτε οὖν ἐξῆλθεν λέγει Ἰησοῦς Νῦν ἐδοξάσθη ὁ
32 υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ· καὶ ὁ
θεὸς δοξάσει αὐτὸν ἐν αὐτῷ, καὶ εὐθύς δοξάσει αὐτόν.
33 Τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμί· ζητήσετέ με, καὶ καθὼς
εἶπον τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι Ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ
34 δύνασθε ἐλθεῖν, καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι. ἐντολὴν καινὴν δί-
δωμι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς
35 ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. ἐν τούτῳ γινώσκονται
πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν
36 ἀλλήλοις.

Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος Κύριε,
ποῦ ὑπάγεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ὅπου ὑπάγω οὐ δύνασαι
37 μοι νῦν ἀκολουθῆσαι, ἀκολουθήσεις δὲ ὕστερον. λέγει
αὐτῷ [ὁ] Πέτρος Κύριε, διὰ τί οὐ δύναμαί σοι ἀκολου-
38 θεῖν ἄρτι; τὴν ψυχὴν μου ὑπὲρ σου θήσω. ἀποκρίνεται
Ἰησοῦς Τὴν ψυχὴν σου ὑπὲρ ἐμοῦ θήσεις; ἀμὴν ἀμὴν
λέγω σοι, οὐ μὴ ἀλέκτωρ φωνήσῃ ἕως οὐ ἀρνήσῃ με
1 τρίς.

Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδιά· Ἦπι-
2 στεύετε εἰς τὸν θεόν, καὶ εἰς ἐμέ πιστεύετε. ἐν τῇ οἰκίᾳ
τοῦ πατρός μου μοναὶ πολλάι εἰσιν· εἰ δὲ μή, εἶπον ἂν
3 ὑμῖν, ὅτι πορεύομαι ἐτοιμάσαι τόπον ὑμῖν· καὶ ἐὰν πορευθῶ
καὶ ἐτοιμάσω τόπον ὑμῖν, πάλιν ἔρχομαι καὶ παραλήμψο-
μαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτόν, ἵνα ὅπου εἰμί ἐγὼ καὶ ὑμεῖς ᾔτε.
4 καὶ ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε τὴν ὁδόν.

Λέγει
αὐτῷ Θωμᾶς Κύριε, οὐκ οἶδμεν ποῦ ὑπάγεις· πῶς οἶδα-
6 μεν τὴν ὁδόν; λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ
ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ· οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα εἰ μὴ
7 δι' ἐμοῦ. εἰ ἐγνώκειτέ με, καὶ τὸν πατέρα μου ἂν ᾔδειτε·
8 ἀπ' ἄρτι γινώσκετε αὐτὸν καὶ ἐωράκατε.

Λέ-
γει αὐτῷ Φίλιππος Κύριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα, καὶ
9 ἀρκεῖ ἡμῖν. λέγει αὐτῷ [ὁ] Ἰησοῦς Ἐποῦτον χρόνον
μεθ' ὑμῶν εἰμί καὶ οὐκ ἔγνωκάς με, Φίλιππε; ὁ ἐωρακὼς
ἐμέ ἐώρακεν τὸν πατέρα· πῶς σὺ λέγεις Δεῖξον ἡμῖν τὸν

πατέρα; οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατήρ ἐν 10
 ἐμοί ἐστιν; τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἀπ' ἐμαντοῦ οὐ
 λαλῶ· ὁ δὲ πατήρ ἐν ἐμοὶ μένων ποιεῖ τὰ ἔργα αὐτοῦ. πι- 11
 στεύετε μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατήρ ἐν ἐμοί· εἰ
 δὲ μή, διὰ τὰ ἔργα ἅ αυτά πιστεύετε[†]. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω 12
 ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ κακεῖνος
 ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει, ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸν πα-
 τέρα ἔπορεύομαι[†] καὶ ὅτι ἂν αἰτήσητε[†] ἐν τῷ ὀνόματί μου 13
 τοῦτο ποιήσω, ἵνα δοξασθῇ ὁ πατήρ ἐν τῷ υἱῷ· ἕαν τι αἰτή- 14
 σήτε [με] ἐν τῷ ὀνόματί μου τοῦτο ποιήσω. Ἐάν 15

ἀγαπᾷτέ με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσετε· καὶ ἐγὼ ἐρω- 16
 τήσω τὸν πατέρα καὶ ἄλλον παράκλητον δώσει ὑμῖν ἵνα
 ᾗ μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα[†], τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ ὁ 17
 κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτὸ οὐδὲ γινώ-
 σκει· ὑμεῖς γινώσκετε αὐτό, ὅτι παρ' ὑμῖν μένει καὶ ἐν
 ὑμῖν ἐστίν[†]. Οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς, ἔρχομαι πρὸς 18
 ὑμᾶς. ἔτι μικρὸν καὶ ὁ κόσμος με οὐκέτι θεωρεῖ, ὑμεῖς 19
 δὲ θεωρεῖτέ με, ὅτι ἐγὼ ζῶ καὶ ὑμεῖς ζήσετε. ἐν ἐκείνῃ 20
 τῇ ἡμέρᾳ ὑμεῖς γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ μου καὶ ὑμεῖς
 ἐν ἐμοὶ καὶ ἐγὼ ἐν ὑμῖν. ὁ ἔχων τὰς ἐντολὰς μου καὶ τηρῶν 21
 αὐτὰς ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με· ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγαπη-
 θήσεται ὑπὸ τοῦ πατρός μου, καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν καὶ
 ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν. Λέγει αὐτῷ Ἰούδας, 22

οὐχ ὁ Ἰσκαριώτης, Κύριε, τί γέγονεν ὅτι ἡμῖν μέλλεις
 ἐμφανίζειν σεαυτὸν καὶ οὐχὶ τῷ κόσμῳ; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς 23
 καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἐάν τις ἀγαπᾷ με τὸν λόγον μου τηρήσει,
 καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσό-
 μεθα καὶ μονῇ παρ' αὐτῷ ποιησόμεθα. ὁ μὴ ἀγαπῶν με 24
 τοὺς λόγους μου οὐ τηρεῖ· καὶ ὁ λόγος ὃν ἀκούετε οὐκ ἔ-
 στιν ἐμὸς ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με πατρός.

Ταῦ- 25
 τα λελάληκα ὑμῖν παρ' ὑμῖν μένων· ὁ δὲ παράκλητος, τὸ 26
 πνεῦμα τὸ ἅγιον ὃ πέμψει ὁ πατήρ ἐν τῷ ὀνόματί μου,
 ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ

27 εἶπον ὑμῖν ἐγώ. Εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν
 δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν.
 28 μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδιά μηδὲ δειλιάτω. ἡκούσατε
 ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν Ὑπάγω καὶ ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. εἰ
 ἡγαπᾷτέ με ἐχάρητε ἅν, ὅτι πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα,
 29 ὅτι ὁ πατὴρ μείζων μου ἐστίν. καὶ νῦν εἴρηκα ὑμῖν πρὶν
 30 γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται πιστεύσητε. οὐκέτι πολλὰ λα-
 λήσω μεθ' ὑμῶν, ἔρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου ἄρχων· καὶ ἐν
 31 ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν, ἀλλ' ἵνα γνῶ ὁ κόσμος ὅτι ἀγαπῶ τὸν
 πατέρα, καὶ καθὼς ἐντολὴν ἔδωκέν μοι ὁ πατὴρ, οὕτως ποιῶ.
 Ὑγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν.

1 Ὑγὼ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πατήρ μου ὁ
 2 γεωργός ἐστιν· πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπὸν αἶρει
 αὐτό, καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρον καθαίρει αὐτὸ ἵνα καρπὸν
 3 πλείονα φέρῃ. ἤδη ὑμεῖς καθαροὶ ἐστε διὰ τὸν λόγον ὃν
 4 λελάληκα ὑμῖν· μέινετε ἐν ἐμοί, καὶ ἐγὼ ἐν ὑμῖν. καθὼς τὸ
 κλῆμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ ἐὰν μὴ μένῃ
 ἐν τῇ ἀμπέλῳ, οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ μένητε.
 5 ἐγὼ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα. ὁ μένων ἐν ἐμοὶ
 καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ οὗτος φέρει καρπὸν πολὺν, ὅτι χωρὶς ἐμοῦ
 6 οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. ἐὰν μὴ τις μένῃ ἐν ἐμοί, ἐβλήθη
 ἔξω ὡς τὸ κλῆμα καὶ ἐξηράνθη, καὶ συνάγουσιν αὐτὰ καὶ
 7 εἰς τὸ πῦρ βάλλουσιν καὶ καίεται. Ἐὰν μένητε ἐν ἐμοὶ
 καὶ τὰ ῥήματά μου ἐν ὑμῖν μένῃ, ὃ ἐὰν θέλητε αἰτήσασθε
 8 καὶ γενήσεται ὑμῖν· ἐν τούτῳ ἔδοξάσθη ὁ πατήρ μου ἵνα
 9 καρπὸν πολὺν φέρητε καὶ ᾧ γένησθε ἐμοὶ μαθηταί. καθὼς
 ἡγάπησέν με ὁ πατήρ, καὶ ἐγὼ ὑμᾶς ἡγάπησα, μένετε ἐν τῇ
 10 ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ. ἐὰν τὰς ἐντολάς μου τηρήσητε, μενεῖτε ἐν τῇ
 ἀγάπῃ μου, καθὼς ἐγὼ τοῦ πατρὸς τὰς ἐντολὰς τητήρηκα καὶ
 11 μένω αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ. Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἡ χα-
 12 ρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν ᾗ καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ. αὕτη ἐστὶν ἡ
 ἐντολὴ ἡ ἐμὴ ἵνα ἀγαπᾷτε ἀλλήλους καθὼς ἡγάπησα ὑμᾶς·
 13 μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐ-

τοῦ θῆ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ. ὑμεῖς φίλοι μού ἐστε ἐὰν 14
 ποιῆτε ὅ ἔγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. οὐκέτι λέγω ὑμᾶς δούλους, 15
 ὅτι ὁ δοῦλος οὐκ οἶδεν τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ κύριος· ὑμᾶς δὲ
 εἶρηκα φίλους, ὅτι πάντα ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρός μου
 ἐγνώρισα ὑμῖν. οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελε- 16
 ξάμην ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ὑμᾶς ἵνα ὑμεῖς ὑπάγητε καὶ καρπὸν
 φέρητε καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν μένη, ἵνα ὅτι ἂν ἰατήσητε
 τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου δῶ ὑμῖν.

Ταῦτα 17
 ἐντέλλομαι ὑμῖν ἵνα ἀγαπάτε ἀλλήλους. Εἰ ὁ κόσμος 18
 ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκεν.
 εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει· ὅτι δὲ 19
 ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ
 κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. μνημονεύετε τοῦ 20
 λόγου οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν· Οὐκ ἔστιν δοῦλος μεῖζων τοῦ
 κυρίου αὐτοῦ· εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν· εἰ τὸν
 λόγον μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν. ἀλλὰ 21
 ταῦτα πάντα ποιήσουσιν εἰς ὑμᾶς διὰ τὸ ὄνομά μου, ὅτι
 οὐκ οἶδασιν τὸν πέμψαντά με. Εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα 22
 αὐτοῖς, ἀμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχου-
 σιν περὶ τῆς ἀμαρτίας αὐτῶν. ὁ ἐμὲ μισῶν καὶ τὸν πατέρα 23
 μου μισεῖ· εἰ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς ἃ οὐδεὶς ἄλλος 24
 ἐποίησεν, ἀμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ καὶ ἐωράκασιν καὶ
 μεμίσηκασιν καὶ ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα μου. ἀλλ' ἵνα πληρωθῇ 25
 ὁ λόγος ὁ ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν γεγραμμένος ὅτι Ἑμίσησάν
 με Δωρεάν. Ὅταν ἔλθῃ ὁ παράκλητος ὃν ἐγὼ πέμψω 26
 ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρός, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας ὃ παρὰ
 τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ·
 καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ ἐ- 27
 στέ.

Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα μὴ σκανδα- 1
 λισθῆτε. ἀποσυναγώγους ποιήσουσιν ὑμᾶς· ἀλλ' ἔρχεται ὥρα 2
 ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνας [ὑμᾶς] δόξῃ λατρείαν προσφέρειν τῷ
 θεῷ· καὶ ταῦτα ποιήσουσιν ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸν πατέρα 3
 οὐδὲ ἐμέ· ἀλλὰ ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἡ 4

ὦρα αὐτῶν μνημονεύητε αὐτῶν ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν· ταῦτα
 5 δὲ ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον, ὅτι μεθ' ὑμῶν ἦμην. νῦν δὲ
 ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἐρωτᾷ
 6 με· Ποῦ ὑπάγεις; ἀλλ' ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἡ λύπη
 7 πεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν. ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν
 λέγω ὑμῖν, συμφέρεи ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω. εἰ γὰρ μὴ
 ἀπέλθω, ὁ παράκλητος οὐ μὴ ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς· εἰ δὲ
 8 πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς. «Καὶ ἔλθων ἐκεῖνος
 ἐλέγξει τὸν κόσμον περὶ ἁμαρτίας καὶ περὶ δικαιοσύνης
 9 καὶ περὶ κρίσεως· περὶ ἁμαρτίας μὲν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν
 10 εἰς ἐμέ· περὶ δικαιοσύνης δέ, ὅτι πρὸς τὸν πατέρα ὑπάγω
 11 καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με· περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ
 12 κόσμου τούτου κέκριται. Ἔτι πολλὰ ἔχω ὑμῖν λέγειν,
 13 ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι· ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ
 πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς τὴν ἀλήθειαν πᾶ-
 σαν, οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα ἀκούει λαλήσει,
 14 καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν. ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει,
 15 ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήμψεται καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. πάντα
 ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ ἐμὰ ἐστίν· διὰ τοῦτο εἶπον ὅτι ἐκ τοῦ
 16 ἐμοῦ λαμβάνει καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. Μικρὸν
 καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με.
 17 Εἶπαν οὖν ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς ἀλλήλους· Τί
 ἐστίν τοῦτο ὃ λέγει ἡμῖν Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με,
 καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με; καὶ Ὅτι ὑπάγω πρὸς
 18 τὸν πατέρα; ἔλεγον οὖν· Τί ἐστίν τοῦτο ὃ λέγει μικρόν;
 19 οὐκ οἶδαμεν [τί λαλεῖ]. ἔγνω Ἰησοῦς ὅτι ἠθελον αὐτὸν
 ἐρωτᾶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Περὶ τούτου ζητεῖτε μετ' ἀλ-
 λήλων ὅτι εἶπον Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν
 20 μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με; ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι κλαύσετε
 καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς, ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται· ὑμεῖς λυπη-
 21 θήσεσθε, ἀλλ' ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται. ἡ γυνὴ
 ὅταν τίκτῃ λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ
 γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως διὰ

τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. καὶ 22
 ὑμεῖς οὖν νῦν μὲν λύπην ἔχετε· πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς,
 καὶ χαρήσεται ἡμῶν ἡ καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν
 οὐδεὶς ἄρει ἂφ' ὑμῶν. καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμέ 23
 οὐκ ἐρωτήσετε ὡδέν· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἂν τι αἰτή-
 σητε τὸν πατέρα δώσει ὑμῖν ἐν τῷ ὀνόματί μου. ἕως ἄρτι 24
 οὐκ ἠτήσατε οὐδέν ἐν τῷ ὀνόματί μου· αἰτεῖτε καὶ λήμψε-
 σθε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾗ πεπληρωμένη. Ταῦτα 25
 ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν· ἔρχεται ὥρα ὅτε οὐκέτι ἐν
 παροιμίαις λαλήσω ὑμῖν ἀλλὰ παρρησίᾳ περὶ τοῦ πατρὸς
 ἀπαγγελῶ ὑμῖν. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί μου 26
 αἰτήσεσθε, καὶ οὐ λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα
 περὶ ὑμῶν· αὐτὸς γὰρ ὁ πατήρ φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ὑμεῖς ἐμέ 27
 πεφιλήκατε καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ πατρὸς
 ἐξῆλθον. ἐξῆλθον ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν 28
 κόσμον· πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον καὶ πορεύομαι πρὸς
 τὸν πατέρα. Λέγουσιν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Ἴδε νῦν ἐν 29
 παρρησίᾳ λαλεῖς, καὶ παροιμίαν οὐδεμίαν λέγεις. νῦν 30
 οἶδαμεν ὅτι οἶδας πάντα καὶ οὐ χρεῖαν ἔχεις ἵνα τίς σε
 ἐρωτᾷ· ἐν τούτῳ πιστεύομεν ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθες. ἀπε- 31
 κρίθη αὐτοῖς Ἰησοῦς Ἄρτι πιστεύετε; ἰδοὺ ἔρχεται ὥρα 32
 καὶ ἐλήλυθεν ἵνα σκορπισθῇτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια καὶ μέ-
 μόνον ἀφῆτε· καὶ οὐκ εἰμὶ μόνος, ὅτι ὁ πατήρ μετ' ἐμοῦ
 ἐστίν. ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε. 33
 ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔχετε, ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα
 τὸν κόσμον.

Ταῦτα ἐλάλησεν Ἰησοῦς, καὶ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλ- 1
 μούς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν εἶπεν Πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ
 ὥρα· δόξασόν σου τὸν υἱόν, ἵνα ὁ υἱὸς δοξάσῃ σέ, καθὼς 2
 ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας
 αὐτῷ δώσει αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον. αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος 3
 ζωὴ ἵνα γινώσκωσι σέ τὸν μόνον ἀληθινὸν θεὸν καὶ ὃν
 ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν. ἐγὼ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς 4

5 γῆς, τὸ ἔργον τελειώσας ὁ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω· καὶ
 νῦν δόξασόν με σύ, πάτερ, παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ ἣ ^ῖεἶχον
 6 πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί. Ἐφανε-
 ρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις οὓς ἔδωκάς μοι ἐκ
 τοῦ κόσμου. σοὶ ἦσαν καὶ μοὶ αὐτοὺς ἔδωκας, καὶ τὸν
 7 λόγον σου τετήρηκαν. νῦν ἔγνωκαν ὅτι πάντα ὅσα
 8 ἔδωκάς μοι παρὰ σοῦ εἰσὶν· ὅτι τὰ ῥήματα ἃ ἔδωκάς
 μοι δέδωκα αὐτοῖς, καὶ αὐτοὶ ἔλαβον καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς
 ὅτι παρὰ σοῦ ἐξῆλθον, καὶ ἐπίστευσαν ὅτι σύ με ἀπέστει-
 9 λας. Ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ· οὐ περὶ τοῦ κόσμου ἐρωτῶ
 10 ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι, ὅτι σοί εἰσιν, καὶ τὰ ἐμὰ πάντα
 11 σὰ ἐστὶν καὶ τὰ σὰ ἐμά, καὶ δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς. καὶ οὐ-
 κέτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ αὐτοὶ ἐν τῷ κόσμῳ εἰσὶν, καὶ γὰρ
 πρὸς σέ ἔρχομαι. πάτερ ἅγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ
 ὀνόματί σου ᾧ δέδωκάς μοι, ἵνα ὣσιν ἐν καθὼς ἡμεῖς.
 12 Ὅτε ἤμην μετ' αὐτῶν ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί
 σου ᾧ δέδωκάς μοι, καὶ ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώ-
 λετο εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ.
 13 νῦν δὲ πρὸς σέ ἔρχομαι, καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ ἵνα
 ἔχωσιν τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν ἑαυτοῖς.
 14 Ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγον σου, καὶ ὁ κόσμος ἐμίσησεν
 αὐτούς, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ κόσμου καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ
 15 ἐκ τοῦ κόσμου. οὐκ ἐρωτῶ ἵνα ἄρῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ κό-
 16 σμου ἀλλ' ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ. ἐκ τοῦ
 κόσμου οὐκ εἰσὶν καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου.
 17 ἀγιάσον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ· ὁ λόγος ὁ σὸς ἀλήθειά
 18 ἐστίν. καθὼς ἐμέ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον, καὶ γὰρ
 19 ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον· καὶ ὑπὲρ αὐτῶν [ἐγὼ]
 ἀγιάζω ἐμαυτόν, ἵνα ὣσιν καὶ αὐτοὶ ἡγιασμένοι ἐν
 20 ἀληθείᾳ. Οὐ περὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ μόνον,
 ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς
 21 ἐμέ, ἵνα πάντες ἐν ὣσιν, καθὼς σύ, πατήρ, ἐν ἐμοὶ καὶ γὰρ
 ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ὣσιν, ἵνα ὁ κόσμος πιστεῦῃ

ὅτι σύ με ἀπέστειλας. καὶ γὰρ τὴν δόξαν ἣν δέδωκάς μοι 22
 δέδωκα αὐτοῖς, ἵνα ὧσιν ἐν καθὼς ἡμεῖς ἔν, ἐγὼ ἐν αὐτοῖς 23
 καὶ σὺ ἐν ἐμοί, ἵνα ὧσιν τετελειωμένοι εἰς ἓν, ἵνα γινώ-
 σκη ὁ κόσμος ὅτι σύ με ἀπέστειλας καὶ ἡγάπησας αὐτοὺς
 καθὼς ἐμέ ἡγάπησας. Πατήρ, ὃ δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα 24
 ὅπου εἰμὶ ἐγὼ κακεῖνοι ὧσιν μετ' ἐμοῦ, ἵνα θεωρῶσιν τὴν
 δόξαν τὴν ἐμὴν ἣν «δέδωκάς» μοι, ὅτι ἡγάπησάς με πρὸ
 καταβολῆς κόσμου. Πατήρ δίκαιε, καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ ἔ- 25
 γνω, ἐγὼ δέ σε ἔγνω, καὶ οὗτοι ἔγνωσαν ὅτι σύ με
 ἀπέστειλας, καὶ ἐγνώρισα αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου καὶ γνω- 26
 ρίσω, ἵνα ἡ ἀγάπη ἣν ἡγάπησάς με ἐν αὐτοῖς ἡ καὶ γὰρ ἐν
 αὐτοῖς.

Ταῦτα εἰπὼν Ἰησοῦς ἐξῆλθεν σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ 1
 πέραν τοῦ Χειμάρρου τῶν Κέδρων ὅπου ἦν κήπος, εἰς ὃν
 εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. ἦδει δὲ καὶ Ἰούδας 2
 ὁ παραδιδούς αὐτὸν τὸν τόπον, ὅτι πολλάκις συνήχθη
 Ἰησοῦς «ἐκεῖ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ». ὁ οὖν Ἰούδας λα- 3
 βὼν τὴν σπεῖραν καὶ ἐκ τῶν ἀρχιερέων καὶ [ἐκ] τῶν Φαρι-
 σαίων ὑπηρέτας ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων
 καὶ ὄπλων. Ἰησοῦς οὖν εἰδὼς πάντα τὰ ἐρχόμενα ἐπ' αὐ- 4
 τὸν ἐξῆλθεν, καὶ λέγει αὐτοῖς Τίνα ζητεῖτε; ἀπεκρίθησαν 5
 αὐτῷ Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. λέγει αὐτοῖς Ἐγὼ εἰμι.
 ἰστήκει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδούς αὐτὸν μετ' αὐτῶν.
 ὡς οὖν εἶπεν αὐτοῖς Ἐγὼ εἰμι, ἀπῆλθαν εἰς τὰ ὀπίσω καὶ 6
 ἔπесαν χαμαί. πάλιν οὖν ἐπηρώτησεν αὐτοὺς Τίνα 7
 ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπαν Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. ἀπεκρίθη 8
 Ἰησοῦς Εἶπον ὑμῖν ὅτι ἐγὼ εἰμι· εἰ οὖν ἐμέ ζητεῖτε,
 ἄφετε τούτους ὑπάγειν· ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν 9
 ὅτι Οὗς δέδωκάς μοι οὐκ ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα.
 Σίμων οὖν Πέτρος ἔχων μάχαιραν εἵλκυσε αὐτὴν καὶ 10
 ἔπαισεν τὸν τοῦ ἀρχιερέως δούλον καὶ ἀπέκοψεν αὐτοῦ τὸ
 ὠτάριον τὸ δεξιόν. ἦν δὲ ὄνομα τῷ δούλῳ Μάλχος.

11 εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ Βάλε τὴν μάχαιραν εἰς τὴν θήκην· τὸ ποτήριον ὃ δέδωκέν μοι ὁ πατήρ οὐ μὴ πῖω αὐτό;

12 Ἡ οὖν σπείρα καὶ ὁ χιλιάρχος καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν
13 Ἰουδαίων συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔδησαν αὐτὸν καὶ ἤγαγον πρὸς Ἀνναν πρῶτον· ἦν γὰρ πενθερὸς τοῦ Καιάφα,
14 ὃς ἦν ἀρχιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου· ἦν δὲ Καιάφας ὁ συμβουλευσας τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι συμφέρεи ἓνα ἄνθρωπον
15 ἀποθανεῖν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ. Ἡκολούθει δὲ τῷ

Ἰησοῦ Σίμων Πέτρος καὶ ἄλλος μαθητής. ὁ δὲ μαθητής ἐκείνος ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ συνεισῆλθεν τῷ
16 Ἰησοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, ὁ δὲ Πέτρος ἰστήκει πρὸς τῇ θύρᾳ ἔξω. ἔξηλθεν οὖν ὁ μαθητής ὁ ἄλλος ὁ γνωστὸς τοῦ ἀρχιερέως καὶ εἶπεν τῇ θυρωρῷ καὶ εἰσήγαγεν
17 τὸν Πέτρον. λέγει οὖν τῷ Πέτρῳ ἡ παιδίσκη ἡ θυρωρὸς Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου;
18 λέγει ἐκείνος Οὐκ εἰμί, ἰστήκεισαν δὲ οἱ δούλοι καὶ οἱ ὑπηρέται ἀνθρακιὰν πεποιηκότες, ὅτι ψύχος ἦν, καὶ ἐθερμαίνοντο· ἦν δὲ καὶ ὁ Πέτρος μετ' αὐτῶν ἐστὼς καὶ θερμαινόμενος.
19 Ὁ οὖν ἀρχιερεὺς ἠρώτησεν τὸν

Ἰησοῦν περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς διδαχῆς αὐτοῦ. ἀπεκρίθη αὐτῷ Ἰησοῦς Ἐγὼ παρρησία λελάληκα τῷ κόσμῳ· ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπου πάντες οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται, καὶ ἐν κρυπτῷ
21 ἐλάλησα οὐδέν· τί με ἐρωτᾷς; ἐρώτησον τοὺς ἀκηκοτάς τί ἐλάλησα αὐτοῖς· ἴδε οὗτοι οἶδασιν ἃ εἶπον ἐγώ. ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος εἰς παρεστηκὸς τῶν ὑπηρετῶν ἔδωκεν
22 ῥάπισμα τῷ Ἰησοῦ εἰπὼν Οὕτως ἀποκρίνη τῷ ἀρχιε-
23 ρεῖ; ἀπεκρίθη αὐτῷ Ἰησοῦς Εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις;
24 Ἀπέστειλεν οὖν αὐτὸν ὁ Ἀννας δεδεμένον πρὸς Καιάφαν
25 τὸν ἀρχιερέα. Ἦν δὲ Σίμων Πέτρος ἐστὼς καὶ θερμαινόμενος. εἶπον οὖν αὐτῷ Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μα-

θητῶν αὐτοῦ εἶ; ἡρνήσατο ἐκεῖνος καὶ εἶπεν Οὐκ εἰμί. λέγει εἰς ἐκ τῶν δούλων τοῦ ἀρχιερέως, συγγενῆς ὧν οὗ 26 ἀπέκοψεν Πέτρος τὸ ὠτίον Οὐκ ἐγώ σε εἶδον ἐν τῷ κήρῳ μετ' αὐτοῦ; πάλιν οὖν ἡρνήσατο Πέτρος· καὶ εὐθέως ἀλέ- 27 κτωρ ἐφώνησεν.

Ἄγουσιν οὖν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ Καϊάφα εἰς τὸ 28 πραιτώριον· ἦν δὲ πρωί· καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μianθῶσιν ἀλλὰ φάγωσιν τὸ πᾶσχα. ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πειλᾶτος ἔξω πρὸς αὐτοὺς καὶ φησιν Τίνα 29 κατηγορίαν φέρετε τοῦ ἀνθρώπου τούτου; ἀπεκρίθησαν 30 καὶ εἶπαν αὐτῷ Εἰ μὴ ἦν οὗτος κακὸν ποιῶν, οὐκ ἂν σοι παρεδώκαμεν αὐτόν. εἶπεν οὖν αὐτοῖς Πειλᾶτος Λάβετε 31 αὐτὸν ὑμεῖς, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατε αὐτόν. εἶπον αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι Ἡμῖν οὐκ ἔξεστιν ἀποκτεῖναι οὐδένα· ἵνα ὁ λόγος τοῦ Ἰησοῦ πληρωθῇ ὃν εἶπεν σημαίνων ποίῳ 32 θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν. Εἰσῆλθεν οὖν 33

πάλιν εἰς τὸ πραιτώριον ὁ Πειλᾶτος καὶ ἐφώνησεν τὸν Ἰησοῦν καὶ εἶπεν αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ἀπὸ σεαυτοῦ σὺ τοῦτο λέγεις ἢ ἄλλοι 34 εἰπὸν σοι περὶ ἐμοῦ; ἀπεκρίθη ὁ Πειλᾶτος Μήτι ἐγὼ 35 Ἰουδαῖός εἰμι; τὸ ἔθνος τὸ σὸν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς παρέδωκάν σε ἐμοί· τί ἐποίησας; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ἡ βασιλεία ἡ 36 ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου· εἰ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἦν ἡ βασιλεία ἡ ἐμή, οἱ ὑπηρέται οἱ ἐμοὶ ἡγωνίζοντο ἂν, ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖς Ἰουδαίοις· νῦν δὲ ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐντεῦθεν. εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ 37 Πειλᾶτος Οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σύ; ἀπεκρίθη [ὁ] Ἰησοῦς Σὺ λέγεις ὅτι βασιλεὺς «εἰμι.» ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ· πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας ἀκούει μου τῆς φωνῆς. λέγει αὐτῷ ὁ Πειλᾶτος Τί ἐστιν ἀλήθεια; Καὶ 38 τοῦτο εἰπὼν πάλιν ἐξῆλθεν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, καὶ λέγει αὐτοῖς Ἐγὼ οὐδεμίαν εὐρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν· ἔστιν δὲ 39

συνήθεια ὑμῖν ἵνα ἓνα ἀπολύσω ὑμῖν [ἐν] τῷ πάσχα·
 40 ἐκραύγασαν οὖν πάλιν λέγοντες Μὴ τοῦτον ἀλλὰ τὸν
 Βαραββᾶν. ἦν δὲ ὁ Βαραββᾶς ληστής.

1 Τότε οὖν ἔλαβεν ὁ Πειλᾶτος τὸν Ἰησοῦν καὶ ἑμαστί-
 2 γωσεν. καὶ οἱ στρατιῶται πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν
 ἐπέθηκαν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἱμάτιον πορφυροῦν περιέ-
 3 βαλον αὐτόν, καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν καὶ ἔλεγον Χαίρε,
 ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἐδίδοσαν αὐτῷ ῥαπίσματα.
 4 «Καὶ ἐξῆλθεν» πάλιν «ἔξω ὁ Πειλᾶτος» καὶ λέγει αὐτοῖς Ἴδε
 ἄγω ὑμῖν αὐτὸν ἔξω, ἵνα γνῶτε ὅτι οὐδεμίαν αἰτίαν εὐρίσκω
 5 ἐν αὐτῷ. ἐξῆλθεν οὖν [ὁ] Ἰησοῦς ἔξω, φορῶν τὸν ἀκάνθι-
 6 νον στέφανον καὶ τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον. καὶ λέγει αὐ-
 τοῖς Ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος. ὅτε οὖν εἶδον αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς
 καὶ οἱ ὑπηρέται ἐκραύγασαν λέγοντες Σταύρωσον σταύ-
 7 ρωσον. λέγει αὐτοῖς ὁ Πειλᾶτος Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς
 καὶ σταυρώσατε, ἐγὼ γὰρ οὐχ εὐρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν.
 8 ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι Ἡμεῖς νόμον ἔχομεν,
 καὶ κατὰ τὸν νόμον ὀφείλει ἀποθανεῖν, ὅτι υἱὸν θεοῦ
 9 ἑαυτὸν ἐποίησεν. Ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ Πειλᾶτος τοῦτον
 τὸν λόγον, μᾶλλον ἐφοβήθη, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ πραι-
 10 τώριον πάλιν καὶ λέγει τῷ Ἰησοῦ Πόθεν εἶ σύ; ὁ δὲ
 Ἰησοῦς ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ. λέγει οὖν αὐτῷ ὁ
 Πειλᾶτος Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω
 11 ἀπολῦσαί σε καὶ ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε; ἀπεκρίθη
 αὐτῷ Ἰησοῦς Οὐκ εἶχες ἐξουσίαν κατ' ἐμοῦ οὐδεμίαν εἰ μὴ
 ἦν δεδομένον σοι ἄνωθεν· διὰ τοῦτο ὁ παραδούς μέ σοι
 12 μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει. ἐκ τούτου ὁ Πειλᾶτος ἐζήτει ἀπο-
 λῦσαι αὐτόν· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἐκραύγασαν λέγοντες Ἐὰν
 τοῦτον ἀπολύσῃς, οὐκ εἶ φίλος τοῦ Καίσαρος· πᾶς ὁ
 13 βασιλεὺς ἑαυτὸν ποιῶν ἀντιλέγει τῷ Καίσαρι. Ὁ οὖν
 Πειλᾶτος ἀκούσας τῶν λόγων τούτων ἤγαγεν ἔξω τὸν
 Ἰησοῦν, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ βήματος εἰς τόπον λεγόμενον

Λιθόστρωτον, Ἐβραϊστὶ δὲ Γαββαθά. ἦν δὲ παρα- 14
σκευὴ τοῦ πάσχα, ὥρα ἦν ὡς ἕκτη. καὶ λέγει τοῖς Ἰου-
δαίοις Ἴδε ὁ βασιλεὺς ὑμῶν. ἐκραύγασαν οὖν ἐκείνοι 15
Ἄρον ἄρον, σταύρωσον αὐτόν. λέγει αὐτοῖς ὁ Πειλᾶτος
Τὸν βασιλέα ὑμῶν σταυρώσω; ἀπεκρίθησαν οἱ ἀρχιερεῖς
Οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰ μὴ Καίσαρα. τότε οὖν παρέδωκεν 16
αὐτὸν αὐτοῖς ἵνα σταυρωθῇ.

Παρέλαβον οὖν τὸν Ἰησοῦν καὶ βαστάζων αὐτῷ 17
τὸν σταυρὸν ἐξῆλθεν εἰς τὸν λεγόμενον Κρανίου Τόπον,
ὃ λέγεται Ἐβραϊστὶ Γολγοθά, ὅπου αὐτὸν ἐσταύρωσαν, 18
καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους δύο ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, μέσον δὲ
τὸν Ἰησοῦν. ἔγραψεν δὲ καὶ τίτλον ὁ Πειλᾶτος καὶ 19
ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. ἦν δὲ γεγραμμένον ΙΗΣΟΥΣ
Ο ΝΑΖΩΡΑΙΟΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.
τοῦτον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν τῶν Ἰουδαίων, 20
ὅτι ἐγγὺς ἦν ὁ τόπος τῆς πόλεως ὅπου ἐσταυρώθη ὁ
Ἰησοῦς· καὶ ἦν γεγραμμένον Ἐβραϊστί, Ῥωμαϊστί, Ἑλλη-
νιστί. ἔλεγον οὖν τῷ Πειλᾶτῳ οἱ ἀρχιερεῖς τῶν Ἰου- 21
δαίων Μὴ γράφε Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' ὅτι
ἐκεῖνος εἶπεν Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων εἰμί. ἀπεκρίθη ὁ 22
Πειλᾶτος Ὁ γέγραφα γέγραφα.

Οἱ οὖν στρατιῶται ὅτε ἐσταύρωσαν τὸν Ἰησοῦν ἔλα- 23
βον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἐποίησαν τέσσερα μέρη, ἐκάστῳ
στρατιώτῃ μέρος, καὶ τὸν χιτῶνα. ἦν δὲ ὁ χιτὼν ἄραφος,
ἐκ τῶν ἄνωθεν ὑφαντὸς δι' ὅλον· εἶπαν οὖν πρὸς ἀλλή- 24
λους Μὴ σχίσωμεν αὐτόν, ἀλλὰ λάχωμεν περὶ αὐτοῦ
τίνος ἔσται ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ

Διμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαγτοῖς

καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον.

Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται ταῦτα ἐποίησαν· ἰσθήκεισαν δὲ 25
παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἡ ἀδελφὴ
τῆς μητρὸς αὐτοῦ, Μαρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ καὶ Μαρία ἡ
Μαгдаληνή. Ἰησοῦς οὖν ἰδὼν τὴν μητέρα καὶ τὸν μαθητὴν 26

παρεστῶτα ὃν ἡγάπα λέγει τῇ μητρί Γύναι, ἴδε ὁ υἱός
 27 σου· εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ Ἴδε ἡ μήτηρ σου. καὶ ἀπ' ἐκεί-
 νης τῆς ὥρας ἔλαβεν ὁ μαθητὴς αὐτὴν εἰς τὰ ἴδια.

28 Μετὰ τοῦτο ἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἤδη πάντα τετέλεσται
 29 ἵνα τελειωθῇ ἡ γραφὴ λέγει Διψῶ. σκεῦος ἔκειτο ὄξους
 30 μεστόν· σπόγγον οὖν μεστόν τοῦ ὄζου υἱὸς ὥπῳ περιθέν-
 31 λην παρέδωκεν τὸ πνεῦμα. Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι,

ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν, ἵνα μὴ μείνῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὰ σώ-
 ματα ἐν τῷ σαββάτῳ, ἦν γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἡ ἐκείνου τοῦ
 σαββάτου, ἠρώτησαν τὸν Πειλᾶτον ἵνα κατεαγῶσιν αὐτῶν
 32 τὰ σκέλη καὶ ἀρθώσιν. ἦλθον οὖν οἱ στρατιῶται, καὶ
 τοῦ μὲν πρώτου κατέαξαν τὰ σκέλη καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ
 33 συνσταυρωθέντος αὐτῷ· ἐπὶ δὲ τὸν Ἰησοῦν ἔλθόντες, ὡς
 εἶδον ἤδη αὐτὸν τεθνηκότα, οὐ κατέαξαν αὐτοῦ τὰ σκέλη,
 34 ἀλλ' εἰς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔνυξεν,
 35 καὶ ἐξῆλθεν εὐθὺς αἷμα καὶ ὕδωρ. καὶ ὁ ἑωρακὼς μεμαρ-
 τύρηκεν, καὶ ἀληθινὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἡ μαρτυρία, καὶ ἐκεῖνος
 36 οἶδεν ὅτι ἀληθὴ λέγει, ἵνα καὶ ὑμεῖς πιστεύητε. ἐγένετο
 γὰρ ταῦτα ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ Ὅστος οὐ συντρι-
 37 βήσεται ἀγτοῦ. καὶ πάλιν ἑτέρα γραφὴ λέγει Ὅψον-
 ται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν.

38 Μετὰ δὲ ταῦτα ἠρώτησεν τὸν Πειλᾶτον Ἰωσήφ ἀπὸ
 Ἀριμαθαίας, ὢν μαθητὴς [τοῦ] Ἰησοῦ κεκρυμμένος δὲ διὰ
 τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἵνα ἄρῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ·
 καὶ ἐπέτρεψεν ὁ Πειλᾶτος. ἦλθεν οὖν καὶ ἦρεν τὸ σῶμα
 39 αὐτοῦ. ἦλθεν δὲ καὶ Νικόδημος, ὁ ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν
 νυκτὸς τὸ πρῶτον, φέρων ἑλιγμα σμύρνης καὶ ἀλόης ὡς
 40 λίτρας ἑκατόν. ἔλαβον οὖν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ καὶ
 ἔδησαν αὐτὸ ὀθονίοις μετὰ τῶν ἀρωμάτων, καθὼς ἔθος
 41 ἐστὶν τοῖς Ἰουδαίοις ἐνταφιάζειν. ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ ὅπου
 ἐσταυρώθη κήπος, καὶ ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον καινόν, ἐν

ὧ οὐδέπω οὐδεὶς ἦν τεθειμένος· ἐκεῖ οὖν διὰ τὴν παρα- 42
σκευὴν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τὸ μνημεῖον, ἔθηκαν
τὸν Ἰησοῦν.

Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἔρ- 1
χεται πρῶτ' σκοτίας ἔτι οὔσης εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ βλέπει
τὸν λίθον ἡρμένον ἐκ τοῦ μνημείου. τρέχει οὖν καὶ ἔρ- 2
χεται πρὸς Σίμωνα Πέτρον καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητὴν
ὃν ἐφίλει ὁ Ἰησοῦς, καὶ λέγει αὐτοῖς Ἦραν τὸν κύ-
ριον ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ οὐκ οἶδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐ-
τόν. Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μα- 3
θητῆς, καὶ ἦρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον. ἔτρεχον δὲ οἱ δύο 4
ὁμοῦ· καὶ ὁ ἄλλος μαθητῆς προέδραμεν τάχειον τοῦ
Πέτρου καὶ ἦλθεν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ παρακύψας 5
βλέπει κείμενα τὰ ὀθόνια, οὐ μέντοι εἰσῆλθεν. ἔρχεται 6
οὖν καὶ Σίμων Πέτρος ἀκολουθῶν αὐτῷ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς
τὸ μνημεῖον· καὶ θεωρεῖ τὰ ὀθόνια κείμενα, καὶ τὸ σον- 7
δάριον, ὃ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν ὀθονίων
κείμενον ἀλλὰ χωρὶς ἐντετυλιγμένον εἰς ἓνα τόπον· τότε 8
οὖν εἰσῆλθεν καὶ ὁ ἄλλος μαθητῆς ὁ ἐλθὼν πρῶτος εἰς τὸ
μνημεῖον, καὶ εἶδεν καὶ ἐπίστευσεν· οὐδέπω γὰρ ᾔδεισαν 9
τὴν γραφὴν ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. ἀπῆλθον 10
οὖν πάλιν πρὸς αὐτοὺς οἱ μαθηταί.

Μαρία δὲ 11
ἰστήκει πρὸς τῷ μνημείῳ ἔξω κλαίουσα. ὥς οὖν ἔκλαιεν
παρέκνυσεν εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέλους ἐν 12
λευκοῖς καθεζομένους, ἓνα πρὸς τῇ κεφαλῇ καὶ ἓνα πρὸς
τοῖς ποσίν, ὅπου ἔκειτο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. καὶ λέγουσιν 13
αὐτῇ ἐκεῖνοι Γύναι, τί κλαίεις; λέγει αὐτοῖς ὅτι Ἦραν
τὸν κύριόν μου, καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. ταῦτα 14
εἰποῦσα ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ θεωρεῖ τὸν Ἰησοῦν
ἐστῶτα, καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν. λέγει αὐτῇ Ἰη- 15
σοῦς Γύναι, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς; ἐκείνη δοκούσα ὅτι
ὁ κηπουρός ἐστίν λέγει αὐτῷ Κύριε, εἰ σὺ ἐβάστασας
αὐτόν, εἰπέ μοι ποῦ ἔθikas αὐτόν, καὶ γὰρ αὐτὸν ἀρῶ. λέγει 16

αὐτῇ Ἰησοῦς Μαριάμ. στραφεῖσα ἐκείνη λέγει αὐτῷ
 17 Ἑβραϊστί Ῥαββουνεὶ (ὃ λέγεται Διδάσκαλε). λέγει
 αὐτῇ Ἰησοῦς Ῥῆ μου ἄπτου, οὕτω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς
 τὸν πατέρα· πορεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου καὶ
 εἰπὲ αὐτοῖς Ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα
 18 ὑμῶν καὶ θεόν μου καὶ θεὸν ὑμῶν. ἔρχεται Μαριάμ ἡ
 Μαγδαληνὴ ἀγγέλλουσα τοῖς μαθηταῖς ὅτι Ἐώρακα τὸν
 κύριον καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτῇ.

19 Οὔσης οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ σαββάτων,
 καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ διὰ τὸν
 φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ
 20 μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς Εἰρήνῃ ὑμῖν. καὶ τοῦτο εἰπὼν
 ἔδειξεν καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῖς. ἐχάρησαν
 21 οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν κύριον. εἶπεν οὖν αὐτοῖς [ὁ
 Ἰησοῦς] πάλιν Εἰρήνῃ ὑμῖν· καθὼς ἀπέσταλκέν με ὁ
 22 πατήρ, καὶ γὰρ πέμπω ὑμᾶς. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησεν
 23 καὶ λέγει αὐτοῖς Λάβετε πνεῦμα ἅγιον· ἃν τινων ἀφήτε
 τὰς ἁμαρτίας ἁφένονται αὐτοῖς· ἃν τινων κρατῆτε κεκρά-
 τηνται.

24 Θωμᾶς δὲ εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Δίδυμος,
 25 οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν Ἰησοῦς. ἔλεγον οὖν αὐτῷ
 οἱ ἄλλοι μαθηταὶ Ἐωράκαμεν τὸν κύριον. ὁ δὲ εἶπεν
 αὐτοῖς Ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν
 ἥλων καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων
 καὶ βάλω μου τὴν χεῖρα εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ
 26 πιστεύσω.

Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν
 ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν. ἔρχεται ὁ
 Ἰησοῦς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον
 27 καὶ εἶπεν Εἰρήνῃ ὑμῖν. εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ Φέρε
 τὸν δάκτυλόν σου ὧδε καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου, καὶ φέρε
 τὴν χεῖρά σου καὶ βάλε εἰς τὴν πλευρὰν μου, καὶ μὴ γί-
 28 νου ἄπιστος ἀλλὰ πιστός. ἀπεκρίθη Θωμᾶς καὶ εἶπεν
 29 αὐτῷ Ὁ κύριός μου καὶ ὁ θεός μου. λέγει αὐτῷ [ὁ] Ἰη-

σοῦς Ὅτι ἐώρακάς με πεπίστευκας; μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες.

Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς 30 ἐνώπιον τῶν μαθητῶν[†], ἃ οὐκ ἔστιν γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· ταῦτα δὲ γέγραπται ἵνα πιστεύητε ὅτι Ἰη- 31 σοῦς ἐστὶν ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζῶν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

ΜΕΤΑ ΤΑΥΤΑ ἐφάνέρωσεν ἑαυτὸν πάλιν Ἰησοῦς 1 τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος· ἐφάνέρωσεν δὲ οὕτως. Ἦσαν ὁμοῦ Σίμων Πέτρος καὶ Θω- 2 μᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος καὶ Ναθαναὴλ ὁ ἀπὸ Κανὰ τῆς Γαλιλαίας καὶ οἱ τοῦ Ζεβεδαίου καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο. λέγει αὐτοῖς Σίμων Πέτρος Ὑπάγω ἀλιεῦν· 3 λέγουσιν αὐτῷ Ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς σὺν σοί. ἐξῆλθαν καὶ ἐνέβησαν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ ἐπίασαν οὐδέν. πρωίας δὲ ἤδη γινομένης ἔστη Ἰησοῦς «εἰς» τὸν 4 αἰγιαλόν· οὐ μέντοι ᾗδειςαν οἱ μαθηταὶ ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν. λέγει οὖν αὐτοῖς Ἰησοῦς Παιδιά, μὴ τι προσφάγιον ἔχε- 5 τε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ Οὔ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Βάλετε 6 εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ πλοίου τὸ δίκτυον, καὶ εὐρήσετε. ἔβαλον οὖν, καὶ οὐκέτι αὐτὸ ἐλκύσαι ἴσχυον ἀπὸ τοῦ πλή- 7 θους τῶν ἰχθύων. λέγει οὖν ὁ μαθητῆς ἐκεῖνος ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ Ὁ κύριός ἐστιν. Σίμων οὖν Πέτρος, ἀκούσας ὅτι ὁ κύριός ἐστιν, τὸν ἐπενδύτην διεζώσατο, ἦν 8 γὰρ γυμνός, καὶ ἔβαλεν ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν· οἱ δὲ ἄλλοι μαθηταὶ τῷ πλοιαρίῳ ἦλθον, οὐ γὰρ ἦσαν μακρὰν ἀπὸ τῆς γῆς ἀλλὰ ὡς ἀπὸ πηχῶν διακοσίων, σύροντες τὸ δίκτυον τῶν ἰχθύων. Ὡς οὖν ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν βλέ- 9 πουσιν ἀνθρακιὰν κειμένην καὶ ὀψάριον ἐπικείμενον καὶ

10 ἄρτον. λέγει αὐτοῖς [ὁ] Ἰησοῦς Ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν
 11 ὀψαρίων ὧν ἐπιάσατε νῦν. ἀνέβη οὖν Σίμων Πέτρος καὶ
 εἴλκυσεν τὸ δίκτυον εἰς τὴν γῆν μεστὸν ἰχθύων μεγάλων
 12 τὸ δίκτυον. λέγει αὐτοῖς [ὁ] Ἰησοῦς Δεῦτε ἀριστήσατε.
 οὐδεὶς ἐτόλμα τῶν μαθητῶν ἐξετάσαι αὐτόν Σὺ τίς εἶ;
 13 εἰδότες ὅτι ὁ κύριός ἐστιν. ἔρχεται Ἰησοῦς καὶ λαμβάνει
 14 τὸν ἄρτον καὶ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὀψάριον ὁμοίως. Τοῦ-
 το ἤδη τρίτον ἐφανερώθη Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐγερθεὶς
 ἐκ νεκρῶν.

15 Ὅτε οὖν ἠρίστησαν λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρῳ ὁ Ἰη-
 σοῦς Σίμων Ἰωάννου, ἀγαπᾷς με πλεον τούτων; λέγει
 αὐτῷ Ναί, κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ
 16 Βόσκει τὰ ἀρνία μου. λέγει αὐτῷ πάλιν δεύτερον Σίμων
 Ἰωάννου, ἀγαπᾷς με; λέγει αὐτῷ Ναί, κύριε, σὺ οἶδας
 ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ Ποίμαινε τὰ ῥοβάτια μου.
 17 λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον Σίμων Ἰωάννου, φιλεῖς με; ἐλυπήθη
 ὁ Πέτρος ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον Φιλεῖς με; καὶ εἶπεν
 αὐτῷ Κύριε, πάντα σὺ οἶδας, σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε.
 18 λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς Βόσκει τὰ ῥοβάτια μου. ἀμὴν ἀμὴν
 λέγω σοι, ὅτε ἡς νεώτερος, ἐξῶννυες σεαυτὸν καὶ περιε-
 πάτεις ὅπου ἤθελεις· ὅταν δὲ γηράσῃς, ἐκτενεῖς τὰς χεῖράς
 19 σου, καὶ ἄλλος ζώσει σε καὶ οἴσει ὅπου οὐ θέλεις. τοῦτο
 δὲ εἶπεν σημαίνων ποίῳ θανάτῳ δοξάσει τὸν θεόν. καὶ
 20 τοῦτο εἰπὼν λέγει αὐτῷ Ἀκολουθεῖ μοι. Ἐπι-
 στραφεὶς ὁ Πέτρος βλέπει τὸν μαθητὴν ὃν ἠγάπα ὁ
 Ἰησοῦς ἀκολουθοῦντα, ὃς καὶ ἀνέπεσεν ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ τὸ
 στήθος αὐτοῦ καὶ εἶπεν Κύριε, τίς ἐστιν ὁ παραδιδούς σε;
 21 τοῦτον οὖν ἰδὼν ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ Κύριε, οὗτος δὲ
 22 τί; λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως
 23 ἔρχομαι, τί πρὸς σέ; σύ μοι ἀκολουθεῖ. Ἐξῆλθεν οὖν
 οὗτος ὁ λόγος εἰς τοὺς ἀδελφούς ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος
 οὐκ ἀποθνήσκει. οὐκ εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι οὐκ ἀ-

ποθήσκει, ἀλλ' Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ;

Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ ὧς μαρτυρῶν περὶ τούτων Ἦ καὶ 24
ὁ γράψας ταῦτα, καὶ οἶδαμεν ὅτι ἀληθὴς αὐτοῦ ἡ μαρτυρία
ἐστίν.

Ἦ Εστὶν δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἅτινα 25
ἐὰν γράφηται καθ' ἓν, οὐδ' αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρή-
σειν τὰ γραφόμενα βιβλία.

24 καὶ | [ὁ] καὶ

ΠΕΡΙ ΜΟΙΧΑΛΙΔΟΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗ

[[ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ VII 53 – VIII 11]]

53 [[ΚΑΙ ΕΠΟΡΕΥΘΗΣΑΝ ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ,
¹ ² Ἰησοῦς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν. Ὁρθρου
 δὲ πάλιν παρεγένετο εἰς τὸ ἱερόν[, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤρχετο
³ πρὸς αὐτόν, καὶ καθίσας ἐδίδασκεν αὐτούς]. Ἀγουσιν δὲ
 οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι γυναῖκα ἐπὶ μοιχείᾳ κατει-
⁴ λημμένην, καὶ στήσαντες αὐτὴν ἐν μέσῳ λέγουσιν αὐτῷ
 Διδάσκαλε, αὕτη ἡ γυνὴ κατεῖληπται ἐπ' αὐτοφώρῳ μοι-
⁵ χευομένη· ἐν δὲ τῷ νόμῳ [ἡμῖν] Μωυσῆς ἐνετείλατο τὰς
⁶ τοιαύτας λιθάζειν· σὺ οὖν τί λέγεις; [τοῦτο δὲ ἔλεγον
 πειράζοντες αὐτόν, ἵνα ἔχωσιν κατηγορεῖν αὐτοῦ.] ὁ δὲ
 Ἰησοῦς κάτω κύψας τῷ δακτύλῳ κατέγραφεν εἰς τὴν γῆν.
⁷ ὥς δὲ ἐπέμενον ἐρωτῶντες [αὐτόν], ἀνέκυσεν καὶ εἶπεν
 [αὐτοῖς] Ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν πρῶτος ἐπ' αὐτὴν βαλέτω
⁸ λίθον· καὶ πάλιν κατακύψας[†] ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν.
⁹ οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐξήρχοντο εἰς καθ' εἰς ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν
 πρεσβυτέρων[†], καὶ κατελείφθη μόνος[†], καὶ ἡ γυνὴ ἐν μέσῳ
¹⁰ οὔσα. ἀνακύψας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ Γύναι, ποῦ[†]
¹¹ εἰσίν; οὐδεὶς σε κατέκρινεν; ἡ δὲ εἶπεν Οὐδεὶς, κύριε.
 εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς Οὐδὲ ἐγὼ σε κατακρίνω· πορεύου,
 ἀπὸ τοῦ νῦν μηκέτι ἀμάρτανε.]]

2 ἦλθεν 3 ἐπὶ ἀμαρτία γυναῖκα 4 εἶπον | εἵληπται 5 δὲ | περὶ
 αὐτῆς 6 ἔγραφεν 7 [τὸν] λίθον βαλέτω 8 κάτω κύψας | τῷ δακτύλῳ
 9 †...† | ὁ Ἰησοῦς 10 τῇ γυναικί Που

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

1 ΤΟΝ ΜΕΝ ΠΡΩΤΟΝ ΛΟΓΟΝ ἐποίησάμην περὶ
πάντων, ᾧ Θεόφιλε, ὧν ἤρξατο Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ
2 διδάσκειν ἄχρι ἧς ἡμέρας ἐντειλάμενος τοῖς ἀποστόλοις διὰ
3 πνεύματος ἁγίου οὗς ἐξελέξατο ἀνελήμφθῃ· οἷς καὶ παρέ-
στησεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν αὐτὸν ἐν πολλοῖς
τεκμηρίοις, δι' ἡμερῶν τεσσεράκοντα ὀπτανόμενος αὐτοῖς
4 καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ. καὶ συναλι-
ζόμενος παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρί-
ζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς ἣν
5 ἠκούσατέ μου· ὅτι Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ
ἐν πνεύματι βαπτισθήσεσθε ἀγίῳ οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας
6 ἡμέρας. Οἱ μὲν οὖν συνελθόντες ἡρώτων αὐτὸν
λέγοντες Κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν
7 βασιλείαν τῷ Ἰσραὴλ; εἶπεν πρὸς αὐτούς Οὐχ ὑμῶν
ἐστὶν γνῶναι χρόνους ἢ καιροὺς οὗς ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ
8 ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ, ἀλλὰ λήψεσθε δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου
πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθέ μου μάρτυρες ἔν τε Ἱερου-
σαλὴμ καὶ [ἐν] πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρίᾳ καὶ ἕως
9 ἐσχάτου τῆς γῆς. καὶ ταῦτα εἰπὼν βλεπόντων αὐτῶν
ἐπήρθη, καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν
10 αὐτῶν. καὶ ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν εἰς τὸν οὐρανὸν πορευο-
μένου αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο παριστήκεισαν αὐτοῖς ἐν

ἐσθήσεσι λευκαῖς, οἱ καὶ εἶπαν "Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐστή- 11
κατε βλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναλημ-
φθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οὕτως ἐλεύσεται ὃν τρώ-
πον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν. Τότε 12
ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ ὕρου τοῦ καλουμένου
Ἑλαιῶνος, ὃ ἐστὶν ἐγγὺς Ἱερουσαλὴμ σαββάτου ἔχον
ὁδόν. Καὶ ὅτε εἰσῆλθον, εἰς τὸ ὑπερῶον ἀνέβη- 13
σαν οὗ ἦσαν καταμένοντες, ὃ τε Πέτρος καὶ Ἰωάννης καὶ Ἰά-
κωβος καὶ Ἀνδρέας, Φίλιππος καὶ Θωμᾶς, Βαρθολομαῖος
καὶ Μαθθαῖος, Ἰάκωβος Ἀλφαίου καὶ Σίμων ὁ ζηλωτὴς
καὶ Ἰούδας Ἰακώβου. οὗτοι πάντες ἦσαν προσκαρτεροῦντες 14
ὁμοθυμαδὸν τῇ προσευχῇ σὺν γυναιξὶν καὶ Μαριὰμ τῇ
μητρὶ [τοῦ] Ἰησοῦ καὶ σὺν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ.

ΚΑΙ ΕΝ ΤΑΙΣ ΗΜΕΡΑΙΣ ταύταις ἀναστὰς Πέτρος 15
ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν εἶπεν (ἦν τε ὄχλος ὀνομάτων ἐπὶ τὸ
αὐτὸ ὡς ἑκατὸν εἴκοσι) "Ἄνδρες ἀδελφοί, ἔδει πληρωθῆναι 16
τὴν γραφὴν ἣν προείπε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ στόματος
Δαυεὶδ περὶ Ἰούδα τοῦ γενομένου ὁδηγοῦ τοῖς συλλαβοῦσιν
Ἰησοῦν, ὅτι κατηριθμημένος ἦν ἐν ἡμῖν καὶ ἔλαχεν τὸν 17
κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης. — Οὗτος μὲν οὖν ἐκτίσατο 18
χωρίον ἐκ μισθοῦ τῆς ἀδικίας, καὶ πρηνὴς γενόμενος
ἐλάκησεν μέσος, καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ.
καὶ γνωστὸν ἐγένετο πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλὴμ, 19
ὥστε κληθῆναι τὸ χωρίον ἐκείνο τῇ διαλέκτῳ αὐτῶν Ἀκελ-
δαμάχ, τοῦτ' ἐστὶν Χωρίον Αἵματος. — Γέγραπται γὰρ 20
ἐν Βίβλῳ Ψαλμῶν

ΓΕΝΗΘΗΤΩ ἡ ἑπαγλις αὐτοῦ ἔρημος
καὶ μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ,
καί

Τὴν ἐπίσκοπὴν αὐτοῦ λαβέτω ἕτερος.

21 δεῖ οὖν τῶν συνελθόντων ἡμῖν ἀνδρῶν ἐν παντὶ χρόνῳ ᾧ
 22 εἰσῆλθεν καὶ ἐξῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς ὁ κύριος Ἰησοῦς, ἀρξάμενος
 ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος Ἰωάννου ἕως τῆς ἡμέρας ἧς ἀνελήμ-
 φθη ἀφ' ἡμῶν, μάρτυρα τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ σὺν ἡμῖν
 23 γενέσθαι ἓνα τούτων. καὶ ἔστησαν δύο, Ἰωσήφ τὸν καλού-
 μενον Βαρσαββᾶν, ὃς ἐπεκλήθη Ἰούστος, καὶ Μαθθίαν.
 24 καὶ προσευξάμενοι εἶπαν Σὺ κύριε καρδιογνώστα πάντων,
 25 ἀνάδειξον ὃν ἐξελέξω, ἐκ τούτων τῶν δύο ἓνα, λαβεῖν τὸν
 τόπον τῆς διακονίας ταύτης καὶ ἀποστολῆς, ἀφ' ἧς παρέβη
 26 Ἰούδας πορευθῆναι εἰς τὸν τόπον τὸν ἴδιον. καὶ ἔδωκαν
 κλήρους αὐτοῖς, καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος ἐπὶ Μαθθίαν, καὶ
 συνκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἑνδεκα ἀποστόλων.

1 Καὶ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς
 2 ἦσαν πάντες ὁμοῦ ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ
 οὐρανοῦ ἦχος ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας καὶ ἐπλήρω-
 3 σεν ὅλον τὸν οἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι, καὶ ὥφθησαν αὐ-
 τοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὥσεί πυρός, καὶ ἐκάθισεν
 4 ἐφ' ἓνα ἕκαστον αὐτῶν, καὶ ἐπλήσθησαν πάντες πνεύματος
 αἰγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἐτέραις γλώσσαις καθὼς τὸ
 5 πνεῦμα ἐδίδου ἀποφθέγγεσθαι αὐτοῖς. Ἦσαν
 δὲ ἓν Ἱερουσαλὴμ κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι, ἄνδρες εὐλαβεῖς
 6 ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν· γενομένης δὲ τῆς
 φωνῆς ταύτης συνῆλθε τὸ πλῆθος καὶ συνεχύθη, ὅτι ἤκου-
 7 σεν εἰς ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐτῶν· ἐξί-
 σταντο δὲ καὶ ἐθαύμαζον λέγοντες Ὅυχί ἰδοὺ πάντες
 8 οὗτοί εἰσιν οἱ λαλοῦντες Γαλιλαῖοι; καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούο-
 μεν ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν ἐν ᾧ ἐγεννήθημεν;
 9 Πάρθοι καὶ Μηδοὶ καὶ Ἑλαμίται, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν
 Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Πόντον καὶ
 10 τὴν Ἀσίαν, Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν, Αἴγυπτον καὶ τὰ
 μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην, καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες
 11 Ῥωμαῖοι, Ἰουδαῖοί τε καὶ προσήλυτοι, Κρήτες καὶ Ἀραβες,

ἀκούομεν λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέραις γλώσσαις τὰ
 μεγαλεῖα τοῦ θεοῦ. ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ διηποροῦντο, ¹²
 ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες Τί θέλει τοῦτο εἶναι; ἕτεροι ¹³
 δὲ διαχλευάζοντες ἔλεγον ὅτι Γλεύκους μεμεστωμένοι
 εἰσίν. Σταθεῖς δὲ ὁ Πέτρος σὺν τοῖς ἑνδεκα ¹⁴
 ἐπῆρεν τὴν φωνὴν αὐτοῦ καὶ ἀπεφθέγγετο αὐτοῖς Ἄνδρες
 Ἰουδαῖοι καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλὴμ πάντες, τοῦτο
 ὑμῖν γνωστὸν ἔστω καὶ ἐνωτίσασθε τὰ ῥήματά μου. οὐ ¹⁵
 γὰρ ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε οὗτοι μεθύουσιν, ἔστιν γὰρ
 ὥρα τρίτη τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ τοῦτό ἐστιν τὸ εἰρημένον διὰ ¹⁶
 τοῦ προφήτου Ἰωήλ

Καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, λέγει ὁ θεός, ¹⁷

ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα,
 καὶ προφητεύσουσιν οἱ γῖοι ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες
 ὑμῶν,

καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὀράσεις ὄψονται,
 καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνυπνίοις ἐνυπνιασθή-
 CONTAI·

καί γε ἐπὶ τοὺς δούλους μου καὶ ἐπὶ τὰς δούλας ¹⁸
 μου

ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύ-
 ματός μου,

καὶ προφητεύσουσιν.

Καὶ δώσω τέρατα ἐν τῷ οὐρανῷ ἅνω ¹⁹

καὶ σημεῖα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω,

αἶμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα καπνοῦ·

ὁ ἥλιος μεταστραφῆσεται εἰς σκότος ²⁰

καὶ ἡ σελήνη εἰς αἶμα

πρὶν ἔλθεῖν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην
 καὶ ἐπιφανῆ.

Καὶ ἔσται πᾶς ὃς ἐὰν ἐπικαλέσεται τὸ ὄνομα ²¹

Κυρίου σωθήσεται.

Ἄνδρες Ἰσραηλῆται, ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους. Ἰη- ²²

σοῦν τὸν Ναζωραῖον, ἄνδρα ἀποδεδειγμένον ἀπὸ τοῦ θεοῦ
 εἰς ὑμᾶς δυνάμεσι καὶ τέρασι καὶ σημείοις οἷς ἐποίησεν
 23 δι' αὐτοῦ ὁ θεὸς ἐν μέσῳ ὑμῶν, καθὼς αὐτοὶ οἴδατε, τοῦτον
 τῇ ὠρισμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ θεοῦ ἔκδοτον διὰ
 24 χειρὸς ἀνόμων προσπήξαντες ἀνείλατε, ὃν ὁ θεὸς ἀνέστησεν
 λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου, καθότι οὐκ ἦν δυνατόν
 25 κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ· Δαυεὶδ γὰρ λέγει εἰς αὐτόν

Προορώμην τὸν κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντός,
 ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἔστιν ἵνα μὴ σαλευθῶ.

26 Διὰ τοῦτο ἠψφράνθη μου ἡ καρδιά καὶ ἠγαλλιόσατο
 ἡ γλῶσσά μου,
 ἔτι δὲ καὶ ἡ σὰρξ μου κατασκηνώσκει ἐπ' ἐλπίδι·
 27 ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχὴν μου εἰς ᾄδην,
 οὐδὲ δώσεις τὸν ὄσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν.
 28 ἐγνώρισάς μοι ὁδοῦς ζωῆς,

πληρώσεις με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προσώπου
 σου.

29 Ἄνδρες ἀδελφοί, ἔξδὸν εἰπεῖν μετὰ παρρησίας πρὸς ὑμᾶς
 περὶ τοῦ πατριάρχου Δαυεὶδ, ὅτι καὶ ἐτελεύτησεν καὶ
 ἐτάφη καὶ τὸ μνήμα αὐτοῦ ἔστιν ἐν ἡμῖν ἄχρι τῆς ἡμέρας
 30 ταύτης· προφήτης οὖν ὑπάρχων, καὶ εἰδὼς ὅτι ὄρκῳ ὤμο-
 σεν αὐτῷ ὁ θεὸς ἐκ καρποῦ τῆς ὁσφύος αὐτοῦ καθίσει
 31 ἐπὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ, προιδὼν ἐλάλησεν περὶ τῆς ἀνα-
 στασεως τοῦ χριστοῦ ὅτι οὔτε ἐγκατελείφθη εἰς ᾄδην
 32 οὔτε ἡ σὰρξ αὐτοῦ εἶδεν διαφθοράν. τοῦτον τὸν Ἰησοῦν
 33 ἀνέστησεν ὁ θεός, οὗ πάντες ἡμεῖς ἐσμέν μάρτυρες. τῇ
 δεξιᾷ οὖν τοῦ θεοῦ ὑψωθεὶς τὴν τε ἐπαγγελίαν τοῦ πνεύμα-
 τος τοῦ ἁγίου λαβὼν παρὰ τοῦ πατρὸς ἐξέχεεν τοῦτο ὁ
 34 ὑμεῖς [καὶ] βλέπετε καὶ ἀκούετε. οὐ γὰρ Δαυεὶδ ἀνέβη εἰς
 τοὺς οὐρανοὺς, λέγει δὲ αὐτός

Εἶπεν Κύριος τῷ κυρίῳ μου Κάθογ ἐκ δεξιῶν
 μου

35 ἕως ἄν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν
 ποδῶν σου.

ἀσφαλῶς οὖν γινωσκέτω πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ ὅτι καὶ κύριον 36
αὐτὸν καὶ χριστὸν ἐποίησεν ὁ θεός, τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ὃν
ὕμεῖς ἐσταυρώσατε. Ἀκούσαντες δὲ κατενύγησαν 37
τὴν καρδίαν, εἶπάν τε πρὸς τὸν Πέτρον καὶ τοὺς λοιποὺς
ἀποστόλους Τί ποιήσωμεν, ἄνδρες ἀδελφοί; Πέτρος δὲ 38
πρὸς αὐτοὺς Μετανοήσατε, καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν
ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν
ὑμῶν, καὶ λήμψεσθε τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου πνεύματος·
ὑμῖν γάρ ἐστιν ἡ ἐπαγγελία καὶ τοῖς τέκνοις ὑμῶν καὶ πᾶσι 39
τοῖς εἰς μακρὰν ὅσοις ἂν προσκαλέσχηται Κύριος
ὁ θεὸς ἡμῶν. ἑτέροις τε λόγοις πλείοσιν διεμαρτύρατο, καὶ 40
παρεκάλει αὐτοὺς λέγων Σώθητε ἀπὸ τῆς γενεᾶς τῆς σκο-
λιᾶς ταύτης. Οἱ μὲν οὖν ἀποδεξάμενοι τὸν λόγον αὐτοῦ 41
ἐβαπτίσθησαν, καὶ προστετέθησαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ψυχαὶ
ὥσει τρισχίλιαι. ἦσαν δὲ προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν 42
ἀποστόλων καὶ τῇ κοινωνίᾳ, τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου καὶ ταῖς
προσευχαῖς. Ἐγίνετο δὲ πάσῃ ψυχῇ φόβος, 43
πολλὰ δὲ τέρατα καὶ σημεῖα διὰ τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο.
πάντες δὲ οἱ πιστεύσαντες ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἔιχον ἅπαντα κοινά, 44
καὶ τὰ κτήματα καὶ τὰς ὑπάρξεις ἐπίπρασκον καὶ διεμέριζον 45
αὐτὰ πᾶσιν καθότι ἂν τις χρεῖαν εἶχεν· καθ' ἡμέραν τε 46
προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἱερῷ, κλῶντές τε
κατ' οἶκον ἄρτον, μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἁγαλλιάσει καὶ
ἀφελότητι καρδίας, αἰνοῦντες τὸν θεὸν καὶ ἔχοντες χάριν 47
πρὸς ὅλον τὸν λαόν. ὁ δὲ κύριος προστείθει τοὺς σωζομέ-
νους καθ' ἡμέραν ἐπὶ τὸ αὐτό.

I

Πέτρος δὲ καὶ Ἰωάννης ἀνέβαινον εἰς τὸ ἱερὸν ἐπὶ τὴν
ῥωραν τῆς προσευχῆς τὴν ἐνάτην, καὶ τις ἀνὴρ χωλὸς ἐκ 2
κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρχων ἐβαστάζετο, ὃν ἐτίθουν
καθ' ἡμέραν πρὸς τὴν θύραν τοῦ ἱεροῦ τὴν λεγομένην
Ὠραίαν τοῦ αἰτεῖν ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν εἰσπορευομένων
εἰς τὸ ἱερόν, ὃς ἰδὼν Πέτρον καὶ Ἰωάννην μέλλοντας εἰσιέ- 3

4 ναι εἰς τὸ ἱερὸν ἡρώτα ἑλεημοσύνην λαβεῖν. ἀτενίσας δὲ
 Πέτρος εἰς αὐτὸν σὺν τῷ Ἰωάννῃ εἶπεν Βλέψον εἰς ἡμᾶς.
 5 ὁ δὲ ἐπεῖχεν αὐτοῖς προσδοκῶν τι παρ' αὐτῶν λαβεῖν.
 6 εἶπεν δὲ Πέτρος Ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρχει μοι,
 ὃ δὲ ἔχω τοῦτό σοι δίδωμι· ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ
 7 τοῦ Ναζωραίου περιπάτει. καὶ πιάσας αὐτὸν τῆς δεξιᾶς
 χειρὸς ἤγειρεν αὐτόν· παραχρῆμα δὲ ἐστερεώθησαν αἱ
 8 βάσεις αὐτοῦ καὶ τὰ σφυδρά, καὶ ἐξαλλόμενος ἕστη καὶ
 περιεπάτει, καὶ εἰσῆλθεν σὺν αὐτοῖς εἰς τὸ ἱερὸν περιπατῶν
 9 καὶ ἀλλόμενος καὶ αἰνῶν τὸν θεόν. καὶ εἶδεν πᾶς ὁ λαὸς
 10 αὐτὸν περιπατοῦντα καὶ αἰνοῦντα τὸν θεόν, ἐπεγίνωσκον δὲ
 αὐτὸν ὅτι οὗτος ἦν ὁ πρὸς τὴν ἑλεημοσύνην καθήμενος ἐπὶ
 τῇ Ὠραία Πύλῃ τοῦ ἱεροῦ, καὶ ἐπλήσθησαν θάμβους καὶ
 11 ἐκστάσεως ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι αὐτῷ. Κρα-
 τοῦντος δὲ αὐτοῦ τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰωάννην συνέδραμεν
 πᾶς ὁ λαὸς πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ τῇ στοᾷ τῇ καλουμένῃ Σολομῶν-
 12 τος ἔκθαμβοι. ἰδὼν δὲ ὁ Πέτρος ἀπεκρίνατο πρὸς τὸν λαόν
 Ἄνδρες Ἰσραηλείται, τί θαυμάζετε ἐπὶ τούτῳ, ἢ ἡμῖν τί
 ἀτενίζετε ὡς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσιν τοῦ περι-
 13 πατεῖν αὐτόν; ὁ θεὸς Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ,
 ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ἐδόξασεν τὸν παῖδα αὐ-
 14 τοῦ Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς μὲν παρεδώκατε καὶ ἡρνήσασθε κατὰ
 15 πρόσωπον Πειλάτου, κρίναντος ἐκείνου ἀπολύνειν· ὑμεῖς δὲ
 τὸν ἅγιον καὶ δίκαιον ἡρνήσασθε, καὶ ἡτήσασθε ἄνδρα
 16 φονέα χαρισθῆναι ὑμῖν, τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀπεκτεί-
 νατε, ὃν ὁ θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, οὗ ἡμεῖς μάρτυρές ἐσμεν.
 17 καὶ τῇ πίστει τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ τοῦτον ὃν θεωρεῖτε καὶ
 οἴδατε ἐστερέωσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἡ πίστις ἡ δι' αὐτοῦ
 18 ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ὀλοκληρίαν ταύτην ἀπέναντι πάντων
 19 ὑμῶν. καὶ νῦν, ἀδελφοί, οἶδα ὅτι κατὰ ἄγνοιαν ἐπράξατε,
 ὥσπερ καὶ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν· ὁ δὲ θεὸς ἅ προκατήγγειλεν
 διὰ στόματος πάντων τῶν προφητῶν παθεῖν τὸν χριστὸν
 αὐτοῦ ἐπλήρωσεν οὕτως. μετανοήσατε οὖν καὶ ἐπιστρέψατε

πρὸς τὸ ἐξάλιφθῆναι ὑμῶν τὰς ἁμαρτίας, ὅπως ἂν ἔλθωσιν 20
 καιροὶ ἀναψύξεως ἀπὸ προσώπου τοῦ κυρίου καὶ ἀποστείλῃ
 τὸν προκεχειρισμένον ὑμῖν χριστὸν Ἰησοῦν, ὃν δεῖ οὐρανὸν 21
 μὲν δέξασθαι ἄχρι χρόνων ἀποκαταστάσεως πάντων ὧν ἐλά-
 λησεν ὁ θεὸς διὰ στόματος τῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος αὐτοῦ
 προφητῶν. Μωυσῆς μὲν εἶπεν ὅτι Προφήτην ὑμῖν ἀνα- 22
 στήσει Κύριος ὁ θεὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐμέ·
 αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα ὅσα ἂν λαλήσῃ πρὸς
 ὑμᾶς. ἔσται δὲ πᾶσα ψυχὴ ἥτις ἂν μὴ ἀκούσῃ τοῦ 23
 προφήτου ἐκείνου ἐξολεθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ.
 καὶ πάντες δὲ οἱ προφήται ἀπὸ Σαμουὴλ καὶ τῶν καθεξῆς 24
 ὅσοι ἐλάλησαν καὶ κατήγγειλαν τὰς ἡμέρας ταύτας. ὑμεῖς 25
 ἐστὲ οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν καὶ τῆς διαθήκης ἧς ὁ θεὸς διέ-
 θετο πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν, λέγων πρὸς Ἀβραάμ Καὶ
 ἐν τῷ σπέρματί σοῦ εὐλογηθήσονται πᾶσαι αἱ πα-
 τριὰὶ τῆς γῆς. ὑμῖν πρῶτον ἀναστήσας ὁ θεὸς τὸν παῖδα 26
 αὐτοῦ ἀπέστειλεν αὐτὸν εὐλογοῦντα ὑμᾶς ἐν τῷ ἀποστρέφειν
 ἕκαστον ἀπὸ τῶν πονηριῶν [ὑμῶν].

Λαλοῦν- 1
 των δὲ αὐτῶν πρὸς τὸν λαὸν ἐπέστησαν αὐτοῖς οἱ ἄρχιερεῖς
 καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι, διαπονού- 2
 μενοι διὰ τὸ διδάσκειν αὐτοὺς τὸν λαὸν καὶ καταγγέλλειν
 ἐν τῷ Ἰησοῦ τὴν ἀνάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν, καὶ ἐπέβαλον 3
 αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ ἔθεντο εἰς τήρησιν εἰς τὴν αὔριον, ἣν
 γὰρ ἐσπέρα ἦδη. πολλοὶ δὲ τῶν ἀκουσάντων τὸν λόγον ἐπὶ- 4
 στευσαν, καὶ ἐγενήθη ἀριθμὸς τῶν ἀνδρῶν ὡς χιλιάδες πέντε.

Ἐγένετο δὲ ἐπὶ τὴν αὔριον συναχθῆναι αὐτῶν τοὺς 5
 ἄρχοντας καὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς γραμματεῖς ἐν
 Ἱερουσαλὴμ (καὶ Ἄννας ὁ ἀρχιερεὺς καὶ Καϊάφας καὶ 6
 Ἰωάννης καὶ Ἀλέξανδρος καὶ ὅσοι ἦσαν ἐκ γένους ἀρχιερα-
 τικοῦ), καὶ στήσαντες αὐτοὺς ἐν τῷ μέσῳ ἐπυνθάνοντο Ἐν 7
 ποία δυνάμει ἢ ἐν ποίῳ ὀνόματι ἐποιήσατε τοῦτο ὑμεῖς;
 τότε Πέτρος πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου εἶπεν πρὸς αὐτούς 8
 Ἄρχοντες τοῦ λαοῦ καὶ πρεσβύτεροι, εἰ ἡμεῖς σήμερον 9

ἀνακρινόμεθα ἐπὶ εὐεργεσίᾳ ἀνθρώπου ἀσθενούς, ἐν τίνι
 10 οὗτος σέσωσται, γνωστὸν ἔστω πᾶσιν ὑμῖν καὶ παντὶ τῷ
 λαῷ Ἰσραὴλ ὅτι ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζω-
 ραίου, ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε, ὃν ὁ θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν,
 11 ἐν τούτῳ οὗτος παρέστηκεν ἐνώπιον ὑμῶν ὑγιής. οὗτός
 ἐστὶν ὁ λίθος ὁ ἐξογθενηθεὶς ὑφ' ὑμῶν τῶν οἰκοδό-
 12 μων, ὁ γενόμενος εἰς κεφαλὴν γωνίας. καὶ οὐκ ἔστιν
 ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἢ σωτηρία, οὐδὲ γὰρ ὄνομά ἐστιν ἕτερον
 ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις ἐν, ᾧ δεῖ σωθῆ-
 13 ναι ἡμᾶς. Θεωροῦντες δὲ τὴν τοῦ Πέτρου παρρησίαν
 καὶ Ἰωάνου, καὶ καταλαβόμενοι ὅτι ἄνθρωποι ἀγράμματοί
 εἰσιν καὶ ἰδιῶται, ἐθαύμαζον, ἐπεγίνωσκόν τε αὐτοὺς ὅτι σὺν
 14 τῷ Ἰησοῦ ἦσαν, τὸν τε ἄνθρωπον βλέποντες σὺν αὐτοῖς
 15 ἐστῶτα τὸν τεθεραπευμένον οὐδὲν εἶχον ἀντειπεῖν. κελεύ-
 σαντες δὲ αὐτοὺς ἔξω τοῦ συνεδρίου ἀπελθεῖν συνέβαλλον
 16 πρὸς ἀλλήλους λέγοντες Τί ποιήσωμεν τοῖς ἀνθρώποις
 τούτοις; ὅτι μὲν γὰρ γνωστὸν σημεῖον γέγονεν δι' αὐτῶν
 πᾶσιν τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλὴμ φανερόν, καὶ οὐ δυνά-
 17 μεθα ἀρνεῖσθαι· ἀλλ' ἵνα μὴ ἐπὶ πλείον διανεμηθῇ εἰς τὸν
 λαόν, ἀπειλησώμεθα αὐτοῖς μηκέτι λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι
 18 τούτῳ μηδενὶ ἀνθρώπων. καὶ καλέσαντες αὐτοὺς παρήγ-
 γειλαν καθόλου μὴ φθέγγεσθαι μηδὲ διδάσκειν ἐπὶ τῷ
 19 ὀνόματι [τοῦ] Ἰησοῦ. ὁ δὲ Πέτρος καὶ Ἰωάνης ἀποκρι-
 θέντες εἶπαν πρὸς αὐτούς· Εἰ δίκαιόν ἐστιν ἐνώπιον τοῦ
 20 θεοῦ ὑμῶν ἀκούειν μᾶλλον ἢ τοῦ θεοῦ κρίνατε, οὐ δυνάμεθα
 21 γὰρ ἡμεῖς ἅ ἐῖδαμεν καὶ ἠκούσαμεν μὴ λαλεῖν. οἱ δὲ
 προσαπειλησάμενοι ἀπέλυσαν αὐτούς, μηδὲν εὐρίσκοντες
 τὸ πῶς κολάσωνται αὐτούς, διὰ τὸν λαόν, ὅτι πάντες
 22 ἐδόξαζον τὸν θεὸν ἐπὶ τῷ γεγονότι· ἐτῶν γὰρ ἦν πλειόνων
 τεσσεράκοντα ὁ ἄνθρωπος ἐφ' ὃν γέγονει τὸ σημεῖον τοῦτο
 23 τῆς ἰάσεως. Ἀπολυθέντες δὲ ἦλθον πρὸς τοὺς
 ἰδίους καὶ ἀπήγγειλαν ὅσα πρὸς αὐτοὺς οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ
 24 πρεσβύτεροι εἶπαν. οἱ δὲ ἀκούσαντες ὁμοθυμαδὸν ἦσαν

φωνὴν πρὸς τὸν θεὸν καὶ εἶπαν Δέσποτα, σὺ ὁ ποιήσας
τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ
πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, ὁ τοῦ πατρὸς ἡμῶν διὰ πνεύματος 25
ἁγίου στόματος Ὁ Δαυεὶδ παῖδός σου εἰπὼν

ἵνα τί ἐφρῶνάζαν ἔθνη

καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά;

παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς

26

καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό

κατὰ τοῦ κυρίου καὶ κατὰ τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ.
συνήχθησαν γὰρ ἐπ' ἀληθείας ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐπὶ τὸν 27
ἅγιον παῖδά σου Ἰησοῦν, ὃν ἔχρισας, Ἡρώδης τε καὶ
Πόντιος Πειλάτος σὺν ἔθνεσιν καὶ λαοῖς Ἰσραὴλ, ποιῆσαι 28
ὅσα ἡ χεὶρ σου καὶ ἡ βουλή προώρισεν γενέσθαι. καὶ τὰ 29
νῦν, κύριε, ἔπιδε ἐπὶ τὰς ἀπειλὰς αὐτῶν, καὶ δὸς τοῖς δούλοις
σου μετὰ παρρησίας πάσης λαλεῖν τὸν λόγον σου, ἐν τῷ 30
τῇ χειρὰ ἐκτείνειν σε εἰς ἱασιν καὶ σημεῖα καὶ τέρατα
γίνεσθαι διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἁγίου παιδός σου Ἰησοῦ.
καὶ δεηθέντων αὐτῶν ἐσαλεύθη ὁ τόπος ἐν ᾧ ἦσαν συνη- 31
γμένοι, καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες τοῦ ἁγίου πνεύματος,
καὶ ἐλάλουν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ μετὰ παρρησίας.

Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν καρδία καὶ ψυχὴ 32
μία, καὶ οὐδὲ εἰς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι,
ἀλλ' ἦν αὐτοῖς πάντα κοινά. καὶ δυνάμει μεγάλῃ ἀπεδί- 33
δουν τὸ μαρτύριον οἱ ἀπόστολοι τοῦ κυρίου Ἰησοῦ τῆς
ἀναστάσεως, χάρις τε μεγάλη ἦν ἐπὶ πάντας αὐτούς. οὐδὲ 34
γὰρ ἐνδεής τις ἦν ἐν αὐτοῖς· ὅσοι γὰρ κτήτορες χωρίων ἢ
οἰκῶν ὑπῆρχον, πωλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς τῶν πιπρα-
σκομένων καὶ ἐτίθουν παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων· 35
διεδίδετο δὲ ἐκάστῳ καθότι ἂν τις χρεῖαν εἶχεν. Ἰωσήφ δὲ 36
ὁ ἐπικληθεὶς Βαρνάβας ἀπὸ τῶν ἀποστόλων, ὃ ἐστὶν μεθερ-
μηνευόμενον Υἱὸς Παρακλήσεως, Λευεῖτης, Κύπριος τῷ
γένει, ὑπάρχοντος αὐτῷ ἀγροῦ πωλήσας ἤνεγκεν τὸ χρήμα 37

καὶ ἔθηκεν παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων.

1 Ἀνὴρ δέ τις Ἀνανίας ὀνόματι σὺν Σαπφείρῃ τῇ γυναικὶ
2 αὐτοῦ ἐπώλησεν κτῆμα καὶ ἐνοσφίστατο ἀπὸ τῆς τιμῆς,
συνειδυῖν καὶ τῆς γυναικός, καὶ ἐνέγκας μέρος τι παρὰ
3 τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων ἔθηκεν. εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος
Ἀνανία, διὰ τί ἐπλήρωσεν ὁ Σατανᾶς τὴν καρδίαν σου
ψεύσασθαί σε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ νοσφίσασθαι ἀπὸ
4 τῆς τιμῆς τοῦ χωρίου; οὐχὶ μένον σοὶ ἔμενον καὶ πραθὲν
ἐν τῇ σῇ ἐξουσίᾳ ὑπῆρχεν; τί ὅτι ἔθου ἐν τῇ καρδίᾳ σου
τὸ πρᾶγμα τοῦτο; οὐκ ἐψεύσω ἀνθρώποις ἀλλὰ τῷ θεῷ.
5 ἀκούων δὲ ὁ Ἀνανίας τοὺς λόγους τούτους πεσὼν ἐξέψυξεν.
6 καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας. ἀνα-
στάντες δὲ οἱ νεώτεροι συνέστειλαν αὐτὸν καὶ ἐξενέγκαντες
7 ἔθαψαν. Ἐγένετο δὲ ὡς ὥρων τριῶν διάστημα
8 καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ μὴ εἰδυῖα τὸ γεγονός εἰσῆλθεν. ἀπε-
κρίθη δὲ πρὸς αὐτὴν Πέτρος Εἰπέ μοι, εἰ τοσούτου τὸ
9 χωρίον ἀπέδοσθε; ἡ δὲ εἶπεν Ναί, τοσούτου. ὁ δὲ Πέ-
τρος πρὸς αὐτὴν Τί ὅτι συνεφωνήθη ὑμῖν πειράσαι τὸ
πνεῦμα Κυρίου; ἰδοὺ οἱ πόδες τῶν θαψάντων τὸν ἄνδρα
10 σου ἐπὶ τῇ θύρᾳ καὶ ἐξοίσουσίν σε. ἔπεσεν δὲ παραχρῆμα
πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ἐξέψυξεν· εἰσελθόντες δὲ οἱ
νεανίσκοι εὗρον αὐτὴν νεκράν, καὶ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν
11 πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς. Καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐφ' ὅλην
τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας ταῦτα.

12 Διὰ δὲ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο σημεῖα καὶ
τέρατα πολλὰ ἐν τῷ λαῷ· καὶ ἦσαν ὁμοθυμαδὸν πάντες ἐν
13 τῇ Στοᾷ Σολομῶντος· τῶν δὲ λοιπῶν οὐδεὶς ἐτόλμα κολ-
14 λᾶσθαι αὐτοῖς· ἀλλ' ἐμεγάλυνεν αὐτοὺς ὁ λαός, μᾶλλον δὲ
προσετίθεντο πιστεύοντες τῷ κυρίῳ πλήθη ἀνδρῶν τε καὶ
15 γυναικῶν· ὥστε καὶ εἰς τὰς πλατείας ἐκφέρειν τοὺς ἀσθενεῖς
καὶ τιθέναι ἐπὶ κλιναρίων καὶ κραβάττων, ἵνα ἐρχομένου
16 Πέτρου κἂν ἡ σκιά ἐπισκιάσει τινὲς αὐτῶν. συνήρχετο δὲ

καὶ τὸ πλῆθος τῶν πέριξ πόλεων Ἱερουσαλήμ, φέροντες ἀσθενεῖς καὶ ὀχλουμένους ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων, οἵτινες ἐθεραπεύοντο ἅπαντες.

Ἀναστὰς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ πάντες οἱ σὺν αὐτῷ, ἡ 17 οὖσα αἵρεσις τῶν Σαδδουκαίων, ἐπλήσθησαν ζήλου καὶ 18 ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ἀποστόλους καὶ ἔθεντο αὐτοὺς ἐν τηρήσει δημοσίᾳ. Ἄγγελος δὲ Κυρίου διὰ νυκτὸς ἤνοιξε 19 τὰς θύρας τῆς φυλακῆς ἐξαγαγὼν τε αὐτοὺς εἶπεν Πο- 20 ρεύεσθε καὶ σταθέντες λαλεῖτε ἐν τῷ ἱερῷ τῷ λαῷ πάντα τὰ ῥήματα τῆς ζωῆς ταύτης. ἀκούσαντες δὲ εἰσῆλθον ὑπὸ 21 τὸν ὄρθρον εἰς τὸ ἱερὸν καὶ ἐδίδασκον. Παραγενόμενος δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ συνεκάλεσαν τὸ συνέδριον καὶ πᾶσαν τὴν γερουσίαν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ ἀπέστειλαν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀχθῆναι αὐτούς. οἱ δὲ παραγενόμενοι 22 ὑπηρέται οὐχ εὔρον αὐτοὺς ἐν τῇ φυλακῇ, ἀναστρέψαντες δὲ ἀπήγγειλαν λέγοντες ὅτι Τὸ δεσμωτήριον εὔρομεν 23 κεκλεισμένον ἐν πάσῃ ἀσφαλείᾳ καὶ τοὺς φύλακας ἐστῶτας ἐπὶ τῶν θυρῶν, ἀνοίξαντες δὲ ἔσω οὐδένα εὔρομεν. ὥς δὲ 24 ἤκουσαν τοὺς λόγους τούτους ὁ τε στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, διηπόρουν περὶ αὐτῶν τί ἂν γένοιτο τοῦτο. Παραγενόμενος δὲ τις ἀπήγγειλεν αὐτοῖς ὅτι Ἴδου οἱ 25 ἄνδρες οὓς ἔθεσθε ἐν τῇ φυλακῇ εἰσὶν ἐν τῷ ἱερῷ ἐστῶτες καὶ διδάσκοντες τὸν λαόν. τότε ἀπελθὼν ὁ στρατηγὸς σὺν 26 τοῖς ὑπηρέταις ἤγεν αὐτούς, οὐ μετὰ βίας, ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν, μὴ λιθασθῶσιν· ἀγαγόντες δὲ αὐτοὺς ἔστησαν 27 ἐν τῷ συνεδρίῳ. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ ἀρχιερεὺς λέγων Παραγγελία παρηγγείλαμεν ὑμῖν μὴ διδάσκειν ἐπὶ 28 τῷ ὀνόματι τούτῳ, καὶ ἰδοὺ πεπληρώκατε τὴν Ἱερουσαλήμ τῆς διδαχῆς ὑμῶν, καὶ βούλεσθε ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου. ἀποκριθεὶς δὲ Πέτρος καὶ οἱ 29 ἀπόστολοι εἶπαν Πειθαρχεῖν δεῖ θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις. ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ἡγειρεν Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς διεχει- 30 ρίσασθε κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου· τοῦτον ὁ θεὸς ἀρχηγόν 31

καὶ σωτήρα ὑψωσεν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, [τοῦ] δοῦναι μετάνοιαν
 32 τῷ Ἰσραὴλ καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· καὶ ἡμεῖς ἔσμεν¹ μάρ-
 τυρες τῶν ῥημάτων τούτων, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὃ²
 33 ἔδωκεν ὁ θεὸς τοῖς πειθαρχοῦσιν αὐτῷ. οἱ δὲ ἀκούσαντες
 34 διεπρίοντο καὶ ἐβούλοντο ἀνελεῖν αὐτούς. Ἀναστὰς δὲ τις
 ἐν τῷ συνεδρίῳ Φαρισαῖος ὀνόματι Γαμαλιήλ, νομοδιδά-
 σκαλος τίμιος παντὶ τῷ λαῷ, ἐκέλευσεν ἔξω βραχὺ τοὺς
 35 ἀνθρώπους ποιῆσαι, εἰπέν τε πρὸς αὐτούς Ἄνδρες Ἰσραη-
 λῆται, προσέχετε ἑαυτοῖς ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις, τούτοις τί
 36 μέλλετε πράσσειν. πρὸ γὰρ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀνέστη
 Θεοδᾶς, λέγων εἶναί τινα ἑαυτόν, ᾧ προσεκλίθη ἀνδρῶν
 ἀριθμὸς ὡς τετρακοσίων· ὃς ἀνηρέθη, καὶ πάντες ὅσοι
 37 ἐπείθοντο αὐτῷ διελύθησαν καὶ ἐγένοντο εἰς οὐδέν. μετὰ
 τοῦτον ἀνέστη Ἰούδας ὁ Γαλιλαῖος ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς
 ἀπογραφῆς καὶ ἀπέστησε λαὸν ὀπίσω αὐτοῦ· κακείνος
 ἀπώλετο, καὶ πάντες ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ διεσκορπίσθη-
 38 σαν. καὶ [τὰ] νῦν λέγω ὑμῖν, ἀπόστητε ἀπὸ τῶν ἀνθρώ-
 πων τούτων καὶ ἄφετε αὐτούς· (ὅτι ἐὰν ἡ ἐξ ἀνθρώπων
 39 ἢ βουλὴ αὕτη ἢ τὸ ἔργον τοῦτο, καταλυθήσεται· εἰ δὲ ἐκ
 θεοῦ ἐστίν, οὐ δυνήσεσθε καταλῦσαι αὐτούς·) μὴ ποτε καὶ
 40 θεομάχοι εὐρεθῇτε. ἐπείσθησαν δὲ αὐτῷ, καὶ προσκαλε-
 σάμενοι τοὺς ἀποστόλους δείραντες παρήγγειλαν μὴ λαλεῖν
 41 ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἀπέλυσαν. Οἱ μὲν οὖν
 ἐπορεύοντο χαίροντες ἀπὸ προσώπου τοῦ συνεδρίου ὅτι
 42 κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος ἀτιμασθῆναι· πᾶσάν τε
 ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ κατ' οἶκον οὐκ ἐπαύοντο διδάσκον-
 τες καὶ εὐαγγελιζόμενοι τὸν χριστὸν Ἰησοῦν.

1 EN ΔΕ ΤΑΙΣ ΗΜΕΡΑΙΣ ταύταις πληθυνόντων τῶν
 μαθητῶν ἐγένετο γογγυσμὸς τῶν Ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς
 Ἑβραίους ὅτι παρεθεωροῦντο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ

αἱ χῆραι αὐτῶν. προσκαλεσάμενοι δὲ οἱ δώδεκα τὸ πλη- 2
θος τῶν μαθητῶν εἶπαν Οὐκ ἄρεστόν ἐστιν ἡμᾶς καταλεί-
ψαντας τὸν λόγον τοῦ θεοῦ διακονεῖν τραπέζαις· ἐπισκέ- 3
ψασθε ἑαυτοὺς, ἀδελφοί, ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους ἐπὶ τῆς
πλήρεις πνεύματος καὶ σοφίας, οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς
χρείας ταύτης· ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ 4
λόγου προσκαρτερήσομεν. καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον 5
παντὸς τοῦ πλήθους, καὶ ἐξελέξαντο Στέφανον, ἄνδρα
ἑπὶ τῇ πίστει καὶ πνεύματος ἁγίου, καὶ Φίλιππον καὶ
Πρόχορον καὶ Νικάνορα καὶ Τίμωνα καὶ Παρμενῶν καὶ
Νικόλαον προσηλύτον Ἀντιοχείας, οὓς ἔστησαν ἐνώπιον τῶν 6
ἀποστόλων, καὶ προσεκύνησαν ἐπ' αὐτοὺς τὰς χεῖρας.

Καὶ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἠύξανεν, καὶ ἐπληθύνετο ὁ ἄρι- 7
θμος τῶν μαθητῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ σφόδρα, πολὺς τε ὄχλος
τῶν ἱερέων ὑπήκουον τῇ πίστει.

Στέφανος δὲ πλήρης χάριτος καὶ δυνάμεως ἐποίει τέρατα 8
καὶ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ. Ἀνέστησαν δέ τινες τῶν 9
ἐκ τῆς συναγωγῆς τῆς λεγομένης Λιβερτίνων καὶ Κυρη-
ναίων καὶ Ἀλεξανδρέων καὶ τῶν ἀπὸ Κιλικίας καὶ Ἀσίας
συνζητοῦντες τῷ Στεφάνῳ, καὶ οὐκ ἴσχυον ἀντιστήναι τῇ 10
σοφίᾳ καὶ τῷ πνεύματι ᾧ ἐλάλει. τότε ὑπέβαλον ἄνδρας 11
λέγοντας ὅτι Ἀκηκόαμεν αὐτοῦ λαλοῦντος ῥήματα βλά-
σφημα εἰς Μωυσῆν καὶ τὸν θεόν· συνεκίνησάν τε τὸν λαὸν 12
καὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς γραμματεῖς, καὶ ἐπιστάντες
συνήρπασαν αὐτὸν καὶ ἤγαγον εἰς τὸ συνέδριον, ἔστησάν 13
τε μάρτυρας ψευδεῖς λέγοντας Ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐ παύε-
ται λαλῶν ῥήματα κατὰ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου [τούτου] καὶ
τοῦ νόμου, ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος ὅτι Ἰησοῦς ὁ 14
Ναζωραῖος οὗτος καταλύσει τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἀλλάξει
τὰ ἔθη ἃ παρέδωκεν ἡμῖν Μωυσῆς. καὶ ἀτενίσαντες εἰς 15
αὐτὸν πάντες οἱ καθεζόμενοι ἐν τῷ συνεδρίῳ εἶδαν τὸ πρόσ-
ωπον αὐτοῦ ὥσει πρόσωπον ἀγγέλου.

Εἶπεν 1

2 δὲ ὁ ἀρχιερεὺς Εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει; ὁ δὲ ἔφη Ἄνδρες
 ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατε. Ὁ θεὸς τῆς δόξης
 ὤφθη τῷ πατρὶ ἡμῶν Ἀβραάμ ὄντι ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ
 3 πρὶν ἢ κατοικῆσαι αὐτὸν ἐν Χαρράν, καὶ εἶπεν πρὸς
 αὐτόν Ἐξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ τῆς συγγενείας
 4 σου, καὶ δεῦρο εἰς τὴν γῆν ἣν ἄν σοι δείξω· τότε ἐξελ-
 θὼν ἐκ γῆς Χαλδαίων κατῴκησεν ἐν Χαρράν. κακεῖθεν μετὰ
 τὸ ἀποθανεῖν τὸν πατέρα αὐτοῦ μετόκισεν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν
 5 ταύτην εἰς ἣν ὑμεῖς νῦν κατοικεῖτε, καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ
 κληρονομίαν ἐν αὐτῇ οὐδὲ βῆμα ποδός, καὶ ἐπηγγείλατο
 δοῦναι αὐτῷ εἰς κατὰσχεςιν αὐτὴν καὶ τῷ σπέρματι
 6 αὐτοῦ μετ' αὐτόν, οὐκ ὄντος αὐτῷ τέκνου. ἐλάλησεν δὲ
 οὕτως ὁ θεὸς ὅτι ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ πάροικον ἐν
 γῇ ἁλλοτρίᾳ, καὶ δογλώσουσιν αὐτὸ καὶ κακώσουσιν
 7 ἔτη τετρακόσια· καὶ τὸ ἔθνος ᾧ ἂν δογλεύουσιν
 κρινῶ ἐγώ, ὁ θεὸς εἶπεν, καὶ μετὰ ταῦτα ἐξελεύσονται
 8 καὶ λατρεύουσίν μοι ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. καὶ ἔδωκεν
 αὐτῷ διαθήκην περιτομῆς· καὶ οὕτως ἐγέννησεν τὸν
 Ἰσαὰκ καὶ περιέτεμεν αὐτόν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ,
 καὶ Ἰσαὰκ τὸν Ἰακώβ, καὶ Ἰακώβ τοὺς δώδεκα πατριάρ-
 9 χας. Καὶ οἱ πατριάρχαι ζηλώσαντες τὸν Ἰωσήφ ἀπέ-
 10 λοντο εἰς Αἴγυπτον· καὶ ἦν ὁ θεὸς μετ' αὐτοῦ, καὶ
 ἐξείλατο αὐτὸν ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν
 αὐτῷ χάριν καὶ σοφίαν ἐναντίον Φαραὼ βασιλέως
 Αἰγύπτου, καὶ κατέστησεν αὐτόν ἡγούμενον ἐπ' Αἴ-
 11 γυπτον καὶ ὅλον τὸν οἶκον αὐτοῦ. ἦλθεν δὲ λιμὸς
 ἐφ' ὅλην τὴν Αἴγυπτον καὶ Χαναὰν καὶ θλίψις
 μεγάλη, καὶ οὐχ ἡὔρισκον χορτάσματα οἱ πατέρες ἡμῶν·
 12 ἀκούσας δὲ Ἰακώβ ὄντα σιτία εἰς Αἴγυπτον ἐξαπέ-
 13 στείλει τοὺς πατέρας ἡμῶν πρῶτον· καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ
 ἔγνωνρίσθη Ἰωσήφ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, καὶ φα-
 14 νερὸν ἐγένετο τῷ Φαραὼ τὸ γένος Ἰωσήφ. ἀποστείλας δὲ
 Ἰωσήφ μετεκαλέσατο Ἰακώβ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ πᾶσαν

τὴν συγγένειαν ἐν ψυχαῖς ἐβδομήκοντα πέντε, ἡ κατέβη 15
 δὲ Ἰακώβ [εἰς Αἴγυπτον]. καὶ ἐτελεΐτησεν αὐτός καὶ
 οἱ πατέρες ἡμῶν, καὶ μετετέθησαν εἰς Σγχέμ καὶ ἐτέθη- 16
 σαν ἐν τῷ μνήματι ᾧ ὠνήσατο Ἀβραὰμ τιμῆς ἀργυρίου
 παρὰ τῶν γίων Ἑμμώρ ἐν Σγχέμ. Καθὼς δὲ ἤγγιζεν 17
 ὁ χρόνος τῆς ἐπαγγελίας ἧς ὡμολόγησεν ὁ θεὸς τῷ Ἀβραάμ,
 ἠΐζησεν ὁ λαὸς καὶ ἐπληθύνθη ἐν Αἰγύπτῳ, ἄχρι οὗ 18
 ἀνέστη βασιλεὺς ἕτερος ἐπ' Αἴγυπτον, ὃς οὐκ ᾔδει
 τὸν Ἰωσήφ. οὗτος κατασοφισάμενος τὸ γένος ἡμῶν 19
 ἐκάκωσεν τοὺς πατέρας τοῦ ποιεῖν τὰ βρέφη ἔκθετα αὐτῶν
 εἰς τὸ μὴ ζωογονεῖσθαι. ἐν ᾧ καιρῷ ἐγεννήθη Μωυσῆς, καὶ 20
 ἦν ἁγίος τῷ θεῷ. ὃς ἀνετράφη μῆνας τρεῖς ἐν τῷ οἴκῳ
 τοῦ πατρὸς· ἐκτεθέντος δὲ αὐτοῦ ἀνείλατο αὐτὸν ἡ θύγα- 21
 τηρ Φαραὼ καὶ ἀνεθρέψατο αὐτὸν ἐαγτῇ εἰς γίον. καὶ 22
 ἐπαιδεύθη Μωυσῆς πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυπτίων, ἦν δὲ δυνατὸς
 ἐν λόγοις καὶ ἔργοις αὐτοῦ. Ὡς δὲ ἐπληροῦτο αὐτῷ τεσσε- 23
 ρακονταετῆς χρόνος, ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐπισκέ-
 ψασθαι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τοὺς γίους Ἰσραὴλ. καὶ 24
 ἰδὼν τινα ἀδικούμενον ἡμύνατο καὶ ἐποίησεν ἐκδίκησιν τῷ
 καταπονουμένῳ πατάζας τὸν Αἰγύπτιον. ἐνόμιζεν δὲ συ- 25
 νίειν τοὺς ἀδελφούς· ὅτι ὁ θεὸς διὰ χειρὸς αὐτοῦ δίδωσιν
 σωτηρίαν αὐτοῖς, οἱ δὲ οὐ συνήκαν. τῇ τε ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ 26
 ὥφθη αὐτοῖς μαχομένοις καὶ συνήλλασσεν αὐτοὺς εἰς εἰρή-
 νην εἰπὼν Ἄνδρες, ἀδελφοί ἐστε· ἵνα τί ἀδικεῖτε ἀλλήλους;
 ὁ δὲ ἀδικῶν τὸν πλησίον ἀπόσαστο αὐτὸν εἰπὼν Τίς σὲ 27
 κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν ἐπ' ἡμῶν; μὴ ἀνε- 28
 λεῖν με σὺ θέλεις ὅν τρόπον ἀνείλες ἐχθρὸς τὸν Αἰ-
 γύπτιον; ἔφυγεν δὲ Μωϋσῆς ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, 29
 καὶ ἐγένετο πάροικος ἐν γῇ Μαδιὰμ, οὗ ἐγέννησεν υἱοὺς
 δύο. Καὶ πληρώθέντων ἐτῶν τεσσεράκοντα ὥφθη αὐτῷ 30
 ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ ὄρου Σινὰ ἄγγελος ἐν φλογὶ πυρὸς
 βάτοϋ· ὁ δὲ Μωυσῆς ἰδὼν ἐθαύμασεν τὸ ὄραμα· προσερ- 31
 χόμενου δὲ αὐτοῦ κατανοῆσαι ἐγένετο φωνὴ Κυρίου Ἐγὼ 32

ὁ θεὸς τῶν πατέρων σου, ὁ θεὸς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ
 καὶ Ἰακώβ. *ἔντρομος δὲ γενόμενος Μωυσῆς οὐκ ἐτόλμα*
 33 *κατανοῆσαι.* εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ κύριος Λῆσον τὸ ὑπό-
 δημα τῶν ποδῶν σου, ὁ γὰρ τόπος ἐφ' ᾧ ἔστηκας γῆ
 34 ἁγία ἐστίν. ἰδὼν εἶδον τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου
 τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ τοῦ στεναγμοῦ αὐτοῦ ἤκουσα,
 καὶ κατέβην ἐξελέσθαι αὐτούς· καὶ νῦν δεῦρο ἀποστεί-
 35 λω σε εἰς Αἴγυπτον. *Τοῦτον τὸν Μωυσήν, ὃν ἠρνήσαντο*
εἰπόντες Τίς σὲ κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστήν,
 τοῦτον ὁ θεὸς καὶ ἄρχοντα καὶ λυτρωτὴν ἀπέσταλκεν σὺν χει-
 36 ρὶ ἀγγέλου τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ ἐν τῇ βάρᾳ. οὗτος ἐξήγαγεν
 αὐτοὺς ποιήσας τέρατα καὶ σημεῖα ἐν τῇ Αἰγύπτῳ καὶ ἐν
 Ἑρυθρᾷ Θαλάσῃ καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη τεσσεράκοντα.
 37 οὗτός ἐστιν ὁ Μωυσῆς ὁ εἶπας τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ Προ-
 φήτην ὑμῖν ἀναστήσει ὁ θεὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν
 38 ὡς ἐμέ. οὗτός ἐστιν ὁ γενόμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ
 ἐρήμῳ μετὰ τοῦ ἀγγέλου τοῦ λαλοῦντος αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει
 Σινὰ καὶ τῶν πατέρων ἡμῶν, ὃς ἐδέξατο λόγια ζῶντα δοῦναι
 39 ὑμῖν, ᾧ οὐκ ἠθέλησαν ὑπήκοοι γενέσθαι οἱ πατέρες ἡμῶν
 ἀλλὰ ἀπόσαντο καὶ ἐστράφησαν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν
 40 εἰς Αἴγυπτον, εἰπόντες τῷ Ἀδράν Ποίησον ἡμῖν
 θεοὺς οἱ προπορεύονται ἡμῶν· ὁ γὰρ Μωϋσῆς
 οὔτος, ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, οὐκ οἴ-
 41 δαμεν τί ἐγένετο αὐτῷ. καὶ ἐμοσχοποίησαν ἐν ταῖς
 ἡμέραις ἐκείναις καὶ ἀνήγαγον θύςιαν τῷ εἰδώλῳ, καὶ εὐ-
 42 φραίνοντο ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν. ἔστρεψεν δὲ
 ὁ θεὸς καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς λατρεύειν τῇ στρατιᾷ τοῦ
 οὐρανοῦ, καθὼς γέγραπται ἐν Βίβλῳ τῶν προφητῶν

Μὴ σφάρια καὶ θύςιας προσκηνέγκατέ μοι

ἔτη τεσσεράκοντα ἐν τῇ ἐρήμῳ, οἶκος Ἰσραὴλ;

43 καὶ ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ Μολόχ

καὶ τὸ ἄστρον τοῦ θεοῦ Ῥομφά,

τοὺς τύπους οὓς ἐποιήσατε προσκυνεῖν αὐτοῖς.

καὶ μετοικιῶ ὑμᾶς ἐπέκεινα Βαβυλῶνος.

Ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου ἦν τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἐν τῇ 44
 ἐρήμῳ, καθὼς διετάξατο ὁ λαλῶν τῷ Μωϋσῇ ποιῆσαι
 αὐτὴν κατὰ τὸν τύπον ὃν ἐωράκει, ἦν καὶ εἰσήγαγον 45
 διαδεξάμενοι οἱ πατέρες ἡμῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐν τῇ κατα-
 σχέςει τῶν ἐθνῶν ὧν ἐξῶσεν ὁ θεὸς ἀπὸ προσώπου τῶν
 πατέρων ἡμῶν ἕως τῶν ἡμερῶν Δαυεὶδ· ὃς εὗρεν χάριν 46
 ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ ᾗτήσατο εὔρεϊν σκηνῶμα τῷ
 Θεῷ Ἰακώβ. Σολομῶν δὲ οἰκοδόμησεν αὐτῷ οἶκον. 47
 ἀλλ' οὐχ ὁ ὑψιστος ἐν χειροποιήτοις κατοικεῖ· καθὼς ὁ 48
 προφήτης λέγει

Ὁ οὐρανός μοι θρόνος,

49

καὶ ἡ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου·

ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετέ μοι, λέγει Κύριος,

ἢ τίς τόπος τῆς καταπαύσεώς μου;

οὐχὶ ἡ χεὶρ μου ἐποίησεν τὰ ῥα πάντα; 50

Σκληροτράχηλοι καὶ ἀπερίτμητοι καρδίαις καὶ τοῖς 51
 ὠσίν, ὑμεῖς αἰεὶ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀντιπίπτετε, ὡς
 οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ ὑμεῖς. τίνα τῶν προφητῶν οὐκ ἐδίωξαν 52
 οἱ πατέρες ὑμῶν; καὶ ἀπέκτειναν τοὺς προκαταγγέιλαντας
 περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ δικαίου οὗ νῦν ὑμεῖς προδόται καὶ
 φονεῖς ἐγένεσθε, οἵτινες ἐλάβετε τὸν νόμον εἰς διαταγὰς 53
 ἀγγέλων, καὶ οὐκ ἐφυλάξατε.

Ἀκούοντες δὲ 54

ταῦτα διεπρίοντο ταῖς καρδίαις αὐτῶν καὶ ἔβρυχον τοὺς
 ὀδόντας ἐπ' αὐτόν. ὑπάρχων δὲ πλήρης πνεύματος ἁγίου 55
 ἀτενίσας εἰς τὸν οὐρανὸν εἶδεν δόξαν θεοῦ καὶ Ἰησοῦν ἐστῶτα
 ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ, καὶ εἶπεν Ἰδοὺ θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς 56
 διανοιγμένους καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν ἐστῶτα
 τοῦ θεοῦ. κράξαντες δὲ φωνῇ μεγάλῃ συνέσχον τὰ ὦτα 57
 αὐτῶν, καὶ ὥρμησαν ὁμοθυμαδὸν ἐπ' αὐτόν, καὶ ἐκβαλόντες 58
 ἔξω τῆς πόλεως ἐλιθοβόλουν. καὶ οἱ μάρτυρες ἀπέθεντο τὰ
 ἱμάτια αὐτῶν παρὰ τοὺς πόδας νεανίου καλουμένου Σαύλου.
 καὶ ἐλιθοβόλουν τὸν Στέφανον ἐπικαλούμενον καὶ λέγοντα 59
 Κύριε Ἰησοῦ, δέξαι τὸ πνεῦμά μου· θεὸς δὲ τὰ γόνατα 60

ἔκραξεν φωνῇ μεγάλῃ Κύριε, μὴ στήσῃς αὐτοῖς ταύτην τὴν
 1 ἁμαρτίαν· καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐκοιμήθη. Σαῦλος
 δὲ ἦν συνευδοκῶν τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ.

Ἐγένετο δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διωγμὸς μέγας ἐπὶ τὴν
 ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις· πάντες [δὲ] διεσπάρησαν
 κατὰ τὰς χώρας τῆς Ἰουδαίας καὶ Σαμαρίας πλὴν τῶν
 2 ἀποστόλων. συνεκόμισαν δὲ τὸν Στέφανον ἄνδρες εὐλα-
 3 βεῖς καὶ ἐποίησαν κοπετόν μέγαν ἐπ' αὐτῷ. Σαῦλος δὲ
 ἐλυμαίνεται τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τοὺς οἴκους εἰσπορευόμε-
 νος, σύρων τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας παρεδίδου εἰς φυλακὴν.

4 Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες διήλθον εὐαγγελιζόμενοι τὸν
 5 λόγον. Φίλιππος δὲ κατελθὼν εἰς τὴν πόλιν τῆς Σαμα-
 6 ρίας ἐκήρυσσεν αὐτοῖς τὸν χριστόν. προσεῖχον δὲ οἱ ὄχλοι
 τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τοῦ Φιλίππου ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ
 7 ἀκούειν αὐτοὺς καὶ βλέπειν τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει· πολλοὶ
 γὰρ τῶν ἐχόντων πνεύματα ἀκάθαρτα βοῶντα φωνῇ με-
 γάλῃ ἐξήρχοντο, πολλοὶ δὲ παραλελυμένοι καὶ χωλοὶ
 8 ἐθεραπεύθησαν· ἐγένετο δὲ πολλὴ χαρὰ ἐν τῇ πόλει
 9 ἐκείνῃ. Ἄνῃρ δέ τις ὀνόματι Σίμων προυπήρχεν

ἐν τῇ πόλει μαγεύων καὶ ἐξιστάνων τὸ ἔθνος τῆς Σαμαρίας,
 10 λέγων εἶναί τινα ἑαυτὸν μέγαν, ᾧ προσεῖχον πάντες ἀπὸ
 μικροῦ ἕως μεγάλου λέγοντες Οὗτός ἐστιν ἡ Δύναμις τοῦ
 11 θεοῦ ἡ καλουμένη Μεγάλη. προσεῖχον δὲ αὐτῷ διὰ τὸ
 12 ἱκανῶ χρόνῳ ταῖς μαγίαις ἐξεστακέναι αὐτούς. ὅτε δὲ
 ἐπίστευσαν τῷ Φιλίππῳ εὐαγγελιζομένῳ περὶ τῆς βασι-
 λείας τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ὀνόματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐβαπτί-
 13 ζοντο ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες. ὁ δὲ Σίμων καὶ αὐτὸς ἐπί-
 στευσεν, καὶ βαπτισθεὶς ἦν προσκαρτερῶν τῷ Φιλίππῳ,
 θεωρῶν τε σημεῖα καὶ δυνάμεις μεγάλας γινομένας ἐξί-
 14 στατο. Ἀκούσαντες δὲ οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις

ἀπόστολοι ὅτι δέδεκται ἡ Σαμαρία τὸν λόγον τοῦ θεοῦ
 15 ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς Πέτρον καὶ Ἰωάννην, οἵτινες κατα-

πάντες προσήξαντο περὶ αὐτῶν ὅπως λάβωσιν πνεῦμα
 ἅγιον· οὐδέπω γὰρ ἦν ἐπ' οὐδενὶ αὐτῶν ἐπιπεπτωκός, μόνον 16
 δὲ βεβαπτισμένοι ὑπῆρχον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ.
 τότε ἐπετίθεσαν τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐλάμβανον 17
 πνεῦμα ἅγιον. Ἰδὼν δὲ ὁ Σίμων ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν 18
 χειρῶν τῶν ἀποστόλων δίδεται τὸ πνεῦμα προσήνεγκεν
 αὐτοῖς χρήματα λέγων Δότε κάμοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην 19
 ἵνα ὡς ἐὰν ἐπιθῶ τὰς χεῖρας λαμβάνῃ πνεῦμα ἅγιον. Πέ- 20
 τρος δὲ εἶπεν πρὸς αὐτόν Τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἶη
 εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὴν δωρεὰν τοῦ θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημά-
 των κτᾶσθαι. οὐκ ἔστιν σοι μερίς οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ 21
 τούτῳ, ἡ γὰρ καρδιά σου οὐκ ἔστιν εὐθεῖα ἐναντι τοῦ
 θεοῦ. μετανόησον οὖν ἀπὸ τῆς κακίας σου ταύτης, καὶ 22
 δεήθητι τοῦ κυρίου εἰ ἄρα ἀφεθήσεται σοὶ ἡ ἐπίνοια τῆς
 καρδίας σου· εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον ἁδι- 23
 κίας ὁρῶ σε ὄντα. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Σίμων εἶπεν Δεήθητε 24
 ὑμεῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν κύριον ὅπως μηδὲν ἐπέλθῃ ἐπ' ἐμέ
 ὧν εἰρήκατε. Οἱ μὲν οὖν διαμαρτυράμενοι καὶ 25
 λαλήσαντες τὸν λόγον τοῦ κυρίου ὑπέστρεφον εἰς Ἱεροσό-
 λυμα, πολλὰς τε κώμας τῶν Σαμαρειτῶν εὐγγελίζοντο.

Ἄγγελος δὲ Κυρίου ἐλάλησεν πρὸς Φίλιππον λέγων 26
 Ἀνάστηθι καὶ πορεύου κατὰ μεσημβρίαν ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν
 καταβαίνουσαν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Γάζαν· αὕτη ἐστὶν
 ἔρημος. καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ Αἰθίοψ 27
 εὐνοῦχος δυνάστης Κανδάκης βασιλίσσης Αἰθιοπῶν, ὃς ἦν
 ἐπὶ πάσης τῆς γάζης αὐτῆς, [ὃς] ἐληλύθει προσκυνήσων εἰς
 Ἱερουσαλὴμ, ἣν δὲ ὑποστρέφων καὶ καθήμενος ἐπὶ τοῦ 28
 ἅρματος αὐτοῦ καὶ ἀνεγίνωσκεν τὸν προφήτην Ἡσαίαν.
 εἶπεν δὲ τὸ πνεῦμα τῷ Φιλίππῳ Πρόσελθε καὶ κολλήθητι 29
 τῷ ἅρματι τούτῳ. προσδραμὼν δὲ ὁ Φίλιππος ἤκουσεν 30
 αὐτοῦ ἀναγινώσκοντος Ἡσαίαν τὸν προφήτην, καὶ εἶπεν
 Ἀρά γε γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις; ὁ δὲ εἶπεν Πῶς γὰρ 31

ἂν δυναίμην ἐὰν μή τις ὁδηγήσει με; παρεκάλεσέν τε τὸν
 32 Φίλιππον ἀναβάντα καθίσαι σὺν αὐτῷ. ἡ δὲ περιοχὴ τῆς
 γραφῆς ἦν ἀνεγίνωσκεν ἦν αὕτη

ἽΩς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη,
 καὶ ὥς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ ῥ' κείροντος ἄγτὸν
 ἄφωνος,

οὔτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ.

33 Ἐν τῇ ταπεινώσει ἡ κρίσις αὐτοῦ ἦρθη·
 τὴν γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται;
 ὅτι αἵρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ.

34 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ εὐνοῦχος τῷ Φιλίππῳ εἶπεν Δέομαί σου,
 περὶ τίνος ὁ προφήτης λέγει τοῦτο; περὶ ἑαυτοῦ ἢ περὶ
 35 ἑτέρου τινός; ἀνοίξας δὲ ὁ Φίλιππος τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ
 ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς γραφῆς ταύτης εὐηγγελίσατο αὐτῷ τὸν
 36 Ἰησοῦν. ὥς δὲ ἐπορεύοντο κατὰ τὴν ὁδόν, ἦλθον ἐπὶ τι
 ὕδωρ, καὶ φησιν ὁ εὐνοῦχος Ἴδου ὕδωρ· τί κωλύει με
 38 βαπτισθῆναι; καὶ ἐκέλευσεν στήναι τὸ ἄρμα, καὶ κατέ-
 βησαν ἀμφότεροι εἰς τὸ ὕδωρ ὃ τέ Φίλιππος καὶ ὁ εὐνοῦχος,
 39 καὶ ἐβάπτισεν αὐτόν. ὅτε δὲ ἀνέβησαν ἐκ τοῦ ὕδατος,
 πνεῦμα Κυρίου ἦρπασεν τὸν Φίλιππον, καὶ οὐκ εἶδεν αὐτὸν
 οὐκέτι ὁ εὐνοῦχος, ἐπορεύετο γὰρ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ χαίρων.
 40 Φίλιππος δὲ εὐρέθη εἰς Ἀζωτον, καὶ διερχόμενος εὐηγγε-
 λίζετο τὰς πόλεις πάσας ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς Και-
 σαρίαν.

1 Ὁ δὲ Σαῦλος, ἔτι ἐνπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου εἰς τοὺς
 2 μαθητὰς τοῦ κυρίου, προσελθὼν τῷ ἀρχιερεῖ ἠτήσατο
 παρ' αὐτοῦ ἐπιστολὰς εἰς Δαμασκὸν πρὸς τὰς συναγωγάς,
 ὅπως ἐάν τινες εὕρῃ τῆς ὁδοῦ ὄντας, ἀνδρας τε καὶ γυναῖ-
 3 κας, δεδεμένους ἀγάγῃ εἰς Ἱερουσαλὴμ. Ἐν δὲ
 τῷ πορεύεσθαι ἐγένετο αὐτὸν ἐγγίξειν τῇ Δαμασκῷ, ἐξέ-
 4 φνης τε αὐτὸν περιήστραψεν φῶς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πεσὼν

ἐπὶ τὴν γῆν ἤκουσεν φωνὴν λέγουσαν αὐτῷ Σαούλ Σαούλ, τί με διώκεις; εἶπεν δέ Τίς εἶ, κύριε; ὁ δέ Ἐγώ εἰμι 5 Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις· ἀλλὰ ἀνάστηθι καὶ εἴσελθε εἰς τὴν 6 πόλιν, καὶ λαληθήσεται σοι ὅτι σε δεῖ ποιεῖν. οἱ δὲ 7 ἄνδρες οἱ συνοδεύοντες αὐτῷ ἰστήκεισαν ἐνεοί, ἀκούοντες μὲν τῆς φωνῆς μηδένα δὲ θεωροῦντες. ἡγέρθη δὲ Σαῦλος 8 ἀπὸ τῆς γῆς, ἀνεωγμένων δὲ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ οὐδὲν ἔβλεπεν· χειραγωγοῦντες δὲ αὐτὸν εἰσήγαγον εἰς Δαμασκόν. καὶ ἦν ἡμέρας τρεῖς μὴ βλέπων, καὶ οὐκ ἔφαγεν 9 οὐδὲ ἔπιεν.

Ἦν δέ τις μαθητῆς ἐν Δαμασκῷ ὀνόματι Ἀνανίας, 10 καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἐν ὁράματι ὁ κύριος Ἀνανία. ὁ δὲ εἶπεν Ἰδοὺ ἐγώ, κύριε. ὁ δὲ κύριος πρὸς αὐτόν Ἄναστα 11 πορεύθητι ἐπὶ τὴν ῥύμην τὴν καλουμένην Εὐθεΐαν καὶ ζήτησον ἐν οἰκίᾳ Ἰούδα Σαῦλον ὀνόματι Ταρσέα, ἰδοὺ γὰρ προσεύχεται, καὶ εἶδεν ἄνδρα [ἐν ὁράματι] Ἀνανίαν ὀνό- 12 ματι εἰσελθόντα καὶ ἐπιθέντα αὐτῷ [τὰς] χεῖρας ὅπως ἀναβλέψῃ. ἀπεκρίθη δὲ Ἀνανίας Κύριε, ἤκουσα ἀπὸ πολλῶν 13 περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὅσα κακὰ τοῖς ἀγίοις σου ἐποίησεν ἐν Ἱερουσαλὴμ· καὶ ὧδε ἔχει ἐξουσίαν παρὰ τῶν ἀρχιερέων 14 δῆσαι πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομά σου. εἶπεν 15 δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ κύριος Πορεύου, ὅτι σκεῦος ἐκλογῆς ἐστίν μοι οὗτος τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον [τῶν] ἐθνῶν τε καὶ βασιλέων υἱῶν τε Ἰσραὴλ, ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ 16 ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός μου παθεῖν. Ἀπῆλθεν 17 δὲ Ἀνανίας καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἐπιθεὶς ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας εἶπεν Σαούλ ἀδελφέ, ὁ κύριος ἀπέσταλκέν με, Ἰησοῦς ὁ ὀφθεῖς σοι ἐν τῇ ὁδῷ ἣ ἦρχου, ὅπως ἀναβλέψῃς καὶ πλησθῇς πνεύματος ἀγίου. καὶ εὐθέως ἀπέπεσαν αὐ- 18 τοῦ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὡς λεπίδες, ἀνέβλεψέν τε, καὶ ἀναστὰς ἐβαπτίσθη, καὶ λαβὼν τροφὴν ἐνισχύθη. 19

Ἐγένετο δὲ μετὰ τῶν ἐν Δαμασκῷ μαθητῶν ἡμέρας τινάς, καὶ εὐθέως ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἐκήρυσσε τὸν Ἰησοῦν 20

21 ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ
 ἀκούοντες καὶ ἔλεγον Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ πορθήσας ἐν
 Ἱερουσαλὴμ τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομα τοῦτο, καὶ ὧδε
 εἰς τοῦτο ἐληλύθει ἵνα δεδεμένους αὐτοὺς ἀγάγῃ ἐπὶ τοὺς
 22 ἀρχιερεῖς; Σαῦλος δὲ μᾶλλον ἐνεδυναμοῦτο καὶ συνέχυνεν
 Ἰουδαίους τοὺς κατοικοῦντας ἐν Δαμασκῷ, συνβιβάζων ὅτι
 23 οὗτός ἐστιν ὁ χριστός. Ὡς δὲ ἐπληροῦντο ἡμέ-
 ραι ἱκαναί, συνεβουλεύσαντο οἱ Ἰουδαῖοι ἀνελεῖν αὐτόν.
 24 ἐγνώσθη δὲ τῷ Σαύλῳ ἡ ἐπιβουλὴ αὐτῶν. παρετηροῦντο
 δὲ καὶ τὰς πύλας ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ὅπως αὐτὸν ἀνέλω-
 25 σιν· λαβόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς διὰ τοῦ τείχους
 26 καθῆκαν αὐτὸν χαλάσαντες ἐν σφυρίδι. Παρα-
 γενόμενος δὲ εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐπείραζεν κολλᾶσθαι τοῖς
 μαθηταῖς· καὶ πάντες ἐφοβοῦντο αὐτόν, μὴ πιστεύοντες
 27 ὅτι ἐστὶν μαθητής. Βαρνάβας δὲ ἐπιλαβόμενος αὐτὸν ἤγα-
 γεν πρὸς τοὺς ἀποστόλους, καὶ διηγῆσατο αὐτοῖς πῶς ἐν
 τῇ ὁδῷ εἶδεν τὸν κύριον καὶ ὅτι ἐλάλησεν αὐτῷ, καὶ πῶς ἐν
 28 Δαμασκῷ ἐπαρρησιάσατο ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ. καὶ ἦν
 μετ' αὐτῶν εἰσπορευόμενος καὶ ἐκπορευόμενος εἰς Ἱερου-
 29 σαλὴμ, παρρησιαζόμενος ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου, ἐλάλει
 τε καὶ συνεζήτει πρὸς τοὺς Ἑλληνιστάς· οἱ δὲ ἐπεχείρουν
 30 ἀνελεῖν αὐτόν. ἐπιγνόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ κατήγαγον αὐτὸν
 εἰς Καισαρίαν καὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὸν εἰς Ταρσόν.
 31 Ἡ μὲν οὖν ἐκκλησία καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας καὶ Γαλι-
 λαίας καὶ Σαμαρίας εἶχεν εἰρήνην οἰκοδομουμένην, καὶ
 πορευομένη τῷ φόβῳ τοῦ κυρίου καὶ τῇ παρακλήσει τοῦ
 ἁγίου πνεύματος ἐπληθύνετο.

32 ΕΓΕΝΕΤΟ ΔΕ ΠΙΕΤΡΟΝ διερχόμενον διὰ πάντων
 κατελθεῖν καὶ πρὸς τοὺς ἁγίους τοὺς κατοικοῦντας Λύδδα.
 33 εὑρεν δὲ ἐκεῖ ἄνθρωπὸν τινα ὀνόματι Αἰνέαν ἐξ ἐτῶν ὀκτώ

κατακείμενον ἐπὶ κραβάττου, ὃς ἦν παραλελυμένος. καὶ 34
εἶπεν αὐτῷ ὁ Πέτρος Ἀλνέα, ἰαταί σε Ἰησοῦς Χριστός·
ἀνάστηθι καὶ στρώσον σεαυτῷ· καὶ εὐθέως ἀνέστη. καὶ 35
εἶδαν αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες Λύδδα καὶ τὸν Σαρῶνα,
οἵτινες ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὸν κύριον.

Ἐν Ἰόππῃ δέ τις ἦν μαθήτρια ὀνόματι Ταβειθά, ἣ 36
διερμηνευομένη λέγεται Δορκάς· αὕτη ἦν πλήρης ἔργων
ἀγαθῶν καὶ ἐλεημοσυνῶν ὧν ἐποίει. ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς 37
ἡμέραις ἐκείναις ἀσθενήσασαν αὐτὴν ἀποθανεῖν· λούσαντες
δὲ ἔθηκαν[†] ἐν ὑπερώῳ. ἐγγὺς δὲ οὔσης Λύδδας τῇ Ἰόππῃ 38
οἱ μαθηταὶ ἀκούσαντες ὅτι Πέτρος ἐστὶν ἐν αὐτῇ ἀπέστει-
λαν δύο ἄνδρας πρὸς αὐτὸν παρακαλοῦντες Μὴ ὀκνήσης
διελθεῖν ἕως ἡμῶν· ἀναστὰς δὲ Πέτρος συνήλθεν αὐτοῖς· 39
ὃν παραγενόμενον ἀνήγαγον εἰς τὸ ὑπερῶον, καὶ παρέστη-
σαν αὐτῷ πᾶσαι αἱ χήραι κλαίουσαι καὶ ἐπιδεικνύμεναι
χιτῶνας καὶ ἱμάτια ὅσα ἐποίει μετ' αὐτῶν οὔσα ἡ Δορκάς.
ἐκβαλὼν δὲ ἔξω πάντας ὁ Πέτρος καὶ θεὶς τὰ γόνατα 40
προσηύξατο, καὶ ἐπιστρέψας πρὸς τὸ σῶμα εἶπεν Ταβειθά,
ἀνάστηθι. ἡ δὲ ἠνοιξεν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, καὶ ἰδοῦσα
τὸν Πέτρον ἀνεκάθισεν. δοὺς δὲ αὐτῇ χεῖρα ἀνέστησεν 41
αὐτήν, φωνήσας δὲ τοὺς ἁγίους καὶ τὰς χήρας παρέστησεν
αὐτὴν ζῶσαν. γνωστὸν δὲ ἐγένετο καθ' ὅλης Ἰόππης, καὶ 42
ἐπίστευσαν πολλοὶ ἐπὶ τὸν κύριον. Ἐγένετο δὲ ἡμέρας 43
ἱκανὰς μέναι ἐν Ἰόππῃ παρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ.

Ἀνὴρ δέ τις ἐν Καισαρίᾳ ὀνόματι Κορνήλιος, ἑκατον- 1
τάρχης ἐκ σπείρης τῆς καλουμένης Ἰταλικῆς, εὐσεβὴς καὶ 2
φοβούμενος τὸν θεὸν σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ποιῶν ἐλε-
μοσύνας πολλὰς τῷ λαῷ καὶ δεόμενος τοῦ θεοῦ διὰ παντός,
εἶδεν ἐν ὁράματι φανερώς ὥσπερ περὶ ὥραν ἐνάτην τῆς ἡμέ- 3
ρας ἄγγελον τοῦ θεοῦ εἰσελθόντα πρὸς αὐτὸν καὶ εἰπόντα
αὐτῷ Κορνήλιε. ὁ δὲ ἀτενίσας αὐτῷ καὶ ἔμφοβος γενό- 4
μενος εἶπεν Τί ἐστίν, κύριε; εἶπεν δὲ αὐτῷ Αἰ προσευ-

χαί σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον
 5 ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ· καὶ νῦν πέμψον ἄνδρας εἰς Ἰόππην
 6 καὶ μετάπεμψαι Σίμωνά τινα ὃς ἐπικαλεῖται Πέτρος· οὗτος
 ξενίζεται παρὰ τινι Σίμωνι βυρσεῖ, ᾧ ἐστὶν οἰκία παρὰ θά-
 7 λασσαν. ὥς δὲ ἀπῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν αὐτῷ, φωνήσας
 8 δύο τῶν οἰκετῶν καὶ στρατιώτην εὐσεβῇ τῶν προσκαρτερούν-
 9 των αὐτῷ καὶ ἐξηγησάμενος ἅπαντα αὐτοῖς ἀπέστειλεν
 10 αὐτοὺς εἰς τὴν Ἰόππην. Τῇ δὲ ἐπαύριον ὁδοι-
 ποροῦντων ἐκείνων καὶ τῇ πόλει ἐγγιζόντων ἀνέβη Πέτρος
 11 ἐπὶ τὸ δῶμα προσεύξασθαι περὶ ὥραν ἕκτην. ἐγένετο δὲ
 12 πρόσπεινος καὶ ἤθελεν γεύσασθαι· παρασκευαζόντων δὲ
 13 αὐτῶν ἐγένετο ἐπ' αὐτὸν ἕκστασις, καὶ θεωρεῖ τὸν οὐρανὸν
 14 ἀνεωγμένον καὶ καταβαῖνον σκευὸς τι ὡς ὁθύνῃν μεγάλην
 15 τέσσαρσιν ἀρχαῖς καθιέμενον ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν ᾧ ὑπῆρχεν
 16 πάντα τὰ τετράποδα καὶ ἔρπετὰ τῆς γῆς καὶ πετεινὰ τοῦ
 17 οὐρανοῦ. καὶ ἐγένετο φωνὴ πρὸς αὐτόν Ἀναστάς, Πέτρε,
 18 θύσον καὶ φάγε. ὁ δὲ Πέτρος εἶπεν Μηδαμῶς, κύριε, ὅτι
 19 οὐδέποτε ἔφαγον πᾶν κοινὸν καὶ ἀκάθαρτον. καὶ φωνὴ
 20 πάλιν ἐκ δευτέρου πρὸς αὐτὸν Ἄ ὁ θεὸς ἐκαθάρισεν σὺ μὴ
 21 κοῖνου. τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς, καὶ εὐθὺς ἀνελήμφθη τὸ
 22 σκεῦος εἰς τὸν οὐρανόν. Ὡς δὲ ἐν ἑαυτῷ διη-
 πόρει ὁ Πέτρος τί ἂν εἴη τὸ ὄραμα ὃ εἶδεν, ἰδοὺ οἱ ἄνδρες
 οἱ ἀπεσταλμένοι ὑπὸ τοῦ Κορνηλίου διερωτήσαντες τὴν
 18 οἰκίαν τοῦ Σίμωνος ἐπέστησαν ἐπὶ τὸν πυλῶνα, καὶ φωνή-
 19 σαντες ἔπύθοντο· εἰ Σίμων ὁ ἐπικαλούμενος Πέτρος ἐν-
 20 θάδε ξενίζεται. Τοῦ δὲ Πέτρου διενθυμουμένου περὶ τοῦ
 21 ὁράματος εἶπεν τὸ πνεῦμα Ἵδου ἄνδρες ἄλλοι δύο ζητοῦντές σε·
 22 ἀλλὰ ἀναστὰς κατὰβηθι καὶ πορεύου σὺν αὐτοῖς μηδὲν
 23 διακρινόμενος, ὅτι ἐγὼ ἀπέσταλκα αὐτούς. καταβὰς δὲ Πέ-
 24 τρος πρὸς τοὺς ἄνδρας εἶπεν Ἵδου ἐγὼ εἰμι ὃν ζητεῖτε· τίς
 25 ἡ αἰτία δι' ἣν πάρεστε; οἱ δὲ εἶπαν Κορνήλιος ἑκατον-
 26 τάρχης, ἀνὴρ δίκαιος καὶ φοβούμενος τὸν θεὸν μαρτυρού-
 27 μενός τε ὑπὸ ὅλου τοῦ ἔθνους τῶν Ἰουδαίων, ἐχρηματίσθη

ὑπὸ ἀγγέλου ἀγίου μεταπέμψασθαί σε εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ
καὶ ἀκοῦσαι ῥήματα παρὰ σοῦ. εἰσκαλεσάμενος οὖν αὐτοὺς 23
ἐξένισεν. Τῇ δὲ ἐπαύριον ἀναστὰς ἐξῆλθεν σὺν
αὐτοῖς, καὶ τινες τῶν ἀδελφῶν τῶν ἀπὸ Ἰόππης συνῆλ-
θαν αὐτῷ. τῇ δὲ ἐπαύριον εἰσῆλθεν εἰς τὴν Καισαρίαν· 24
ὁ δὲ Κορνήλιος ἦν προσδοκῶν αὐτοὺς συνκαλεσάμενος τοὺς
συγγενεῖς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀναγκαίους φίλους. Ὡς δὲ ἐγέ- 25
νετο τοῦ εἰσελθεῖν τὸν Πέτρον, συναντήσας αὐτῷ ὁ Κορ-
νήλιος πεσὼν ἐπὶ τοὺς πόδας προσεκύνησεν. ὁ δὲ Πέτρος 26
ἤγειρεν αὐτὸν λέγων Ἀνάστηθι· καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἄνθρωπός
εἰμι. καὶ συνομιλῶν αὐτῷ εἰσῆλθεν, καὶ εὗρίσκει συνελη- 27
λυθότας πολλούς, ἔφη τε πρὸς αὐτοὺς Ὑμεῖς ἐπίστασθε 28
ὥς ἀθέμιτόν ἐστιν ἀνδρὶ Ἰουδαίῳ κολλᾶσθαι ἢ προσέρχε-
σθαι ἄλλοφυλῳ· καὶ μοι ὁ θεὸς ἔδειξεν μηδένα κοινὸν ἢ
ἀκάθαρτον λέγειν ἄνθρωπον· διὸ καὶ ἀναντιρῆτως ἦλθον 29
μεταπεμφθεῖς. πυνθάνομαι οὖν τίνι λόγῳ μετεπέμψασθέ
με. καὶ ὁ Κορνήλιος ἔφη Ἀπὸ τετάρτης ἡμέρας μέχρι 30
ταύτης τῆς ὥρας ἤμην τὴν ἐνάτην προσευχόμενος ἐν τῷ
οἴκῳ μου, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἔστη ἐνώπιόν μου ἐν ἐσθῇτι λαμ-
πρᾷ καὶ φησι Κορνήλιε, εἰσηκούσθη σου ἡ προσευχή καὶ 31
αἱ ἐλεημοσύναι σου ἐμνήσθησαν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ· πέμψον 32
οὖν εἰς Ἰόππην καὶ μετακάλεσαι Σίμωνα ὃς ἐπικαλεῖται
Πέτρος· οὗτος ξενίζεται ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος βυρσέως παρὰ
θάλασσαν. ἐξαυτῆς οὖν ἔπεμψα πρὸς σέ, σύ τε καλῶς 33
ἐποίησας παραγενόμενος. νῦν οὖν πάντες ἡμεῖς ἐνώπιον
τοῦ θεοῦ πάρεσμεν ἀκοῦσαι πάντα τὰ προστεταγμένα
σοι ὑπὸ τοῦ κυρίου. ἀνοίξας δὲ Πέτρος τὸ στόμα εἶπεν 34
Ἐπ' ἀληθείας καταλαμβάνομαι ὅτι οὐκ ἔστιν προσωπο-
λήμπτης ὁ θεός, ἀλλ' ἐν παντὶ ἔθνει ὁ φοβούμενος αὐ- 35
τὸν καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην δεκτὸς αὐτῷ ἐστίν. τὸν 36
λόγον ἁπécτειλεν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ εὐαγγελιζόμενος
εἰρήνην διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ· οὗτός ἐστιν πάντων κύριος.
ὑμεῖς οἴδατε τὸ γεγόμενον ῥῆμα καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, 37

ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας μετὰ τὸ βάπτισμα ὁ ἐκήρυ-
 38 ξεν Ἰωάννης, Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρέθ, ὡς ἔχρισεν αὐτὸν
 ὁ θεὸς πνεύματι ἀγίῳ καὶ δυνάμει, ὃς διήλθεν ἐν ἐργεσὶν
 καὶ ἰώμενος πάντας τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ τοῦ
 39 διαβόλου, ὅτι ὁ θεὸς ἦν μετ' αὐτοῦ· καὶ ἡμεῖς μάρτυρες
 πάντων ὧν ἐποίησεν ἐν τε τῇ χώρᾳ τῶν Ἰουδαίων καὶ
 Ἱερουσαλὴμ· ὃν καὶ ἀνεῖλαν κρεμάσαντες ἐπὶ ζύλῳ.
 40 τοῦτον ὁ θεὸς ἤγειρεν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ καὶ ἔδωκεν αὐτὸν
 41 ἐμφανῆ γενέσθαι, οὐ παντὶ τῷ λαῷ ἀλλὰ μάρτυσι τοῖς
 προκεχειροτονημένοις ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἡμῖν, οἵτινες συνεφέ-
 γομεν καὶ συνεπίομεν αὐτῷ μετὰ τὸ ἀναστῆναι αὐτὸν ἐκ
 42 νεκρῶν· καὶ παρήγγειλεν ἡμῖν κηρύττειν τῷ λαῷ καὶ δια-
 μαρτύρασθαι ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ὠρισμένος ὑπὸ τοῦ θεοῦ
 43 κριτὴς ζώντων καὶ νεκρῶν. τούτῳ πάντες οἱ προφῆται
 μαρτυροῦσιν, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν λαβεῖν διὰ τοῦ ὀνόματος
 44 αὐτοῦ πάντα τὸν πιστεύοντα εἰς αὐτόν.

Ἐτι
 λαλοῦντος τοῦ Πέτρου τὰ ῥήματα ταῦτα ἐπέπεσε τὸ πνεῦμα
 45 τὸ ἅγιον ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας τὸν λόγον. καὶ
 ἐξέστησαν οἱ ἐκ περιτομῆς πιστοὶ ὅτι συνήλθαν τῷ Πέτρῳ,
 ὅτι καὶ ἐπὶ τὰ ἔθνη ἡ δωρεὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἀγίου ἐκκέ-
 46 χυται· ἡκούον γὰρ αὐτῶν λαλούντων γλώσσαις καὶ μεγα-
 47 λυνόντων τὸν θεόν. τότε ἀπεκρίθη Πέτρος· Μήτι τὸ ὕδωρ
 δύναται κωλῦσαί τις τοῦ μὴ βαπτισθῆναι τούτους οἵτινες
 48 τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔλαβον ὡς καὶ ἡμεῖς; προσέταξεν
 δὲ αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ βαπτισθῆναι.
 τότε ἠρώτησαν αὐτὸν ἐπιμεῖναι ἡμέρας τινάς.

1 Ἦκουσαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ οἱ ὄντες κατὰ
 τὴν Ἰουδαίαν ὅτι καὶ τὰ ἔθνη ἐδέξαντο τὸν λόγον τοῦ θεοῦ.
 2 Ὅτε δὲ ἀνέβη Πέτρος εἰς Ἱερουσαλὴμ, διεκρίνοντο πρὸς
 3 αὐτὸν οἱ ἐκ περιτομῆς λέγοντες ὅτι Ἐισήλθεν πρὸς ἄνδρας
 4 ἀκροβυστίαν ἔχοντας καὶ συνέφαγεν αὐτοῖς. ἀρξάμενος
 5 δὲ Πέτρος ἐξετίθετο αὐτοῖς καθεξῆς λέγων· Ἐγὼ ἡμην ἐν
 πόλει Ἰόππῃ προσευχόμενος καὶ εἶδον ἐν ἐκστάσει ὄραμα,

καταβαῖνον σκεύός τι ὡς ὀθόνην μεγάλην τέσσαρσιν ἀρχαῖς
καθιεμένην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἦλθεν ἄχρι ἐμοῦ· εἰς ἣν 6
ἀτενίσας κατενόουν καὶ εἶδον τὰ τετράποδα τῆς γῆς καὶ
τὰ θηρία καὶ τὰ ἑρπετὰ καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ· ἤκουσα 7
δὲ καὶ φωνῆς λεγούσης μοι Ἀναστάς, Πέτρε, θύσον καὶ
φάγε. εἶπον δέ Μηδαμῶς, κύριε, ὅτι κοινὸν ἡ ἀκάθαρτον 8
οὐδέποτε εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου. ἀπεκρίθη δὲ ἑκ δευ- 9
τέρου φωνῇ ἑκ τοῦ οὐρανοῦ Ὁ θεὸς ἐκαθάρισεν σὺ μὴ
κοίνου. τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς, καὶ ἀνеспάσθη πάλιν 10
ἅπαντα εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ ἰδοὺ ἐξαυτῆς τρεῖς ἄνδρες 11
ἐπέστησαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἐν ᾗ ἤμεν, ἀπεσταλμένοι ἀπὸ
Καισαρίας πρὸς με. εἶπεν δὲ τὸ πνεῦμά μοι συνελθεῖν 12
αὐτοῖς μηδὲν διακρίναντα. ἦλθον δὲ σὺν ἐμοὶ καὶ οἱ ἐξ
ἀδελφοὶ οὗτοι, καὶ εἰσῆλθομεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρός.
ἀπήγγειλεν δὲ ἡμῖν πῶς εἶδεν τὸν ἄγγελον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ 13
σταθέντα καὶ εἰπόντα Ἀπόστείλον εἰς Ἰόππην καὶ μετά-
πεμψαι Σίμωνα τὸν ἐπικαλούμενον Πέτρον, ὃς λαλήσει 14
ῥήματα πρὸς σέ ἐν οἷς σωθήσῃ σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου.
ἐν δὲ τῷ ἄρξασθαί με λαλεῖν ἐπέπεσεν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον 15
ἐπ' αὐτοὺς ὥσπερ καὶ ἐφ' ἡμᾶς ἐν ἀρχῇ. ἐμνήσθη δὲ τοῦ 16
ῥήματος τοῦ κυρίου ὡς ἔλεγεν Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν
ὑδατι ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν πνεύματι ἁγίῳ. εἰ οὖν 17
τὴν ἴσην δωρεὰν ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς ὡς καὶ ἡμῖν πιστεύ-
σασιν ἐπὶ τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ἐγὼ τίς ἤμην δυνατὸς
κωλύσαι τὸν θεόν; ἀκούσαντες δὲ ταῦτα ἡσύχασαν καὶ 18
ἐδόξασαν τὸν θεὸν λέγοντες Ἄρα καὶ τοῖς ἔθνεσιν ὁ θεὸς
τὴν μετάνοιαν εἰς ζωὴν ἔδωκεν.

Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες ἀπὸ τῆς θλίψεως τῆς γενομέ- 19
νης ἐπὶ Στεφάνῳ διῆλθον ἕως Φοινίκης καὶ Κύπρου καὶ
Ἀντιοχείας, μηδενὶ λαλοῦντες τὸν λόγον εἰ μὴ μόνον Ἰου-
δαίοις. Ἦσαν δὲ τινες ἐξ αὐτῶν ἄνδρες Κύπριοι καὶ 20
Κυρηναῖοι, οἵτινες ἐλθόντες εἰς Ἀντιόχειαν ἐλάλουν καὶ

πρὸς τοὺς Ἑλληνιστάς, εὐαγγελιζόμενοι τὸν κύριον Ἰησοῦν.
 21 καὶ ἦν χεὶρ Κυρίου μετ' αὐτῶν, πολὺς τε ἀριθμὸς ὁ πιστεύ-
 22 σας ἐπέστρεψεν ἐπὶ τὸν κύριον. Ἰκούσθη δὲ ὁ λόγος εἰς
 τὰ ὦτα τῆς ἐκκλησίας τῆς οὔσης ἐν Ἱερουσαλὴμ περὶ
 23 αὐτῶν, καὶ ἐξαπέστειλαν Βαρνάβαν ἕως Ἀντιοχείας· ὃς
 παραγενόμενος καὶ ἰδὼν τὴν χάριν τὴν τοῦ θεοῦ ἐχάρη
 καὶ παρεκάλει πάντας τῇ προθέσει τῆς καρδίας προσμένειν
 24 [ἐν] τῷ κυρίῳ, ὅτι ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ πλήρης πνεύμα-
 τος ἁγίου καὶ πίστεως. καὶ προσετέθη ὄχλος ἱκανὸς τῷ
 25 κυρίῳ. ἐξῆλθεν δὲ εἰς Ταρσὸν ἀναζητῆσαι Σαῦλον, καὶ
 26 εὗρὼν ἤγαγεν εἰς Ἀντιόχειαν. ἐγένετο δὲ αὐτοῖς καὶ ἐνι-
 αὐτὸν ὄλον συναχθῆναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ διδάξαι ὄχλον
 ἱκανόν, χρηματίζειν τε πρῶτως ἐν Ἀντιοχείᾳ τοὺς μαθητάς
 Χριστιανούς.

27 ΕΝ ΤΑΥΤΑΙΣ ΔΕ ΤΑΙΣ ΗΜΕΡΑΙΣ κατήλθον ἀπὸ
 28 Ἱεροσολύμων προφῆται εἰς Ἀντιόχειαν· ἀναστὰς δὲ εἰς ἐξ
 αὐτῶν ὀνόματι Ἀγαθος ἑσήμαινεν διὰ τοῦ πνεύματος λιμὸν
 μεγάλην μέλλειν ἔσσεσθαι ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην· ἥτις
 29 ἐγένετο ἐπὶ Κλαυδίου. τῶν δὲ μαθητῶν καθὼς εὐπορεῖτό τις
 ὥρισαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμψαι τοῖς κατοικοῦσιν
 30 ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἀδελφοῖς· ὁ καὶ ἐποίησαν ἀποστείλαντες
 πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους διὰ χειρὸς Βαρνάβα καὶ Σαῦλου.

1 Κατ' ἐκείνον δὲ τὸν καιρὸν ἐπέβαλεν Ἡρώδης ὁ βασι-
 λεὺς τὰς χεῖρας κακῶσαι τινὰς τῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλη-
 2 σίας. ἀνείλεν δὲ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου μαχαίρῃ.
 3 ἰδὼν δὲ ὅτι ἀρεστόν ἐστιν τοῖς Ἰουδαίοις προσέθετο συλ-
 λαβεῖν καὶ Πέτρον, (ἦσαν δὲ ἡμέραι τῶν ἀζύμων,)
 4 ὃν καὶ πιάσας ἔθετο εἰς φυλακὴν, παραδούς τέσσαρσιν
 τετραθίοις στρατιωτῶν φυλάσσειν αὐτόν, βουλόμενος μετὰ
 5 τὸ πάσχα ἀναγαγεῖν αὐτὸν τῷ λαῷ. ὁ μὲν οὖν Πέτρος

ἔτρεφετο ἐν τῇ φυλακῇ· προσευχὴ δὲ ἦν ἐκτενωῶς γινομένη
 ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν θεὸν περὶ αὐτοῦ. Ὅτε δὲ 6
 ἤμελλεν ᾠροῦσθαι αὐτὸν ὁ Ἑρῳδῆς, τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἦν
 ὁ Πέτρος κοιμώμενος μεταξὺ δύο στρατιωτῶν δεδεμένος
 ἀλύσειν δυσίν, φύλακές τε πρὸ τῆς θύρας ἐτήρουν τὴν
 φυλακὴν. καὶ ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη, καὶ φῶς ἔλαμ- 7
 ψεν ἐν τῷ οἰκήματι· πατάξας δὲ τὴν πλευρὰν τοῦ Πέτρου
 ἤγειρεν αὐτὸν λέγων Ἀνάστα ἐν τάχει· καὶ ἐξέπεσαν
 αὐτοῦ αἱ ἀλύσεις ἐκ τῶν χειρῶν. εἶπεν δὲ ὁ ἄγγελος 8
 πρὸς αὐτόν Ζῶσαι καὶ ὑπόδησαι τὰ σανδάλιά σου· ἐποί-
 ησεν δὲ οὕτως. καὶ λέγει αὐτῷ Περιβαλοῦ τὸ ἱμάτιόν σου
 καὶ ἀκολούθει μοι· καὶ ἐξελθὼν ἠκολούθει, καὶ οὐκ ᾔδει 9
 ὅτι ἀληθὲς ἐστὶν τὸ γινόμενον διὰ τοῦ ἀγγέλου, ἐδόκει δὲ
 ὄραμα βλέπειν. διελθόντες δὲ πρώτην φυλακὴν καὶ δευτέ- 10
 ραν ἦλθαν ἐπὶ τὴν πύλην τὴν σιδηρὰν τὴν φέρουσιν εἰς
 τὴν πόλιν, ἣτις αὐτομάτῃ ἠνοίγη αὐτοῖς, καὶ ἐξελθόντες
 προῆλθον ῥύμην μίαν, καὶ εὐθέως ἀπέστη ὁ ἄγγελος
 ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ὁ Πέτρος ἐν ἑαυτῷ γενόμενος εἶπεν Νῦν 11
 οἶδα ἀληθῶς ὅτι ἐξαπέστειλεν ὁ κύριος τὸν ἄγγελον αὐ-
 τοῦ καὶ ἐξείλατό με ἐκ χειρὸς Ἑρῳδοῦ καὶ πάσης τῆς
 προσδοκίας τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων. συνιδὼν τε ἦλθεν ἐπὶ 12
 τὴν οἰκίαν τῆς Μαρίας τῆς μητρὸς Ἰωάννου τοῦ ἐπικαλουμένου
 Μάρκου, οὗ ἦσαν ἱκανοὶ συνηθροισμένοι καὶ προσευχόμενοι.
 κρούσαντος δὲ αὐτοῦ τὴν θύραν τοῦ πυλῶνος ᾠροῦσθαι 13
 παιδίσκη ὑπακοῦσαι ὀνόματι Ῥόδῃ, καὶ ἐπιγνοῦσα τὴν 14
 φωνὴν τοῦ Πέτρου ἀπὸ τῆς χαρᾶς οὐκ ᾔνοιξεν τὸν πυλῶνα,
 εἰσδραμοῦσα δὲ ἀπήγγειλεν ἐστάναι τὸν Πέτρον πρὸ τοῦ
 πυλῶνος. οἱ δὲ πρὸς αὐτὴν εἶπαν Μαίνη. ἡ δὲ δμοσχυρί- 15
 ζετο οὕτως ἔχειν. οἱ δὲ ἔλεγον Ὁ ἄγγελός ἐστιν αὐτοῦ.
 ὁ δὲ Πέτρος ἐπέμενε κρούων· ἀνοίξαντες δὲ εἶδαν αὐτὸν καὶ 16
 ἐξέστησαν. κατασείσας δὲ αὐτοῖς τῇ χειρὶ σιγᾶν διηγῇ- 17
 σατο αὐτοῖς πῶς ὁ κύριος αὐτὸν ἐξήγαγεν ἐκ τῆς φυλακῆς,
 εἶπέν τε Ἀπαγγεῖλατε Ἰακώβῳ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ταῦτα.

6 προαγαγεῖν

11 Κύριος

13 προῆλθε

15 εἶπαν

18 καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἕτερον τόπον. Γενομένης δὲ ἡμέ-
 ρας ἦν τάραχος οὐκ ὀλίγος ἐν τοῖς στρατιώταις, τί ἄρα ὁ
 19 Πέτρος ἐγένετο. Ἡρώδης δὲ ἐπιζητήσας αὐτὸν καὶ μὴ εὐρὼν
 ἀνακρίνας τοὺς φύλακας ἐκέλευσεν ἀπαχθῆναι, καὶ κατελθὼν
 20 ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς Καισαρίαν διέτριβεν. Ἦν
 δὲ θυμομαχῶν Τυρίοις καὶ Σιδωνίοις· ὁμοθυμαδὸν δὲ πα-
 ρῆσαν πρὸς αὐτόν, καὶ πείσαντες Βλάστον τὸν ἐπὶ τοῦ
κοιτῶνος τοῦ βασιλέως ᾗτοῦντο εἰρήνην διὰ τὸ τρέφεσθαι
 21 αὐτῶν τὴν χώραν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς. τακτῇ δὲ ἡμέρᾳ
 [ὁ] Ἡρώδης ἐνδυσάμενος ἐσθῆτα βασιλικὴν καθίσας ἐπὶ
 22 τοῦ βήματος ἐδημηγόρει πρὸς αὐτούς· ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐπεφώνει
 23 Θεοῦ φωνὴ καὶ οὐκ ἀνθρώπου. παραχρῆμα δὲ ἐπάταξεν αὐ-
 τὸν ἄγγελος Κυρίου ἀνθ' ὧν οὐκ ἔδωκεν τὴν δόξαν τῷ θεῷ,
 24 καὶ γενόμενος σκωληκόβρωτος ἐξέψυξεν. Ὁ δὲ
 λόγος τοῦ κυρίου ἠὔξανε καὶ ἐπληθύνετο.
 25 Βαρνάβας δὲ καὶ Σαῦλος ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ
 πληρώσαντες τὴν διακονίαν, συναρπαλαβόντες Ἰωάννην τὸν
 ἐπικληθέντα Μάρκον.

1 Ἦσαν δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τὴν οὔσαν ἐκκλησίαν προ-
 φῆται καὶ διδάσκαλοι ὃ τε Βαρνάβας καὶ Συμεὼν ὁ καλού-
 μενος Νίγερ, καὶ Δούκιος ὁ Κυρηναῖος, Μαναὴν τε Ἡρώδου
 2 τοῦ τετραάρχου σύντροφος καὶ Σαῦλος. Λειτουργούντων
 δὲ αὐτῶν τῷ κυρίῳ καὶ νηστευόντων εἶπεν τὸ πνεῦμα τὸ
 ἅγιον Ἀφορίσατε δὴ μοι τὸν Βαρνάβαν καὶ Σαῦλον εἰς τὸ
 3 ἔργον ὃ προσκέκλημαι αὐτούς. τότε νηστεύσαντες καὶ προσ-
 ευξάμενοι καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπέλυσαν.
 4 Αὐτοὶ μὲν οὖν ἐκπεμφθέντες ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος
 κατήλθον εἰς Σελευκίαν, ἐκεῖθεν τε ἀπέπλευσαν εἰς Κύπρον,
 5 καὶ γενόμενοι ἐν Σαλαμῖνι κατήγγελλον τὸν λόγον τοῦ θε-
 οῦ ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῶν Ἰουδαίων· εἶχον δὲ καὶ Ἰωάν-
 6 νην ὑπηρέτην. Διελθόντες δὲ ὅλην τὴν νῆσον
 ἄχρι Πάφου εἶρον ἄνδρα τινὰ μάγον ψευδοπροφήτην Ἰου-

δαῖον ᾧ ὄνομα Βαριησοῦς, ὃς ἦν σὺν τῷ ἀνθυπάτῳ Σεργίῳ 7
 Παύλῳ, ἀνδρὶ συνετῷ. οὗτος προσκαλεσάμενος Βαρνάβαν
 καὶ Σαῦλον ἐπέζητησεν ἀκούσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. ἀν- 8
 θίστατο δὲ αὐτοῖς Ἑλύμας ὁ μάγος, οὕτως γὰρ μεθερμη-
 νεύεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ζητῶν διαστρέψαι τὸν ἀνθύπατον
 ἀπὸ τῆς πίστεως. Σαῦλος δέ, ὁ καὶ Παῦλος, πλησθεὶς 9
 πνεύματος ἁγίου ἀτενίσας εἰς αὐτὸν εἶπεν Ὁ πλήρης παν- 10
 τὸς δόλου καὶ πάσης ῥαδιουργίας, υἱὲ διαβόλου, ἐχθρὲ
 πάσης δικαιοσύνης, οὐ παύσῃ διαστρέφων τὰς ὁδοὺς τοῦ
 κυρίου· τὰς εὔθειας; καὶ νῦν ἰδοὺ χεὶρ Κυρίου ἐπὶ σέ, καὶ 11
 ἔσῃ τυφλὸς μὴ βλέπων τὸν ἥλιον ἄχρι καιροῦ. παρα-
 χρήμα δὲ ἔπεσεν ἐπ' αὐτὸν ἄχλυσ καὶ σκότος, καὶ περιάγων
 ἐζήτει χειραγωγούς. τότε ἰδὼν ὁ ἀνθύπατος τὸ γεγονὸς ἐπί- 12
 στευσεν ἐκπληττόμενος ἐπὶ τῇ διδαχῇ τοῦ κυρίου.

Ἀναχθέντες δὲ ἀπὸ τῆς Πάφου οἱ περὶ Παῦλον ἦλθον 13
 εἰς Πέργην τῆς Παμφυλίας. Ἰωάννης δὲ ἀποχωρήσας
 ἀπ' αὐτῶν ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. Αὐτοὶ δὲ διελ- 14
 θόντες ἀπὸ τῆς Πέργης παρεγένοντο εἰς Ἀντιόχειαν τὴν
 Πισιδίαν, καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν συναγωγὴν τῇ ἡμέρᾳ τῶν
 σαββάτων ἐκάθισαν. μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ νόμου 15
 καὶ τῶν προφητῶν ἀπέστειλαν οἱ ἀρχισυνάγωγοι πρὸς αὐ-
 τοὺς λέγοντες Ἄνδρες ἀδελφοί, εἴ τις ἔστιν ἐν ὑμῖν λόγος
 παρακλήσεως πρὸς τὸν λαόν, λέγετε. ἀναστὰς δὲ Παῦλος 16
 καὶ καταστείσας τῇ χειρὶ εἶπεν Ἄνδρες Ἰσραηλείται καὶ οἱ
 φοβούμενοι τὸν θεόν, ἀκούσατε. Ὁ θεὸς τοῦ λαοῦ τούτου 17
 Ἰσραὴλ ἐξελέξατο τοὺς πατέρας ἡμῶν, καὶ τὸν λαὸν ὕψωσεν
 ἐν τῇ παροικίᾳ ἐν γῇ Αἰγύπτου, καὶ μετὰ Βραχίονος
 ὕψηλοῦ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐξ αὐτῆς, καί, ὡς τεσσερακον- 18
 ταετῇ χρόνον ἐτροποφόρησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ,
 καθελὼν ἔθνη ἑπτὰ ἐν γῇ Χαναὰν κατεκληρο- 19
 νόμησεν τὴν γῆν αὐτῶν ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις καὶ πεντή- 20
 κοντα. καὶ μετὰ ταῦτα ἔδωκεν κριτὰς ἕως Σαμουὴλ προ-
 φῆτου. καὶ κεῖθεν ἡγήσαντο βασιλεῖα, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς 21

ὁ θεὸς τὸν Σαοὺλ υἱὸν Κεῖς, ἄνδρα ἐκ φυλῆς Βενιαμείν, ἔτη
 22 τεσσαεράκοντα· καὶ μεταστήσας αὐτὸν ἤγειρεν τὸν Δαυεὶδ
 αὐτοῖς εἰς βασιλέα, ᾧ καὶ εἶπεν μαρτυρήσας Εὐϋρον
 Δαγεῖδ τὸν τοῦ Ἰεσσαί, [ἄνδρα] κατὰ τὴν καρδίαν μου,
 23 ὃς ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου. τούτου ὁ θεὸς ἀπὸ
 τοῦ σπέρματος κατ' ἐπαγγελίαν ἤγαγεν τῷ Ἰσραὴλ σωτήρα
 24 Ἰησοῦν, προκηρύξαντος Ἰωάνου πρὸ προσώπου τῆς εἰσόδου
 25 αὐτοῦ βάπτισμα μετανοίας παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραὴλ. ὥς δὲ
 ἐπλήρου Ἰωάνης τὸν δρόμον, ἔλεγεν Τί ἐμὲ ὑπονοεῖτε
 «εἶναι; οὐκ ἔμιμ' ἐγώ· ἀλλ' ἰδοὺ ἔρχεται μετ' ἐμὲ οὗ οὐκ εἰμί
 26 ἄξιος τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν λῦσαι. Ἄνδρες ἀδελφοί, υἱοὶ
 γένους Ἀβραὰμ καὶ οἱ ἐν ὑμῖν φοβούμενοι τὸν θεόν, ἡμῖν
 27 ὁ ΛΟΓΟΣ τῆς σωτηρίας ταύτης ἔξαπεστάλη. οἱ γὰρ κατοικούν-
 τες ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν τοῦτον
 ἀγνοήσαντες καὶ τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν τὰς κατὰ πᾶν
 28 σάββατον ἀναγινωσκομένας κρίναντες ἐπλήρωσαν, καὶ
 μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου εὐρόντες ἠτήσαντο Πειλᾶτον
 29 ἀναιρεθῆναι αὐτόν· ὥς δὲ ἐτέλεσαν πάντα τὰ «περὶ αὐτοῦ
 γεγραμμένα», καθελόντες ἀπὸ τοῦ ξύλου ἔθηκαν εἰς μνη-
 30 μεῖον. ὁ δὲ θεὸς ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν· ὃς ὥφθη ἐπὶ
 31 ἡμέρας πλείους τοῖς συναναβᾶσιν αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας
 εἰς Ἱερουσαλὴμ, οἵτινες [νῦν] εἰσὶ μάρτυρες αὐτοῦ πρὸς τὸν
 32 λαόν. καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς εὐαγγελιζόμεθα τὴν πρὸς τοὺς
 33 πατέρας ἐπαγγελίαν γενομένην ὅτι ταύτην ὁ θεὸς ἐκπεπλή-
 ρωκεν τοῖς τέκνοις ἡμῶν ἀναστήσας Ἰησοῦν, ὥς καὶ ἐν τῷ
 ψαλμῷ γέγραπται τῷ δευτέρῳ Υἱός μου εἰς ἐγώ
 34 σήμερον γεγέννηκά σε. ὅτι δὲ ἀνέστησεν αὐτὸν ἐκ
 νεκρῶν μηκέτι μέλλοντα ὑποστρέφειν εἰς διαφθοράν, οὕ-
 τως εἶρηκεν ὅτι Δώσω ὑμῖν τὰ ὅσια Δαγεῖδ τὰ πιστά.
 35 διότι καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει Οὐ δώσεις τὸν ὅσιόν σου
 36 ἰδεῖν διαφθοράν· Δαγεῖδ μὲν γὰρ ἰδία γενεὰ ὑπηρετή-
 σας τῇ τοῦ θεοῦ βουλῇ ἐκοιμήθη καὶ προστετέθη πρὸς
 37 τοὺς πατέρας αὐτοῦ καὶ εἶδεν διαφθοράν, ὃν δὲ ὁ θεὸς

ἡγείρεν οὐκ εἶδεν διαφθοράν. Γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν, 38
 ἄνδρες ἀδελφοί, ὅτι διὰ τούτου ὑμῖν ἄφεσις ἁμαρτιῶν καταγ-
 γέλλεται, καὶ ἀπὸ πάντων ὧν οὐκ ἠδυνήθητε ἐν νόμῳ 39
 Μωυσέως δικαιωθῆναι ἐν τούτῳ πᾶς ὁ πιστεύων δικαιούται.
 βλέπετε οὖν μὴ ἐπέλθῃ τὸ εἰρημένον ἐν τοῖς προφήταις 40

Ἴδετε, οἱ καταφρονηταί, καὶ θαυμάσατε καὶ ἀφα- 41
 νίσθητε,

ὅτι ἔργον ἐργάζομαι ἐγὼ ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν,
 ἔργον ὃ οὐ μὴ πιστεύσχητε ἐάν τις ἐκδιηγῇται
 ὑμῖν.

Ἐξιώντων δὲ αὐτῶν παρεκάλουν εἰς τὸ μεταξὺ σάββατον 42
 λαληθῆναι αὐτοῖς τὰ ῥήματα ταῦτα. Ἀνυψώσης δὲ τῆς 43
 συναγωγῆς ἠκολούθησαν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν
 σεβομένων προσηλύτων τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβᾳ, οἵτινες
 προσλαλοῦντες αὐτοῖς ἔπειθον αὐτοὺς προσμένειν τῇ χάριτι
 τοῦ θεοῦ.

Τῷ δὲ ἔρχομένῳ σαββάτῳ σχε- 44
 δὸν πᾶσα ἡ πόλις συνήχθη ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ.
 ἰδόντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι τοὺς ὄχλους ἐπλήσθησαν ζήλου καὶ 45
 ἀντέλεγον τοῖς ὑπὸ Παύλου λαλουμένοις βλασφημοῦντες.
 παρρησιασάμενοί τε ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας εἶπαν 46
 Ὑμῖν ἦν ἀναγκαῖον πρῶτον λαληθῆναι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ.
 ἔπειδὴ ἀπωθείσθε αὐτὸν καὶ οὐκ ἀξίους κρίνετε ἑαυτοὺς
 τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη. οὕτω γὰρ 47
 ἐντέταλται ὑμῖν ὁ κύριος

Τέθεικά σε εἰς φῶς ἐθνῶν

τοῦ εἶναι σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.
 ἀκούοντα δὲ τὰ ἔθνη ἔχαιρον καὶ ἐδόξαζον τὸν λόγον τοῦ 48
 θεοῦ, καὶ ἐπίστευσαν ὅσοι ἦσαν τεταγμένοι εἰς ζωὴν
 αἰώνιον. διεφέρετο δὲ ὁ λόγος τοῦ κυρίου δι' ὅλης τῆς 49
 χώρας. οἱ δὲ Ἰουδαῖοι παρώτρυναν τὰς σεβομένας γυναῖ- 50
 κας τὰς εὐσχήμονας καὶ τοὺς πρῶτους τῆς πόλεως καὶ
 ἐπήγειραν διωγμὸν ἐπὶ τὸν Παῦλον καὶ Βαρνάβαν, καὶ
 ἐξέβαλον αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ὀρίων αὐτῶν. οἱ δὲ ἐκτιναξάμε- 51

νοι τὸν κοινορτὸν τῶν ποδῶν ἐπ' αὐτοὺς ἦλθον εἰς Ἰκόνιον,
 52 ὅς τε μαθηταὶ ἐπληροῦντο χαρᾶς καὶ πνεύματος ἁγίου.
 1 Ἐγένετο δὲ ἐν Ἰκονίῳ κατὰ τὸ αὐτὸ εἰσελθεῖν αὐτοὺς
 εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων καὶ λαλῆσαι οὕτως ὥστε
 2 πιστεῦσαι Ἰουδαίων τε καὶ Ἑλλήνων πολὺ πλῆθος. οἱ δὲ
 ἀπειθήσαντες Ἰουδαῖοι ἐπήγειραν καὶ ἐκάκωσαν τὰς ψυχὰς
 3 τῶν ἐθνῶν κατὰ τῶν ἀδελφῶν. ἱκανὸν μὲν οὖν χρόνον
 διέτριψαν παρρησιαζόμενοι ἐπὶ τῷ κυρίῳ τῷ μαρτυροῦντι
 τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, διδόντι σημεῖα καὶ τέρατα
 4 γίνεσθαι διὰ τῶν χειρῶν αὐτῶν. ἐσχίσθη δὲ τὸ πλῆθος
 τῆς πόλεως, καὶ οἱ μὲν ἦσαν σὺν τοῖς Ἰουδαίοις οἱ δὲ σὺν
 5 τοῖς ἀποστόλοις. ὥς δὲ ἐγένετο ὁρμὴ τῶν ἐθνῶν τε καὶ
 Ἰουδαίων σὺν τοῖς ἄρχουσιν αὐτῶν ὑβρίσαι καὶ λιθοβολῆ-
 6σαι αὐτούς, συνιδόντες κατέφυγον εἰς τὰς πόλεις τῆς Λυ-
 7καονίας Λύστραν καὶ Δέρβην καὶ τὴν περίχωρον, κακεῖ
 8 εὐαγγελιζόμενοι ἦσαν. Καί τις ἀνὴρ ἀδύνατος
 ἐν Λύστροις τοῖς ποσὶν ἐκάθητο, χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς
 9 αὐτοῦ, ὃς οὐδέποτε περιεπάτησεν. οὗτος ἤκουεν τοῦ Παύ-
 λου λαλοῦντος· ὃς ἀτενίσας αὐτῷ καὶ ἰδὼν ὅτι ἔχει πίστιν
 10 τοῦ σωθῆναι εἶπεν μεγάλη φωνῇ Ἀνάστηθι ἐπὶ τοὺς πό-
 11δας σου ὀρθός· καὶ ἤλατο καὶ περιεπάτει. οἱ τε ὄχλοι
 ἰδόντες ὃ ἐποίησεν Παῦλος ἐπήραν τὴν φωνὴν αὐτῶν Λυ-
 καονιστὶ λέγοντες Οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις κατέ-
 12βησαν πρὸς ἡμᾶς, ἐκάλουν τε τὸν Βαρνάβαν Δία, τὸν δὲ
 Παῦλον Ἑρμῆν ἐπειδὴ αὐτὸς ἦν ὁ ἡγούμενος τοῦ λόγου.
 13 ὃ τε ἱερεὺς τοῦ Διὸς τοῦ ὄντος πρὸ τῆς πόλεως ταύρους
 καὶ στέμματα ἐπὶ τοὺς πυλῶνας ἐνέγκας σὺν τοῖς ὄχλοις
 14 ἤθελεν θύειν. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀπόστολοι Βαρνάβας καὶ
 Παῦλος, διαρρήξαντες τὰ ἱμάτια ἑαυτῶν ἐξεπῆδησαν
 15 εἰς τὸν ὄχλον, κρίζοντες καὶ λέγοντες Ἄνδρες, τί ταῦτα
 ποιεῖτε; καὶ ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ἐσμέν ὑμῖν ἄνθρωποι, εὐαγγε-
 λιζόμενοι ὑμᾶς ἀπὸ τούτων τῶν ματαίων ἐπιστρέφειν ἐπὶ
 θεὸν ζῶντα ὃς ἐποίησεν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν

καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς· ὃς ἐν ταῖς 16
 παρῳχημέναις γενεαῖς εἶασεν πάντα τὰ ἔθνη πορεύεσθαι
 ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν· καίτοι οὐκ ἁμάρτυρον αὐτὸν ἀφῆκεν 17
 ἀγαθουργῶν, οὐρανόθεν ὑμῖν ὑετοὺς διδοὺς καὶ καιροὺς
 καρποφόρους, ἐμπιπλὼν τροφῆς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρ-
 δίας ὑμῶν. καὶ ταῦτα λέγοντες μόλις κατέπαυσαν τοὺς 18
 ὄχλους τοῦ μὴ θύειν αὐτοῖς. Ἐπῆλθαν δὲ ἀπὸ 19
 Ἀντιοχείας καὶ Ἰκονίου Ἰουδαῖοι, καὶ πείσαντες τοὺς ὄχλους
 καὶ λιθάσαντες τὸν Παῦλον ἔσυρον ἔξω τῆς πόλεως, νομί-
 ζοντες αὐτὸν τεθνηκέναι. κυκλωσάντων δὲ τῶν μαθητῶν 20
 αὐτὸν ἀναστὰς εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. καὶ τῇ ἐπαύριον
 ἐξῆλθεν σὺν τῷ Βαρνάβᾳ εἰς Δέρβην. εὐαγγελισάμενοί 21
 τε τὴν πόλιν ἐκείνην καὶ μαθητεύσαντες ἱκανοὺς ὑπέστρε-
 ψαν εἰς τὴν Λύστραν καὶ εἰς Ἰκόνιον καὶ [εἰς] Ἀντιόχειαν,
 ἐπιστηρίζοντες τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν, παρακαλοῦντες 22
 ἐμμένειν τῇ πίστει καὶ ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς
 εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. χειροτονήσαντες δὲ 23
 αὐτοῖς κατ' ἐκκλησίαν πρεσβυτέρους προσευξάμενοι μετὰ
 νηστειῶν παρέθεντο αὐτοὺς τῷ κυρίῳ εἰς ὃν πεπιστεύκει-
 σαν. καὶ διελθόντες τὴν Πισιδίαν ἦλθαν εἰς τὴν Παμ- 24
 φυλίαν, καὶ λαλήσαντες ἕν Πέργῃ τὸν λόγον κατέβησαν 25
 εἰς Ἀττάλιαν, κακεῖθεν ἀπέπλευσαν εἰς Ἀντιόχειαν, ὅθεν 26
 ἦσαν παραδεδομένοι τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ εἰς τὸ ἔργον ὃ
 ἐπλήρωσαν. Παραγενόμενοι δὲ καὶ συναγαγόντες τὴν 27
 ἐκκλησίαν ἀνήγγελλον ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς μετ' αὐτῶν
 καὶ ὅτι ἤνοιξεν τοῖς ἔθνεσιν θύραν πίστεως. διέτριβον δὲ 28
 χρόνον οὐκ ὀλίγον σὺν τοῖς μαθηταῖς.

ΚΑΙ ΤΙΝΕΣ ΚΑΤΕΛΘΟΝΤΕΣ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας 1
 ἐδίδασκον τοὺς ἀδελφοὺς ὅτι Ἐὰν μὴ περιτμηθῇτε τῷ
 ἔθει τῷ Μωυσέως, οὐ δύνασθε σωθῆναι. γενομένης δὲ 2

στάσεως καὶ ζητήσεως οὐκ ὀλίγης τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβᾳ πρὸς αὐτοὺς ἔταξαν ἀναβαίνειν Παῦλον καὶ Βαρνάβαν καὶ τινὰς ἄλλους ἐξ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀποστόλους καὶ πρεσβυτέρους εἰς Ἱερουσαλὴμ περὶ τοῦ ζητήματος
3 τούτου.

Οἱ μὲν οὖν προπεμφθέντες ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας διήρχοντο τὴν τε Φοινίκην καὶ Σαμαρίαν ἐκδιηγούμενοι τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐποίουν χαρὰν
4 μεγάλην πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς. παραγενόμενοι δὲ εἰς Ἱεροσόλυμα παρεδέχθησαν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, ἀνήγγειλάν τε ὅσα ὁ θεὸς
5 ἐποίησεν μετ' αὐτῶν. Ἐξανέστησαν δὲ τινες τῶν ἀπὸ τῆς αἰρέσεως τῶν Φαρισαίων πεπιστευκότες, λέγοντες ὅτι δεῖ περιτέμνειν αὐτοὺς· παραγγέλλειν τε τηρεῖν τὸν νόμον Μωυσέως.

6 Συνήχθησάν τε οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν
7 περὶ τοῦ λόγου· τούτου. Πολλῆς δὲ ζητήσεως γενομένης ἀναστὰς Πέτρος εἶπεν πρὸς αὐτοὺς· Ἄνδρες ἀδελφοί, ὑμεῖς ἐπίστασθε ὅτι ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων ἐν ὑμῖν ἐξελέξατο ὁ θεὸς διὰ τοῦ στόματός μου ἀκοῦσαι τὰ ἔθνη τὸν λόγον
8 τοῦ εὐαγγελίου καὶ πιστεῦσαι, καὶ ὁ καρδιογνώστης θεὸς ἐμαρτύρησεν αὐτοῖς δοὺς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καθὼς
9 καὶ ἡμῖν, καὶ οὐθὲν διέκρινεν μεταξὺ ἡμῶν τε καὶ αὐτῶν, τῇ πίστει καθάρισας τὰς καρδίας αὐτῶν. νῦν οὖν τί πειράζετε τὸν θεόν, ἐπιθεῖναι ζυγὸν ἐπὶ τὸν τράχηλον τῶν
10 μαθητῶν ὃν οὔτε οἱ πατέρες ἡμῶν οὔτε ἡμεῖς ἰσχύσαμεν βαστάσαι; ἀλλὰ διὰ τῆς χάριτος τοῦ κυρίου Ἰησοῦ πιστεύο-
11 μεν σωθῆναι καθ' ὃν τρόπον ἀκακίνοι. Ἐσίγησεν δὲ πᾶν τὸ πλήθος, καὶ ἤκουον Βαρνάβαν καὶ Παῦλον ἐξηγουμένων ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τοῖς ἔθνεσιν
12 δι' αὐτῶν. Μετὰ δὲ τὸ σιγῆσαι αὐτοὺς ἀπεκρίθη Ἰάκωβος
13 λέγων· Ἄνδρες ἀδελφοί, ἀκούσατέ μου. Συμεὼν ἐξηγήσατο καθὼς πρῶτον ὁ θεὸς ἐπεσκέψατο λαβεῖν ἐξ ἐθνῶν
14 λαὸν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. καὶ τούτῳ συμφωνοῦσιν οἱ λόγοι

τῶν προφητῶν, καθὼς γέγραπται

Μετὰ ταῦτα ἀναστρέψω

16

καὶ ἀνοικοδομήσω τὴν ἐκκλησίαν Δαγείδ τὴν πε-
πτωκυῖαν

καὶ τὰ κατεστραμμένα αὐτῆς ἀνοικοδομήσω

καὶ ἀνορθώσω αὐτήν,

ὥπως ἂν ἐκζητήσῃσιν οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώ- 17

πων τὸν κύριον,

καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐφ' οὗς ἐπικέκληται τὸ ὄνομα

μοῦ ἐπ' αὐτοῖς,

λέγει Κύριος ποιῶν ταῦτα γνωστὰ ἀπ' αἰῶνος. 18

διὸ ἐγὼ κρίνω μὴ παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἐπιστρέ- 19

φουσιν ἐπὶ τὸν θεόν, ἀλλὰ ἐπιστεῖλαι αὐτοῖς τοῦ ἀπέχεσθαι 20

τῶν ἀλισγημάτων τῶν εἰδώλων καὶ τῆς πορνείας καὶ πνικτοῦ

καὶ τοῦ αἵματος· Μωυσῆς γὰρ ἐκ γενεῶν ἀρχαίων κατὰ πόλιν 21

τοὺς κηρύσσοντας αὐτὸν ἔχει ἐν ταῖς συναγωγαῖς κατὰ πᾶν

σάββατον ἀναγινωσκόμενος.

Τότε ἔδοξε τοῖς 22

ἀποστόλοις καὶ τοῖς πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ

ἐκλεξαμένους ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πέμψαι εἰς Ἀντιόχειαν σὺν

τῷ Παύλῳ καὶ Βαρνάβᾳ, Ἰούδαν τὸν καλούμενον Βαρσαβ- 23

βᾶν καὶ Σίλαν, ἄνδρας ἡγουμένους ἐν τοῖς ἀδελφοῖς, γρά- 23

ψαντες διὰ χειρὸς αὐτῶν· Οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι

ἀδελφοὶ τοῖς κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ Συρίαν καὶ Κιλικίαν

ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ ἐθνῶν χαίρειν. Ἐπειδὴ ἠκούσαμεν ὅτι 24

τινὲς ἐξ ἡμῶν ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγοις ἀνασκευάζοντες τὰς

ψυχὰς ὑμῶν, οἷς οὐ διεστείλαμεθα, ἔδοξεν ἡμῖν γενομένοις 25

ὁμοθυμαδὸν ἑκλεξαμένοις ἄνδρας πέμψαι πρὸς ὑμᾶς σὺν

τοῖς ἀγαπητοῖς ἡμῶν Βαρνάβᾳ καὶ Παύλῳ, ἀνθρώποις 26

παραδεδωκόσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ

κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἀπεστάλκαμεν οὖν Ἰούδαν 27

καὶ Σίλαν, καὶ αὐτοὺς διὰ λόγου ἀπαγγέλλοντας τὰ αὐτά.

ἔδοξεν γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ καὶ ἡμῖν μηδὲν πλέον ἐπι- 28

τίθεσθαι ὑμῖν βάρος πλὴν τούτων τῶν ἐπάναγκες, ἀπέχεσθαι
 29 εἰδωλοθύτων καὶ αἵματος καὶ πνικτῶν καὶ πορνείας· ἐξ ὧν
 διατηροῦντες ἑαυτοὺς εὖ πράξετε. Ἐρρωσθε.

30 Οἱ μὲν οὖν ἀπολυθέντες κατήλθον εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ
 31 συναγαγόντες τὸ πλῆθος ἐπέδωκαν τὴν ἐπιστολὴν· ἀνα-
 32 γνόντες δὲ ἐχάρησαν ἐπὶ τῇ παρακλήσει. Ἰούδας τε καὶ
 Σίλας, καὶ αὐτοὶ προφήται ὄντες, διὰ λόγου πολλοῦ πα-
 33 ρεκάλεσαν τοὺς ἀδελφούς καὶ ἐπεστήριξαν· ποιήσαντες
 δὲ χρόνον ἀπελύθησαν μετ' εἰρήνης ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν
 35 πρὸς τοὺς ἀποστείλαντας αὐτούς. Παῦλος δὲ

καὶ Βαρνάβας διέτριβον ἐν Ἀντιοχείᾳ διδάσκοντες καὶ
 εὐαγγελιζόμενοι μετὰ καὶ ἐτέρων πολλῶν τὸν λόγον τοῦ
 κυρίου.

36 Μετὰ δέ τινες ἡμέρας εἶπεν πρὸς Βαρνάβαν Παῦλος
 Ἐπιστρέψαντες δὴ ἐπισκεψώμεθα τοὺς ἀδελφούς κατὰ πό-
 λιν πᾶσαν ἐν αἷς κατηγγείλαμεν τὸν λόγον τοῦ κυρίου, πῶς
 37 ἔχουσιν. Βαρνάβας δὲ ἐβούλετο συναπαραλαβεῖν καὶ τὸν
 38 Ἰωάννην τὸν καλούμενον Μάρκον· Παῦλος δὲ ἡξίου, τὸν ἀπο-
 στάντα ἀπ' αὐτῶν ἀπὸ Παμφυλίας καὶ μὴ συνελθόντα
 39 αὐτοῖς εἰς τὸ ἔργον, μὴ συναπαραλαμβάνειν τοῦτον. ἐγένετο
 δὲ παροξυσμός ὥστε ἀποχωρισθῆναι αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων,
 τὸν τε Βαρνάβαν παραλαβόντα τὸν Μάρκον ἐκπλεῦσαι εἰς
 40 Κύπρον. Παῦλος δὲ ἐπιλεξάμενος Σίλαν ἐξῆλθεν παρα-
 41 δοθεὶς τῇ χάριτι τοῦ κυρίου ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, διήρχετο
 δὲ τὴν Συρίαν καὶ [τὴν] Κιλικίαν ἐπιστηρίζων τὰς ἐκκλη-
 1 σίας.

Κατήντησεν δὲ καὶ εἰς Δέρβην καὶ εἰς
 Λύστραν. καὶ ἰδοὺ μαθητὴς τις ἦν ἐκεῖ ὀνόματι Τιμόθεος,
 2 υἱὸς γυναικὸς Ἰουδαίας πιστῆς πατρὸς δὲ Ἑλλήνος, ὃς
 ἐμαρτυρεῖτο ὑπὸ τῶν ἐν Λύστροις καὶ Ἰκονίῳ ἀδελφῶν·
 3 τοῦτον ἠθέλησεν ὁ Παῦλος σὺν αὐτῷ ἐξελεῖν, καὶ λαβὼν
 περιέτεμεν αὐτὸν διὰ τοὺς Ἰουδαίους τοὺς ὄντας ἐν τοῖς
 τόποις ἐκείνοις, ἥδεισαν γὰρ ᾗπαντες ὅτι Ἑλλήν ὁ

πατὴρ αὐτοῦ ὑπῆρχεν. Ὡς δὲ διεπορεύοντο τὰς πόλεις, 4
 παρεδίδουσιν αὐτοῖς φυλάσσειν τὰ δόγματα τὰ κεκριμένα
 ὑπὸ τῶν ἀποστόλων καὶ πρεσβυτέρων τῶν ἐν Ἱεροσολύ-
 μοις.

Αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι ἐστερεοῦντο τῇ 5
 πίστει καὶ ἐπερίσσευον τῷ ἀριθμῷ καθ' ἡμέραν.

Διῆλθον δὲ τὴν Φρυγίαν καὶ Γαλατικὴν χώραν, κωλυ- 6
 θέντες ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος λαλῆσαι τὸν λόγον ἐν τῇ
 Ἀσίᾳ, ἐλθόντες δὲ κατὰ τὴν Μυσίαν ἐπείραζον εἰς τὴν 7
 Βιθυνίαν πορευθῆναι καὶ οὐκ εἴασεν αὐτοὺς τὸ πνεῦμα
 Ἰησοῦ· παρελθόντες δὲ τὴν Μυσίαν κατέβησαν εἰς Τρωάδα. 8
 καὶ ὄραμα διὰ νυκτὸς τῷ Παύλῳ ὥφθη, ἀνὴρ Μακεδῶν 9
 τις ἦν ἐστὼς καὶ παρακαλῶν αὐτὸν καὶ λέγων Διαβὰς
 εἰς Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν. ὥς δὲ τὸ ὄραμα εἶδεν, 10
 εὐθέως ἐζητήσαμεν ἐξελθεῖν εἰς Μακεδονίαν, συνβιβάζοντες
 ὅτι προσκέκληται ἡμᾶς ὁ θεὸς εὐαγγελίσασθαι αὐτούς.

Ἀναχθέντες οὖν ἀπὸ Τρωάδος εὐθυδρομήσαμεν εἰς Σαμο- 11
 θράκην, τῇ δὲ ἐπιούσῃ εἰς Νέαν Πόλιν, κακείθεν εἰς Φιλίπ- 12
 πους, ἥτις ἐστὶν ἡ πρώτη τῆς μερίδος Μακεδονίας πόλις,
 κολωνία.

Ἡμεν δὲ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει δια-
 τρίβοντες ἡμέρας τινάς. τῇ τε ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐξήλ- 13
 θομεν ἔξω τῆς πύλης παρὰ ποταμὸν οὗ ἐνομίζομεν προσ-
 ευχὴν εἶναι, καὶ καθίσαντες ἐλαλοῦμεν ταῖς συνελθούσαις
 γυναξίν. καὶ τις γυνὴ ὀνόματι Λυδία, πορφυρόπωλις 14
 πόλεως Θυατείρων σεβομένη τὸν θεόν, ἤκουεν, ἧς ὁ κύ-
 ριος διήνοιξεν τὴν καρδίαν προσέχειν τοῖς λαλουμένοις ὑπὸ
 Παύλου. ὥς δὲ ἐβαπτίσθη καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς, παρεκάλε- 15
 σεν λέγουσα Εἰ κεκρίκατέ με πιστὴν τῷ κυρίῳ εἶναι,
 εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκόν μου μένετε· καὶ παρεβιάσατο
 ἡμᾶς.

Ἐγένετο δὲ πορευομένων ἡμῶν εἰς τὴν 16
 προσευχὴν ^{καὶ} παιδίσκη τινὰ ἔχουσιν πνεῦμα πύθωνα ὑπαν-
 τῆσαι ἡμῖν, ἥτις ἐργασίαν πολλὴν παρέιχεν τοῖς κυρίοις
 αὐτῆς μαντευομένη· αὕτη κατακολουθοῦσα [τῷ] Παύλῳ καὶ 17
 ἡμῖν ἔκραζεν λέγουσα Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι δούλοι τοῦ θεοῦ

τοῦ ὑψίστου εἰσὶν, οἵτινες καταγγέλλουσιν ὑμῖν ὁδὸν σωτη-
 18 ρίας. τοῦτο δὲ ἐποίει ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. διαπονηθεὶς
 δὲ Παῦλος καὶ ἐπιστρέψας τῷ πνεύματι εἶπεν Παρα-
 γέλλω σοι ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐξελθεῖν ἀπ' αὐτῆς·
 19 καὶ ἐξῆλθεν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ. Ἰδόντες δὲ οἱ κύριοι αὐτῆς ὅτι
 ἐξῆλθεν ἡ ἐλπίς τῆς ἐργασίας αὐτῶν ἐπιλαβόμενοι τὸν
 Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν εἴλκυσαν εἰς τὴν ἀγορὰν ἐπὶ τοὺς
 20 ἄρχοντας, καὶ προσαγαγόντες αὐτοὺς τοῖς στρατηγοῖς εἶπαν
 Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἐκταράσσουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν Ἰουδαῖοι
 21 ὑπάρχοντες, καὶ καταγγέλλουσιν ἔθνη ἃ οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν
 22 παραδέχεσθαι οὐδὲ ποιεῖν Ῥωμαίοις οὖσιν. καὶ συνεπέστη
 ὁ ὄχλος κατ' αὐτῶν, καὶ οἱ στρατηγοὶ περιρῆξαντες αὐτῶν
 23 τὰ ἱμάτια ἐκέλευον ῥαβδίζειν, Ἐπὶ πολλὰς δὲ ἐπιθέντες αὐτοῖς
 πληγὰς ἔβαλον εἰς φυλακὴν, παραγγείλαντες τῷ δεσμοφύ-
 24 λακι ἀσφαλῶς τηρεῖν αὐτούς· ὃς παραγγελίαν τοιαύτην
 λαβὼν ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐσωτέραν φυλακὴν καὶ τοὺς
 25 πόδας ἡσφαλίσατο αὐτῶν εἰς τὸ ξύλον. Κατὰ δὲ τὸ μεσο-
 νύκτιον Παῦλος καὶ Σίλας προσευχόμενοι ὕμνουν τὸν θεόν,
 26 ἐπηκροῶντο δὲ αὐτῶν οἱ δέσμοι· ἄφνω δὲ σεισμός ἐγένετο
 μέγας ὥστε σαλευθῆναι τὰ θεμέλια τοῦ δεσμοτηρίου, ἠνεώ-
 χθησαν δὲ [παραχρήμα] αἱ θύραι πᾶσαι, καὶ πάντων τὰ
 27 δεσμὰ ἀνέθη. ἔξυπνος δὲ γενόμενος ὁ δεσμοφύλαξ καὶ
 ἰδὼν ἀνεωγμένας τὰς θύρας τῆς φυλακῆς σπασάμενος τὴν
 μάχαιραν ἤμελλεν ἑαυτὸν ἀναιρεῖν, νομίζων ἐκπεφευγῆναι
 28 τοὺς δεσμίους. ἐφώνησεν δὲ Παῦλος μεγάλῃ φωνῇ λέγων
 Μηδὲν πράξης σεαυτῷ κακόν, ἅπαντες γάρ ἐσμεν ἐνθάδε.
 29 αἰτήσας δὲ φῶτα εἰσεπήδησεν, καὶ ἔντρομος γενόμενος προσ-
 30 ἔπεσεν τῷ Παύλῳ καὶ Σίλᾳ, καὶ προαγαγὼν αὐτοὺς ἔξω
 31 ἔφη Κύριοι, τί με δεῖ ποιεῖν ἵνα σωθῶ; οἱ δὲ εἶπαν
 Πίστευσον ἐπὶ τὸν κύριον Ἰησοῦν, καὶ σωθήσῃ σὺ καὶ
 32 ὁ οἶκός σου. καὶ ἐλάλησαν αὐτῷ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ σὺν
 33 πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ἐν
 ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς ἔλουσεν ἀπὸ τῶν πληγῶν, καὶ

ἐβαπτίσθη αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ ἅπαντες παραχρήμα, ἀναγα- 34
γών τε αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον παρέθηκεν τράπεζαν, καὶ ἡγαλ-
λιάσατο πανοικεῖ πεπιστευκῶς τῷ θεῷ. Ἡμέρας δὲ γενομέ- 35
νης ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς ῥαβδούχους λέγοντες
Ἀπόλυσον τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους. ἀπήγγειλεν δὲ ὁ δε- 36
σμοφύλαξ τοὺς λόγους πρὸς τὸν Παῦλον, ὅτι Ἀπέσταλ-
καν οἱ στρατηγοὶ ἵνα ἀπολυθῇτε· νῦν οὖν ἐξελθόντες πορεύ-
εσθε ἐν εἰρήνῃ. ὁ δὲ Παῦλος ἔφη πρὸς αὐτοὺς Δείραντες 37
ἡμᾶς δημοσίᾳ ἀκατακρίτους, ἀνθρώπους Ῥωμαίους ὑπάρ-
χοντας, ἔβαλαν εἰς φυλακὴν· καὶ νῦν λάθρα ἡμᾶς ἐκβάλ-
λουσιν; οὐ γάρ, ἀλλὰ ἐλθόντες αὐτοὶ ἡμᾶς ἐξαγαγέτωσαν.
ἀπήγγειλαν δὲ τοῖς στρατηγοῖς οἱ ῥαβδούχοι τὰ ῥήματα 38
ταῦτα· ἐφοβήθησαν δὲ ἀκούσαντες ὅτι Ῥωμαῖοί εἰσιν, καὶ 39
ἐλθόντες παρεκάλεσαν αὐτούς, καὶ ἐξαγαγόντες ἡρώτων
ἀπελθεῖν ἀπὸ τῆς πόλεως. ἐξελθόντες δὲ ἀπὸ τῆς φυλακῆς 40
εἰσήλθον πρὸς τὴν Λυδίαν, καὶ ἰδόντες παρεκάλεσαν τοὺς
ἀδελφοὺς καὶ ἐξῆλθαν.

Διοδεύσαντες δὲ τὴν Ἀμφίπολιν καὶ τὴν Ἀπολλωνίαν 1
ἦλθον εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπου ἦν συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων.
κατὰ δὲ τὸ εἰωθὸς τῷ Παύλῳ εἰσήλθεν πρὸς αὐτοὺς καὶ ἐπὶ 2
σάββατα τρία διελέξατο αὐτοῖς ἀπὸ τῶν γραφῶν, διανοί- 3
γων καὶ παρατιθέμενος ὅτι τὸν χριστὸν ἔδει παθεῖν καὶ
ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν, καὶ ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ χριστός, ὁ
Ἰησοῦς ὃν ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. καὶ τινες ἐξ αὐτῶν 4
ἐπείσθησαν καὶ προσεκληρώθησαν τῷ Παύλῳ καὶ [τῷ] Σίλα,
τῶν τε σεβομένων Ἑλλήνων πλήθος πολὺ γυναικῶν τε
τῶν πρώτων οὐκ ὀλίγαι. Ζηλώσαντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ 5
προσλαβόμενοι τῶν ἀγοραίων ἄνδρας τινὰς πονηροὺς καὶ
ὀχλοποιήσαντες ἐθορύβουν τὴν πόλιν, καὶ ἐπιστάντες τῇ
οἰκίᾳ Ἰάσονος ἐζήτουν αὐτοὺς προαγαγεῖν εἰς τὸν δῆμον·
μὴ εὐρόντες δὲ αὐτοὺς ἔσυρον Ἰάσωνα καὶ τινὰς ἀδελφοὺς 6
ἐπὶ τοὺς πολιτάρχας, βοῶντες ὅτι Οἱ τὴν οἰκουμένην
ἀναστατώσαντες οὗτοι καὶ ἐνθάδε πάρεισιν, οὓς ὑποδέ- 7

δεκται Ἰάσων· καὶ οὗτοι πάντες ἀπέναντι τῶν δογμάτων
 Καίσαρος πρᾶσσουσιν, βασιλέα ἕτερον λέγοντες εἶναι Ἰη-
 8 σοῦν. ἐτάραξαν δὲ τὸν ὄχλον καὶ τοὺς πολιτάρχας ἀκούον-
 9 τας ταῦτα, καὶ λαβόντες τὸ ἱκανὸν παρὰ τοῦ Ἰάσονος καὶ
 10 τῶν λοιπῶν ἀπέλυσαν αὐτούς. Οἱ δὲ ἀδελφοὶ

εὐθέως διὰ νυκτὸς ἐξέπεμψαν τὸν τε Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν
 εἰς Βέροϊαν, οἵτινες παραγενόμενοι εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν
 11 Ἰουδαίων ἀπῆρσαν· οὗτοι δὲ ἦσαν εὐγενέστεροι τῶν ἐν Θεσ-
 σαλονίῃ, οἵτινες ἐδέξαντο τὸν λόγον μετὰ πάσης προ-
 θυμίας, [τὸ] καθ' ἡμέραν ἀνακρίνοντας τὰς γραφὰς εἰ ἔχοι
 12 ταῦτα οὕτως. πολλοὶ μὲν οὖν ἐξ αὐτῶν ἐπίστευσαν, καὶ
 τῶν Ἑλληνίδων γυναικῶν τῶν εὐσχημόνων καὶ ἀνδρῶν
 13 οὐκ ὀλίγοι. Ὡς δὲ ἔγνωσαν οἱ ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης
 Ἰουδαῖοι ὅτι καὶ ἐν τῇ Βεροίᾳ κατηγγέλη ὑπὸ τοῦ Παύλου
 ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, ἦλθον κάκεῖ σαλεύοντες καὶ ταρασσόντες
 14 τοὺς ὄχλους. εὐθέως δὲ τότε τὸν Παῦλον ἐξαπέστειλαν οἱ
 ἀδελφοὶ πορεύεσθαι ἕως ἐπὶ τὴν θάλασσαν· ὑπέμεινάν τε
 15 ὃ τε Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος ἐκεῖ. οἱ δὲ καθιστάνοντες τὸν
 Παῦλον ἤγαγον ἕως Ἀθηνῶν, καὶ λαβόντες ἐντολὴν πρὸς
 τὸν Σίλαν καὶ τὸν Τιμόθεον ἵνα ὡς τάχιστα ἔλθωσιν πρὸς
 αὐτὸν ἐξήρσαν.

16 Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις ἐκδεχομένου αὐτοὺς τοῦ Παύλου,
 παρωξύνετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ θεωροῦντος κατείδω-
 17 λον οὖσαν τὴν πόλιν. διελέγετο μὲν οὖν ἐν τῇ συναγωγῇ
 τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς σεβομένοις καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ κατὰ
 18 πᾶσαν ἡμέραν πρὸς τοὺς παρατυγχάνοντας. τινὲς δὲ καὶ
 τῶν Ἐπικουρίων καὶ Στωικῶν φιλοσόφων συνέβαλλον
 αὐτῷ, καὶ τινες ἔλεγον· Τί ἂν θέλοι ὁ σπερμολόγος οὗτος
 λέγειν; οἱ δὲ Ξένων δαιμονίων δοκεῖ καταγγελεὺς εἶναι
 19 ὅτι τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν εὐηγγελίζετο. ἐπιλα-
 βόμενοι δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τὸν Ἀρειὸν Πάγον ἤγαγον, λέγοντες
 Δυνάμεθα γινῶναι τίς ἡ καινὴ αὕτη [ἡ] ὑπὸ σοῦ λαλουμένη
 20 διδαχὴ; ξενίζοντα γάρ τινα εἰσφέρεις εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν·

βουλόμεθα οὖν γνῶναι τίνα θέλει ταῦτα εἶναι. Ἀθηναῖοι 21
 δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημούντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον ἡν-
 καίρουں ἢ λέγειν τι ἢ ἀκούειν τι καινότερον. σταθεῖς δὲ 22
 Παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἔφη Ἄνδρες Ἀθη-
 ναῖοι, κατὰ πάντα ὥς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ·
 διερχόμενος γὰρ καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα ὑμῶν εὗρον 23
 καὶ βωμὸν ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο ΑΓΝΩΣΤΩ ΘΕΩ. ὁ οὖν
 ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, τοῦτο ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. ὁ 24
 θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ,
 οὗτος οὐρανοῦ καὶ γῆς ὑπάρχων κύριος οὐκ ἐν χειρο-
 ποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρωπίνων θερα- 25
 πεύεται προσδεόμενός τινος, αὐτὸς διδοῦς πᾶσι ζωὴν καὶ
 πνοὴν καὶ τὰ πάντα· ἐποίησέν τε ἐξ ἑνὸς πᾶν ἔθνος ἀν- 26
 θρώπων κατοικεῖν ἐπὶ παντὸς προσώπου τῆς γῆς, ὀρίσας
 προστεταγμένους καιροὺς καὶ τὰς ὁροθεσίας τῆς κατοικίας
 αὐτῶν, ζητεῖν τὸν θεὸν εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ 27
 εὗροιν, καὶ γε οὐ μακρὰν ἀπὸ ἑνὸς ἐκάστου ἡμῶν ὑπάρ-
 χοντα. ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν, ὥς 28
 καὶ τινες τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν εἰρήκασιν

Τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν.

γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ θεοῦ οὐκ ὀφείλομεν νομίζειν 29
 χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ ἢ λίθῳ, χαράγματι τέχνης καὶ ἐνθυμήσεως
 ἀνθρώπου, τὸ θεῖον εἶναι ὅμοιον. τοὺς μὲν οὖν χρόνους 30
 τῆς ἀγνοίας ὑπεριδὼν ὁ θεὸς τὰ νῦν ἀπαγγέλλει τοῖς ἀνθρώ-
 ποις πάντας πανταχοῦ μετανοεῖν, καθότι ἔστησεν ἡμέραν 31
 ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκογμένην ἐν δικαιοσύνῃ
 ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρισεν, πίστιν παρασχὼν πᾶσιν ἀναστήσας
 αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. ἀκούσαντες δὲ ἀνάστασιν νεκρῶν οἱ 32
 μὲν ἐχλεύαζον οἱ δὲ εἶπαν Ἀκουσόμεθά σου περὶ τούτου
 καὶ πάλιν. οὕτως ὁ Παῦλος ἐξῆλθεν ἐκ μέσου αὐτῶν· 33
 τινὲς δὲ ἄνδρες κολληθέντες αὐτῷ ἐπίστευσαν, ἐν οἷς καὶ 34
 Διονύσιος [ὁ] Ἀρεοπαγίτης καὶ γυνὴ ὀνόματι Δάμαρις καὶ
 ἕτεροι σὺν αὐτοῖς.

1 Μετὰ ταῦτα χωρισθεῖς ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἦλθεν εἰς Κό-
 2 ρινθον. καὶ εὗρὼν τινα Ἰουδαῖον ὀνόματι Ἀκύλαν, Ποντι-
 κὸν τῷ γένει, προσφάτως ἐληλυθότα ἀπὸ τῆς Ἰταλίας καὶ
 Πρίσκιλλαν γυναῖκα αὐτοῦ διὰ τὸ διατεταχέναι Κλαύδιον
 3 χωρίζεσθαι πάντας τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τῆς Ῥώμης, προσ-
 ἦλθεν αὐτοῖς, καὶ διὰ τὸ ὁμότεχρον εἶναι ἔμενεν παρ' αὐ-
 4 τοῖς καὶ ἠργάζοντο, ἦσαν γὰρ σκηνοποιοὶ τῇ τέχνῃ.
 5 διελέγετο δὲ ἐν τῇ συναγωγῇ κατὰ πᾶν σάββατον, ἔπειθέν
 6 τε Ἰουδαίους καὶ Ἑλλήνας. Ὡς δὲ, κατήλθον
 ἀπὸ τῆς Μακεδονίας ὁ τε Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος, συνέχετο
 τῷ λόγῳ ὁ Παῦλος, διαμαρτυρόμενος τοῖς Ἰουδαίοις εἶναι
 7 τὸν χριστὸν Ἰησοῦν. ἀντιτασσομένων δὲ αὐτῶν καὶ βλα-
 σφημούντων ἐκτιναξάμενος τὰ ἱμάτια εἶπεν πρὸς αὐτούς
 8 Τὸ αἷμα ὑμῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ὑμῶν· καθαρὸς ἔγώ· ἀπὸ
 9 τοῦ νῦν εἰς τὰ ἔθνη πορεύσομαι. καὶ μεταβὰς ἐκείθεν
 ἦλθεν εἰς οἰκίαν τινὸς ὀνόματι Τιτίου Ἰούστου σεβομέ-
 10 νου τὸν θεόν, οὗ ἡ οἰκία ἦν συνομοροῦσα τῇ συναγωγῇ.
 11 Κρίσπος δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγός ἐπίστευσεν τῷ κυρίῳ σὺν
 ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τῶν Κορινθίων ἀκούοντες
 12 ἐπίστευον καὶ ἐβαπτίζοντο. Εἶπεν δὲ ὁ κύριος ἐν νυκτὶ
 δι' ὀράματος τῷ Παύλῳ Μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει καὶ μὴ
 13 σιωπήσης, διότι ἐγὼ εἰμι μετὰ σοῦ καὶ οὐδεὶς ἐπιθήσεται
 σοι τοῦ κακῶσαι σε, διότι λαὸς ἐστὶ μοι πολὺς ἐν τῇ πόλει
 14 ταύτῃ. Ἐκάθισεν δὲ ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας ἕξ διδάσκων ἐν
 αὐτοῖς τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. Γαλλίωνος δὲ ἀνθυ-
 15 πάτου ὄντος τῆς Ἀχαΐας κατεπέστησαν οἱ Ἰουδαῖοι ὁμοθυ-
 μαδὸν τῷ Παύλῳ καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸ βῆμα, λέγοντες
 ὅτι Παρὰ τὸν νόμον ἀναπαίθει οὗτος τοὺς ἀνθρώπους
 16 σέβεσθαι τὸν θεόν. μέλλοντος δὲ τοῦ Παύλου ἀνοίγειν
 τὸ στόμα εἶπεν ὁ Γαλλίων πρὸς τοὺς Ἰουδαίους Εἰ μὲν
 ἦν ἀδίκημά τι ἢ ῥαδιούργημα πονηρόν, ὧς Ἰουδαῖοι, κατὰ
 17 λόγον ἂν ἀνεσχόμην ὑμῶν· εἰ δὲ ζητήματά ἐστιν περὶ
 λόγου καὶ ὀνομάτων καὶ νόμου τοῦ καθ' ὑμᾶς, ὥψεσθε αὐτοί·

κριτῆς ἐγὼ τούτων οὐ βούλομαι εἶναι. καὶ ἀπήλασεν 16
αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ βήματος. ἐπιλαβόμενοι δὲ πάντες Σωσθέ- 17
νην τὸν ἀρχισυνάγωγον ἔτυπτον ἔμπροσθεν τοῦ βήματος·
καὶ οὐδὲν τούτων τῷ Γαλλίῳ ἔμελεν. Ὁ δὲ 18

Παῦλος ἔτι προσμείνας ἡμέρας ἱκανὰς τοῖς ἀδελφοῖς ἀπο-
ταξάμενος ἐξέπλει εἰς τὴν Συρίαν, καὶ σὺν αὐτῷ Πρίσκιλλα
καὶ Ἀκύλας, κειράμενος ἐν Κενχρεαῖς τὴν κεφαλὴν, εἶχεν
γὰρ εὐχήν. κατήντησαν δὲ εἰς Ἔφεσον, κακείνους κατέ- 19
λιπεν αὐτοῦ, αὐτὸς δὲ εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν διελέ-
ξατο τοῖς Ἰουδαίοις. ἐρωτῶντων δὲ αὐτῶν ἐπὶ πλείονα 20
χρόνον μέναι οὐκ ἐπένευσεν, ἀλλὰ ἀποταξάμενος καὶ εἰπὼν 21
Πάλιν ἀνακάμψω πρὸς ὑμᾶς τοῦ θεοῦ θέλοντος ἀνήχθη
ἀπὸ τῆς Ἐφέσου, καὶ κατελθὼν εἰς Καισαρίαν, ἀναβὰς 22
καὶ ἀσπασάμενος τὴν ἐκκλησίαν, κατέβη εἰς Ἀντιόχειαν,
καὶ ποιήσας χρόνον τινὰ ἐξῆλθεν, διερχόμενος καθεξῆς 23
τὴν Γαλατικὴν χώραν καὶ Φρυγίαν, στηρίζων πάντας τοὺς
μαθητάς.

Ἰουδαῖος δέ τις Ἀπολλῶς ὀνόματι, Ἀλεξανδρεὺς τῷ 24
γένει, ἀνὴρ λόγιος, κατήντησεν εἰς Ἔφεσον, δυνατὸς ὢν ἐν
ταῖς γραφαῖς. οὗτος ἦν κατηχημένος τὴν ὁδὸν τοῦ κυρίου, 25
καὶ ζέων τῷ πνεύματι ἐλάλει καὶ ἐδίδασκεν ἀκριβῶς τὰ περὶ
τοῦ Ἰησοῦ, ἐπιστάμενος μόνον τὸ βάπτισμα Ἰωάννου. οὗτός 26
τε ἤρξατο παρρησιάζεσθαι ἐν τῇ συναγωγῇ· ἀκούσαντες
δὲ αὐτοῦ Πρίσκιλλα καὶ Ἀκύλας προσελάβοντο αὐτὸν καὶ
ἀκριβέστερον αὐτῷ ἐξέθεντο τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ. βουλο- 27
μένου δὲ αὐτοῦ διελθεῖν εἰς τὴν Ἀχαίαν προτρεψάμενοι
οἱ ἀδελφοὶ ἔγραψαν τοῖς μαθηταῖς ἀποδέξασθαι αὐτόν·
ὃς παραγενόμενος συνεβάλετο πολὺ τοῖς πεπιστευκόσιν
διὰ τῆς χάριτος· εὐτόνως γὰρ τοῖς Ἰουδαίοις διακατηλέγ- 28
χετο δημοσίᾳ ἐπιδεικνὺς διὰ τῶν γραφῶν εἶναι τὸν χριστὸν
Ἰησοῦν. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν Ἀπολλῶ εἶναι 1

ἐν Κορίνθῳ Παῦλον διελθόντα τὰ ἀνωτερικὰ μέρη ἐλθεῖν
 2 εἰς Ἔφεσον καὶ εὐρεῖν τινὰς μαθητάς, εἶπέν τε πρὸς αὐτοὺς
 Εἰ πνεῦμα ἅγιον ἐλάβετε πιστεύσαντες; οἱ δὲ πρὸς αὐτόν
 3 Ἄλλ' οὐδ' εἰ πνεῦμα ἅγιον ἔστιν ἠκούσαμεν. Ἐἶπέν τε Ἐἰς
 τί οὖν ἐβαπτίσθητε; οἱ δὲ εἶπαν Εἰς τὸ Ἰωάνου βάπτισμα.
 4 εἶπεν δὲ Παῦλος Ἰωάνης ἐβάπτισεν βάπτισμα μετανοίας,
 τῷ λαῷ λέγων εἰς τὸν ἐρχόμενον μετ' αὐτὸν ἵνα πιστεύσω-
 5 σιν, τοῦτ' ἔστιν εἰς τὸν Ἰησοῦν. ἀκούσαντες δὲ ἐβαπτίσθη-
 6 σαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ· καὶ ἐπιθέτοιοι αὐτοῖς
 τοῦ Παύλου χεῖρας ἦλθε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτούς,
 7 ἐλάλουν τε γλώσσαις καὶ ἐπροφήτεον. ἦσαν δὲ οἱ πάντες
 8 ἄνδρες ὥσεὶ δώδεκα. Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν συ-
 ναγωγὴν ἐπαρρησιάζετο ἐπὶ μῆνας τρεῖς διαλεγόμενος καὶ
 9 πείθων περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ. ὥς δέ τινες ἐσκλη-
 ρύνοντο καὶ ἠπείθουν κακολογοῦντες τὴν ὁδὸν ἐνώπιον τοῦ
 πλήθους, ἀποστὰς ἀπ' αὐτῶν ἀφώρισεν τοὺς μαθητάς,
 10 καθ' ἡμέραν διαλεγόμενος ἐν τῇ σχολῇ Τυράννου. τοῦτο
 δὲ ἐγένετο ἐπὶ ἔτη δύο, ὥστε πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν
 Ἀσίαν ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ κυρίου, Ἰουδαίους τε καὶ
 11 Ἕλληνας. Δυνάμεις τε οὐ τὰς τυχοῦσας ὁ θεὸς
 12 ἐποίει διὰ τῶν χειρῶν Παύλου, ὥστε καὶ ἐπὶ τοὺς ἀσθενούν-
 τας ἀποφέρεσθαι ἀπὸ τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ σουδάρια ἢ σιμικίν-
 θια καὶ ἀπαλλάσσεσθαι ἀπ' αὐτῶν τὰς νόσους, τὰ τε πνεύ-
 13 ματα τὰ πονηρὰ ἐκπορεύεσθαι. Ἐπεχείρησαν δέ τινες καὶ
 τῶν περιερχομένων Ἰουδαίων ἐξορκιστῶν ὀνομάζειν ἐπὶ τοὺς
 ἔχοντας τὰ πνεύματα τὰ πονηρὰ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ
 λέγοντες Ὁρκίζω ὑμᾶς τὸν Ἰησοῦν ὃν Παῦλος κηρύσσει.
 14 ἦσαν δέ τινος Σκευᾶ Ἰουδαίου ἀρχιερέως ἐπτὰ υἱοὶ τοῦτο
 15 ποιοῦντες. ἀποκριθὲν δὲ τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν εἶπεν αὐ-
 τοῖς Τὸν [μέν] Ἰησοῦν γινώσκω καὶ τὸν Παῦλον ἐπίστα-
 16 μαι, ὑμεῖς δὲ τίνας ἐστέ; καὶ ἐφαλόμενος ὁ ἄνθρωπος

ἐπ' αὐτοὺς ἐν ᾧ ἦν τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν κατακυριεύσας ἀμφοτέρων ἴσχυσεν κατ' αὐτῶν, ὥστε γυμνοὺς καὶ τετραυματισμένους ἐκφυγεῖν ἐκ τοῦ οἴκου ἐκείνου. τοῦτο δὲ 17 ἐγένετο γνωστὸν πᾶσιν Ἰουδαίοις τε καὶ Ἑλλήσιν τοῖς κατοικοῦσιν τὴν Ἔφεσον, καὶ ἐπέπεσεν φόβος ἐπὶ πάντας αὐτούς, καὶ ἐμεγαλύνετο τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. πολλοί τε τῶν πεπιστευκότων ἤρχοντο ἐξομολογούμενοι καὶ 18 ἀναγγέλλοντες τὰς πράξεις αὐτῶν. ἱκανοὶ δὲ τῶν τὰ πε- 19 ριέργα πραξάντων συνενέγκαντες τὰς βίβλους κατέκαιον ἐνώπιον πάντων· καὶ συνεψήφισαν τὰς τιμὰς αὐτῶν καὶ εὖρον ἀργυρίου μυριάδας πέντε. Οὕτως κατὰ κράτος τοῦ 20 κυρίου ὁ λόγος ἡὔξανεν καὶ ἴσχυεν.

ΩΣ ΔΕ ΕΠΛΗΡΩΘΗ ταῦτα, ἔθετο ὁ Παῦλος ἐν τῷ 21 πνεύματι διελθὼν τὴν Μακεδονίαν καὶ Ἀχαίαν πορεύεσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα, εἰπὼν ὅτι Μετὰ τὸ γενέσθαι με ἐκεῖ δεῖ με καὶ Ῥώμην ἰδεῖν. ἀποστείλας δὲ εἰς τὴν Μακεδονίαν 22 δύο τῶν διακονούντων αὐτῷ, Τιμόθεον καὶ Ἑραστον, αὐτὸς ἐπέσχεν χρόνον εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἐγένετο δὲ 23 κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνον τάραχος οὐκ ὀλίγος περὶ τῆς ὁδοῦ. Δημήτριος γάρ τις ὀνόματι, ἀργυροκόπος, ποιῶν ναοὺς 24 [ἀργυροῦς] Ἀρτέμιδος παρείχετο τοῖς τεχνίταις οὐκ ὀλίγην ἐργασίαν, οὓς συναθροίσας καὶ τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐργά- 25 τας εἶπεν Ἄνδρες, ἐπίστασθε ὅτι ἐκ ταύτης τῆς ἐργασίας ἡ εὐπορία ἡμῖν ἐστίν, καὶ θεωρεῖτε καὶ ἀκούετε ὅτι οὐ μόνον 26 Ἐφέσου ἀλλὰ σχεδὸν πάσης τῆς Ἀσίας ὁ Παῦλος οὗτος πείσας μετέστησεν ἱκανὸν ὄχλον, λέγων ὅτι οὐκ εἰσὶν θεοὶ οἱ διὰ χειρῶν γινόμενοι. οὐ μόνον δὲ τοῦτο κινδυνεύει 27 ἡμῖν τὸ μέρος εἰς ἀπελεγμὸν ἔλθειν, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς μεγάλης θεᾶς Ἀρτέμιδος ἱερὸν εἰς οὐθὲν λογισθῆναι, μέλλειν

τε καὶ καθαιρεῖσθαι τῆς μεγαλειότητος αὐτῆς, ἣν ὅλη
 28 [ἡ] Ἀσία καὶ [ἡ] οἰκουμένη σέβεται. ἀκούσαντες δὲ καὶ
 γενόμενοι πλήρεις θυμοῦ ἔκραζον λέγοντες Μεγάλη ἡ
 29 Ἄρτεμις Ἐφεσίων. καὶ ἐπλήσθη ἡ πόλις τῆς συγχύσεως,
 ὥρμησάν τε ὁμοθυμαδὸν εἰς τὸ θέατρον συναρπάσαντες
 Γαῖον καὶ Ἀρίσταρχον Μακεδόνας, συνεκδήμους Παύλου.
 30 Παύλου δὲ βουλομένου εἰσελθεῖν εἰς τὸν δῆμον οὐκ εἶων
 31 αὐτὸν οἱ μαθηταί· τινὲς δὲ καὶ τῶν Ἀσιαρχῶν, ὄντες αὐτῷ
 φίλοι, πέμψαντες πρὸς αὐτὸν παρεκάλουν μὴ δοῦναι ἑαυ-
 32 τὸν εἰς τὸ θέατρον. ἄλλοι μὲν οὖν ἄλλο τι ἔκραζον, ἣν
 γὰρ ἡ ἐκκλησία συνεκεχυμένη, καὶ οἱ πλείους οὐκ ᾔδεισαν
 33 τίνος ἕνεκα συνελθλύθεισαν. ἐκ δὲ τοῦ ὄχλου συνεβίβα-
 σαν Ἀλέξανδρον προβαλόντων αὐτὸν τῶν Ἰουδαίων, ὁ δὲ
 Ἀλέξανδρος κατασείσας τὴν χεῖρα ᾔθελεν ἀπολογεῖσθαι
 34 τῷ δῆμῳ. ἐπιγνόντες δὲ ὅτι Ἰουδαῖός ἐστιν φωνὴ ἐγένετο
 μία ἐκ πάντων ὥσει ἑπὶ ὥρας δύο ἡ κραζόντων ἡ Μεγάλη ἡ
 35 Ἄρτεμις Ἐφεσίων†. καταστείλας δὲ τὸν ὄχλον ὁ γραμ-
 ματεὺς φησιν Ἄνδρες Ἐφέσιοι, τίς γάρ ἐστιν ἀνθρώπων
 ὃς οὐ γινώσκει τὴν Ἐφεσίῳ πόλιν νεωκόρον οὔσαν τῆς
 36 μεγάλης Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ διοπετοῦς; ἀναντιρῆτων οὖν
 ὄντων τούτων δέον ἐστὶν ὑμᾶς κατεσταλμένους ὑπάρχειν
 37 καὶ μηδὲν προπετὲς πράσσειν. ἡγάγετε γὰρ τοὺς ἄνδρας
 τούτους οὔτε ἱεροσύλους οὔτε βλασφημοῦντας τὴν θεὸν
 38 ἡμῶν. εἰ μὲν οὖν Δημήτριος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τεχνῖται
 ἔχουσιν πρὸς τινα λόγον, ἀγοραῖοι ἄγονται καὶ ἀνθύπατοί
 39 εἰσιν, ἐγκαλείτωσαν ἀλλήλοις. εἰ δέ τι περαιτέρω ἐπιζη-
 40 τεῖτε, ἐν τῇ ἐννόμῳ ἐκκλησίᾳ ἐπιλυθήσεται. καὶ γὰρ
 κινδυνεύομεν ἐγκαλεῖσθαι στάσεως περὶ τῆς σήμερον μη-
 δενὸς αἰτίου ὑπάρχοντος, περὶ οὗ οὐ δυνησόμεθα ἀποδοῦναι
 λόγον περὶ τῆς συστροφῆς ταύτης. καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπέ-
 λυσεν τὴν ἐκκλησίαν.

ι Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι τὸν θόρυβον μεταπεμφάμενος

ὁ Παῦλος τοὺς μαθητὰς καὶ παρακαλέσας ἀσπασάμενος ἐξῆλθεν πορεύεσθαι εἰς Μακεδονίαν. διελθὼν δὲ τὰ μέρη 2 ἐκεῖνα καὶ παρακαλέσας αὐτοὺς λόγῳ πολλῷ ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ποιήσας τε μῆνας τρεῖς γενομένης ἐπιβουλῆς 3 αὐτῷ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων μέλλοντι ἀνάγεσθαι εἰς τὴν Συρίαν ἐγένετο γνώμης τοῦ ὑποστρέφειν διὰ Μακεδονίας. συνεί- 4 πετο δὲ αὐτῷ Σώπατρος Πύρρου Βεροιαῖος, Θεσσαλονικέων δὲ Ἀρίσταρχος καὶ Σέκουνδος καὶ Γαῖος Δερβαῖος καὶ Τιμόθεος, Ἀσιανοὶ δὲ Τύχικος καὶ Τρόφιμος· οὗτοι δὲ 5 προσελθόντες ἔμενον ἡμᾶς ἐν Τρωάδι· ἡμεῖς δὲ ἐξεπλεύσαμεν μετὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀζύμων ἀπὸ Φιλίππων, καὶ ἦλθο- 6 μεν πρὸς αὐτοὺς εἰς τὴν Τρωάδα ἄχρι ἡμερῶν πέντε, οὗ διετρίψαμεν ἡμέρας ἑπτά. Ἐν δὲ τῇ μιᾷ τῶν 7 σαββάτων συνηγμένων ἡμῶν κλάσαι ἄρτον ὁ Παῦλος διέ- λέγετο αὐτοῖς, μέλλων ἐξιέναι τῇ ἐπαύριον, παρέτεινεν τε τὸν λόγον μέχρι μεσονυκτίου. ἦσαν δὲ λαμπάδες ἱκαναὶ 8 ἐν τῷ ὑπερφῶ οὗ ἦμεν συνηγμένοι· καθεζόμενος δὲ τις 9 νεανίας ὀνόματι Εὐτυχὸς ἐπὶ τῆς θυρίδος, καταφερόμενος ὕπνω βαθεῖ διαλεγομένου τοῦ Παύλου ἐπὶ πλεῖον, κατε- νεχθεὶς ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ τριστέγου κάτω καὶ ἦρθη νεκρός. καταβὰς δὲ ὁ Παῦλος ἐπέπεσεν αὐτῷ καὶ 10 συνπεριλαβὼν εἶπεν Ὑψίστη, ἡ γὰρ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστίν. ἀναβὰς δὲ [καὶ] κλάσας τὸν ἄρτον καὶ 11 γευσάμενος ἐφ' ἱκανόν τε ὁμιλήσας ἄχρι αὐγῆς οὕτως ἐξῆλθεν. ἤγαγον δὲ τὸν παῖδα ζῶντα, καὶ παρεκλήθησαν 12 οὐ μετρίως. Ἡμεῖς δὲ προσελθόντες ἐπὶ τὸ 13 πλοῖον ἀνήχθημεν ἐπὶ τὴν Ἀσσον, ἐκεῖθεν μέλλοντες ἀνα- λαμβάνειν τὸν Παῦλον, οὕτως γὰρ διατεταγμένος ἦν μέλ- λων αὐτὸς πεζεύειν. ὥς δὲ συνέβαλλεν ἡμῖν εἰς τὴν Ἀσσον, 14 ἀναλαβόντες αὐτὸν ἦλθομεν εἰς Μιτυλήνην, κακεῖθεν ἀπο- 15 πλεύσαντες τῇ ἐπιούσῃ κατηντήσαμεν ἄντικρυς Χίου, τῇ δὲ ἑτέρᾳ παρεβάλομεν εἰς Σάμον, τῇ δὲ ἐχομένη ἦλθομεν εἰς Μίλητον· κεκρίκει γὰρ ὁ Παῦλος παραπλεύσαι τὴν 16

Ἐφεσον, ὅπως μὴ γένηται αὐτῷ χρονοτριβῆσαι ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἔσπευδεν γὰρ εἰ δυνατόν εἶη αὐτῷ τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς γενέσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα.

- 17 Ἀπὸ δὲ τῆς Μιλήτου πέμψας εἰς Ἐφεσον μετεκαλέ-
 18 σατο τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας. ὡς δὲ παρεγένοντο
 πρὸς αὐτὸν εἶπεν αὐτοῖς Ὑμεῖς ἐπίστασθε ἀπὸ πρώτης
 19 ἡμέρας ἀφ' ἧς ἐπέβην εἰς τὴν Ἀσίαν πὼς μεθ' ὑμῶν τὸν
 20 πάντα χρόνον ἐγενόμην, δουλεύων τῷ κυρίῳ μετὰ πάσης
 ταπεινοφροσύνης καὶ δακρύων καὶ πειρασμῶν τῶν συμβάν-
 21 των μοι ἐν ταῖς ἐπιβουλαῖς τῶν Ἰουδαίων· ὡς οὐδὲν ὑπε-
 στείλάμην τῶν συμφερόντων τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν καὶ
 22 διδάξαι ὑμᾶς δημοσίᾳ καὶ κατ' οἴκους, διαμαρτυρόμενος
 Ἰουδαίοις τε καὶ Ἑλλήσιν τὴν εἰς θεὸν μετάνοιαν καὶ
 23 πίστιν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν[†]. καὶ νῦν ἰδοὺ δεδε-
 μένος ἐγὼ τῷ πνεύματι πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλὴμ, τὰ ἐν
 24 αὐτῇ συναντήσοντα ἐμοὶ μὴ εἰδώς, πλὴν ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ
 ἅγιον κατὰ πόλιν διαμαρτύρεται μοι λέγον ὅτι δεσμὰ καὶ
 25 θλίψεις με μένουσιν· ἀλλ' οὐδενὸς λόγου ποιοῦμαι τὴν
 ψυχὴν τιμίαν ἐμαυτῷ ὡς ἑτελειώσω τὸν δρόμον μου καὶ
 τὴν διακονίαν ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, διαμαρ-
 26 τύρασθαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ. καὶ νῦν
 ἰδοὺ ἐγὼ οἶδα ὅτι οὐκέτι ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου ὑμεῖς
 27 πάντες ἐν οἷς διῆλθον κηρύσσων τὴν βασιλείαν· διότι μαρ-
 τύρομαι ὑμῖν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ὅτι καθαρὸς εἰμι ἀπὸ
 28 τοῦ αἵματος πάντων, οὐ γὰρ ὑπεστείλάμην τοῦ μὴ ἀναγ-
 γεῖλαι πᾶσαν τὴν βουλήν τοῦ θεοῦ ὑμῖν. προσέχετε ἑαυ-
 29 τοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
 ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ,
 30 ἣν περιεποίησατο διὰ τοῦ αἵματος τοῦ ἰδίου[†]. ἐγὼ
 οἶδα ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς
 31 εἰς ὑμᾶς μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου, καὶ ἐξ ὑμῶν [αὐτῶν]
 ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα τοῦ ἀπο-

νεύοντες ὅτι τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπανασάμην μετὰ
 δακρύων νουθετῶν ἓνα ἕκαστον. καὶ τὰ νῦν παρατίθεται 32
 ὑμᾶς τῷ «κυρίῳ» καὶ τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ τῷ δυναμένῳ
 οἰκοδομῆσαι καὶ δοῦναι τὴν κληρονομίαν ἐν τοῖς ἡγια-
 σμένοις πᾶσιν. ἀργυρίου ἢ χρυσίου ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς 33
 ἐπεθύμησα· αὐτοὶ γινώσκετε ὅτι ταῖς χρεῖαις μου καὶ τοῖς 34
 οὔσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὐται. πάντα ὑπέδειξα 35
 ὑμῖν ὅτι οὕτως κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθε-
 νούντων, μνημονεύειν τε τῶν λόγων τοῦ κυρίου Ἰησοῦ ὅτι
 αὐτὸς εἶπεν Μακάριόν ἐστιν μᾶλλον διδόναι ἢ λαμβάνειν.
 καὶ ταῦτα εἰπὼν θείς τὰ γόνατα αὐτοῦ σὺν πᾶσιν αὐτοῖς 36
 προσηύξατο. ἱκανὸς δὲ κλαυθμὸς ἐγένετο πάντων, καὶ 37
 ἐπιπεσόντες ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ Παύλου κατεφίλουν
 αὐτόν, ὀδυνώμενοι μάλιστα ἐπὶ τῷ λόγῳ ᾧ εἰρήκει ὅτι 38
 οὐκέτι μέλλουσιν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θεωρεῖν. προέπεμ-
 πον δὲ αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον.

Ὡς δὲ ἐγένετο ἀναχθῆναι ἡμᾶς ἀποσπασθέντας ἀπ' αὐ- 1
 τῶν, εὐθυδρομήσαντες ἤλθομεν εἰς τὴν Κῶ, τῇ δὲ ἐξῆς εἰς
 τὴν Ῥόδον, καὶ ἐκείθεν εἰς Πάταρα· καὶ εὐρόντες πλοῖον 2
 διαπερῶν εἰς Φοινίκην ἐπιβάντες ἀνήχθημεν. ἀναφάναντες 3
 δὲ τὴν Κύπρον καὶ καταλιπόντες αὐτὴν εὐώνυμον ἐπλέομεν
 εἰς Συρίαν, καὶ κατήλθομεν εἰς Τύρον, ἐκεῖσε γὰρ τὸ πλοῖον
 ἦν ἀποφορτιζόμενον τὸν γόμον. ἀνευρόντες δὲ τοὺς μαθη- 4
 τὰς ἐπεμείναμεν αὐτοῦ ἡμέρας ἑπτὰ, οἵτινες τῷ Παύλῳ
 ἔλεγον διὰ τοῦ πνεύματος μὴ ἐπιβαίνειν εἰς Ἱεροσόλυμα.
 ὅτε δὲ ἐγένετο «ἐξαρτίσαι ἡμᾶς» τὰς ἡμέρας, ἐξελθόντες 5
 ἐπορευόμεθα προπεμπόντων ἡμᾶς πάντων σὺν γυναιξὶ καὶ
 τέκνοις ἕως ἔξω τῆς πόλεως, καὶ θέντες τὰ γόνατα ἐπὶ
 τὸν αἰγιαλὸν προσευξάμενοι ἀπησπασάμεθα ἀλλήλους, καὶ 6
 ἐνέβημεν εἰς τὸ πλοῖον, ἐκεῖνοι δὲ ὑπέστρεψαν εἰς τὰ
 ἴδια.
 Ἡμεῖς δὲ τὸν πλοῦν διανύσαντες ἀπὸ 7
 Τύρου κατηντήσαμεν εἰς Πτολεμαῖδα, καὶ ἀσπασάμενοι
 τοὺς ἀδελφούς ἐμείναμεν ἡμέραν μίαν παρ' αὐτοῖς. τῇ δὲ 8

ἐπαύριον ἐξελθόντες ἦλθαμεν εἰς Καισαρίαν, καὶ εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκον Φιλίππου τοῦ εὐαγγελιστοῦ ὄντος ἐκ τῶν ἐπτὰ ἐμείναμεν παρ' αὐτῷ. τούτῳ δὲ ἦσαν θυγατέρες
 9 τέσσαρες παρθένοι προφητεύουσαι. Ἐπιμενόντων δὲ ἡμέρας πλείους κατῆλθén τις ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας προφήτης
 11 ὀνόματι Ἀγαθος, καὶ ἔλθων πρὸς ἡμᾶς καὶ ἄρας τὴν ζώνην τοῦ Παύλου δῆσας ἑαυτοῦ τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας εἶπεν Τάδε λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον Τὸν ἄνδρα οὗ ἐστὶν ἡ ζώνη αὕτη οὕτως δῆσουσιν ἐν Ἱερουσαλὴμ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ
 12 παραδώσουσιν εἰς χεῖρας ἐθνῶν. ὥς δὲ ἠκούσαμεν ταῦτα, παρεκαλοῦμεν ἡμεῖς τέ καὶ οἱ ἐντόπιοι τοῦ μὴ ἀναβαίνειν
 13 αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλὴμ. τότε ἀπεκρίθη [ὁ] Παῦλος Τί ποιεῖτε κλαίοντες καὶ συνθρύπτοντές μου τὴν καρδίαν; ἐγὼ γὰρ οὐ μόνον δεθῆναι ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν εἰς Ἱερουσαλὴμ
 14 ἐτοιμῶς ἔχω ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. μὴ πειθομένοις δὲ αὐτοῦ ἡσυχάσαμεν εἰπόντες Τοῦ κυρίου τὸ θέλημα γινέσθω.

15 Μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐπισκευασάμενοι ἀνεβαίνο-
 16 μεν εἰς Ἱεροσόλυμα· συνῆλθον δὲ καὶ τῶν μαθητῶν ἀπὸ Καισαρίας σὺν ἡμῖν, ἄγοντες παρ' ᾧ ξενισθῶμεν Μνάσωνί
 17 τινι Κυπρίῳ, ἀρχαίῳ μαθητῇ. Γενομένων δὲ ἡμῶν εἰς
 18 Ἱεροσόλυμα ἀσμένως ἀπεδέξαντο ἡμᾶς οἱ ἀδελφοί. τῇ δὲ ἐπιούσῃ εἰσῆι ὁ Παῦλος σὺν ἡμῖν πρὸς Ἰάκωβον, πάντες
 19 τε παρεγένοντο οἱ πρεσβύτεροι. καὶ ἀσπασάμενος αὐτοὺς ἐξηγείτο καθ' ἓν ἕκαστον ὧν ἐποίησεν ὁ θεὸς ἐν τοῖς ἔθνεσιν
 20 διὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ. οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐδόξαζον τὸν θεόν, εἰπὼν τε αὐτῷ Θεωρεῖς, ἀδελφέ, πόσαι μυριάδες εἰσὶν ἐν τοῖς Ἰουδαίοις τῶν πεπιστευκότων, καὶ πάντες
 21 ζηλωταὶ τοῦ νόμου ὑπάρχουσιν· κατηχήθησαν δὲ περὶ σοῦ ὅτι ἀποστασίαν διδάσκεις ἀπὸ Μωυσέως τοὺς κατὰ τὰ ἔθνη
 22 πάντας Ἰουδαίους, λέγων μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα μηδὲ τοῖς ἔθνεσιν περιπατεῖν. τί οὖν ἐστίν; πάντως ἀκού-

σονται ὅτι ἐλήλυθας. τοῦτο οὖν ποιήσον ὃ σοι λέγομεν· 23
 εἰσὶν ἡμῖν ἄνδρες τέσσαρες εὐχὴν ἔχοντες ἄφ' ἑαυτῶν.
 τούτους παραλαβὼν ἀγνίσθητι σὺν αὐτοῖς καὶ δαπάνησον 24
 ἐπ' αὐτοῖς ἵνα ξυρήσονται τὴν κεφαλὴν, καὶ γινώσκονται
 πάντες ὅτι ὧν κατήχηνται περὶ σοῦ οὐδὲν ἔστιν, ἀλλὰ
 στοιχεῖς καὶ αὐτὸς φυλάσσων τὸν νόμον. περὶ δὲ τῶν 25
 πεπιστευκότων ἐθνῶν ἡμεῖς ἄπεστείλαμεν κρίναντες φυ-
 λάσσεσθαι αὐτοὺς τό τε εἰδωλόθυτον καὶ αἷμα καὶ πνικτὸν
 καὶ πορνείαν. τότε ὁ Παῦλος παραλαβὼν τοὺς ἄνδρας τῇ 26
 ἐχομένῃ ἡμέρᾳ σὺν αὐτοῖς ἀγνισθεῖς εἰσῆει εἰς τὸ ἱερόν,
 διαγγέλλων τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἡμερῶν τοῦ ἁγνισμοῦ
 ἕως οὗ προσηνέχθη ὑπὲρ ἐνὸς ἐκάστου αὐτῶν ἢ προσφορά.

Ὡς δὲ ἔμελλον αἱ ἑπτὰ ἡμέραι συντελεῖσθαι, οἱ ἀπὸ 27
 τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι θεασάμενοι αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ συνέχεον
 πάντα τὸν ὄχλον καὶ ἐπέβαλαν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας, κρά- 28
 ζοντες Ἄνδρες Ἰσραηλείται, βοηθεῖτε· οὗτός ἐστιν ὁ
 ἄνθρωπος ὁ κατὰ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ νόμου καὶ τοῦ τόπου
 τούτου πάντας πανταχῇ διδάσκων, ἔτι τε καὶ Ἑλλήνας
 εἰσέγαγεν εἰς τὸ ἱερόν καὶ κεκοίνωκεν τὸν ἅγιον τόπον
 τούτον. ἦσαν γὰρ προεωρακότες Τρόφιμον τὸν Ἐφέσιον 29
 ἐν τῇ πόλει σὺν αὐτῷ, ὃν ἐνόμιζον ὅτι εἰς τὸ ἱερόν εἰσέγα-
 γεν ὁ Παῦλος. ἐκινήθη τε ἡ πόλις ὅλη καὶ ἐγένετο συν- 30
 δρομὴ τοῦ λαοῦ, καὶ ἐπιλαβόμενοι τοῦ Παύλου εἵλκον
 αὐτὸν ἔξω τοῦ ἱεροῦ, καὶ εὐθέως ἐκλείσθησαν αἱ θύραι.
 Ζητούντων τε αὐτὸν ἀποκτείνειν ἀνέβη φάσις τῷ χιλιάρχῳ 31
 τῆς σπείρης ὅτι ὅλη συνχύννεται Ἱερουσαλήμ, ὃς ἐξαυτῆς 32
 παραλαβὼν στρατιώτας καὶ ἑκατοντάρχας κατέδραμεν
 ἐπ' αὐτούς, οἱ δὲ ἰδόντες τὸν χιλιάρχον καὶ τοὺς στρατιώ-
 τας ἐπαύσαντο τύπτοντες τὸν Παῦλον. τότε ἐγγίσας ὁ 33
 χιλιάρχος ἐπελάβετο αὐτοῦ καὶ ἐκέλευσε δεθῆναι ἀλύσει
 δυσί, καὶ ἐπυνθάνετο τίς εἴη καὶ τί ἐστιν πεποιηκός· ἄλλοι 34
 δὲ ἄλλο τι ἐπεφώνουν ἐν τῷ ὄχλῳ· μὴ δυναμένου δὲ αὐτοῦ
 γινῶναι τὸ ἀσφαλὲς διὰ τὸν θόρυβον ἐκέλευσεν ἄγεσθαι

35 αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολήν. ὅτε δὲ ἐγένετο ἐπὶ τοὺς ἀνα-
 36 βαθμούς, συνέβη βαστάζεσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν
 37 κράζοντες Αἰρε αὐτόν. Μέλλων τε εἰσάγε-
 σθαι εἰς τὴν παρεμβολήν ὁ Παῦλος λέγει τῷ χιλιάρχῳ
 Εἰ ἔξεστίν μοι εἰπεῖν τι πρὸς σέ; ὁ δὲ ἔφη Ἑλληνιστὶ
 38 γινώσκεις; οὐκ ἄρα σὺ εἶ ὁ Αἰγύπτιος ὁ πρὸ τούτων τῶν
 39 τετρακισχιλίους ἄνδρας τῶν σικαρίων; εἶπεν δὲ ὁ Παῦλος
 Ἐγὼ ἄνθρωπος μὲν εἰμι Ἰουδαῖος, Ταρσεύς τῆς Κιλικίας,
 οὐκ ἀσήμενον πόλεως πολίτης· δέομαι δέ σου, ἐπιτρέψόν μοι
 40 λαλῆσαι πρὸς τὸν λαόν. ἐπιτρέψαντος δὲ αὐτοῦ ὁ Παῦλος
 ἐστὼς ἐπὶ τῶν ἀναβαθμῶν κατέσεισε τῇ χειρὶ τῷ λαῷ,
 πολλῆς δὲ σιγῆς γενομένης ἡ προσεφώνησεν τῇ Ἑβραϊδὶ
 1 διαλέκτῳ λέγων Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατέ
 2 μου τῆς πρὸς ὑμᾶς νυνὶ ἀπολογίας.— ἀκούσαντες δὲ ὅτι
 τῇ Ἑβραϊδὶ διαλέκτῳ προσεφώνει αὐτοῖς μᾶλλον παρέσχον
 3 ἡσυχίαν. καὶ φησιν— Ἐγὼ εἰμι ἀνὴρ Ἰουδαῖος, γεγεννημέ-
 νος ἐν Ταρσῷ τῆς Κιλικίας, ἀνατεθραμμένος δὲ ἐν τῇ πόλει
 ταύτῃ παρὰ τοὺς πόδας Γαμαλιήλ, πεπαιδευμένος κατὰ
 ἀκρίβειαν τοῦ πατρῷου νόμου, ζηλωτὴς ὑπάρχων τοῦ θεοῦ
 4 καθὼς πάντες ὑμεῖς ἐστέ σήμερον, ὅς ταύτην τὴν ὁδὸν
 ἐδίωξα ἄχρι θανάτου, δεσμεύων καὶ παραδιδούς εἰς φυλακὰς
 5 ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, ὡς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς μαρτυρεῖ μοι
 καὶ πᾶν τὸ πρεσβυτέριον παρ' ὧν καὶ ἐπιστολὰς δεξάμε-
 νος πρὸς τοὺς ἀδελφούς εἰς Δαμασκὸν ἐπορευόμην ἄξων
 καὶ τοὺς ἐκέισε ὄντας δεδεμένους εἰς Ἱερουσαλὴμ ἵνα τιμω-
 6 ρηθῶσιν. Ἐγένετο δὲ μοι πορευομένῳ καὶ ἐγγίζοντι τῇ
 Δαμασκῷ περὶ μεσημβρίαν ἐξαίφνης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ περι-
 7 στράψαι φῶς ἱκανὸν περὶ ἐμέ, ἔπεσά τε εἰς τὸ ἔδαφος καὶ
 ἤκουσα φωνῆ λεγούσης μοι Σαοὺλ Σαοὺλ, τί με διώκεις;
 8 ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην Τίς εἶ, κύριε; εἶπέν τε πρὸς ἐμέ
 9 Ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ὃν σὺ διώκεις. οἱ δὲ σὺν

ἐμοὶ ὄντες τὸ μὲν φῶς ἐθεάσαντο τὴν δὲ φωνὴν οὐκ ἤκουσαν
τοῦ λαλοῦντός μοι. εἶπον δέ Τί ποιήσω, κύριε; ὁ δὲ κύ- 10
ριος εἶπεν πρὸς με Ἀναστὰς πορεύου εἰς Δαμασκόν, κακεῖ
σοι λαληθήσεται περὶ πάντων ὧν τέτακταί σοι ποιῆσαι. ὥς 11
δὲ ἴδὲ οὐκ ἐνέβλεπον ἄπο τῆς δόξης τοῦ φωτὸς ἐκείνου, χειρα-
γωγούμενος ὑπὸ τῶν συνόντων μοι ἦλθον εἰς Δαμασκόν.
Ἀνανίας δέ τις ἀνὴρ εὐλαβὴς κατὰ τὸν νόμον, μαρτυρούμε- 12
νος ὑπὸ πάντων τῶν κατοικούντων Ἰουδαίων, ἔλθων πρὸς 13
ἐμὲ καὶ ἐπιστὰς εἶπέν μοι Σαοῦλ ἀδελφέ, ἀνάβλεψον·
καγὼ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἀνέβλεψα εἰς αὐτόν. ὁ δὲ εἶπεν Ὁ 14
θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν προεχειρίσατό σε γνῶναι τὸ θέλημα
αὐτοῦ καὶ ἰδεῖν τὸν δίκαιον καὶ ἀκοῦσαι φωνὴν ἐκ τοῦ στό-
ματος αὐτοῦ, ὅτι ἔση μάρτυς αὐτῷ πρὸς πάντας ἀνθρώπους 15
ὧν ἐώρακας καὶ ἤκουσας. καὶ νῦν τί μέλλεις; ἀναστὰς 16
βάπτισαι καὶ ἀπόλousαι τὰς ἁμαρτίας σου ἐπικαλεσάμενος
τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ἐγένετο δέ μοι ὑποστρέψαντι εἰς Ἱερου- 17
σαλὴμ καὶ προσευχομένου μου ἐν τῷ ἱερῷ γενέσθαι με ἐν
ἐκστάσει καὶ ἰδεῖν αὐτὸν λέγοντά μοι Σπεῦσον καὶ ἔξελθε 18
ἐν τάχει ἐξ Ἱερουσαλὴμ, διότι οὐ παραδέξονται σου μαρ-
τυρίαν περὶ ἐμοῦ. καγὼ εἶπον Κύριε, αὐτοὶ ἐπίστανται 19
ὅτι ἐγὼ ἤμην φυλακίζων καὶ δέρων κατὰ τὰς συναγωγὰς
τοὺς πιστεύοντας ἐπὶ σέ· καὶ ὅτε ἐξεχύνητο τὸ αἷμα Στε- 20
φάνου τοῦ μάρτυρός σου, καὶ αὐτὸς ἤμην ἐφεστὼς καὶ
συνενδοκῶν καὶ φυλάσσων τὰ ἱμάτια τῶν ἀναιρούντων
αὐτόν. καὶ εἶπεν πρὸς με Πορεύου, ὅτι ἐγὼ εἰς ἔθνη 21
μακρὰν ἔξαποστελῶ σε. Ἦκουον δὲ αὐτοῦ 22
ἄχρι τούτου τοῦ λόγου καὶ ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν λέ-
γοντες Αἶρε ἀπὸ τῆς γῆς τὸν τοιοῦτον, οὐ γὰρ καθῆκεν
αὐτὸν ζῆν. κραυγαζόντων τε αὐτῶν καὶ ῥιπτούντων τὰ 23
ἱμάτια καὶ κοινορτὸν βαλλόντων εἰς τὸν αἶρα ἐκέλευσεν 24
ὁ χιλιάρχος εἰσάγεσθαι αὐτόν εἰς τὴν παρεμβολήν, εἶπας
μάστιξιν ἀνετάζεσθαι αὐτόν ἵνα ἐπιγνῶ δι' ἣν αἰτίαν οὗ-
τως ἐπεφώνουν αὐτῷ. ὥς δὲ προέτειναν αὐτόν τοῖς ἱμάσιν 25

εἶπεν πρὸς τὸν ἐστῶτα ἐκατόνταρχον ὁ Παῦλος Εἰ ἄνθρω-
 πον Ῥωμαῖον καὶ ἀκατάκριτον ἔξεστιν ὑμῖν μαστίζειν;
 26 ἀκούσας δὲ ὁ ἐκατοντάρχης προσελθὼν τῷ χιλιάρχῳ ἀπήγ-
 γειλεν λέγων Τί μέλλεις ποιεῖν; ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὗτος
 27 Ῥωμαῖός ἐστιν. προσελθὼν δὲ ὁ χιλιάρχος εἶπεν αὐτῷ
 28 Λέγε μοι, σὺ Ῥωμαῖός εἶ; ὁ δὲ ἔφη Ναί. ἀπεκρίθη δὲ
 ὁ χιλιάρχος Ἐγὼ πολλοῦ κεφαλαίου τὴν πολιτείαν ταύτην
 ἐκτησάμην. ὁ δὲ Παῦλος ἔφη Ἐγὼ δὲ καὶ γεγέννημαι.
 29 εὐθέως οὖν ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ οἱ μέλλοντες αὐτὸν ἀνε-
 τάξειν. καὶ ὁ χιλιάρχος δὲ ἐφοβήθη ἐπιγνοὺς ὅτι Ῥωμαῖός
 ἐστιν καὶ ὅτι αὐτὸν ἦν δεδεκώς.

30 Τῇ δὲ ἐπαύριον βουλόμενος γινῶναι τὸ ἀσφαλές τὸ τί
 κατηγορεῖται ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ἔλυσεν αὐτόν, καὶ ἐκέλευ-
 σεν συνελθεῖν τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ πᾶν τὸ συνέδριον, καὶ
 1 καταγαγὼν τὸν Παῦλον ἔστησεν εἰς αὐτούς. ἀτενίσας δὲ
 Ἰ Παῦλος τῷ συνεδρίῳ εἶπεν Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ πάση
 συνειδήσει ἀγαθῇ πεπολίτευμαι τῷ θεῷ ἄχρι ταύτης τῆς
 2 ἡμέρας. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας ἐπέταξεν τοῖς παρεστῶ-
 3 σιν αὐτῷ τύπτειν αὐτοῦ τὸ στόμα. τότε ὁ Παῦλος πρὸς
 αὐτὸν εἶπεν Τύπτειν σε μέλλει ὁ θεός, τοῖχε κεκονιαμένε·
 καὶ σὺ κάθη κρίνων με κατὰ τὸν νόμον, καὶ παρανομῶν κε-
 4 λεύεις με τύπτεσθαι; οἱ δὲ παρεστῶτες εἶπαν Τὸν ἀρχι-
 5 ερέα τοῦ θεοῦ λοιδορεῖς; ἔφη τε ὁ Παῦλος Οὐκ ᾔδειν,
 ἀδελφοί, ὅτι ἐστὶν ἀρχιερεὺς· γέγραπται γὰρ ὅτι ἈΡΧΟΝΤΑ
 6 ΤΟῦ ΛΑΟῦ ΚΟῦ ΟὐΚ ἔρεῖς κακῶς. Γνοὺς δὲ ὁ Παῦλος
 ὅτι τὸ ἐν μέρος ἐστὶν Σαδδουκαίων τὸ δὲ ἕτερον Φαρισαίων
 ἔκραζεν ἐν τῷ συνεδρίῳ Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ Φαρισαῖός
 εἰμι, υἱὸς Φαρισαίων· περὶ ἐλπίδος καὶ ἀναστάσεως νεκρῶν
 7 ἵ κρίνομαι. τοῦτο δὲ αὐτοῦ Ἰ λαλοῦντος Ἰ ἐγένετο Ἰ στάσις
 τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων, καὶ ἐσχίσθη τὸ πλῆθος.
 8 Σαδδουκαῖοι Ἰ γὰρ λέγουσιν μὴ εἶναι ἀνάστασιν μήτε ἄγγε-
 λον μήτε πνεῦμα, Φαρισαῖοι δὲ ὁμολογοῦσιν τὰ ἀμφό-
 9 τερα. ἐγένετο δὲ κραυγὴ μεγάλη, καὶ ἀναστάντες τινὲς

τῶν γραμματέων τοῦ μέρους τῶν Φαρισαίων διεμάχοντο λέγοντες Οὐδὲν κακὸν εὐρίσκομεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ· εἰ δὲ πνεῦμα ἐλάλησεν αὐτῷ ἢ ἄγγελος—. Πολλῆς δὲ 10 γινομένης στάσεως φοβηθεὶς ὁ χιλιάρχος μὴ διασπασθῇ ὁ Παῦλος ὑπ' αὐτῶν ἐκέλευσεν τὸ στράτευμα καταβὰν ἀρπάσαι αὐτὸν ἐκ μέσου αὐτῶν, ἄγειν¹ εἰς τὴν παρεμβολήν.

Τῇ δὲ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἐπιστὰς αὐτῷ ὁ κύριος 11 εἶπεν· Θάρσει, ὥς γὰρ διεμαρτύρω τὰ περὶ ἐμοῦ εἰς Ἱερουσαλήμ οὕτω σε δεῖ καὶ εἰς Ῥώμην μαρτυρῆσαι. Γε- 12 νομένης ἡμέρας ποιήσαντες συστροφὴν οἱ Ἰουδαῖοι ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς λέγοντες· μήτε φαγεῖν μήτε πεῖν ἕως οὗ ἀποκτείνωσιν τὸν Παῦλον. ἦσαν δὲ πλείους 13 τεσσεράκοντα οἱ ταύτην τὴν συνωμοσίαν ποιησάμενοι· οἵτινες προσελθόντες τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ τοῖς πρεσβυτέ- 14 ροις εἶπαν· Ἀναθέματι ἀνεθεματίσαμεν ἑαυτοὺς μηδενὸς γεύσασθαι ἕως οὗ ἀποκτείνωμεν τὸν Παῦλον. νῦν οὖν 15 ὑμεῖς ἐμφανίσατε τῷ χιλιάρχῳ σὺν τῷ συνεδρίῳ ὅπως καταγάγῃ αὐτὸν εἰς ὑμᾶς ὥς μέλλοντας διαγινώσκειν ἀκριβέστερον τὰ περὶ αὐτοῦ· ἡμεῖς δὲ πρὸ τοῦ ἐγγίσει αὐτὸν ἑτοιμοὶ ἐσμεν τοῦ ἀνελεῖν αὐτόν. Ἀκούσας δὲ ὁ υἱὸς 16 τῆς ἀδελφῆς Παύλου τὴν ἐνέδραν παραγενόμενος καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν παρεμβολὴν ἀπήγγειλεν τῷ Παύλῳ.

προσκαλεσάμενος δὲ ὁ Παῦλος ἕνα τῶν ἐκατονταρχῶν 17 ἔφη· Τὸν νεανίαν τοῦτον ἄπαγε πρὸς τὸν χιλιάρχον, ἔχει γὰρ ἀπαγγεῖλαι τι αὐτῷ. ὁ μὲν οὖν παραλαβὼν αὐτὸν 18 ἤγαγεν πρὸς τὸν χιλιάρχον καὶ φησιν· Ὁ δέσμιος Παῦλος προσκαλεσάμενός με ἠρώτησεν τοῦτον τὸν ῥεανίαν¹ ἀγαγεῖν πρὸς σέ, ἔχοντά τι λαλῆσαι σοι. ἐπιλαβόμενος δὲ 19 τῆς χειρὸς αὐτοῦ ὁ χιλιάρχος καὶ ἀναχωρήσας κατ' ἰδίαν ἐπυνθάνετο· Τί ἐστίν ὁ ἔχεις ἀπαγγεῖλαι μοι; εἶπεν δὲ 20 ὅτι· Οἱ Ἰουδαῖοι συνέθεντο τοῦ ἐρωτῆσαί σε ὅπως αὔριον τὸν Παῦλον καταγάγῃς εἰς τὸ συνέδριον ὥς μέλλων τι ἀκριβέστερον πυνθάνεσθαι περὶ αὐτοῦ· σὺ οὖν μὴ πεισθῆς 21

αὐτοῖς, ἐνεδρεύουσιν γὰρ αὐτὸν ἐξ αὐτῶν ἄνδρες πλείους
 τεσσεράκοντα, οἵτινες ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς μήτε φαγεῖν
 μήτε πίνειν ἕως οὐ ἀνέλωσιν αὐτόν, καὶ νῦν εἰσὶν ἔτοιμοι
 22 προσδεχόμενοι τὴν ἀπὸ σοῦ ἐπαγγελίαν. ὁ μὲν οὖν χιλί-
 αρχος ἀπέλυσε τὸν νεανίσκον παραγγείλας μηδενὶ ἐκλαλή-
 23σαι ὅτι ταῦτα ἐνεφάνισας πρὸς ἐμέ. Καὶ προσκαλεσάμενός
 τινας δύο τῶν ἑκατονταρχῶν εἶπεν Ἑτοιμάσατε στρατιώ-
 τας διακοσίους ὅπως πορευθῶσιν ἕως Καισαρίας, καὶ ἱππεῖς
 ἑβδομήκοντα καὶ δεξιολάβους διακοσίους, ἀπὸ τρίτης ὥρας
 24 τῆς νυκτός, κτήνη τε παραστήσαι ἵνα ἐπιβιβάσαντες τὸν
 25 Παῦλον διασώσωσι πρὸς Φήλικα τὸν ἡγεμόνα, γράψας
 26 ἐπιστολὴν ἔχουσαν τὸν τύπον τοῦτον Κλαύδιος Λυσίας
 27 τῷ κρατίστῳ ἡγεμόνι Φήλικι χαίρειν. Τὸν ἄνδρα τοῦτον
 συλλημφθέντα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ μέλλοντα ἀναιρεῖσθαι
 ὑπ' αὐτῶν ἐπιστὰς σὺν τῷ στρατεύματι ἐξεilaμην, μαθὼν
 28 ὅτι Ῥωμαῖός ἐστιν, βουλόμενός τε ἐπιγνῶναι τὴν αἰτίαν
 δι' ἣν ἐνεκάλουν αὐτῷ [κατήγαγον εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν].
 29 ὃν εὑρον ἐγκαλούμενον περὶ ζητημάτων τοῦ νόμου αὐτῶν,
 30 μηδὲν δὲ ἄξιον θανάτου ἢ δεσμῶν ἔχοντα ἔγκλημα. μηνυ-
 θείσης δέ μοι ἐπιβουλῆς εἰς τὸν ἄνδρα ἔσσεσθαι ἐξ αὐτῆς
 ἔπεμψα πρὸς σέ, παραγγείλας καὶ τοῖς κατηγόροις λέγειν
 31 πρὸς αὐτὸν ἐπὶ σοῦ. Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται
 κατὰ τὸ διατεταγμένον αὐτοῖς ἀναλαβόντες τὸν Παῦλον
 32 ἤγαγον διὰ νυκτός εἰς τὴν Ἀντιπατρίδα· τῇ δὲ ἐπαύριον
 ἑάσαντες τοὺς ἱππεῖς ἀπέρχεσθαι σὺν αὐτῷ ὑπέστρεψαν
 33 εἰς τὴν παρεμβολήν· οἵτινες εἰσελθόντες εἰς τὴν Καισαρίαν
 καὶ ἀναδόντες τὴν ἐπιστολὴν τῷ ἡγεμόνι παρέστησαν καὶ
 34 τὸν Παῦλον αὐτῷ. ἀναγνοὺς δὲ καὶ ἐπερωτήσας ἐκ ποίας
 35 ἐπαρχείας ἐστὶν καὶ πυθόμενος ὅτι ἀπὸ Κιλικίας Διακού-
 σομαί σου, ἔφη, ὅταν καὶ οἱ κατήγοροί σου παραγένωνται·
 κελεύσας ἐν τῷ πραιτωρίῳ τοῦ Ἡρώδου φυλάσσεσθαι
 αὐτόν.

1 Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας κατέβη ὁ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας

μετὰ πρεσβυτέρων τινῶν καὶ ῥήτορος Τερτύλλου τινός,
 οἵτινες ἐνεφάνισαν τῷ ἡγεμόνι κατὰ τοῦ Παύλου. κλη- 2
 θέντος δὲ [αὐτοῦ] ἤρξατο κατηγορεῖν ὁ Τέρτυλλος λέ-
 γων Πολλῆς εἰρήνης τυγχάνοντες διὰ σοῦ καὶ διορθωμάτων
 γινομένων τῷ ἔθνει τούτῳ διὰ τῆς σῆς προνοίας πάντῃ τε 3
 καὶ πανταχοῦ ἀποδεχόμεθα, κράτιστε Φῆλιξ, μετὰ πάσης
 εὐχαριστίας. ἵνα δὲ μὴ ἐπὶ πλείον σε ἐνκόπτω, παρακαλῶ 4
 ἀκοῦσαί σε ἡμῶν συντόμως τῇ σῇ ἐπιεικίᾳ. εὐρόντες γὰρ 5
 τὸν ἄνδρα τοῦτον λοιμὸν καὶ κινοῦντα στάσεις πᾶσι τοῖς
 Ἰουδαίοις τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην πρωτοστάτην τε τῆς
 τῶν Ναζωραίων αἰρέσεως, ὃς καὶ τὸ ἱερὸν ἐπείρασεν βεβη- 6
 λῶσαι, ὃν καὶ ἐκρατήσαμεν, παρ' οὗ δυνήσῃ αὐτὸς ἀνα- 8
 κρίνας περὶ πάντων τούτων ἐπιγνῶναι ὧν ἡμεῖς κατηγοροῦ-
 μεν αὐτοῦ. συνεπέθεντο δὲ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι φάσκοντες 9
 ταῦτα οὕτως ἔχειν. Ἀπεκρίθη τε ὁ Παῦλος νεύσαντος αὐτῷ 10
 τοῦ ἡγεμόνος λέγειν Ἐκ πολλῶν ἐτῶν ὄντα σε κριτὴν τῷ
 ἔθνει τούτῳ ἐπιστάμενος εὐθύμως τὰ περὶ ἐμαυτοῦ ἀπολο-
 γοῦμαι, δυναμένου σου ἐπιγνῶναι, ὅτι οὐ πλείους εἰσὶν μοι 11
 ἡμέραι δώδεκα ἀφ' ἧς ἀνέβην προσκυνήσων εἰς Ἱερου-
 σαλήμ, καὶ οὔτε ἐν τῷ ἱερῷ εὐρόν με πρὸς τινα διαλεγό- 12
 μενον ἢ ἐπίστασιν ποιοῦντα ὄχλου οὔτε ἐν ταῖς συναγωγαῖς
 οὔτε κατὰ τὴν πόλιν, οὐδὲ παραστήσαι δύνανταί σοι περὶ 13
 ὧν νυνὶ κατηγοροῦσίν μου. ὁμολογῶ δὲ τοῦτό σοι ὅτι 14
 κατὰ τὴν ὁδὸν ἣν λέγουσιν αἵρεσιν οὕτως λατρεύω τῷ πα-
 τρώϊ θεῷ, πιστεύων πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν νόμον καὶ τοῖς
 ἐν τοῖς προφήταις γεγραμμένοις, ἐλπίδα ἔχων εἰς τὸν θεόν, ἣν 15
 καὶ αὐτοὶ οὗτοι προσδέχονται, ἀνάστασιν μέλλειν ἔσσεσθαι
 δικαίων τε καὶ ἀδίκων· ἐν τούτῳ καὶ αὐτὸς ἀσκῶ ἀπρὸς- 16
 κοπον συνείδησιν ἔχειν πρὸς τὸν θεόν καὶ τοὺς ἀνθρώπους
 διὰ παντός. δι' ἐτῶν δὲ πλειόνων ἐλεημοσύνας ποιήσων εἰς 17
 τὸ ἔθνος μου παρεγενόμην καὶ προσφοράς, ἐν αἷς εὐρόν με 18
 ἡγνισμένον ἐν τῷ ἱερῷ, οὐ μετὰ ὄχλου οὐδὲ μετὰ θορύβου,
 τινὲς δὲ ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι, οὓς ἔδει ἐπὶ σοῦ παρεῖναι 19

20 καὶ κατηγορεῖν εἴ τι ἔχοιεν πρὸς ἐμέ, — ἢ αὐτοὶ οὗτοι εἰπά-
 21 τωσαν τί εὗρον ἀδίκημα στάντος μου ἐπὶ τοῦ συνεδρίου ἢ
 περὶ μιᾶς ταύτης φωνῆς ἧς ἐκέκραξα ἐν αὐτοῖς ἐστὼς ὅτι
 Περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι σήμερον ἐφ' ὑμῶν.
 22 Ἀνεβάλετο δὲ αὐτοὺς ὁ Φῆλιξ, ἀκριβέστερον εἰδὼς τὰ
 περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπας Ὅταν Λυσίας ὁ χιλιάρχος καταβῇ
 23 διαγνώσομαι τὰ καθ' ὑμᾶς· διαταξάμενος τῷ ἑκατοντάρ-
 χῃ τηρεῖσθαι αὐτὸν ἔχειν τε ἄνεσιν καὶ μηδένα κωλύειν
 24 τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὑπηρετεῖν αὐτῷ. Μετὰ δὲ
 ἡμέρας τινὰς παραγενόμενος ὁ Φῆλιξ σὺν Δρουσίλλῃ τῇ
 ἰδίᾳ γυναικὶ οὔσῃ Ἰουδαία μετεπέμψατο τὸν Παῦλον καὶ
 25 ἤκουσεν αὐτοῦ περὶ τῆς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν πίστεως. δια-
 λεγομένου δὲ αὐτοῦ περὶ δικαιοσύνης καὶ ἐγκρατείας καὶ τοῦ
 κρίματος τοῦ μέλλοντος ἔμφοβος γενόμενος ὁ Φῆλιξ ἀπεκρί-
 θη Τὸ νῦν ἔχον πορεύου, καιρὸν δὲ μεταλαβὼν μετακαλέσο-
 26 μαί σε· ἅμα καὶ ἐλπίζων ὅτι χρήματα δοθήσεται [αὐτῷ]
 ὑπὸ τοῦ Παύλου· διὸ καὶ πυκνότερον αὐτὸν μεταπεμπόμενος
 27 ὠμίλει αὐτῷ. Διετίας δὲ πληρωθείσης ἔλαβεν
 διάδοχον ὁ Φῆλιξ Πόρκιον Φῆστον· θέλων τε χάριτα καταθέ-
 σθαι τοῖς Ἰουδαίοις ὁ Φῆλιξ κατέλιπε τὸν Παῦλον δεδεμένον.

1 Φῆστος οὖν ἐπιβὰς τῇ ᾿ἐπαρχείᾳ¹ μετὰ τρεῖς ἡμέρας
 2 ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπὸ Καισαρίας, ἐνεφάνισάν τε αὐτῷ
 οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρῶτοι τῶν Ἰουδαίων κατὰ τοῦ Παύλου,
 3 καὶ παρεκάλουν αὐτὸν αἰτούμενοι χάριν κατ' αὐτοῦ ὅπως
 μεταπέμψηται αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ, ἐνέδραν ποιοῦντες
 4 ἀνελεῖν αὐτὸν κατὰ τὴν ὁδόν· ὁ μὲν οὖν Φῆστος ἀπεκρίθη
 τηρεῖσθαι τὸν Παῦλον εἰς Καισαρίαν, ἑαυτὸν δὲ μέλλειν
 5 ἐν τάχει ἐκπορεύεσθαι· Οἱ οὖν ἐν ὑμῖν, φησὶν, δυνατοὶ
 συνκαταβάντες εἴ τί ἐστιν ἐν τῷ ἀνδρὶ ἄτοπον κατηγορεῖ-
 6 τωσαν αὐτοῦ. Διατρίψας δὲ ἐν αὐτοῖς ἡμέρας
 οὐ πλείους ὀκτὼ ἢ δέκα, καταβὰς εἰς Καισαρίαν, τῇ
 ἐπαύριον καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος ἐκέλευσεν τὸν Παῦλον

ἀχθῆναι. παραγενομένου δὲ αὐτοῦ περιέστησαν αὐτὸν οἱ 7
 ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβεβηκότες Ἰουδαῖοι, πολλὰ καὶ
 βαρέα αἰτιώματα καταφέροντες ἃ οὐκ ἴσχυον ἀποδεῖξαι,
 τοῦ Παύλου ἀπολογουμένου ὅτι Οὔτε εἰς τὸν νόμον τῶν 8
 Ἰουδαίων οὔτε εἰς τὸ ἱερὸν οὔτε εἰς Καίσαρά τι ἤμαρτον.
 ὁ Φῆστος δὲ θέλων τοῖς Ἰουδαίοις χάριν καταθέσθαι ἀπο- 9
 κριθεὶς τῷ Παύλῳ εἶπεν Θέλεις εἰς Ἱεροσόλυμα ἀναβὰς
 ἐκεῖ περὶ τούτων κριθῆναι ἐπ' ἐμοῦ; εἶπεν δὲ ὁ Παῦλος 10
 Ἐστὼς ἐπὶ τοῦ βήματος Καίσαρός εἰμι, οὗ με δεῖ κρίνεσθαι.
 Ἰουδαίους οὐδὲν ἠδίκηκα, ὡς καὶ σὺ κάλλιον ἐπιγινώσκεις.
 εἰ μὲν οὖν ἀδικῶ καὶ ἄξιον θανάτου πέπραχά τι, οὐ παραι- 11
 τοῦμαι τὸ ἀποθανεῖν· εἰ δὲ οὐδὲν ἔστιν ὧν οὗτοι κατηγοροῦσίν
 μου, οὐδεὶς με δύναται αὐτοῖς χαρίσασθαι· Καίσαρα ἐπικα-
 λούμαι. τότε ὁ Φῆστος συνλαλήσας μετὰ τοῦ συμβουλίου 12
 ἀπεκρίθη Καίσαρα ἐπικέκλησαι, ἐπὶ Καίσαρα πορεύσῃ.

Ἡμερῶν δὲ διαγενομένων τινῶν Ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς 13
 καὶ Βερνίκη κατήντησαν εἰς Καισαρίαν ἄσπασάμενοι τὸν
 Φῆστον. ὡς δὲ πλείους ἡμέρας διέτριβον ἐκεῖ, ὁ Φῆστος 14
 τῷ βασιλεῖ ἀνέθετο τὰ κατὰ τὸν Παῦλον λέγων Ἀνὴρ
 τίς ἐστίν καταλελιμμένος ὑπὸ Φήλικος δέσμιος, περὶ οὗ 15
 γενομένου μου εἰς Ἱεροσόλυμα ἐνεφάνισαν οἱ ἀρχιερεῖς
 καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν Ἰουδαίων, αἰτούμενοι κατ' αὐτοῦ
 καταδίκην· πρὸς οὓς ἀπεκρίθην ὅτι οὐκ ἔστιν ἔθος Ῥω- 16
 μαίοις χαρίζεσθαί τινα ἄνθρωπον πρὶν ἢ ὁ κατηγορού-
 μενος κατὰ πρόσωπον ἔχοι τοὺς κατηγοροὺς τόπον ἵστα-
 σθαι ἀπολογίας λάβοι περὶ τοῦ ἐγκλήματος. συνελθόντων οὖν 17
 ἐνθάδε ἀναβολὴν μηδεμίαν ποιησάμενος τῇ ἐξῆς καθίσας
 ἐπὶ τοῦ βήματος ἐκέλευσα ἀχθῆναι τὸν ἄνδρα· περὶ οὗ 18
 σταθέντες οἱ κατήγοροι οὐδεμίαν αἰτίαν ἔφερον ὧν ἐγὼ
 ὑπενόουν ἁπονηρῶν, ζητήματα δέ τινα περὶ τῆς ἰδίας δεισι- 19
 δαιμονίας εἶχον πρὸς αὐτὸν καὶ περί τινος Ἰησοῦ τεθνηκό-
 τος, ὃν ἔφασκεν ὁ Παῦλος ζῆν. ἀπορούμενος δὲ ἐγὼ τὴν 20
 περὶ τούτων ζήτησιν ἔλεγον εἰ βούλοιο πορεύεσθαι εἰς

- 21 Ἱεροσόλυμα κακεῖ κρίνεσθαι περὶ τούτων. τοῦ δὲ Παύλου ἐπικαλεσαμένου τηρηθῆναι αὐτὸν εἰς τὴν τοῦ Σεβαστοῦ διάγνωσιν, ἐκέλευσα τηρεῖσθαι αὐτὸν ἕως οὗ ἀναπέμψω αὐ-
- 22 τὸν πρὸς Καίσαρα. Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Φῆστον Ἐβουλόμην καὶ αὐτὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀκοῦσαι. Αὖριον, φησίν,
- 23 ἀκούσῃ αὐτοῦ. Τῇ οὖν ἐπαύριον ἐλθόντος τοῦ Ἀγρίππα καὶ τῆς Βερνίκης μετὰ πολλῆς φαντασίας καὶ εἰσελθόντων εἰς τὸ ἀκροατήριον σὺν τε χιλιάρχοις καὶ ἀνδράσιν τοῖς κατ' ἐξοχὴν τῆς πόλεως καὶ κελεύσαντος τοῦ
- 24 Φῆστου ἤχθη ὁ Παῦλος. καὶ φησιν ὁ Φῆστος Ἀγρίππα βασιλεῦ καὶ πάντες οἱ συνπαρόντες ἡμῖν ἄνδρες, θεωρεῖτε τοῦτον περὶ οὗ ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων ἑνέτυχέν μοι ἔν τε Ἱεροσολύμοις καὶ ἐνθάδε, βοῶντες μὴ δεῖν αὐτὸν ζῆν
- 25 μηκέτι. ἐγὼ δὲ κατελαβόμεν μηδὲν ἄξιον αὐτὸν θανάτου πεπραχέναι, αὐτοῦ δὲ τούτου ἐπικαλεσαμένου τὸν Σεβαστὸν
- 26 ἔκρινα πέμπειν. περὶ οὗ ἀσφαλές τι γράψαι τῷ κυρίῳ οὐκ ἔχω· διὸ προήγαγον αὐτὸν ἐφ' ὑμῶν καὶ μάλιστα ἐπὶ σοῦ, βασιλεῦ Ἀγρίππα, ὅπως τῆς ἀνακρίσεως γενομένης
- 27 σχῶ τί γράψω· ἄλογον γάρ μοι δοκεῖ πέμποντα δέσμιον
1 μὴ καὶ τὰς κατ' αὐτοῦ αἰτίας σημάναι. Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Παῦλον ἔφη Ἐπιτρέπεται σοι ὑπὲρ σεαυτοῦ λέγειν.
- 2 τότε ὁ Παῦλος ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπελογεῖτο Περὶ πάντων ὧν ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων, βασιλεῦ Ἀγρίππα, ἡγῆμαι ἐμαυτὸν μακάριον ἐπὶ σοῦ μέλλων σήμερον ἀπολο-
- 3 γεῖσθαι, μάλιστα γνώστην ὄντα σε πάντων τῶν κατὰ Ἰουδαίους ἐθνῶν τε καὶ ζητημάτων· διὸ δέομαι μακροθύμως
- 4 ἀκοῦσαί μου. Τὴν μὲν οὖν βίωσίν μου ἐκ νεότητος τὴν ἀπ' ἀρχῆς γενομένην ἐν τῷ ἔθνει μου ἔν τε Ἱεροσολύμοις
- 5 ἴσασι πάντες Ἰουδαῖοι, προγινώσκοντές με ἄνωθεν, εἰὰν θέλωσι μαρτυρεῖν, ὅτι κατὰ τὴν ἀκριβεστάτην αἵρεσιν τῆς
- 6 ἡμετέρας θρησκείας ἔζησα Φαρισαῖος. καὶ νῦν ἐπ' ἐλπίδι τῆς εἰς τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐπαγγελίας γενομένης ὑπὸ
- 7 τοῦ θεοῦ ἔστηκα κρινόμενος, εἰς ἣν τὸ δωδεκάφυλον ἡμῶν

ἐν ἑκτενεΐᾳ νύκτα καὶ ἡμέραν λατρεῦον ἐλπίζει ἵκα-
 τήσῃ· περὶ ἧς ἐλπίδος ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων, βασι-
 λεῦ· τί ἄπιστον κρίνεται παρ' ὑμῖν εἰ ὁ θεὸς νεκροὺς 8
 ἐγείρει; Ἐγὼ μὲν οὖν ἔδοξα ἑμαυτῷ πρὸς τὸ ὄνομα 9
 Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου δεῖν πολλὰ ἐναντία πράξαι· ὁ καὶ 10
 ἐποίησα ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ ἑπολλοὺς τε τῶν ἀγίων ἐγὼ
 ἐν φυλακαῖς κατέκλεισα τὴν παρὰ τῶν ἀρχιερέων ἐξουσίαν
 λαβὼν, ἀναιρουμένων τε αὐτῶν κατήνεγκα ψῆφον, καὶ 11
 κατὰ πάσας τὰς συναγωγὰς πολλάκις τιμωρῶν αὐτοὺς
 ἠνάγκαζον βλασφημεῖν, περισσῶς τε ἐμμαινόμενος αὐτοῖς
 ἐδίωκον ἕως καὶ εἰς τὰς ἔξω πόλεις. Ἐν οἷς πορευόμενος 12
 εἰς τὴν Δαμασκὸν μετ' ἐξουσίας καὶ ἐπιτροπῆς τῆς τῶν
 ἀρχιερέων ἡμέρας μέσης κατὰ τὴν ὁδὸν εἶδον, βασιλεῦ, 13
 οὐρανόθεν ὑπὲρ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου περιλάμψαν με
 φῶς καὶ τοὺς σὺν ἐμοὶ πορευομένους· πάντων τε καταπε- 14
 σόντων ἡμῶν εἰς τὴν γῆν ἤκουσα φωνὴν λέγουσαν πρὸς
 με τῇ Ἑβραϊδὶ διαλέκτῳ Σαούλ Σαούλ, τί με διώκεις;
 σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν. ἐγὼ δὲ εἶπα Τίς εἶ, 15
 κύριε; ὁ δὲ κύριος εἶπεν Ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις·
 ἀλλὰ ἀνάστηθι καὶ στήθῃ ἐπὶ τοὺς πόδας σου· εἰς τοῦτο 16
 γὰρ ὥφθην σοι, προχειρίσασθαί σε ὑπηρετήν καὶ μάρτυρα ὧν
 τε εἶδές με ὧν τε ὀφθῆσομαί σοι, ἐξαιροῦμένός σε ἐκ 17
 τοῦ λαοῦ καὶ ἐκ τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς ἐγὼ ἀποστέλλω
 σε ἀνοίξαι ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, τοῦ ἐπιστρέψαι ἀπὸ σκο- 18
 τοῦ εἰς φῶς καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ Σατανᾶ ἐπὶ τὸν θεόν,
 τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ κλῆρον ἐν τοῖς
 ἡγιασμένοις πίστει τῇ εἰς ἐμέ. Ὅθεν, βασιλεῦ Ἀγρίππα, 19
 οὐκ ἐγενόμην ἀπειθὴς τῇ οὐρανίῳ ὀπτασίᾳ, ἀλλὰ τοῖς ἐν 20
 Δαμασκῷ πρῶτόν τε καὶ Ἱεροσολύμοις, πᾶσάν τε τὴν χώ-
 ραν τῆς Ἰουδαίας, καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἀπήγγελλον μετανοεῖν
 καὶ ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν θεόν, ἄξια τῆς μετανοίας ἔργα
 πράσσοντας. Ἔνεκα τούτων με Ἰουδαῖοι συλλαβόμενοι ἐν 21
 τῷ ἱερῷ ἐπειρῶντο διαχειρίσασθαι. ἐπικουρίας οὖν τυχὼν 22

τῆς ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης ἔστηκα μαρτυρό-
 μενος μικρῷ τε καὶ μεγάλῳ, οὐδὲν ἐκτὸς λέγων ὧν τε οἱ προ-
 23 φῆται ἐλάλησαν μελλόντων γίνεσθαι καὶ Μωυσῆς, εἰ παθη-
 τὸς ὁ χριστός, εἰ πρῶτος ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν φῶς μέλλει
 24 καταγγέλλειν τῷ τε λαῷ καὶ τοῖς ἔθνεσιν. Ταῦ-
 τα δὲ αὐτοῦ ἀπολογουμένου ὁ Φῆστος μεγάλη τῇ φωνῇ φη-
 σὶν Μαῖνη, Παῦλε· τὰ πολλά σε γράμματα εἰς μαῖναν
 25 περιτρέπει. ὁ δὲ Παῦλος Οὐ μαίνομαι, φησὶν, κράτιστε
 Φῆστε, ἀλλὰ ἀληθείας καὶ σωφροσύνης ῥήματα ἀποφθέγ-
 26 γομαι. ἐπίσταται γὰρ περὶ τούτων ὁ βασιλεὺς, πρὸς ὃν
 παρρησιαζόμενος λαλῶ· λανθάνειν γὰρ ἑαυτὸν τούτων οὐ
 πείθομαι οὐθέν, οὐ γάρ ἐστιν ἐν γωνίᾳ πεπραγμένον τοῦτο.
 27 πιστεύεις, βασιλεῦ Ἀγρίππα, τοῖς προφήταις; οἶδα ὅτι
 28 πιστεύεις. ὁ δὲ Ἀγρίππας πρὸς τὸν Παῦλον Ἐν ὀλίγῳ
 29 ἔμε πείθεις Χριστιανὸν ποιῆσαι. ὁ δὲ Παῦλος Εὐξαίμην
 ἂν τῷ θεῷ καὶ ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν μεγάλῳ οὐ μόνον σέ
 ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀκούοντάς μου σήμερον γενέσθαι
 30 τοιούτους ὁποῖος καὶ ἐγὼ εἰμι παρεκτὸς τῶν δεσμῶν τού-
 31 των. Ἀνέστη τε ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ἡγεμὼν ἡ
 τε Βερνίκη καὶ οἱ συνκαθήμενοι αὐτοῖς, καὶ ἀναχωρήσαν-
 τες ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες ὅτι Οὐδὲν θανάτου
 32 ἢ δεσμῶν ἄξιον ἔπρασσε ὁ ἄνθρωπος οὗτος. Ἀγρίππας
 δὲ τῷ Φήστῳ ἔφη Ἀπολεύσθαι ἐδύνατο ὁ ἄνθρωπος
 οὗτος εἰ μὴ ἐπεκέκλητο Καίσαρα.

1 Ὡς δὲ ἐκρίθη τοῦ ἀποπλεῖν ἡμᾶς εἰς τὴν Ἰταλίαν,
 παρεδίδουν τὸν τε Παῦλον καὶ τινας ἐτέρους δεσμώτας
 2 ἑκατοντάρχη ὀνόματι Ἰουλίῳ σπείρης Σεβαστῆς. ἐπιβάν-
 τες δὲ πλοίῳ Ἀδραμυνηνῶ μέλλουσι πλεῖν εἰς τοὺς κατὰ
 τὴν Ἀσίαν τόπους ἀνήχθημεν, ὄντος σὺν ἡμῖν Ἀριστάρχου
 3 Μακεδόνης Θεσσαλονικέως· τῇ τε ἐτέρᾳ κατήχθημεν εἰς
 Σιδῶνα, φιλανθρώπως τε ὁ Ἰούλιος τῷ Παύλῳ χρησάμενος
 ἐπέτρεψεν πρὸς τοὺς φίλους πορευθέντι ἐπιμελείας τυχεῖν.

κακείθεν ἀναχθέντες ὑπεπλεύσαμεν τὴν Κύπρον διὰ τὸ 4
 τοὺς ἀνέμους εἶναι ἐναντίους, τό τε πέλαγος τὸ κατὰ τὴν 5
 Κιλικίαν καὶ Παμφυλίαν διαπλεύσαντες κατήλθαμεν εἰς
 Μύρρα τῆς Λυκίας. Κακεί εὐρὼν ὁ ἑκατοντάρχης πλοῖον 6
 Ἀλεξανδρινὸν πλέον εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐνεβίβασεν ἡμᾶς εἰς
 αὐτό. ἐν ἱκαναῖς δὲ ἡμέραις βραδυπλοοῦντες καὶ μόλις 7
 γενόμενοι κατὰ τὴν Κνίδον, μὴ προσεῶντος ἡμᾶς τοῦ ἀνέ-
 μου, ὑπεπλεύσαμεν τὴν Κρήτην κατὰ Σαλμώνην, μόλις τε 8
 παραλεγόμενοι αὐτὴν ἦλθομεν εἰς τόπον τινὰ καλούμενον
 Καλοὺς Λιμένας, ᾧ ἐγγὺς ἦν πόλις Λασέα. Ἰκα- 9
 νοῦ δὲ χρόνου διαγενομένου καὶ ὄντος ἤδη ἐπισφαλοῦς
 τοῦ πλοῦς διὰ τὸ καὶ τὴν ιηστείαν ἤδη παρεληλυθέναι,
 παρήνει ὁ Παῦλος λέγων αὐτοῖς "Ἄνδρες, θεωρῶ ὅτι μετὰ 10
 ὕβρεως καὶ πολλῆς ζημίας οὐ μόνον τοῦ φορτίου καὶ
 τοῦ πλοίου ἀλλὰ καὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν μέλλειν ἔσεσθαι
 τὸν πλοῦν. ὁ δὲ ἑκατοντάρχης τῷ κυβερνήτῃ καὶ τῷ 11
 ναυκλήρῳ μᾶλλον ἐπέιθετο ἢ τοῖς ὑπὸ Παύλου λεγομένοις.
 ἀνευθέτου δὲ τοῦ λιμένος ὑπάρχοντος πρὸς παραχειμασίαν 12
 οἱ πλείονες ἔθεντο βουλὴν ἀναχθῆναι ἐκεῖθεν, εἴ πως δύ-
 ναιτο καταντήσαντες εἰς Φοίνικα παραχειμάσαι, λιμένα
 τῆς Κρήτης βλέποντα κατὰ λίβα καὶ κατὰ χώρον. Ὑπο- 13
 πνεύσαντος δὲ νότου δόξαντες τῆς προθέσεως κεκρατηκέναι
 ἄραντες ἄσσον παρελέγοντο τὴν Κρήτην. μετ' οὐ πολὺ 14
 δὲ ἔβαλεν κατ' αὐτῆς ἄνεμος τυφωνικὸς ὁ καλούμενος
 Εὐρακύλων· συναρπασθέντος δὲ τοῦ πλοίου καὶ μὴ δυναμέ- 15
 νου ἀντοφθαλμεῖν τῷ ἀνέμῳ ἐπιδόντες ἐφερόμεθα. νησίον 16
 δέ τι ὑποδραμόντες καλούμενον Καῦδα ἰσχύσαμεν μόλις
 περικρατεῖς γενέσθαι τῆς σκάφης, ἣν ἄραντες βοηθείαις 17
 ἐχρῶντο ὑποζωννύντες τὸ πλοῖον· φοβούμενοί τε μὴ εἰς τὴν
 Σύρτιν ἐκπέσωσιν, χαλάσαντες τὸ σκεῦος, οὕτως ἐφέροντο.
 σφοδρῶς δὲ χειμαζομένων ἡμῶν τῇ ἐξῆς ἐκβολὴν ἐποιοῦντο, 18
 καὶ τῇ τρίτῃ αὐτόχειρες τὴν σκευὴν τοῦ πλοίου ἔριψαν. 19
 μήτε δὲ ἡλίου μήτε ἄστρων ἐπιφαινόντων ἐπὶ πλείονας 20

ἡμέρας, χειμῶνός τε οὐκ ὀλίγου ἐπικειμένου, λοιπὸν περι-
 21 ρεῖτο ἐλπὶς πᾶσα τοῦ σώζεσθαι ἡμᾶς. Πολλῆς τε ἀσιτίας
 ὑπαρχούσης τότε σταθεὶς ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ αὐτῶν εἶπεν
 "Ἐδεῖ μὲν, ὧ ἄνδρες, πειθαρχήσαντάς μοι μὴ ἀνάγεσθαι
 ἀπὸ τῆς Κρήτης κερδησαί τε τὴν ὕβριν ταύτην καὶ τὴν
 22 ζημίαν. καὶ τὰ νῦν παραινῶ ὑμᾶς εὐθυμεῖν, ἀποβολὴ γὰρ
 23 ψυχῆς οὐδεμία ἔσται ἐξ ὑμῶν πλὴν τοῦ πλοίου· παρέστη
 γάρ μοι ταύτῃ τῇ νυκτὶ τοῦ θεοῦ οὐ εἰμί, ᾧ καὶ λατρεύω,
 24 ἄγγελος λέγων Μὴ φοβοῦ, Παῦλε· Καίσαρί σε δεῖ παρα-
 στήναι, καὶ ἰδοὺ κεχάρισται σοι ὁ θεὸς πάντας τοὺς πλέον-
 25 τας μετὰ σοῦ. διὸ εὐθυμεῖτε, ἄνδρες· πιστεύω γὰρ τῷ θεῷ
 26 ὅτι οὕτως ἔσται καθ' ὃν τρόπον λελάληταί μοι. εἰς νῆσον
 27 δέ τινα δεῖ ἡμᾶς ἐκπεσεῖν. Ὡς δὲ τεσσαρεσκαί-
 δεκάτῃ νύξ ἐγένετο διαφερομένων ἡμῶν ἐν τῷ Ἀδρία, κατὰ
 μέσον τῆς νυκτὸς ὑπενόουν οἱ ναῦται Ἰπροσάγειν¹ τινὰ αὐτοῖς
 28 χώραν. καὶ βολίσαντες εὗρον ὀργυιὰς ἑκοσι, βραχὺ δὲ
 διαστήσαντες καὶ πάλιν βολίσαντες εὗρον ὀργυιὰς δεκα-
 29 πέντε· φοβούμενοί τε μή που κατὰ τραχεῖς τόπους ἐκπέ-
 σωμεν ἐκ πρύμνης ρίψαντες ἀγκύρας τέσσαρας ἠῤῥχοντο
 30 ἡμέραν γενέσθαι. Τῶν δὲ ναυτῶν ζητούντων φυγεῖν ἐκ
 τοῦ πλοίου καὶ χαλασάντων τὴν σκάφην εἰς τὴν θάλασσαν
 προφάσει ὡς ἐκ πρῶρης ἀγκύρας μελλόντων ἐκτείνειν,
 31 εἶπεν ὁ Παῦλος τῷ ἑκατοντάρχῃ καὶ τοῖς στρατιώταις
 Ἐὰν μὴ οὗτοι μείνωσιν ἐν τῷ πλοίῳ, ὑμεῖς σωθῆναι οὐ
 32 δύνασθε. τότε ἀπέκοψαν οἱ στρατιῶται τὰ σχοινία τῆς
 33 σκάφης καὶ εἶσαν αὐτὴν ἐκπεσεῖν. Ἀχρι δὲ οὗ ἡμέρα
 ἡμελλεν γίνεσθαι παρεκάλει ὁ Παῦλος ἅπαντας μεταλα-
 βεῖν τροφῆς λέγων Τεσσαρεσκαίδεκάτῃν σήμερον ἡμέραν
 προσδοκῶντες ἄσιτοι διατελεῖτε, μηθὲν προσλαβόμενοι·
 34 διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς μεταλαβεῖν τροφῆς, τοῦτο γὰρ πρὸς
 τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὑπάρχει· οὐδενὸς γὰρ ὑμῶν θριξ
 35 ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἀπολείται. εἵπας δὲ ταῦτα καὶ λαβὼν

ἄρτον εὐχαρίστησεν τῷ θεῷ ἐνώπιον πάντων καὶ κλάσας
 ἤρξατο ἐσθίειν. εὐθυμοὶ δὲ γενόμενοι πάντες καὶ αὐτοὶ 36
 προσελάβοντο τροφῆς. ἡμεθα δὲ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ ἐν τῷ 37
 πλοίῳ ὥς ἔβδομήκοντα ἕξ. κορεσθέντες δὲ τροφῆς ἐκού- 38
 φιζον τὸ πλοῖον ἐκβαλλόμενοι τὸν σίτον εἰς τὴν θάλασσαν.
 Ὅτε δὲ ἡμέρα ἐγένετο, τὴν γῆν οὐκ ἐπεγίνωσκον, κόλπον 39
 δέ τινα κατενόουν ἔχοντα αἰγιαλὸν εἰς ὃν ἐβουλεύοντο εἰ
 δύναιντο ἐκσῶσαι τὸ πλοῖον. καὶ τὰς ἀγκύρας περιελόν- 40
 τες εἶων εἰς τὴν θάλασσαν, ἅμα ἀνέντες τὰς ζευκτηρίας τῶν
 πηδαλίων, καὶ ἐπάραντες τὸν ἀρτέμωνα τῇ πνεύσει κατεί-
 χον εἰς τὸν αἰγιαλόν. περιπεσόντες δὲ εἰς τόπον διθά- 41
 λασσον ἐπέκειλαν τὴν ναῦν, καὶ ἡ μὲν πρῶρα ἐρείσασα
 ἔμεινεν ἀσάλευτος, ἡ δὲ πρύμνα ἐλύετο ὑπὸ τῆς βίας.
 Τῶν δὲ στρατιωτῶν βουλὴ ἐγένετο ἵνα τοὺς δεσμώτας 42
 ἀποκτείνωσιν, μή τις ἐκκολυμβήσας διαφύγῃ· ὁ δὲ ἑκατον- 43
 τάρχης βουλούμενος διασῶσαι τὸν Παῦλον ἐκώλυσεν αὐτοὺς
 τοῦ βουλήματος, ἐκέλευσέν τε τοὺς δυναμένους κολυμβᾶν
 ἀπορίψαντας πρώτους ἐπὶ τὴν γῆν ἐξιέναι, καὶ τοὺς λοι- 44
 πους οὓς μὲν ἐπὶ σανίσιν οὓς δὲ ἐπὶ τινων τῶν ἀπὸ τοῦ
 πλοίου· καὶ οὕτως ἐγένετο πάντας διασωθῆναι ἐπὶ τὴν γῆν.

Καὶ διασωθέντες τότε ἐπέγνωμεν ὅτι Μελιτήνη ἡ 1
 νῆσος καλεῖται. οἳ τέ βάρβαροι παρείχαν οὐ τὴν τυχοῦ- 2
 σαν φιλανθρωπίαν ἡμῖν, ἄψαντες γὰρ πυρὰν προσελάβοντο
 πάντας ἡμᾶς διὰ τὸν ὑέτον τὸν ἐφεστῶτα καὶ διὰ τὸ ψύχος.
 συστρέψαντος δὲ τοῦ Παύλου φρυγάνων τι πλήθος καὶ 3
 ἐπιθέντος ἐπὶ τὴν πυρὰν, ἔχιδνα ἀπὸ τῆς θερμῆς ἐξελθοῦσα
 καθῆψε τῆς χειρὸς αὐτοῦ. ὥς δὲ εἶδαν οἱ βάρβαροι κρεμά- 4
 μενον τὸ θηρίον ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον
 Πάντως φονεὺς ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος οὗτος ὃν διασωθέντα ἐκ
 τῆς θαλάσσης ἡ δίκη ζῆν οὐκ εἴασεν. ὁ μὲν οὖν ἀποτινά- 5
 ξας τὸ θηρίον εἰς τὸ πῦρ ἔπαθεν οὐδὲν κακόν· οἱ δὲ προσε- 6
 δόκων αὐτὸν μέλλειν πίμπρασθαι ἢ καταπίπτειν ἄφνω
 νεκρόν. ἐπὶ πολὺ δὲ αὐτῶν προσδοκῶντων καὶ θεωρούντων

μηδὲν ἄτοπον εἰς αὐτὸν γινόμενον, μεταβαλλόμενοι ἔλεγον
7 αὐτὸν εἶναι θεόν. Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον

ἐκεῖνον ὑπῆρχεν χωρία τῷ πρώτῳ τῆς νήσου ὀνόματι Πο-
πλίῳ, ὃς ἀναδεξάμενος ἡμᾶς ἡμέρας τρεῖς⁸ φιλοφρόνως
8 ἐξένισεν. ἐγένετο δὲ τὸν πατέρα τοῦ Ποπλίου πυρετοῖς
καὶ δυσεντερίῳ συνεχόμενον κατακεῖσθαι, πρὸς ὃν ὁ Παῦλος
εἰσελθὼν καὶ προσευξάμενος ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ ἰάσατο
9 αὐτόν. τούτου δὲ γενομένου [καὶ] οἱ λοιποὶ οἱ ἐν τῇ νήσῳ
10 ἔχοντες ἀσθενείας προσήρχοντο καὶ ἐθεραπεύοντο, οἳ καὶ
πολλαῖς τιμαῖς ἐτίμησαν ἡμᾶς καὶ ἀναγομένοις ἐπέθετο
τὰ πρὸς τὰς χρείας.

11 Μετὰ δὲ τρεῖς μῆνας ἀνήχθημεν ἐν πλοίῳ παρακεχει-
μακότι ἐν τῇ νήσῳ Ἀλεξανδρινῷ, παρασήμῳ Διοσκοούροις.
12 καὶ καταχθέντες εἰς Συρακούσας ἐπεμείναμεν ἡμέρας
13 τρεῖς, ὅθεν περιελόντες κατηντήσαμεν εἰς Ῥήγιον. καὶ
μετὰ μίαν ἡμέραν ἐπιγενομένου νότου δευτεραῖοι ἦλθο-
14 μεν εἰς Ποτιόλους, οὓς εὐρόντες ἀδελφούς παρεκλήθημεν
παρ' αὐτοῖς ἐπιμεῖναι ἡμέρας ἑπτά· καὶ οὕτως εἰς τὴν Ῥώ-
15 μην ἦλθαμεν. κακεῖθεν οἱ ἀδελφοὶ ἀκούσας τὰ περὶ
ἡμῶν ἦλθαν εἰς ἀπάντησιν ἡμῖν ἄχρι Ἀππίου Φόρου καὶ
Τριῶν Ταβερνῶν, οὓς ἰδὼν ὁ Παῦλος εὐχαριστήσας τῷ θεῷ
16 ἔλαβε θάρσος. Ὅτε δὲ εἰσῆλθαμεν εἰς Ῥώμην,
ἐπετράπη τῷ Παύλῳ μένειν καθ' ἑαυτὸν σὺν τῷ φυλάσ-
σουσι αὐτὸν στρατιώτῃ.

17 Ἐγένετο δὲ μετὰ ἡμέρας τρεῖς συγκαλέσασθαι αὐτὸν
τοὺς ὄντας τῶν Ἰουδαίων πρώτους· συνελθόντων δὲ αὐτῶν
ἔλεγεν πρὸς αὐτοὺς Ἐγώ, ἄνδρες ἀδελφοί, οὐδὲν ἐναντίον
ποιήσας τῷ λαῷ ἢ τοῖς ἔθεσι τοῖς πατρώοις δέσμιος ἐξ
Ἱεροσολύμων παρεδόθην εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ῥωμαίων,
18 οἵτινες ἀνακρίναντές με ἐβούλοντο ἀπολῦσαι διὰ τὸ μηδε-
19 μίαν αἰτίαν θανάτου ὑπάρχειν ἐν ἐμοί· ἀντιλεγόντων δὲ
τῶν Ἰουδαίων ἠναγκάσθην ἐπικαλέσασθαι Καίσαρα, οὐχ ὥς

τοῦ ἔθνους μου ἔχων τι κατηγορεῖν. διὰ ταύτην οὖν τὴν 20
 αἰτίαν παρεκάλεσα ὑμᾶς ἰδεῖν καὶ προσλαλήσαι, εἵνεκεν
 γὰρ τῆς ἐλπίδος τοῦ Ἰσραὴλ τὴν ἄλυσιν ταύτην περίκειμαι.
 οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν εἶπαν Ἑμεῖς οὔτε γράμματα περὶ σοῦ 21
 ἐδεξάμεθα ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, οὔτε παραγενόμενός τις τῶν
 ἀδελφῶν ἀπήγγειλεν ἢ ἐλάλησέν τι περὶ σοῦ πονηρόν.
 ἀξιούμεν δὲ παρὰ σοῦ ἀκοῦσαι ἃ φρονεῖς, περὶ μὲν γὰρ 22
 τῆς αἰρέσεως ταύτης γνωστὸν ἡμῖν ἐστὶν ὅτι πανταχοῦ
 ἀντιλέγεται.

Ταξάμενοι δὲ αὐτῷ ἡμέραν ἦλθαν 23
 πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν ξενίαν πλείονες, οἷς ἐξετίθετο διαμαρτυ-
 ρόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ πείθων τε αὐτοὺς περὶ τοῦ
 Ἰησοῦ ἀπὸ τε τοῦ νόμου Μωυσέως καὶ τῶν προφητῶν ἀπὸ
 πρῶι ἕως ἐσπέρας. Καὶ οἱ μὲν ἐπείθοντο τοῖς λεγομένοις 24
 οἱ δὲ ἠπίστουν, ἀσύμφωνοι δὲ ὄντες πρὸς ἀλλήλους 25
 ἀπελύνοντο, εἰπόντος τοῦ Παύλου ῥῆμα ἐν ὅτι Καλῶς
 τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐλάλησεν διὰ Ἡσαίου τοῦ προφήτου
 πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν λέγων 26

Πορεύητι πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον καὶ εἰπόν

Ἄκοῃ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε,

καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε·

ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τοῦτοῦ, 27

καὶ τοῖς ὠσὶν βαρέως ἤκουσαν,

καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς αἰτῶν ἐκάμмыσαν·

μή ποτε ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς

καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσῃσιν

καὶ τῇ καρδίᾳ συνώσιν καὶ ἐπιστρέψωσιν,

καὶ ἰάσονται αἰτοῖς.

γνωστὸν οὖν ὑμῖν ἔστω ὅτι τοῖς ἔθνεσιν ἀπεστάλη τοῦτο 28
 τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ· αὐτοὶ καὶ ἀκούσονται.

Ἐνέμεινεν δὲ διετίαν ὅλην ἐν ἰδίῳ μισθώματι, καὶ ἀπε- 30
 δέχετο πάντας τοὺς εἰσπορευομένους πρὸς αὐτόν, κηρύσσων 31
 τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ καὶ διδάσκων τὰ περὶ τοῦ κυρίου
 Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάσης παρρησίας ἀκωλύτως.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΚΑΘΟΛΙΚΑΙ

ΙΑΚΩΒΟΥ

ΠΕΤΡΟΥ Α

ΠΕΤΡΟΥ Β

ΙΩΑΝΟΥ Α

ΙΩΑΝΟΥ Β

ΙΩΑΝΟΥ Γ

ΙΟΥΔΑ

ΙΑΚΩΒΟΥ

- 1 ΙΑΚΩΒΟΣ θεοῦ καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ δοῦλος
ταῖς δώδεκα φυλαῖς ταῖς ἐν τῇ διασπορᾷ χαίρειν.
- 2 Πᾶσαν χαρὰν ἡγήσασθε, ἀδελφοί μου, ὅταν πειρασμοῖς
3 περιπέσητε ποικίλοις, γινώσκοντες ὅτι τὸ δοκίμιον ὑμῶν
4 τῆς πίστεως κατέργάζεται ὑπομονήν· ἡ δὲ ὑπομονὴ ἔργον
τέλειον ἐχέτω, ἵνα ᾖτε τέλειοι καὶ ὁλόκληροι, ἐν μηδενὶ
5 λειπόμενοι. Εἰ δέ τις ὑμῶν λείπεται σοφίας,
αἰτείτω παρὰ τοῦ διδόντος θεοῦ πᾶσιν ἀπλῶς καὶ μὴ ὄνει-
6 δίζοντος, καὶ δοθήσεται αὐτῷ· αἰτείτω δὲ ἐν πίστει, μηδὲν
διακρινόμενος, ὁ γὰρ διακρινόμενος ἔοικεν κλύδωνι θαλάσ-
7 σης ἀνεμιζομένῳ καὶ ῥιπιζομένῳ· μὴ γὰρ οἶέσθω ὁ ἄν-
8θρωπος ἐκεῖνος ὅτι λήμψεται τι παρὰ τοῦ «κυρίου» ἀνὴρ
9 δίψυχος, ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. Καυχά-
10 σθω δὲ [ὁ] ἀδελφὸς ὁ ταπεινὸς ἐν τῷ ὕψει αὐτοῦ, ὁ δὲ πλού-
σιος ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ, ὅτι ὡς ἄνθος χόρτου παρε-
11 λεύσεται. ἀνέτειλεν γὰρ ὁ ἥλιος σὺν τῷ καύσωνι καὶ ἐξή-
ρανεν τὸν χόρτον, καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσεν καὶ ἡ
εὐπρέπεια τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἀπώλετο· οὕτως καὶ ὁ πλού-
12 σιος ἐν ταῖς πορείαις αὐτοῦ μαρανθήσεται. Μα-
κάριος ἀνὴρ ὃς ὑπομένει πειρασμόν, ὅτι δόκιμος γενόμε-
νος λήμψεται τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, ὃν ἐπηγγείλατο τοῖς
13 ἀγαπῶσιν αὐτόν. μηδεὶς πειραζόμενος λεγέτω ὅτι Ἀπό

θεοῦ πειράζομαι· ὁ γὰρ θεὸς ἀπείραστός ἐστιν κακῶν, πειράζει δὲ αὐτὸς οὐδένα. ἕκαστος δὲ πειράζεται ὑπὸ τῆς 14
 ἰδίας ἐπιθυμίας ἐξελκόμενος καὶ δελεαζόμενος· εἴτα ἡ ἐπι- 15
 θυμία συλλαβοῦσα τίκτει ἁμαρτίαν, ἡ δὲ ἁμαρτία ἀποτε-
 λεσθεῖσα ἀποκνεῖ θάνατον. Μὴ πλανᾶσθε, ἀδελφοί μου 16
 ἀγαπητοί. πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον 17
 ἄνωθέν ἐστιν, καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων,
 παρ' ᾧ οὐκ ἔστι παραλλαγή ἢ τροπῆς ἀποσκίασμα. βου- 18
 ληθεὶς ἀπεκύησεν ἡμᾶς λόγῳ ἀληθείας, εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς
 ἀπαρχὴν τινα τῶν ἁυτοῦ κτισμάτων.

Ἴστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. ἔστω δὲ πᾶς ἄνθρωπος 19
 ταχὺς εἰς τὸ ἀκοῦσαι, βραδὺς εἰς τὸ λαλῆσαι, βραδὺς
 εἰς ὀργὴν, ὀργὴ γὰρ ἄνδρὸς δικαιοσύνην θεοῦ οὐκ ἐργά- 20
 ζεται. διὸ ἀποθέμενοι πᾶσαν ῥυπαρίαν καὶ περισσεῖαν 21
 κακίας ἐν πραύτητι δέξασθε τὸν ἔμφυτον λόγον τὸν δυνά-
 μενον σῶσαι τὰς ψυχὰς ὑμῶν. Γίνεσθε δὲ ποιηταὶ λόγου 22
 καὶ μὴ ἀκροαταὶ μόνον παραλογιζόμενοι ἑαυτοὺς. ὅτι εἴ 23
 τις ἀκροατὴς λόγου ἐστὶν καὶ οὐ ποιητής, οὗτος ἔοικεν
 ἀνδρὶ κατανοοῦντι τὸ πρόσωπον τῆς γενέσεως αὐτοῦ ἐν
 ἐσόπτρῳ, κατενόησεν γὰρ ἑαυτὸν καὶ ἀπελήλυθεν καὶ 24
 εὐθέως ἐπελάθετο ὁποῖος ἦν. ὁ δὲ παρακύψας εἰς νόμον 25
 τέλειον τὸν τῆς ἐλευθερίας καὶ παραμείνας, οὐκ ἀκροατὴς
 ἐπιλησμονῆς γενόμενος ἀλλὰ ποιητής ἔργου, οὗτος μακά-
 ριος ἐν τῇ ποιήσει αὐτοῦ ἔσται. Εἴ τις δοκεῖ θρησκὸς 26
 εἶναι μὴ χαλιναγωγῶν γλῶσσαν ἑαυτοῦ ἀλλὰ ἀπατῶν
 καρδίαν ἑαυτοῦ, τούτου μάταιος ἢ θρησκεῖα. θρησκεῖα 27
 καθαρὰ καὶ ἀμίαντος παρὰ τῷ θεῷ καὶ πατρὶ αὕτη ἐστίν,
 ἐπισκέπτεσθαι ὀρφανούς καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν,
 ἄσπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν ἀπὸ τοῦ κόσμου.

Ἀδελφοί μου, μὴ ἐν προσωπολημψίαις ἔχετε τὴν 1
 πίστιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς δόξης; ἐὰν 2
 γὰρ εἰσέλθῃ εἰς συναγωγὴν ὑμῶν ἀνὴρ χρυσοδακτύλιος

ἐν ἐσθῇτι λαμπρᾷ, εἰσέλθῃ δὲ καὶ πτωχὸς ἐν ῥυπαρᾷ
 3 ἐσθῇτι, ἐπιβλέψῃτε δὲ ἐπὶ τὸν φοροῦντα τὴν ἐσθῆτα
 τὴν λαμπρὰν καὶ εἶπητε Σὺ κάθου ὧδε καλῶς, καὶ τῷ
 πτωχῷ εἶπητε Σὺ στήθι ἢ κάθου ἐκεῖ ὑπὸ τὸ ὑποπόδιόν
 4 μου, ὅτι διεκρίθητε ἐν ἑαυτοῖς καὶ ἐγένεσθε κριταὶ διαλο-
 5 γισμῶν πονηρῶν; Ἀκούσατε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί.
 οὐχ ὁ θεὸς ἐξελέξατο τοὺς πτωχοὺς τῷ κόσμῳ πλουσίους
 ἐν πίστει καὶ κληρονόμους τῆς βασιλείας ἧς ἐπηγγείλατο
 6 τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν; ὑμεῖς δὲ ἡτιμάσατε τὸν πτωχόν.
 οὐχ οἱ πλούσιοι καταδυναστεύουσιν ὑμῶν, καὶ αὐτοὶ ἔλ-
 7 κουσιν ὑμᾶς εἰς κριτήρια; οὐκ αὐτοὶ βλασφημοῦσιν τὸ
 8 καλὸν ὄνομα τὸ ἐπικληθὲν ἐφ' ὑμᾶς; εἰ μέντοι νόμον
 τελεῖτε βασιλικὸν κατὰ τὴν γραφὴν ἈΓΑΠΗΣΕΙΣ Τὸν
 9 ΠΛΗΣΙΟΝ σου ὡς σεαυτόν, καλῶς ποιεῖτε· εἰ δὲ προσω-
 πολημπτεῖτε, ἁμαρτίαν ἐργάζεσθε, ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τοῦ
 10 νόμου ὡς παραβάται. Ὅστις γὰρ ὅλον τὸν νόμον τηρή-
 11 σῃ, πταίσῃ δὲ ἐν ἐνί, γέγονεν πάντων ἔνοχος. ὁ γὰρ
 εἰπὼν Μὴ μοιχεύῃς εἶπεν καὶ Μὴ φονεύῃς· εἰ
 δὲ οὐ μοιχεύεις φονεύεις δέ, γέγονας παραβάτης νόμου.
 12 οὕτως λαλεῖτε καὶ οὕτως ποιεῖτε ὡς διὰ νόμου ἐλευθερίας
 13 μέλλοντες κρίνεσθαι. ἡ γὰρ κρίσις ἀνέλεος τῷ μὴ ποιή-
 14 σαντι ἔλεος· κατακαυχᾶται ἔλεος κρίσεως. Τί
 ὄφελος, ἀδελφοί μου, ἐὰν πίστιν λέγῃ τις ἔχειν ἔργα
 15 δὲ μὴ ἔχῃ; μὴ δύναται ἡ πίστις σῶσαι αὐτόν; ἐὰν
 ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ γυμνοὶ ὑπάρχωσιν καὶ λειπόμενοι τῆς
 16 ἐφημέρου τροφῆς, εἶπῃ δέ τις αὐτοῖς ἐξ ὑμῶν Ὑπάγετε
 ἐν εἰρήνῃ, θερμαίνεσθε καὶ χορτάζεσθε, μὴ δώτε δὲ
 17 αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, τί ὄφελος; οὕτως καὶ
 ἡ πίστις, ἐὰν μὴ ἔχῃ ἔργα, νεκρά ἐστίν καθ' ἑαυτήν.
 18 ἀλλ' ἐρεῖ τις Σὺ πίστιν ἔχεις καὶ γὰρ ἔργα ἔχω. δεῖξόν
 μοι τὴν πίστιν σου χωρὶς τῶν ἔργων, καὶ γὰρ σοὶ δεῖξω ἐκ
 19 τῶν ἔργων μου τὴν πίστιν. σὺ πιστεύεις ὅτι εἷς θεὸς
 ἐστίν; καλῶς ποιεῖς· καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσιν καὶ

φρίσσουν. θέλεις δὲ γινῶναι, ὦ ἄνθρωπε κενέ, ὅτι ἡ ²⁰
πίστις χωρὶς τῶν ἔργων ἀργή ἐστιν; Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ²¹
ἡμῶν οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἀνενέγκας Ἰσαὰκ τὸν
γίον αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θύσιαστήριον; βλέπεις ὅτι ἡ πίστις ²²
συνήργει τοῖς ἔργοις αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν ἔργων ἡ πίστις
ἐτελειώθη, καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ ἡ λέγουσα Ἐπί- ²³
στεύσεν δὲ Ἀβραὰμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ
εἰς δικαιοσύνην, καὶ φίλος θεοῦ ἐκλήθη. ὁράτε ὅτι ²⁴
ἐξ ἔργων δικαιούται ἄνθρωπος καὶ οὐκ ἐκ πίστεως
μόνον. ὁμοίως δὲ καὶ Ῥαὰβ ἡ πόρνη οὐκ ἐξ ἔργων ἐδι- ²⁵
καιώθη, ὑποδεξαμένη τοὺς ἀγγέλους καὶ ἐτέρα ὁδῷ ἐκβα-
λοῦσα; ὥσπερ [†] τὸ σῶμα χωρὶς πνεύματος νεκρὸν ἐστιν, ²⁶
οὕτως καὶ ἡ πίστις χωρὶς ἔργων νεκρά ἐστιν.

Μὴ πολλοὶ διδάσκαλοι γίνεσθε, ἀδελφοί μου, εἰδότες ¹
ὅτι μείζον κρίμα λημψόμεθα· πολλὰ γὰρ πταίμεν ἅπαν- ²
τες. εἴ τις ἐν λόγῳ οὐ πταίει, οὗτος τέλειος ἀνὴρ, δυνατὸς
χαλιναγωγῆσαι καὶ ὅλον τὸ σῶμα. εἰ δὲ τῶν ἵππων τοὺς ³
χαλινοὺς εἰς τὰ στόματα βάλλομεν εἰς τὸ πείθεσθαι
αὐτοὺς ἡμῖν, καὶ ὅλον τὸ σῶμα αὐτῶν μεταγόμεν. ἰδοὺ ⁴
καὶ τὰ πλοῖα, τηλικαῦτα ὄντα καὶ ὑπὸ ἀνέμων σκληρῶν
ἐλαυνόμενα, μεταγεται ὑπὸ ἐλαχίστου πηδαλίου ὅπου ἡ
ὁρμὴ τοῦ εὐθύνοτος βούλεται· οὕτως καὶ ἡ γλῶσσα ⁵
μικρὸν μέλος ἐστὶν καὶ μεγάλα αὐχεῖ. ἰδοὺ ἡλίκον πῦρ
ἡλίκην ὕλην ἀνάπτει· καὶ ἡ γλῶσσα πῦρ, ὁ κόσμος τῆς ⁶
ἀδικίας ἡ γλῶσσα καθίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν, ἡ
σπιλοῦσα ὅλον τὸ σῶμα καὶ φλογίζουσα τὸν τροχὸν τῆς
γενέσεως καὶ φλογιζομένη ὑπὸ τῆς γεέννης. πᾶσα γὰρ ⁷
φύσις θηρίων τε καὶ πετεινῶν ἑρπετῶν τε καὶ ἐναλίων
δαμάζεται καὶ δεδάμασται τῇ φύσει τῇ ἀνθρωπίνῃ· τὴν ⁸
δὲ γλῶσσαν οὐδεὶς δαμάσαι δύναται ἀνθρώπων· ἀκατάστα-
τον κακόν, μεστὴ ιοῦ θανατηφόρου. ἐν αὐτῇ εὐλογοῦμεν ⁹
τὸν κύριον καὶ πατέρα, καὶ ἐν αὐτῇ καταρώμεθα τοὺς
ἀνθρώπους τοὺς καθ' ὁμοίωσιν θεοῦ γεγονότας· ἐκ τοῦ ¹⁰

αὐτοῦ στόματος ἐξέρχεται· εὐλογία καὶ κατάρα. οὐ χρή,
 11 ἀδελφοί μου, ταῦτα οὕτως γίνεσθαι. μήτι ἡ πηγὴ ἐκ τῆς
 12 αὐτῆς ὁπῆς βρῦει τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρὸν; μὴ δύναται,
 ἀδελφοί μου, συκῇ ἐλαίας ποιῆσαι ἢ ἄμπελος σῦκα; οὕτε
 13 ἄλυκὸν γλυκὺ ποιῆσαι ὕδωρ.

Τίς σοφὸς καὶ ἐπι-
 στήμων ἐν ὑμῖν; δειξάτω ἐκ τῆς καλῆς ἀναστροφῆς τὰ
 14 ἔργα αὐτοῦ ἐν πραύτητι σοφίας. εἰ δὲ ζῆλον πικρὸν ἔχετε
 καὶ ἐριθίαν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, μὴ κατακαυχᾶσθε καὶ ψεύ-
 15 δεσθε κατὰ τῆς ἀληθείας. οὐκ ἔστιν αὕτη ἡ σοφία ἄνω-
 θεν κατερχομένη, ἀλλὰ ἐπίγειος, ψυχικὴ, δαιμονιώδης·
 16 ὅπου γὰρ ζῆλος καὶ ἐριθία, ἐκεῖ ἀκαταστασία καὶ πᾶν
 17 φαῦλον πρᾶγμα. ἡ δὲ ἄνωθεν σοφία πρῶτον μὲν ἀγνή
 ἐστίν, ἔπειτα εἰρηνικὴ, ἐπιεικὴς, εὐπειθής, μεστὴ ἐλέους
 18 καὶ καρπῶν ἀγαθῶν, ἀδιάκριτος, ἀνυπόκριτος· καρπὸς δὲ
 δικαιοσύνης ἐν εἰρήνῃ σπείρεται τοῖς ποιοῦσιν εἰρήνην.

1 Πόθεν πόλεμοι καὶ πόθεν μάχαι ἐν ὑμῖν; οὐκ ἐντεῦθεν,
 ἐκ τῶν ἡδονῶν ὑμῶν τῶν στρατευομένων ἐν τοῖς μέλεσιν
 2 ὑμῶν; ἐπιθυμεῖτε, καὶ οὐκ ἔχετε· ὀφονεύετε καὶ ἡμιλοῦτε,
 καὶ οὐ δύνασθε ἐπιτυχεῖν· μάχεσθε καὶ πολεμεῖτε. οὐκ ἔχετε
 3 διὰ τὸ μὴ αἰτεῖσθαι ὑμᾶς· αἰτεῖτε καὶ οὐ λαμβάνετε,
 διότι κακῶς αἰτεῖσθε, ἵνα ἐν ταῖς ἡδοναῖς ὑμῶν δαπανή-
 4 σητε. μοιχαλίδες, οὐκ οἴδατε ὅτι ἡ φιλία τοῦ κόσμου
 ἔχθρα τοῦ θεοῦ ἐστίν; ὃς ἐὰν οὖν βουλευθῇ φίλος εἶναι
 5 τοῦ κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ θεοῦ καθίσταται. ἡ δοκεῖτε ὅτι
 κενῶς ἡ γραφὴ λέγει Πρὸς φθόνον ἐπιποθεῖ τὸ πνεῦμα
 6 ὁ κατ'ὀκισεν ἐν ἡμῖν; μεῖζονα δὲ δίδωσιν χάριν· διὸ
 λέγει Ὁ θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται ταπεινοῖς
 7 δὲ δίδωσιν χάριν. Ὑποτάγητε οὖν τῷ θεῷ· ἀντίστητε δὲ
 8 τῷ διαβόλῳ, καὶ φεύξεται ἀφ' ὑμῶν· ἐγγίσατε τῷ θεῷ,
 καὶ ἐγγίσει ὑμῖν. καθαρίσατε χεῖρας, ἁμαρτωλοί, καὶ
 9 ἀγνίστατε καρδίας, δίψυχοι. ταλαιπωρήσατε καὶ πενήτη-
σατε καὶ κλαύσατε· ὁ γέλως ὑμῶν εἰς πένθος μετατραπήτω
 10 καὶ ἡ χαρὰ εἰς κατήφειαν· ταπεινώθητε ἐνώπιον Κυρίου,

5,6 λέγει; πρὸς...ἡμῖν; μεῖζονα v. λέγει; πρὸς...ἡμῖν, μεῖζονα

9 μεταστραφήτω

καὶ ὑψώσει ὑμᾶς.

Μὴ καταλαλεῖτε ἀλλήλων, 11
ἀδελφοί· ὁ καταλαλῶν ἀδελφοῦ ἢ κρίνων τὸν ἀδελφὸν
αὐτοῦ καταλαλεῖ νόμου καὶ κρίνει νόμον· εἰ δὲ νόμον
κρίνεις, οὐκ εἶ ποιητῆς νόμου ἀλλὰ κριτῆς. εἰς ἔστιν 12
μοθέτης καὶ κριτῆς, ὁ δυνάμενος σῶσαι καὶ ἀπολέσαι· σὺ
δὲ τίς εἶ, ὁ κρίνων τὸν πλησίον;

Ἄγε νῦν οἱ λέγοντες Σήμερον ἢ αὔριον πορευσόμεθα 13
εἰς τήνδε τὴν πόλιν καὶ ποιήσομεν ἐκεῖ ἐνιαυτὸν καὶ
ἐμπορευσόμεθα καὶ κερδήσομεν· οἷτινες οὐκ ἐπίστασθε 14
τῆς αὔριον ποία ἡ ζωὴ ὑμῶν· ἀτμὶς γάρ ἐστε πρὸς ὀλίγον
φαινομένη, ἔπειτα καὶ ἀφανιζομένη· ἀντὶ τοῦ λέγειν ὑμᾶς 15
Ἐὰν ὁ κύριος ἥλῃ, καὶ ζήσομεν καὶ ποιήσομεν τοῦτο ἢ
ἐκεῖνο. νῦν δὲ καυχᾶσθε ἐν ταῖς ἀλαζονίαις ὑμῶν· πᾶσα 16
καύχησις τοιαύτη πονηρά ἐστιν. εἰδότες οὖν καλὸν ποιεῖν 17
καὶ μὴ ποιοῦντι, ἁμαρτία αὐτῷ ἐστίν.

Ἄγε 1
νῦν οἱ πλούσιοι, κλαύσατε ὀλολύζοντες ἐπὶ ταῖς ταλαι-
πωραῖς ὑμῶν ταῖς ἐπερχομέναις. ὁ πλοῦτος ὑμῶν σέση- 2
πεν, καὶ τὰ ἱμάτια ὑμῶν σητόβρωτα γέγονεν, ὁ χρυσὸς 3
ὑμῶν καὶ ὁ ἄργυρος κατίωται, καὶ ὁ ἱὸς αὐτῶν εἰς μαρτύ-
ριον ὑμῖν ἔσται καὶ φάγεται τὰς σάρκας ὑμῶν· ὥς πῦρ
έθησα γρίσατε ἐν ἐσχάταις ἡμέραις. ἰδοὺ ὁ μισθὸς τῶν 4
ἐργατῶν τῶν ἀμησάντων τὰς χώρας ὑμῶν ὁ ἀφυστερημένος
ἀφ' ὑμῶν κράζει, καὶ αἱ βοαὶ τῶν θερισάντων εἰς τὰ
ῶτα Κυρίου Σαβαῶθ εἰσελήλυθαν· ἐτρυφήσατε ἐπὶ τῆς 5
γῆς καὶ ἐσπαταλήσατε, ἐθρέψατε τὰς καρδίας ὑμῶν ἐν
ἡμέρᾳ cφαγῆς. κατεδικάσατε, ἐφονεύσατε τὸν δίκαιον. 6
οὐκ ἀντιτάσσεται ὑμῖν;

Μακροθυμήσατε οὖν, ἀδελφοί, ἕως τῆς παρουσίας τοῦ 7
κυρίου. ἰδοὺ ὁ γεωργὸς ἐκδέχεται τὸν τίμιον καρπὸν τῆς γῆς,
μακροθυμῶν ἐπ' αὐτῷ ἕως λάβῃ πρόϊμον καὶ ὄψιμον.

12 ἐστὶν ὁ

14 τὰ τῆς αὔριον· ποία γὰρ ἡ ζωὴ ὑμῶν; ἀτμὶς ἐστε ἡ

15 θελήση

8 μακροθυμήσατε καὶ ὑμεῖς, στηρίξατε τὰς καρδίας ὑμῶν,
 9 ὅτι ἡ παρουσία τοῦ κυρίου ἥγγικεν. μὴ στενάξετε,
 ἀδελφοί, κατ' ἀλλήλων, ἵνα μὴ κριθήτε· ἰδοὺ ὁ κριτὴς
 10 πρὸ τῶν θυρῶν ἔστηκεν. ὑπόδειγμα λάβετε, ἀδελφοί, τῆς
 κακοπαθίας καὶ τῆς μακροθυμίας τοὺς προφήτας, οἱ ἐλά-
 11 λησαν ἐν τῷ ὀνόματι Κυρίου. ἰδοὺ μακαρίζομεν τοὺς
 ὑπομείναντας· τὴν ὑπομονὴν Ἰωβ ἠκούσατε, καὶ τὸ τέλος
 Κυρίου εἶδετε, ὅτι πολὺς πλῆγχνός ἐστιν ὁ κύριος καὶ
 12 οἰκτίρμων. Πρὸ πάντων δέ, ἀδελφοί μου, μὴ
 ὀμνύετε, μήτε τὸν οὐρανὸν μήτε τὴν γῆν μήτε ἄλλον
 τινὰ ὅρκον· ἦτω δὲ ὑμῶν τό Ναί ναὶ καὶ τό Οὐ οὐ,
 13 ἵνα μὴ ὑπὸ κρίσιν πέσητε. Κακοπαθεῖ τις ἐν
 14 ὑμῖν; προσευχέσθω· εὐθυμεῖ τις; ψαλλέτω. ἀσθενεῖ τις
 ἐν ὑμῖν; προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλη-
 σίας, καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ' αὐτὸν ἀλείψαντες ἐλαίῳ ἐν
 15 τῷ ὀνόματι [τοῦ κυρίου]· καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει
 τὸν κάμνοντα, καὶ ἐγερεῖ αὐτὸν ὁ κύριος· καὶ ἁμαρτίας
 16 ἢ πεπονηκώς, ἀφεθήσεται αὐτῷ. ἐξομολογεῖσθε οὖν ἀλλή-
 λοις τὰς ἁμαρτίας καὶ ἁπολογεῖσθε ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως
 17 ἰαθῇτε. πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη. Ἦλείας
 ἄνθρωπος ἦν ὁμοιοπαθὴς ἡμῖν, καὶ προσευχῇ προσηύξατο
 τοῦ μὴ βρέξαι, καὶ οὐκ ἔβρεξεν ἐπὶ τῆς γῆς ἐνιαυτοὺς
 18 τρεῖς καὶ μῆνας ἕξ· καὶ πάλιν προσηύξατο, καὶ ὁ οὐρανὸς
 ἔβρεξε καὶ ἡ γῆ ἐβλάστησεν τὸν καρπὸν αὐτῆς.
 19 Ἀδελφοί μου, εἴαν τις ἐν ὑμῖν πλανηθῇ ἀπὸ τῆς ἀλη-
 20 θείας καὶ ἐπιστρέψῃ τις αὐτόν, ἁπολογεῖται ὅτι ὁ ἐπι-
 στρέψας ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ σώσει ψυχὴν
 αὐτοῦ ἐκ θανάτου καὶ καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν.

3 ὑμῶν ὡς πῦρ·

18 ἔδωκεν ὑετὸν

6 ὑμῖν.

11 Κύριος

16 εὐχεσθε

20 γινώσκέτω | ἐκ θανάτου αὐτοῦ

ΠΕΤΡΟΥ Α

ΠΕΤΡΟΣ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκλεκτοῖς παρε- 1
 πιδήμοις διασπορᾶς Πόντου, Γαλατίας, Καππαδοκίας,
 Ἀσίας, καὶ Βιθυνίας, κατὰ πρόγνωσιν θεοῦ πατρός, ἐν 2
 ἁγιασμῷ πνεύματος, εἰς ὑπακοὴν καὶ ῥαντισμὸν αἵματος
 Ἰησοῦ Χριστοῦ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη.

Εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ 3
 Χριστοῦ, ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς
 ἐλπίδα ζώσαν δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν,
 εἰς κληρονομίαν ἄφθαρτον καὶ ἀμίαντον καὶ ἀμάραντον, 4
 τετηρημένην ἐν οὐρανοῖς εἰς ὑμᾶς τοὺς ἐν δυνάμει θεοῦ 5
 φρουρουμένους διὰ πίστεως εἰς σωτηρίαν ἐτοίμην ἀποκα-
 λυφθῆναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ. ἐν ᾧ ἀγαλλιᾶσθε, ὀλίγον 6
 ἄρτι εἰ δέον λυπηθέντες ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς, ἵνα τὸ 7
 δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως πολυτιμότερον χρυσίου τοῦ
 ἀπολλυμένου διὰ πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου εὗρεθῇ εἰς ἔπαινον
 καὶ δόξαν καὶ τιμὴν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ. ὃν 8
 οὐκ ἰδόντες ἀγαπᾶτε, εἰς ὃν ἄρτι μὴ ὀρώντες πιστεύοντες
 δὲ ἀγαλλιᾶτε χαρᾷ ἀνεκκλαλήτῳ καὶ δεδοξασμένῃ, κομι- 9
 ζόμενοι τὸ τέλος τῆς πίστεως σωτηρίαν ψυχῶν. Περὶ 10
 ἧς σωτηρίας ἐξεζήτησαν καὶ ἐξηραύνησαν προφῆται οἱ περὶ
 τῆς εἰς ὑμᾶς χάριτος προφητεύσαντες, ἐραυνῶντες εἰς τίνα 11
 ἢ ποῖον καιρὸν ἐδήλου τὸ ἐν αὐτοῖς πνεῦμα Χριστοῦ προ-
 μαρτυρόμενον τὰ εἰς Χριστὸν παθήματα καὶ τὰς μετὰ
 ταῦτα δόξας· οἷς ἀπεκαλύφθη ὅτι οὐχ ἑαυτοῖς ὑμῖν δὲ 12
 δικόνουν αὐτά, ἀ' νῦν ἀνηγγέλη ὑμῖν διὰ τῶν εὐαγγε-

λισαμένων ὑμᾶς πνεύματι ἁγίῳ ἀποσταλέντι ἀπ' οὐρανοῦ,
εἰς ᾧ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύνθαι.

- 13 Διὸ ἀναξωσάμενοι τὰς ὁσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν,
νῆφοντες τελείως, ἐλπίσατε ἐπὶ τὴν φερομένην ὑμῖν χάριν
14 ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ. ὡς τέκνα ὑπακοῆς, μὴ
συνσχηματιζόμενοι ταῖς πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ἐπι-
15 θυμίαις, ἀλλὰ κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον καὶ αὐτοὶ
16 ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γενήθητε, διότι γέγραπται [ὅτι]
17 Ὅτι οἱ ἅγιοι ἔσονται, ὅτι ἐγὼ ἅγιος. καὶ εἰ πατέρα ἐπι-
καλεῖσθε τὸν ἀπροσωπολήπτως κρίνοντα κατὰ τὸ ἐκά-
στου ἔργον, ἐν φόβῳ τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν χρόνον ἀνα-
18 στράφητε· εἰδότες ὅτι οὐ φθαρτοῖς, ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ,
ἐλγτρώθητε ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς πατροπαρα-
19 δότου, ἀλλὰ τιμῇ αἵματι ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου
20 Χριστοῦ, προεγνωσμένου μὲν πρὸ καταβολῆς κόσμου,
21 φανερωθέντος δὲ ἐπ' ἐσχάτου τῶν χρόνων δι' ὑμᾶς τοὺς
δι' αὐτοῦ πιστοὺς εἰς θεὸν τὸν ἐγείραντα αὐτὸν ἐκ νεκρῶν
καὶ δόξαν αὐτῷ δόντα, ὥστε τὴν πίστιν ὑμῶν καὶ ἐλπίδα
22 εἶναι εἰς θεόν.

- Τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἡγνικότες
ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀληθείας εἰς φιλαδελφίαν ἀνυπόκριτον
23 ἐκ καρδίας ἀλλήλους ἀγαπήσατε ἐκτενῶς, ἀναγεγεννημέ-
νοι οὐκ ἐκ σποράς φθαρτῆς ἀλλὰ ἀφθάρτου, διὰ λόγου
24 ζῶντος θεοῦ καὶ μένοντος· διότι

πάντα σὰρξ ὡς χόρτος,
καὶ πάντα δόξα αὐτῆς ὡς ἄνθος χόρτου·
ἐξηράνθη ὁ χόρτος,
καὶ τὸ ἄνθος ἐξέπεσεν·

- 25 τὸ δὲ ῥῆμα Κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα.
1 τοῦτο δὲ ἐστὶν τὸ ῥῆμα τὸ εὐαγγελισθὲν εἰς ὑμᾶς. Ὅτι
ἀποθέμενοι οὖν πᾶσαν κακίαν καὶ πάντα δόλον καὶ ὑπό-
2 κρισιν καὶ φθόνους καὶ πάσας καταλαλίας, ὡς ἀρτιγέν-
νητα βρέφη τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα ἐπιποθήσατε, ἵνα ἐν
3 αὐτῷ αὐξηθῆτε εἰς σωτηρίαν, εἰ ἐγεῖσθε ὅτι χρηστὸς

ὁ κύριος. πρὸς ὃν προσερχόμενοι, λίθον ζῶντα, ὑπὸ 4
 ἀνθρώπων μὲν ἀποδοκιμασμένον παρὰ δὲ θεῷ ἐκλε-
 κτὸν ἔντιμον καὶ αὐτοὶ ὡς λίθοι ζῶντες οἰκοδομεῖσθε 5
 οἶκος πνευματικὸς εἰς ἱεράτευμα ἁγίων, ἀνενέγκαι πνευ-
 ματικὰς θυσίας εὐπροσδέκτους θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ·
 διότι περιέχει ἐν γραφῇ 6

Ἰδοὺ τίθημι ἐν Σιών λίθον ἐκλεκτὸν ἀκρογωνι-
 αῖον ἔντιμον,

καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ μὴ καταισχνηθῇ.
 ὑμῖν οὖν ἡ τιμὴ τοῖς πιστεύουσιν· ἀπιστοῦσιν δὲ λίθος 7
 ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες οὗτος ἐγε-
 νήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας καὶ λίθος προσκόμμα- 8
 τος καὶ πέτρα σκανδάλογ· οἱ προσκόπτουσιν τῷ
 λόγῳ ἀπειθοῦντες· εἰς ὃ καὶ ἐτέθησαν. ὑμεῖς δὲ γένος 9
 ἐκλεκτὸν, βασίλειον ἱεράτευμα, ἔθνος ἁγίον,
 λαὸς εἰς περιποίησιν, ὅπως τὰς ἀρετὰς ἐξαγγεί-
 λητε τοῦ ἐκ σκότους ὑμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ θαυμαστὸν
 αὐτοῦ φῶς· οἳ ποτε οὐ λαὸς νῦν δὲ λαὸς θεοῦ, οἱ 10
 οὐκ ἠλεημένοι νῦν δὲ ἐλεηθέντες.

Ἀγαπητοί, παρακαλῶ ὡς παροίκους καὶ παρεπιδή- 11
 μοις ἀπέχεσθαι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, αἵτινες στρα-
 τεύονται κατὰ τῆς ψυχῆς· τὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν ἐν τοῖς 12
 ἔθνεσιν ἔχοντες καλὴν, ἵνα, ἐν ᾧ καταλαλοῦσιν ὑμῶν ὡς
 κακοποιῶν, ἐκ τῶν καλῶν ἔργων ἐποπτεύοντες δοξάσωσι
 τὸν θεὸν ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς.

Ὑποτάγητε πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει διὰ τὸν κύριον 13
 εἴτε βασιλεῖ ὡς ὑπερέχοντι, εἴτε ἡγεμόσιν ὡς δι' αὐτοῦ 14
 πεμπομένοις εἰς ἐκδίκησιν κακοποιῶν ἔπαινον δὲ ἀγαθο-
 ποιῶν· (ὅτι οὕτως ἐστὶν τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, ἀγαθοποι- 15
 οῦντας φιμοῖν τὴν τῶν ἀφρόνων ἀνθρώπων ἀγνωσίαν·)
 ὡς ἐλεύθεροι, καὶ μὴ ὡς ἐπικάλυμμα ἔχοντες τῆς κακίας 16
 τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλ' ὡς θεοῦ δούλοι. πάντας τιμήσατε, τὴν 17

ἀδελφότητα ἀγαπᾶτε, τὸν θεὸν φοβεῖσθε, τὸν βασιλέα
 18 τιμᾶτε. Οἱ οἰκέται ὑποτασσόμενοι ἐν παντὶ
 φόβῳ τοῖς δεσπόταις, οὐ μόνον τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἐπεικέσιν
 19 ἀλλὰ καὶ τοῖς σκολιοῖς. τοῦτο γὰρ χάρις εἰ διὰ συνειδήσιν
 20 θεοῦ ὑποφέρει τις λύπας πάσχω· ποῖον γὰρ κλέος
 εἰ ἁμαρτάνοντες καὶ κολαφιζόμενοι ὑπομενεῖτε; ἀλλ' εἰ ἀγα-
 θοποιῶντες καὶ πάσχοντες ὑπομενεῖτε, τοῦτο χάρις παρὰ
 21 θεῷ. εἰς τοῦτο γὰρ ἐκλήθητε, ὅτι καὶ Χριστὸς ἔπαθεν
 ὑπὲρ ὑμῶν, ὑμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμὸν ἵνα ἐπακολου-
 22 θήσητε τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ· ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν
 23 οὐδὲ εὔρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ· ὃς λοιδο-
 ρούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχω· οὐκ ἠπείλει, παρεδί-
 24 δου δὲ τῷ κρίνοντι δικαίως· ὃς τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἁγνὸς
 ἀνήνεγκεν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον, ἵνα ταῖς
 ἁμαρτίαις ἀπογενόμενοι τῇ δικαιοσύνῃ ζήσωμεν· οὗ τῷ
 25 μῶλωπι ἰάθητε. ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώμενοι,
 ἀλλὰ ἐπεστράφητε νῦν ἐπὶ τὸν ποιμένα καὶ ἐπίσκοπον τῶν
 1 ψυχῶν ὑμῶν. Ὁμοίως γυναῖκες ὑποτασσόμεναι
 τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα ἢ τινες ἀπειθῶσιν τῷ λόγῳ διὰ
 τῆς τῶν γυναικῶν ἀναστροφῆς ἄνευ λόγου κερδηθήσονται
 2 ἐποπτεύσαντες τὴν ἐν φόβῳ ἀγνὴν ἀναστροφήν ὑμῶν.
 3 ὧν ἔστω οὐχ ὁ ἑξῶθεν ἐμπλοκῆς τριχῶν καὶ περιθέσεως
 4 χρυσίων ἢ ἐνδύσεως ἱματίων κόσμος, ἀλλ' ὁ κρυπτὸς τῆς
 καρδίας ἄνθρωπος ἐν τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ ἡσυχίου καὶ πραέως
 5 πνεύματος, ὃ ἐστὶν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ πολυτελές. οὕτως γὰρ
 ποτε καὶ αἱ ἄγναι γυναῖκες αἱ ἐλπίζουσαι εἰς θεὸν ἐκόσμων
 6 ἑαυτάς, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ὥς Σάρρα
 ὑπήκουεν τῷ Ἀβραάμ, κύριον αὐτὸν καλοῦσα· ἧς ἐγενή-
 θητε τέκνα ἁγαθοποιῶσαι καὶ μὴ φοβούμεναι μηδεμίαν
 7 πτόησιν. Οἱ ἄνδρες ὁμοίως συνοικούντες κατὰ
 γνώσιν, ὥς ἀσθενεστέρω σκεύει τῷ γυναικείῳ ἀπονέμοντες
 τιμὴν, ὥς καὶ ἡ συνκληρονόμοι χάριτος ζωῆς, εἰς τὸ μὴ
 8 ἐγκόπτεσθαι τὰς προσευχὰς ὑμῶν. Τὸ δὲ τέ-

λος πάντες όμόφρονες, συμπαθεῖς, φιλάδελφοι, εὖσπλαγ-
 χνοι, ταπεινόφρονες, μὴ ἀποδιδόντες κακὸν ἀντὶ κακοῦ 9
 ἢ λοιδορίαν ἀντὶ λοιδορίας τοῦναντίον δὲ εὐλογοῦντες, X
 ὅτι εἰς τοῦτο ἐκλήθητε ἵνα εὐλογίαν κληρονομήσητε.

ὁ γὰρ θέλων ζωὴν ἀγαπᾷ

10

καὶ ἰδεῖν ἡμέρας ἀγαθὰς

παγσάτω τὴν γλῶσσαν ἀπὸ κακοῦ

καὶ χεῖλη τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον,

ἐκκλινάτω δὲ ἀπὸ κακοῦ καὶ ποιησάτω ἀγαθόν, 11

ζητησάτω εἰρήνην καὶ διωξάτω αὐτήν.

ὅτι ὀφθαλμοὶ Κυρίου ἐπὶ δικαίους

12

καὶ ὦτα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν,

πρόσωπον δὲ Κυρίου ἐπὶ ποιοῦντας κακά.

Καὶ τίς ὁ κακώσων ὑμᾶς ἐὰν τοῦ ἀγαθοῦ ζηλωταὶ 13
 γένησθε; ἀλλ' εἰ καὶ πάσχετε διὰ δικαιοσύνην, μακάριοι. 14
 τὸν δὲ φόβον αὐτῶν μὴ φοβηθῆτε μηδὲ ταραχθῆτε,
 κύριον δὲ τὸν Χριστὸν ἀγιάσατε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, 15
 ἔτοιμοι ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαὶν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον
 περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος, ἀλλὰ μετὰ πραΰτητος καὶ φόβου,
 συνειδήσιν ἔχοντες ἀγαθὴν, ἵνα ἐν ᾧ καταλαεῖσθε κατα- 16
 σχυνθῶσιν οἱ ἐπηρεάζοντες ὑμῶν τὴν ἀγαθὴν ἐν Χριστῷ
 ἀναστροφὴν. κρείττον γὰρ ἀγαθοποιοῦντας, εἰ θέλοι τὸ 17
 θέλημα τοῦ θεοῦ, πάσχειν ἢ κακοποιοῦντας. ὅτι καὶ Χρι- 18
 στὸς ἅπαξ περὶ ἁμαρτιῶν ᾠπέθανεν, δίκαιος ὑπὲρ ἀδίκων,
 ἵνα ὑμᾶς προσαγάγῃ τῷ θεῷ, θανατωθεὶς μὲν σαρκὶ
 ζωοποιηθεὶς δὲ πνεύματι. ἐν ᾧ καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύ- 19
 μασιν πορευθεὶς ἐκήρυξεν, ἀπειθήσασιν ποτε ὅτε ἀπεξεδέ- 20
 χετο ἡ τοῦ θεοῦ μακροθυμία ἐν ἡμέραις Νῶε κατασκευα-
 ζομένης κιβωτοῦ εἰς ἣν ὀλίγοι, τοῦτ' ἔστιν ὀκτὼ ψυχαί,
 διεσώθησαν δι' ὕδατος. ᾧ καὶ ὑμᾶς ἀντίτυπον νῦν σώζει 21
 βάπτισμα, οὐ σαρκὸς ἀπόθεσις ῥύπου ἀλλὰ συνειδήσεως
 ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς θεόν, δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ,
 ὃς ἔστιν ἐν δεξιᾷ θεοῦ πορευθεὶς εἰς οὐρανὸν ὑποταγέντων 22

18 ἔπαθεν

21 †...†

13ett.

- (evangelion this)

1 αὐτῷ ἀγγέλων καὶ ἐξουσιῶν καὶ δυνάμεων. Χρι-
 στοῦ οὖν παθόντος σαρκὶ καὶ ὑμεῖς τὴν αὐτὴν ἔγνωσαν
 2 ὀπλίσασθε, ὅτι ὁ παθὼν σαρκὶ πέπαυται ἁμαρτίαις, εἰς
 τὸ μηκέτι ἀνθρώπων ἐπιθυμίαις ἀλλὰ θελήματι θεοῦ τὸν
 3 ἐπίλοιπον ἐν σαρκὶ βιώσαι χρόνον. ἀρκετὸς γὰρ ὁ παρε-
 ληλυθὼς χρόνος τὸ βούλημα τῶν ἐθνῶν κατειργάσθαι,
 πεπορευμένους ἐν ἀσελγείαις, ἐπιθυμίαις, οἰνοφλυγίαις,
 4 κώμοις, πότοις, καὶ ἀθεμίτοις εἰδωλολατρίαις. ἐν ᾧ ξενί-
 ζονται μὴ συντρεχόντων ὑμῶν εἰς τὴν αὐτὴν τῆς ἀσωτίας
 5 ἀνάχυσιν, βλασφημοῦντες· οἱ ἀποδώσουσιν λόγον τῷ
 6 ἐτοίμως κρίνοντι ζῶντας καὶ νεκρούς· εἰς τοῦτο γὰρ καὶ
 νεκροῖς εὐηγγελίσθη ἵνα κριθῶσι μὲν κατὰ ἀνθρώπους
 σαρκὶ ζῶσι δὲ κατὰ θεὸν πνεύματι.

7 Πάντων δὲ τὸ τέλος ἤγγικεν. σωφρονήσατε οὖν καὶ
 8 νήψατε εἰς προσευχάς· πρὸ πάντων τὴν εἰς ἑαυτοὺς ἀγάπην
 ἐκτενῆ ἔχοντες, ὅτι ἀγάπη καλύπτει πληθὺς ἁμαρτιῶν.
 9 φιλόξενοι εἰς ἀλλήλους ἄνευ γογγυσμοῦ· ἕκαστος καθὼς
 10 ἔλαβεν χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες ὡς καλοὶ
 11 οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος θεοῦ· εἴ τις λαλεῖ, ὡς λόγια
 θεοῦ· εἴ τις διακονεῖ, ὡς ἐξ ἰσχύος ἧς χορηγεῖ ὁ θεός· ἵνα
 ἐν πᾶσιν δοξάζεται ὁ θεὸς διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἐστὶν
 ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν.

12 Ἀγαπητοί, μὴ ξενίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν πυρώσει πρὸς
 πειρασμὸν ὑμῖν γινομένη ὡς ξένου ὑμῖν συμβαίνοντος,
 13 ἀλλὰ καθὸ κοινωνεῖτε τοῖς τοῦ Χριστοῦ παθήμασιν χαίρετε,
 ἵνα καὶ ἐν τῇ ἀποκαλύψει τῆς δόξης αὐτοῦ χαρῆτε ἀγαλ-
 14 λιώμενοι. εἰ ὀνειδίζεσθε ἐν ὀνόματι Χριστοῦ, μακάριοι,
 ὅτι τὸ τῆς δόξης καὶ τὸ τοῦ θεοῦ πνεῦμα ἐφ' ὑμᾶς
 15 ἀναπαύεται. μὴ γάρ τις ὑμῶν πασχέτω ὡς φονεὺς ἢ
 16 κλέπτης ἢ κακοποιὸς ἢ ὡς ἀλλοτριεπίσκοπος· εἰ δὲ ὡς
 Χριστιανός, μὴ αἰσχυνέσθω, δοξαζέτω δὲ τὸν θεὸν ἐν τῷ
 17 ὀνόματι τούτῳ. ὅτι [ὁ] καιρὸς τοῦ ἄρξασθαι τὸ κρίμα

ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ· εἰ δὲ πρῶτον ἀφ' ἡμῶν, τί τὸ τέλος τῶν ἀπειθούντων τῷ τοῦ θεοῦ εὐαγγελίῳ; καὶ εἰ 18 ὁ δίκαιος μόλις σώζεται, ὁ [δὲ] ἄσεβης καὶ ἁμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται; ὥστε καὶ οἱ πάσχοντες κατὰ 19 τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ πιστῷ κτίστῃ παρατιθέσθωσαν τὰς ψυχὰς ἔν ἀγαθοποιᾷ.

Πρεσβυτέρους οὖν ἐν ὑμῖν παρακαλῶ ὁ συνπρεσβύτε- 1 ρος καὶ μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων, ὁ καὶ τῆς μελλούσης ἀποκαλύπτεσθαι δόξης κοινωνός, ποιμάνετε 2 τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ θεοῦ, μὴ ἀναγκαστῶς ἀλλὰ ἐκουσίως, μηδὲ αἰσχροκερδῶς ἀλλὰ προθύμως, μηδ' ὡς κατακυ- 3 ριεύοντες τῶν κλήρων ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου· καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποίμενος κομιεῖσθε τὸν ἀμαράν- 4 τινον τῆς δόξης στέφανον. Ὁμοίως, νεώτεροι, ὑποτάγητε 5 πρεσβυτέροις. Πάντες δὲ ἀλλήλοις τὴν ταπεινοφροσύνην ἐγκομβώσασθε, ὅτι [ὁ] θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται 6 ταπεινοῖς δὲ δίδωσιν χάριν.

Ταπεινώθητε οὖν ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ θεοῦ, ἵνα 6 ὑμᾶς ὑψώσῃ ἐν καιρῷ, πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν 7 ἐπιρίψαντες ἐπ' αὐτόν, ὅτι αὐτῷ μέλει περὶ ὑμῶν. Νήψατε, γρηγορήσατε. ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος ὡς λέων 8 ὠρυόμενος περιπατεῖ ζητῶν ἵνα καταπιεῖν ᾧ ἀντίστητε 9 στερεοὶ τῇ πίστει, εἰδότες τὰ αὐτὰ τῶν παθημάτων τῇ ἐν τῷ κόσμῳ ὑμῶν ἀδελφότητι ἐπιτελείσθαι. Ὁ δὲ θεὸς 10 πάσης χάριτος, ὁ καλέσας ὑμᾶς εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ, ὀλίγον παθόντας αὐτὸς καταρτίσει, στηρίξει, 11 σθενώσῃ. αὐτῷ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

Διὰ Σιλουανοῦ ὑμῖν τοῦ πιστοῦ ἀδελφοῦ, ὡς λογίζομαι, 12 δι' ὀλίγων ἔγραψα, παρακαλῶν καὶ ἐπιμαρτυρῶν ταύτην εἶναι ἀληθὴ χάριν τοῦ θεοῦ· εἰς ἣν στήτε. Ἀσπάζεται 13 ὑμᾶς ἡ ἐν Βαβυλῶνι συνεκλεκτὴ καὶ Μάρκος ὁ υἱός μου. Ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγάπης. 14

Εἰρήνη ὑμῖν πᾶσιν τοῖς ἐν Χριστῷ.

ΠΕΤΡΟΥ Β

¹ ἸΣΙΜΩΝ ΠΕΤΡΟΣ δοῦλος καὶ ἀπόστολος Ἰησοῦ
 Χριστοῦ τοῖς ἰσότημον ἡμῖν λαχοῦσιν πίστιν ἐν δικαιοσύνῃ
² τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ· χάρις
 ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη ἐν ἐπιγνώσει τοῦ θεοῦ καὶ
³ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν, ὥς πάντα ἡμῖν τῆς θείας
 δυνάμεως αὐτοῦ τὰ πρὸς ζωὴν καὶ εὐσέβειαν δεδωρημένης
 διὰ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς διὰ δόξης καὶ
⁴ ἀρετῆς, δι' ὧν τὰ τίμια καὶ μέγιστα ἡμῖν ἐπαγγέλματα
 δεδωρήται, ἵνα διὰ τούτων γένησθε θείας κοινωνοὶ φύ-
 σεως, ἀποφυγόντες τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἐν ἐπιθυμία
⁵ φθορᾶς. καὶ αὐτὸ τοῦτο δὲ σπουδὴν πάσαν παρεισενέγ-
 καντες ἐπιχορηγήσατε ἐν τῇ πίστει ὑμῶν τὴν ἀρετὴν, ἐν
⁶ δὲ τῇ ἀρετῇ τὴν γνῶσιν, ἐν δὲ τῇ γνῶσει τὴν ἐγκρά-
 τειαν, ἐν δὲ τῇ ἐγκρατείᾳ τὴν ὑπομονήν, ἐν δὲ τῇ
⁷ ὑπομονῇ τὴν εὐσέβειαν, ἐν δὲ τῇ εὐσεβείᾳ τὴν φιλαδελ-
⁸ φίαν, ἐν δὲ τῇ φιλαδελφίᾳ τὴν ἀγάπην· ταῦτα γὰρ ὑμῖν
 ὑπάρχοντα καὶ πλεονάζοντα οὐκ ἀργοὺς οὐδὲ ἀκάρπους
 καθίστησιν εἰς τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπί-
⁹ γνωσιν· ὃ γὰρ μὴ πάρεστιν ταῦτα, τυφλὸς ἐστὶν μυωπάων,
 λήθην λαβὼν τοῦ καθαρισμοῦ τῶν πάλαι αὐτοῦ ἁμαρτιῶν.
¹⁰ διὸ μάλλον, ἀδελφοί, σπουδάσατε βεβαίαν ὑμῶν τὴν
 κλῆσιν καὶ ἐκλογὴν ποιεῖσθαι· ταῦτα γὰρ ποιοῦντες οὐ μὴ
¹¹ πταιστέ ποτε· οὕτως γὰρ πλουσίως ἐπιχορηγηθήσεται
 ὑμῖν ἡ εἴσοδος εἰς τὴν αἰώνιον βασιλείαν τοῦ κυρίου ἡμῶν
 καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Διὸ μελλήσω αἰεὶ ὑμᾶς ὑπομιμνήσκειν περὶ τούτων, 12
καίπερ εἰδότας καὶ ἐστηριγμένους ἐν τῇ παρούσῃ ἀληθείᾳ.
δίκαιον δὲ ἡγοῦμαι, ἐφ' ὅσον εἰμὶ ἐν τούτῳ τῷ σκηνώματι, 13
διεγείρειν ὑμᾶς ἐν ὑπομνήσει, εἰδὼς ὅτι ταχινή ἐστίν ἡ 14
ἀπόθεσις τοῦ σκηνώματός μου, καθὼς καὶ ὁ κύριος ἡμῶν
Ἰησοῦς Χριστὸς ἐδήλωσέν μοι· σπουδάσω δὲ καὶ ἐκάστοτε 15
ἔχειν ὑμᾶς μετὰ τὴν ἐμὴν ἐξοδὸν τὴν τούτων μνήμην ποιέι-
σθαι. οὐ γὰρ σεσοφισμένοις μύθοις ἐξακολουθήσαντες 16
ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύ-
ναμιν καὶ παρουσίαν, ἀλλ' ἐπόπται γενηθέντες τῆς ἐκείνου
μεγαλειότητος. λαβὼν γὰρ παρὰ θεοῦ πατρὸς τιμὴν καὶ 17
δόξαν φωνῆς ἐνεχθείσης αὐτῷ τοιαῦσδε ὑπὸ τῆς μεγαλοπρε-
ποῦς δόξης Ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός μου οὗτός ἐστιν, εἰς ὃν
ἐγὼ εὐδόκησα,— καὶ ταύτην τὴν φωνὴν ἡμεῖς ἠκούσαμεν 18
ἐξ οὐρανοῦ ἐνεχθείσαν σὺν αὐτῷ ὄντες ἐν τῷ ἀγίῳ ὄρει.
καὶ ἔχομεν βεβαιότερον τὸν προφητικὸν λόγον, ᾧ καλῶς 19
ποιεῖτε προσέχοντες ὡς λύχνῳ φαίνοντι ἐν αὐχμηρῷ τόπῳ,
ἕως οὗ ἡμέρα διαυγάσῃ καὶ φωσφόρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς
καρδίαις ὑμῶν· τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες ὅτι πᾶσα 20
προφητεία γραφῆς ἰδίας ἐπιλύσεως οὐ γίνεται, οὐ γὰρ 21
θελήματι ἀνθρώπου ἠνέχθη προφητεία ποτέ, ἀλλὰ ὑπὸ
πνεύματος ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν ἀπὸ θεοῦ ἄνθρωποι.

Ἐγένοντο δὲ καὶ ψευδοπροφήται ἐν τῷ λαῷ, ὡς καὶ 1
ἐν ὑμῖν ἔσονται ψευδοδιδάσκαλοι, οἵτινες παρεισάξουσιν
αἰρέσεις ἀπωλείας, καὶ τὸν ἀγοράσαντα αὐτοὺς δεσπότην
ἀρνούμενοι, ἐπάγοντες ἑαυτοῖς ταχινήν ἀπώλειαν· καὶ 2
πολλοὶ ἐξακολουθήσουσιν αὐτῶν ταῖς ἀσελγείαις, δι' οὗς
ἡ ὁδὸς τῆς ἀληθείας βλασφημηθήσεται· καὶ ἐν πλεονεξίᾳ 3
πλαστοῖς λόγοις ὑμᾶς ἐμπορεύσονται· οἷς τὸ κρίμα ἔκπα-
λαι οὐκ ἀργεῖ, καὶ ἡ ἀπώλεια αὐτῶν οὐ νυστάζει. εἰ γὰρ 4
ὁ θεὸς ἀγγέλων ἀμαρτησάντων οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ σειροῖς
ζόφου ταρταρώσας παρέδωκεν εἰς κρίσιν τηρουμένους, καὶ 5

ἀρχαίου κόσμον οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ ὄγδοον Νῶε δικαιοσύ-
 νης κήρυκα ἐφύλαξεν, κατακλυσμὸν κόσμῳ ἀσεβῶν ἐπάξας,
 6 καὶ πόλεις Σοδόμων καὶ Γομόρρας τεφρώσας κατέκρινεν,
 7 ὑπόδειγμα μελλόντων ἀσεβέσιν τεθεικώς, καὶ δίκαιον ὥτ
 καταπονούμενον ὑπὸ τῆς τῶν ἀθέσμων ἐν ἀσελγείᾳ ἀνα-
 8 στροφῆς ἐρύσατο,— βλέμματι γὰρ καὶ ἀκοῇ[†] δίκαιος ἐγκα-
 τοικῶν ἐν αὐτοῖς ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ψυχὴν δικαίαν ἀνό-
 9 μοις ἔργοις ἐβασάνιζεν,— οἶδεν Κύριος εὐσεβεῖς ἐκ πειρα-
 σμοῦ ρύεσθαι, ἀδίκους δὲ εἰς ἡμέραν κρίσεως κολαζομένους
 10 τηρεῖν, μάλιστα δὲ τοὺς ὀπίσω σαρκὸς ἐν ἐπιθυμίᾳ μiasμοῦ
 πορευομένους καὶ κυριότητος καταφρονούντας. τολμηταί,
 11 αὐθάδεις, δόξας οὐ τρέμουσιν, βλασφημοῦντες, ὅπου ἄγγε-
 λοι ἰσχυῖ καὶ δυνάμει μείζονες ὄντες οὐ φέρουσιν κατ' αὐτῶν
 12 [παρὰ Κυρίῳ] βλάσφημον κρίσιν. οὗτοι δέ, ὡς ἄλογα ζῶα
 γεγεννημένα φυσικὰ εἰς ἄλωσιν καὶ φθοράν, ἐν οἷς ἀγνοοῦ-
 σιν βλασφημοῦντες, ἐν τῇ φθορᾷ αὐτῶν καὶ φθαρήσονται,
 13 ἀδικούμενοι μισθὸν ἀδικίας· ἡδονὴν ἡγούμενοι τὴν ἐν
 ἡμέρᾳ τρυφὴν, σπῖλοι καὶ μῶμοι ἐντρυφῶντες ἐν ταῖς
 14 ἀπάταις[†] αὐτῶν συνευωχούμενοι ὑμῖν, ὀφθαλμοὺς ἔχοντες
 μεστοὺς μοιχαλίδος καὶ ἀκαταπάστους ἀμαρτίας, δελεά-
 ζοντες ψυχὰς ἀστηρίκτους, καρδίαν γεγυμνασμένην πλεονε-
 15 ξίας ἔχοντες, κατάρas τέκνα, ἑκαταλείποντες[†] εὐθείαν ὁδὸν
 ἐπλανήθησαν, ἐξακολουθήσαντες τῇ ὁδῷ τοῦ Βαλαὰμ τοῦ
 16 Ῥεῶρ[†] ὅς μισθὸν ἀδικίας ἡγάπησεν[†] ἔλεγξιν δὲ ἔσχεν
 ἰδίας παρανομίας· ὑποζύγιον ἄφωνον ἐν ἀνθρώπου φωνῇ
 φθεγξάμενον ἐκώλυσεν τὴν τοῦ προφήτου παραφρονίαν.
 17 οὗτοί εἰσιν πηγαὶ ἄνυδροι καὶ ὀμίχλαι ὑπὸ λαίλαπος ἐλα-
 18 νόμεναι, οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους τετήρηται. ὑπέρογκα
 γὰρ ματαιότητος φθεγγόμενοι δελεάζουσιν ἐν ἐπιθυμίαις
 σαρκὸς ἀσελγείαις τοὺς ὀλίγως ἀποφεύγοντας τοὺς ἐν
 19 πλάνῃ ἀναστρεφομένους, ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμε-
 νοι, αὐτοὶ δούλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς· ᾧ γάρ τις ἦτη-
 20 ται, τούτῳ δεδούλωται. εἰ γὰρ ἀποφυγόντες τὰ μιάσματα

13 ἀγάπαις

15 καταλιπόντες | Βοσὸρ | μισθὸν ἀδικίας ἡγάπησαν,

τοῦ κόσμου ἐν ἐπιγνώσει τοῦ κυρίου[†] καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ τούτοις δὲ πάλιν ἐμπλακέντες ἡττώνται, γέγονεν αὐτοῖς τὰ ἔσχατα χείρονα τῶν πρώτων. κρείττον γὰρ²¹ ἦν αὐτοῖς μὴ ἐπεγνωκέναι τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης ἢ ἐπιγνοῦσιν ὑποστρέψαι ἐκ τῆς παραδοθείσης αὐτοῖς ἀγίας ἐντολῆς· συμβέβηκεν αὐτοῖς τὸ τῆς ἀληθοῦς παροιμίας²² ΚΨΩΝ ΕΠΙΣΤΡΕΨΑΣ ΕΠΙ Τὸ ἴδιον ἐξέραμα, καὶ ὕς λουσαμένη εἰς κυλισμὸν βορβόρου.

Ταύτην ἤδη, ἀγαπητοί, δευτέραν ὑμῖν γράφω ἐπιστολήν, ¹ ἐν αἷς διεγείρω ὑμῶν ἐν ὑπομνήσει τὴν εἰλικρινῇ διάνοιαν, μνησθῆναι τῶν προειρημένων ρημάτων ὑπὸ τῶν ἁγίων ² προφητῶν καὶ τῆς τῶν ἀποστόλων ὑμῶν ἐντολῆς τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος, τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες ὅτι ἐλεύ- ³ σονται ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐν ἐμπαιγμονῇ ἐμπαίκεται κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας αὐτῶν πορευόμενοι καὶ λέγον- ⁴ τες Ποῦ ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία τῆς παρουσίας αὐτοῦ; ἀφ' ἧς γὰρ οἱ πατέρες ἐκοιμήθησαν, πάντα οὕτως διαμένει ἀπ' ἀρ- ⁵ χῆς κτίσεως. λανθάνει γὰρ αὐτοὺς τοῦτο θέλοντας ὅτι οὐρανοὶ ἦσαν ἑκπαλαι καὶ γῆ ἐξ ὕδατος καὶ δι' ὕδατος ⁶ «συνεστῶσα» τῷ τοῦ θεοῦ λόγῳ, δι' ὧν ὁ τότε κόσμος ὕδατι κατακλυσθεὶς ἀπώλετο· οἱ δὲ νῦν οὐρανοὶ καὶ ἡ ⁷ γῆ τῷ αὐτῷ λόγῳ τεθησαυρισμένοι εἰσὶν πυρὶ τηρούμενοι εἰς ἡμέραν κρίσεως καὶ ἀπωλείας τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων. Ἐν δὲ τοῦτο μὴ λανθανέτω ὑμᾶς, ⁸ ἀγαπητοί, ὅτι μία ἡμέρα παρὰ Κυρίῳ ὥς χίλια ἔτη καὶ χίλια ἔτη ὥς ἡμέρα μία. οὐ βραδύνει Κύριος τῆς ⁹ ἐπαγγελίας, ὥς τινες βραδυτῆτα ἡγοῦνται, ἀλλὰ μακροθυμεῖ εἰς ὑμᾶς, μὴ βουλόμενός τινος ἀπολέσθαι ἀλλὰ πάντας εἰς μετάνοιαν χωρῆσαι. Ἦξει δὲ ἡμέρα Κυρίου ¹⁰ ὥς κλέπτῃς, ἐν ᾗ οἱ οὐρανοὶ ροιζήδον παρελεύσονται, στοιχεῖα δὲ καυσούμενα λυθήσεται, καὶ γῆ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα «εὐρεθήσεται». Τούτων οὕτως πάντων λυομένων ¹¹

ποταποὺς δεῖ ὑπάρχειν· [ὕμᾱς] ἐν ἀγίαις ἀναστροφαῖς
 12 καὶ εὐσεβείαις, προσδοκῶντας καὶ σπεύδοντας τὴν παρου-
 σίαν τῆς τοῦ θεοῦ ἡμέρας, δι' ἣν οὐρανοὶ πυρούμενοι
 13 λυθήσονται καὶ στοιχεῖα καυσούμενα ἴθήκεται· καίνοyc
 δὲ οὐρανοὺς καὶ γῆν καίνην κατὰ τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ
 14 προσδοκῶμεν, ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ. Διό,
 ἀγαπητοί, ταῦτα προσδοκῶντες σπουδάσατε ἄσπιλοι καὶ
 15 ἀμώμητοι αὐτῷ εὐρεθῆναι ἐν εἰρήνῃ, καὶ τὴν τοῦ κυρίου
 ἡμῶν μακροθυμίαν σωτηρίαν ἡγείσθε, καθὼς καὶ ὁ ἀγα-
 πητὸς ἡμῶν ἀδελφὸς Παῦλος κατὰ τὴν δοθείσαν αὐτῷ
 16 σοφίαν ἔγραψεν ὑμῖν, ὡς καὶ ἐν πάσαις ἐπιστολαῖς λαλῶν
 ἐν αὐταῖς περὶ τούτων, ἐν αἷς ἐστὶν δυσνόητά τινα,
 ἃ οἱ ἀμαθεῖς καὶ ἀστήρικτοι στρεβλοῦσιν ὡς καὶ τὰς
 17 λοιπὰς γραφὰς πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀπώλειαν. Ὑμεῖς
 οὖν, ἀγαπητοί, προγινώσκοντες φυλάσσεσθε ἵνα μὴ τῇ
 τῶν ἀθέσμων πλάνῃ συναπαχθέντες ἐκπέσητε τοῦ ἰδίου
 18 στηριγμοῦ, αὐξάνετε δὲ ἐν χάριτι καὶ γνώσει τοῦ κυρίου
 ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ. αὐτῷ ἡ δόξα καὶ
 νῦν καὶ εἰς ἡμέραν αἰῶνος.

ΙΩΑΝΟΥ Α

Ο ΗΝ ΑΠ' ΑΡΧΗΣ, ὁ ἀκηκόαμεν, ὁ ἐωράκαμεν τοῖς 1
ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὁ ἐθεασάμεθα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψη-
λάφησαν, περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς,— καὶ ἡ ζωὴ ἐφανε- 2
ρώθη, καὶ ἐωράκαμεν καὶ μαρτυροῦμεν καὶ ἀπαγγέλλομεν
ὑμῖν τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον ἣτις ἦν πρὸς τὸν πατέρα καὶ
ἐφανερώθη ἡμῖν,— ὁ ἐωράκαμεν καὶ ἀκηκόαμεν ἀπαγ- 3
γέλλομεν καὶ ὑμῖν, ἵνα καὶ ὑμεῖς κοινωνίαν ἔχητε μεθ' ἡ-
μῶν· καὶ ἡ κοινωνία δὲ ἡ ἡμετέρα μετὰ τοῦ πατρὸς
καὶ μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· καὶ ταῦτα 4
γράφομεν ἡμεῖς ἵνα ἡ χαρὰ ἡμῶν ἢ πεπληρωμένη.

Καὶ ἔστιν αὕτη ἡ ἀγγελία ἣν ἀκηκόαμεν ἀπ' αὐτοῦ 5
καὶ ἀναγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι ὁ θεὸς φῶς ἐστὶν καὶ σκοτία
οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ οὐδεμία. Ἐὰν εἴπωμεν ὅτι 6
κοινωνίαν ἔχομεν μετ' αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ σκότει περιπατῶ-
μεν, ψευδόμεθα καὶ οὐ ποιοῦμεν τὴν ἀλήθειαν· ἐὰν δὲ ἐν 7
τῷ φωτὶ περιπατῶμεν ὡς αὐτὸς ἔστιν ἐν τῷ φωτὶ, κοινω-
νίαν ἔχομεν μετ' ἀλλήλων καὶ τὸ αἷμα Ἰησοῦ τοῦ υἱοῦ
αὐτοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας. Ἐὰν εἴπωμεν 8
ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν καὶ ἡ ἀλή-
θεια οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν. ἐὰν ὁμολογῶμεν τὰς ἁμαρτίας 9
ἡμῶν, πιστὸς ἐστὶν καὶ δίκαιος ἵνα ἀφῇ ἡμῖν τὰς ἁμαρ-
τίας καὶ καθάριση ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας. Ἐὰν εἴπω- 10
μεν ὅτι οὐχ ἡμαρτήκαμεν, ψεύστην ποιοῦμεν αὐτὸν καὶ ὁ
λόγος αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν. Τεκνία μου, 1
ταῦτα γράφω ὑμῖν ἵνα μὴ ἀμάρτητε. καὶ ἕάν τις ἀμάρτη,

παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν πατέρα Ἰησοῦν Χριστὸν
 2 δίκαιον, καὶ αὐτὸς ἰλασμός ἐστιν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν
 ἡμῶν, οὐ περὶ τῶν ἡμετέρων δὲ ἴμόνον· ἀλλὰ καὶ περὶ ὅλου
 3 τοῦ κόσμου. Καὶ ἐν τούτῳ γινώσκουμεν ὅτι ἐγνώκαμεν
 4 αὐτόν, ἐὰν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν. ὁ λέγων ὅτι
 "Εγνώκα αὐτόν καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ τηρῶν ψεύστης
 5 ἐστίν, καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν· ὅς δ' ἂν
 τηρῇ αὐτοῦ τὸν λόγον, ἀληθῶς ἐν τούτῳ ἡ ἀγάπη τοῦ
 θεοῦ τετελείωται. Ἐν τούτῳ γινώσκουμεν ὅτι ἐν αὐτῷ
 6 ἐσμέν· ὁ λέγων ἐν αὐτῷ μένειν ὀφείλει καθὼς ἐκεῖνος
 περιεπάτησεν καὶ αὐτὸς περιπατεῖν.

7 Ἀγαπητοί, οὐκ ἐντολὴν καινὴν γράφω ὑμῖν, ἀλλ' ἐντο-
 λὴν παλαιὰν ἣν εἶχετε ἀπ' ἀρχῆς· ἡ ἐντολὴ ἡ παλαιά
 8 ἐστίν ὁ λόγος ὃν ἠκούσατε. πάλιν ἐντολὴν καινὴν
 γράφω ὑμῖν, ὃ ἐστίν ἀληθὲς ἐν αὐτῷ καὶ ἐν ὑμῖν,
 ὅτι ἡ σκοτία παράγεται καὶ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ἤδη
 9 φαίνει.

Ὁ λέγων ἐν τῷ φωτὶ εἶναι καὶ τὸν
 ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶν ἕως ἄρτι.
 10 ὁ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῷ φωτὶ μένει, καὶ σκάν-
 11 δαλον ἔν αὐτῷ οὐκ ἔστιν· ὁ δὲ μισῶν τὸν ἀδελφὸν
 αὐτοῦ ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶν καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ περιπατεῖ,
 καὶ οὐκ οἶδεν ποῦ ὑπάγει, ὅτι ἡ σκοτία ἐτύφλωσεν
 12 τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ.

Γράφω ὑμῖν, τεκνία,
 ὅτι ἀφέωνται ὑμῖν αἱ ἁμαρτίαι διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ·
 13 γράφω ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς·
 γράφω ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι νενικήκατε τὸν πονηρόν.
 14 ἔγραψα ὑμῖν, παιδία, ὅτι ἐγνώκατε τὸν πατέρα·
 ἔγραψα ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς·
 ἔγραψα ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι ἰσχυροὶ ἐστε καὶ ὁ λόγος
 [τοῦ θεοῦ] ἐν ὑμῖν μένει καὶ νενικήκατε τὸν πονηρόν.

15 Μὴ ἀγαπᾶτε τὸν κόσμον μηδὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ. ἐάν τις
 ἀγαπᾷ τὸν κόσμον, οὐκ ἔστιν ἡ ἀγάπη τοῦ πατρὸς
 16 ἐν αὐτῷ· ὅτι πᾶν τὸ ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ ἐπιθυμία τῆς

σαρκὸς καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἡ ἀλαζονία τοῦ βίου, οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ πατρός, ἀλλὰ ἐκ τοῦ κόσμου ἐστίν· καὶ ὁ κόσμος παράγεται καὶ ἡ ἐπιθυμία 17 [αὐτοῦ], ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

Παιδιά, ἐσχάτη ὥρα ἐστίν, καὶ καθὼς ἠκούσατε ὅτι 18 ἀντίχριστος ἔρχεται, καὶ νῦν ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγόνασιν· ὅθεν γινώσκομεν ὅτι ἐσχάτη ὥρα ἐστίν. ἐξ ἡμῶν 19 ἐξήλθαν, ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν· εἰ γὰρ ἐξ ἡμῶν ἦσαν, μεμενέκεισαν ἂν μεθ' ἡμῶν· ἀλλ' ἵνα φανερωθῶσιν ὅτι οὐκ εἰσὶν πάντες ἐξ ἡμῶν. καὶ ὑμεῖς χρίσμα ἔχετε ἀπὸ 20 τοῦ ἀγίου· ὁἴδατε πάντες—¹ οὐκ ἔγραψα ὑμῖν ὅτι οὐκ οἴ- 21 दाτε τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ὅτι οἴδατε αὐτήν, καὶ ὅτι πᾶν ψεῦδος ἐκ τῆς ἀληθείας οὐκ ἔστιν.

Τίς ἐστίν 22 ὁ ψεύστης εἰ μὴ ὁ ἀρνούμενος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ὁ χριστός; οὗτός ἐστιν ὁ ἀντίχριστος, ὁ ἀρνούμενος τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν. πᾶς ὁ ἀρνούμενος τὸν υἱὸν οὐδὲ τὸν 23 πατέρα ἔχει· ὁ ὁμολογῶν τὸν υἱὸν καὶ τὸν πατέρα ἔχει. Ὑμεῖς ὁ ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἐν ὑμῖν μενέτω· ἐὰν ἐν 24 ὑμῖν μείνῃ ὁ ἀπ' ἀρχῆς ἠκούσατε, καὶ ὑμεῖς ἐν τῷ υἱῷ καὶ [ἐν] τῷ πατρὶ μενεῖτε. καὶ αὕτη ἐστίν ἡ ἐπαγ- 25 γελία ἣν αὐτὸς ἐπηγγείλατο ἡμῖν, τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον.

Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν περὶ τῶν πλανώντων 26 ὑμᾶς. καὶ ὑμεῖς τὸ χρίσμα ὃ ἐλάβετε ἀπ' αὐτοῦ μένει 27 ἐν ὑμῖν, καὶ οὐ χρεῖαν ἔχετε ἵνα τις διδάσκῃ ὑμᾶς· ἀλλ' ὡς τὸ αὐτοῦ χρίσμα διδάσκει ὑμᾶς περὶ πάντων, καὶ ἀληθές ἐστίν καὶ οὐκ ἔστιν ψεῦδος,¹ καὶ καθὼς ἐδίδαξεν ὑμᾶς, μένετε ἐν αὐτῷ. Καὶ νῦν, τεκνία, μένετε ἐν αὐτῷ, ἵνα 28 ἐὰν φανερωθῇ σχῶμεν παρρησίαν καὶ μὴ αἰσχυνοῦμεν ἀπ' αὐτοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ. ἐὰν εἰδῇτε ὅτι δίκαιός 29 ἐστίν, γινώσκετε ὅτι ¹ πᾶς ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην ἐξ αὐτοῦ γεγέννηται.

20 καὶ οἴδατε πάντα.

27 ὑμᾶς, ἀλλὰ τὸ.....ψεῦδος'

29 καὶ

1 Ἴδετε ποταπὴν ἀγάπην δέδωκεν ἡμῖν ὁ πατὴρ ἵνα
 τέκνα θεοῦ κληθῶμεν, καὶ ἔσμεν. διὰ τοῦτο ὁ κόσμος
 2 οὐ γινώσκει ἡμᾶς ὅτι οὐκ ἔγνω αὐτόν. Ἀγαπητοί, νῦν
 τέκνα θεοῦ ἐσμέν, καὶ οὐπω ἐφανερώθη τί ἐσόμεθα. οἶδα-
 3 μεν ὅτι ἐὰν φανερωθῇ ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα, ὅτι ὁψό-
 4 μεθα αὐτὸν καθὼς ἐστίν. καὶ πᾶς ὁ ἔχων τὴν ἐλπίδα
 ταύτην ἐπ' αὐτῷ ἀγνίζει ἑαυτὸν καθὼς ἐκεῖνος ἀγνός

ἐστίν. Πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν ἀνο-
 5 μίαν ποιεῖ, καὶ ἡ ἁμαρτία ἐστὶν ἡ ἀνομία. καὶ οἶδατε ὅτι
 ἐκεῖνος ἐφανερώθη ἵνα τὰς ἁμαρτίας ἄρῃ, καὶ ἁμαρτία ἐν
 6 αὐτῷ οὐκ ἔστιν. πᾶς ὁ ἐν αὐτῷ μένων οὐχ ἁμαρτάνει·
 πᾶς ὁ ἁμαρτάνων οὐχ ἑώρακεν αὐτὸν οὐδὲ ἔγνωκεν αὐτόν.
 7 Ἐκτενία, μηδεὶς πλανάτω ὑμᾶς· ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην
 8 δίκαιός ἐστιν, καθὼς ἐκεῖνος δίκαιός ἐστιν· ὁ ποιῶν τὴν
 ἁμαρτίαν ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστίν, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ὁ διάβολος
 ἁμαρτάνει. εἰς τοῦτο ἐφανερώθη ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἵνα λύσῃ
 9 τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου.

Πᾶς ὁ γεγεννημένος
 ἐκ τοῦ θεοῦ ἁμαρτίαν οὐ ποιεῖ, ὅτι σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ
 μένει, καὶ οὐ δύναται ἁμαρτάνειν, ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ γεγέν-
 10 νηται. ἐν τούτῳ φανερά ἐστιν τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ καὶ
 τὰ τέκνα τοῦ διαβόλου· πᾶς ὁ μὴ ποιῶν δικαιοσύνην
 οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ θεοῦ, καὶ ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν
 11 αὐτοῦ. ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγγελία ἣν ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς,
 12 ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλλήλους· οὐ καθὼς Καὶν ἐκ τοῦ πονηροῦ
 ἦν καὶ ἔσφαξεν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· καὶ χάριν τίνος
 ἔσφαξεν αὐτόν; ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρὰ ἦν, τὰ δὲ
 τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ δίκαια.

13 Μὴ θαναμάζετε, ἀδελφοί, εἰ μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος.
 14 ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι μεταβεβήκαμεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν
 ζωὴν, ὅτι ἀγαπῶμεν τοὺς ἀδελφούς· ὁ μὴ ἀγαπῶν μένει
 15 ἐν τῷ θανάτῳ. πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἄν-
 θρωποκτόνος ἐστίν, καὶ οἶδατε ὅτι πᾶς ἀνθρωποκτόνος
 16 οὐκ ἔχει ζωὴν αἰώνιον ἐν αὐτῷ μένουσαν. Ἐν

τούτῳ ἐγνώκαμεν τὴν ἀγάπην, ὅτι ἐκεῖνος ὑπὲρ ἡμῶν
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔθηκεν· καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ὑπὲρ τῶν
ἀδελφῶν τὰς ψυχὰς θείναι. ὃς δ' ἂν ἔχη τὸν βίον τοῦ 17
κόσμου καὶ θεωρῇ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ χρεῖαν ἔχοντα καὶ
κλείσῃ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ, πῶς ἡ ἀγάπη τοῦ
θεοῦ μένει ἐν αὐτῷ; Τεκνία, μὴ ἀγαπῶμεν λόγῳ μὴδὲ 18
τῇ γλῶσση ἀλλὰ ἐν ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ. Ἐν 19
τούτῳ γνωσόμεθα ὅτι ἐκ τῆς ἀληθείας ἐσμέν, καὶ ἔμ-
προσθεν αὐτοῦ πείσομεν τὴν καρδίαν ἡμῶν ὅτι ἐὰν κατα- 20
γινώσκῃ ἡμῶν ἡ καρδία, ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ θεὸς τῆς καρ-
δίας ἡμῶν καὶ γινώσκει πάντα. Ἀγαπητοί, ἐὰν ἡ καρδία 21
μὴ καταγινώσκῃ, παρρησίαν ἔχομεν πρὸς τὸν θεόν, καὶ 22
ὁ ἂν αἰτῶμεν λαμβάνομεν ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι τὰς ἐντολὰς
αὐτοῦ τηροῦμεν καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐνώπιον αὐτοῦ ποιοῦμεν.
καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ, ἵνα «πιστεύσωμεν» τῷ 23
ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἀγαπῶμεν
ἀλλήλους, καθὼς ἔδωκεν ἐντολὴν ἡμῖν. καὶ ὁ τηρῶν τὰς 24
ἐντολὰς αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει καὶ αὐτὸς ἐν αὐτῷ· καὶ ἐν
τούτῳ γινώσκομεν ὅτι μένει ἐν ἡμῖν, ἐκ τοῦ πνεύματος
οὗ ἡμῖν ἔδωκεν.

Ἀγαπητοί, μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε, ἀλλὰ δοκι- 1
μάζετε τὰ πνεύματα εἰ ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστίν, ὅτι πολλοὶ ψευ-
δοπροφῆται ἐξεληλύθασιν εἰς τὸν κόσμον. Ἐν 2

τούτῳ γινώσκετε τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ· πᾶν πνεῦμα ὃ ὁμο-
λογεῖ Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ «ἐληλυθότα» ἐκ τοῦ θεοῦ
ἐστίν, καὶ πᾶν πνεῦμα ὃ «μὴ ὁμολογεῖ» τὸν Ἰησοῦν ἐκ 3
τοῦ θεοῦ οὐκ ἔστιν· καὶ τοῦτό ἐστιν τὸ τοῦ ἀντιχρίστου,
ὃ ἀκηκόατε ὅτι ἔρχεται, καὶ νῦν ἐν τῷ κόσμῳ ἐστὶν
ἤδη.

Ὑμεῖς ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστέ, τεκνία, καὶ νε- 4
κικήκατε αὐτούς, ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ ἐν ὑμῖν ἢ ὁ ἐν τῷ
κόσμῳ· αὐτοὶ ἐκ τοῦ κόσμου εἰσίν· διὰ τοῦτο ἐκ τοῦ 5
κόσμου λαλοῦσιν καὶ ὁ κόσμος αὐτῶν ἀκούει. ἡμεῖς ἐκ 6

τοῦ θεοῦ ἐσμέν· ὁ γινώσκων τὸν θεὸν ἀκούει ἡμῶν, ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ ἀκούει ἡμῶν. ἐκ τούτου γινώσκομεν τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας καὶ τὸ πνεῦμα τῆς πλάνης.

- 7 Ἀγαπητοί, ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὅτι ἡ ἀγάπη ἐκ τοῦ
θεοῦ ἐστίν, καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν ἐκ τοῦ θεοῦ γεγέννηται καὶ
8 γινώσκει τὸν θεόν. ὁ μὴ ἀγαπῶν οὐκ ἔγνω τὸν θεόν, ὅτι
9 ὁ θεὸς ἀγάπη ἐστίν. ἐν τούτῳ ἐφανερώθη ἡ ἀγάπη τοῦ
θεοῦ ἐν ἡμῖν, ὅτι τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἀπέσταλκεν
10 ὁ θεὸς εἰς τὸν κόσμον ἵνα ζήσωμεν δι' αὐτοῦ. ἐν τούτῳ
ἐστίν ἡ ἀγάπη, οὐχ ὅτι ἡμεῖς ἠγαπήκαμεν τὸν θεόν,
ἀλλ' ὅτι αὐτὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς καὶ ἀπέστειλεν τὸν υἱὸν αὐ-
11 τοῦ ἰλασμὸν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν. Ἀγα-
πητοί, εἰ οὕτως ὁ θεὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς ὀφείλο-
12 μεν ἀλλήλους ἀγαπᾶν. θεὸν οὐδεὶς πώποτε τεθέαται·
ἐὰν ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν μένει καὶ ἡ
13 ἀγάπη αὐτοῦ τετελειωμένη ἐν ἡμῖν ἐστίν. ἐν τούτῳ γινώ-
σκομεν ὅτι ἐν αὐτῷ μένομεν καὶ αὐτὸς ἐν ἡμῖν, ὅτι ἐκ τοῦ
14 πνεύματος αὐτοῦ δέδωκεν ἡμῖν. Καὶ ἡμεῖς τεθεάμεθα
καὶ μαρτυροῦμεν ὅτι ὁ πατὴρ ἀπέσταλκεν τὸν υἱὸν σωτῆρα
15 τοῦ κόσμου. ὃς ἐὰν ὁμολογήσῃ ὅτι Ἰησοῦς [Χριστός]
ἐστίν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ μένει καὶ αὐτὸς
16 ἐν τῷ θεῷ. Καὶ ἡμεῖς ἐγνώκαμεν καὶ πεπιστεύκαμεν
τὴν ἀγάπην ἣν ἔχει ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν. Ὁ θεὸς
ἀγάπη ἐστίν, καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ θεῷ μένει
17 καὶ ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ [μένει]. Ἐν τούτῳ τετελειώται ἡ
ἀγάπη μεθ' ἡμῶν, ἵνα παρρησίαν ἔχωμεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ
τῆς κρίσεως, ὅτι καθὼς ἐκεῖνός ἐστιν καὶ ἡμεῖς ἐσμέν
18 ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. φόβος οὐκ ἔστιν ἐν τῇ ἀγάπῃ,
ἀλλ' ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον, ὅτι ὁ
φόβος κόλασιν ἔχει, ὁ δὲ φοβούμενος οὐ τετελειώται
19 ἐν τῇ ἀγάπῃ. Ἡμεῖς ἀγαπῶμεν, ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἠγά-
20 πησεν ἡμᾶς. ἐὰν τις εἴπῃ ὅτι Ἀγαπῶ τὸν θεόν, καὶ

τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῇ, ψεύστης ἐστίν· ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὃν ἐώρακεν, τὸν θεὸν ὃν οὐχ ἐώρακεν οὐ δύναται ἀγαπᾶν. καὶ ταύτην τὴν 21 ἐντολὴν ἔχομεν ἀπ' αὐτοῦ, ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν θεὸν ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

Πᾶς ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν ὁ χριστὸς ἐκ τοῦ 1 θεοῦ γεγέννηται, καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν τὸν γεννήσαντα ἀγαπᾷ τὸν γεγεννημένον ἐξ αὐτοῦ. ἐν τούτῳ γινώ- 2 σκομεν ὅτι ἀγαπῶμεν τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ, ὅταν τὸν θεὸν ἀγαπῶμεν καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ποιῶμεν· αὕτη γάρ 3 ἐστίν ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ ἵνα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν, καὶ αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ βαρεῖαι οὐκ εἰσίν, ὅτι πᾶν τὸ γε- 4 γεννημένον ἐκ τοῦ θεοῦ νικᾷ τὸν κόσμον. καὶ αὕτη ἐστίν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν· τίς 5 ἐστίν [δὲ] ὁ νικῶν τὸν κόσμον εἰ μὴ ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ; Οὗτός ἐστιν ὁ ἐλθὼν 6 δι' ὕδατος καὶ αἵματος, Ἰησοῦς Χριστός· οὐκ ἐν τῷ ὕδατι ἁ μόνον ἄλλ' ἐν τῷ ὕδατι καὶ ἐν τῷ αἵματι· καὶ τὸ πνεῦμά ἐστιν τὸ μαρτυροῦν, ὅτι τὸ πνεῦμά ἐστιν ἡ ἀλήθεια. ὅτι τρεῖς εἰσὶν οἱ μαρτυροῦντες, τὸ πνεῦμα 7 καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἷμα, καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἓν εἰσιν. εἰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀνθρώπων λαμβάνομεν, ἡ 9 μαρτυρία τοῦ θεοῦ μείζων ἐστίν, ὅτι αὕτη ἐστίν ἡ μαρτυρία τοῦ θεοῦ ὅτι μεμαρτύρηκεν περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ ἔχει τὴν μαρτυρίαν 10 ἐν ἑαυτῷ· ὁ μὴ πιστεύων τῷ θεῷ ψεύστην πεποίηκεν αὐτόν, ὅτι οὐ πεπίστευκεν εἰς τὴν μαρτυρίαν ἣν μεμαρτύρηκεν ὁ θεὸς περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. καὶ αὕτη 11 ἐστίν ἡ μαρτυρία, ὅτι ζωὴν αἰώνιον ἔδωκεν ὁ θεὸς ἡμῖν, καὶ αὕτη ἡ ζωὴ ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἐστίν. ὁ ἔχων 12 τὸν υἱὸν ἔχει τὴν ζωὴν· ὁ μὴ ἔχων τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τὴν ζωὴν οὐκ ἔχει. Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν 13 ἵνα εἰδῆτε ὅτι ζωὴν ἔχετε αἰώνιον, τοῖς πιστεύουσιν εἰς

- 14 τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ παρρησία
 ἣν ἔχομεν πρὸς αὐτόν, ὅτι ἐάν τι αἰτώμεθα κατὰ τὸ
 15 θέλημα αὐτοῦ ἀκούει ἡμῶν. καὶ ἐὰν οἶδαμεν ὅτι ἀκούει
 ἡμῶν ὁ ἐὰν αἰτώμεθα, οἶδαμεν ὅτι ἔχομεν τὰ αἰτήματα ἃ
 16 ᾠτήκαμεν ἀπ' αὐτοῦ. Ἐάν τις ἴδῃ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ
 ἁμαρτάνοντα ἁμαρτίαν μὴ πρὸς θάνατον, αἰτήσῃ, καὶ
 δώσει αὐτῷ ζωὴν, τοῖς ἁμαρτάνουσιν μὴ πρὸς θάνατον.
 ἐστὶν ἁμαρτία πρὸς θάνατον· οὐ περὶ ἐκείνης λέγω ἵνα
 17 ἐρωτήσῃ. πάσα ἀδικία ἁμαρτία ἐστίν, καὶ ἐστὶν ἁμαρτία
 18 οὐ πρὸς θάνατον. Οἶδαμεν ὅτι πᾶς ὁ γεγεν-
 νημένος ἐκ τοῦ θεοῦ οὐχ ἁμαρτάνει, ἀλλ' ὁ γεννηθεὶς ἐκ
 τοῦ θεοῦ τηρεῖ αὐτόν, καὶ ὁ πονηρὸς οὐχ ἄπτεται αὐτοῦ.
 19 οἶδαμεν ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ ἐσμέν, καὶ ὁ κόσμος ὅλος ἐν τῷ
 20 πονηρῷ κεῖται. οἶδαμεν δὲ ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἦκει, καὶ
 δέδωκεν ἡμῖν διάνοιαν ἵνα γινώσκωμεν τὸν ἄληθινόν· καὶ
 ἐσμεν ἐν τῷ ἀληθινῷ, ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστῷ.
 21 οὗτός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς θεὸς καὶ ζωὴ αἰώνιος. Τεκνία,
 φυλάξατε ἑαυτὰ ἀπὸ τῶν εἰδώλων.

20 ἀληθινόν,

ΙΩΑΝΟΥ Β

Ο ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ ἑκλεκτῇ κυρίᾳ καὶ τοῖς τέκνοις 1
αὐτῆς, οὓς ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ, καὶ οὐκ ἐγὼ μόνος
ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐγνωκότες τὴν ἀλήθειαν, διὰ τὴν 2
ἀλήθειαν τὴν μένουσαν ἐν ἡμῖν, καὶ μεθ' ἡμῶν ἔσται εἰς
τὸν αἰῶνα· ἔσται μεθ' ἡμῶν χάρις ἔλεος εἰρήνη παρὰ 3
θεοῦ πατρός, καὶ παρὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ πατρός,
ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἀγάπῃ.

Ἐχάρην λίαν ὅτι εὗρηκα ἐκ τῶν τέκνων σου περιπα- 4
τοῦντας ἐν ἀληθείᾳ, καθὼς ἐντολὴν ἐλάβομεν παρὰ τοῦ
πατρός. καὶ νῦν ἐρωτῶ σε, κυρία, οὐχ ὥς ἐντολὴν 5
γράφων σοι καινὴν ἀλλὰ ἣν εἶχαμεν ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀγα-
πῶμεν ἀλλήλους. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγάπη, ἵνα περι- 6
πατῶμεν κατὰ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ· αὕτη ἡ ἐντολή ἐστίν,
καθὼς ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἐν αὐτῇ περιπατῆτε. ὅτι 7
πολλοὶ πλάνοι ἐξῆλθαν εἰς τὸν κόσμον, οἱ μὴ ὁμολο-
γοῦντες Ἰησοῦν Χριστὸν ἐρχόμενον ἐν σαρκί· οὗτός ἐστιν
ὁ πλάνος καὶ ὁ ἀντίχριστος. βλέπετε ἑαυτοὺς, ἵνα μὴ 8
ἀπολέσητε τὸ ἔργασάμεθα, ἀλλὰ μισθὸν πληρὴ ἀπολάβ-
ητε. πᾶς ὁ προάγων καὶ μὴ μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ 9
χριστοῦ θεὸν οὐκ ἔχει· ὁ μένων ἐν τῇ διδαχῇ, οὗτος καὶ
τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν ἔχει. εἴ τις ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς 10
καὶ ταύτην τὴν διδαχὴν οὐ φέρει, μὴ λαμβάνετε αὐτὸν
εἰς οἰκίαν καὶ χαίρειν αὐτῷ μὴ λέγετε· ὁ λέγων γὰρ αὐτῷ 11
χαίρειν κοινωνεῖ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς πονηροῖς.

Πολλὰ ἔχων ὑμῖν γράφειν οὐκ ἐβουλήθην διὰ 12
χάρτου καὶ μέλανος, ἀλλὰ ἐλπίζω γενέσθαι πρὸς ὑμᾶς
καὶ στόμα πρὸς στόμα λαλῆσαι, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν
πεπληρωμένη ᾖ. Ἀσπάζεται σε τὰ τέκνα τῆς ἀδελφῆς 13
σου τῆς ἐκλεκτῆς.

ΙΩΑΝΟΥ Γ

1 Ο ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ Γαίῳ τῷ ἀγαπητῷ, ὃν ἐγὼ ἀγαπῶ
ἐν ἀληθείᾳ.

2 Ἀγαπητέ, περὶ πάντων εὐχομαί σε εὐδοῦσθαι καὶ
3 ὑγιαίνειν, καθὼς εὐδοοῦταί σου ἡ ψυχή. ἐχάρην γὰρ λίαν
ἐρχομένων ἀδελφῶν καὶ μαρτυρούντων σου τῇ ἀληθείᾳ,
4 καθὼς σὺ ἐν ἀληθείᾳ περιπατεῖς. μειζοτέρα τούτων
οὐκ ἔχω ἡ χάριν, ἵνα ἀκούω τὰ ἐμὰ τέκνα ἐν τῇ ἀληθείᾳ
5 περιπατοῦντα. Ἀγαπητέ, πιστὸν ποιεῖς ὁ ἐὰν

6 ἐργάσῃ εἰς τοὺς ἀδελφούς καὶ τοῦτο ξένους, οἱ ἐμαρτύρη-
σάν σου τῇ ἀγάπῃ ἐνώπιον ἐκκλησίας, οὓς καλῶς ποιή-
7 σεις προπέμψας ἀξίως τοῦ θεοῦ· ὑπὲρ γὰρ τοῦ ὀνόματος
8 ἐξῆλθαν μηδὲν λαμβάνοντες ἀπὸ τῶν ἐθνικῶν. ἡμεῖς οὖν
ὀφείλομεν ὑπολαμβάνειν τοὺς τοιούτους, ἵνα συνεργοὶ γινώ-
μεθα τῇ ἀληθείᾳ.

9 Ἐγραψά τι τῇ ἐκκλησίᾳ· ἀλλ' ὁ φιλοπρωτεύων αὐτῶν
10 Διοτρέφης οὐκ ἐπιδέχεται ἡμᾶς. διὰ τοῦτο, ἐὰν ἔλθω,
ὑπομνήσω αὐτοῦ τὰ ἔργα ἃ ποιεῖ, λόγοις πονηροῖς φλυα-
ρῶν ἡμᾶς, καὶ μὴ ἀρκούμενος ἐπὶ τούτοις οὔτε αὐτὸς
ἐπιδέχεται τοὺς ἀδελφούς καὶ τοὺς βουλομένους κωλύει
καὶ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλει.

11 Ἀγαπητέ, μὴ μιμοῦ τὸ κακὸν ἀλλὰ τὸ ἀγαθόν. ὁ ἀγα-
θοποιῶν ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστίν· ὁ κακοποιῶν οὐχ ἑώρακεν τὸν
12 θεόν. Δημητρίῳ μεμαρτύρηται ὑπὸ πάντων καὶ ὑπὸ αὐτῆς
τῆς ἀληθείας· καὶ ἡμεῖς δὲ μαρτυροῦμεν, καὶ οἶδας ὅτι
ἡ μαρτυρία ἡμῶν ἀληθὴς ἐστίν.

13 Πολλὰ εἶχον γράψαι σοι, ἀλλ' οὐ θέλω διὰ μέλανος
14 καὶ καλάμου σοι γράφειν· ἐλπίζω δὲ εὐθέως σε ἰδεῖν,
15 καὶ στόμα πρὸς στόμα λαλήσομεν. Εἰρήνη σοι. ἀσπά-
ζονται σε οἱ φίλοι. ἀσπάζου τοὺς φίλους κατ' ὄνομα.

ΙΟΥΔΑ

ΙΟΥΔΑΣ Ἰησοῦ Χριστοῦ δούλος, ἀδελφὸς δὲ Ἰακώ-¹
 βου, τοῖς ἐν θεῷ πατρὶ ἡγαπημένοις καὶ Ἰησοῦ Χριστῷ
 τετηρημένοις κλητοῖς· ἔλεος ὑμῖν καὶ εἰρήνη καὶ ἀγάπη²
 πληθυνθείη.

Ἀγαπητοί, πᾶσαν σπουδὴν ποιούμενος γράφειν ὑμῖν³
 περὶ τῆς κοινῆς ἡμῶν σωτηρίας ἀνάγκην ἔσχον γράψαι
 ὑμῖν παρακαλῶν ἐπαγωνίζεσθαι τῇ ἅπαξ παραδοθείσῃ
 τοῖς ἁγίοις πίστει. παραϊσεδύησαν γάρ τινες ἄνθρωποι, οἱ⁴
 πάλαι προγεγραμμένοι εἰς τοῦτο τὸ κρίμα, ἀσεβεῖς, τὴν
 τοῦ θεοῦ ἡμῶν χάριτα μετατιθέντες εἰς ἀσέλγειαν καὶ τὸν
 μόνον δεσπότην καὶ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀρνού-
 μενοι.

Ὑπομνήσαι δὲ ὑμᾶς βούλομαι, εἰδότας⁵
 ἅπαξ ἅπαντα, ὅτι ὁ Κύριος λαὸν ἐκ γῆς Αἰγύπτου σώσας
 τὸ δεύτερον τοὺς μὴ πιστεύσαντας ἀπώλεσεν, ἀγγέλους⁶
 τε τοὺς μὴ τηρήσαντας τὴν ἐαυτῶν ἀρχὴν ἀλλὰ ἀπολι-
 πόντας τὸ ἴδιον οἰκητήριον εἰς κρίσιν μεγάλης ἡμέρας
 δεσμοῖς αἰδίοις ὑπὸ ζόφον τετήρηκεν· ὡς Σόδομα καὶ⁷
 Γόμορρα καὶ αἱ περὶ αὐτὰς πόλεις, τὸν ὅμοιον τρόπον
 τούτοις ἐκπορνεύσασαι καὶ ἀπελθοῦσαι ὀπίσω σαρκὸς
 ἐτέρας, πρόκεινται δείγμα πυρὸς αἰωνίου δίκην ὑπέχου-
 σαι.

Ὅμοίως μέντοι καὶ οὗτοι ἐνυπνιαζόμενοι⁸
 σάρκα μὲν μαίνουσιν, κυριότητα δὲ ἀθετοῦσιν, δόξας δὲ
 βλασφημοῦσιν. Ὁ δὲ Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος, ὅτε τῷ⁹
 διαβόλῳ διακρινόμενος διελέγετο περὶ τοῦ Μωυσέως σώ-
 ματος, οὐκ ἐτόλμησεν κρίσιν ἐπενεγκεῖν βλασφημίας,

10 ἀλλὰ εἶπεν Ἐπιτιμῆσαι σοι Κύριος. Οὗτοι δὲ ὅσα
 μὲν οὐκ οἶδασιν βλασφημοῦσιν, ὅσα δὲ φυσικῶς ὡς
 11 τὰ ἄλογα ζῶα ἐπίστανται, ἐν τούτοις φθείρονται. οὐαὶ
 αὐτοῖς, ὅτι τῇ ὁδῷ τοῦ Καὶν ἐπορεύθησαν, καὶ τῇ πλάνῃ
 τοῦ Βαλαὰμ μισθοῦ ἐξεχύθησαν, καὶ τῇ ἀντιλογίᾳ τοῦ
 12 Κορέ ἀπώλοντο. οὗτοί εἰσιν οἱ ἐν ταῖς ἀγάπαις ὑμῶν σπι-
 λάδες συνευωχούμενοι, ἀφόβως ἐάγτοῦς ποιμαίνοντες,
 νεφέλαι ἄνδροι ὑπὸ ἀνέμων παραφερόμενοι, δένδρα
 13 φθινοπωρινὰ ἄκαρπα δις ἀποθανόντα ἐκριζωθέντα, κύματα
 ἄγρια θαλάσσης ἐπαφρίζοντα τὰς ἑαυτῶν αἰσχύνας, ἀστέ-
 ρες ἡ πλανῆται οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκοτους εἰς αἰῶνα τετήρη-
 14 ται. Ἐπροφήτευσεν δὲ καὶ τούτοις ἑβδομος
 ἀπὸ Ἀδὰμ Ἐνὼχ λέγων Ἴδου ἦλθεν Κύριος ἐν ἀγίαῖς
 15 μυριάσιν ἀγίων, ποιῆσαι κρίσιν κατὰ πάντων καὶ ἐλέγξαι
 πάντας τοὺς ἀσεβεῖς περὶ πάντων τῶν ἔργων ἀσεβείας
 αὐτῶν ὧν ἠσέβησαν καὶ περὶ πάντων τῶν σκληρῶν ὧν
 16 ἐλάλησαν κατ' αὐτοῦ ἁμαρτωλοὶ ἀσεβεῖς. Οὗ-
 τοί εἰσιν γογγυσταί, μεμψίμοιροι, κατὰ τὰς ἐπιθυμίας
 αὐτῶν πορευόμενοι, καὶ τὸ στόμα αὐτῶν λαλεῖ ὑπέρογκα,
 θαυμάζοντες πρόσωπα ὠφελίας χάριν.
 17 Ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί, μνήσθητε τῶν ῥημάτων τῶν προει-
 ρημένων ὑπὸ τῶν ἀποστόλων τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
 18 Χριστοῦ· ὅτι ἔλεγον ὑμῖν Ἐπ' ἐσχάτου χρόνου ἔσονται
 ἐμπαῖκται κατὰ τὰς ἑαυτῶν ἐπιθυμίας πορευόμενοι τῶν
 19 ἀσεβειῶν. Οὗτοί εἰσιν οἱ ἀποδιорίζοντες, ψυχικοί, πνεύ-
 20 μα μὴ ἔχοντες. Ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί, ἐποικοδομοῦντες
 ἑαυτοὺς τῇ ἀγιωτάτῃ ὑμῶν πίστει, ἐν πνεύματι ἀγίῳ
 21 προσευχόμενοι, ἑαυτοὺς ἐν ἀγάπῃ θεοῦ τηρήσατε προσ-
 δεχόμενοι τὸ ἔλεος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
 22 εἰς ζωὴν αἰώνιον. Καὶ οὓς μὲν ἔλεατε διακρινόμενους
 23 σώζετε ἐκ πύρρος ἀρπάζοντες, οὓς δὲ ἔλεατε ἐν φόβῳ,
 μισοῦντες καὶ τὸν ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐσπιλωμένον
 ΧΙΤῶΝΑ.

Τῷ δὲ δυναμένῳ φυλάξαι ὑμᾶς ἀπταιίστους καὶ 24
στῆσαι κατενώπιον τῆς δόξης αὐτοῦ ἀμώμους ἐν ἀγαλ-
λιάσει μόνῳ θεῷ σωτῇρι ἡμῶν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ 25
τοῦ κυρίου ἡμῶν δόξα μεγαλωσύνη κράτος καὶ ἐξουσία
πρὸ παντὸς τοῦ αἰῶνος καὶ νῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς
αἰῶνας ἀμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΑΥΛΟΥ

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ
ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α
ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β
ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ
ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ
ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ
ΠΡΟΣ ΚΟΛΑΣΣΑΕΙΣ
ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Α
ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Β

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Α
ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Β
ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ
ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ

1 ΠΑΥΛΟΣ δούλος Ἰησοῦ Χριστοῦ, κλητὸς ἀπόστολος,
2 ἀφωρισμένος εἰς εὐαγγέλιον θεοῦ ὃ προεπηγγείλατο διὰ
3 τῶν προφητῶν αὐτοῦ ἐν γραφαῖς ἀγίαις περὶ τοῦ υἱοῦ
αὐτοῦ, τοῦ γενομένου ἐκ σπέρματος Δαυεὶδ κατὰ σάρκα,
4 τοῦ ὀρισθέντος υἱοῦ θεοῦ ἐν δυνάμει κατὰ πνεῦμα ἀγιοσύ-
νης ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν, Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου
5 ἡμῶν, δι' οὗ ἐλάβομεν χάριν καὶ ἀποστολὴν εἰς ὑπα-
κοὴν πίστεως ἐν πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος
6 αὐτοῦ, ἐν οἷς ἐστὲ καὶ ὑμεῖς κλητοὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ,
7 πᾶσιν τοῖς οὖσιν ἐν Ῥώμῃ ἀγαπητοῖς θεοῦ, κλητοῖς ἀγίοις·
χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου
Ἰησοῦ Χριστοῦ.

8 Πρῶτον μὲν εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου διὰ Ἰησοῦ
Χριστοῦ περὶ πάντων ὑμῶν, ὅτι ἡ πίστις ὑμῶν καταγγέλ-
9 λεται ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. μάρτυς γάρ μου ἐστὶν ὁ θεός,
ὃς λατρεύω ἐν τῷ πνεύματί μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ
10 υἱοῦ αὐτοῦ, ὥς ἀδιαλείπτως μνησθῆναι ὑμῶν ποιοῦμαι πάν-
τοτε ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, δεόμενος εἴ πως ἤδη ποτὲ
εὐδοωθήσομαι ἐν τῷ θελήματι τοῦ θεοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς.
11 ἐπιποθῶ γὰρ ἰδεῖν ὑμᾶς, ἵνα τι μεταδῶ χάρισμα ὑμῖν
12 πνευματικὸν εἰς τὸ στηριχθῆναι ὑμᾶς, τοῦτο δέ ἐστὶν
συνπαρακληθῆναι ἐν ὑμῖν διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις πίστεως

ὕμῶν τε καὶ ἐμοῦ. οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι 13
πολλάκις προεθέμην ἔλθειν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἐκωλύθη ἄχρι
τοῦ δεῦρο, ἵνα τινὰ καρπὸν σχῶ καὶ ἐν ὑμῖν καθὼς
καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν.

Ἑλλησίν 14
τε καὶ βαρβάροις, σοφοῖς τε καὶ ἀνοήτοις ὀφειλέτης εἰμί.
οὕτω τὸ κατ' ἐμὲ πρόθυμον καὶ ὑμῖν τοῖς ἐν Ῥώμῃ εὐαγ- 15
γελίσασθαι. οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι τὸ εὐαγγέλιον, "δύναμις" 16
γὰρ θεοῦ ἐστὶν εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ πιστευόντι, Ἰουδαίῳ
τε [πρῶτον] καὶ Ἑλληνι· δικαιοσύνη γὰρ θεοῦ ἐν αὐτῷ 17
ἀποκαλύπτεται ἐκ πίστεως εἰς πίστιν, καθὼς γέγραπται
Ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται.

Ἀποκαλύπτεται γὰρ ὀργὴ θεοῦ ἀπ' οὐρανοῦ ἐπὶ 18
πᾶσαν ἀσέβειαν καὶ ἀδικίαν ἀνθρώπων τῶν τὴν ἀλήθειαν
ἐν ἀδικίᾳ κατεχόντων, διότι τὸ γνωστὸν τοῦ θεοῦ φανερόν 19
ἐστὶν ἐν αὐτοῖς, ὁ θεὸς γὰρ αὐτοῖς ἐφανέρωσεν. τὰ 20
γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασιν
νοούμενα καθοράται, ἧ τε αἰδίου αὐτοῦ δύναμις καὶ
θειότης, εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολογήτους, διότι γνόντες 21
τὸν θεὸν οὐχ ὡς θεὸν ἐδόξασαν ἢ ἡὐχαρίστησαν, ἀλλὰ
ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν καὶ ἐσκοτίσθη
ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδιά· φάσκοντες εἶναι "σοφοὶ" ἐμω- 22
ράνθησαν, καὶ ἤλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου θεοῦ 23
ἐν ὁμοιωμάτι εἰκόνης φθαρτοῦ ἀνθρώπου καὶ πετεινῶν
καὶ τετραπόδων καὶ ἐρπετῶν.

Διὸ παρέδωκεν 24
αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν καρδιῶν αὐτῶν
εἰς ἀκαθαρσίαν τοῦ ἀτιμάζεσθαι τὰ σώματα αὐτῶν ἐν
αὐτοῖς, οἵτινες μετέλλαξαν τὴν ἀλήθειαν τοῦ θεοῦ ἐν τῷ 25
ψεύδει, καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ
τὸν κτίσαντα, ὅς ἐστιν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.
Διὰ τοῦτο παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς πάθη ἀτιμίας· 26
αἱ τε γὰρ θήλειαι αὐτῶν μετέλλαξαν τὴν φυσικὴν χρῆσιν
εἰς τὴν παρὰ φύσιν, ὁμοίως τε καὶ οἱ ἄρσενες ἀφέντες τὴν 27
φυσικὴν χρῆσιν τῆς θηλείας ἐξεκαύθησαν ἐν τῇ ὀρέξει

αὐτῶν εἰς ἀλλήλους ἄρσενες ἐν ἄρσεσιν, τὴν ἀσχημο-
 σύνην κατεργαζόμενοι καὶ τὴν ἀντιμισθίαν ἣν ἔδει τῆς
 28 πλάνης αὐτῶν ἐν αὐτοῖς ἀπολαμβάνοντες. Καὶ καθὼς
 οὐκ ἐδοκίμασαν τὸν θεὸν ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει, παρέδω-
 κεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ καθή-
 29 κοντα, πεπληρωμένους πάσῃ ἀδικίᾳ Ἰουδαίᾳ πλεονεξία
 κακία¹, μεστοὺς φθόνου φόβου ἔριδος δόλου κακοηθίας,
 30 ψιθυριστάς, καταλάλους, θεοστυγεῖς, ὑβριστάς, ὑπερηφά-
 νους, ἀλαζόνας, ἐφρευετὰς κακῶν, γονεῦσιν ἀπειθεῖς,
 31 ἀσυνέτους, ἀσυνθέτους, ἀστόργους, ἀνελεήμονας· οἵτινες
 32 τὸ δικαίωμα τοῦ θεοῦ ἔπιγνόντες², ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα
 πράσσοντες ἄξιοι θανάτου εἰσίν, οὐ μόνον αὐτὰ ποιοῦσιν
 ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσιν τοῖς³ πράσσουσιν.

1 Διὸ ἀναπολόγητος εἶ, ὃ ἄνθρωπε πᾶς ὁ κρίνων· ἐν ᾧ
 γὰρ κρίνεις τὸν ἕτερον, σεαυτὸν κατακρίνεις, τὰ γὰρ αὐτὰ
 2 πράσσεις ὁ κρίνων· οἶδαμεν ὅτι τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ
 ἐστὶν κατὰ ἀλήθειαν ἐπὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας.
 3 λογίζῃ δὲ τοῦτο, ὃ ἄνθρωπε ὁ κρίνων τοὺς τὰ τοιαῦτα
 πράσσοντας καὶ ποιῶν αὐτά, ὅτι σὺ ἐκφεύξῃ τὸ κρίμα τοῦ
 4 θεοῦ; ἢ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνο-
 χῆς καὶ τῆς μακροθυμίας καταφρονεῖς, ἀγνοῶν ὅτι τὸ
 5 χρηστὸν τοῦ θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει; κατὰ δὲ τὴν
 σκληρότητά σου καὶ ἀμετανόητον καρδίαν θησαυρίζεις
 σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως δικαιο-
 6 κρισίας τοῦ θεοῦ, ὃς ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα
 7 αὐτοῦ· τοῖς μὲν καθ' ὑπομονὴν ἔργου ἀγαθοῦ δόξαν καὶ
 8 τιμὴν καὶ ἀφθαρσίαν ζητοῦσιν ζωὴν αἰώνιον· τοῖς δὲ ἐξ
 ἐριθίας καὶ ἀπειθοῦσι τῇ ἀληθείᾳ πειθομένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ
 9 ὀργὴ καὶ θυμός, θλίψις καὶ στενοχωρία, ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν
 ἀνθρώπου τοῦ κατεργαζομένου τὸ κακόν, Ἰουδαίου τε πρῶ-
 10 του καὶ Ἑλλήνος· δόξα δὲ καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ
 11 ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἑλληνι· οὐ
 12 γὰρ ἐστὶν προσωποληψία παρὰ τῷ θεῷ.

¹ Ὅσοι

γὰρ ἀνόμως ἤμαρτον, ἀνόμως καὶ ἀπολοῦνται· καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ ἤμαρτον, διὰ νόμου κριθήσονται· οὐ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ 13 νόμου δίκαιοι παρὰ [τῷ] θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ νόμον δικαιωθήσονται. ὅταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα φύσει τὰ 14 τοῦ νόμου ποιῶσιν, οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες ἑαυτοῖς εἰσὶν νόμος· οἵτινες ἐνδείκνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν 15 ταῖς καρδίαις αὐτῶν, συνμαρτυρούσης αὐτῶν τῆς συνειδήσεως καὶ μεταξὺ ἀλλήλων τῶν λογισμῶν κατηγορούντων ἡ καὶ ἀπολογουμένων, ἐν ᾗ ἡμέρᾳ ἡ κρίνει· ὁ θεὸς τὰ κρυπτὰ 16 τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου διὰ Χριστοῦ Ἰησοῦ.

Εἰ δὲ σὺ Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ καὶ ἐπαναπαύῃ νόμῳ καὶ 17 καυχᾶσαι ἐν θεῷ καὶ γινώσκεις τὸ θέλημα καὶ δοκιμάζεις 18 τὰ διαφέροντα κατηχούμενος ἐκ τοῦ νόμου, πέποιθās τε 19 σεαυτὸν ὁδηγὸν εἶναι τυφλῶν, φῶς τῶν ἐν σκότει, παιδεύ- 20 τὴν ἀφρόνων, διδάσκαλον νηπίων, ἔχοντα τὴν μόρφωσιν τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας ἐν τῷ νόμῳ, — ὁ οὖν διδά- 21 σκων ἕτερον σεαυτὸν οὐ διδάσκεις; ὁ κηρύσσων μὴ κλέπτειν κλέπτεις; ὁ λέγων μὴ μοιχεύειν μοιχεύεις; ὁ βδελυσσό- 22 μενος τὰ εἰδῶλα ἱεροσυλεῖς; ὃς ἐν νόμῳ καυχᾶσαι, διὰ τῆς 23 παραβάσεως τοῦ νόμου τὸν θεὸν ἀτιμάζεις; τὸ γὰρ ὄΝΟΜΑ 24 ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΔΙ' ὧΜΑς ΒΛΑΣΦΗΜΕῖΤΑΙ ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καθὼς γέγραπται. περιτομὴ μὲν γὰρ ὠφελεῖ ἐὰν νόμον 25 πρᾶσσης· ἐὰν δὲ παραβάτης νόμου ᾖ, ἡ περιτομή σου ἀκροβυστία γέγονεν. ἐὰν οὖν ἡ ἀκροβυστία τὰ δικαιοῦ- 26 ματα τοῦ νόμου φυλάσση, οὐχ ἡ ἀκροβυστία αὐτοῦ εἰς περιτομὴν λογισθήσεται; καὶ κρινεῖ ἡ ἐκ φύσεως ἀκρο- 27 βυστία τὸν νόμον τελοῦσα σὲ τὸν διὰ γράμματος καὶ περιτομῆς παραβάτην νόμου. οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ 28 Ἰουδαῖός ἐστιν, οὐδὲ ἡ ἐν τῷ φανερῷ ἐν σαρκὶ περιτομή· ἀλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ Ἰουδαῖος, καὶ περιτομή καρδίας ἐν 29 πνεύματι οὐ γράμματι, οὗ ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ ἀνθρώπων ἀλλ' ἐκ τοῦ θεοῦ. Τί οὖν τὸ περισσὸν τοῦ Ἰου- 1 δαίου, ἡ τίς ἡ ὠφελία τῆς περιτομῆς; πολλὸν κατὰ πάντα 2

τρόπον. πρῶτον μὲν [γὰρ] ὅτι ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια
 3 τοῦ θεοῦ. τί γάρ; εἰ ἠπίστησάν τινες, μὴ ἡ ἀπιστία
 4 αὐτῶν τὴν πίστιν τοῦ θεοῦ καταργήσῃ; μὴ γένοιτο· γινέ-
 σθω δὲ ὁ θεὸς ἀληθής, πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης,
 καθάπερ γέγραπται

Ὅπως ἂν δικαιοθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου
 καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε.

5 εἰ δὲ ἡ ἀδικία ἡμῶν θεοῦ δικαιοσύνην συνίστησιν, τί
 ἐροῦμεν; μὴ ἄδικος ὁ θεὸς ὁ ἐπιφέρων τὴν ὀργήν; κατὰ
 6 ἄνθρωπον λέγω. μὴ γένοιτο· ἐπεὶ πῶς κρινεῖ ὁ θεὸς τὸν
 7 κόσμον; εἰ [δὲ] ἡ ἀλήθεια τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ἐμῷ ψεύσματι
 ἐπερίσσευσεν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ, τί ἔτι καγὼ ὡς ἁμαρ-
 8 τωλὸς κρίνομαι, καὶ μὴ καθὼς βλασφημούμεθα [καὶ] καθὼς
 φασὶν τινες ἡμᾶς λέγειν ὅτι Ποιήσωμεν τὰ κακὰ ἵνα ἔλθῃ
 τὰ ἀγαθὰ; ὣν τὸ κρίμα ἔνδικόν ἐστιν.

9 Τί οὖν; προεχόμεθα; οὐ πάντως, προητιασάμεθα γὰρ
 Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλληνας πάντας ὑφ' ἁμαρτίαν εἶναι,
 10 καθὼς γέγραπται ὅτι

Οὐκ ἔστιν δίκαιος οὐδὲ εἷς,

11 οὐκ ἔστιν ὁ σὺνίων, οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζητῶν τὸν
 θεόν·

12 πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρεώθησαν. *become useless.*

οὐκ ἔστιν ὁ ποιῶν ὁ χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἕως
 ἐνός.

13 τάφος ἀνεωγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν,

ταῖς γλώσσαις αὐτῶν ἐδολιοῦσαν,

ἰὸς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χεῖλη αὐτῶν,

14 ὣν τὸ στόμα ὡς ἀρὰς καὶ πικρίας γέμει·

15 ὅξεῖς οἱ πόδες αὐτῶν ἐκχέαι αἷμα,

16 σὺντριμμα καὶ τλαιπῶρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν,

17 καὶ ὁδὸν εἰρήνης οὐκ ἔγνωσαν.

18 οὐκ ἔστιν φόβος θεοῦ ἀπέναντι τῶν
 ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

7 γὰρ 11 ὁ συνίω, οὐκ ἔστιν ὁ | ζητῶν 12 ὁ | χρηστότητα ἕως 14 αὐτῶν

Οἶδαμεν δὲ ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ, 19
 ἵνα πᾶν στόμα φραγῇ καὶ ὑπόδικος γένηται πᾶς ὁ κόσμος
 τῷ θεῷ· διότι ἐξ ἔργων νόμου οὐ δικαιοθήσεται πᾶσα 20
 σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ, διὰ γὰρ νόμου ἐπίγνωσις ἁμαρτίας.
 νυνὶ δὲ χωρὶς νόμου δικαιοσύνη θεοῦ πεφανέρωται, μαρτυ- 21
 ρουμένη ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, δικαιοσύνη δὲ 22
 θεοῦ διὰ πίστεως [Ἰησοῦ] Χριστοῦ, εἰς πάντας τοὺς πιστεύ-
 οντας, οὐ γὰρ ἐστὶν διαστολή. πάντες γὰρ ἡμαρτον καὶ 23
 ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, δικαιούμενοι δωρεὰν τῇ 24
 αὐτοῦ χάριτι διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ·
 ὃν προέθετο ὁ θεὸς ἱλαστήριον διὰ [†] πίστεως ἐν τῷ 25
 αὐτοῦ αἵματι εἰς ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ διὰ τὴν
 πάρεσιν τῶν προγεγονότων ἁμαρτημάτων ἐν τῇ ἀνοχῇ τοῦ 26
 θεοῦ, πρὸς τὴν ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ ἐν τῷ νῦν
 καιρῷ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν δίκαιον καὶ δικαιοῦντα τὸν ἐκ
 πίστεως Ἰησοῦ.

Ποῦ οὖν ἡ καύχησις; ἔξε- 27
 κλείσθη. διὰ ποίου νόμου; τῶν ἔργων; οὐχί, ἀλλὰ διὰ
 νόμου πίστεως. λογιζόμεθα γὰρ [†] δικαιοῦσθαι πίστει ἄν- 28
 θρωπον χωρὶς ἔργων νόμου. ἡ Ἰουδαίων ὁ θεὸς [†] μόνον; 29
 οὐχί καὶ ἐθνῶν; ναὶ καὶ ἐθνῶν, εἴπερ εἰς ὁ θεός, ὃς δικαιοῶσι 30
 περιτομὴν ἐκ πίστεως καὶ ἀκροβυστίαν διὰ τῆς πίστεως.
 νόμον οὖν καταργοῦμεν διὰ τῆς πίστεως; μὴ γένοιτο, ἀλλὰ 31
 νόμον ἱστάνομεν.

Τί οὖν ἐροῦμεν [†] Ἀβραάμ τὸν προπάτορα ἡμῶν κατὰ 1
 τάρκα; εἰ γὰρ Ἀβραάμ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἔχει καύχημα· 2
 ἀλλ' οὐ πρὸς θεόν, τί γὰρ ἡ γραφὴ λέγει; Ἐπίστευ- 3
 σεν δὲ Ἀβραάμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς
 δικαιοσύνην. τῷ δὲ ἐργαζομένῳ ὁ μισθὸς οὐ λογίζεται 4
 κατὰ χάριν ἀλλὰ κατὰ ὀφείλημα· τῷ δὲ μὴ ἐργαζομένῳ, 5
 πιστεύοντι δὲ ἐπὶ τὸν δικαιοῦντα τὸν ἀσεβῆ, λογίζεται ἡ
 πίστις αὐτοῦ εἰς δικαιοσύνην, καθάπερ καὶ Δανειδ λέγει 6
 τὸν μακαρισμὸν τοῦ ἀνθρώπου ᾧ ὁ θεὸς λογίζεται δικαι-
 οσύνην χωρὶς ἔργων

7 Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι καὶ ὧν
ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι,
8 μακάριος ἀνὴρ ὁ οὗτος ὃς μὴ λογίσχεται Κύριος
ἁμαρτίαν.

9 ὁ μακαρισμὸς οὖν οὗτος ἐπὶ τὴν περιτομὴν ἢ καὶ ἐπὶ τὴν
ἀκροβυστίαν; λέγομεν γάρ Ἐλογίσθη τῷ Ἀβραάμ ἡ
10 πίστις εἰς δικαιοσύνην. πῶς οὖν ἐλογίσθη; ἐν περιτομῇ
ᾧ οὐτι ἢ ἐν ἀκροβυστίᾳ; οὐκ ἐν περιτομῇ ἀλλ' ἐν ἀκρο-
11 βυστίᾳ· καὶ σημεῖον ἔλαβεν Ἐπεριτομῆς, σφραγίδα τῆς
δικαιοσύνης τῆς πίστεως τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ, εἰς τὸ εἶναι
αὐτὸν πατέρα πάντων τῶν πιστευόντων δι' ἀκροβυστίας,
12 εἰς τὸ λογισθῆναι αὐτοῖς [τὴν] δικαιοσύνην, καὶ πατέρα
περιτομῆς τοῖς οὐκ ἐκ περιτομῆς μόνον ἀλλὰ [καὶ τοῖς]
στοιχοῦσιν τοῖς ἔχουσιν τῆς ἐν ἀκροβυστίᾳ πίστεως τοῦ
13 πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ. Οὐ γὰρ διὰ νόμου ἢ

ἐπαγγελία τῷ Ἀβραάμ ἢ τῷ σπέρματι αὐτοῦ, τὸ κληρο-
νόμον αὐτὸν εἶναι κόσμου, ἀλλὰ διὰ δικαιοσύνης πίστεως·
14 εἰ γὰρ οἱ ἐκ νόμου κληρονόμοι, κεκένωται ἡ πίστις καὶ
15 καθήρηται ἡ ἐπαγγελία· ὁ γὰρ νόμος ὀργὴν κατεργάζεται,
16 οὗ δὲ οὐκ ἔστιν νόμος, οὐδὲ παράβασις. Διὰ

τοῦτο ἐκ πίστεως, ἵνα κατὰ χάριν, εἰς τὸ εἶναι βεβαίαν τὴν
ἐπαγγελίαν παντὶ τῷ σπέρματι, οὐ τῷ ἐκ τοῦ νόμου μόνον
ἀλλὰ καὶ τῷ ἐκ πίστεως Ἀβραάμ, (ὅς ἐστιν πατὴρ πάντων
17 ἡμῶν, καθὼς γέγραπται ὅτι Πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέ-
θεικά σε,) κατέναντι οὗ ἐπίστευσεν θεοῦ τοῦ ζωοποιούντος
18 τοὺς νεκροὺς καὶ καλοῦντος τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα· ὃς παρ' ἐλ-
πίδα ἐπ' ἐλπίδι ἐπίστευσεν εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸν πατέρα
πολλῶν ἐθνῶν κατὰ τὸ εἰρημένον Οὕτως ἔσται τὸ
19 σπέρμα σοῦ· καὶ μὴ ἀσθενήσας τῇ πίστει κατενόησεν
τὸ ἑαυτοῦ σῶμα [ἤδη] νεκρωμένον, ἑκατονταετῆς πο-
20 ὑπάρχων, καὶ τὴν νέκρωσιν τῆς μήτρας Σάρρας, εἰς δὲ τὴν
ἐπαγγελίαν τοῦ θεοῦ οὐ διεκρίθη τῇ ἀπιστίᾳ ἀλλὰ ἐνεδυ-
21 ναμώθη τῇ πίστει, δοὺς δόξαν τῷ θεῷ καὶ πληροφορηθεὶς

ὅτι ὁ ἐπὶγγελλται δυνατός ἐστιν καὶ ποιῆσαι. διὸ [καὶ] 22
 ἔΛΟΓΙΣΘΗ Αὐτῷ εἰς ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ. Οὐκ ἐγράφη 23
 δὲ δι' αὐτὸν μόνον ὅτι ἔΛΟΓΙΣΘΗ Αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς 24
 οἷς μέλλει λογιζέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν ἐπὶ τὸν ἐγείραντα
 Ἰησοῦν τὸν κύριον ἡμῶν ἐκ νεκρῶν, ὃς παρεδόθη διὰ τὰ 25
 ΠΑΡΑΠΤΩΜΑΤΑ ἡμῶν καὶ ἠγέρθη διὰ τὴν δικαίωσιν ἡμῶν.

Δικαιωθέντες οὖν ἐκ πίστεως εἰρήνην ἔχωμεν πρὸς τὸν 1
 θεὸν διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ τὴν 2
 προσαγωγὴν ἐσχήκαμεν [τῇ πίστει] εἰς τὴν χάριν ταύτην
 ἐν ᾗ ἐστήκαμεν, καὶ καυχώμεθα ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ
 θεοῦ· οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ «καυχώμεθα» ἐν ταῖς θλίψε- 3
 σιν, εἰδότες ὅτι ἡ θλίψις ὑπομονὴν κατεργάζεται, ἡ δὲ 4
 ὑπομονὴ δοκιμὴν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα, ἡ δὲ ἐλπίς οὐ κα- 5
 ταισχύνει. ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρ-
 διαῖς ἡμῶν διὰ πνεύματος ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν· «εἰ γε» 6
 Χριστὸς ὄντων ἡμῶν ἀσθενῶν ἔτι κατὰ καιρὸν ὑπὲρ ἀσε-
 βῶν ἀπέθανεν. μόλις γὰρ ὑπὲρ δικαίου τις ἀποθανεῖται· 7
 ὑπὲρ γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ τάχα τις καὶ τολμᾷ ἀποθανεῖν·
 συνίστησιν δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ θεὸς ὅτι 8
 ἔτι ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν.
 πολλῶ οὖν μᾶλλον δικαιωθέντες νῦν ἐν τῷ αἵματι αὐ- 9
 τοῦ σωθησόμεθα δι' αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὀργῆς. εἰ γὰρ ἐχθροὶ 10
 ὄντες κατηλλάγημεν τῷ θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ
 αὐτοῦ, πολλῶ μᾶλλον καταλλαγέντες σωθησόμεθα ἐν τῇ
 ζωῇ αὐτοῦ· οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμενοι ἐν τῷ 11
 θεῷ διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ [Χριστοῦ], δι' οὗ νῦν
 τὴν καταλλαγὴν ἐλάβομεν.

Διὰ τοῦτο ὥσπερ δι' ἐνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς 12
 τὸν κόσμον εἰσῆλθεν καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ
 οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διῆλθεν ἐφ' ᾧ
 πάντες ἥμαρτον—. ἄχρι γὰρ νόμου ἁμαρτία ἦν ἐν 13
 κόσμῳ, ἁμαρτία δὲ οὐκ ἐλλογᾶται μὴ ὄντος νόμου, ἀλλὰ 14

ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωυσέως καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι τῆς παραβάσεως
 15 Ἀδὰμ, ὅς ἐστιν τύπος τοῦ μέλλοντος. Ἄλλ' οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα, οὕτως [καί] τὸ χάρισμα· εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἐνὸς παραπτώματι οἱ πολλοὶ ἀπέθανον, πολλῷ μᾶλλον ἡ χάρις τοῦ θεοῦ καὶ ἡ δωρεὰ ἐν χάριτι τῇ τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσευσεν.
 16 καὶ οὐχ ὡς δι' ἐνὸς ἁμαρτήσαντος τὸ δῶρημα· τὸ μὲν γὰρ κρίμα ἐξ ἐνὸς εἰς κατάκριμα, τὸ δὲ χάρισμα ἐκ πολλῶν
 17 παραπτωμάτων εἰς δικαίωμα. εἰ γὰρ [τῷ τοῦ] ἐνὸς παραπτώματι ὁ θάνατος ἐβασίλευσεν διὰ τοῦ ἐνός, πολλῷ μᾶλλον οἱ τὴν περισσεΐαν τῆς χάριτος καὶ [τῆς δωρεᾶς] τῆς δικαιοσύνης λαμβάνοντες ἐν ζωῇ βασιλεύουσιν διὰ τοῦ
 18 ἐνός [Ἰησοῦ Χριστοῦ]. Ἄρα οὖν ὡς δι' ἐνός παραπτώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς κατάκριμα, οὕτως καὶ δι' ἐνός δικαιώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς δικαίωσιν
 19 ζωῆς· ὥσπερ γὰρ διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ ἐνός ἀνθρώπου ἁμαρτωλοὶ κατεστάθησαν οἱ πολλοί, οὕτως καὶ διὰ τῆς ὑπακοῆς τοῦ ἐνός δίκαιοι κατασταθήσονται οἱ πολλοί.
 20 νόμος δὲ παρεισήλθεν ἵνα πλεονάσῃ τὸ παράπτωμα· οὐ δὲ
 21 ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις, ἵνα ὥσπερ ἐβασίλευσεν ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θανάτῳ, οὕτως καὶ ἡ χάρις βασιλεύσῃ διὰ δικαιοσύνης εἰς ζωὴν αἰώνιον διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

1 Τί οὖν ἐροῦμεν; ἐπιμένωμεν τῇ ἁμαρτίᾳ, ἵνα ἡ χάρις
 2 πλεονάσῃ; μὴ γένοιτο· οἵτινες ἀπεθάνομεν τῇ ἁμαρτίᾳ,
 3 πῶς ἔτι ζήσομεν ἐν αὐτῇ; ἢ ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν [Ἰησοῦν] εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ
 4 ἐβαπτίσθημεν; συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον, ἵνα ὥσπερ ἡγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ πατρὸς, οὕτως καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι
 5 ζωῆς περιπατήσωμεν. εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως

ἐσόμεθα· τοῦτο γινώσκοντες ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρω- 6
 πος συνεσταυρώθη, ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας,
 τοῦ μηκέτι δουλεύειν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ, ὁ γὰρ ἀποθανὼν 7
 δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. εἰ δὲ ἀπεθάνομεν σὺν 8
 Χριστῷ, πιστεύομεν ὅτι καὶ συνζήσομεν αὐτῷ· εἰδότες 9
 ὅτι Χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν οὐκέτι ἀποθνήσκει, θάνατος
 αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει· ὁ γὰρ ἀπέθανεν, τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέ- 10
 θανεν ἐφάπαξ· ὁ δὲ ζῇ, ζῇ τῷ θεῷ. οὕτως καὶ ὑμεῖς λογί- 11
 ζεσθε ἑαυτοὺς εἶναι νεκροὺς μὲν τῇ ἁμαρτίᾳ ζῶντας δὲ τῷ
 θεῷ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

Μὴ οὖν βασιλευέτω 12

ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ὑμῶν σώματι εἰς τὸ ὑπακούειν
 ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ, μηδὲ παριστάνετε τὰ μέλη ὑμῶν 13
 ὅπλα ἀδικίας τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀλλὰ παραστήσατε ἑαυτοὺς
 τῷ θεῷ ὥσεί ἐκ νεκρῶν ζῶντας καὶ τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα
 δικαιοσύνης τῷ θεῷ· ἁμαρτία γὰρ ὑμῶν οὐ κυριεύσει, 14
 οὐ γάρ ἐστε ὑπὸ νόμον ἀλλὰ ὑπὸ χάριν.

Τί 15

οὖν; ἁμαρτήσωμεν ὅτι οὐκ ἐσμέν ὑπὸ νόμον ἀλλὰ ὑπὸ
 χάριν; μὴ γένοιτο· οὐκ οἴδατε ὅτι ὃ παριστάνετε ἑαυτοὺς 16
 δούλους εἰς ὑπακοήν, δούλοι ἐστε ὃ ὑπακούετε, ἥτοι ἁμαρ-
 τίας εἰς θάνατον ἢ ὑπακοῆς εἰς δικαιοσύνην; χάρις δὲ τῷ 17
 θεῷ ὅτι ἦτε δούλοι τῆς ἁμαρτίας ὑπηκούσατε δὲ ἐκ καρ-
 δίας εἰς ὃν παρεδόθητε τύπον διδαχῆς, ἐλευθερωθέντες δὲ 18
 ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας ἐδουλώθητε τῇ δικαιοσύνῃ· ἀνθρώπινον 19
 λέγω διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς ὑμῶν· ὥσπερ γὰρ πα-
 ρεστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δούλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ τῇ
 ἀνομίᾳ [εἰς τὴν ἀνομίαν], οὕτω νῦν παραστήσατε τὰ μέλη
 ὑμῶν δούλα τῇ δικαιοσύνῃ εἰς ἁγιασμόν· ὅτε γὰρ δούλοι 20
 ἦτε τῆς ἁμαρτίας, ἐλεύθεροι ἦτε τῇ δικαιοσύνῃ. τίνα οὖν 21
 καρπὸν εἶχετε τότε ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε; τὸ γὰρ
 τέλος ἐκείνων θάνατος· νυνὶ δέ, ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τῆς 22
 ἁμαρτίας δουλωθέντες δὲ τῷ θεῷ, ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν
 εἰς ἁγιασμόν, τὸ δὲ τέλος ζωὴν αἰώνιον. τὰ γὰρ ὀψώνια 23
 τῆς ἁμαρτίας θάνατος, τὸ δὲ χάρισμα τοῦ θεοῦ ζωὴ αἰώνιος

ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

1 *Ἡ ἀγνοεῖτε, ἀδελφοί, γινώσκουσιν γὰρ νόμον λαλῶ,
ὅτι ὁ νόμος κυριεύει τοῦ ἀνθρώπου ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ;
2 ἡ γὰρ ὑπανδρος γυνὴ τῷ ζῶντι ἀνδρὶ δέδεται νόμῳ· ἐὰν δὲ
ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, κατήργηται ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ ἀνδρός.
3 ἄρα οὖν ζῶντος τοῦ ἀνδρός μοιχαλὶς χρηματίζει ἐὰν γένη-
ται ἀνδρὶ ἐτέρῳ· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρα ἐστὶν
ἀπὸ τοῦ νόμου, τοῦ μὴ εἶναι αὐτὴν μοιχαλίδα γενομένην
4 ἀνδρὶ ἐτέρῳ. ὥστε, ἀδελφοί μου, καὶ ὑμεῖς ἐθανατώθητε
τῷ νόμῳ διὰ τοῦ σώματος τοῦ χριστοῦ, εἰς τὸ γενέσθαι
ὑμᾶς ἐτέρῳ, τῷ ἐκ νεκρῶν ἐγερθέντι ἵνα καρποφορήσωμεν
5 τῷ θεῷ. ὅτε γὰρ ἦμεν ἐν τῇ σαρκί, τὰ παθήματα τῶν
ἀμαρτιῶν τὰ διὰ τοῦ νόμου ἐνηργεῖτο ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν
6 εἰς τὸ καρποφορηῆσαι τῷ θανάτῳ· νυνὶ δὲ κατηργήθημεν
ἀπὸ τοῦ νόμου, ἀποθανόντες ἐν ᾧ κατειχόμεθα, ὥστε δου-
λεύειν [ἡμᾶς] ἐν καινότητι πνεύματος καὶ οὐ παλαιότητι
7 γράμματος.

Τί οὖν ἐροῦμεν; ὁ νόμος ἀμαρτία;
μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τὴν ἀμαρτίαν οὐκ ἔγνω ἐἰ μὴ διὰ
νόμου, τὴν τε γὰρ ἐπιθυμίαν οὐκ ᾔδειν εἰ μὴ ὁ νόμος
8 ἔλεγεν· Οὐκ ἐπιθυμήσεις· ἀφορμὴν δὲ λαβοῦσα ἡ
ἀμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς κατειργάσατο ἐν ἐμοὶ πᾶσαν ἐπι-
9 θυμίαν, χωρὶς γὰρ νόμου ἀμαρτία νεκρά· ἐγὼ δὲ ἔζων
χωρὶς νόμου ποτέ· ἐλθούσης δὲ τῆς ἐντολῆς ἡ ἀμαρτία
10 ἀνέζησεν, ἐγὼ δὲ ἀπέθανον, καὶ εὗρέθη μοι ἡ ἐντολὴ ἡ εἰς
11 ζῶντων αὕτη εἰς θάνατον· ἡ γὰρ ἀμαρτία ἀφορμὴν λαβοῦσα
διὰ τῆς ἐντολῆς ἐξηπάτησέν με καὶ δι' αὐτῆς ἀπέκτεινεν.
12 ὥστε ὁ μὲν νόμος ἅγιος, καὶ ἡ ἐντολὴ ἀγία καὶ δικαία καὶ
13 ἀγαθή.

Τὸ οὖν ἀγαθὸν ἐμοὶ ἐγένετο θάνατος;
μὴ γένοιτο· ἀλλὰ ἡ ἀμαρτία, ἵνα φανῇ ἀμαρτία διὰ τοῦ
ἀγαθοῦ μοι κατεργαζομένη θάνατον· ἵνα γένηται καθ' ὑπερ-
14 βολὴν ἀμαρτωλὸς ἡ ἀμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς. οἶδαμεν
γὰρ ὅτι ὁ νόμος πνευματικός ἐστιν· ἐγὼ δὲ σάρκινός εἰμι,
15 πεπραμένος ὑπὸ τὴν ἀμαρτίαν. ὁ γὰρ κατεργάζομαι οὐ

γινώσκω· οὐ γὰρ ὁ θέλω τοῦτο πράσσω, ἀλλ' ὁ μισῶ
 τοῦτο ποιῶ. εἰ δὲ ὁ οὐ θέλω τοῦτο ποιῶ, σύνφημι τῷ 16
 νόμῳ ὅτι καλός. Νυνὶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτὸ 17
 ἀλλὰ ἡ ἐνοικοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἶ- 18
 κεί ἐν ἐμοί, τοῦτ' ἔστιν ἐν τῇ σαρκί μου, ἀγαθόν· τὸ γὰρ
 θέλειν παράκειται μοι, τὸ δὲ κατεργάζεσθαι τὸ καλὸν οὐ· οὐ 19
 γὰρ ὁ θέλω ποιῶ ἀγαθόν, ἀλλὰ ὁ οὐ θέλω κακὸν τοῦτο
 πράσσω. εἰ δὲ ὁ οὐ θέλω [†] τοῦτο ποιῶ, οὐκέτι ἐγὼ κατερ- 20
 γάζομαι αὐτὸ ἀλλὰ ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. Εὐρίσκω 21
 ἄρα τὸν νόμον τῷ θέλοντι ἐμοὶ ποιεῖν τὸ καλὸν ὅτι ἐμοὶ τὸ
 κακὸν παράκειται· συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ κατὰ 22
 τὸν ἔσω ἄνθρωπον, βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσίν 23
 μου ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου καὶ αἰχμα-
 λωτίζοντά με [ἐν] τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς
 μέλεσίν μου. ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος· τίς με ῥύσεται 24
 ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου; Ἥ χάρις [δὲ] τῷ θεῷ 25
 διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν. ἄρα οὖν αὐτὸς ἐγὼ
 τῷ μὲν νοὶ δουλεύω νόμῳ θεοῦ, τῇ δὲ σαρκὶ νόμῳ ἁμαρ-
 τίας.

Οὐδὲν ἄρα νῦν κατάκριμα τοῖς ἐν Χριστῷ 1
 Ἰησοῦ· ὁ γὰρ νόμος τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν Χριστῷ 2
 Ἰησοῦ ἠλευθέρωσέν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ
 τοῦ θανάτου. τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦ νόμου, ἐν ᾧ ἡσθένει 3
 διὰ τῆς σαρκός, ὁ θεὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιώ-
 ματι σαρκὸς ἁμαρτίας καὶ περὶ ἁμαρτίας κατέκρινε τὴν
 ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί, ἵνα τὸ δικαίωμα τοῦ νόμου πληρω- 4
 θῇ ἐν ἡμῖν τοῖς μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν ἀλλὰ κατὰ
 πνεῦμα· οἱ γὰρ κατὰ σάρκα ὄντες τὰ τῆς σαρκὸς φρονοῦσιν, 5
 οἱ δὲ κατὰ πνεῦμα τὰ τοῦ πνεύματος. τὸ γὰρ φρόνημα 6
 τῆς σαρκὸς θάνατος, τὸ δὲ φρόνημα τοῦ πνεύματος ζωὴ
 καὶ εἰρήνη· διότι τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς ἔχθρα εἰς θεόν, 7
 τῷ γὰρ νόμῳ τοῦ θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται, οὐδὲ γὰρ δύναται·
 οἱ δὲ ἐν σαρκὶ ὄντες θεῷ ἀρέσαι οὐ δύνανται. Ὑμεῖς δὲ 8
 οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκὶ ἀλλὰ ἐν πνεύματι, εἴπερ πνεῦμα θεοῦ

οἰκεῖ ἐν ὑμῖν. εἰ δέ τις πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος
 10 οὐκ ἔστιν αὐτοῦ. εἰ δὲ Χριστὸς ἐν ὑμῖν, τὸ μὲν σῶμα
 νεκρὸν διὰ ἁμαρτίαν, τὸ δὲ πνεῦμα ζωὴ διὰ δικαιοσύνην.
 11 εἰ δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἐγείραντος τὸν Ἰησοῦν ἐκ νεκρῶν οἰκεῖ
 ἐν ὑμῖν, ὁ ἐγείρας ἐκ νεκρῶν Χριστὸν Ἰησοῦν ζωοποιήσκει
 [καὶ] τὰ θνητὰ σώματα ὑμῶν διὰ τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτοῦ
 πνεύματος ἐν ὑμῖν.

12 Ἄρα οὖν, ἀδελφοί, ὀφειλέται ἐσμέν, οὐ τῇ σαρκὶ τοῦ
 13 κατὰ σάρκα ζῆν, εἰ γὰρ κατὰ σάρκα ζῆτε μέλλετε ἀπο-
 θνήσκειν, εἰ δὲ πνεύματι τὰς πράξεις τοῦ σώματος θανα-
 14 τοῦτε ζήσεσθε. ὅσοι γὰρ πνεύματι θεοῦ ἄγονται, οὗτοι
 15 υἱοὶ θεοῦ εἰσίν. οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα δουλείας πάλιν εἰς
 φόβον, ἀλλὰ ἐλάβετε πνεῦμα υἰοθεσίας, ἐν ᾧ κρᾶζομεν
 16 Ἀββὰ ὁ πατήρ· αὐτὸ τὸ πνεῦμα συνμαρτυρεῖ τῷ πνεύ-
 17 ματι ἡμῶν ὅτι ἐσμέν τέκνα θεοῦ. εἰ δὲ τέκνα, καὶ κληρο-
 νόμοι· κληρονόμοι μὲν θεοῦ, συνκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ,
 18 εἵπερ συνπάσχομεν ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν.

Λο-
 γίζομαι γὰρ ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ
 19 πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. ἡ
 γὰρ ἀποκαρδοκία τῆς κτίσεως τὴν ἀποκάλυψιν τῶν νύων
 20 τοῦ θεοῦ ἀπεκδέχεται· τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπε-
 τάγη, οὐχ ἐκούσα ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα, ἐφ' ἐλπίδι
 21 ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας
 τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ
 22 θεοῦ. οἶδαμεν γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συνστενάζει καὶ
 23 συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν· οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ
 τὴν ἀπαρχὴν τοῦ πνεύματος ἔχοντες [ἡμεῖς] καὶ αὐτοὶ ἐν
 ἑαυτοῖς στεναζόμεν, υἰοθεσίαν ἀπεκδεχόμενοι τὴν ἀπο-
 24 λύτρωσιν τοῦ σώματος ἡμῶν. τῇ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν·
 ἐλπίς δὲ βλεπομένη οὐκ ἔστιν ἐλπίς, ὁ γὰρ βλέπει τίς
 25 ἐλπίζει; εἰ δὲ ὁ οὐ βλέπομεν ἐλπίζομεν, δι' ὑπομονῆς
 26 ἀπεκδεχόμεθα.

Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ πνεῦμα
 συναντιλαμβάνεται τῇ ἀσθενείᾳ ἡμῶν· τὸ γὰρ τί προσ-

ευξόμεθα καθὼς δεῖ οὐκ οἶδαμεν, ἀλλὰ αὐτὸ τὸ πνεῦμα
 ὑπερέντυγχάνει στεναγμοῖς ἀλαλήτοις, ὁ δὲ ἐρανῶν τὰς 27
 καρδίας οἶδεν τί τὸ φρόνημα τοῦ πνεύματος, ὅτι κατὰ θεὸν
 ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἀγίων. οἶδαμεν δὲ ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν 28
 θεὸν πάντα συνεργεῖ [ὁ θεὸς] εἰς ἀγαθόν, τοῖς κατὰ πρό-
 θεσιν κλητοῖς οὖσιν. ὅτι οὗς προέγνω, καὶ προώρισεν 29
 συμμόρφους τῆς εἰκόνος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν
 πρωτότοκον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς· οὗς δὲ προώρισεν, τού- 30
 τους καὶ ἐκάλεσεν· καὶ οὗς ἐκάλεσεν, τούτους καὶ ἐδικαίωσεν·
 οὗς δὲ ἐδικαίωσεν, τούτους καὶ ἐδόξασεν. Τί 31
 οὖν ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα; εἰ ὁ θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς
 καθ' ἡμῶν; ὅς γε τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ ὑπὲρ 32
 ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτόν, πῶς οὐχὶ καὶ σὺν αὐτῷ τὰ
 πάντα ἡμῖν χαρίζεται; τίς ἐγκαλέσει κατὰ ἐκλεκτῶν θεοῦ; 33
 θεὸς ὁ ΔΙΚΑΙΩΝ· τίς ὁ ΚΑΤΑΚΡΙΝΩΝ; Χριστὸς [Ἰησοῦς] 34
 ὁ ἀποθανών, μᾶλλον δὲ ἐγερθεὶς [ἐκ νεκρῶν], ὅς ἐστιν
 ἘΝ ΔΕΞΙᾳ ΤΟῦ ΘΕΟῦ, ὅς καὶ ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν· τίς 35
 ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ [Χριστοῦ]; θλίψις ἢ
 στενοχωρία ἢ διωγμὸς ἢ λιμὸς ἢ γυμνότης ἢ κίνδυνος ἢ
 μάχαιρα; καθὼς γέγραπται ὅτι 36

ἜΝΕΚΕΝ COY ΘΑΝΑΤΟΥΜΕΘΑ ὅΛΗΝ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑΝ,
 ἐΛΟΓΙΣΘΗΜΕΝ ὥς ΠΡΟΒΑΤΑ ΣΦΑΓῆΣ.

ἀλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος 37
 ἡμᾶς. πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ οὔτε 38
 ἄγγελοι οὔτε ἀρχαὶ οὔτε ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα οὔτε
 δυνάμεις οὔτε ὕψωμα οὔτε βάθος οὔτε τις κτίσις ἑτέρα 39
 δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ τῆς
 ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

Ἀλήθειαν λέγω ἐν Χριστῷ, οὐ ψεύδομαι, συνμαρτυ- 1
 ρούσης μοι τῆς συνειδήσεώς μου ἐν πνεύματι ἀγίῳ, ὅτι 2
 λύπη μοί ἐστιν μεγάλη καὶ ἀδιάλειπτος ὁδύνη τῇ καρδίᾳ
 μου· ἡνυχόμην γὰρ ἀνάθεμα εἶναι αὐτὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ 3

ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα,
 4 οἵτινές εἰσιν Ἰσραηλεῖται, ὧν ἡ υἰοθεσία καὶ ἡ δόξα καὶ αἱ
 διαθήκαι καὶ ἡ νομοθεσία καὶ ἡ λατρεία καὶ αἱ ἐπαγγελίαι,
 5 ὧν οἱ πατέρες, καὶ ἐξ ὧν ὁ χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα, ὁ ὧν ἐπὶ
 6 πάντων, θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν. Οὐχ οἷον
 δὲ ὅτι ἐκπέπτωκεν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ. οὐ γὰρ πάντες οἱ ἐξ
 7 Ἰσραὴλ, οὗτοι Ἰσραὴλ· οὐδ' ὅτι εἰσὶν σπέρμα Ἀβραάμ,
 πάντες τέκνα, ἀλλ' Ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεται σοι σπέρμα.
 8 τοῦτ' ἔστιν, οὐ τὰ τέκνα τῆς σαρκὸς ταῦτα τέκνα τοῦ θεοῦ,
 9 ἀλλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐπαγγελίας λογίζεται εἰς σπέρμα· ἐπαγ-
 γελίας γὰρ ὁ λόγος οὗτος. Κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον
 10 ἐλεῖσθαι καὶ ἔσται τῇ Σάρρᾳ γένος. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ
 καὶ Ῥεβέκκα ἐξ ἑνὸς κοίτην ἔχουσα, Ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς
 11 ἡμῶν· μήπω γὰρ γεννηθέντων μηδὲ πραξάντων τι ἀγαθὸν
 ἢ φαῦλον, ἵνα ἡ κατ' ἐκλογὴν πρόθεσις τοῦ θεοῦ μένη,
 12 οὐκ ἐξ ἔργων ἀλλ' ἐκ τοῦ καλοῦντος, ἐρρέθη αὐτῇ ὅτι Ὁ
 13 μεῖζων δογλεύσει τῷ ἐλάσσονι. καθάπερ γέγραπται
 Τὸν Ἰακώβ ἠγάπησα, τὸν δὲ Ἡσαὺ ἐμίσησα.

14 Τί οὖν ἐροῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ θεῷ; μὴ γένοιτο·
 15 τῷ Μωυσεῖ γὰρ λέγει Ἐλεήσω ὃν ἂν ἐλεῶ, καὶ οἴκτει-
 16 ρήσω ὃν ἂν οἴκτειρω. ἄρα οὖν οὐ τοῦ θέλοντος οὐδὲ τοῦ
 17 τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεῶντος θεοῦ. λέγει γὰρ ἡ γραφὴ τῷ
 Φαραὼ ὅτι Εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά σε ὅπως ἐνδείξω-
 18 μαι ἐν σοὶ τὴν δύναμίν μοι, καὶ ὅπως διαγγελῇ
 19 τὸ ὄνομά μοι ἐν πάσῃ τῇ γῇ. ἄρα οὖν ὃν θέλει ἐλεεῖ,
 20 ὃν δὲ θέλει σκληρύνει. Ἐρεῖς μοι οὖν Τί
 21 ἔτι μέμφεται; τῷ γὰρ βουλήματι αὐτοῦ τίς ἀνθέστηκεν; ὦ
 ἄνθρωπε, μενοῦνγε σὺ τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ θεῷ;
 22 μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι. Τί με ἐποίησας οὕτως;
 ἢ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς τοῦ πηλοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ
 φυράματος ποιῆσαι ὁ μὲν εἰς τιμὴν σκεῦος, ὁ δὲ εἰς ἀτιμίαν;
 22 εἰ δὲ θέλων ὁ θεὸς ἐνδείξασθαι τὴν ὀργὴν καὶ γνωρίσαι
 τὸ δυνατόν αὐτοῦ ἠνεγκεν ἐν πολλῇ μακροθυμίᾳ σκεῦῃ

ὀργῆς κατηρτισμένα εἰς ἀπώλειαν, ἵνα γνωρίσῃ τὸν πλοῦ- 23
τον τῆς δόξης αὐτοῦ ἐπὶ σκεύη ἐλέους, ἃ προητοίμασεν
εἰς δόξαν, οὓς καὶ ἐκάλεσεν ἡμᾶς οὐ μόνον ἐξ Ἰουδαίων 24
ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐθνῶν—; ὡς καὶ ἐν τῷ Ὡσηῇ λέγει 25

Καλέσω τὸν οὐ λαόν μου λαόν μου

καὶ τὴν οὐκ ἡγαπημένην ἡγαπημένην·

καὶ ἔσται ἐν τῷ τόπῳ οὗ ἐρρέθη [αὐτοῖς] Οὐ 26
λαός μου ὑμεῖς,

ἐκεῖ κληθήσονται γιοὶ θεοῦ ζῶντος.

Ἡσαίας δὲ κράζει ὑπὲρ τοῦ Ἰσραὴλ Ἐὰν ἦ ὁ ἀριθμὸς 27
τῶν γιῶν Ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ
ὑπόλιμμα σωθήσεται· λόγον γὰρ συντελῶν καὶ 28
συντέμνων ποιήσει Κύριος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ καθὼς 29
προεῖρηκεν Ἡσαίας

Εἰ μὴ Κύριος Σαβαὼθ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα,
ὡς Σόδομα ἂν ἐγενήθημεν καὶ ὡς Γόμορρα ἂν
ὡμοιωθήμεν.

Τί οὖν ἐροῦμεν; ὅτι ἔθνη τὰ μὴ διώκοντα δικαιοσύνην 30
κατέλαβεν δικαιοσύνην, δικαιοσύνην δὲ τὴν ἐκ πίστεως·
Ἰσραὴλ δὲ διώκων νόμον δικαιοσύνης εἰς νόμον οὐκ ἔφθασεν. 31
διὰ τί; ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως ἀλλ' ὡς ἐξ ἔργων· ἡ προσέκοψαν 32
τῷ λίθῳ τοῦ προσκόμματος, καθὼς γέγραπται 33

Ἰδοὺ τίθημι ἐν Σιών λίθον προσκόμματος καὶ
πέτραν σκανδάλογ,

καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ καταίσχυνθήσεται.

Ἀδελφοί, ἡ μὲν εὐδοκία τῆς ἐμῆς καρδίας καὶ ἡ δέησις 1
πρὸς τὸν θεὸν ὑπὲρ αὐτῶν εἰς σωτηρίαν. μαρτυρῶ γὰρ 2
αὐτοῖς ὅτι ζῆλον θεοῦ ἔχουσιν· ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν, 3
ἀγνοοῦντες γὰρ τὴν τοῦ θεοῦ δικαιοσύνην, καὶ τὴν ἰδίαν 3
ζητοῦντες στήσαι, τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ θεοῦ οὐχ ὑπετάγησαν· 4
τέλος γὰρ νόμου Χριστὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύ- 4
οντι. Μωυσῆς γὰρ γράφει ὅτι τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου 5
ὁ ποιήσας ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐτῇ. ἡ δὲ ἐκ πί- 6

- στεως δικαιοσύνη οὕτως λέγει Μὴ εἶπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ
 σου Τίς ἀναθήσεται εἰς τὸν οὐρανόν; τοῦτ' ἔστιν
 7 Χριστὸν καταγαγεῖν· ἢ Τίς καταθήσεται εἰς τὴν ᾗ-
 8 ΒΥΣΣΟΝ; τοῦτ' ἔστιν Χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν. ἀλλὰ τί
 λέγει; ἘΓΓΥΣ ΟΥ Τὸ ῥῆμά ἐστιν, ἐν τῷ στόματί
 ΟΥ ΚΑΙ ἐν τῇ καρδίᾳ ΟΥ· τοῦτ' ἔστιν τὸ ῥῆμα τῆς πί-
 9 στεως ὃ κηρύσσομεν. ὅτι ἐὰν ὁμολογήσῃς ἘΝ Τῷ
 στόματί ΟΥ ὅτι ΚΥΡΙΟΣ ΙΗΣΟΥΣ, καὶ πιστεύσῃς ἐν
 τῇ καρδίᾳ ΟΥ ὅτι ὁ θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ·
 10 καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολο-
 11 γεῖται εἰς σωτηρίαν· λέγει γὰρ ἡ γραφή Πᾶς ὁ πιστεύων
 12 ἐπ' αὐτῷ ΟΥ ΚΑΤΑΙΣΧΥΝΘΗΣΕΤΑΙ. οὐ γὰρ ἐστιν διαστολὴ
 Ἰουδαίου τε καὶ Ἑλλήνος, ὁ γὰρ αὐτὸς κύριος πάντων,
 13 πλουτῶν εἰς πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτόν· Πᾶς γὰρ
 ὃς ἂν ἐπικαλέσῃται τὸ ὄνομα Κυρίου σωθήσεται.
 14 Πῶς οὖν ἐπικαλέσονται εἰς ὃν οὐκ ἐπίστευσαν; πῶς δὲ πι-
 15 στεύσωσιν οὐ οὐκ ἤκουσαν; πῶς δὲ ἀκούσωσιν χωρὶς κηρύσ-
 16 σοντος; πῶς δὲ κηρύξωσιν ἐὰν μὴ ἀποσταλῶσιν; Ἐκαθάπερ
 γέγραπται Ὡς ὥραῖοι οἱ πόδες τῶν ἐξαγγελιζομέ-
 16 νων ἀγαθά. Ἄλλ' οὐ πάντες ὑπήκουσαν τῷ
 εὐαγγελίῳ· Ἡσαίας γὰρ λέγει Κύριε, τίς ἐπίστευσεν
 17 τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; Ἄρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς, ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ
 18 ῥήματος Χριστοῦ. ἀλλὰ λέγω, μὴ οὐκ ἤκουσαν; μενοῦνγε
 Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν,
 καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκογμένης τὰ ῥήματα
 αὐτῶν.
 19 ἀλλὰ λέγω, μὴ Ἰσραὴλ οὐκ ἔγνω; πρῶτος Μωυσῆς λέγει
 Ἐγὼ παραζηλώσω ὑμᾶς ἐπ' οὐκ ἔθνει,
 ἐπ' ἔθνει ἀσυνέτῳ παροργισῶ ὑμᾶς.
 20 Ἡσαίας δὲ ἀποτολμᾷ καὶ λέγει
 Εὔρεθην ἡ τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν,
 ἐμφανὴς ἐγενόμην ἡ τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσιν.
 21 πρὸς δὲ τὸν Ἰσραὴλ λέγει Ὁλην τὴν ἡμέραν ἐξεπέ-

ΤΑΣΑ ΤΑΣ ΧΕΪΡΑΣ ΜΟΥ ΠΡΟΣ ΛΑΟΝ ΑΠΕΙΘΟΥΝΤΑ ΚΑΙ
 ΑΝΤΙΛΕΓΟΝΤΑ. Λέγω οὖν, μὴ ἀπώσατο ὁ 1
 θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ; μὴ γένοιτο· καὶ γὰρ ἐγὼ Ἰσρα-
 ηλείτης εἰμί, ἐκ σπέρματος Ἀβραάμ, φυλῆς Βενιαμείν.
 οὐκ ἀπώσατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ ὃν προέγνω. 2
 ἢ οὐκ οἴδατε ἐν Ἡλείᾳ τί λέγει ἡ γραφή, ὡς ἐντυγχάνει
 τῷ θεῷ κατὰ τοῦ Ἰσραὴλ; Κύριε, τοὺς προφῆτας σοῦ 3
 ἀπέκτειναν, τὰ θύσιαστήριά σοῦ κατέσκαψαν,
 καὶ γὰρ ὑπελείφθην μόνος, καὶ ζητοῦσιν τὴν
 ψυχὴν μου. ἀλλὰ τί λέγει αὐτῷ ὁ χρηματισμός; Κα- 4
 τέλιπον ἐμαυτῷ ἐπτακισχιλίους ἄνδρας, οἵτινες
 οὐκ ἔκαμψαν γόνυ τῇ Βάβυλ. οὕτως οὖν καὶ ἐν τῷ 5
 νῦν καιρῷ λίμμα κατ' ἐκλογὴν χάριτος γέγονεν· εἰ δὲ χά- 6
 ριτι, οὐκέτι ἐξ ἔργων, ἐπεὶ ἡ χάρις οὐκέτι γίνεται χάρις.
 τί οὖν; ὁ ἐπιζητεῖ Ἰσραὴλ, τοῦτο οὐκ ἐπέτυχεν, ἡ δὲ 7
 ἐκλογὴ ἐπέτυχεν· οἱ δὲ λοιποὶ ἐπωρώθησαν, καθάπερ γέγρα- 8
 πται Ἐδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς πνεῦμα κατανύξεως,
 ὁφθαλμοὺς τοῦ μὴ βλέπειν καὶ ὦτα τοῦ μὴ ἀκού-
 ει, ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ Δαυεὶδ λέγει 9

ΓΕΝΗΘΗΤΩ ἡ ΤΡΑΠΕΖΑ Αὐτῶν εἰς ΠΑΡΙΔΑ καὶ εἰς
 ΘΗΡΑΝ

καὶ εἰς σκάνδαλον καὶ εἰς ἀνταπόδομα αὐτοῖς,
 σΚΟΤΙΣΘΗΤΩΣΑΝ Οἱ ὀφθαλμοὶ Αὐτῶν τοῦ μὴ 10
 ΒΛΕΠΕΙΝ,

καὶ τὸν νῶτον Αὐτῶν διὰ παντὸς σὺνκαμψον.
 Λέγω οὖν, μὴ ἔπταισαν ἵνα πέσωσιν; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ 11
 τῷ αὐτῶν παραπτώματι ἡ σωτηρία τοῖς ἔθνεσιν, εἰς τὸ
 παραζηλῶσαι αὐτοὺς. εἰ δὲ τὸ παράπτωμα αὐτῶν πλου- 12
 τος κόσμου καὶ τὸ ἥττημα αὐτῶν πλοῦτος ἐθνῶν, πόσῳ
 μᾶλλον τὸ πλήρωμα αὐτῶν.

Ὑμῖν δὲ λέγω τοῖς ἔθνεσιν. ἐφ' ὅσον μὲν οὖν εἰμὶ ἐγὼ 13
 ἐθνῶν ἀπόστολος, τὴν διακονίαν μου δοξάζω, εἴ πως παρα- 14
 ζηλώσω μου τὴν σάρκα καὶ σώσω τινὰς ἐξ αὐτῶν. εἰ γὰρ 15
 ἡ ἀποβολὴ αὐτῶν καταλλαγὴ κόσμου, τίς ἡ πρόσλημψις εἰ

16 μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν; εἰ δὲ ἡ ἀπαρχὴ ἀγία, καὶ τὸ φύραμα·
 17 καὶ εἰ ἡ ρίζα ἀγία, καὶ οἱ κλάδοι. Εἰ δέ τινες
 τῶν κλάδων ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ ἀγριέλαιος ὢν ἐνεκεν-
 τρίσθης ἐν αὐτοῖς καὶ συνκοινωνὸς τῆς ρίζης τῆς πιότητος
 18 τῆς ἐλαίας ἐγένου, μὴ κατακαυχῶ τῶν κλάδων· εἰ δὲ κατα-
 καυχᾶσαι, οὐ σὺ τὴν ρίζαν βαστάξεις ἀλλὰ ἡ ρίζα σέ.
 19 ἐρεῖς οὖν Ἐξεκλάσθησαν κλάδοι ἵνα ἐγὼ ἐνκεντρισθῶ.
 20 καλῶς· τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ τῇ πίστει ἔστη-
 21 κας. μὴ ὑψηλὰ φρόνει, ἀλλὰ φοβοῦ· εἰ γὰρ ὁ θεὸς τῶν
 κατὰ φύσιν κλάδων οὐκ ἐφείσατο, οὐδὲ σοῦ φείσεται.
 22 Ἰδε οὖν χρηστότητα καὶ ἀποτομίαν θεοῦ· ἐπὶ μὲν τοὺς
 πεσόντας ἀποτομία, ἐπὶ δὲ σέ χρηστότης θεοῦ, ἐὰν ἐπι-
 23 μένης τῇ χρηστότητι, ἐπεὶ καὶ σὺ ἐκκοπήσῃ. κἀκεῖνοι
 δέ, ἐὰν μὴ ἐπιμένωσι τῇ ἀπιστίᾳ, ἐνκεντρισθήσονται· δυνα-
 24 τὸς γὰρ ἐστὶν ὁ θεὸς πάλιν ἐνκεντρίσαι αὐτοὺς. εἰ γὰρ σὺ
 ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἐξεκόπης ἀγριελαίου καὶ παρὰ φύσιν
 ἐνκεντρίσθης εἰς καλλιέλαιον, πόσῳ μᾶλλον οὗτοι οἱ κατὰ
 25 φύσιν ἐνκεντρισθήσονται τῇ ιδίᾳ ἐλαίᾳ. Οὐ
 γὰρ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, τὸ μυστήριον τοῦτο, ἵνα
 μὴ ᾔτε ἐν ἑαυτοῖς φρόνιμοι, ὅτι πῶρως ἀπὸ μέρους τῷ
 Ἰσραὴλ γέγονεν ἄχρι οὗ τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ,
 26 καὶ οὕτως πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται· καθὼς γέγραπται
 Ἡζει ἐκ Σιών ὁ ῥύόμενος,
 ἀποστρέψει ἀσεβείας ἀπὸ Ἰακώβ.
 27 καὶ αὕτη αὐτοῖς ἡ παρ' ἐμοῦ διαθήκη,
 ὅταν ἀφέλωμαι τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν.
 28 κατὰ μὲν τὸ εὐαγγέλιον ἐχθροὶ δι' ὑμᾶς, κατὰ δὲ τὴν ἐκλο-
 29 γὴν ἀγαπητοὶ διὰ τοὺς πατέρας· ἀμεταμέλητα γὰρ τὰ
 30 χαρίσματα καὶ ἡ κλησὶς τοῦ θεοῦ. ὥσπερ γὰρ ὑμεῖς ποτὲ
 ἠπειθήσατε τῷ θεῷ, ἡνὺν δὲ ἠλεήθητε τῇ τούτων ἀπειθίᾳ,
 31 οὕτως καὶ οὗτοι νῦν ἠπείθησαν τῷ ὑμετέρῳ ἐλέει ἵνα καὶ
 32 αὐτοὶ νῦν ἐλεθῶσιν· συνέκλεισεν γὰρ ὁ θεὸς τοὺς πάντας
 33 εἰς ἀπειθίαν ἵνα τοὺς πάντας ἐλεήσῃ. *Ω βάθος πλούτου

καὶ σοφίας καὶ γνώσεως θεοῦ· ὡς ἀνεξεραύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ.

Τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου; ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ 34
ἐγένετο;

ἢ τίς προέδωκεν αὐτῷ, καὶ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ; 35
ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα· αὐτῷ 36
ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ 1
θεοῦ παραστήσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν ἁγίαν
τῷ θεῷ εὐάρεστον, τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν· καὶ μὴ 2
συνσχηματίζεσθε τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ μεταμορφοῦσθε 3
τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοῦς, εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τί τὸ θέ-
λημα τοῦ θεοῦ, τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον.

Λέγω γὰρ διὰ τῆς χάριτος τῆς δοθείσης μοι παντὶ τῷ 3
ὄντι ἐν ὑμῖν μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ
φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν, ἐκάστῳ ὡς ὁ θεὸς ἐμέρισεν μέ-
τρον πίστεως. καθάπερ γὰρ ἐν ἐνὶ σώματι ἄλλα μέλη 4
ἔχομεν, τὰ δὲ μέλη πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πρᾶξιν, οὕτως 5
οἱ πολλοὶ ἐν σώματι ἐσμεν ἐν Χριστῷ, τὸ δὲ καθ' εἰς ἀλλή-
λων μέλη. ἔχοντες δὲ χαρίσματα κατὰ τὴν χάριν τὴν 6
δοθείσαν ἡμῖν διάφορα, εἴτε προφητείαν κατὰ τὴν ἀνα-
λογίαν τῆς πίστεως, εἴτε διακονίαν ἐν τῇ διακονίᾳ, εἴτε ὁ 7
διδάσκων ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, εἴτε ὁ παρακαλῶν ἐν τῇ παρα- 8
κλήσει, ὁ μεταδιδούς ἐν ἀπλότητι, ὁ προϊστάμενος ἐν
σπουδῇ, ὁ ἐλεῶν ἐν ἰλαρότητι. ἡ ἀγάπη ἀνυπόκριτος. 9
ἀποστυγοῦντες τὸ πονηρὸν, κολλώμενοι τῷ ἀγαθῷ. τῇ 10
φιλαδελφίᾳ εἰς ἀλλήλους φιλόστοργοι, τῇ τιμῇ ἀλλήλους
προηγούμενοι, τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνηροί, τῷ πνεύματι ζέοντες, 11
τῷ κυρίῳ δουλεύοντες, τῇ ἐλπίδι χαίροντες, τῇ θλίψει ὑπο- 12
μένοντες, τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντες, ταῖς χρείαις τῶν 13
ἀγίων κοινωνοῦντες, τὴν φιλοξενίαν διώκοντες. εὐλογεῖτε 14
τοὺς διώκοντας, εὐλογεῖτε καὶ μὴ καταρᾶσθε. χαίρειν μετὰ 15

1 εὐάρεστον τῷ θεῷ

2 συνσχηματίζεσθαι.....μεταμορφοῦσθαι

4 μέλη πολλὰ

16 χαιρόντων, [†] κλαίειν μετὰ κλαίωντων. τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλή-
 λους φρονούντες, μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονούντες ἀλλὰ τοῖς τα-
 πεινοῖς συναπαγόμενοι. Μὴ γίνεσθε φρόνιμοι παρ' ἑαγ-
 17 τοῖς. μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες· προνοοῦ-
 18 μένοι καλὰ ἐνώπιον πάντων ἀνθρώπων· εἰ δυνατόν,
 19 τὸ ἐξ ὑμῶν μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες· μὴ ἑαυτοὺς
 ἐκδικοῦντες, ἀγαπητοί, ἀλλὰ δότε τόπον τῇ ὀργῇ, γέγραπται
 γάρ Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει Κύριος.
 20 ἀλλὰ ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρὸς σοῦ, ψώμιζε αὐτόν· ἐὰν
 διψᾷ, πότιζε αὐτόν· τούτῳ γὰρ ποιῶν ἀνθρακας πυρὸς
 21 σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ
 1 κακοῦ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν.

Πᾶσα
 ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω, οὐ γὰρ ἔστιν
 ἐξουσία εἰ μὴ ὑπὸ θεοῦ, αἱ δὲ οὖσαι ὑπὸ θεοῦ τεταγμέναι
 2 εἰσὶν· ὥστε ὁ ἀντιτασσόμενος τῇ ἐξουσίᾳ τῇ τοῦ θεοῦ
 διαταγῇ ἀνθέστηκεν, οἱ δὲ ἀνθεστηκότες ἑαυτοῖς κρίμα
 3 λήμψονται. οἱ γὰρ ἄρχοντες οὐκ εἰσὶν φόβος τῷ ἁγαθῷ
 ἔργῳ[†] ἀλλὰ τῷ κακῷ. θέλεις δὲ μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξου-
 4 σίαν; τὸ ἀγαθὸν ποιεῖ, καὶ ἕξεις ἔπαινον ἐξ αὐτῆς· θεοῦ
 γὰρ διάκονός ἐστιν σοὶ εἰς τὸ ἀγαθόν. ἐὰν δὲ τὸ κακὸν
 ποιῇς, φοβοῦ· οὐ γὰρ εἰκὴ τὴν μάχαιραν φορεῖ· θεοῦ
 γὰρ διάκονός ἐστιν, ἕκδικος εἰς ὀργὴν τῷ τὸ κακὸν πράσ-
 5 σοντι. διὸ ἀνάγκη ὑποτάσσεσθαι, οὐ μόνον διὰ τὴν
 6 ὀργὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συνείδησιν, διὰ τοῦτο γὰρ καὶ
 φόρους τελεῖτε, λειτουργοὶ γὰρ θεοῦ εἰσὶν εἰς αὐτὸ τοῦτο
 7 προσκαρτεροῦντες. ἀπόδοτε πᾶσι τὰς ὀφειλάς, τῷ τὸν
 φόρον τὸν φόρον, τῷ τὸ τέλος τὸ τέλος, τῷ τὸν φόβον
 8 τὸν φόβον, τῷ τὴν τιμὴν τὴν τιμὴν.

Μηδενὶ
 μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀλλήλους ἀγαπᾶν· ὁ γὰρ ἀγαπῶν
 9 τὸν ἕτερον νόμον πεπλήρωκεν. τὸ γάρ Οὐ μοιχεύσεις,
 Οὐ φονεύσεις, Οὐ κλέψεις, Οὐκ ἐπιθυμήσεις, καὶ
 εἴ τις ἑτέρα ἐντολή, ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ[†] ἀνακεφαλαιοῦται,
 [ἐν τῷ] Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σοῦ ὡς σεαυτόν.

ἡ ἀγάπη τῷ πλησίον κακὸν οὐκ ἐργάζεται· πλήρωμα οὖν 10 νόμου ἡ ἀγάπη.

Καὶ τοῦτο εἰδότες τὸν καιρόν, 11 ὅτι ὦρα ἤδη ἡμᾶς¹ ἐξ ὕπνου ἐγερθῆναι, νῦν γὰρ ἐγγύτερον ἡμῶν ἡ σωτηρία ἢ ὅτε ἐπιστεῦσαμεν. ἡ νύξ προέ- 12 κοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν. ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκότους, ἐνδυσώμεθα [δὲ] τὰ ὄπλα τοῦ φωτός. ὥς ἐν 13 ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσωμεν, μὴ κώμοις καὶ μέθαις, μὴ κοίταις καὶ ἀσελγείαις, μὴ ἔριδι καὶ ζήλῳ¹. ἀλλὰ 14 ἐνδύσασθε τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστόν¹, καὶ τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιήσθε εἰς ἐπιθυμίαις.

Τὸν δὲ ἀσθενοῦντα τῇ πίστει προσλαμβάνεσθε, μὴ εἰς 1 διακρίσεις διαλογισμῶν. ὃς μὲν πιστεύει φαγεῖν πάντα, ὁ 2 δὲ ἀσθενῶν λάχανα ἐσθίει. ὁ ἐσθίων τὸν μὴ ἐσθίοντα μὴ 3 ἐξουθενεῖτω, ὁ δὲ μὴ ἐσθίων τὸν ἐσθίοντα μὴ κρινέτω, ὁ θεὸς γὰρ αὐτὸν προσελάβετο. σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλό- 4 τριον οἰκέτην; τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει ἢ πίπτει· σταθήσεται δέ, δυνατεῖ γὰρ ὁ κύριος στήσαι αὐτόν. ὃς μὲν [γὰρ] κρίνει 5 ἡμέραν παρ' ἡμέραν, ὃς δὲ κρίνει πᾶσαν ἡμέραν· ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ νοῦ πληροφορεῖσθω· ὁ φρονῶν τὴν ἡμέραν 6 κυρίῳ φρονεῖ. καὶ ὁ ἐσθίων κυρίῳ ἐσθίει, εὐχαριστεῖ γὰρ τῷ θεῷ· καὶ ὁ μὴ ἐσθίων κυρίῳ οὐκ ἐσθίει, καὶ εὐχαριστεῖ τῷ θεῷ. Οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν ἑαυτῷ ζῇ, καὶ οὐδεὶς ἑαυτῷ 7 ἀποθνήσκει· ἐάν τε γὰρ ζῶμεν, τῷ κυρίῳ ζῶμεν, ἐάν τε 8 ἀποθνήσκωμεν, τῷ κυρίῳ ἀποθνήσκομεν. ἐάν τε οὖν ζῶμεν ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, τοῦ κυρίου ἐσμέν. εἰς τοῦτο γὰρ 9 Χριστὸς ἀπέθανεν καὶ ἔζησεν ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ. Σὺ δὲ τί κρίνεις τὸν ἀδελφόν σου; ἢ καὶ σὺ τί 10 ἐξουθενεῖς τὸν ἀδελφόν σου; πάντες γὰρ παραστησόμεθα τῷ βήματι τοῦ θεοῦ· γέγραπται γάρ 11

Ζῶ ἐγώ, λέγει Κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται τῷ θεῷ.

Ἄρα [οὖν] ἕκαστος ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ λόγον δώσει [τῷ 12 θεῷ].

Μηκέτι οὖν ἀλλήλους κρίνωμεν· ἀλλὰ 13

τοῦτο κρίνατε μᾶλλον, τὸ μὴ τιθέναι ᾠ πρόσκομμα τῷ
 14 ἀδελφῷ ἢ ᾠ σκάνδαλον. οἶδα καὶ πέπεισμαι ἐν κυρίῳ
 ᾠ Ἰησοῦ ὅτι οὐδὲν κοινὸν δι' ἑαυτοῦ· εἰ μὴ τῷ λογιζομένῳ
 15 τι κοινὸν εἶναι, ἐκείνῳ κοινόν. εἰ γὰρ διὰ βρῶμα ὁ ἀδελφός
 σου λυπεῖται, οὐκέτι κατὰ ἀγάπην περιπατεῖς. μὴ τῷ βρώ-
 16 ματί σου ἐκείνον ἀπόλλυε ὑπὲρ οὗ Χριστὸς ἀπέθανεν. μὴ
 17 βλασφημείσθω οὖν ὑμῶν τὸ ἀγαθόν. οὐ γάρ ἐστιν ἡ
 βασιλεία τοῦ θεοῦ βρώσις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ
 18 εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν πνεύματι ἁγίῳ· ὁ γὰρ ἐν τούτῳ δουλεύων
 τῷ χριστῷ εὐάρεστος τῷ θεῷ καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις.
 19 ἄρα οὖν τὰ τῆς εἰρήνης ᾠ διώκωμεν ᾠ καὶ τὰ τῆς οἰκοδομῆς
 20 τῆς εἰς ἀλλήλους· μὴ ἔνεκεν βρώματος κατὰλυε τὸ ἔργον
 τοῦ θεοῦ. πάντα μὲν καθαρὰ, ἀλλὰ κακὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ
 21 διὰ προσκόμματος ἐσθίουσι. καλὸν τὸ μὴ φαγεῖν κρέα μηδὲ
 22 πεῖν οἶνον μηδὲ ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός σου προσκόπτει· σὺ πίστιν
 ἣν ἔχεις κατὰ σεαυτὸν ἔχε ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. μακάριος
 23 ὁ μὴ κρίνων ἑαυτὸν ἐν ᾧ δοκιμάζει· ὁ δὲ διακρινόμενος ἐὰν
 φάγῃ κατακέκριται, ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως· πᾶν δὲ ὁ οὐκ ἐκ
 1 πίστεως ἁμαρτία ἐστίν. Οὐκ ἐκ πίστεως· Ὁφείλομεν δὲ ἡμεῖς οἱ
 δυνατοὶ τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν, καὶ μὴ
 2 ἑαυτοῖς ἀρέσκειν. ἕκαστος ἡμῶν τῷ πλησίον ἀρεσκέτω εἰς
 3 τὸ ἀγαθὸν πρὸς οἰκοδομήν· καὶ γὰρ ὁ χριστὸς οὐχ ἑαυτῷ
 ἤρρεσεν· ἀλλὰ καθὼς γέγραπται Οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνει-
 4 διζόντων σὲ ἐπέπεσαν ἐπ' ἐμέ. ὅσα γὰρ προεγράφη,
 [πάντα] εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν ἐγράφη, ἵνα διὰ τῆς
 ὑπομονῆς καὶ διὰ τῆς παρακλήσεως τῶν γραφῶν τὴν ἐλπίδα
 5 ἔχωμεν[†]. ὁ δὲ θεὸς τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς παρακλήσεως
 δῶῃ ὑμῖν τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν ἀλλήλοις κατὰ ᾠ Χριστὸν
 6 ᾠ Ἰησοῦν, ἵνα ὁμοθυμαδὸν ἐν ἐνὶ στόματι δοξάζητε τὸν θεὸν
 καὶ πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν ᾠ Ἰησοῦ Χριστοῦ.
 7 Διὸ προσλαμβάνεσθε ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ χριστὸς
 8 προσελάβετο ᾠ ἡμᾶς, εἰς δόξαν τοῦ θεοῦ. λέγω γὰρ Χρι-
 στὸν διάκονον ᾠ γεγενῆσθαι ᾠ περιτομῆς ὑπὲρ ἀληθείας θεοῦ,

εἰς τὸ βεβαιῶσαι τὰς ἐπαγγελίας τῶν πατέρων, τὰ δὲ 9
 ἔθνη ὑπὲρ ἐλέους δοξάσαι τὸν θεόν· καθὼς γέγραπται Διὰ
 τοῦτο ἐξομολογήσομαί σοι ἔν ἔθνεσι, καὶ τῷ
 ὀνοματί σου ψαλῶ. καὶ πάλιν λέγει Εὐφράνθητε, 10
 ἔθνη, μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. καὶ πάλιν 11

Αἰνεῖτε, πάντα τὰ ἔθνη, τὸν κύριον,
 καὶ ἐπαινεσάτωσαν αὐτὸν πάντες οἱ λαοί.
 καὶ πάλιν Ἡσαίας λέγει 12

Ἔσται ἡ ῥίζα τοῦ Ἰεσσαί,
 καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν·
 ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπιούσιν.

ὁ δὲ θεὸς τῆς ἐλπίδος πληρώσαι ὑμᾶς πάσης χαρᾶς καὶ 13
 εἰρήνης ἐν τῷ πιστεύειν, εἰς τὸ περισσεύειν ὑμᾶς ἐν τῇ
 ἐλπίδι ἐν δυνάμει πνεύματος ἁγίου.

Πέπεισμαι δέ, ἀδελφοί μου, καὶ αὐτὸς ἐγὼ περὶ ὑμῶν, 14
 ὅτι καὶ αὐτοὶ μεστοὶ ἐστε ἀγαθωσύνης, πεπληρωμένοι
 πάσης τῆς γνώσεως, δυνάμενοι καὶ ἀλλήλους νουθετεῖν.
 τολμηροτέρως δὲ ἔγραψα ὑμῖν ἀπὸ μέρους, ὡς ἐπαναμι- 15
 μνήσκων ὑμᾶς, διὰ τὴν χάριν τὴν δοθείσάν μοι ἀπὸ τοῦ
 θεοῦ εἰς τὸ εἶναί με λειτουργὸν Χριστοῦ Ἰησοῦ εἰς τὰ 16
 ἔθνη, ἱεουργοῦντα τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ, ἵνα γένηται ἡ
 προσφορὰ τῶν ἐθνῶν εὐπρόσδεκτος, ἡγιασμένη ἐν πνεύ-
 ματι ἁγίῳ. ἔχω οὖν [τὴν] καύχησιν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τὰ 17
 πρὸς τὸν θεόν· οὐ γὰρ ἔτολμήσω τι λαλεῖν ὃν οὐ κατειρ- 18
 γάσατο Χριστὸς δι' ἐμοῦ εἰς ὑπακοὴν ἐθνῶν, λόγῳ καὶ
 ἔργῳ, ἐν δυνάμει σημείων καὶ τεράτων, ἐν δυνάμει πνεύματος 19
 [ἁγίου]· ὥστε με ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ καὶ κύκλῳ μέχρι τοῦ
 Ἰλλυρικοῦ πεπληρωκέναι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ, οὕτως 20
 δὲ φιλοτιμούμενον εὐαγγελίζεσθαι οὐχ ὅπου ὠνομάσθη
 Χριστός, ἵνα μὴ ἐπ' ἀλλότριον θεμέλιον οἰκοδομῶ, ἀλλὰ 21
 καθὼς γέγραπται

Ἦψονται οἱς οὐκ ἀνηγγέλη περὶ αὐτοῦ,
 καὶ οἱ οὐκ ἀκηκόασι σὺνήσουσιν.

22 Διὸ καὶ ἐνεκοπτόμην τὰ πολλὰ τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς.
 23 νυνὶ δὲ μηκέτι τόπον ἔχων ἐν τοῖς κλίμασι τούτοις, ἐπιπό-
 24 θειαν δὲ ἔχων τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ ἱκανῶν ἐτῶν, ὥς
 ἂν πορεύωμαι εἰς τὴν Σπανίαν, ἐλπίζω γὰρ διαπορευόμενος
 θεάσασθαι ὑμᾶς καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι ἐκεῖ ἐὰν ὑμῶν
 25 πρῶτον ἀπὸ μέρους ἐμπλησθῶ,— νυνὶ δὲ πορεύομαι εἰς
 26 Ἱερουσαλὴμ διακονῶν τοῖς ἁγίοις. ἡυδόκησαν γὰρ Μακε-
 δονία καὶ Ἀχαΐα κοινωνίαν τινὰ ποιήσασθαι εἰς τοὺς πτω-
 27 χοὺς τῶν ἁγίων τῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ. ἡυδόκησαν γάρ, καὶ
 ὀφειλέται εἰσὶν αὐτῶν· εἰ γὰρ τοῖς πνευματικοῖς αὐτῶν
 ἐκοινωνήσαν τὰ ἔθνη, ὀφείλουσιν καὶ ἐν τοῖς σαρκικοῖς
 28 λειτουργῆσαι αὐτοῖς. τοῦτο οὖν ἐπιτελέσας, καὶ σφραγι-
 σάμενος αὐτοῖς τὸν καρπὸν τοῦτον, ἀπελεύσομαι δι' ὑμῶν
 29 εἰς Σπανίαν· οἶδα δὲ ὅτι ἐρχόμενος πρὸς ὑμᾶς ἐν πληρώ-
 30 ματι εὐλογίας Χριστοῦ ἐλεύσομαι.

Παρακαλῶ
 δὲ ὑμᾶς [, ἀδελφοί,] διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
 καὶ διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ πνεύματος συναγωνίσασθαι μοι ἐν
 31 ταῖς προσευχαῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν θεόν, ἵνα ῥυσθῶ ἀπὸ
 τῶν ἀπειθούντων ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ ἡ διακονία μου ἢ εἰς
 32 Ἱερουσαλὴμ εὐπρόσδεκτος τοῖς ἁγίοις γένηται, ἵνα ἐν χαρᾷ
 ἔλθὼν πρὸς ὑμᾶς διὰ θελήματος ἰϛ θεοῦ συναναπαύσωμαι
 33 ὑμῖν. ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης μετὰ πάντων ὑμῶν· ἀμήν.

1 Συνίστημι δὲ ὑμῖν Φοίβην τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν, οὓσαν
 2 [καὶ] διάκονον τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Κενχρεαῖς, ἵνα ἰ προσ-
 δέξησθε αὐτὴν ἐν κυρίῳ ἀξίως τῶν ἁγίων, καὶ παραστήτε
 αὐτῇ ἐν ᾧ ἂν ὑμῶν χρήζη πράγματι, καὶ γὰρ αὐτὴ προ-
 στάτις πολλῶν ἐγενήθη καὶ ἐμοῦ αὐτοῦ.

3 Ἀσπάσασθε Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν τοὺς συνεργούς μου
 4 ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, οἵτινες ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου τὸν ἑαυτῶν
 τράχηλον ὑπέθηκαν, οἷς οὐκ ἐγὼ μόνος εὐχαριστῶ ἀλλὰ καὶ
 5 πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῶν ἐθνῶν, καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτῶν
 ἐκκλησίαν. ἀσπάσασθε Ἐπαίνετον τὸν ἀγαπητόν μου, ὅς
 6 ἐστίν ἀπαρχὴ τῆς Ἀσίας εἰς Χριστόν. ἀσπάσασθε Μαρίαν,

ἦτις πολλὰ ἐκοπίασεν εἰς ὑμᾶς. ἀσπάσασθε Ἀνδρόνικον 7
καὶ Ἰουνίαν τοὺς συγγενεῖς μου καὶ συναιχμαλώτους μου,
οἵτινές εἰσιν ἐπίσημοι ἐν τοῖς ἀποστόλοις, οἱ καὶ πρὸ ἐμοῦ
γέγοναν ἐν Χριστῷ. ἀσπάσασθε Ἀμπλιᾶτον τὸν ἀγα- 8
πητόν μου ἐν κυρίῳ. ἀσπάσασθε Οὐρβανὸν τὸν συνεργὸν 9
ἡμῶν ἐν Χριστῷ καὶ Στάχυν τὸν ἀγαπητόν μου. ἀσπά- 10
σασθε Ἀπελλὴν τὸν δόκιμον ἐν Χριστῷ. ἀσπάσασθε
τοὺς ἐκ τῶν Ἀριστοβούλου. ἀσπάσασθε Ἡρφιδίωνα τὸν 11
συγγενὴ μου. ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν Ναρκίσσου τοὺς
ὄντας ἐν κυρίῳ. ἀσπάσασθε Τρύφαιναν καὶ Τρυφῶσαν τὰς 12
κοπιώσας ἐν κυρίῳ. ἀσπάσασθε Περσίδα τὴν ἀγαπητήν,
ἣτις πολλὰ ἐκοπίασεν ἐν κυρίῳ. ἀσπάσασθε Ῥοῦφον τὸν 13
ἐκλεκτὸν ἐν κυρίῳ καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ. ἀσπά- 14
σασθε Ἀσύνκριτον, Φλέγοντα, Ἑρμῆν, Πατρόβαν, Ἑρμᾶν,
καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς ἀδελφούς. ἀσπάσασθε Φιλόλογον 15
καὶ Ἰουλίαν, Νηρέα καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, καὶ Ὀλυμπᾶν,
καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς πάντας ἀγίους. Ἀσπάσασθε ἀλλή- 16
λους ἐν φιλήματι ἀγίῳ. Ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι
πᾶσαι τοῦ χριστοῦ.

Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, σκοπεῖν τοὺς τὰς διχο- 17
στασίας καὶ τὰ σκάνδαλα παρὰ τὴν διδαχὴν ἣν ὑμεῖς ἐμά-
θετε ποιοῦντας, καὶ ἐκκλίνετε ἀπ' αὐτῶν· οἱ γὰρ τοιοῦτοι 18
τῷ κυρίῳ ἡμῶν Χριστῷ οὐ δουλεύουσιν ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν
κοιλίᾳ, καὶ διὰ τῆς χρηστολογίας καὶ εὐλογίας ἐξαπατῶσι
τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων. ἡ γὰρ ὑμῶν ὑπακοὴ εἰς πάντας 19
ἀφίκετο· ἐφ' ὑμῖν οὖν χαίρω, θέλω δὲ ὑμᾶς σοφοὺς [μέν]
εἶναι εἰς τὸ ἀγαθόν, ἀκεραίους δὲ εἰς τὸ κακόν. ὁ δὲ θεὸς 20
τῆς εἰρήνης συντρίψει τὸν Σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν
ἐν τάχει.

Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ [†] μεθ' ὑμῶν.

Ἀσπάζεται ὑμᾶς Τιμόθεος ὁ συνεργός [μου], καὶ 21
Λούκιος καὶ Ἰάσων καὶ Σωσίπατρος οἱ συγγενεῖς μου.
ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐγὼ Τέρτιος ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν ἐν 22

23 κυρίῳ. ἀσπάζεταιται ὑμᾶς Γαῖος ὁ ξένος μου καὶ ὅλης τῆς ἐκκλησίας. ἀσπάζεταιται ὑμᾶς Ἑραστός ὁ οἰκονόμος τῆς πόλεως καὶ Κούαρτος ὁ ἀδελφός.

25 Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑμᾶς στηρίξαι κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου καὶ τὸ κήρυγμα Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ ἀποκάλυψιν μυστη-
26 ρίου χρόνοις αἰωνίοις σεσιγημένου φανερωθέντος δὲ νῦν διὰ τε γραφῶν προφητικῶν κατ' ἐπιταγὴν τοῦ αἰωνίου θεοῦ εἰς ὑπακοὴν πίστεως εἰς πάντα τὰ ἔθνη γνωρισθέντος,
27 μόνῳ σοφῷ θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ [ῶ] ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α

ΠΑΥΛΟΣ κλητὸς ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ¹ διὰ¹
 θελήματος θεοῦ καὶ Σωσθένης ὁ ἀδελφὸς τῇ ἐκκλησίᾳ²
 τοῦ θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ, ἡγιασμένοις ἐν Χριστῷ
 Ἰησοῦ, κλητοῖς ἁγίοις, σὺν πᾶσιν τοῖς ἐπικαλουμένοις τὸ
 ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν παντὶ τόπῳ
 αὐτῶν καὶ ἡμῶν· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς³
 ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν ἐπὶ τῇ χάριτι⁴
 τοῦ θεοῦ τῇ δοθείσῃ ὑμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὅτι ἐν παντὶ⁵
 ἐπλουτίσθητε ἐν αὐτῷ, ἐν παντὶ λόγῳ καὶ πάσῃ γνώσει,
 καθὼς τὸ μαρτύριον τοῦ χριστοῦ ἐβεβαιώθη ἐν ὑμῖν,⁶
 ὥστε ὑμᾶς μὴ ὑστερεῖσθαι ἐν μηδενὶ χαρίσματι, ἀπεκδε-⁷
 χομένους τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ·
 ὃς καὶ βεβαιώσει ὑμᾶς ἕως τέλους ἀνεγκλήτους ἐν τῇ ἡμέρᾳ⁸
 τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ [Χριστοῦ]. πιστὸς ὁ θεὸς δι' οὗ⁹
 ἐκλήθητε εἰς κοινωνίαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ
 κυρίου ἡμῶν. *Partnership*

Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ¹⁰
 κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες,
 καὶ μὴ ἢ ἐν ὑμῖν σχίσματα, ἥτε δὲ κατηρτισμένοι ἐν τῷ
 αὐτῷ νοῷ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ γνώμῃ. ἐδηλώθη γάρ μοι περὶ¹¹
 ὑμῶν, ἀδελφοί μου, ὑπὸ τῶν Χλόης ὅτι ἔριδες ἐν ὑμῖν εἰσίν.
 λέγω δὲ τοῦτο ὅτι ἕκαστος ὑμῶν λέγει Ἐγὼ μέν εἰμι¹²
 Παύλου, Ἐγὼ δὲ Ἀπολλώ, Ἐγὼ δὲ Κηφᾶ, Ἐγὼ δὲ
 Χριστοῦ. μεμέρισται ὁ ἄνθρωπος.¹³ μὴ Παῦλος ἐσταυρώθη¹³

14 ὑπὲρ ὑμῶν, ἣ εἰς τὸ ὄνομα Παύλου ἐβαπτίσθητε; εὐχαριστῶ ὅτι οὐδένα ὑμῶν ἐβάπτισα εἰ μὴ Κρίσπον καὶ
 15 Γαῖον, ἵνα μὴ τις εἴπῃ ὅτι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα ἐβαπτίσθητε.
 16 ἐβάπτισα δὲ καὶ τὸν Στεφανᾶ οἶκον· λοιπὸν οὐκ οἶδα εἴ
 17 τινα ἄλλον ἐβάπτισα. οὐ γὰρ ἀπέστειλén με Χριστὸς βαπτίζειν ἀλλὰ εὐαγγελίζεσθαι, οὐκ ἐν σοφίᾳ λόγου, ἵνα μὴ κενωθῇ ὁ σταυρὸς τοῦ χριστοῦ.

18 Ὁ λόγος γὰρ ὁ τοῦ σταυροῦ τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία ἐστίν, τοῖς δὲ σωζομένοις ἡμῖν δύναμις θεοῦ ἐστίν.
 19 γέγραπται γάρ

Ἀπολῶ τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν,
 καὶ τὴν σύνεσιν τῶν συνेतῶν ἄθετήσω.

20 ποῦ σοφός; ποῦ γραμματεὺς; ποῦ συζητητῆς τοῦ αἰῶνος τούτου; οὐχὶ ἐμώρανεन ὁ θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου; ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ θεοῦ οὐκ ἔγνω ὁ κόσμος διὰ τῆς σοφίας τὸν θεόν, εὐδόκησεν ὁ θεὸς διὰ τῆς μωρίας τοῦ κηρύγματος σῶσαι τοὺς πιστεύοντας. ἐπειδὴ καὶ Ἰουδαῖοι σημεῖα αἰτοῦσιν καὶ Ἕλληνες σοφίαν ζητοῦσιν· ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χριστὸν ἐσταυρωμένον, Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον ἔθνεσιν δὲ μωρίαν, αὐτοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς, Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησιν, Χριστὸν θεοῦ δύναμιν καὶ θεοῦ σοφίαν. ὅτι τὸ μωρὸν τοῦ θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστίν, καὶ τὸ ἀσθενὲς τοῦ θεοῦ ἰσχυρότερον τῶν ἀνθρώπων.

Βλέπετε γὰρ τὴν κλῆσιν ὑμῶν, ἀδελφοί, ὅτι οὐ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ σάρκα, οὐ πολλοὶ δυνατοί, οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς· ἀλλὰ τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεός, ἵνα κατασχύνῃ τοὺς σοφούς, καὶ τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεός, ἵνα κατασχύνῃ τὰ ἰσχυρά, καὶ τὰ ἀγενῆ τοῦ κόσμου καὶ τὰ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο ὁ θεός, [καὶ] τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ, ὥπως μὴ καυχῆσθαι πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. ἐξ αὐτοῦ δε ὑμεῖς ἐστὲ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐγενήθη σοφία ἡμῖν ἀπὸ θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύ-

τρωσις, ἵνα καθὼς γέγραπται Ὁ καυχώμενος ἐν Κυρίῳ 31
καυχάσθω.

Κἀγὼ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἦλθον οὐ καθ' ὑπερο- 1
χὴν λόγου ἢ σοφίας καταγγέλλων ὑμῖν τὸ «μυστήριον» τοῦ 2
θεοῦ, οὐ γὰρ ἔκρινά τι εἰδέναι ἐν ὑμῖν εἰ μὴ Ἰησοῦν Χριστὸν 2
καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον· κἀγὼ ἐν ἀσθενείᾳ καὶ ἐν φόβῳ 3
καὶ ἐν τρόμῳ πολλῷ ἐγενόμην πρὸς ὑμᾶς, καὶ ὁ λόγος μου 4
καὶ τὸ κήρυγμά μου οὐκ ἐν πιθοῖς σοφίας λόγοις ἀλλ' ἐν 5
ἀποδείξει πνεύματος καὶ δυνάμεως, ἵνα ἡ πίστις ὑμῶν μὴ ᾖ 5
ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων ἀλλ' ἐν δυνάμει θεοῦ. Σοφίαν 6

δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις, σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος 6
τούτου οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργου- 7
μένων· ἀλλὰ λαλοῦμεν θεοῦ σοφίαν ἐν μυστηρίῳ, τὴν 7
ἀποκεκρυμμένην, ἣν προώρισεν ὁ θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων εἰς 8
δόξαν ἡμῶν· ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου 8
ἔγνωκεν, εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης 9
ἐσταύρωσαν· ἀλλὰ καθὼς γέγραπται 9

Ἄ ὁφθαλμὸς οὐκ εἶδεν καὶ οὐκ ἤκουσεν 9
καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη,

ὅσα ἠτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. 10
ἡμῖν «γὰρ» ἀπεκάλυψεν ὁ θεὸς διὰ τοῦ πνεύματος, τὸ γὰρ 10
πνεῦμα πάντα ἐραυνᾷ, καὶ τὰ βάθη τοῦ θεοῦ. τίς γὰρ οἶδεν 11
ἀνθρώπων τὰ τοῦ ἀνθρώπου εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου 12
τὸ ἐν αὐτῷ; οὕτως καὶ τὰ τοῦ θεοῦ οὐδεὶς ἔγνωκεν εἰ μὴ 13
τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ. ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου 12
ἐλάβομεν ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ, ἵνα εἰδῶμεν τὰ 13
ὑπὸ τοῦ θεοῦ χαρισθέντα ἡμῖν· ἃ καὶ λαλοῦμεν οὐκ ἐν 13
διδασκατοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν διδασκατοῖς 14
πνεύματος, «πνευματικοῖς» πνευματικὰ συνκρίνοντες. ψυ- 14
χικὸς δὲ ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος τοῦ θεοῦ, 15
μωρία γὰρ αὐτῷ ἐστίν, καὶ οὐ δύναται γινῶναι, ὅτι πνευμα- 16
τικῶς ἀνακρίνεται· ὁ δὲ πνευματικὸς ἀνακρίνει «μὲν» πάντα, 15
αὐτὸς δὲ ὑπ' οὐδενὸς ἀνακρίνεται. τίς γὰρ ἔγνω νοῦν 16

Κυρίου, ὃς συνβιβάζει αὐτόν; ἡμεῖς δὲ νουν Χριστοῦ
 1 ἔχομεν. Καὶ γὰρ, ἀδελφοί, οὐκ ἠδυνήθην λαλῆσαι

ὑμῖν ὡς πνευματικοῖς ἀλλ' ὡς σαρκίνοις, ὡς νηπίοις ἐν
 2 Χριστῷ. γάλα ὑμᾶς ἐπότισα, οὐ βρῶμα, οὐπω γὰρ ἐδύ-
 νασθε.

3 Ἀλλ' οὐδὲ [ἔτι] νῦν δύνασθε, ἔτι γὰρ σαρκικοί ἐστε.
 ὅπου γὰρ ἐν ὑμῖν ζῆλος καὶ ἔρις, οὐχὶ σαρκικοί ἐστε καὶ
 4 κατὰ ἄνθρωπον περιπατεῖτε; ὅταν γὰρ λέγῃ τις Ἐγὼ μὲν
 εἰμι Παύλου, ἕτερος δὲ Ἐγὼ Ἀπολλώ, οὐκ ἄνθρωποι
 5 ἐστε; τί οὖν ἐστὶν Ἀπολλῶς; τί δὲ ἐστὶν Παῦλος; διά-
 κονοι δι' ὧν ἐπιστεύσατε, καὶ ἐκάστῳ ὡς ὁ κύριος ἔδωκεν.
 6 ἐγὼ ἐφύτευσα, Ἀπολλῶς ἐπότισεν, ἀλλὰ ὁ θεὸς ἡὔξανε·
 7 ὥστε οὔτε ὁ φυτεύων ἐστὶν τι οὔτε ὁ ποτίζων, ἀλλ' ὁ
 8 αὐξάνων θεός. ὁ φυτεύων δὲ καὶ ὁ ποτίζων ἐν εἰσιν,
 9 ἕκαστος δὲ τὸν ἴδιον μισθὸν λήμψεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον,
 10 ἐστε. Κατὰ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ τὴν δοθείσαν

μοι ὡς σοφὸς ἀρχιτέκτων θεμέλιον ἔθηκα, ἄλλος δὲ ἐποικο-
 11 δομεῖ. ἕκαστος δὲ βλέπετω πῶς ἐποικοδομεῖ· θεμέλιον
 γὰρ ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς
 12 ἐστὶν Ἰησοῦς Χριστός· εἰ δέ τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν θε-
 μέλιον ἡ χρυσίον, ἢ ἀργύριον, λίθους τιμίους, ξύλα, χόρτον,
 13 καλάμην, ἐκάστου τὸ ἔργον φανερόν γενήσεται, ἡ γὰρ
 ἡμέρα δηλώσει· ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτεται, καὶ ἐκάστου τὸ
 14 ἔργον ὁποῖόν ἐστιν τὸ πῦρ αὐτὸ δοκιμάσει· εἴ τις τὸ
 15 ἔργον μενεῖ ὁ ἐποικοδόμησεν, μισθὸν λήμψεται· εἴ τις τὸ
 ἔργον κατακαήσεται, ζημιωθήσεται, αὐτὸς δὲ σωθήσεται,
 16 οὕτως δὲ ὡς διὰ πυρός. Οὐκ οἶδατε ὅτι ναὸς

17 θεοῦ ἐστὲ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ ἐν ὑμῖν οἰκεῖ; εἴ τις
 τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ φθείρει, φθερεῖ τοῦτον ὁ θεός· ὁ γὰρ
 ναὸς τοῦ θεοῦ ἅγιός ἐστιν, οἵτινές ἐστε ὑμεῖς.

18 Μηδεὶς ἐαυτὸν ἐξαπατάτω· εἴ τις δοκεῖ σοφὸς εἶναι ἐν
 ὑμῖν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἡμωρὸς γενέσθω, ἵνα γένηται σοφός,

ἡ γὰρ σοφία τοῦ κόσμου τούτου μωρία παρὰ τῷ θεῷ ἐστίν· 19
 γέγραπται γάρ· Ὁ ΔΡΑCCΟΜΕΝΟΣ ΤΟΥC CΟΦΟΥC ΕΝ Τῇ ΠΑ-
 ΝΟΥΡΓΙΑ ΑὔΤΩΝ· καὶ πάλιν ΚΥΡΙΟC ΓΙΝΩCΚΕΙ ΤΟΥC ΔΙΑ- 20
 ΛΟΓΙCΜΟΥC ΤΩΝ CΟΦΩΝ ὅΤΙ ΕΙCΙΝ ΜΑΤΑΙΟΙ. ὥCτε μηδεὶς 21
 καυχάσθω ἐν ἀνθρώποιC· πάντα γὰρ ὑμῶν ἐστίν, εἴτε Παῦ- 22
 λος εἴτε Ἀπολλῶς εἴτε Κηφᾶς εἴτε κόσμος εἴτε ζωὴ εἴτε
 θάνατος εἴτε ἐνεCτῶτα εἴτε μέλλοντα, πάντα ὑμῶν, ὑμεῖς 23
 δὲ Χριστοῦ, Χριστὸς δὲ θεοῦ.

ΟὕτωC ἡμᾶC λογι- 1
 ζέCθω ἄνθρωπος ὡC ὑπηρετάC Χριστοῦ καὶ οἰκονόμουC
 μυστηρίων θεοῦ. ὧδε λοιπὸν ζητεῖται ἐν τοῖC οἰκονόμοιC 2
 ἵνα πιστόC τιC εὐρεθῇ. ἐμοὶ δὲ εἰC ἐλάχιστόν ἐCτίν ἵνα 3
 ὑφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ ἢ ὑπὸ ἀνθρωπίνηC ἡμέραC· ἀλλ' οὐδὲ
 ἐμαυτὸν ἀνακρίνω· οὐδὲν γὰρ ἐμαυτῷ σύνοιδα, ἀλλ' οὐκ ἐν 4
 τούτῳ δεδικαίωμαι, ὁ δὲ ἀνακρίνων με κύριόC ἐCτίν. ὥCτε 5
 μὴ πρὸ καιροῦ τι κρίνετε, ἕωC ἂν ἔλθῃ ὁ κύριος, ὃC καὶ
 φωτίCει τὰ κρυπτὰ τοῦ CκότουC καὶ φανερώCει τὰC βουλάC
 τῶν καρδιῶν, καὶ τότε ὁ ἔπαινοC γενήCεται ἐκάCτῳ ἀπὸ
 τοῦ θεοῦ.

Ταῦτα δέ, ἀδελφοί, μετεCχημάτιCα 6
 εἰC ἐμαυτὸν καὶ Ἀπολλῶν δι' ὑμᾶC, ἵνα ἐν ἡμῖν μάθῃτε τό
 Μὴ ὑπὲρ ἃ γέγραπται, ἵνα μὴ εἰC ὑπὲρ τοῦ ἐνὸC φυCιοῦ-
 Cθε κατὰ τοῦ ἐτέρου. τίC γὰρ Cε διακρίνει; τί δὲ ἔχειC ὁ 7
 οὐκ ἔλαβεC; εἰ δὲ καὶ ἔλαβεC, τί καυχᾶCαι ὡC μὴ λαβὼν;
 ἤδη κεκορεCμένοι ἐCτέ; ἤδη ἐπλουτήCατε; χωρίC ἡμῶν 8
 ἐβαCιλεύCατε; καὶ ὄφελόν γε ἐβαCιλεύCατε, ἵνα καὶ ἡμεῖC
 ὑμῖν CυνβαCιλεύCωμεν. δοκῶ γάρ, ὁ θεὸC ἡμᾶC τοὺC 9
 ἀποCτόλουC ἐCχάτουC ἀπέδειξεν ὡC ἐπιθανατίουC, ὅτι θέα-
 τρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ καὶ ἀγγέλοιC καὶ ἀνθρώποιC.
 ἡμεῖC μωροὶ διὰ ΧριCτόν, ὑμεῖC δὲ φρόνιμοι ἐν ΧριCτῷ· 10
 ἡμεῖC ἀCθενεῖC, ὑμεῖC δὲ ἰCχυροί· ὑμεῖC ἔνδοξοι, ἡμεῖC δὲ
 ἄτιμοι. ἄχρι τῆC ἄρτι ὥραC καὶ πεινώμεν καὶ διψῶμεν καὶ 11
 γυμνιτεύομεν καὶ κολαφιζόμεθα καὶ ἀCτατοῦμεν καὶ κοπι- 12
 ὤμεν ἐργαζόμενοι ταῖC ἰδίαιC χερCίν· λαιδορούμενοι εὐλο-
 γοῦμεν, διωκόμενοι ἀνεχόμεθα, δυCφημούμενοι παρακα- 13

9 ἀπέδειξεν,

οὐ καὶ γινώσκουσι, ἀλλὰ καὶ οὐκ ἔχουσιν
 ὅτι καὶ οὐκ ἔχουσιν γινώσκουσι

14 λοῦμεν· ὥς περικαθάρματα τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν, πάντων
 15 ταῦτα, ἀλλ' ὥς τέκνα μου ἀγαπητὰ νουθετῶν· ἐὰν γὰρ
 μυρίους παιδαγωγοὺς ἔχητε ἐν Χριστῷ, ἀλλ' οὐ πολλοὺς
 πατέρας, ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγὼ
 16 ὑμᾶς ἐγέννησα. παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, μιμηταί μου γί-
 17 νεσθε. Διὰ τοῦτο ἔπεμψα ὑμῖν Τιμόθεον, ὃς ἐστίν μου
 τέκνον ἀγαπητὸν καὶ πιστὸν ἐν κυρίῳ, ὃς ὑμᾶς ἀναμνήσει
 τὰς ὁδοὺς μου τὰς ἐν Χριστῷ [Ἰησοῦ], καθὼς πανταχοῦ ἐν
 18 πάσῃ ἐκκλησίᾳ διδάσκω. Ὡς μὴ ἐρχομένου δέ
 19 μου πρὸς ὑμᾶς ἐφυσιώθησάν τινες· ἐλεύσομαι δὲ ταχέως
 πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν ὁ κύριος θελήσῃ, καὶ γνώσομαι οὐ τὸν
 20 λόγον τῶν πεφυσιωμένων ἀλλὰ τὴν δύναμιν, οὐ γὰρ ἐν
 21 λόγῳ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀλλ' ἐν δυνάμει. τί θέλετε; ἐν
 ῥάβδῳ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς, ἢ ἐν ἀγάπῃ πνεύματί τε πρᾶυ-
 τητος;

1 Ὅλως ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεία, καὶ τοιαύτη πορνεία
 ἣτις οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὥστε γυναῖκά τινα τοῦ πατρὸς
 2 ἔχειν. καὶ ὑμεῖς πεφυσιωμένοι ἐστέ, καὶ οὐχὶ μᾶλλον
 ἐπενθήσατε, ἵνα ἀρθῇ ἐκ μέσου ὑμῶν ὁ τὸ ἔργον τοῦτο
 3 πράξας; Ἐγὼ μὲν γάρ, ἀπὼν τῷ σώματι παρὼν δὲ τῷ
 πνεύματι, ἥδη κέκρικα ὡς παρὼν τὸν οὕτως τοῦτο κατεργα-
 4 σάμενον ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου [ἡμῶν] Ἰησοῦ, συνα-
 χθέντων ὑμῶν καὶ τοῦ ἐμοῦ πνεύματος σὺν τῇ δυνάμει τοῦ
 5 κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ, παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ Σατανᾷ
 εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκός, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ
 6 τοῦ κυρίου[†]. Οὐ καλὸν τὸ καύχημα ὑμῶν. οὐκ οἴδατε ὅτι
 7 μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ; ἐκκαθάρατε τὴν πα-
 λαιὰν ζύμην, ἵνα ᾗτε νέον φύραμα, καθὼς ἐστε ἄζυμοι.
 8 καὶ γὰρ τὸ πάσχα ἡμῶν ἐτήθη Χριστός· ὥστε ἐορτάζωμεν,
 μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας,
 9 ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εὐδικρινίας καὶ ἀληθείας. Ἐγραψα

ὑμῖν ἐν τῇ ἐπιστολῇ μὴ συναναμίγνυσθαι πόρνοις, οὐ πάν- 10
 τως τοῖς πόρνοις τοῦ κόσμου τούτου ἢ τοῖς πλεονέκταις καὶ
 ἄρπαξιν ἢ εἰδωλολάτραις, ἐπεὶ ὠφείλετε ἄρα ἐκ τοῦ κόσμου
 ἐξελεῖν. νῦν δὲ ἔγραψα ὑμῖν μὴ συναναμίγνυσθαι ἕάν τις 11
 ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ἢ πόρνος ἢ πλεονέκτης ἢ εἰδωλο-
 λάτρης ἢ λοῖδορος ἢ μέθυσος ἢ ἄρπαξ, τῷ τοιούτῳ μηδὲ
 συνεσθίειν. τί γάρ μοι τοὺς ἔξω κρίνειν; οὐχὶ τοὺς ἔσω 12
 ὑμεῖς κρίνετε, τοὺς δὲ ἔξω ὁ θεὸς κρίνει; ἐξάρατε τὸν 13
 ΠΟΝΗΡὸν ἔξ ὧΝ ΔΥΤΩΝ.

Τολμᾷ τις ὑμῶν πράγμα ἔχων πρὸς τὸν ἕτερον κρί- 1
 νεσθαι ἐπὶ τῶν ἀδίκων, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἀγίων; ἢ οὐκ οἶδατε 2
 ὅτι οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον ἱκρυνούσιν; καὶ εἰ ἐν ὑμῖν κρίνεται
 ὁ κόσμος, ἀνάξιοί ἐστε κριτηρίων ἐλαχίστων; οὐκ οἶδατε 3
 ὅτι ἀγγέλους κρυνούμεν, μή τιγε βιωτικά; βιωτικά μὲν οὖν 4
 κριτήρια εἰν ἔχετε, τοὺς ἐξουθενημένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ,
 τούτους καθίζετε; πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λέγω. οὕτως 5
 οὐκ ἔνι ἐν ὑμῖν οὐδεὶς σοφὸς ὡς δυνήσεται διακρίναι ἀνά
 μέσον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀδελφὸς μετὰ ἀδελφοῦ 6
 κρίνεται, καὶ τοῦτο ἐπὶ ἀπίστων; ἤδη μὲν οὖν ὅλως ἡττημα 7
 ὑμῖν ἐστὶν ὅτι κρίματα ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν· διὰ τί οὐχὶ
 μᾶλλον ἀδικεῖσθε; διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον ἀποστερεῖσθε; ἀλλὰ 8
 ὑμεῖς ἀδικεῖτε καὶ ἀποστερεῖτε, καὶ τοῦτο ἀδελφούς. ἢ 9
 οὐκ οἶδατε ὅτι ἄδικοι θεοῦ βασιλείαν οὐ κληρονομήσουσιν;
 Μὴ πλανᾶσθε· οὔτε πόρνοι οὔτε εἰδωλολάτραι οὔτε μοιχοὶ
 οὔτε μαλακοὶ οὔτε ἄρσενοκοῖται οὔτε κλέπται οὔτε πλεο- 10
 νέκται, οὐ μέθυσοι, οὐ λοῖδοροι, οὐχ ἄρπαγες βασιλείαν
 θεοῦ κληρονομήσουσιν. Καὶ ταῦτά τινες ἦτε· ἀλλὰ ἀπε- 11
 λούσασθε, ἀλλὰ ἡγιάσθητε, ἀλλὰ ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ὀνό-
 ματι τοῦ κυρίου [ἡμῶν] Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἐν τῷ πνεύματι
 τοῦ θεοῦ ἡμῶν.

Πάντα μοι ἔξεστιν· ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει. πάντα 12
 μοι ἔξεστιν· ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαι ὑπὸ τινος.
 τὰ βρώματα τῇ κοιλίᾳ, καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν· ὁ δὲ 13

θεὸς καὶ ταύτην καὶ ταῦτα καταργήσει. τὸ δὲ σῶμα οὐ τῇ
 14 πορνείᾳ ἀλλὰ τῷ κυρίῳ, καὶ ὁ κύριος τῷ σώματι· ὁ δὲ θεὸς
 καὶ τὸν κύριον ἡγείρεν καὶ ἡμᾶς ἔξεγερεῖ διὰ τῆς δυνάμεως
 15 αὐτοῦ. οὐκ οἴδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν μέλη Χριστοῦ
 ἐστίν; ἄρα οὖν τὰ μέλη τοῦ χριστοῦ ποιήσω πόρνης μέλη;
 16 μὴ γένοιτο. ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ ἐν
 σῶμά ἐστιν; ἜCONΤΑΙ γάρ, φησίν, οἱ δ' ὅς εἰς σάρκα
 17 μίαν. ὁ δὲ κολλώμενος τῷ κυρίῳ ἐν πνευμά ἐστιν.
 18 φεύγετε τὴν πορνείαν· πᾶν ἁμάρτημα ὃ ἐὰν ποιήσῃ ἄνθρω-
 πος ἐκτὸς τοῦ σώματος ἐστιν, ὁ δὲ πορνεύων εἰς τὸ ἴδιον
 19 σῶμα ἁμαρτάνει. ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν ναὸς
 τοῦ ἐν ὑμῖν ἁγίου πνεύματος ἐστιν, οὗ ἔχετε ἀπὸ θεοῦ;
 20 καὶ οὐκ ἐστὲ ἑαυτῶν, ἡγοράσθητε γὰρ τιμῆς· δοξάσατε δὴ
 τὸν θεὸν ἐν τῷ σώματι ὑμῶν.

1 Περὶ δὲ ὧν ἐγράψατε, καλὸν ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ
 2 ἄπτεσθαι· διὰ δὲ τὰς πορνείας ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα
 3 ἐχέτω, καὶ ἐκάστη τὸν ἴδιον ἄνδρα ἐχέτω. τῇ γυναικὶ ὁ
 ἄνθρωπος τὴν ὀφειλὴν ἀποδιδότω, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνὴ τῷ
 4 ἀνδρί. ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει ἀλλὰ ὁ
 ἄνθρωπος· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἄνθρωπος τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξου-
 5 σιάζει ἀλλὰ ἡ γυνή. μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μὴτι
 [ἂν] ἐκ συμφώνου πρὸς καιρὸν ἵνα σχολάσῃτε τῇ προσευχῇ
 καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἦτε, ἵνα μὴ πειράξῃ ὑμᾶς ὁ Σατανᾶς
 6 διὰ τὴν ἀκρασίαν [ὑμῶν]. τοῦτο δὲ λέγω κατὰ συνγνώμην,
 7 οὐ κατ' ἐπιταγὴν. θέλω δὲ πάντας ἀνθρώπους εἶναι ὡς
 καὶ ἑμαυτόν· ἀλλὰ ἕκαστος ἴδιον ἔχει χάρισμα ἐκ θεοῦ, ὁ
 μὲν οὕτως, ὁ δὲ οὕτως.

8 Λέγω δὲ τοῖς ἀγάμοις καὶ ταῖς χήραις, καλὸν αὐτοῖς ἐὰν
 9 μείνωσιν ὡς καὶ γώ· εἰ δὲ οὐκ ἐγκρατεῖνται, γαμησάτωσαν,
 10 κρεῖττον γάρ ἐστιν ἡ γαμεῖν ἢ πυροῦσθαι. τοῖς δὲ γεγαμη-
 κόσιν παραγγέλλω, οὐκ ἐγὼ ἀλλὰ ὁ κύριος, γυναῖκα ἀπὸ ἄν-
 11 δρος μὴ χωρισθῆναι,— ἐὰν δὲ καὶ χωρισθῇ, μενέτω ἄγαμος
 ἢ τῷ ἀνδρὶ καταλλαγήτω,— καὶ ἄνδρα γυναῖκα μὴ ἀφιέναι.

Τοῖς δὲ λοιποῖς λέγω ἐγώ, οὐχ ὁ κύριος· εἴ τις ἀδελφὸς 12
 γυναικα ἔχει ἄπιστον, καὶ αὕτη συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ' αὐ-
 τοῦ, μὴ ἀφιέτω αὐτήν· καὶ γυνὴ ἣτις ἔχει ἄνδρα ἄπιστον, 13
 καὶ οὗτος συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ' αὐτῆς, μὴ ἀφιέτω τὸν
 ἄνδρα. ἡγίασται γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος ἐν τῇ γυναικί, καὶ 14
 ἡγίασται ἡ γυνὴ ἡ ἄπιστος ἐν τῷ ἀδελφῷ· ἐπεὶ ἅρα τὰ
 τέκνα ὑμῶν ἀκάθαρτά ἐστιν, νῦν δὲ ἁγία ἐστίν. εἰ δὲ ὁ 15
 ἄπιστος χωρίζεται, χωριζέσθω· οὐ δεδούλωται ὁ ἀδελφὸς
 ἢ ἡ ἀδελφὴ ἐν τοῖς τοιοῦτοις, ἐν δὲ εἰρήνῃ κέκληκεν
 ἡμεῖς ὁ θεός. τί γὰρ οἶδας, γύναι, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις; 16
 ἢ τί οἶδας, ἄνερ, εἰ τὴν γυναικα σώσεις; Εἰ 17
 μὴ ἐκάστῳ ὡς ἡμεμέρικεν ὁ κύριος, ἕκαστον ὡς κέκληκεν
 ὁ θεός, οὕτως περιπατεῖτω· καὶ οὕτως ἐν ταῖς ἐκκλησίαις
 πάσαις διατάσσομαι. περιτετμημένος τις ἐκλήθη; μὴ 18
 ἐπισπάσθω· ἐν ἀκροβυστία κέκληταί τις; μὴ περιτεμενέσθω.
 ἡ περιτομὴ οὐδέν ἐστιν, καὶ ἡ ἀκροβυστία οὐδέν ἐστιν, 19
 ἀλλὰ τήρησις ἐντολῶν θεοῦ. ἕκαστος ἐν τῇ κλήσει ἢ 20
 ἐκλήθη ἐν ταύτῃ μενέτω. δοῦλος ἐκλήθη; μὴ σοι με- 21
 λέτω· ἀλλ' εἰ καὶ δύνασαι ἐλεύθερος γενέσθαι, μᾶλλον
 χρῆσαι. ὁ γὰρ ἐν κυρίῳ κληθεὶς δοῦλος ἀπελεύθερος 22
 κυρίου ἐστίν· ὁμοίως ὁ ἐλεύθερος κληθεὶς δοῦλός ἐστιν
 Χριστοῦ. τιμῆς ἡγοράσθητε· μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώ- 23
 πων. ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἀδελφοί, ἐν τούτῳ μενέτω 24
 παρὰ θεῷ.

Περὶ δὲ τῶν παρθένων ἐπιταγὴν κυρίου οὐκ ἔχω, γνώμην 25
 δὲ δίδωμι ὡς ἡλεημένος ὑπὸ κυρίου πιστὸς εἶναι. Νο- 26
 μίζω οὖν τοῦτο καλὸν ὑπάρχειν διὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἀνάγκην,
 ὅτι καλὸν ἀνθρώπῳ τὸ οὕτως εἶναι. δέδεσαι γυναικί; μὴ 27
 ζῆται λύσιν· λέλυσαι ἀπὸ γυναικός; μὴ ζῆται γυναικα· ἐὰν 28
 δὲ καὶ γαμήσης, οὐχ ἡμαρτες· καὶ ἐὰν γήμη [ἡ] παρθένος,
 οὐχ ἡμαρτεν. θλίψιν δὲ τῇ σαρκὶ ἔξουσιν οἱ τοιοῦτοι,
 ἐγὼ δὲ ὑμῶν φείδομαι. Τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὁ καιρὸς 29
 συνεσταλμένος ἐστίν· τὸ λοιπὸν ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναικας

30 ὥς μὴ ἔχοντες ὧσιν, καὶ οἱ κλαίοντες ὥς μὴ κλαίοντες, καὶ
 οἱ χαίροντες ὥς μὴ χαίροντες, καὶ οἱ ἀγοράζοντες ὥς μὴ
 31 κατέχοντες, καὶ οἱ χρώμενοι τὸν κόσμον ὥς μὴ καταχρώ-
 32 μενοι· παράγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου. θέλω
 δὲ ὑμᾶς ἀμερίμνους εἶναι. ὁ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ
 33 κυρίου, πῶς ἀρέσῃ τῷ κυρίῳ· ὁ δὲ γαμήσας μεριμνᾷ τὰ
 τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσῃ τῇ γυναικί, καὶ μεμέρισται. καὶ ἡ
 34 γυνὴ ἡ ἄγαμος καὶ ἡ παρθένος μεριμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου, ἵνα
 ἡ ἁγία [καὶ] τῷ σώματι καὶ τῷ πνεύματι· ἡ δὲ γαμήσασα
 35 μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσῃ τῷ ἀνδρί. τοῦτο δὲ
 πρὸς τὸ ὑμῶν αὐτῶν σύμφορον λέγω, οὐχ ἵνα βρόχον ὑμῖν
 ἐπιβάλω, ἀλλὰ πρὸς τὸ εὐσχημον καὶ εὐπάρεδρον τῷ κυρίῳ
 36 ἀπερισπάστως. Εἰ δέ τις ἀσχημονεῖν ἐπὶ τὴν
 παρθένον αὐτοῦ νομίζει ἐὰν ἡ ὑπέρακμος, καὶ οὕτως ὀφείλει
 γίνεσθαι, ὁ θέλει ποιεῖτω· οὐχ ἁμαρτάνει· γαμεῖτωσαν.
 37 ὁ δὲ ἔστηκεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐδραῖος, μὴ ἔχων ἀνάγκην,
 ἐξουσίαν δὲ ἔχει περὶ τοῦ ἰδίου θελήματος, καὶ τοῦτο κέκρι-
 κεν ἐν τῇ ἰδίᾳ καρδίᾳ, τηρεῖν τὴν ἑαυτοῦ παρθένον, καλῶς
 38 ποιήσει· ὥστε καὶ ὁ γαμίζων τὴν ἑαυτοῦ παρθένον¹ καλῶς
 39 ποιεῖ², καὶ ὁ μὴ γαμίζων κρεῖσσον ποιήσει. Γυ-
 νὴ δέδεται ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς· ἐὰν δὲ κοι-
 μηθῇ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρα ἐστὶν ᾧ θέλει γαμηθῆναι, μόνον ἐν
 40 κυρίῳ· μακαριωτέρα δὲ ἐστὶν ἐὰν οὕτως μείνῃ, κατὰ τὴν
 ἐμὴν γνώμην, δοκῶ γὰρ καὶ γὼ πνεῦμα θεοῦ ἔχειν.

1 Περὶ δὲ τῶν εἰδωλοθύτων, οἶδαμεν ὅτι πάντες γινώσκιν
 2 ἔχομεν.³ ἡ γινῶσις φυσιοῖ, ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ. εἴ τις
 3 δοκεῖ ἐγνωκέναι τι, οὐπω ἔγνω καθὼς δεῖ γινῶναι· εἰ δέ
 4 τις ἀγαπᾷ τὸν θεόν, οὗτος ἔγνωσται ὑπ' αὐτοῦ. Περὶ τῆς
 βρώσεως οὖν τῶν εἰδωλοθύτων οἶδαμεν ὅτι οὐδὲν εἶδωλον ἐν
 5 κόσμῳ, καὶ ὅτι οὐδεὶς θεὸς εἰ μὴ εἷς. καὶ γὰρ εἴπερ εἰσὶν
 λεγόμενοι θεοὶ εἴτε ἐν οὐρανῳ εἴτε ἐπὶ γῆς, ὥσπερ εἰσὶν
 6 θεοὶ πολλοὶ καὶ κύριοι πολλοί, [ἀλλ'] ἡμῖν εἷς θεὸς ὁ

πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτόν, καὶ εἰς κύριος
 Ἰησοῦς Χριστός, δι' οὗ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς δι' αὐτοῦ.
 Ἄλλ' οὐκ ἐν πᾶσιν ἡ γνώσις· τινὲς δὲ τῇ συνηθείᾳ ἕως 7
 ἄρτι τοῦ εἰδώλου ὡς εἰδωλόθυτον ἐσθίουσιν, καὶ ἡ συνεί-
 δησις αὐτῶν ἀσθενὴς οὕσα μολύνεται. βρῶμα δὲ ἡμᾶς 8
 οὐ παραστήσει τῷ θεῷ· οὔτε ἐὰν μὴ φάγωμεν, ὑστερού-
 μεθα, οὔτε ἐὰν φάγωμεν, περισσεύομεν. βλέπετε δὲ μή 9
 πως ἡ ἐξουσία ὑμῶν αὕτη πρόσκομμα γένηται τοῖς ἀσθε-
 νέσιν. ἐὰν γάρ τις ἴδῃ [σέ] τὸν ἔχοντα γνώσιν ἐν εἰδωλίῳ 10
 κατακείμενον, οὐχὶ ἡ συνείδησις αὐτοῦ ἀσθενοῦς ὄντος οἰκο-
 δομηθήσεται· εἰς τὸ τὰ εἰδωλόθута ἐσθίειν; ἀπόλλυται γὰρ 11
 ὁ ἀσθενῶν ἐν τῇ σῇ γνώσει, ὁ ἀδελφὸς δι' ὃν Χριστὸς
 ἀπέθανεν. οὕτως δὲ ἁμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφούς καὶ 12
 τύπτοντες αὐτῶν τὴν συνείδησιν ἀσθενοῦσαν εἰς Χριστὸν
 ἁμαρτάνετε. διόπερ εἰ βρῶμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν 13
 μου, οὐ μὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν
 μου σκανδαλίσω.

Οὐκ εἰμὶ ἐλεύθερος; οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος; οὐχὶ Ἰησοῦν 1
 τὸν κύριον ἡμῶν ἑώρακα; οὐ τὸ ἔργον μου ὑμεῖς ἐστὲ ἐν
 κυρίῳ; εἰ ἄλλοις οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος, ἀλλὰ γε ὑμῖν εἰμὶ, 2
 ἡ γὰρ σφραγὶς μου τῆς ἀποστολῆς ὑμεῖς ἐστὲ ἐν κυ-
 ρίῳ. Ἡ ἐμὴ ἀπολογία τοῖς ἐμὲ ἀνακρίνουσιν 3
 ἐστίν αὕτη. μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν φαγεῖν καὶ πίνειν; 4
 μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ἀδελφὴν γυναῖκα περιάγειν, ὡς καὶ 5
 οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ κυρίου καὶ Κηφᾶς;
 ἢ μόνος ἐγὼ καὶ Βαρνάβας οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν μὴ ἐργά- 6
 ζεσθαι; τίς στρατεύεται ἰδίῳις ὀψωνίοις ποτέ; τίς φυτεύει 7
 ἀμπελῶνα καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ οὐκ ἐσθίει; [ἢ] τίς ποι-
 μαίνει ποίμνην καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος τῆς ποίμνης οὐκ ἐσθίει;
 Μὴ κατὰ ἄνθρωπον ταῦτα λαλῶ, ἢ καὶ ὁ νόμος ταῦτα οὐ 8
 λέγει; ἐν γὰρ τῷ Μωυσέως νόμῳ γέγραπται Οὐ ΦΙ- 9
 ΜΩΣΕΙΣ⁷ ΒΟῤ̃Ν ἈΛΟΩΝΤΑ. μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ θεῷ,
 ἢ δι' ἡμᾶς πάντως λέγει; δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγγράφη, ὅτι ὀφείλει 10

ἐπ' ἐλπίδι ὁ ἀροτριῶν ἀροτριᾷν, καὶ ὁ ἀλοῶν ἐπ' ἐλπίδι
 11 τοῦ μετέχειν. Εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευματικὰ ἐσπείραμεν,
 12 μέγα εἰ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκικὰ θερίσομεν; εἰ ἄλλοι τῆς
 ὑμῶν ἐξουσίας μετέχουσιν, οὐ μᾶλλον ἡμεῖς; ἀλλ' οὐκ ἐ χρη-
 σάμεθα τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ, ἀλλὰ πάντα στέγομεν ἵνα μὴ
 13 τινα ἐνκοπῇν δώμεν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ χριστοῦ. οὐκ οἶδατε
 ὅτι οἱ τὰ ἱερὰ ἐργαζόμενοι τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐσθίουσιν, οἱ
 τῷ θυσιαστηρίῳ παρεδρεύοντες τῷ θυσιαστηρίῳ συμμερί-
 14 ζονται; οὕτως καὶ ὁ κύριος διέταξεν τοῖς τὸ εὐαγγέλιον
 15 καταγγέλλουσιν ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ζῆν. ἐγὼ δὲ οὐ κέχρη-
 μαι οὐδενὶ τούτων. Οὐκ ἔγραψα δὲ ταῦτα ἵνα οὕτως γένηται
 ἐν ἐμοί, καλὸν γάρ μοι μᾶλλον ἀποθανεῖν ἢ — τὸ καύχη-
 16 μά μου οὐδεὶς κενώσει. ἐὰν γὰρ εὐαγγελίζωμαι, οὐκ ἔστιν
 μοι καύχημα, ἀνάγκη γάρ μοι ἐπίκειται· οὐαὶ γάρ μοι
 17 ἔστιν ἐὰν μὴ εὐαγγελίσωμαι. εἰ γὰρ ἐκὼν τοῦτο πράσσω,
 18 μισθὸν ἔχω· εἰ δὲ ἄκων, οἰκονομίαν πεπίστευμαι. τίς οὖν
 μου ἔστιν ὁ μισθός; ἵνα εὐαγγελιζόμενος ἀδάπανον θήσω
 τὸ εὐαγγέλιον, εἰς τὸ μὴ κατὰχρησασθαι τῇ ἐξουσίᾳ μου ἐν
 19 τῷ εὐαγγελίῳ. Ἐλεύθερος γὰρ ὢν ἐκ πάντων
 20 πᾶσιν ἐμαυτὸν ἐδούλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω· καὶ
 ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερ-
 δήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον ὡς ὑπὸ νόμον, μὴ ὢν αὐτὸς ὑπὸ
 21 νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω· τοῖς ἀνόμοις ὡς
 ἄνομος, μὴ ὢν ἄνομος θεοῦ ἀλλ' ἔννομος Χριστοῦ, ἵνα
 22 κερδανῶ τοὺς ἀνόμους· ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν ἀσθενής,
 ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω· τοῖς πᾶσιν γέγονα πάντα, ἵνα
 23 πάντως τινὰς σώσω. πάντα δὲ ποιῶ διὰ τὸ εὐαγγέλιον,
 24 ἵνα συνκοινωνὸς αὐτοῦ γένωμαι. Οὐκ οἶδατε
 ὅτι οἱ ἐν σταδίῳ τρέχοντες πάντες μὲν τρέχουσιν, εἰς δὲ
 λαμβάνει τὸ βραβεῖον; οὕτως τρέχετε ἵνα καταλάβητε.
 25 πᾶς δὲ ὁ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐγκρατεύεται, ἐκείνοι μὲν
 οὖν ἵνα φθαρτὸν στέφανον λάβωσιν, ἡμεῖς δὲ ἀφθαρτον.
 26 ἐγὼ τοίνυν οὕτως τρέχω ὡς οὐκ ἀδήλως, οὕτως πυκτεύω ὡς

οὐκ ἀέρα δέρων· ἀλλὰ ὑπωπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλα- 27
γωγῶ, μή πως ἄλλοις κηρύξας αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι.

Οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι οἱ πατέρες 1
ἡμῶν πάντες ὑπὸ τὴν νεφέλην ἦσαν καὶ πάντες διὰ τῆς
θαλάσσης διήλθον, καὶ πάντες εἰς τὸν Μωυσῆν ἔβαπτί- 2
σαντο¹ ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ, καὶ πάντες [τὸ 3
αὐτὸ] πνευματικὸν βρῶμα ἔφαγον καὶ πάντες τὸ αὐτὸ 4
πνευματικὸν ἔπιον πόμα, ἔπιον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκο-
λουθούσης πέτρας, ἡ πέτρα δὲ ἦν ὁ χριστός· ἀλλ' οὐκ ἐν 5
τοῖς πλείοσιν αὐτῶν ἠυδόκησεν ὁ θεός, κατεστρώθησαν
γὰρ ἐν τῇ ἐρήμῳ. Ταῦτα δὲ τύποι ἡμῶν 6
ἐγενήθησαν, εἰς τὸ μὴ εἶναι ἡμᾶς ἐπιθυμητὰς κακῶν,
καθὼς ἀκείνοι ἐπεθύμησαν. μηδὲ εἰδωλολάτραι γίνεσθε, 7
καθὼς τινες αὐτῶν ὥσπερ γέγραπται Ἐκάθισεν ὁ λαὸς
φαγεῖν καὶ πεῖν, καὶ ἀνέστησαν παίζειν. μηδὲ πορ- 8
νεύωμεν, καθὼς τινες αὐτῶν ἐπόρνευσαν, καὶ ἔπесαν¹ μιᾷ
ἡμέρᾳ εἴκοσι τρεῖς χιλιάδες. μηδὲ ἐκπειράζωμεν τὸν κύριον, 9
καθὼς τινες αὐτῶν ἔπειράσαν¹, καὶ ὑπὸ τῶν ὄψεων ἀπώλ-
λυντο. μηδὲ γογγύζετε, καθάπερ τινες αὐτῶν ἐγόγγυσαν, 10
καὶ ἀπώλοντο ὑπὸ τοῦ ὀλοθρευτοῦ. ταῦτα δὲ τυπικῶς 11
συνέβαινεν ἐκείνοις, ἐγράφη δὲ πρὸς νοουθεσίαν ἡμῶν, εἰς
οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντηκεν. Ὡστε ὁ 12
δοκῶν ἐστάναι βλεπέτω μὴ πέσῃ. πειρασμὸς ὑμᾶς οὐκ εἶ- 13
ληφεν εἰ μὴ ἀνθρώπινος· πιστὸς δὲ ὁ θεός, ὃς οὐκ ἐάσει
ὑμᾶς πειρασθῆναι¹ ὑπὲρ ὃ δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ
πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ δύνασθαι ὑπενεγκεῖν.

Διόπερ, ἀγαπητοί μου, φεύγετε ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρίας. 14
ὡς φρονίμοις λέγω· κρίνατε ὑμεῖς ὁ φημι. Τὸ ποτήριον 15
τῆς εὐλογίας ὃ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία ἐστὶν τοῦ αἵματος 16
τοῦ χριστοῦ; τὸν ἄρτον ὃν κλῶμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ
σώματος τοῦ χριστοῦ ἐστίν; ὅτι εἷς ἄρτος, ἐν σῶμα οἱ 17
πολλοί ἐσμεν, οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἐνὸς ἄρτου μετέχομεν.
βλέπετε τὸν Ἰσραὴλ κατὰ σάρκα· οὐχ' οἱ ἐσθίοντες τὰς 18

19 θυσίας κοινωνοὶ τοῦ θυσιαστηρίου εἰσίν; τί οὖν φημί; ὅτι
 20 εἰδωλόθυτόν τί ἐστίν, ἢ ὅτι εἰδωλόν τί ἐστίν; ἀλλ' ὅτι ἂ
 θύουσιν [τὰ ἔθνη], ΔΑΙΜΟΝΙΟΙΣ καὶ Οὐ ΘΕῶ ΘΥΟΥΣΙΝ, οὐ
 21 θέλω δὲ ὑμᾶς κοινωνοὺς τῶν δαιμονίων γίνεσθαι. οὐ δύνα-
 σθε ποτήριον Κυρίου πίνειν καὶ ποτήριον δαιμονίων· οὐ δύνα-
 σθε τραπέζης Κυρίου μετέχειν καὶ τραπέζης δαιμονίων.
 22 ἢ ΠΑΡΑΖΗΛΟΥΜΕΝ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ; μὴ ἰσχυρότεροι αὐτοῦ
 23 ἐσμέν; Πάντα ἔξεστιν· ἀλλ' οὐ πάντα συμ-
 24 φέρει. πάντα ἔξεστιν· ἀλλ' οὐ πάντα οἰκοδομεῖ. μηδεὶς
 25 τὸ ἑαυτοῦ ζητεῖτω ἀλλὰ τὸ τοῦ ἐτέρου. Πᾶν

τὸ ἐν μακέλλῳ πωλούμενον ἐσθίετε μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ
 26 τὴν συνείδησιν, τοῦ κυρίου γὰρ ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα
 27 αὐτῆς. εἴ τις καλεῖ ὑμᾶς τῶν ἀπίστων καὶ θέλετε πορεύ-
 εσθαι, πᾶν τὸ παρατιθέμενον ὑμῖν ἐσθίετε μηδὲν ἀνακρί-
 28 νοντες διὰ τὴν συνείδησιν· ἐὰν δέ τις ὑμῖν εἴπῃ· Τοῦτο
 ἱερόθυτόν ἐστιν, μὴ ἐσθίετε δι' ἐκείνον τὸν μηνύσαντα καὶ
 29 τὴν συνείδησιν· συνείδησιν δὲ λέγω οὐχὶ τὴν ἑαυτοῦ ἀλλὰ
 τὴν τοῦ ἐτέρου· ἵνα τί γὰρ ἡ ἐλευθερία μου κρίνεται ὑπὸ
 30 ἄλλης συνειδήσεως; εἰ ἐγὼ χάριτι μετέχω, τί βλασφημοῦ-
 31 μαι ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εὐχαριστῶ; Εἴτε οὖν ἐσθίετε

εἴτε πίνετε εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν θεοῦ ποιεῖτε.
 32 ἀπρόσκοποι καὶ Ἰουδαίοις γίνεσθε καὶ Ἑλλήσιν καὶ τῇ
 33 ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ, καθὼς καὶ γὰρ πάντα πᾶσιν ἀρέσκω, μὴ
 ζητῶν τὸ ἑμαυτοῦ σύμφορον ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα
 1 σωθῶσιν. μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς καὶ γὰρ Χριστοῦ.

2 Ἐπαινῶ δὲ ὑμᾶς ὅτι πάντα μου μέμνησθε καὶ καθὼς
 3 παρέδωκα ὑμῖν τὰς παραδόσεις κατέχετε. Θέλω δὲ ὑμᾶς
 εἰδέναι ὅτι παντὸς ἀνδρὸς ἡ κεφαλὴ ἡ «ὁ χριστός» ἐστίν,
 κεφαλὴ δὲ γυναικὸς ὁ ἀνὴρ, κεφαλὴ δὲ τοῦ χριστοῦ ὁ θεός.
 4 πᾶς ἀνὴρ προσευχόμενος ἢ προφητεύων κατὰ κεφαλῆς
 5 ἔχων καταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ· πᾶσα δὲ γυνὴ προσ-
 ευχομένη ἢ προφητεύουσα ἀκατακαλύπτῳ τῇ κεφαλῇ κα-
 ταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, ἐν γὰρ ἐστίν καὶ τὸ αὐτὸ

τῇ ἐξυρημένῃ. εἰ γὰρ οὐ κατακαλύπτεται γυνή, καὶ κειρά- 6
 σθω· εἰ δὲ αἰσχρὸν γυναικὶ τὸ κείρασθαι ἢ ξυράσθαι, κατα-
 καλυπτέσθω. ἀνὴρ μὲν γὰρ οὐκ ὀφείλει κατακαλύπτεσθαι 7
 τὴν κεφαλὴν, εἰκὼν καὶ δόξα θεοῦ ὑπάρχων· ἡ γυνὴ δὲ
 δόξα ἀνδρός ἐστιν. οὐ γάρ ἐστιν ἀνὴρ ἐκ γυναικός, ἀλλὰ 8
 γυνὴ ἐξ ἀνδρός· καὶ γὰρ οὐκ ἐκτίσθη ἀνὴρ διὰ τὴν γυναῖκα, 9
 ἀλλὰ γυνὴ διὰ τὸν ἄνδρα. διὰ τοῦτο ὀφείλει ἡ γυνὴ 10
 ἐξουσίαν ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διὰ τοὺς ἀγγέλους. πλην 11
 οὔτε γυνὴ χωρὶς ἀνδρός οὔτε ἀνὴρ χωρὶς γυναικὸς ἐν
 κυρίῳ· ὥσπερ γὰρ ἡ γυνὴ ἐκ τοῦ ἀνδρός, οὕτως καὶ ὁ 12
 ἀνὴρ διὰ τῆς γυναικός· τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ. ἐν ὑμῖν 13
 αὐτοῖς κρίνατε· πρέπον ἐστὶν γυναῖκα ἀκατακάλυπτον τῷ
 θεῷ προσεύχεσθαι; οὐδὲ ἡ φύσις αὐτὴ διδάσκει ὑμᾶς ὅτι 14
 ἀνὴρ μὲν ἐὰν κομᾶ, ἀτιμία αὐτῷ ἐστίν, γυνὴ δὲ ἐὰν κομᾶ, 15
 δόξα αὐτῇ ἐστίν; ὅτι ἡ κόμη ἀντὶ περιβολαίου δέδοται
 αὐτῇ. Εἰ δέ τις δοκεῖ φιλόνεικος εἶναι, ἡμεῖς τοιαύτην 16
 συνήθειαν οὐκ ἔχομεν, οὐδὲ αἱ ἐκκλησίαι τοῦ θεοῦ.

Τοῦτο δὲ ᾠ παραγγέλλων οὐκ ἐπαινῶ ὅτι οὐκ εἰς τὸ 17
 κρεῖσσον ἀλλὰ εἰς τὸ ἡσσον συνέρχεσθε. πρῶτον μὲν γὰρ 18
 συνηρχομένων ὑμῶν ἐν ἐκκλησίᾳ ἀκούω σχίσματα ἐν ὑμῖν
 ὑπάρχειν, καὶ μέρος τι πιστεύω. δεῖ γὰρ καὶ αἰρέσεις ἐν 19
 ὑμῖν εἶναι, ἵνα [καὶ] οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται ἐν ὑμῖν.
 Συνηρχομένων οὖν ὑμῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ οὐκ ἔστιν κυριακὸν 20
 δεῖπνον φαγεῖν, ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον δεῖπνον προλαμβάνει 21
 ἐν τῷ φαγεῖν, καὶ ὃς μὲν πεινᾷ, ὃς δὲ μεθύει. μὴ γὰρ 22
 οἰκίας οὐκ ἔχετε εἰς τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν; ἢ τῆς ἐκκλησίας
 τοῦ θεοῦ καταφρονεῖτε, καὶ κατασχύνετε τοὺς μὴ ἔχοντας;
 τί εἶπω ὑμῖν; ἐπαινέσω ὑμᾶς; ἐν τούτῳ οὐκ ἐπαινῶ. ἐγὼ 23
 γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι
 ὁ κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ ἣ παρεδίδετο ἔλαβεν ἄρτον
 καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ εἶπεν Τοῦτό μού ἐστιν τὸ 24
 σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.
 ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνήσαι, λέγων Τοῦτο 25

τὸ ποτήριον ἢ καινὴ διαθήκη ἐστὶν ἐν τῷ ἑμῷ αἵματι·
 τοῦτο ποιεῖτε, ὅσάκις ἐὰν πίνητε, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.
 26 ὅσάκις γὰρ ἐὰν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον
 πίνητε, τὸν θάνατον τοῦ κυρίου καταγγέλλετε, ἄχρι οὗ ἔλθῃ.
 27 ὥστε ὃς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον ἢ πίνη τὸ ποτήριον τοῦ κυρίου
 ἀναξίως, ἔνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ
 28 κυρίου. δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτόν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ
 29 ἄρτου ἐσθιέτω καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω· ὁ γὰρ ἐσθίων
 καὶ πίνων κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει μὴ διακρίνων τὸ
 30 σῶμα. διὰ τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄρρωστοι
 31 καὶ κοιμῶνται ἱκανοί. εἰ δὲ ἑαυτοὺς διεκρίνομεν, οὐκ ἂν
 32 ἐκρινόμεθα· κρινόμενοι δὲ ὑπὸ τοῦ κυρίου παιδευόμεθα,
 33 ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν. ὥστε, ἀδελφοί μου,
 34 συνερχόμενοι εἰς τὸ φαγεῖν ἀλλήλους ἐκδέχεσθε. εἴ τις
 πεινᾷ, ἐν οἴκῳ ἐσθιέτω, ἵνα μὴ εἰς κρίμα συνέρχησθε. Τὰ
 δὲ λοιπὰ ὡς ἂν ἔλθω διατάξομαι.

1 Περὶ δὲ τῶν πνευματικῶν, ἀδελφοί, οὐ θέλω ὑμᾶς
 2 ἀγνοεῖν. Οἴδατε ὅτι ὅτε ἔβη ἡμεῖς πρὸς τὰ εἰδωλα τὰ
 3 ἄφωνα ὡς ἂν ἡγεσθε ἀπαγόμενοι. διὸ γνωρίζω ὑμῖν ὅτι
 οὐδεὶς ἐν πνεύματι θεοῦ λαλῶν λέγει ΑΝΑΘΕΜΑ ΙΗΣΟΥΣ, καὶ οὐδεὶς
 4 μὴ ἐν πνεύματι ἀγίῳ. Διαιρέσεις δὲ χαρισμάτων
 5 τῶν εἰσίν, τὸ δὲ αὐτὸ πνεῦμα· καὶ διαιρέσεις διακονιῶν εἰσίν,
 6 καὶ ὁ αὐτὸς κύριος· καὶ διαιρέσεις ἐνεργημάτων εἰσίν,
 7 καὶ ὁ αὐτὸς θεός, ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσιν. ἐκάστῳ
 δὲ δίδεται ἢ φανέρωσις τοῦ πνεύματος πρὸς τὸ συμφέρον.
 8 ὃ μὲν γὰρ διὰ τοῦ πνεύματος δίδεται λόγος σοφίας, ἄλλῳ
 9 δὲ λόγος γνώσεως κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, ἐτέρῳ πίστις ἐν
 τῷ αὐτῷ πνεύματι, ἄλλῳ δὲ χαρίσματα ἰαμάτων ἐν τῷ ἐνὶ
 10 πνεύματι, ἄλλῳ δὲ ἐνεργήματα δυνάμεων, ἄλλῳ [δὲ] προ-
 φητεία, ἄλλῳ [δὲ] διακρίσεις πνευμάτων, ἐτέρῳ γένη γλωσ-
 11 σῶν, ἄλλῳ δὲ ἑρμηνία γλωσσῶν· πάντα δὲ ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ

ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, διαιροῦν ἰδίᾳ ἐκάστῳ καθὼς βού-
 λεται. Καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα ἔν ἐστιν καὶ μέλη 12
 πολλὰ ἔχει, πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος πολλὰ ὄντα ἔν
 ἐστιν σῶμα, οὕτως καὶ ὁ χριστός· καὶ γὰρ ἐν ἐνὶ πνεύματι 13
 ἡμεῖς πάντες εἰς ἐν σῶμα ἐβαπτίσθημεν, εἴτε Ἰουδαῖοι εἴτε
 Ἕλληνες, εἴτε δοῦλοι εἴτε ἐλεύθεροι, καὶ πάντες ἐν πνεύμα
 ἐποτίσθημεν. καὶ γὰρ τὸ σῶμα οὐκ ἔστιν ἐν μέλος ἀλλὰ 14
 πολλὰ. ἐὰν εἴπῃ ὁ πούς Ὅτι οὐκ εἰμὶ χεὶρ, οὐκ εἰμὶ ἐκ 15
 τοῦ σώματος, οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σώματος·
 καὶ ἐὰν εἴπῃ τὸ οὖς Ὅτι οὐκ εἰμὶ ὀφθαλμός, οὐκ εἰμὶ ἐκ 16
 τοῦ σώματος, οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σώματος·
 εἰ ὅλον τὸ σῶμα ὀφθαλμός, ποῦ ἡ ἀκοή; εἰ ὅλον ἀκοή, 17
 ποῦ ἡ ὀσφρησις; ἡ γὰρ ὁ θεὸς ἔθετο τὰ μέλη, ἐν ἑκάστῳ 18
 αὐτῶν, ἐν τῷ σώματι καθὼς ἠθέλησεν. εἰ δὲ ἦν [τὰ] πάντα 19
 ἐν μέλος, ποῦ τὸ σῶμα; νῦν δὲ πολλὰ ἔσονται μέλη, ἐν δὲ σῶμα. 20
 οὐ δύναται [δὲ] ὁ ὀφθαλμὸς εἰπεῖν τῇ χειρὶ Χρείαν σου 21
 οὐκ ἔχω, ἢ πάλιν ἡ κεφαλὴ τοῖς ποσίν Χρείαν ὑμῶν
 οὐκ ἔχω· ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον τὰ δοκοῦντα μέλη τοῦ 22
 σώματος ἀσθενέστερα ὑπάρχειν ἀναγκαῖά ἐστιν, καὶ ἡ 23
 δοκοῦμεν ἀτιμότερα εἶναι τοῦ σώματος, τούτοις τιμὴν περισ-
 σοτέραν περιτίθεμεν, καὶ τὰ ἀσχήμονα ἡμῶν εὐσχημοσύνην
 περισσοτέραν ἔχει, τὰ δὲ εὐσχήμονα ἡμῶν οὐ χρείαν ἔχει. 24
 ἀλλὰ ὁ θεὸς συνεκέρασεν τὸ σῶμα, τῷ ὑστερουμένῳ περισ-
 σοτέραν δὸς τιμὴν, ἵνα μὴ ἦ σχίσμα ἐν τῷ σώματι, ἀλλὰ 25
 τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων μεριμνῶσι τὰ μέλη. καὶ εἴτε 26
 πάσχει ἐν μέλος, συνπάσχει πάντα τὰ μέλη· εἴτε δοξάζεται
 μέλος, συνχαίρει πάντα τὰ μέλη. ὑμεῖς δὲ ἐστε σῶμα 27
 Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους. Καὶ οὗς μὲν ἔθετο ὁ θεὸς ἐν 28
 τῇ ἐκκλησίᾳ πρῶτον ἀποστόλους, δεύτερον προφήτας, τρίτον
 διδασκάλους, ἔπειτα δυνάμεις, ἔπειτα χαρίσματα ἰαμάτων,
 ἀντιλήμψεις, κυβερνήσεις, γένη γλωσσῶν. μὴ πάντες 29
 ἀπόστολοι; μὴ πάντες προφῆται; μὴ πάντες διδάσκαλοι;
 μὴ πάντες δυνάμεις; μὴ πάντες χαρίσματα ἔχουσιν ἰαμά- 30

των; μὴ πάντες γλώσσαις λαλοῦσιν; μὴ πάντες διερμηνεύουσιν; ζηλοῦτε δὲ τὰ χαρίσματα τὰ μείζονα.

1 Καὶ ἔτι καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι. Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἡχῶν ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον. 2 κἂν ἔχω προφητεῖαν καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν, κἂν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν ὥστε ὄρη μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐθέν εἰμι. κἂν ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, κἂν παραδῶ τὸ σῶμά μου, ἵνα 3 καυχῇσωμαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι. Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται, ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ, οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται, οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ 5 ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεταί τὸ κακόν, οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συνχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ· πάντα στέγει, 8 πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει. Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε πίπτει. εἴτε δὲ ἑποφητεῖται, καταργηθήσονται· εἴτε γλώσσαι, παύσονται· εἴτε γνῶσις, καταργηθήσεται. 9 ἐκ μέρους γὰρ γινώσκουμεν καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν· ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται. 10 ὅτε ἡμῖν νήπιος, ἐλάλουν ὡς νήπιος, ἐφρόνουν ὡς νήπιος, ἐλογιζόμεν ὡς νήπιος· ὅτε γέγονα ἀνὴρ, 11 κατήργηκα τὰ τοῦ νηπίου. βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον· ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσομαι καθὼς 12 καὶ ἐπεγνώσθην. νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη· τὰ τρία ταῦτα, μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη.

1 Διώκετε τὴν ἀγάπην, ζηλοῦτε δὲ τὰ πνευματικά, μᾶλλον 2 δὲ ἵνα προφητεύητε. ὁ γὰρ λαλῶν γλώσση οὐκ ἀνθρώποις λαλεῖ ἀλλὰ θεῷ, οὐδεὶς γὰρ ἀκούει, πνεύματι δὲ λαλεῖ μυστήρια· ὁ δὲ προφητεύων ἀνθρώποις λαλεῖ οἰκοδομὴν καὶ 3 παράκλησιν καὶ παραμυθίαν. ὁ λαλῶν γλώσση ἑαυτὸν οἰκοδομεῖ· ὁ δὲ προφητεύων ἐκκλησίαν οἰκοδομεῖ. θέλω 5 δὲ πάντας ὑμᾶς λαλεῖν γλώσσαις, μᾶλλον δὲ ἵνα προφη-

τεύητε· μείζων δὲ ὁ προφητεύων ἢ ὁ λαλῶν γλώσσαις, ἐκτὸς εἰ μὴ διερμηνεύῃ, ἵνα ἡ ἐκκλησία οἰκοδομῇν λάβῃ. νῦν δέ, ἀδελφοί, ἐὰν ἔλθω πρὸς ὑμᾶς γλώσσαις λαλῶν, τί 6 ὑμᾶς ὠφελήσω, ἐὰν μὴ ὑμῖν λαλήσω ἢ ἐν ἀποκαλύψει ἢ ἐν γνώσει ἢ ἐν προφητείᾳ ἢ ἐν διδαχῇ; ὅμως τὰ ἄψυχα 7 φωνὴν διδόντα, εἴτε αὐλὸς εἴτε κιθάρα, ἐὰν διαστολὴν τοῖς φθόγγοις μὴ δῶ, πῶς γνωσθήσεται τὸ αὐλούμενον ἢ τὸ κιθαριζόμενον; καὶ γὰρ ἐὰν ἄδῃλον ἱσάλπιγξ φωνὴν δῶ, 8 τίς παρασκευάζεται εἰς πόλεμον; οὕτως καὶ ὑμεῖς διὰ τῆς 9 γλώσσης ἐὰν μὴ εὖσημον λόγον δώτε, πῶς γνωσθήσεται τὸ λαλούμενον; ἔσεσθε γὰρ εἰς αἶρα λαλοῦντες. τοσαῦτα εἰ 10 τύχοι γένη φωνῶν εἰσὶν ἐν κόσμῳ, καὶ οὐδὲν ἄφωνον· ἐὰν 11 οὖν μὴ εἰδῶ τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς, ἔσομαι τῷ λαλοῦντι βάρβαρος καὶ ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ βάρβαρος. οὕτως καὶ ὑμεῖς, 12 ἐπεὶ ζηλωταί ἐστε πνευμάτων, πρὸς τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας ζητεῖτε ἵνα περισσεύητε. Διὸ ὁ λαλῶν γλώσση 13 προσευχέσθω ἵνα διερμηνεύῃ. ἐὰν [γὰρ] προσεύχωμαι 14 γλώσση, τὸ πνεῦμά μου προσεύχεται, ὁ δὲ νοῦς μου ἄκαρ- πός ἐστιν. τί οὖν ἐστίν; προσεύξομαι τῷ πνεύματι, προσ- 15 εύξομαι δὲ καὶ τῷ νοῖ· ψαλῶ τῷ πνεύματι, ψαλῶ [δὲ] καὶ τῷ νοῖ· ἐπεὶ ἐὰν εὐλογῇς [ἐν] πνεύματι, ὁ ἀναπληρῶν τὸν 16 τόπον τοῦ ἰδιώτου πῶς ἐρεῖ τό Ἀμήν ἐπὶ τῇ σῇ εὐχα- ριστίᾳ; ἐπειδὴ τί λέγεις οὐκ οἶδεν· σὺ μὲν γὰρ καλῶς εὐ- 17 χαριστεῖς, ἀλλ' ὁ ἕτερος οὐκ οἰκοδομεῖται. εὐχαριστῶ τῷ 18 θεῷ, πάντων ὑμῶν μᾶλλον ἡ γλώσσαις ἡ λαλῶ· ἀλλὰ ἐν ἐκκλη- 19 σίᾳ θέλω πέντε λόγους τῷ νοῖ μου λαλήσαι, ἵνα καὶ ἄλλους κατηχήσω, ἢ μυρίους λόγους ἐν γλώσση. Ἀδελ- 20 φοί, μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσίν, ἀλλὰ τῇ κακίᾳ νηπιιά- ζετε, ταῖς δὲ φρεσὶν τέλειοι γίνεσθε. ἐν τῷ νόμῳ γέγραπται 21 ὅτι Ἐν ἑτερογλώσσοις καὶ ἐν χερίσιν ἑτέρων λαλήσω τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ οὐδ' οὕτως εἰσακοῦ- 22 σονται μου, λέγει Κύριος. ὥστε αἱ γλώσσαι εἰς σημείον

23 **τεία** οὐ τοῖς ἀπίστοις ἀλλὰ τοῖς πιστεύουσιν. Ἐὰν οὖν
 συνέλθῃ ἡ ἐκκλησία ὅλη ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ πάντες λαλῶσιν
 γλώσσαις, εἰσέλθωσιν δὲ ἰδιῶται ἢ ἄπιστοι, οὐκ ἐροῦσιν
 24 ὅτι μαίνεσθε; ἐὰν δὲ πάντες προφητεύωσιν, εἰσέλθῃ δέ τις
 ἄπιστος ἢ ἰδιώτης, ἐλέγχεται ὑπὸ πάντων, ἀνακρίνεται ὑπὸ
 25 πάντων, τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ φανερά γίνεται, καὶ οὕ-
 τως πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον προσκυνήσει τῷ θεῷ, ἀπαγγέλ-
 26 λων ὅτι ὩΝΤΩΣ ὁ θεὸς ἐν ὑμῖν ἐστίν. Τί
 οὖν ἐστίν, ἀδελφοί; ὅταν συνέρχησθε, ἕκαστος ψαλμὸν
 ἔχει, διδαχὴν ἔχει, ἀποκάλυψιν ἔχει, γλῶσσαν ἔχει, ἑρμη-
 27 νίαν ἔχει· πάντα πρὸς οἰκοδομὴν γινέσθω. εἴτε γλώσση
 τις λαλεῖ, κατὰ δύο ἢ τὸ πλεῖστον τρεῖς, καὶ ἀνὰ μέρος,
 28 καὶ εἰς διερμηνευέτω· ἐὰν δὲ μὴ ἦ ¹διερμηνευτής, σιγάτω
 29 ἐν ἐκκλησίᾳ, ἑαυτῷ δὲ λαλείτω καὶ τῷ θεῷ. προφήται δὲ
 30 δύο ἢ τρεῖς λαλείτωσαν, καὶ οἱ ἄλλοι διακρινέτωσαν· ἐὰν
 31 δὲ ἄλλῳ ἀποκαλυφθῇ καθημένῳ, ὁ πρῶτος σιγάτω. δύ-
 νασθε γὰρ καθ' ἓνα πάντες προφητεύειν, ἵνα πάντες μαθηά-
 32 νωσιν καὶ πάντες ²παρακαλῶνται, (καὶ πνεύματα προφητῶν
 33 προφήταις ὑποτάσσεται, οὐ γάρ ἐστιν ἀκαταστασίας ὁ θεὸς
 ἀλλὰ εἰρήνης,) ὥς ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις τῶν ἁγίων.
 34 Αἱ γυναῖκες ἐν ταῖς ἐκκλησίαις σιγάτωσαν, οὐ γὰρ
 ἐπιτρέπεται αὐταῖς λαλεῖν· ἀλλὰ ὑποτασσέσθωσαν, καθὼς
 35 καὶ ὁ νόμος λέγει. εἰ δέ τι ³μανθάνειν¹ θέλουσιν, ἐν οἴκῳ
 τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν, αἰσχρὸν γάρ ἐστιν γυ-
 36 ναικὶ λαλεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ. *Ἡ ἀφ' ὑμῶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ
 37 ἐξῆλθεν, ἢ εἰς ὑμᾶς μόνους κατήντησεν; Εἴ
 τις δοκεῖ προφήτης εἶναι ἢ πνευματικός, ἐπιγινωσκέτω ἅ
 38 γράφω ὑμῖν ὅτι κυρίου ἐστὶν ἐντολή· εἰ δέ τις ἀγνοεῖ,
 39 ⁴ἀγνοεῖται². ὥστε, ἀδελφοί μου, ζηλοῦτε τὸ προφητεύειν,
 40 καὶ τὸ λαλεῖν μὴ κωλύετε γλώσσαις· πάντα δὲ εὐσχημόνως
 καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω.

1 Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον ὃ εὐηγγελι-

8 ἐρμηνευτής 31-34 παρακαλῶνται, καὶ...εἰρήνης. Ὡς...ἁγίων, αἱ 35 μαθεῖν 38 ἀγνοεῖτω

σάμην ὑμῖν, ὃ καὶ παρελάβετε, ἐν ᾧ καὶ ἐστήκατε, δι' οὗ²
καὶ σώζεσθε, τίνι λόγῳ εὐηγγελισάμην ὑμῖν, εἰ κατέχετε,
ἐκτὸς εἰ μὴ εἰκῇ ἐπιστεύσατε. παρέδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν³
πρώτοις, ὃ καὶ παρέλαβον, ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν
ἁμαρτιῶν ἡμῶν κατὰ τὰς γραφάς, καὶ ὅτι ἐτάφη, καὶ ὅτι⁴
ἐγήγερται τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ κατὰ τὰς γραφάς, καὶ ὅτι⁵
ᾠφθη Κηφᾶ, «εἶτα» τοῖς δώδεκα· ἔπειτα ᾠφθη ἐπάνω⁶
πεντακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ, ἐξ ὧν οἱ πλείονες μένουσιν
ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ ἐκοιμήθησαν· ἔπειτα ᾠφθη Ἰακώβῳ,⁷
«εἶτα» τοῖς ἀποστόλοις πᾶσιν· ἔσχατον δὲ πάντων ὥσπερ⁸
ἐν τῷ ἐκτρώματι ᾠφθη καὶ μοί. Ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος⁹
τῶν ἀποστόλων, ὃς οὐκ εἰμὶ ἰκανὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος,
διότι ἐδίωξα τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ· χάριτι δὲ θεοῦ εἰμὶ ὁ¹⁰
εἰμι, καὶ ἡ χάρις αὐτοῦ ἡ εἰς ἐμέ οὐ κενὴ ἐγενήθη, ἀλλὰ
περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα, οὐκ ἐγὼ δὲ ἀλλὰ
ἡ χάρις τοῦ θεοῦ¹¹ σὺν ἐμοί. εἴτε οὖν ἐγὼ εἴτε ἐκεῖνοι, οὕτως
κηρύσσομεν καὶ οὕτως ἐπιστεύσατε.

Εἰ δὲ Χριστὸς κηρύσσεται ὅτι ἐκ νεκρῶν ἐγήγερται,¹²
πῶς λέγουσιν ἐν ὑμῖν τινὲς ὅτι ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν;
εἰ δὲ ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται·¹³
εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, κενὸν ἄρα¹⁴ τὸ κήρυγμα
ἡμῶν, κενὴ καὶ ἡ πίστις¹⁵ ἡμῶν, εὐρισκόμεθα δὲ καὶ ψευδο-
μάρτυρες τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐμαρτυρήσαμεν κατὰ τοῦ θεοῦ ὅτι
ἤγειρεν τὸν χριστόν, ὃν οὐκ ἤγειρεν εἰπερ ἄρα νεκροὶ
οὐκ ἐγείρονται. εἰ γὰρ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, οὐδὲ Χριστὸς¹⁶
ἐγήγερται· εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, ματαία ἡ πίστις¹⁷
ὑμῶν [ἐστίν], ἔτι ἐστὲ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. ἄρα καὶ οἱ¹⁸
κοιμηθέντες ἐν Χριστῷ ἀπώλουντο. εἰ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἐν¹⁹
Χριστῷ ἡλπιότες ἐσμέν μόνον, ἔλεεινότεροι πάντων ἀν-
θρώπων ἐσμέν. Νυνὶ δὲ Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ²⁰
νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων. ἐπειδὴ γὰρ δι' ἀνθρώ-²¹
που θάνατος, καὶ δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν· ὥσπερ²²
γὰρ ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτως καὶ ἐν τῷ

23 χριστῷ πάντες ζωοποιηθήσονται. Ἐκαστος δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ
 τάγματι· ἀπαρχὴ Χριστός, ἔπειτα οἱ τοῦ χριστοῦ ἐν τῇ
 24 παρουσίᾳ αὐτοῦ· εἴτα τὸ τέλος, ὅταν παραδιδῷ τὴν βασι-
 λείαν τῷ θεῷ καὶ πατρί, ὅταν καταργήσῃ πᾶσαν ἀρχὴν καὶ
 25 πᾶσαν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν, δεῖ γὰρ αὐτὸν βασιλεύειν
 ἄχρι οὗ θῇ πάντας τοὺς ἐχθροὺς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ.
 26 ἔσχατος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος, πάντα γὰρ ὑπέ-
 27 ταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. ὅταν δὲ εἴπῃ ὅτι πάντα
 ὑποτέτακται, δηλὸν ὅτι ἐκτὸς τοῦ ὑποτάξαντος αὐτῷ τὰ
 28 πάντα. ὅταν δὲ ὑποταγῇ αὐτῷ τὰ πάντα, τότε [καὶ] αὐτὸς
 ὁ υἱὸς ὑποταγήσεται τῷ ὑποτάξαντι αὐτῷ τὰ πάντα, ἵνα ἡ
 29 ὁ θεὸς πάντα ἐν πᾶσιν. Ἐπεὶ τί ποιήσουσιν οἱ
 βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν; εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγεί-
 30 ρονται, τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ αὐτῶν; τί καὶ ἡμεῖς κιν-
 31 δυνεύομεν πᾶσαν ὥραν; καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω, νῆ τὴν
 ὑμετέραν καύχησιν, ἀδελφοί, ἣν ἔχω ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ
 32 κυρίῳ ἡμῶν. εἰ κατὰ ἄνθρωπον ἐθνηριομάχησα ἐν Ἐφέσῳ,
 τί μοι τὸ ὄφελος; εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, φάγωμεν
 33 καὶ πίωμεν, ἀγρίον γὰρ ἀποθνήσκομεν. μὴ πλα-
 34 νᾶσθε· φθείρουσιν ἡθὴ χρηστὰ ὁμιλίας κακαί· ἐκνήψατε
 δικαίως καὶ μὴ ἀμαρτάνετε, ἀγνωσίαν γὰρ θεοῦ τινὲς
 ἔχουσιν· πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λαλῶ.
 35 Ἀλλὰ ἐρεῖ τις Πῶς ἐγείρονται οἱ νεκροί, ποῖα δὲ
 36 σώματι ἔρχονται; ἄφρων, σὺ ὁ σπείρεις οὐ ζωοποιεῖται
 37 εἰ μὴ ἀποθάνῃ· καὶ ὁ σπείρεις, οὐ τὸ σῶμα τὸ γενησό-
 μενον σπείρεις ἀλλὰ γυμνὸν κόκκον· εἰ τύχοι σίτου ἢ τινος
 38 τῶν λοιπῶν· ὁ δὲ θεὸς δίδωσιν αὐτῷ σῶμα καθὼς ἠθέλη-
 39 σεν, καὶ ἐκάστῳ τῶν σπερμάτων ἴδιον σῶμα. οὐ πᾶσα
 σὰρξ ἡ αὕτὴ σὰρξ, ἀλλὰ ἄλλη μὲν ἀνθρώπων, ἄλλη δὲ
 40 σὰρξ κτηνῶν, ἄλλη δὲ σὰρξ πτηνῶν, ἄλλη δὲ ἰχθύων. καὶ
 σώματα ἐπουράνια, καὶ σώματα ἐπίγεια· ἀλλὰ ἑτέρα μὲν ἡ
 41 τῶν ἐπουρανίων δόξα, ἑτέρα δὲ ἡ τῶν ἐπιγείων. ἄλλη
 δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέ-

ρων, ἀστήρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ. οὕτως καὶ ἡ 42
ἀνάστασις τῶν νεκρῶν. σπείρεται ἐν φθορᾷ, ἐγείρεται ἐν
ἀφθαρσίᾳ· σπείρεται ἐν ἀτιμίᾳ, ἐγείρεται ἐν δόξῃ· σπεί- 43
ρεται ἐν ἀσθενείᾳ, ἐγείρεται ἐν δυνάμει· σπείρεται σῶμα 44
ψυχικόν, ἐγείρεται σῶμα πνευματικόν. Εἰ ἔστιν σῶμα ψυ-
χικόν, ἔστιν καὶ πνευματικόν. οὕτως καὶ γέγραπται ἘΓΕ- 45
ΝΕΤΟ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος Ἀδὰμ εἰς ψυχὴν ζῶσαν·
ὁ ἔσχατος Ἀδὰμ εἰς πνεῦμα ζωοποιοῦν. ἀλλ' οὐ πρῶτον 46
τὸ πνευματικόν ἀλλὰ τὸ ψυχικόν, ἔπειτα τὸ πνευματικόν.
ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεύτερος ἄνθρωπος 47
ἐξ οὐρανοῦ. οἷος ὁ χοϊκός, τοιοῦτοι καὶ οἱ χοϊκοί, καὶ οἷος 48
ὁ ἐπουράνιος, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι· καὶ καθὼς ἐφορέ- 49
σαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, ἴφορέσωμεν καὶ τὴν εἰκόνα
τοῦ ἐπουρανίου. Τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ καὶ 50
αἷμα βασιλείαν θεοῦ κληρονομήσαι οὐ δύναται, οὐδὲ ἡ
φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ. ἰδοὺ μυστήριον ὑμῖν 51
λέγω· πάντες οὐ κοιμηθησόμεθα πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα,
ἐν ἀτόμῳ, ἐν ῥίπῃ ὀφθαλμοῦ, ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι· 52
σαλπίζει γάρ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἀφθαρτοί, καὶ
ἡμεῖς ἀλλαγησόμεθα. δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύ- 53
σασθαι ἀφθαρσίαν καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθα-
νασίαν. ὅταν δὲ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσῃται [τὴν] ἀθα- 54
νασίαν, τότε γενήσεται ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος Κατε-
πόθη ὁ θάνατος εἰς νῆκος. ΠΟῦ Εἶ, θάνατε, τὸ 55
νῆκος; ΠΟῦ Εἶ, θάνατε, τὸ κέντρον; τὸ δὲ κέντρον 56
τοῦ θανάτου ἡ ἁμαρτία, ἡ δὲ δύναμις τῆς ἁμαρτίας ὁ
νόμος· τῷ δὲ θεῷ χάρις τῷ διδόντι ἡμῖν τὸ νῆκος διὰ 57
τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὡστε, ἀδελφοί μου 58
ἀγαπητοί, ἐδραῖοι γίνεσθε, ἀμετακίνητοι, περισσεύοντες ἐν
τῷ ἔργῳ τοῦ κυρίου πάντοτε, εἰδότες ὅτι ὁ κόπος ὑμῶν
οὐκ ἔστιν κενὸς ἐν κυρίῳ.

Περὶ δὲ τῆς λογίας τῆς εἰς τοὺς ἀγίους, ὥσπερ διέταξα 1

ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας, οὕτως καὶ ὑμεῖς ποιήσατε.
 2 κατὰ μίαν σαββάτου ἕκαστος ὑμῶν παρ' ἑαυτῷ τιθέτω
 θησαυρίζων ὅτι ἐὰν εὐοδῶται, ἵνα μὴ ὅταν ἔλθω τότε
 3 λογίαι γίνωνται. ὅταν δὲ παραγένωμαι, οὓς ἐὰν δοκιμά-
 σητε δι' ἐπιστολῶν, τούτους πέμψω ἀπενεγκεῖν τὴν χάριν
 4 ὑμῶν εἰς Ἱερουσαλήμ· ἐὰν δὲ ἄξιον ᾖ τοῦ καμῆ πορεύεσθαι,
 5 σὺν ἐμοὶ πορεύονται. Ἐλεύσομαι δὲ πρὸς
 ὑμᾶς ὅταν Μακεδονίαν διέλθω, Μακεδονίαν γὰρ διέρχομαι,
 6 πρὸς ὑμᾶς δὲ τυχὸν καταμενῶ ἢ ἢ παραχειμάσω, ἵνα ὑμεῖς
 7 με προπέμψητε οὐ ἐὰν πορεύωμαι. οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς
 ἄρτι ἐν παρόδῳ ἰδεῖν, ἐλπίζω γὰρ χρόνον τινὰ ἐπιμεῖναι
 8 πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν ὁ κύριος ἐπιτρέψῃ. ἐπιμένω δὲ ἐν Ἐφέσῳ
 9 ἕως τῆς πεντηκοστῆς· θύρα γάρ μοι ἀνέωγεν μεγάλη καὶ
 10 ἐνεργής, καὶ ἀντικείμενοι πολλοί. Ἐὰν δὲ ἔλθῃ
 Τιμόθεος, βλέπετε ἵνα ἀφόβως γένηται πρὸς ὑμᾶς, τὸ γὰρ
 11 ἔργον Κυρίου ἐργάζεται ὡς ἐγώ· μὴ τις οὖν αὐτὸν ἐξουθε-
 νήσῃ. προπέμψατε δὲ αὐτὸν ἐν εἰρήνῃ, ἵνα ἔλθῃ πρὸς με,
 12 ἐκδέχομαι γὰρ αὐτὸν μετὰ τῶν ἀδελφῶν. Περὶ
 δὲ Ἀπολλῶ τοῦ ἀδελφοῦ, πολλὰ παρεκάλεσα αὐτὸν
 ἵνα ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν· καὶ πάντως
 οὐκ ἦν θέλημα ἵνα νῦν ἔλθῃ, ἐλεύσεται δὲ ὅταν εὐκαι-
 13 ρήσῃ. Γρηγορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστει,
 14 ἀνδρίζεσθε, κραταιοῦσθε. πάντα ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ γινέ-
 15 σθω. Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί· οἴδατε τὴν
 οἰκίαν Στεφανᾶ, ὅτι ἐστὶν ἀπαρχὴ τῆς Ἀχαΐας καὶ εἰς
 16 διακονίαν τοῖς ἁγίοις ἔταξαν ἑαυτούς· ἵνα καὶ ὑμεῖς ὑπο-
 τάσσησθε τοῖς τοιούτοις καὶ παντὶ τῷ συνεργοῦντι καὶ
 17 κοπιῶντι. χαίρω δὲ ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ Στεφανᾶ καὶ Φορ-
 τουνάτου καὶ Ἀχαϊκοῦ, ὅτι τὸ ἑμέτερον ὑστέρημα οὗτοι
 18 ἀνεπλήρωσαν, ἀνέπαυσαν γὰρ τὸ ἐμὸν πνεῦμα καὶ τὸ ὑμῶν.
 ἐπιγινώσκετε οὖν τοὺς τοιούτους.
 19 Ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τῆς Ἀσίας. ἀσπά-
 ζεται ὑμᾶς ἐν κυρίῳ πολλὰ Ἀκύλας καὶ Πρίσκα σὺν

τῇ κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίᾳ. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ²⁰
 ἀδελφοὶ πάντες. Ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι
 ἁγίῳ. Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου. ²¹
 εἴ τις οὐ φιλεῖ τὸν κύριον, ἢ τω ἀνάθεμα. Μαρὰν ἀθά. ²²
 ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ μεθ' ὑμῶν. ἡ ἀγάπη μου ²³
 μετὰ πάντων ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ²⁴

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β

¹ ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος
 θεοῦ καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ τῇ
 οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ, σὺν τοῖς ἁγίοις πᾶσιν τοῖς οὔσιν ἐν
² ὅλῃ τῇ Ἀχαΐᾳ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς
 ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.
³ Εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
 Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν καὶ θεὸς πάσης παρα-
⁴ κλήσεως, ὁ παρακαλῶν ἡμᾶς ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν,
 εἰς τὸ δύνασθαι ἡμᾶς παρακαλεῖν τοὺς ἐν πάσῃ θλίψει
 διὰ τῆς παρακλήσεως ἧς παρακαλούμεθα αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ
⁵ θεοῦ. ὅτι καθὼς περισσεύει τὰ παθήματα τοῦ χριστοῦ
 εἰς ἡμᾶς, οὕτως διὰ τοῦ χριστοῦ περισσεύει καὶ ἡ παρά-
⁶ κλησις ἡμῶν. Ἐῖτε δὲ θλιβόμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρα-
 κλήσεως καὶ σωτηρίας· εἴτε παρακαλούμεθα, ὑπὲρ τῆς
 ὑμῶν παρακλήσεως τῆς ἐνεργουμένης ἐν ὑπομονῇ τῶν
⁷ αὐτῶν παθημάτων ὧν καὶ ἡμεῖς πάσχομεν, καὶ ἡ ἐλπίς
 ἡμῶν βεβαία ὑπὲρ ὑμῶν·¹ εἰδότες ὅτι ὡς κοινωνοὶ ἐστε
⁸ τῶν παθημάτων, οὕτως καὶ τῆς παρακλήσεως. Οὐ γὰρ
 θέλομεν ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, Ἐπὲρ τῆς θλίψεως ἡμῶν
 τῆς γενομένης ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ὑπὲρ
 δύναμιν ἐβαρήθημεν, ὥστε ἐξαπορηθῆναι ἡμᾶς καὶ τοῦ
⁹ ζῆν· ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἀπόκριμα τοῦ θανάτου

^{6,7} εἴτε δὲ θλιβόμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως τῆς ἐνεργουμένης ἐν ὑπομονῇ
 τῶν αὐτῶν παθημάτων ὧν καὶ ἡμεῖς πάσχομεν, καὶ ἡ ἐλπίς ἡμῶν βεβαία ὑπὲρ ὑμῶν·
 εἴτε παρακαλούμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως καὶ σωτηρίας·

8 περὶ

τῆς πίστεως, ἀλλὰ συνεργοὶ ἐσμεν τῆς χαρᾶς ὑμῶν, τῇ
 1 γὰρ πίστει ἐστήκατε. ἔκρινα ἄρα ἐμαυτῷ τοῦτο, τὸ μὴ
 2 πάλιν ἐν λύπῃ πρὸς ὑμᾶς ἐλθεῖν· εἰ γὰρ ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς,
 3 καὶ τίς ὁ εὐφραίνων με εἰ μὴ ὁ λυπούμενος ἐξ ἐμοῦ; καὶ
 ἔγραψα τοῦτο αὐτὸ ἵνα μὴ ἐλθὼν λύπην σχῶ ἀφ' ὧν ἔδει
 με χαίρειν, πεποιθὼς ἐπὶ πάντας ὑμᾶς ὅτι ἡ ἐμὴ χαρὰ
 4 πάντων ὑμῶν ἐστίν. ἐκ γὰρ πολλῆς θλίψεως καὶ συνοχῆς
 καρδίας ἔγραψα ὑμῖν διὰ πολλῶν δακρύων, οὐχ ἵνα λυπη-
 θῇτε, ἀλλὰ τὴν ἀγάπην ἵνα γνῶτε ἣν ἔχω περισσοτέρως
 5 εἰς ὑμᾶς. Εἰ δέ τις λελύπηκεν, οὐκ ἐμέ λελύ-
 πηκεν, ἀλλὰ ἀπὸ μέρους ἵνα μὴ ἐπιβαρῶ πάντας ὑμᾶς.
 6 ἱκανὸν τῷ τοιούτῳ ἡ ἐπιτιμία αὕτη ἡ ὑπὸ τῶν πλειόνων,
 7 ὥστε τοῦναντίον ὑμᾶς χαρίσασθαι καὶ παρακαλέσαι, μὴ
 8 πῶς τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ καταποθῇ ὁ τοιοῦτος. διὸ
 9 παρακαλῶ ὑμᾶς κυρῶσαι εἰς αὐτὸν ἀγάπην· εἰς τοῦτο
 γὰρ καὶ ἔγραψα ἵνα γνῶ τὴν δοκιμὴν ὑμῶν, ἵνα εἰς
 10 πάντα ὑπήκοοί ἐστε. ὧ δέ τι χαρίζεσθε, καὶ γὰρ
 ἐγὼ ὁ κεχάρισμαι, εἴ τι κεχάρισμαι, δι' ὑμᾶς ἐν προσώ-
 11 πῳ Χριστοῦ, ἵνα μὴ πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ,
 12 οὗ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν. Ἐλθὼν
 δὲ εἰς τὴν Τρωάδα εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ, καὶ
 13 θύρας μοι ἀνεῳγμένης ἐν κυρίῳ, οὐκ ἔσχηκα ἄνεσιν τῷ
 πνεύματί μου τῷ μὴ εὑρεῖν με Τίτον τὸν ἀδελφόν μου,
 14 ἀλλὰ ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἐξῆλθον εἰς Μακεδονίαν. Τῷ
 δὲ θεῷ χάρις τῷ πάντοτε θριαμβεύοντι ἡμᾶς ἐν τῷ χρι-
 στῷ καὶ τὴν ὁσμὴν τῆς γνώσεως αὐτοῦ φανεροῦντι δι' ἡμῶν
 15 ἐν παντὶ τόπῳ· ὅτι Χριστοῦ εὐδοκία ἐσμέν τῷ θεῷ ἐν
 16 τοῖς σωζομένοις καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις, οἷς μὲν ὁσμὴ
 ἐκ θανάτου εἰς θάνατον, οἷς δὲ ὁσμὴ ἐκ ζωῆς εἰς ζωὴν.
 17 καὶ πρὸς ταῦτα τίς ἱκανός; οὐ γὰρ ἐσμεν ὥς οἱ πολλοὶ
 καπηλεύοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ὥς εἰλικρινίας,
 ἀλλ' ὥς ἐκ θεοῦ κατέναντι θεοῦ ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν.
 1 Ἀρχόμεθα πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνειν; ἢ μὴ χρήζομεν

ὥς τινες συστατικῶν ἐπιστολῶν πρὸς ὑμᾶς ἢ ἐξ ὑμῶν;
 ἢ ἐπιστολὴ ἡμῶν ὑμεῖς ἐστέ, ἐνγεγραμμένη ἐν ταῖς καρ- 2
 διαῖς ἡμῶν, γνωσκομένη καὶ ἀναγνωσκομένη ὑπὸ πάντων
 ἀνθρώπων· φανερούμενοι ὅτι ἐστὲ ἐπιστολὴ Χριστοῦ δια- 3
 κονηθεῖσα ὑφ' ἡμῶν, [†] ἐΝΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ οὐ μέλανι ἀλλὰ
 πνεύματι θεοῦ ζῶντος, οὐκ ἐν πλαζῖν λιθίναῖς ἀλλ' ἐν
 ἴπλαζῖν καρδίαις σαρκίναῖς.

Πεποίθησιν δὲ τοιαύτην ἔχομεν διὰ τοῦ χριστοῦ πρὸς 4
 τὸν θεόν. οὐχ ὅτι ἀφ' ἑαυτῶν ἱκανοὶ ἐσμεν [†] λογίσασθαι 5
 τι ὡς ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' ἡ ἱκανότης ἡμῶν ἐκ τοῦ θεοῦ, ὃς καὶ 6
 ἰκάνωσεν ἡμᾶς διακόνους καινῆς διαθήκης, οὐ γράμματος
 ἀλλὰ πνεύματος, τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ
 πνεῦμα ζωοποιεῖ. Εἰ δὲ ἡ διακονία τοῦ θανάτου 7
 ἐν γράμμασιν ἐντετυπωμένη λίθοις ἐγενήθη ἐν δόξῃ, ὥστε
 μὴ δύνασθαι ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὸ πρόσωπον
 Μωυσέως διὰ τὴν δόξαν τοῦ προσώπου αὐτοῦ τὴν
 καταργουμένην, πῶς οὐχὶ μᾶλλον ἡ διακονία τοῦ πνεύματος 8
 ἔσται ἐν δόξῃ; εἰ γὰρ ἡ διακονία τῆς κατακρίσεως δόξα, 9
 πολλῷ μᾶλλον περισσεύει ἡ διακονία τῆς δικαιοσύνης δόξη.
 καὶ γὰρ οὐ δεδόξασται τὸ δεδοσασμένον ἐν τούτῳ 10
 τῷ μέρει εἵνεκεν τῆς ὑπερβαλλούσης δόξης· εἰ γὰρ τὸ κα- 11
 ταργούμενον διὰ δόξης, πολλῷ μᾶλλον τὸ μένον ἐν δό-
 ξῃ. Ἐχοντες οὖν τοιαύτην ἐλπίδα πολλῇ παρ- 12
 ρησία χρώμεθα, καὶ οὐ καθάπερ Μωυσῆς ἐτίθει κά- 13
 λυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, πρὸς τὸ μὴ ἀτενίσαι
 τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὸ τέλος τοῦ καταργουμένου. ἀλλὰ 14
 ἐπωρώθη τὰ νοήματα αὐτῶν. ἄχρι γὰρ τῆς σήμερον
 ἡμέρας τὸ αὐτὸ κάλυμμα ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῆς παλαιᾶς
 διαθήκης μένει μὴ ἀνακαλυπτόμενον, ὅτι ἐν Χριστῷ κα-
 ταργεῖται, ἀλλ' ἕως σήμερον ἡνίκα ἂν ἀναγνώσκηται 15
 Μωυσῆς κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν κείται· ἡνίκα 16
 ἴδῃ ἐὰν ἐπιστρέψῃ πρὸς Κύριον, περιαιρεῖται τὸ
 κάλυμμα. ὁ δὲ κύριος τὸ πνεῦμά ἐστιν· οὗ δὲ τὸ πνεῦμα 17

- 18 Ἰησοῦν, ἐλευθερία. ἡμεῖς δὲ πάντες ἀνακεκαλυμμένοι
προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίου κατοπτριζόμενοι τὴν αὐτὴν
εἰκόνα μεταμορφούμεθα ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν, καθάπερ
1 ἀπὸ κυρίου πνεύματος. Διὰ τοῦτο, ἔχοντες
τὴν διακονίαν ταύτην καθὼς ἡλεήθημεν, οὐκ ἐγκακοῦμεν,
2 ἀλλὰ ἀπειπάμεθα τὰ κρυπτὰ τῆς αἰσχύνης, μὴ περιπα-
τοῦντες ἐν πανουργίᾳ μηδὲ δολοῦντες τὸν λόγον τοῦ
θεοῦ, ἀλλὰ τῇ φανερώσει τῆς ἀληθείας συνιστάνοντες
ἑαυτοὺς πρὸς πᾶσαν συνείδησιν ἀνθρώπων ἐνώπιον τοῦ
3 θεοῦ. εἰ δὲ καὶ ἔστιν κεκαλυμμένον τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν,
4 ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις ἔστιν κεκαλυμμένον, ἐν οἷς ὁ θεὸς
τοῦ αἰῶνος τούτου ἐτύφλωσεν τὰ νοήματα τῶν ἀπίστων
εἰς τὸ μὴ αὐγάζειν τὸν φωτισμὸν τοῦ εὐαγγελίου τῆς
5 δόξης τοῦ χριστοῦ, ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ. οὐ γὰρ
ἑαυτοὺς κηρύσσομεν ἀλλὰ Ἰησοῦν Ἰησοῦν κύριον,
6 ἑαυτοὺς δὲ δούλους ὑμῶν διὰ Ἰησοῦν. ὅτι ὁ θεὸς ὁ εἰπὼν
Ἐκ σκότους φῶς λάμψει, ὃς ἔλαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις
ἡμῶν πρὸς φωτισμὸν τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ θεοῦ
ἐν προσώπῳ Χριστοῦ.
- 7 Ἐχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τούτον ἐν ὀστρακίνοις
σκεύεσιν, ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ἡ τοῦ θεοῦ καὶ
8 μὴ ἐξ ἡμῶν ἐν παντὶ θλιβόμενοι ἀλλ' οὐ στενοχωρούμε-
9 νοι, ἀπορούμενοι ἀλλ' οὐκ ἐξαπορούμενοι, διωκόμενοι
ἀλλ' οὐκ ἐγκαταλειπόμενοι, καταβαλλόμενοι ἀλλ' οὐκ ἀ-
10 πολλύμενοι, πάντοτε τὴν νέκρωσιν τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ
σώματι περιφέροντες, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ
11 σώματι ἡμῶν φανερωθῇ. αἶε γὰρ ἡμεῖς οἱ ζῶντες εἰς
θάνατον παραδιδόμεθα διὰ Ἰησοῦν, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ
12 Ἰησοῦ φανερωθῇ ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ ἡμῶν. ὥστε ὁ θά-
13 νατος ἐν ἡμῖν ἐνεργεῖται, ἡ δὲ ζωὴ ἐν ὑμῖν. ἔχοντες
δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως, κατὰ τὸ γεγραμμέ-
νον Ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα, καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν,
14 διὸ καὶ λαλοῦμεν, εἰδότες ὅτι ὁ ἐγείρας τὸν [κύριον] Ἰησοῦν

καὶ ἡμᾶς σὺν Ἰησοῦ ἐγερεῖ καὶ παραστήσει σὺν ὑμῖν.
τὰ γὰρ πάντα δι' ὑμᾶς, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσῃ διὰ 15
τῶν πλειόνων τὴν εὐχαριστίαν περισσεύσῃ εἰς τὴν δόξαν
τοῦ θεοῦ.

Διὸ οὐκ ἐγκακοῦμεν, ἀλλ' εἰ καὶ ὁ ἔξω 16
ἡμῶν ἄνθρωπος διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσω ἡμῶν ἀνακαί-
νεται ἡμέρα καὶ ἡμέρα. τὸ γὰρ παραυτίκα ἐλαφρὸν τῆς 17
θλίψεως [†] καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρος
δόξης κατεργάζεται ἡμῖν, μὴ σκοπούντων ἡμῶν τὰ 18
βλεπόμενα ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα, τὰ γὰρ βλεπόμενα
πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια. οἶδαμεν γὰρ ὅτι 1
ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήνους καταλυθῇ, οἰκο-
δομὴν ἐκ θεοῦ ἔχομεν οἰκίαν ἀχειροποίητον αἰώνιον ἐν τοῖς
οὐρανοῖς. καὶ γὰρ ἐν τούτῳ στενάζομεν, τὸ οἰκητήριον 2
ἡμῶν τὸ ἐξ οὐρανοῦ ἐπενδύσασθαι ἐπιποθοῦντες, «εἰ γε» 3
καὶ ἐνδυσάμενοι οὐ γυμνοὶ εὐρεθησόμεθα. καὶ γὰρ 4
οἱ ὄντες ἐν τῷ σκηνί στενάζομεν βαρούμενοι ἐφ' ᾧ οὐ
θέλομεν ἐκδύσασθαι ἀλλ' ἐπενδύσασθαι, ἵνα καταποθῇ
τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς. ὁ δὲ κατεργασάμενος ἡμᾶς 5
εἰς αὐτὸ τοῦτο θεός, ὁ δὸς ἡμῖν τὸν ἀρραβῶνα τοῦ πνεύ-
ματος.

Θαρροῦντες οὖν πάντοτε καὶ εἰδότες 6
ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώματι ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ
κυρίου, διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν οὐ διὰ εἰδους,— 7
θαρροῦμεν δὲ καὶ εὐδοκοῦμεν μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ 8
σώματος καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν κύριον· διὸ καὶ φιλοτι- 9
μούμεθα, εἴτε ἐνδημοῦντες εἴτε ἐκδημοῦντες, εὐάρεστοι
αὐτῷ εἶναι. τοὺς γὰρ πάντας ἡμᾶς φανερωθῆναι δεῖ ἕμ- 10
προσθεν τοῦ βήματος τοῦ χριστοῦ, ἵνα κομίσῃται ἕκαστος
τὰ διὰ τοῦ σώματος πρὸς ᾧ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε
φάυλον.

Εἰδότες οὖν τὸν φόβον τοῦ κυρίου ἀνθρώπους πείθο- 11
μεν, θεῷ δὲ πεφανερώμεθα· ἐλπίζω δὲ καὶ ἐν ταῖς συνει-
δήσεσιν ὑμῶν πεφανερῶσθαι. οὐ πάλιν ἑαυτοὺς συνι- 12
στάνομεν ὑμῖν, ἀλλὰ ἀφορμὴν διδόντες ὑμῖν καυχήματος

ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα ἔχητε πρὸς τοὺς ἐν προσώπῳ καυχωμέ-
 13 νους καὶ μὴ ἐν καρδίᾳ. εἴτε γὰρ ἐξέστημεν, θεῷ· εἴτε
 14 σωφρονούμεν, ὑμῖν. ἡ γὰρ ἀγάπη τοῦ χριστοῦ συνέχει
 ἡμᾶς, κρίναντας τοῦτο ὅτι εἰς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν·
 15 ἄρα οἱ πάντες ἀπέθανον· καὶ ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν ἵνα
 οἱ ζῶντες μηκέτι ἑαυτοῖς ζῶσιν ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν
 16 ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι. Ὡστε ἡμεῖς ἀπὸ
 τοῦ νῦν οὐδένα οἶδαμεν κατὰ σάρκα· εἰ καὶ ἐγνώκαμεν
 17 κατὰ σάρκα Χριστόν, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκομεν. ὥστε
 εἴ τις ἐν Χριστῷ, καινὴ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ
 18 γέγονεν καινά· τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ τοῦ καταλλά-
 ξαντος ἡμᾶς ἑαυτῷ διὰ Χριστοῦ καὶ δόντος ἡμῖν τὴν
 19 διακονίαν τῆς καταλλαγῆς, ὥς ὅτι θεὸς ἦν ἐν Χριστῷ
 κόσμον καταλλάσσων ἑαυτῷ, μὴ λογιζόμενος αὐτοῖς τὰ
 παραπτώματα αὐτῶν, καὶ θέμενος ἐν ἡμῖν τὸν λόγον τῆς
 20 καταλλαγῆς. Ὑπὲρ Χριστοῦ οὖν πρεσβεύομεν
 ὥς τοῦ θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν· δεόμεθα ὑπὲρ
 21 Χριστοῦ, καταλλάγητε τῷ θεῷ. τὸν μὴ γνόντα ἁμαρτίαν
 ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησεν, ἵνα ἡμεῖς γενώμεθα δι-
 1 καιοσύνη θεοῦ ἐν αὐτῷ. Συνεργοῦντες δὲ καὶ παρακαλοῦ-
 μεν μὴ εἰς κενὸν τὴν χάριν τοῦ θεοῦ δέξασθαι ὑμᾶς·
 2 λέγει γάρ

Καιρῷ δεκτῷ ἐπήκογᾶ σογ

καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι·

ἰδοὺ νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ νῦν ἡμέρα σωτη-
 3 ρίας· μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσκοπήν, ἵνα μὴ
 4 μωμηθῇ ἡ διακονία, ἀλλ' ἐν παντὶ συνιστάνοντες ἑαυ-
 τοὺς ὡς θεοῦ διάκονοι· ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν,
 5 ἐν ἀνάγκαις, ἐν στενοχωρίαις, ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς,
 ἐν ἀκαταστασίαις, ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις,
 6 ἐν ἀγνότητι, ἐν γνώσει, ἐν μακροθυμίᾳ, ἐν χρηστότητι,
 7 ἐν πνεύματι ἀγίῳ, ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ, ἐν λόγῳ ἀληθείας,
 ἐν δυνάμει θεοῦ· διὰ τῶν ὅπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν
 8 δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν, διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφη-

μίας καὶ εὐφημίας· ὥς πλάνοι καὶ ἀληθεῖς, ὥς ἀγνοοῦμενοι 9
καὶ ἐπιγινωσκόμενοι, ὥς ἀποθνήσκοντες καὶ ἰδοὺ ζῶ-
μεν, ὥς παιδεγόμενοι καὶ μὴ θανατοῦμενοι, ὥς λυ- 10
πούμενοι αἰεὶ δὲ χαίροντες, ὥς πτωχοὶ πολλοὺς δὲ πλουτί-
ζοντες, ὥς μηδὲν ἔχοντες καὶ πάντα κατέχοντες.

Τὸ στόμα ἡμῶν ἀνέφγεν πρὸς ὑμᾶς, Κορίνθιοι, ἡ 11
καρδία ἡμῶν πεπλάτγνται· οὐ στενοχωρεῖσθε ἐν ἡμῖν, 12
στενοχωρεῖσθε δὲ ἐν τοῖς σπλάγχνοις ὑμῶν· τὴν δὲ 13
αὐτὴν ἀντιμισθίαν, ὥς τέκνοις λέγω, πλατύνθητε καὶ
ὑμεῖς.

Μὴ γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις· τίς 14
γὰρ μετοχὴ δικαιοσύνης καὶ ἀνομία, ἢ τίς κοινωνία φωτὶ
πρὸς σκότος; τίς δὲ συμφώνησις Χριστοῦ πρὸς Βελίαρ, 15
ἢ τίς μερίς «πιστῶ» μετὰ ἀπίστου; τίς δὲ συνκατάθεσις 16
ναῶ θεοῦ μετὰ εἰδώλων; ἡμεῖς γὰρ ναὸς θεοῦ ἐσμέν
ζῶντος· καθὼς εἶπεν ὁ θεὸς ὅτι

ἜΝΟΙΚΗΣΩ ἐν αὐτοῖς καὶ ἐνπεριπατήσω,
καὶ ἔσομαι αὐτῶν θεός, καὶ αὐτοὶ ἔσονται
μοῦ λαός.

διὸ ἐξέλθατε ἐκ μέσου αὐτῶν, 17
καὶ ἀφορίσθητε, λέγει Κύριος,
καὶ ἀκαθάρτογ μὴ ἄπτεσθε·

καὶ ἐσομαι ὑμῖν εἰς πατέρα, 18
καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι εἰς γίους καὶ θυγατέρας,
λέγει Κύριος Παντοκράτωρ.

ταύτας οὖν ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀγαπητοί, καθάρισω- 1
μεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, 2
ἐπιτελοῦντες ἀγιωσύνην ἐν φόβῳ θεοῦ.

Χω- 2
ρήσατε ἡμᾶς· οὐδένα ἠδικήσαμεν, οὐδένα ἐφθείραμεν,
οὐδένα ἐπλεονεκτήσαμεν. πρὸς κατάκρισιν οὐ λέγω, 3
προεῖρηκα γὰρ ὅτι ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν ἐστὲ εἰς
τὸ συναποθανεῖν καὶ συνζῆν. πολλὴ μοι παρρησία 4
πρὸς ὑμᾶς, πολλὴ μοι καύχησις ὑπὲρ ὑμῶν· πεπλή-

ρωμαί τῇ παρακλήσει, ὑπερπερισσεύομαι τῇ χαρᾷ ἐπὶ
 5 πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν. Καὶ γὰρ ἐλθόντων
 ἡμῶν εἰς Μακεδονίαν οὐδεμίαν ἔσχηκεν ἄνεσιν ἢ σὰρξ
 ἡμῶν, ἀλλ' ἐν παντὶ θλιβόμενοι—ἔξωθεν μάχαι, ἔσωθεν
 6 φόβοι—. ἀλλ' ὁ παρακαλῶν τοὺς ταπεινοὺς παρεκάλεσεν
 7 ἡμᾶς ὁ θεὸς ἐν τῇ παρουσίᾳ Τίτου· οὐ μόνον δὲ ἐν τῇ
 παρουσίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρακλήσει ἢ παρεκλή-
 θη ἐφ' ὑμῖν, ἀναγγέλλων ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἐπιπόθησιν, τὸν
 ὑμῶν ὀδυρμόν, τὸν ὑμῶν ζῆλον ὑπὲρ ἐμοῦ, ὥστε με
 8 μᾶλλον χαρῆναι. ὅτι εἰ καὶ ἐλύπησα ὑμᾶς ἐν τῇ ἐπι-
 στολῇ, οὐ μεταμέλομαι· εἰ καὶ μετεμελόμην, (Ἰβλέπω
 ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη εἰ καὶ πρὸς ὥραν ἐλύπησεν ὑμᾶς,)
 9 νῦν χαίρω, οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε, ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς
 μετάνοιαν, ἐλυπήθητε γὰρ κατὰ θεόν, ἵνα ἐν μηδενὶ ζη-
 10 μιωθῆτε ἐξ ἡμῶν. ἡ γὰρ κατὰ θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς
 σωτηρίαν ἀμεταμέλητον ἐργάζεται· ἡ δὲ τοῦ κόσμου λύπη
 11 θάνατον κατεργάζεται. ἰδοὺ γὰρ αὐτὸ τοῦτο τὸ κατὰ
 θεὸν λυπηθῆναι πόσῃν κατειργάσατο ὑμῖν σπουδὴν, ἀλλὰ
 ἀπολογίαν, ἀλλὰ ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ φόβον, ἀλλὰ ἐπι-
 πόθησιν, ἀλλὰ ζῆλον, ἀλλὰ ἐκδίκησιν· ἐν παντὶ συνε-
 12 στήσατε ἑαυτοὺς ἀγνοοὺς εἶναι τῷ πράγματι. ἄρα εἰ καὶ
 ἔγραψα ὑμῖν, οὐχ ἕνεκεν τοῦ ἀδικήσαντος, [ἀλλ'] οὐδὲ
 ἕνεκεν τοῦ ἀδικηθέντος, ἀλλ' ἕνεκεν τοῦ φανερωθῆναι
 τὴν σπουδὴν ὑμῶν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐνώπιον τοῦ
 13 θεοῦ. διὰ τοῦτο παρακεκλήμεθα. Ἐπὶ δὲ τῇ
 παρακλήσει ἡμῶν περισσοτέρως μᾶλλον ἐχάρημεν ἐπὶ
 τῇ χαρᾷ Τίτου, ὅτι ἀναπέπαυται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἀπὸ
 14 πάντων ὑμῶν· ὅτι εἴ τι αὐτῷ ὑπὲρ ὑμῶν κεκαύχημαι, οὐ
 κατησχύνθην, ἀλλ' ὡς πάντα ἐν ἀληθείᾳ ἐλαλήσαμεν ὑμῖν,
 οὕτως καὶ ἡ καύχησις ἡμῶν[†] ἐπὶ Τίτου ἀλήθεια ἐγενήθη.
 15 καὶ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς ἐστὶν
 ἀναμιμνησκομένου τὴν πάντων ὑμῶν ὑπακοήν, ὡς μετὰ
 16 φόβου καὶ τρόμου ἐδέξασθε αὐτόν. Χαίρω ὅτι ἐν παντὶ

θαρρῶ ἐν ὑμῖν.

Γνωρίζομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὴν χάριν τοῦ θεοῦ τὴν ¹
 δεδομένην ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Μακεδονίας, ὅτι ἐν πολ- ²
 λῇ δοκιμῇ θλίψεως ἡ περισσεία τῆς χαρᾶς αὐτῶν καὶ ἡ
 κατὰ βάθους πτωχεία αὐτῶν ἐπερίσσευσεν εἰς τὸ πλούτος
 τῆς ἀπλότητος αὐτῶν· ὅτι κατὰ δύναμιν, μαρτυρῶ, καὶ ³
 παρὰ δύναμιν, αὐθαίρετοι μετὰ πολλῆς παρακλήσεως δεύ- ⁴
 μενοι ἡμῶν, τὴν χάριν καὶ τὴν κοινωνίαν τῆς διακονίας τῆς
 εἰς τοὺς ἀγίους,— καὶ οὐ καθὼς ἠλπίσαμεν ἀλλ' ἑαυτοὺς ⁵
 ἔδωκαν πρῶτον τῷ κυρίῳ καὶ ἡμῖν διὰ θελήματος θεοῦ, εἰς ⁶
 τὸ παρακαλέσαι ἡμᾶς· τίτον ἵνα καθὼς προενήρξατο οὕτως
 καὶ ἐπιτελέσῃ εἰς ὑμᾶς καὶ τὴν χάριν ταύτην· ἀλλ' ὥσπερ ⁷
 ἐν παντὶ περισσεύετε, πίστει καὶ λόγῳ καὶ γνώσει καὶ
 πάσῃ σπουδῇ καὶ τῇ ἐξ ἡμῶν ἐν ὑμῖν ἀγάπῃ, ἵνα
 καὶ ἐν ταύτῃ τῇ χάριτι περισσεύητε. Οὐ ⁸
 κατ' ἐπιταγὴν λέγω, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐτέρων σπουδῆς καὶ τὸ
 τῆς ὑμετέρας ἀγάπης γνήσιον δοκιμάζων· γινώσκετε γὰρ ⁹
 τὴν χάριν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ [Χριστοῦ], ὅτι δι' ὑμᾶς
 ἐπτώχευσεν πλούσιος ὢν, ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ
 πλουτήσητε. καὶ γνώμην ἐν τούτῳ δίδωμι· τοῦτο γὰρ ¹⁰
 ὑμῖν συμφέρει, οἵτινες οὐ μόνον τὸ ποιῆσαι ἀλλὰ καὶ τὸ
 θέλειν προενήρξασθε ἀπὸ πέρυσι· νυνὶ δὲ καὶ τὸ ποιῆσαι ¹¹
 ἐπιτελέσατε, ὅπως καθάπερ ἡ προθυμία τοῦ θέλειν οὕτως
 καὶ τὸ ἐπιτελέσαι ἐκ τοῦ ἔχειν. εἰ γὰρ ἡ προθυμία πρό- ¹²
 κείται, καθὼς εἰς ἔχῃ εὐπρόσδεκτος, οὐ καθὼς οὐκ ἔχει. οὐ ¹³
 γὰρ ἵνα ἄλλοις ἄνεσις, ὑμῖν ἰσότης· ἀλλ' ἐξ ἰσότητος ἐν ¹⁴
 τῷ νῦν καιρῷ τὸ ὑμῶν περισσευμα εἰς τὸ ἐκείνων ὑστέρη-
 μα, ἵνα καὶ τὸ ἐκείνων περισσευμα γένηται εἰς τὸ ὑμῶν ὑστέ-
 ρημα, ὅπως γένηται ἰσότης· καθὼς γέγραπται Ὁ τὸ πολὺ ¹⁵
 οὐκ ἐπλεόνασεν, καὶ ὁ τὸ ὀλίγον οὐκ ἠλάττω-
 νησεν. Χάρις δὲ τῷ θεῷ τῷ διδόντι τὴν αὐτὴν ¹⁶
 σπουδὴν ὑπὲρ ὑμῶν ἐν τῇ καρδίᾳ Τίτου, ὅτι τὴν μὲν παρά- ¹⁷
 κλησιν ἐδέξατο, σπουδαιότερος δὲ ὑπάρχων αὐθαίρετος

- 18 ἐξῆλθεν πρὸς ὑμᾶς. συνεπέμψαμεν δὲ μετ' αὐτοῦ τὸν
 ἀδελφὸν οὗ ὁ ἔπαινος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ διὰ πασῶν τῶν
 19 ἐκκλησιῶν,— οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ χειροτονηθεὶς ὑπὸ τῶν
 ἐκκλησιῶν συνέκδημος ἡμῶν ἐν τῇ χάριτι ταύτῃ τῇ διακο-
 νουμένη ὑφ' ἡμῶν πρὸς τὴν τοῦ κυρίου δόξαν καὶ προ-
 20 θυμίαν ἡμῶν,— στελλόμενοι τοῦτο μή τις ἡμᾶς μωμήσῃται
 21 ἐν τῇ ἀδρότητι ταύτῃ τῇ διακονουμένη ὑφ' ἡμῶν, προνοοῦ-
 ΜΕΝ γὰρ καλὰ οὐ μόνον ἐνώπιον Κυρίου ἀλλὰ καὶ
 22 ἐνώπιον ἀνθρώπων. συνεπέμψαμεν δὲ αὐτοῖς τὸν ἀδελ-
 φὸν ἡμῶν ὃν ἐδοκιμάσαμεν ἐν πολλοῖς πολλάκις σπου-
 दाῖον ὄντα, νυνὶ δὲ πολὺ σπουδαιότερον πεποιθήσει πολλῇ
 23 τῇ εἰς ὑμᾶς. εἴτε ὑπὲρ Τίτου, κοινωνὸς ἐμὸς καὶ εἰς ὑμᾶς
 συνεργός· εἴτε ἀδελφοὶ ἡμῶν, ἀπόστολοι ἐκκλησιῶν, δόξα
 24 Χριστοῦ. Τὴν οὖν ἔνδειξιν τῆς ἀγάπης ὑμῶν καὶ ἡμῶν
 καυχήσεως ὑπὲρ ὑμῶν εἰς αὐτοὺς ἔνδείξασθε¹ εἰς πρόσωπον
 1 τῶν ἐκκλησιῶν. Περὶ μὲν γὰρ τῆς διακονίας
 τῆς εἰς τοὺς ἁγίους περισσὸν μοί ἐστιν τὸ γράφειν ὑμῖν,
 2 οἶδα γὰρ τὴν προθυμίαν ὑμῶν ἣν ὑπὲρ ὑμῶν καυχῶμαι
 Μακεδόσιν ὅτι Ἀχαΐα παρεσκεύασται ἀπὸ πέρυσι, καὶ τὸ
 3 ὑμῶν ζῆλος ἠρέθισε τοὺς πλείονας. ἔπεμψα δὲ τοὺς ἀδελ-
 φούς, ἵνα μὴ τὸ καύχημα ἡμῶν τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κενωθῇ ἐν
 τῷ μέρει τούτῳ, ἵνα καθὼς ἔλεγον παρεσκευασμένοι ἦτε,
 4 μὴ πως εἰς ἔλθωσιν σὺν ἐμοὶ Μακεδόνες καὶ εὗρωσιν ὑμᾶς
 ἀπαρασκευάστους κατασχυρθῶμεν ἡμεῖς, ἵνα μὴ λέγωμεν
 5 ὑμεῖς, ἐν τῇ ὑποστάσει ταύτῃ. ἀναγκαῖον οὖν ἡγησάμεν
 παρακαλέσαι τοὺς ἀδελφούς ἵνα προέλθωσιν εἰς ὑμᾶς καὶ
 προκαταρτίσωσιν τὴν προεπηγγελμένην εὐλογίαν ὑμῶν, ταύ-
 6 ξίαν. Τοῦτο δέ, ὁ σπεύρων φειδομένως φειδο-
 μένως καὶ θερίσει, καὶ ὁ σπεύρων ἐπ' εὐλογίαις ἐπ' εὐλο-
 7 γίαις καὶ θερίσει. ἕκαστος καθὼς προήρηται τῇ καρδίᾳ,
 μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ ἀνάγκης, ἰδαρὸν γὰρ δότην ἀγαπᾷ
 8 ὁ θεός. δυνατεῖ δὲ ὁ θεὸς πᾶσαν χάριν περισσεῦσαι εἰς

ὕμᾱς, ἵνα ἐν παντὶ πάντοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες
περισσεύητε εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν· (καθὼς γέγραπται 9

Ἐσκόρπισεν, ἔδωκεν τοῖς πένησιν,

ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα·

ὁ δὲ ἐπιχορηγῶν σπέρμα τῷ σπείροντι καὶ ἄρτον εἰς 10
βρώσιν χορηγήσει καὶ πληθυνεῖ τὸν σπόρον ὑμῶν καὶ
αὐξήσει τὰ γενήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν·) ἐν 11
παντὶ πλουτιζόμενοι εἰς πᾶσαν ἀπλότητα, ἥτις κατεργάζεται-
ται δι' ἡμῶν εὐχαριστίαν τῷ θεῷ,— ὅτι ἡ διακονία τῆς 12
λειτουργίας ταύτης οὐ μόνον ἐστὶν προσαναπληροῦσα τὰ
ὑστερήματα τῶν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ περισσεύουσα διὰ πολλῶν
εὐχαριστιῶν τῷ θεῷ,— διὰ τῆς δοκιμῆς τῆς διακονίας ταύ- 13
της δοξάζοντες τὸν θεὸν ἐπὶ τῇ ὑποταγῇ τῆς ὁμολογίας
ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ καὶ ἀπλότητι τῆς
κοινωνίας εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς πάντας, καὶ αὐτῶν δεήσει 14
ὑπὲρ ὑμῶν ἐπιποθούντων ὑμᾶς διὰ τὴν υπερβάλλουσαν
χάριν τοῦ θεοῦ ἐφ' ὑμῖν. Χάρις τῷ θεῷ ἐπὶ τῇ ἀνεκδι- 15
γήτῳ αὐτοῦ δωρεᾷ.

Αὐτὸς δὲ ἐγὼ Παῦλος παρακαλῶ ὑμᾶς διὰ τῆς πραύ- 1
τητος καὶ ἐπεικίας τοῦ χριστοῦ, ὃς κατὰ πρόσωπον μὲν
ταπεινὸς ἐν ὑμῖν, ἀπὼν δὲ θαρρῶ εἰς ὑμᾶς· δέομαι δὲ τὸ 2
μὴ παρὼν θαρρῆσαι τῇ πεποιθήσει ἢ λογίζομαι τολμῆσαι
ἐπὶ τινὰς τοὺς λογιζομένους ἡμᾶς ὡς κατὰ σάρκα περιπα-
τοῦντας. Ἐν σαρκὶ γὰρ περιπατοῦντες οὐ κατὰ σάρκα 3
στρατευόμεθα,— τὰ γὰρ ὅπλα τῆς στρατείας ἡμῶν οὐ σαρ- 4
κικὰ ἀλλὰ δυνατὰ τῷ θεῷ πρὸς καθαίρεσιν ὀχυρωμάτων,—
λογισμοὺς καθαιροῦντες καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ 5
τῆς γνώσεως τοῦ θεοῦ, καὶ αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς
τὴν ὑπακοὴν τοῦ χριστοῦ, καὶ ἐν ἐτοιμῳ ἔχοντες ἐκδικῆσαι 6
πᾶσαν παρακοήν, ὅταν πληρωθῇ ὑμῶν ἡ ὑπακοή. Τὰ 7
κατὰ πρόσωπον βλέπετε. εἴ τις πέποιθεν ἐαυτῷ Χριστοῦ
εἶναι, τοῦτο λογιζέσθω πάλιν ἐφ' ἑαυτοῦ ὅτι καθὼς αὐτὸς
Χριστοῦ οὕτως καὶ ἡμεῖς. Ἐάν τε γὰρ περισσύτερόν τι 8

καυχῆσωμαι περὶ τῆς ἐξουσίας ἡμῶν, ἧς ἔδωκεν ὁ κύριος
 εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν ὑμῶν, οὐκ αἰσχυνθή-
 9 σομαι, ἵνα μὴ δόξω ὡς ἂν ἐκφοβεῖν ὑμᾶς διὰ τῶν ἐπιστο-
 10 λῶν· ὅτι Αἱ ἐπιστολαὶ μέν, ¹⁰ «φησὶν», βαρεῖαι καὶ ἰσχυραί,
 ἡ δὲ παρουσία τοῦ σώματος ἀσθενῆς καὶ ὁ λόγος ἐξουθε-
 11 νημένος. τοῦτο λογιζέσθω ὁ τοιοῦτος, ὅτι οἱοί ἐσμεν τῷ
 λόγῳ δι' ἐπιστολῶν ἀπόντες, τοιοῦτοι καὶ παρόντες τῷ
 12 ἔργῳ. Οὐ γὰρ τολμῶμεν ἐνκρίναι ἢ συνκρίναι ἑαυτοὺς
 τισιν τῶν ἑαυτοὺς συνιστανόντων· ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς
 ἑαυτοὺς μετροῦντες καὶ συνκρίνοντες ἑαυτοὺς ἑαυτοῖς οὐ
 13 σιγιᾶσιν. ἡμεῖς δὲ οὐκ εἰς τὰ ἄμετρα καυχησόμεθα, ἀλλὰ
 κατὰ τὸ μέτρον τοῦ κανόνος οὗ ἐμέρισεν ἡμῖν ὁ θεὸς
 14 μέτρον, ἐφικέσθαι ἄχρι καὶ ὑμῶν.— ¹⁴ «οὐ γὰρ ὡς μὴ ἐφικνού-
 μενοι εἰς ὑμᾶς ὑπερεκτείνομεν ἑαυτούς, ἄχρι γὰρ καὶ ὑμῶν
 15 ἐφθάσαμεν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ χριστοῦ.— οὐκ εἰς τὰ
 ἄμετρα καυχώμενοι ἐν ἀλλοτρίοις κόποις, ἐλπίδα δὲ ἔχοντες
 16 τὸν κανόνα ἡμῶν εἰς περισσεῖαν, εἰς τὰ ὑπερέκεινα ὑμῶν
 εὐαγγελίσασθαι, οὐκ ἐν ἀλλοτρίῳ κανόνι εἰς τὰ ἔτοιμα
 17 καυχῆσασθαι. Ὁ δὲ καγχώμενος ἐν Κυρίῳ καυχάσθω.
 18 οὐ γὰρ ὁ ἑαυτὸν συνιστάνων, ἐκεῖνός ἐστιν δόκιμος, ἀλλὰ
 ὃν ὁ κύριος συνίστησιν.

1 ¹ Ὅφελον ἀνείχεσθέ μου μικρόν τι ἀφροσύνης· ἀλλὰ καὶ
 2 ἀνείχεσθέ μου. ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς θεοῦ ζήλῳ, ἡρμοσάμην
 γὰρ ὑμᾶς ἐνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἀγνὴν παραστήσαι τῷ χριστῷ.
 3 φοβοῦμαι δὲ μή πως, ὡς ὁ ὄφις ἐΞΗΠΆΤΗΣΕΝ Εὐᾶν ἐν τῇ
 πανουργίᾳ αὐτοῦ, φθαρῇ τὰ νοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἀπλό-
 4 τητος [καὶ τῆς ἀγνότητος] τῆς εἰς ⁴ «τὸν χριστόν». εἰ μὲν
 γὰρ ὁ ἐρχόμενος ἄλλον Ἰησοῦν κηρύσσει ὃν οὐκ ἐκη-
 ρύξαμεν, ἢ πνεῦμα ἕτερον λαμβάνετε ὃ οὐκ ἐλάβετε, ἢ
 εὐαγγέλιον ἕτερον ὃ οὐκ ἐδέξασθε, καλῶς ⁵ «ἀνείχεσθε».
 5 λογίζομαι γὰρ μηδὲν ὑστερηκεῖν τῶν ὑπερλίαν ἀποστό-
 6 λων· εἰ δὲ καὶ ἰδιώτης τῷ λόγῳ, ἀλλ' οὐ τῇ γνώσει, ἀλλ' ἐν

10 φασὶν

14 ὡς γὰρ μὴ.....ἑαυτούς;

3 Χριστόν

4 ἀνείχεσθε

παντὶ φανερώσαντες ἐν πάσιν εἰς ὑμᾶς.

*Η 7

ἁμαρτίαν ἐποίησα ἑμαυτὸν ταπεινῶν ἵνα ὑμεῖς ὑψωθῆτε, ὅτι δωρεὰν τὸ τοῦ θεοῦ εὐαγγέλιον εὐηγγελισάμην ὑμῖν; ἄλλας ἐκκλησίας ἐσύλησα λαβὼν ὀψώνιον πρὸς τὴν ὑμῶν 8 διακονίαν, καὶ παρὼν πρὸς ὑμᾶς καὶ ὑστερηθεὶς οὐ κατε- 9 νάρκησα οὐθενός· τὸ γὰρ ὑστέρημά μου προσανεπλήρωσαν οἱ ἀδελφοὶ ἐλθόντες ἀπὸ Μακεδονίας· καὶ ἐν παντὶ ἀβαρῇ ἑμαυτὸν ὑμῖν ἐτήρησα καὶ τηρήσω. ἔστιν ἀλήθεια 10 Χριστοῦ ἐν ἐμοὶ ὅτι ἡ καύχησις αὕτη οὐ φραγῆσεται εἰς ἐμὲ ἐν τοῖς κλίμασι τῆς Ἀχαΐας. διὰ τί; ὅτι οὐκ ἀγαπῶ 11 ὑμᾶς; ὁ θεὸς οἶδεν.

ἌΟ δὲ ποιῶ καὶ ποιήσω, 12 ἵνα ἐκκόψω τὴν ἀφορμὴν τῶν θελούντων ἀφορμὴν, ἵνα ἐν ᾧ καυχῶνται εὐρεθῶσιν καθὼς καὶ ἡμεῖς. οἱ γὰρ τοιοῦτοι 13 ψευδαπόστολοι, ἐργάται δόλιοι, μετασχηματιζόμενοι εἰς ἀποστόλους Χριστοῦ· καὶ οὐ θαῦμα, αὐτὸς γὰρ ὁ Σατανᾶς 14 μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός· οὐ μέγα οὖν εἰ καὶ 15 οἱ διάκονοι αὐτοῦ μετασχηματίζονται ὡς διάκονοι δικαιοσύνης, ὧν τὸ τέλος ἔσται κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν.

Πάλιν λέγω, μή τις με δόξῃ ἄφρονα εἶναι.— εἰ δὲ 16 μῆγε, κἂν ὡς ἄφρονα δέξασθέ με, ἵνα καγὼ μικρόν τι καυχῶμαι· ὁ λαλῶ οὐ κατὰ κύριον λαλῶ, ἀλλ' ὡς ἐν ἀφρο- 17 σύνη, ἐν ταύτῃ τῇ ὑποστάσει τῆς καυχήσεως. ἐπεὶ πολλοὶ 18 καυχῶνται κατὰ [τὴν] σάρκα, καγὼ καυχῶμαι. ἡδέως 19 γὰρ ἀνέχεσθε τῶν ἀφρόνων φρόνιμοι ὄντες· ἀνέχεσθε γὰρ 20 εἴ τις ὑμᾶς καταδουλοῖ, εἴ τις κατεσθίει, εἴ τις λαμβάνει, εἴ τις ἐπαίρεται, εἴ τις εἰς πρόσωπον ὑμᾶς δέρει. κατὰ 21 ἀτιμίαν λέγω, ὡς ὅτι ἡμεῖς ἡσθενήκαμεν· ἐν ᾧ δ' ἂν τις τολμᾷ, ἐν ἀφροσύνῃ λέγω, τολμῶ καγώ. Ἑβραῖοί εἰσιν; 22 καγώ. Ἰσραηλεῖταί εἰσιν; καγώ. σπέρμα Ἀβραάμ εἰσιν; καγώ. διάκονοι Χριστοῦ εἰσίν; παραφρονῶν λαλῶ, ὑπερ 23 ἐγώ· ἐν κόποις περισσοτέρως, ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως, ἐν πληγαῖς υπερβαλλόντως, ἐν θάνατοις πολλάκις· ὑπὸ 24 Ἰουδαίων πεντάκις τεσσαράκοντα παρὰ μίαν ἔλαβον, τρὶς 25

ἐραβδίσθην, ἅπαξ ἐλιθάσθην, τρίς ἐναυάγησα, νυχθήμερον
 26 ἐν τῷ βυθῷ πεποίηκα· ὁδοιπορίαις πολλάκις, κινδύνοις
 ποταμῶν, κινδύνοις ληστῶν, κινδύνοις ἐκ γένους, κινδύνοις
 27 ἐξ ἐθνῶν, κινδύνοις ἐν πόλει, κινδύνοις ἐν ἐρημίᾳ, κινδύνοις
 ἐν θαλάσῃ, κινδύνοις ἐν ψευδαδέλφοις, κόπῳ καὶ μόχθῳ,
 28 ἐν ἀγρυπνίαις πολλάκις, ἐν λιμῷ καὶ δίψει, ἐν νηστείαις
 ἐπίστασίς μοι ἢ καθ' ἡμέραν, ἢ μέριμνα πασῶν τῶν ἐκκλη-
 29 σιῶν. τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται,
 30 καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι; εἰ καυχᾶσθαι δεῖ, τὰ τῆς ἀσθε-
 31 νείας [μου] καυχήσομαι. ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου
 Ἰησοῦ οἶδεν, ὁ ὧν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι οὐ ψεύ-
 32 δομαι. ἐν Δαμασκῷ ὁ ἐθνάρχης Ἀρέτα τοῦ βασιλέως
 33 ἐφρούρει τὴν πόλιν Δαμασκηνῶν πιάσαι με, καὶ διὰ
 θυρίδος ἐν σαργάνῃ ἐχαλάσθην διὰ τοῦ τείχους καὶ ἐξέ-
 1 φυγον τὰς χεῖρας αὐτοῦ.

Καυχᾶσθαι ἔδει· οὐ

συμφέρον μὲν, ἐλεύσομαι δὲ εἰς ὀπτασίας καὶ ἀποκαλύψεις
 2 Κυρίου. οἶδα ἄνθρωπον ἐν Χριστῷ πρὸ ἐτῶν δεκατεσσά-
 ρων,— εἴτε ἐν σώματι οὐκ οἶδα, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος
 οὐκ οἶδα, ὁ θεὸς οἶδεν,— ἀρπαγέντα τὸν τοιοῦτον ἕως τρίτου
 3 οὐρανοῦ. καὶ οἶδα τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον,— εἴτε ἐν σώματι
 4 εἴτε χωρὶς τοῦ σώματος [οὐκ οἶδα,] ὁ θεὸς οἶδεν,— ὅτι
 ἡρπάγη εἰς τὸν παράδεισον καὶ ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα ἃ
 5 οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι. ὑπὲρ τοῦ τοιούτου καυχή-
 σομαι, ὑπὲρ δὲ ἑμαυτοῦ οὐ καυχήσομαι εἰ μὴ ἐν ταῖς ἀσθε-
 6 νείαις. ἐὰν γὰρ θελήσω καυχήσασθαι, οὐκ ἔσομαι ἄφρων,
 ἀλήθειαν γὰρ ἐρῶ· φεῖδομαι δέ, μή τις εἰς ἐμέ λογίσσεται
 7 ὑπὲρ ὃ βλέπει με ἢ ἀκούει ἐξ ἑμοῦ, καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῶν
 ἀποκαλύψεων. διὸ ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι, ἐδόθη μοι σκόλοψ
 τῇ σαρκί, ἄγγελος Σατανᾶ, ἵνα με κολαφίσῃ, ἵνα μὴ
 8 ὑπεραίρωμαι. ὑπὲρ τούτου τρίς τὸν κύριον παρεκάλεσα
 9 ἵνα ἀποστῇ ἀπ' ἐμοῦ· καὶ εἴρηκέν μοι Ἀρκεῖ σοι ἢ χάρις
 μου· ἢ γὰρ δύναμις ἐν ἀσθενείᾳ τελεῖται.

Ἡ-

διστα οὖν μᾶλλον καυχῆσομαι ἐν ταῖς ἀσθενείαις, ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ' ἐμὲ ἡ δύναμις τοῦ χριστοῦ. διὸ εὐδοκῶ ¹⁰ ἐν ἀσθενείαις, ἐν ὑβρεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν διωγμοῖς καὶ στενοχωρίαις, ὑπὲρ Χριστοῦ. ὅταν γὰρ ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι.

Γέγονα ἄφρων· ὑμεῖς με ἠναγκάσατε· ἐγὼ γὰρ ὤφειλον ¹¹ ὑφ' ὑμῶν συνίστασθαι. οὐδὲν γὰρ ὑστέρησα τῶν ὑπερλίαν ἀποστόλων, εἰ καὶ οὐδὲν εἰμι· τὰ μὲν σημεῖα τοῦ ¹² ἀποστόλου κατειργάσθη ἐν ὑμῖν ἐν πάσῃ ὑπομονῇ, σημείοις [τε] καὶ τέρασιν καὶ δυνάμεσιν. τί γὰρ ἐστὶν ὁ ¹³ ἡσώθητε ὑπὲρ τὰς λοιπὰς ἐκκλησίας, εἰ μὴ ὅτι αὐτὸς ἐγὼ οὐ κατενάρκησα ὑμῶν; χαρίσασθέ μοι τὴν ἀδικίαν ταύτην.

Ἴδου τρίτον τοῦτο ἐτοίμως ἔχω ἔλθειν ¹⁴ πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐ καταναρκήσω· οὐ γὰρ ζητῶ τὰ ὑμῶν ἀλλὰ ὑμᾶς, οὐ γὰρ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσιν θησανρίζειν, ἀλλὰ οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις. ἐγὼ δὲ ἥδιστα δαπα- ¹⁵ νήσω καὶ ἐκδαπανηθήσομαι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν. εἰ περισσοτέρως ὑμᾶς ἀγαπῶ, ἥσسون ἀγαπῶμαι; Ἔστω ¹⁶ δέ, ἐγὼ οὐ κατεβάρησα ὑμᾶς· ἀλλὰ ὑπάρχων πανοῦργος δόλω ὑμᾶς ἔλαβον. μή τινα ὦν ἀπέσταλκα πρὸς ὑμᾶς, ¹⁷ δι' αὐτοῦ ἐπλεονέκτησα ὑμᾶς; παρεκάλεσα Τίτον καὶ συνα- ¹⁸ πέστειλα τὸν ἀδελφόν· μή τι ἐπλεονέκτησεν ὑμᾶς Τίτος; οὐ τῷ αὐτῷ πνεύματι περιεπατήσαμεν; οὐ τοῖς αὐτοῖς ἴχνεσιν;

Πάλαι δοκεῖτε ὅτι ὑμῖν ἀπολογού- ¹⁹ μεθα; κατέναντι θεοῦ ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν. τὰ δὲ πάντα, ἀγαπητοί, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν οἰκοδομῆς, φοβοῦμαι γὰρ μή ²⁰ πως ἐλθὼν οὐχ οἷους θέλω εὔρω ὑμᾶς, ἀλλὰ εὔρεθῶ ὑμῖν οἷον οὐ θέλετε, μή πως ἔρις, ζῆλος, θυμοί, ἐριθίαι, καταλαλιαί, ψιθυρισμοί, φυσιώσεις, ἀκαταστασίαι· μὴ πάλιν ²¹ ἐλθόντος μου ταπεινώσῃ με ὁ θεός μου πρὸς ὑμᾶς, καὶ πενθήσω πολλοὺς τῶν προσημαρτηκότων καὶ μὴ μετανοησάντων ἐπὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ πορνείᾳ καὶ ἀσελγείᾳ ἣ ἔπραξαν.

Τρίτον τοῦτο ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς· ¹

ἐπὶ στόματος λόγος μαρτύρων καὶ τριῶν σταθήσεται
 2 πᾶν ῥῆμα. προείρηκα καὶ προλέγω ὡς παρὼν τὸ δεύτερον
 καὶ ἀπὼν νῦν τοῖς προσημαρτηκόσιν καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσιν,
 3 ὅτι ἐὰν ἔλθω εἰς τὸ πάλιν οὐ φείσομαι, ἐπεὶ δοκιμὴν
 ζητεῖτε τοῦ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος χριστοῦ· ὃς εἰς ὑμᾶς
 4 οὐκ ἀσθενεῖ ἀλλὰ δυνατεῖ ἐν ὑμῖν, καὶ γὰρ ἐσταυρώθη ἐξ
 ἀσθενείας, ἀλλὰ ᾤξεται ἐκ δυνάμεως θεοῦ. καὶ γὰρ ἡμεῖς
 ἀσθενούμεν ἔν τῳ αὐτῷ, ἀλλὰ ζήσομεν σὺν αὐτῷ ἐκ δυνάμεως
 5 θεοῦ [εἰς ὑμᾶς]. Ἐαυτοὺς πειράζετε εἰ ἐστὲ ἐν τῇ πίστει,
 ἑαυτοὺς δοκιμάζετε· ἢ οὐκ ἐπιγινώσκετε ἑαυτοὺς ὅτι Ἰη-
 6 σοῦς Χριστοὺς ἐν ὑμῖν; εἰ μή τι ἀδόκιμοί ἐστε. ἐλπίζω δὲ
 7 ὅτι γνώσεσθε ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἐσμεν ἀδόκιμοι. εὐχόμεθα δὲ
 πρὸς τὸν θεὸν μὴ ποιῆσαι ὑμᾶς κακὸν μηδέν, οὐχ ἵνα ἡμεῖς
 δόκιμοι φανῶμεν, ἀλλ' ἵνα ὑμεῖς τὸ καλὸν ποιήτε, ἡμεῖς δὲ
 8 ὡς ἀδόκιμοι ὤμεν. οὐ γὰρ δυνάμεθά τι κατὰ τῆς ἀλη-
 9 θείας, ἀλλὰ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας. χαίρομεν γὰρ ὅταν ἡμεῖς
 ἀσθενῶμεν, ὑμεῖς δὲ δυνατοὶ ᾗτε· τοῦτο καὶ εὐχόμεθα, τὴν
 10 ὑμῶν κατάρτισιν. Διὰ τοῦτο ταῦτα ἀπὼν γράφω, ἵνα
 παρὼν μὴ ἀποτόμως χρήσωμαι κατὰ τὴν ἐξουσίαν ἣν ὁ
 κύριος ἔδωκέν μοι, εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν.
 11 Λοιπὸν, ἀδελφοί, χαίρετε, καταρτίζεσθε, παρακαλεῖσθε,
 τὸ αὐτὸ φρονεῖτε, εἰρηνεύετε, καὶ ὁ θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ
 12 εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν. Ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν ἀγίῳ
 φιλήματι. Ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἅγιοι πάντες.
 13 Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ [Χριστοῦ] καὶ ἡ ἀγάπη
 τοῦ θεοῦ καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος μετὰ πάντων
 ὑμῶν.

4 σὺν

5 Χριστὸς Ἰησοῦς

ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ

ΠΑΥΛΟΣ απόστολος, οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων οὐδὲ δι' ἀν- 1
θρώπου· ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ πατρὸς τοῦ
ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ πάντες 2
ἀδελφοί, ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας· χάρις ὑμῖν καὶ 3
εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ,
τοῦ δόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ὅπως ἐξέ- 4
ληται ἡμᾶς ἐκ τοῦ αἰῶνος τοῦ ἐνεστώτος πονηροῦ κατὰ τὸ
θέλημα τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς 5
αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

Θαυμάζω ὅτι οὕτως ταχέως μετατίθεσθε ἀπὸ τοῦ καλέ- 6
σαντος ὑμᾶς ἐν χάριτι Χριστοῦ εἰς ἕτερον εὐαγγέλιον, ὃ 7
οὐκ ἔστιν ἄλλο· εἰ μὴ τινὲς εἰσιν οἱ ταρασσοντες ὑμᾶς καὶ
θέλοντες μεταστρέψαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ. ἀλλὰ 8
καὶ ἐὰν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίσηται [ὑμῖν]
παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω. ὡς προειρή- 9
καμεν, καὶ ἄρτι πάλιν λέγω, εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται
παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω.

Ἄρτι γὰρ ἀνθρώπους πείθω ἢ τὸν θεόν; ἢ ζητῶ ἀνθρώ- 10
ποις ἀρέσκειν; εἰ ἔτι ἀνθρώποις ἤρεσκον, Χριστοῦ δοῦλος
οὐκ ἂν ἦμην. γνωρίζω γὰρ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον τὸ 11
εὐαγγελισθὲν ὑπ' ἐμοῦ ὅτι οὐκ ἔστιν κατὰ ἄνθρωπον· οὐδὲ 12
γὰρ ἐγὼ παρὰ ἀνθρώπου παρέλαβον αὐτό, ὅτε ἐδιδάχθην,
ἀλλὰ δι' ἀποκαλύψεως Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἡκού- 13
σατε γὰρ τὴν ἐμὴν ἀναστροφὴν ποτε ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ, ὅτι
καθ' ὑπερβολὴν ἐδίωκον τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ καὶ ἐπόρ-

14 θουν αὐτήν, καὶ προέκοπτον ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ ὑπὲρ πολ-
 λούς συνηλικιώτας ἐν τῷ γένει μου, περισσοτέρως ζηλωτῆς
 15 ὑπάρχων τῶν πατρικῶν μου παραδόσεων. Ὅτε δὲ εὐδόκησεν
 [ὁ θεὸς] ὁ ἀφορίσας με ἐκ κοιλίας μητρός μου καὶ κα-
 16 λέσας διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ ἀποκαλύψαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ
 ἐν ἐμοὶ ἵνα εὐαγγελίζωμαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, εὐθέως οὐ
 17 προσανεθέμην σαρκὶ καὶ αἵματι, οὐδὲ ἀνῆλθον εἰς Ἱερο-
 σόλυμα πρὸς τοὺς πρὸ ἐμοῦ ἀποστόλους, ἀλλὰ ἀπῆλθον εἰς
 18 Ἀραβίαν, καὶ πάλιν ὑπέστρεψα εἰς Δαμασκόν. Ἐπειτα
 μετὰ τρία ἔτη ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα ἱστορηῆσαι Κηφᾶν,
 19 καὶ ἐπέμεινα πρὸς αὐτὸν ἡμέρας δεκαπέντε· ἕτερον δὲ
 τῶν ἀποστόλων οὐκ εἶδον, εἰ μὴ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν
 20 τοῦ κυρίου. ἃ δὲ γράφω ὑμῖν, ἰδοὺ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ὅτι
 21 οὐ ψεύδομαι. ἔπειτα ἦλθον εἰς τὰ κλίματα τῆς Συρίας
 22 καὶ [τῆς] Κιλικίας. ἤμην δὲ ἀγνοούμενος τῷ προσώπῳ
 23 ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Ἰουδαίας ταῖς ἐν Χριστῷ, μόνον δὲ
 ἀκούοντες ἦσαν ὅτι Ὁ διώκων ἡμᾶς ποτὲ νῦν εὐαγγελί-
 24 ζεται τὴν πίστιν ἣν ποτὲ ἐπόρθει, καὶ ἐδόξαζον ἐν ἐμοὶ
 1 τὸν θεόν. Ἐπειτα διὰ δεκατεσσάρων ἐτῶν πάλιν ἀνέβην
 εἰς Ἱεροσόλυμα μετὰ Βαρνάβα, συναπαλαβὼν καὶ Τίτον·
 2 ἀνέβην δὲ κατὰ ἀποκάλυψιν· καὶ ἀνεθέμην αὐτοῖς τὸ εὐαγ-
 γέλιον ὃ κηρύσσω ἐν τοῖς ἔθνεσιν, κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς
 3 δοκοῦσιν, μή πως εἰς κενὸν τρέχω ἢ ἔδραμον. ἀλλ' οὐδὲ
 4 Τίτος ὁ σὺν ἐμοί, Ἑλλήν ὢν, ἠναγκάσθη περιτμηθῆναι· διὰ
 δὲ τοὺς παρεισάκτους ψευδαδέλφους, οἵτινες παρεισῆλθον
 κατασκοπῆσαι τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν ἣν ἔχομεν ἐν Χριστῷ
 5 Ἰησοῦ, ἵνα ἡμᾶς καταδουλώσουσιν, — οἷς οὐδὲ πρὸς ὥραν
 εἵξαμεν τῇ ὑποταγῇ, ἵνα ἡ ἀλήθεια τοῦ εὐαγγελίου δια-
 6 μείνῃ πρὸς ὑμᾶς. ἀπὸ δὲ τῶν δοκούντων εἶναι τι — ὁποῖοί
 ποτε ἦσαν οὐδέν μοι διαφέρει — πρόσωπον [ὁ] θεὸς ἀνθρώ-
 7 που οὐ λαμβάνει — ἐμοὶ γὰρ οἱ δοκοῦντες οὐδέν προσανέ-
 8 γέλιον τῆς ἀκροβυστίας καθὼς Πέτρος τῆς περιτομῆς, ὁ

γὰρ ἐνεργήσας Πέτρῳ εἰς ἀποστολὴν τῆς περιτομῆς ἐνήρ-
 γησεν καὶ ἐμοὶ εἰς τὰ ἔθνη, καὶ γνόντες τὴν χάριν τὴν 9
 δοθεῖσάν μοι, Ἰάκωβος καὶ Κηφᾶς καὶ Ἰωάνης, οἱ δο-
 κοῦντες στύλοι εἶναι, δεξιὰς ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ Βαρνάβα
 κοινωνίας, ἵνα ἡμεῖς εἰς τὰ ἔθνη, αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν περι-
 τομήν· μόνον τῶν πτωχῶν ἵνα μνημονεύωμεν, ὃ καὶ ἐσπού- 10
 δασα αὐτὸ τοῦτο ποιῆσαι. Ὅτε δὲ ἦλθεν Κηφᾶς εἰς 11
 Ἀντιόχειαν, κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἀντέστην, ὅτι κατε-
 γνωσμένος ἦν· πρὸ τοῦ γὰρ ἐλθεῖν τινὰς ἀπὸ Ἰακώβου 12
 μετὰ τῶν ἐθνῶν συνήσθιεν· ὅτε δὲ ἦλθον, ὑπέστελλεν καὶ
 ἀφώριζεν ἑαυτόν, φοβούμενος τοὺς ἐκ περιτομῆς. καὶ 13
 συνυπεκρίθησαν αὐτῷ [καὶ] οἱ λοιποὶ Ἰουδαῖοι, ὥστε καὶ
 Βαρνάβας συναπήχθη αὐτῶν τῇ ὑποκρίσει· ἀλλ' ὅτε εἶδον 14
 ὅτι οὐκ ὀρθοποδοῦσιν πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου,
 εἶπον τῷ Κηφᾷ ἔμπροσθεν πάντων· Εἰ σὺ Ἰουδαῖος ὑπάρ-
 χων ἐθνικῶς καὶ οὐκ Ἰουδαϊκῶς ζῆς, πῶς τὰ ἔθνη ἀναγ-
 κάξεις Ἰουδαῖζειν; Ἡμεῖς φύσει Ἰουδαῖοι καὶ 15
 οὐκ ἐξ ἐθνῶν ἁμαρτωλοί, εἰδότες δὲ ὅτι οὐ δικαιоῦται ἄν- 16
 θρωπος ἐξ ἔργων νόμου· εἴαν μὴ διὰ πίστεως Χριστοῦ
 Ἰησοῦ, καὶ ἡμεῖς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν ἐπιστεύσαμεν, ἵνα
 δικαιωθῶμεν ἐκ πίστεως Χριστοῦ καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου,
 ὅτι ἐξ ἔργων νόμου οὐ δικαιωθήσεται πᾶσα σὰρξ· εἰ δὲ 17
 ζητοῦντες δικαιωθῆναι ἐν Χριστῷ εὐρέθημεν καὶ αὐτοὶ
 ἁμαρτωλοί, ἄρα Χριστὸς ἁμαρτίας διάκονος; μὴ γένοιτο·
 εἰ γὰρ ἡ κατέλυσα ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ, παραβάτην 18
 ἐμάντον συνιστάνω. ἐγὼ γὰρ διὰ νόμου νόμῳ ἀπέθανον 19
 ἵνα θεῷ ζήσω· Χριστῷ συνεσταύρωμαι· ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, 20
 ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός· ὃ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ
 τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος
 ἑαυτόν ὑπὲρ ἐμοῦ· Οὐκ ἀθετῶ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ· εἰ γὰρ 21
 διὰ νόμου δικαιοσύνη, ἄρα Χριστὸς δωρεὰν ἀπέθανεν.

Ὡ ἀνόητοι Γαλάται, τίς ὑμᾶς ἐβάσκανεν, οἷς κατ' ὁ- 1
 φθαλμοὺς Ἰησοῦς Χριστὸς προεγράφη ἐσταυρωμένος; τοῦτο 2

μόνον θέλω μαθεῖν ἀφ' ὑμῶν, ἐξ ἔργων νόμου τὸ πνεῦμα
 3 ἐλάβετε ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως; οὕτως ἀνόητοί ἐστε; ἐναρξά-
 4 μενοι πνεύματι νῦν σαρκὶ ἐπιτελείσθε; τοσαῦτα ἐπάθετε
 5 εἰκῇ; εἴ γε καὶ εἰκῇ. ὁ οὖν ἐπιχορηγῶν ὑμῖν τὸ πνεῦμα
 καὶ ἐνεργῶν δυνάμεις ἐν ὑμῖν ἐξ ἔργων νόμου ἢ ἐξ ἀκοῆς
 6 πίστεως; καθὼς Ἀβραὰμ ἐπίστευσεν τῷ θεῷ, καὶ ἐλο-
 γίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην.

7 Γινώσκετε ἄρα ὅτι οἱ ἐκ πίστεως, οὗτοι υἱοὶ εἰσιν
 8 Ἀβραάμ. προῖδουσα δὲ ἡ γραφὴ ὅτι ἐκ πίστεως δικαιοὶ τὰ
 ἔθνη ὁ θεὸς προευηγγελίσατο τῷ Ἀβραάμ ὅτι Ἐνευλογη-
 9 θήσονται ἐν σοὶ πάντα τὰ ἔθνη. ὥστε οἱ ἐκ πίστε-
 10 ως εὐλογοῦνται σὺν τῷ πιστῷ Ἀβραάμ. Ὅσοι

γὰρ ἐξ ἔργων νόμου εἰσὶν ὑπὸ κατάραν εἰσίν, γέγραπται γὰρ
 ὅτι Ἐπικατάρατος πᾶς ὃς οὐκ ἐμμένει πᾶσιν τοῖς
 γεγραμμένοις ἐν τῷ Βιβλίῳ τοῦ νόμου τοῦ ποιῆσαι
 11 αὐτά. ὅτι δὲ ἐν νόμῳ οὐδεὶς δικαιούται παρὰ τῷ θεῷ
 12 δῆλον, ὅτι Ὁ Δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται, ὁ δὲ νό-
 μος οὐκ ἔστιν ἐκ πίστεως, ἀλλ' Ὁ ποιήσας αὐτὰ ζήσεται
 13 ἐν αὐτοῖς. Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας
 τοῦ νόμου γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατὰ, ὅτι γέγραπται
 14 Ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμάμενος ἐπὶ ζύλῳ, ἵνα
 εἰς τὰ ἔθνη ἡ εὐλογία τοῦ Ἀβραάμ γένηται ἐν Ἰησοῦ
 Χριστῷ, ἵνα τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πνεύματος λάβωμεν
 15 διὰ τῆς πίστεως.

Ἀδελφοί, κατὰ ἄνθρωπον
 λέγω· ὅμως ἀνθρώπου κεκυρωμένην διαθήκην οὐδεὶς ἀθετεῖ
 16 ἢ ἐπιδιατάσσεται. τῷ δὲ Ἀβραάμ ἐρρέθησαν αἱ ἐπαγ-
 γελίαι καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ· οὐ λέγει Καὶ τοῖς
 σπέρμασιν, ὥς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὥς ἐφ' ἐνός. Καὶ τῷ
 17 σπέρματί σου, ὃς ἐστιν Χριστός. τοῦτο δὲ λέγω· δια-
 θήκην προκεκυρωμένην ὑπὸ τοῦ θεοῦ ὁ μετὰ τετρακόσια
 καὶ τριάκοντα ἔτη γεγονώς νόμος οὐκ ἀκυροῖ, εἰς τὸ καταρ-
 18 γῆσαι τὴν ἐπαγγελίαν. εἰ γὰρ ἐκ νόμου ἡ κληρονομία,
 οὐκέτι ἐξ ἐπαγγελίας· τῷ δὲ Ἀβραάμ δι' ἐπαγγελίας

κεχάρισται ὁ θεός.

Τί οὖν ὁ νόμος; τῶν παρα-¹⁹
βάσεων χάριν προστετέθη, ἄχρις ᾧ ἔλθῃ τὸ σπέρμα ᾧ
ἐπήγγελται, διαταγείς δι' ἀγγέλων ἐν χειρὶ μεσίτου· ὁ δὲ²⁰
μεσίτης ἐνὸς οὐκ ἔστιν, ὁ δὲ θεὸς εἰς ἐστίν. ὁ οὖν νόμος²¹
κατὰ τῶν ἐπαγγελιῶν [τοῦ θεοῦ]; μὴ γένοιτο· εἰ γὰρ ἐδόθη
νόμος ὁ δυνάμενος ζωοποιῆσαι, ὥτως ἔν νόμῳ ἂν ἦν ἡ
δικαιοσύνη. ἀλλὰ συνέκλεισεν ἡ γραφὴ τὰ πάντα ὑπὸ²²
ἁμαρτίαν ἵνα ἡ ἐπαγγελία ἐκ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ
δοθῇ τοῖς πιστεύουσιν.

Πρὸ τοῦ δὲ ἔλθειν τὴν πίστιν ὑπὸ νόμον ἐφρουρούμεθα²³
συνκλειόμενοι εἰς τὴν μέλλουσαν πίστιν ἀποκαλυφθῆναι.
ὥστε ὁ νόμος παιδαγωγὸς ἡμῶν γέγονεν εἰς Χριστόν, ἵνα²⁴
ἐκ πίστεως δικαιωθῶμεν· ἐλθούσης δὲ τῆς πίστεως οὐκέτι²⁵
ὑπὸ παιδαγωγόν ἔσμεν.

Πάντες γὰρ υἱοὶ θεοῦ²⁶
ἐστὲ διὰ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ὅσοι γὰρ εἰς²⁷
Χριστόν ἐβαπτίσθητε, Χριστόν ἐνεδύσασθε· οὐκ ἔνι Ἰου-²⁸
δαῖος οὐδὲ Ἕλληνα, οὐκ ἔνι δούλος οὐδὲ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι
ἄρσεν καὶ θῆλυ· πάντες γὰρ ὑμεῖς εἰς ἐστὲ ἐν Χριστῷ
Ἰησοῦ. εἰ δὲ ὑμεῖς Χριστοῦ, ἄρα τοῦ Ἀβραὰμ σπέρμα²⁹
ἐστέ, κατ' ἐπαγγελίαν κληρονόμοι.

Λέγω δέ, ¹
ἐφ' ὅσον χρόνον ὁ κληρονόμος νήπιός ἐστιν, οὐδὲν διαφέρει
δούλου κύριος πάντων ὢν, ἀλλὰ ὑπὸ ἐπιτρόπους ἐστὶ καὶ ²
οἰκονόμους ἄχρι τῆς προθεσμίας τοῦ πατρός. οὕτως καὶ ³
ἡμεῖς, ὅτε ἦμεν νήπιοι, ὑπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου ἦμεθα
δεδουλωμένοι· ὅτε δὲ ἦλθεν τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξα- ⁴
πέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός,
γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ, ἵνα ⁵
τὴν υἰοθεσίαν ἀπολάβωμεν.

Ὅτι δέ ἐστε υἱοί, ⁶
ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς
καρδίας ἡμῶν, κρᾶζον Ἀββά ὁ πατήρ. ὥστε οὐκέτι εἰ ⁷
δούλος ἀλλὰ υἱός· εἰ δὲ υἱός, καὶ κληρονόμος διὰ θεοῦ.

Ἀλλὰ τότε μὲν οὐκ εἰδότες θεὸν ἐδουλεύσατε τοῖς ⁸
φύσει μὴ οὖσι θεοῖς· νῦν δὲ γνόντες θεόν, μᾶλλον δὲ ⁹

γνωσθέντες ὑπὸ θεοῦ, πῶς ἐπιστρέφετε πάλιν ἐπὶ τὰ
 ἀσθενή καὶ πτωχὰ στοιχεῖα, οἷς πάλιν ἄνωθεν ἔδουλεύσαι
 10 θέλετε; ἡμέρας παρατηρεῖσθε καὶ μῆνας καὶ καιροὺς καὶ
 11 ἐνιαυτούς. φοβοῦμαι ὑμᾶς μή πως εἰκῇ κεκοπίακα εἰς ὑμᾶς.
 12 Γίνεσθε ὡς ἐγώ, ὅτι καγὼ ὡς ὑμεῖς, ἀδελφοί, δέομαι
 13 ὑμῶν. οὐδέν με ἡδίκησατε· οἴδατε δὲ ὅτι δι' ἀσθένειαν
 14 τῆς σαρκὸς εὐηγγελισάμην ὑμῖν τὸ πρότερον, καὶ τὸν
 πειρασμὸν ὑμῶν ἐν τῇ σαρκί μου οὐκ ἐξουθενήσατε οὐδὲ
 ἐξεπτύσατε, ἀλλὰ ὡς ἄγγελον θεοῦ ἐδέξασθέ με, ὡς
 15 Χριστὸν Ἰησοῦν. ποῦ οὖν ὁ μακαρισμὸς ὑμῶν; μαρτυρῶ
 γὰρ ὑμῖν ὅτι εἰ δυνατόν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἐξορύξαντες
 16 ἐδώκατέ μοι. ὥστε ἐχθρὸς ὑμῶν γέγονα ἀληθεύων ὑμῖν;
 17 ζηλοῦσιν ὑμᾶς οὐ καλῶς, ἀλλὰ ἐκκλείσαι ὑμᾶς θέλουσιν,
 18 ἵνα αὐτοὺς ζηλοῦτε. καλὸν δὲ ζηλοῦσθαι ἐν καλῷ πάντοτε,
 19 καὶ μὴ μόνον ἐν τῷ παρεῖναί με πρὸς ὑμᾶς, ἑκκλῆναι μου,
 οὓς πάλιν ὠδίνω μέχρις οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν·
 20 ἥθελον δὲ παρεῖναι πρὸς ὑμᾶς ἄρτι, καὶ ἀλλάξαι τὴν
 φωνήν μου, ὅτι ἀποροῦμαι ἐν ὑμῖν.
 21 Λέγετέ μοι, οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι, τὸν νόμον
 22 οὐκ ἀκούετε; γέγραπται γὰρ ὅτι Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχεν,
 23 ἓνα ἐκ τῆς παιδίσκης καὶ ἓνα ἐκ τῆς ἐλευθέρας· ἀλλ' ὁ
 [μὲν] ἐκ τῆς παιδίσκης κατὰ σάρκα γεγέννηται, ὁ δὲ ἐκ τῆς
 24 ἐλευθέρας ἑστὶν ἐπαγγελίας. αὐτὰ ἐστὶν ἀλληγορούμενα·
 αὗται γὰρ εἰσιν δύο διαθήκαι, μία μὲν ἀπὸ ὄρους Σινά, εἰς
 25 δουλείαν γεννώσα, ἥτις ἐστὶν Ἀγαρ, τὸ ἑστὶν Ἀγαρ Σινὰ
 ὄρος ἐστὶν ἐν τῇ Ἀραβίᾳ, συνστοιχεῖ δὲ τῇ νῦν Ἱερου-
 26 σαλήμ, δουλεῖ γὰρ μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς· ἡ δὲ ἄνω
 27 Ἱερουσαλὴμ ἐλευθέρα ἐστίν, ἥτις ἐστὶν μήτηρ ἡμῶν·
 γέγραπται γάρ

Εὐφράνθητι, στεῖρα ἡ οὐ τίκτοῦσα·

ῥῆζον καὶ βόησον, ἡ οὐκ ὠδίνοῦσα·

ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμοις μάλλον ἢ
 τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα.

ἡμεῖς δέ, ἀδελφοί, κατὰ Ἰσαὰκ ἐπαγγελίας τέκνα ἐσμέν¹. 28
 ἀλλ' ὥσπερ τότε ὁ κατὰ σάρκα γεννηθεὶς ἐδίωκε τὸν κατὰ 29
 πνεῦμα, οὕτως καὶ νῦν. ἀλλὰ τί λέγει ἡ γραφή; Ἐκ- 30
 βαλε τὴν παιδίσκην καὶ τὸν γιόν ἀγτῆς, οὐ γὰρ μὴ
 κληρονομήσει ὁ γιὸς τῆς παιδίσκης μετὰ τοῦ γιόγ
 τῆς ἐλευθέρας. διό, ἀδελφοί, οὐκ ἐσμέν παιδίσκης τέκνα 31
 ἀλλὰ τῆς ἐλευθέρας.

Τῇ ἐλευθερίᾳ ἡμᾶς Χριστὸς ἠλευθέρωσεν¹. στήκετε 1
 οὖν καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐνέχεσθε. —

Ἴδε ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν περιτέμνησθε 2
 Χριστὸς ὑμᾶς οὐδὲν ὠφελήσει. μαρτύρομαι δὲ πάλιν 3
 παντὶ ἀνθρώπῳ περιτεμνομένῳ ὅτι ὀφειλέτης ἐστὶν ὅλον
 τὸν νόμον ποιῆσαι. κατηργήθητε ἀπὸ Χριστοῦ οἵτινες ἐν 4
 νόμῳ δικαιοῦσθε, τῆς χάριτος ἐξεπέσατε. ἡμεῖς γὰρ πνεύ- 5
 ματι ἐκ πίστεως ἐλπίδα δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα. ἐν γὰρ 6
 Χριστῷ [Ἰησοῦ] οὔτε περιτομή τι ἰσχύει οὔτε ἀκροβυστία,
 ἀλλὰ πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη. Ἐτρέχετε 7
 καλῶς· τίς ὑμᾶς ἐνέκοψεν ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι; ἡ 8
 πεισμονὴ οὐκ ἐκ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς. μικρὰ ζύμη ὅλον 9
 τὸ φύραμα ζυμοί. ἐγὼ πέποιθα εἰς ὑμᾶς ἐν κυρίῳ ὅτι 10
 οὐδὲν ἄλλο φρονήσετε· ὁ δὲ ταρασσὼν ὑμᾶς βαστάσει τὸ
 κρίμα, ὅστις ἐὰν ᾔ. Ἐγὼ δέ, ἀδελφοί, εἰ περιτομὴν ἔτι 11
 κηρύσσω, τί ἔτι διώκομαι; ἄρα κατήργηται τὸ σκάνδαλον
 τοῦ σταυροῦ. Ὁφελον καὶ ἀποκόψονται οἱ ἀναστατοῦντες 12
 ὑμᾶς.

Ὑμεῖς γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε, ἀδελφοί· μόνον 13
 μὴ τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἀφορμὴν τῇ σαρκί, ἀλλὰ διὰ τῆς
 ἀγάπης δουλεύετε ἀλλήλοις· ὁ γὰρ πᾶς νόμος ἐν ἐνὶ λόγῳ 14
 πεπλήρωται, ἐν τῷ Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς
 σεαυτόν. εἰ δὲ ἀλλήλους δάκνετε καὶ κατεσθίετε, βλέ- 15
 πετε μὴ ὑπ' ἀλλήλων ἀναλωθῆτε. Λέγω δέ, 16
 πνεύματι περιπατεῖτε καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ τελέ-
 σητε. ἡ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ 17

πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκός, ταῦτα γὰρ ἀλλήλοις ἀντίκειται,
 18 ἵνα μὴ ἂ ἐὰν θέλητε ταῦτα ποιῆτε. εἰ δὲ πνεύματι ἄγε-
 19 σθε, οὐκ ἐστὲ ὑπὸ νόμον. φανερὰ δέ ἐστιν τὰ ἔργα τῆς
 20 σαρκός, ἅτινά ἐστιν πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσέλγεια, εἰδω-
 λολατρία, φαρμακία, ἔχθραι, ἔρις, ζῆλος, ἑθυμοί, ἐριθίαι,
 21 διχοστασίαι, αἰρέσεις, φθόνοι, μέθαι, κῶμοι, καὶ τὰ ὅμοια
 τούτοις, ἃ προλέγω ὑμῖν καθὼς ἡ προεῖπον ὅτι οἱ τὰ
 τοιαῦτα πράσσοντες βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν.
 22 ὁ δὲ καρπὸς τοῦ πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη,
 23 μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραΰτης,
 24 ἐγκράτεια· κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστιν νόμος. οἱ δὲ τοῦ
 χριστοῦ Ἰησοῦ τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθή-
 25 μασιν καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις. Εἰ ζῶμεν πνεύματι,
 26 πνεύματι καὶ στοιχῶμεν. μὴ γινώμεθα κενόδοξοι, ἀλλή-
 1 λους προκαλούμενοι, ἡ ἀλλήλοις φθονοῦντες. Ἀδελφοί,
 ἐὰν καὶ προλημφθῇ ἄνθρωπος ἐν τινι παραπτώματι, ὑμεῖς
 οἱ πνευματικοὶ καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι πραΰ-
 2 τητος, σκοπῶν σεαυτὸν, μὴ καὶ σὺ πειρασθῆς. Ἀλλήλων
 τὰ βάρη βαστάζετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε τὸν νόμον
 3 τοῦ χριστοῦ. εἰ γὰρ δοκεῖ τις εἶναί τι μηδὲν ὢν, φρενα-
 4 πατᾶ ἑαυτόν· τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω [ἕκαστος],
 καὶ τότε εἰς ἑαυτὸν μόνον τὸ καύχημα ἔξει καὶ οὐκ εἰς
 5 τὸν ἕτερον, ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον φορτίον βαστάσει.
 6 Κοινωνεῖτω δὲ ὁ κατηχούμενος τὸν λόγον τῷ κατηχοῦντι
 7 ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς. Μὴ πλανᾶσθε, θεὸς οὐ
 μυκτηρίζεται· ὁ γὰρ ἐὰν σπείρῃ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ
 8 θερίσει· ὅτι ὁ σπείρων εἰς τὴν σάρκα ἑαυτοῦ ἐκ τῆς
 σαρκὸς θερίσει φθοράν, ὁ δὲ σπείρων εἰς τὸ πνεῦμα ἐκ
 9 τοῦ πνεύματος θερίσει ζωὴν αἰώνιον. τὸ δὲ καλὸν ποιούν-
 τες μὴ ἐγκακῶμεν, καιρῷ γὰρ ἰδίῳ θερίσομεν μὴ ἐκλυό-
 10 μενοι. Ἄρα οὖν ὡς καιρὸν ἔχωμεν, ἐργαζώμεθα τὸ
 ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς
 πίστεως.

Ἴδετε ἡλίκοις ὑμῖν γράμμασιν ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί. 11
 Ὅσοι θέλουσιν εὐπροσώπησαι ἐν σαρκί, οὗτοι ἀναγκά- 12
 ζουσιν ὑμᾶς περιτέμνεσθαι, μόνον ἵνα τῷ σταυρῷ τοῦ
 χριστοῦ [Ἰησοῦ]— μὴ διώκονται· οὐδὲ γὰρ οἱ περιτεμένο- 13
 μενοι αὐτοὶ νόμον φυλάσσουν, ἀλλὰ θέλουσιν ὑμᾶς
 περιτέμνεσθαι ἵνα ἐν τῇ ὑμετέρᾳ σαρκὶ καυχῶνται.
 ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ 14
 κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἐμοὶ κόσμος ἐσταύ-
 ρωται καὶ γὰρ κόσμῳ. οὔτε γὰρ περιτομή τι ἔστιν οὔτε 15
 ἀκροβυστία, ἀλλὰ καινὴ κτίσις. καὶ ὅσοι τῷ κανόνι 16
 τούτῳ στοιχήσουσιν, εἰρήνη ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἔλεος, καὶ
 ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τοῦ θεοῦ.

Τοῦ λοιποῦ κόπους μοι μηδεὶς παρεχέτω, ἐγὼ γὰρ 17
 τὰ στίγματα τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω.

Ἡ χάρις τοῦ κυρίου [ἡμῶν] Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ 18
 πνεύματος ὑμῶν, ἀδελφοί· ἀμήν.

11 ἡλίκοις

13 περιτετμημένοι

ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ

- 1 ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος
θεοῦ τοῖς ἁγίοις τοῖς οὖσιν [ἐν ᾿Εφέσῳ] καὶ πιστοῖς
2 ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πα-
τρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.
- 3 Εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ, ὁ εὐλογήσας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ
4 ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ, καθὼς ἐξελέξατο ἡμᾶς
ἐν αὐτῷ πρὸ καταβολῆς κόσμου, εἶναι ἡμᾶς ἁγίους καὶ
5 ἀμώμους κατενώπιον αὐτοῦ ἐν ἀγάπῃ, προορίσας ἡμᾶς
εἰς υἱοθεσίαν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς αὐτόν, κατὰ τὴν εὐδο-
6 κίαν τοῦ θελήματος αὐτοῦ, εἰς ἔπαινον δόξης τῆς χάριτος
7 αὐτοῦ ἧς ἐχαρίτωσεν ἡμᾶς ἐν τῷ ἡγαπημένῳ, ἐν ᾧ ἔχο-
μεν τὴν ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, τὴν ἄφεσιν
8 τῶν παραπτωμάτων, κατὰ τὸ πλοῦτος τῆς χάριτος αὐτοῦ
9 ἧς ἐπερίσσεισεν εἰς ἡμᾶς ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ φρονή-
σει γνωρίσας ἡμῖν τὸ μυστήριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ,
10 κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ ἣν προέθετο ἐν αὐτῷ εἰς οἰκο-
νομίαν τοῦ πληρώματος τῶν καιρῶν, ἀνακεφαλαιώσασθαι
τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ, τὰ ἐπὶ τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ
11 τῆς γῆς· ἐν αὐτῷ, ἐν ᾧ καὶ ἐκληρώθημεν προορισθέν-
τες κατὰ πρόθεσιν τοῦ τὰ πάντα ἐνεργούντος κατὰ τὴν
12 βουλήν τοῦ θελήματος αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς εἰς
ἔπαινον δόξης αὐτοῦ τοὺς προηλπικότας ἐν τῷ Χριστῷ·
13 ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς ἀκούσαντες τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, τὸ
εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας ὑμῶν, ἐν ᾧ καὶ πιστεύσαντες,

ἐσφραγίσθητε τῷ πνεύματι τῆς ἐπαγγελίας τῷ ἁγίῳ, ὅ^{τι} 14
 ἐστὶν ἄρραβὼν τῆς κληρονομίας ἡμῶν, εἰς ἀπολύτρωσιν
 τῆς περιποιήσεως, εἰς ἔπαινον τῆς δόξης αὐτοῦ.

Διὰ τοῦτο καὶ γὰρ, ἀκούσας τὴν καθ' ὑμᾶς πίστιν 15
 ἐν τῷ κυρίῳ Ἰησοῦ καὶ τὴν εἰς πάντας τοὺς ἁγίους,
 οὐ παύομαι εὐχαριστῶν ὑπὲρ ὑμῶν μνησίαν ποιούμε- 16
 νος ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, ἵνα ὁ θεὸς τοῦ κυρίου 17
 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῆς δόξης, ὁ δῶ^{νη} ὑμῖν
 πνεῦμα σοφίας καὶ ἀποκαλύψεως ἐν ἐπιγνώσει αὐτοῦ,
 πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας [ὑμῶν] εἰς 18
 τὸ εἰδέναι ὑμᾶς τίς ἐστὶν ἡ ἐλπίς τῆς κλήσεως αὐτοῦ, τίς
 ὁ πλοῦτος τῆς δόξης τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ἐν τοῖς
 ἁγίοις, καὶ τί τὸ ὑπερβάλλον μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ 19
 εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστευόντας κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους
 τῆς ἰσχύος αὐτοῦ ἣν ἐνήργηκεν¹ ἐν τῷ χριστῷ ἐγείρας 20
 αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ καθίσας ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ ἐν τοῖς
 ἐπουρανίοις ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ δυνά- 21
 μεως καὶ κυριότητος καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου οὐ
 μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι· καὶ 22
 πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ τοῦς πόδας αὐτοῦ, καὶ αὐτὸν
 ἔδωκεν κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ ἐκκλησίᾳ, ἣτις ἐστὶν τὸ 23
 σῶμα αὐτοῦ, τὸ πλήρωμα τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσιν πληρου-
 μένου. καὶ ὑμᾶς ὄντας νεκροὺς τοῖς παραπτώμασιν καὶ 1
 ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν, ἐν αἷς ποτὲ περιεπατήσατε κατὰ 2
 τὸν αἰῶνα τοῦ κόσμου τούτου, κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς
 ἐξουσίας τοῦ αἔρος, τοῦ πνεύματος τοῦ νῦν ἐνεργούντος
 ἐν τοῖς υἱοῖς τῆς ἀπειθίας· ἐν οἷς καὶ ἡμεῖς πάντες 3
 ἀνεστράφημεν ποτε ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς σαρκὸς
 ἡμῶν, ποιοῦντες τὰ θελήματα τῆς σαρκὸς καὶ τῶν δια-
 νοιῶν, καὶ ἡμεθα τέκνα φύσει ὀργῆς ὡς καὶ οἱ λοιποί· —
 ὁ δὲ θεὸς πλούσιος ὢν ἐν ἐλέει, διὰ τὴν πολλὴν ἀγάπην 4
 αὐτοῦ ἣν ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ὄντας ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς 5
 παραπτώμασιν συνεζωοποίησεν[†] τῷ χριστῷ, — χάριτί ἐστε

6 σεσωσμένοι,— καὶ συνήγειρεν καὶ συνεκάθισεν ἐν τοῖς
7 ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἐνδείξηται ἐν τοῖς
αἰῶσιν τοῖς ἐπερχομένοις τὸ ὑπερβάλλον πλοῦτος τῆς
χάριτος αὐτοῦ ἐν χρηστότητι ἐφ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
8 τῇ γὰρ χάριτί ἐστε σεσωσμένοι διὰ πίστεως· καὶ τοῦτο
9 οὐκ ἐξ ὑμῶν, θεοῦ τὸ δῶρον· οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μὴ τις
10 καυχήσῃται. αὐτοῦ γάρ ἐσμεν ποίημα, κτισθέντες ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ ἐπὶ ἔργοις ἀγαθοῖς οἷς προητοίμασεν ὁ
θεὸς ἵνα ἐν αὐτοῖς περιπατήσωμεν.

11 Διὸ μνημονεύετε ὅτι ποτὲ ὑμεῖς τὰ ἔθνη ἐν σαρκί, οἱ
λεγόμενοι ἀκροβυστία ὑπὸ τῆς λεγομένης περιτομῆς ἐν
12 σαρκὶ χειροποιήτου,— ὅτι ἦτε τῷ καιρῷ ἐκείνῳ χωρὶς
Χριστοῦ, ἀπηλλοτριωμένοι τῆς πολιτείας τοῦ Ἰσραὴλ καὶ
ξένοι τῶν διαθηκῶν τῆς ἐπαγγελίας, ἐλπίδα μὴ ἔχοντες
13 καὶ ἄθεοι ἐν τῷ κόσμῳ. νυνὶ δὲ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ὑμεῖς οἱ
ποτε ὄντες μακρὰν ἐγενήθητε ἐγγὺς ἐν τῷ αἵματι τοῦ
14 χριστοῦ. Αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ
ἀμφότερα ἐν καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας, τὴν
15 ἔχθραν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ, τὸν νόμον τῶν ἐντολῶν ἐν
δόγμασιν καταργήσας, ἵνα τοὺς δύο κτίσῃ ἐν αὐτῷ εἰς ἓνα
16 καινὸν ἄνθρωπον ποιῶν εἰρήνην, καὶ ἀποκαταλλάξῃ τοὺς
ἀμφοτέρους ἐν ἐνὶ σώματι τῷ θεῷ διὰ τοῦ σταυροῦ ἀπο-
17 κτείνας τὴν ἔχθραν ἐν αὐτῷ· καὶ ἔλθων εὐηγγελίσατο
εἰρήνην ὑμῖν τοῖς μακρὰν καὶ εἰρήνην τοῖς ἐγγύς·
18 ὅτι δι' αὐτοῦ ἔχομεν τὴν προσαγωγὴν οἱ ἀμφοτέροι ἐν
19 ἐνὶ πνεύματι πρὸς τὸν πατέρα. Ἄρα οὖν οὐκέτι ἐστὲ ξένοι
καὶ πάροικοι, ἀλλὰ ἐστὲ συνπολίται τῶν ἁγίων καὶ οἰκῆοι
20 τοῦ θεοῦ, ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστό-
λων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Χριστοῦ
21 Ἰησοῦ, ἐν ᾧ πᾶσα οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη αὖξει
22 εἰς ναὸν ἅγιον ἐν κυρίῳ, ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς συνοικοδομεῖσθε
εἰς κατοικητήριον τοῦ θεοῦ ἐν πνεύματι.

1 Τούτου χάριν ἐγὼ Παῦλος ὁ δέσμιος τοῦ χριστοῦ

Ἰησοῦ ὑπὲρ ὑμῶν τῶν ἐθνῶν, — εἴ γε ἠκούσατε τὴν οἰκο- 2
 νομίαν τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ τῆς δοθείσης μοι εἰς ὑμᾶς,
 [ὅτι] κατὰ ἀποκάλυψιν ἐγνωρίσθη μοι τὸ μυστήριον, καθὼς 3
 προέγραψα ἐν ὀλίγῳ, πρὸς ὃ δύνασθε ἀναγινώσκοντες νοή- 4
 σαι τὴν σύνεσίν μου ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ χριστοῦ, ὃ ἐτέραις 5
 γενεαῖς οὐκ ἐγνωρίσθη τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων ὡς νῦν
 ἀπεκαλύφθη τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις αὐτοῦ καὶ προφήταις
 ἐν πνεύματι, εἶναι τὰ ἔθνη συνκληρονόμα καὶ σύνσωμα 6
 καὶ συνμέτοχα τῆς ἐπαγγελίας ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ
 εὐαγγελίου, οὗ ἐγενήθην διάκονος κατὰ τὴν δωρεὰν τῆς 7
 χάριτος τοῦ θεοῦ τῆς δοθείσης μοι κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς
 δυνάμεως αὐτοῦ — ἐμοὶ τῷ ἐλαχιστοτέρῳ πάντων ἁγίων 8
 ἐδόθη ἡ χάρις αὕτη — τοῖς ἔθνεσιν εὐαγγελίσασθαι τὸ
 ἀνεξιχνίαστον πλοῦτος τοῦ χριστοῦ, καὶ φωτίσαι [†] τίς ἢ 9
 οἰκονομία τοῦ μυστηρίου τοῦ ἀποκεκρυμμένου ἀπὸ τῶν
 αἰώνων ἐν τῷ θεῷ τῷ τὰ πάντα κτίσαντι, ἵνα γνωρισθῇ νῦν 10
 ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις ἐν τοῖς ἐπουρανίοις διὰ τῆς
 ἐκκλησίας ἡ πολυποίκιλος σοφία τοῦ θεοῦ, κατὰ πρόθεσιν 11
 τῶν αἰώνων ἣν ἐποίησεν ἐν τῷ χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ
 ἡμῶν, ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν [†] παρρησίαν καὶ [†]προσαγωγὴν ἐν 12
 πεποιθήσει διὰ τῆς πίστεως αὐτοῦ. Διὸ αἰτοῦμαι μὴ 13
 ἐνκακεῖν ἐν ταῖς θλίψεσιν μου ὑπὲρ ὑμῶν, ἧτις ἐστὶν δόξα
 ὑμῶν.

Τούτου χάριν κάμπτω τὰ γόνατά μου 14
 πρὸς τὸν πατέρα, ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ 15
 γῆς ὀνομάζεται, ἵνα δῶ ὑμῖν κατὰ τὸ πλοῦτος τῆς δόξης 16
 αὐτοῦ δυνάμει κραταιωθῆναι διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ εἰς
 τὸν ἔσω ἄνθρωπον, κατοικῆσαι τὸν χριστὸν διὰ τῆς πίστεως 17
 ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ· ἐρριζωμένοι καὶ τεθεμε-
 λιωμένοι, ἵνα ἐξισχύσητε καταλαβέσθαι σὺν πᾶσιν τοῖς 18
 ἁγίοις τί τὸ πλάτος καὶ μῆκος καὶ ὕψος καὶ βάθος,[†]
 γνῶναί τε τὴν ὑπερβάλλουσαν τῆς γνώσεως ἀγάπην τοῦ 19
 χριστοῦ, ἵνα [†]πληρωθῆτε εἰς[†] πᾶν τὸ πλήρωμα τοῦ θεοῦ.

Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑπὲρ πάντα ποιῆσαι ὑπερεκπερισσοῦ 20

ὧν αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν κατὰ τὴν δύναμιν τὴν ἐνεργου-
 21 μένην ἐν ἡμῖν, αὐτῷ ἢ δόξα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν Χριστῷ
 Ἰησοῦ εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος τῶν αἰώνων· ἀμήν.

1 Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἐγὼ ὁ δέσμιος ἐν κυρίῳ ἀξίως
 2 περιπατῆσαι τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθητε, μετὰ πάσης τα-
 πεινοφροσύνης καὶ πραύτητος, μετὰ μακροθυμίας, ἀνε-
 3 χόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ, σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν
 4 ἐνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης· ἐν
 σῶμα καὶ ἐν πνεῦμα, καθὼς [καὶ] ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι
 5 τῆς κλήσεως ὑμῶν· εἰς κύριος, μία πίστις, ἐν βάπτισμα·
 6 εἰς θεὸς καὶ πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων
 7 καὶ ἐν πᾶσιν. Ἐνὶ δὲ ἐκάστῳ ἡμῶν ἐδόθη [ἡ] χάρις κατὰ
 8 τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ χριστοῦ. διὸ λέγει

Ἀναβὰς εἰς ὕψος ἤχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν,
 [καὶ] ἔδωκεν δόματα τοῖς ἀνθρώποις.

9 τὸ δὲ Ἀνέβη τί ἐστὶν εἰ μὴ ὅτι καὶ κατέβη ^τ εἰς τὰ
 10 κατώτερα μέρη τῆς γῆς; ὁ καταβὰς αὐτός ἐστιν καὶ ὁ
 ἀναβὰς ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ
 11 πάντα. καὶ αὐτὸς ἔδωκεν τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ
 προφήτας, τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ
 12 διδασκάλους, πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων εἰς ἔργον
 13 διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ χριστοῦ, μέχρι
 καταστήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ
 τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς
 14 μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ χριστοῦ, ἵνα μηκέτι
 ὦμεν νήπιοι, κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ
 ἀνέμῳ τῆς διδασκαλίας ἐν τῇ κυβίᾳ τῶν ἀνθρώπων ἐν
 15 πανουργίᾳ πρὸς τὴν μεθοδίαν τῆς πλάνης, ἀληθεύοντες δὲ
 ἐν ἀγάπῃ αὐξήσωμεν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, ὅς ἐστιν ἡ
 16 κεφαλὴ, Χριστός, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα συναρμολογούμενον
 καὶ συνβιβαζόμενον διὰ πάσης ἀφῆς τῆς ἐπιχορηγίας
 κατ' ἐνέργειαν ἐν μέτρῳ ἐνὸς ἐκάστου ἡμέρους τὴν αὐξήσιν
 τοῦ σώματος ποιεῖται εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτοῦ ἐν ἀγάπῃ.

Τοῦτο οὖν λέγω καὶ μαρτύρομαι ἐν κυρίῳ, μηκέτι ὑμᾶς 17
 περιπατεῖν καθὼς καὶ τὰ ἔθνη περιπατεῖ ἐν ματαιότητι τοῦ
 νοὸς αὐτῶν, ἐσκοτωμένοι τῇ διανοίᾳ ὄντες, ἀπηλλοτριω- 18
 μένοι τῆς ζωῆς τοῦ θεοῦ, διὰ τὴν ἄγνοιαν τὴν οὖσαν ἐν
 αὐτοῖς, διὰ τὴν πώρωσιν τῆς καρδίας αὐτῶν, οἵτινες ἀπηλ- 19
 γηκότες ἑαυτοὺς παρέδωκαν τῇ ἀσελγείᾳ εἰς ἐργασίαν
 ἀκαθαρσίας πάσης ἐν πλεονεξίᾳ. Ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως 20
 ἐμάθετε τὸν χριστόν, εἴ γε αὐτὸν ἠκούσατε καὶ ἐν αὐτῷ 21
 ἐδιδάχθητε, καθὼς ἔστιν ἀλήθεια ἐν τῷ Ἰησοῦ, ἀποθέσθαι 22
 ὑμᾶς κατὰ τὴν προτέραν ἀναστροφὴν τὸν παλαιὸν ἄνθρω-
 πον τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης,
 ἀνανεοῦσθαι δὲ τῷ πνεύματι τοῦ νοὸς ὑμῶν, καὶ ἐνδύσα- 23
 σθαι τὸν καινὸν ἄνθρωπον τὸν κατὰ θεὸν κτισθέντα ἐν 24
 δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι τῆς ἀληθείας.

Διὸ ἀποθέμενοι τὸ ψεῦδος λαλεῖτε ἀλήθειαν ἕκαστος 25
 μετὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ, ὅτι ἐσμέν ἀλλήλων μέλη.
 ὀργίζεσθε καὶ μὴ ἁμαρτάνετε· ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυνέτω 26
 ἐπὶ παροργισμῷ ὑμῶν, μηδὲ δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ. 27
 ὁ κλέπτων μηκέτι κλεπτέτω, μᾶλλον δὲ κοπιᾷτω ἐργαζόμε- 28
 νος ταῖς ἑρσὶν τὸ ἀγαθόν, ἵνα ἔχῃ μεταδιδόναι τῷ χρεί-
 αν ἔχοντι. πᾶς λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν μὴ 29
 ἐκπορευέσθω, ἀλλὰ εἴ τις ἀγαθὸς πρὸς οἰκοδομὴν τῆς
 χρείας, ἵνα δῶ χάριν τοῖς ἀκούουσιν. καὶ μὴ λυπεῖτε τὸ 30
 πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῦ θεοῦ, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέ-
 ραν ἀπολυτρώσεως. πᾶσα πικρία καὶ θυμὸς καὶ ὀργὴ καὶ 31
 κραυγὴ καὶ βλασφημία ἀρθήτω ἀφ' ὑμῶν σὺν πάσῃ κακίᾳ.
 γίνεσθε [δὲ] εἰς ἀλλήλους χρηστοί, εὖσπλαγχνοι, χαρι- 32
 ζόμενοι ἑαυτοῖς καθὼς καὶ ὁ θεὸς ἐν Χριστῷ ἐχαρίσατο
 ὑμῖν. γίνεσθε οὖν μιμηταὶ τοῦ θεοῦ, ὡς τέκνα ἀγαπητά, 1
 καὶ περιπατεῖτε ἐν ἀγάπῃ, καθὼς καὶ ὁ χριστὸς ἠγάπησεν 2
 ὑμᾶς καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ὑμῶν προσφορὰν καὶ
 θύγσαν τῷ θεῷ εἰς ὁσμὴν εὐωδίας. Πορνεία 3
 δὲ καὶ ἀκαθαρσία πᾶσα ἣ πλεονεξία μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν

4 ὑμῖν, καθὼς πρέπει ἁγίοις, καὶ αἰσχροτήης καὶ μωρολογίας
 ἢ εὐτραπελίας, ἃ οὐκ ἀνήκεν, ἀλλὰ μᾶλλον εὐχαριστίας.
 5 τοῦτο γὰρ ἴστε γινώσκοντες ὅτι πᾶς πόρνος ἢ ἀκάθαρτος
 ἢ πλεονέκτης, ὃ ἐστὶν εἰδωολάτρης, οὐκ ἔχει κληρονομίαν
 6 ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ χριστοῦ καὶ θεοῦ. Μηδεὶς
 ὑμᾶς ἀπατάτω κενοῖς λόγοις, διὰ ταῦτα γὰρ ἔρχεται ἡ ὀργὴ
 7 τοῦ θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθίας. μὴ οὖν γίνεσθε
 8 συνμέτοχοι αὐτῶν· ἦτε γὰρ ποτε σκότος, νῦν δὲ φῶς ἐν
 9 κυρίῳ· ὡς τέκνα φωτὸς περιπατεῖτε, ὃ γὰρ καρπὸς τοῦ
 φωτὸς ἐν πάσῃ ἀγαθωσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀληθείᾳ,
 10 δοκιμάζοντες τί ἐστὶν εὐάρεστον τῷ κυρίῳ· καὶ μὴ συνκοι-
 11 νωνεῖτε τοῖς ἔργοις τοῖς ἀκάρποις τοῦ σκοτοῦς, μᾶλλον δὲ
 12 καὶ ἐλέγχετε, τὰ γὰρ κρυφῇ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν αἰσχρόν
 13 ἐστὶν καὶ λέγειν· τὰ δὲ πάντα ἐλεγχόμενα ὑπὸ τοῦ φωτὸς
 14 φανεροῦνται, πᾶν γὰρ τὸ φανερούμενον φῶς ἐστίν. διὸ
 λέγει

Ἔγειρε, ὁ καθεύδων,
 καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν,
 καὶ ἐπιφανῆσει σοι ὁ χριστός.

15 Βλέπετε οὖν ἀκριβῶς πῶς περιπατεῖτε, μὴ ὡς ἄσοφοι
 16 ἀλλ' ὡς σοφοί, ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρὸν, ὅτι αἱ ἡμέραι
 17 πονηραὶ εἰσιν. διὰ τοῦτο μὴ γίνεσθε ἄφρονες, ἀλλὰ
 18 συνίετε τί τὸ θέλημα τοῦ κυρίου· καὶ ΜΗ ΜΕΘΥΣΚΕΣΘΕ
 οἴνω, ἐν ᾧ ἐστὶν ἀσωτία, ἀλλὰ πληροῦσθε ἐν πνεύματι,
 19 λαλοῦντες ἑαυτοῖς [†] ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευμα-
 τικαῖς, ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ κυρίῳ,
 20 εὐχαριστοῦντες πάντοτε ὑπὲρ πάντων ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου
 21 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ θεῷ καὶ πατρί, ὑποτασσόμενοι
 22 ἀλλήλοις ἐν φόβῳ Χριστοῦ. Αἱ γυναῖκες τοῖς
 23 ἰδίοις ἀνδράσιν [†] ὡς τῷ κυρίῳ, ὅτι ἡ ἀνὴρ ἐστὶν κεφαλὴ τῆς
 γυναικὸς ὡς καὶ ὁ χριστὸς κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, αὐτὸς
 24 σωτὴρ τοῦ σώματος. ἀλλὰ ὡς ἡ ἐκκλησία ὑποτάσσεται
 τῷ χριστῷ, οὕτως καὶ αἱ γυναῖκες τοῖς ἀνδράσιν ἐν παντί.

Οἱ ἄνδρες, ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας, καθὼς καὶ ὁ χριστὸς 25
 ἠγάπησεν τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς,
 ἵνα αὐτὴν ἀγιάσῃ καθαρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν 26
 ῥήματι, ἵνα παραστήσῃ αὐτὸς ἑαυτῷ ἔνδοξον τὴν ἐκκλησίαν, 27
 μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ῥυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα
 ᾧ ἁγία καὶ ἄμωμος. οὕτως ὀφείλουσιν [καὶ] οἱ ἄνδρες ἀγα- 28
 πᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ὡς τὰ ἑαυτῶν σώματα· ὁ ἀγαπῶν
 τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἑαυτὸν ἀγαπᾷ, οὐδεὶς γάρ ποτε τὴν 29
 ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλὰ ἐκτρέφει καὶ θάλπει αὐτήν,
 καθὼς καὶ ὁ χριστὸς τὴν ἐκκλησίαν, ὅτι μέλη ἐσμέν τοῦ σώμα- 30
 τος αὐτοῦ. ἄντὶ τούτου καταλείπει ἄνθρωπος [τὸν] 31
 πατέρα καὶ [τὴν] μητέρα καὶ προσκολληθήσεται
 ἡ πρὸς τὴν γυναῖκα ἡ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς 32
 σὰρκα μίαν. τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν, ἐγὼ δὲ λέγω
 εἰς Χριστὸν καὶ [εἰς] τὴν ἐκκλησίαν. πλὴν καὶ ὑμεῖς οἱ 33
 καθ' ἓνα ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα οὕτως ἀγαπάτω ὡς
 ἑαυτόν, ἡ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῇται τὸν ἄνδρα. Τὰ 1
 τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν [ἐν κυρίῳ], τοῦτο γάρ
 ἐστὶν δίκαιον· τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα, 2
 ἣτις ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη ἐν ἐπαγγελίᾳ, ἵνα ἔῃ σοι 3
 γένηται καὶ ἔσῃ μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ οἱ 4
 πατέρες, μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἀλλὰ ἐκτρέφετε
 αὐτὰ ἐν παιδείᾳ καὶ νογθεσίᾳ Κυρίου. Οἱ 5
 δοῦλοι, ὑπακούετε τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις μετὰ φόβου
 καὶ τρόμου ἐν ἀπλότητι τῆς καρδίας ὑμῶν ὡς τῷ χριστῷ,
 μὴ κατ' ὀφθαλμοδουλίαν ὡς ἀνθρωπάρεσκοι ἀλλ' ὡς δοῦ- 6
 λοι Χριστοῦ ποιοῦντες τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, ἐκ ψυχῆς 7
 μετ' εὐνοίας δουλεύοντες, ὡς τῷ κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώποις,
 εἰδότες ὅτι ἕκαστος, εἴαν τι ποιήσῃ ἀγαθόν, τοῦτο κομί- 8
 σεται παρὰ κυρίου, εἴτε δοῦλος εἴτε ἐλεύθερος. Καὶ οἱ 9
 κύριοι, τὰ αὐτὰ ποιεῖτε πρὸς αὐτούς, ἀνιέντες τὴν ἀπει-
 λήν, εἰδότες ὅτι καὶ αὐτῶν καὶ ὑμῶν ὁ κύριός ἐστιν ἐν
 οὐρανοῖς, καὶ προσωποληψία οὐκ ἔστιν παρ' αὐτῷ.

10 Τοῦ λοιποῦ ἔνδυναμούσθε ἐν κυρίῳ καὶ ἐν τῷ κράτει
 11 τῆς ἰσχύος αὐτοῦ. ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ
 πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στήναι πρὸς τὰς μεθοδίας τοῦ
 12 διαβόλου· ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ
 σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς
 τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τούτου, πρὸς τὰ πνευμα-
 13 τικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις. διὰ τοῦτο ἀνα-
 λάβετε τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ, ἵνα δυνηθῆτε ἀντιστή-
 ναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ καὶ ἅπαντα κατεργασάμενοι
 14 στήναι. στήτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὁσφὺν ὑμῶν
 ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐνδύσάμενοι τὸν θώρακα τῆς δικαιο-
 15 σύνης, καὶ ὑποδησάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἐτοιμασίᾳ
 16 τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης, ἐν πάσιν ἀναλαμβάνοντες
 τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δυνησέσθε πάντα τὰ βέλη
 17 τοῦ πονηροῦ [τὰ] πεπυρωμένα σβέσαι· καὶ τὴν περι-
 κεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου δέξασθε, καὶ τὴν μάχαιραν
 18 τοῦ πνεύματος, ὃ ἔστιν ῥῆμα θεοῦ, διὰ πάσης προσ-
 ευχῆς καὶ δεήσεως, προσευχόμενοι ἐν παντὶ καιρῷ ἐν
 πνεύματι, καὶ εἰς αὐτὸ ἀγρυπνοῦντες ἐν πάσῃ προσκαρ-
 19 τερήσει καὶ δεήσει περὶ πάντων τῶν ἁγίων, καὶ ὑπὲρ
 ἐμοῦ, ἵνα μοι δοθῇ λόγος ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματός μου,
 ἐν παρρησίᾳ γνωρίσαι τὸ μυστήριον [τοῦ εὐαγγελίου]
 20 ὑπὲρ οὗ πρεσβεύω ἐν ἀλύσει, ἵνα ἐν αὐτῷ παρρησιάσω-
 μαι ὡς δεῖ με λαλῆσαι.

21 Ἵνα δὲ εἰδῆτε καὶ ὑμεῖς τὰ κατ' ἐμέ, τί πράσσω,
 πάντα γνωρίσει ὑμῖν Τύχικος ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ
 22 πιστὸς διάκονος ἐν κυρίῳ, ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς
 αὐτὸ τοῦτο ἵνα γνῶτε τὰ περὶ ἡμῶν καὶ παρακαλέσῃ τὰς
 καρδίας ὑμῶν.

23 Εἰρήνῃ τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἀγάπῃ μετὰ πίστεως ἀπὸ
 24 θεοῦ πατρὸς καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἡ χάρις μετὰ
 πάντων τῶν ἀγαπώντων τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν
 ἐν ἀφθαρσίᾳ.

ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ

ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΙ ΤΙΜΟΘΕΟΣ δούλοι Χριστοῦ Ἰησοῦ 1
πᾶσιν τοῖς ἁγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τοῖς οὖσιν ἐν Φιλίπ-
ποις σὺν ἐπισκόποις καὶ διακόνοις· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη 2
ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου ἐπὶ πάσῃ τῇ μνηα ὑμῶν 3
πάντοτε ἐν πάσῃ δεήσει μου ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, μετὰ 4
χαρᾶς τὴν δέησιν ποιούμενος, ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ ὑμῶν εἰς τὸ 5
εὐαγγέλιον ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἄχρι τοῦ νῦν, πεποιθὼς 6
αὐτὸ τοῦτο ὅτι ὁ ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργον ἀγαθὸν ἐπι-
τελέσει ἄχρι ἡμέρας Ἰησοῦ Χριστοῦ· καθὼς ἐστὶν δίκαιον 7
ἐμοὶ τοῦτο φρονεῖν ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, διὰ τὸ ἔχειν με ἐν
τῇ καρδίᾳ ὑμᾶς, ἔν τε τοῖς δεσμοῖς μου καὶ ἐν τῇ ἀπολογίᾳ
καὶ βεβαιώσει τοῦ εὐαγγελίου συνκοινωνούς μου τῆς χά-
ριτος πάντας ὑμᾶς ὄντας· μάρτυς γάρ μου ὁ θεός, ὡς ἐπι- 8
ποθῶ πάντας ὑμᾶς ἐν σπλάγχνοις Χριστοῦ Ἰησοῦ. καὶ 9
τοῦτο προσεύχομαι ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ
μᾶλλον ἁρισσεύῃ ἐν ἐπιγνώσει καὶ πάσῃ αἰσθήσει, εἰς 10
τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τὰ διαφέροντα, ἵνα ἦτε εἰλικρινεῖς καὶ
ἀπρόσκοποι εἰς ἡμέραν Χριστοῦ, πεπληρωμένοι καρπὸν 11
δικαιοσύνης τὸν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον
θεοῦ.

Γινώσκειν δὲ ὑμᾶς βούλομαι, ἀδελφοί, ὅτι τὰ κατ' ἐμὲ 12
μᾶλλον εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν, ὥστε 13
τοὺς δεσμούς μου φανεροὺς ἐν Χριστῷ γενέσθαι ἐν ὅλῳ
τῷ πραιτωρίῳ καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσιν, καὶ τοὺς πλείο- 14

νας τῶν ἀδελφῶν ἐν κυρίῳ πεποιθότας τοῖς δεσμοῖς μου
 περισσοτέρως τολμᾶν ἀφόβως τὸν λόγον τοῦ θεοῦ λα-
 15 λείν. Τινὲς μὲν καὶ διὰ φθόνον καὶ ἔριν, τινὲς
 16 δὲ καὶ δι' εὐδοκίαν τὸν χριστὸν κηρύσσουσιν· οἱ μὲν ἐξ
 ἀγάπης, εἰδότες ὅτι εἰς ἀπολογίαν τοῦ εὐαγγελίου κείμεναι,
 17 οἱ δὲ ἐξ ἐριθίας τὸν χριστὸν καταγγέλλουσιν, οὐχ ἄγνως,
 18 οἰόμενοι θλίψιν ἐγείρειν τοῖς δεσμοῖς μου. τί γάρ; πλὴν
 ὅτι παντὶ τρόπῳ, εἴτε προφάσει εἴτε ἀληθείᾳ, Χριστὸς
 καταγγέλλεται, καὶ ἐν τούτῳ χαίρω· ἀλλὰ καὶ χαρήσομαι,
 19 οἶδα γάρ ὅτι τοῦτό μοι ἀποβήσεται εἰς σωτηρίαν διὰ
 τῆς ὑμῶν δεήσεως καὶ ἐπιχορηγίας τοῦ πνεύματος Ἰησοῦ
 20 Χριστοῦ, κατὰ τὴν ἀποκαταδοκίαν καὶ ἐλπίδα μου ὅτι ἐν
 οὐδενὶ αἰσχυνθήσομαι, ἀλλ' ἐν πάσῃ παρρησίᾳ ὡς πάν-
 τοτε καὶ νῦν μεγαλυνθήσεται Χριστὸς ἐν τῷ σώματί μου,
 21 εἴτε διὰ ζωῆς εἴτε διὰ θανάτου. Ἐμοὶ γὰρ
 22 τὸ ζῆν Χριστὸς καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος. εἰ δὲ τὸ ζῆν
 ἐν σαρκί, τοῦτό μοι καρπὸς ἔργου,— καὶ τί αἰρήσομαι οὐ
 23 γνωρίζω· συνέχομαι δὲ ἐκ τῶν δύο, τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων
 εἰς τὸ ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι, πολλῷ γὰρ μᾶλλον
 24 κρεῖσσον, τὸ δὲ ἐπιμένειν τῇ σαρκὶ ἀναγκαιότερον δι' ὑμᾶς.
 25 καὶ τοῦτο πεποιθὼς οἶδα ὅτι μενῶ καὶ παραμενῶ πᾶσιν
 26 ὑμῖν εἰς τὴν ὑμῶν προκοπὴν καὶ χαρὰν τῆς πίστεως, ἵνα τὸ
 καύχημα ὑμῶν περισσεύῃ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐν ἐμοὶ διὰ
 27 τῆς ἐμῆς παρουσίας πάλιν πρὸς ὑμᾶς. Μό-
 νον ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου τοῦ χριστοῦ πολιτεύεσθε, ἵνα
 εἴτε ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ὑμᾶς εἴτε ἀπὼν ἀκούω τὰ περὶ ὑμῶν,
 ὅτι στήκετε ἐν ἐνὶ πνεύματι, μιᾷ ψυχῇ συναθλοῦντες τῇ
 28 πίστει τοῦ εὐαγγελίου, καὶ μὴ πτυρόμενοι ἐν μηδενὶ ὑπὸ
 τῶν ἀντικειμένων (ἥτις ἐστὶν αὐτοῖς ἔνδειξις ἀπωλείας,
 29 ὑμῶν δὲ σωτηρίας, καὶ τοῦτο ἀπὸ θεοῦ, ὅτι ὑμῖν ἐχαρίσθη
 τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ, οὐ μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεῦειν ἀλλὰ
 30 καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν), τὸν αὐτὸν ἀγῶνα ἔχοντες
 οἷον εἶδετε ἐν ἐμοὶ καὶ νῦν ἀκούετε ἐν ἐμοί.

Εἴ τις οὖν παράκλησις ἐν Χριστῷ, εἴ τι παραμύθιον 1
 ἀγάπης, εἴ τις κοινωνία πνεύματος, εἴ τις σπλάγχνα καὶ
 οἰκτιρμοί, πληρώσατέ μου τὴν χαρὰν ἵνα τὸ αὐτὸ φρονῆτε, 2
 τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες, σύνψυχοι, τὸ ^{ἐν} φρονούντες,
 μηδὲν κατ' ἐριθίαν μηδὲ κατὰ κενοδοξίαν, ἀλλὰ τῇ ταπεινο- 3
 φροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν, μὴ τὰ 4
 ἑαυτῶν ^{ἕκαστοι} σκοποῦντες, ἀλλὰ καὶ τὰ ^{ἐτέρων} ἕκα-
 στοι. ^{τοῦτο} φρονεῖτε ἐν ὑμῖν ὁ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, 5
 ὃς ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἄρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ 6
 εἶναι ἴσα θεῷ, ἀλλὰ ἑαυτὸν ἐκένωσεν μορφὴν δούλου 7
 λαβών, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος· καὶ σχήματι
 εὔρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπὴ- 8
 κοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ· διὸ καὶ ὁ θεὸς 9
 αὐτὸν ὑπερύψωσεν, καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ τὸ ὄνομα τὸ ὑπὲρ
 πάντων ὄνομα, ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πάντες γόγγυ- 10
 ῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, καὶ πάντα 11
 γινώσκει ἐξομολογῆσθαι ὅτι ΚΥΡΙΟΣ ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙ-
 ΣΤΟΣ εἰς δόξαν θεοῦ πατρὸς.

Ὡστε, ἀγαπητοί μου, καθὼς πάντοτε ὑπηκούσατε, μὴ 12
 [ὥς] ἐν τῇ παρουσίᾳ μου μόνον ἀλλὰ νῦν πολλῷ μᾶλλον
 ἐν τῇ ἀπουσίᾳ μου, μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν
 σωτηρίαν κατεργάζεσθε, θεὸς γάρ ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν 13
 ὑμῖν καὶ τὸ θέλει καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας·
 πάντα ποιεῖτε χωρὶς γογγυσμῶν καὶ διαλογισμῶν· ἵνα ¹⁴
 γένησθε ἄμεμπτοι καὶ ἀκέραιοι, τέκνα θεοῦ ἄμωμα μέσον ¹⁵
 γενεᾶς σκολιᾶς καὶ διεστραμμένης, ἐν οἷς φαί-
 νεσθε ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ λόγον ζωῆς ἐπέχοντες, 16
 εἰς καύχημα ἐμοὶ εἰς ἡμέραν Χριστοῦ, ὅτι οὐκ εἰς κενὸν
 ἔδραμον οὐδὲ εἰς κενὸν ἐκοπίασα. Ἀλλὰ εἰ καὶ σπέν- 17
 δομαι ἐπὶ τῇ θυσίᾳ καὶ λειτουργίᾳ τῆς πίστεως ὑμῶν,
 χαίρω καὶ συнχαίρω πάνσιν ὑμῖν· τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ὑμεῖς 18
 χαίρετε καὶ συнχαίρετέ μοι.

Ἐλπίζω δὲ ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ Τιμόθεον ταχέως πέμψαι 19

20 ὑμῖν, ἵνα καὶ γὰρ εὐψυχῶ γνοὺς τὰ περὶ ὑμῶν. οὐδένα
 γὰρ ἔχω ἰσόψυχον ὅστις γνησίως τὰ περὶ ὑμῶν μεριμνήσει,
 21 οἱ πάντες γὰρ τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν, οὐ τὰ Ἰησοῦ Ἰησοῦ.
 22 τὴν δὲ δοκιμὴν αὐτοῦ γινώσκετε, ὅτι ὡς πατρὶ τέκνον σὺν
 23 ἐμοὶ ἐδούλευσεν εἰς τὸ εὐαγγέλιον. Τοῦτον μὲν οὖν
 ἐλπίζω πέμψαι ὡς ἂν ἀφίδω τὰ περὶ ἐμὲ ἐξαυτῆς.
 24 πέποιθα δὲ ἐν κυρίῳ ὅτι καὶ αὐτὸς ταχέως ἐλεύσομαι.
 25 ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμην Ἐπαφρόδιτον τὸν ἀδελφὸν καὶ
 συνεργὸν καὶ συνστρατιώτην μου, ὑμῶν δὲ ἀπόστολον καὶ
 26 λειτουργὸν τῆς χρείας μου, πέμψαι πρὸς ὑμᾶς, ἐπειδὴ
 ἐπιποθῶν ἦν ἅπαντας ὑμᾶς [ἰδεῖν], καὶ ἀδελφῶν διότι
 27 ἠκούσατε ὅτι ἡσθένησεν. καὶ γὰρ ἡσθένησεν παραπλήσιον
 θανάτου· ἀλλὰ ὁ θεὸς ἡλέησεν αὐτόν, οὐκ αὐτόν δὲ μόνον
 28 ἀλλὰ καὶ ἐμέ, ἵνα μὴ λύπην ἐπὶ λύπην σχῶ. σπουδαιοτέρως
 οὖν ἔπεμψα αὐτόν ἵνα ἰδόντες αὐτὸν πάλιν χαρῆτε καὶ γὰρ
 29 ἁλυπότερος ὢ. προσδέχεσθε οὖν αὐτόν ἐν κυρίῳ μετὰ
 30 πάσης χαρᾶς, καὶ τοὺς τοιοῦτους ἐντίμους ἔχετε, ὅτι διὰ
 τὸ ἔργον Ἰησοῦ Ἰησοῦ μέχρι θανάτου ἠγγισεν, παραβολευσά-
 μενος τῇ ψυχῇ ἵνα ἀναπληρώσῃ τὸ ὑμῶν ὑστέρημα τῆς
 πρὸς με λειτουργίας.

1 Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί μου, χαίρετε ἐν κυρίῳ. τὰ αὐτὰ
 γράφειν ὑμῖν ἐμοὶ μὲν οὐκ ὀκνηρόν, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές.—

2 Βλέπετε τοὺς κύνας, βλέπετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας,
 3 βλέπετε τὴν κατατομήν. ἡμεῖς γὰρ ἐσμεν ἡ περιτομή,
 οἱ πνεύματι θεοῦ λατρεύοντες καὶ καυχώμενοι ἐν Χριστῷ
 4 Ἰησοῦ καὶ οὐκ ἐν σαρκὶ πεποιθότες, καίπερ ἐγὼ ἔχων
 πεποιθήσιν καὶ ἐν σαρκί.

Εἴ τις δοκεῖ ἄλλος
 5 πεποιθέναι ἐν σαρκί, ἐγὼ μᾶλλον· περιτομῇ ὀκταήμερος,
 ἐκ γένους Ἰσραὴλ, φυλῆς Βενιαμὴν, Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων,
 6 κατὰ νόμον Φαρισαῖος, κατὰ ζῆλος διώκων τὴν ἐκκλησίαν,
 7 κατὰ δικαιοσύνην τὴν ἐν νόμῳ γενόμενος ἄμεμπτος. Ἀλ-
 λὰ ἅτινα ἦν μοι κέρδη, ταῦτα ἡγῆμαι διὰ τὸν Χριστὸν
 8 ζημίαν. ἀλλὰ μὲν οὖν γε καὶ ἡγοῦμαι πάντα ζημίαν εἶναι

διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου μου δι' ὃν τὰ πάντα ἐζημιώθην, καὶ ἡγοῦμαι σκύβαλα ἵνα Χριστὸν κερδήσω καὶ εὔρεθῶ ἐν αὐτῷ, μὴ ἔχων ἐμὴν 9 δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου ἀλλὰ τὴν διὰ πίστεως Χριστοῦ, τὴν ἐκ θεοῦ δικαιοσύνην ἐπὶ τῇ πίστει, τοῦ γνῶναι αὐτὸν 10 καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ καὶ κοινωνίαν παθημάτων αὐτοῦ, συμμορφιζόμενος τῷ θανάτῳ αὐτοῦ, εἴ πως καταντήσω εἰς τὴν ἐξανάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν. 11 οὐχ ὅτι ἤδη ἔλαβον ἢ ἤδη τετελείωμαι, διώκω δὲ εἰ καὶ 12 καταλάβω, ἐφ' ᾧ καὶ κατελήμφθην ὑπὸ Χριστοῦ [Ἰησοῦ]. ἀδελφοί, ἐγὼ ἐμαυτὸν ὡς πᾶσι λογίζομαι κατελιγμένον· ἐν 13 δέ, τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, κατὰ σκοπὸν διώκω εἰς τὸ βραβεῖον τῆς 14 ἄνω κλήσεως τοῦ θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Ὅσοι οὖν 15 τέλειοι, τοῦτο φρονῶμεν· καὶ εἴ τι ἐτέρως φρονεῖτε, καὶ τοῦτο ὁ θεὸς ὑμῖν ἀποκαλύψει· πλὴν εἰς ὃ ἐφθάσαμεν, 16 τῷ αὐτῷ στοιχεῖν.

Συνμιμηταί μου γίνεσθε, 17 ἀδελφοί, καὶ σκοπεῖτε τοὺς οὕτω περιπατοῦντας καθὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς· πολλοὶ γὰρ περιπατοῦσιν οὕς πολλά- 18 κίς ἔλεγον ὑμῖν, νῦν δὲ καὶ κλαίων λέγω, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ τοῦ χριστοῦ, ὧν τὸ τέλος ἀπώλεια, ὧν ὁ θεὸς 19 ἡ κοιλία καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια φρονοῦντες. ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, 20 ἐξ οὗ καὶ σωτῆρα ἀπεκδεχόμεθα κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ὃς μετασχηματίζει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν σύμ- 21 μορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δύνασθαι αὐτὸν καὶ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα.

Ὡστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ ἐπιπόθητοι, χαρὰ 1 καὶ στέφανός μου, οὕτως στήκετε ἐν κυρίῳ, ἀγαπη- τοί.

Εὐδοίαν παρακαλῶ καὶ Συντύχην παρα- 2 καλῶ τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν κυρίῳ. ναὶ ἐρωτῶ καὶ σέ, 3 γνήσιε ὁ σύνζυγε, συναμβάνου αὐταῖς, αἵτινες ἐν τῷ εὐαγγελίῳ συνήθλησάν μοι μετὰ καὶ Κλήμεντος καὶ

τῶν λοιπῶν συνεργῶν μου, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν Βίβλῳ
 4 ΖΩΗC. Χαίρετε ἐν κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἐρῶ,
 5 χαίρετε. τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις.
 6 ὁ κύριος ἐγγύς· μηδὲν μεριμνᾶτε, ἀλλ' ἐν παντὶ τῇ
 προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει μετ' εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα
 7 ὑμῶν γνωρίζεσθω πρὸς τὸν θεόν· καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ θεοῦ ἡ
 ὑπερέχουσα πάντα νοῦν φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ
 8 τὰ νοήματα ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Τὸ λοι-
 πόν, ἀδελφοί, ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια,
 ὅσα ἀγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὖφημα, εἴ τις ἀρετὴ καὶ
 9 εἴ τις ἔπαινος, ταῦτα λογίζεσθε· ἃ καὶ ἐμάθετε καὶ πα-
 ρελάβετε καὶ ἠκούσατε καὶ εἶδετε ἐν ἐμοί, ταῦτα πράσ-
 σετε· καὶ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν.
 10 Ἐχάρην δὲ ἐν κυρίῳ μεγάλως ὅτι ἤδη ποτὲ ἀνεθά-
 λετε τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ φρονεῖν, ἐφ' ᾧ καὶ ἐφρονεῖτε ἡκαι-
 11 ρεῖσθε δέ. οὐχ ὅτι καθ' ὑστέρησιν λέγω, ἐγὼ γὰρ ἔμαθον
 12 ἐν οἷς εἰμὶ αὐτάρκης εἶναι· οἶδα καὶ ταπεινοῦσθαι, οἶδα
 καὶ περισσεύειν· ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσιν μεμύημαι, καὶ
 χορτάζεσθαι καὶ πεινᾶν, καὶ περισσεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι·
 13 πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με. πλὴν καλῶς ἐποιή-
 14 σατε συνκοινωνήσαντές μου τῇ θλίψει. οἶδατε δὲ καὶ
 15 ὑμεῖς, Φιλιππησίοι, ὅτι ἐν ἀρχῇ τοῦ εὐαγγελίου, ὅτε
 ἐξῆλθον ἀπὸ Μακεδονίας, οὐδεμία μοι ἐκκλησία ἐκοινώνη-
 σεν εἰς λόγον δόσεως καὶ λήψεως εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι,
 16 ὅτι καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ ἅπαξ καὶ δις εἰς τὴν χρεῖαν
 17 μοι ἐπέμψατε. οὐχ ὅτι ἐπιζητῶ τὸ δόμα, ἀλλὰ ἐπιζητῶ
 18 τὸν καρπὸν τὸν πλεονάζοντα εἰς λόγον ὑμῶν. ἀπέχω
 δὲ πάντα καὶ περισσεύω· πεπλήρωμαι δεξάμενος παρὰ
 Ἐπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν, ὅσμην ἐγώδιδας, θυσίαν
 19 δεκτὴν, εὐάρεστον τῷ θεῷ. ὁ δὲ θεὸς μου πληρώσει
 πᾶσαν χρεῖαν ὑμῶν κατὰ τὸ πλοῦτος αὐτοῦ ἐν δόξῃ ἐν
 20 Χριστῷ Ἰησοῦ. τῷ δὲ θεῷ καὶ πατρὶ ἡμῶν ἡ δόξα
 εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.
 21 Ἀσπάσασθε πάντα ἅγιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Ἀσπά-

ζονται ὑμᾶς οἱ σὺν ἐμοὶ ἀδελφοί. ἀσπάζονται ὑμᾶς πάντες ²²
οἱ ἅγιοι, μάλιστα δὲ οἱ ἐκ τῆς Καίσαρος οἰκίας.

Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύ- ²³
ματος ὑμῶν.

ΠΡΟΣ ΚΟΛΑΣΣΑΕΙΣ

- 1 ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος
2 θεοῦ καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς τοῖς ἐν Κολοσσαῖς ἁγίοις
καὶ πιστοῖς ἀδελφοῖς ἐν Χριστῷ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη
ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν.
- 3 Εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ πατρὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
4 [Χριστοῦ] πάντοτε ἡμεῖς ὑμῶν προσευχόμενοι, ἀκούσαντες
τὴν πίστιν ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ τὴν ἀγάπην [ἣν
5 ἔχετε] εἰς πάντας τοὺς ἁγίους διὰ τὴν ἐλπίδα τὴν ἀποκει-
μένην ὑμῖν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἣν προηκούσατε ἐν τῷ λόγῳ
6 τῆς ἀληθείας τοῦ εὐαγγελίου τοῦ παρόντος εἰς ὑμᾶς, καθὼς
καὶ ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ ἐστὶν καρποφορούμενον καὶ αὐξανό-
μενον καθὼς καὶ ἐν ὑμῖν, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσατε καὶ
7 ἐπέγνωτε τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ· καθὼς ἐμά-
θετε ἀπὸ Ἐπαφρᾶ τοῦ ἀγαπητοῦ συνδούλου ἡμῶν, ὅς
8 ἐστὶν πιστὸς ὑπὲρ ἡμῶν διάκονος τοῦ Χριστοῦ, ὁ καὶ
9 δηλώσας ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἀγάπην ἐν πνεύματι. Διὰ
τοῦτο καὶ ἡμεῖς, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσαμεν, οὐ πανόμεθα
ὑπὲρ ὑμῶν προσευχόμενοι καὶ αἰτούμενοι ἵνα πληρωθῇτε
τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ θελήματος αὐτοῦ ἐν πάσῃ σοφίᾳ
10 καὶ συνέσει πνευματικῇ, περιπατῆσαι ἀξίως τοῦ κυρίου
εἰς πᾶσαν ἀρεσκίαν ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφο-
11 ροῦντες καὶ αὐξανόμενοι τῇ ἐπιγνώσει τοῦ θεοῦ, ἐν
πάσῃ δυνάμει δυνατούμενοι κατὰ τὸ κράτος τῆς δόξης
αὐτοῦ εἰς πᾶσαν ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν μετὰ χαρᾶς,
12 εὐχαριστοῦντες τῷ πατρὶ τῷ ἱκανώσαντι ὑμᾶς εἰς τὴν

μερίδα τοῦ κλήρου τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί, ὃς ἐρύσατο 13
 ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκοτούς καὶ μετέστησεν εἰς
 τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἔχομεν 14
 τὴν ἀπολύτρωσιν, τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν· ὅς ἐστιν 15
 εἰκὼν τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκος πάσης κτίσεως,
 ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ 16
 τῆς γῆς, τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε θρόνοι εἴτε
 κυριότητες εἴτε ἀρχαὶ εἴτε ἐξουσίαι· τὰ πάντα δι' αὐτοῦ
 καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται· καὶ αὐτὸς ἔστιν πρὸ πάντων 17
 καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκεν, καὶ αὐτός ἐστιν 18
 ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος, τῆς ἐκκλησίας· ὅς ἐστιν [ἡ]
 ἀρχή, πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα γένηται ἐν πᾶσιν
 αὐτὸς πρωτεύων, ὅτι ἐν αὐτῷ εὐδόκησεν πᾶν τὸ πλήρω- 19
 μα κατοικῆσαι καὶ δι' αὐτοῦ ἀποκαταλλάξαι τὰ πάντα 20
 εἰς αὐτόν, εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ
 αὐτοῦ, [δι' αὐτοῦ] εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε τὰ ἐν τοῖς
 οὐρανοῖς· καὶ ὑμᾶς ποτὲ ὄντας ἀπηλλοτριωμένους καὶ 21
 ἐχθροὺς τῇ διανοίᾳ ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς πονηροῖς,— νυνὶ 22
 δὲ ἀποκατήλλαξεν ἐν τῷ σώματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ διὰ
 τοῦ θανάτου,— παραστήσαι ὑμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους
 καὶ ἀνεγκλήτους κατενώπιον αὐτοῦ, εἴ γε ἐπιμένετε τῇ 23
 πίστει τεθεμελιωμένοι καὶ ἐδραῖοι καὶ μὴ μετακινούμενοι
 ἀπὸ τῆς ἐλπίδος τοῦ εὐαγγελίου οὗ ἠκούσατε, τοῦ κη-
 ρυχθέντος ἐν πάσῃ κτίσει τῇ ὑπὸ τὸν οὐρανόν, οὗ
 ἐγενόμην ἐγὼ Παῦλος διάκονος.

Νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασιν ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ἀντα- 24
 ναπληρῶ τὰ ὑστερήματα τῶν θλίψεων τοῦ χριστοῦ ἐν
 τῇ σαρκί μου ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὃ ἐστιν ἡ ἐκ-
 κλησία, ἧς ἐγενόμην ἐγὼ διάκονος κατὰ τὴν οἰκονομίαν 25
 τοῦ θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι εἰς ὑμᾶς πληρῶσαι τὸν
 λόγον τοῦ θεοῦ, τὸ μυστήριον τὸ ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ 26
 τῶν αἰώνων καὶ ἀπὸ τῶν γενεῶν,— νῦν δὲ ἐφανερώθη
 τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, οἷς ἠθέλησεν ὁ θεὸς γνωρίσαι τί τὸ 27

πλούτος τῆς δόξης τοῦ μυστηρίου τούτου ἐν τοῖς ἔθνεσιν,
 28 ὁ ἔστιν Χριστὸς ἐν ὑμῖν, ἡ ἐλπίς τῆς δόξης· ὃν ἡμεῖς
 καταγγέλλομεν νουθετοῦντες πάντα ἄνθρωπον καὶ διδά-
 σκοντες πάντα ἄνθρωπον ἐν πάσῃ σοφίᾳ, ἵνα παραστή-
 29 σωμεν πάντα ἄνθρωπον τέλειον ἐν Χριστῷ· εἰς ὃ καὶ
 κοπιῶ ἀγωνιζόμενος κατὰ τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ τὴν ἐνερ-
 1 γουμένην ἐν ἐμοὶ ἐν δυνάμει.

Θέλω γὰρ ὑμᾶς
 εἰδέναι ἡλίκον ἀγῶνα ἔχω ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῶν ἐν
 Λαοδικίᾳ καὶ ὅσοι οὐχ ἑώρακαν τὸ πρόσωπόν μου ἐν
 2 σαρκί, ἵνα παρακληθῶσιν αἱ καρδίαι αὐτῶν, συνβιβα-
 σθέντες ἐν ἀγάπῃ καὶ εἰς πᾶν πλοῦτος τῆς πληροφορίας
 τῆς συνέσεως, εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ μυστηρίου τοῦ θεοῦ,
 3 Χριστοῦ, ἐν ᾧ εἰσὶν πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας
 4 καὶ γνώσεως ἀπόκρυφοι. Τοῦτο λέγω ἵνα μηδεὶς ὑμᾶς
 5 παραλογίζεται ἐν πιθανολογίᾳ. εἰ γὰρ καὶ τῇ σαρκὶ
 ἄπειμι, ἀλλὰ τῷ πνεύματι σὺν ὑμῖν εἰμί, χαίρων καὶ
 βλέπων ὑμῶν τὴν τάξιν καὶ τὸ στερέωμα τῆς εἰς Χριστὸν
 πίστεως ὑμῶν.

6 Ὡς οὖν παρελάβετε τὸν χριστὸν Ἰησοῦν τὸν κύριον,
 7 ἐν αὐτῷ περιπατεῖτε, ῥριζωμένοι καὶ ἐποικοδομούμενοι
 ἐν αὐτῷ καὶ βεβαιούμενοι τῇ πίστει καθὼς ἐδιδάχθητε, πε-
 8 ρισσεύοντες [ἐν αὐτῇ] ἐν εὐχαριστίᾳ.

Βλέ-
 πετε μή τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆς φιλοσοφί-
 as καὶ κενῆς ἀπάτης κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώ-
 πων, κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου καὶ οὐ κατὰ Χριστόν·
 9 ὅτι ἐν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος
 10 σωματικῶς, καὶ ἐστὲ ἐν αὐτῷ πεπληρωμένοι, ὅς ἐστιν
 11 ἡ κεφαλὴ πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, ἐν ᾧ καὶ περιε-
 τμήθητε περιτομῇ ἀχειροποιήτῳ ἐν τῇ ἀπεκδύσει τοῦ
 σώματος τῆς σαρκός, ἐν τῇ περιτομῇ τοῦ χριστοῦ,
 12 συνταφέντες αὐτῷ ἐν τῷ βαπτίσματι, ἐν ᾧ καὶ συνη-
 γέρθητε διὰ τῆς πίστεως τῆς ἐνεργείας τοῦ θεοῦ τοῦ
 13 ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν καὶ ὑμᾶς νεκροὺς ὄν-

τας τοῖς παραπτώμασιν καὶ τῇ ἀκροβυστίᾳ τῆς σαρκὸς
 ὑμῶν, συνεζωοποίησεν ἡμᾶς¹ σὺν αὐτῷ· χαρισάμενος
 ἡμῖν πάντα τὰ παραπτώματα, ἐξαλείψας τὸ καθ' ἡμῶν¹⁴
 χειρόγραφον τοῖς δόγμασιν ὃ ἦν ὑπεναντίον ἡμῖν,¹ καὶ
 αὐτὸ ἦρκεν ἐκ τοῦ μέσου προσηλώσας αὐτὸ τῷ σταυρῷ·
 ἀπεκδυσάμενος τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας ἐδειγμάτισεν¹⁵
 ἐν παρρησίᾳ θριαμβεύσας αὐτοὺς ἐν αὐτῷ. Μὴ¹⁶
 οὖν τις ὑμᾶς κρινέτω ἐν βρώσει καὶ¹ ἐν πόσει ἢ ἐν
 μέρει ἑορτῆς ἢ νεομηνίας ἢ σαββάτων, ἃ¹⁷ ἐστὶν σκιὰ
 τῶν μελλόντων, τὸ δὲ σῶμα τοῦ χριστοῦ. μηδεὶς¹⁸
 ὑμᾶς καταβραβεύετω θέλων ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ θρη-
 σκεΐᾳ τῶν ἀγγέλων, ἃ ἑώρακεν ἐμβατεῦν,¹ εἰκῇ φυσιού-
 μενος ὑπὸ τοῦ νοῦς τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ οὐ κρατῶν¹⁹
 τὴν κεφαλὴν, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα διὰ τῶν ἀφῶν καὶ συν-
 δέσμων ἐπιχορηγούμενον καὶ συνβιβαζόμενον αὔξει τὴν
 αὔξησιν τοῦ θεοῦ.

Εἰ ἀπεθάνετε σὺν Χριστῷ ἀπὸ τῶν στοιχείων τοῦ²⁰
 κόσμου, τί ὥς ζῶντες ἐν κόσμῳ δογματίζεσθε Μὴ ἄψῃ²¹
 μηδὲ γεύσῃ μηδὲ θίγῃς, ἃ ἐστὶν πάντα εἰς φθορὰν²²
 τῇ ἀποχρήσει, κατὰ τὰ ἐντάλματα καὶ διδασκαλίας
 τῶν ἀνθρώπων; ἅτινά ἐστιν λόγον μὲν ἔχοντα σο-²³
 φίας ἐν ἐβελοθησκίᾳ καὶ ταπεινοφροσύνῃ [καὶ] ἀφει-
 δία σώματος, οὐκ ἐν τιμῇ τινὶ πρὸς πλησμονὴν τῆς
 σαρκός¹.

Εἰ οὖν συνηγέρθητε τῷ χριστῷ, τὰ¹
 ἄνω ζητεῖτε, οὗ ὁ χριστὸς ἐστὶν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ
 καθήμενος· τὰ ἄνω φρονεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς,²
 ἀπεθάνετε γάρ, καὶ ἡ ζωὴ ὑμῶν κέκρυπται σὺν τῷ³
 χριστῷ ἐν τῷ θεῷ· ὅταν ὁ χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ⁴
 ἡμῶν¹ τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν
 δόξῃ.

Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν,⁵
 ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακὴν, καὶ τὴν πλεονεξίαν
 ἣτις ἐστὶν εἰδωλολατρία, δι' ἣ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ·⁶

7 ἐν οἷς καὶ ὑμεῖς περιεπατήσατέ ποτε ὅτε ἐζήτε ἐν
 8 τούτοις· νυνὶ δὲ ἀπόθεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργήν,
 θυμόν, κακίαν, βλασφημίαν, αἰσχρολογίαν ἐκ τοῦ
 9 στόματος ὑμῶν· μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους· ἀπεκ-
 10 δυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν
 11 αὐτοῦ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον εἰς
 12 ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν, ὅπου
 οὐκ ἔστι Ἕλλην καὶ Ἰουδαῖος, περιτομή καὶ ἀκροβυστία,
 βάρβαρος, Σκύθης, δούλος, ἐλεύθερος, ἀλλὰ πάντα καὶ
 12 ἐν πᾶσιν Χριστός.

Ἐνδύσασθε οὖν ὡς ἐκλε-
 κτοὶ τοῦ θεοῦ, ἄγιοι καὶ ἡγαπημένοι, σπλάγχνα οἰκτιρ-
 μοῦ, χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, πραῦτητα, μακρο-
 13 θυμίαν, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων καὶ χαριζόμενοι ἑαυτοῖς
 ἐάν τις πρὸς τινα ἔχη μομφήν· καθὼς καὶ ὁ «κύριος»
 14 ἔχαρίσατο ὑμῖν οὕτως καὶ ὑμεῖς· ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις
 15 τὴν ἀγάπην, ἧ ἔστιν σύνδεσμος τῆς τελειότητος. καὶ ἡ
 εἰρήνη τοῦ χριστοῦ βραβεύετω ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν,
 εἰς ἣν καὶ ἐκλήθητε ἐν [ἐν] σώματι· καὶ εὐχάριστοι
 16 γίνεσθε. ὁ λόγος τοῦ «χριστοῦ» ἐνοικεῖτω ἐν ὑμῖν
 πλουσίως ἐν πάσῃ σοφίᾳ· διδάσκοντες καὶ νουθετοῦντες
 ἑαυτοὺς ψαλμοῖς, ὕμνοις, ᾠδαῖς πνευματικαῖς ἐν ᾧ χάριτι,
 17 ᾄδοντες ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν τῷ θεῷ· καὶ πᾶν ὅτι
 ἐὰν ποιῇτε ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνόματι κυρίου
 Ἰησοῦ, εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ πατρὶ δι' αὐτοῦ.

18 Αἱ γυναῖκες, ὑποτάσσεσθε τοῖς ἀνδράσιν, ὡς ἀνῆκεν
 19 ἐν κυρίῳ. Οἱ ἄνδρες, ἀγαπάτε τὰς γυναῖκας καὶ μὴ
 20 πικραίνεσθε πρὸς αὐτάς.

Τὰ τέκνα, ὑπακούετε
 τοῖς γονεῦσιν κατὰ πάντα, τοῦτο γὰρ εὐάρεστόν ἐστιν
 21 ἐν κυρίῳ. Οἱ πατέρες, μὴ ἐρεθίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν,
 22 ἵνα μὴ ἀθυμώσιν.

Οἱ δούλοι, ὑπακούετε κατὰ
 πάντα τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις, μὴ ἐν «ὀφθαλμο-
 δουλίας», ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ' ἐν ἀπλότῃ καρδίᾳ,
 23 φοβούμενοι τὸν κύριον. ὁ ἐὰν ποιῇτε, ἐκ ψυχῆς ἐργά-

12 ἄγιοι,

13 χριστὸς

16 κυρίου | τῇ

22 ὀφθαλμοδουλίᾳ

ζεσθε, ὡς τῷ κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώποις, εἰδότες ὅτι ἀπὸ 24
κυρίου ἀπολήμψεσθε τὴν ἀνταπόδοσιν τῆς κληρονομίας·
τῷ κυρίῳ Χριστῷ δουλεύετε· ὁ γὰρ ἀδικῶν κομίζεται 25
ὁ ἠδίκησεν, καὶ οὐκ ἔστιν προσωποληψία. Οἱ κύριοι, 1
τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἰσότητα τοῖς δούλοις παρέχεσθε,
εἰδότες ὅτι καὶ ὑμεῖς ἔχετε κύριον ἐν οὐρανῷ.

Τῇ προσευχῇ προσκαρτερεῖτε, γρηγοροῦντες ἐν αὐτῇ 2
ἐν εὐχαριστίᾳ, προσευχόμενοι ἅμα καὶ περὶ ἡμῶν, ἵνα 3
ὁ θεὸς ἀνοίξῃ ἡμῖν θύραν τοῦ λόγου, λαλῆσαι τὸ μυστή-
ριον τοῦ χριστοῦ, δι' ὃ καὶ δέδεμαι, ἵνα φανερώσω αὐτὸ 4
ὡς δεῖ με λαλῆσαι. Ἐν σοφίᾳ περιπατεῖτε πρὸς τοὺς 5
ἔξω, τὸν καιρὸν ἐξαγοραζόμενοι· ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε 6
ἐν χάριτι, ἅλατι ἡρτυμένος, εἰδέναι πῶς δεῖ ὑμᾶς ἐνὶ
ἐκάστῳ ἀποκρίνεσθαι.

Τὰ κατ' ἐμὲ πάντα γνωρίσει ὑμῖν Τύχικος ὁ ἀγαπητὸς 7
ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διάκονος καὶ σύνδουλος ἐν κυρίῳ,
ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο ἵνα γνῶτε τὰ 8
περὶ ἡμῶν καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν, σὺν 9
Ὁνησίμῳ τῷ πιστῷ καὶ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ, ὃς ἐστιν
ἐξ ὑμῶν· πάντα ὑμῖν γνωρίσουσιν τὰ ὧδε.

Ἀσπάζεταιται ὑμᾶς Ἀρίσταρχος ὁ συναιχμάλωτός μου, 10
καὶ Μάρκος ὁ ἀνεψιὸς Βαρνάβα, (περὶ οὗ ἐλάβετε ἐντο-
λὰς, ἐὰν ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς δέξασθε αὐτόν,) καὶ Ἰησοῦς 11
ὁ λεγόμενος Ἰοῦστος, οἱ ὄντες ἐκ περιτομῆς, οὗτοι
μόνοι συνεργοὶ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, οἵτινες
ἐγενήθησάν μοι παρηγορία. ἀσπάζεταιται ὑμᾶς Ἐπαφρᾶς 12
ὁ ἐξ ὑμῶν, δούλος Χριστοῦ Ἰησοῦ, πάντοτε ἀγωνιζόμενος
ὑπὲρ ὑμῶν ἐν ταῖς προσευχαῖς, ἵνα σταθῇτε τέλειοι
καὶ πεπληροφορημένοι ἐν παντὶ θελήματι τοῦ θεοῦ.
μαρτυρῶ γὰρ αὐτῷ ὅτι ἔχει πολὺν πόνον ὑπὲρ ὑμῶν 13
καὶ τῶν ἐν Λαοδικίᾳ καὶ τῶν ἐν Ἱερᾷ Πόλει. ἀσπά- 14
ζεται ὑμᾶς Λουκᾶς ὁ ἰατρὸς ὁ ἀγαπητὸς καὶ Δημᾶς.
Ἀσπάσασθε τοὺς ἐν Λαοδικίᾳ ἀδελφούς καὶ Νύμφαν καὶ 15

- 16 τὴν κατ' οἶκον αὐτῆς ἐκκλησίαν. καὶ ὅταν ἀναγνωσθῇ
παρ' ὑμῖν ἡ ἐπιστολή, ποιήσατε ἵνα καὶ ἐν τῇ Λαοδι-
κέων ἐκκλησίᾳ ἀναγνωσθῇ, καὶ τὴν ἐκ Λαοδικίας ἵνα
17 καὶ ὑμεῖς ἀναγνώτε. καὶ εἶπατε Ἀρχίππῳ Βλέπε τὴν
διακονίαν ἣν παρέλαβες ἐν κυρίῳ, ἵνα αὐτὴν πληροῖς.
18 Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου. μνημονεύετε
μου τῶν δεσμῶν. ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν.

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Α

ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΙ ΣΙΛΟΥΑΝΟΣ ΚΑΙ ΤΙΜΟΘΕΟΣ τῇ ¹
ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονικέων ἐν θεῷ πατρὶ καὶ κυρίῳ Ἰησοῦ
Χριστῷ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη.

Εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ πάντων ὑμῶν ²
μνησίαν ποιούμενοι ἐπὶ τῶν προσευχῶν ἡμῶν, ἀδιαλείπτως
μνημονεύοντες ὑμῶν τοῦ ἔργου τῆς πίστεως καὶ τοῦ ³
κόπου τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὑπομονῆς τῆς ἐλπίδος τοῦ
κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ καὶ
πατρὸς ἡμῶν, εἰδότες, ἀδελφοὶ ἡγαπημένοι ὑπὸ [τοῦ] ⁴
θεοῦ, τὴν ἐκλογὴν ὑμῶν, ὅτι τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν οὐκ ἔγε- ⁵
νήθη εἰς ὑμᾶς ἐν λόγῳ μόνον ἀλλὰ καὶ ἐν δυνάμει καὶ
ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πληροφορία πολλῇ, καθὼς οἴδατε
οἱ ἐγενήθημεν [†] ὑμῖν δι' ὑμᾶς· καὶ ὑμεῖς μιμηταὶ ἡμῶν ⁶
ἐγενήθητε καὶ τοῦ κυρίου, δεξάμενοι τὸν λόγον ἐν θλίψει
πολλῇ μετὰ χαρᾶς πνεύματος ἁγίου, ὥστε γενέσθαι ὑμᾶς ⁷
ᾠ τύπον[†] πᾶσιν τοῖς πιστεύουσιν ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ ἐν
τῇ Ἀχαΐᾳ. ἀφ' ὑμῶν γὰρ ἐξήχηται ὁ λόγος τοῦ κυρίου ⁸
οὐ μόνον ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ Ἀχαΐᾳ, ἀλλ' ἐν παντὶ
τόπῳ ἡ πίστις ὑμῶν ἡ πρὸς τὸν θεὸν ἐξελέλυθεν, ὥστε
μὴ χρεῖαν ἔχειν ἡμᾶς λαλεῖν τι· αὐτοὶ γὰρ περὶ ἡμῶν ⁹
ἀπαγγέλλουσιν ὁποῖαν εἴσοδον ἔσχομεν πρὸς ὑμᾶς, καὶ
πῶς ἐπεστρέψατε πρὸς τὸν θεὸν ἀπὸ τῶν εἰδώλων δου-
λεύειν θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ, καὶ ἀναμένειν τὸν υἱὸν ¹⁰
αὐτοῦ ἐκ τῶν οὐρανῶν, ὃν ἡγείρεν ἐκ [τῶν] νεκρῶν,
Ἰησοῦν τὸν ρυόμενον ἡμᾶς ἐκ τῆς ὀργῆς τῆς ἐρχομένης.

- 1 Αὐτοὶ γὰρ οἶδατε, ἀδελφοί, τὴν εἴσοδον ἡμῶν τὴν πρὸς
 2 ὑμᾶς ὅτι οὐ κενὴ γέγονεν, ἀλλὰ προπαθόντες καὶ ὑβρισθέν-
 τες καθὼς οἶδατε ἐν Φιλίπποις ἐπαρρησιασάμεθα ἐν τῷ
 3 θεῷ ἡμῶν λαλῆσαι πρὸς ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ ἐν
 4 πολλῷ ἁγῶνι. ἡ γὰρ παράκλησις ἡμῶν οὐκ ἐκ πλάνης
 5 οὐδὲ ἐξ ἀκαθαρσίας οὐδὲ ἐν δόλῳ, ἀλλὰ καθὼς δεδοκι-
 μάσμεθα ὑπὸ τοῦ θεοῦ πιστευθῆναι τὸ εὐαγγέλιον οὕτως
 6 λαλοῦμεν, οὐχ ὡς ἀνθρώποις ἀρέσκοντες ἀλλὰ θεῷ τῷ
 7 δοκιμάζοντι τὰς καρδίας ἡμῶν. οὔτε γάρ ποτε ἐν λόγῳ
 8 κολακίας ἐγενήθημεν, καθὼς οἶδατε, οὔτε προφάσει πλεο-
 9 νεξίας, θεὸς μάρτυς, οὔτε ζητοῦντες ἐξ ἀνθρώπων δόξαν,
 10 οὔτε ἀφ' ὑμῶν οὔτε ἀπ' ἄλλων, δυνάμενοι ἐν βάρει εἶναι
 11 ὡς Χριστοῦ ἀπόστολοι· ἀλλὰ ἐγενήθημεν νήπιοι ἐν μέσῳ
 12 ὑμῶν, ὡς εἶναι τροφὸς θάλπη τὰ ἑαυτῆς τέκνα· οὕτως
 13 ὁμιροῦμενοι ὑμῶν ἡνδοκοῦμεν μεταδοῦναι ὑμῖν οὐ μόνον τὸ
 14 εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ ἀλλὰ καὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχάς, διότι
 15 ἀγαπητοὶ ἡμῖν ἐγενήθητε· μνημονεύετε γάρ, ἀδελφοί, τὸν
 16 κόπον ἡμῶν καὶ τὸν μόχθον· νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐργαζό-
 μενοι πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν ἐκηρύξαμεν εἰς
 17 ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ. ὑμεῖς μάρτυρες καὶ ὁ θεός,
 18 ὡς ὁσίως καὶ δικαίως καὶ ἀμέμπτως ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν
 19 ἐγενήθημεν, καθάπερ οἶδατε ὡς ἓνα ἕκαστον ὑμῶν ὡς
 20 πατὴρ τέκνα ἑαυτοῦ παρακαλοῦντες ὑμᾶς καὶ παραμυθού-
 μενοι καὶ μαρτυρούμενοι, εἰς τὸ περιπατεῖν ὑμᾶς ἀξίως τοῦ
 21 θεοῦ τοῦ ἁγαποῦντος ὑμᾶς εἰς τὴν ἑαυτοῦ βασιλείαν καὶ
 22 δόξαν.
- 23 Καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ ἀδια-
 λείπτως, ὅτι παραλαβόντες λόγον ἀκοῆς παρ' ἡμῶν τοῦ
 24 θεοῦ ἐδέξασθε οὐ λόγον ἀνθρώπων ἀλλὰ καθὼς ἀληθὺς
 25 ἐστὶν λόγον θεοῦ, ὃς καὶ ἐνεργεῖται ἐν ὑμῖν τοῖς πιστεύ-
 26 ουσιν. ὑμεῖς γὰρ μιμηταὶ ἐγενήθητε, ἀδελφοί, τῶν ἐκ-
 κλησιῶν τοῦ θεοῦ τῶν οὐσῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἐν Χριστῷ
 27 Ἰησοῦ, ὅτι τὰ αὐτὰ ἐπάθετε καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῶν ἰδίων

συμφυλετών καθὼς καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, τῶν καὶ 15
τὸν κύριον ἀποκτεινάντων Ἰησοῦν καὶ τοὺς προφήτας καὶ
ἡμᾶς ἐκδιωξάντων, καὶ θεῷ μὴ ἀρεσκόντων, καὶ πᾶσιν
ἀνθρώποις ἐναντίων, κωλύόντων ἡμᾶς τοῖς ἔθνεσιν λα- 16
λῆσαι ἵνα σωθῶσιν, εἰς τὸ ἀναπληρῶσαι αὐτῶν τὰς
ἁμαρτίας πάντοτε. Ἐφθασεν ἡ δὲ ἐπ' αὐτοὺς ἡ ὀργὴ εἰς
τέλος.

Ἡμεῖς δέ, ἀδελφοί, ἀπορφανισθέντες ἀφ' ὑμῶν πρὸς 17
καιρὸν ὥρας, προσώπῳ οὐ καρδίᾳ, περισσοτέρως ἐσπουδά-
σαμεν τὸ πρόσωπον ὑμῶν ἰδεῖν ἐν πολλῇ ἐπιθυμίᾳ.
διότι ἠελλήσαμεν ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, ἐγὼ μὲν Παῦλος 18
καὶ ἄπαξ καὶ δῖς, καὶ ἐνέκοψεν ἡμᾶς ὁ Σατανᾶς. τίς 19
γὰρ ἡμῶν ἐλπίς ἢ χαρὰ ἢ στέφανος καυχήσεως — ἢ οὐχὶ
καὶ ὑμεῖς — ἔμπροσθεν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ἐν τῇ
αὐτοῦ παρουσίᾳ; ὑμεῖς γὰρ ἐστε ἡ δόξα ἡμῶν καὶ ἡ 20
χαρά.

Διὸ μηκέτι στέγοντες ἠὐδοκήσαμεν 1
καταλειφθῆναι ἐν Ἀθήναις μόνοι, καὶ ἐπέμψαμεν Τιμό- 2
θεον, τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ ἑταῖρον τοῦ θεοῦ ἐν τῷ
εὐαγγελίῳ τοῦ χριστοῦ, εἰς τὸ στηρίξαι ὑμᾶς καὶ παρα-
καλέσαι ὑπὲρ τῆς πίστεως ὑμῶν τὸ μηδένα σαίνεσθαι 3
ἐν ταῖς θλίψεσιν ταύταις. αὐτοὶ γὰρ οἶδατε ὅτι εἰς τοῦτο
κειμέθα· καὶ γὰρ ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦμεν, προελέγομεν ὑμῖν 4
ὅτι μέλλομεν θλίβεσθαι, καθὼς καὶ ἐγένετο καὶ οἶδατε.
διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ μηκέτι στέγων ἔπεμψα εἰς τὸ γινῶναι τὴν 5
πίστιν ὑμῶν, μὴ πως ἐπείρασεν ὑμᾶς ὁ πειράζων καὶ
εἰς κενὸν γένηται ὁ κόπος ἡμῶν. Ἄρτι δὲ ἐλθόντος 6
Τιμοθέου πρὸς ὑμᾶς ἀφ' ὑμῶν καὶ εὐαγγελισαμένου ὑμῖν
τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην ὑμῶν, καὶ ὅτι ἔχετε μνησίαν
ἡμῶν ἀγαθὴν πάντοτε ἐπιποθοῦντες ἡμᾶς ἰδεῖν καθάπερ
καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς, διὰ τοῦτο παρεκλήθημεν, ἀδελφοί, 7
ἐφ' ὑμῖν ἐπὶ πάσῃ τῇ ἀνάγκῃ καὶ θλίψει ἡμῶν διὰ τῆς
ὑμῶν πίστεως, ὅτι νῦν ζῶμεν ἐὰν ὑμεῖς στήκετε ἐν κυρίῳ. 8
τίνα γὰρ εὐχαριστίαν δυνάμεθα τῷ θεῷ ἀνταποδοῦναι περὶ 9

ὑμῶν ἐπὶ πάσῃ τῇ χαρᾷ ἣ χαίρομεν δι' ὑμᾶς ἔμπροσθεν
 10 τοῦ θεοῦ ἡμῶν, νυκτὸς καὶ ἡμέρας ὑπερεκπερισσοῦ δεό-
 μενοι εἰς τὸ ἰδεῖν ὑμῶν τὸ πρόσωπον καὶ καταρτίσαι τὰ
 11 ὑστερήματα τῆς πίστεως ὑμῶν; Αὐτὸς δὲ ὁ
 θεὸς καὶ πατὴρ ἡμῶν καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς κατευ-
 12 θύναι τὴν ὁδὸν ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς· ὑμᾶς δὲ ὁ κύριος πλεο-
 νάσαι καὶ περισσεύσαι τῇ ἀγάπῃ εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς
 13 πάντας, καθάπερ καὶ ἡμεῖς εἰς ὑμᾶς, εἰς τὸ στηρίξαι ὑμῶν
 τὰς καρδίας ἁμέμπτους ἐν ἀγιωσύνῃ ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ
 καὶ πατρὸς ἡμῶν ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
 μετὰ πάντων τῶν ἁγίων αὐτοῦ.[†]

1 Ἐλοιπὸν, ἀδελφοί, ἐρωτῶμεν ὑμᾶς καὶ παρακαλοῦ-
 μεν ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ, [ἵνα] καθὼς παρελάβετε παρ' ἡ-
 μῶν τὸ πῶς δεῖ ὑμᾶς περιπατεῖν καὶ ἀρέσκειν θεῷ,
 2 καθὼς καὶ περιπατεῖτε, — ἵνα περισσεύητε μᾶλλον. οἴδατε
 γὰρ τίνας παραγγελίας ἐδώκαμεν ὑμῖν διὰ τοῦ κυρίου
 3 Ἰησοῦ. Τοῦτο γάρ ἐστιν θέλημα τοῦ θεοῦ,
 ὁ ἁγιασμός ὑμῶν, ἀπέχεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ τῆς πορνείας,
 4 εἰδέναι ἕκαστον ὑμῶν τὸ ἑαυτοῦ σκεῦος κτᾶσθαι ἐν ἁγια-
 5 σμῷ καὶ τιμῇ, μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας καθάπερ καὶ τὰ
 6 ἔθνη τὰ μὴ εἰδότα τὸν θεόν, τὸ μὴ ὑπερβαίνειν καὶ
 πλεονεκτεῖν ἐν τῷ πράγματι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, διότι
 ἕκδικος Κύριος περὶ πάντων τούτων, καθὼς καὶ προεί-
 7 παμεν ὑμῖν καὶ διεμαρτυράμεθα. οὐ γὰρ ἐκάλεσεν ἡμᾶς ὁ
 8 θεὸς ἐπὶ ἀκαθαρσία ἀλλ' ἐν ἁγιασμῷ. τοιγαροῦν ὁ ἀθε-
 τῶν οὐκ ἄνθρωπον ἀθετεῖ ἀλλὰ τὸν θεὸν τὸν διδόντα τὸ
 9 πνεῦμα αὐτοῦ τὸ ἅγιον εἰς ὑμᾶς. Περὶ δὲ
 τῆς φιλαδελφίας οὐ χρεῖαν ἔχετε γράφειν ὑμῖν, αὐτοὶ
 γὰρ ὑμεῖς θεοδίδακτοί ἐστε εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους·
 10 καὶ γὰρ ποιεῖτε αὐτὸ εἰς πάντας τοὺς ἀδελφοὺς [τούς] ἐν
 ὅλῃ τῇ Μακεδονίᾳ. Παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς,
 11 ἀδελφοί, περισσεύειν μᾶλλον, καὶ φιλοτιμείσθαι ἡσυχάζ-
 ειν καὶ πράσσειν τὰ ἴδια καὶ ἐργάζεσθαι ταῖς χερσὶν

ὑμῶν, καθὼς ὑμῖν παρηγγείλαμεν, ἵνα περιπατῆτε εὐσχη- 12
μόνως πρὸς τοὺς ἔξω καὶ μηδενὸς χρεῖαν ἔχητε.

Οὐ θέλομεν δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, περὶ τῶν 13
κοιμωμένων, ἵνα μὴ λυπήσθε καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ
ἔχοντες ἐλπίδα. εἰ γὰρ πιστεύομεν ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανεν 14
καὶ ἀνέστη, οὕτως καὶ ὁ θεὸς τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ
Ἰησοῦ ἄξει σὺν αὐτῷ. Τοῦτο γὰρ ὑμῖν λέγομεν ἐν 15
λόγῳ κυρίου, ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι εἰς
τὴν παρουσίαν τοῦ κυρίου οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμη-
θέντας· ὅτι αὐτὸς ὁ κύριος ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ 16
ἀρχαγγέλου καὶ ἐν σάλπιγγι θεοῦ, καταβήσεται ἀπ' οὐ-
ρανοῦ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον,
ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι ἅμα σὺν αὐτοῖς 17
ἄρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ κυρίου εἰς
ἀέρα· καὶ οὕτως πάντοτε σὺν κυρίῳ ἐσόμεθα. Ὡστε 18
παρακαλεῖτε ἀλλήλους ἐν τοῖς λόγοις τούτοις.

Περὶ δὲ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν, ἀδελφοί, οὐ 1
χρεῖαν ἔχετε ὑμῖν γράφεσθαι, αὐτοὶ γὰρ ἀκριβῶς οἶδατε 2
ὅτι ἡμέρα Κυρίου ὡς κλέπτῃς ἐν νυκτὶ οὕτως ἔρχεται.
ὅταν ὁ λέγωνσιν Εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια, τότε αἰφνί- 3
διος αὐτοῖς ἐπίσταται ὁλεθρὸς ὥσπερ ἡ ὥδιον τῇ ἐν
γαστρὶ ἐχούσῃ, καὶ οὐ μὴ ἐκφύγωσιν. ὑμεῖς δέ, ἀδελ- 4
φοί, οὐκ ἐστέ ἐν σκότει, ἵνα ἡ ἡμέρα ὑμᾶς ὡς «κλέπτῃς»
καταλάβῃ, πάντες γὰρ ὑμεῖς υἱοὶ φωτός ἐστε καὶ υἱοὶ 5
ἡμέρας. Οὐκ ἐσμέν νυκτὸς οὐδὲ σκότους· ἄρα οὖν μὴ 6
καθεύδωμεν ὡς οἱ λοιποί, ἀλλὰ γρηγορῶμεν καὶ νήφωμεν.
οἱ γὰρ καθεύδοντες νυκτὸς καθεύδουσιν, καὶ οἱ μεθυσκό- 7
μενοι νυκτὸς μεθύουσιν· ἡμεῖς δὲ ἡμέρας ὄντες νήφωμεν, 8
ἐΝΔΥCΑΜΕΝΟΙ ΘΩΡΑΚΑ ΠΙCΤΕΩC καὶ ἀγάπῃς καὶ ΠΕΡΙΚΕ-
ΦΑΛΑΪΑΝ ἐλπίδα CΩΤΗΡΙΑC· ὅτι οὐκ ἔθετο «ἡμᾶς ὁ θεὸς» 9
εἰς ὀργὴν ἀλλὰ εἰς περιποίησιν σωτηρίας διὰ τοῦ κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ [Χριστοῦ], τοῦ ἀποθανόντος «περὶ» ἡμῶν 10
ἵνα εἴτε γρηγορῶμεν εἴτε καθεύδωμεν ἅμα σὺν αὐτῷ ζήσω-

- 11 **μεν.** Διὸ παρακαλεῖτε ἀλλήλους καὶ οἰκοδομεῖτε εἰς τὸν
 12 **ἕνα,** καθὼς καὶ ποιεῖτε.
- 12 Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, εἰδέναι τοὺς κοπιῶντας
 13 ἐν ὑμῖν καὶ προϋσταμένους ὑμῶν ἐν κυρίῳ καὶ νουθετοῦντας
 14 ὑμᾶς, καὶ ἡγείσθαι αὐτοὺς ὡς ὑπερεκπερισσοῦ[†] ἐν ἀγάπῃ διὰ
 15 τὸ ἔργον αὐτῶν. εἰρηνεύετε ἐν ἑαυτοῖς. Παρακαλοῦμεν
 16 δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, νουθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους, παραμυθεῖσθε
 17 τοὺς ὀλιγοψύχους, ἀντέχεσθε τῶν ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε
 18 πρὸς πάντας. ὁρᾶτε μή τις κακὸν ἀντὶ κακοῦ τινὶ ἀπο-
 19 δῶ, ἀλλὰ πάντοτε τὸ ἀγαθὸν διώκετε[†] εἰς ἀλλήλους καὶ
 20 εἰς πάντας. Πάντοτε χαίρετε, ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε,
 21 ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε· τοῦτο γὰρ θέλημα θεοῦ ἐν Χριστῷ
 22 Ἰησοῦ εἰς ὑμᾶς. τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυτε, προφητείας μὴ
 23 ἐξουθενεῖτε· πάντα [δὲ] δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε,
 24 ἀπὸ παντὸς εἴδους πονηροῦ ἀπέχεσθε. Αὐτὸς δὲ
 25 ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἀγιάσαι ὑμᾶς ὁλοτελεῖς, καὶ ὁλόκληρον
 26 ὑμῶν τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἀμέμπτως ἐν
 27 τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τηρηθείη.
- 24 πιστὸς ὁ καλῶν ὑμᾶς, ὃς καὶ ποιήσει.
- 25 Ἀδελφοί, προσεύχεσθε [καὶ] περὶ ἡμῶν.
- 26 Ἀσπάσασθε τοὺς ἀδελφούς πάντας ἐν φιλήματι
 27 ἀγίῳ. Ἐνορκίζω ὑμᾶς τὸν κύριον ἀναγνωσθῆναι τὴν
 28 ἐπιστολὴν πᾶσιν τοῖς[†] ἀδελφοῖς.
- 28 Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν.

13 ὑπερεκπερισσῶς

15 καὶ

27 ἀγίοις

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Β

ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΙ ΣΙΛΟΥΑΝΟΣ ΚΑΙ ΤΙΜΟΘΕΟΣ τῇ 1
ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονικέων ἐν θεῷ πατρὶ ἡμῶν καὶ κυρίῳ
Ἰησοῦ Χριστῷ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς 2
καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εὐχαριστεῖν ὀφείλομεν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, 3
ἀδελφοί, καθὼς ἄξιόν ἐστιν, ὅτι ὑπεραυξάνει ἡ πίστις
ὑμῶν καὶ πλεονάζει ἡ ἀγάπη ἐνὸς ἐκάστου πάντων ὑμῶν
εἰς ἀλλήλους, ὥστε αὐτοὺς ἡμᾶς ἐν ὑμῖν ἐνκαυχᾶσθαι ἐν 4
ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ θεοῦ ὑπὲρ τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν καὶ
πίστεως ἐν πᾶσιν τοῖς διωγμοῖς ὑμῶν καὶ ταῖς θλίψεσιν
αἰς ᾧ ἀνέχεσθε, ἔνδειγμα τῆς δικαίας κρίσεως τοῦ θεοῦ, εἰς 5
τὸ καταξιωθῆναι ὑμᾶς τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, ὑπὲρ ἧς
καὶ πάσχετε, εἴπερ δίκαιον παρὰ θεῷ ἀνταποδοῦναι τοῖς 6
θλίβουσιν ὑμᾶς θλίψιν καὶ ὑμῖν τοῖς θλιβομένοις ἄνεσιν 7
μεθ' ἡμῶν ἐν τῇ ἀποκαλύψει τοῦ κυρίου Ἰησοῦ ἀπ' οὐρανοῦ
μετ' ἀγγέλων δυνάμεως αὐτοῦ ἐν πύρρι φλογός, διδόντος 8
ἐκδίκησιν τοῖς μὴ εἰδόσι θεὸν καὶ τοῖς μὴ ὑπακού-
ουσιν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ, οἵτινες δίκην 9
τίσουσιν ὄλεθρον αἰώνιον ἀπὸ προσώπου τοῦ κυρίου
καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ὅταν ἔλθῃ 10
ἐνδοξαθῆναι ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ καὶ θαυμασθῆναι
ἐν πᾶσιν τοῖς πιστεύουσιν, ὅτι ᾧ ἐπιστεύθη τὸ μαρτύριον
ἡμῶν ἐφ' ὑμᾶς, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. Εἰς ᾧ καὶ 11
προσευχόμεθα πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἵνα ὑμᾶς ἀξιώσῃ τῆς
κλήσεως ἣν θεὸς ἡμῶν καὶ πληρώσῃ πᾶσαν εὐδοκίαν ἀγα-

12 θωσύνης καὶ ἔργον πίστεως ἐν δυνάμει, ὅπως ἐνδοξασθῇ
τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ἐν ὕμῃν, καὶ ὑμεῖς
ἐν αὐτῷ, κατὰ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ
Χριστοῦ.

1 Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὑπὲρ τῆς παρουσίας τοῦ
κυρίου [ἡμῶν] Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡμῶν ἐπισυναγωγῆς
2 ἐπ' αὐτόν, εἰς τὸ μὴ ταχέως σαλευθῆναι ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ νοὸς
μηδὲ θροεῖσθαι μήτε διὰ πνεύματος μήτε διὰ λόγου μήτε
δι' ἐπιστολῆς ὡς δι' ἡμῶν, ὡς ὅτι ἐνέστηκεν ἡ ἡμέρα τοῦ
3 «κυρίου.» μὴ τις ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ κατὰ μηδὲνα τρόπον·
ὅτι εἰ μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποστασία πρῶτον καὶ ἀποκαλυφθῇ
4 ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁνομίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ὁ ἀντι-
κείμενος καὶ ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον
θεὸν ἢ σέβασμα, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ
5 καθίσει, ἀποδεικνύντα ἑαυτὸν ὅτι ἔστιν θεός—. Οὐ
μνημονεύετε ὅτι ἔτι ὢν πρὸς ὑμᾶς ταῦτα ἔλεγον ὑμῖν;
6 καὶ νῦν τὸ κατέχον οἴδατε, εἰς τὸ ἀποκαλυφθῆναι αὐτὸν
7 ἐν τῷ αὐτοῦ καιρῷ· τὸ γὰρ μυστήριον ἤδη ἐνεργεῖται τῆς
ἀνομίας· μόνον ὁ κατέχων ἄρτι ἕως ἐκ μέσου γένηται.
8 καὶ τότε ἀποκαλυφθήσεται ὁ ἄνομος, ὃν ὁ κύριος [Ἰη-
σοῦς] ἄνελεῖ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ
9 καὶ καταργήσει τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας αὐτοῦ, οὗ
ἐστὶν ἡ παρουσία κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ ἐν πάσῃ
10 δυνάμει καὶ σημείοις καὶ τέρασιν ψεύδους καὶ ἐν πάσῃ
ἀπάτῃ ἀδικίας τοῖς ἀπολλυμένοις, ἀνθ' ὧν τὴν ἀγάπην
11 τῆς ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο εἰς τὸ σωθῆναι αὐτούς· καὶ
διὰ τοῦτο πέμπει αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐνέργειαν πλάνης εἰς τὸ
12 πιστεῦσαι αὐτοὺς τῷ ψεύδει, ἵνα κριθῶσιν «πάντες» οἱ μὴ
πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ ἀλλὰ εὐδοκήσαντες τῇ ἀδικίᾳ.

13 Ἡμεῖς δὲ ὀφείλομεν εὐχαριστεῖν τῷ θεῷ πάντοτε
περὶ ὑμῶν, ἀδελφοὶ ἡγαπημένοι ὑπὸ Κυρίου, ὅτι εἴ-
λατο ὑμᾶς ὁ θεὸς ἄπ' ἀρχῆς εἰς σωτηρίαν ἐν ἁγιασμῷ
14 πνεύματος καὶ πίστει ἀληθείας, εἰς ὃ ἐκάλεσεν ὑμᾶς διὰ

τοῦ εὐαγγελίου ἡμῶν, εἰς περιποίησιν δόξης τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἄρα οὖν, ἀδελφοί, στήκετε, καὶ 15 κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἃς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ λόγου εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν. Αὐτὸς δὲ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς 16 Χριστὸς καὶ [ὁ] θεὸς ὁ πατὴρ ἡμῶν, ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς καὶ δοὺς παράκλησιν αἰωνίαν καὶ ἐλπίδα ἀγαθὴν ἐν χάριτι, παρακαλέσαι ὑμῶν τὰς καρδίας καὶ στηρίξαι ἐν 17 παντὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ ἀγαθῷ.

Τὸ λοιπὸν προσεύχεσθε, ἀδελφοί, περὶ ἡμῶν, ἵνα 1 ὁ λόγος τοῦ κυρίου τρέχῃ καὶ δοξάζεται καθὼς καὶ πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἵνα ῥυσθῶμεν ἀπὸ τῶν ἀτόπων καὶ πονηρῶν 2 ἀνθρώπων, οὐ γὰρ πάντων ἡ πίστις. Πιστὸς 3 δὲ ἐστὶν ὁ κύριος, ὃς στηρίξει ὑμᾶς καὶ φυλάξει ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. πεποίθαμεν δὲ ἐν κυρίῳ ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι ἂ πα- 4 ραγγέλλομεν [καὶ] ποιεῖτε καὶ ποιήσετε. Ὁ δὲ κύριος 5 κατευθύναι ὑμῶν τὰς καρδίας εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ καὶ εἰς τὴν ὑπομονὴν τοῦ χριστοῦ.

Παραγγέλλομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, ἐν ὀνόματι τοῦ 6 κυρίου ὁ Ἰησοῦ Χριστοῦ στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ ἀτάκτως περιπατοῦντος καὶ μὴ κατὰ τὴν παρά- 7 δοσιν ἣν ἑπαρελάβετε παρ' ἡμῶν. αὐτοὶ γὰρ οἶδατε 7 πῶς δεῖ μιμεῖσθαι ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἠτακτήσαμεν ἐν ὑμῖν οὐδὲ δωρεὰν ἄρτον ἐφάγομεν παρά τινος, ἀλλ' ἐν κόπῳ 8 καὶ μόχθῳ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐργαζόμενοι πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν· οὐχ ὅτι οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν, 9 ἀλλ' ἵνα ἑαυτοὺς τύπον δώμεν ὑμῖν εἰς τὸ μιμεῖσθαι ἡμᾶς. καὶ γὰρ ὅτε ἦμεν πρὸς ὑμᾶς, τοῦτο παρηγγέλλομεν ὑμῖν, 10 ὅτι εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι μηδὲ ἐσθιέτω. ἀκούομεν 11 γὰρ τινὰς περιπατοῦντας ἐν ὑμῖν ἀτάκτως, μηδὲν ἐργα- 12 ζομένους ἀλλὰ περιεργαζομένους· τοῖς δὲ τοιούτοις πα- 12 ραγγέλλομεν καὶ παρακαλοῦμεν ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ ἵνα μετὰ ἡσυχίας ἐργαζόμενοι τὸν ἑαυτῶν ἄρτον ἐσθίω- 13 σιν. Ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, μὴ ἐνκακήσητε καλοποιοῦντες. 13

14 εἰ δέ τις οὐχ ὑπακούει τῷ λόγῳ ἡμῶν διὰ τῆς ἐπιστολῆς,
τοῦτον σημειοῦσθε, μὴ συναναμίγνυσθαι αὐτῷ, ἵνα ἐν-
15 τραπῇ· καὶ μὴ ὡς ἐχθρὸν ἡγείσθε, ἀλλὰ νοουθετεῖτε
16 ὡς ἀδελφόν. Αὐτὸς δὲ ὁ κύριος τῆς εἰρήνης δώῃ ὑμῖν
τὴν εἰρήνην διὰ παντὸς ἐν παντὶ τρόπῳ. ὁ κύριος μετὰ
πάντων ὑμῶν.

17 Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου, ὃ ἐστὶν σημεῖον ἐν
18 πάσῃ ἐπιστολῇ· οὕτως γράφω. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν.

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ

ΠΟΛΥΜΕΡΩΣ ΚΑΙ ΠΟΛΥΤΡΟΠΩΣ πάσαι ὁ θεὸς ¹
λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις ἐπ' ἐσχάτου ²
τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ, ὃν ἔθηκεν
κληρονόμον πάντων, δι' οὗ καὶ ἐποίησεν τοὺς αἰῶνας· ὃς ³
ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως
αὐτοῦ, φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐ-
τοῦ, καθαρισμόν τῶν ἁμαρτιῶν ποιησάμενος ἐκάθισεν ἐν
δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς, τοσοῦτ' κρείττων ⁴
γενόμενος τῶν ἀγγέλων ὅσ' διαφορώτερον παρ' αὐτοὺς
κεκληρονόμηκεν ὄνομα. Τίτι γὰρ εἶπέν ποτε ⁵
τῶν ἀγγέλων

Υἱός μου εἰ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε,
καὶ πάλιν

Ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται
μοι εἰς γιόν·

ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκον· ⁶
μένην, λέγει

Καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι
θεοῦ.

καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους λέγει

Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα,
καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πῦρ φλόγα·
πρὸς δὲ τὸν υἱόν

Ὁ θρόνος σου ὁ θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα [τοῦ αἰῶνος],
καὶ ἡ ῥάβδος τῆς ἐγθύτητος ῥάβδος τῆς βασι-
λείας αὐτοῦ¹.

9 ἠγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν·
διὰ τοῦτο ἔχρισέν σε ὁ θεός, ὁ θεός σου, ἔλαιον
ἀγαλλιᾶσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου·

10 καὶ

Σὺ κατ' ἀρχάς, κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας,
καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσιν οἱ οὐρανοί·

11 αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις·
καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται,

12 καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἐλίζεις αὐτούς,
ὡς ἱμάτων καὶ ἀλλαγήσονται·
σὺ δὲ ὁ αὐτός εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλεί-
ψουσιν.

13 πρὸς τίνα δὲ τῶν ἀγγέλων εἴρηκέν ποτε

Κάθογ ἐκ δεξιῶν σου

ἕως ἄν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν
ποδῶν σου;

14 οὐχὶ πάντες εἰσὶν λειτουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν
ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτη-
1 ρίαν; Διὰ τοῦτο δεῖ περισσοτέρως προσέχειν

2 ἡμᾶς τοῖς ἀκουσθεῖσιν, μή ποτε παραρῶμεν. εἰ γὰρ
ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος ἐγένετο βέβαιος, καὶ πᾶσα
παράβασις καὶ παρακοή ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν,

3 πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτη-
ρίας, ἥτις, ἀρχὴν λαβοῦσα λαλεῖσθαι διὰ τοῦ κυρίου,

4 ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων εἰς ἡμᾶς ἐβεβαιώθη, συνεπιμαρ-
τυροῦντος τοῦ θεοῦ σημείοις τε καὶ τέρασιν καὶ ποικίλαις
δυνάμεσιν καὶ πνεύματος ἁγίου μερισμοῖς κατὰ τὴν
αὐτοῦ θέλησιν;

5 Οὐ γὰρ ἀγγέλοις ὑπέταξεν τὴν οἰκουμένην τὴν μέλ-
6 λουσαν, περὶ ἧς λαλοῦμεν· διεμαρτύρατο δέ πού τις

λέγων

Τί ἐστὶν ἄνθρωπος ὅτι μιμνήσκῃ αὐτοῦ,
 ἢ γιὸς ἀνθρώπου ὅτι ἐπισκέπτῃ αὐτόν;
 ἡλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλοις,
 δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτόν,
 [καὶ κατέστησας αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν
 σοῦ,]

πάντα ὑπέταζας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ. 8
 ἐν τῷ γὰρ ὑποτάξει [αὐτῷ] τὰ πάντα οὐδὲν ἀφήκεν
 αὐτῷ ἀνυπότακτον. νῦν δὲ οὕτω ὁρῶμεν αὐτῷ τὰ πάν-
 τα ὑποτεταγμένα· τὸν δὲ βραχύ τι παρ' ἀγγέλοις 9
 ἡλαττωμένον βλέπομεν Ἰησοῦν διὰ τὸ πάθημα τοῦ
 θανάτου δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένον, ὅπως χάριτι
 θεοῦ ὑπὲρ πάντος γεύσῃται θανάτου. Ἐπρεπεν γὰρ αὐτῷ, 10
 δι' ὃν τὰ πάντα καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, πολλοὺς υἱοὺς
 εἰς δόξαν ἀγαγόντα τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν
 διὰ παθημάτων τελειῶσαι. ὃ τε γὰρ ἀγιάζων καὶ οἱ 11
 ἀγιαζόμενοι ἐξ ἑνὸς πάντες· δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ἐπαισχύ-
 νεται ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλεῖν, λέγων 12

Ἀπαγγελῶ τὸ ὄνομά σοι τοῖς ἀδελφοῖς μου,
 ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε·

καὶ πάλιν

Ἐγὼ ἔσομαι πεποιοῦς ἐπ' αὐτῷ·

καὶ πάλιν

Ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία ἃ μοι ἔδωκεν ὁ θεός.
 ἐπεὶ οὖν τὰ παιδία κεκοινωνήκεν αἵματος καὶ σαρκός, 14
 καὶ αὐτὸς παραπλησίως μετέσχευ τῶν αὐτῶν, ἵνα διὰ
 τοῦ θανάτου καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανά-
 του, τοῦτ' ἔστι τὸν διάβολον, καὶ ἀπαλλάξῃ τούτους, 15
 ὅσοι φόβῳ θανάτου διὰ πάντος τοῦ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν
 δουλείας. οὐ γὰρ δὴ πού ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ 16
 σπέρματος Ἀβραάμ ἐπιλαμβάνεται. ὅθεν ὥφειλεν 17
 κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι, ἵνα ἐλεήμων
 γένηται καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν θεόν, εἰς

18 τὸ ἰλάσκεσθαι τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ· ἐν ᾧ γὰρ πέπονθεν αὐτὸς πειρασθεὶς, δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι.

1 Ὅθεν, ἀδελφοὶ ἅγιοι, κλήσεως ἐπουρανίου μέτοχοι, κατανοήσατε τὸν ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας
2 ἡμῶν Ἰησοῦν, πιστὸν ὄντα τῷ ποιήσαντι αὐτὸν ὡς καὶ
3 Μωϋσῆς ἐν [ὄλῳ] τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. πλείονος γὰρ οὗτος δόξης παρὰ Μωυσῆν ἡξίωται καθ' ὅσον πλείονα
4 τιμὴν ἔχει τοῦ οἴκου ὁ κατασκευάσας αὐτόν· πᾶς γὰρ οἶκος κατασκευάζεται ὑπὸ τινος, ὁ δὲ πάντα κατασκευάσας
5 θεός. καὶ Μωϋσῆς μὲν πιστὸς ἐν ὄλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ὡς θεράπων εἰς μαρτύριον τῶν λαληθησομένων,
6 Χριστὸς δὲ ὡς υἱὸς ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ· οὗ οἴκός ἐσμεν ἡμεῖς, ἐὰν τὴν παρρησίαν καὶ τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδος
7 [μέχρι τέλους βεβαίαν] κατασχῶμεν. Διό, καθὼς λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον

Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσχητε,
8 μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ,
κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ,
9 οἷ ἐπείρασαν οἱ πατέρες ὑμῶν ἐν δοκιμασίᾳ·
10 καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου τεσσαράκοντα ἔτη· διὸ προσώχθισα τῇ γενεᾷ ταύτῃ καὶ εἶπον Ἐὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ· αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδοὺς μου· ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου

Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου.¹
12 βλέπετε, ἀδελφοί, μή ποτε ἔσται ἔν τινι ὑμῶν καρδιά πονηρὰ ἀπιστίας ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ θεοῦ ζῶντος,
13 ἀλλὰ παρακαλεῖτε ἑαυτοὺς καθ' ἐκάστην ἡμέραν, ἄχρις οὗ τό Σήμερον καλεῖται, ἵνα μὴ σκληρυνθῇ τις ἐξ ὑμῶν¹ ἀπάτῃ τῆς ἁμαρτίας· μέτοχοι γὰρ τοῦ χριστοῦ γεγόναμεν, ἐάνπερ τὴν ἀρχὴν τῆς ὑποστάσεως μέχρι

τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν· ἐν τῷ λέγεσθαι

15

Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἴακούσχη,¹

Μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ
παραπικρασμῷ.

τίνες γὰρ ἀκούσαντες παρεπίκραναν; ἀλλ' οὐ πάντες 16
οἱ ἐξελθόντες ἐξ Αἰγύπτου διὰ Μωυσέως; τίσιν δὲ προσ- 17
ώχθισεν τεσσαράκοντα ἔτη; οὐχὶ τοῖς ἀμαρτήσασιν,
ὧν τὰ κῶλα ἔπεσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ; τίσιν δὲ ὤμοσεν 18
μὴ εἰσελεύσεσθαι εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ εἰ μὴ
τοῖς ἀπειθήσασιν; καὶ βλέπομεν ὅτι οὐκ ἡδυνήθησαν 19
εἰσελθεῖν δι' ἀπιστίαν. φοβηθῶμεν οὖν μὴ ποτε κατα- 1
λειπομένης ἐπαγγελίας εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν
αὐτοῦ δοκῇ τις ἐξ ὑμῶν ὑστερηκέαι· καὶ γὰρ ἔσμεν 2
εὐηγγελισμένοι καθάπερ καὶ οἱ, ἀλλ' οὐκ ὠφέλησεν
ὁ λόγος τῆς ἀκοῆς ἐκείνους, ἢ μὴ ἰσχυροποιήσας τῇ
πίστει τοῖς ἀκούσασιν¹. Εἰσερχόμεθα γὰρ εἰς [τὴν] 3
κατάπαυσιν οἱ πιστεύσαντες, καθὼς εἴρηκεν

Ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου

Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου,
καίτοι τῶν ἔργων ἀπὸ καταβολῆς κόσμου γεννηθέντων,
εἴρηκεν γὰρ πρὸς τὴν ἐβδόμη οὕτως Καὶ κατέ- 4
παυσεν ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ἀπὸ
πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, καὶ ἐν τούτῳ πάλιν Εἰ 5
εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου. ἐπεὶ οὖν 6
ἀπολείπεται τινὰς εἰσελθεῖν εἰς αὐτήν, καὶ οἱ πρότερον
εὐαγγελισθέντες οὐκ εἰσῆλθον δι' ἀπειθείαν, πάλιν 7
τινὰ ὀρίζει ἡμέραν, Σήμερον, ἐν Δαυεὶδ λέγων μετὰ
τοσοῦτον χρόνον, καθὼς προεῖρηται¹,

Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσχη,

μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν·

εἰ γὰρ αὐτοὺς Ἰησοῦς κατέπαυσεν, οὐκ ἂν περὶ ἄλλης 8
ἐλάλει μετὰ ταῦτα ἡμέρας. ἄρα ἀπολείπεται σαββα- 9
τισμὸς τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ· ὁ γὰρ εἰσελθὼν εἰς τὴν 10

κατάπαγσιν αὐτοῦ καὶ αὐτὸς κατέπαγσεν ἀπὸ τῶν
 11 ἔργων αὐτοῦ ὥσπερ ἀπὸ τῶν ἰδίων ὁ θεός. Σπου-
 δάσωμεν οὖν εἰσελθεῖν εἰς ἐκείνην τὴν κατάπαγσιν,
 ἵνα μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τις ὑποδείγματι πέσῃ τῆς ἀπει-
 12 θείας. Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ καὶ ἐνεργῆς καὶ
 τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον καὶ διικνου-
 μενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύματος, ἀρμῶν τε καὶ
 μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας·
 13 καὶ οὐκ ἔστιν κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ, πάντα δὲ
 γυμνὰ καὶ τετραχλησιμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πρὸς
 14 ὃν ἡμῖν ὁ λόγος. Ἐχοντες οὖν ἀρχιερά
 μέγαν διεληλυθότα τοὺς οὐρανοὺς, Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ
 15 θεοῦ, κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας· οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερά
 μὴ δυνάμενον συναπαθῆσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, πεπει-
 ρασμένον δὲ κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρτίας.
 16 προσερχώμεθα οὖν μετὰ παρρησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάρι-
 τος, ἵνα λάβωμεν ἔλεος καὶ χάριν εὕρωμεν εἰς εὐκαιρον
 βοήθειαν.

1 Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος ὑπὲρ
 ἀνθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς τὸν θεόν, ἵνα προσφέρῃ
 2 δῶρά [τε] καὶ θυσίας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν, μετριοπαθεῖν
 δυνάμενος τοῖς ἀγνοοῦσι καὶ πλανωμένοις ἐπεὶ καὶ αὐτὸς
 3 περὶκεται ἀσθένειαν, καὶ δι' αὐτὴν ὀφείλει, καθὼς περὶ
 τοῦ λαοῦ, οὕτως καὶ περὶ ἑαυτοῦ προσφέρει περὶ
 4 ἁμαρτιῶν. καὶ οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμὴν, ἀλλὰ
 5 καλούμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καθὼς περ καὶ Ἀαρών. Οὕτως
 καὶ ὁ χριστὸς οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασεν γεννηθῆναι ἀρχιερά,
 ἀλλ' ὁ λαλήσας πρὸς αὐτόν

Υἱός μοι εἶ σὺ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε·
 6 καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει

Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελ-
 χιεδέκ.

7 ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, δεήσεις τε καὶ

ἱκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σῶζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου
μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρύων προσενέγκας καὶ
εἰσακουσθεῖς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας, καίπερ ὧν υἱός, ἔμαθεν ⁸
ἀφ' ὧν ἔπαθεν τὴν ὑπακοήν, καὶ τελειωθείς ἐγένετο ⁹
πᾶσιν τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ αἴτιος σωτηρίας αἰωνίου,
προσαγορευθεῖς ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν τάξιν ¹⁰
Μελχισεδέκ.

Περὶ οὗ πολὺς ἡμῖν ὁ λόγος καὶ δυσερμήνευτος ¹¹
λέγειν, ἐπεὶ ἡθροὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς· καὶ γὰρ ¹²
ὀφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον, πάλιν
χρεῖαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς τινὰ τὰ στοιχεῖα τῆς
ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ θεοῦ, καὶ γεγόνατε χρεῖαν ἔχοντες
γάλακτος, ¹ οὐ στερεᾶς τροφῆς. πᾶς γὰρ ὁ μετέχων ¹³
γάλακτος ἄπειρος λόγου δικαιοσύνης, νήπιος γάρ ἐστιν·
τελείων δέ ἐστιν ἡ στερεὰ τροφή, τῶν διὰ τὴν ἑξίν τα ¹⁴
αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἐχόντων πρὸς διάκρισιν καλοῦ
τε καὶ κακοῦ. Διὸ ἀφέντες τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ χριστοῦ ¹
λόγον ἐπὶ τὴν τελειότητα φερώμεθα, μὴ πάλιν θεμέλιον
καταβαλλόμενοι μετανοίας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, καὶ πίστεως
ἐπὶ θεόν, βαπτισμῶν ἡ διδαχὴν ἐπιθέσεώς τε χειρῶν, ²
ἀναστάσεως ¹ νεκρῶν καὶ κρίματος αἰωνίου. καὶ τοῦτο ³
ποιήσομεν ἐάνπερ ἐπιτρέπη ὁ θεός. Ἀδύνατον γὰρ τοὺς ⁴
ἅπαξ ἡ φωτισθέντας ἡ γευσαμένους τε τῆς δωρεᾶς τῆς
ἐπουρανίου καὶ μετόχους γεννηθέντας πνεύματος ἁγίου
καὶ καλὸν γευσαμένους θεοῦ ῥῆμα δυνάμεις τε μέλλοντος ⁵
αἰῶνος, καὶ παραπεσόντας, πάλιν ἀνακαίνιζειν εἰς μετά- ⁶
νοιαν, ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ
παραδειγματίζοντας. Γῆ γὰρ ἡ πιούσα τὸν ἐπ' αὐτῆς ⁷
ἐρχόμενον ποτίζει, καὶ τίκτουσα βοτάνην εὖθετον
ἐκείνοις δι' οὓς καὶ γεωργεῖται, μεταλαμβάνει εὐλογίας
ἀπὸ τοῦ θεοῦ· ἐκφέρογχα δὲ ἀκάνθας καὶ τριβόλους ⁸
ἀδόκιμος καὶ κατάρας ἐγγύς, ἧς τὸ τέλος εἰς καὶ-
σιν.

Πεπείσμεθα δὲ περὶ ὑμῶν, ἀγαπητοί, ⁹

τὰ κρείσσονα καὶ ἐχόμενα σωτηρίας, εἰ καὶ οὕτως λαλοῦ-
 10 μεν· οὐ γὰρ ἄδικος ὁ θεὸς ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου ὑμῶν
 καὶ τῆς ἀγάπης ἧς ἐνεδείξασθε εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ,
 11 διακονήσαντες τοῖς ἁγίοις καὶ διακονοῦντες. ἐπιθυμοῦμεν
 δὲ ἕκαστον ὑμῶν τὴν αὐτὴν ἐνδείκνυσθαι σπουδὴν πρὸς
 12 τὴν πληροφορίαν τῆς ἐλπίδος ἄχρι τέλους, ἵνα μὴ νωθροὶ
 γένησθε, μιμηταὶ δὲ τῶν διὰ πίστεως καὶ μακροθυμίας
 13 κληρονομούντων τὰς ἐπαγγελίας. Τῷ γὰρ
 Ἀβραὰμ ἐπαγγεिलाμένος ὁ θεός, ἐπεὶ κατ' οὐδενὸς εἶχεν
 14 μείζονος ὁμόσαι, ὥμοσεν καθ' ἑαυτοῦ, λέγων Εἰ μὴν
 εὐλογῶν εὐλογῆσω σε καὶ πληθύνων πληθύνω
 15 σε· καὶ οὕτως μακροθυμήσας ἐπέτυχεν τῆς ἐπαγγελίας.
 16 ἄνθρωποι γὰρ κατὰ τοῦ μείζονος ὁμνύουσιν, καὶ πάσης
 17 αὐτοῖς ἀντιλογίας πέρας εἰς βεβαίωσιν ὁ ὅρκος· ἐν ᾧ
 περισσότερο βουλόμενος ὁ θεὸς ἐπιδείξει τοῖς κληρο-
 νόμοις τῆς ἐπαγγελίας τὸ ἀμετάθετον τῆς βουλῆς αὐτοῦ
 18 ἐμεσίτευσεν ὅρκῳ, ἵνα διὰ δύο πραγμάτων ἀμεταθέτων,
 ἐν οἷς ἀδύνατον ψεύσασθαι ὁ θεός, ἰσχυρὰν παράκλησιν
 19 ἔχωμεν οἱ καταφυγόντες κρατῆσαι τῆς προκειμένης ἐλ-
 πίδος· ἣν ὡς ἄγκυραν ἔχομεν τῆς ψυχῆς, ἀσφαλῆ τε
 καὶ βεβαίαν καὶ εἰσερχομένην εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ
 20 καταπετάσματος, ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλ-
 θεν Ἰησοῦς, κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ ἀρχιερεὺς
 γενόμενος εἰς τὸν αἰῶνα.

1 Οὗτος γὰρ ὁ Μελχισεδέκ, βασιλεὺς Σαλήμ, ἱερεὺς
 τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ὁ συναντήσας Ἀβραὰμ
 ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν βασιλέων καὶ
 2 εὐλογῆσας αὐτόν, ᾧ καὶ δεκάτην ἀπὸ πάντων
 ἐμέρισεν Ἀβραὰμ, πρῶτον μὲν ἐρμηνευόμενος βασιλεὺς
 δικαιοσύνης ἔπειτα δὲ καὶ βασιλεὺς Σαλήμ, ὃ ἐστίν
 3 βασιλεὺς Εἰρήνης, ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος,
 μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχων, ἀφωμοιω-
 μένος δὲ τῷ υἱῷ τοῦ θεοῦ, μένει ἱερεὺς εἰς τὸ

διηγεκές.

Θεωρεῖτε δὲ πηλίκος οὗτος ϕ ^τ ΔΕ- 4
 ΚΑΤΗΝ ἈΒΡΑΑΜ ἔΔΩΚΕΝ ἐκ τῶν ἀκροθινίων ὁ πατριάρχ-
 χης. καὶ οἱ μὲν ἐκ τῶν υἱῶν Λευεὶ τὴν ἱερατίαν λαμβά- 5
 νοντες ἐντολὴν ἔχουσιν ἀποδεκατοῖν τὸν λαὸν κατὰ τὸν
 νόμον, τοῦτ' ἔστιν τοὺς ἀδελφούς αὐτῶν, καίπερ ἐξέλη-
 λυθότας ἐκ τῆς ὁσφύος Ἀβραάμ· ὁ δὲ μὴ γενεαλογού- 6
 μενος ἐξ αὐτῶν δεδεκάτωκεν Ἀβραάμ, καὶ τὸν ἔχοντα
 τὰς ἐπαγγελίας Εὔλόγηκεν. χωρὶς δὲ πάσης ἀντιλογίας 7
 τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται. καὶ ὧδε μὲν 8
 ΔΕΚΑΤΑΣ ἀποθνήσκοντες ἄνθρωποι λαμβάνουσιν, ἐκεῖ δὲ
 μαρτυρούμενος ὅτι ζῇ. καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν, δι' Ἀβραάμ 9
 καὶ Λευεῖς ὁ δεκάτας λαμβάνων δεδεκάτῳται, ἔτι γὰρ 10
 ἐν τῇ ὁσφύϊ τοῦ πατρὸς ἦν ὅτε ΣΥΝΗΝΤΗΣΕΝ αὐτῷ
 Μελχισεδέκ.

Εἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ τῆς 11
 Λευειτικῆς ἱερωσύνης ἦν, ὁ λαὸς γὰρ ἐπ' αὐτῆς νενομο-
 θέτῃται, τίς ἔτι χρεῖα κατὰ τὴν ΤΑΞΙΝ Μελχισεδέκ
 ἕτερον ἀνίστασθαι ἱερέα καὶ οὐ κατὰ τὴν ΤΑΞΙΝ
 Ἀαρὼν λέγεσθαι; μετατιθεμένης γὰρ τῆς ἱερωσύνης 12
 ἐξ ἀνάγκης καὶ νόμου μετάθεσις γίνεται. ἐφ' ὃν γὰρ λέ- 13
 γεται ταῦτα φυλῆς ἐτέρας μετέσχηκεν, ἀφ' ἧς οὐδείς
 προσέσχηκεν τῷ θυσιαστηρίῳ· πρόδηλον γὰρ ὅτι ἐξ 14
 Ἰούδα ἀνατέταλκεν ὁ κύριος ἡμῶν, εἰς ἣν φυλὴν περὶ
 ἱερέων οὐδὲν Μωυσῆς ἐλάλησεν. Καὶ περισσότερον ἔτι 15
 κατάδηλόν ἐστιν, εἰ κατὰ τὴν ὁμοιότητα Μελχισεδέκ
 ἀνίσταται ἱερεὺς ἕτερος, ὃς οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς 16
 σαρκίνης γέγονεν ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου,
 μαρτυρεῖται γὰρ ὅτι Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα 17
 κατὰ τὴν ΤΑΞΙΝ Μελχισεδέκ. ἀθέτησις μὲν γὰρ γί- 18
 νεται προαγοῦσης ἐντολῆς διὰ τὸ αὐτῆς ἀσθενὲς καὶ
 ἀνωφελές, οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος, ἐπεισαγωγὴ 19
 δὲ κρείττονος ἐλπίδος, δι' ἧς ἐγγίζομεν τῷ θεῷ. Καὶ 20
 καθ' ὅσον οὐ χωρὶς ὀρκωμοσίας, (οἱ μὲν γὰρ χωρὶς
 ὀρκωμοσίας εἰσὶν ἱερεῖς γεγονότες, ὁ δὲ μετὰ ὀρκωμοσίας 21

διὰ τοῦ λέγοντος πρὸς αὐτόν Ὡς μοι Κύριος, καὶ οὐ
 22 μεταμεληθήσεται, Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα,) κατὰ
 τοσοῦτο καὶ κρείττονος διαθήκης γέγονεν ἔγγυος Ἰη-
 23 σοῦς. Καὶ οἱ μὲν πλείονες εἰσιν γεγονότες ἱερεῖς διὰ
 24 τὸ θανάτῳ κωλύεσθαι παραμένειν· ὁ δὲ διὰ τὸ μένειν
 αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα ἀπαράβατον ἔχει τὴν ἱερωσύ-
 25 νην· ὅθεν καὶ σώζειν εἰς τὸ παντελὲς δύναται τοὺς
 προσερχομένους δι' αὐτοῦ τῷ θεῷ, πάντοτε ζῶν εἰς τὸ
 26 ἐντυγχάνειν ὑπὲρ αὐτῶν. Τοιοῦτος γὰρ ἡμῖν
 [καὶ] ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς, ὅσιος, ἄκακος, ἀμίαντος, κεχω-
 27 ρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ ὑψηλότερος τῶν
 οὐρανῶν γενόμενος· ὃς οὐκ ἔχει καθ' ἡμέραν ἀνάγκην,
 ὥσπερ οἱ ἀρχιερεῖς, πρότερον ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἁμαρτιῶν
 28 θυσίας ἀναφέρειν, ἔπειτα τῶν τοῦ λαοῦ· (τοῦτο γὰρ
 ἐποίησεν ἐφάπαξ ἑαυτὸν ἁγιάσαντα·) ὁ νόμος γὰρ ἀνθρώ-
 πους καθίστησιν ἀρχιερεῖς ἔχοντας ἀσθένειαν, ὁ λόγος
 δὲ τῆς ὀρκωμοσίας τῆς μετὰ τὸν νόμον γίῃ, εἰς τὸν
 αἰῶνα τετελειωμένον.

1 Κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, τοιοῦτον ἔχομεν
 ἀρχιερέα, ὃς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγα-
 2 λωσύνης ἐν τοῖς οὐρανοῖς, τῶν ἁγίων λειτουργὸς καὶ
 τῆς σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς, ἣν ἔπηξεν ὁ κύριος,
 3 οὐκ ἄνθρωπος. πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ προσφέρειν
 δῶρά τε καὶ θυσίας καθίσταται· ὅθεν ἀναγκαῖον ἔχειν
 4 τι καὶ τοῦτον ὃ προσενέγκῃ. εἰ μὲν οὖν ἦν ἐπὶ γῆς,
 οὐδ' ἂν ἦν ἱερεὺς, ὄντων τῶν προσφερόντων κατὰ νόμον
 5 τὰ δῶρα· (οἷτινες ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ λατρεύουσιν τῶν
 ἐπουρανίων, καθὼς κεχηρμάτισται Μωυσῆς μέλλων ἐπι-
 τελεῖν τὴν σκηνήν, Ὅρα γάρ, φησὶν, ποιήσεις πάντα
 κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει·)
 6 ὁ δὲ διαφορωτέρας τέτυχεν λειτουργίας, ὅσῳ καὶ
 κρείττονός ἐστιν διαθήκης μεσίτης, ἥτις ἐπὶ κρείττοσιν
 7 ἐπαγγελίαις νενομοθέτηται. εἰ γὰρ ἡ πρώτη ἐκείνη ἦν

ἄμεμπτος, οὐκ ἂν δευτέρας ἐζητείτο τόπος· μεμφόμενος 8
γὰρ αὐτοὺς λέγει

Ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος,
καὶ συντελέσω ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ
ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα διαθήκην καινὴν,
οὗ κατὰ τὴν διαθήκην ἥν ἐποίησα τοῖς πα- 9
τράσιν αὐτῶν

ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν
ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου,
ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου,
καὶ γὰρ ἡμέλῃσα αὐτῶν, λέγει Κύριος.

ὅτι αὕτη ἡ διαθήκη ἥν διαθήσομαι τῷ οἴκῳ 10
Ἰσραὴλ

μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει Κύριος,
διδούς νόμοις μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν,
καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτοίς,
καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν

καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι εἰς λαόν.

καὶ οὐ μὴ διδάζωσιν ἕκαστος τὸν πολίτην αὐτοῦ 11
καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, λέγων Γνωθὶ
τὸν κύριον,

ὅτι πάντες εἰδήσουσίν με

ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου αὐτῶν.

ὅτι ἴλεως ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν, 12

καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι.

ἐν τῷ λέγειν Καινὴν πεπαλαίωκεν τὴν πρώτην, τὸ δὲ 13
παλαιούμενον καὶ γηράσκον ἐγγὺς ἀφανισμοῦ.

Εἶχε μὲν οὖν [καὶ] ἡ πρώτη δικαιοῦματα λατρείας τό 1
τε ἁγίου κοσμικόν. σκηνὴ γὰρ κατεσκευάσθη ἡ πρώτη 2
ἐν ᾗ ἡ τε λυχνία καὶ ἡ τράπεζα καὶ ἡ πρόθεσις τῶν
ἄρτων, ἣτις λέγεται Ἁγία· μετὰ δὲ τὸ δεύτερον καταπέ- 3
τασμα σκηνὴ ἡ λεγομένη Ἁγία Ἀγίων, χρυσοῦν ἔχουσα 4
θυματήριον καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης περικεκαλυμμέ-

νην πάντοθεν χρυσίῳ, ἐν ᾗ στάμνος χρυσῇ ἔχουσα τὸ
 μάννα καὶ ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα καὶ αἱ πλά-
 5 κες τῆς διαθήκης, ὑπεράνω δὲ αὐτῆς Χερουβεῖν δόξης
 κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον· περὶ ὧν οὐκ ἔστιν νῦν
 6 λέγειν κατὰ μέρος. Τούτων δὲ οὕτως κατεσκευασμένων,
 εἰς μὲν τὴν πρώτην σκηνὴν διὰ παντὸς εἰσίσαιν οἱ ἱερεῖς
 7 τὰς λατρείας ἐπιτελοῦντες, εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἅπαξ τοῦ
 ἑνιαυτοῦ μόνος ὁ ἀρχιερεὺς, οὐ χωρὶς αἵματος, ὁ προσφέρει
 8 ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων, τοῦτο δηλοῦν-
 τος τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, μήπω πεφανερῶσθαι τὴν τῶν
 9 ἁγίων ὁδὸν ἔτι τῆς πρώτης σκηνῆς ἐχούσης στάσιν, ἥτις
 παραβολὴ εἰς τὸν καιρὸν τὸν ἐνεστηκότα, καθ' ἣν δωρά
 τε καὶ θυσίαι προσφέρονται μὴ δυνάμεναι κατὰ συνείδησιν
 10 τελειῶσαι τὸν λατρεύοντα, μόνον ἐπὶ βρώμασιν καὶ πό-
 μασιν καὶ διαφόροις βαπτισμοῖς, [†] δικαιώματα σαρκὸς μέ-
 11 χρι καιροῦ διορθώσεως ἐπικείμενα. Χριστὸς
 δὲ παραγενόμενος ἀρχιερεὺς τῶν ᾿γενομένων[†] ἀγαθῶν διὰ
 τῆς μείζονος καὶ τελειότερας σκηνῆς οὐ χειροποιήτου,
 12 τοῦτ' ἔστιν οὐ ταύτης τῆς κτίσεως, οὐδὲ δι' αἵματος τράγων
 καὶ μόσχων διὰ δὲ τοῦ ἰδίου αἵματος, εἰσῆλθεν ἐφάπαξ εἰς
 13 τὰ ἅγια, αἰώνιαν λύτρωσιν εὐράμενος. εἰ γὰρ τὸ αἷμα
 τράγων καὶ ταύρων καὶ σποδὸς δαμάλεως ῥαντίζουσα τοὺς
 κεκοινωμένους ἀγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα,
 14 πόσῳ μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ χριστοῦ, ὃς διὰ πνεύματος
 αἰωνίου ἑαυτὸν προσήνεγκεν ἁμωμον τῷ θεῷ, καθαρῶς
 τὴν συνείδησιν ᾿ἡμῶν[†] ἀπὸ νεκρῶν ἔργων εἰς τὸ λατρεύειν
 15 θεῷ ζῶντι. Καὶ διὰ τοῦτο διαθήκης καινῆς μεσίτης
 ἐστίν, ὅπως θανάτου γενομένου εἰς ἀπολύτρωσιν τῶν ἐπὶ
 τῇ πρώτῃ διαθήκῃ παραβάσεων τὴν ἐπαγγελίαν λάβωσιν
 16 οἱ κεκλημένοι τῆς αἰωνίου κληρονομίας. ὅπου γὰρ δια-
 17 θήκη, θάνατον ἀνάγκη φέρεσθαι τοῦ διαθεμένου· διαθήκη
 γὰρ ἐπὶ νεκροῖς βεβαία, ἐπεὶ ᾿μή τότε[†] ἰσχύει ὅτε ζῇ ὁ
 18 διαθέμενος. Ὅθεν οὐδὲ ἡ πρώτη χωρὶς αἵματος ἐνκε-

καίνισται· λαληθείσης γὰρ πάσης ἐντολῆς κατὰ τὸν νόμον ¹⁹
 ὑπὸ Μωυσέως παντὶ τῷ λαῷ, λαβὼν τὸ αἷμα τῶν μόσχων
 καὶ τῶν τράγων μετὰ ὕδατος καὶ ἑρίου κοκκίνου καὶ ὑσώ-
 που αὐτό τε τὸ βιβλίον καὶ πάντα τὸν λαὸν ἐράντισεν,
 λέγων· Τοῦτο τὸ αἷμα τῆς διαθήκης ἧς ἐνετείλατο ²⁰
 πρὸς ὑμᾶς ὁ θεός· καὶ τὴν σκηνὴν δὲ καὶ πάντα τὰ ²¹
 σκεύη τῆς λειτουργίας τῷ αἵματι ὁμοίως ἐράντισεν. καὶ σχε- ²²
 δὸν ἐν αἵματι πάντα καθαρίζεται κατὰ τὸν νόμον, καὶ χωρὶς
 αἵματεκχυσίας οὐ γίνεται ἄφεσις. Ἀνάγκη ²³
 οὖν τὰ μὲν ὑποδείγματα τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς τούτοις
 καθαρίζεσθαι, αὐτὰ δὲ τὰ ἐπουράνια κρείττοσι θυσίαις
 παρὰ ταύτας. οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα εἰσῆλθεν ἅγια ²⁴
 Χριστός, ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν
 οὐρανόν, νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ θεοῦ ὑπὲρ
 ἡμῶν· οὐδ' ἵνα πολλάκις προσφέρῃ ἑαυτόν, ὥσπερ ὁ ²⁵
 ἀρχιερεὺς εἰσέρχεται εἰς τὰ ἅγια κατ' ἐνιαυτὸν ἐν αἵματι
 ἀλλοτρίῳ, ἐπεὶ ἔδει αὐτὸν πολλάκις παθεῖν ἀπὸ κατα- ²⁶
 βολῆς κόσμου· νυνὶ δὲ ἅπαξ ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων
 εἰς ἀθέτησιν τῆς ἁμαρτίας διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ πεφανέ-
 ρωται. καὶ καθ' ὅσον ἀπόκειται τοῖς ἀνθρώποις ἅπαξ ²⁷
 ἀποθανεῖν, μετὰ δὲ τοῦτο κρίσις, οὕτως καὶ ὁ χριστός, ²⁸
 ἅπαξ προσενεχθεὶς εἰς τὸ πολλῶν ἀνενεγκεῖν ἁμαρ-
 τίας, ἐκ δευτέρου χωρὶς ἁμαρτίας ὀφθήσεται τοῖς αὐτὸν
 ἀπεκδεχομένοις εἰς σωτηρίαν.

Σκιὰν γὰρ ἔχων ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, ¹
 οὐκ αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων, ἡ κατ' ἐνιαυτὸν ταῖς
 αὐταῖς θυσίαις ἃς προσφέρουσιν εἰς τὸ διηνεκές οὐδέ-
 ποτε ἡδύναται τοὺς προσερχομένους τελειῶσαι· ἐπεὶ ²
 οὐκ ἂν ἐπαύσαντο προσφερόμεναι, διὰ τὸ μηδεμίαν ἔχειν
 ἔτι συνείδησιν ἁμαρτιῶν τοὺς λατρεύοντας ἅπαξ κεκαθαρι-
 σμένους; ἀλλ' ἐν αὐταῖς ἀνάμνησις ἁμαρτιῶν κατ' ἐνι- ³
 αυτόν, ἀδύνατον γὰρ αἷμα ἡ τῶν τράγων ἀφαιρεῖν ⁴
 ἁμαρτίας. Διὸ εἰσερχόμενος εἰς τὸν κόσμον λέγει ⁵

ΘΥΣΙΑΝ καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ
κατηρτίσω μοι·

6 ὀλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ εὔδόκησας.

7 ΤΟΤΕ ΕἶΠΟΝ Ἰδοὺ ἤκω, ἐν κεφαλίδι βιβλίου
γέγραπται περὶ ἐμοῦ,

τοῦ ποιῆσαι, ὁ θεός, τὸ θέλημά σου.

8 ἀνώτερον λέγων ὅτι ΘΥΣΙΑΣ καὶ προσφοράς καὶ ὀλο-
καυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠθέλησας οὐδὲ

9 εὔδόκησας, αἵτινες κατὰ νόμον προσφέρονται, τότε
εἶρηκεν Ἰδοὺ ἤκω τοῦ ποιῆσαι τὸ θέλημά σου·

10 ἀναιρεῖ τὸ πρῶτον ἵνα τὸ δεύτερον στήσῃ. ἐν ᾧ θελή-
ματι ἡγιασμένοι ἐσμέν διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ σώματος

11 Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐφάπαξ. Καὶ πᾶς μὲν ἱερεὺς ἔστηκεν
καθ' ἡμέραν λειτουργῶν καὶ τὰς αὐτὰς πολλάκις προσφέ-
ρων θυσίας, αἵτινες οὐδέποτε δύνανται περιελεῖν ἁμαρτίας.

12 οὗτος δὲ μίαν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσενέγκας θυσίαν εἰς τὸ
13 διηνεκὲς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, τὸ λοιπὸν ἐκδε-
χόμενος ἕως τεθῶσιν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑποπόδιον

14 τῶν ποδῶν αὐτοῦ, μιᾷ γὰρ προσφορᾷ τετελείωκεν εἰς
15 τὸ διηνεκὲς τοὺς ἁγιαζομένους. Μαρτυρεῖ δὲ ἡμῖν καὶ

τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, μετὰ γὰρ τὸ εἰρηκέναι

16 Αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διαθήσομαι πρὸς αὐτοὺς
μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει Κύριος,

ΔΙΔΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ ΜΟΥ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν,

καὶ ἐπὶ τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτοῖς, —

17 Καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν

18 Οὐ Μὴ μνησθῆσομαι ἔτι· ὅπου δὲ ἄφεσις τούτων,
οὐκέτι προσφορὰ περὶ ἁμαρτίας.

19 Ἔχοντες οὖν, ἀδελφοί, παρρησίαν εἰς τὴν εἴσοδον τῶν
20 ἁγίων ἐν τῷ αἵματι Ἰησοῦ, ἣν ἐνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν πρόσ-
φατον καὶ ζῶσαν διὰ τοῦ καταπετάσματος, τοῦτ' ἐστίν

21 τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ ἱερέα μέγαν ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ
22 θεοῦ, προσερχόμεθα μετὰ ἀληθινῆς καρδίας ἐν πληρο-

φορία πίστεως, ῥεραντισμένοι τὰς καρδίας ἀπὸ συνειδή-
 σεως πονηρᾶς καὶ λελουσμένοι τὸ σῶμα ὕδατι καθαρῷ· κα- 23
 τέχωμεν τὴν ὁμολογίαν τῆς ἐλπίδος ἀκλινῇ, πιστὸς γὰρ
 ὁ ἐπαγγειλάμενος· καὶ κατανοῶμεν ἀλλήλους εἰς παροξυν- 24
 σμὸν ἀγάπης καὶ καλῶν ἔργων, μὴ ἐγκαταλείποντες τὴν 25
 ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν, καθὼς ἔθος τισίν, ἀλλὰ παρακα-
 λοῦντες, καὶ τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ βλέπετε ἐγγίζουσιν
 τὴν ἡμέραν. Ἐκουσίως γὰρ ἁμαρτανόντων 26
 ἡμῶν μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, οὐκέτι
 περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία, φοβερὰ δέ τις ἐκδοχὴ 27
 κρίσεως καὶ πγρὸς ζῆλος ἐςθίειν μέλλοντος τοῦς ὑπε-
ναντίοις. ἀθετήσας τις νόμον Μωυσέως χωρὶς οἰκτιρμῶν 28
 ἐπὶ ΔΥΣΙΝ ἢ ΤΡΙΣΙΝ ΜΑΡΤΥΣΙΝ ἀποθνήσκει· πόσῳ δο- 29
 κείτε χείρονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας ὁ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ
 καταπατήσας, καὶ τὸ ΔΙΜΑ ΤΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ κοινὸν ἡγη-
 σάμενος ἐν ᾧ ἡγιάσθη, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς χάριτος ἐνυ-
 βρίσας. οἶδαμεν γὰρ τὸν εἰπόντα Ἐμοὶ ἐκδίκησις, 30
 ἐγὼ ἀνταποδώσω· καὶ πάλιν Κρινεῖ Κύριος τὸν
 λαὸν αὐτοῦ. φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας θεοῦ 31
 ζῶντος. Ἀναμιμνήσκεσθε δὲ τὰς πρότερον 32
 ἡμέρας, ἐν αἷς φωτισθέντες πολλὴν ἀθλησιν ὑπεμείνα-
 τε παθημάτων, τοῦτο μὲν ὀνειδισμοῖς τε καὶ θλίψεσιν 33
 θεατριζόμενοι, τοῦτο δὲ κοινωνοὶ τῶν οὕτως ἀναστρε-
 φομένων γεννηθέντες· καὶ γὰρ τοῖς δεσμίοις συνεπαθήσατε, 34
 καὶ τὴν ἀρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς
 προσεδέξασθε, γινώσκοντες ἔχειν ἑαυτοὺς κρείσσονα
 ὑπαρξιν καὶ μένουσαν. Μὴ ἀποβάλητε οὖν τὴν παρ- 35
 ρησίαν ὑμῶν, ἥτις ἔχει μεγάλην μισθαποδοσίαν, ὑπομονῆς 36
 γὰρ ἔχετε χρεῖαν ἵνα τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ ποιήσαντες
 κομίσησθε τὴν ἐπαγγελίαν·

ἔτι γὰρ μικρὸν ὅσον ὅσον,

37

ὁ ἐρχόμενος ἥζει καὶ οὐ χρονίζει·

ὁ δὲ δίκαιός [μοῦ] ἐκ πίστεως ζήσεται,

38

καὶ ἐὰν ὑποστείλῃται, οὐκ εὔδοκεῖ ἡ ψυχὴ μου
ἐν αὐτῷ.

39 ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμέν ὑποστολῆς εἰς ἀπώλειαν, ἀλλὰ
πίστεως εἰς περιποίησιν ψυχῆς.

1 Ἔστιν δὲ πίστις ἐλπιζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων
2 ἔλεγχος οὐ βλεπομένων· ἐν ταύτῃ γὰρ ἐμαρτυρήθησαν
3 οἱ πρεσβύτεροι. Πίστει νοοῦμεν κατηρτίσθαι

τοὺς αἰῶνας ῥήματι θεοῦ, εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων τὸ
4 βλεπόμενον γεγονέναι. Πίστει πλείονα θυσίαν Ἀβελ

παρὰ Καὶν προσήνεγκεν τῷ θεῷ, δι' ἧς ἐμαρτυρήθη εἶναι
δίκαιος, μαρτυροῦντος ἐπὶ τοῖς δώροις ἁγτοῦ τοῦ
5 θεοῦ, καὶ δι' αὐτῆς ἀποθανὼν ἔτι λαλεῖ. Πίστει

Ἐνώχ μετετέθη τοῦ μὴ ἰδεῖν θάνατον, καὶ οὐχ ἠγρίσκετο
διότι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ θεός· πρὸ γὰρ τῆς μεταθέ-

6 σεως μεμαρτύρηται ἐγδρεσθηκέναι τῷ θεῷ, χωρὶς δὲ
πίστεως ἀδύνατον ἐγδρεσθῆναι, πιστεῦσαι γὰρ δεῖ τὸν
προσερχόμενον [τῷ] θεῷ ὅτι ἔστιν καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν

7 αὐτὸν μισθαποδότης γίνεται. Πίστει χρηματισθεὶς Νῶε
περὶ τῶν μηδέπω βλεπομένων εὐλαβηθεὶς κατεσκεύασεν

κιβωτὸν εἰς σωτηρίαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ, δι' ἧς κατέκρινεν
τὸν κόσμον, καὶ τῆς κατὰ πίστιν δικαιοσύνης ἐγένετο
8 κληρονόμος. Πίστει καλούμενος Ἀβραὰμ ὑπήκουσεν

ἐξελεθῆναι εἰς τόπον ὃν ἤμελλεν λαμβάνειν εἰς κληρονο-

9 μίαν, καὶ ἐξῆλθεν μὴ ἐπιστάμενος ποῦ ἔρχεται. Πίστει
παρώκησεν εἰς γῆν τῆς ἐπαγγελίας ὡς ἀλλοτρίαν, ἐν

10 σκηναῖς κατοικήσας μετὰ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ τῶν συν-

κληρονόμων τῆς ἐπαγγελίας τῆς αὐτῆς· ἐξεδέχετο γὰρ
τὴν τοὺς θεμελίους ἔχουσιν πόλιν, ἧς τεχνίτης καὶ δη-

11 μιουργὸς ὁ θεός. Πίστει καὶ ἁυτὴ Σάρρα δύναμιν εἰς
καταβολὴν σπέρματος ἔλαβεν καὶ παρὰ καιρὸν ἡλικίας,

12 ἐπεὶ πιστὸν ἠγάγατο τὸν ἐπαγγειλάμενον· διὸ καὶ ἀφ' ἐνὸς
ἐγεννήθησαν, καὶ ταῦτα νενεκρωμένου, καθὼς τὰ ἄστρα
τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει καὶ ὡς ἡ ἄμμος ἡ παρὰ τὸ

χεῖλος τῆς θαλάσσης ἡ ἀναρίθμητος. Κατὰ ¹³
 πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ κομισάμενοι τὰς ἐπαγ-
 γελίας, ἀλλὰ πόρρωθεν αὐτὰς ἰδόντες καὶ ἀσπασάμενοι,
 καὶ ὁμολογήσαντες ὅτι ξένοι καὶ παρεπίδημοί εἰσιν
 ἐπὶ τῆς γῆς· οἱ γὰρ τοιαῦτα λέγοντες ἐμφανίζουσιν ¹⁴
 ὅτι πατρίδα ἐπιζητοῦσιν. καὶ εἰ μὲν ἐκείνης ἐμνημόνευον ¹⁵
 ἀφ' ἧς ἐξέβησαν, εἶχον ἂν καιρὸν ἀνακάμψαι· νῦν δὲ ¹⁶
 κρείττονος ὀρέγονται, τοῦτ' ἔστιν ἐπουρανίου. διὸ οὐκ ἐ-
 παισχύνεται αὐτοὺς ὁ θεὸς θεὸς ἐπικαλεῖσθαι αὐτῶν,
 ἡτοίμασεν γὰρ αὐτοῖς πόλιν. Πίστει ¹⁷
 ἐνήνοχεν Ἀβραὰμ τὸν Ἰσαὰκ πειραζόμενος, καὶ τὸν
 μονογενῆ προσέφερεν ὁ τὰς ἐπαγγελίας ἀναδεξάμενος,
 πρὸς ὃν ἐλαλήθη ὅτι Ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεται ¹⁸
 σπέρμα, λογισάμενος ὅτι καὶ ἐκ νεκρῶν ἐγείρειν δυ- ¹⁹
 νατὸς ὁ θεός· ὅθεν αὐτὸν καὶ ἐν παραβολῇ ἐκομί-
 σατο. Πίστει καὶ περὶ μελλόντων εὐλόγησεν Ἰσαὰκ ²⁰
 τὸν Ἰακώβ καὶ τὸν Ἡσαῦ. Πίστει Ἰακώβ ἀποθνή- ²¹
 σκων ἕκαστον τῶν υἱῶν Ἰωσήφ εὐλόγησεν, καὶ προσεκύ-
 νησεν ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ. Πίστει ²²
 Ἰωσήφ τελευτῶν περὶ τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐμνη-
 μόνευσεν, καὶ περὶ τῶν ὀστέων αὐτοῦ ἐνετείλατο. Πίστει ²³
 Μωυσῆς γεννηθεὶς ἐκρύβη τρίμηνον ὑπὸ τῶν πατέρων
 αὐτοῦ, διότι εἶδον ἀστεῖον τὸ παιδίον καὶ οὐκ ἐφοβή-
 θησαν τὸ διάταγμα τοῦ βασιλέως. Πίστει Μωϋσῆς ²⁴
 μέγας γενόμενος ἠρνήσατο λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς
 Φαραώ, μᾶλλον ἐλόμενος συνκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ ²⁵
 θεοῦ ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἁμαρτίας ἀπόλανσιν, μείζονα ²⁶
 πλοῦτον ἡγησάμενος τῶν Αἰγύπτου θησαυρῶν τὸν ὀνει-
 δισμὸν τοῦ χριστοῦ, ἀπέβλεπεν γὰρ εἰς τὴν μισθαπο-
 δοσίαν. Πίστει κατέλιπεν Αἴγυπτον, μὴ φοβηθεὶς τὸν ²⁷
 θυμὸν τοῦ βασιλέως, τὸν γὰρ ἀόρατον ὡς ὁρῶν ἐκάρτε-
 ρησεν. Πίστει πεποίηκεν τὸ πάσχα καὶ τὴν πρόσχυσιν ²⁸
 τοῦ αἵματος, ἵνα μὴ ὁ ὀλοθρεύων τὰ πρωτόγενα θίγῃ

29 αὐτῶν. Πίστει διέβησαν τὴν Ἑρυθρὰν Θάλασσαν ὡς
 διὰ ξηρᾶς γῆς, ἧς πείραν λαβόντες οἱ Αἰγύπτιοι κατεπό-
 30 θησαν. Πίστει τὰ τεῖχη Ἱερειχῶ ἔπεσαν κυκλῶθέντα
 31 ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας. Πίστει Ῥαὰβ ἡ πόρνη οὐ συναπό-
 λετο τοῖς ἀπειθήσασιν, δεξαμένη τοὺς κατασκόπους
 32 μετ' εἰρήνης. Καὶ τί ἔτι λέγω; ἐπιλείψει με
 γὰρ διηγούμενον ὁ χρόνος περὶ Γεδεών, Βαράκ, Σαμψών,
 33 Ἰεφθάε, Δαυεὶδ τε καὶ Σαμουὴλ καὶ τῶν προφητῶν, οἱ
 διὰ πίστεως κατηγωνίσαντο βασιλείας, ἡργάσαντο δικαιο-
 σύνην, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν, ἔφραξαν στόματα λεόντων,
 34 ἔσβεσαν δύναμιν πυρός, ἔφυγον στόματα μαχαίρης, ἐδυνα-
 μώθησαν ἀπὸ ἀσθενείας, ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ,
 35 παρεμβολὰς ἔκλιναν ἀλλοτρίων· ἔλαβον ἡ γυναῖκες ἑξ
 ἀναστάσεως τοὺς νεκροὺς αὐτῶν· ἄλλοι δὲ ἐτυμpanίσθη-
 σαν, οὐ προσδεξάμενοι τὴν ἀπολύτρωσιν, ἵνα κρείττονος
 36 ἀναστάσεως τύχωσιν· ἕτεροι δὲ ἐμπαιγμῶν καὶ μαστίγων
 37 πείραν ἔλαβον, ἔτι δὲ δεσμῶν καὶ φυλακῆς· ἐλιθάσθησαν,
 ἑπειράσθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐν φόβῳ μαχαίρης ἀπέθανον,
 περιήλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγίοις δέρμασιν, ὑστερού-
 38 μενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι, ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κό-
 σμος ἑπὶ ἑρμῖαις πλανώμενοι καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις
 39 καὶ ταῖς ὁπαῖς τῆς γῆς. Καὶ οὗτοι πάντες
 μαρτυρηθέντες διὰ τῆς πίστεως οὐκ ἐκομίσαντο τὴν ἐπαγ-
 40 γελίαν, τοῦ θεοῦ περὶ ἡμῶν κρείττον τι προβλεψαμένον,
 ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσιν.
 1 Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς, τοσοῦτον ἔχοντες περικείμενον
 ἡμῖν νέφος μαρτύρων, ὄγκον ἀποθέμενοι πάντα καὶ τὴν
 εὐπερίστατον ἁμαρτίαν, δι' ὑπομονῆς τρέχωμεν τὸν προ-
 2 κείμενον ἡμῖν ἀγῶνα, ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως
 ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν, ὃς ἀντὶ τῆς προκειμένης
 αὐτῷ χαρᾶς ὑπέμεινεν σταυρὸν αἰσχύνῃς καταφρονήσας,
 3 ἐν δεξιᾷ τε τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ κεκάθικεν. ἀναλογί-
 σασθε γὰρ τὸν τοιαύτην ὑπομεμενηκότα ὑπὸ τῶν ἁμαρτω-

ΛΩΝ ΕΙΣ ἘΑΓΤΟΥΣ ἂντιλογίαν, ἵνα μὴ κάμῃτε ταῖς ψυχαῖς
 ὑμῶν ἐκλυόμενοι. Οὕτω μέχρις αἵματος ἀντικατέστη- 4
 τε πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι, καὶ ἐκλέλησθε 5
 τῆς παρακλήσεως, ἣτις ὑμῖν ὡς υἱοῖς διαλέγεται,

Υἱέ μου, μὴ ὀλιγώρει παιδείας Κυρίου,
 μηδὲ ἐκλῷ γὰρ ὑπὲρ αὐτοῦ ἐλεγχόμενος·

ὅν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει,

6

μαστιγοῖ δὲ πάντα γίον ὃν παραδέχεται.

εἰς παιδείαν ὑπομένετε· ὡς γίοις ὑμῖν προσφέρεται ὁ θεός· 7
 τίς γὰρ γίος ὃν οὐ παιδεύει πατήρ; εἰ δὲ χωρὶς ἐστε 8
 παιδείας ἧς μέτοχοι γεγόνασι πάντες, ἄρα νόθοι καὶ
 οὐχ γίοι ἐστε. εἴτα τοὺς μὲν τῆς σαρκὸς ἡμῶν πατέ- 9
 ρας εἶχομεν παιδευτὰς καὶ ἐνετρεπόμεθα· οὐ πολὺ μᾶλλον
 ὑποταγησόμεθα τῷ πατρὶ τῶν πνευμάτων καὶ ζήσομεν;
 οἱ μὲν γὰρ πρὸς ὀλίγας ἡμέρας κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς 10
 ἐπαίδευν, ὁ δὲ ἐπὶ τὸ συμφέρον εἰς τὸ μεταλαβεῖν τῆς
 ἀγιότητος αὐτοῦ. πᾶσα ἡμεῖς παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν 11
 οὐ δοκεῖ χαρὰς εἶναι ἀλλὰ λύπης, ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρη-
 νικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσιν δικαιοσύ-
 νης. Διὸ τὰς παρειμένας χεῖρας καὶ τὰ παραλελυ- 12
 μένα γόνατα ἀνορθώσατε, καὶ τροχιάς ὀρθὰς ποι- 13
 εἴτε τῷ τοῖς ποσὶν ὑμῶν, ἵνα μὴ τὸ χωλὸν ἐκτραπῇ, ἰαθῇ δὲ
 μᾶλλον.

Εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων, 14
 καὶ τὸν ἀγιασμόν, οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν κύριον, ἐπι- 15
 σκοποῦντες μὴ τις ὕστερων ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ,
 μή τις ῥίζα πικρίας ἄνω φύοις ἐνοχλῇ καὶ δι' αὐ-
 τῆς μανθῶσιν οἱ πολλοί, μὴ τις πόρνος ἢ βέβηλος ὡς 16
 Ἡσαΐ, ὃς ἀντὶ βρώσεως μιᾶς ἀπέδεδετο τὰ πρωτοτόκια
 ἑαυτοῦ. ἴστε γὰρ ὅτι καὶ μετέπειτα θέλων κληρονομήσαι 17
 τὴν εὐλογίαν ἀπεδοκιμάσθη, μετανοίας γὰρ τόπον οὐχ εὖ-
 ρεν, καίπερ μετὰ δακρύων ἐκζητήσας αὐτήν. Οὐ 18

γὰρ προσεληλύθατε ψηλαφώμεν καὶ κεκαγμένῳ πυρὶ
 καὶ γνώφῳ καὶ ζόφῳ καὶ θύλλῳ καὶ κάλπιδι 19

ἤχῳ καὶ φωνῇ ῥημάτων, ἧς οἱ ἀκούσαντες παρη-
20 τήσαντο ὅτι προστεθῆναι αὐτοῖς λόγον· οὐκ ἔφερον γὰρ τὸ
διαστελλόμενον. Καὶ ἰδοὺ θηρίον θίγει τοῦ ὄρου, λιθο-
21 βοληθήσεται· καί, οὕτω φοβερόν ἦν τὸ φανταζόμενον.
22 Μωυσῆς εἶπεν· Ἐκφοβός εἰμι καὶ ἔντρομος· ἀλλὰ
προσεληλύθατε Σιών ὅρει καὶ πόλει θεοῦ ζῶντος, Ἱερου-
23 σαλήμ ἐπουρανίῳ, καὶ μυριάσιν ἀγγέλων, πανηγύρει καὶ
ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρανοῖς, καὶ
κριτῇ θεῷ πάντων, καὶ πνεύμασι δικαίων τετελειωμένων,
24 καὶ διαθήκης νέας μεσίτῃ Ἰησοῦ, καὶ αἵματι ῥαντισμοῦ
25 κρείττον λαλοῦντι παρὰ τὸν Ἀβελ. Βλέπετε μὴ παραι-
τήσησθε τὸν λαλοῦντα· εἰ γὰρ ἐκεῖνοι οὐκ ἐξέφυγον ἐπὶ
γῆς παραιτησάμενοι τὸν χρηματίζοντα, πολὺ μᾶλλον
26 ἡμεῖς οἱ τὸν ἀπ' οὐρανῶν ἀποστρεφόμενοι· οὐ ἡ φωνὴ
τὴν γῆν ἐσάλειψεν τότε, νῦν δὲ ἐπήγγελλται λέγων Ὁ
ἅπας ἐγὼ εἰς τὸ οὐ μόνον τὴν γῆν ἀλλὰ καὶ τὸν
27 οὐρανόν. τὸ δὲ Ὁτι ἅπας δηλοῖ [τὴν] τῶν σαλευο-
μένων μετάρθесιν ὡς πεποιημένων, ἵνα μείνῃ τὰ μὴ σα-
28 λεύόμενα. Διὸ βασιλείαν ἀσάλευτον παραλαμβάνοντες
ἔχωμεν χάριν, δι' ἧς λατρεύωμεν εὐαρέστως τῷ θεῷ
29 μετὰ εὐλαβείας καὶ δέους, καὶ γὰρ ὁ θεὸς ἡμῶν πῦρ
καταναλίσκων.

¹₂ Ἡ φιλαδελφία μενέτω. τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλαν-
 θάνεσθε, διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέ-
³λους. μιμνήσκεσθε τῶν δεσμίων ὡς συνδεδεμένοι, τῶν κα-
⁴κουχουμένων ὡς καὶ αὐτοὶ ὄντες ἐν σώματι. Τίμιος ὁ
 γάμος ἐν πᾶσιν καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος, πόρνους γὰρ καὶ
⁵μοιχοὺς κρινεῖ ὁ θεός. Ἀφιλάργυρος ὁ τρόπος· ἀρ-
 κούμενοι τοῖς παροῦσιν· αὐτὸς γὰρ εἶρηκεν Οὐ μὴ
⁶σε ἀνῶ οὐδ' οὐ μὴ σε ἐγκαταλίπω· ὥστε θαρροῦν-
 τας ἡμᾶς λέγειν

Κύριος ἐμοὶ βοηθός, οὐ φοβηθήσομαι·
τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος;

Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν 7
 ὑμῖν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἐκβασιν
 τῆς ἀναστροφῆς μιμείσθε τὴν πίστιν. Ἰησοῦς 8
 Χριστὸς ἐχθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτός, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.
 διδαχαῖς ποικίλαις καὶ ξέναις μὴ παραφέρεσθε· καλὸν γὰρ 9
 χάριτι βεβαιοῦσθαι τὴν καρδίαν, οὐ βρώμασιν, ἐν οἷς
 οὐκ ὠφελήθησαν οἱ ᾠ περιπατοῦντες. ἔχομεν θυσιαστήριον 10
 ἐξ οὗ φαγεῖν οὐκ ἔχουσιν [ἐξουσίαν] οἱ τῇ σκηνῇ λατρεύ-
 οντες. ὧν γὰρ εἰσφέρεται ζῶων τὸ αἷμα περὶ ἁμαρτίας 11
 εἰς τὰ ἅγια διὰ τοῦ ἀρχιερέως, τούτων τὰ σώματα κατα-
 καίεται ἔξω τῆς παρεμβολῆς· διὸ καὶ Ἰησοῦς, ἵνα 12
 ἀγιάσῃ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὸν λαόν, ἔξω τῆς πύλης
 ἔπαθεν. τοίνυν ἐξερχώμεθα πρὸς αὐτὸν ἔξω τῆς παρεμ- 13
 βολῆς, τὸν ὀνειδισμόν αὐτοῦ φέροντες, οὐ γὰρ ἔχομεν 14
 ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν·
 δι' αὐτοῦ ᾠ ἀναφέρωμεν θυσίαν αἰνέσεως διὰ παντός 15
 τῷ θεῷ, τοῦτ' ἔστιν καρπὸν χειλέων ὁμολογούντων
 τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. τῆς δὲ εὐποίας καὶ κοινωνίας μὴ 16
 ἐπιλανθάνεσθε, τοιαύταις γὰρ θυσίαις εὐαρεστεῖται ὁ
 θεός. Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ 17
 ὑπέικετε, αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν
 ὡς λόγον ἀποδώσοντας, ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσιν καὶ
 μὴ στενάζοντες, ἀλυσιτελὲς γὰρ ὑμῖν τοῦτο.

Προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν, πειθόμεθα γὰρ ὅτι καλὴν 18
 συνείδησιν ἔχομεν, ἐν πᾶσιν καλῶς θέλοντες ἀναστρέφε-
 σθαι. περισσοτέρως δὲ παρακαλῶ τοῦτο ποιῆσαι ἵνα τάχει- 19
 ον ἀποκατασταθῶ ὑμῖν. Ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης, 20

ὁ ἀναγαγὼν ἐκ νεκρῶν τὸν ποιμένα τῶν προβά-
 των τὸν μέγαν ἐν αἵματι διαθήκης αἰωνίου, τὸν
 κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν, καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ ἀγαθῷ εἰς 21
 τὸ ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ, ᾠ ποιῶν ἐν ἡμῖν τὸ εὐάρε-
 στον ἐνώπιον αὐτοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾠ ἡ δόξα εἰς
 τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν. Παρακαλῶ δὲ 22

ὕμᾱς, ἀδελφοί, ἵνα ἵκεσθε τοῦ λόγου τῆς παρακλήσεως,
 23 καὶ γὰρ διὰ βραχείων ἐπέστειλα ὑμῖν. Γινώ-

σκετε τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν Τιμόθεον ἀπολελυμένον, μεθ' οὗ
 ἐὰν τάχειον ἔρχηται ὕψομαι ὑμᾶς.

24 Ἀσπάσασθε πάντας τοὺς ἡγουμένους ὑμῶν καὶ πάντας
 τοὺς ἁγίους. Ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας.

25 Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν.†

22 ἀνέχεσθαι

25 ἀμήν.

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Α

ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ κατ' ἐπιταγὴν ¹
 θεοῦ σωτῆρος ἡμῶν καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τῆς ἐλπίδος ἡμῶν
 Τιμοθέῳ γνησίῳ τέκνῳ ἐν πίστει χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ²
 ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

Καθὼς παρεκάλεσά σε προσμεῖναι ἐν Ἐφέσῳ, πορευό- ³
 μενος εἰς Μακεδονίαν, ἵνα παραγγείλῃς τισὶν μὴ ἑτεροδι-
 δασκαλεῖν μηδὲ προσέχειν μύθοις καὶ γενεαλογίαις ἀπε- ⁴
 ράντοις, αἵτινες ἐκζητήσεις παρέχουσι μᾶλλον ἢ οἰκονο-
 μίαν θεοῦ τὴν ἐν πίστει,— τὸ δὲ τέλος τῆς παραγγελίας ⁵
 ἐστὶν ἀγάπη ἐκ καθαρᾶς καρδίας καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς
 καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου, ὧν τινὲς ἀστοχήσαντες ἐξετρά- ⁶
 πησαν εἰς ματαιολογίαν, θέλοντες εἶναι νομοδιδάσκαλοι, ⁷
 μὴ νοοῦντες μήτε ἂ λέγουσιν μήτε περὶ τίνων διαβε-
 βαιοῦνται. Οἶδαμεν δὲ ὅτι καλὸς ὁ νόμος ἐάν τις αὐτῷ ⁸
 νομίμως χρήται, εἰδὼς τοῦτο ὅτι δικαίῳ νόμος οὐ κείται, ⁹
 ἀνόμοις δὲ καὶ ἀνυποτάκτοις, ἀσεβέσι καὶ ἁμαρτωλοῖς,
 ἀνοσίοις καὶ βεβήλοις, πατρολώαις καὶ μητρολώαις, ἀνδρο-
 φόνοις, πόρνοις, ἀρσενικοίταις, ἀνδραποδισταῖς, ψεύσταις, ¹⁰
 ἐπιόρκοις, καὶ εἴ τι ἕτερον τῇ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ ἀντί-
 κείται, κατὰ τὸ εὐαγγέλιον τῆς δόξης τοῦ μακαρίου θεοῦ, ¹¹
 ὃ ἐπιστεύθην ἐγώ. Χάριν ἔχω τῷ ἑνδυναμώ- ¹²
 σαντί με Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ὅτι πιστόν με

13 ἡγήσατο θέμενος εἰς διακονίαν, τὸ πρότερον ὄντα βλάβσφην-
 14 μον καὶ διώκτην καὶ ὑβριστήν· ἀλλὰ ἡλεήθην, ὅτι ἀγνοῶν
 15 πιστὸς ὁ λόγος καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος, ὅτι Χριστὸς
 16 Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἀμαρτωλοὺς σῶσαι· ὧν
 17 πρῶτός εἰμι ἐγώ, ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἡλεήθην, ἵνα ἐν ἐμοὶ
 18 πρῶτῳ ἐνδείξηται Ἐχριστὸς Ἰησοῦς τὴν ἀπασαν μακροθυ-
 19 μίαν, πρὸς ὑποτύπωσιν τῶν μελλόντων πιστεῦειν ἐπ' αὐτῷ
 20 εἰς ζωὴν αἰώνιον. Τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν αἰώνων, ἀφθάρτῳ,
 21 ἀοράτῳ, μόνῳ θεῷ, τιμὴ καὶ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
 22 αἰώνων· ἀμήν.

Ταύτην τὴν παραγγελίαν πα-
 23 ρατίθεμαί σοι, τέκνον Τιμόθεε, κατὰ τὰς προαγούσας ἐπὶ
 24 σέ προφητείας, ἵνα ἑστρατεύῃ ἐν αὐταῖς τὴν καλὴν στρα-
 25 19 τείαν, ἔχων πίστιν καὶ ἀγαθὴν συνείδησιν, ἣν τινες ἀπώσα-
 20 20 μνοι περὶ τὴν πίστιν ἐνανάγησαν· ὧν ἐστὶν Ὑμέναιος
 21 καὶ Ἀλέξανδρος, οὓς παρέδωκα τῷ Σατανᾷ ἵνα παιδευθῶσι
 22 μὴ βλασφημεῖν.

1 Παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι δεήσεις,
 2 προσευχάς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας, ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων,
 3 ὑπὲρ βασιλέων καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων, ἵνα
 4 ἡρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ
 5 σεμνότητι. τοῦτο καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ σω-
 6 4 τῆρος ἡμῶν θεοῦ ὃς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ
 7 5 εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν. Εἰς γὰρ θεός, εἰς καὶ
 8 μεσίτης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς,
 9 6 ὁ δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων, τὸ μαρτύριον
 7 7 καιροῖς ἰδίοις· εἰς ὃ ἐτέθην ἐγὼ κῆρυξ καὶ ἀπόστολος, —
 8 ἀλήθειαν λέγω, οὐ ψεύδομαι, — διδάσκαλος ἔθνων ἐν πίστει
 9 8 καὶ ἀληθείᾳ.

Βούλομαι οὖν προσεύχεσθαι τοὺς
 9 9 ἄνδρας ἐν παντὶ τόπῳ, ἐπαίροντας ὁσίους χεῖρας χωρὶς
 10 9 ὀργῆς καὶ ἁδιαλογισμῶν. Ὡσαύτως γυναῖκας ἐν κα-
 11 10 ταστολῇ ἁκοσμίῳ μετὰ αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης κοσμεῖν

ἐαυτάς, μὴ ἐν πλέγμασιν καὶ ἡ χρυσίῳ ἢ μαργαρίταις ἢ
 ἱματισμῷ πολυτελεῖ, ἀλλ' ὁ πρέπει γυναιξὶν ἐπαγγελ- 10
 λομέναις θεοσέβειαν, δι' ἔργων ἀγαθῶν. Γυνὴ ἐν ἡσυ- 11
 χίᾳ μανθανέτω ἐν πάσῃ ὑποταγῇ· διδάσκειν δὲ γυναικὶ 12
 οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδὲ αὐθεντεῖν ἀνδρός, ἀλλ' εἶναι ἐν ἡσυ-
 χίᾳ. Ἀδὰμ γὰρ πρῶτος ἐπλάσθη, εἶτα Εὐὰ· καὶ Ἀδὰμ 13
 οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἐξαπατηθείσα ἐν παραβάσει γέγο- 14
 νεν. σωθήσεται δὲ διὰ τῆς τεκνογονίας, ἐὰν μείνωσιν ἐν 15
 πίστει καὶ ἀγάπῃ καὶ ἀγιασμῷ μετὰ σωφροσύνης. πιστὸς ὁ
 ὁ λόγος.

Εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔρ-
 γου ἐπιθυμεῖ. δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίλημπτον εἶναι, 2
 μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, νηφάλιον, σώφρονα, κόσμιον, φιλό-
 ξενον, διδακτικόν, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, ἀλλὰ ἐπεικῇ, 3
 ἄμαχον, ἀφιλάργυρον, τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς προϊστάμενον, 4
 τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος· (εἰ δέ 5
 τις τοῦ ἰδίου οἴκου προστῆναι οὐκ οἶδεν, πῶς ἐκκλησίας
 θεοῦ ἐπιμελήσεται;) μὴ νεόφυτον, ἵνα μὴ τυφωθείς εἰς 6
 κρίμα ἐμπέσῃ τοῦ διαβόλου. δεῖ δὲ καὶ μαρτυρίαν καλὴν 7
 ἔχειν ἀπὸ τῶν ἑξωθεν, ἵνα μὴ εἰς ὄνειδισμόν ἐμπέσῃ καὶ
 παγίδα τοῦ διαβόλου. Διακόνους ὡσαύτως σεμνοὺς, μὴ 8
 διλόγους, μὴ οἶνῳ πολλῷ προσέχοντας, μὴ αἰσχροκερδεῖς,
 ἔχοντας τὸ μυστήριον τῆς πίστεως ἐν καθαρᾷ συνειδήσει. 9
 καὶ οὗτοι δὲ δοκιμαζέσθωσαν πρῶτον, εἶτα διακονεῖτωσαν 10
 ἀνέγκλητοι ὄντες. γυναῖκας ὡσαύτως σεμνάς, μὴ διαβό- 11
 λους, νηφαλίους, πιστὰς ἐν πᾶσιν. διάκονοι ἔστωσαν 12
 μιᾶς γυναικὸς ἄνδρες, τέκνων καλῶς προϊστάμενοι καὶ τῶν
 ἰδίων οἴκων· οἱ γὰρ καλῶς διακονήσαντες βαθμὸν ἑαυτοῖς 13
 καλὸν περιποιοῦνται καὶ πολλὴν παρρησίαν ἐν πίστει τῇ
 ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Ταῦτά σοι γράφω, ἐλπί- 14
 ζων ἐλθεῖν [πρὸς σέ] ἐν τάχει, ἐὰν δὲ βραδύνω, ἵνα εἰδῇς 15
 πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ θεοῦ ἀναστρέφεσθαι, ἥτις ἐστὶν ἐκκλησία
 θεοῦ ζώντος, στύλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας· καὶ 16
 ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶν τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον·

Ὃς ἐφανερώθη ἐν σαρκί,
 ἐδικαιώθη ἐν πνεύματι,
 ὥφθη ἀγγέλοις,
 ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν,
 ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ,
 ἀνελήμφθη ἐν δόξῃ.

1 Τὸ δὲ πνεῦμα ῥητῶς λέγει ὅτι ἐν ὑστέροις καιροῖς
 ἀποστήσονται τινες τῆς πίστεως, προσέχοντες πνεύμασι
 2 πλάνοις καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων ἐν ὑποκρίσει ψευδο-
 3 λόγων, κεκαυστηριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν, ἡκωλυ-
 ὄντων γαμεῖν, ἀπέχεσθαι ἂν βρωμάτων ἃ ὁ θεὸς ἔκτισεν εἰς
 4 τὴν ἀλήθειαν. ὅτι πᾶν κτίσμα θεοῦ καλόν, καὶ οὐδὲν ἀπό-
 5 βλητον μετὰ εὐχαριστίας λαμβανόμενον, ἀγιάζεται γὰρ
 6 διὰ λόγου θεοῦ καὶ ἐντεύξεως. Ταῦτα ὑποτιθέ-
 μενος τοῖς ἀδελφοῖς καλὸς ἔση διάκονος Χριστοῦ Ἰησοῦ,
 ἐντρεφόμενος τοῖς λόγοις τῆς πίστεως καὶ τῆς καλῆς διδα-
 7 σκαλίας ἧς ἡ παρηκολούθηκας, τοὺς δὲ βεβήλους καὶ γραώ-
 8 δεις μύθους παραιτοῦ. γύμναζε δὲ σεαυτὸν πρὸς εὐσέβειαν·
 ἡ γὰρ σωματικὴ γυμνασία πρὸς ὀλίγον ἐστὶν ὠφέλιμος,
 ἡ δὲ εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμός ἐστιν, ἐπαγγελίαν
 9 ἔχουσα ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης. πιστὸς ὁ
 10 λόγος καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος, εἰς τοῦτο γὰρ κοπιῶμεν
 καὶ ἁγωνιζόμεθα, ὅτι ἡλπίκαμεν ἐπὶ θεῷ ζῶντι, ὅς
 ἐστὶν σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων, μάλιστα πιστῶν.

11 Παράγγελλε ταῦτα καὶ δίδασκε. μηδεὶς σου τῆς νεό-
 12 τητος καταφρονεῖτω, ἀλλὰ τύπος γίνου τῶν πιστῶν ἐν
 13 λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πίστει, ἐν ἀγνίᾳ. ἕως
 ἔρχομαι πρόσεχε τῇ ἀναγνώσει, τῇ παρακλήσει, τῇ διδα-
 14 σκαλίᾳ. μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος, ὃ ἐδόθη σοι
 διὰ προφητείας μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ πρεσβυ-
 15 τερίου. ταῦτα μελέτα, ἐν τούτοις ἴσθι, ἵνα σου ἡ προ-
 16 κοπή φανερά ᾖ πᾶσιν· ἔπεχε σεαυτῷ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ·

ἐπίμενε αὐτοῖς· τοῦτο γὰρ ποιῶν καὶ σεαυτὸν σώσεις καὶ τοὺς ἀκούοντάς σου.

Πρεσβυτέρῳ μὴ ἐπιπλήξης, ἀλλὰ παρακάλει ὡς πα- 1
τέρα, νεωτέρους ὡς ἀδελφούς, πρεσβυτέρας ὡς μητέρας, 2
νεωτέρας ὡς ἀδελφὰς ἐν πάσῃ ἀγνία. Χήρας τίμα τὰς 3
ὄντως χήρας. εἰ δέ τις χήρα τέκνα ἢ ἔκγονα ἔχει, μαθη- 4
νέτωσαν πρῶτον τὸν ἴδιον οἶκον εὐσεβεῖν καὶ ἀμοιβὰς ἀπο-
διδόναι τοῖς προγόνοις, τοῦτο γάρ ἐστιν ἀπόδεκτον ἐνώπιον
τοῦ θεοῦ· ἡ δὲ ὄντως χήρα καὶ μεμονωμένη ἤλπικεν ἐπὶ 5
[τὸν] θεὸν καὶ προσμένει ταῖς δεήσεσιν καὶ ταῖς προσευ-
χαῖς νυκτὸς καὶ ἡμέρας· ἡ δὲ σπαταλῶσα ζῶσα τέθηκεν. 6
καὶ ταῦτα παράγγελλε, ἵνα ἀνεπίλημπτοι ᾧσιν· εἰ δέ τις 7
τῶν ἰδίων καὶ μάλιστα οἰκείων οὐ [προνοεῖ], τὴν πίστιν
ῥηρηται καὶ ἔστιν ἀπίστου χείρων. Χήρα καταλεγέσθω 9
μὴ ἔλαττον ἐτῶν ἐξήκοντα γεγονυῖα, ἐνὸς ἀνδρὸς γυνή,
ἐν ἔργοις καλοῖς μαρτυρουμένη, εἰ ἐτεκνοτρόφησεν, εἰ 10
ἐξενοδόχησεν, εἰ ἀγίων πόδας ἔνιψεν, εἰ θλιβομένοις
ἐπήρκεσεν, εἰ παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ ἐπηκολούθησεν. νεωτέ- 11
ρας δὲ χήρας παραιτοῦ· ὅταν γὰρ καταστρηνιάσωσιν τοῦ
χριστοῦ, γαμῆν θέλουσιν, ἔχουσαι κρίμα ὅτι τὴν πρώτην 12
πίστιν ἠθέτησαν· ἅμα δὲ καὶ ἀργαὶ μαθηάνουσιν, περι- 13
ερχόμεναι τὰς οἰκίας, οὐ μόνον δὲ ἀργαὶ ἀλλὰ καὶ φλύαροι
καὶ περίεργοι, λαλοῦσαι τὰ μὴ δέοντα. βούλομαι οὖν 14
νεωτέρας γαμῆν, τεκνογονεῖν, οἰκοδεσποτεῖν, μηδεμίαν
ἀφορμὴν διδόναι τῷ ἀντικειμένῳ λαιμορρίας χάριν· ἤδη γάρ 15
τινες ἐξετράπησαν ὀπίσω τοῦ Σατανᾶ. εἴ τις πιστὴ ἔχει 16
χήρας, [ἐπαρκείτω] αὐταῖς, καὶ μὴ βαρεῖσθω ἡ ἐκκλησία,
ἵνα ταῖς ὄντως χήραις ἐπαρκέσῃ.

Οἱ καλῶς 17
προεστῶτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν, μά-
λιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλία· λέγει γὰρ ἡ 18
γραφὴ Βοῦν ἀλοῶντα οὐ φιμώσεις· καὶ Ἄξιος ὁ ἐρ-
γάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. κατὰ πρεσβυτέρου κατηγορίαν 19
μὴ παραδέχου, ἐκτὸς εἰ μὴ ἐπὶ λόγῳ ἢ τριῶν μαρτύρων·

20 τοὺς [δὲ] ἁμαρτάνοντας ἐνώπιον πάντων ἔλεγχε, ἵνα καὶ οἱ
 21 λοιποὶ φόβον ἔχωσιν. Διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ
 καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων, ἵνα ταῦτα
 φυλάξης χωρὶς προκρίματος, μηδὲν ποιῶν κατὰ πρόσ-
 22 κλισιν. Χείρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει, μηδὲ κοινώνει
 23 ἁμαρτίαις ἀλλοτρίαις· σεαυτὸν ἀγνὸν τήρει. Μηκέτι ὕδρο-
 πότει, ἀλλὰ οἶνῳ ὀλίγῳ χρῶ διὰ τὸν στόμαχον καὶ τὰς
 24 πυκνάς σου ἀσθενείας. Τινῶν ἀνθρώπων αἱ ἁμαρτίαι
 πρόδηλοί εἰσιν, προάγουσαι εἰς κρίσιν, τισὶν δὲ καὶ ἐπα-
 25 κολουθοῦσιν· ὡσαύτως καὶ τὰ ἔργα τὰ καλὰ πρόδηλα, καὶ
 1 τὰ ἄλλως ἔχοντα κρυβῆναι οὐ δύνανται.

Ὅσοι
 εἰσιν ὑπὸ ζυγὸν δοῦλοι, τοὺς ἰδίους δεσπότης πάσης τιμῆς
 ἀξίους ἡγείσθωσαν, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ καὶ ἡ δι-
 2 δασκαλία βλασφημῇται. οἱ δὲ πιστοὺς ἔχοντες δεσπότης
 μὴ καταφρονεῖτωσαν, ὅτι ἀδελφοί εἰσιν· ἀλλὰ μᾶλλον
 δουλευέτωσαν, ὅτι πιστοὶ εἰσιν καὶ ἁγαπητοὶ οἱ τῆς εὐερ-
 γεσίας ἀντιλαμβανόμενοι.

3 Ταῦτα δίδασκε καὶ παρακάλει. εἴ τις ἑτεροδιδασκαλεῖ
 καὶ μὴ προσέρχεται ὑγιαίνουσί λόγοις, τοῖς τοῦ κυρίου
 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῇ κατ' εὐσέβειαν διδασκαλίᾳ,
 4 τετύφωται, μηδὲν ἐπιστάμενος, ἀλλὰ νοσῶν περὶ ζητήσεις
 καὶ λογομαχίας, ἐξ ὧν γίνεται φθόνος, ἔρις, βλασφημίαι,
 5 ὑπόνοιαι πονηραί, διαπαραιτριβαὶ διεφθαρμένων ἀνθρώπων
 τὸν νοῦν καὶ ἀπεστερημένων τῆς ἀληθείας, νομιζόντων πο-
 6 ρισμὸν εἶναι τὴν εὐσέβειαν. ἔστιν δὲ πορισμὸς μέγας ἡ
 7 εὐσέβεια μετὰ αὐταρκείας· οὐδὲν γὰρ εἰσηνέγκαμεν εἰς τὸν
 8 κόσμον, ὅτι οὐδὲ ἔξενεγκεῖν τι δυνάμεθα· ἔχοντες δὲ ἁδια-
 9 τροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθισόμεθα. οἱ δὲ
 βουλόμενοι πλουτεῖν ἐμπίπτουσιν εἰς πειρασμὸν καὶ πα-
 γίδα καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτους καὶ βλαβεράς, αἵτινες
 10 βυθίζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν· ῥίζα
 γὰρ πάντων τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαργυρία, ἧς τινὲς ὀρε-
 γόμενοι ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως καὶ ἑαυτοὺς

περιέπειραν ὀδύναῖς πολλαῖς. Σὺ δέ, ὦ ἄν- 11
 θρωπε [†] θεοῦ, ταῦτα φεῦγε· δίωκε δὲ δικαιοσύνην, εὐσέ-
 βειαν, πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονήν, πραῦπαθίαν. ἀγωνίζου 12
 τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως, ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς,
 εἰς ἣν ἐκλήθης καὶ ὁμολόγησας τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἐνώ-
 πιον πολλῶν μαρτύρων. παραγγέλλω σοι ἐνώπιον τοῦ 13
 θεοῦ τοῦ ζωογονοῦντος τὰ πάντα καὶ Ἰησοῦ Ἰησοῦ τοῦ
 μαρτυρήσαντος ἐπὶ Ποντίου Πειλάτου τὴν καλὴν ὁμο-
 λογίαν, τηρήσαί σε τὴν ἐντολὴν ἄσπιλον ἀνεπίλημπτον 14
 μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣν 15
 καιροῖς ἰδίους δείξει ὁ μακάριος καὶ μόνος δυνάστης, ὁ
 βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ κύριος τῶν κυριευόντων, ὁ 16
 μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, ὃν εἶδεν
 οὐδεὶς ἀνθρώπων οὐδὲ ἰδεῖν δύναται· ὃ τιμὴ καὶ κράτος
 αἰώνιον· ἀμήν. Τοῖς πλουσίοις ἐν τῷ νῦν αἰῶνι 17
 παράγγελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν [†] μηδὲ ἡλπικέναι ἐπὶ πλού-
 του ἀδηλότητι, ἀλλ' ἐπὶ [†] θεῷ τῷ παρέχοντι ἡμῖν πάντα
 πλουσίως εἰς ἀπόλαυσιν, ἀγαθοεργεῖν, πλουτεῖν ἐν ἔργοις 18
 καλοῖς, εὐμεταδότους εἶναι, κοινωνικούς, ἀποθησαυρίζοντας 19
 ἑαυτοῖς θεμέλιον καλὸν εἰς τὸ μέλλον, ἵνα ἐπιλάβωνται τῆς
 ὄντως ζωῆς. ^Ω Τιμόθεε, τὴν παραθήκην φύ- 20
 λαξον, ἐκτρεπόμενος τὰς βεβήλους κενοφωνίας καὶ ἀντιθέ-
 σεις τῆς ψευδωνύμου γνώσεως, ἣν τινες ἐπαγγελλόμενοι 21
 περὶ τὴν πίστιν ἡστόχησαν.

Ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν.

11 τοῦ

13 Ἰησοῦ Χριστοῦ

17 ὑψηλὰ φρονεῖν | τῷ

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Β

1 ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος
2 θεοῦ κατ' ἐπαγγελίαν ζωῆς τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ Τιμοθέῳ
ἀγαπητῷ τέκνῳ· χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ
Ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

3 Χάριν ἔχω τῷ θεῷ, ᾧ λατρεύω ἀπὸ προγόνων ἐν κα-
θαρᾷ συνειδήσει, ὡς ἀδιάλειπτον ἔχω τὴν περὶ σοῦ μνησίαν
4 ἐν ταῖς δεήσεσίν μου, νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐπιποθῶν σε ἰδεῖν,
5 μεμνημένος σου τῶν δακρύων, ἵνα χαρὰς πληρωθῶ ὑπόμνη-
σιν λαβὼν τῆς ἐν σοὶ ἀνυποκρίτου πίστεως, ἣτις ἐνέκνησεν
πρῶτον ἐν τῇ μάμμη σου Λωΐδι καὶ τῇ μητρί σου Εὐνίκη,
6 πέπεισμαι δὲ ὅτι καὶ ἐν σοί. δι' ἣν αἰτίαν ἀναμνησκώ
σε ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ θεοῦ, ὃ ἐστίν ἐν σοὶ διὰ
7 τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μου· οὐ γὰρ ἔδωκεν ἡμῖν ὁ θεὸς
πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ δυνάμεως καὶ ἀγάπης καὶ σωφρο-
8 νισμοῦ. μὴ οὖν ἐπαισχυθῇς τὸ μαρτύριον τοῦ κυρίου
ἡμῶν μηδὲ ἐμὲ τὸν δέσμιον αὐτοῦ, ἀλλὰ συνκακοπάθησον
9 τῷ εὐαγγελίῳ κατὰ δύναμιν θεοῦ, τοῦ σώσαντος ἡμᾶς καὶ
καλέσαντος κλήσει ἁγία, οὐ κατὰ τὰ ἔργα ἡμῶν ἀλλὰ κατὰ
ἰδίαν πρόθεσιν καὶ χάριν, τὴν δοθείσαν ἡμῖν ἐν Χριστῷ
10 Ἰησοῦ πρὸ χρόνων αἰωνίων, φανερωθεῖσαν δὲ νῦν διὰ τῆς
ἐπιφανείας τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ Ἰησοῦ, καταργή-
σαντος μὲν τὸν θάνατον φωτίσαντος δὲ ζῶν καὶ ἀφθαρ-
11 σίαν διὰ τοῦ εὐαγγελίου, εἰς ὃ ἐτέθην ἐγὼ κήρυξ καὶ ἀπό-
12 στολος καὶ διδάσκαλος. δι' ἣν αἰτίαν καὶ ταῦτα πάσχω,
ἀλλ' οὐκ ἐπαισχύνομαι, οἶδα γὰρ ᾧ πεπίστευκα, καὶ πέ-

πεισμαι ὅτι δυνατός ἐστιν τὴν παραθήκην μου φυλάξαι
εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν. ὑποτύπωσιν ἔχε ὑγαινόντων 13
λόγων ὧν παρ' ἐμοῦ ἤκουσας ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ τῇ ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ· τὴν καλὴν παραθήκην φύλαξον διὰ πνεύ- 14
ματος ἁγίου τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν ἡμῖν. Οἶδας 15

τοῦτο ὅτι ἀπεστράφησάν με πάντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὧν
ἐστὶν Φύγελος καὶ Ἑρμογένης. δῶν ἔλεος ὁ κύριος τῷ 16
Ὀνησιφόρου οἴκῳ, ὅτι πολλάκις με ἀνέψυξεν, καὶ τὴν
ἄλυσίν μου οὐκ ἐπαισχύνθη· ἀλλὰ γενόμενος ἐν Ῥώμῃ 17
σπουδαίως ἐζήτησέν με καὶ εὔρεν· — δῶν αὐτῷ ὁ κύριος 18
εὐρεῖν ἔλεος παρὰ κυρίου ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· — καὶ ὅσα ἐν
Ἐφέσῳ διηκόνησεν, βέλτιον σὺ γινώσκεις.

Σὺ οὖν, τέκνον μου, ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν 1
Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ ἃ ἤκουσας παρ' ἐμοῦ διὰ πολλῶν μαρ- 2
τύρων, ταῦτα παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ
ἔσονται καὶ ἐτέρους διδάξαι. συνκακοπάθησον ὡς καλὸς 3
στρατιώτης Χριστοῦ Ἰησοῦ. οὐδεὶς στρατεύόμενος ἐμπλέ- 4
κεται ταῖς τοῦ βίου πραγματίαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι
ἀρέσῃ· ἐὰν δὲ καὶ ἀθλῇ τις, οὐ στεφανοῦται· ἐὰν μὴ νομί- 5
μως ἀθλήσῃ· τὸν κοπιῶντα γεωργὸν δεῖ πρῶτον τῶν καρ- 6
πῶν μεταλαμβάνειν. νόει ὃ λέγω· δώσει γάρ σοι ὁ κύριος 7
σύνησιν ἐν πᾶσιν. μνημόνευε Ἰησοῦν Χριστὸν ἐγγε- 8
μένον ἐκ νεκρῶν, ἐκ σπέρματος Δαυεὶδ, κατὰ τὸ εὐαγ-
γελίόν μου· ἐν ᾧ κακοπαθῶ μέχρι δεσμῶν ὡς κακοῦργος. 9
ἀλλὰ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ οὐ δέδεται· διὰ τοῦτο πάντα ὑπο- 10
μένω διὰ τοὺς ἐκλεκτούς, ἵνα καὶ αὐτοὶ σωτηρίας τύχωσιν
τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ μετὰ δόξης αἰωνίου. πιστὸς ὁ 11
λόγος· εἰ γὰρ συναπεθάνομεν, καὶ συνζήσομεν· εἰ ὑπο- 12
μένομεν, καὶ συνβασιλεύσομεν· εἰ ἀρνησόμεθα, κἀκεῖνος
ἀρνήσεται ἡμᾶς· εἰ ἀπιστοῦμεν, ἐκεῖνος πιστὸς μένει, ἀρνή- 13
σασθαι γὰρ ἑαυτὸν οὐ δύναται. Ταῦτα ὑπο- 14
μίστησκε, διαμαρτυρόμενος ἐνώπιον τοῦ ἑαυτοῦ, μὴ λογο-
μαχεῖν, ἐπ' οὐδὲν χρήσιμον, ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκούον-

15 των. σπούδαςον σεαυτὸν δόκιμον παραστήσαι τῷ θεῷ,
 ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον, ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀλη-
 16 θείας. τὰς δὲ βεβήλους κενοφωνίας περιίστασο· ἐπὶ
 17 πλείον γὰρ προκόψουσιν ἀσεβείας, καὶ ὁ λόγος αὐτῶν ὡς
 γάγγραινα νομὴν ἔξει· ὧν ἐστὶν Ὑμέναιος καὶ Φίλητος,
 18 οἵτινες περὶ τὴν ἀλήθειαν ἡστόχησαν, λέγοντες ὁ ἀνά-
 στασιν ἤδη γεγονέναι, καὶ ἀνατρέπουσιν τὴν τινῶν
 19 πίστιν. ὁ μέντοι στερεὸς θεμέλιος τοῦ θεοῦ ἑστηκεν,
 ἔχων τὴν σφραγίδα ταύτην Ὁ ΕΓΩ ΚΥΡΙΟΣ ΤΟῦΣ ὄντας
 ἀγτοῦ, καὶ Ἀποστήτω ἀπὸ ἀδικίας πᾶς ὁ ὀνομάζων
 20 τὸ ὄνομα Κυρίου. ἐν μεγάλῃ δὲ οἰκίᾳ οὐκ ἔστιν μόνον
 σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ ἀλλὰ καὶ ξύλινα καὶ ὀστράκινα,
 21 καὶ ἃ μὲν εἰς τιμὴν ἃ δὲ εἰς ἀτιμίαν· ἐὰν οὖν τις ἐκκαθάρῃ
 ἑαυτὸν ἀπὸ τούτων, ἔσται σκεῦος εἰς τιμὴν, ἡγιασμένον,
 εὐχρηστον τῷ δεσπότῃ, εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἡτοιμασμέ-
 22 νον. τὰς δὲ νεωτερικὰς ἐπιθυμίας φεῦγε, δίδωκε δὲ δικαιο-
 σύνην, πίστιν, ἀγάπην, εἰρήνην μετὰ ὧν ἐπικαλουμένων
 23 τὸν κύριον ἐκ καθαρᾶς καρδίας. τὰς δὲ μωρὰς καὶ ἀπαι-
 24 δεύτους ζητήσεις παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι γεννώσι μάχας· δοῦ-
 λον δὲ κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι, ἀλλὰ ἡπιον εἶναι πρὸς
 25 πάντας, διδακτικόν, ἀνεξίκακον, ἐν πραύτητι παιδεύοντα
 τοὺς ἀντιδιατιθεμένους, μή ποτε ὁ δῶν αὐτοῖς ὁ θεὸς μετὰ-
 26 νοιαν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, καὶ ἀνανήψωσιν ἐκ τῆς τοῦ
 διαβόλου παγίδος, ἐξωγρημένοι ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκείνου
 θέλημα.

1 Τοῦτο δὲ γίνωσκε ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἐνστήσονται
 2 καιροὶ χαλεποί· ἔσονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι φιλαυτοὶ, φιλάρ-
 γυροι, ἀλαζόνες, ὑπερήφανοι, βλάσφημοι, γονεῦσιν ἀπει-
 3 θεῖς, ἀχάριστοι, ἀνόσιοι, ἄστοργοι, ἄσπονδοι, διάβολοι,
 4 ἀκρατεῖς, ἀνήμεροι, ἀφιλάγαθοι, προδόται, προπετεῖς, τε-
 5 τυφωμένοι, φιλήδονοι μᾶλλον ἢ φιλόθεοι, ἔχοντες μόρ-
 φωσιν εὐσεβείας τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἡρνημένοι· καὶ
 6 τούτους ἀποτρέπου. ἐκ τούτων γὰρ εἰσιν οἱ ἐνδύνοντες

εἰς τὰς οἰκίας καὶ αἰχμαλωτίζοντες γυναικάρια σεσωρευ-
 μένα ἁμαρτίαις, ἀγόμενα ἐπιθυμίαις ποικίλαις, πάντοτε 7
 μανθάνοντα καὶ μηδέποτε εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἔλθειν
 δυνάμενα. ὃν τρόπον δὲ Ἰαννῆς καὶ Ἰαμβρῆς ἀντέστησαν 8
 Μωυσεῖ, οὕτως καὶ οὗτοι ἀνθίστανται τῇ ἀληθείᾳ, ἄνθρω-
 ποι κατεφθαρμένοι τὸν νοῦν, ἀδόκιμοι περὶ τὴν πίστιν.
 ἀλλ' οὐ προκόψουσιν ἐπὶ πλείον, ἡ γὰρ ἄνοια αὐτῶν ἔκδη- 9
 λος ἔσται πᾶσιν, ὥς καὶ ἡ ἐκείνων ἐγένετο. Σὺ δὲ ἵπαρκο- 10
 λούθησάς μου τῇ διδασκαλίᾳ, τῇ ἀγωγῇ, τῇ προθέσει, τῇ
 πίστει, τῇ μακροθυμίᾳ, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ, τοῖς διω- 11
 γμοῖς, τοῖς παθήμασιν, οἷά μοι ἐγένετο ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἐν
 Ἰκονίῳ, ἐν Λύστροις, οἷους διωγμοὺς ὑπήνεγκα· καὶ ἐκ πάν-
 των με ἐρύσατο ὁ κύριος. καὶ πάντες δὲ οἱ θέλοντες ζῆν 12
 εὖσεβῶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διωχθήσονται· πονηροὶ δὲ ἄν- 13
 θρωποι καὶ γόητες προκόψουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον, πλανῶντες
 καὶ πλανώμενοι. σὺ δὲ μένε ἐν οἷς ἔμαθες καὶ ἐπιστώ- 14
 θης, εἰδὼς παρὰ τίνων ἔμαθες, καὶ ὅτι ἀπὸ βρέφους ἱερὰ 15
 γράμματα οἶδας, τὰ δυνάμενά σε σοφίσαι εἰς σωτηρίαν
 διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· πᾶσα γραφὴ θεόπνευ- 16
 στος καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς ἐλεγμὸν, πρὸς
 ἐπανόρθωσιν, πρὸς παιδείαν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ, ἵνα ἄρτιος 17
 ᾦ ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρτι-
 σμένος.

Διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ 1
 Χριστοῦ Ἰησοῦ, τοῦ μέλλοντος ἵκρῖναι ζῶντας καὶ νε-
 κρούς, καὶ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ·
 κήρυξον τὸν λόγον, ἐπίστηθι εὐκαίρως ἀκαίρως, ἔλεγχον, 2
 ἐπιτίμησον, παρακάλεσον, ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ καὶ δι-
 δαχῇ. ἔσται γὰρ καιρὸς ὅτε τῆς ὑγιαίνουσας διδασκαλίας 3
 οὐκ ἀνέξονται, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας ἑαυτοῖς
 ἐπισωρεύουσιν διδασκάλους κνηθόμενοι τὴν ἀκοήν, καὶ 4
 ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας τὴν ἀκοήν ἀποστρέψουσιν, ἐπὶ δὲ
 τοὺς μύθους ἐκτραπήσονται. σὺ δὲ νῆφε ἐν πᾶσιν, κακο- 5
 πάθησον, ἔργον ποίησον εὐαγγελιστοῦ, τὴν διακονίαν σου

6 πληροφόρησον. Ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ
 7 ὁ καιρὸς τῆς ἀναλύσεώς μου ἐφέστηκεν. τὸν καλὸν
 ἀγῶνα ἠγωνίσμαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετή-
 8 ρηκα· λοιπὸν ἀπόκειται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος,
 ὃν ἀποδώσει μοι ὁ κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος
 κριτής, οὐ μόνον δὲ ἐμοὶ ἀλλὰ καὶ πᾶσιν τοῖς ἠγαπηκόσι
 τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ.

9 Σπούδασον ἐλθεῖν πρὸς με ταχέως· Δημᾶς γάρ με
 10 ἔγκατέλειπεν ἁγαπήσας τὸν νῦν αἰῶνα, καὶ ἐπορεύθη εἰς
 Θεσσαλονίκην, Κρήσκης εἰς Γαλατίαν, Τίτος εἰς Δαλμα-
 11 τίαν· Λουκᾶς ἐστὶν μόνος μετ' ἐμοῦ. Μάρκον ἀναλαβὼν
 ἄγε μετὰ σεαυτοῦ, ἔστιν γάρ μοι εὐχρηστος εἰς διακονίαν,
 12 Τύχικον δὲ ἀπέστειλα εἰς Ἔφεσον. τὸν φελόνην, ὃν
 13 ἠπέλειπον ἐν Τρωάδι παρὰ Κάρπῳ, ἐρχόμενος φέρε, καὶ
 14 τὰ βιβλία, μάλιστα τὰς μεμβράνας. Ἀλέξανδρος ὁ
 χαλκεὺς πολλὰ μοι κακὰ ἐνεδείξατο·— ἀποδώσει αὐτῷ
 15 ὁ κύριος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ·— ὃν καὶ σὺ φυλάσσου,
 16 λίαν γὰρ ἀντέστη τοῖς ἡμετέροις λόγοις. Ἐν τῇ πρώτῃ
 μου ἀπολογία οὐδεὶς μοι παρεγένετο, ἀλλὰ πάντες με
 17 ἔγκατέλειπον·— μὴ αὐτοῖς λογισθείη·— ὁ δὲ κύριός μοι
 παρέστη καὶ ἐνδυνάμωσέν με, ἵνα δι' ἐμοῦ τὸ κήρυγμα
 πληροφορηθῇ καὶ ἀκούσωσιν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐρύσθην
 18 ἐκ στόματος λέοντος. ῥύσεται με ὁ κύριος ἀπὸ παντὸς
 ἔργου πονηροῦ καὶ σώσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν
 ἐπουράνιον· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.
 19 Ἀσπασαι Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν καὶ τὸν Ὀνησιφόρου
 20 οἶκον. Ἐραστος ἔμεινεν ἐν Κορίνθῳ, Τρόφι-
 21 μον δὲ ἠπέλειπον ἐν Μιλήτῳ ἀσθενοῦντα. Σπούδασον
 πρὸ χειμῶνος ἐλθεῖν. Ἀσπάζεται σε Εὐβου-
 λος καὶ Πούδης καὶ Λίνος καὶ Κλαυδία καὶ οἱ ἀδελφοὶ
 [πάντες].

22 Ὁ κύριος ὁ μετὰ τοῦ πνεύματός σου. ἡ χάρις μεθ' ὑ-
 μῶν.

ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ

ΠΑΥΛΟΣ δούλος θεοῦ, ἀπόστολος δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ¹ κατὰ πίστιν ἐκλεκτῶν θεοῦ καὶ ἐπίγνωσιν ἀληθείας τῆς κατ' εὐσέβειαν ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου, ἣν ἐπηγγείλατο² ὁ ἀψευδὴς θεὸς πρὸ χρόνων αἰωνίων ἐφάνέρωσεν δὲ καιροῖς ἰδίοις, τὸν λόγον αὐτοῦ ἐν κηρύγματι ὃ ἐπιστεύθη ἐγὼ κατ' ἐπιταγὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ, Τίτῳ γνησίῳ⁴ τέκνῳ κατὰ κοινὴν πίστιν· χάρις καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.

Τούτου χάριν ἁπέλειπόν⁵ σε ἐν Κρήτῃ ἵνα τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσῃ, καὶ καταστήσῃς κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγὼ σοι διαταξάμην, εἴ τίς ἐστὶν ἀνέγκλητος,⁶ μιᾶς γυναικὸς ἀνὴρ, τέκνα ἔχων πιστά, μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας ἢ ἀνυπότακτα. δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι ὡς θεοῦ οἰκονόμον, μὴ αὐθάδῃ, μὴ ὀργίλον, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ, ἀλλὰ φιλόξενον, φιλάγαθον, σώφρονα, δίκαιον, ὅσιον, ἐγκρατῆ, ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα⁹ δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαίνουσῃ καὶ τοῖς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν.

Εἰσὶν γὰρ¹⁰ πολλοὶ ἀνυπότακτοι, ματαιολόγοι καὶ φρεναπάται, μάλιστα οἱ ἐκ τῆς περιτομῆς, οὓς δεῖ ἐπιστομίζειν, οἵτινες¹¹ ὅλους οἴκους ἀνατρέπουσιν διδάσκοντες ἅ μὴ δεῖ αἰσχροῦ κέρδους χάριν. εἰπέν τις ἐξ αὐτῶν, ἴδιος αὐτῶν προφήτης,¹²

Κρήτες ἀεὶ ψεύσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί· ἡ μαρτυρία αὕτη ἐστὶν ἀληθής. δι' ἣν αἰτίαν ἔλεγχε¹³

14 αὐτοὺς ἀποτόμως, ἵνα ὑγιαίνωσιν [ἐν] τῇ πίστει, μὴ προσέ-
 χοντες Ἰουδαϊκοῖς μύθοις καὶ ἐντολαῖς ἀνθρώπων ἀπο-
 15 στρεφομένων τὴν ἀλήθειαν. πάντα καθαρὰ τοῖς καθαροῖς·
 τοῖς δὲ μεμιαμμένοις καὶ ἀπίστοις οὐδὲν καθαρὸν, ἀλλὰ
 16 μεμíanται αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ συνείδησις. θεὸν ὁμο-
 λογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται, βδελυκτοὶ ὄντες
 καὶ ἀπειθεῖς καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι.

1 Σὺ δὲ λάλει ἅ πρέπει τῇ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ.
 2 Πρεσβύτας νηφαλίους εἶναι, σεμνοὺς, σώφρονas, ὑγιαί-
 3 νοντας τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ. πρεσβύτιδας
 ὡσαύτως ἐν καταστάματι ἱεροπρεπεῖς, μὴ διαβόλους
 4 μηδέ³ οἶνω πολλῷ δεδουλωμένας, καλοδιδασκάλους, ἵνα
 5 σωφρονίζωσι τὰς νέας φιλάνδρους εἶναι, φιλοτέκνους, σώ-
 φρονas, ἀγνάς, οἰκουργοὺς, ἀγαθάς, ὑποτασσομένας τοῖς
 ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ βλασφημῇται.
 6
 7 τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως παρακάλει σωφρονεῖν· περὶ πάντα
 σεαυτὸν παρεχόμενος τύπον καλῶν ἔργων, ἐν τῇ διδασκα-
 8 λίᾳ ἀφθορίαν⁴, σεμνότητα, λόγον ὑγιῇ ἀκατάγνωστον, ἵνα
 ὁ ἐξ ἐναντίας ἐντραπῇ μηδὲν ἔχων λέγειν περὶ ἡμῶν φαῦ-
 9 λον. δούλους ἰδίοις δεσπόταις ὑποτάσσεσθαι ἐν πᾶσιν,
 10 εὐαρέστους εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας, μὴ⁹ νοσφιζομένους,
 ἀλλὰ πᾶσαν πίστιν ἐνδεικνυμένους ἀγαθὴν¹⁰, ἵνα τὴν
 διδασκαλίαν τὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ κοσμῶσιν ἐν
 11 πᾶσιν.

Ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ σωτή-
 12 ριος πᾶσιν ἀνθρώποις παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησάμενοι
 τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας σωφρόνως καὶ
 13 δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, προσδεχόμε-
 νοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ
 14 μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν¹³ Ἰησοῦ¹⁴ Χριστοῦ, ὃς
 ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἵνα λυτρώσῃται ἡμᾶς ἀπὸ πά-
 χης ἀνομίας καὶ καθαρίσῃ ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον,
 15 ζηλωτὴν καλῶν ἔργων. Ταῦτα λάλει καὶ παρα-

3 διαβόλους, μὴ 7 ἔργων ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, ἀφθορίαν 9,10 ἀντιλέγοντας μηδὲ
 10 ἐνδεικνυμένους ἀγάπην 13 ἡμῶν, | Ἰησοῦ Χριστοῦ

κάλει καὶ ἔλεγχε μετὰ πάσης ἐπιταγῆς· μηδεὶς σου περι-
 φρονεῖτω. Ὑπομίμησκε αὐτοὺς ἀρχαῖς ἐξουσίαις ὑπο- 1
 τάσσεσθαι πειθαρχεῖν, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐτοίμους εἶ-
 ναι, μηδένα βλασφημεῖν, ἀμάχους εἶναι, ἐπιεικεῖς, πᾶσαν 2
 ἐνδεικνυμένους πραῖτητα πρὸς πάντας ἀνθρώπους. Ἡμεν 3
 γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, δου-
 λεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις, ἐν κακίᾳ καὶ
 φθύνῳ διάγοντες, στυγητοί, μισοῦντες ἀλλήλους. ὅτε δὲ 4
 ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλανθρωπία ἐπεφάνη τοῦ σωτῆρος
 ἡμῶν θεοῦ, οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ ἃ ἐποιήσαμεν 5
 ἡμεῖς ἀλλὰ κατὰ τὸ αὐτοῦ ἔλεος ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ
 παλινγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως πνεύματος ἁγίου, οὗ ἐξέ- 6
 χεον ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος
 ἡμῶν, ἵνα δικαιωθέντες τῇ ἐκείνου χάριτι κληρονόμοι γενη- 7
 θῶμεν κατ' ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου. Πιστὸς ὁ λόγος, καὶ 8
 περὶ τούτων βούλομαί σε διαβεβαιοῦσθαι, ἵνα φροντίζωσιν
 καλῶν ἔργων προῖστασθαι οἱ πεπιστευκότες θεῷ. Ταῦτά
 ἐστὶν καλὰ καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις· μωρὰς δὲ ζητή- 9
 σεις καὶ γενεαλογίας καὶ ἔριν καὶ μάχας νομικὰς περι-
 ῖστασο, εἰσὶν γὰρ ἀνωφελεῖς καὶ μάταιοι. αἰρετικὸν ἄνθρω- 10
 πον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ, εἰδὼς 11
 ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος καὶ ἀμαρτάνει, ὧν αὐτο-
 κατάκριτος.

Ὅταν πέμψω Ἀρτεμᾶν πρὸς σέ ἢ Τύχικον, σπούδασον 12
 ἐλθεῖν πρὸς με εἰς Νικόπολιν, ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παρα-
 χειμάσαι. Ζηνᾶν τὸν νομικὸν καὶ Ἀπολλὼν σπουδαίως 13
 πρόπεμψον, ἵνα μηδὲν αὐτοῖς ᾿λείπῃ. Μανθανέτωσαν 14
 δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προῖστασθαι εἰς τὰς
 ἀναγκαίας χρεῖας, ἵνα μὴ ὦσιν ἄκαρποι.

Ἀσπάζονται σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες. Ἀσπασαι 15
 τοὺς φιλοῦντας ἡμᾶς ἐν πίστει.

Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν.

ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ

1 ΠΑΥΛΟΣ δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ καὶ Τιμόθεος ὁ
 2 ἀδελφὸς Φιλήμονι τῷ ἀγαπητῷ καὶ συνεργῷ ἡμῶν καὶ
 3 Ἀπφία τῇ ἀδελφῇ καὶ Ἀρχίππῳ τῷ συνστρατιώτῃ ἡμῶν
 4 καὶ τῇ κατ' οἶκόν σου ἐκκλησίᾳ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη
 ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.
 5 Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου πάντοτε μνηΐαν σου ποιούμενος
 6 ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, ἀκούων σου τὴν ἀγάπην καὶ τὴν
 πίστιν ἣν ἔχεις «εἰς» τὸν κύριον Ἰησοῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς
 7 ἁγίους, ὅπως ἡ κοινωνία τῆς πίστεώς σου ἐνεργῆς γένηται
 ἐν ἐπιγνώσει παντὸς ἀγαθοῦ [τοῦ] ἐν «ἡμῖν» εἰς Χριστόν·
 8 χαρὰν γὰρ πολλὴν ἔσχον καὶ παράκλησιν ἐπὶ τῇ ἀγάπῃ
 σου, ὅτι τὰ σπλάγχνα τῶν ἁγίων ἀναπέπνυται διὰ σοῦ,
 9 ἀδελφέ. Διό, πολλὴν ἐν Χριστῷ παρρησίαν
 10 ἔχων ἐπιτάσσειν σοι τὸ ἀνῆκον, διὰ τὴν ἀγάπην μᾶλλον
 παρακαλῶ, τοιοῦτος ὢν ὡς Παῦλος «πρεσβύτης» «νυνὶ» δὲ
 11 καὶ δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ, — παρακαλῶ σε περὶ τοῦ
 12 ἐμοῦ τέκνου, ὃν ἐγέννησα ἐν τοῖς δεσμοῖς Ὀνήσιμον, τόν
 13 ποτέ σοι ἄχρηστον νυνὶ δὲ [†] σοὶ καὶ ἐμοὶ εὐχρηστον, ὃν
 14 ἀνέπεμψά σοι αὐτόν, τοῦτ' ἔστιν τὰ ἐμὰ σπλάγχνα· ὃν
 ἐγὼ ἐβουλόμην πρὸς ἐμαυτὸν κατέχειν, ἵνα ὑπὲρ σοῦ μοι
 15 διακονῇ ἐν τοῖς δεσμοῖς τοῦ εὐαγγελίου, χωρὶς δὲ τῆς
 σῆς γνώμης οὐδὲν ἠθέλησα ποιῆσαι, ἵνα μὴ ὡς κατὰ
 16 ἀνάγκην τὸ ἀγαθόν σου ἢ ἀλλὰ κατὰ ἐκούσιον. τάχα
 γὰρ διὰ τοῦτο ἐχωρίσθη πρὸς ὧραν ἵνα αἰώνιον αὐτὸν
 ἀπέχῃς, οὐκέτι ὡς δοῦλον ἀλλὰ ὑπὲρ δοῦλον, ἀδελφόν

ἀγαπητόν, μάλιστα ἐμοί, πόσῳ δὲ μᾶλλον σοὶ καὶ ἐν
 σαρκὶ καὶ ἐν κυρίῳ. εἰ οὖν με ἔχεις κοινωνόν, προσ- 17
 λαβοῦ αὐτὸν ὡς ἐμέ. εἰ δέ τι ἡδίκησέν σε ἢ ὀφείλει, 18
 τοῦτο ἐμοὶ ἐλλόγα· ἐγὼ Παῦλος ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί, 19
 ἐγὼ ἀποτίσω· ἵνα μὴ λέγω σοι ὅτι καὶ σεαυτὸν μοι προσ-
 οφείλεις. ναί, ἀδελφέ, ἐγὼ σου ὀναίμην ἐν κυρίῳ· ἀνά- 20
 παυσὸν μου τὰ σπλάγχνα ἐν Χριστῷ.

Πεποιθὼς τῇ ὑπακοῇ σου ἔγραψά σοι, εἰδὼς ὅτι καὶ 21
 ὑπὲρ αὐτοῦ λέγω ποιήσεις. ἅμα δὲ καὶ ἐτοίμαζέ μοι ξενίαν, 22
 ἐλπίζω γὰρ ὅτι διὰ τῶν προσευχῶν ὑμῶν χαρισθήσομαι
 ὑμῖν.

Ἀσπάζεται σε Ἐπαφρᾶς ὁ συναιχμάλωτός μου ἐν 23
 Χριστῷ Ἰησοῦ, Μάρκος, Ἀρίσταρχος, Δημᾶς, Λουκᾶς, 24
 οἱ συνεργοί μου.

Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ὑ Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύ- 25
 ματος ὑμῶν.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΟΥ

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΟΥ

1 ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ἣν ἔδωκεν
 αὐτῷ ὁ θεὸς δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ, ἃ δεῖ γενέσθαι
 ἐν τάχει, καὶ ἐσήμανεν ἀποστείλας διὰ τοῦ ἀγγέλου
 2 αὐτοῦ τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἰωάνει, ὃς ἐμαρτύρησεν τὸν
 λόγον τοῦ θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅσα
 3 εἶδεν. μακάριος ὁ ἀναγινώσκων καὶ οἱ ἀκούοντες τοὺς
 λόγους τῆς προφητείας καὶ τηροῦντες τὰ ἐν αὐτῇ
 γεγραμμένα, ὁ γὰρ καιρὸς ἐγγύς.

*Essays of Curtius - 2nd Vol. - a famous
 essay on the gods - 1800 Vol. 11 in German!*

4 ΙΩΑΝΗΣ ταῖς ἑπτὰ ἐκκλησίαις ταῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ·
 χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ τοῦ ὄντος καὶ ὁ ἦν καὶ
 ὁ ἐρχόμενος, καὶ ἀπὸ τῶν ἑπτὰ πνευμάτων ἧ'
 5 πιον τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ,
 ὁ μάρτυς ὁ πιστός, ὁ πρωτότοκος τῶν νεκρῶν καὶ
 ὁ ἄρχων τῶν βασιλέων τῆς γῆς. Τῷ ἀγαπῶντι
 ἡμᾶς καὶ λύσαντι ἡμᾶς ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν [ἡμῶν]
 6 ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ, — καὶ ἐποίησεν ἡμᾶς βασιλεῖαν,
 ἱερεῖς τῷ θεῷ καὶ πατρὶ αὐτοῦ, — αὐτῷ ἡ δόξα
 7 καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν. Ἴδοὺ ἔρ-
 χεται μετὰ τῶν νεφελῶν, καὶ ὄψεται αὐτὸν πᾶς

ὀφθαλμὸς καὶ οἵτινες αὐτὸν ἔξεκέντησαν, καὶ κόψονται ἐπ' αὐτὸν πᾶσαι αἱ φύλαί τῆς γῆς. ναί, ἀμήν.

Ἐγὼ εἰμι τὸ Ἄλφα καὶ τὸ Ὠ, λέγει Κύριος, ὁ θεός, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ παντοκράτωρ.

Ἐγὼ Ἰωάννης, ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν καὶ συνκοινωνός ἐν τῇ θλίψει καὶ βασιλείᾳ καὶ ὑπομονῇ ἐν Ἰησοῦ, ἐγενόμην ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ Πάτμῳ διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ. ἐγενόμην ἐν πνεύματι ἐν τῇ κυριακῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἤκουσα ὀπίσω μου φωνὴν μεγάλην ὡς σάλπιγγος λεγούσης Ὁ βλέπεις γράψον εἰς βιβλίον καὶ πέμψον ταῖς ἐπτά ἐκκλησίαις, εἰς Ἐφεσον καὶ εἰς Σμύρναν καὶ εἰς Πέργαμον καὶ εἰς Θυάτειρα καὶ εἰς Σάρδεις καὶ εἰς Φιλαδελφίαν καὶ εἰς Λαοδικίαν. Καὶ ἐπέστρεψα βλέπειν τὴν φωνὴν ἣτις ἐλάλει μετ' ἐμοῦ· καὶ ἐπιστρέψας εἶδον ἐπτά λυχνίας χρυσᾶς, καὶ ἐν μέσῳ τῶν λυχνιῶν ὅμοιον γιόν ἄνθρωπου, ἐνδεδγμένον ποδήρη καὶ περιεζωσμένον πρὸς τοῖς μαστοῖς ζώην χρυσαῖν· ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ καὶ αἱ τρίχες λευκαὶ ὡς ἔριον λευκόν, ὡς χιών, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς φλόξ πυρός, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ, ὡς ἐν καμίνῳ πεπυρωμένης, καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὕδατων πολλῶν, καὶ ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ αὐτοῦ ἀστέρας ἐπτά, καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ῥομφαία δίστομος ὀξεῖα ἐκπορευομένη, καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος φαίνει ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ. Καὶ ὅτε εἶδον αὐτόν, ἔπεσα πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡς νεκρός· καὶ ἔθηκεν τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ἐπ' ἐμέ λέγων

Μὴ φοβοῦ· ἐγὼ εἰμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, καὶ ὁ ζῶν, — καὶ ἐγενόμην νεκρὸς καὶ ἰδοὺ ζῶν εἰμὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, — καὶ ἔχω τὰς κλείς τοῦ

19 θανάτου καὶ τοῦ ἄδου. γράψον οὖν ἃ εἶδες καὶ ἃ εἰσὶν
 20 καὶ ἃ μέλλει γίνεσθαι μετὰ ταῦτα. τὸ μυστήριον
 τῶν ἑπτὰ ἀστέρων οὓς εἶδες ἐπὶ τῆς δεξιᾶς μου, καὶ
 τὰς ἑπτὰ λυχνίας τὰς χρυσᾶς· οἱ ἑπτὰ ἀστέρες
 ἄγγελοι τῶν ἑπτὰ ἐκκλησιῶν εἰσὶν, καὶ αἱ λυχνίαι αἱ
 ἑπτὰ ἑπτὰ ἐκκλησίαι εἰσὶν.

1 Τῷ ἄγγέλῳ τῷ ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησίας γράψον
 Τάδε λέγει ὁ κρατῶν τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας ἐν τῇ δε-
 ξιᾷ αὐτοῦ, ὁ περιπατῶν ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν
 2 τῶν χρυσῶν, Οἶδα τὰ ἔργα σου, καὶ τὸν κόπον καὶ
 τὴν ὑπομονὴν σου, καὶ ὅτι οὐ δύνη βαστάσαι κακοὺς,
 καὶ ἐπείρασας τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς ἀποστόλους,
 3 καὶ οὐκ εἰσὶν, καὶ εὗρες αὐτοὺς ψευδεῖς· καὶ ὑπο-
 μονὴν ἔχεις, καὶ ἐβάστας διὰ τὸ ὄνομά μου, καὶ
 4 οὐ κεκοπιάκεις. ἀλλὰ ἔχω κατὰ σοῦ ὅτι τὴν ἀγάπην
 5 σου τὴν πρώτην ἀφῆκες. μνημόνευε οὖν πόθεν πέπτωκες,
 καὶ μετανόησον καὶ τὰ πρῶτα ἔργα ποιήσον· εἰ δὲ μή,
 6 ἔρχομαί σοι, καὶ κινήσω τὴν λυχνίαν σου ἐκ τοῦ τόπου
 7 αὐτῆς, ἐὰν μὴ μετανοήσης. ἀλλὰ τοῦτο ἔχεις ὅτι μισεῖς
 7 τὰ ἔργα τῶν Νικολαϊτῶν, ἃ καγὼ μισῶ. Ὁ ἔχων οὓς
 ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. Τῷ
 νικῶντι δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἐκ τοῦ ζύλου τῆς ζωῆς,
 ὃ ἐστὶν ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ θεοῦ.

8 Καὶ τῷ ἄγγέλῳ τῷ ἐν Σμύρνῃ ἐκκλησίας γράψον
 Τάδε λέγει ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ὃς ἐγένετο
 9 νεκρὸς καὶ ἔζησεν, Οἶδά σου τὴν θλίψιν καὶ τὴν
 πτωχείαν, ἀλλὰ πλούσιος εἶ, καὶ τὴν βλασφημίαν ἐκ
 τῶν λεγόντων Ἰουδαίους εἶναι ἑαυτούς, καὶ οὐκ εἰσὶν,
 10 ἀλλὰ συναγωγὴ τοῦ Σατανᾶ. Ἥμῃ φοβοῦ ἃ μέλλεις
 πάσχειν. ἰδοὺ μέλλει βάλλειν ὁ διάβολος ἐξ ὑμῶν εἰς
 φυλακὴν ἵνα πειρασθῆτε, καὶ ἔχητε θλίψιν ἡμερῶν
 δέκα. γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου, καὶ δώσω σοι τὸν
 11 στέφανον τῆς ζωῆς. Ὁ ἔχων οὓς ἀκουσάτω τί τὸ

πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. Ὁ νικῶν οὐ μὴ ἀδικηθῇ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ δευτέρου.

Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Περγάμῳ ἐκκλησίας γρά- 12
ψον

Τάδε λέγει ὁ ἔχων τὴν ῥομφαίαν τὴν δίστομον τὴν ὀξεῖαν Οἶδα ποῦ κατοικεῖς, ὅπου ὁ θρόνος τοῦ Σατανᾶ, 13 καὶ κρατεῖς τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐκ ἤρνήσω τὴν πίστιν μου καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις Ἀντίπας, ὁ μάρτυς μου, ὁ πιστός [μου], ὃς ἀπεκτάνθη παρ' ὑμῖν, ὅπου ὁ Σατανᾶς κατοικεῖ. ἀλλὰ ἔχω κατὰ σοῦ ὀλίγα, ὅτι ἔχεις ἐκεῖ 14 κρατοῦντας τὴν διδαχὴν Βαλαάμ, ὃς ἐδίδασκεν τῷ Βαλὰκ βαλεῖν σκάνδαλον ἐνώπιον τῶν γιῶν Ἰσραὴλ, φαγεῖν εἰδωλόθγτα καὶ πορνεῦσαι· οὕτως ἔχεις καὶ 15 σὺ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν Νικολαῖτῶν ὁμοίως. μετα- 16 νόησον οὖν· εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι ταχύ, καὶ πολεμήσω μετ' αὐτῶν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ στόματός μου. Ὁ ἔχων 17 οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. Τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ τοῦ Μάννα τοῦ κεκρυμμένου, καὶ δώσω αὐτῷ ψῆφον λευκὴν, καὶ ἐπὶ τὴν ψῆφον ὄνομα καινὸν γεγραμμένον ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ ὁ λαμβά-
νων.

Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῷ ἐν Θυατείροις ἐκκλησίας γρά- 18
ψον

Τάδε λέγει ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὁ ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς [ἀγτοῦ] ὡς φλόγα πγρός, καὶ οἱ πόδες ἀγτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ, Οἶδά σου τὰ ἔργα, καὶ τὴν 19 ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν καὶ τὴν διακονίαν καὶ τὴν ὑπομονὴν σου, καὶ τὰ ἔργα σου τὰ ἔσχατα πλείονα τῶν πρώτων. ἀλλὰ ἔχω κατὰ σοῦ ὅτι ἀφείς τὴν 20 ἡγναίκα Ἰεζάβελ, ἡ λέγουσα ἑαυτὴν προφῆτιν, καὶ διδάσκει καὶ πλανᾷ τοὺς ἐμοὺς δούλους πορνεῦσαι καὶ φαγεῖν εἰδωλόθγτα. καὶ ἔδωκα αὐτῇ χρόνον ἵνα μετα- 21 νοήσῃ, καὶ οὐ θέλει μετανοῆσαι ἐκ τῆς πορνείας αὐτῆς.

22 ἰδοὺ βάλλω αὐτὴν εἰς κλίνην, καὶ τοὺς μοιχεύοντας
μετ' αὐτῆς εἰς θλίψιν μεγάλην, ἐὰν μὴ μετανοήσουσιν
23 ἐκ τῶν ἔργων αὐτῆς· καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἀποκτενῶ
ἐν θανάτῳ· καὶ γνώσονται πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι ὅτι ἐγώ
εἰμι ὁ ἔΡΑΓΝΩΝ ΝΕΦΡΟΥΣ καὶ ΚΑΡΔΙΑΣ, καὶ ΔΩΣΩ
24 ὑμῖν ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα ὑμῶν. ὑμῖν δὲ λέγω
τοῖς λοιποῖς τοῖς ἐν Θυατείροις, ὅσοι οὐκ ἔχουσιν
τὴν διδαχὴν ταύτην, οἵτινες οὐκ ἔγνωσαν τὰ βαθέα
τοῦ Σατανᾶ, ὡς λέγουσιν, οὐ βάλλω ἐφ' ὑμᾶς ἄλλο
25 βάρος· πλὴν ὃ ἔχετε κρατήσατε ἄχρι οὗ ἂν ἴξω. Καὶ
26 ὁ νικῶν καὶ ὁ τηρῶν ἄχρι τέλους τὰ ἔργα μου, ΔΩΣΩ
27 αὐτῷ ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἔΘΝΩΝ, καὶ ΠΟΙΜΑΝΕῖ
αὐτοῦς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ ὡς τὰ σκεύη τὰ κε-
28 ραμικὰ συντρίβεται, ὡς καὶ γὰρ εἴληφα παρὰ τοῦ πα-
τρὸς μου, καὶ δώσω αὐτῷ τὸν ἀστέρα τὸν πρωϊνόν.
29 Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλη-
σίαις.

1 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσιν ἐκκλησίας γρά-
ψον

Τάδε λέγει ὁ ἔχων τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ
καὶ τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας Οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι ὄνομα
2 ἔχεις ὅτι ζῆς, καὶ νεκρὸς εἶ. γίνου γρηγορῶν, καὶ
στήρισον τὰ λοιπὰ ἃ ἔμελλον ἀποθανεῖν, οὐ γὰρ
εὗρηκά σου τ' ἔργα πεπληρωμένα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ μου·
3 μνημόνευε οὖν πῶς εἴληφας καὶ ἤκουσας καὶ τήρει, καὶ
μετανόησον· ἐὰν οὖν μὴ γρηγορήσῃς, ἴξω ὡς κλέπτῃς,
4 καὶ οὐ μὴ γνῶς ποίαν ὥραν ἴξω ἐπὶ σέ· ἀλλὰ ἔχεις
ὀλίγα ὀνόματα ἐν Σάρδεσιν ἃ οὐκ ἐμόλυναν τὰ ἱμάτια
αὐτῶν, καὶ περιπατήσουσιν μετ' ἐμοῦ ἐν λευκοῖς, ὅτι
5 ἄξιοί εἰσιν. Ὁ νικῶν οὕτως περιβαλεῖται ἐν ἱματίοις
λευκοῖς, καὶ οὐ μὴ ἐξδαλείψω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῆς
βίβλου τῆς ζωῆς, καὶ ὁμολογήσω τὸ ὄνομα αὐτοῦ
ἐνώπιον τοῦ πατρὸς μου καὶ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων

αὐτοῦ. Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει 6
ταῖς ἐκκλησίαις.

Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφίᾳ ἐκκλησίας 7
γράψον

Τάδε λέγει ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινός, ὁ ἔχων τὴν
κλεῖν τὴν Δαγείδ, ὁ ἀνοίγων καὶ οὔδεις κλείσει, καὶ
κλείων καὶ οὔδεις ἀνοίγει, Οἶδά σου τὰ ἔργα, — 8
ἰδοὺ δέδωκα ἐνώπιόν σου θύραν ἡνεωγμένην, ἣν οὐδεὶς
δύναται κλείσαι αὐτήν, — ὅτι μικρὰν ἔχεις δύναμιν, καὶ
ἐτήρησάς μου τὸν λόγον, καὶ οὐκ ἡρνήσω τὸ ὄνομά
μου. ἰδοὺ διδῶ ἐκ τῆς συναγωγῆς τοῦ Σατανᾶ, τῶν 9
λεγόντων ἑαυτοὺς Ἰουδαίους εἶναι, καὶ οὐκ εἰσὶν ἀλλὰ
ψεύδονται, — ἰδοὺ ποιήσω αὐτοὺς ἵνα ἥξουσιν καὶ
προσκυνήσουσιν ἐνώπιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ, καὶ
γνώσιν ὅτι ἐγὼ ἠγάπησά αὐτοὺς. ὅτι ἐτήρησας τὸν λόγον 10
τῆς ὑπομονῆς μου, καὶ γὰρ σε τηρήσω ἐκ τῆς ὥρας
τοῦ πειρασμοῦ τῆς μελλούσης ἔρχεσθαι ἐπὶ τῆς οἰκου-
μένης ὅλης, πειράσαι τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς.
ἔρχομαι ταχύ· κράτει ὁ ἔχεις, ἵνα μὴδεὶς λάβῃ τὸν 11
στέφανόν σου. Ὁ νικῶν ποιήσω αὐτὸν στυλὸν ἐν τῷ 12
ναῷ τοῦ θεοῦ μου, καὶ ἔξω οὐ μὴ ἐξέλθῃ ἔτι, καὶ
γράψω ἐπ' αὐτὸν τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ μου καὶ
τὸ ὄνομα τῆς πόλεως τοῦ θεοῦ μου, τῆς καινῆς
Ἱερουσαλὴμ, ἣ καταβαίνουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ
τοῦ θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ καινόν. Ὁ ἔχων 13
οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Λαοδικίᾳ ἐκκλησίας γρά- 14
ψον

Τάδε λέγει ὁ Ἀμήν, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς καὶ [ὁ]
ἀληθινός, ἡ ἀρχὴ τῆς κτίσεως τοῦ θεοῦ, Οἶδά σου 15
τὰ ἔργα, ὅτι οὔτε ψυχρὸς εἶ οὔτε ζεστός. ὕφελον
ψυχρὸς ἢ ἢ ζεστός. οὕτως, ὅτι χλιαρὸς εἶ καὶ οὔτε 16
ζεστός οὔτε ψυχρὸς, μέλλω σε ἐμέσαι ἐκ τοῦ στόματός

17 μου. ὅτι λέγεις ὅτι Πλούσιός εἰμι καὶ πεπλοῦγτηκα
 καὶ οὐδὲν χρεῖαν ἔχω, καὶ οὐκ οἶδας ὅτι σὺ εἶ
 ὁ ταλαίπωρος καὶ [†] ἐλεινός καὶ πτωχός καὶ τυφλός
 18 καὶ γυμνός, συμβουλεύω σοι ἀγοράσαι παρ' ἐμοῦ χρυ-
 σίον πεπωρωμένον ἐκ πυρὸς ἵνα πλουτήσῃς, καὶ ἱμά-
 τια λευκὰ ἵνα περιβάλῃ καὶ μὴ φανερωθῇ ἡ αἰσχὺν
 19 τῆς γυμνότητός σου, καὶ κολλούριον ἐγχριῖσαι τοὺς
 ὀφθαλμούς σου ἵνα βλέπῃς. ἐγὼ ὅσοις ἐὰν φιλῶ
 ἐλέγχω καὶ παιδεύω. ζήλευε οὖν καὶ μετανόη-
 20 σον. Ἴδου ἔστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω· ἐάν
 τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν,
[†] εἰσελεύσομαι πρὸς αὐτὸν καὶ δειπνήσω μετ' αὐτοῦ
 21 καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ. Ὁ νικῶν δώσω αὐτῷ καθίσαι
 μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ μου, ὡς καὶ ἐγὼ ἐνίκησα καὶ
 ἐκάθισα μετὰ τοῦ πατρὸς μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ.
 22 Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς
 ἐκκλησίαις.

1 Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ θύρα ἡνεωγμένη ἐν τῷ
 οὐρανῷ, καὶ ἡ φωνὴ ἡ πρώτη ἣν ἤκουσα ὡς ἐάλπιγρος
 λαλοῦσης μετ' ἐμοῦ, λέγων Ἀνάβα ὧδε, καὶ δείξω σοι
 2 ἃ δεῖ γενέσθαι. μετὰ ταῦτα εὐθέως ἐγενόμην ἐν
 πνεύματι· καὶ ἰδοὺ θρόνος ἔκειτο ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ
 3 ἐπὶ τὸν θρόνον καθήμενος, καὶ ὁ καθήμενος ὅμοιος
 ὀράσει λίθῳ ἰάσπιδι καὶ σαρδίῳ, καὶ ἱρις κυκλόθεν
 4 τοῦ θρόνου ὅμοιος ὀράσει σμαραγδίνῳ. καὶ κυκλόθεν
 τοῦ θρόνου ἑθρόνοι [†] εἴκοσι τέσσαρες, καὶ ἐπὶ τοὺς
 θρόνους εἴκοσι τέσσαρας πρεσβυτέρους καθημένους πε-
 5 ριβεβλημένους [†] ἱματίοις λευκοῖς, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς
 αὐτῶν στεφάνους χρυσοῦς. καὶ ἐκ τοῦ θρόνου ἐκπο-
 ρεῦνται ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταί· καὶ ἑπτὰ
 6 τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ, καὶ ἐνώπιον τοῦ θρόνου

ὡς θάλασσα ὑαλίνη ὁμοία κρυστάλλῳ. καὶ ἐν μέσῳ
τοῦ θρόνου καὶ κύκλῳ τοῦ θρόνου τέσσερα ζῶα
γέμοντα ὀφθαλμῶν ἔμπροσθεν καὶ ὕπισθεν καὶ τὸ 7
ζῶον τὸ πρῶτον ὅμοιον λέοντι, καὶ τὸ δεύτερον
ζῶον ὅμοιον μόσχῳ, καὶ τὸ τρίτον ζῶον ἔχων τὸ
πρόσωπον ὡς ἀνθρώπου, καὶ τὸ τέταρτον ζῶον
ὅμοιον ἀετῷ πετομένῳ· καὶ τὰ τέσσερα ζῶα, 8
καθ' ἐν αὐτῶν ἔχων ἀνὰ πτέρυγας ἑξ, κυκλόθεν
καὶ ἔσωθεν γέμουσιν ὀφθαλμῶν· καὶ ἀνάπαισιν
οὐκ ἔχουσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς λέγοντες

Ἄγιος ἄγιος ἄγιος Κύριος, ὁ θεός, ὁ παντοκρά-
τωρ, ὁ ἦν καὶ ὁ ὢν καὶ ὁ ἐρχόμενος.

Καὶ ὅταν δώσουσιν τὰ ζῶα δόξαν καὶ τιμὴν καὶ 9
εὐχαριστίαν τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου, τῷ
ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, πεσοῦνται οἱ 10
ἑικοσι τέσσαρες πρεσβύτεροι ἐνώπιον τοῦ καθημένου
ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ προσκυνήσουσιν τῷ ζῶντι εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, καὶ βαλοῦσιν τοὺς στεφά-
νους αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ θρόνου, λέγοντες

Ἄξιός ἐστι, ὁ κύριος καὶ ὁ θεὸς ἡμῶν, λαβεῖν 11
τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δύναμιν, ὅτι
σύ ἔκτισας τὰ πάντα, καὶ διὰ τὸ θέλημά σου
ἦσαν καὶ ἐκτίσθησαν.

Καὶ εἶδον ἐπὶ τὴν δεξιὰν τοῦ καθημένου 1
ἐπὶ τοῦ θρόνου βιβλίον γεγραμμένον ἔσωθεν καὶ
ὀπίσθεν, κατεσφραγισμένον σφραγίσιν ἑπτὰ. καὶ 2
εἶδον ἄγγελον ἰσχυρὸν κηρῦσσοντα ἐν φωνῇ μεγά-
λῃ· τίς ἄξιός ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον καὶ λύσαι τὰς
σφραγίδας αὐτοῦ; καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἐν τῷ οὐρανῷ 3
οὐδὲ ἐπὶ τῆς γῆς οὐδὲ ὑποκάτω τῆς γῆς ἀνοῖξαι τὸ
βιβλίον οὔτε βλέπειν αὐτό. καὶ [ἐγὼ] ἔκλαιον πολὺ 4
ὅτι οὐδεὶς ἄξιός εὐρέθη ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον οὔτε
βλέπειν αὐτό· καὶ εἰς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγει 5

μοι Μὴ κλαίῃς· ἰδοὺ ἐνίκησεν ὁ λέων ὁ ἐκ τῆς
φυλῆς Ἰούδα, ἡ ῥίζα Δαυείδ, ἀνοίξαι τὸ βιβλίον καὶ
6 τὰς ἐπτὰ σφραγίδας αὐτοῦ. Καὶ εἶδον ἐν

μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν τεσσάρων ζώων καὶ ἐν μέσῳ
τῶν πρεσβυτέρων ἄρνιον ἑστηκὸς ὡς ἐσφαγμένον,
ἔχων κέρατα ἐπτὰ καὶ ὀφθαλμοὺς ἐπτὰ, οἳ εἰσὶν τὰ
[ἐπτὰ] πνεύματα τοῦ θεοῦ, ἁπεσταλμένοι εἰς πᾶσαν

7 τὴν γῆν. καὶ ἦλθεν καὶ εἴληφεν ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ

8 καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου. Καὶ ὅτε ἔλαβεν τὸ βι-
βλίον, τὰ τέσσερα ζῶα καὶ οἱ εἴκοσι τέσσαρες πρε-
σβύτεροι ἔπεσαν ἐνώπιον τοῦ ἁρνίου, ἔχοντες ἕκαστος
κιθάραν καὶ ψάλας χρυσᾶς γεμούσας θυμιάματων,

9 ἅς εἰσιν αἱ προσερχαὶ τῶν ἁγίων· καὶ ᾄδουσιν
ὥδὴν καινὴν λέγοντες

Ἄξιός ἐστι λαβεῖν τὸ βιβλίον καὶ ἀνοίξαι τὰς
σφραγίδας αὐτοῦ, ὅτι ἐσφάγης καὶ ἠγόρασας τῷ
θεῷ ἐν τῷ αἵματί σου ἐκ πάσης φυλῆς καὶ
10 γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους, καὶ ἐποίησας
αὐτοὺς τῷ θεῷ ἡμῶν βασιλείαν καὶ ἱερεῖς, καὶ
βασιλεύουσιν ἐπὶ τῆς γῆς.

11 καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα τὴν φωνὴν ἀγγέλων πολλῶν
κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων,
καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδες μυριάδων καὶ
12 χιλιάδες χιλιάδων, λέγοντες φωνῇ μεγάλῃ

Ἄξιόν ἐστιν τὸ ἄρνιον τὸ ἐσφαγμένον λα-
βεῖν τὴν δύναμιν καὶ πλοῦτον καὶ σοφίαν καὶ
ἰσχύϊν καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ εὐλογίαν.

13 καὶ πᾶν κτίσμα ὃ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς
καὶ ὑποκάτω τῆς γῆς καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης [ἐστίν],
καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα, ἤκουσα λέγοντας

Τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ καὶ τῷ ἁρνίῳ
ἡ εὐλογία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κρά-
τος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

καὶ τὰ τέσσερα ζῶα ἔλεγον Ἀμήν, καὶ οἱ πρεσβύ- 14
τεροι ἔπεσαν καὶ προσεκύνησαν.

Καὶ εἶδον ὅτε ἤνοιξεν τὸ ἀρνίον μίαν ἐκ τῶν 1
ἑπτὰ σφραγίδων, καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἐκ τῶν τεσσάρων ζώ-
ων λέγοντος ὡς φωνῇ βροντῆς Ἔρχου. καὶ εἶδον, καὶ 2
ἰδοὺ ἵππος λεγκός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν ἔχων
τόξον, καὶ ἐδόθη αὐτῷ στέφανος, καὶ ἐξῆλθεν νικῶν καὶ
ἵνα νικήσῃ.

Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγίδα τὴν 3
δευτέραν, ἤκουσα τοῦ δευτέρου ζώου λέγοντος Ἔρχου.
καὶ ἐξῆλθεν ἄλλος ἵππος πγρρός, καὶ τῷ καθημένῳ 4
ἐπ' αὐτὸν ἐδόθη [αὐτῷ] λαβεῖν τὴν εἰρήνην [ἐκ] τῆς γῆς
καὶ ἵνα ἀλλήλους σφάξουσιν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ μάχαιρα
μεγάλη.

Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγίδα τὴν 5
τρίτην, ἤκουσα τοῦ τρίτου ζώου λέγοντος Ἔρχου. καὶ
εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος μέλας, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν
ἔχων ζυγὸν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν 6
ἐν μέσῳ τῶν τεσσάρων ζώων λέγουσαν Χοῖνιξ σίτου
δηναρίου, καὶ τρεῖς χοίνικες κριθῶν δηναρίου· καὶ τὸ
ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον μὴ ἀδικήσῃς.

Καὶ ὅτε 7
ἤνοιξεν τὴν σφραγίδα τὴν τετάρτην, ἤκουσα φωνὴν τοῦ
τετάρτου ζώου λέγοντος Ἔρχου. καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ 8
ἵππος χλωρός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπάνω [αὐτοῦ] ὄνομα
αὐτῷ [Ὁ] Θάνατος, καὶ ὁ ἄδης ἠκολούθει μετ' αὐ-
τοῦ, καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐξουσία ἐπὶ τὸ τέταρτον τῆς γῆς,
ἀποκτεῖναι ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λίμῳ καὶ ἐν θα-
λάτῳ καὶ ὑπὸ τῶν θηρίων τῆς γῆς.

Καὶ 9
ὅτε ἤνοιξεν τὴν πέμπτην σφραγίδα, εἶδον ὑποκάτω τοῦ
θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λό-
γον τοῦ θεοῦ καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν ἣν εἶχον. καὶ 10
ἔκραξαν φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες Ἔως πότε, ὁ δε-
σπότης ὁ ἅγιος καὶ ἀληθινός, οὐ κρίνεις καὶ ἐκδικεῖς
τὸ αἷμα ἡμῶν ἐκ τῶν κατοικοῦντων ἐπὶ τῆς
γῆς; καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐκάστῳ στολὴ λευκή, καὶ 11

ἐρρέθη αὐτοῖς ἵνα ἀναπαύσονται ἔτι χρόνον μικρόν,
 ἕως ᾗ πληρωθῶσιν¹ καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν καὶ οἱ ἀ-
 δελφοὶ αὐτῶν οἱ μέλλοντες ἀποκτένεσθαι ὡς καὶ
 12 αὐτοί. Καὶ εἶδον ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφρα-

γίδα τὴν ἕκτην, καὶ σεισμός μέγας ἐγένετο, καὶ
 ὁ ἥλιος ἐγένετο μέλας ὡς σάκκος τρίχινος, καὶ
 13 ἡ σελήνη ὅλη ἐγένετο ὡς αἷμα, καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ
 οὐρανοῦ ἔπεσαν εἰς τὴν γῆν, ὡς κύκῃ βάλλει τοὺς
 14 ὀλύνθους αὐτῆς ὑπὸ ἀνέμου μεγάλου σειομένη, καὶ ὁ
 οὐρανὸς ἀπεχωρίσθη ὡς βιβλίον ᾠλισσόμενον¹, καὶ
 πᾶν ὄρος καὶ νῆσος ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν ἐκινήθησαν.
 15 καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ οἱ μεγιστᾶνες καὶ
 οἱ χιλιάρχοι καὶ οἱ πλούσιοι καὶ οἱ ἰσχυροὶ καὶ πᾶς
 δοῦλος καὶ ἐλεύθερος ἔκρυψαν ἑαυτοὺς εἰς τὰ σπήλαια
 16 καὶ εἰς τὰς πέτρας τῶν ὀρέων· καὶ λέγουσιν τοῖς
 ὄρεσιν καὶ ταῖς πέτρας Πέσατε ἐφ' ἡμᾶς καὶ
 κρύψατε ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου τοῦ καθημένου ἐπὶ
 17 τοῦ θρόνου καὶ ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ ἀρνίου, ὅτι
 ἦλθεν ἡ ἡμέρα ἡ μεγάλη τῆς ὀργῆς αὐτῶν, καὶ τίς
 δύναται σταθῆναι;

1 ᾠλισσόμενον¹ Μετὰ¹ τοῦτο εἶδον τέσσαρας ἀγγέλους ἐστῶτας ἐπὶ
 τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς γῆς, κρατοῦντας τοὺς τέσ-
 σαρὰς ἀνέμοις τῆς γῆς, ἵνα μὴ πνέῃ ἄνεμος ἐπὶ
 τῆς γῆς μήτε ἐπὶ τῆς θαλάσσης μήτε ᾠλισσόμενον¹ ἐπὶ πᾶν¹ δέν-
 2 δρον. καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἀναβαίνοντα ἀπὸ
 ᾠλισσόμενον¹ ἀνατολῆς¹ ἡλίου, ἔχοντα σφραγίδα θεοῦ ζῶντος, καὶ
 ᾠλισσόμενον¹ ἔκραξεν¹ φωνῇ μεγάλῃ τοῖς τέσσαρσιν ἀγγέλοις οἷς
 ἐδόθη αὐτοῖς ἀδικῆσαι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν,
 3 λέγων Μὴ ἀδικήσητε τὴν γῆν ᾠλισσόμενον¹ ᾠλισσόμενον¹ τὴν θάλασσαν
 μήτε τὰ δένδρα, ἄχρι σφραγίσωμεν τοὺς δούλους τοῦ
 4 θεοῦ ᾠλισσόμενον¹ ᾠλισσόμενον¹ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. Καὶ ἤκουσα
 τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐσφραγισμένων, ἑκατὸν τεσσεράκον-
 τα τέσσαρες χιλιάδες, ἐσφραγισμένοι ἐκ πάσης φυλῆς

υἱῶν Ἰσραήλ·

ἐκ φυλῆς Ἰούδα δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι, 5

ἐκ φυλῆς Ῥουβὴν δώδεκα χιλιάδες,

ἐκ φυλῆς Γὰδ δώδεκα χιλιάδες,

ἐκ φυλῆς Ἀσὴρ δώδεκα χιλιάδες, 6

ἐκ φυλῆς Νεφθαλὶμ δώδεκα χιλιάδες,

ἐκ φυλῆς Μανασσὴ δώδεκα χιλιάδες,

ἐκ φυλῆς Συμεὼν δώδεκα χιλιάδες, 7

ἐκ φυλῆς Λευεὶ δώδεκα χιλιάδες,

ἐκ φυλῆς Ἰσσαχάρ δώδεκα χιλιάδες,

ἐκ φυλῆς Ζαβουλὼν δώδεκα χιλιάδες, 8

ἐκ φυλῆς Ἰωσήφ δώδεκα χιλιάδες,

ἐκ φυλῆς Βενιαμὶν δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι.

Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ ὄχλος πολὺς, ὃν ἀριθμῆσαι 9
αὐτὸν οὐδεὶς ἐδύνατο, ἐκ παντὸς ἔθνους καὶ φυλῶν καὶ
λαῶν καὶ γλωσσῶν, ἐστῶτες ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ ἐνώ-
πιον τοῦ ἀρνίου, περιβεβλημένους στολὰς λευκάς, καὶ
φοίνικες ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν· καὶ κράζουσι φωνῇ μεγάλῃ 10
λέγοντες

Ἡ σωτηρία τῷ θεῷ ἡμῶν τῷ καθημένῳ ἐπὶ

τῷ θρόνῳ καὶ τῷ ἀρνίῳ.

καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι ἰστήκεισαν κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ 11
τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν τεσσάρων ζώων, καὶ ἔπесαν
ἐνώπιον τοῦ θρόνου ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν καὶ προσεκύ-
νησαν τῷ θεῷ, λέγοντες 12

Ἀμήν· ἡ εὐλογία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ σοφία καὶ ἡ

εὐχαριστία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ ἰσχὺς

τῷ θεῷ ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων [· ἀμήν].

Καὶ ἀπεκρίθη εἰς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγων μοι Οὗτοι 13
οἱ περιβεβλημένοι τὰς στολὰς τὰς λευκάς τίνες εἰσὶν καὶ
πόθεν ἦλθον; καὶ εἶρηκα αὐτῷ Κύριέ μου, σὺ οἶδας. καὶ 14
εἶπέν μοι Οὗτοί εἰσιν οἱ ἐρχόμενοι ἐκ τῆς θλίψεως τῆς
μεγάλης, καὶ ἔπλυναν τὰς στολὰς αὐτῶν καὶ ἐλεύ-

15 **ΚΑΝΑΝ** αὐτὰς ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἀρνίου. διὰ τοῦτο εἰσιν
 ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ, καὶ λατρεύουσιν αὐτῷ ἡμέρας
 καὶ νυκτὸς ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ, καὶ ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ
 16 **ΘΡΟΝΟΥ** σκηνώσει ἐπ' αὐτούς. οὐ πεινάουσιν ἔτι
 οὐδὲ διψήουσιν ἔτι, οὐδὲ μὴ πέσῃ ἐπ' αὐτοὺς ὁ
 17 **ἥΛΙΟΣ** οὐδὲ πᾶν καῖμα, ὅτι τὸ ἀρνίον τὸ ἀνὰ μέσον
 τοῦ θρόνου ποιμανεῖ αὐτούς, καὶ ὀδηγήσει αὐτοὺς
 ἐπὶ ζωῆς πηγὰς ὑδάτων· καὶ ἔξαλείψει ὁ θεὸς
 πᾶν δάκρυον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

1 **ΚΑΙ** ὅταν ἤνοιξεν τὴν σφραγίδα τὴν ἐβδόμην, ἐγένετο
 2 **ΣΙΓῆ** ἐν τῷ οὐρανῷ ὡς ἡμίωρον. καὶ εἶδον τοὺς ἑπτὰ
 ἀγγέλους οἱ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἐστήκασιν, καὶ ἑδόθησαν
 3 αὐτοῖς ἑπτὰ σάλπιγγες. **ΚΑΙ** ἄλλος ἄγγελος
 ἦλθεν καὶ ἐστάθη ἐπὶ τοῦ **ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΥ** ἔχων
 λιβανωτὸν χρυσοῦν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ **ΘΥΜΙΑΜΑΤΑ** πολλὰ
 ἵνα δώσῃ ταῖς προσερχαῖς τῶν ἁγίων **σάντων** ἐπὶ τὸ
 4 **ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΝ** τὸ χρυσοῦν τὸ ἐνώπιον τοῦ θρόνου. καὶ ἀνέ-
 βη ὁ καπνὸς τῶν **ΘΥΜΙΑΜΑΤΩΝ** ταῖς προσερχαῖς τῶν
 5 ἁγίων ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. καὶ
 εἶληφεν ὁ ἄγγελος τὸν **ΛΙΒΑΝΩΤΟΝ**, καὶ ἐρέμισεν
 αὐτὸν ἐκ τοῦ πύρρος τοῦ **ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΥ**, καὶ ἔβαλεν
 εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐγένοντο **ΒΡΟΝΤΑΙ** καὶ **ῬΩΝΑΙ** καὶ
 6 **ἈΣΤΡΑΠΑΙ** καὶ σεισμός. **ΚΑΙ** οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι
 οἱ ἔχοντες τὰς ἑπτὰ σάλπιγγας ἠτοίμασαν αὐτοὺς ἵνα
 σαλπίσωσιν.

7 **ΚΑΙ** ὁ πρῶτος ἐσάλπισεν· καὶ ἐγένετο **ΧΑΛΑΖΑ** καὶ
 πῦρ μεμιγμένα ἐν αἵματι, καὶ ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν· καὶ
 τὸ τρίτον τῆς γῆς κατεκάη, καὶ τὸ τρίτον τῶν δένδρων
 8 κατεκάη, καὶ πᾶς χόρτος χλωρὸς κατεκάη. **ΚΑΙ**
 ὁ δεύτερος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ὡς ὄρος μέγα πύρι
ΚΑΙΟΜΕΝΟΝ ἐβλήθη εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο τὸ
 9 **τρίτον** τῆς θαλάσσης αἶμα, καὶ ἀπέθανε τὸ τρίτον τῶν
 κτισμάτων τῶν ἐν τῇ θαλάσῃ, τὰ ἔχοντα ψυχάς, καὶ τὸ

5 ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ

τρίτον τῶν πλοίων διεφθάρησαν. Καὶ ὁ τρίτος ¹⁰
 ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἄστηρ
 μέγας καιόμενος ὡς λαμπάς, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ τρίτον τῶν
 ποταμῶν καὶ ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων. καὶ τὸ ὄνομα ¹¹
 τοῦ ἀστέρος λέγεται Ὁ Ἄψινθος. καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον
 τῶν ὑδάτων εἰς ἄψινθον, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀπέ-
 θανον ἐκ τῶν ὑδάτων, ὅτι ἐπικράνθησαν. Καὶ ¹²
 ὁ τέταρτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἐπλήγη τὸ τρίτον τοῦ
 ἡλίου καὶ τὸ τρίτον τῆς σελήνης καὶ τὸ τρίτον τῶν
 ἀστέρων, ἵνα σκοτισθῇ τὸ τρίτον αὐτῶν καὶ ἡ ἡμέρα μὴ
 φάνη τὸ τρίτον αὐτῆς, καὶ ἡ νύξ ὁμοίως.

Καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἀετοῦ πετομένου ἐν ¹³
 μεσουρανήματι λέγοντος φωνῇ μεγάλῃ Οὐαὶ οὐαὶ
 οὐαὶ τοῖς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς ἐκ τῶν λοιπῶν
 φωνῶν τῆς σάλπιγγος τῶν τριῶν ἀγγέλων τῶν μελ-
 λόντων σαλπίζειν.

Καὶ ὁ πέμπτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ εἶδον ἀστέρα ἐκ ¹
 τοῦ οὐρανοῦ πεπτωκότα εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἡ
 κλεῖς τοῦ φρέατος τῆς ἀβύσσου· καὶ ἤνοιξεν τὸ φρέαρ τῆς ²
 ἀβύσσου, καὶ ἀνέβη καπνὸς ἐκ τοῦ φρέατος ὡς καπνὸς
 καμίνου μεγάλης, καὶ ἐσκοτώθη ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἀὴρ
 ἐκ τοῦ καπνοῦ τοῦ φρέατος. καὶ ἐκ τοῦ καπνοῦ ἐξῆλθον ³
 ἀκρίδες εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐταῖς ἐξουσία ὡς ἔχουσιν
 ἐξουσίαν οἱ σκορπιοὶ τῆς γῆς. καὶ ἐρρέθη αὐταῖς ἵνα μὴ ⁴
 ἀδικήσουσιν τὸν χόρτον τῆς γῆς οὐδὲ πᾶν χλωρὸν
 οὐδὲ πᾶν δένδρον, εἰ μὴ τοὺς ἀνθρώπους οἵτινες οὐκ ἔ-
 χουσι τὴν σφραγίδα τοῦ θεοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων.
 καὶ ἐδόθη αὐταῖς ἵνα μὴ ἀποκτείνωσιν αὐτούς, ἀλλ' ἵνα ⁵
 βασανισθῶσιν μῆνας πέντε· καὶ ὁ βασανισμὸς αὐ-
 τῶν ὡς βασανισμὸς σκορπίου, ὅταν παῖσῃ ἄνθρωπον.
 καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ζητήσουσιν οἱ ἄνθρωποι ⁶
 τὸν θάνατον καὶ οὐ μὴ εὑρήσουσιν αὐτόν, καὶ ἐπι-
 θυμήσουσιν ἀποθανεῖν καὶ φεύγει ὁ θάνατος ἀπ' αὐτῶν.

7 καὶ τὰ ὁμοιώματα τῶν ἀκρίδων ὅμοια ἵπποις ἡτοι-
 μασμένοις εἰς πόλεμον, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν
 ὡς στέφανοι ὅμοιοι χρυσῷ, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὡς
 8 πρόσωπα ἀνθρώπων, καὶ εἶχαν τρίχας ὡς τρίχας γυναικῶν,
 9 καὶ οἱ ὀδόντες αὐτῶν ὡς λεόντων ἦσαν, καὶ εἶχαν
 θώρακας ὡς θώρακας σιδηροῦς, καὶ ἡ φωνὴ τῶν πτερύγων
 αὐτῶν ὡς φωνὴ ἁρμάτων ἵππων πολλῶν τρεχόντων
 10 εἰς πόλεμον· καὶ ἔχουσιν οὐράς ὁμοίας σκορπίοις
 καὶ κέντρα, καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν ἡ ἐξουσία αὐτῶν
 11 ἀδικῆσαι τοὺς ἀνθρώπους μῆνας πέντε. ἔχουσιν ἐπ' αὐ-
 τῶν βασιλέα τὸν ἄγγελον τῆς ἀβύσσου· ὄνομα αὐτῷ
 Ἑβραϊστὶ Ἀβαδδὼν καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ὄνομα ἔχει
 12 Ἀπολλύων. Ἡ Οὐαὶ ἡ μία ἀπῆλθεν· ἰδοὺ
 ἔρχεται ἔτι δύο Οὐαὶ μετὰ ταῦτα.
 13 Καὶ ὁ ἕκτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἤκουσα φωνὴν
 μίαν ἐκ τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ χρυσοῦ τοῦ
 14 ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, λέγοντα τῷ ἕκτῳ ἀγγέλῳ, ὁ ἔχων
 τὴν σάλπιγγα, λῦσον τοὺς τέσσαρας ἀγγέλους τοὺς δε-
 δεμένους ἐπὶ τῷ ποταμῷ τῷ μεγάλῳ Εὐφράτῃ.
 15 καὶ ἐλύθησαν οἱ τέσσαρες ἄγγελοι οἱ ἡτοιμασμένοι εἰς
 τὴν ὥραν καὶ ἡμέραν καὶ μῆνα καὶ ἐνιαυτόν, ἵνα ἀπο-
 16 κτείνωσιν τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων. καὶ ὁ ἀριθμὸς
 τῶν στρατευμάτων τοῦ ἱππικοῦ δις μυριάδες μυριάδων·
 17 ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν. καὶ οὕτως εἶδον τοὺς
 ἵππους ἐν τῇ ὁράσει καὶ τοὺς καθημένους ἐπ' αὐτῶν,
 ἔχοντας θώρακας πυρίνους καὶ ὑακινθίνους καὶ θειώδεις·
 καὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν ἵππων ὡς κεφαλαὶ λεόντων, καὶ
 ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν ἐκπορεύεται πῦρ καὶ καπνὸς
 18 καὶ θεῖον. ἀπὸ τῶν τριῶν πληγῶν τούτων ἀπεκτάνθη-
 σαν τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων, ἐκ τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ
 καπνοῦ καὶ τοῦ θείου τοῦ ἐκπορευομένου ἐκ τῶν στο-
 19 μάτων αὐτῶν. ἡ γὰρ ἐξουσία τῶν ἵππων ἐν τῷ στόματι
 αὐτῶν ἐστὶν καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν· αἱ γὰρ οὐραὶ

αὐτῶν ὅμοιαι ὄφεσιν, ἔχουσαι κεφαλάς, καὶ ἐν αὐταῖς ἀδικοῦσιν. καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, οἳ οὐκ ἀπε- 20 κτάνθησαν ἐν ταῖς πληγαῖς ταύταις, «οὐ» μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν, ἵνα μὴ προσ- κυνήσουσιν τὰ δαιμόνια καὶ τὰ εἰδῶλα τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ καὶ τὰ χαλκᾶ καὶ τὰ λίθινα καὶ τὰ ξύλινα, ἃ οὔτε βλέπειν δύνανται οὔτε ἀκοῦ- ειν οὔτε περιπατεῖν, καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν 21 φόνων αὐτῶν οὔτε ἐκ τῶν «φαρμάκων» αὐτῶν οὔτε ἐκ τῆς πορνείας αὐτῶν οὔτε ἐκ τῶν κλεμμάτων αὐ- τῶν.

Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἰσχυρὸν 1 καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, περιβεβλημένον νεφέλην, καὶ ἡ ἱρις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς στύλοι πυρός, καὶ ἔχων ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ βιβλαρίδιον 2 ἡνεωγμένον. καὶ ἔθηκεν τὸν πόδα αὐτοῦ τὸν δεξιὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, τὸν δὲ εὐώνυμον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἔκραξεν φωνῇ μεγάλῃ ὥσπερ λέων μυκάται. καὶ 3 ὅτε ἔκραξεν, ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ τὰς ἑαυτῶν φωνάς. Καὶ ὅτε ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταί, ἤμελλον 4 γράφειν· καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγου- σαν ΣΦΡΑΓΙΣΟΝ ἃ ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταί, καὶ μὴ αὐτὰ γράψῃς. Καὶ ὁ ἄγγελος, ὃν εἶδον ἐστῶτα ἐπὶ 5 τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ἦρεν τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν δεξιὰν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ὥμοσεν ἐν τῷ 6 ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ὃς ἔκτισεν τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ [καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ], ὅτι χρόνος οὐκέτι ἔσται· ἀλλ' ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς 7 φωνῆς τοῦ ἐβδόμου ἀγγέλου, ὅταν μέλλῃ σαλπίζειν, 1 καὶ ἐτελέσθῃ τὸ μυστήριον τοῦ θεοῦ, ὡς εὐηγγέλισεν τοὺς ἑαυτοῦ δούλους τοὺς προφήτας. Καὶ ἡ φωνὴ 8 ἦν ἤκουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, πάλιν λαλοῦσαν μετ' ἐμοῦ

καὶ λέγουσαν "Ὑπαγε λάβε τὸ βιβλίον τὸ ἠνεωγμένον
 ἐν τῇ χειρὶ τοῦ ἀγγέλου τοῦ ἐστῶτος ἐπὶ τῆς θα-
 9 λάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἀπῆλθα πρὸς τὸν
 ἄγγελον λέγων αὐτῷ δοῦναί μοι τὸ ΒΙΒΛΑΡΙΔΙΟΝ.
 καὶ λέγει μοι Λάβε καὶ κατάφαγε αὐτό, καὶ πικρανεῖ
σογ τὴν κοιλίαν, ἀλλ' ἐν τῷ στόματί σογ ἔσται
 10 γλυκὺ ὡς μέλι. καὶ ἔλαβον τὸ ΒΙΒΛΑΡΙΔΙΟΝ ἐκ τῆς
 χειρὸς τοῦ ἀγγέλου καὶ κατέφαγον αὐτό, καὶ ἦν
 ἐν τῷ στόματί μου ὡς μέλι γλυκύν. καὶ ὅτε ἔφαγον
 11 αὐτό, ἐπικράνθη ἡ κοιλία μου. καὶ λέγουσίν μοι Δεῖ
 σε πάλιν προφητεῖσαι ἐπὶ λαοῖς καὶ ἔθνεσιν καὶ
 1 γλώσσαις καὶ βασιλεῦσιν πολλοῖς. Καὶ
 ἐδόθη μοι κάλαμος ὅμοιος ῥάβδῳ, λέγων "Ἐγειρε καὶ
 μέτρησον τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ καὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ
 2 τοὺς προσκυνοῦντας ἐν αὐτῷ. καὶ τὴν αὐλὴν τὴν
 ἔξωθεν τοῦ ναοῦ ἔκβαλε ἔξωθεν, καὶ μὴ αὐτὴν με-
 τρήσης, ὅτι ἐδόθη τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τὴν πόλιν τὴν
 ἁγίαν πατήσουσιν μῆνας τεσσεράκοντα [καὶ] δύο.
 3 καὶ δώσω τοῖς δυσὶν μάρτυσίν μου, καὶ προφητεῖ-
 σουσιν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐξήκοντα, "περιβεβλημέ-
 4 νους" σάκκους. Οὗτοί εἰσιν αἱ δύο ἐλαῖαι καὶ αἱ δύο
 λυχνίδαι [αἱ] ἐνώπιον τοῦ κυρίου τῆς γῆς ἐστῶτες.
 5 καὶ εἴ τις αὐτοὺς θέλει ἀδικῆσαι, πῦρ ἐκπορεύεται
 ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν καὶ κατεσθίει τοὺς ἐχθροὺς
 αὐτῶν. καὶ εἴ τις "θελήσῃ" αὐτοὺς ἀδικῆσαι, οὕτως
 6 δεῖ αὐτὸν ἀποκτανθῆναι. οὗτοι ἔχουσιν τὴν ἐξουσίαν
 κλεῖσαι τὸν οὐρανόν, ἵνα μὴ ἕτερος βρέχῃ τὰς ἡμέρας
 τῆς προφητείας αὐτῶν, καὶ ἐξουσίαν ἔχουσιν ἐπὶ τῶν
 ὑδάτων στρέφειν αὐτὰ εἰς αἷμα καὶ πατάξαι τὴν
 7 γῆν ἐν πάσῃ πληγῇ ὅσας ἐὰν θελήσωσιν. καὶ
 ὅταν τελέσωσιν τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, τὸ θηρίον τὸ
 ἀναβαῖνον ἐκ τῆς ἀβύσσου ποιήσει μετ' αὐτῶν
 πόλεμον καὶ νικήσει αὐτοὺς καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς.

καὶ τὸ πτώμα αὐτῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς πόλεως τῆς 8
 μεγάλης, ἣτις καλεῖται πνευματικῶς Σόδομα καὶ Αἴγυ-
 πτος, ὅπου καὶ ὁ κύριος αὐτῶν ἐσταυρώθη. καὶ βλέπου- 9
 σιν ἐκ τῶν λαῶν καὶ φυλῶν καὶ γλωσσῶν καὶ ἐθνῶν τὸ
 πτώμα αὐτῶν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἡμισυ, καὶ τὰ πτώματα
 αὐτῶν οὐκ ἀφίουσιν τεθῆναι εἰς μνήμα. καὶ οἱ κατοικοι- 10
 κοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς χαίρουσιν ἐπ' αὐτοῖς καὶ εὐφραίν-
 ονται, καὶ δῶρα πέμψουσιν ἀλλήλοις, ὅτι οὗτοι οἱ δύο
 προφήται ἐβασάνισαν τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ 11
 μετὰ [τὰς] τρεῖς ἡμέρας καὶ ἡμισυ πνεῦμα ζωῆς ἐκ τοῦ
 θεοῦ εἰσῆλθεν [ἐν] αὐτοῖς, καὶ ἔστησαν ἐπὶ τοὺς
 πόδας αὐτῶν, καὶ φόβος μέγας ἐπέπεσεν ἐπὶ τοὺς
 θεωροῦντας αὐτούς· καὶ ἤκουσαν φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ 12
 οὐρανοῦ λεγούσης ἃ αὐτοῖς Ἀνάβατε ὧδε, καὶ ἀνέβησαν
 εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν τῇ νεφέλῃ, καὶ ἐθεώρησαν αὐτούς
 οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν. Καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐγένετο 13
 σεισμὸς μέγας, καὶ τὸ δέκατον τῆς πόλεως ἔπεσεν,
 καὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῷ σεισμῷ ὀνόματα ἀνθρώπων
 χιλιάδες ἐπτά, καὶ οἱ λοιποὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο καὶ
 ἔδωκαν δόξαν τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ. Ἡ 14
 Οὐαὶ ἡ δευτέρα ἀπῆλθεν· ἰδοὺ ἡ Οὐαὶ ἡ τρίτη ἔρχεται
 ταχύ.

Καὶ ὁ ἔβδομος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἐγένοντο 15
 φωναὶ μεγάλαί ἐν τῷ οὐρανῷ, λέγοντες

Ἐγένετο ἡ βασιλεία τοῦ κόσμου τοῦ κυρίου
 ἡμῶν καὶ τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ, καὶ βασιλεύ-
 σαι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

καὶ οἱ ἑκοσι τέσσαρες πρεσβύτεροι [οἱ] ἐνώπιον τοῦ 16
 θεοῦ καθήμενοι ἐπὶ τοὺς θρόνους αὐτῶν ἔπεσαν ἐπὶ τὰ
 πρόσωπα αὐτῶν καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ, λέγοντες 17

Εὐχαριστοῦμέν σοι, κύριε, ὁ θεός, ὁ παντο-
 κράτωρ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, ὅτι ἔληφες
 τὴν δύναμίν σου τὴν μεγάλην καὶ ἐβασίλευσας·

18 καὶ τὰ ἔθνη ὠργίσθησαν, καὶ ἦλθεν ἡ ὀργή
σου καὶ ὁ καιρὸς τῶν νεκρῶν κριθῆναι καὶ δοῦ-
ναι τὸν μισθὸν τοῖς δούλοισι σου τοῖς προ-
φήταις καὶ τοῖς ἁγίοις καὶ τοῖς φοβοῦμένοις
τὸ ὄνομά σου, τοῖς μικροῖς καὶ τοῖς μεγά-
λοισι, καὶ διαφθεῖραι τοὺς διαφθείροντας τὴν γῆν.
19 καὶ ἡνοίγη ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ ὁ ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ
ᾤφθη ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ
αὐτοῦ· καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταὶ
καὶ σεισμὸς καὶ χάλαζα μεγάλη.

1 Καὶ σημεῖον μέγα ᾤφθη ἐν τῷ οὐρανῷ, γυνὴ περιβε-
βλημένη τὸν ἥλιον, καὶ ἡ σελήνη ὑποκάτω τῶν ποδῶν
αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς στέφανος ἀστέρων
2 δώδεκα, καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσα· καὶ κράζει ὠδίνοῦσα καὶ
3 βασανιζομένη τεκεῖν. καὶ ᾤφθη ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ
οὐρανῷ, καὶ ἰδοὺ δράκων μέγας πυρρός, ἔχων κεφαλὰς
ἐπτὰ καὶ κέρατα δέκα καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ἐπτὰ
4 διαδήματα, καὶ ἡ οὐρὰ αὐτοῦ σύρει τὸ τρίτον τῶν ἀστέ-
ρων τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν.
καὶ ὁ δράκων ἔστηκεν ἐνώπιον τῆς γυναίκος τῆς μελλού-
5 σης τεκεῖν, ἵνα ὅταν τέκῃ τὸ τέκνον αὐτῆς καταφάγῃ. καὶ
ἔτεκεν υἱόν, ἄρσεν, ὃς μέλλει ποιμαίνειν πάντα τὰ
ἔθνη ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· καὶ ἠρπάσθη τὸ τέκνον αὐτῆς
6 πρὸς τὸν θεὸν καὶ πρὸς τὸν θρόνον αὐτοῦ. καὶ ἡ γυνὴ
ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου ἔχει ἐκεῖ τόπον ἡτοιμασμέ-
νον ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ἵνα ἐκεῖ τρέφωσιν αὐτὴν ἡμέρας χιλί-
7 as διακοσίας ἐξήκοντα. Καὶ ἐγένετο πόλεμος
ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ Μιχαὴλ καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ τοῦ πο-
λεμῆσαι μετὰ τοῦ δράκοντος. καὶ ὁ δράκων ἐπολέμησεν
8 καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἴσχυσεν, οὐδὲ τόπος εὐ-
9 ρέθη αὐτῶν ἔτι ἐν τῷ οὐρανῷ. καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων ὁ
μέγας, ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος, ὁ καλούμενος Διάβολος καὶ

Ὁ ΣΑΤΑΝᾶς, ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην,— ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ ἐβλήθησαν. καὶ ἤκουσα φωνὴν μεγάλην ἐν τῷ οὐρανῷ λέγουσαν 10

Ἄρτι ἐγένετο ἡ σωτηρία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ, ὅτι ἐβλήθη ὁ κατήγωρ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὁ κατηγορῶν αὐτοὺς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἡμέρας καὶ νυκτός· καὶ αὐτοὶ ἐνίκησαν αὐτὸν διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρνίου καὶ διὰ τὸν λόγον τῆς μαρτυρίας αὐτῶν, καὶ οὐκ ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι θανάτου· διὰ τοῦτο ἐφφραίνεσθε, ὧ οὐρανοὶ καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς σκηνοῦντες· οὐαὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, ὅτι κατέβη ὁ διάβολος πρὸς ὑμᾶς, ἔχων θυμὸν μέγαν, εἰδὼς ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχει. 11

Καὶ ὅτε εἶδεν ὁ δράκων ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, ἐδίωξεν τὴν γυναῖκα ἣτις ἔτεκεν τὸν ἄρσενά. καὶ ἐδόθησαν τῇ γυναικὶ αἱ δύο πτέρυγες τοῦ αἵτου τοῦ μεγάλου, ἵνα πέτηται εἰς τὴν ἔρημον εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, ὅπου τρέφεται ἐκεῖ καιρὸν καὶ καιροὺς καὶ ἡμίς· καιροῦ ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄψεως. καὶ ἔβαλεν ὁ ὄφεις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὅπισθω τῆς γυναικὸς ὕδωρ ὡς ποταμόν, ἵνα αὐτὴν ποταμοφόρητον ποιήσῃ. καὶ ἐβοήθησεν ἡ γῆ τῇ γυναικί, καὶ ἦνοιξεν ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς καὶ κατέπιεν τὸν ποταμὸν ὃν ἔβαλεν ὁ δράκων ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ· καὶ ὠργίσθη ὁ δράκων ἐπὶ τῇ γυναικί, καὶ ἀπῆλθεν ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν λοιπῶν τοῦ σπέρματος αὐτῆς, τῶν τηρούντων τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ καὶ ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ· καὶ ἐστάθη ἐπὶ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης. 12

Καὶ εἶδον ἐκ τῆς θαλάσσης θηρίον ἀναβαῖνον, ἔχον κέρατα δέκα καὶ κεφαλὰς ἑπτὰ, καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ δέκα διαδήματα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ὀνόματα βλασφημίας. καὶ τὸ θηρίον ὃ εἶδον ἦν ὅμοιον παρδάλει, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς ἄρκου, καὶ τὸ στόμα 1

αὐτοῦ ὡς στόμα ἸΕΡΕΩΣ. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ δράκων
τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ καὶ ἐξουσίαν
3 μεγάλην. καὶ μίαν ἐκ τῶν κεφαλῶν αὐτοῦ ὡς ἐσφαγμένην
εἰς θάνατον, καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἔθεραπεύθη.
4 καὶ ἐθαυμάσθη ὅλη ἡ γῆ ὀπίσω τοῦ θηρίου, καὶ προσε-
κύνησαν τῷ δράκοντι ὅτι ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν τῷ θηρίῳ,
καὶ προσεκύνησαν τῷ θηρίῳ λέγοντες Τίς ὅμοιος τῷ
5 θηρίῳ, καὶ τίς δύναται πολεμῆσαι μετ' αὐτοῦ; καὶ ἐδόθη
αὐτῷ ΣΤΟΜΑ ΛΑΛΟΥΝ ΜΕΓΑΛΑ καὶ βλασφημίας, καὶ ἐδόθη
αὐτῷ ἐξουσία ΠΟΙῆσαι μῆνας τεσσεράκοντα [καὶ] δύο.
6 καὶ ἤνοιξε τὸ στόμα αὐτοῦ εἰς βλασφημίας πρὸς τὸν θεόν,
βλασφημῆσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, τοὺς
7 ἐν τῷ οὐρανῷ σκηνοῦντας. [καὶ ἐδόθη αὐτῷ ΠΟΙῆσαι
ΠΟΛΕΜΟΝ ΜΕΤὰ ΤῶΝ ἈΓΙΩΝ καὶ ΝΙΚῆσαι Αὐτοῦς,] καὶ
ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν καὶ λαὸν καὶ γλῶσ-
8 σαν καὶ ἔθνος. καὶ προσκυνήσουσιν αὐτὸν πάντες οἱ κατοι-
κοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, οὗ οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα αὐτοῦ
ἐν τῷ ΒΙΒΛΙῳ τῆς ζωῆς τοῦ Ἀρνίου τοῦ ἐσφαγμέ-
9 νοῦ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Εἴ τις ἔχει οὗς ἀκουσάτω.
10 εἴ τις εἰς ΔΙΧΜΑΛΩΣΙΑΝ, εἰς ΔΙΧΜΑΛΩΣΙΑΝ ὑπάγει· εἴ
τις ἐν ΜΑΧΑΪΡῃ ἁποκτενεί, δεῖ αὐτὸν ἐν ΜΑΧΑΪΡῃ ἀπο-
κτανθῆναι. Ὡδέ ἐστίν ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πίστις τῶν
11 ἀγίων. Καὶ εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ
τῆς γῆς, καὶ εἶχεν κέρατα δύο ὅμοια ἀρνίῳ, καὶ ἐλάλει ὡς
12 δράκων. καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρώτου θηρίου πᾶσαν
ποιεῖ ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ποιεῖ τὴν γῆν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ
κατοικοῦντας ἵνα προσκυνήσουσιν τὸ θηρίον τὸ πρῶτον,
13 οὗ ἔθεραπεύθη ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. καὶ ποιεῖ
σημεῖα μεγάλα, ἵνα καὶ πῦρ ποιῇ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαί-
14 νειν εἰς τὴν γῆν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. καὶ πλανᾷ τοὺς
κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τὰ σημεῖα ἃ ἐδόθη αὐτῷ
ποιῆσαι ἐνώπιον τοῦ θηρίου, λέγων τοῖς κατοικοῦσιν
ἐπὶ τῆς γῆς ποιῆσαι εἰκόνα τῷ θηρίῳ ὃς ἔχει τὴν πληγὴν

τῆς μαχαίρης καὶ ἔζησεν. καὶ ἐδόθη αὐτῇ δοῦναι πνεῦμα 15
 τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, ἵνα καὶ λαλήσῃ ἡ εἰκὼν τοῦ θηρί-
 ου καὶ ποιήσῃ [ἵνα] ὅσοι ἐὰν μὴ προσκυνήσωσιν
 τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου ἀποκτανθῶσιν. καὶ ποιεῖ πάντας, 16
 τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, καὶ τοὺς πλουσίους καὶ
 τοὺς πτωχοὺς, καὶ τοὺς ἐλευθέρους καὶ τοὺς δούλους,
 ἵνα ὁ δώσιν αὐτοῖς χάραγμα ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτῶν τῆς
 δεξιᾶς ἢ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῶν, [καὶ] ἵνα μὴ τις δύνηται 17
 ἀγοράσαι ἢ πωλῆσαι εἰ μὴ ὁ ἔχων τὸ χάραγμα, τὸ
 ὄνομα τοῦ θηρίου ἢ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.
 Ὡδε ἡ σοφία ἐστίν· ὁ ἔχων νοῦν ψηφισάτω τὸν ἀριθμὸν 18
 τοῦ θηρίου, ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου ἐστίν· καὶ ὁ ἀριθμὸς
 αὐτοῦ ἑξακόσιοι ἑξήκοντα ἕξ.

Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ τὸ ἀρνίον ἐστὸς ἐπὶ τὸ ὄρος Σιών, 1
 καὶ μετ' αὐτοῦ ἑκατὸν τεσσεράκοντα τέσσαρες χιλιάδες
 ἔχουσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ
 γεγραμμένον ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. καὶ ἤκουσα 2
 φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν
 καὶ ὡς φωνὴν βροντῆς μεγάλης, καὶ ἡ φωνὴ ἣν ἤκουσα
 ὡς κιθαριδῶν κιθαριζόντων ἐν ταῖς κιθάραις αὐτῶν. καὶ 3
 ᾄδουσιν ὡς ᾠδὴν καινὴν ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ ἐνώ-
 πιον τῶν τεσσάρων ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων· καὶ οὐδεὶς
 ἐδύνατο μαθεῖν τὴν ᾠδὴν εἰ μὴ αἱ ἑκατὸν τεσσεράκοντα
 τέσσαρες χιλιάδες, οἱ ἡγορασμένοι ἀπὸ τῆς γῆς. οὗτοί 4
 εἰσιν οἱ μετὰ γυναικῶν οὐκ ἐμολύνθησαν, παρθένοι γάρ
 εἰσιν· οὗτοι οἱ ἀκολουθοῦντες τῷ ἀρνίῳ ὅπου ἂν ὑπάγῃ·
 οὗτοι ἡγοράσθησαν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀπαρχὴ τῷ θεῷ
 καὶ τῷ ἀρνίῳ, καὶ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν οὐχ ἐγρέθη 5
 ψεῦδος· ἅμωμοί εἰσιν.

Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον πετόμενον ἐν μεσουρανήματι, 6
 ἔχοντα εὐαγγέλιον αἰώνιον εὐαγγελίσαι ἐπὶ τοὺς καθημένους
 ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐπὶ πᾶν ἔθνος καὶ φυλὴν καὶ γλῶσσαν καὶ
 λαόν, λέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ Φοβήθητε τὸν θεὸν καὶ δότε 7

15 †...† | ποιήσει | τὴν εἰκόνα

16 †δώσει†

17 δύναται

18 ἐστὶν | ἑξακόσιοι

- αὐτῷ δόξαν, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς κρίσεως αὐτοῦ, καὶ προσ-
 κυνήσατε τῷ ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν
 8 καὶ θάλασσαν καὶ πηγὰς ὑδάτων. Καὶ ἄλλος
 δεύτερος [ἄγγελος] ἠκολούθησεν λέγων ἘΠΕΣΕΝ, ἔΠΕΣΕΝ
 ΒΑΒΥΛΩΝ ἡ μεγάλη, ἣ ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς
 9 πορνείας αὐτῆς πεπότικεν πάντα τὰ ἔθνη. Καὶ
 ἄλλος ἄγγελος τρίτος ἠκολούθησεν αὐτοῖς λέγων ἐν φωνῇ
 μεγάλῃ Εἴ τις προσκυνεῖ τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ,
 καὶ λαμβάνει χάραγμα ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ ἢ ἐπὶ τὴν
 10 χεῖρα αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς πίεται ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τοῦ
 θεοῦ τοῦ κεκερασμένου ἀκράτου ἐν τῷ ποτηρίῳ τῆς
 ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ βασανισθήσεται ἐν πυρὶ καὶ θείῳ
 11 ἐνώπιον ἁγγέλων ἁγίων καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου. καὶ ὁ
 καπνὸς τοῦ βασανισμοῦ αὐτῶν εἰς αἰῶνας αἰώνων ἀνα-
 βαίνει, καὶ οὐκ ἔχουσιν ἀνάπαυσιν ἡμέρας καὶ νυκτός,
 οἱ προσκυνοῦντες τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ εἴ
 12 τις λαμβάνει τὸ χάραγμα τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. Ὡδε ἡ
 ὑπομονὴ τῶν ἁγίων ἐστίν, οἱ τηροῦντες τὰς ἐντολὰς τοῦ
 13 θεοῦ καὶ τὴν πίστιν Ἰησοῦ. Καὶ ἤκουσα φωνῆς
 ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης Γράψον Μακάριοι οἱ νεκροὶ οἱ
 ἐν κυρίῳ ἀποθνήσκοντες ἀπ' ἄρτι. ναί, λέγει τὸ πνεῦμα,
 ἵνα ἀναπαήσονται ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν, τὰ γὰρ ἔργα αὐ-
 τῶν ἀκολουθεῖ μετ' αὐτῶν.
- 14 Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ νεφέλῃ λευκῇ, καὶ ἐπὶ τὴν νεφέ-
 λην καθήμενον ὅμοιον γιόν ἀνθρώπου, ἔχων ἐπὶ τῆς
 κεφαλῆς αὐτοῦ στέφανον χρυσοῦν καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ
 15 δρέπανον ὀξύ. Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ
 τοῦ ναοῦ, κρίζων ἐν φωνῇ μεγάλῃ τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῆς
 νεφέλης Πέμψον τὸ δρέπανόν σου καὶ θέρισον, ὅτι
 ἦλθεν ἡ ὥρα θερίσαι, ὅτι ἐξηράνθη ὁ θερισμὸς τῆς γῆς.
 16 καὶ ἔβαλεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τῆς νεφέλης τὸ δρέπανον
 17 αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐθερίσθη ἡ γῆ. Καὶ
 ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ

ἔχων καὶ αὐτὸς δρέπανον ὀξύ.

Καὶ ἄλλος 18

ἄγγελος [ἐξῆλθεν] ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου, [ὁ] ἔχων ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ πυρός, καὶ ἐφώνησεν φωνῇ μεγάλῃ τῷ ἔχοντι τὸ δρέπανον τὸ ὀξύ λέγων Πέμψον σου τὸ δρέπανον τὸ ὀξύ καὶ τρύγησον τοὺς βότρυνας τῆς ἀμπελου τῆς γῆς, ὅτι ἤκμασαν αἱ σταφυλαὶ αὐτῆς. καὶ ἔβαλεν ὁ ἄγγελος τὸ 19 δρέπανον αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐτρύγησεν τὴν ἀμπελον τῆς γῆς, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν ληνὸν τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ τὸν μέγαν. καὶ ἐπατήθη ἡ ληνὸς ἐξώθεν τῆς πόλεως, 20 καὶ ἐξῆλθεν αἷμα ἐκ τῆς ληνοῦ ἄχρι τῶν χαλινῶν τῶν ἵππων ἀπὸ σταδίων χιλίων ἑξακοσίων.

Καὶ εἶδον ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ μέγα καὶ 1 θαυμαστόν, ἀγγέλους ἑπτὰ ἔχοντας πληγὰς ἑπτὰ τὰς ἐσχάτας, ὅτι ἐν αὐταῖς ἐτελέσθη ὁ θυμὸς τοῦ θεοῦ.

Καὶ εἶδον ὡς θάλασσαν ὑαλίνην μεμι- 2 γμένην πυρί, καὶ τοὺς νικῶντας ἐκ τοῦ θηρίου καὶ ἐκ τῆς εἰκόνης αὐτοῦ καὶ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἑστῶτας ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν ὑαλίνην, ἔχοντας κιθάρας τοῦ θεοῦ. καὶ ᾄδουσιν τὴν ᾠδὴν Μωυσέως τοῦ 3 Δούλου τοῦ θεοῦ καὶ τὴν ᾠδὴν τοῦ ἀρνίου λέγοντες

Μεγάλα καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σοῦ, κύριε, ὁ θεός, ὁ παντοκράτωρ· δίκαιαι καὶ ἀληθιναὶ αἱ ὁδοί σου, ὁ βασιλεὺς τῶν αἰώνων· τίς οὐ 4 μὴ φοβηθῇ, κύριε, καὶ δοξάσει τὸ ὄνομά σοῦ, ὅτι μόνος ὁ σίος; ὅτι πάντα τὰ ἔθνη ἥξουσιν καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σοῦ, ὅτι τὰ δικαιοματά σου ἐφανερώθησαν.

Καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἡνοίγη ὁ ναὸς τῆς σκηνῆς 5 τοῦ μαρτυρίου ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐξῆλθαν οἱ ἑπτὰ ἄγγε- 6 λοι [οἱ] ἔχοντες τὰς ἑπτὰ πληγὰς ἐκ τοῦ ναοῦ, ἐνδεδυ- μένοι λίθον καθαρὸν λαμπρὸν καὶ περιεζωσμένοι περὶ τὰ στήθη ζώνας χρυσᾶς. καὶ ἐν ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων ἔδωκεν 7 τοῖς ἑπτὰ ἀγγέλοις ἑπτὰ φιάλας χρυσᾶς γεμούσας τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

8 καὶ ἐγεμίσθη ὁ ναὸς καπνοῦ ἐκ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ
καὶ ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο εἰσελ-
θεῖν εἰς τὸν ναὸν ἄχρι τελεσθῶσιν αἱ ἐπτὰ πληγαὶ
1 τῶν ἐπτὰ ἀγγέλων. Καὶ ἤκουσα μεγάλης φωνῆς ἐκ
τοῦ ναοῦ λεγούσης τοῖς ἐπτὰ ἀγγέλοις Ὑπάγετε καὶ
ἐκχέετε τὰς ἐπτὰ φιάλας τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ εἰς τὴν
2 γῆν. Καὶ ἀπῆλθεν ὁ πρῶτος καὶ ἐξέχεεν τὴν

φιάλην αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐγένετο ἕλκος κακὸν καὶ
πονηρὸν ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις τοὺς ἔχοντας τὸ χά-
ραγμα τοῦ θηρίου καὶ τοὺς προσκυνούντας τῇ εἰκόνι
3 αὐτοῦ. Καὶ ὁ δεύτερος ἐξέχεεν τὴν φιάλην

αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο αἷμα ὡς νε-
κροῦ, καὶ πᾶσα ψυχὴ ζωῆς ἀπέθανεν, τὰ ἐν τῇ θα-
4 λάσσῃ. Καὶ ὁ τρίτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην

αὐτοῦ εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων·
5 καὶ ἔγένετο αἷμα. Καὶ ἤκουσα τοῦ ἀγγέλου τῶν

ὑδάτων λέγοντος Δίκαιος εἶ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, [ὁ] ὅσιος,
6 ὅτι ταῦτα ἔκρινας, ὅτι αἷμα ἀγίων καὶ προφητῶν ἐζέχεαν,

7 καὶ αἷμα ἀγίοις δέδωκας πείν· ἄξιοί εἰσιν. Καὶ ἤ-
κουσα τοῦ θυσιαστηρίου λέγοντος Ναί, κύριε, ὁ θεός,

ὁ παντοκράτωρ, ἀληθινὰ καὶ δίκαια αἱ κρίσεις
8 σου. Καὶ ὁ τέταρτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ

ἐπὶ τὸν ἥλιον· καὶ ἐδόθη αὐτῷ καυματίσαι τοὺς ἀνθρώπους
9 ἐν πυρί, καὶ ἐκαυματίσθησαν οἱ ἄνθρωποι καῦμα μέγα·

καὶ ἐβλασφήμησαν τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ τοῦ ἔχοντος τὴν
ἐξουσίαν ἐπὶ τὰς πληγὰς ταύτας, καὶ οὐ μετενόησαν

10 δοῦναι αὐτῷ δόξαν. Καὶ ὁ πέμπτος ἐξέχεεν τὴν
φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ θηρίου· καὶ ἐγένετο ἡ

βασιλεία αὐτοῦ ἐσκοτωμένη, καὶ ἐμασῶντο τὰς γλώσσας
11 αὐτῶν ἐκ τοῦ πόνου, καὶ ἐβλασφήμησαν τὸν θεὸν τοῦ

οὐρανοῦ ἐκ τῶν πόνων αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν ἐλκῶν αὐτῶν,
12 καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν. Καὶ

ὁ ἕκτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν

μέγαν [τὸν] Εὐφράτην· καὶ ἐξηράνθη τὸ ὕδωρ αὐτοῦ, ἵνα ἐτοιμασθῇ ἡ ὁδὸς τῶν βασιλέων τῶν ἀπὸ ἸΑΝΑΤΟΛΗΣ ἥλίου. Καὶ εἶδον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δράκοντος καὶ 13 ἐκ τοῦ στόματος τοῦ θηρίου καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ψευδοπροφήτου πνεύματα τρία ἀκάθαρτα ὡς Βάτραχοι· εἰσὶν 14 γὰρ πνεύματα δαιμονίων ποιοῦντα σημεῖα, ἃ ἐκπορεύεται ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς οἰκουμένης ὅλης, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον τῆς ἡμέρας τῆς μεγάλης τῷ θεοῦ τοῦ Παντοκράτορος.— Ἰδοὺ ἔρχομαι ὡς κλέπτῃς. μακάριος 15 ὁ γρηγορῶν καὶ τηρῶν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἵνα μὴ γυμνὸς περιπατῇ καὶ βλέπωσιν τὴν ἀσχημοσύνην αὐτοῦ.— καὶ 16 συνήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον τὸν καλούμενον Ἑβραϊστί Ἀρ Μαγεδών.

Καὶ ὁ ἑβδομος ἐξέχεεν 17 τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν αέρα· — καὶ ἐξῆλθεν φωνὴ μεγάλη ἐκ τοῦ ναοῦ ἀπὸ τοῦ θρόνου λέγουσα Γέγονεν· — καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταί, 18 καὶ σεισμὸς ἐγένετο μέγας, οἶος οὐκ ἐγένετο, ἀφ' οὗ ἄνθρωποι ἐγένοντο ἐπὶ τῆς γῆς τηλικούτος σεισμὸς οὕτω μέγας, καὶ ἐγένετο ἡ πόλις ἡ μεγάλη εἰς τρία μέρη, 19 καὶ αἱ πόλεις τῶν ἐθνῶν ἔπεσαν· καὶ Βαβυλὼν ἡ μεγάλη ἐμνήσθη ἐνώπιον τοῦ θεοῦ δοῦναι αὐτῇ τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ· καὶ πᾶσα νῆσος 20 ἔφυγεν, καὶ ὄρη οὐχ εὐρέθησαν. καὶ χάλαζα μεγάλη ὡς 21 ταλαντιαία καταβαίνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους· καὶ ἐβλασφήμησαν οἱ ἄνθρωποι τὸν θεὸν ἐκ τῆς πληγῆς τῆς χαλάζης, ὅτι μεγάλη ἐστὶν ἡ πληγὴ αὐτῆς σφόδρα.

Καὶ ἦλθεν εἰς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων τὰς 1 ἑπτὰ φιάλας, καὶ ἐλάλησεν μετ' ἐμοῦ λέγων Δεῦρο, δεῖξω σοι τὸ κρίμα τῆς πόρνῃς τῆς μεγάλης τῆς καθημένης ἐπὶ ὕδατων πολλῶν, μεθ' ἧς ἐπόρνευσαν οἱ βασιλεῖς 2 τῆς γῆς, καὶ ἐμεθύσθησαν οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἐκ τοῦ οἴνου τῆς πορνείας αὐτῆς. καὶ ἀπήνεγκέν με εἰς 3 ἔρημον ἐν πνεύματι. καὶ εἶδον γυναῖκα καθημένην ἐπὶ θηρίον

κόκκινον, γέμοντα ὀνόματα βλασφημίας, ἔχων⁷ κεφαλὰς
 4 ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα· καὶ ἡ γυνὴ ἣν περιβεβλημένη
 πορφυροῦν καὶ κόκκινον, καὶ κεχρυσωμένη ἡ χρυσίῳ⁸ καὶ
 λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργαρίταις, ἔχουσα ποτήριον χρυσοῦν
 ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς ἡ γέμον⁹ βδελυγμάτων καὶ τὰ ἀκάθαρτα
 5 τῆς πορνείας αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῆς ὄνομα γε-
 γραμμένον, μυστήριον, ΒΑΒΥΛΩΝ ἡ ΜΕΓΑΛΗ,
 ἡ ΜΗΤΗΡ ΤΩΝ ΠΟΡΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΒΔΕΛΥΓΜΑ-
 6 ΤΩΝ ΤΗΣ ΓΗΣ. καὶ εἶδον τὴν γυναῖκα μεθύουσαν ἐκ
 τοῦ αἵματος τῶν ἁγίων καὶ ἐκ τοῦ αἵματος τῶν μαρτύ-
 7 ρων Ἰησοῦ. Καὶ ἐθαύμασα ἰδὼν αὐτὴν θαῦμα μέγα· καὶ
 εἶπέν μοι ὁ ἄγγελος Διὰ τί ἐθαύμασας; Ἐγὼ ἐρῶ σοι¹⁰ τὸ
 μυστήριον τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ θηρίου τοῦ βαστάζοντος
 αὐτήν, τοῦ ἔχοντος τὰς ἑπτὰ κεφαλὰς καὶ τὰ δέκα κέρατα·
 8 τὸ θηρίον ὃ εἶδες ἦν καὶ οὐκ ἔστιν, καὶ μέλλει ἀναβαίνειν
 ἐκ τῆς ἀβύσσου, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει¹¹. καὶ θαυμασθή-
 σονται οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ γέγραπται τὸ
 ὄνομα ἐπὶ τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου,
 βλεπόντων τὸ θηρίον ὅτι ἦν καὶ οὐκ ἔστιν καὶ πάρεσται.
 9 Ὡδε ὁ νοῦς ὁ ἔχων σοφίαν. αἱ ἑπτὰ κεφαλαὶ ἑπτὰ ὄρη
 εἰσὶν, ὅπου ἡ γυνὴ κάθηται ἐπ' αὐτῶν. καὶ βασιλεῖς ἑπτὰ
 10 εἰσιν· οἱ πέντε ἔπεσαν, ὁ εἷς ἔστιν, ὁ ἄλλος οὐπω ἦλθεν,
 11 καὶ ὅταν ἔλθῃ ὀλίγον αὐτὸν δεῖ¹² μεῖναι, καὶ τὸ θηρίον ὃ ἦν
 καὶ οὐκ ἔστιν.¹³ καὶ αὐτὸς ὄγδοός ἐστιν καὶ ἐκ τῶν ἑπτὰ
 12 ἔστιν, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει. καὶ τὰ δέκα κέρατα
 ἃ εἶδες δέκα βασιλεῖς εἰσὶν, οἵτινες βασιλείαν οὐπω
 ἔλαβον, ἀλλὰ ἐξουσίαν ὡς βασιλεῖς μίαν ὥραν λαμβά-
 13 νουσιν μετὰ τοῦ θηρίου. οὗτοι μίαν γνώμην ἔχουσιν, καὶ
 τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ διδόασιν.
 14 οὗτοι μετὰ τοῦ ἀρνίου πολεμήσουσιν, καὶ τὸ ἀρνίον
 νικήσει αὐτούς, ὅτι κύριος κυρίων ἐστὶν καὶ βασιλεὺς
 βασιλέων, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ κλητοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ καὶ
 15 πιστοί. Καὶ λέγει μοι Τὰ ὕδατα ἃ εἶδες, οὗ ἡ πόρνη

7 ἐγὼ σοι ἐρῶ

8 ὑπάγειν

10, 11 μεῖναι. καὶ τὸ.....οὐκ ἔστιν,

13 τὴν

κάθεται, λαοὶ καὶ ὄχλοι εἰσὶν καὶ ἔθνη καὶ γλῶσσαι. καὶ 16
 τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες καὶ τὸ θηρίον, οὗτοι μισήσουσι
 τὴν πόρνην, καὶ ἡρμηωμένην ποιήσουσιν αὐτὴν καὶ
 γυμνὴν, καὶ τὰς σάρκας αὐτῆς φάγονται, καὶ αὐτὴν κατα-
 καύσουσιν [ἐν] πυρί. ὁ γὰρ θεὸς ἔδωκεν εἰς τὰς καρδίας 17
 αὐτῶν ποιῆσαι τὴν γνώμην αὐτοῦ, καὶ ποιῆσαι μίαν γνώ-
 μην καὶ δοῦναι τὴν βασιλείαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ, ἄχρι
 τελεσθήσονται οἱ λόγοι τοῦ θεοῦ. καὶ ἡ γυνὴ ἣν εἶδες 18
 ἔστιν ἡ πόλις ἡ μεγάλη ἡ ἔχουσα βασιλείαν ἐπὶ τῶν
 ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΤΗΣ ΓΗΣ. Μετὰ ταῦτα εἶδον ἄλλον 1
 ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα ἑξουσίαν
 μεγάλην, καὶ ἡ γῆ ἐφωτίσθη ἐκ τῆς δόξης αὐτοῦ. καὶ 2
 ἔκραξεν ἐν ἰσχυρᾷ φωνῇ λέγων ἘΠΕΣΕΝ, ἘΠΕΣΕΝ ΒΑ-
 ΒΥΛΩΝ ἡ ΜΕΓΑΛΗ, καὶ ἐγένετο κατοικητήριον δαιμο-
 νίων καὶ φυλακὴ παντὸς πνεύματος ἀκαθάρτου καὶ φυλα-
 κὴ παντὸς ὀρνέου ἀκαθάρτου καὶ μεμισημένου, ὅτι ἐκ [ΤΟΥ 3
 ΟΪΝΟΥ] τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας ΑΥΤΗΣ ΠΕΠΤΩΚΑΝ ΠΑΝ-
 ΤΑ ΤΑ ἔΘΝΗ, καὶ οἱ ΒΑΣΙΛΕΙΣ ΤΗΣ ΓΗΣ ΜΕΤ' ΑΥΤΗΣ
 ΕΠΟΡΝΕΥΣΑΝ, καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς ἐκ τῆς δυνάμεως
 τοῦ στρήνους αὐτῆς ἐπλούτησαν. Καὶ ἤκουσα ἄλλην φωνὴν 4
 ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν ἘΞέλθατε, ὁ λαός μου, ἐξ
 ΑΥΤΗΣ, ἵνα μὴ συνκοινωνήσητε ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῆς, καὶ
 ἐκ τῶν πληγῶν αὐτῆς ἵνα μὴ λάβητε. ὅτι ἐΚΟΛΛΗΘΗΣΑΝ 5
 ΑΥΤΗΣ Αἱ ἁμαρτίαι ἄχρι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐμνημόνευσεν
 ὁ θεὸς τὰ ἀδικήματα αὐτῆς. ἀπόδοτε ΑΥΤῇ ὡς καὶ 6
 ΑΥΤὴ ἀπέδωκεν, καὶ διπλώσατε [τὰ] διπλὰ κατὰ τὰ
 ἔργα ΑΥΤΗΣ. ἐν τῷ ποτηρίῳ ᾧ ἐκέρασεν κεράσατε αὐτῇ δι-
 πλοῦν. ὅσα ἐδόξασεν αὐτὴν καὶ ἐστρηνίασεν, τοσοῦτον δότε 7
 αὐτῇ βασανισμόν καὶ πένθος. ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ ΑΥΤΗΣ
 ΛΕΓΕΙ ὅτι ΚΑΘΗΜΑΙ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ, καὶ χήρα οὐκ εἰμί,
 καὶ ΠΕΝΘΟΣ Οὐ Μὴ ἴδω. διὰ τοῦτο ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ 8
 ἤΞΟΥΣΙΝ Αἱ πληγαὶ αὐτῆς, θάνατος καὶ πένθος καὶ λιμός,
 καὶ ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται. ὅτι ἸΣΧΥΡὸς [ΚΥΡΙΟΣ] ὁ θεὸς

9 ὁ κρίνας αὐτήν. καὶ ἱκλαΐσοῦσιν ἱ καὶ κόψονται ἐπ' αὐ-
 τήν ἱ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς οἱ μετ' αὐτῆς πορνεύσαντες
 καὶ στρηνιάσαντες, ὅταν βλέπωσιν τὸν καπνὸν τῆς πυρώ-
 10 σεως αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν ἑστηκότες διὰ τὸν φόβον τοῦ
 βασανισμοῦ αὐτῆς, λέγοντες Οὐαὶ οὐαί, ἡ πόλις ἡ μεγά-
 λη, βαβυλὼν ἡ πόλις ἡ ἱσχυρά, ὅτι ἱμιᾶ ὥρα ἱῆλθεν
 11 ἡ κρίσις σου. καὶ οἱ ἑμποροὶ τῆς γῆς κλαίοσιν καὶ
 πενθοῦσιν ἐπ' αὐτήν, ὅτι τὸν γόμον αὐτῶν οὐδεὶς ἀγοράζει
 12 οὐκέτι, γόμον χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ λίθου τιμίου καὶ
 ἱμαργαριτῶν καὶ βυσσίνου καὶ πορφύρας καὶ σιρικοῦ καὶ
 κοκκίνου, καὶ πᾶν ξύλον θύινον καὶ πᾶν σκεῦος ἑλεφάν-
 τινον καὶ πᾶν σκεῦος ἐκ ξύλου τιμιωτάτου καὶ χαλκοῦ
 13 καὶ σιδήρου καὶ μαρμάρου, καὶ κιννάμωμον καὶ ἁμωμον
 καὶ θυμιάματα καὶ μύρον καὶ λίβανον καὶ οἶνον καὶ
 ἑλαιον καὶ σεμίδαλιν καὶ σῖτον καὶ κτήνη καὶ πρόβατα,
 καὶ ἑππων καὶ ῥεδῶν καὶ σωμάτων, καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων.
 14 καὶ ἡ ὀπώρα σου τῆς ἐπιθυμίας τῆς ψυχῆς ἀπῆλθεν ἀπὸ
 σου, καὶ πάντα τὰ λιπαρὰ καὶ τὰ λαμπρὰ ἀπώλετο ἀπὸ
 15 σου, καὶ οὐκέτι οὐ μῆ αὐτὰ εὐρήσουσιν. οἱ ἑμποροὶ
 τούτων, οἱ πλουτήσαντες ἀπ' αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν στή-
 σονται διὰ τὸν φόβον τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς κλαίοντες
 16 καὶ πενθοῦντες, λέγοντες Οὐαὶ οὐαί, ἡ πόλις ἡ μεγάλη,
 ἡ περιβεβλημένη βύσσινον καὶ πορφυροῦν καὶ κόκκινον,
 καὶ κεχρυσωμένη [ἐν] ἱχρυσίῳ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργα-
 17 ρίτῃ, ὅτι μιᾶ ὥρα ἡρημώθη ὁ τοσοῦτος πλοῦτος. καὶ πᾶς
 κυβερνήτης καὶ πᾶς ὁ ἐπὶ τόπον πλέων, καὶ ναῖται καὶ
 ὅσοι τὴν θάλασσαν ἐργάζονται, ἀπὸ μακρόθεν ἑστηκαν
 18 καὶ ἑκραξαν βλέποντες τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς
 19 λέγοντες Τίς ὁμοία τῇ πόλει τῇ μεγάλῃ; καὶ ἑβαλον ἱ
 χοῦν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ ἑκραξαν κλαί-
 οντες καὶ πενθοῦντες, λέγοντες Οὐαὶ οὐαί, ἡ πόλις
 ἡ μεγάλη, ἐν ἡ ἐπλοῦτήσαν πάντες οἱ ἑχοντες τὰ
 πλοῖα ἐν τῇ θαλάσσῃ ἐκ τῆς τιμιότητος αὐτῆς, ὅτι

10 μίαν ὥραν

12 † μαργαρίτας †

16 χρυσῶ

19 ἐπέβαλον

μιᾷ ὥρᾳ ἡρηνώθη. Εὐφραΐνου ἐπ' αὐτῇ, οὐρανέ, καὶ 20
οἱ ἅγιοι καὶ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ προφῆται, ὅτι ἔκρινεν
ὁ θεὸς τὸ κρίμα ὑμῶν ἐξ αὐτῆς.

Καὶ ἦρεν εἰς 21
ἄγγελος ἰσχυρὸς λίθον ὡς μύλινον μέγαν, καὶ ἔβαλεν
εἰς τὴν θάλασσαν λέγων Οὕτως ὁρμήματι βληθήσεται
Βαβυλῶν ἡ μεγάλη πόλις, καὶ οὐ μὴ εὔρεθῇ ἔτι.
καὶ φωνὴ κιθαρωδῶν καὶ μοῦσικῶν καὶ αὐλητῶν καὶ 22
σαλπιστῶν οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ πᾶς τεχνίτης
[πάσης τέχνης] οὐ μὴ εὔρεθῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φωνὴ
μύλου οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φῶς λύχνου 23
οὐ μὴ φάνη ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φωνὴ νυμφίου καὶ
νύμφης οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι· ὅτι [οἱ] ἔμποροί
σου ἦσαν οἱ μεριστᾶνες τῆς γῆς, ὅτι ἐν τῇ φαρ-
μακίᾳ σοῦ ἐπλανήθησαν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐν αὐτῇ αἷμα 24
προφητῶν καὶ ἁγίων εὔρέθη καὶ πάντων τῶν ἐσφα-
γμένων ἐπὶ τῆς γῆς.

Μετὰ ταῦτα ἤκουσα ὡς φωνὴν μεγάλην ὄχλου πολ- 1
λοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ λεγόντων

Ἀλληλογιά· ἡ σωτηρία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις
τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ὅτι ἀληθινὰ καὶ δίκαια αἱ κρίσεις 2
αὐτοῦ· ὅτι ἔκρινεν τὴν πόρνην τὴν μεγάλην ἣτις
ἔφθειρεν τὴν γῆν ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς, καὶ ἐξεδίκη-
σεν τὸ αἷμα τῶν δούλων αὐτοῦ ἐκ χειρὸς αὐτῆς.
καὶ δεύτερον εἶρηκαν Ἀλληλογιά· καὶ ὁ καπνὸς 3
αὐτῆς ἀναβαίνει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ 4
ἔπασαν οἱ πρεσβύτεροι οἱ ἔκκοσι τέσσαρες καὶ τὰ τέσσερα
ζῶα, καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ
θρόνῳ λέγοντες Ἀμήν, Ἀλληλογιά. καὶ φωνὴ ἀπὸ 5
τοῦ θρόνου ἐξῆλθεν λέγουσα

Αἰνεῖτε τῷ θεῷ ἡμῶν, πάντες οἱ δούλοι αὐτοῦ,
οἱ φοβούμενοι αὐτόν, οἱ μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι.
Καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ὄχλου πολλοῦ καὶ ὡς φωνὴν 6
ὑδάτων πολλῶν καὶ ὡς φωνὴν βροντῶν ἰσχυρῶν,
ᾠδόντων

- Ἀλληλογιὰ, ὅτι ἐβασίλευσεν Κύριος, ὁ θεὸς
 7 [ἡμῶν], ὁ παντοκράτωρ. χαίρωμεν καὶ ἀγαλ-
 λιῶμεν, καὶ ὀδώσομεν τὴν δόξαν αὐτῷ, ὅτι ἦλθεν
 ὁ γάμος τοῦ ἀρνίου, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἡτοίμασεν
 8 ἑαυτήν, καὶ ἐδόθη αὐτῇ ἵνα περιβάλῃται βύσσι-
 νον λαμπρὸν καθαρὸν, τὸ γὰρ βύσσινον τὰ δικαιώ-
 ματα τῶν ἁγίων ἐστίν.
 9 Καὶ λέγει μοι Γράψον Μακάριοι οἱ εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ
 γάμου τοῦ ἀρνίου κεκλημένοι. καὶ λέγει μοι Οὗτοι οἱ
 10 λόγοι ἡ ἀληθινοὶ τοῦ θεοῦ εἰσίν. καὶ ἔπεσα ἔμπροσθεν
 τῶν ποδῶν αὐτοῦ προσκυνῆσαι αὐτῷ. καὶ λέγει μοι Ὅρα
 μή· σύνδουλός σου εἰμι καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν
 ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ· τῷ θεῷ προσκύνησον.
 ἡ γὰρ μαρτυρία Ἰησοῦ ἐστίν τὸ πνεῦμα τῆς προφητείας.
 11 Καὶ εἶδον τὸν οὐρανὸν ἡνεωγμένον,
 καὶ ἰδοὺ ἵππος λευκός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν πιστὸς
 [καλούμενος] καὶ ἀληθινός, καὶ ἐν δικαιοσύνῃ κρίνει καὶ
 12 πολεμεῖ. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς φλόξ πυρός, καὶ ἐπὶ
 τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διαδήματα πολλά, ἔχων ὄνομα γεγραμ-
 13 μένον ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ αὐτός, καὶ περιβεβλημένος
 ἱμάτιον ῥεραντισμένον αἵματι, καὶ κέκληται τὸ ὄνομα
 14 αὐτοῦ Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ. καὶ τὰ στρατεύματα τὰ ἐν τῷ
 οὐρανῷ ἠκολούθει αὐτῷ ἐφ' ἵπποις λευκοῖς, ἐνδεδυμένοι
 15 ῥομφαία λευκὴν καθαρὴν. καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ
 ἐκπορεύεται ῥομφαία ὀξεῖα, ἵνα ἐν αὐτῇ πατάξῃ τὰ ἔθνη,
 καὶ αὐτὸς ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· καὶ αὐτὸς
 πατεῖ τὴν ληνὸν τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς τοῦ
 16 θεοῦ τοῦ παντοκράτορος. καὶ ἔχει ἐπὶ τὸ ἱμάτιον καὶ
 ἐπὶ τὸν μηρὸν αὐτοῦ ὄνομα γεγραμμένον ΒΑΣΙΛΕΥΣ
 ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΚΑΙ ΚΥΡΙΟΣ ΚΥΡΙΩΝ.
 17 Καὶ εἶδον ἓνα ἄγγελον ἐστῶτα ἐν τῷ ἡλίῳ, καὶ ἔκραξεν
 [ἐν] φωνῇ μεγάλῃ λέγων πᾶσι τοῖς ὀρνέοις τοῖς πε-
 τομένοισι ἐν μεσουρανήματι Δεῦτε συνάχθητε εἰς τὸ

δεῖπνον τὸ μέγα τοῦ θεοῦ, ἵνα φάγητε σάρκας βασιλέων ¹⁸
καὶ σάρκας χιλιάρχων καὶ σάρκας ἰσχυρῶν καὶ σάρκας
ἵππων καὶ τῶν καθημένων ἐπ' αὐτούς, καὶ σάρκας
πάντων ἐλευθέρων τε καὶ δούλων καὶ μικρῶν καὶ με-
γάλων.

Καὶ εἶδον τὸ θηρίον καὶ τοὺς βα- ¹⁹
σιλεῖς τῆς γῆς καὶ τὰ στρατεύματα αὐτῶν συνηγμένα
ποιῆσαι τὸν πόλεμον μετὰ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου
καὶ μετὰ τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ. καὶ ἐπιάσθη τὸ θηρίον ²⁰
καὶ «μετ' αὐτοῦ» ὁ ψευδοπροφήτης ὁ ποιήσας τὰ σημεῖα
ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐν οἷς ἐπλάνησεν τοὺς λαβόντας τὸ χά-
ραγμα τοῦ θηρίου καὶ τοὺς προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι
αὐτοῦ· ζῶντες ἐβλήθησαν οἱ δύο εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς
τῆς καίομένης ἐν θείῳ. καὶ οἱ λοιποὶ ἀπεκτάνθησαν ²¹
ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου τῇ ἐξελ-
θούσῃ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ὄρνεα
ἐχορτάσθησαν ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτῶν.

Καὶ εἶδον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ¹
ἔχοντα τὴν κλεῖν τῆς ἀβύσσου καὶ ἄλυσιν μεγάλην ἐπὶ
τὴν χεῖρα αὐτοῦ. καὶ ἐκράτησεν τὸν δράκοντα, ὁ ὄφις ²
ὁ ἀρχαῖος, ὃς ἐστὶν Διάβολος καὶ Ὁ Σατανᾶς, καὶ
ἔδωκεν αὐτὸν χίλια ἔτη, καὶ ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὴν ἄβυσ- ³
σον, καὶ ἐκλείσεν καὶ ἐσφράγισεν ἐπάνω αὐτοῦ, ἵνα μὴ
πλανήσῃ ἔτι τὰ ἔθνη, ἄχρι τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη· μετὰ
ταῦτα δεῖ λυθῆναι αὐτὸν μικρὸν χρόνον.

Καὶ ⁴
εἶδον θρόνον, καὶ ἐκάθισαν ἐπ' αὐτούς, καὶ κρίμα
ἐδόθη αὐτοῖς, καὶ τὰς ψυχὰς τῶν πεπελεκισμένων διὰ τὴν
μαρτυρίαν Ἰησοῦ καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ οἵτινες
οὐ προσεκύνησαν τὸ θηρίον οὐδὲ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ καὶ
οὐκ ἔλαβον τὸ χάραγμα ἐπὶ τὸ μέτωπον καὶ ἐπὶ τὴν χεῖρα
αὐτῶν· καὶ ἔζησαν καὶ ἐβασίλευσαν μετὰ τοῦ χριστοῦ
χίλια ἔτη. ⁵ οἱ λοιποὶ τῶν νεκρῶν οὐκ ἔζησαν ἄχρι τελεσθῇ
τὰ χίλια ἔτη. αὕτη ἡ ἀνάστασις ἡ πρώτη. μακάριος ⁶
καὶ ἅγιος ὁ ἔχων μέρος ἐν τῇ ἀναστάσει τῇ πρώτῃ· ἐπὶ

τούτων ὁ δεύτερος θάνατος οὐκ ἔχει ἐξουσίαν, ἀλλ' ἔσονται
 ἱερεῖς τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ χριστοῦ, καὶ βασιλεύουσιν
 7 μετ' αὐτοῦ [τὰ] χίλια ἔτη. Καὶ ὅταν τελεσθῇ
 τὰ χίλια ἔτη, λυθήσεται ὁ Σατανᾶς ἐκ τῆς φυλακῆς αὐτοῦ,
 8 καὶ ἐξελεύσεται πλανῆσαι τὰ ἔθνη τὰ ἐν ταῖς τέσσαρσι
 γωνίαις τῆς γῆς, τὸν Γῶγ καὶ Μαγῶγ, συναγαγεῖν αὐ-
 τοὺς εἰς τὸν πόλεμον, ὃν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ὡς ἡ ἄμμος
 9 τῆς θαλάσσης. καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς γῆς,
 καὶ ἐκύλευσαν τὴν παρεμβολὴν τῶν ἁγίων καὶ τὴν πόλιν
 τὴν ἡγαπημένην. καὶ κατέβη πῦρ ^τ ἐκ τοῦ οὐρα-
 10 νοῦ καὶ κατέφαγεν αὐτούς· καὶ ὁ διάβολος ὁ πλανῶν
 αὐτοὺς ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πύρρος καὶ ^τ θεῖος,
 ὅπου καὶ τὸ θηρίον καὶ ὁ ψευδοπροφήτης, καὶ βασανισθή-
 σονται ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
 11 Καὶ εἶδον θρόνον μέγαν λευκὸν καὶ τὸν καθήμενον
 ἐπ' αὐτοῦ, οὗ ἀπὸ τοῦ προσώπου ἐφύγεν ἡ γῆ καὶ ὁ
 12 οὐρανός, καὶ τόπος οὐχ εὑρέθη αὐτοῖς. καὶ εἶδον τοὺς
 νεκρούς, τοὺς μεγάλους καὶ τοὺς μικρούς, ἐστῶτας ἐνώπιον
 τοῦ θρόνου, καὶ βιβλία ἠνοίχθησαν· καὶ ἄλλο βιβλίον
 ἠνοίχθη, ὃ ἐστὶν τῆς ζωῆς· καὶ ἐκρίθησαν οἱ νεκροὶ ἐκ
 τῶν γεγραμμένων ἐν τοῖς βιβλίοις κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν.
 13 καὶ ἔδωκεν ἡ θάλασσα τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτῇ, καὶ ὁ
 θάνατος καὶ ὁ ᾄδης ἔδωκαν τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτοῖς,
 14 καὶ ἐκρίθησαν ἕκαστος κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ ὁ
 θάνατος καὶ ὁ ᾄδης ἐβλήθησαν εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός.
 οὗτος ὁ θάνατος ὁ δεύτερός ἐστιν, ἡ λίμνη τοῦ πυρός.
 15 καὶ εἴ τις οὐχ εὑρέθη ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς γεγραμ-
 1 μένος ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός. Καὶ
 εἶδον οὐρανὸν καινὸν καὶ γῆν καινὴν· ὁ γὰρ πρῶ-
 τος οὐρανὸς καὶ ἡ πρώτη γῆ ἀπῆλθαν, καὶ ἡ θάλασσα
 2 οὐκ ἔστιν ἔτι. καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν Ἱεροσολὴμ
 καινὴν εἶδον καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ,
 ἡτοιμασμένην ὡς νύμφην κεκοσμημένην τῷ ἀνδρὶ

αὐτῆς. καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ θρόνου λε- 3
 γούσης Ἰδοὺ ἡ σκηνὴ τοῦ θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων,
 καὶ σκηνώσει μετ' αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ Ἕλαοὶ ἁὐτοῦ
 ἔσονται, καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς μετ' αὐτῶν ἔσται ὧ,
 καὶ ἔξαλείψει πᾶν δάκρυον ἔκ τῶν ὀφθαλμῶν 4
 αὐτῶν, καὶ ὁ θάνατος οὐκ ἔσται ἔτι οὔτε πένθος οὔτε
 κραγὴ οὔτε πόνος οὐκ ἔσται ἔτι. τὰ ἁ πρῶτα ἁπῆλ-
 θαν. καὶ εἶπεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τῷ θρόνῳ Ἰδοὺ 5
 καινὰ ποιῶ πάντα. καὶ λέγει ὧ Γράψον, ὅτι οὗτοι οἱ
 λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοὶ εἰσιν. καὶ εἶπέν μοι Γέγο- 6
 ναν. ἐγὼ τὸ Ἄλφα καὶ τὸ Ὡ, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος.
 ἐγὼ τῷ διψῶντι δώσω ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος τῆς
 ζωῆς δωρεάν. ὁ νικῶν κληρονομήσει ταῦτα, καὶ ἔσο- 7
 μαι αὐτῷ θεὸς καὶ αὐτὸς ἔσται μοι γίος. τοῖς δὲ δεῖ- 8
 λοῖς καὶ ἀπίστοις καὶ ἐβδελυγμένοις καὶ φονεῦσι καὶ
 πόρνοις καὶ φαρμακοῖς καὶ εἰδωλολάτραις καὶ πᾶσι τοῖς
 ψευδέσιν τὸ μέρος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ
 πύρρι καὶ θείῳ, ὃ ἔστιν ὁ θάνατος ὁ δεύτερος.

Καὶ ἦλθεν εἰς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων τὰς 9
 ἑπτὰ φιάλας, τῶν γεμόντων τῶν ἑπτὰ πληγῶν τῶν ἐσχά-
 των, καὶ ἐλάλησεν μετ' ἐμοῦ λέγων Δεῦρο, δεῖξω σοι τὴν
 νύμφην τὴν γυναῖκα τοῦ ἀρνίου. καὶ ἀπήνεγκέν με ἐν 10
 πνεύματι ἐπὶ ὄρος μέγα καὶ ὑψηλόν, καὶ ἔδειξέν μοι
 τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν Ἱεροῦσαλὴμ καταβαίνουσαν ἐκ
 τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ἔχουσαν τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ. 11
 ὧ φωστὴρ αὐτῆς ὅμοιος λίθῳ τιμιωτάτῳ, ὡς λίθῳ ἱάσπιδι
 κρυσταλλίζοντι. ἔχουσα τεῖχος μέγα καὶ ὑψηλόν, ἔχουσα 12
 πύλῳνας δώδεκα, καὶ ἐπὶ τοῖς πυλῳσιν ἀγγέλους δώδεκα,
 καὶ ὀνόματα ἐπιγεγραμμένα ἃ ἔστιν τῶν δώδεκα
 φυλῶν γίων Ἰσραὴλ. ἀπὸ ἀνατολῆς πύλῳνες 13
 τρεῖς, καὶ ἀπὸ βορρᾶ πύλῳνες τρεῖς, καὶ ἀπὸ νό-
 τοῦ πύλῳνες τρεῖς, καὶ ἀπὸ δýσμῳν πύλῳνες
 τρεῖς. καὶ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως ἔχων θεμελίους δώδεκα, 14

καὶ ἐπ' αὐτῶν δώδεκα ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῦ
 15 ἁρνίου. Καὶ ὁ λαλῶν μετ' ἐμοῦ εἶχεν μέτρον κάλαμον
 χρυσοῦν, ἵνα μετρήσῃ τὴν πόλιν καὶ τοὺς πυλῶνας αὐτῆς
 16 καὶ τὸ τεῖχος αὐτῆς. καὶ ἡ πόλις τετράγωνος κεῖται,
 καὶ τὸ μῆκος αὐτῆς ὅσον τὸ πλάτος. καὶ ἐμέτρησεν τὴν
 πόλιν τῷ καλάμῳ ἐπὶ ἑσταδίων ἑξήκοντα χιλιάδων· τὸ
 μῆκος καὶ τὸ πλάτος καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς ἴσα ἐστίν.
 17 καὶ ἐμέτρησεν τὸ τεῖχος αὐτῆς ἑκατὸν τεσσαράκοντα
 τεσσάρων πηχῶν, μέτρον ἀνθρώπου, ὃ ἐστὶν ἀγγέλου.
 18 καὶ ἡ ἐνδύμησις τοῦ τείχους αὐτῆς ἰσάπτις, καὶ ἡ πόλις
 19 χρυσίον καθαρὸν ὅμοιον ὑάλῳ καθαρῷ· οἱ θεμέλιοι τοῦ
 τείχους τῆς πόλεως παντὶ λίθῳ τιμίῳ κεκοσμημένοι· ὁ
 20 χαλκηδών, ὁ τέταρτος σμάραγδος, ὁ πέμπτος σαρδόνυξ,
 ὁ ἕκτος σάρδιον, ὁ ἑβδομος χρυσόλιθος, ὁ ὄγδοος βή-
 ρυλλος, ὁ ἕνατος τοπάσιον, ὁ δέκατος χρυσόπρασος, ὁ
 21 ἐνδέκατος ὑάκινθος, ὁ δωδέκατος ἀμέθυστος· καὶ οἱ δώδεκα
 πυλῶνες δώδεκα μαργαρίται, ἀνὰ εἷς ἕκαστος τῶν πυλώνων
 ἦν ἐξ ἑνὸς μαργαρίτου· καὶ ἡ πλατεία τῆς πόλεως χρυ-
 22 σίον καθαρὸν ὡς ὕαλος διαυγής. Καὶ ναὸν οὐκ εἶδον ἐν
 αὐτῇ, ὁ γὰρ κύριος, ὁ θεός, ὁ παντοκράτωρ, ναὸς αὐτῆς
 23 ἐστίν, καὶ τὸ ἁρνίον. καὶ ἡ πόλις οὐ χρειαν ἔχει τοῦ
 ἡλίου οὐδὲ τῆς σελήνης, ἵνα φαίνωσιν αὐτῇ, ἡ γὰρ
 δόξα τοῦ θεοῦ ἐφώτισεν αὐτήν, καὶ ὁ λύχνος αὐτῆς τὸ
 24 ἁρνίον. καὶ περιπατήσουσιν τὰ ἔθνη διὰ τοῦ φωτός
 αὐτῆς· καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς φέρουσιν τὴν δόξαν
 25 αὐτῶν εἰς αὐτήν· καὶ οἱ πύλῳνες αὐτῆς οὐ μὴ κλει-
 26 σθῶσιν ἡμέρας, νύξ γὰρ οὐκ ἔσται ἐκεῖ· καὶ οἴσουσιν
 27 τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν τῶν ἐθνῶν εἰς αὐτήν. καὶ
 οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὴν πᾶν κοινὸν καὶ [ὁ] ποιῶν
 βδέλυγμα καὶ ψεῦδος, εἰ μὴ οἱ γεγραμμένοι ἐν τῷ
 1 ΒΙΒΛΙῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἁρνίου. καὶ ἔδειξέν μοι ποτα-
 μὸν ὕδατος ζωῆς λαμπρὸν ὡς κρύσταλλον, ἐκπορευό-

ΜΕΝΟΝ ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἀρνίου ἐΝ ΜΕΣΩ 2
 τῆς πλατείας αὐτῆς· καὶ τοῦ ποταμοῦ ἐΝΤΕΥΘΕΝ καὶ
 ἐΚΕΪΘΕΝ ΖΥΛΟΝ ΖΩΗΣ ἑποιοῦν καρποὺς δώδεκα, κατὰ
 ΜῆΝΑ ἕκαστον ἀποδιδούν τὸν καρπὸν αὐτοῦ, καὶ τὰ
 φύλλα τοῦ ξύλου εἰς θεραπείαν τῶν ἐθνῶν. καὶ πᾶν 3
 κατὰθεμα οὐκ ἔσται ἔτι. καὶ ὁ θρόνος τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ
 ἀρνίου ἐν αὐτῇ ἔσται, καὶ οἱ δούλοι αὐτοῦ λατρεύουσιν
 αὐτῷ, καὶ ὄψονται τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ τὸ ὄνομα 4
 αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. καὶ νῦν οὐκ ἔσται ἔτι, 5
 καὶ οὐκ ἔχουσιν χρεῖαν φωτὸς λύχνου καὶ φῶς ἡλίου,
 ὅτι Κύριος ὁ θεὸς φωτίζει [ἐπ'] αὐτούς, καὶ Βασι-
 λεύουσιν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Καὶ εἶπέν μοι Οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοί, 6
 καὶ ὁ κύριος, ὁ θεὸς τῶν πνευμάτων τῶν προφητῶν,
 ἀπέστειλεν τὸν ἄγγελον αὐτοῦ δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ὅ
 δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει· καὶ Ἰδοὺ ἔρχομαι ταχύ· μα- 7
 κάριος ὁ τηρῶν τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου
 τούτου.

Κἀγὼ Ἰωάννης ὁ ἀκούων καὶ βλέπων 8
 ταῦτα. καὶ ὅτε ἤκουσα καὶ ἔβλεψα, ἔπεσα προσκυνῆσαι
 ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν τοῦ ἀγγέλου τοῦ δεικνύντός μοι
 ταῦτα. καὶ λέγει μοι Ὁρα μὴ· σύνδουλός σου εἰμι καὶ 9
 τῶν ἀδελφῶν σου τῶν προφητῶν καὶ τῶν τηρούντων
 τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τούτου· τῷ θεῷ προσκύνη-
 σον.

Καὶ λέγει μοι Μὴ σφραγίσῃς τοὺς 10
 λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου, ὁ καιρὸς γὰρ
 ἐγγύς ἐστιν. ὁ ἀδικῶν ἀδικησάτω ἔτι, καὶ ὁ ῥυπαρὸς 11
 ῥυπανθήτω ἔτι, καὶ ὁ δίκαιος δικαιοσύνην ποιησάτω ἔτι,
 καὶ ὁ ἅγιος ἁγιασθήτω ἔτι.— Ἰδοὺ ἔρχομαι ταχύ, 12
 καὶ ὁ μισθός μου μετ' ἐμοῦ, ἀποδοῖναι ἑκάστῳ ὡς
 τὸ ἔργον ἐστὶν αὐτοῦ. ἐγὼ τὸ Ἀλφα καὶ τὸ Ὡ, 13
 ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος.—
 Μακάριοι οἱ πλύνοντες τὰς στολὰς αὐτῶν, ἵνα ἔσται 14
 ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἐπὶ τὸ ΖΥΛΟΝ τῆς ΖΩΗΣ καὶ τοῖς

πυλῶσιν εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν. ἔξω οἱ κύνες καὶ οἱ
 φαρμακοὶ καὶ οἱ πόρνοι καὶ οἱ φονεῖς καὶ οἱ εἰδωλολάτραι
 καὶ πᾶς φιλῶν καὶ ποιῶν ψεῦδος.

16 Ἐγὼ Ἰησοῦς ἔπεμψα τὸν ἄγγελόν μου μαρτυρῆσαι
 ὑμῖν ταῦτα ἑπὶ ταῖς ἐκκλησίαις. ἐγὼ εἰμι ἡ ῥίζα καὶ
 τὸ γένος Δαυεὶδ, ὁ ἀστὴρ ὁ λαμπρὸς, ὁ πρωινός.

17 Καὶ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ νύμφη λέγουσιν Ἔρχου· καὶ
 ὁ ἀκούων εἰπάτω Ἔρχου· καὶ ὁ διψῶν ἐρχέσθω, ὁ
 θέλων λαβέτω ὕδωρ ζωῆς δωρεάν.

18 Μαρτυρῶ ἐγὼ παντὶ τῷ ἀκούοντι τοὺς λόγους
 τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου· ἐάν τις ἐπιθῇ
 ἐπ' αὐτά, ἐπιθήσει ὁ θεὸς ἐπ' αὐτὸν τὰς πληγὰς τὰς
 19 γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· καὶ ἐάν τις
 ἀφέλῃ ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τῆς προφητείας
 ταύτης, ἀφελεῖ ὁ θεὸς τὸ μέρος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ βύβλου
 τῆς ζωῆς καὶ ἐκ τῆς πόλεως τῆς ἁγίας, τῶν γεγραμ-
 μένων ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ.

20 Λέγει ὁ μαρτυρῶν ταῦτα Ναί· ἔρχομαι ταχύ.
 Ἀμήν· ἔρχου, κύριε Ἰησοῦ.

21 Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ [Χριστοῦ] μετὰ τῶν
 ἁγίων.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ

ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΗΝ

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΚΑΘΟΛΙΚΑΙ

ΙΑΚΩΒΟΥ

ΠΕΤΡΟΥ Α

ΠΕΤΡΟΥ Β

ΙΩΑΝΟΥ Α

ΙΩΑΝΟΥ Β

ΙΩΑΝΟΥ Γ

ΙΟΥΔΑ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΑΥΛΟΥ

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β

ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ

ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ

ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ

ΠΡΟΣ ΚΟΛΑΣΣΑΕΙΣ

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Α

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Β

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Α

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Β

ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ

ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΟΥ

This edition of the Greek text of the New Testament is reproduced from a larger edition published in 1881 with an accompanying volume containing an Introduction and an Appendix of Notes on Select Readings and on Orthography. The second and corrected impression of the larger edition of the text, issued in December 1881, is here followed. Additional simplicity has been gained by removing all strictly alternative marginal readings from the margin to the foot of the page, and by transferring to the end of the volume all such rejected readings as had been allowed to stand in the margin on account of some special interest, together with such other rejected readings as were noticed only in the Appendix. The subsidiary matter which already stood at the end has likewise been adapted to the requirements of a single independent volume.

The principles of criticism which have been followed in the determination of the text were set forth in detail in the Introduction, to which a full Table of Contents was prefixed. The following brief and general explanation was likewise appended to the Greek text itself. It is reprinted here in the hope that it may be useful to some readers of the text, who may not care to study in detail the discussions and statements of evidence upon which the various conclusions set forth in the Introduction are founded.

Wherever there are more readings than one, two classes of evidence are available for making the decision between them.

We may compare the probability of the readings themselves, that is, employ internal evidence; and we may compare the authority of the documents which attest them, that is, employ external or documentary evidence.

Internal evidence is itself of two kinds, the consideration of what an author is likely to have written, and the consideration of what a copyist is likely to have made him seem to have written. The former kind, resting on 'intrinsic' probability, valuable as it sometimes is, has little force in the innumerable variations in which each of the rival readings is unobjectionable, so that either of them would be reasonably approved in the absence of the other. The latter kind, resting on 'transcriptional' probability, is not less valuable; but it is subject to analogous uncertainty, because in a vast number of cases each reading can be explained as a corruption of the other by reference to some tendency of scribes which is known to be often productive of textual change, and the tendency which actually operated in producing change in any particular case need not be the tendency which is most obvious to modern eyes. A few hours spent in studying a series of the countless corrections which no one would think of accepting will shew the variety of instinct to be found among scribes, the frequent disagreement between their instincts and our own, and, above all, the conflicting effects of different instincts in the same passage. Moreover, though normally a scribe's correction, or, more properly, corruption, should exhibit at once plausibility and latent inferiority, that is, should be condemned by transcriptional and by intrinsic evidence alike, the imperfection of our knowledge more commonly leaves unreconciled the apparent conflict of the two kinds of probability, arising out of the consideration that no scribe would consciously introduce a worse reading instead of a better. Lastly, all decisions made solely or chiefly on the ground of internal evidence are subject to the chances of mistake inseparable from single and isolated judgements: they lack the security given by comparison and mutual correction. Hence it is dangerous to fix

the mind in the first instance on any kind of internal probability: the bias thus inevitably acquired can hardly fail to mislead where the authority of documents is not obviously clear and decisive at once. The uses of internal evidence are subordinate and accessory: if taken as the primary guide, it cannot but lead to extensive error.

Documentary evidence in its simplest form consists in the relative authority of individual documents; that is, in the relative antecedent probability that a reading attested by them is the true reading. This is what is meant when it is said in popular language that 'good MSS' should be trusted. A presumption of relatively high authority is conferred by priority of date; a presumption verified on the average by experience, but still no more than a presumption, because the exemplar from which a MS was copied may have been either only a little older than itself or of any earlier date, and because corruption may be rapid in one line of transmission, slow in another. The only adequate criterion of authority for an individual document, apart from its affinity to other documents, is the character of its text, as ascertained by the fullest possible comparison of its different readings; the variations in which internal evidence is of such exceptional clearness as to be provisionally decisive being taken as tests of the general characteristics of the text throughout, and thus shewing how far it is likely to have preserved genuine readings in the more numerous variations in which internal evidence is more or less ambiguous. Criticism resting on this basis, the basis of 'internal evidence of documents' as distinguished from the preceding 'internal evidence of readings', involves not a single but a threefold process; tentative examination of readings, examination of the texts of documents by means of the materials thus collected, and final decision upon readings. It thus makes all variations contribute to the interpretation of each. Its principle may be expressed in the single proposition, *Knowledge of documents should precede final judgement upon readings.*

The use of 'internal evidence of documents' in the New Testament is however impeded by various exceptions to the homogeneousness of texts, especially by the difficulty of applying it to a plurality of documents in places where the better documents are ranged on different sides, and by the fusion of two or more independent texts in one. This fusion or mixture would arise in several different ways. Sometimes two exemplars would be used together in transcription: sometimes a scribe would consciously or unconsciously intermingle reminiscences of another MS with the text which he was copying: sometimes variant readings noted in the margin of the exemplar, or inserted as corrections of it, would be substituted for the corresponding readings of the exemplar itself. Now, since almost every important document combines readings from more than one ancient source, the nature and therefore ultimately the value of its testimony in any particular case must vary accordingly; and there is no possibility of discriminating the readings derived from the several sources except by observing what the other documents are with which in each case it is associated. When therefore each document is treated as a constant unit of authority, so that the attestation of each reading becomes merely the sum of such units, there is no way of arriving at a decision except by resolving the comparison of total authority for two readings into a simple arithmetical balance; and this arithmetical proceeding must be hopelessly vitiated by the impossibility of assigning to each document a numerical value proportional to its ascertained excellence, as well as by the fragmentary nature of many documents, and the large element of consequent fortuitousness in the amount of extant attestation for this or that reading. A more or less distinct sense of these difficulties has doubtless had a considerable influence in encouraging a dangerous reliance on the direct use of 'internal evidence of readings' in the New Testament. But unfortunately this is an expedient which succeeds only in disguising the uncertainty, not in removing it.

There is but one way through the chaos of complex attesta-

tion; and that is by tracing it back to its several causes, in other words, by enquiring what antecedent circumstances of transmission will account for such combinations of agreements and differences between the several documents as we find actually existing. *All trustworthy restoration of corrupted texts is founded on the study of their history, that is, of the relations of descent or affinity which connect the several documents.* The importance of genealogy in textual criticism is at once shown by the considerations that no multiplication of copies, or of copies of copies, can give their joint testimony any higher authority than that of the single document from which they sprang, and that one early document may have left a single descendant, another a hundred or a thousand. Since then identical numerical relations among existing documents are compatible with the utmost dissimilarity in the numerical relations among their ancestors, and *vice versa*, no available presumptions whatever as to text can be obtained from number alone, that is, from number not as yet interpreted by descent.

When, as often happens, the extant copies of an ancient work can be distributed into definite families having each a single common ancestor, the task of tracing textual genealogy is comparatively easy. In the New Testament the problem is one of much complexity, not only from the amount and variety of evidence, but from the early and frequent confluence of different lines of descent by mixture. Instances of immediate derivation of one extant document from another are extremely rare. But the combined evidence of agreements and discrepancies clearly discloses the existence of many sets of extant documents, deriving a greater or less part of their text ultimately from single lost documents, or from single lines of transmission consisting of successions of lost documents. The relation of the whole mass of documents containing a book to the single autograph is in fact repeated on a smaller scale by each subordinate set of documents for a large body of their readings; and it is impossible to have any true conception of the origin of

the present distribution of readings till it is clearly understood that fundamentally all textual transmission takes the form of a genealogical tree, diverging into smaller and smaller branches, of which the extant documents are casual and scattered fragments or joints. This fundamental type of transmission is indeed greatly obscured in the New Testament by the coalescence of different branches of the tree through textual mixture, and the consequent rarity of pure representatives of the earlier and wholly divergent branches. But this seeming confusion is comparatively seldom productive of real and permanent difficulty in determining what lines of transmission did or did not contain a given reading in ancient times.

The use of genealogical evidence, like the use of 'internal evidence of documents', brings to the elucidation of each single place a knowledge gained by the examination of many, and thus involves three successive processes. In this instance they are, first, the analysis and comparison of the documentary evidence for a succession of individual variations; next, the investigation of the genealogical relations between the documents, and therefore between their ancestors, by means of the materials thus obtained; and thirdly, the application of these genealogical relations to the interpretation of the documentary evidence for each individual variation. The results of the interpretation of documentary evidence thus and thus alone made possible are various. In the first place, it winnows away a multitude of readings which genealogical relations prove to be of late origin, and which therefore cannot have been derived by transmission from the autograph. Further, as regards all other readings, it so presents and limits the possible genealogical antecedents of the existing combinations of documentary evidence as to supply presumptions in favour of one reading against another, varying from what amounts under favourable circumstances to practically absolute certainty down to complete equipoise. On the other hand the inequalities and occasional ambiguities in the evidence for the genealogical relations frequently leave room for

more than one interpretation. In what manner the genealogical principle can be applied to these more difficult cases will appear presently.

The documentary evidence for the text of the New Testament consists of Greek MSS dating from the fourth to the sixteenth century, most of the earlier being in a fragmentary state; of ancient Versions in different languages; and of quotations found in the extant remains of the Fathers, written in Greek, in Latin, and to a small extent in Syriac. In order to understand fully the history of the text, documents of all kinds and ages have to be taken into account; though, as soon as the history is known, a vast numerical majority of documents must be treated as of no primary authority in ordinary variations. Since even the two earliest Greek MSS do not carry us back further than to the middle of the fourth century, the fixing of historical landmarks is chiefly dependent on the evidence of patristic quotations, which are for the most part definitely chronological, and also of the versions, three or four of which can hardly have been later than the second century. Each kind of evidence has its own imperfections. Quotations are often made from memory, and therefore liable to be loose and confused: different forms of text are used at different times by the same writer: and another kind of uncertainty is introduced by the diversity of text often exhibited by the MSS of patristic writings in quotations, which betrays the liability to corruption from the influence of late current texts of the New Testament, and by the uncritical handling from which the text of most Fathers still suffers. Versions are affected by the genius and grammatical peculiarities of their language, and in other respects are not equally or uniformly literal; while some have as yet been insufficiently edited. But all these drawbacks, however they introduce ambiguity into the evidence for single passages, do not materially impede the arrival at secure conclusions about the history of the text at large.

Comparison with patristic quotations discloses at once the striking fact that all the more considerable variations of reading must have arisen before the latter half of the fourth century. Variations of later origin are for the most part of little moment, and the changes which took place after that period were mainly changes in the distribution of readings already existing. A text virtually identical with the prevalent Greek text of the Middle Ages was used by Chrysostom and other Antiochian Fathers in the latter part of the fourth century, and thus must have been represented by MSS as old as any MS now surviving. This Antiochian or 'Syrian' text can frequently be recognised as standing out in opposition to the text or texts of most of the definitely ancient documents.

Another great landmark is furnished by the writings of Origen, which carry us to the middle of the third century, and even earlier. They establish the prior existence of at least three types of text, which can be identified through numerous readings distinctively attested by characteristic groups of extant documents. The most clearly marked of these is one that has long been conventionally known as 'Western'. Another, less prominent as being less consistently represented by any single ancient document, may be called 'Alexandrian'. The third holds a middle or neutral position, sometimes simply opposed to Western or to Alexandrian readings, occasionally opposed to Western and to Alexandrian readings alike. On the other hand Origen's writings contain no certain traces of distinctively Syrian readings.

The priority of two at least of the three texts just noticed to the Syrian text is further brought to light by the existence of a certain number of distinctively Syrian readings which prove on close examination to be due to a combination of the Western with the neutral readings. Moreover the use of Western and of neutral readings thus presupposed renders it morally certain that other readings from the same sources were adopted as they stood, sometimes from a Western, sometimes from a neutral

text; and the supposition is fully confirmed by an analysis of the distribution of documentary attestation. A similar analysis in other cases shews that Alexandrian readings also were sometimes adopted by the authors of the Syrian text. To the two processes of combination and direct selective adoption must be added a third, selective adoption with modifications. In fact the Syrian text has all the marks of having been carefully constructed out of materials which are accessible to us on other authority, and apparently out of these alone. All the readings which have an exclusively Syrian attestation can be easily accounted for as parts of an editorial revision; and none of them have the stamp of genuineness to attest the use of extraneous and purer sources.

Leaving then the Syrian text, we have to consider the relations between its predecessors. The rapid and wide propagation of the Western text is the most striking phenomenon of textual history in the three centuries following the death of the Apostles. The first clear evidence (Marcion, Justin) shews us a text containing definitely Western readings before the middle of the second century; and a similar text is predominant, to say the least, in the ample citations made towards the end of the century. Nay, the text used by all the Ante-Nicene Greek writers not connected with Alexandria, who have left considerable remains (Irenæus, Hippolytus, Methodius), is substantially Western. Even in the two chief Alexandrians, Clement and Origen, especially in some of Origen's writings, Western quotations hold a conspicuous place, while in Eusebius they are on the whole predominant. After Eusebius they make no show in Greek theology, except so far as they were adopted into eclectic texts: a few writers offer rare traces of the expiring tradition, but nothing more. The Old Latin version in both its earlier forms was Western from the first. The Old Syriac, so far as can be judged from a single imperfect MS of the Gospels, was at least predominantly Western too. But indeed the Western influence to a certain extent affected every ancient version sooner

or later: in those of Upper Egypt, Ethiopia, and Armenia it is often peculiarly well marked.

When Western readings generally are confronted with their ancient rivals in order to obtain a broad view of the relations between the texts, it would be difficult for any textual critic to doubt that the Western not merely is the less pure text, but also owes most of its differences to a perilous confusion between transcription and reproduction, and even between the preservation of a record and its supposed improvement. Its chief and constant characteristic is a love of paraphrase, not generically different from the tendency to verbal modification exhibited by many scribes, but rather an extreme form of it. Words and even clauses are changed, omitted, and inserted with surprising freedom, wherever it seemed that the meaning could be brought out with greater force and definiteness. Another common and dangerous type of licence which is seen here in full force is the assimilation of clauses or sentences at once like and unlike, and especially the obliteration of the characteristic statements of the several Gospels in parallel passages through the natural impulse to harmonise and to complete. More peculiar to the Western text is the readiness to adopt alterations or additions from sources extraneous to the books which ultimately became canonical. These various tendencies must have been in action for some time. The Western text is not to be thought of as a single recension, complete from the first. However its parent-copy or copies may have differed from the originals, there must have been no little subsequent and progressive change.

Meanwhile the Western licence did not prevail everywhere, and MSS unaffected by its results were still copied. The perpetuation of the purer text may in great measure be laid to the credit of the watchful scholars of Alexandria: its best representatives among the versions are the Egyptian, and especially that of Lower Egypt; and the quotations which follow it are most abundant in Clement, Origen, (Dionysius, Peter,) Didymus, and the younger Cyril, all Alexandrians. On the other

hand there are many textual facts which it would be difficult to reconcile with an exclusive limitation of the Non-Western text to Alexandria in early times; and, as might have been anticipated, there is sufficient evidence that here and there elsewhere it held its ground with more or less success against the triumphant popularity of Western readings. But further, as was indirectly noticed above, a group of extant documents bears witness to the early existence of independent corruptions, apparently Alexandrian in origin. They are in all respects much less important, as well as less numerous, than the Western readings, and betray no inclination to introduce extraneous matter, or to have recourse to the bolder forms of change. They often shew care and skill, more especially in the use of language, and sometimes present a deceptive appearance of originality.

The unfortunate loss of nearly all the Christian literature of the second half of the third century makes a partial chasm in textual history; but it is evident that increasing intercourse between churches led to much mixture of texts in that interval of comparative peace. Apart from miscellaneous and accidental mixture, it is probable that more than one eclectic text was deliberately formed. One such at all events, to which reference has been already made, must belong either to this time or to the years which follow. The Syrian text has all the appearance of being a careful attempt to supersede the chaos of rival texts by a judicious selection from them all. It would be doing violence alike to all that is known of ancient criticism and to the evidence supplied by a comparison of the results with the antecedent materials to imagine that the Syrian revisers would have any trustworthy means of learning which of the various texts, MSS, or readings had the best pedigree. They could only be guided by 'intrinsic' probabilities of a vague kind, and were not in a position to distinguish between the purity of a text and its present acceptability or usefulness. They evidently wished their text to be, as far as possible, easy, smooth, and complete; and for this purpose borrowed freely from all quarters, and as freely

used the file to remove surviving asperities.

In the fourth century mixture prevailed almost everywhere; nearly all its texts, so far as they can be seen through the quotations of theologians, are more or less chaotic. In the early years the persecution under Diocletian and his colleagues, and then the reaction under Constantine, must have affected the text not less powerfully than the Canon of the New Testament. The long and serious effort to annihilate the Scriptures could not be otherwise than unequally successful in different places, and thus the texts current in certain districts would obtain rapid extension in the next generation. Moreover various tendencies of that century of rapid innovation were unfavourable to the preservation of local peculiarities. It is therefore no wonder that the ancient types of text are seldom to be discerned except in fragments intermingled with other texts. Meanwhile the Syrian text grew in influence. For some centuries after the fourth there was in the East a joint currency of the Syrian and other texts, nearly all mixed; but at last the Syrian text almost wholly displaced the rest. The causes of this supremacy are not far to seek. Western Christendom became exclusively Latin, as well as estranged from Eastern Christendom: with few exceptions the use and knowledge of the Greek language died out in the West. The ravages of the barbarians and Mahometans destroyed the MSS of vast regions, and narrowly limited the area within which transcription was carried on. On the other hand Greek Christendom became centralised, with Constantinople for its centre. Now Antioch is the true ecclesiastical parent of Constantinople; so that naturally the Antiochian text of the fourth century would first acquire traditional if not formal authority at Constantinople, and then become in practice the standard New Testament of the Greek East. To carry the history one step further, the printed 'Received Text' of the sixteenth century, with the exception of scattered readings commended in most cases by Latin authority to Erasmus or his successors, is a reproduction of the Syrian text

in this its mediæval form.

Such being in brief the history of the text, the first endeavour of the critic must evidently be to penetrate beyond the time of mixture, and ascertain as far as possible what readings were to be found in the several lines of tradition while they still preserved their distinctive characters. For this purpose it is necessary to ascertain how far the texts of the several existing documents correspond with the principal ancient texts. No satisfactory result was attainable so long as even our oldest documents were assumed to be constant and faithful representatives of ancient texts or 'recensions'. Yet they will yield up indirectly to careful criticism the evidence which is vainly sought from them by direct inspection. A double process is necessary; first to discover the outlines of the history, as it has just been sketched, from the sum total of evidence of all dates and all kinds, and then to apply the standard so obtained to determine the origin and character of each principal document by means of the numerous variations in which the grouping of documents is tolerably free from obscurity. A document may have transmitted one ancient type of text in approximate purity; or it may be directly or indirectly derived by mixture from originals of different defined types; or it may have arisen from a more comprehensive mixture. What has to be noted is, first, the presence or absence of distinctively Syrian or distinctively Pre-Syrian readings; and secondly, among Pre-Syrian readings, the presence or absence of distinctively Western, or distinctively Alexandrian, or distinctively neutral readings.

When the texts of existing documents are tested in this manner, it becomes evident that they are almost all in some sense mixed. One Greek MS in most chapters of the Gospels and Acts (D), two in St Paul's Epistles (D_2G_3), one in the Epistle to the Hebrews (D_2) have approximately Western texts. Of the two oldest MSS, \aleph is Pre-Syrian and largely neutral, but with considerable Western and Alexandrian elements, B is Pre-Syrian and almost wholly neutral, but with a limited Western

element in the Pauline Epistles. All other Greek MSS contain a greater or less Syrian element, and their Pre-Syrian elements almost always exhibit readings of all three Pre-Syrian types, though in different proportions. Nor is the general proportion of mixture by any means uniform throughout each document: thus the Syrian element of A is very large in the Gospels, much smaller in the other books, the transcription having probably been made from different smaller exemplars in different parts of the New Testament. The Western character of the Old Latin version in its earlier forms and apparently of the Old Syriac has been already noticed. The other early versions, the Memphitic and Thebaic, both Egyptian, are apparently altogether Pre-Syrian: they certainly are for the most part sometimes neutral, sometimes Alexandrian, though not without a Western element, which in the Thebaic is considerable. A revision of the Old Syriac version appears to have taken place early in the fourth century, or sooner; and doubtless in some connexion with the Syrian revision of the Greek text, the readings being to a very great extent coincident. All subsequent versions and revisions of versions are much affected by Syrian influence, more especially the Gothic and the 'Italian' Latin: but the Pre-Syrian elements of the Ethiopic, the Armenian, and the Jerusalem Syriac are large and important.

The textual elements of each principal document having been thus ascertained, it now becomes possible to determine the genealogy of a much larger number of individual readings than before in relation to the several ancient texts. The process can hardly be reduced to rule: but after a while the contrasted groupings of attestation become for the most part easy to interpret with patience and care. When once the ancient distribution of a reading has thus been ascertained, the characteristics of the several ancient texts furnish presumptions of the highest value as to its genuineness or spuriousness.

A reading marked as Syrian or Post-Syrian by the range of the documents which attest it may be safely rejected at once. If

it has but one rival, that rival reading will be sustained by the united authority of all Pre-Syrian texts, Western, Alexandrian, and neutral alike. If there are two or more rival readings, this circumstance leaves untouched the antecedent improbability of all distinctively Syrian readings as deduced from the historical relations of the Syrian text as a whole to other texts. On the other hand it is a less simple matter to determine the antecedent probability or improbability of readings ascertained to be evidently or probably Pre-Syrian. A more precise definition of origin has in all cases to be sought, since the most important divergences of text took place in Pre-Syrian times.

Here the Syrian text comes in again from another point of view, as disguising the relative attestation of two or more Pre-Syrian readings. In the numberless cases in which the Syrian revisers adopted unchanged one or other of the earlier readings a necessary result was the doubling, so to speak, of the attestation of that reading: it cannot but have the combined support of all the extant documents which in these variations have a Syrian origin and of all the extant documents which in these variations have a Pre-Syrian origin of a particular type. It will thus present the appearance of being much more fully attested than its rival, though in reality a large part of its attestation is merely equivalent to the single Syrian text. The importance of this consideration is especially exemplified by the numerous Western readings which owe a deceptive amplitude of apparent authority to the accident that they found favour with the Syrian revisers when numerous other readings of identical origin and not inferior character were refused.

Allowance being made for this possible cause of erroneous estimation of evidence, a large proportion of Pre-Syrian readings can be confidently referred to one or other of the chief Pre-Syrian lines of attestation. When these lines of attestation are compared with each other as wholes by examination of the internal evidence for and against the whole body of their respective readings, it becomes manifest that as wholes the Western

and Alexandrian texts are aberrant texts. Where there are but two readings, the Non-Western approves itself to be more original than the Western, the Non-Alexandrian than the Alexandrian: where there are three readings, the neutral reading, if supported by such documents as stand most frequently on both the Non-Western and the Non-Alexandrian sides in the preceding cases, approves itself more original than either the Western or the Alexandrian.

There are some scattered Western and Alexandrian readings which in the present state of knowledge it would be imprudent to reject altogether. Nay, there are a few places in the Gospels, marked in this edition with a special notation, in which we believe that the Western text represents faithfully the autographs in its omission of matter contained in all Non-Western documents. In these last exceptional cases, when they are considered together, internal evidence is peculiarly strong: and moreover, in the absence of special grounds to the contrary, erroneous insertion of matter is always antecedently more probable than its erroneous omission, owing to the constant tendency of scribes towards completeness of text and their equally constant unwillingness to let go anything which they have received. On the other hand the textual integrity of the Western text cannot rightly be upheld in the numerous places in which it has preserved interesting matter omitted in the other Pre-Syrian texts, yet manifestly not due to the inventiveness of scribes, much less to any of the ordinary incidents of transcription. All these places, it should be observed, occur in the historical books, and perhaps in the Gospels only. The paradox disappears when it is remembered that the causes of various readings originating in very early times need not all lie within the text itself. When the Western text was growing up, oral traditions and written memorials of the apostolic age were still current, doubtless mixed in character; while the reverence paid to the writings which ultimately formed the Canon of the New Testament had not yet assumed a character that would forbid

what might well seem their temperate enrichment from other memories or records. A few of the more important of these peculiar interpolations from extraneous sources are inserted in the text of the Gospels, or appended to them, with a special notation; and it has likewise been thought worth while to print many of the rest in the margin within distinctive marks, along with some other interesting Western readings. But the accessory recognition of these classes of readings, in association with the books of the New Testament, not as originally forming part of their true text, does not affect the primary conclusion derived from genealogical evidence with reference to the chief ancient texts, that readings found either in the Western alone of the Pre-Syrian texts or in the Alexandrian alone of the Pre-Syrian texts must lie under a strong presumption of having been introduced by scribes.

Numerous variations remain in which the distribution of documentary evidence may be reasonably interpreted in more ways than one, so that a reference of the several readings to this or that principal ancient text is open to doubt; or in which there is little or no reason to suppose that the divergence of reading has any connexion with the divergence of the principal ancient texts. Here too however the genealogical principle can be applied by an extension of 'internal evidence of documents' to the lost ancestors of groups of documents. The general internal character of distinctively Western and of distinctively Alexandrian readings was ascertained in precisely the same manner as the general internal character of any single document is ascertained, namely by consecutive examination of the whole body of readings; and the power thus given of employing easy variations as a key to difficult variations is of universal range, the same mode of testing general internal character being applicable to the whole body of readings of any other group of documents which frequently stands out in opposition to other documents. In every place in which two or more documents

have the same reading, unless the reading is such as can naturally be accounted for by accidental coincidence, they must by the nature of the case have had a single common ancestor, whether it be the autograph or some later MS. If the same group of documents is found standing by itself in a considerable series of readings, sufficient material is provided for generalisations as to the common ancestor in all these places, which ancestor is virtually a series of fragments of a lost MS. This 'internal evidence of groups', by rendering it possible to estimate as wholes the documentary arrays by which rival readings are attested, independently of any estimates that may be formed of the character of their constituent members individually, escapes the difficulties caused by mixture which beset every attempt to treat individual documents of the New Testament as so many 'authorities' of constant value.

The number of groups that deserve serious attention is soon found to be comparatively small. Neither Greek MSS containing a large amount of distinctively Pre-Syrian text nor early Versions nor early Fathers are numerous, and to a great extent they are fragmentary or discontinuous; and combinations into which none of them enter may evidently in most cases be safely neglected. It is likewise soon found that various groups practically identical are somewhat variable in their limits through the defection of one or another of the documents which are habitually their members. This is the natural result of the casual eclecticism of miscellaneous mixture, which tends to disguise the simplicity of the primitive relations of text under a superficial complexity of existing attestation. Before investigation has proceeded far, it becomes manifest that the groups which can by any possibility carry authority in doubtful variations are sure to contain one or more of a very small number of primary Greek MSS. In strictness the earlier Versions and Fathers should be included in the list of primary documents, and the process would certainly be incomplete if no account were ultimately taken of readings attested by them without the support of any primary

Greek MS; but nothing is lost and much simplicity is gained by treating them in the first instance as accessory to Greek MSS.

The next step is to determine how far there is a common element in all or most of those groups which shew the best character when tried by 'internal evidence of groups'. Here two remarkable facts come out successively with especial clearness, the constant superiority of groups containing both B and **N** to groups containing neither, wherever internal evidence is tolerably unambiguous, and the general but by no means universal superiority of groups containing B to opposed groups containing **N**. These facts exactly correspond the one with the immunity of both MSS from Syrian readings, and the other with the almost complete immunity of B from the mixture with the chief aberrant Pre-Syrian texts which has largely affected **N**; while they are elicited from a different kind of evidence. They are moreover independent of the size of the groups. Thus the cases in which **NB** have no support from other Greek MSS, or no documentary support at all, are connected by every gradation with the cases in which they stand at the head of a considerable group. If B and **N** were for a great part of their text derived from a proximate common original, that common original, whatever might have been its own date, must have had a very ancient and a very pure text. There is however no tangible evidence for this supposition; while various considerations drawn from careful comparison of the accessory attestation of readings supported by **NB** together, by B against **N**, and by **N** against B respectively, render it morally certain that the ancestries of B and of **N** diverged from a point near the autographs, and never came into contact subsequently; so that the coincidence of **NB** marks those portions of text in which two primitive and entirely separate lines of transmission had not come to differ from each other through independent corruption in the one or the other. Accordingly, with certain limited classes of exceptions, the readings of **NB** combined may safely be accepted as genuine in the absence of specially strong internal evidence to the contrary, and

can never be safely rejected altogether.

Next come the numerous variations in which **N** and B stand on different sides. Here an important lesson is learned by examining in the same consecutive manner as before the readings of every combination of each of these MSS with one other primary MS. Every such binary combination containing B (as in the Gospels BL, BC, BT, &c.) is found to have a large proportion of readings which on the closest scrutiny have the ring of genuineness, and hardly any that look suspicious after full consideration: in fact, the character of such groups is scarcely to be distinguished from that of **NB**. On the other hand every combination of **N** with another primary MS presents for the most part readings which cannot be finally approved, along with, it may be, a few which deserve more consideration. All other MSS stand the trial with even less success than **N**.

Analogous though not identical results are obtained by testing the groups formed by **N** or B with only secondary support, that is, associated only with inferior Greek MSS, or with Versions, or with Fathers, or with two or three of these classes of documents. The same high standard of excellence as before is reached where groups of this kind containing B shew variety in the accessory evidence: where B is supported by a single version only, the character varies with the version associated. Even when B stands quite alone, its readings must never be lightly rejected, though here full account has to be taken of the chances of clerical error, and of such proclivities as can be detected in the scribe of B, chiefly a tendency to slight and inartificial assimilation between neighbouring passages: the fondness for omissions which has sometimes been attributed to him is imaginary, except perhaps as regards single petty words. On the other hand the readings in which **N** stands alone bear almost always the marks of either carelessness or boldness; and except in a few readings, some of them important, the general character of all the various groups containing **N** with such accessory attestation as is described above is more or less suspicious.

Many of the readings of such groups are, it can hardly be doubted, Western, and many others Alexandrian. Still more unfavourable results are obtained by a similar testing of other single MSS.

These general results are such as might naturally be anticipated from the relations of **N** and B to other documents and to each other. It was to be expected that the text of the extremely ancient common source of B and **N**, which is shown by the concordant readings of **NB** to have been of singular purity, should as a rule be preserved in one or other of the two MSS where they differ; and further that B should usually, though not always, be its faithful representative. The wrong readings of B, with whatever amount of accessory attestation, being for the most part due only to sporadic corruption, it would naturally preserve a much larger amount of the common ancestral text than a MS so largely affected by Western and Alexandrian influences as **N**; and, as regards readings in which each of them stands alone, the different types of transcription characteristic of their respective scribes would naturally have similar consequences.

Although however a text formed by taking B as the sole authority, except where it contains self-betraying errors, would be incomparably nearer the true text of the autographs than a text formed in like manner from any other single document, it would certainly include many wrong readings; and the only safe criticism is that which throughout takes account of all existing evidence. The places in which the true reading appears to have been lost in both B and **N** are extremely few; but certain or possible exceptions to the usual superiority of B to **N** are many; and thus the various presumptions afforded by the internal character of various groups of documents are invaluable, while 'internal evidence of readings' is often a helpful instrument of verification in the last decision, removing many uncertainties which must otherwise have continued unresolved, and again occasionally suggesting uncertainties which claim recognition.

Such also, wherever the ancient texts are difficult to identify, are virtually the resources on which criticism depends in those parts of the Epistles which have perished in B, namely in the latter part (ix 14—end) of the Epistle to the Hebrews, in the Pastoral Epistles, and in the Epistle to Philemon. In the Apocalypse the authority of single documents is merged still more in that of grouped documents and in internal evidence; and the leading ancient texts are at least more obscure than elsewhere. Whether B ever contained the Apocalypse or not, it is now defective from Hebrews ix 14 onward. The loss is the greater because in the Apocalypse **N** has a text conspicuously inferior to its text of the other books, partly inherited from earlier more or less corrupted texts, partly due to increased licence of transcription; and, though A, more especially when it is supported by C, here proves itself entitled to considerable authority, it does but imperfectly supply the deficiency, and moreover the want of early and good versions other than the Latin is sensibly felt. Yet even here the number of variations in which it is difficult to come to a trustworthy conclusion is much smaller than might have been anticipated.

The sketch contained in the preceding pages may suffice to indicate the principal lines of criticism which have been followed in this edition. The aim of sound textual criticism must always be to take account of every class of textual facts, and to assign to the evidence supplied by each class its proper use and rank. When once it is clearly understood that, by the very nature of textual transmission, all existing documents are more or less closely related to each other, and that these relations of descent and affinity have been the determining causes of nearly all their readings, the historical investigation of general and partial genealogy becomes the necessary starting-point of criticism. Genealogical results, taken in combination with the internal character of the chief ancient texts or of the texts of extant documentary groups, supply the presumptions, stronger or weaker

as the case may be, which constitute the primary and often the virtually decisive evidence for one reading as against another. Before however the decision as to any variation is finally made, it is always prudent, and often necessary, to take into consideration the internal evidence specially affecting it, both intrinsic and transcriptional. If it points to a result different from that which the documentary evidence suggested, a second and closer inspection will usually detect some hitherto overlooked characteristic of the best attested reading which might naturally lead to its alteration; while sometimes on the other hand reexamination brings to light an ambiguity in the attestation. No definite rule can be given in the comparatively few cases in which the apparent conflict remains, more especially where the documentary evidence is scanty on one side or obscure. The ultimate determination must evidently be here left to personal judgement on a comprehensive review of the whole evidence. But in a text so richly attested as that of the New Testament it is dangerous to reject a reading clearly commended by documentary evidence genealogically interpreted, though it is by no means always safe to reject the rival reading. Here, as in the many variations in which documentary and internal evidence are both indecisive, it is manifestly right to abstain from placing before the reader an appearance of greater certainty than really exists, and therefore to print alternative readings, so as to mark the places where an absolute decision would at present be arbitrary, and also to mark the limits within which the uncertainty is confined.

The office of criticism thus far has been to discriminate between existing various readings, adopting one and discarding another. But it is at least theoretically possible that the originality of the text thus attained is relative only, and that all existing documents are affected by errors introduced in the early stages of transmission. Here there is no possible ultimate criterion except internal evidence: but the history of the text of the New Testament shews the meeting-point of the extant lines

of transmission to have been so near the autographs that complete freedom from primitive corruption would not be antecedently improbable. As far as we are able to judge, the purity of the best transmitted text does in all essential respects receive satisfactory confirmation from internal evidence. We have never observed the slightest trace of undetected interpolations or corruptions of any moment, and entirely disbelieve their existence. There are however some passages which one or both of us suspect to contain a primitive error of no great importance, and which are accordingly indicated as open to question, all suggestions for their correction being reserved for the Appendix.

This brief account of the text of the New Testament would be incomplete without a word of caution against a natural misunderstanding. Since textual criticism has various readings for its subject, and the discrimination of genuine readings from corruptions for its aim, discussions on textual criticism almost inevitably obscure the simple fact that variations are but secondary incidents of a fundamentally single and identical text. In the New Testament in particular it is difficult to escape an exaggerated impression as to the proportion which the words subject to variation bear to the whole text, and also, in most cases, as to their intrinsic importance. It is not superfluous therefore to state explicitly that the great bulk of the words of the New Testament stand out above all discriminative processes of criticism, because they are free from variation, and need only to be transcribed. Much too of the variation which it is necessary to record has only an antiquarian interest, except in so far as it supplies evidence as to the history of textual transmission, or as to the characteristics of some document or group of documents. The whole area of variation between readings that have ever been admitted, or are likely to be ever admitted, into any printed texts is comparatively small; and a large part of it is due merely to differences between the early uncritical editions

and the texts formed within the last half-century with the help of the priceless documentary evidence brought to light in recent times. A small fraction of the gross residue of disputed words alone remains after the application of the improved methods of criticism won from the experience of nearly two centuries of investigation and discussion. If comparative trivialities, such as changes of order, the insertion or omission of the article with proper names, and the like, are set aside, the words in our opinion still subject to doubt can hardly amount to more than a thousandth part of the whole New Testament.

Nor must it be forgotten how strong an assurance of incorruptness in the unvarying parts of the text of the New Testament is supplied indirectly by many of the variations which do exist, inasmuch as they carry us back by the convergence of independent lines of transmission to a concord of testimonies from the highest antiquity; or again what unusually ample resources of evidence the New Testament possesses for the reduction of the area of textual uncertainty to a minimum. The apparent ease and simplicity with which many ancient texts are edited might be thought, on a hasty view, to imply that the New Testament cannot be restored with equal security. But this ease and simplicity is in fact the mark of evidence too scanty to be tested; whereas in the variety and fullness of the evidence on which it rests the text of the New Testament stands absolutely and unapproachably alone among ancient prose writings. Doubtful points are out of sight even in critical editions of classical authors merely because in ordinary literature it is seldom worth while to trouble the clearness of a page. The one disadvantage on the side of the New Testament, the comparatively early mixture of independent lines of transmission, is more than neutralised, as soon as it is distinctly perceived, by the antiquity and variety of the evidence; and the expression of doubt wherever doubt is really felt is owing to the paramount necessity for fidelity as to the exact words of Scripture.

SUMMARY OF DOCUMENTARY EVIDENCE

THE documentary evidence for the text of the New Testament is derived entirely from manuscripts. Direct evidence is furnished by *Greek manuscripts*: they represent to us what was originally written or dictated by the author of a book, subject only to such errors as may have arisen through transcription. Indirect evidence is furnished by *Versions* and by the quotations of *Fathers*. *Versions*, themselves transmitted to us through manuscripts (Latin, Syriac &c.), are liable not only to errors of transcription but also to errors or at least uncertainties arising from the passage from one language to another, the two chief causes of such uncertainty being inability to express Greek distinctions, and paraphrastic freedom of rendering. On the other hand through the medium of Versions we are enabled more or less clearly to discern the text of the Greek MSS from which they were translated, and such Greek MSS must in most cases have been older than all but a few of the extant Greek MSS, and in some cases much older. Again, the quotations occurring in the writings of *Fathers*, themselves transmitted to us through MSS, which are rarely of any high antiquity, are liable not only to errors of transcription, but also to errors or uncertainties of quotation, due either to imperfect recollection or to modification of language for the sake of grammar or convenience. And yet, once more, the quotations reveal to us with greater or less distinctness the texts of the Greek MSS with which the Fathers were familiar, and such MSS must have been at least as early as the Fathers who used them.

Thus each great class of documentary evidence supplies valuable testimony both for the investigation of the history of the text as a whole and for the determination of the true text in detail.

Greek MSS

The Greek MSS of the New Testament are usually divided into two classes, conventionally known as 'Uncials' and 'Cursives', according as they are written in capital letters or in a more or less running hand. For the sake of brevity it is customary to distinguish Uncials by capital letters (ABC &c.; ΓΔΘ &c.; Ν), and Cursives for the most part by arabic numerals (1, 2, 3, 4, 13, 22, 33 &c.).

At the head of the list of Uncials stand four great MSS belonging to the fourth and fifth centuries, which contained when complete both the Old and the New Testaments. They are

- B, *Codex Vaticanus*, at Rome, containing the whole New Testament except the later chapters of Hebrews, the Pastoral Epistles, Philemon, and the Apocalypse.
- Ν, *Codex Sinaiticus*, at St Petersburg, containing the entire New Testament. Discovered by Tischendorf in 1859 in the convent on Mount Sinai.
- A, *Codex Alexandrinus*, in the British Museum, containing all, except about the first 24 chapters of St Matthew's and two leaves of St John's Gospel and three of 2 Corinthians. Preserved at Alexandria from at least the end of the eleventh century. Presented to Charles I in 1628 by Cyril Lucar, Patriarch of Constantinople.
- C, *Codex Ephraemi rescriptus*, at Paris, containing nearly three fifths of the whole, part of almost every book being preserved. A 'palimpsest', the original writing having been partially washed out, and Greek translations of works of Ephrem Syrus written over.

B and \aleph appear to belong to the middle of the fourth century: A and C are certainly of somewhat later date, and are assigned by the best judges to the fifth century. It is on the whole probable that B and \aleph were written in Italy, A and C at Alexandria: but the evidence as yet known is not decisive.

The remaining Uncial MSS are all of smaller though variable size. None of them shew signs of having belonged to a complete Bible, and it is even doubtful whether any of them belonged to a complete New Testament.

Next in interest to the four great Greek Bibles are the bilingual Uncial MSS in Greek and Latin, written in parallel pages or columns, or in one instance with the Latin between the lines of the Greek. They are, exclusive of small fragments,

D, *Codex Bezae*, at Cambridge (University Library), containing the greater part of the Gospels and Acts: a fragment of the Latin version of 3 John shews that the Catholic Epistles were originally included. Presented to the University of Cambridge in 1581 by Beza, who states that it was found at Lyons in the war of 1562. Written in the sixth century.

$\Delta + G_3$. Δ , *Codex Sangallensis*, at St Gallen, containing the Gospels all but complete. G_3 , *Codex Boernerianus*, at Dresden, containing the Pauline Epistles (Hebrews excepted) with a few gaps. The two portions originally formed a single MS, written by an Irish scribe, probably at St Gallen, in the ninth century. The Greek text of G_3 was copied in a somewhat later bilingual Uncial MS, F_2 , *Codex Augiensis*, preserved and perhaps written at Reichenau near Constanx, purchased by Bentley, and now belonging to Trinity College, Cambridge.

E_2 , *Codex Laudianus*, at Oxford (Bodleian Library), containing the Acts with some gaps. Written about the sixth century, perhaps in Sardinia, where it was preserved in early times; used and cited by Beda in his later commentary on the Acts; and presented to the University of Oxford by Arch-

bishop Laud.

D₂, *Codex Claromontanus*, at Paris, containing the Pauline Epistles with a few gaps. Written in the sixth century. Formerly in the possession of Beza, who states that it was found at Clermont near Beauvais. After undergoing many corrections, the text was copied in another bilingual Uncial MS, E₃, *Codex Sangermanensis*, written in the ninth century, preserved in modern times at St Germain des Prez, and since the French Revolution at St Petersburg.

These four (six) bilingual MSS must have been written in the West of Europe.

Most of the remaining uncial MSS of any great critical value are very fragmentary. The most important are

L, at Paris, containing the Gospels with a few gaps (Cent. VIII).

Z, *Codex Dublinensis*, in Dublin (Trinity College), containing many palimpsest fragments of St Matthew (Cent. VI).

Æ, *Codex Zacynthius*, in London (British and Foreign Bible Society), containing many palimpsest fragments of St Luke, with a marginal commentary (Cent. VIII).

R, *Codex Nitriensis*, in the British Museum, containing many palimpsest fragments of St Luke (Cent. VI).

P, Q, *Codices Guelferbytani*, at Wolfenbüttel, apparently originally belonging to Bobio, containing palimpsest fragments of the Gospels (Cent. VI and V respectively).

T, *Codex Borgianus*, fragments containing nearly 180 verses of St Luke and St John (? Cent. V). Of special interest not only for the antiquity of the text, but as an Egyptian bilingual MS, having the Thebaic version (see p. 574) on opposite pages to the Greek.

H₃, fragments of the Pauline Epistles, scattered in several libraries on the Continent (Cent. VI).

P₂, *Codex Porphyrianus*, belonging to the Russian Bishop Porfiri, noteworthy as containing, with some gaps, the whole New Testament except the Gospels. A palimpsest, written originally in Cent. IX.

The Cursive MSS range from the ninth to the sixteenth centuries. Many of them contain two or more groups of books, and above 30 the whole New Testament. If each MS is counted as one, irrespectively of the books contained, the total number probably far exceeds 1000. Much still remains to be done in exploring their contents. But enough is already known through the labours of many collators to render it highly improbable that any considerable amount of valuable evidence lies buried in the copies as yet uncollated.

An accessory class of Greek MSS is formed by Lectionaries or books of ecclesiastical lessons taken from the New Testament, of which several hundreds have been catalogued. Many of these are Uncial. None however are believed to be older than the eighth or possibly the seventh century. All the extant Greek Lectionaries follow the lection-system of Constantinople, itself derived from the local lection-system of Antioch, which cannot be traced further back than the latter part of the fourth century. The lection-systems of other Greek Churches about the fourth century were certainly different: but few of their details are known.

On the texts found in Greek MSS see pp. 553 f. and Introduction §§ 201—212; 261—268.

Versions

Of Versions, or ancient translations of the whole or parts of the New Testament, made chiefly for the use of countries in which Greek was at least not habitually spoken, there are three principal classes, the LATIN, the SYRIAC, and the EGYPTIAN.

The LATIN MSS are usually and conveniently classified under two heads, 'Old Latin' (sometimes miscalled 'Italic')

and 'Vulgate'. There is however a wider difference between the earlier and the later stages of the 'Old Latin' (in this comprehensive sense of the term) than between the later stages and the Vulgate. The earliest known form of the Old Latin is the 'African Latin', which can be clearly identified by the quotations of Cyprian, Bishop of Carthage towards the middle of the third century, and more obscurely by those of his master Tertullian. Two MSS of the Gospels, both unfortunately very imperfect, are substantially African, though with an admixture of other readings: they are the *Codex Palatinus* (designated *e*), formerly at Trent, now at Vienna (one leaf in Dublin), written in the fourth or fifth century with gold and silver letters on purple vellum; and the *Codex Bobiensis* (*k*), now at Turin, a small MS probably of the fifth century (portions of the first two Gospels only). Apart from quotations, the only other African text is that of a few palimpsest fragments of the Acts and Apocalypse at Paris (*h*), written in the fifth or sixth century. Nearly the whole African Apocalypse has however been recovered from the quotations of Primasius.

The 'European Latin' is a second type of text, found current in Western Europe, and especially in North Italy, in the fourth century. Its precise relation to the African text has not yet been clearly ascertained. In the Gospels it is represented by a few MSS, some of great antiquity;—*a*, *Codex Vercellensis*, at Vercelli (Cent. IV); *b*, *Codex Veronensis* at Verona (Cent. IV or V); *c*, *Codex Colbertinus*, at Paris (about Cent. XI); *ff*, *Codex Corbeiensis*, formerly at Corbey, now at Paris (Cent. VI); *h*, *Codex Claromontanus* (part of St Matthew), formerly at Clermont, now at Rome (Cent. IV or V); *i*, *Codex Vindobonensis* (part of St Mark and St Luke), at Vienna (Cent. V or VI); *r*, *Codex Dublinensis* (much damaged fragments of all the Gospels), in Dublin (Cent. VI or VII); besides smaller fragments, and also MSS of mixed text. In addition to fragments, there is a single 'European' copy of the Acts, *g*, *Codex Holmiensis* (?Cent. XIII), at Stockholm: the Apocalypse in the

same huge manuscript Bible ('*Gigas*') may also be called late 'European'. A peculiar version of St James is preserved in *f*, *Codex Corbeiensis*, formerly at Corbey, now at St Petersburg (Cent. x). The Latin texts of some of the bilingual MSS, *d* of D (Gospels and Acts), *d* of D₂ (Pauline Epistles), *e* of E₂ (Acts), and *g* of G₃ (St Paul), are founded on 'European' texts, but with so much artificial assimilation to the Greek texts which they accompany that they but rarely afford independent evidence for the original Greek text of the New Testament.

A third type of text is the 'Italian Latin', formed by various revisions of the 'European' text, made partly to bring it into accord with such Greek MSS as chanced to be available, partly to give the Latinity a smoother and more customary aspect. To this type belongs the Ladin text found in many of Augustine's writings. Two MSS of the Gospels (besides fragments) have an 'Italian' text, *f*, *Codex Brixianus*, at Brescia, and *q*, *Codex Monacensis*, at Munich, both probably of the sixth century; as have also a few fragments of the Pauline Epistles from two MSS (*r* *r*₂), formerly at Freisingen, now at Munich (Cent. v or vi, and vii respectively), and from a third (*r*₃), at Göttweig on the Danube (Cent. vi or vii), and probably a few Freisingen fragments of the Catholic Epistles (*q*), now at Munich (Cent. vi). The Apocalypse in the Stockholm '*Gigas*' should perhaps be added.

Other portions of Old Latin texts of different books are said to have been discovered, and to be on the way to publication; and doubtless others will in due time be brought to light.

What is called the 'Vulgate Latin' is a text formed by another revision undertaken by Jerome about 383. Internal evidence shews that the Latin MSS which he took as a basis for his corrections contained an already revised text, chiefly if not wholly 'Italian' in character. In the Gospels his changes seem to have been comparatively numerous; in the other books of the New Testament they were evidently much scantier and more perfunctory. Aided by the credit justly won by his sub-

stantially independent translation of the Old Testament from the Hebrew, Jerome's revised text of the New Testament slowly and gradually displaced the chaos of unrevised and imperfectly revised texts which had preceded it; and thus in due time acquired the right to be called the Latin Vulgate.

Before the Old Latin texts had passed out of use, many of their readings were casually adopted by transcribers of the Vulgate, and thus various mixed texts were formed. The scattered particles or portions of Old Latin texts thus preserved are sometimes of considerable interest and value.

The SYRIAC Versions are, strictly speaking, three in number. The principal is the great popular version commonly called the Peshito or *Simple*. External evidence as to its date and history is entirely wanting: but there is no reason to doubt that it is at least as old as the Latin Version. Till recently it has been known only in the form which it finally received by an evidently authoritative revision, a Syriac 'Vulgate' answering to the Latin 'Vulgate'. It has long been seen, on the ground of clear internal evidence, that this present form of the version cannot be a true representation of the Syriac text as it stood originally, but as it stood after undergoing a revision in conformity with Greek MSS. In other words, an Old Syriac must have existed as well as an Old Latin. Within the last few years the surmise has been verified. An imperfect Old Syriac copy of the Gospels, assigned to the fifth century, was found by Cureton among MSS brought to the British Museum from Egypt in 1842. The character of the fundamental text confirms the great antiquity of the version in its original form; while many readings suggest that, like the Latin Version, it degenerated by transcription and perhaps also by irregular revision. A similar testimony is borne by the fragments of a Syriac Harmony of the Gospels preserved in an exposition by Ephrem Syrus, which has recently come to light in an Armenian translation: this Harmony, or a Greek original of it, is no other than the *Diatessaron* of Tatian, compiled early in the second half of the second century. No MS of the Old

Syriac Acts and Epistles has yet been discovered. The revision by which the Peshito assumed its Vulgate form may be safely taken to have been connected with the revision which produced the Syrian Greek text (see pp. 549, 551 and Introduction §§ 188 ff.). The four minor Catholic Epistles and the Apocalypse, not being included in the Canon of the Syrian Churches, are absent from the true Syriac Vulgate, but are extant in supplementary versions.

A second Syriac Version, closely literal in its renderings, was made for Philoxenus of Mabug in 508. Little is known of it in this its original condition. We possess a revision of it made by Thomas of Harkel in 616, from whom it is called the 'Harklean Syriac'. It includes all the New Testament except the Apocalypse. The margin contains various readings from Greek MSS which must either have been ancient or have had ancient texts.

A third Version, written in a peculiar dialect, is found almost exclusively in Gospel Lectionaries (a few verses of the Acts have lately come to light), and is commonly called the 'Jerusalem Syriac'. The text is mainly of ancient character: but the origin and history of the version are obscure.

The third great group of Versions is the EGYPTIAN. The Coptic or Egyptian Versions proper are three, very unequally preserved. The Memphitic or Boheiric, sometimes loosely designated as the Coptic, contains the whole New Testament, though it does not follow that all the books were translated at the same period, and the Apocalypse was apparently not treated as a canonical book. The greater part of the version cannot well be later than the second century. The MSS shew much diversity of text; and in Egypt, as elsewhere, corruption was doubtless progressive. The Version of Upper Egypt, the Thebaic or Sahidic, was probably little if at all inferior in antiquity. It in like manner contained the whole New Testament, with the Apocalypse as an appendix. No one book is preserved complete, but the number of extant fragments is considerable. Of the third Version, the Bashmuric or Fajumic, from Middle Egypt, about 330

verses from St John's Gospel and the Pauline Epistles alone survive. With the Egyptian Versions proper may be associated the *ÆTHIOPIC*, the Version of ancient Abyssinia, dating from the fourth or fifth century. Though written in a totally different language, it has strong affinities of text with its northern neighbours. The numerous MSS containing it vary considerably, and give evidence of mixture and revision. No book of the New Testament is wanting.

Besides the three great groups two solitary Versions are of considerable interest, the one from outlying Asia, the other from outlying Europe. These are the *ARMENIAN* and the *GOTHIC*. The *ARMENIAN*, which is complete, was made early in the fifth century. In its original form it was made from Greek MSS, probably obtained from Cappadocia, the mother of Armenian Christianity. The *GOTHIC* Version, the work of Ulfilas or Wulfila, the great bishop of the Goths, dates from the middle of the fourth century. He received a Greek education from his Christian parents, originally Cappadocians; and Greek MSS supplied the original for his version. We possess the Gospels and the Pauline Epistles (Hebrews excepted), with many gaps, in MSS of about the sixth century.

The other Versions are of comparatively late date, and of little direct value for the Greek text. Most of them are only secondary translations from versions already noticed, chiefly the Latin and Syriac Vulgates.

Lectionaries as well as continuous texts are extant for most of the versions. But unfortunately no Old Syriac Lectionary is known to exist, and of Old Latin Lectionaries a few fragments only.

On the texts found in Versions see p. 554 and Introduction §§ 213—219, 269—273, 280.

Quotations of Fathers

The third class of documentary evidence is supplied by the writings of the Fathers, which enable us with more or less certainty to discover the readings of the MS or MSS of the New Testament which they employed. The quotations naturally vary in form from verbal transcripts of passages, short or long, through loose citations down to slight allusions. Nay there are cases in which the absence of even an allusion allows the text read by an author to be inferred with tolerable certainty: but this negative evidence is admissible only with the utmost caution.

A large proportion of the Ante-Nicene Christian literature is entirely lost, and some of the most interesting of the extant writings are of little use for the present purpose on account of the scantiness and comparative vagueness of the textual materials contained in them. The only period for which we have anything like a sufficiency of representative knowledge consists roughly of three quarters of a century from about 175 to 250: but the remains of four eminent Greek Fathers, which range through this period, cast a strong light on textual history backward and forward. They are Irenæus, of Asia Minor, Rome, and Lyons (a large proportion of his chief work is preserved only in a Latin translation); his disciple Hippolytus, of Rome; Clement, of Athens and Alexandria; and his disciple Origen, of Alexandria and Palestine. To the same period belong the Latin representatives of North Africa, Tertullian and Cyprian, as also Cyprian's Roman contemporary Novatian. Towards the close of the third century we have somewhat considerable remains of Methodius, of Lycia and Tyre, an enemy of the Origenian school; and in the first third of the fourth century several writings of Eusebius of Cæsarea in Palestine, the most learned of its disciples. For the second half of the third century we have other fragments, but they are few in number.

It would be useless to enumerate the Greek writers after Eusebius. All of them in various degrees supply valuable evidence for tracing the history of the text. But when the outlines of the history of the text have once been ascertained, it becomes clear that, owing to the increase of textual mixture and the growing displacement of the earlier texts by the later, few writers supply testimony of much value for the discrimination of true readings individually. The most important of them for this purpose is Cyril of Alexandria, though his writings belong to the fifth century.

The Latin Fathers of the fourth century furnish a larger proportion of valuable material. Their quotations constitute a not less important province of Old Latin evidence than the extant MSS; not only supplying landmarks for the investigation of the history of the version, but preserving numerous verses and passages in texts belonging to various ages and in various stages of modification. Even in the Gospels their aid is always welcome, often of the highest value; while in most other books they supply not only a much greater bulk of evidence than our fragmentary MSS, but also in not a few cases texts of greater antiquity. The most important Latin Fathers of this period for textual purposes are Lucifer, Hilary, Victorinus, Ambrose, the writer known as Ambrosiaster, and Jerome. Later writers for the most part are less worthy of notice, as the Latin texts degenerated rapidly through revision made under the influence of late Greek texts.

Some considerable works written in Greek have been preserved only or chiefly in another language. In these cases the readings which meet the eye may either be a faithful reproduction of the original readings or be due to a more or less complete assimilation to the language of the Version most familiar to the translator. The most important Latin translations are those which have preserved to us the great treatise of Irenæus against heresies and several of Origen's writings, the subsidiary text being one or other form of Old Latin. To Syriac translations

we chiefly owe the *Theophania* of Eusebius and a large part of the younger Cyril's Homilies on St Luke, to name only the most characteristic examples; in the former case the Old Syriac, in the latter the Vulgate Syriac, is the intrusive element in the text.

With the evidence of the Fathers may be classed a few collections of biblical extracts, selected and arranged for doctrinal or ethical purposes. Of this kind are the Latin *Speculum* designated *m*, of unknown authorship, and the three invaluable books of *Testimonia* compiled by Cyprian.

On the texts found in the Fathers see pp. 548—552 and Introduction §§ 130, 156—162, 177 ff., 182, 188, 191 ff., 220—223, 274—280.

ORTHOGRAPHY

THE purer texts of the New Testament contain many spellings and inflexions of words which differ from the forms made familiar by Attic and literary usage. The true nature of these to modern readers unfamiliar forms is disguised by the use of such terms as 'Alexandrine' or 'Hellenistic', which are often applied to them. They do not occur in Alexandria or elsewhere in Egypt more abundantly than elsewhere; nor is there any reason to believe that they were more freely employed by Greek-speaking Jews than by men of other creeds or nationalities under similar circumstances. There is sufficient evidence in late classical literature, and the amplest evidence in inscriptions, that these forms are in reality for the most part the spellings and inflexions of common life, such as would or might be spontaneously used by any one not scrupulous as to literary correctness. Forms of this kind do not constitute a dialect. Their own range of departure from conventional standards, and the extent to which they are adopted in writing, must from the nature of the case be subject to endless variation. Within the New Testament itself the usage of different writers is not identical, nor, as far as the testimony of extant MSS shews, is even the usage of each writer constant.

Moreover, while some unfamiliar forms are so amply attested as not to leave the slightest room for doubt as to their genuineness, the evidence for many others is too limited or too irregular to justify either absolute acceptance or absolute rejection. In such cases the form regarded as less probable than the form printed in the text must be accounted an alternative reading. On consideration however of the purely formal nature of such

alternative readings, it has not been thought necessary to reproduce them in this edition. In the larger edition they will be found in the Appendix, arranged under grammatical heads in the Notes on Orthography, accompanied with brief statements of evidence and illustrations from extraneous sources. Further explanations of the problems presented by the orthography of the New Testament will be found in the Introduction §§ 393—416.

As examples of variations from the more familiar orthography under some of the principal heads the following may be taken:—

Breathings: ἐφ' ἐλπίδι (once).

Changes of Consonants: σφυρίς (= σπυρίς), σφυνδρά (= σφυνρά).

Non-assimilation of the final ν of σύν ἐν &c. in composition: συναλλάω, ἐνκρίνω, παλινγενεσία.

Changes of Vowels: τέσσερα, ἐκαθερίσθην, ἐραυνάω, ἐφνίδιος (αἰφν—), κερέα (-αία), ἀνάπειρος (-ηρος), πρόϊμος, δανίζω, χρεοφιλέτης, καταλέλιμμαι (-λειμμαι), τάχειον; and in terminations ἀλαζονία, ἀναιδία, αἷγιος (= αἷγειος), σκοτινός.

Inflexions of nouns: μαχαίρη, συνειδυίης, ἔλεος -έους, χάριτα.

Inflexions of verbs: εἶπαν, ἔπесαν, ἦλθαν, εἶδαν, ἔγνωκαν (= ἐγνώκασιν), ἠρώτουν, κατασκηνοῦν (-οῦν), ἀφίομεν (from ἀφίω = ἀφίημι), ἀφεῖς (from ἀφέω = ἀφίημι), διδῶ (from διδόω = δίδωμι), δοῖ (= δῶ), πείν (= πιεῖν), ἀνελήμφθην (-ήφθην) and so ἀνάλημψις; and specially augments, ἠργασάμην (εἶργ-), διερμήνενσα, ἀνορθώθην, οἰκοδομήθην, ἰστήκειν (εἰστ-), ἀπεκατεστάθην, ἐράντισα (and so ἄραφος), ἐριμμένος, βεραντισμένος.

The breathings of foreign proper names cannot be fixed by authority, for, with rare exceptions, breathings are not found in MSS of the New Testament before the seventh century. In the present text they follow the original spelling or etymology of the names in their respective languages; as Ἀδρίας, Ἀβελ, Ἀλφαῖος, Ἑβραῖος, Ἱεροσόλυμα; and similarly Ἀλληλουιά.

NOTATION

Alternative Readings

WHEREVER it has been found impossible to decide that one of two or more various readings is certainly right, alternative readings are given: and no alternative reading is given which does not appear to have a reasonable probability of being the true reading. The primary place in the text itself is assigned to those readings which on the whole are the more probable, or in cases of equal probability the better attested (see p. 563 and Introduction § 377). The other alternative readings occupy a secondary place, with a notation which varies according as they differ from the primary readings by Omission, by Addition, or by Substitution.

A secondary reading consisting in the Omission of words retained in the primary reading is marked by simple brackets [] in the text. Thus in Matt. vii 24 τοὺς λόγους τούτους is the primary reading, τοὺς λόγους without τούτους the secondary reading.

A secondary reading consisting in the Addition of words omitted in the primary reading is printed at the foot of the page without any accompanying marks, the place of insertion being indicated by the mark [†] in the text. Thus in Matt. xxiii 38 ὁ οἶκος ὑμῶν without ἔρημος is the primary reading, ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος the secondary reading.

A secondary reading consisting in the Substitution of other words for the words of the primary reading is printed at the foot of the page without any accompanying mark, the words of

the primary reading being included within the marks 「」 in the text. Thus in Matt. xvi 20 ἐπετίμησεν is the primary reading, διεστείλατο the secondary reading. The notation for substitution is employed for the sake of convenience in a few cases that fall in strictness under the two former heads. Thus in Matt. xi 5 it expresses the secondary omission of καί, with a change of punctuation; and in Matt. xxi 28 it expresses the secondary addition of μου, with a change of accentuation. It is likewise employed for alternative punctuations.

Where there are two or more secondary readings, they are separated by *v.* at the foot of the page, unless they differ from each other merely by the omission or addition of words; in which case they are distinguished from each other by brackets at the foot of the page, enclosing part or the whole of the longer reading. Thus there are two secondary readings in Matt. xiii 30, both ἄχρι and μέχρι; in xvii 17, both τότε ἀποκριθείς and ἀποκριθείς alone; and in xviii 10, both ἐν τῷ οὐρανῷ and the omission of these or any corresponding words. Sometimes one of two secondary readings differs from the primary reading by omission only, so that it can be expressed by simple brackets in the text, while the other stands as a substitution at the foot of the page. Thus in Matt. ix 18, εἰς προσελθών being the primary reading, προσελθών and εἰσελθών are both secondary readings.

A few alternative readings and punctuations are examined in the Appendix to the larger edition.

Secondary readings of an orthographical character are omitted in this edition. See above, pp. 579 f.

Suspected Readings

Wherever it has appeared to the editors, or to either of them, that the text probably contains some primitive error, that is, has not been quite rightly preserved in any existing docu-

ment, or at least in any existing document of sufficient authority (see p. 564), the marks †† are placed at the foot of the page, the extreme limits of the words suspected to contain an error of transcription being indicated by the marks 「」 in the text. Where either of two suspected extant readings might legitimately have been printed in the text, one of them is printed as an alternative reading between the ††: where there is no such second reading entitled to be associated with the text, the †† are divided only by dots. All places marked with †† are the subject of notes in the Appendix to the larger edition. A list of them follows on the next page. In a few cases a reading apparently right, and also attested largely though not by the best documents, being probably a successful ancient conjecture, is printed in the text, the better attested reading being placed at the foot with ‘MSS’ added, and a note inserted in the Appendix. (The same notation is used for one or two well attested spellings or forms not adopted in the text.) See Introduction §§ 361—368, 380, 88.

*Noteworthy Rejected Readings
printed within double brackets*

A few very early interpolations in the Gospels, omitted by ‘Western’ documents alone (Luke xxii 19 f.; xxiv 3, 6, 12, 36, 40, 51, 52), or by ‘Western’ and ‘Syrian’ documents alone (Matt. xxvii 49), are inserted within double brackets 【】 in the body of the text. See p. 557 and Introduction §§ 240 f., 383.

A few interpolations in the Gospels, probably ‘Western’ in origin, containing important matter apparently derived from extraneous sources, are inserted within double brackets 【】 in the body of the text (Matt. xvi 2 f.; Luke xxii 43 f.; xxiii 34), or separately (Mark xvi 9—20, where the same notation is used for the alternative Shorter Conclusion of the Gospel; John vii 53—viii 11). See p. 557 and Introduction § 384.

LIST OF SUSPECTED READINGS

The following is a list of all words or passages marked with †† at the foot of the page, as probably containing some 'primitive' error, that is, an error affecting the texts of all or virtually all existing documents, and thus incapable of being rectified without the aid of conjecture. The corresponding note is enclosed in [] where one of the editors is on the whole disposed

to believe that there is no primitive error. The mark ‡ is affixed to suggested readings having some slight secondary attestation, and thus not strictly conjectural. See p. 582 f. and the references there given.

In all cases + denotes the addition of the words following, < their omission. The grave accent is retained when it would stand in the continuous text.

ST MATTHEW

xv 30 *χωλούς, κυλλούς, τυφλούς, κωφούς*] order of the words uncertain.

xxi 28—31 Ἐγώ, ... οὐκ ἀπῆλθεν..... Οὐ θέλω, ... ἀπῆλθεν..... Ὁ πρῶτος] Οὐ θέλω, ... ἀπῆλθεν... ... Ἐγώ, ... οὐκ ἀπῆλθεν..... Ὁ ὕστερος (v. ἔσχατος).

Also Οὐ θέλω, ... ἀπῆλθεν..... Ἐγώ, ... οὐκ ἀπῆλθεν..... Ὁ πρῶτος.

[λέγουσιν Ὁ ὕστερος. perhaps a primitive interpolation.]

xxviii 7 εἶπον] [perhaps a primitive error for εἶπεν (‡).]

ST MARK

iv 28 πλήρη σῖτον] πλήρης [ὁ] σῖτος, πλήρης σῖτον [probably right ‡], and other forms.

ST LUKE

xi 35] εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος, τὸ σκότος πόσον with omission of v. 36. And (v. 36) ὡς ὅταν... φωτίσῃ] καὶ ὡς [ὁ] λύχνος [τῆς] ἀστραπῆς φωτίσει (in Versions only, not in Greek) and other variations. Some primitive error probable.

ST JOHN

iv 1 [some primitive error not improbable.]

vi 4 [τὸ πάσχα perhaps a primitive interpolation (‡).]

SECTION ON THE WOMAN
TAKEN IN ADULTERY

9 πρεσβυτέρων,] + πάντες ἀνεχώρησαν ‡

ACTS

iv 25 ὁ τοῦ πατρὸς...παιδὸς σου] many variations. Some primitive error probable, perhaps either διὰ πνεύματος ἁγίου στόματος for διὰ στόματος with διὰ πνεύματος ἁγίου transposed, or τοῦ πατρὸς for τοῖς πατράσιν.

vii 46 τῷ θεῷ Ἰακώβ] τῷ οἴκῳ Ἰακώβ. Some primitive error probable. [Perhaps τῷ οἴκῳ for τῷ κυρίῳ (τωκῷ).]

xii 25 ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ πληρώσαντες τὴν διακονίαν] perhaps τὴν stood originally before εἰς, and was transposed by a primitive error.

xiii 32 τοῖς τέκνοις ἡμῶν] τοῖς τέκνοις αὐτῶν: also τ. τ. αὐτῶν ἡμῶν. Doubtless a primitive error for τ. τ. ἡμῶν ‡.

xiii 42 Ἐξιόντων δὲ αὐτῶν παρεκάλουν.....ταῦτα] < παρεκάλουν: and ἤξιουν for παρεκάλουν. And αὐτῶν] + ἐκ τῆς συναγωγῆς τῶν Ἰουδαίων (or the same substituted), and παρεκάλουν] + τὰ ἔθνη. Some primitive error probable. [Perhaps Ἐξιόντων for Αἰσιούντων, and παρεκάλουν an

interpolation, with change of punctuation.]

xvi 12 πρώτη τῆς μερίδος Μακεδονίας] πρώτης [τῆς] μερίδος τῆς M. and other variations. [Some primitive error probable, perhaps μερίδος for Πιρίδος.]

xix 40 περὶ τῆς σήμερον...ταύτης] < οὐ: also < περὶ 3^o. [Some primitive error probable, perhaps αἰτίου ὑπάρχοντος for αἰτιοὶ ὑπάρχοντες.]

xx 28 τοῦ θεοῦ] τοῦ κυρίου. And τοῦ αἵματος τοῦ ἰδίου] τοῦ ἰδίου αἵματος. [τοῦ ἰδίου perhaps a primitive error for τοῦ ἰδίου υἱοῦ.]

xxv 13 ἀσπασάμενοι] ἀσπασόμενοι. [Some primitive error not improbable.]

xxvi 28 ποιῆσαι] γενέσθαι. Some primitive error probable. [Perhaps με πείθεις for πέποιθας.]

I PETER

i 7 [τὸ δοκίμιον probably a primitive error for τὸ δόκιμον ‡.]

iii 21 [δ probably a primitive error for φ ‡.]

2 PETER

iii 10 εὑρεθήσεται] οὐχ εὑρεθήσεται: also κατακαήσεται: also ἀφανισθήσονται: also < εὑρεθήσεται: also < the whole clause. Some primitive error probable; perhaps text for ῥνήσεται, or some form of that stem.

iii 12 τήκεται] τακῆσεται (-ονται). [Text probably a primitive error for τήξεται.]

I JOHN

v 10 τῷ θεῷ] τῷ υἱῷ: also *Jesus Christo*: also omitted. Text probably a primitive interpolation.

JUDE

i ἐν θεῷ...τετηρημένοις] several slight variations. [Text probably a primitive error for θεῷ (without ἐν) and ἐν Ἰησοῦ.]

5 πάντα] τοῦτο. Text perhaps a primitive error for πάντας ‡.

ibid. Κύριος] (altern.) Ἰησοῦς: also ὁ θεός. Some primitive error probable, apparently ΟΤΙΚΕ (ὅτι Κύριος) and ΟΤΙΚ (ὅτι Ἰησοῦς) for ΟΤΙΟ [ὅτι ὁ].

22 f. οὓς μὲν ἐλεᾶτε...ἐν φόβῳ] οὓς μὲν ἐλέγχετε διακρινομένους, οὓς δὲ σώζετε (ἐλεᾶτε) ἐκ πυρὸς κ.τ.λ.: also οὓς μὲν ἐλεᾶτε διακρινομένους, οὓς δὲ σώζετε ἐκ πυρὸς ἀρπάζοντες [, οὓς δὲ ἐλεᾶτε] ἐν φόβῳ and other variations, some shorter. Some primitive error probable; perhaps the first ἐλεᾶτε an interpolation.

ROMANS

i 32 ποιοῦσιν...συνευδοκοῦσιν] [οἱ] ποιοῦντες...[οἱ] συνευδοκοῦντες. Some primitive error probable.

iv 12 [καὶ τοῖς probably a primitive error for καὶ αὐτοῖς.]

v 6 εἴ γε] ἔτι γὰρ with and without ἔτι below: also εἰς τί γὰρ: also εἰ γὰρ: also εἰ δέ. [Text possibly a primitive error for εἴπερ.]

viii 2 σε] (altern.) με. Text probably a primitive interpolation ‡.

xiii 3 [τῷ ἀγαθῷ ἔργῳ probably a primitive error for τῷ ἀγαθοεργῷ ‡.]

xv 32 θεοῦ] κυρίου Ἰησοῦ: also Χριστοῦ Ἰησοῦ: also Ἰησοῦ Χριστοῦ. Text probably a primitive interpolation.

I CORINTHIANS

xii 2 ὅτι ὅτε] < ὅτι: also < ὅτε. Probably a primitive error for ὅτι ποτέ.

2 CORINTHIANS

iii 3 πλαξὶν καρδίαις σαρκίνοις] καρδίας for καρδίας. Πλαξὶν probably a primitive interpolation (‡).

iii 17 [Κυρίου probably a primitive error for κύριον.]

vii 8 βλέπω] + γὰρ. Βλέπω probably a primitive error for βλέπων ‡.

xii 7 < διὸ. And < ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι 2^o. Some primitive error probable.

GALATIANS

iv 31; v 1 τῆς ἐλευθερίας. Τῇ ἐλευθερίᾳ ἡμᾶς Χριστὸς ἡλευθέρωσεν· στήκετε οὖν καὶ τῆς ἐλευθερίας, ἣ ἐλευθερία ἡμᾶς Χριστὸς ἡλευθέρωσεν. στήκετε οὖν καὶ: also τῆς ἐλευθερίας. Τῇ ἐλευθερίᾳ [οὖν] ἡ Χριστὸς ἡμᾶς (ἡμᾶς Χριστὸς) ἡλευθέρωσεν στήκετε καὶ. [Τῇ ἐλευθερίᾳ probably a primitive error for Ἐπ' ἐλευθερίᾳ.]

COLOSSIANS

ii 2 τοῦ θεοῦ, Χριστοῦ] τοῦ θεοῦ
 ὃ ἐστὶν Χριστός: also τοῦ θεοῦ καὶ
 Χριστοῦ: also τοῦ θεοῦ: also τοῦ
 θεοῦ πατρός τοῦ χριστοῦ (and the
 same with καὶ inserted before or
 after πατρός): also τοῦ θεοῦ ἐν
 Χριστῷ. [Τοῦ θεοῦ, Χριστοῦ prob-
 ably a primitive error for τοῦ ἐν
 Χριστῷ (‡).]

ii 18 < ἐν. [Some primitive
 error probable, perhaps θέλων
 ἐν ταπεινοφροσύνῃ for ἐν ἐθελο-
 ταπεινοφροσύνῃ.]

ibid. α̅ ἑώρακεν ἐμβατεύων] α̅ μὴ
 (οὐχ) ἑώρακεν ἐμβατεύων. Pro-
 bably a primitive error for ἀέρα
 (or αἰώρα) κενεμβατεύων.

ii 23 [καὶ] ἀφειδίᾳ...σαρκὸς]
 [some primitive error probable.]

2 THESSALONIANS

i 10 [ἐπιστεύθη probably a
 primitive error for ἐπιστώθη.]

HEBREWS

iv 2 some primitive error pro-
 bable. [Perhaps ἀκούσασιν for
 ἀκούσασιν.]

x i ταῖς αὐταῖς...δύν.] < α̅ς (αῖς).
 And δύναται] (altern.) δύναται.
 Some primitive error probable.

xi 4 αὐτοῦ τοῦ θεοῦ] αὐτοῦ τῷ
 θεῷ. Text probably a primitive
 error for αὐτῷ τοῦ θεοῦ ‡.

xi 37 ἐπειράσθησαν, ἐπρίσθη-
 σαν] (altern.) ἐπρίσθησαν, ἐπειρά-
 σθησαν: also < ἐπειράσθησαν:
 also < ἐπρίσθησαν. Ἐπειράσθη-
 σαν probably either a primitive
 interpolation or a primitive error

for some other word, as ἐνεπρή-
 σθησαν or ἐπειρώθησαν (ἐπηρ.).

xii 11 πᾶσα μὲν] (altern.) πᾶσα
 [δὲ]. Some primitive error in the
 particle not improbable.

xiii 21 ποιῶν with alternative
 αὐτῷ ποιῶν] probably a primitive
 error for αὐτὸς ποιῶν ‡.

1 TIMOTHY

iv 3 κωλύοντων γαμεῖν, ἀπέχε-
 σθαι βρωμάτων] some primitive
 error probable. [Perhaps γαμεῖν
 ἀπέχεσθαι for γαμεῖν καὶ γεύε-
 σθαι or γαμεῖν ἢ ἀπτεσθαι.]

vi 7 ὅτι] ἀληθὲς ὅτι: also δῆ-
 λον ὅτι and other supplements.
 Some primitive error probable,
 perhaps interpolation of ὅτι after
 -ον.

2 TIMOTHY

i 13 [ὧν probably a primitive
 error for ὧν.]

PHILEMON

9 πρεσβύτης] a primitive error
 for πρεσβευτής, if not used in the
 same sense.

APOCALYPSE

i 20 αἱ ἐπτά ἐπτά] a primitive
 error for αἱ ἐπτά ‡.

ii 12; iii 1, 7, 14 τῷ ἀγγέλῳ
 τῆς a primitive error for τῷ ἀγ-
 γέλῳ τῷ (as ii 1, 8, 18).

ii 13 καὶ ἐν ταῖς...ύμῳ] < καὶ.
 And ἡμέραις] + [ἐν] αἷς. And <
 ὅς. Some primitive error pro-
 bable; apparently Ἀντίπας for
 Ἀντίπα.

ix 10 ὁμοίας probably a primitive error for ὁμοια.

xi 3 περιβεβλημένων] περιβεβλημένοι. Perhaps a primitive error for περιβεβλημένοις.

xiii 10 ἀποκτενεί] ἀποκτανθῆναι: also omitted. Apparently a primitive error for ἀποκτείνειν or ἀποκτεῖναι.

xiii 15 αὐτῇ] αὐτῷ. Some primitive error probable; [perhaps interpolation of αὐτῇ] [or loss of τῇ γῇ after or for αὐτῇ.]

xiii 16 δῶσιν] δώσουσιν and other variations. Apparently δῶσιν a primitive error for δώσει ‡.

xviii 12 μαργαριτῶν] μαργαρίταις: also μαργαριτοῦ. Some primitive error probable.

xix 13 ῥεραντισμένον] βεβαμμένον: also ἐρραμμένον: also περιεραμμένον. Probably a primitive error for ῥεραμμένον.

LIST OF NOTEWORTHY REJECTED READINGS

In the Gospels and Acts many 'Western' interpolations and substitutions containing some apparently fresh or distinctive matter, such as might probably or possibly come from an extraneous source or which is otherwise of more than average interest, but having no sufficient intrinsic claim to any form of incorporation with the New Testament, are printed between the special marks †† in the margin of the larger edition. See Introduction § 385. In the present edition these readings are transferred from the margin to the following supplementary list.

Besides the preceding class of rejected readings, which owe their exceptional claim to preservation within the volume to considerations arising out of early textual history, miscellaneous rejected readings having some special interest are noticed in the Appendix to the larger edition. These readings include some of 'Western' origin, that might with perhaps equal fitness have been placed between ††. Both these classes of readings are by their nature indefinite in extent,

and are limited only by selection; so that they might without impropriety have been either enlarged or diminished. See Introduction § 386.

The following list includes both classes of rejected readings, the special marks †† being retained for those 'Western' interpolations and substitutions which are distinguished by them from true alternative readings in the margin of the larger edition. It has not been thought necessary to repeat here those few noteworthy rejected readings which are printed in the text itself within double brackets. Some of the slighter accessory variations in places noticed in the list are likewise passed over. On the other hand the more important variations mentioned in the Appendix in association with readings included in †† are subjoined to these readings: they are of miscellaneous origin and character.

In all cases + denotes the addition of the words following, < their omission. The grave accent is retained when it would stand in the continuous text.

ST MATTHEW

i 8 Ἰωρὰμ δὲ ἐγέννησεν] + τὸν
 Ὀχοζῖαν, Ὀχοζῖας δὲ ἐγέννησεν
 τὸν Ἰωὰς, Ἰωὰς δὲ ἐγέννησεν τὸν
 Ἀμασίαν, Ἀμασίας δὲ ἐγέννησεν
 i 11 Ἰωσειὰς δὲ ἐγέννησεν] + τὸν
 Ἰωακείμ, Ἰωακείμ δὲ ἐγέννησεν
 i 18 γένεσις] γέννησις
 i 25 υἱὸν] τὸν υἱὸν [αὐτῆς] τὸν
 πρωτότοκον

ii 11 τοὺς θησαυροὺς] τὰς πῆρας
 iii 15 *fin.*] + *et cum baptizaretur, lumen ingens circumfulsit de aqua, ita ut timerent omnes qui advenierant.*

iv 10 ὑπαγε] + ὀπίσω [μου]
 v 4, 5] + μακάριοι οἱ πραεῖς
 κ.τ.λ. μακάριοι οἱ πενθοῦντες
 κ.τ.λ. +

v 22 πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ
 ἀδελφῷ αὐτοῦ] + εἰκῇ

v 37 ναὶ ναί, οὐ οὐ] τό Ναὶ
 ναὶ καὶ τό Οὐ οὐ

vi 13 *fin.*] + ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ
 βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ
 δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν. with
 variations; and other doxologi-
 cal forms.

vi 33 τὴν βασιλείαν] + τοῦ θεοῦ
 with variations.

vii 21 *fin.*] + + οὗτος εἰσελεύ-
 σεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐ-
 ρανῶν +

vii 22 Κύριε κύριε] + οὐ τῷ
 ὀνόματί σου ἐφάγομεν καὶ [τῷ
 ὀνόματί σου] ἐπίομεν,

vii 29 *fin.*] + + καὶ οἱ Φαρι-
 σαῖοι +

viii 11 μετὰ Ἀβραάμ] ἐν τοῖς
 κόλποις [τοῦ] Ἀβραάμ

viii 12 ἐκβληθήσονται] + ἐξε-
 λεύσονται + : also *ibunt*

viii 28 Παδαρηνῶν] Γερασηνῶν :
 also Γεργεσηνῶν

ix 15 νυμφῶνος] + νυμφίου +

x 3 Θαδδαῖος] + Λεββαῖος + :
 also Λεββαῖος ὁ ἐπικληθεὶς Θαδ-
 δαῖος : also *Judas Zelotes*

x 23 φεύγετε εἰς τὴν ἐτέραν] +
 + καὶ ἐκ ταύτης διώκωσιν ὑμᾶς,
 φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην + with
 much variation.

x 42 ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν] + ἀπό-
 ληται ὁ μισθὸς +

xi 19 ἔργων] τέκνων

xiii 55 Ἰωσήφ] Ἰωσῆς : also
 Ἰωάννης

xvi 21 Ἰησοῦς Χριστὸς] [ὁ] Ἰη-
 σοῦς : also omitted.

xvii 12 f. οὕτως... αὐτῶν. τότε
 ... αὐτοῖς.] τότε... αὐτοῖς. οὕτως...
 αὐτῶν.

xvii 20 *fin.*] + (v. 21) τοῦτο δὲ
 τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰ μὴ ἐν
 προσευχῇ καὶ νηστείᾳ with varia-
 tions.

xviii 10 *fin.*] + (v. 11) ἦλθεν
 γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου σῶσαι τὸ
 ἀπολωλός.

xviii 20] οὐκ εἰσὶν γὰρ δύο ἡ
 τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα
 παρ' οἷς οὐκ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν.

xix 16 Διδάσκαλε] + ἀγαθὲ
 And (v. 17) Τί με ἐρωτᾷς περὶ
 τοῦ ἀγαθοῦ] Τί με λέγεις ἀγαθόν
 And εἰς ἐστὶν ὁ ἀγαθός] οὐδεὶς
 ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς

And ἀγαθός] + ὁ θεός : also ὁ
 πατήρ [μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς]

xix 19] <, καὶ ἀγαπήσεις... ὡς
 σεαυτὸν

xx 16 *fin.*] + + πολλοὶ γάρ
 εἰσιν κλητοὶ ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί. +

xx 28 *fin.*] + ὑμεῖς δὲ ζητεῖτε
 ἐκ μικροῦ αὐξήσαι καὶ ἐκ μειζονος
 ἔλαττον εἶναι. εἰσερχόμενοι δὲ

καὶ παρακληθέντες δειπνήσαι μὴ ἀνακλίεσθε εἰς τοὺς ἐξέχοντας τόπους, μὴ ποτε ἐνδοξότερός σου ἐπέλθῃ καὶ προσελθὼν ὁ δειπνοκλήτωρ εἴπῃ σοι Ἔτι κάτω χώρει, καὶ κατασυχυνθήσῃ. ἐὰν δὲ ἀναπέσης εἰς τὸν ἡττονα τόπον καὶ ἐπέλθῃ σου ἡττων, ἐρεῖ σοι ὁ δειπνοκλήτωρ Σύναγε ἔτι ἄνω, καὶ ἔσται σοι τοῦτο χρήσιμον.

xx 33 *fin.*] + *Quibus dixit Jesus Creditis posse me hoc facere? qui responderunt ei Ita, Domine:* also 'and we may see thee'.

xxi 12 τὸ ἱερόν] + + τοῦ θεοῦ +

xxi 17 *fin.*] + *et docebat eos de regno Dei*

xxii 12 < Ἐταῖρε

xxiii 14 *fin.*] + (v. 13) Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κατεσθίετε τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι· διὰ τοῦτο λήμψεσθε περισσότερον κρίμα: also with δέ (Οὐαὶ δὲ ὑμῖν κ.τ.λ.) before v. 14.

xxiii 27 οἵτινες... γέμουσιν] ἔξωθεν ὁ τάφος φαίνεται ὡραῖος ἔσωθεν δὲ γέμει

xxiii 35 < υἱοῦ Βαραχίου

xxiv 36 < οὐδὲ ὁ υἱός

xxv 1 τοῦ νυμφίου] + + καὶ τῆς νύμφης +

xxv 41 τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον] τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον. And v. 46 κόλασιν] *ignem*: also *ambustionem* or *combustionem*.

xxv 41 τὸ ἡτοίμασμένον] + ὁ ἡτοίμασεν ὁ πατήρ μου + with variations.

xxvi 15 ἀργύρια] + στατήρας +: also στατήρας ἀργυρίου

xxvi 73 δῆλόν σε ποιεῖ] + ὁμοιόζει +

xxvii 2 Πειλάτῳ] + Ποντίῳ + Πειλάτῳ

xxvii 9 < Ἱερεμίου: also Ζαχαρίου substituted: also *Esaiam*

xxvii 16 Βαραββᾶν] Ἰησοῦν Βαραββᾶν: and v. 17 [τὸν] Βαραββᾶν] Ἰησοῦν Βαραββᾶν

xxvii 32 Κυρηναῖον] + + εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ +

xxvii 34 οἶνον] ὄξος

xxvii 35 *fin.*] + ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ προφήτου Διμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον.

xxvii 38 δεξιῶν] + *nomine Zoatham*: and εὐωνύμων] + *nomine Camma*

xxvii 45] < ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν

xxvii 46 Ἐλὼλ ἐλὼλ λεμὰ σαβαχθανεῖ] + Ἡλεὶ ἡλεὶ λαμὰ ζαφθανεῖ +

xxvii 56 Ἰωσήφ μήτηρ καὶ ἡ μήτηρ] ἡ Μαρία ἡ Ἰωσήφ καὶ ἡ Μαρία ἡ: also ἡ Ἰωσήφ μήτηρ καὶ ἡ μήτηρ: also Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ

xxviii 6 ἔκειτο] + + ὁ κύριος +

ST MARK

i 41 σπλαγχνισθεῖς] + ὀργισθεῖς +

ii 14 Λευεῖν] + Ἰάκωβον +

iii 18 Θαδδαῖον] + Λεββαῖον +

iii 29 ἁμαρτήματος] κρίσεως: also ἁμαρτίας

iii 32 οἱ ἀδελφοί σου] + + καὶ αἱ ἀδελφαί σου +

iv 9 ἀκούετω] + + καὶ ὁ συνίων συνιέτω +

v 33 τρέμουσα] + + διὸ πεποιθήκει λάθρα +

vi 3 ὁ τέκτων, ὁ] ὁ τοῦ τέκτο-
νος υἱὸς καὶ ὁ

ibid. Ἰωσήτος] Ἰωσήφ: also
Ἰωσή: also omitted.

vi 20 ἡπόρει] ἐποίει

vi 33 καὶ προῆλθον αὐτούς] + καὶ
συνῆλθον αὐτοῦ †: also καὶ ἦλθον
αὐτοῦ: also καὶ προῆλθον αὐτὸν
αὐτοῦ: also καὶ προῆλθον αὐτοὺς
καὶ συνῆλθον πρὸς αὐτόν

vi 36 κύκλω] + ἔγγιστα †

vi 47 ἦν] + † πάλαι †

vi 56 ἀγοραῖς] + πλατεῖαις †

vii 3 πυγμῇ] πυκνά

vii 4 χαλκίων] + † καὶ κλινῶν †

vii 6 τιμᾷ] + ἀγαπᾷ †

vii 9 τηρήσητε] + στήσητε †

vii 13 τῇ παραδόσει υἱῶν] +
† τῇ μωρᾷ †

vii 19 ἀφεδρῶνα] + ὄχετόν †

vii 28 Ναί, κύριε] + Κύριε,
ἀλλὰ †: also Κύριε alone.

viii 22 Βηθσαιδάν] + Βηθανί-
αν †

viii 26 Μηδὲ εἰς τὴν κώμην εἰ-
σέλθης] + Μηδενὶ εἴπης εἰς τὴν
κώμην †, with or without Ὑπαγε
εἰς τὸν οἶκόν σου prefixed: also
Ὑπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ ἐὰν
εἰς τὴν κώμην εἰσέλθης μηδενὶ
εἴπης [μηδὲ ἐν τῇ κώμῃ]: also
Μηδὲ εἰς τὴν κώμην εἰσέλθης
μηδὲ εἴπης τινὶ ἐν τῇ κώμῃ

ix 24 παιδίου] + † μετὰ δα-
κρύων †

ix 29 προσευχῇ] + † καὶ νη-
στεῖα † with variation of order.

ix 38 καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν, ὅτι
οὐκ ἠκολούθει ἡμῖν] + ὅς οὐκ ἀκο-
λουθεῖ μεθ' ἡμῶν, καὶ ἐκωλύομεν
αὐτόν †: also with ἐκωλύσαμεν:
also ὅς οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν, καὶ
ἐκωλύσαμεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἀκο-
λουθεῖ ἡμῖν

ix 49 πᾶς γὰρ πυρὶ ἀλισθήσε-
ται] + πᾶσα γὰρ θυσία ἀλὶ ἀλι-
σθήσεται †: also πᾶς γὰρ πυρὶ
ἀλισθήσεται, καὶ πᾶσα θυσία
[ἀλὶ] ἀλισθήσεται

x 19 Μὴ φονεύσης, Μὴ μοι-
χεύσης] + Μὴ μοιχεύσης, Μὴ πορ-
νεύσης †: also Μὴ μοιχεύσης, Μὴ
φονεύσης and other variations.

x 24 δύσκολόν ἐστιν] + τοὺς πε-
ποιθότας ἐπὶ [τοῖς] χρήμασιν: also
dixitem and other supplements.

x 27 ἀδύνατον ἀλλ' οὐ παρὰ
θεῷ, πάντα γὰρ δυνατὰ παρὰ
[τῷ] θεῷ] + ἀδύνατόν ἐστιν παρὰ
δὲ τῷ θεῷ δυνατόν †

x 30 οἰκίας ζῶν αἰώ-
νιον] + ὅς δὲ ἀφῆκεν οἰκίαν καὶ
ἀδελφὰς καὶ ἀδελφοὺς καὶ μητέρα
καὶ τέκνα καὶ ἀγροὺς μετὰ διω-
γμοῦ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ
ζῶν αἰώνιον λήμψεται †

x 51 Ῥαββουνεῖ] + Κύριε ῤαβ-
βεῖ †: also Ῥαββεῖ only.

xi 32 εἶχον] + ᾗδεισαν †

xii 14 κῆνσον] + ἐπικεφάλαιον †

xii 23 ἐν τῇ ἀναστάσει] + ὅταν
ἀναστῶσιν

xii 40 χηρῶν] + † καὶ ὀρφανῶν †

xiii 2 *fin.*] + † καὶ διὰ τριῶν
ἡμερῶν ἄλλος ἀναστήσεται ἄνευ
χειρῶν † with variations.

xiii 8 λιμοί] + καὶ ταραχαί

xiv 4 ἦσαν δὲ τινες ἀγανα-
κτοῦντες πρὸς ἐαυτούς] + οἱ δὲ
μαθηταὶ αὐτοῦ διεπονοῦντο καὶ
ἔλεγον † with variations.

xiv 41 ἀπέχει] + τὸ τέλος with
variations.

xiv 51 αὐτόν] + οἱ νεανίσκοι

xiv 58 ἀχειροποίητον οἰκοδομή-
σω] + ἀναστήσω ἀχειροποίητον †

xiv 68 *fin.*] + καὶ ἀλέκτωρ ἐφώ-
νησεν. And v. 72] < ἐκ δευτέρου

xv 25 τρίτη] ἕκτη
ibid. ἐσταύρωσαν] + ἐφύλασ-
 σον +

xv 27 *fin.*] + (v. 28) καὶ ἐπληρώ-
 θη ἡ γραφή ἡ λέγουσα Καὶ μετὰ
 ἀνόμων ἐλογίσθη.

xv 34 ἐγκατέλιπες] + ὠνεί-
 δισας +

xv 47 Ἰωσήτος] Ἰακώβου: also
 Ἰωσῆ and Ἰωσήφ.

xvi 3 ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνη-
 μέου;] *ab osteo?* *Subito autem*
ad horam tertiam tenebrae diei
[l. die] factae sunt per totum
orbem terrae, et descenderunt de
caelis angeli et surgent [l. sur-
gentes] in claritate vivi Dei
simul ascenderunt cum eo, et con-
tinuo lux facta est. Tunc illae
accesserunt ad monumentum,

xvi 14 *fin.*] + *Et illi satisfacie-*
bant dicentes Saeculum istud
iniquitatis et incredulitatis sub-
stantia [al. sub Satana] est, quae
non sinit per immundos spiritus
veram Dei apprehendi virtutem:
idcirco jamnunc revela justitiam
tua.

ST LUKE

i 28 *fin.*] + εὐλογημένη σὺ ἐν
 γυναιξίν. +

i 35 τὸ γεννώμενον] + ἐκ σοῦ

i 46 Μαριάμ] *Elisabet*

ii 2 αὐτῇ] + ἡ: also a variation
 of order.

ii 7 φάτνῃ] σπηλαίῳ

ii 33 ὁ πατήρ αὐτοῦ καὶ ἡ μή-
 τηρ] Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ.
 And similar changes of language
 in vv 41, 43, 48; Mt i 16.

iii 1 ἡγεμονεύοντος] + ἐπιτρο-

πέοντος +

iii 16 πνεύματι ἁγίῳ] < ἁγίῳ

iii 22 Σὺ εἶ ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγα-
 πητός, ἐν σοὶ εὐδόκησα] + Υἱὸς
 μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά
 σε +

iii 24] < τοῦ Ματθαί τοῦ Λευεῖ

iii 33 τοῦ Ἀδμεῖν τοῦ Ἀρνεῖ]
 τοῦ Ἀμιναδάβ (-αδάμ) τοῦ Ἀράμ
 with variations.

iv 1 πνεύματος ἁγίου] < ἁγίου
 (s. q.)

iv 44 Ἰουδαίας] + Γαλιλαίας +

v 10 f.] ἦσαν δὲ κοινωνοὶ αὐτοῦ
 Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης υἱοὶ Ζεβε-
 δαίου· ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Δεῦτε καὶ
 μὴ γέινεσθε ἀλιεῖς ἰχθύων, ποιήσω
 γὰρ ὑμᾶς ἀλιεῖς ἀνθρώπων· οἱ δὲ
 ἀκούσαντες πάντα κατέλειψαν ἐπὶ
 τῆς γῆς καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ.

v 14 εἰς μαρτύριον αὐτοῖς] + ἵνα
 εἰς μαρτύριον ἦν (l. ἡ) ὑμῖν τοῦτο +

vi 1 ἐν σαββάτῳ] + + δευτερο-
 πρώτῳ +: also *mane*

vi 5] transposed to the end
 of v. 10, the following narrative
 being substituted here:— Τῇ αὐτῇ
 ἡμέρᾳ θεασάμενός τινα ἐργαζό-
 μενον τῷ σαββάτῳ εἶπεν αὐτῷ
 Ἄνθρωπε, εἰ μὲν οἶδας τί ποιεῖς,
 μακάριος εἶ· εἰ δὲ μὴ οἶδας, ἐπι-
 κατάρτος καὶ παραβάτης εἶ τοῦ
 νόμου.

vi 17 Ἰερουσαλὴμ] + καὶ Πιραί-
 as (? Περαιας) or *et trans fretum*

vii 14 Νεανίσκε] + + νεανίσκε +

viii 26, 37 Γερασσηνῶν] Γεργε-
 σσηνῶν: also Γαδαρηνῶν

viii 51] < καὶ Ἰωάννην

ix 27 τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ]
 τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον
 ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ with variations.

ix 37 τῇ ἐξῆς ἡμέρᾳ] + διὰ τῆς
 ἡμέρας + with variations.

ix 54 ἀναλῶσαι αὐτούς] + ὡς καὶ Ἡλίας ἐποίησεν †

ix 55 ἐπετίμησεν αὐτοῖς] + καὶ εἶπεν Οὐκ οἴδατε ποίου πνεύματος ἐστε † with variations.

And + [ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν ψυχὰς [ἀνθρώπων] ἀπολέσαι ἀλλὰ σῶσαι.] † with variations.

ix 62 ἐπιβαλὼν...ὀπίσω] + εἰς τὰ ὀπίσω βλέπων καὶ ἐπιβάλλων τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον †

xi 2 ἐλθάτω ἡ βασιλεία σου] ἐλθέτω τὸ ἅγιον πνεῦμά σου ἐφ' ἡμᾶς καὶ καθαρισάτω ἡμᾶς

xi 13 πνεῦμα ἅγιον] + ἀγαθὸν δόμα †: also πνεῦμα ἀγαθὸν : also *spiritum bonum datum*

xi 42 κρίσιν] κλήσιν

xi 44 ὡς τὰ μνημεῖα τὰ] + μνημεῖα †

xi 48 καὶ συνευδοκεῖτε] + μὴ συνευδοκεῖν †

xi 52 ἤρατε] + ἐκρύψατε †

xi 53, 54 Κάκειθεν...στόματος αὐτοῦ] + Λέγοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα πρὸς αὐτοὺς ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ ἤρξαντο οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ δεινῶς ἔχειν καὶ συνβάλλειν αὐτῷ περὶ πλειόνων, ζητοῦντες ἀφορμὴν τινα λαβεῖν αὐτοῦ ἵνα εὖρωσιν κατηγορῆσαι αὐτοῦ † with many variations.

xii 18 τὸν σῖτον καὶ τὰ ἀγαθά μου] + τὰ γενήματά μου †: also τοὺς καρπούς μου : also τὰ γενήματά μου καὶ τὰ ἀγαθά μου

xii 26 εἰ οὖν...λοιπῶν] + καὶ περὶ τῶν λοιπῶν τί †

xii 27 αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει] + οὔτε νήθει οὔτε ὑφαίνει †

xii 38 καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ...οὕτως] + καὶ ἐὰν ἔλθῃ τῇ ἐσπερινῇ φυλακῇ καὶ εὐρήσει, οὕτως ποιή-

σει, καὶ ἐὰν ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ τῇ τρίτῃ † with many variations.

xiii 8 κόπρια] + κόφινον κοπρίων †

xiv 5 υἱὸς] ὄνος : also πρόβατον

xv 16 χορτασθῆναι] + γεμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ †

xvi 22 f. καὶ ἐτάφη. καὶ ἐν τῷ ᾄδῃ ἐπάρας] καὶ ἐτάφη ἐν τῷ ᾄδῃ. ἐπάρας or the same words with the stop placed after ἐτάφη.

xvii 11 Γαλιλαίας] + et Jericho

xviii 30 πολλαπλασίονα] + ἑπταπλασίονα †

xx 20 παρατηρήσαντες] + ἀποχωρήσαντες †: also omitted.

xx 34 Οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου] + ἡ γεννῶνται καὶ γεννώσιν, † with variations.

xx 36 δύνανται] + μέλλουσιν †
ibid. ἰσάγγελοι γάρ εἰσιν, καὶ υἱοὶ εἰσιν θεοῦ] ἰσάγγελοι γάρ εἰσιν † τῷ θεῷ †

xxi 11 ἔσται] + (? καὶ χειμῶνες) et hiemes (tempestates)

xxi 18] < the verse.

xxi 38 *fin.*] + [John] vii 53—viii 11 (p. 241)

xxii 42 εἰ βούλει.....γενέσθω.] + μὴ τὸ θέλημά μου ἀλλὰ τὸ σὸν γενέσθω· εἰ βούλει παρένεγκε τοῦτο τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ. †

xxii 68 οὐ μὴ ἀποκριθῇτε] + ἢ ἀπολύσητε †

xxiii 2 ἡμῶν] + καὶ καταλύοντα τὸν νόμον καὶ τοὺς προφῆτας : and διδόναι] + καὶ ἀποστρέφοντα τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα

xxiii 5 *fin.*] + et filios nostros et uxores avertit a nobis [see the Greek on v. 2], non enim baptizantur sicut [et] nos [nec se mundant].

xxiii 42 f.] καὶ στραφεῖς πρὸς
τὸν κύριον εἶπεν αὐτῷ Μνήσθητί
μου ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐλεύσεώς σου.
ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ
τῶν ἐπλησούντι (l. ἐπιπλήσσουντι)
Θάρσει, σήμερον κ.τ.λ.

xxiii 43] <σήμερον... παραδείσω
(so stated, but probably the
whole verse).

xxiii 45 ἐνάτης τοῦ ἡλίου ἐκλεί-
ποντος] + ἐνάτης, [καὶ] ἐσκοτίσθη
ὁ ἥλιος + with variations.

xxiii 48 fin.] + *dicentes Vae
nobis quae facta sunt hodie prop-
ter peccata nostra; appropin-
quavit enim desolatio Hierusa-
lem.*

xxiii 55 αἰ] + δύο +: also omit-
ted

xxiv 13 ἐξήκοντα] ἐκατὸν ἐξή-
κοντα

xxiv 27 ἀρξάμενος... διερμήνευ-
σεν] + ἦν ἀρξάμενος ἀπὸ Μωυσέως
καὶ πάντων τῶν προφητῶν ἐρμη-
νεύειν + with variations.

xxiv 32 ἡμῶν καιομένη ἦν] + ἦν
ἡμῶν κεκαλυμμένη +: also [? πε-
πηρωμένη] *excaecatum* and *or-
tusum* and *exterminatum*: also
other variations.

xxiv 39 ψηλαφήσατέ με] < με:
and < σάρκα καὶ: and σάρκα]
σάρκας

xxiv 42 ἰχθύος ὁποῦ μέρος] +
+ καὶ ἀπὸ μελισσίου κηρίον +: also
with κηρίου.

xxiv 43 ἔφαγεν] + καὶ [λαβὼν]
τὰ ἐπίλοιπα ἔδωκεν αὐτοῖς

xxiv 46 οὕτως γέγραπται] + καὶ
οὕτως ἔδει: also οὕτως ἔδει sub-
stituted.

xxiv 53 εὐλογοῦντες] + αἰνοῦν-
τες +: also αἰνοῦντες καὶ εὐλογοῦν-
τες

ST JOHN

i 4 ἦν 1°] + ἐστίν +

i 13 οἱ... ἐγεννήθησαν] *qui...
natus est*

i 18 μονογενὴς θεὸς] + ὁ μονο-
γενὴς υἱὸς +

i 28 Βηθανία] Βηθαβαρά with
variations.

i 34 ὁ υἱὸς] + ὁ ἐκλεκτὸς +: also
electus filius Dei

ii 3 ὑστερήσαντος οἴνου] + οἶνον
οὐκ εἶχον ὅτι συνετελέσθη ὁ οἶνος
τοῦ γάμου· εἶτα + with variations.

iii 5 γεννηθῇ] ἀναγεννηθῇ
ibid. εἰσελθεῖν εἰς] ἰδεῖν: and
τοῦ θεοῦ] τῶν οὐρανῶν

iii 6 σὰρξ ἐστίν] + ὅτι ἐκ τῆς
σαρκὸς ἐγεννήθη: and πνεῦμά
ἐστίν] + ὅτι ἐκ τοῦ πνεύματός
ἐστίν: also *quia Deus spiritus
est, et ex Deo natus est*

iii 8 ἐκ] + + τοῦ ὕδατος καὶ +

iii 13 τοῦ ἀνθρώπου] + + ὁ ὢν ἐν
τῷ οὐρανῷ +

iv 46, 49 βασιλικὸς] + βασιλί-
σκος +

v 1 ἑορτῇ] ἡ ἑορτῇ

v 2 ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβή-
θρᾳ] [προβατικῇ] κολυμβήθρα

v 3 ξηρῶν] +, παραλυτικῶν

ibid. fin.] +, ἐκδεχομένων τὴν
τοῦ ὕδατος κίνησιν

Also + the same with another
addition (v. 4). ἄγγελος δὲ (γὰρ)
Κυρίου [κατὰ καιρὸν] κατέβαινεν
(v. ἐλούετο) ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ καὶ
ἐταράσσετο (v. ἐτάρασσε) τὸ ὕδωρ·
ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς [μετὰ τὴν τα-
ραχὴν τοῦ ὕδατος] ὑγιὴς ἐγένετο
οἷω (v. ᾧ) δήποτ' οὖν (v. δήποτε)
κατείχετο νοσήματι. Also the
second addition alone.

vi 51 ἡ σὰρξ... ζωῆς] ὑπὲρ τῆς

τοῦ κόσμου ζωῆς ἡ σὰρξ μου ἐστίν :
also ἡ σὰρξ μου ἐστίν ἢ ἐγὼ
δώσω ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς

vi 56 ἐν αὐτῷ] + καθὼς ἐν ἐμοὶ
ὁ πατήρ καὶ ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ. ἀμήν
ἀμήν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ λάβητε
τὸ σῶμα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου
ὡς τὸν ἄρτον τῆς ζωῆς, οὐκ ἔχετε
ζωὴν ἐν αὐτῷ.

vi 59 Καφαρναούμ] + + σαβ-
βάτῳ +

vii 39 πνεῦμα] + δεδομένον :
also + ἅγιον : also + ἅγιον ἐπ' αὐ-
τοῖς : also + ἅγιον δεδομένον

viii 38 ἃ ἐγὼ...πατρὸς] + ἐγὼ ἃ
ἑώρακα παρὰ τῷ πατρὶ μου [ταῦτα]
λαλῶ· καὶ ὑμεῖς οὖν ἃ ἑωράκατε
παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν + with varia-
tions.

x 8 ἦλθον πρὸ ἐμοῦ] < πρὸ ἐμοῦ

xi 54 χώραν] + Σαμφορεῖν

xii 28 τὸ ὄνομα] τὸν υἱὸν

xii 32 πάντας] + πάντα + with
variation of order.

xii 41 ὅτι] ὅτε

xiii 31 ἐν αὐτῷ] + εἰ ὁ θεὸς
ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ,

xvii 7 ἔγνωκαν] + ἔγνων + : also
ἔγνωκα

xvii 11 ἔρχομαι] + · οὐκέτι εἰμὶ
ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ἐν τῷ κόσμῳ
εἰμὶ

xvii 21 ἐν ἡμῖν] + ἐν

xvii 23 ἡγάπησας] ἡγάπησα

xviii 1 τῶν Κέδρων] + τοῦ Κέ-
δρου + : also τοῦ Κεδρῶν : also
τῶν δένδρων

xix 4 οὐδεμίαν] οὐχ with varia-
tions of order : and < ἐν αὐτῷ

xix 14 ἔκτῃ] τρίτῃ

xxi 25] < the verse.

SECTION ON THE WOMAN TAKEN IN ADULTERY

10 κατέκρινεν] lapidavit

ACTS

ii 9 Ἰουδαίαν] *Armeniam* : also
in Syria

ii 30 τῆς οσφύος αὐτοῦ] + [κατὰ
σάρκα] ἀναστῆσαι τὸν χριστὸν
[καὶ]

iv 32 ψυχὴ μία,] + καὶ οὐκ ἦν
διακρίσις ἐν αὐτοῖς οὐδεμία

v 38 ἄφετε αὐτοὺς] + μὴ μιάναν-
τες τὰς χεῖρας [ὑμῶν]

vii 16 ἐν Συχέμ] τοῦ Συχέμ :
also τοῦ ἐν Συχέμ

vii 43 Ῥομφά] Ῥεμφάμ (-άν) :
also Ῥαιφάν (Ῥεφάν)

viii 24 *fin.*] + + ὅς πολλὰ κλαί-
ων οὐ διελίμπανεν +

viii 36 *fin.*] + (v. 37) + εἶπεν
δὲ αὐτῷ [ὁ Φίλιππος] Εἰ πιστεύεις
ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου [, ἔξεστιν].
ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν Πιστεύω τὸν
υἱὸν τοῦ θεοῦ εἶναι τὸν Ἰησοῦν
[Χριστόν]. + with much varia-
tion.

viii 39 πνεῦμα Κυρίου] πνεῦμα
ἅγιον ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν εὐνούχον,
ἄγγελος δὲ Κυρίου

x 25 Ὡς...Πέτρον,] Προσεγγί-
ζοντος δὲ τοῦ Πέτρου [εἰς τὴν Και-
σαρίαν] προδραμῶν εἰς τῶν δούλων
δισάφησεν παραγεγονέναι αὐτόν.
ὁ δὲ Κορνήλιος [ἐκπηδήσας καὶ]

xi 2 Ὅτε...περιτομῆς] Ὁ μὲν
οὖν Πέτρος διὰ ἱκανοῦ χρόνου ἠθέ-
λησεν πορευθῆναι εἰς Ἱεροσόλυμα·
καὶ προσφωνήσας τοὺς ἀδελφοὺς
καὶ ἐπιστηρίξας αὐτοὺς πολὺν λό-
γον ποιούμενος διὰ τῶν χωρῶν

[? δι' αὐτῶν ἐχώρει] διδάσκων αὐτούς· ὃς καὶ κατήντησεν αὐτοῖς [? αὐτοῦ] καὶ ἀπήγγειλεν αὐτοῖς τὴν χάριν τοῦ θεοῦ. οἱ δὲ ἐκ περιτομῆς ἀδελφοὶ διεκρίνοντο πρὸς αὐτὸν

xi 20 Ἑλληνιστάς] Ἑλληνας

xiii 18 ἐτροποφόρησεν] ἐτροποφόρησεν

xiii 33 δευτέρῳ] πρώτῳ

xiv 2 *fin.*] + ὁ δὲ κύριος ἔδωκεν [ταχὺ] εἰρήνην.

xv 2 ἔταξαν...ἐξ αὐτῶν] ἔλεγεν γὰρ ὁ Παῦλος μένειν οὕτως καθὼς ἐπίστευσαν δισχυριζόμενος· οἱ δὲ ἐληλυθότες ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ παρήγγειλαν αὐτοῖς τῷ Παύλῳ καὶ Βαρνάβᾳ καὶ τισιν ἄλλοις ἀναβαίνειν

xv 18 γνωστὰ ἀπ' αἰῶνος.] + γνωστὸν ἀπ' αἰῶνός [ἐστιν] τῷ κυρίῳ τὸ ἔργον αὐτοῦ. † : also γνωστὰ ἀπ' αἰῶνός ἐστιν τῷ θεῷ [πάντα] τὰ ἔργα αὐτοῦ.

xv 20 *fin.*] + καὶ ὅσα ἂν μὴ θέλωσιν αὐτοῖς γίνεσθαι ἐτέροις μὴ ποιεῖν : and v. 29 πορνείας] +, καὶ ὅσα μὴ θέλετε ἑαυτοῖς γίνεσθαι ἐτέρῳ μὴ ποιεῖτε.

xv 29 πράξετε] + φερόμενοι ἐν τῷ ἁγίῳ πνεύματι †

xv 33 *fin.*] + (v. 34) + ἔδοξεν δὲ τῷ Σίλα ἐπιμείναι αὐτούς (v. αὐτοῦ) [, μόνος δὲ Ἰούδας ἐπορεύθη]. †

xvi 30 ἔξω] + τοὺς λοιποὺς ἀσφαλισάμενος

xviii 21 Πάλιν] + Δεῖ με πάντως τὴν ἑορτὴν τὴν ἐρχομένην ποιῆσαι εἰς Ἱεροσόλυμα· [et iterum] † with variations.

xviii 27 βουλομένου...αὐτόν.] + ἐν δὲ τῇ Ἐφέσῳ ἐπιδημοῦντές τινες Κορίνθιοι καὶ ἀκούσαντες αὐ-

τοῦ παρεκάλουν διελθεῖν σὺν αὐτοῖς εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν· συνκατανεύσαντος δὲ αὐτοῦ οἱ Ἐφέσιοι ἔγραψαν τοῖς ἐν Κορίνθῳ μαθηταῖς ὅπως ἀποδέξωνται τὸν ἄνδρα· †

xix 1, 2 Ἐγένετο...εἰπέν τε] + Θέλοντος δὲ τοῦ Παύλου κατὰ τὴν ἰδίαν βουλὴν πορεύεσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα εἶπεν αὐτῷ τὸ πνεῦμα ὑποστρέφειν εἰς τὴν Ἀσίαν· διελθὼν δὲ τὰ ἀνωτερικὰ μέρη ἔρχεται εἰς Ἐφεσον, καὶ εὐρών τινὰς μαθητὰς εἶπεν † : also the last five words only.

xix 9 Τυράννου] + ἀπὸ ὥρας ἕως δεκάτης †

xix 28 θυμοῦ] + δραμόντες εἰς τὸ ἄμφοδον †

xx 4 αὐτῷ] + ἄχρι τῆς Ἀσίας † *ibid.* Ἀσιανοὶ] Ἐφέσιοι

xx 15 τῇ δὲ] + καὶ μέιναντες ἐν Τρωγυλίῳ τῇ †

xx 18 πῶς...ἐγενόμην] ὥς τριετίαν ἢ καὶ πλεῖον ποταπῶς μεθ' ὑμῶν ἦν παντὸς χρόνου [?]

xxi 1 Πάταρα] + καὶ Μύρα †

xxi 16 ξεπισθῶμεν] + καὶ παραγενόμενοι εἰς τινὰ κώμην ἐγενόμεθα παρὰ

ibid. Μνάσωνι] Ἰάσονι

xxiii 15 ἀνελεῖν αὐτόν] +, ἐὰν δέη καὶ ἀποθανεῖν

xxiii 23 ἐβδομήκοντα] ἑκατον

xxiii 24 *fin.*] + ἐφοβήθη γὰρ μήποτε ἀρπάσαντες αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτε[ί]νωσι, καὶ αὐτὸς μεταξὺ ἔγκλημα ἔχῃ ὥς ἀργύριον εἰληφώς.

xxiii 29 ἔγκλημα] + ἐξήγαγον αὐτὸν μόλις τῇ βίᾳ

xxiv 6 ἐκρατήσαμεν,] + καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἠθελήσαμεν κρίναι. (v. 7) παρελθὼν δὲ Λυσίας ὁ χιλιάρχος μετὰ πολλῆς βίας ἐκ

τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀπήγαγεν, (v. 8)
κελεύσας τοὺς κατηγόρους αὐτοῦ
ἔρχεσθαι ἐπὶ σε. with variations.

xxiv 27 θέλων...δεδεμένον] τὸν
δὲ Παῦλον εἶπεν ἐν τηρήσει διὰ
Δρούσιλλαν

xxvii 5 διαπλεύσαντες]+ + δι' ἡ-
μερῶν δεκάπεντε +

xxvii 15 ἐπιδόντες]+ τῷ πλέοντι
καὶ συστειλαντες τὰ ἱστία

xxvii 35 ἐσθλιν]+ + ἐπιδιδούς
καὶ ἡμῖν

xxviii 16 ἐπετράπη τῷ Παύλῳ]
+ ὁ ἐκατόνταρχος παρέδωκεν τοὺς
δεσμίους τῷ στρατοπεδάρχῳ, τῷ
δὲ Παύλῳ ἐπετράπη +

ibid. αὐτὸν]+ + ἔξω τῆς πα-
ρεμβολῆς +

xxviii 28 *fin.*]+ (v. 29) καὶ
ταῦτα αὐτοῦ εἰπόντος ἀπῆλθον οἱ
Ἰουδαῖοι πολλὴν ἔχοντες ἐν ἑαυ-
τοῖς ζήτησιν.

1 PETER

iii 22 θεοῦ]+, *deglutiens mor-
tem ut vitae aeternae haeredes
efficeremur*,

iv 14 δόξης]+ καὶ δυνάμεως
with variations.

ibid. fin.]+ κατὰ μὲν αὐτοὺς
βλασφημεῖται, κατὰ δὲ ὑμᾶς δοξά-
ζεται.

v 2 θεοῦ]+ ἐπισκοποῦντες

ibid. ἐκουσίως]+ κατὰ θεόν

2 PETER

i 10 σπουδάσατε]+ ἵνα διὰ τῶν
καλῶν [ὑμῶν] ἔργων with (for ποι-
εῖσθαι) ποιεῖσθε (-ῆσθε)

1 JOHN

ii 17 αἰῶνα]+ *quomodo [et] ille
manet in aeternum* with varia-
tions.

v 6 αἵματος]+ καὶ πνεύματος
ibid. τὸ πνεῦμα] *Christus*

v 7 τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ὕδωρ καὶ
τὸ αἷμα] *in terra, spiritus [et]
aqua et sanguis, et hi tres unum
sunt in Christo Jesu: et tres sunt
qui testimonium dicunt in caelo,
Pater Verbum et Spiritus* with
variations.

2 JOHN

ii *fin.*]+ *Ecce praedixi vobis,
ut in diem Domini [nostri Jesu
Christi] non confundamini.*

JUDE

6 δεσμοῖς αἰδίοις]+ ἀγίων ἀγγέ-
λων

ROMANS

i 7] < ἐν Ῥώμῃ; and v. 15]
< τοῖς ἐν Ῥώμῃ

iii 22 εἰς πάντας]+ καὶ ἐπὶ
πάντας

iii 26 Ἰησοῦ] omitted; also +
Χριστοῦ: also Ἰησοῦν substituted.

iv 19 κατενόησεν] οὐ κατενόησεν

v 14 τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας]
< μὴ

viii 1 *fin.*]+ μὴ κατὰ σάρκα
περιπατοῦσιν: also the same with

ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα added.

ix 28 συντέμνων] + ἐν δικαιοσύνῃ, ὅτι λόγον συντετμημένον

xi 6 *fin.*] + εἰ δὲ ἐξ ἔργων οὐκέτι [ἐστὶ] χάρις, ἐπεὶ τὸ ἔργον οὐκέτι χάρις (ἔργον).

xii 11 κυρίῳ] καιρῷ

xii 13 χρεῖαις] μνείαις

xiii 8 ὀφείλετε] ὀφείλητε: also ὀφείλοντες

xiv 6 φρονεῖ] +, καὶ ὁ μὴ φρονῶν τὴν ἡμέραν κυρίῳ οὐ φρονεῖ

xiv 23] + Τῷ δὲ δυναμένῳ... αἰῶνας· ἀμήν. (xvi 25—27) with and without its retention at the end of the Epistle.

xv 31 διακονία] δωροφορία

xvi 5 Ἀσίας] Ἀχαΐας

xvi 20] ἡ χάρις... ὑμῶν transposed from this place to stand slightly modified (v. 24) after v. 23.

xvi 23 *fin.*] + (v. 24) ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν· ἀμήν. (with variations), with and without its retention in v. 20.

xvi 25—27] < the three verses, with and without their retention at the end of c. xiv.

xvi 26 προφητικῶν] + καὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ

vii 33 f. γυναικί, καὶ μεμέρισται. καὶ... μεριμνᾷ] γυναικί. μεμέρισται [καὶ] ἡ γυνή καὶ ἡ παρθένος. ἡ ἄγαμος μεριμνᾷ: also γυναικί. καὶ μεμέρισται ἡ ἄγαμος καὶ ἡ παρθένος. ἡ ἄγαμος μεριμνᾷ with variations of detail and punctuation.

viii 6 *fin.*] +, καὶ ἐν πνεύμα ἁγίον, ἐν ᾧ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς ἐν αὐτῷ

ix 5 ἀδελφὴν γυναῖκα] [ἀδελφὰς] γυναῖκας: also γυναῖκα [ἀδελφὴν]

xi 10 ἐξουσίαν] κάλυμμα (*velamen*)

xi 24 Τοῦτο] Λάβετε φάγετε, τοῦτο. And ὑπὲρ ὑμῶν] + κλώμενον: also θρυπτόμενον: also 'given' and *tradetur*.

xi 29 πίνων] + ἀναξίως

xiii 3 καυχῆσμαι] καυθήσομαι

xv 5 δώδεκα] ἔνδεκα

xv 47 ὁ δεύτερος ἄνθρωπος] + ὁ κύριος

xv 51 πάντες οὐ κοιμηθησόμεθα πάντες δὲ] πάντες [μὲν] ἀναστησόμεθα οὐ πάντες δὲ: also πάντες [μὲν] κοιμηθησόμεθα οὐ πάντες δὲ

GALATIANS

ii 5] < οἷς οὐδὲ

ii 12 ἦλθον] ἦλθεν

ii 20 τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ] τοῦ θεοῦ καὶ Χριστοῦ

iii 1 ἐβάσκανεν] + τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι

iv 7 διὰ θεοῦ] [θεοῦ] διὰ Χριστοῦ: also διὰ θεόν: also 'of God'

v 8] < οὐκ

v 9 ζυμοῖ] δολοῖ

I CORINTHIANS

v 6 Οὐ καλὸν] Καλὸν

ibid. ζυμοῖ] δολοῖ

vi 20 δοξάσατε δὴ] + *et portate* (ἄρατε from ἀρά γε)

ibid. fin.] + καὶ ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, ἀπινά ἐστιν τοῦ θεοῦ

EPHESIANS

- i 1] < [ἐν Ἐφέσῳ]
 i 15 καὶ] + τὴν ἀγάπην: also
 transposed
 iv 19 ἀπηλγηγότες] ἀπηλπιό-
 τες
 iv 29 χρείας] πίστεως
 v 14 ἐπιφαύσει σοι ὁ χριστός]
 ἐπιψάυσεις τοῦ χριστοῦ
 v 30 *fin.*] + , ἐκ τῆς σαρκὸς
 αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν ὀστέων αὐτοῦ
 v 31] < καὶ προσκολληθήσεται
 πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ

I THESSALONIANS

- ii 7 νήπιοι] ἡπιοι

HEBREWS

- ii 9 χάριτι] χωρὶς
 ix 2 ἄρτων] + καὶ τὸ χρυσοῦν
 θυμιατήριον with omission of χρυ-
 σοῦν and θυμιατήριον καὶ in v. 3.
 xi 23 *fin.*] + πίστει μέγας γενό-
 μενος Μωυσῆς ἀνείλεν τὸν Αἰγύ-
 πτιον κατανοῶν τὴν ταπείνωσιν
 τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ.

I TIMOTHY

- i 4 οἰκονομίαν] οἰκοδομήν
 iii 1 πιστός] ἀνθρώπινος
 iii 16 δς] δ: also θεός
 v 19] < ἐκτὸς εἰ μὴ...μαρτύρων

2 TIMOTHY

- iii 8 Ἰαμβρῆς] Μαμβρῆς
 iv 10 Γαλατίαν] Γαλλίαν
 iv 19 Ἀκύλαν] + , Λεκτρὰν τὴν
 γυναῖκα αὐτοῦ καὶ Σιμαίαν καὶ
 Ζήνωνα τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ,

TITUS

- iii 10] < καὶ δευτέραν: also
 variations of order.

APOCALYPSE

- i 5 λύσαντι] λούσαντι
 viii 13 αἰετοῦ] ἀγγέλου
 xiii 18 ἑξακοσ. ἑξήκοντα ἕξ]
 ἑξακοσ. δέκα ἕξ
 xiv 20 χιλίων ἑξακοσίων] χιλίων
 ἑξακοσίων ἕξ: also χιλίων διακο-
 σίων
 xv 6 λίθον] λίνον

QUOTATIONS

FROM THE OLD TESTAMENT

The following is a list of the passages and phrases which are marked by uncial type in the text as taken from the Old Testament (see Introduction § 413), together with references to the places from which they are derived. Many of the quotations are composite, being formed from two or more definite passages, or from one passage modified by the introduction of a phrase found in one or more other definite passages. Sometimes also it is difficult to tell from which of several similar passages a phrase was taken, if indeed it was taken from one more than another. In all these cases we have given a plurality of references. On the other hand we have abstained from multiplying references for the purposes of illustration; and have therefore passed over such passages of the Old Testament as neither had an equal claim to notice with the passages actually referred to, nor contributed any supplementary and otherwise unrepresented element to the

language of the quotations in the New Testament. But in all these points, no less than in the selection of passages and words for marking by uncial type, it has not been found possible to draw and maintain a clear line of distinction.

The list has had the benefit of a careful and thorough examination by Dr Moulton. We are much indebted to him for the labour which he has bestowed upon it, and also for many excellent suggestions.

The numeration of chapters and verses is that of the ordinary English editions. It has not seemed worth while to add the numeration current in Hebrew editions except in the few cases in which it differs by more than a verse or two. The same principle has been followed as to the numeration used in editions of the LXX; for instance, that of the Psalms or of chapters in Jeremiah has been given in brackets throughout: but petty differences in the reckoning of the verses have been neglected.

Where a quotation, or a substantive element of a quotation, agrees with the Massoretic text but not with the LXX as represented by any of its better documents, we have added 'Heb.' or 'Chald.' to the numerals, and in the converse case 'LXX'. But

we have seldom attempted to mark the limitation in mixed cases (as Mt xxiv 7), or in cases where the difference of texts amounts to no more than a slight modification of the one by the other.

ST MATTHEW

i	23	Is vii 14
ii	6	Mic v 2
	15	Hos xi 1
	18	Jer xxxi (xxxviii) 15
iii	3	Is xl 3
iv	4	Deut viii 3
	6	Ps xci (xc) 11 f.
	7	Deut vi 16
	10	Deut vi 13
	15 f.	Is ix 1 f.
v	3 f.	Is lxi 1 f.
	5	Ps xxxvii (xxxvi) 11
	8	Ps xxiv (xxiii) 4
	21	Ex xx 13; Deut v 17
	27	Ex xx 14; Deut v 18
	31	Deut xxiv 1 (3)
	33	Num xxx 2; Deut xxiii 21
	34 f.	Is lxvi 1
	35	Ps xlviii (xlvii) 2
	38	Ex xxi 24; Lev xxiv 20; Deut xix 21
	43	Lev xix 18
	48	Deut xviii 13
vi	6	Is xxvi 20; 2 Reg iv 33
vii	22	Jer xxvii 15 (xxxiv 12); xiv 14
	23	Ps vi 8
viii	4	Lev xiii 49
	11	Mal i 11; Is lix 19
	17	Is liii 4

ix	13	Hos vi 6
	36	Num xxvii 17; Ez xxxiv 5
x	35 f.	Mic vii 6
xi	5	Is lxi 1
	10	Mal iii 1
	23	Is xiv 13, 15
	29	Jer vi 16 Heb.
xii	4	1 Sam xxi 6
	7	Hos vi 6
	18 ff.	Is xlii 1-4; xli 8 f.
	40	Jon i 17 (ii 1)
xiii	14 f.	Is vi 9 f.
	32	Dan iv 12, 21 Chald.
	35	Ps lxxviii (lxxvii) 2
	41	Zeph i 3 Heb.
	43	Dan xii 3
xv	4	Ex xx 12; Deut v 16
	—	Ex xxi 17
	8 f.	Is. xxix 13
xvi	27	Ps lxii (lxi) 12; Prov xxiv 12
xvii	11	Mal iv 5 f. (iii 23 f.)
xviii	16	Deut xix 15
xix	4	Gen i 27
	5	Gen ii 24
	7	Deut xxiv 1 (3)
	18	Ex xx 13-16; Deut v 17-20
	19	Ex xx 12; Deut v 16
	—	Lev xix 18
	26	Gen xviii 14; Job xlii 2; Zech viii 6 LXX
xxi	5	Is lxii 11
	—	Zech ix 9

xxi	9	Ps cxviii (cxvii) 25 f.
	13	Is lvi 7
	—	Jer vii 11
	15	Ps cxviii (cxvii) 25
	16	Ps viii 2
	33	Is v 1 f.
	42	Ps cxviii (cxvii) 22 f.
xxii	24	Deut xxv 5 ; Gen xxxviii 8
	32	Ex iii 6
	37	Deut vi 5
	39	Lev xix 18
	44	Ps cx (cix) 1
xxiii	38	Jer xxii 5 ; xii 7
	39	Ps cxviii (cxvii) 26
xxiv	6	Dan ii 28
	7	Is xix 2
	10	Dan xi 41 LXX
	15	Dan ix 27 ; xii 11
	21	Dan xii 1
	24	Deut xiii 1
	29	Is xiii 10
	—	Is xxxiv 4
	30	Zech xii 12
	—	Dan vii 13
	31	Is xxvii 13
	—	Zech ii 6 ; Deut xxx 4
	38	Gen vii 7
xxv	31	Zech xiv 5
	46	Dan xii 2
xxvi	15	Zech xi 12
	28	Ex xxiv 8 ; Zech ix 11
	31	Zech xiii 7
	38	Ps xlii (xli) 5
	64	Dan vii 13 ; Ps cx (cix) 1 ff.
xxvii	9 f.	Zech xi 13
	34	Ps lxix (lxviii) 21
	35	Ps xxii (xxi) 18
	39	Ps xxii (xxi) 7 ; cix (cviii) 25
	43	Ps xxii (xxi) 8
	46	Ps xxii (xxi) 1
	48	Ps lxix (lxviii) 21

ST MARK

i	2	Mal iii 1
	3	Is xl 3
	44	Lev xiii 49
ii	26	1 Sam xxi 6
iv	12	Is vi 9 f.
	29	Joel iii (iv) 13
	32	Dan iv 12, 21 Chald. ; Ez xvii 23
vi	34	Num xxvii 17 ; Ez xxxiv 5
vii	6 f.	Is xxix 13
	10	Ex xx 12 ; Deut v 16
	—	Ex xxi 17
viii	18	Jer v 21 ; Ez xii 2
ix	12	Mal iv 5 f. (iii 23 f.)
	48	Is lxvi 24
x	4	Deut xxiv 1 (3)
	6	Gen i 27
	7 f.	Gen ii 24
	19	Ex xx 13-16 ; Deut v 17-20
	—	Ex xx 12 ; Deut v 16
	27	Gen xviii 14 ; Job xlii 2 ; Zech viii 6 LXX
xi	9 f.	Ps. cxviii (cxvii) 25 f.
	17	Is lvi 7
	—	Jer vii 11
xii	1	Is v 1 f.
	10 f.	Ps cxviii (cxvii) 22 f.
	19	Deut xxv 5 ; Gen xxxviii 8
	26	Ex iii 6
	29 f.	Deut vi 4 f. (two texts of LXX)
	31	Lev xix 18
	32	Deut vi 4
	—	Deut iv 35
	33	Deut vi 5
	—	Lev xix 18
	—	1 Sam xv 22

- xii 36 Ps cx (cix) 1
 xiii 7 Dan ii 28
 8 Is xix 2
 12 Mic vii 6
 14 Dan ix 27; xii 11
 19 Dan xii 1
 22 Deut xiii 1
 24 Is xiii 10
 25 Is xxxiv 4
 26 Dan vii 13
 27 Zech ii 6; Deut xxx 4
 xiv 18 Ps xli (xl) 9
 24 Ex xxiv 8; Zech ix
 11
 27 Zech xiii 7
 34 Ps xlii (xli) 5
 62 Dan vii 13; Ps cx
 (cix) 1 ff.
 xv 24 Ps xxii (xxi) 18
 29 Ps xxii (xxi) 7; cix
 (cviii) 25
 34 Ps xxii (xxi) 1
 36 Ps lxix (lxviii) 21
 xvi 19 2 Reg ii 11
 — Ps cx (cix) 1

ST LUKE

- i 15 Num vi 3; 1 Sam i
 11 LXX
 17 Mal iv 5 f. (iii 23 f.)
 32 f. Is ix 7
 35 Ex xiii 12
 37 Gen xviii 14
 46 f. 1 Sam ii 1
 48 1 Sam i 11
 49 Ps cxi (cx) 9
 50 Ps ciii (cii) 17
 51 Ps lxxxix (lxxxviii) 10
 52 Job xii 19
 — Job v 11; 1 Sam ii
 7 f.

- i 53 Ps cvii (cvi) 9; xxxiv
 (xxxiii) 10 LXX; 1
 Sam ii 5
 54 f. Is. xli 8 f.
 54 Ps. xcvi (xcvii) 3
 55 Mic vii 20
 68 Ps xli (xl) 13; lxxii
 (lxxi) 18; cvi (cv)
 48
 — Ps cxi (cx) 9
 69 Ps cxxxii (cxxx) 17;
 1 Sam ii 10
 71 Ps cvi (cv) 10
 72 f. Ps cv (civ) 8 f.; cvi
 (cv) 45; Mic vii 20
 76 Mal iii 1
 79 Is ix 2
 ii 22 Lev xii 6
 23 Ex xiii 12
 24 Lev xii 8; v 11
 30 f. Is xl 5; lii 10
 32 Is xxv 7 Heb.; xlii
 6; xlix 6
 — Is xlvi 13
 52 1 Sam ii 26
 iii 4 ff. Is xl 3 ff.
 iv 4 Deut viii 3
 8 Deut vi 13
 10 f. Ps xci (xc) 11 f.
 12 Deut vi 16
 18 f. Is lxi 1 f.
 26 1 Reg xvii 9
 v 14 Lev xiii 49
 vi 4 1 Sam xxi 6
 vii 22 Is lxi 1
 27 Mal iii 1
 viii 10 Is vi 9
 ix 54 2 Reg i 10
 x 15 Is xiv 13, 15
 19 Ps xci (xc) 13
 27 Deut vi 5
 — Lev xix 18
 28 Lev xviii 5
 xii 53 Mic vii 6

xiii	19	Dan iv 12, 21 Chald.
	27	Ps vi 8
	29	Mal i 11; Is lix 19
	35	Jer xxii 5; xii 7
—		Ps cxviii (cxvii) 26
xvii	14	Lev xiii 49
	27	Gen vii 7
	29	Gen xix 24
	31	Gen xix 26
xviii	20	Ex xx 12-16; Deut v 16-20
xix	10	Ez xxxiv 16
	38	Ps cxviii (cxvii) 26
	44	Ps cxxxvii (cxxxvi) 9
	46	Is lvi 7
—		Jer vii 11
xx	9	Is v 1
	17	Ps cxviii (cxvii) 22
	28	Deut xxv 5; Gen xxxviii 8
	37	Ex iii 6
	42 f.	Ps cx (cix) 1
xxi	9	Dan ii 28
	10	Is xix 2
	22	Hos ix 7
	24	Zech xii 3 LXX; Is lxiii 18; Ps lxxix (lxxviii) 1; Dan viii 13
	25	Ps lxx (lxxviii) 7
	26	Is xxxiv 4
	27	Dan vii 13
	35	Is xxiv 17
xxii	20	Ex xxiv 8; Zech ix 11
	37	Is liii 12
	69	Dan vii 13; Ps cx (cix) 1 ff.
xxiii	30	Hos x 8
	34	Ps xxii (xxi) 18
	35	Ps xxii (xxi) 7
	36	Ps lxix (lxviii) 21
	46	Ps xxxi (xxx) 5
	49	Ps lxxxviii (lxxxvii) 8; xxxviii (xxxvii) 11

ST JOHN

i	23	Is xl 3
	51	Gen xxviii 12
ii	17	Ps lxix (lxviii) 9
vi	31	Ex xvi 4, 15; Ps lxxviii (lxxvii) 24 f.
	45	Is liv 13
vii	42	Ps lxxxix (lxxxviii) 3 f.
—		Mic v 2
x	16	Ez xxxvii 24; xxxiv 23
	34	Ps lxxxii (lxxxvi) 6
xii	13	Ps cxviii (cxvii) 25 f.
	15	Zech ix 9
	27	Ps vi 3; xlii (xli) 6
	38	Is liii 1
	40	Is vi 10
xiii	18	Ps xli (xl) 9
xv	25	Ps xxxv (xxxiv) 19; lxix (lxviii) 4
xvi	22	Is lxvi 14
xix	24	Ps xxii (xxi) 18
	28 f.	Ps lxix (lxviii) 21
	36	Ex xii 46; Num ix 12; Ps xxxiv (xxxiii) 20
	37	Zech xii 10

ACTS

i	20	Ps lxix (lxviii) 25
—		Ps cix (cviii) 8
ii	17-21	Joel ii 28-32 (iii 1-5)
	25-28	Ps xvi (xv) 8-11
	30	Ps cxxxii (cxxxvi) 11
	31	Ps xvi (xv) 10
	34 f.	Ps cx (cix) 1
	39	Is lvii 19
—		Joel ii 32 (iii 5)

- iii 13 Ex iii 6
 — Is lii 13
 22 f. Deut xviii 15 f., 18 f.
 23 Lev xxiii 29
 25 Gen xxii 18
 iv 11 Ps cxviii (cxvii) 22
 24 Ex xx 11; Ps cxlvi
 (cxlv) 6
 25 ff. Ps. ii 1 f.
 v 30 Deut xxi 22 f.
 vii 2 Ps xxix (xxviii) 3
 3 Gen xii 1; xlviii 4
 5 Deut ii 5
 — Gen xvii 8; xlviii 4;
 Deut xxxii 49
 6 f. Gen xv 13 f.; Ex ii
 22
 7 Ex iii 12
 8 Gen xvii 10 f.
 — Gen xxi 4
 9 Gen xxxvii 11
 — Gen xlv 4
 — Gen xxxix 2 f., 21
 10 Gen xxxix 21
 — Gen xli 40 f., 43, 46;
 Ps cv (civ) 21
 11 Gen xli 54 f.
 — Gen xlii 5
 12 Gen xlii 2
 13 Gen xlv 1
 14 f. Deut x 22
 15 Ex i 6
 16 Jos xxiv 32
 — Gen l 13
 17 f. Ex i 7 f.
 19 Ex i 9 ff.
 — Ex i 18
 20 Ex ii 2
 21 Ex ii 5
 — Ex ii 10
 23 Ex ii 11
 24 Ex ii 12
 27 f. Ex ii 13 f.
 29 Ex ii 15, 22
 vii 30 Ex iii 1 f.
 32 Ex iii 6
 33 Ex iii 7
 — Ex iii 5
 34 Ex iii 7 f., 10; ii 24
 35 Ex ii 14
 36 Ex vii 3; Num xiv 33
 37 Deut xviii 15, 18
 39 Num xiv 3 f.
 40 Ex xxxii 1, 23
 41 Ex xxxii 4, 6
 42 Jer vii 18 LXX; xix 13
 42 f. Am v 25 ff.
 44 Ex xxv 1, 40
 45 Gen xvii 8; xlviii 4;
 Deut xxxii 49
 46 Ps cxxxii (cxxx1) 5
 47 1 Reg vi 1, 2 (6)
 49 f. Is lxvi 1 f.
 51 Ex xxxiii 3, 5
 — Jer ix 26; vi 10
 — Num xxvii 14; Is
 lxiii 10
 viii 21 Ps lxxviii (lxxvii) 37
 23 Is lviii 6
 32 f. Is liii 7 f.
 x 34 Deut x 17
 36 Ps cvii (cvi) 20; cxlvii
 18
 — Is lii 7; Nah i 15
 (ii 1)
 38 Is lxi 1
 39 Deut xxi 22 f.
 xiii 10 Hos xiv 9
 17 Ex vi 1, 6
 18 Deut i 31
 19 Deut vii 1
 — Jos xiv 1
 22 Ps lxxxix (lxxxviii) 20
 — 1 Sam xiii 14
 26 Ps cvii (cvi) 20
 33 Ps ii 7
 34 Is lv 3
 34 f. Ps xvi (xv) 10

- xiii 36 1 Reg ii 10; Jud ii 10
 41 Hab i 5
 47 Is xlix 6
 xiv 15 Ex xx 11; Ps cxlvi
 (cxlv) 6
 xv 16 Jer xii 15
 16 f. Am ix 11 f.
 18 Is xlv 21
 xvii 24 f. Is xlii 5
 31 Ps ix 8; xcvi (xcv)
 13; xcvi (xcvii) 9
 xviii 9 f. Is xliii 5; Jer i 8
 xx 28 Ps lxxiv (lxxiii) 2
 32 Deut xxxiii 3 f.
 xxi 26 Num vi 5
 xxiii 5 Ex xxii 28
 xxvi 16 f. Ez ii 1, 3
 17 Jer i 7 f.; 1 Chr xvi
 35
 18 Is xlii 7, 16
 xxviii 26 f. Is vi 9 f.
 28 Ps lxvii (lxvi) 2

ST JAMES

- i 10 f. Is xl 6 f.
 12 Dan xii 12
 ii 8 Lev xix 18
 11 Ex xx 13 f.; Deut v
 17 f.
 21 Gen xxii 3, 9
 23 Gen xv 6
 — Is xli 8 Heb.; 2 Chr
 xx 7 Heb.
 iii 9 Gen i 26
 iv 6 Prov iii 34
 v 3 Prov xvi 27
 4 Deut xxiv 15, 17; Mal
 iii 5
 — Is v 9

- v 5 Jer xii 3
 6 Hos i 6; Prov iii 34
 7 Deut xi 14; Jer v 24;
 Joel ii 23; Zech x 1
 11 Dan xii 12
 — Ps ciii (cii) 8; cxi
 (cx) 4
 20 Prov x 12 Heb.

I PETER

- i 16 Lev xi 44 f.; xix 2;
 xx 7
 17 Jer iii 19
 18 Is lii 3
 23 Dan vi 26
 24 f. Is xl 6-9
 ii 3 Ps xxxiv (xxxiii) 8
 4 Ps cxviii (cxvii) 22
 4, 6 Is xxviii 16 LXX
 7 Ps cxviii (cxvii) 22
 8 Is viii 14 f.
 9 Is xliii 20 f.
 — Ex xix 5 f.; xxiii 22
 LXX
 10 Hos i 6, 8 f.; ii 1 (3),
 23 (25)
 11 Ps xxxix (xxxviii) 12
 12 Is x 3
 17 Prov xxiv 21
 22 Is liii 9
 24 Is liii 12
 24 f. Is liii 5 f.
 iii 6 Gen xviii 12
 — Prov iii 25
 10 ff. Ps xxxiv (xxxiii) 12-
 16
 14 f. Is viii 12 f.
 22 Ps cx (cix) 1
 iv 8 Prov x 12 Heb.
 14 Ps lxxxix (lxxxviii)
 50 f.

- iv 14 Is xi 2
 17 Ez ix 6
 18 Prov xi 31 LXX
 v 5 Prov iii 34
 7 Ps lv (liv) 22

2 PETER

- ii 2 Is lii 5
 22 Prov xxvi 11
 iii 8 Ps xc (lxxxix) 4
 12 Is xxxiv 4
 13 Is lxxv 17; lxxvi 22

JUDE

- 9 Dan xii 1
 — Zech iii 2
 12 Ez xxxiv 8
 14 Deut xxxiii 2; Zech
 xiv 5
 23 Zech iii 2 ff.

ROMANS

- i 17 Hab ii 4
 23 Ps cvi (cv) 20
 ii 6 Ps lxii (lxi) 12; Prov
 xxiv 12
 24 Is lii 5
 iii 4 Ps cxvi 11 (cxv 2)
 — Ps li (l) 4
 10 ff. Ps xiv (xiii) 1 ff.
 13 Ps v 9
 — Ps cxl (cxxxix) 3
 14 Ps x 7 (ix 28)
 15 ff. Is lix 7 f.
 18 Ps xxxvi (xxxv) 1

- iii 20 Ps cxliii (cxlii) 2
 iv 3 Gen xv 6
 7 f. Ps xxxii (xxxi) 1 f.
 9 Gen xv 6
 11 Gen xvii 11
 17 f. Gen xvii 5
 18 Gen xv 5
 22 f. Gen xv 6
 25 Is liii 12 LXX
 v 5 Ps xxii (xxi) 5
 vii 7 Ex xx 14, 17; Deut
 v 18, 21
 viii 33 f. Is l 8 f.
 34 Ps cx (cix) 1
 36 Ps xlv (xliii) 22
 ix 7 Gen xxi 12
 9 Gen xviii 10
 12 Gen xxv 23
 13 Mal i 2 f.
 15 Ex xxxiii 19
 17 Ex ix 16
 18 Ex vii 3; ix 12; xiv
 4, 17
 20 Is xxix 16; xlv 9
 21 Jer xviii 6; Is xxix
 16; xlv 9
 22 Jer l (xxvii) 25; Is
 xiii 5 Heb.
 — Is liv 16
 25 Hos ii 23
 26 f. Hos i 10 (ii 1)
 27 f. Is x 22 f.
 29 Is i 9
 32 f. Is viii 14 f.
 33 Is xxviii 16 LXX
 x 5 Lev xviii 5
 6-9 Deut xxx 12 ff.
 11 Is xxviii 16 LXX
 13 Joel ii 32 (iii 5)
 15 Is lii 7 Heb.
 16 Is liii 1
 18 Ps xix (xviii) 4
 19 Deut xxxii 21
 20 f. Is lxxv 1 f.

- xi 1 f. Ps xciv (xciii) 14; 1
 Sam xii 22
 3 1 Reg xix 10
 4 1 Reg xix 18
 8 Is xxix 10; Deut
 xxix 4
 9 f. Ps lxix (lxviii) 22 f.;
 Ps xxxv (xxxiv) 8
 11 Deut xxxii 21
 26 f. Is lix 20 f.
 27 Is xxvii 9
 34 f. Is xl 13 f.
 xii 16 Prov iii 7
 17 Prov iii 4 LXX
 19 Deut xxxii 35 Heb.
 20 f. Prov xxv 21 f.
 xiii 9 Ex xx 13 ff., 17;
 Deut v 17 ff., 21
 — Lev xix 18
 xiv 11 Is xlv 23; xlix 18
 xv 3 Ps lxix (lxviii) 9
 9 Ps xviii (xvii) 49
 10 Deut xxxii 43
 11 Ps cxvii (cxvi) 1
 12 Is xi 10
 21 Is lii 15

1 CORINTHIANS

- i 19 Is xxix 14
 20 Is xix 11 f.; xxxiii 18
 31 Jer ix 24
 ii 9 Is lxiv 4
 16 Is xl 13
 iii 19 Job v 13
 20 Ps xciv (xciii) 11
 v 7 Ex xii 21
 13 Deut xxii 24
 vi 16 Gen ii 24
 ix 9 Deut xxv 4

- x 5 Num xiv 16
 6 Num xi 34, 4
 7 Ex xxxii 6
 20 Deut xxxii 17
 21 Mal i 7, 12
 22 Deut xxxii 21
 26 Ps xxiv (xxiii) 1
 xi 7 Gen v 1
 25 Ex xxiv 8; Zech ix 11
 xiii 5 Zech viii 17 LXX
 xiv 21 Is xxviii 11 f.
 25 Is xlv 14 Heb.
 xv 25 Ps cx (cix) 1
 27 Ps viii 6
 32 Is xxii 13
 45, 47 Gen ii 7
 54 Is xxv 8
 55, 57 Hos xiii 14

2 CORINTHIANS

- iii 3 Ex xxxi 18; xxxiv 1
 — Prov iii 3; Ez xi 19;
 xxxvi 26
 7, 10, }
 13, 16 } Ex xxxiv 29 f.; 34 f.
 18 Ex xxiv 17
 iv 13 Ps cxvi 10 (cxv) 1
 v 17 Is xliii 18 f.
 vi 2 Is xlix 8
 9 Ps cxviii (cxvii) 17 f.
 11 Ps cxix (cxviii) 32
 16 Lev xxvi 11 f.; Ez
 xxxvii 27
 17 Is lii 11; Jer li 45
 Heb.; Ez xx 33 f.,
 41
 18 2 Sam vii 8, 14; Hos
 i 10; Is xliii 6;
 Am iv 13 LXX

viii 15	Ex xvi 18
21	Prov iii 4 LXX
ix 7	Prov xxii 8 LXX
9	Ps cxii (cxi) 9
10	Hos x 12; Is lv 10
x 17	Jer ix 24
xi 3	Gen iii 13
xiii 1	Deut xix 15

GALATIANS

i 15	Is xlix 1
ii 16	Ps cxliii (cxlii) 2
iii 6	Gen xv 6
8	Gen xii 3; xviii 18
10	Deut xxvii 26
11	Hab ii 4
12	Lev xviii 5
13	Deut xxi 23
16	Gen xii 7; xiii 15; xvii 7 f.; xxii 18; xxiv 7
iv 27	Is liv 1
30	Gen xxi 10
v 14	Lev xix 18
vi 16	Ps cxxv (cxxiv) 5; cxxviii (cxxvii) 6

EPHESIANS

i 18	Deut xxxiii 3 f.
20	Ps cx (cix) 1
22	Ps viii 6
ii 13 f., 17	Is lvii 19; lii 7
20	Is xxviii 16
iv 8-11	Ps lxviii (lxvii) 18

iv 25	Zech viii 16
26	Ps iv 4
v 2	Ps xl (xxxix) 6
—	Ez xx 41
18	Prov xxiii 31 LXX
31	Gen ii 24
vi 2 f.	Ex xx 12; Deut v 16
4	Prov iii 11; Is l 5
—	Prov ii 2 LXX, 5
14	Is xi 5
—	Is lix 17
15	Is lii 7
—	Is xl 3, 9
17	Is lix 17
—	Is xi 4; xlix 2; li 16; Hos vi 5

PHILIPPIANS

i 19	Job xiii 16
ii 10 f.	Is xlv 23
15	Deut xxxii 5
16	Is xlix 4; lxxv 23
iv 3	Ps lxix (lxviii) 28
18	Ez xx 41

COLOSSIANS

ii 3	Is xlv 3; Prov ii 3 f.
22	Is xxix 13
iii 1	Ps cx (cix) 1
10	Gen i 27

1 THESSALONIANS

- ii 4 Jer xi 20
16 Gen xv 16
iv 5 Jer x 25; Ps lxxix
(lxxviii) 6
6 Ps xciv (xciii) 1
8 Ez xxxvii 14
v 8 Is lix 17
22 Job i 1; ii 3

2 THESSALONIANS

- i 8 Is lxvi 14 f.
— Jer x 25; Ps lxxix
(lxxviii) 6
9 f. Is ii 10 f., 19, 21
10 Ps lxxxix (lxxxviii)
7; lxviii (lxvii) 35
LXX; Is xlix 3
12 Is lxvi 5 LXX
ii 4 Dan xi 36 f.
— Ez xxviii 2
8 Is xi 4; Job iv 9
13 Deut xxxiii 12

HEBREWS

- i 3 Ps cx (cix) 1
5 Ps ii 7
— 2 Sam vii 14
6 Deut xxxii 43 LXX;
Ps xcvi (xcv) 7
7 Ps civ (ciii) 4
8 f. Ps xlv (xliv) 6 f.
18 ff. Ps cii (ci) 25 ff.

- i 13 Ps cx (cix) 1
ii 6-9. Ps viii 4 ff.
11 f. Ps xxii (xxi) 22
13 f. Is viii 17 f.
16 Is xli 8 f.
17 Ps xxii (xxi) 22
iii 2, 5 f. Num xii 7
7-11, 13, } Ps xciv (xciv)
15-19 } 7-11
17 Num xiv 29
iv 1, 3 Ps xciv (xciv) 11
3 f. Gen ii 2
5 f. Ps xciv (xciv) 11
7 Ps xciv (xciv) 7 f.
10 Gen ii 2
10 f. Ps xciv (xciv) 11
v 5 Ps ii 7
6 Ps cx (cix) 4
9 Is xlv 17
10 Ps cx (cix) 4
vi 7 Gen i 11 f.
8 Gen iii 17 f.
13 f. Gen xxii 16 f.
19 Lev xvi 2, 12
20 Ps cx (cix) 4
vii 1 f. Gen xiv 17 ff.
3 Gen xiv 18; Ps cx
(cix) 4
4, 6 ff., 10 Gen xiv 17 ff.
11, 15, 17, } Ps cx (cix) 4
21, 24, 28 }
28 Ps ii 7
viii 1 Ps cx (cix) 1
2 Num xxiv 6
5 Ex xxv 40
8-13 Jer xxxi (xxxviii)
31-34
ix 20 Ex xxiv 8
28 Is liii 12
x 5-10 Ps xl (xxxix) 6-8
12 f. Ps cx (cix) 1
16 f. Jer xxxi (xxxviii) 33 f.
21 Zech vi 11 ff.; Num
xii 7

[illegible]

- | | | | |
|-------|---|-----------|--------------------------------|
| i 6 | Ex xix 6 | iii 17 | Hos xii 8 |
| 7 | Dan vii 13 | 19 | Prov iii 12 (two texts of LXX) |
| — | Zech xii 10, 12, 14 | iv 1 | Ex xix 16, 24 |
| 8 | Ex iii 14; Is xli 4 | — | Dan ii 29 |
| — | Am iv 13 LXX | 2 | Is vi 1; Ps xlvii (xlv) 8 |
| 13 | Dan vii 13; Ez i 26; viii 2 | 3 | Ez i 26 ff. |
| — | Ez ix 2 f. LXX, 11 LXX | 5 | Ez i 13 |
| — | Dan x 5 Chald. | — | Ex xix 16 (Heb. + LXX) |
| 14 | Dan vii 9 | 6 | Ez i 5, 18, 22, 26; x 1 |
| 14 f. | Dan x 6 | — | Is vi 1 f. |
| 15 | Ez i 24; xliii 2 Heb. | 7 | Ez i 10; x 14 |
| 16 | Jud v 31 | 8 | Is vi 2 f. |
| 17 | Dan x 12, 19 | — | Ez i 18; x 12 |
| — | Is xlv 6 Heb.; xlviii 12 Heb. | — | Am iv 13 LXX |
| 19 | Is xlviii 6; Dan ii 29 Chald. | — | Ex iii 14; Is xli 4 |
| 20 | Dan ii 29 | 9 f. | Is vi 1; Ps xlvii (xlv) 8 |
| ii 7 | Gen ii 9; iii 22; Ez xxxi 8 | — | Dan iv 34; vi 26; xii 7 |
| 8 | Is xlv 6 Heb.; xlviii 12 Heb. | v 1 | Is vi 1; Ps xlvii (xlv) 8 |
| 10 | Dan i 12, 19 | — | Ez ii 9 f. |
| 14 | Num xxxi 16 | — | Is xxix 11 |
| — | Num xxv 1 f. | 5 | Gen xlix 9 |
| 17 | Ps lxxviii (lxxvii) 24 | — | Is xi 10 |
| — | Is lxii 2; lxxv 15 | 6 | Is liii 7 |
| 18 | Dan x 6 | — | Zech iv 10 |
| 20 | Num xxv 1 f. | 7 | Is vi 1; Ps xlvii (xlv) 8 |
| 23 | Jer xvii 10; Ps vii 9; lxii (lxi) 12 | 8 | Ps cxli (cxl) 2 |
| 26 f. | Ps ii 8 f. | 9 | Ps cxliv (cxliii) 9 |
| iii 5 | Ex xxxii 33; Ps lxix (lxxviii) 28 | 10 | Ex xix 6 |
| 7 | Is xxii 22 | 11 | Dan vii 10 |
| 9 | Is xlv 14; xlix 23; lx 14 Heb.; lxvi 23 | 12 | Is liii 7 |
| — | Is xliii 4 | 13 | Is vi 1; Ps xlvii (xlv) 8 |
| 12 | Ez xlviii 35 | vi 2,4 f. | Zech i 8; vi 2 f., 6 |
| — | Is lxii 2; lxxv 15 | 8 | Hos xiii 14 |
| 14 | Ps lxxxix (lxxxviii) 37 | — | Ez xxxiii 27; xiv 21; v 12 |
| — | Prov viii 22 | — | Ez xxix 5; xxxiv 28 |

- vi 10 Zech i 12
 — Deut xxxii 43; 2 Reg
 ix 7
 — Hos iv 1
 12 Joel ii 31
 13 f. Is xxxiv 4; xiii 10
 15 Ps xlviii(xlvii) 4 LXX;
 ii 2; Is xxiv 21;
 xxxiv 12
 — Jer iv 29; Is ii 10
 16 Hos x 8
 — Is vi 1; Ps xlvii
 (xlvi) 8
 17 Joel ii 11; Zeph i
 14 f., 18
 — Mal iii 2
 vii 1 Ez vii 2
 — Ez xxxvii 9; Zech vi 5
 3 Ez ix 4
 10 Is vi 1; Ps xlvii
 (xlvi) 8
 14 Dan xii 1
 — Gen xlix 11
 15 Is vi 1; Ps xlvii
 (xlvi) 8
 16 f. Is xlix 10
 17 Ez xxxiv 23
 — Jer ii 13
 — Is xxv 8
 — Jer xxxi (xxxviii) 16
 viii 3 Am ix 1
 3 f. Ps cxli (cxl) 2
 5 Lev xvi 12
 — Ex xix 16 (Heb. +
 LXX)
 7 Ex ix 24; Ez xxxviii
 22
 — Joel ii 30
 8 Jer li (xxviii) 25
 — Ex vii 19
 10 Is xiv 12
 ix 2 Gen xix 28 Heb.;
 Ex xix 18
 — Joel ii 10
- ix 3 f. Ex x 12, 15
 4 Ez ix 4
 6 Job iii 21
 7 Joel ii 4 f.
 8 Joel i 6
 9 Joel ii 5
 14 Gen xv 18; Deut i
 7; Jos i 4
 20 Is xvii 8; Dan v 3,
 23 LXX
 — Dan v 4, 23 Chald.
 — Deut xxxii 17
 — Ps cxv 7 (cxiv 15)
 21 2 Reg ix 22
 x 4 Dan viii 26; xii 4
 5 f. Dan xii 7
 — Gen xiv 19, 22
 — Neh ix 6; Ex xx 11;
 Ps cxlvi (cxlv) 6
 7 Am iii 7 Heb.; Dan
 ix 6, 10; Zech i 6
 9 f. Ez iii 1 ff.
 11 Jer i 10; xxv 30
 (xxxii 16); Dan iii
 4; vii 14
 xi 1 Ez xl 3
 2 Zech xii 3 LXX; Is
 lxiii 18; Ps lxxix
 (lxxviii) 1; Dan
 viii 13
 4 Zech iv 2 f., 11, 14
 5 2 Reg i 10
 — 2 Sam xxii 9; Jer v
 14
 — Ps xcvi (xcvi) 3
 6 1 Reg xvii 1
 — Ex vii 17, 19
 — 1 Sam iv 8
 7 Dan vii 3, 7, 8 LXX,
 21
 8 Is i 10
 10 f. Ps cv (civ) 38
 11 Ez xxxvii 5, 10
 12 2 Reg ii 11

xi	13	Ez xxxviii 19 f.	xiv	3	Ps cxliv (cxliii) 9
—		Dan ii 19 Chald.	5		Is liii 9; Zeph iii 13
15		Obad 21; Ps xxii	7		Ex xx 11; Ps cxlvi
		(xxi) 28			(cxlv) 6
—		Ex xv 18; Ps x 16	8		Is xxi 9; Dan iv 30
		(ix 37); Dan ii 44;			(27); Jer li (xxviii)
		vii 14			7 f.
—		Ps ii 2	10		Is li 17
17		Am iv 13 LXX	—		Ps lxxv (lxxiv) 8
—		Ex iii 14; Is xli 4	—		Gen xix 24; Ez
17 f.		Ps xcix (xcviii) 1			xxxviii 22
18		Ps ii 1 Heb., 5; xlv	11		Is xxxiv 10
		(xlv) 6 Heb.	14		Dan vii 13; x 16
—		Ps cxv 13 (cxiii 21)	15, 18, 20		Joel iii 13 (18)
—		Am iii 7; Dan ix 6,	xv	1	Lev xxvi 21
		10; Zech i 6	3		Ex xv 1
19		1 Reg viii 1, 6; 2	—		Jos xiv 7
		Chr v 7	—		Ps cxi (cx) 2
—		Ex xix 16 (Heb. +	—		Ex xxxiv 10; Ps
		LXX)			cxxxix (cxxxviii) 14
—		Ex ix 24	—		Am iv 13 LXX
xii	2	Is lxvi 6 f.	—		Deut xxxii 4
	3	Dan vii 7	—		Jer x 10 Heb.; [marg.
	4	Dan viii 10			Jer x 7 Heb.]
	5	Is lxvi 7	4		Jer x 7 Heb.
—		Ps ii 8 f.	—		Ps lxxxvi (lxxxv) 9;
	7	Dan x 13, 20			Mal i 11
	9	Gen iii 1	—		Deut xxxii 4; Ps cxlv
—		Zech iii 1 f. (Heb. +			(cxliv) 17
		LXX)	5		Ex xl 34
	12	Is xliv 23; xlix 13	6		Lev xxvi 21
	14	Dan vii 25; xii 7	—		Ez xxviii 13
xiii	1	Dan vii 3, 7	8		Is vi 4
	2	Dan vii 4 ff., 8	—		Ex xl 34 f. (28 f.)
	5	Dan viii 12, 24	—		Lev xxvi 21
	7	Dan vii 8 LXX, 21	xvi	1	Is lxvi 6
	8	Dan xii 1; Ps lxix	—		Ps lxix (lxviii) 24;
		(lxviii) 28			Jer x 25; Zeph
—		Is liii 7			iii 8
	10	Jer xv 2	2		Ex ix 9 f.; Deut
	15	Dan iii 5 f.			xxviii 35
xiv	1	Ez ix 4	3		Ex vii 20 Heb., 21
	2	Ez i 24; xliii 2 Heb.;	4		Ps lxxviii (lxxvii) 44
		Dan x 6	—		Ex vii 20 Heb.

- xvi 5 Ps cxix (cxviii) 137
 — Ex iii 14; Is xli 4
 — Deut xxxii 4; Ps cxlv (cxliv) 17
 6 Ps lxxix (lxxviii) 3
 — Is xlix 26
 7 Am iv 13 LXX
 — Ps xix (xviii) 9; Ps cxix (cxviii) 137
 10 Ex x 22
 11 Dan ii 19 Chald.
 12 Is xliv 27; Jer l (xxvii) 38 Heb.
 — Gen xv 18; Deut i 7; Jos i 4
 — Is xli 2, 25
 13 Ex viii 3
 14 Am iv 13 LXX
 16 Zech xii 11 Heb.
 17 Is lxvi 6
 18 Ex xix 16 (Heb. + LXX)
 — Dan xii 1
 19 Dan iv 30 (27)
 — Is li 17; Jer xxv 15 (xxxii 1)
 21 Ex ix 24
 xvii 1 f. Jer li (xxviii) 13 Heb., 7
 2 Is xxiii 17 Heb.
 3 Dan vii 7
 4 Jer li (xxviii) 7
 5 Dan iv 30 (27)
 8 Dan vii 3
 — Dan xii 1; Ps lxix (lxviii) 28
 12 Dan vii 24
 14 Deut x 17; Dan ii 47
 15 Jer li (xxviii) 13 Heb.
 18 Ps ii 2; lxxxix (lxxxviii) 27
 xviii 2 Is xxi 9; Dan iv 30 (27)
 — Jer ix 11
 xviii 2 Is xlii 21; xxxiv 14: cf. Lev xvii 7 Heb.; 2 Chr xi 15 Heb.
 3 Jer li (xxviii) 7, [49 8]; xxv 16, 27 (xxxii 2, 13): cf. Is li 17, 22
 — Is xxiii 17
 4 f. Jer li (xxviii) 6, 9, 45
 6 Ps cxxxvii (cxxxvi) 8
 — Jer l (xxvii) 29
 7 f. Is. xlvii 7 ff.
 8 Jer l (xxvii) 34
 9 Ez xxvi 16 f.; xxvii 30, 33
 — Ps xlvi (xlvi) 4 LXX; Ez xxvii 35
 — Is xxiii 17
 10 Dan iv 30 (27)
 — Ez xxvi 17
 11 Ez xxvii 36, 30 f
 13 Ez xxvii 13
 15 Ez xxvii 36, 30 f
 17 Ez xxvii 28 f.
 18 Ez xxvii 32
 19 Ez xxvii 30 f., 36, 33, 9; xxvi 19
 20 Deut xxxii 43
 21 Jer li (xxviii) 63 f.; Ez xxvi 21
 — Dan iv 30 (27)
 22 Ez xxvi 13
 22 f. Jer xxv 10 Heb.
 23 Is xxiii 8
 — Is xlvii 9
 24 Jer li (xxviii) 49
 xix 1 Ps civ 35 (1)
 2 Ps xix (xviii) 9; cxix (cxviii) 137
 — Deut xxxii 43 Heb.; 2 Reg ix 7
 3 Is xxxiv 10
 3 f. Ps civ 35 (1)

xix	4	Is vi 1; Ps xlvii (xlv) 8	xx	12	Ps lxix (lxviii) 28
	5	Ps cxxxiv (cxxxiii) 1; cxxxv (cxxxiv) 1		12 f.	Ps xxviii (xxvii) 4; lxii (lxi) 12; Jer xvii 10
—		Ps xxii (xxi) 23; cxv 13 (cxiii 21)		15	Dan xii 1; Ps lxix (lxviii) 28
6		Dan x 6	xxi	1	Is lxxv 17; lxxvi 22
—		Ez i 24; xliii 2 Heb.		2	Is lii 1
—		Ps civ 35 (1)	—		Is lxi 10
—		Ps xciii (xcii) 1; xcix (xcviii) 1		3	Ez xxxvii 27; Zech ii 10 f.; Is viii 8
—		Am iv 13 LXX		4	Is xxv 8; Jer xxxi (xxxviii) 16
6 f.		Ps xcvi (xcv) 1	—		Is lxxv 19, 17
11		Ez i 1		5	Is vi 1; Ps xlvii (xlv) 8
—		Ps xcvi (xcv) 13	—		Is xliii 19
12		Dan x 6		6	Is lv 1; Zech xiv 8
15		Is xi 4; Ps ii 8 f.		7	2 Sam vii 14; Ps lxxxix (lxxxviii) 26
—		Joel iii 13 (18)		8	Gen xix 24; Is xxx 33; Ez xxxviii 22
—		Am iv 13 LXX		9	Lev xxvi 21
16		Deut x 17; Dan ii 47		10	Ez xl 1 f.
17 f.		Ez xxxix 17 f., 20	—		Is lii 1
19		Ps ii 2	11		Is lviii 8; lx 1 f., 19
20		Gen xix 24; Is xxx 33; Ez xxxviii 22	12		Ez xlvi 31-34 Heb.
21		Ez xxxix 17 f., 20	15 ff.		Ez xl 3, 5
xx	2	Gen iii 1	16		Ez xliii 16
—		Zech iii 1 f. (LXX + Heb.)	18 f.		Is liv 11 f.
	4	Dan vii 9 f., 22	22		Am iv 13 LXX
	6	Is lxi 6	23-26		Is lx 1 ff., 6, 10 f., 13, 19
	8	Ez vii 2	24		Ps lxxxix (lxxxviii) 27
—		Ez xxxviii 2	27		Is lii 1
	9	Hab i 6	—		Dan xii 1; Ps lxix (lxviii) 28
—		Jer xi 15; xii 7: cf Ps lxxxvii (lxxxvi) 2; lxxxviii (lxxxvii) 68	xxii	1	Zech xiv 8
—		2 Reg i 10		1 f.	Gen ii 9 f.; iii 22; Ez xlvii 1, 7, 12
10		Gen xix 24; Ez xxxviii 22		3	Zech xiv 11
11		Is vi 1; Dan vii 9		4	Ps xvii (xvi) 15
—		Ps cxiv (cxiii) 7, 3		5	Is lx 19
—		Dan ii 35 Chald.	—		Dan vii 18
12		Dan vii 10			

xxii 6 Dan ii 28
 7 Is xl 10
 10 Dan xii 4
 12 Is xl 10
 — Ps xxviii (xxvii) 4;
 lxii (lxi) 12; Jer
 xvii 10
 13 Is xlv 6 Heb.;

 xlviii 12 Heb.
 xxii 14 Gen xlix 11
 — Gen ii 9; iii 22
 16 Is xi 10
 17 Is lv 1; Zech xiv 8
 18 f. Deut iv 2; xii 32;
 xxix 20
 19 Gen ii 9; iii 22

*IPSA SUMMA IN LIBRIS OMNIBUS SALVA EST EX
DEI PROVIDENTIA; SED TAMEN ILLAM IPSAM PROVI-
DENTIAM NON DEBEMUS EO ALLEGARE UT A LIMA
QUAM ACCURATISSIMA DETERREAMUR. EORUM QUI
PRAECESSERE NEQUE DEFECTUM EXAGITABIMUS
NEQUE AD EUM NOS ADSTRINGEMUS; EORUM QUI
SEQUENTUR PROFECTUM NEQUE POSTULABIMUS IN
PRAESENTI NEQUE PRAECLUDEMUS IN POSTERUM;
QUAELIBET AETAS PRO SUA FACULTATE VERITA-
TEM INVESTIGARE ET AMPECTI FIDELITATEMQUE
IN MINIMIS ET MAXIMIS PRAESTARE DEBET.*

BENGEL

MDCCXXXIV

CONTENTS

TEXT

PRINCIPLES OF TEXTUAL CRITICISM AND THEIR APPLICATION	541
SUMMARY OF DOCUMENTARY EVIDENCE	566
ORTHOGRAPHY	579
NOTATION	581
LIST OF SUSPECTED READINGS	584
LIST OF NOTEWORTHY REJECTED READINGS	589
QUOTATIONS FROM THE OLD TESTAMENT	601

CAMBRIDGE

PRINTED BY C. J. CLAY M.A. AND SONS AT THE UNIVERSITY PRESS

MAY MDCCCLXXXV

REPRINTED APRIL MDCCCXCI

A
GREEK-ENGLISH LEXICON
TO THE
NEW TESTAMENT.

A NEW EDITION WITH ADDITIONS AND
ALTERATIONS,

REVISED BY
THE REV. THOMAS SHELDON GREEN, M.A.

NEW YORK:
MACMILLAN & CO.

1891.

ADVERTISEMENT.

Among the entire body of words occurring in the New Testament, three classes have been specifically distinguished; namely,

(1) Those, the occurrence of which may be regarded as commencing within the later Greek period, which is here reckoned from Polybius inclusive, marked (L. G.):

(2) New Testament words, marked (N. T.); those, namely which occur in the New Testament alone, or, if also found elsewhere, only in certain peculiar quarters:

(3) Those which, besides their occurrence in the New Testament, are found only in the Septuagint and kindred writings, marked (S.)

ABBREVIATIONS,

ETC.

USED IN THE FOLLOWING LEXICON.

a.	Aorist.	meton.	by metonymy.
absol	absolutely, without case or adjunct.	metath.	metathesis, the transposition of letters.
accus	accusative case.	mid.	middle voice.
adj.	adjective.	N. T.	New Testament.
adv.	adverb.	opt.	optative mood.
al.	<i>alibi</i> , in other texts.	O. T.	Old Testament.
al. freq.	<i>alibi frequenter</i> , in many other texts.	part.	participle.
Aram.	Aramaean.	pass.	passive voice.
At.	Attic dialect.	p. per.	perfect tense.
bis,	twice.	plu. p.	pluperfect tense.
cf.	<i>confer</i> , compare.	pl.	plural.
coll.	<i>collato</i> , being compared.	pr.	properly.
comp.	comparative.	preced.	preceding.
conj.	conjunction.	prep.	preposition.
contr.	contraction, or contracted.	pron.	pronoun.
dat.	dative case.	quater,	four times.
dimin.	diminutive.	sc.	<i>scilicet</i> , that is to say that is.
enclit.	enclitic, throwing the accent on the preceding syllable.	seq.	<i>sequente</i> , as, seq. gen. <i>sequente genitivo</i> , with a genitive following.
&, et.	and.	sing.	singular — the figures placed before sing. or pl. denote the person.
e. g.	<i>exempli gratia</i> , for example.	spc.	specially, i. e. in a special and local meaning.
f.	future tense.	subj.	subjunctive mood.
fr.	from.	subs.	substantive.
ger.	genitive case.	superl.	superlative.
genr.	generally, in a general sense, not affected by adjuncts.	ter,	thrice.
Heb	Hebrew, or the Hebrew idiom.	trans.	transitively.
i. e.	<i>id est</i> , that is.	trop.	tropically, i. e. turned aside from its strict literal meaning.
idem,	the same.	v.	vel, or.
imperat.	imperative mood.	v. r.	a various reading to the common text.
imperf.	imperfect tense.	viz.	<i>videlicet</i> , that is, namely.
impers.	impersonal.	voc.	vocative case.
impl.	implication.	ø	attached to a word shows it to be masculine; η, to be feminine; ó, to be common, i. e. masculine and feminine; and ρò, to be neuter.
inf.	infinitive mood.		
int. interj	interjection.		
intrans.	intransitive.		
lit.	literally.		
met.	metaphorically.		

GREEK AND ENGLISH LEXICON

TO THE

NEW TESTAMENT.

A

ΑΓΙ

Α, α, Alpha, the first letter of the Greek Alphabet, and used for the first, Re. 1. 8, 11; 21. 6; 22. 13.

In composition, it denotes privation; sometimes augmentation, and union.

Ἀβάρης, εὐς, οὐς, ὁ, ἡ, τὸ, -ές, (ἀ & βάρος) not burdensome, not chargeable, 2 Co. 11. 9.

Ἀββᾶ, ind. Ch. or Sy. אבא, father, Mar. 14. 36. Ro. 8. 15. Ga. 4. 6.

Ἀβυσσος, ου, ἡ, πρ. bottomless; place of the dead, hell.

Ἀγαθοεργέω, ὦ, ἡ, Ἀγαθουργῶ, f. ἡσω, (αγαθός & ἔργον) to do good, confer benefits, 1 Ti. 6. 18. N. T.

Ἀγαθοποιέω, ὦ, f. ἡσω, (ἀγαθός & ποιέω) to do good, benefit, do well: (S.) whence

Ἀγαθοποιῶν, ας, ἡ, well-doing, probity. 1 Pe. 4. 19. L. G.

Ἀγαθοποιός, οὐ, ὁ, ἡ, a well-doer, 1 Pe. 2. 14. L. G.

Ἀγαθός, ἡ, ὄν, good, profitable, generous, beneficent, upright, virtuous: whence

Ἀγαθωσύνη, ης, ἡ, goodness, virtue, beneficence. S.

Ἀγαλλιάσις, εως, ἡ, exultation, extreme joy: (S.) from

Ἀγαλλιᾶω, ὦ, f. ἄσω, to celebrate, praise; also equivalent to Ἀγαλλιᾶσθαι, ὦμαι, to exult, rejoice exceedingly; to desire ardently, Jno. 8. 56. S.

Ἀγάμος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & γάμος) unmarried. 1 Co. 7. 8, 11, 32, 34.

Ἀγανακτέω, ὦ, f. ἡσω, to be pained; to be angry, vexed, indignant; to manifest indignation: whence

Ἀγανάκτησις, εως, ἡ, indignation, 2 Co. 7. 11.

Ἀγαπάω, ὦ, f. ἡσω, p. ἡγάπηκα. love, value, esteem, feel or manifest generous concern for, be faithful towards; to delight in; to set store upon, Re. 12. 11: whence

Ἀγάπη, ης, ἡ, love, generosity, kindly concern, devotedness; pl. love-feasts, Ju. 12. S.

Ἀγαπητός, ἡ, ὄν, beloved, dear worthy of love.

Ἀγγαρεύω, f. εὐσω, (ἄγγαρος, a Persian courier, or messenger, who had authority to press into his service men, horses, &c.) to press or compel another to go somewhere, or carry some burden.

Ἀγγεῖον, ου, τό, (ἄγγος, the same) a vessel, utensil, Mat. 13. 48; 25. 4.

Ἀγγελία, ας, ἡ, a message, doctrine, or precept, delivered in the name of any one, 1 Jno. 3. 11: from

Ἀγγελος, ου, ὁ, ἡ, one sent, a messenger, angel.

Ἄγε, a particle of exhortation, (pr. imperat. of ἄγω) come, come now, Ja. 4. 13; 5. 1.

Ἀγέλη, ης, ἡ, (ἄγω) a drove, flock, herd.

Ἀγενεαλόγητος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & γενεαλόγῳ) not included in a pedigree independent of pedigree, He. 7. 3 N. T.

Ἀγενής, εὐς, ὁ, ἡ, τό, -ές. (ἀ & γενος) ignoble, base, 1 Co. 1. 26.

Ἀγιάζω, f. ἄσω, p. pass. ἡγιάσμαι, (ἅγιος) to separate, consecrate

- cleanse, purify, sanctify; regard or reverence as holy: (S.) *whence*
- ***Αγιασμός**, οὔ, ό, sanctification, moral purity, sanctity. S.
- ***Άγιος**, ία, ιον, separate from common condition and use; dedicated, Lu. 2. 23; hallowed; *used of things, τά άγια*, the sanctuary; and of persons, saints, e.g. *members of the first Christian communities*; pure, righteous, ceremonially or morally; holy: *whence*
- ***Άγιότης**, ητος, ή, holiness, sanctity, He. 12. 10. S.
- ***Άγιωσύνη**, ης, ή, sanctification, sanctity, holiness. S.
- ***Άγκάλη**, ης, ή, (άγκή, the same) the arm, Lu. 2. 28. (α)
- ***Άγκιστρον**, ου, τό, a hook, fish-hook, Mat. 17. 27.
- ***Άγκυρα**, as, ή, an anchor, Ac. 27. 29, 30, 40.
- ***Άγνάφος**, ου, ό, ή, (ά & γνάπτω, to full, dress) unfulled, undressed; new, Mat. 9. 16. Mar. 2. 21. N. T.
- Άγνεία**, as, ή, (άγνός) purity, chastity, 1 Ti. 4. 12; 5. 2.
- Άγνίζω**, f. ίσω, to purify; to purify morally, reform. ***Άγνίζομαι**, p. ήγνισμαι, a. 1. ήγνίσθην, to live like one under a vow of abstinence, *as the Nazarites: whence*
- ***Άγνισμός**, οὔ, ό, purification, abstinence, Ac. 21. 26. L. G.
- ***Άγνοέω**, ώ, f. ήσω, to be ignorant; not to understand; sin through ignorance: *whence*
- ***Άγνόημα**, ατος, τό, error, sin of ignorance, He. 9. 7.
- ***Άγνοια**, as, ή, ignorance.
- Άγνός**, ή, όν, pure, chaste, modest, innocent, blameless: *whence*
- Άγνάτης**, τητος, ή, purity, life of purity, 2 Co. 6. 6.
- ***Άγνώς**, adv. purely, sincerely, Phi. 1. 16.
- ***Άγνωσια**, as, ή, (ά & γνώσις) 'ignorance, 1 Co. 15. 34. 1 Pe. 2. 15.
- ***Άγνωστος**, ου, ό, ή, (ά & γνωστός) unknown, Ac. 17. 23.
- ***Άγορά**, άς, ή, άγείρω, to gather together) a place of public concourse, forum, market-place; things sold in the market, provisions: *whence*
- ***Άγοράζω**, f. άσω, p. pass. ήγόρασμαι, a. 1. pass. ήγοράσθην, to buy, redeem, acquire *by a ransom or price paid*.
- ***Άγοραίος**, ου, ό, ή, one who visits the forum; a lounge, one who idles away his time in public places, a low fellow, Ac. 17. 5.
- ***Άγόραιος**, ου, ό, ή, pertaining to the forum, judicial; **άγόραιοι**, court days, Ac. 19. 38.
- ***Άγρα**, as, ή, a catching, thing taken, draught of fishes, Lu. 5. 4, 9.
- ***Άγράμματος**, ου, ό, ή, (ά & γράμμα) illiterate, unlearned, Ac. 4. 13.
- ***Άγραιλέω**, ώ, f. ήσω, (άγρός & αλή) to remain in the open air, especially by night, Lu. 2. 8.
- ***Άγρεύω**, f. εύσω, (άγρα) to take in hunting, catch, Mar. 12. 13.
- ***Άγριέλαιος**, ου, ή, (άγριος & ελαία) a wild olive-tree, oleaster, Ro. 11. 17, 24.
- ***Άγριος**, ία, ιον, belonging to the field, wild; fierce, raging: *from*
- ***Άγρός**, ου, ό, a field, especially a cultivated field; *pl.* the country; lands, farms, villages.
- ***Άγρυπνέω**, ώ, f. ήσω, to be awake watch; to be watchful, vigilant: *whence*
- ***Άγρυπνία**, as, ή, want of sleep watching, 2 Co. 6. 5; 11. 27.
- ***Άγω**, f. άξω, p. ήχα, **άγήοχα**, a. 2. ήαγον, f. 1. pass. άθήσομαι, a. 1. pass. ήθην, p. pass. ήγμαι, to lead, bring; lead away, drive off, *as a booty of cattle*; conduct, accompany; lead out, produce; conduct with force, drag, hurry away; guide, incite, entice; convey oneself, go, go away; pass or spend *as time*; celebrate: *whence*
- ***Άγωγή**, ης, ή, guidance, mode of instruction, discipline, course of life, 2 Ti. 3. 10.
- ***Άγών**, ώνος, ό, place of contest, race-course, stadium; a contest, strife, contention; peril, toil: *whence*
- ***Άγωνία**, as, ή, contest, violent struggle; agony, anguish, Lu. 22. 44.

***Ἀγωνίζομαι**, f. *ίσομαι*, p. pass. *ἡγώμισμαι*, to be a combatant in the public games; to contend, fight, strive earnestly.

***Ἀδάπανος**, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & δαπάνη) without expence, gratuitous, 1 Co. 9. 18.

Ἀδελφή, ἡς, ἡ, a sister; near kinswoman or female relative; a female member of the Christian community: *from*

***Ἀδελφός**, ου, ὁ, (ἀ & δελφύς, the womb) a brother; near kinsman or relative; one of the same nation or nature; one of equal rank and dignity; an associate, a member of the Christian community: *whence*

***Ἀδελφότης**, τητος, ἡ, brotherhood, the body of the Christian brotherhood, 1 Pe. 2. 17; 5. 9. S.

***Ἀδηλος**, ου, ὁ, ἡ, τό, ου, (ἀ & δηλος) not apparent or obvious; uncertain, not distinct, Lu. 11. 44. 1 Co. 14. 8: *whence*

***Ἀδηλότης**, τητος, ἡ, uncertainty, inconstancy, 1 Ti. 6. 17. L. G.

***Ἀδήλως**, *adv.* not manifestly, uncertainly, dubiously, 1 Co. 9. 26.

***Ἀδημονέω**, ὦ, f. ἡσω, to be depressed or dejected, full of anguish or sorrow.

***Αἰδης**, ου, ὁ, the invisible abode or mansion of the dead; the place of punishment, hell; the lowest place or condition, Mat. 11. 23. Lu. 10. 15.

***Ἀδιάκριτος**, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & διακρίνω) undistinguishing, impartial, Ja. 3. 17.

Ἀδιάλειπτος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & διαλείπω) unceasing, constant, settled, Ro. 9. 2. 2 Ti. 1. 3: *whence*

***Ἀδιαλείπτως**, *adv.* unceasingly, by an unvarying practice.

Ἀδιαφθορία, as, ἡ, (ἀ & διαφθορά) incorruptness, genuineness, pureness, Tit. 2. 7.

Ἀδικέω, ὦ, f. ἡσω, p. ηκα, (ἀ & δική) to act unjustly; wrong; injure; violate a law: *whence*

***Ἀδίκημα**, ατος, τό, an act of injustice, crime.

***Ἀδικία**, as, ἡ, injustice, wrong; iniquity, falsehood, deceitfulness.

***Ἀδίκος**, ου, ὁ, ἡ, τό, -ον, unjust, unrighteous; iniquitous, vicious; deceitful, fallacious.

***Ἀδίκως**, *adv.* unjustly, undeservedly, 1 Pe. 2. 19.

***Ἀδόκιμος**, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & δόκιμος) unable to stand test, rejected, refuse, worthless.

***Ἀδολος**, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & δόλος) without deceit, sincere, 1 Pe. 2. 2

***Ἀδρότης**, τητος, ἡ, (ἀδρως, nature full) abundance, 2 Co. 8. 20.

***Ἀδυνατέω**, ὦ, f. ἡσω, not to be able; to be impossible: *from*

***Ἀδύνατος**, ου, ὁ, ἡ, τό, -ον, (ἀ & δύναμαι) impotent, weak; impossible.

***Ἀιδω** (contr. fr. αείδω) f. ᾄσω, ᾄσομαι, to sing.

***Ἀεί**, always, for ever, aye.

***Ἀετός**, ου, ὁ, an eagle.

***Ἀζύμος**, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & ζύμη) unleavened; τὰ ἄζυμα, the feast of unleavened bread; *metaph.* pure from foreign matter, unadulterated, genuine; τὸ ἄζυμον, genuineness, 1 Co. 5. 7, 8.

***Ἀήρ**, αέρος, ὁ, air, atmosphere.

***Ἀθανασία**, as, ἡ, (ἀ & θάνατος) immortality, 1 Co. 15. 53, 54. 1 Ti. 6. 16.

***Ἀθέμιτος**, ου, ὁ, ἡ, τό, -ον, (ἀ & θεμιτός, lawful) unlawful, criminal, wicked, Ac. 10. 28. 1 Pe. 4. 3.

***Ἀθεος**, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & θεός) an Atheist; godless, estranged from the knowledge and worship of the true God, Ep. 2. 12.

***Ἀθεσμος**, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & θεσμός, law) lawless, unrestrained, licentious, 2 Pe. 2. 7; 3. 17. L. G.

***Ἀθετέω**, ὦ, f. ἡσω, (ἀ & τίθημι) *pr.* to displace, set aside; to abrogate, annul, violate, swerve from; reject, contemn: (L. G.) *whence*

***Ἀθέτησις**, εως, ἡ, abrogation, annulling, He. 7. 18; 9. 26.

***Ἀθλέω**, ὦ, f. ἡσω, p. ἥθληκα, (ἄεθλος, strife, contest) to strive, contend, be a champion in the public games, 2 Ti. 2. 5: *whence*

***Ἀθλησις**, εως, ἡ, contest, combat struggle, conflict, He. 10. 32. L. G.

***Αθυμέω**, ὦ, f. ἤσω, (ἀ & θυμός) to despond, be disheartened, Col. 3. 21.

***Αθῶος**, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & θωή, a penalty) unpunished; *metaph.* innocent, Mat. 27. 4, 24.

Αἴγειος, εἶα, εἰον, (αἶξ, γός, a goat) belonging to a goat, He. 11. 37.

Αἰγιαλός, οὐ, ὁ, sea-shore.

***Αἰδῖος**, ου, ὁ, ἡ, (αἰεί) always existing, eternal, Ro. 1. 20. Jude 6.

Αἰδώς, οὐς, ἡ, modesty, reverence, 1 Ti. 2. 9. He. 12. 28.

Αἷμα, ατος, τό, blood; of the colour of blood; bloodshed; blood-guiltiness; natural descent.

Αἱματεκχυσία, as, ἡ, (αἷμα & ἔκχυσις, fr. ἐκχέω) an effusion or shedding of blood, He. 9. 22. N. T.

Αἱμορροέω, ὦ, f. ἤσω, (αἷμα & ρόος, fr. ρέω) to have a flux of blood, Mat. 9. 20.

Αἰνεσις, εως, ἡ, praise, He. 13. 15: (S.) *from*

Αἰνέω, ὦ, f. ἔσω, (αἶνος) to praise, celebrate.

Αἶνγμα, ατος, τό, (αἶνίσσω, to intimate obscurely) an enigma, any thing obscurely expressed or intimated, 1 Co. 13. 12.

Αἶνος, ου, ὁ, praise, Mat. 21. 16. Lu. 18. 43.

Αἶρεσις, εως, ἡ (αἰρέομαι) *strictly*, a choice or option; *hence*, a sect, faction; *by impl.* discord, contention.

Αἰρετίζω, f. ἴσω, a. 1. ἡρέτισα, (fr. same) to choose, choose with delight or love, Mat. 12. 18.

Αἰρετικός, οὐ, ὁ, (fr. same) one who creates or fosters factions, Tit 3. 10.

Αἶρέω, ὦ, f. ἤσω, p. ἤρηκα, p. pass. ἤρημαι, mid. αἰρέομαι, οὔμαι, a. 2. εἰλόμην, to take; *mid.* to choose.

Αἶρω, f. ἀρῶ, a. 1. ἤρα, to take up, lift, raise; bear, carry; take away, remove; destroy, kill.

Αἰσθάνομαι, f. αἰσθήσομαι, a. 2. ἡσσομην, to perceive, understand, Lu. 9. 45: *whence*

Αἴσθησις, εως, ἡ, perception, understanding, Phi. 1. 9.

Αἰσθητήριον, ου, τό, an organ of perception; internal sense; He. 5. 14.

Αἰσχροκερδής, έος, οὐς, ὁ, ἡ, (αἰσχροός & κέρδος) eager for dishonourable gain, sordid, 1 Ti. 3. 3, 8. Tit. 1. 7: *whence*

Αἰσχροκερδῶς, *adv.* for the sake of base gain, sordidly, 1 Pe. 5. 2. N. T.

Αἰσχρολογία, as, ἡ, (αἰσχροός & λόγος) vile or obscene language, foul talk, Col. 3. 8.

Αἰσχρός, ά, όν, *strictly*, deformed, opp. to καλός; *metaph.* indecorous, indecent, dishonourable, vile: *whence*

Αἰσχροτής, τητος, ἡ, indecorum, indecency, Ep. 5. 4.

Αἰσχύνη, ης, ἡ, shame, disgrace; cause of shame, dishonourable conduct: (ὑ) *whence*

Αἰσχύνομαι, f. νυοῦμαι & νυθήσομαι, to be ashamed, confounded.

Αἰτέω, ὦ, f. ἤσω, a. 1. ἤτησα, to ask, request; demand; desire, Ac. 7. 46: *whence*

Αἴτημα, ατος, τό, a thing asked or sought for; petition, request, Lu. 23. 24. 1 Jno. 5. 15.

Αἰτία, as, ἡ, cause, motive, incitement; accusation, crime; case.

Αἰτιάμα, ατος, τό, charge, accusation, Ac. 27. 7: *from*

Αἰτιάομαι, ὦμαι, (αἰτία) v. r. Ro. 3. 9, to charge, accuse.

Αἴτιος, ου, ὁ, ἡ, causative; αἴτιος, an author or causer, He. 5. 9; τὸ αἴτιον, equivalent to αἰτία.

Αἰτίωμα, ατος, τό, v. r. Ac. 25. 7 equivalent to αἰτίαμα. N. T.

Αἰφνίδιος, ου, ὁ, ἡ, unforeseen, unexpected, sudden, Lu. 21. 34. 1 Thes 5. 3.

Αἰχμαλωσία, as, ἡ, (αἰχμάλωτος) captivity, state of captivity; captive multitude, Ep. 4. 8. Re. 13. 10. L. G.

Αἰχμαλωτεύω, f. εὔσω, to lead captive; *met.* to captivate, Ep. 4. 8. 2 Ti 3. 6.

Αἰχμαλωτίζω, f. ἴσω, to lead captive; *by impl.* to subject, Lu. 21. 24. Ro. 7. 23. 2 Co. 10. 5. L. G.

Αἰχμάλωτος, ου, ὁ, (αἰχμή, a spear & ἀλίσκομαι, to capture) a captive, Lu. 4. 18.

Αἰών, ὢνος, ὁ, *pr.* a period of time of significant character; life; an era: an age; *hence*, a state of things marking an age or era; the present order of nature; the natural condition of man, the world; ὁ αἰών, illimitable duration, eternity; *as also*, οἱ αἰῶνες, ὁ αἰὼν τῶν αἰώνων, οἱ αἰῶνες τῶν αἰώνων; *by an Aramaism* οἱ αἰῶνες, the material universe He. 1. 2: *whence*

Αἰώνιος, ἰου, ὁ, ἡ, & αἰώνιος, ἰα, ον, indeterminate as to duration, eternal, everlasting.

Ἀκαθαρσία, ας, ἡ, (ἀ & καθαίρω) uncleanness; lewdness; impurity of motive, 1 Thes. 2. 3.

Ακαθάρτης, τητος, ἡ, impurity, Re. 17. 4. N.T.

Ἀκίχατος, ου, ὁ, ἡ, impure, unclean; lewd; foul.

Ἀκαιρέομαι, οὔμαι, f. ἥσομαι, (ἀ & καιρός) to be without opportunity, or occasion, Phi. 4. 10. N.T.

Ἀκαίρως, *adv.* unseasonably, 2 Ti. 4. 2.

Ἀκάκος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & κακός) free from evil, innocent, blameless; artless, simple, Ro. 16. 18. He. 7. 26.

Ἀκανθα, ης, ἡ, a thorn, thorn-bush, Mat. 7. 16: *whence*

Ἀκάνθινος, ου, ὁ, ἡ, thorny, made of thorns, Mar. 15. 17. Jno. 19. 5.

Ἀκαρπος, ου, ὁ, ἡ, τό, -ον, (ἀ & καρπός) without fruit, unfruitful, barren; *by impl.* noxious.

Ἀκατάγνωστος, ου, ὁ, ἡ, τό, -ον, (ἀ & καταγινώσκω) *pr.* not worthy of condemnation *by a judge*; *hence*, irreprehensible, Tit. 2. 8. S.

Ακατακάλυπτος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & κατακαλύπτω) uncovered, unveiled, 1 Co. 11. 5, 13. L.G.

Ἀκατάκριτος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & κατακρίνω) uncondemned *in a public trial*, Ac. 16. 37; 22. 25. N.T.

Ακατάλυτος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & καταλύω) incapable of dissolution, indissoluble; *hence*, enduring, everlasting, He. 7. 16. L.G.

Ακατάπαυστος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & καταπαύω) which cannot be restrained *from a thing*, unceasing, 2 Pe. 2. 14. L.G.

Ἀκαταστασία, ας, ἡ, (α & καθίσταμαι, to be in a fixed and tranquil state) *pr.* instability; *hence* an unsettled state; disorder, commotion, tumult, sedition, Lu. 21. 9. 1 Co. 14. 33. 2 Co. 6. 5; 12. 20. Ja. 3. 16. L.G.

Ἀκατάσταντος, ου, ὁ, ἡ, unstable, inconstant, Ja. 1. 8.

Ακατάσχετος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & κατέχω) not coercible, irrestrainable, untameable, unruly, Ja. 3. 8. L.G.

Ἀκέραιος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & κεράννυμι, to mix) *pr.* unmixed; *hence*, without mixture of vice or deceit, sincere, artless, blameless, Mat. 10. 16. Ro. 16. 19. Phi. 2. 15.

Ἀκλινής, εος, ὁ, ἡ, (ἀ & κλίνω) not declining, unwavering, steady. He. 10. 23.

Ἀκμάζω, f. ἄσω, to flourish, ripen, be in one's prime, Re. 14. 18: *from*

Ἀκμή, ἡς, ἡ, (ἀκή, idem) *pr.* the point of a weapon; point of time; ἀκμήν for κατ' ἀκμήν, *adv.* yet, still, even now, Mat. 15. 16.

Ἀκοή, ἡς, ἡ, (ἀκούω) hearing, the act or sense of hearing; the instrument of hearing, the ear; a thing heard, instruction, doctrine, report.

Ἀκολουθέω, ὦ, f. ἥσω, p. ἡκολούθηκα, to follow; follow as a disciple; imitate.

Ἀκούω, f. οὔσω, ούσομαι, p. ἀκηκοα, p. pass. ἤκουσμαι a. 1. pass. ἤκουσθην, to hear; hearken, listen to; heed, obey; understand.

Ἀκρασία, ας, ἡ, (ἀκρατής) intemperance, incontinence, Mat. 23. 25. 1 Co. 7. 5.

Ἀκράτης, εος, οὗς, ὁ, ἡ, τό, -ές, (ἀ & κράτος) not master of one's self, intemperate, 2 Ti. 3. 3.

Ἀκράτος, ου, ὁ, ἡ, τό, -ον, (ἀ & κεράννυμι) unmixed, unmingled wine, Re. 14. 10.

Ακρίβεια, ας, ἡ, accuracy, exactness; or rigour, severe discipline Ac. 22. 3: *from*

Ακριβής, εος, ὁ, ἡ, τό, -ές, accurate, exact; severe, rigorous, Ac. 18. 26; 23. 15, 20; 24. 22; 26. 5: *whence*

Ακριβόω, ὦ, f. ὥσω, p. ἡκριβόωκα, to inquire accurately, or assiduously Mat. 2. 7, 16: *comp. ver* 8.

***Ἀκριβῶς**, *adv.* diligently, accurately, Mat. 2. 8. Lu. 1. 3. Ac. 18. 25. Ep. 5. 15. 1 Thes. 5. 2.

***Ἀκρίς**, *ἴδος*, ἡ, a locust, Mat. 3. 4. Mar. 1. 6. Re. 9. 3, 7.

***Ἀκροατήριον**, *οὐ, τό*, (ἀκροάομαι, to hear) a place of audience, auditorium, Ac. 25. 23. L.G.

***Ἀκροατής**, *οὐ, ὁ*, a hearer, Ro. 2. 13. Ju. 1. 22, 23, 25.

***Ἀκροβυστία**, *α, ἡ*, (ἄκρον & βύω, to cover) the prepuce, foreskin; uncircumcision, the state of being uncircumcised; *the abstract being put for the concrete*, uncircumcised men. i.e. Gentiles. S.

***Ἀκρογωνιαίος**, *α, ον*, (ἄκρος & γωνία) corner-foundation stone, Ep. 2. 20. 1 Pe. 2. 6. S.

***Ἀκροθίνιον**, *οὐ, τό*, (ἄκρος & θίν, a heap) the first-fruits of the produce of the ground, which were taken from the top of the heap and offered to the gods; the best and choicest of the spoils of war, usually collected in a heap, He. 7. 4.

***Ἄκρον**, *οὐ, τό*, the top, tip, end, extremity, Mat. 24. 31. Mar. 13. 27. Lu. 16. 24. He. 11. 21: *from*

***Ἄκρος**, *α, ον*, (ἀκμή) pointed; hence, extreme, uppermost.

***Ἀκυρώω**, *ῶ, f. ὠσω*, (ἀ & κυρώω) to deprive of authority, annul, abrogate, Mat. 15. 6. Mar. 7. 13. Gal. 3. 17. L.G.

***Ἀκωλύτως**, *adv.* (ἀ & κωλύω) without hindrance, freely, Ac. 28. 31. (v).

***Ἀκων, οὔσα, ον**, (for ἀέκων, fr. ἀ & ἐκόν) unwilling, 1 Co. 9. 17.

***Ἀλάβαστρον**, *οὐ, το*, alabaster; a vase to hold perfumed ointment, *properly made of alabaster, but also of other materials*, Mat. 26. 7. Mar. 14. 3. Lu. 7. 37.

***Ἀλαζονεία**, *α, ἡ*, ostentation; boasting; haughtiness, 1 Jno. 2. 16: *from*

***Ἀλαζών, ὄνος, ὁ, ἡ**, ostentatious, vain-glorious, arrogant, boasting, Ro. 1. 30. 2 Ti. 3. 2.

***Ἀλαλάζω**, *f. ἄζω, ἄξομαι, pr.* to raise the war-cry, ἀλαλά; hence, to utter other loud sounds; to wail, Mar. 5. 38; to tinkle, ring, 1 Co. 13. 1.

***Ἀλάλητος**, *οὐ, ὁ, ἡ, τυ, -ου*, (ἀ &

λαλέω) unutterable, or unexpressed, Ro. 8. 26. L.G.

***Ἀἄλος**, *οὐ, ὁ, ἡ*, (fr. same) unable to speak, dumb, Mar. 7. 37.

***Ἄλας**, *ατος, τό*, (ἄλς) salt; *met.* wisdom and prudence. L.G.

***Ἀλείφω**, *f. ψω*, to anoint *with oil* or ointment.

***Ἀλεκτοροφωνία**, *α, ἡ*, (ἀλέκτωρ & φωνή) the cock-crowing, the third watch of the night, *intermediate to midnight and daybreak, and termed* cock-crow, Mar. 13. 35. L.G.

***Ἀλέκτωρ**, *ορος, ὁ*, a cock, gallus, Mat. 26. 34. Mar. 14. 30. Lu. 22. 34. Jno. 13. 38.

***Ἀλευρον**, *οὐ, τό*, (ἀλέω, to grind) meal, flour, Mat. 13. 33. Lu. 13. 21.

***Ἀλήθεια**, *α, ἡ*, (ἀληθής) truth, verity; love of truth, veracity, sincerity; divine truth revealed to man; practice in accordance with Gospel truth.

***Ἀληθείω**, *f. εὖσω*, to speak or maintain the truth; act truly or sincerely, Ga. 4. 16. Ep. 4. 15: *from*

***Ἀληθής**, *έος, ὁ, ἡ, τό, -ές*, true; worthy of credit; studious of truth, veracious: *whence*

***Ἀληθινός**, *ἡ, ὄν*, sterling; real; unfeigned, trustworthy, true.

***Ἀλήθω**, *f. ἀλήσω*, (ἀλέω, idem) to grind, Mat. 24. 41. Lu. 17. 35.

***Ἀληθῶς**, *adv.* (ἀληθής) truly, really; certainly, of a truth; truly, veraciously.

***Ἀλιεύς**, *έος, έως, ὁ*, (ἄλς, the sea) a fisherman, Mat. 4. 18, 19. Mar. 1. 16, 17. Lu. 5. 2: *whence*

***Ἀλιεύω**, *f. εὖσω*, to fish, Jno. 21. 2.

***Ἀλίζω**, *f. ἰσω*, (ἄλς) to salt, season with salt, preserve by salting, Mat. 5. 13. Mar. 9. 49.

***Ἀλίσγημα**, *ατος, τό*, (ἀλισγέω, to pollute, in the Sept.) pollution, defilement, Ac. 15. 20. N.T.

***Ἀλλά**, *conj.* but; however; but still more; ἀλλάγε, at all events; ἀλλ' ἢ, unless, except. Ἀλλά also serves to introduce a sentence with keenness and emphasis, Ro. 6. 5; 7. 7. Phil. 3. 8. Jno. 16. 2.

***Ἀλλάσσω**, *f. ἄξω*, a. 1. pass ἡλ,

κάθην, a. 2. ἡλλάην, f. ἀλλαγῆσμαι, (fr. ἄλλος) to change, alter, transform, Ac. 6. 14. Ro. 1. 23. 1 Co. 15. 51, 52. Ga. 4. 20. He. 1. 12.

* Ἀλλαχόθεν, adv. (ἄλλος & -θεν, denoting *from* a place) from another place or elsewhere, Jno. 10. 1. L. G.

* Ἀλληγορέω, ὦ, (ἄλλος & ἀγορεύω, to speak) to say what is either designed or fitted to convey a meaning other than the literal one, to allegorize, Ga. 4. 24. L. G.

* Ἀλληλουῖα, Heb. יְהוָה יְהוָה, Praise ye Jehovah, Re. 19. 1, 3, 4, 6.

* Ἀλλήλων, gen. πλ., ἀλλήλοις, αἰς, οἰς, dat. ἀλλήλους, ας, α, acc. (fr. ἄλλος) one another, each other.

* Ἀλλογενής, έος, ό, ή, (ἄλλος & γένος) of another race or nation, i.e. not a Jew; a stranger, foreigner, Lu. 17. 18. S.

* Ἀλλομαι, f. ἀλουμαι, a. 1. ἡλάμην, to leap, jump, leap up, Ac. 3. 8; 14. 10; to spring, as water, Jno. 4. 14.

* Ἄλλος, η, ο, another, some other; ό ἄλλος, the other; οἱ ἄλλοι, the others, the rest.

* Ἀλλοτριόπισκος, ου, ό, ή, pr. one who meddles with the affairs of others, a busy-body in other men's matters; factious, 1 Pe. 4. 15. (N. T.) fr. ἐπίσκοπος and

* Ἀλλότριος, ία, ιον, (ἄλλος) belonging to another, alienus, foreign; a foreigner, alien.

Ἀλλοφύλος, ου, ό, ή, (ἄλλος & φυλή) of another race or nation, i.e. not a Jew, a foreigner, Ac. 10. 28.

Ἀλλως, adv. (ἄλλος) otherwise, 1 Ti. 5. 25.

* Ἀλόω, ὦ, f. ἥσω, & ἄσω, to thresh; to tread, or thresh out, 1 Co. 9. 10. 1 Ti. 5. 18.

Ἀλογος, ου, ό, ή, τό, -ον, (α & λόγος,) without speech or reason, irrational, brute; unreasonable, absurd, Ac. 25. 27. 2 Pe. 2. 12. Jude 10.

* Ἀλόη, ης, ή also termed ξυλαλόη, ἀνάλλοχον, aloë, lign-aloe, excoecaria gallochon, Linn., a tree which grows in India and Cochinchina, the wood of which is soft and bitter

though highly aromatic. It is used by the Orientals as a perfume; and employed for the purposes of embalming, Jno. 19. 39. L. G.

* Ἄλς, ὕλός, ό, salt, Mar. 9. 49.

* Ἀλῦκός, ή, όν, (ἄλς) brackish, bitter, salt, Ja. 3. 12.

* Ἀλῦπος, ου, ό, ή, (ἀ & λύπη) free from grief or sorrow, Phi. 2. 28.

* Ἀλυσίς, εως, ή, a chain, Mar. 5. 3, 4.

* Ἀλυσιτελής, έος, ό, ή, (ἀ & λυσιτελής, i. e. λύων τὰ τέλη) pr. bringing in no revenue or profit; hence, unprofitable, useless; and by impl. destructive, fatal, He. 13. 17.

* Ἄλων, ωνος, ή, (a later form of ἄλως, ω, ή) a threshing-floor, a place where corn is trodden out; meton. the corn which is trodden out, Mat. 3. 12. Lu. 3. 17.

* Ἀλώπηξ, εκος, ή, a fox; met. a crafty man, Mat. 8. 20. Lu. 9. 58; 13. 32.

* Ἀλωσις, εως, ή, (ἀλίσκομαι) a taking, catching, capture.

* Ἀμα, adv. with, together with; at the same time.

* Ἀμάθής, έος, ό, ή, (ἀ & μανθάνω) unlearned, uninstructed, rude, 2 Pe. 3. 16.

* Ἀμαράντινος, ου, ό, ή, &

* Ἀμάραντος, ου, ό, ή, (ἀ & μαράνομαι) unfading; hence, enduring, 1 Pe. 1. 4; 5. 4. L. G.

* Ἀμαρτάνω, f. ἀμαρτήσομαι & ἀμαρτήσω, a. 1. ἡμάρτησα, a. 2. ἡμαρτον, pr. to miss a mark; to be in error; to sin; to wrong: whence

* Ἀμαρτήμα, ατος, τό, an error, sin; offence, Mar. 3. 28; 4. 12. Ro. 3. 25. 1 Co. 6. 18.

* Ἀμαρτία, ας, ή, error; offence, sin; a principle or cause of sin; proneness to sin, sinful propensity; guilt or imputation of sin; a guilty subject, sin-offering, expiatory victim.

* Ἀμαρτυρος, ου, ό, ή, (ἀ & μάρτυς) without testimony or witness, without proof, Ac. 14. 17.

* Ἀμαρτωλός, ου, ό, ή, (ἀμαρτάνω) one who deviates from the path of virtue, a sinner; depraved, sinful, detestable. L. G.

- ***Ἀμάχος**, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & μάχομαι) not disposed to fight; not quarrelsome or contentious, 1 Ti. 3. 3. Tit. 3. 2.
- ***Ἀμάω**, ὦ, f. ἥσω, to collect; to reap, mow, or cut down, Ja. 5. 4.
- ***Ἀμέθυστος**, ου, ὁ, (ἀ & μεθύω) an amethyst, a gem of a deep purple or violet colour, so called from its supposed efficacy in keeping off drunkenness, Re. 21. 20.
- ***Ἀμελέω**, ὦ, f. ἥσω, p. ἡμέληκα, ἀμελής, ἀ & μέλει) not to care for, to neglect, disregard, Mat. 22. 5. 1 Ti. 4. 14. He. 2. 3; 8. 9. 2 Pe. 1. 12.
- ***Ἀμεμπτος**, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & μεμπτός, fr. μέμφομαι) blameless, irreprehensible, without defect, Lu. 1. 6. Phi. 2. 15; 3. 6. 1 Thes. 3. 13. He. 8. 7.
- ***Ἀμέμπτως**, adv. blamelessly, unblameably, unexceptionably, 1 Thes. 2. 10; 5. 23.
- ***Ἀμέριμνος**, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & μέριμνα) free from care or solicitude, Mat. 28. 14. 1 Co. 7. 32.
- ***Ἀμετάθετος**, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & μετατίθημι) unchangeable, He. 6. 17, 18. L. G.
- ***Ἀμετακίνητος**, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & μετακινέω) immoveable, firm, 1 Co. 15. 58.
- ***Ἀμεταμέλητος**, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & μεταμέλομαι) not to be repented of; by *impl.* irrevocable, enduring, Ro. 11. 29. 2 Co. 7. 10.
- ***Ἀμετανόητος**, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & μετανοέω) impenitent, obdurate. Ro. 2. 5. L. G.
- ***Ἀμετρος**, ου, ὁ, ἡ, τό, -ον, (ἀ & μέτρον) without or beyond measure, immoderate, 2 Co. 10. 13, 15.
- ***Ἀμήν**, (Heb. **אמן** firm, faithful, true) used as a particle both of affirmation and assent, in truth, verily, most certainly; so be it; ὁ ἀμήν, the faithful and true One, Re. 3. 14.
- ***Ἀμήτωρ**, ορος, ὁ, ἡ, (ἀ & μήτηρ) without mother; independent of maternal descent, He. 7. 3.
- ***Ἀμίαντος**, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & μιάινω) *pr.* unstained, unsoiled; *met.* undefiled, chaste, He. 13. 4; pure, sincere, Ja. 1. 27; inviolate, unimpaired, 1 Pe. 1. 4.
- ***Ἄμμος**, ου, ἡ, sand.
- ***Ἄμνος**, οὔ, ὁ, a lamb, Jno. 1. 29. 36. Ac. 8. 32. 1 Pe. 1. 19.
- ***Ἄμοιβή**, ἡς, ἡ, (ἀμείβω, ἀμείβομαι, to requite) requital; of kind offices, recompence, 1 Ti. 5. 4.
- ***Ἀμπελος**, ου, ἡ, a vine, grape-vine.
- ***Ἀμπελουργός**, οὔ, ὁ, ἡ, (ἄμπελος & ἔργον) a vine-dresser, Lu. 13. 7.
- ***Ἀμπελών**, ὠνος, ὁ, a vineyard.
- ***Ἀμύνω**, f. ὑνῶ, a. 1. ἡμυνα, to ward off, help, assist; *mid.* ἀμύνομαι, to repel from one's self, resist, make a defence, assume the office of protector and avenger, Ac. 7. 24.
- ***Ἀμφιβάλλω**, f. βαλῶ, (ἀμφι, about, & βάλλω) v. r. Mar. 1. 16, to throw around; to cast a net: whence
- ***Ἀμφίβληστρον**, ου, τό, *pr.* what is thrown around, e. g. a garment, a large kind of fish-net, drag, Mat. 4. 18. Mar. 1. 16.
- ***Ἀμφιέννυμι**, f. ἀμφιέσω, p. pass. ἡμφιέσμαι, (ἀμφι & ἔννυμι, to put on) to clothe, invest, Mat. 6. 30; 11. 8. Lu. 7. 25; 12. 28.
- ***Ἀμφοδον**, ου, τό, (equivalent to ἀμφοδος, ου, ἡ, fr. ἀμφι & ὁδός) a road leading round a town or village; the street of a village, Mar. 11. 4.
- ***Ἀμφότεροι**, αι, α, (ἄμφω, both) both.
- ***Ἀνώμητος**, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & μῶμος) blameless, irreprehensible, Phi. 2. 15. 2 Pe. 3. 14.
- ***Ἀμωμον**, ου, τό, v. r. Re. 18. 13, amomum, an odoriferous shrub, from which a precious ointment was prepared.
- ***Ἀμωμος**, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & μῶμος) blameless.
- ***Ἄν**. The various constructions of this particle, and their significations, must be learnt from the grammars. Standing at the commencement of a clause, it is another form of εἰν, if, Jno. 20. 23.
- ***Ἀνά**, prep. used in the N. T. only in certain forms. Ἀνά μέρος, in turn; ἀνά μέσον, through the midst, between; ἀνά δηνάριον, at the rate of a denarius; with numerals, ἀνά ἑκα-

- των, in parties of a hundred. *In composition*, step by step, up, back, again.
- ***Ἀναβαθμός**, οὗ, ὁ, the act of ascending; means of ascent, steps, stairs, Ac. 21. 35, 40: *from*
- ***Ἀναβαίνω**, f. βήσομαι, p. βέβηκα, a. 2. ἀνέβην, (ἀνά & βαίνω) to go up, ascend; climb; embark; to rise, mount upwards, *as smoke*; to grow or spring up, *as plants*; to spring up, arise, *as thoughts*.
- ***Ἀναβάλλω**, f. βαλῶ, p. βέβληκα, (ἀνά & βάλλω) to throw back; *mid.* to put off, defer, adjourn, Ac. 24. 22.
- Αναβιβάζω**, f. άσω, a. 1. ανεβίβασα, (ἀνά & βιβάζω) to cause to come up or ascend, draw or bring up, Mat. 13. 48.
- ***Αναβλέπω**, f. ψω, (ἀνά & βλέπω) to look upwards; to see again, recover sight: *whence*
- ***Ἀνάβλεψις**, εως, ἡ, recovery of sight, Lu. 4. 18.
- ***Αναβοάω**, ὦ, f. ἦσομαι, a. 1. ἦσα, (ἀνά & βοάω) to cry out or aloud, exclaim, Mat. 27. 46. Mar. 15. 8. Lu. 9. 38.
- ***Αναβολή**, ἡς, ἡ, (ἀναβάλλω) delay, Ac. 25. 17.
- ***Ἀνάγειον**, ου, τό v. r. for ἀνώγειον, *which see*.
- ***Αναγγέλλω**, f. γελῶ, a. 1. ἀνήγγεila, a. 2. pass. ἀνηγγέλην, (ἀνά & ἀγγέλλω) to bring back word, announce, report; to declare, set forth, teach.
- ***Αναγεννάω**, ὦ, f. ἦσω, p. pass. ἀναγεννήσθαι, (ἀνά & γεννάω) to beget or bring forth again; regenerate, 1 Pe. 1. 3, 23. N. T.
- ***Αναγινώσκω**, f. γνῶσομαι, a. 2. ἀνέγνω, a. 1. pass. ἀνεγνώσθην, (ἀνά & γινώσκω) to gather exact knowledge of, recognise, discern; *especially*, to read.
- Αναγκάζω**, f. άσω, (ἀνάγκη) to force, compel; constrain, urge.
- ***Αναγκύιος**, α, ου, (ἀνάγκη) necessary, indispensable, 1 Co. 12. 22; necessary, needful, right, proper, Ac. 13. 46. 2 Co. 9. 5. Phil. 1. 24; 2. 25. He. 8. 3; near, intimate, closely connected, *necessarius*, as *friends*, Ac. 10. 24.
- ***Ἀναγκαστῶς**, adv. by constraint or compulsion, unwillingly, *opp.* & ἐκούσιως, 1 Pe. 5. 2: *from*
- ***Ἀνάγκη**, ἡς, ἡ, (ἄγχω, to compress) necessity, constraint, compulsion; obligation of duty, moral or spiritual necessity; distress, calamity, affliction.
- ***Ἀναγνωρίζω**, f. ισω, a. 1. pass. ἀνεγνωρίσθην, (ἀνά & γνωρίζω) to recognise; *pass.* to be made known, or to cause one's self to be recognised, Ac. 7. 13.
- ***Ἀνάγνωσις**, εως, ἡ, (ἀναγινώσκω) reading, Ac. 13. 15. 2 Co. 3. 14. 1 Ti. 4. 13.
- ***Ἀνάγω**, f. άξω, a. 2. ἀνήγαγον, a. 1. pass. ἀνήχθην, (ἀνά & ἄγω) to conduct; to lead or convey from a lower place to a higher; to offer up, *as a sacrifice*; to lead out, produce; ἀνάγομαι, *as a nautical term*, to set sail, put to sea.
- ***Αναδείκνυμι**, v. νύω, f. ξω, (ἀνά & δείκνυμι) *pr.* to show anything by raising it aloft, *as a torch*; to display, manifest, show plainly or openly, Ac. 1. 24; to mark out, constitute, appoint by some outward sign, Lu. 10. 1: *whence*
- ***Ἀνάδειξις**, εως, ἡ, a showing forth, manifestation; entrance upon the duty or office to which one is consecrated, Lu. 1. 80. L. G.
- ***Αναδέχομαι**, f. ξομαι, (ἀνά & δέχομαι) to receive, *as opposed to shunning or refusing*; to receive with hospitality, Ac. 28. 7; to embrace a proffer or promise, He. 11. 17.
- ***Αναδίδωμι**, f. δώσω, a. 2. ἀνέδω, (ἀνά & δίδωμι) to give forth, up, or back; deliver, present, Ac. 23. 33.
- ***Αναζάω**, ὦ, f. ἦσω, (ἀνά & ζάω) to live again, recover life, Ro. 14. 9. Re. 20. 5; to revive, recover activity, Ro. 7. 9; *met.* to live a new and reformed life, Lu. 15. 24, 32. L. G.
- ***Αναζητέω**, ὦ, f. ἦσω, (ἀνά & ζητέω) to track; seek diligently, inquire after, search for, Lu. 2. 44. Ac. 11. 25.
- ***Αναζώννυμι**, f. ζώσω, (ἀνά & ζώννυμι) to gird with a belt or girdle; *mid.* ἀναζώννυμαι, to gird one's self, 1 Pe. 1. 13. S.

Ἀναζωπύρεω, ὦ, f. ἦσω, (ἀνά & ζωπύρεω, to revive a fire, fr. ζῶς & πῦρ) *pr.* to kindle up a dormant fire; *met.* to revive, excite; stir up, cultivate one's powers, 2 Ti. 1. 6.

Αναθάλλω, f. θαλῶ, a. 2. ἀνέθαλον, (ἀνά & θάλλω, to thrive, flourish) *pr.* to recover verdure, flourish again; *met.* to recover activity, Phi. 4. 10.

Ἀνάθεμα, ατος, τό, (a later equivalent to ἀνάθημα, fr. ἀνατίθημι) a devoted thing, but ordinarily in a bad sense, a person or thing accursed, Ro. 9. 3. 1 Co. 12. 3; 16. 22. Ga. 1. 8, 9; a curse, execration, anathema, Ac. 23. 14: *whence*

Ἀναθεματίζω, f. ἴσω, to declare any one to be ἀνάθεμα, to curse, bind by a curse, Mar. 14. 71. Ac. 23. 12, 14, 21. S.

Ἀναθεωρέω, ὦ, f. ἦσω, (ἀνά & θεωρέω) to view, behold attentively, contemplate, Ac. 17. 23. He. 13. 7.

Ἀνάθημα, ατος, τό, (ἀνατίθημι) a gift or offering consecrated to God, Lu. 21. 5.

Αναίδεια, ας, ἡ, (ἀ & αἰδώς) *pr.* impudence; *hence*, importunate solicitation, or pertinacious importunity, without regard to time, place, or person, Lu. 11. 8.

Αναίρεσις, εως, ἡ, *pr.* a taking up or away; death, a putting to death, murder, Ac. 8. 1; 22. 20: *from*

Ἀναίρέω, ὦ, f. ἦσω, a. 2. ἀνεῖλον, a. 1. pass. ἀνρήθην, (ἀνά & αἰρέω) *pr.* to take up, lift, as from the ground; to take away or off, put to death, kill, murder; to take away, abolish, abrogate, He. 10. 9; *mid.* to take up infants in order to bring them up, Ac. 7. 21.

Ἀναίτιος, ἰου, ὁ, ἡ, (ἀ & αἰτία) guiltless, innocent, Mat. 12. 5, 7.

Ἀνακαθίζω, f. ἴσω, (ἀνά & καθίζω) to set up; *intrans.* to sit up, Lu. 7. 15. Ac. 9. 40.

Ἀνακαινίζω, f. ἴσω, (ἀνά & καινίζω) to renovate, renew, He. 6. 6.

Ἀνακαινίσω, ὦ, f. ὠσω, (ἀνά & καινός) to renovate, invigorate, renew, 2 Co. 4. 16. Col. 3. 10: (N. T.) *whence*

Ἀνακαίνωσις, εως, ἡ, renovation, reformation, Ro. 12. 2. Tit. 3. 5.

Ἀνακαλύπτω, f. ψω, (ἀνά & καλύπτω) to unveil, uncover; *pass. met.* to be freed from obscurity or impediments to knowledge, 2 Co. 3. 14, 18

Ἀνακάμπτω, f. ψω, (ἀνά & κάμπτω) *pr.* to reflect, bend back; *hence*, to bend back one's course, return, Mat. 2. 12. Lu. 10. 6. Ac. 18. 21. He. 11. 15.

Ἀνάκειμαι, f. εἶσομαι, (ἀνά & κεῖμαι) to be laid up, as offerings; later, to lie, be in a recumbent posture, recline at table.

Ἀνακεφαλαιώω, ὦ, f. ὠσω, (ἀνά & κεφάλαιον) to bring together several things under one, reduce under one head, Ep. 1. 10; to comprise, Ro. 13. 9. L. G.

Ἀνακλίνω, f. ἴνω, (ἀνά & κλίνω) to lay down; to cause to recline at table, &c.: *mid.* ἀνακλινόμαι, to recline at table.

Ἀνακόπτω, f. ψω, (ἀνά & κόπτω) *pr.* to beat back; *hence*, to check, impede, hinder, restrain, Ga. 5. 7.

Ἀνακράζω, f. ξω, (ἀνά & κράζω) to cry aloud, exclaim, shout, Mar. 1. 23; 6. 49. Lu. 4. 33; 8. 28; 23. 18.

Ἀνακρίνω, f. ἴνω, (ἀνά & κρίνω) to sift, examine, question; to try; to judge, give judgment upon: *hence*

Ἀνακρίσις, εως, ἡ, investigation, judicial examination, hearing of a cause, Ac. 25. 26.

Ἀνακύπτω, f. ψω, (ἀνά & κύπτω) *pr.* to raise up one's self, look up, Lu. 13. 11. Jno. 8. 7, 10; *met.* to recover from dejection, be cheered, Lu. 21. 28.

Ἀναλαμβάνω, f. λήψομαι, a. 2. ἀνέλαβον, a. 1. pass. ἀνελήφθην, to take up, receive up; bear, carry; take as a companion, take to one's self, assume: *hence*

Ἀνάληψις, εως, ἡ, a taking up, receiving up, Lu. 9. 51.

Ἀναλίσκω, f. λώσω, a. 1. ἀνήλωσα, & ἀνάλωσα, a. 1. pass. ἀνηλώθην & ἀναλώθην, (ἀνά & ἀλίσκω) to consume, destroy, Lu. 9. 54. Ga. 5. 15. 2 Thes. 2. 8.

Ἀναλογία, ας, ἡ, (ἀνά & λόγος) analogy, ratio, proportion, Ro. 12. 6.

Ἀναλογίζομαι, f. ἴσομαι, (ἀνά & λογίζομαι) to consider attentively, He. 12. 3.

- Ἀνάλος, ου, ὁ, ἡ, τό, -ον, (ἀ & ἄλς) without saltiness, or the taste and pungency of salt, insipid, Mar. 9. 50.
- Ἀνάλυσις, εως, ἡ, *pr.* dissolution; *met.* departure, death, 2 Ti. 4. 6: *from*
- Ἀναλύω, f. ὑσω, (ἀνά & λύω) *pr.* to loose, dissolve; *intrans.* to loose *in order to departure*, depart, Lu. 12. 36; *from life*, Phi. 1. 23.
- Ἀναμάρτητος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & ἀμαρτάνω) without sin, guiltless, Jno. 8. 7.
- Αναμένω, f. ενῶ, (ἀνά & μένω) to await, wait for, expect, 1 Thes. 1. 10.
- Ἀναμνησκω, f. μνήσω, a. 1. pass. ἀνεμνήσθην (ἀνά & μνησκω) to remind, cause to remember, 1 Co. 4. 17; to exhort, 2 Ti. 1. 6; *mid.* to call to mind, recollect, remember, Mar. 14. 72. 2 Co. 7. 15. He. 10. 32: *hence*
- Ἀνάμνησις, εως, ἡ, remembrance; a commemoration, memorial, Lu. 22. 19. 1 Co. 11. 24, 25. He. 10. 3.
- Ἀνανεόω, ὦ, f. ὠσω, to renew; *mid.* to reform, become a new person, Ep. 4. 23.
- Ἀνανήφω, f. ψω, (ἀνά & νήφω) to become sober; *met.* to recover sobriety of mind, 2 Ti. 2. 26. L. G.
- Ἀναντιρρήτος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & ἀντερῶ) not to be contradicted, indisputable, Ac. 19. 36: (L. G.) *hence*
- Ἀναντιρρήτως, *adv.* *pr.* without contradiction or gainsaying; without hesitation, promptly, Ac. 10. 29.
- Ἀνάξιος, ιου, ὁ, ἡ, (ἀ & ἄξιος) unworthy, inadequate, 1 Co. 6. 2: *hence*
- Ἀναξίως, *adv.* unworthily, in an improper manner, 1 Co. 11. 27, 29.
- Ἀνάπαυσις, εως, ἡ, rest, intermission, Mat. 11. 29. Re. 4. 8; 14. 11; *meton.* place of rest, fixed habitation, Mat. 12. 43. Lu. 11. 24: *from*
- Ἀναπαύω, f. ἀύσω, (ἀνά & παύω) to cause to rest, give rest or quiet; *mid.* to take rest, repose, refreshment; to have a fixed place of rest, abide, dwell, 1 Pe. 4. 14.
- Ἀναπειθω, f. εἰσω, (ἀνά & πείθω) to persuade to a different opinion; to seduce, Ac. 18. 13.
- Ἀναπέμπω, f. ψω, (ἀνά & πέμπω) to send back, or again, Phil. 11; to send up, remit to a tribunal, Lu. 23. 7, 11, 15.
- Ἀνάπηρος, ου, ὁ, ἡ, (ἀνά & πηρός, maimed) maimed, deprived of some member of the body, or at least of its use, Lu. 14. 13, 21.
- Ἀναπίπτω, f. πεσοῦμαι, a. 2. ἀνέπεσον, (ἀνά & πίπτω) to fall or recline backwards; recline at table, &c.
- Ἀναπληρόω, ὦ, f. ὠσω, (ἀνά & πληρώω) to fill up, complete; fulfil, confirm, as a prophecy by the event; fill the place of any one; to supply, make good; to observe fully, keep, the law.
- Ἀναπολόγητος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & ἀπολογέομαι) inexcusable, Ro. 1. 20; 2. 1. L. G.
- Ἀναπτύσσω, f. ξω, (ἀνά & πτύσσω) to roll back, unroll, unfold, Lu. 4. 17.
- Ἀνάπτω, f. ψω, (ἀνά & ἄπτω) to light, kindle, set on fire, Lu. 12. 49. Ac. 28. 2. Ja. 3. 5.
- Ἀναρίθμητος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & ἀριθμός) innumerable, He. 11. 12.
- Ἀνασειώ, f. εἰσω, (ἀνά & σείω) *pr.* to shake up; *met.* to stir up, instigate, Mar. 15. 11. Lu. 23. 5.
- Ἀνασκευάζω, f. ἄσω, (ἀνά & σκευάζω, fr. σκεῦος) *pr.* to collect one's effects or baggage (σκεῦη) *in order to remove*; to lay waste by carrying off or destroying every thing, destroy; *met.* to unsettle, pervert, subvert, Ac. 15. 24.
- Ἀνασπάω, ὦ, f. ἄσω, (ἀνά & σπάω) to draw up, or out, Lu. 14. 5. Ac. 11. 10. (ἀ).
- Ἀνάστᾱσις, εως, ἡ, (ἀνίστημι) a raising or rising up; resurrection; *meton.* the author of resurrection, Jno. 11. 25; *met. & meton.* the author and cause of felicity, Lu. 2. 34.
- Ἀναστατώω, ὦ, f. ὠσω, (fr. same; i. e. ἀνάστατον ποιεῖν, to lay waste, destroy; to disturb the public tranquillity, excite to sedition and tumult, Ac. 17. 6; 21. 38; to disturb the mind of any one by doubts, &c.; to subvert, unsettle, Gal. 5. 12. L. G.
- Ἀνασταυρόω, ὦ, f. ὠσω, (ἀνά &

- στενύω) *pr.* to crucify; *met.* to treat with the greatest indignity, He. 6. 6.
- ***Ἀναστενάζω**, *f.* ξω, (ἀνά & στενάζω) to sigh, groan deeply, Mar. 8. 12.
- ***Ἀναστρέφω**, *f.* ψω, (ἀνά & στρέφω) to overturn, throw down; to turn back, return; *mid.* versari, to be employed, occupied, engaged; to have intercourse or be conversant with; to live, pass one's life, follow any mode of life: *hence*
- ***Ἀναστροφή**, *ἡς, ἡ*, conversation, mode of life, conduct, deportment.
- ***Ἀνατάσσομαι**, *f.* τάξομαι, (ἀνά & τάσσω) *pr.* to arrange; *hence*, to compose, Lu. 1. 1. L. G.
- ***Ἀνατέλλω**, *f.* τελῶ, *a.* 1. ἀνέτειλα, (ἀνά & τέλλω, to make to rise) to cause to rise; *intrans.* to rise, spring up, as the sun, stars, &c.
- ***Ἀνατίθεμαι**, *a.* 2. ἀνεθέμην, (ἀνά & τίθημι) to submit to a person's consideration a statement or report of matters, Ac. 25. 14. Gal. 2. 2.
- ***Ἀνατολή**, *ἡς, ἡ*, (ἀνατέλλω) *pr.* a rising of the sun, &c.; the place of rising, the east; *met.* the dawn or day-spring, Lu. 1. 78.
- ***Ἀνατρέπω**, *f.* ψω, (ἀνά & τρέπω) *pr.* to overturn, overthrow; *met.* to subvert, corrupt, 2 Ti. 2. 18. Tit. 1. 11.
- ***Ἀνατρέφω**, *f.* θρέψω, *p. pass.* ἀνατρέφωμαι, *a.* 2. *pass.* ἀνετρέφην, (ἀνά & τρέφω) to nurse, as an infant, Ac. 7. 20; to bring up, educate, Ac. 7. 21; 22. 3.
- ***Ἀναφαίνω**, *f.* φανῶ, (ἀνά & φαίνω) to bring to light, display; *mid.* to appear, Lu. 19. 11; a nautical term, to come in sight of, Ac. 21. 3.
- ***Ἀναφέρω**, *f.* οἰσω, *a.* 1. ἡνεγκα, *a.* 2. ἀνήνεγκον, (ἀνά & φέρω) to bear or carry upwards, lead up; to offer sacrifices; to bear aloft or sustain a burden, as sins, 1 Pe. 2. 24. He. 9. 28.
- ***Ἀναφωνέω**, *ῶ. f.* ἦσω, (ἀνά & φωνέω) to exclaim, cry out, Lu. 1. 42.
- ***Ἀναχύσις**, *εως, ἡ*, (ἀναχέω, to pour out) a pouring out; *met.* excess, 1 Pe. 4. 4. L. G.
- ***Ἀναχωρέω**, *ῶ. f.* ἦσω, (ἀνά & χωρέω) to go backward; depart, go away: withdraw, retire.
- ***Ἀνάψυξις** *εως, ἡ*, *pr.* a refreshing coolness after heat; *met.* refreshing, recreation, rest, Ac. 3. 19. L. G. *from*
- ***Ἀναψύχω**, *f.* ξω, (ἀνά & ψύχω) to recreate by fresh air; to refresh, cheer, 1 Ti. 1. 16. (ῶ).
- ***Ἀνδραποδιστής**, *οὔ, ὁ*, (ἀνδράπωδον, a slave) a man-stealer, kidnapper, 1 Ti. 1. 10.
- ***Ἀνδρίζω**, *f.* ἴσω, (ἀνῆρ) to render brave or manly; *mid.* to show or behave one's self like a man, 1 Co. 16. 13
- ***Ἀνδροφόνος**, *ου, ὁ*, (ἀνῆρ & φόνος) a homicide, man-slayer, murderer, 1 Ti. 1. 9.
- ***Ἀνέγκλητος**, *ου, ὁ, ἡ*, (ἀ & ἐγκαλέω) not arraigned; unblameable, irreproachable, 1 Co. 1. 8. Col. 1. 22. 1 Ti. 3. 10. Tit. 1. 6, 7.
- ***Ἀνεκδιήγητος**, *ου, ὁ, ἡ*, (ἀ & ἐκδιηγέομαι) which cannot be related, inexpressible, unutterable, 2 Co. 9. 15. L. G.
- ***Ἀνεκλάλητος**, *ου, ὁ, ἡ*, (ἀ & ἐκκλέω) unspeakable, ineffable, 1 Pe. 1. 8. L. G.
- ***Ἀνέκλειπτος**, *ου, ὁ, ἡ*, (ἀ & ἐκλείπω) unfailing, exhaustless, Lu. 12. 33. L. G.
- ***Ἀνεκτός**, *ἡ, ὄν*, (ἀνέχω) tolerable, supportable, Mat. 10. 15; 11. 22, 24. Mar. 6. 11. Lu. 10. 12, 14.
- ***Ἀνελεήμων**, *ονος, ὁ, ἡ*, (ἀ & ἐλεήμων) unmerciful, uncompassionate, cruel, Ro. 1. 31.
- ***Ἀνεμίζω**, *f.* ἴσω, to agitate with the wind; *pass.* to be agitated or driven by the wind, Ja. 1. 6. (L. G.) *from*
- ***Ἄνεμος**, *ου, ὁ*, the wind; *met.* levity, emptiness, Ep. 4. 14.
- ***Ἀνένδεκτος**, *ου, ὁ, ἡ, τό, -ον*, (ἀ & ἐνδέχεται) impossible, what cannot be, Lu. 17. 1. N. T.
- ***Ἀνεξερευνήτος**, *ου, ὁ, ἡ, τό, -ον*, (ἀ & ἐξερευνάω) unsearchable, inscrutable, Ro. 11. 33.
- ***Ἀνεξίκακος**, *ου, ὁ, ἡ*, (ἀνέχομαι & κακός) enduring or patient under evils and injuries, 2 Ti. 2. 24. L. G.
- ***Ἀνεξιχνίαστος**, *ου, ὁ, ἡ*, (ἀ & ἐξιχνιάζω, to explore) which cannot be explored, inscrutable, incomprehensible, Ro. 11. 33. Ep. 3. 8. S.

***Ἀνεπαίσχυντος**, ου, ό, ή, (ἀ & ἐπαίσχυνμα) without cause of shame, irreproachable, 2 Ti. 2. 15. N. T.

Ἀνεπίληπτος, ου, ό, ή, (ἀ & ἐπιλαμβάνω) *pr.* not to be laid hold of; *met.* irreprehensible, unblameable, 1 Ti. 3. 2; 5. 7; 6. 14.

***Ἀνέρχομαι**, f. ἐλεύσομαι, a. 2. ἀνῆλθον, (ἀνά & ἔρχομαι) to ascend, go up, Jno. 6. 3. Gal. 1. 17, 18.

***Ἀνεσις**, εως, ή, (ἀνίημι) *pr.* the relaxing of any state of constraint; relaxation of rigour of confinement, Ac. 24. 23; *met.* ease, rest, peace, tranquillity, 2 Co. 2. 12; 7. 5; 8. 13. 2 Thes. 1. 7.

***Ἀνετάζω**, f. ἄσω, to examine thoroughly; to examine by torture, Ac. 22. 24, 29. S.

***Ἄνευ**, without, Mat. 10. 29. 1 Pe. 3. 1; 4. 9.

***Ἀνεύθετος**, ου, ό, ή, (ἀ & εὐθετος) not commodious, inconvenient, Ac. 27. 12. N. T.

***Ἀνευρίσκω**, f. ῥήσω, (ἀνά & εὐρίσκω) to find by diligent search, Lu. 2. 16. Ac. 21. 4.

***Ἀνέχομαι**, f. ἐξομαι, imperf. ἀνειχόμεν, ἡνειχόμεν, ἡνεσχόμεν, (ἀνά & ἔχω) to endure, bear with; to suffer, admit, permit.

***Ἀνεψιός**, ου, ό, a nephew, Col. 4. 10.

Ἀνηθον, ου, τό, anethum, dill, an aromatic plant, Mat. 23. 23.

Ἀνήκω, (ἀνά & ἥκω) to come up to, to pertain to; ἀνῆκει, *impers.* it is fit, proper, becoming, Col. 3. 18. Ep. 5. 4. Phile. 8.

Ἀνήμερος, ου, ό, ή, (ἀ & ἡμερος, gentle, mild,) ungentle, fierce, ferocious, 2 Ti. 3. 3.

***Ἀνὴρ**, ἀνδρός, ό, a male person of full age and stature, as opposed to a child or female; a husband; a man, homo, human being; a certain man; someone; that man, he, ille; *used also pleonastically with other nouns and adjectives.*

Ἀντίστημι, f. ἀντιστήσω, a. 2. ἀντέστην, perf. ἀνθέστηκα, (ἀντί & ἵστημι) to oppose, resist, stand out against.

***Ἀνθομολογέομαι**, οὔμαι, (ἀντι & ὁμολογέω) *pr.* to come to an agreement; hence, to confess openly what

is due; to confess, give thanks, praise, celebrate, extol, Lu. 2. 38.

***Ἄνθος**, εος, ους, τό, a flower, Ja. 1. 10, 11. 1 Pe. 1. 24. bis.

***Ἀνθρακία**, ἄς, ή, a mass or heap of live coals, Jno. 18. 18; 21. 9: *from*

***Ἀνθραξ**, ἄκος, ό, a coal, burning coal, Ro. 12. 20.

***Ἀνθρωπάρεσκος**, ου, ό, ή, (ἄνθρωπος & ἀρέσκω) desirous of pleasing men, Ep. 6. 6. Col. 3. 22. S.

***Ἀνθρώπινος**, η, ου, (ἄνθρωπος) human, belonging to man, 1 Co. 2. 4. 13; 4. 3; 10. 13. Ja. 3. 7. 1 Pe. 2. 13; suited to man, Ro. 6. 19.

***Ἀνθρωποκτόνος**, ου, ό, ή, (ἄνθρωπος & κτείνω) a homicide, murderer, Jno. 8. 44. 1 Jno. 3. 15.

***Ἀνθρωπος**, ου, ό, ή, a human being; an individual; *used also pleonastically with other words; met.* a spiritual frame or character, 1 Pe. 3. 4.

***Ἀνθυπατεύω**, f. εὐσω, to be proconsul, Ac. 18. 12: *from*

***Ἀνθύπατος**, ου, ό, (ἀντί & ὑπατος, a consul) a proconsul, Ac. 13. 7, 8, 12; 19. 38. L. G.

***Ἀνίημι**, f. ἀνήσω, a. 2. ἀνῆν, s. ἀνώ, a. 1. pass. ἀνέθην, (ἀνά & ἵημι) to loose, slacken, Ac. 27. 40; to unbind, unfasten, Ac. 16. 26; to omit or lessen, Ep. 6. 9; to leave or neglect, He. 13. 5.

***Ἀνίλεως**, ω, ό, ή, (ἀ & ἴλεως) uncompassionate, unmerciful, stern, Ja. 2. 13. N. T.

***Ἀνίπτω**, ου, ό, ή, (ἀ & νίπτω) unwashed, Mat. 15. 20. Mar. 7. 2, 5.

***Ἀνίστημι**, f. ἀναστήσω, a. 1. ἀνέστησα, *trans.* to cause to stand up or rise; to raise up, *as the dead; tc* cause to appear or exist; *intrans* a. 2. ἀνέστην, imperat. ἀνάστηθι, ἀνάστα, and *mid.*, to rise up; to come into existence.

***Ἀνόητος**, ου, ό, ή, (ἀ & νοέω) inconsiderate, unintelligent, unwise; Lu. 24. 25. Ro. 1. 14. Gal. 3. 1, 3. Tit. 3. 3; brutish, 1 Ti. 6. 9.

***Ἀνοια**, ας, ή, (ἀ & νοῦς) want of understanding, folly, rashness, madness, Lu. 6. 11. 2 Ti. 3. 9.

***Ἀνοίγω**, f. ἀνοίξω, a. 1. ἀνέωξα

ἡνοιξα, p. ἀνέωχα (ἀνά & οἶγω) *trans.* to open; *intrans.* p. 2. ἀνέωγα, p. *pass.* ἀνέωγμαι, ἡνέωγμαι, a. 1. *pass.* ἀνέωχθην, ἡνεώχθην, ἡνοιχθην, to be opened, to be open.

Ἀνοικοδομέω, ὦ, f. ἥσω, (ἀνά & οἰκοδομέω) to rebuild, Ac. 15. 16. *bis.*

Ἀνοιξις, εως, ἡ, (ἀνοίγω) an opening, act of opening, Ep. 6. 19.

Ἀνομία, ας, ἡ, lawlessness, violation of law, iniquity, sin: *from*

Ἄνομος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & νόμος) lawless, without law, not subject to law; violating the law, wicked, impious, a transgressor: *whence*

Ἀνόμως, *adv.* without law, Ro. 2. 12. *bis.*

Ἀνορθόω, ὦ, f. ὥσω, (ἀνά & ὀρθόω) to restore to straightness or erectness, Lu. 13. 13; to reinvigorate, He. 12. 12; to reerect, Ac. 15. 16.

Ἀνόσιος, ὁ, ἡ, (ἀ & ὅσιος, pious) impious, unholy, 1 Ti. 1. 9. 2 Ti. 3. 2.

Ἀνοχή, ἡς, ἡ, (ἀνέχομαι) forbearance, patience, Ro. 2. 4; 3. 26.

Ἀνταγωνίζομαι, f. ἴσομαι, (ἀντί & ἀγωνίζομαι) to contend, strive against, He. 12. 4.

Ἀντάλλαγμα, ατος, τό, (ἀνταλλάσσω, to exchange) a price paid in exchange for a thing, compensation, ransom, Mat. 16. 26. Mar. 8. 37.

Ἀνταναπληρόω, ὦ, f. ὥσω, (ἀντί & ἀναπληρόω) to fill up, complete, supply, Col. 1. 24.

Ἀνταποδίδωμι, f. δώσω, a. 2. ἀνταπέδων, a. 1. *pass.* ἀνταπεδόθην, (ἀντί & ἀποδίδωμι) to repay, requite, recompence, Lu. 14. 14. *bis.* Ro. 11. 35; 12. 19. 1 Thes. 3. 9. 2 Thes. 1. 6. He. 10. 30: *whence*

Ἀνταπόδομα, ατος, τό, requital, recompence, retribution, retaliation, Lu. 14. 12. Ro. 11. 9. S.

Ἀνταπόδοσις, εως, ἡ, recompence, reward, Col. 3. 24.

Ἀνταποκρίνομαι, a. 1. ἀνταπεκρίθην, (ἀντί & ἀποκρίνομαι) to answer, speak in answer, Lu. 14. 6; to reply against, contradict, dispute, Ro. 9. 20. S.

Ἀντεῖπον, *inf.* ἀντειπεῖν, see ἀντιλέγω.

Ἀντέχομαι, f. ἀνθέξομαι, (ἀντι & ἔχω) to hold firmly, cling or adhere to; to be devoted to any one, Lu. 16. 13. Tit. 1. 9; to exercise a zealous care for any one, 1 Thes. 5. 14.

Ἀντί, *pr.* over against; *hence*, in correspondence to; in place of; in retribution or return for; in consideration of; on account of.

Ἀντιβάλλω, (ἀντί & βάλλω), *pr.* to throw or toss from one to another; *met.* to agitate, converse or discourse about, Lu. 24. 17.

Ἀντιδιατίθημι, (ἀντί & διατίθημι) to oppose; *mid.* to be of an opposite opinion, to be adverse or averse to, 2 Ti. 2. 25. L. G.

Ἀντίδικος, ου, ὁ, ἡ, (ἀντί & δίκη) *pr.* an opponent in a lawsuit, Mat. 5. 25. *bis.* Lu. 12. 58; 18. 3; an adversary, 1 Pe. 5. 8.

Ἀντίθεσις, εως, ἡ, (ἀντί & τίθημι, *pr.* opposition; *hence*, a question proposed for dispute, disputation, 1 Ti. 6. 20.

Ἀντικαθίστημι, f. ἥσω, (ἀντί & καθίστημι) *trans.* to set in opposition; *intrans.* a. 2. ἀντικατέστην, to withstand, resist, He. 12. 4.

Ἀντικαλέω, (ἀντί & καλέω) to invite in return, Lu. 14. 12.

Ἀντίκειμαι, f. εἶσομαι, (ἀντί & κείμαι) *pr.* to occupy an opposite position; *met.* to oppose, be adverse to.

Ἀντικρύ, *adv.*, opposite to, over against, Ac. 20. 15.

Ἀντιλαμβάνομαι, f. λήψομαι, (ἀντιλαμβάνω, to take in turn) to aid, assist, help, Lu. 1. 54. Ac. 20. 35; to be a recipient, 1 Ti. 6. 2.

Ἀντιλέγω, f. λέξω, a. 2. ἀντεῖπον, (ἀντί & λέγω) to speak against, contradict; gainsay, deny; to oppose, be adverse to, Lu. 2. 34; 20. 27. Jno. 19. 12. Ac. 13. 45; 28. 19, 22. Ro. 10. 21. Tit. 1. 9; 2. 9.

Ἀντιληψις, εως, ἡ, (ἀντιλαμβάνω) aid, assistance; *met.* one who aids or assists, a help, 1 Co. 12. 28.

Ἀντιλογία, ας, ἡ, (ἀντιλέγω) contradiction, question, He. 6. 16; 7. 7; opposition, rebellion, Jude 11; contumely, He. 12. 3.

Ἀντιλοιδορέω, ὦ, f. ἥσω, (ἀντί &

- ἀντιδρῶ) to reproach or revile again or in return, 1 Pe. 2. 23. L. G.
- Ἀντίλυτρον, ου, τό, (ἀντί & λύτρον) a ransom, 1 Ti. 2. 6. N. T.
- Ἀντιμετρέω, ὦ, f. ἦσω, (ἀντί & μετρέω) to measure again or in return, Lu. 6. 38. Mat. 7. 2. N. T.
- Ἀντιμισθία, ας, ἡ, (ἀντί & μισθός) a retribution, recompence, Ro. 1. 27. 2 Co. 6. 13. L. G.
- Ἀντιπαρέρχομαι, f. ελεύσομαι, a. 2. ἦλθον, (ἀντί & παρέρχομαι) to pass over against, to pass by unnoticed, Lu. 10. 31, 32. L. G.
- Ἀντιπέραν, adv., over against, on the opposite side, Lu. 8. 26.
- Ἀντιπίπτω, f. πεσούμαι, (ἀντί & πίπτω) *pr.* to fall upon, rush upon any one; *hence*, to resist by force, oppose, strive against, Ac. 7. 51.
- Ἀντιστρατεύομαι, (ἀντί & στρατεύω) to war against; to contravene, oppose, Ro. 7. 23.
- Ἀντιτάσσω, f. τάξω, (ἀντί & τάσσω) to post in adverse array, *as an army*; *mid.* to set one's self in opposition, resist, Ac. 18. 6. Ro. 13. 2. Ja. 5. 6; to be averse, Ja. 4. 6. 1 Pe. 5. 5.
- Ἀντίτυπος, ου, ὁ, ἡ, (ἀντί & τύπος) of correspondent stamp or form, corresponding, similar, 1 Pe. 3. 21; τὸ ἀντίτυπον, a copy, He. 9. 24.
- Ἀντίχριστος, ου, ὁ, (ἀντί & χριστός) antichrist, an opposer of Christ, 1 Jno. 2. 18, 22; 4. 3. 2 Jno. 7.
- Ἀντλέω, ὦ, f. ἦσω, (ἀντλος, a sink) to draw, e. g. wine, water, &c. Jno. 2. 8, 9; 4. 7, 15: *whence*
- Ἀντλημα, ατος, τό, *pr.* that which is drawn; a bucket, vessel for drawing water, Jno. 4. 11. L. G.
- Ἀντοφθαλμέω, ὦ, f. ἦσω, (ἀντί & ὀφθαλμός) *pr.* to look in the face, i. e. *rectis oculis*; *met.* a nautical term, to bear up against the wind, Ac. 27. 15. L. G.
- Ἄνυδρος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & ὕδωρ) without water, dry, 2 Pe. 2. 17. Jude 12. τόποι ἄνυδροι, dry places, and therefore, in the East, barren, desert, Mat. 12. 43. Lu. 11. 24.
- Ἀνυπόκριτος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & ὑποκρίνομαι) unfeigned, real, sincere. He. 12. 9. et al. L. G.
- Ἀνυπότακτος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & ὑποτάσσω) not subjected, not made subordinate, He. 2. 8; insubordinate, refractory, disorderly, contumacious, lawless, 1 Ti. 1. 9. Tit. 1. 6, 10. L. G.
- Ἄνω, adv. above; up, upwards; ὁ, ἡ, τό, ἄνω, that which is above, higher.
- Ἀνώγειον, v. ἀνώγειον, v. ἀνώγειων, v. ἀνάγειον, ου, τό, (ἄνω & γῆ) an upper room, or chamber, cenaculum, Mar. 14. 15. Lu. 22. 12.
- Ἀνωθεν, adv. of place, from above, from a higher place; of time, from the first or beginning; again, anew; with a preposition, the top or upper part, Mat. 27. 51.
- Ἀνωτερικός, ἡ, ὄν, upper, higher; inland, Ac. 19. 1. N. T.
- Ἀνώτερος, α, ου, (comp. of ἄνω) higher, superior; to a higher place, Lu. 14. 10; above, before, He. 10. 8. L. G.
- Ἀνωφελής, έως, ὁ, ἡ, τό, -ες, (ἀ & ὠφελέω) useless, unprofitable, mischievous, Tit. 3. 9. He. 7. 18.
- Ἀξίμη, ης, ἡ, an axe, Mat. 3. 10. Lu. 3. 9. (i).
- Ἄξιος, ία, ιον, of equal value; worthy, estimable; worthy of, deserving, either good or evil; correspondent to; comparable to; suitable, due: *whence*
- Ἀξιώω, ὦ, f. ὠσω, p. pass. ἡξίωμαι, to judge or esteem worthy or deserving; to deem fitting, to require, Ac. 15. 38; 28. 22.
- Ἀξίως, adv. worthily, suitably, properly, in a becoming manner.
- Ἀόρατος, ου, ὁ, ἡ, τό, -ον, (ἀ & ὁράω) invisible, Ro. 1. 20. Co. 1. 15, 16. 1 Ti. 1. 17. He. 11. 27.
- Ἀπαγγέλλω, f. γελῶ, a. 1. ἀπήγγειλα, a. 2. pass. ἀπηγγέλην, (ἀπό & ἀγγέλλω) to enounce that with which a person is charged, or which is called for by circumstances; to carry back word; to report; to declare plainly; to announce formally.
- Ἀπάγχω, f. ἀγξω, (ἀπό & ἄγχω, to choke or strangle one's self, hang one's self, Mat. 27. 5.
- Ἀπάγω, f. ξω, a. 2. ἀπήγαγον, a

1. *pass.* ἀπαχθην, (ἀπό & ἄγω) to lead away; conduct; *met.* to seduce.
- * **Ἀπαιδευτος**, ου, ό, ή, (ἀ & παιδεύω) uninstructed, ignorant; silly, unprofitable, 2 Ti. 2. 23.
- * **Ἀπαιρω**, f. αρῶ, a. 1. *pass.* ἀπήρ-θην, subj. ἀπαρθῶ, (ἀπό & αἶρω) to take away; *pass.* to be taken away; *in the sense of* departing, Mat. 9. 15. Mar. 2. 20. Lu. 5. 35.
- * **Ἀπαιτέω**, ὦ, f. ήσω, (ἀπό & αἰτέω) to demand, require, demand back, Lu. 6. 30; 12. 20.
- * **Ἀπαλγέω**, ὦ, f. ήσω, p. ἀπήλγῃκα, (ἀπό & ἀλγέω, to be in pain, grieve) *pr.* to desist from grief; *hence*, to become insensible or callous, Ep. 4. 19.
- * **Ἀπαλλάσσω**, f. ξω, a. 1. *pass.* ἀπηλλάχθην, (ἀπό & ἀλλάσσω) to set free, deliver, set at liberty, He. 2. 15; to rid judicially, Lu. 12. 58; *mid.* to leave, depart, remove from, Ac. 19. 12.
- * **Ἀπαλλοτριόω**, ὦ, f. ὠσω, p. *pass.* ἀπαλλοτριόωμαι (ἀπό & ἀλλοτριόω, to alienate) to alienate; *pass.* to be alienated from, be a stranger to, Ep. 2. 12; 4. 18. Col. 1. 21.
- * **Ἀπαλός**, ή, όν, soft, tender, Mat. 24. 32. Mar. 13. 28.
- * **Ἀπαντάω**, ὦ, f. ήσω, (ἀπό & ἀντάω, to meet) to meet, encounter: *whence*
- * **Ἀπάντησις**, εως, ή, a meeting, encounter: εἰς ἀπάντησιν, i. q. ἀπαντᾶν, to meet, Mat. 25. 1, 6. Ac. 28. 15. 1 Th. 4. 17. L. G.
- * **Ἀπαξ**, *adv.* once; once for all; actually, in fact, Jude 3, 5.
- Απαράβατος**, ου, ό, ή, (ἀ & παρβαίνω) not transient; not to be superseded, unchangeable, He. 7. 24. L. G.
- * **Ἀπαρασκευαστος**, ου, ό, ή, (ἀ & παρασκευάζω) unprepared, 2 Co. 9. 4.
- Απαρνέομαι**, οὔμαι, f. ήσομαι, & *pass.* ἀπαρνηθήσομαι, (ἀπό & ἀρνέομαι) to deny, disown; to renounce, disregard.
- * **Ἀπαρτί**, *adv.* (ἀπό & ἄρτι) from this time, henceforth, Jno. 1. 52. Re. 14. 13; forthwith.
- * **Ἀπαρτισμός**, ου, ό, (ἀπαρτίζω, to perfect, fr. ἀπό & ἄρτιος) completion, perfection, Lu. 14. 28. L. G.
- * **Ἀπαρχή**, ής, ή, (ἀτό & ἀρχή) *pr.* the first act of a sacrifice; *hence*, the first-fruits, first portion, firstling. Ro. 8. 23, et al.
- * **Ἀπας**, ασα, αν, (a strengthened form of πᾶς) all, the whole.
- * **Ἀπατάω**, ὦ, f. ήσω, a. 1. *pass.* ἡπατήθῃ, to deceive, seduce into error, Ep. 5. 6. 1 Ti. 2. 14. Ja. 1. 26: *whence*
- * **Ἀπάτη**, ης, ή, deceit, deception, delusion.
- * **Ἀπάτωρ**, ορος, ό, ή, (ἀ & πατήρ) *pr.* without a father, fatherless; *hence*, independent of paternal descent, He. 7. 3. (ἀ).
- * **Ἀπαύγασμα**, ατος, τό, (ἀπό & αὐγάζω) an effulgence, He. 1. 3. L. G.
- * **Ἀπειδον**, subj. ἀπιδω, *see* ἀφοράω.
- * **Ἀπειθεια**, ας, ή, (ἀπειθής) that disposition of mind which will not be persuaded, which refuses belief and obedience, obstinacy, contumacy, disobedience, unbelief, Ro. 11. 30, 32. Ep. 2. 2; 5. 6. He. 4. 6, 11. Col. 3. 6.
- * **Ἀπειθέω**, ὦ, f. ήσω, not to suffer one's self to be persuaded; to refuse belief, disbelieve, be incredulous; to refuse obedience through unbelief, disobey; refuse belief and obedience, be contumacious: *from*
- * **Ἀπειθής**, έος, ους, ό, ή, (ἀ & πείθω) who will not be persuaded, who refuses belief and obedience, unbelieving, disobedient, contumacious.
- * **Ἀπειλέω**, ὦ, f. ήσω, a. 1. ἡπειλήσα, to threaten, menace, rebuke, Ac. 4. 17. 1 Pe. 2. 23: *whence*
- * **Ἀπειλή**, ης, ή, threat, commination, Ac. 4. 17, 29; 9. 1; harshness of language, Ep. 6. 9.
- * **Ἀπειμι**, f. έσομαι, (ἀπό & εἰμί) to be absent.
- * **Ἀπειμι**, imperfect, ἀπήειν, (ἀπό & εἰμι, to go) to go away, depart, Ac. 17. 10.
- * **Ἀπείπον**, a. 2. *act.* to tell out; to refuse, forbid; *mid.* a. 1. ἀπειπάμην, to renounce, disclaim, 2 Co. 4. 2.
- * **Ἀπείραστος**, ου, ό, ή, (ἀ & πειράζω) not having tried, inexperienced, or, untried, or, incapable of being tried, Ja. 1. 13. L. G.

* **Ἀπειρος**, ου, ό, ή, (ἀ & πείρα) un-experienced, unskilful, ignorant, He. 5. 13.

* **Ἀπεκδέχομαι**, f. ἐξομαι, (ἀπό & ἐκδέχομαι) to expect, wait or look for, Ro. 8. 19, 23, 25. 1 Co. 1. 7. Gal. 5. 5. Phi. 3. 20. He. 9. 28. L. G.

* **Ἀπεκδύομαι**, f. ὕσομαι, (ἀπό & ἐκ-δύω) to put off, strip, divest, renounce, Col. 2. 15; 3. 9. (L. G.): *whence*

* **Ἀπεκδύσις**, εως, ή, a putting or stripping off, renunciation, Col. 2. 11. N. T.

* **Ἀπελαύνω**, f. ἐλάσω, a. 1. ἀπή-λασα, (ἀπό & ἐλαύνω) to drive away, Ac. 18. 16.

* **Ἀπελεγμός**, ου, ό, ή, (ἀπελέγχω, to refute, fr. ἀπό & ἐλέγχω) *pr.* refutation; *by impl.* disesteem, contempt, disgrace, Ac. 19. 27. N. T.

* **Ἀπελεύθερος**, ου, ό, ή, (ἀπό & ἐλεύθερος) a freed-man, 1 Co. 7. 22.

* **Ἀπελπίζω**, f. ἴσω, (ἀπό & ἐλπίζω) to lay aside hope, despond, despair; also, to hope for something in return, Lu. 6. 35. L. G.

* **Ἀπέναντι**, *adv.* (ἀπό & ἔναντι) op-posite to, over against, Mat. 21. 2; 27. 61; contrary to, in opposition to, against, Ac. 17. 7; before, in the presence of, Mat. 27. 24. Ac. 3. 16. L. G.

* **Ἀπέραντος**, ου, ό, ή, (ἀ & πέρας) unlimited, interminable, endless, 1 Ti. 1. 4.

* **Ἀπεριπάστως**, *adv.* (ἀ & περι-σπάω) without distraction, without care or solicitude, 1 Co. 7. 35. L. G.

* **Ἀπερίτμητος**, ου, ό, ή, τό, -ον, (ἀ & περιτέμνω) *pr.* uncircumcised; *met.* obdurate, pertinacious, Ac. 7. 51. L. G.

* **Ἀπέρχομαι**, f. ἐλεύσομαι, a. 2. ἔλθον, (ἀπό & ἔρχομαι) to go away, depart; to go forth, pervade, as a rumour; to arrive at a destination; to pass away, disappear; *in N. T.*, ἀπέρχομαι ὀπίσω, to follow.

* **Ἀπέχω**, f. ἀφέξω, (ἀπό & ἔχω) *trans.* to have in full *what is due or is sought*; hence, *impers.* ἀπέχει, it is enough; *intrans.* to be distant, to be estranged; *mid.* to abstain from.

* **Ἀπιστέω**, ᾧ, f. ἤσω, (ἀ & πίστις)

to refuse belief, be incredulous, dis-believe; Mar. 16. 11, 16. Lu. 24. 11, 41. Ac. 28. 24; to prove false, violate one's faith, be unfaithful, 2 Ti. 2. 13. Ro. 3. 3.

* **Ἀπιστία**, ας, ή, (fr. same) unbelief, want of trust and confidence; a state of unbelief, 1 Ti. 1. 13; violation of faith, perfidy, Ro. 3. 3. He. 3. 12, 19.

* **Ἀπιστος**, ου, ό, ή, τό, -ον, (ἀ & πιστός) unbelieving, incredulous, without confidence *in any one*; viol-ating one's faith, unfaithful, false, treacherous; one who has not em-braced the Christian faith, an unbe-liever, infidel, pagan; *pass.* incredi-ble, Ac. 26. 8.

* **Ἀπλός**, όη, όον, *contr.* οὐς, ή, οὖν, *pr.* single; hence, simple, uncom-pounded; sound, perfect, Mat. 6. 22. Lu. 11. 34: *whence*

* **Ἀπλότης**, ητος, ή, simplicity, sin-cerity, purity or probity of mind, Ro. 12. 8. 2 Co. 1. 12; 11. 3. Ep. 6. 5. Col. 3. 22; liberality, as arising from simplicity and frankness of cha-racter, 2 Co. 8. 2; 9. 11, 13.

* **Ἀπλῶς**, *adv.* in simplicity; sincerely really; or, liberally, bountifully, Ja. 1. 5.

* **Ἀπό**, *prep. pr.* forth from, away from; hence it variously signifies de-parture; distance of time or place; avoidance; riddance; derivation from a quarter, source, or material; origination from agency or instru-mentality.

* **Αποβαίνω**, f. βήσομαι, a. 2. ἀπέ-βην, (ἀπό & βαίνω) to descend from a ship, disembark, Lu. 5. 2. Jno. 21. 9; to become, result, happen, Lu. 21. 13. Phi. 1. 19.

* **Αποβάλλω**, f. βαλῶ, a. 2. ἀπέβα-λον, (ἀπό & βάλλω) to cast or throw off, cast aside, Mar. 10. 50.

* **Αποβλέπω**, f. ψω, (ἀπό & βλέπω) *pr.* to look off from all other objects and at a single one; hence, to turn a steady gaze, to look with fixed and earnest attention, He. 11. 26.

* **Απόβλητος**, ου, ό, ή, τό, -ον, (ἀπο-βάλλω) *pr.* to be cast away; *met.* to be condemned, regarded as vile, 1 Ti. 4. 4.

* **Αποβολή**, ης, ή, (fr. same) a cast-ing off; rejection, reprobation, Ro

11. 15; loss deprivation, of life, &c. Ac. 27. 22.
- * **Απογίνομαι**, α. 2. ἀπεγενόμην, (ἀπό & γίνομαι) to be away from, unconnected with; to die; *met.* to die to, or renounce, *any thing*, 1 Pe. 2. 24.
- * **Απογράφῃ**, ἥς, ἥ, a register, inventory; registration, enrolment, Lu. 2. 2. Ac. 5. 37: *from*
- * **Απογράφω**, f. ψω, (ἀπό & γράφω) *pr.* to copy; *hence*, to register, enrol; *mid.* to procure the registration of one's name, to give in one's name for registration, Lu. 2. 1, 3, 5.
- * **Αποδείκνυμι**, f. δείξω, to point out, display; prove, evince, demonstrate, Ac. 25. 7; to designate, proclaim, hold forth, 2 Thes. 2. 4; to constitute, appoint, Ac. 2. 22; 1 Co. 4. 9. 2 Thes. 2. 4: *whence*
- Απόδειξις**, εως, ἥ, manifestation, demonstration, indubitable proof, 1 Co. 2. 4.
- Αποδεκατόω**, ὦ, f. ὠσω, (ἀπό & δεκατόω) to pay or give tithes of, Mat. 23. 23. Lu. 11. 42; 18. 12; to tithe, levy tithes upon, He. 7. 5. S.
- * **Απόδεκτος**, ου, ό, ἥ, τό, -ον, acceptable, 1 Ti. 2. 3; 5. 4 (L. G.): *from*
- * **Αποδέχομαι**, f. δέξομαι, (ἀπό & δέχομαι) to receive *kindly* or *heartily*, welcome, Lu. 8. 40. Ac. 15. 4; 18. 27; 28. 30; to receive with approbation, assent to, approve, Ac. 2. 41; to accept with satisfaction, applaud, Ac. 24. 3.
- * **Αποδημέω**, ὦ, f. ἦσω, to be absent from one's home or country; to travel into foreign countries, Mat. 21. 33; 25. 14, 15. Mar. 12. 1. Lu. 15. 13; 20. 9: *from*
- Απόδημος**, ου, ό, ἥ, (ἀπό & δημος) absent in foreign countries, Mar. 13. 34.
- * **Αποδίδωμι**, f. δώσω, (ἀπό & δίδωμι) to render that on which there is a claim, or which is looked for; to render in full; to give back, restore, refund; render back, requite, retaliate; pay a debt; discharge an obligation, perform whatever is to be performed; *mid.* to sell.
- * **Αποδιορίζω**, f. ἴσω, (ἀπό & διορίζω, to set bounds) *pr.* to separate by intervening boundaries; to separate, Jude 19. N. T.
- * **Αποδοκιμάζω**, f. άσω, (ἀπό & δοκιμάζω) to reject upon trial, to reject Mat. 21. 42. Mar. 12. 10. Lu. 20. 17. 1 Pe. 2. 4, 7; to repulse, refuse credence or admittance, disallow, Lu. 9. 22; 17. 25. He. 12. 17.
- * **Αποδοχή**, ἥς, ἥ, (ἀποδέχμαι) *pr.* reception, welcome; *met.* cordial assent, 1 Ti. 1. 15; 4. 9.
- * **Απόθεσις**, εως, ἥ, (ἀποτίθημι) a putting off or away, laying aside, 1 Pe. 3. 21. 2 Pe. 1. 14.
- * **Αποθήκη**, ης, ἥ, (fr. same) a place where any thing is laid up for preservation, repository, granary, storehouse, barn, Mat. 3. 12; 6. 26; 13. 30. Lu. 3. 17; 12. 18, 24.
- * **Αποθησαυρίζω**, f. ἴσω, (ἀπό & θησαυρίζω) *pr.* to lay up in store, hoard; *met.* to collect abundantly, treasure up, 1 Ti. 6. 19. L. G.
- * **Αποθλίβω**, f. ψω, (ἀπό & θλίβω) *pr.* to press out; to press close, press upon, crowd, Lu. 8. 45. (i).
- * **Αποθνήσκω**, f. θανούμαι, α. 2. έθαυον, (ἀπό & θνήσκω) to die; to become putrescent, rot, as seeds, Jno. 12. 24. 1 Co. 15. 36; to wither, become dry, as a tree, Jude 12; *met.* to be obnoxious to condemnation and punishment, be exposed to misery or the second death, Jno. 6. 50; 8. 21, 24; to die to any thing, i. e. to renounce, refuse submission to, be completely severed from, Ro. 6. 2. Gal. 2. 19. Col. 3. 3.
- * **Αποκαθίστημι**, v. αποκαθιστάνω, f. στήσω, α. 1. pass. αποκατεστάθη, (ἀπό & καθίστημι) to restore any thing to its former place or state, Mat. 12. 13; 17. 11. Mar. 3. 5; 8. 25, et al.
- * **Αποκαλύπτω**, f. ψω, (ἀπό & καλύπτω) *pr.* to uncover, bring to light what was hidden; to reveal; to set in a clear light; to display; *pass.* to be manifested, appear: *whence*
- * **Αποκάλυψις**, εως, ἥ, a disclosure, revelation; *met.* illumination, instruction; manifestation, appearance. L. G.
- * **Αποκαρᾶδοκία**, ας, ἥ, (ἀπό & καρδοκέω, to watch with the head stretched out, to keep an eager look out; fr. κάρα, the head, and δοκεῖω to watch) earnest expectation, hope Ro. 8. 19. Phi. 1. 20. N. T.

Ἀποκαταλλάσσω, f. ξω, (ἀπό & καταλλάσσω) to transfer from a certain state to another which is quite different; hence, to reconcile, restore to favour, Ep. 2. 16. Col. 1. 20, 21. N. T.

Ἀποκατάστασις, εως, ἡ, (ἀποκαθίστημι) *pr.* a restitution or restoration of any thing to its former state; hence, change from worse to better, melioration, introduction of a new and better era, Ac. 3. 21.

Ἀποκείμεναι, f. εἶσομαι, (ἀπό & κείμεναι) to be laid up, preserved, Lu. 19. 20; to be in store for, be reserved, await any one, Col. 1. 5. 2 Ti. 4. 8. He. 9. 27.

Αποκεφαλίζω, f. ἴσω, (ἀπό & κεφαλῇ) to behead, Mat. 14. 10. Mar. 6. 16, 28. Lu. 9. 9.

Αποκλείω, f. εἶσω, (ἀπό & κλείω) to close, shut up, Lu. 13. 25.

Αποκόπτω, f. ψω, (ἀπό & κόπτω) to cut off, amputate, Mar. 9. 43, 45. Jno. 18. 10, 26. Ac. 27. 32. Gal. 5. 12.

Ἀπόκρίμα, ατος, τό, a judicial sentence, 2 Co. 1. 9: (L. G.) *from*

Αποκρίνομαι, a. 1. ἀπεκρινάμεν & ἀπεκρίθην, f. ἀποκριθήσομαι, (ἀποκρίνω, to separate, fr. ἀπό & κρίνω) to answer; in N. T. to speak with reference to certain present circumstances, Mat. 11. 25, et al.: *whence*

Ἀπόκρίσις, εως, ἡ, an answer, reply, Lu. 2. 47; 20. 26. Jno. 1. 22; 19. 9.

Ἀποκρύπτω, f. ψω, (ἀπό & κρύπτω) to hide away; to conceal, withhold from sight or knowledge, Mat. 11. 25; 25. 18, et al.: *whence*

Ἀπόκρυφος, ου, ό, ἡ, τό, -ον, hidden away; concealed, Mar. 4. 22. Lu. 8. 17; stored up, Col. 2. 3.

Αποκτείνω, f. κτενῶ, a. 1. pass. ἀπεκτείνω, (ἀπό & κτείνω) to kill, put to death, murder, destroy, annihilate.

Αποκυέω, ω, f. ἴσω, (ἀπό & κύέω) *pr.* to bring forth, as women; *met.* to be the cause of, produce, Ja. 1. 15; to be the author of spiritual generation, Ja. 1. 18. L. G.

ποκυλία, f. ἴσω, (ἀπό & κυλίω) to roll a vay, Mat. 28. 2. Mar. 16. 3, 4. Lu. 24. 2. (i). L. G.

Ἀπολαμβάνω, f. λήψομαι, α. ε. ἔλαβον, (ἀπό & λαμβάνω) to receive in full, Lu. 16. 25; to receive what is due, sought, or needed; to receive back, recover; to receive in hospitality, welcome, 3 Jno. 8; to take aside, lead away, Mar. 7. 33.

Ἀπόλαυσις, εως, ἡ, (ἀπολαύω, to obtain a portion of a thing, enjoy) beneficial participation, 1 Ti. 6. 7; enjoyment, pleasure, He. 1. 25.

Ἀπολείπω, f. ψω, (ἀπό & λείπω) to leave, leave behind; *pass.* to be left, remain, 2 Ti. 4. 13, 20. He. 4. 6, 9; 10. 26; to relinquish, forsake, desert, Jude 6.

Ἀπολείχω, f. ξω, (ἀπό & λείχω, to lick) *pr.* to lick off; to cleanse by licking, lick clean, Lu. 16. 21. L. G.

Ἀπόλλυμι, f. ολέσω, & ολώ, a. 1. ἀπόλεσα, p. ἀπολώλεκα, (ἀπό & ὀλλυμι) to destroy utterly; to kill; to bring to nought, render vain, 1 Co. 1. 19; to lose, be deprived of; *mid.* ἀπόλλυμαι f. ολοῦμαι, a. 2. ἀπωλόμην, p. ἀπόλωλα, to be destroyed, perish; to be put to death, die; to be lost, wander, Mat. 10. 6; 15. 24.

Ἀπολλύων, οντος, ό, Apollyon, the destroyer, i. q. Ἀβαδδών, Re. 9. 11. N. T.

Ἀπολογέομαι, οὔμαι, f. ἴσομαι, a. 1. ἀπελογησάμεν & ἀπελογήθην (ἀπό & λόγος) to defend one's self against a charge, to make a defence, Lu. 12. 11; 21. 14, et al.: *whence*

Ἀπολογία, ας, ἡ, a verbal defence, Ac. 22. 1; 25. 16, et al.

Ἀπολούω, f. ούσω, (ἀπό & λούω) to cleanse by bathing; *mid.* to cleanse one's self; to procure one's self to be cleansed; *met. of sin*, Ac. 22. 6. 1 Co. 6. 11.

Ἀπολύτρωσις, εως, ἡ, (ἀπολυτρόω, to dismiss any one for a ransom paid, fr. ἀπό & λυτρόω) redemption, a deliverance procured by the payment of a ransom; *meton.* a redeemer, the author of redemption, 1 Co. 1. 30; deliverance, simply, the idea of a ransom being excluded, Lu. 21. 28. He. 11. 35. N. T.

Ἀπολύω, f. ὑσω, (ἀπό & λύω) *pr.* to loose; to release from any tie or burden; hence, to give liberty, pardon, forgiveness; to divorce; to

- allow to depart; to permit, *or*, signal a departure from life, Lu. 2. 29; *mid.* to depart. (ὕ).
- Ἀπομάσσω, f. ξῶ, (ἀπό & μάσσω, to wipe) to wipe off; *mid.* to wipe off one's self, Lu. 2. 11.
- Ἀπονέμω, f. νεμῶ, (ἀπό & νέμω, to allot) to portion off; to assign, bestow, 1 Pe. 3. 7.
- Ἀπονίπτω, f. ψω, (ἀπό & νίπτω) to cleanse a part of the body by washing; *mid.* of one's self, Mat. 27. 24.
- Αποπίπτω, f. πεσοῦμαι, a. 2. ἀπέπεσον, (ἀπό & πίπτω) to fall off, or from, Ac. 9. 18.
- Αποπλανᾶω, ὦ, f. ἥσω, (ἀπό & πλανᾶω) to cause to wander; *met.* to deceive, pervert, seduce, Mar. 13. 22; *pass.* to wander; *met.* to swerve from, apostatise, 1 Ti. 6. 10.
- Ἀποπλέω, f. πλεύσομαι, a. 1. ἀπέπλευσα, (ἀπό & πλέω) to depart by ship, sail away, Ac. 13. 4; 14. 26; 20. 15; 27. 1.
- Ἀποπλύνω, f. υνῶ, (ἀπό & πλύνω) to wash, rinse, Lu. 5. 2. (ὕ).
- Ἀποπνίγω, f. ξω, a. 2. *pass.* ἀπεπνίγην, (ἀπό & πνίγω) to choke, suffocate, Mat. 13. 7. Lu. 8. 33; to drown, Lu. 8. 7. (ἱ).
- Ἀπορέω, ὦ, f. ἥσω, & ἀπορέομαι, (ἀ & πόρος, a way) *pr.* to be without means; *met.* to hesitate, be at a stand, be in doubt and perplexity, Jno. 13. 22. Ac. 25. 20. 2 Co. 4. 8. Gal. 4. 26; *whence*
- Ἀπορία, ας, ἡ, doubt, uncertainty, perplexity, Lu. 21. 25.
- Ἀπορρίπτω, f. ψω, (ἀπό & ρίπτω) to throw off, Ac. 27. 43.
- Ἀπορφανίζω, f. ἴσω, (ἀπό & ὄρφανος) to deprive, bereave, 1 Thes. 2. 17.
- Ἀποσκευάζομαι, f. ἀσομαι, (ἀποσκευάζω, to pack up articles, σκεῦη, for removal) to prepare for a journey, take one's departure, Ac. 21. 15.
- Ἀποσκίασμα, ατος, τό, (ἀπό & σκιάζω, to throw a shadow, fr. σκιά) a shadow cast; *met.* the slightest trace, Ja. 1. 17. L. G.
- Ἀποσπείω, ὦ, f. ἀσω, (ἀπό & σπάω) to draw away from, to draw out or forth, Mat. 26. 51; to draw away, seduce, Ac. 20. 30 *mid.* a. 1. ἀπε-
- σπάσθην, to separate one's self, to retire, part, Lu. 22. 41. Ac. 21. 1. (ἀ).
- Ἀποστασία, ας, ἡ, (ἀφίστημι) a defection, apostasy, Ac. 21. 21. 1 Thes. 2. 3. L. G.
- Ἀποστάσιον, ἰου, τό, (fr. same) defection, desertion, *as of a freedman from a patron*; *in N. T.* the act of putting away a wife, repudiation, divorce, Mat. 19. 7. Mar. 10. 4; *meton.* a bill of repudiation, deed of divorce, Mat. 5. 31.
- Ἀποστεγάζω, f. ἀσω, (ἀπό & στέγη) to remove or break through a covering or roof of a place, Mar. 2. 4.
- Ἀποστέλλω, f. στελῶ, a. 1. ἀπέστειλα, p. ἀπέσταλκα, p. *pass.* ἀπεστάλμαι, a. 2. *pass.* ἀπεστάλην, (ἀπό & στέλλω) to send forth a messenger, agent, message, or command; to issue, publish; put forth into action, Mar. 4. 29; to despatch; to liberate dismiss, send away.
- Ἀποστερέω, ὦ, f. ἥσω, p. *pass.* ἀπεστερήμαι, (ἀπό & στερέω, to deprive) to deprive, detach; to debar, 1 Co. 7. 5; to deprive *in a bad sense*, defraud, Mar. 10. 19. 1 Co. 6. 7. *mid.* to suffer one's self to be deprived or defrauded, 1 Co. 6. 8; *pass.* to be destitute or devoid of, 1 Ti. 6. 5; to be unjustly withheld, Ja. 5. 4.
- Ἀποστολή, ἡς, ἡ, (ἀποστέλλω) a sending, expedition; office or duty of one sent as a messenger or agent; office of an apostle, apostleship, Ac. 1. 25. Ro. 1. 5. 1 Co. 9. 2. Gal. 2. 8.
- Ἀπόστολος, ου, ό, (fr. same) one sent as a messenger or agent, the bearer of a commission, messenger; an apostle.
- Ἀποστοματίζω, f. ἴσω, (ἀπό & στόμα) *pr.* to speak or repeat off hand; *also*, to require or lead others to speak without premeditation, *as by questions calculated to elicit unpremeditated answers*, to endeavour to entrap into unguarded language, Lu. 11. 53.
- Ἀποστρέφω, f. ψω, (ἀπό & στρέφω) to turn away; to remove, Ac. 3. 26. Ro. 11. 26. 2 Ti. 4. 4; to turn a people from their allegiance to their sovereign, pervert, incite to revolt, Lu. 23. 14; to replace, restore, Mat. 26. 52; 27. 3; *mid.* a. 2. ἀπεστράφη

to turn away from any one, to slight, reject, repulse, Mat. 5. 42. Tit. 1. 14. He. 12. 25; to desert, 2 Ti. 1. 15.

Αποστῦγέω, ὦ, f. ἴσω, (ἀπό & στυγέω, to hate) to shrink from with abhorrence, detest, Ro. 12. 9.

Αποσυνάγωγος, ου, ὁ, ἡ, (ἀπό & συναγωγή) expelled or excluded from the synagogue, excommunicated, cut off from the rights and privileges of a Jew, and excluded from society, Jno. 9. 22; 12. 42; 16. 2. N. T.

Αποτάσσομαι, f. ξομαι, (ἀποτάσσω, to set apart, fr. ἀπό & τάσσω) to take leave of, bid farewell to, Lu. 9. 61. Ac. 18. 18, 21. 2 Co. 2. 13; to dismiss, send away, Mar. 5. 46; to renounce, forsake, Lu. 14. 33.

Ἀποτελέω, ὦ, f. έσω, a. 1. pass. ἀπετελέσθην, (ἀπό & τελέω) to complete; pass. to be perfected, to arrive at full stature or measure, Ja. 1. 15.

Αποτίθηναι, f. θήσω, & mid. ἀποτίθεμαι, a. 2. ἀπεθέμην, to lay off, lay down or aside, as garments, Ac. 7. 58; met. to lay aside, put off, renounce, Ro. 13. 12. Ep. 4. 22, 25. Col. 3. 8, et al.

Αποτινάσσω, f. ξω, (ἀπό & τινάσσω, to shake) to shake off, Lu. 9. 5. Ac. 28. 5.

Ἀποτίνω, f. ίσω, (ἀπό & τίνω) to pay off what is claimed or due; to repay, refund, make good, Phile. 19.

Αποτολμάω, ὦ, f. ἴσω, (ἀπό & τολμάω) to dare or risk outright; to speak without reserve or restraint, Ro. 10. 20.

Αποτομία, as, ἡ, (ἀπότομος, cut off, shear, fr. ἀποτέμνω, to cut off, fr. ἀπό & τέμνω) pr. abruptness; met. unmitigated severity, rigour, Ro. 11. 22. L. G.

Αποτόμως, adv. sharply, severely, 2 Co. 13. 10. Tit. 1. 13.

Αποτρέπω, f. ψω, (ἀπό & τρέπω) to turn any one away from a thing; mid. to turn one's self away from any one; to avoid, shun, 2 Ti. 3. 5.

Ἀπουσία, as, ἡ, (ἄπειμι) absence, Phi. 2. 12.

Ἀποφέρω, f. ἀποίσω, a. 1. ἡνεγκα, a. 2. ἡνεγκον, a. 1. pass. ηνέχθην, (ἀπό

& φέρω) to bear or carry away, conduct away, Mar. 15. 1. Lu. 16. 22. 1 Co. 16. 3. Re. 17. 3; 21. 10.

Ἀποφεύγω, f. ξομαι, a. 2. ἀπέφυγον (ἀπό & φεύγω) to flee from, escape; met. to renounce, be free from, 2 Pe. 1. 4; 2. 18, 20.

Αποφθέγγομαι, f. έγξομαι, (ἀπό & φθέγγομαι) to speak out, declare, particularly solemn, weighty, or pithy sayings, Ac. 2. 4, 14; 26. 5. L. G.

Ἀποφορτίζομαι, f. ίσομαι, (ἀπό & φόρτος) to unlade, Ac. 21. 3. L. G.

Ἀπόχρησις, εως, ἡ, (ἀποχράομαι, to use up, consume by use) a using, or a discharge of an intended use, Col. 2. 22. L. G.

Αποχωρέω, ὦ, ἴσω, (ἀπό & χωρέω) to go from or away, depart, Mat. 7. 23. Lu. 9. 39. Ac. 13. 13.

Αποχωρίζω, f. ίσω, a. 1. pass. ἀπεχωρίσθην (ἀπό & χωρίζω) to separate; pass. to be swept aside, Re. 6. 14; to part, Ac. 15. 39.

Αποψύχω, f. ξω, (ἀπό & ψύχω) pr. to breathe out, faint away, die; met. to faint at heart, be dismayed, Lu. 21. 26. (v).

Ἀπρόσιτος, ου, ὁ, ἡ, τό, -ον, (ἀ & προσιτός, accessible, fr. πρόσειμι, to approach) unapproached, unapproachable, 1 Ti. 6. 16. L. G.

Ἀπρόσκοπος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & προσκοπή) act. not causing to stumble; met. not causing others to stumble in the path of duty, 1 Co. 10. 32; pass. not stumbling, advancing without stumbling; met. not obnoxious to moral exception, unblameable, clear, Ac. 24. 16. Phi. 1. 10. N. T.

Ἀπροσωπολήπτης, adv. (ἀ & προσωποληπτέω) without respect of persons, impartially, 1 Pe. 1. 17. N. T.

Ἀπταιστος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & πταίω) free from stumbling; met. free from offence and sin; irreprehensible, Jude 24.

Ἀπτω, f. ψω, pr. to bring in contact, fit, fasten; to light, kindle; mid. ἄπτομαι, f. ψομαι, a. 1. ἡψάμην, to touch; to partake, Col. 2. 21; to have intercourse with; to know carnally, 1 Co. 7. 1; by impl. to harm, 1 Jno. 5. 18.

Ἀπωθέω, ὦ, f. ωθήσω & ὥσω, &

μῖα. ἀπωθέσθαι, οὐμαι, α. 1. ἀπωσάμην, ἀπό & ὠθέω, to thrust) to thrust away, repel from one's self, repulse, Ac. 7. 27; to refuse, reject, cast off, Ac. 7. 39; 13. 46. Ro. 11. 1, 2. 1 Ti. 1. 19.

Ἀπώλεια, ας, ἡ, (ἀπόλλυμι) consumption, destruction; waste, profusion, Mat. 26. 8. Mar. 14. 4; destruction, state of being destroyed, Ac. 25. 16; perdition, misery, eternal ruin, Mat. 7. 13. Ac. 8. 20, et al.

Ἀρα. This particle denotes, first, transition from one thing to another by natural sequence; secondly, logical inference; in which case the premises are either expressed, Mat. 12. 28, or to be variously supplied. Therefore, then, consequently; should it so result. Ac. 17. 27.

Ἀρα, a stronger form of the preceding, used in interrogations.

Ἀρά, ας, ἡ, pr. a prayer; more commonly a prayer for evil; curse, cursing, imprecation, Ro. 3. 14.

Ἀργέω, ὦ, f. ἦσω, pr. to be unemployed; to be inoperative, linger, 2 Pe. 2. 3: from

Ἀργός, ἡ, ὄν, (ἀ & ἔργον) contr. fr. αεργός, pr. inactive, unemployed, Mat. 20. 3, 6; idle, averse from labour, 1 Ti. 5. 13. Tit. 1. 12; met. 2 Pe. 1. 8; unprofitable, hollow, or by impl. injurious, Mat. 12. 36.

Ἀργύρεος, έα, εον, contr. οὗς, ἁ, οὖν, (ἄργυρος) made of silver, Ac. 19. 24. 2 Ti. 2. 20. Re. 9. 20.

Ἀργύριον, ίου, τό, (fr. same) silver; meton. money; spc. a piece of silver money, a shekel.

Ἀργυροκόπος, ου, ό, (same & κόπτω) a forger of silver, silversmith, Ac. 19. 24. L. G.

Ἀργύρος, ου, ό, ἡ, silver; meton. any thing made of silver; money.

Ἀρειοπαγίτης, a judge of the court of Areopagus. (ἱ).

Ἄρειος, ου, ό, ἡ, (Ἄρης, Mars) of or belonging to Mars, Ac. 17. 19, 22.

Ἀρεσκεία, ας, ἡ; a pleasing, desire of pleasing, Col. 1. 10: from

Ἀρέσκω, f. ἄρεσω, imperf. ἤρεσκον, α. 1. ἤρεσα, to please; to be pleasing, acceptable; to consult the pleasure of: whence

Ἄρεστός, ἡ, ὄν, pleasing, acceptable, 1 Jno. 3. 22; Ac. 29; Ac. 12. 3; deemed proper, Ac. 6. 2.

Ἀρετή, ἡς, ἡ, goodness, good quality of any kind; gracious dealing of God, 1 Pe. 2. 9; 2 Pe. 1. 3; virtue, uprightness, Phi. 4. 8. 2 Pe. 1. 5.

Ἀριθμέω, ὦ, f. ἦσω, α. 1. ἡρίθμησα, p. pass. ἡρίθμημαι, to number, Mat. 10. 30. Lu. 12. 7. Re. 7. 9: from

Ἀριθμός, ου, ό, a number, Lu. 22. 3 Jno. 6. 10. Ac. 4. 4. Re. 20. 8; 13. 18

Ἀριστάω, ὦ, f. ἦσω, α. 1. ἡρίστησα, (ἄριστον) to take the first meal, breakfast, Jno. 21. 12, 15; also, to take a midday meal, Lu. 11. 37.

Ἀριστερός, ά, ὄν, the left; ἄριστερά, sc. χεῖρ, the left hand, Mat. 6. 3; so ἐξ ἀριστερῶν sc. μερῶν, Lu. 23. 33. 2 Co. 6. 7.

Ἄριστον, ου, τό, pr. the first meal, breakfast; afterwards extended to signify also a slight midday meal, luncheon, Mat. 22. 4.

Ἀρκετός, ἡ, ὄν, sufficient, enough, Mat. 6. 34; 10. 25; 1 Pe. 4. 3: from

Ἀρκέω, ὦ, f. ἦσω, α. 1. ἤρκεσα, pr. to ward off; thence, to be of service, avail; to suffice, be enough; pass. to be contented, satisfied, Lu. 3. 14. 1 Ti. 6. 8. He. 13. 5. 3 Jno. 10.

Ἄρκος, v. r. for the following.

Ἄρκτος, ου, ό, ἡ, a bear, Re. 13. 2

Ἄρμα, ατος, τό, a chariot, vehicle. Ac. 8. 28, 29, 38.

Ἀρμόζω, f. ὅσω, to fit together; mid. ἀρμόζομαι, α. 1. ἡμωσάμην, to join, unite in marriage, espouse, betroth, 2 Co. 11. 2.

Ἀρμός, ου, ό, a joint or articulation of the bones, He. 4. 12.

Ἀρνέομαι, οὖμαι, f. ἦσομαι, p. ἤβνημαι α. 1. ἡρνήσάμην, to deny, contradict, affirm not to be; by impl. to reject, renounce, disown; to be unwilling, refuse, He. 11. 24.

Ἀρνίον, ου, τό, a young lamb, lamb-kin, lamb, Jno. 21. 15. Re. 5. 6, 8.

Ἀρνός, a gen. without a nom. in use, its place being supplied by ἁμνός, a lamb.

Ἀροτριάω, ὦ, f. ἄσω, to plough, Lu. 17. 7. 1 Co. 9, 10; from

***Ἀροτρον, ου, τό, (ἀρώω, to plough)** a plough, Lu. 9. 62.

***Ἀρπᾶγή, ἡς, ἡ, (ἀρπάζω)** plunder, pillage, rapine; the act of plundering, He. 10. 34; prey, spoil, or, rapacity, Mat. 23. 25. Lu. 11. 39.

Ἀρπαγμός, ου, ὁ, rapine, robbery, thing plundered; *met. & meton.* what is retained with an eager grasp, or eagerly claimed and conspicuously exercised, Phi. 2. 6; *from*

Ἀρπάζω, ἑ. ἀσω & ξω, a. 1. ἥρπασα, a. 1. pass. ἥρπάσθην, a. 2. pass. ἥρπάγην, to seize, as a wild beast, Jno. 10. 12; take away by force, snatch away, Mat. 13. 19. Jno. 10. 28, 29. Ac. 23. 10. Jude 23; *met.* to seize on with avidity, claim, vindicate one's right, Mat. 11. 12; to convey away suddenly, transport hastily, Jno. 6. 15, et al.

***Ἀρπαξ, ἄγος, ὁ, ἡ, τό, pr.** ravenous, ravening, *as a wild beast*, Mat. 7. 15; *met.* rapacious, given to extortion and robbery, an extortioner, Lu. 18. 11. 1 Co. 5. 10, 11; 6. 10.

***Ἀρράβων, ὦνος, ὁ, (Hebrew, ערבו)** a pledge, earnest, 2 Co. 1. 22; 5. 5. Ep. 1. 14.

***Ἀρράφος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & ράπτω, to sew)** not sewed, without seam, Jno. 19. 23. N. T.

***Ἀρρῆν, ἄρρεν, ενος, ὁ, τό,** male, of the male sex, Ro. 1. 27. Re. 12. 5, 13.

***Ἀρρῆτος, ου, ὁ, ἡ, τό, -ον, (ἀ & ρητός) pr.** not spoken; what ought not to be spoken, secret; which cannot be spoken or uttered, ineffable, 2 Co. 12. 4.

***Ἀρρώστος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & ῥώννυμι)** infirm, sick, an invalid, Mat. 14. 14. Mar. 6. 5, 13; 16. 18. 1 Co. 11. 30.

Ἀρσενοκοίτης, ου, ὁ, (ἄρσην & κοίτη) one who lies with a male, a sodomite, 1 Co. 6. 9. 1 Ti. 1. 10. L. G.

***Ἀρσην, ἄρσεν, ενος, ὁ, τό,** male, of the male sex, Mat. 19. 4. Mar. 10. 6. Lu. 2. 23. Ro. 1. 27. Gal. 3. 28.

***Ἀρτεμις, ιδος, ἡ, Artemis or Diana,** Ac. 19. 24, 27, 28, 34.

***Ἀρτέμων, ονος, ὁ, (ἀρτάω, to suspend)** a topsail, artemon, supparum; *or, according to others,* the dolon of Pliny and Pollux, a small sail near the prow of the ship, which

was hoisted when the wind was too strong to use larger sails, Ac. 27. 40. N. T.

***Ἄρτι, adv.** of time, *pr.* at the present moment, close upon *at either before or after*; now, at the present juncture, Mat. 3. 15; forthwith, presently; just now, recently, already, 1 Thes. 3. 6; ἕως ἄρτι, until now, hitherto, Mat. 11. 12. Jno. 2. 10, et al.; ἀπ' ἄρτι, v. ἀπάρτι, from this time, henceforth, Mat. 23. 39, et al.

***Ἀρτιγέννητος, ου, ὁ, ἡ, (ἄρτι & γεννάω)** just born, new-born, 1 Pe. 2. 2. L. G.

***Ἄρτιος, ου, ὁ, ἡ, (ἄρω, to fit, adapt)** complete, perfect, 2 Ti. 3. 17.

***Ἄρτος, ου, ὁ,** bread; a loaf or thin cake of bread, Mat. 26. 26, et al.; food, Mat. 15. 2. Mar. 3. 20, et al.; support, maintenance, living, necessities of life, Mat. 6. 11. Lu. 11. 3. 2 Thes. 3. 8.

***Ἀρτύω, v. ἀρτύνω, f. ὑσω, f. pass. ἀρτυθήσομαι, p. pass. ἤρτυμαι, (ἄρω, to fit) pr.** to fit, prepare; to season, make savoury, Mar. 9. 50. Lu. 14. 34. Col. 4. 6.

***Ἀρχάγγελος, ου, ὁ, (ἀρχι- & ἄγγελος)** an archangel, chief angel, 1 Thes. 4. 16. Jude 9. N. T.

***Ἀρχαῖος, αἶα, αἶον,** old, ancient, of a former age, Mat. 5. 21, 27, 33, et al.; *from*

***Ἀρχή, ἡς, ἡ,** a beginning; *in respect of time,* beginning of things; commencement of the gospel dispensation; *of place,* first place or precedence in rank or power, sovereignty; one invested with authority, a magistrate, potentate, prince; an extremity, corner, Ac. 10. 11. Τὴν ἀρχήν, *used adverbially,* wholly, altogether, Jno. 8. 25.

***Ἀρχηγός, ου, ὁ, (ἀρχή & ἄγω)** a chief, leader, prince, sovereign, Ac. 5. 31; **author,** efficient cause, Ac. 3. 15. He. 2. 10; 12. 2.

***Ἀρχιερατικός, ἡ, ὄν,** pontifical, belonging to, or connected with the high priest or his office, Ac. 4. 6; (N. T.) *from*

***Ἀρχιερεὺς, ἑως, ὁ, (ἀρχι- & ἱερεὺς)** a high priest, chief priest.

***Ἀρχιποίμην, ενος, ὁ, (ἀρχι- & ποιμήν)** chief shepherd, 1 Pe. 1. 4. N. T.

- Ἀρχισυναγωγος**, ου, ὁ, (αρχι- & συναγωγή) a president or moderating elder of a synagogue, Mar. 5. 22, 35, 36, 38. Lu. 8. 49, et al. N. T.
- Ἀρχιτέκτων**, ονος, ὁ, (ἀρχι- & τέκτων) architect, head or master-builder, 1 Co. 3. 10.
- Ἀρχιτελώνης**, ου, ὁ, (ἀρχι- & τελώνης) a chief publican, chief collector of the customs or taxes, Lu. 19. 2. N. T.
- Ἀρχιτρίκλινος**, ου, ὁ, (ἀρχι- & τρίκλινος, triclinium, a dining-room in which three couches were placed round the table, &c.) director of a feast, Jno. 2. 8, 9. N. T.
- Ἀρχω**, f. ξω, *pr.* to be first; to reign, govern; *mid.* to begin; to attempt; to take commencement.
- Ἀρχων**, οντος, ὁ, one invested with power and dignity, chief, ruler, prince, magistrate, Mat. 9. 23; 20. 25, et al. freq.
- Ἀρωμα**, ατος, τό, any aromatic substance, spice, &c. Mar. 16. 1. Lu. 23. 56; 24. 1. Jno. 19. 40.
- Ἀσάλευτος**, ου, ὁ, ἡ, τό, -ον, (ἀ & σαλεύω) unshaken, immovable, Ac. 27. 41; *met.* firm, stable, enduring, He. 12. 28.
- Ἀσβεστος**, ου, ὁ, ἡ, τό, -ον, (ἀ & σβέννυμι) unquenched; inextinguishable; unquenchable, Mat. 3. 12. Mar. 9. 43, 45. Lu. 3. 17.
- Ἀσέβεια**, as, ἡ, (ἀσεβής) impiety, ungodliness; improbity, wickedness, Ro. 1. 18; 11. 26. 2 Ti. 2. 16. Tit. 2. 12. Jude 15. 18.
- Ἀσεβέω**, ὦ, f. ἦσω, p. ἡσέβηκα, a. 1. ἡσέβησα, to be impious, to act impiously or wickedly, live an impious life, 2 Pe. 2. 6. Jude 15: *from*
- Ἀσεβής**, εος, οὗς, ὁ, ἡ, τό, -ές, (ἀ & σέβομαι) impious, ungodly; wicked, sinful, Ro. 4. 5; 5. 6, et al.
- Ἀσελγεια**, as, ἡ, (ἀσελγής, outrageous) intemperance, licentiousness, lasciviousness, Ro. 13. 13, et al.: insolence, outrageous behaviour, Mar. 7. 22.
- Ἀσημος**, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & σῆμα) *pr.* not marked; *met.* not noted, not remarkable, unknown to fame, ignoble, mean, inconsiderable, Ac. 21. 39.
- Ἀσθένεια**, as, ἡ, (ἀσθενής) want of strength, weakness, feebleness, 1 Co. 15. 43; bodily infirmity, state of ill health, sickness, Mat. 8. 17. Lu. 5. 15, et al.; *met.* infirmity, frailty, imperfection, *intellectual and moral*, Ro. 6. 19. 1 Co. 2. 3. He. 5. 2; 7. 28; *by impl.* suffering, affliction, distress, calamity, Ro. 8. 26, et al.
- Ἀσθενέω**, ὦ, f. ἦσω, a. 1. ἡσθένησα, (*fr.* same) to be weak, infirm, deficient in strength; to be inefficient, Ro. 8. 3. 2 Co. 13. 3; to be sick, Mat. 25. 36, et al.; *met.* to be weak *in faith*, to doubt, hesitate, be unsettled, timid, Ro. 14. 1. 1 Co. 8. 9, 11, 12. 2 Co. 11. 29; to be deficient in authority, dignity, or power, be contemptible, 2 Co. 11. 21; 13. 3, 9; *by impl.* to be afflicted, distressed, needy, Ac. 20. 35. 2 Co. 12. 10; 13. 4, 9: *whence*
- Ἀσθένημα**, ατος, τό, *pr.* weakness, infirmity; *met.* doubt, scruple, hesitation, Ro. 15. 1. N. T.
- Ἀσθενής**, εος, οὗς, ὁ, ἡ, τό, -ές, (ἀ & σθένος, strength) without strength, weak, infirm, Mat. 26. 41. Mar. 14. 38. 1 Pe. 3. 7; helpless, Ro. 5. 6; imperfect, inefficient, Gal. 4. 9; feeble, without energy, 2 Co. 10. 10; infirm in body, sick, sickly, Mat. 25. 39, 43, 44, et al.; weak, *mentally or spiritually*, dubious, hesitating, 1 Co. 8. 7, 10; 9. 22. 1 Thes. 5. 14; *by impl.* afflicted, distressed, oppressed with calamities, 1 Co. 4. 10.
- Ἀσιανός**, οῦ, ὁ, ἡ, (Ἀσία) belonging to the Roman province of Asia Ac. 20. 4.
- Ἀσιάρχης**, ου, ὁ, (Ἀσία & ἀρχή) an Asiarch, an officer in the province of Asia, as in other eastern provinces of the Roman empire, selected, with others, from the more opulent citizens, to preside over the things pertaining to religious worship, and to exhibit annual public games at their own expense in honour of the gods, in the manner of the aediles at Rome, Ac. 19. 31. L. G.
- Ἀσιτία**, as, ἡ, abstinence from food, fasting, Ac. 27. 21: *from*
- Ἀσιτος**, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & σίτος) abstaining from food, fasting, Ac. 27. 33.
- Ἀσκέω**, ὦ, f. ἦσω, to exercise or exert one's self, endeavour, Ac. 24. 16

Ἀσκός, οὐ, ὁ, a leathern bag or bottle, bottle of skin, Mat. 9. 17. Mar. 2. 22. Lu. 5. 37, 38.

Ἀσπένως, adv. gladly, joyfully, Ac. 2. 41; 21. 17.

Ἀσοφος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & σοφός) unwise; destitute of Christian wisdom, Ep. 5. 15.

Ἀσπάζομαι, f. σομαι, a. 1. ἡσπασάμην, p. ἡσπασμαι, to salute, greet, welcome, express one's good wishes, pay one's respects, Mat. 10. 12. Mar. 5. 15, et al. freq.; to bid farewell, Ac. 20. 1; 21. 6; to treat with affection, Mat. 5. 47; *met.* to embrace mentally, welcome to the heart or understanding, He. 11. 13: *whence*

Ἀσπασμός, οὐ, ὁ, salutation, greeting, Mat. 23. 7. Mar. 12. 38, et al.

Ἀσπίλος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & σπιλος) spotless, unblemished, pure, 1 Ti. 6. 14. Ja. 1. 27. 1 Pe. 1. 19. 2 Pe. 3. 14. L. G.

Ἀσπίς, ἰδος, ἡ, an asp, a species of serpent of the most deadly venom, Ro. 3. 13.

Ἀσπονδος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & σπονδή, a libation *usually conjoined with the making of a treaty*) *pr.* unwilling to make a treaty; *hence,* implacable, irreconcilable, Ro. 1. 31. 2 Ti. 3. 3.

Ἀσάριον, ἰου, τό, dimin. of the Latin as, a Roman brass coin of the value of one-tenth of a denarius or δραχμή, and equal to 3 and one-tenth farthings of our money, *used to convey the idea of a very trifling sum,* Mat. 10. 29. Lu. 12. 6. N. T.

Ἀσσον, adv. nearer; very nigh, close, Ac. 27. 13; *used as the comp. of ἄγχι.*

Ἀστατέω, ὦ, f. ἦσω, (ἄστατος, unfixed, unstable, fr. ἀ & ἵστημι) to be unsettled, have no fixed residence, wander about without a home, 1 Co. 4. 11. L. G.

Ἀστέιος, ου, ὁ, ἡ, (ἄστυ, a city) *pr.* belonging to a city; well-bred, polite, polished; *hence,* elegant, fair, comely, beautiful, Ac. 7. 20. He. 11. 23.

Ἀστήρ, ἑρος, ὁ, a star, luminous body like a star, luminary, Mat. 2. 2, 7, 9, 10. Re. 1. 16 et. al.

Ἀστήρικτος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & στη-

ρίζω) not made firm; unsettled, unstable, unsteady, 2 Pe. 2. 14; 3. 16. L. G.

Ἀστοργος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & στοργή, natural or instinctive affection) devoid of natural or instinctive affection, without affection to kindred, Ro. 1. 31. 2 Ti. 3. 3.

Ἀστοχέω, ὦ, f. ἦσω, a. 1. ἡστοχῆσα, (ἀ & στόχος, a mark) *pr.* to miss the mark; *met.* to err, deviate, swerve from, 1 Ti. 1. 6, 21. 2 Ti. 2. 18. L. G.

Ἀστράπή, ἥς, ἡ, lightning, Mat. 24. 27; *by impl.* light, brightness, lustre, Lu. 11. 36: *whence*

Ἀστράπτω, f. ψω, to lighten, flash as lightning, Lu. 17. 24; to be bright, shining, Lu. 24. 4.

Ἀστρον, ου, τό, a constellation; a star, Lu. 21. 25. Ac. 7. 43; 27. 20. He. 11. 12.

Ἀσύμφωνος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & σύμφωνος) discordant in sound; disagreeing, of a different opinion, Ac. 28. 25.

Ἀσύνετος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & συνετός fr. συνίημι) without understanding, dull of apprehension, stupid, Mat. 15. 16. Mar. 7. 18. Ro. 1. 21; foolish, wicked, ungodly, corrupt, Ro. 1. 31; 10. 19.

Ἀσυνθετος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & συντίθεμαι, to make a covenant) a violator of covenants, covenant breaker, perfidious, Ro. 1. 31.

Ἀσφάλεια, as, ἡ, pr. state of one who is secure from falling, firmness; safety, security, 1 Thes. 5. 3; certainty, truth, Lu. 1. 4; diligence, carefulness, vigilance, Ac. 5. 23: *from*

Ἀσφάλής, ἑος, οὐς, ὁ, ἡ, τό, -ές, (ἀ & σφάλωμαι, to stumble, fall) *pr.* firm, secure from falling; firm, sure, steady, immovable, He. 6. 19; *met.* certain, sure, Ac. 21. 34; 22. 30; 25. 26; affording means of security, making secure, Phi. 3. 1: *whence*

Ἀσφαλίζω, f. ἴσω, to make fast, safe, or secure, Mat. 27. 64--66. Ac. 16. 24. L. G.

Ἀσφαλῶς, adv. securely, safely; with care and diligence, Mar. 14. 44. Ac. 16. 23; certainly, assuredly, Ac. 2. 36.

- Ἀσχημονέω**, ὦ, *f. ἦσω*, to be *ἀσχήμων*, indecorous, to behave in an unbecoming manner, or indecorously, 1 Co. 13. 5; to behave in a manner open to censure 1 Co. 7. 36.
- Ἀσχημοσύνη**, ης, ἡ, *pr.* external indecorum; nakedness, shame, pudenda, Re. 16. 15; indecency, infamous lust or lewdness, Ro. 1. 27: *from*
- Ἀσχήμων**, ονος, ὁ, ἡ, τό, -ον, (ἀ & σχημα) indecorous, uncomely, indecent, 1 Co. 12. 23.
- Ἀσωτία**, ας, ἡ, (*pr.* the disposition and life of one who is *ἄσωτος*, abandoned, recklessly debauched) profligacy, dissoluteness, debauchery, Ep. 5. 18. Tit. 1. 6. 1 Pe. 4. 4.
- Ἀσώτως**, *adv.* dissolutely, profligately, Lu. 15. 13.
- Ἀτακτέω**, ὦ, *f. ἦσω*, *pr.* to desert one's ranks; *met.* to neglect one's duties, behave disorderly, 2 Thes. 3. 7: *from*
- Ἀτακτος**, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & τάσσω) *pr.* spoken of soldiers who desert their ranks; *met.* neglectful of duties, disorderly, 1 Thes. 5. 14.
- Ἀτάκτως**, *adv.* disorderly, 2 Thes. 3. 6. 11.
- Ἀτεκνος**, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & τέκνον) childless, Lu. 20. 28, 29, 30.
- Ἀτενίζω**, *f. ἴσω*, *a. 1. ἡτένισα*, (*ἀτενής*, intent) to fix one's eyes upon, to look steadily, gaze intently, Lu. 4. 20, et al.
- Ἀτερ**, without, Lu. 22. 6, 35.
- Ἀτιμάζω**, *f. ἄσω*, *a. 1. ἡτίμασα*, *a. 1. pass. ἡτιμάσθην*, (*ἄτιμος*) to dishonour, treat with contumely or indignity, Lu. 20. 11. Jno. 8. 49, et al.
- Ἀτιμία**, ας, ἡ, dishonour, infamy, Ro. 1. 26; indecorum, 1 Co. 11. 14; meanness, vileness, Ro. 9. 21. 1 Co. 15. 43. 2 Ti. 2. 20: *from*
- Ἀτίμος**, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & τιμή) unhonoured, without honour, exposed to contumacious treatment, Mat. 13. 57. Mar. 6. 4. 1 Co. 4. 10; 12. 23.
- Ἀτιμόω**, ὦ, *p. pass. ἡτίμωμαι*, to dishonour, treat with contumely, Mar. 12. 4.
- Ἀτμίς**, ἶδος, ἡ, an exhalation, vapour, smoke, Ac. 2. 19. Ja. 4. 14.
- Ἀτομος**, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & τέμνω) *in* divisible, and *by impl.* exceedingly minute: ἐν ἀτόμῳ *sc.* χρόνῳ, in an indivisible point of time, in an instant or moment, 1 Co. 15. 52.
- Ἀτοπος**, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & τόπος) *pr.* out of place; inopportune, unsuitable, absurd; new, unusual, strange. *in N. T.* improper, amiss, wicked. Lu. 23. 41. 2 Thes. 3. 2: noxious, harmful, Ac. 28. 6.
- Αὐγάζω**, *f. ἄσω*, to shine upon, illuminate, irradiate, 2 Co. 4. 4: *from*
- Αὐγή**, ἥς, ἡ, radiance; day-break, Ac. 20. 11.
- Αὐθάδης**, εος, οὗς, ὁ, ἡ, (*αὐτός & ἡδομαι*) one who pleases himself, wilful, obstinate; arrogant, impetuous, Ti. 1. 7. 2 Pe. 2. 10. (ᾶ).
- Αὐθαίρετος**, ου, ὁ, ἡ, (*αὐτός & αἰρέομαι*) *pr.* one who chooses his own course of action; acting spontaneously, of one's own accord, 2 Ci. 8. 3, 17.
- Αὐθεντέω**, ὦ, *f. ἦσω*, (to be *αὐθέντης*, one acting by his own authority or power, *contr. fr.* αὐτοένης, one who executes with his own hand) to have authority over, domineer, 1 Ti. 2. 12. N. T.
- Αὐλέω**, ὦ, *f. ἦσω*, *a. 1. ἡύλησα* (*αὐλός*) to play on a pipe or flute pipe, Mat. 11. 17. Lu. 7. 32. 1 Co. 14. 7.
- Αὐλή**, ἥς, ἡ, *pr.* an unroofed enclosure; court-yard; sheepfold, Jno. 10. 1, 16; an exterior court, i. q. προαύλιον, i. e. an enclosed place between the door and the street, Re. 11. 2; an interior court, quadrangle, i. e. the open court in the middle of oriental houses, which are commonly built in the form of a square enclosing this court, Mat. 26. 58, 69, et al.; *by synecd.* a house, mansion, palace Mat. 26. 3. Lu. 11. 21.
- Αὐλητής**, οὔ, ὁ, (*αὐλέω*) a player on a pipe or flute, Mat. 9. 23. Re. 18. 22.
- Αὐλίζομαι**, *f. ἴσομαι*, *a. 1. ἡύλισθην* (*αὐλή*) *pr.* to pass the time in a court-yard; to lodge, bivouac; hence to pass the night in any place, to lodge at night, pass or remain through the night, Mat. 21. 17. Lu. 21. 27.

Αυλός, οὔ, ὁ, a pipe or flute, 1 Co. 14. 7.

Αὐξάνω, υ, αὐξω, f. ἥσω, a. 1. ἡῤ-
ξησα, a. 1. pass. ἡῤξηθην, *trans.* to
cause to grow or increase; *pass.* to
be increased, enlarged, Mat. 13. 32.
1 Co. 3. 6, 7, et al.; *intrans.* to in-
crease, grow, Mat. 6. 28. Mar. 4. 8,
et al.: *whence*

Αὔξησης, εως, ἡ, increase, growth,
Ep. 4. 16. Col. 2. 19.

Αὔριον, *adv.* to-morrow, Mat. 6. 30,
et al.; ἡ αὔριον *sc.* ἡμέρα, the mor-
row, the next day, Mat. 6. 34, et al.

Αὐστηρός, ἄ, ὄν, *pr.* harsh, sour in
flavour; *met.* harsh, rigid, ungener-
ous, Lu. 19. 21, 22.

Αὐτάρκεια, ας, ἡ, a competence of
the necessities of life, 2 Co. 9. 8; a
frame of mind viewing one's lot as
sufficient, contentedness, 1 Ti. 6. 6:
from

Αὐτάρκης, εος, ους, ὁ, ἡ, (αὐτός &
ἀρκέω) *pr.* sufficient or adequate in
one's self; contented with one's lot,
Phi. 4. 11.

Αὐτοκατάκριτος, ου, ὁ, ἡ, (αὐτός &
κατακρίνω) self-condemned, Tit. 3. 11.
N. T.

Εὐτόματος, ου, ὁ, ἡ, (αὐτός & μέ-
μαα, to be excited) self-excited,
acting spontaneously, spontaneous,
of his own accord, Mar. 4. 8. Ac.
12. 10.

Αὐτόπτης, ου, ὁ, ἡ, (αὐτός & ὄψο-
μαι) an eye-witness, Lu. 1. 2.

Αὐτός, ἡ, ὁ, a reflexive pron., self,
very; alone, Mar. 6. 31. 2 Co. 12. 13;
of one's self, of one's own motion,
Jno. 16. 27; *used also in the oblique*
cases independently as a personal
pron. of the third person; ὁ αὐτός, the
same; unchangeable, He. 1. 12; κα-
τὰ τὸ αὐτό, at the same time, to-
gether, Ac. 14. 1; ἐπὶ τὸ αὐτό, in one
and the same place, Mat. 22. 34; at
the same time, together, Ac. 3. 1.
But for a full account of the uses of
αὐτός, see the Grammars.

Αὐτοῦ, ἡς, οὔ, *recip. pron. contr. fr.*
ἐαυτοῦ, ἡς, οὔ, himself, herself, itself,
Mat. 1. 21, et al. freq.; for σεαυτοῦ,
ἡς, οὔ, thyself, Mat. 23. 37.

Αὐτοῦ, *adv. of place, pr. in the very*
place: here, there, in this, or that

place, Mat. 26. 36. Ac. 15. 34; 13. 19;
21. 4.

Αὐτόχειρ, ρος, ὁ, ἡ, (αὐτός & χεῖρ)
acting or doing any thing with one's
own hands, Ac. 27. 19.

Αὐχμηρός, ἄ, ὄν, (αὐχμέω, to be
dry, squalid, filthy) squalid, filthy;
by impl. dark, obscure, murky, 2 Pe.
1. 19.

Ἀφαιρέω, ὦ, f. ἥσω, a. 2. ἀφείλω,
a. 1. pass. ἀφαιρεθήσομαι, (ἀπό &
αἰρέω) to take away, remove, Lu. 1.
25; 19. 42, et al.; to take off, cut off,
remove by cutting off, Mat. 26. 51.
Mar. 14. 47. Lu. 22. 50.

Ἀφάνης, εος, ους, ὁ, ἡ, τό, -ές, (ἀ
& φαίνω) out of sight; not manifest,
hidden, concealed, He. 4. 13: *whence*

Ἀφανίζω, f. ἴσω, to remove out of
sight, cause to disappear; *pass.* to
disappear, vanish, Ja. 4. 14; *by impl.*
to destroy, consume, so that nothing
shall be left visible, Mat. 6. 19, 20;
met. to spoil, deform, disfigure, Mat.
6. 16: *whence*

Ἀφανισμός, οὔ, ὁ, a disappearing,
vanishing away; *met.* destruction,
abolition, abrogation, He. 8. 13. L. G.

Ἀφαντος, ου, ὁ, ἡ (ἀ & φαίνω) not
appearing, not seen, invisible; *hence,*
ἀφαντος γενέσθαι, to disappear, van-
ish, Lu. 24. 31.

Ἀφεδρών, ὦνος, ὁ, (ἀπό & ἔδρα,
a seat) a privy, Mat. 15. 17. Mar.
7. 19. L. G.

Ἀφειδία, ας, ἡ, (ἀ & φείδομαι) *pr.*
the disposition of one who is ἀφειδής,
unsparing; *hence, in N. T., unspar-*
ingness in the sense of rigour, severity,
austerity, Col. 2. 23.

Ἀφελότης, τητος, ἡ, (ἀφελής, not
rough, plain, *met.* simple, sincere, fr.
ἀ & φελέω, a rough, stony region)
sincerity, simplicity, Ac. 2. 46. N. T.

Ἀφεσις, εως, ἡ, (ἀφήμι) dismis-
sion, deliverance from captivity, Lu.
4. 18, *bis*; remission, forgiveness, par-
don, Mat. 26. 28, et al.

Ἀφή, ἡς, ἡ, (ἄπτω) a fastening; a
ligature, by which the different mem-
bers are connected, commissure, joint,
Ep. 4. 16. Col. 2. 19.

Ἀφθαρσία, ας, ἡ, (ἀ & φθείρω)
incorruptibility, incorruptness; *by*
impl. immortality, 1 Co. 15. 42, 53, 54;

with the accessory idea of felicity, Ro. 2. 7, et al.; ἐν ἀφθαρσίᾳ, purely, sincerely, constantly, Ep. 6. 24. L. G.

*Αφθαρτος, ου, ό, ή, (fr. same) incorruptible, immortal, imperishable, undying, enduring, Ro. 1. 23. 1 Co. 9. 25; 15. 52, et al.

*Αφθορία, us, ή, (fr. same) v. r. Tit. 2. 7, *pr.* incapability of decay; *met.* incorruptness, integrity, genuineness, purity. N. T.

Αφίημι, f. ἀφήσω, a. 1. ἀφήκα, a. 1. pass. ἀφείθην & ἀφέθην, f. pass. ἀφεθήσομαι, imperf. 3 per. s. ἤφιε, Mar. 1. 34; 11. 16, p. pass. 3 per. pl. ἀφέωνται, pres. 2 per. s. ἀφείς, v. r. Re. 2. 20, (ἀπό & ἔημι) to send away, dismiss, suffer to depart; to emit, send forth; τὴν φωνήν, the voice, to cry out, utter an exclamation, Mar. 15. 37; τὸ πνεῦμα, the spirit, to expire, Mat. 27. 50; to omit, pass over or by, neglect, care not, Mat. 15. 14; 23. 23. He. 6. 1; to permit, suffer, let, forbid not; to give up, yield, resign, Mat. 5. 40; to remit, forgive, pardon; to relax, suffer to become less intense, Re. 2. 4; to leave, depart from; to desert, forsake; to leave remaining or alone; to leave behind, *sc.* at one's death, Mar. 12. 19, 20, 21, 22. Jno. 14. 27.

*Αφικνέομαι, οὔμαι, f. ἵξομαι, a. 2. ἀφικόμην, (ἀπό & ικνέομαι, to come, arrive) to come, arrive at; to reach as a report, Ro. 16. 19.

*Αφιλάγαθος, ου, ό, ή, (ἀ, φίλος & ἀγαθός) not a lover of, inimical to, good and good men, 2 Ti. 3. 3. N. T.

Αφιλάργυρος, ου, ό, ή, (ἀ, φίλος & ἄργυρος) not fond of money, not covetous, liberal, generous, 1 Ti. 3. 3. He. 13. 5. N. T.

*Αφίξις, εως, ή, (ἀφικνέομαι) arrival; departure, Ac. 20. 29.

*Αφίστημι, f. ἀποστήσω, a. 1. ἀπέστησα, (ἀπό & ἵστημι) *trans.* to put away, separate; to draw off or away, withdraw, induce to revolt, Ac. 5. 37; *intrans.*, p. ἀφίστηκα, a. 2. ἀπέστην, *and mid.* to depart, go away from, Lu. 2. 37, et al.; *met.* to desist or refrain from, let alone, Ac. 5. 33; 22. 29. 2 Co. 12. 8; to make defection, fall away, apostatise, Lu. 8. 13. 1 Ti. 4. 1. He. 3. 12, to withdraw from,

have no intercourse with, 1 Ti. 6. 8 to abstain from, 2 Ti. 2. 19.

*Αφνω, *adv.* suddenly, unexpectedly Ac. 2. 2; 16. 26; 28. 6.

*Αφόβως, *adv.* (ἄφοβος, fearless fr. ἀ & φόβος) fearlessly, boldly, in trepidly, Phi. 1. 14; securely, peacefully, tranquilly, Lu. 1. 74. 1 Co. 16. 10; impudently, shamefully, Jude 12.

*Αφομοιῶ, ὦ, f. ὥσω, (ἀπό & ὁμοιῶ) to assimilate, cause to resemble, He. 7. 3.

*Αφοραῶ, ὦ, f. ἀπόψομαι, a. 2. ἀπειδον, (ἀπό & ὀράω) to view with undivided attention by looking away from every other object; to regard fixedly and earnestly, He. 12. 2; to see distinctly, Phi. 2. 23.

*Αφορίζω, f. ἴσω, & ἀφοριῶ, p. pass. ἀφώρισμαι, (ἀπό & ὀρίζω) to limit off; to separate, sever from the rest, Mat. 13. 49, et al.; to separate from society, cut off from all intercourse, excommunicate, Lu. 6. 22; to set apart, select, Ac. 13. 2. Ro. 1. 1. Gal. 1. 15.

*Αφορμή, ης, ή, (ἀπό & ὀρμή) *pr.* a starting point; means to accomplish an object; occasion, opportunity, Ro. 7. 8, 11, et al.

*Αφρίζω, f. ἴσω, to froth, foam, Mar. 9. 18, 20: *from*

*Αφρός, ου, ό, ή, froth, foam, Lu. 9. 39.

*Αφροσύνη, ης, ή, inconsiderateness, folly; *in the sense of* ostentation, boasting, 2 Co. 11. 1, 17, 21; foolishness, levity, wickedness, impiety, Mar. 7. 22: *from*

*Αφρων, ονος, ό, ή, (ἀ & φρήν) unwise, inconsiderate, simple, foolish, Lu. 11. 40; 12. 20. 1 Co. 15. 36; ignorant, destitute of the knowledge of the true religion, Ro. 2. 20. Ep. 5. 17. 1 Pe. 2. 15; vain, ostentatious, 2 Co. 11. 16, 19; 12. 6, 11.

*Αφυπνώω, ὦ, f. ὥσω, (ἀπό & ὕπνος) to awake from sleep; *in N. T.* to go off into sleep, fall asleep, Lu. 8. 23.

*Αφωνος, ου, ό, ή, (ἀ & φωνή) dumb, destitute of the power of speech, 1 Co. 12. 2. 2 Pe. 2. 16; silent, mute, uttering no voice, Ac. 8. 32; inarticulate, consisting of inarticulate sounds, unmeaning, 1 Co. 14. 10.

Ἀχάριστος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & χάρις) unthankful, ungrateful, Lu. 6. 35. 2 Ti. 3. 2.

* Ἀχειροποίητος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & χειροποίητος) not made with hands, Mar. 14. 58. 2 Co. 5. 1. Col. 2. 11. N. T.

* Ἀχλὺς, ὕος, ἡ, a mist; darkening of the sight, Ac. 13. 11.

* Ἀχρεῖος, α, ου, (ἀ & χρεῖα) useless, unprofitable, worthless, Mat. 25. 30; unmeritorious, Lu. 17. 10: whence

* Ἀχρειῶω, ὦ, f. ὥσω, a. 1. pass. ἡχρειώθην, to render useless; *met. pass.* to become corrupt, depraved, Ro. 3. 12. L. G.

* Ἀχρηστος, ου, ὁ, ἡ, (ἀ & χρηστός) unuseful, useless, unprofitable, and *by impl.* detrimental, causing loss, Phil. 11.

* Ἀχρι, v. ἄχρις, originally an *adv.* of place; used as a *prep.*, with respect to place, as far as; to time, until, during; as a *conj.*, until.

* Ἀχῦρον, ου, τό, chaff, straw broken up by treading out the grain, Mat. 3. 12. Lu. 3. 17.

* Ἀψευδής, εὖος, οὖς, ὁ, ἡ, (ἀ & ψευδής) free from falsehood; incapable of falsehood, Tit. 1. 2.

* Ἀψινθος, ου, ἡ, wormwood, Re. 8. 11, where, as a proper name, it is masculine, according to the v. r.

* Ἀψύχος, ου, ὁ, ἡ, τό, -ον, (ἀ & ψυχή) void of life or sense, inanimate, 1 Co. 14. 7.

B.

Βαθμός, οὐ, ὁ, (βαίνω) *pr.* a step, stair; *met.* grade of dignity, degree, rank, standing, 1 Ti. 3. 13.

Βάθος, εὖος, οὖς, τό, depth; τὸ βάθος, deep water, Lu. 5. 4. Mat. 13. 5, et al.; *met.* fulness, abundance, immensity, Ro. 11. 33. 2 Co. 8. 2; an extreme degree, 2 Co. 8. 2; *pl.* deep laid plans, profound, secret things, 1 Co. 2. 10. Re. 2. 24.

Βαθύνω, f. ὑνῶ, to deepen, excavate, Lu. 6. 48: from

Βαθύς, εῖα, ὕ, deep Jno. 4. 11; *met.* deep, profound, Ac. 20. 9; ὁρθοῦ βα-

θέος, *lit.* at deep morning twilight i. e. at the earliest dawn, Lu. 24. 1.

Βαῖον, v. Βαῖον, ου, τό, a palm branch, Jno. 12. 13. S.

Βαλάντιον, ου, τό, a bag, purse, Lu. 10. 4; 12. 33; 22. 35, 36.

Βάλλω, f. βαλῶ, a. 2. ἔβαλον, p. βέβληκα, p. pass. βέβλημαι, a. 1. pass. ἐβλήθην, f. pass. βληθήσομαι, to throw, cast; to lay, Re. 2. 22. Mat. 8. 6, 14, et al.; to put, place, Ja. 3. 3; to place, deposit, Mat. 27. 6. Mar. 2. 41-44. Lu. 21. 1-4; Jno. 12. 6; to pour, Jno. 13. 5; to thrust, Jno. 18. 11; 20. 27. Mar. 7. 33. Re. 14. 19; to send forth, Mat. 10. 34; to assault, strike, Mar. 14. 65; *met.* to suggest, Mat. 10. 34. Jno. 13. 2; *intrans.* to rush, beat, as the wind, Ac. 27. 14.

Βαπτίζω, f. ἴσω, a. 1. ἐβάπτισα, p. pass. βεβάπτισμαι, a. 1. pass. ἐβαπτίσθην, (βάπτω) *pr.* to dip, immerse; to cleanse or purify by washing; to administer the rite of baptism, to baptize; *met. with various reference to the ideas associated with Christian baptism as an act of dedication, e. g. marked designation, devotion, trial, &c.; mid.* to procure baptism for one's self, to undergo baptism, Ac. 22. 16.

Βάπτισμα, ατος, τό, *pr.* immersion; baptism, ordinance of baptism, Mat. 3. 7. Ro. 6. 4, et al.; *met.* baptism in the trial of suffering, Mat. 20. 22, 23. Mar. 10. 38, 39. N. T.

Βαπτισμός, οὐ, ὁ, *pr.* an act of dipping or immersion; a baptism, He. 6. 2; an ablution, Mar. 7. 4, 8. He. 9. 10. N. T.

Βαπτιστής, οὐ, ὁ, one who baptises, Mat. 3. 1; 11. 11, 12, et al. N. T.

Βάπτω, f. ψω, a. 1. ἔβαψα, p. pass. βεβαμμαι, to dip, Jno. 13. 26. Lu. 16. 24; to dye, Re. 19. 13.

Βάρ, indec. ὁ, (ܪܒ, Chald. or Syr.) a son, Mat. 16. 17.

Βάρβαρος, ου, ὁ, a barbarian, *pr.* one to whom a pure Greek dialect is not native; one who is not a proper Greek, Ro. 1. 14. Col. 3. 11. Ac. 28. 2, 4; a foreigner speaking a strange language, 1 Co. 14. 11.

Βαρέω, ὦ, f. ἤσω, p. pass. βεβάρημαι, (βάρος) to be heavy upon, weigh down, burden, oppress, as sleep, Mat.

26. 43. Mar. 14. 40. Lu. 9. 32; *surfeiting*, v. r. Lu. 21. 34; *calamities*, 2 Co. 1. 8; 5. 4; or *trouble*, *care*, *expense*, &c. 1 Ti. 5. 16.

Βαρέως, *adv.* heavily; *met.* with difficulty, dully, stupidly, Mat. 13. 15. Ac. 28. 27.

Βάρος, εος, τό, weight, heaviness; a burden, any thing grievous and hard to be borne, Mat. 20. 12. Ac. 15. 28. Re. 2. 24; burden, charge, or, weight, influence, dignity, honour, 1 Thes. 2. 6; with another noun in government, fulness, abundance, excellence, 2 Co. 4. 17.

Βαρύνω, f. νῶ, a. 1. pass. ἐβαρύνθην, see βαρέω, Lu. 21. 34. (ὑ): from

Βαρύς, εῖα, ὕ, heavy; *met.* burdensome, oppressive, or difficult of observance, as precepts, Mat. 23. 4. 1 Jno. 5. 3; weighty, important, momentous, Mat. 23. 23. Ac. 25. 7; grievous, oppressive, afflictive, violent, rapacious, Ac. 20. 29; authoritative, strict, stern, severe, 2 Co. 10. 10.

Βαρύτιμος, ου, ό, ή, (βαρύς & τιμή) of great price, precious, Mat. 26. 7.

Βασανίζω, f. ἴσω, a. 1. pass. ἐβασανίσθην, (βάσανος) *pr.* to apply the lapis Lydius or touchstone; *met.* to examine, scrutinise, try either by words or torture; in *N. T.* to afflict, torment; *pass.* to be afflicted, tormented, pained, by diseases, Mat. 8. 6, 29, et al.; to be tossed, agitated, as by the waves, Mat. 14. 24: whence

Βασανισμός, ου, ό, *pr.* examination by the lapis Lydius or by torture; torment, torture, Re. 9. 5; 14. 11; 18. 7, 10, 15.

Βασανιστής, ου, ό, *pr.* an inquisitor, tormentor; in *N. T.* a keeper of a prison, gaoler, Mat. 18. 34.

Βάσανος, ου, ή, *pr.* lapis Lydius, a species of stone from Lydia, which being applied to metals was thought to indicate any alloy which might be mixed with them, and therefore used in the trial of metals; hence, examination of a person, especially by torture; in *N. T.* torture, torment, severe pain, Mat. 4. 24. Lu. 16. 23, 28.

Βασιλεία, as, ή, (βασιλεύς) a kingdom, realm, the region or country governed by a king; kingly power,

authority, dominion, reign; royal dignity, the title and honour of king; ή βασιλεία, Mat. 9. 35, ή βασιλεία του Θεου, — του Χριστου, — του ουρανου, — των ουρανων, the reign or kingdom of the Messiah, both in a false and true conception of it; used also, with various limitation, of its administration and coming history as in the parables; its distinctive nature, Ro. 14. 17, requirements, privileges, rewards, consummation.

Βασιλειος, ου, ό, ή, royal, regal; *met.* possessed of high prerogatives and distinction, 1 Pe. 2. 9; τα βασιλεια sc. δωματα, regal mansions, palaces, Lu. 7. 25: from

Βασιλεύς, εως, ό, a king, monarch, one possessing regal authority: whence

Βασιλεύω, f. εῦσω, to possess regal authority, be a king, reign; to rule, govern, Mat. 2. 22; *met.* to be in force, predominate, prevail, Ro. 5. 14, 17, 21; 6. 12; to be in a state of prosperity and happiness, 1 Co. 4. 8.

Βασιλικός, ή, όν, royal, regal, Ac. 12. 20, 21; βασιλικός, used as a subst a person attached to the king, courtier; by impl. of the highest excellence, Ja. 2. 8.

Βασιλισσα, ης, ή, (a later form of βασίλις) a queen, Mat. 12. 42. Lu. 11. 31. Ac. 8. 27. Re. 18. 7.

Βάσις, εως, ή, (βαίνω) *pr.* a step; the foot, Ac. 3. 7.

Βασκαίνω, f. ανῶ, a. 1. ἐβάσκηνα & ἐβάσκᾱνα, *pr.* to slander; thence, to bewitch by spells, or by any other means; to delude, Gal. 3. 1.

Βαστάζω, f. ἄσω, a. 1. ἐβάστασα, *pr.* to lift, raise, bear aloft; to bear, carry, in the hands or about the person; carry as a message, Ac. 9. 15; to take away, remove, Mat. 8. 17. Jno. 20. 15; to take up, Jno. 10. 31. Lu. 14. 27; to bear as a burden, endure, suffer; to sustain, Ro. 11. 18; to bear with, tolerate; to sustain mentally, comprehend, Jno. 16. 12.

Βάτος, ου, ό & ή, a bush, bramble, Mar. 12. 36, et al.

Βάτος, ου, ό, (Heb. טב) a bath, a measure for liquids, which is stated by Josephus (Ant. 1. viii. c. 2. 2.) to

contain 72 sextarii, or about 13 and a half gallons. Others make it about 9 gallons; and others, 7 and a half gallons.

Βάτραχος, ου, ό, a frog, Re. 16. 18.

Βαττολογέω, ώ, f. ήσω, (βάττος, stammerer), *pr.* to stammer; *hence*, to babble; to use vain repetitions, Mat. 6. 7. L. G.

Βδελυγμα, ατος, τό, (βδελύσσομαι) an abomination, an abominable thing, Mat. 24. 15. Mar. 13. 14, et al.; idolatry with all its pollutions, Re. 17. 4, 5; 21. 27. S.

Βδελυκτός, ή, όν, abominable, detestable, Tit. 1. 16: (S.) *from*

Βδελύσσομαι, f. ξομαι, p. έβδέλυμαι, to abominate, loathe, detest, abhor, Ro. 2. 22; *pass.* to be abominable, detestable, Re. 21. 8.

Βέβαιος, αία, ον, (βέβαια, p. of βαίνω) firm, stable, steadfast, He. 3. 6, 14; 6. 19; sure, certain, established, Ro. 4. 16, et al.: *whence*

Βεβαιώω, ώ, f. ώσω, a. 1. έβεβαιώσα, to confirm, establish; to render constant and unwavering, 1 Co. 1. 8, et al.; to strengthen or establish *by arguments or proofs*, ratify, Mar. 16. 20; *verify, as promises*, Ro. 15. 8.

Βεβαίωσις, εως, ή, confirmation, firm establishment, Phi. 1. 7. He. 6. 16.

Βέηλος, ου, ό, ή, (βαίνω, to tread, and βηλός, a threshold) *pr.* what is open and accessible to all; *hence*, profane, not religious, not connected with religion; unholy; a despiser, scorner, 1 Ti. 1. 9; 4. 7, et al.: *whence*

Βεηλώω, ώ, f. ώσω, a. 1. έβεβήλωσα, to profane, pollute, violate, Mat. 12. 5. Ac. 24. 6. L. G.

Βελόνη, ης, ή, v. r. Lu. 18. 25, *pr.* the point of a spear; a needle.

Βέλος, εος, τό, a missile weapon, dart, arrow, Ep. 6. 16.

Βελτιων, ονος, ό, ή, τό, -ον, (comp. of αγαθός) better; βέλτιον, *as an adv.* very well, too well to need informing, 2 Ti. 1. 18.

Βήμα, ατος, τό, (βαίνω) a step, foot-step, foot-breadth, space to set the foot on, Ac. 7. 5; an elevated place ascended by steps, tribunal, throne, Mat. 27. 19. Ac. 12. 21, et al.

Βήρυλλος, ου, ό, ή, a beryl, a precious stone of a sea-green colour found chiefly in India, Re. 21. 20 L. G.

Βία, ας, ή, force, impetus, violence, Ac. 5. 26; 21. 35, et al.: *hence*

Βιάζω, f. άσω, and mid. βιάζομαι, to urge, constrain, overpower, *by force*; to press earnestly forward, *to rush*, Lu. 16. 16; *pass.* to be an object of an impetuous movement, Mat. 11. 12.

Βίαιος, α, ον, violent, vehement, Ac. 2. 2.

Βιαστής, ου, ό, (βιάζω) one who uses violence, or is impetuous; one who feels an eager, vehement desire for anything, Mat. 11. 12. L. G.

Βιβλαρίδιον, ου, τό, (*dimin. of βιβλίον*, a roll, fr. βίβλος) a small volume or scroll, a little book, Re. 10. 2, 8, 9, 10. L. G.

Βιβλίον, ου, τό, (*pr. dimin. of βίβλος*) a written volume or roll, book, Lu. 4. 17, 20, et al.; a scroll, bill, billet, Mat. 19. 7. Mar. 10. 4.

Βίβλος, ου, ή, *pr.* the inner bark or rind of the papyrus, *which was anciently used instead of paper*; *hence*, a written volume, or roll, book, catalogue, account, Mat. 1. 1. Mar. 12. 26, et al.

Βιβρώσκω, f. βρώσομαι, p. βέβρωκα, to eat.

Βίος, ου, ό, life; means of living; sustenance, maintenance, substance, goods, Mar. 12. 44, et al.: *whence*

Βιώω, ώ, f. ώσω, a. 1. έβίωσα, to live, 1 Pe. 4. 2.

Βίωσις, εως, ή, manner of life, Ac. 26. 4. S.

Βιωτικός, ή, όν, pertaining to ~~this~~ life, or the things of this life, Lu. 21. 34. 1 Co. 6. 3, 4.

Βλαβερός, ά, όν, hurtful, 1 Ti. 6. 9: *from*

Βλάπτω, f. ψω, a. 1. έβλαψα, *pr.* to weaken, hinder, disable; to hurt, harm, injure, Mar. 16. 18. Lu. 4. 35.

Βλαστάνω, f. ήσω, a. 1. έβλάστησα, a. 2. έβλαστον, *intrans.* to germinate, bud, sprout, spring up, Mat. 13. 26. Mar. 4. 27. He. 9. 4; *trans. and*

causat. to cause to shoot, produce, yield, Ja. 5. 18.

Βλασφημέω, ὦ, f. ἦσω, p. βεβλασφήμηκα, a. 1. ἐβλασφήμησα, to calumniate, revile, treat with calumny and contumely, Mat. 27. 39, et al.; to speak of God or divine things in terms of impious irreverence, to blaspheme, Mat. 9. 3; 26. 65, et al.: *whence*

Βλασφημία, ας, ἡ, calumny, railing, reproach, Mat. 15. 19. Mar. 7. 22, et al.; blasphemy, Mat. 12. 31; 26. 65, et al.

Βλάσφημος, ου, ὁ, ἡ, calumnious, railing, reproachful, 2 Ti. 3. 2. 2 Pe. 2. 11; blasphemous, Ac. 6. 11, 13. 1 Ti. 1. 13.

Βλέμμα, ατος, τό, a look; the act of seeing, sight, 2 Pe. 2. 8: *from*

Βλέπω, f. ψω, a. 1. ἔβλεψα, to possess and use the faculty of sight; to direct the eyes towards; to behold; to face, Ac. 27. 12; to descry, observe; *met.* to direct the thoughts towards, consider; to discern mentally, perceive; to have regard to; to mind; to take heed; *in N.T.* βλέπειν ἀπό, to beware of, shun. Mat. 8. 15.

Βλητέος, α, ου, (*verbal* ααζ. fr. βάλλω) requiring to be cast or cast, Mar. 2. 22. Lu. 5. 38. N.T.

Βοάω, ὦ, f. ἦσω, a. 1. ἐβόησα, to cry out; to exclaim, proclaim, Mat. 3. 3; 15. 34. Ac. 8. 7, et al.; πρὸς τινα, to invoke, implore the aid of any one, Lu. 18. 7: *from*

Βοή, ἡς, ἡ, a cry, outcry, exclamation, Ja. 5. 4.

Βοήθεια, ας, ἡ, help, succour, He. 4. 16; *meton. pl.* helps, contrivances for relief and safety, Ac. 27. 17: *from*

Βοηθέω, ὦ, f. ἦσω, a. 1. ἐβοήθησα, (βοή & θέω, to run) *pr.* to run to the aid of those who cry for help; to advance to the assistance of any one, help, aid, succour, Mat. 15. 25. Mar. 9. 22, 24, et al.: *from*

Βοηθός, οὔ, ὁ, a helper, He. 13. 6.

Βόθῳνος, ου, ὁ, a pit, well, or cistern, Mat. 12. 11; 15. 14. Lu. 6. 39.

Βολή, ἡς, ἡ, (βάλλω) a cast, a throw; the distance to which any thing can be thrown, Lu. 22. 41.

Βολίζω, f. ἴσω, a. 1. ἐβόλισα, to heave the lead, sound, Ac. 27. 38. (L.G.) *from*

Βολίς, ἴδος, ἡ, (βάλλω) a missile weapon, dart, javelin, He. 12. 20; also a plummet, lead for sounding. L.G.

Βόρβορος, ου, ο, mud, mire, dung filth, 2 Pe. 2. 22.

Βορρᾶς, ᾶ, ὁ, i. q. βορέας, *pr.* the north, or N. N. E. wind; *meton.* the north, Lu. 13. 29. Re. 21. 13.

Βόσκω, f. βοσκήσω, a. 1. ἐβόσκησα, to feed, pasture, tend while grazing; βόσκομαι, to feed, be feeding, Mat. 8. 30, 33. Lu. 8. 32, 34, et al.

Βότᾱνη, ης, ἡ, (βόσκω) herb, herbage, produce of the earth, He. 6. 7.

Βότρυς, υος, ὁ, a bunch or cluster of grapes, Re. 14. 18.

Βουλευτής, ου, ὁ, a counsellor, senator; member of the Sanhedrim, Mar. 15. 43. Lu. 23. 50: *from*

Βουλεύω, f. εὔσω, to give counsel, to deliberate; *mid.* βουλεύομαι, to deliberate, Lu. 14. 31. Jno. 12. 10. Ac. 5. 33; to purpose, determine, Ac. 15. 37; 27. 39. 2 Co. 1. 17: *from*

Βουλή, ἡς, ἡ, (βούλομαι) counsel, purpose, design, determination, decree, Lu. 7. 30; 23. 51, et al. freq.; *by impl.* secret thoughts, cogitations of the mind, 1 Co. 4. 5.

Βούλημα, ατος, τό, purpose, will, determination, Ac. 27. 43. Ro. 9. 19.

Βούλομαι, f. βουλήσομαι, *imperf.* ἐβουλόμην & At. ἡβουλόμην, a. 1. παρ. ἐβουλήθην & ἡβουλήθη, p. βεβούλημαι, to be willing, disposed, Mar. 15. 15. Ac. 25. 20; 28. 18, et al.; to intend, Mat. 1. 19. Ac. 5. 28; 12. 4. 2 Co. 1. 15; to desire, 1 Ti. 6. 9; to choose, be pleased, Jno 18. 39. Ac. 18. 15. Ja. 3. 4; to will, decree, appoint. Lu. 22. 42. Ja. 1. 18. 1 Co. 12. 11. 1 Ti. 2. 8; 5. 14, et al.; ἐβουλόμην, I could wish, Ac. 25. 22.

Βουνός, οὔ, ὁ, a hill, hillock, rising ground, Lu. 3. 5; 23. 30.

Βοῦς, βοός, ὁ, ἡ, an ox, a bull or cow, an animal of the ox kind, La. 13. 15, et al.

Βραβεῖον, ου, τό, (βραβεύς, a judge

or arbiter in the public games) a prize bestowed on victors in the public games, such as a crown, wreath, chaplet, garland, &c. 1 Co. 9. 24. Phi. 3. 14. L. G.

Βραβεύω, f. **εύσω**, (fr. same) *pr.* to be a director, or arbiter in the public games; *in N. T.* to preside direct, rule, govern, be predominant. Col. 3. 15.

Βραδύνω, f. **υνῶ**, (**βραδύς**) to be slow, to delay, be behindhand, 1 Ti. 3. 15. 2 Pe. 3. 9.

Βραδυπλοέω, **ῶ**, f. **ησω**, to sail slowly, Ac. 27. 7: (L. G.) fr. **πλέω** &

βραδύς, **εἶα**, **ύ**, slow; not hasty, Ja. 1. 19; slow of understanding, heavy, stupid, Lu. 24. 25: *whence*

βραδυτής, **τήτος**, **ή**, slowness, tardiness, delay, 2 Pe. 3. 9.

Βραχίων, **ονος**, **ό**, the arm; *meton.* strength, might, power, Lu. 1. 51. Jno. 12. 38. Ac. 13. 17. (i).

Βραχύς, **εἶα**, **ύ**, short, brief; few, small, Lu. 22. 58. Jno. 6. 7, et al.

Βρέφος, **εος**, **τό**, a child; *whether unborn*, an embryo, fetus, Lu. 1. 41, 44; *or just born*, an infant, Lu. 2. 12, 16. Ac. 7. 19; *or partly grown*, Lu. 18. 15. 2 Ti. 3. 15; *met.* one who has just embraced the Christian faith, 1 Pe. 2. 2.

Βρέχω, f. **ξω**, a. 1. **ἔβρεξα**, to wet, moisten, Lu. 7. 38; to rain, cause or send rain, Mat. 5. 45. Lu. 17. 29, et al.

Βροντή, **ης**, **ή**, thunder, Mar. 3. 17. Jno. 12. 29, et al.

Βροχή, **ης**, **ή**, (**βρέχω**) rain, Mat. 7. 25, 27. L. G.

Βρόχος, **ου**, **ό**, a cord, noose, 1 Co. 7. 35.

Βρυγμός, **ου**, **ό**, a grating or gnashing of the teeth, Mat. 8. 12, 13. 42. 50, et al.: *from*

Βούχω, f. **ξω**, to grate or gnash the teeth, Ac. 7. 54. (v).

Βρύω, *pr.* to be full, to swell with any thing; to emit, send forth, Ja. 3. 11.

Βρώμα, **ατος**, **τό**, (**βιβρώσκω**) food, Mat. 14. 15. Mar. 7. 19, et al.; solid food, 1 Co. 3. 2.

Βρώσιμος, **ον**, **ό**, **ή**, (fr. same) eatable, that may be eaten, Lu. 24. 41.

Βρῶσις, **εως**, **ή**, eating, the act of eating, Ro. 14. 17. 1 Co. 8. 4, et al.; meat, food, Jno. 6. 27. He. 12. 16; a canker or rust, **αργα** Mat. 6. 19, 20.

Βυθίζω, f. **ίσω**, a. 1. **ἐβύθισα**, to immerse, submerge, cause to sink, Lu. 5. 7; to plunge deep, drown, 1 Ti. 6. 9: *from*

Βυθός, **ου**, **ό**, the bottom, lowest part; the deep, sea, 2 Co. 11. 25.

Βυρσεύς, **εως**, **ό**, (**βύρσα**, a hide) a tanner, leather-dresser, Ac. 9. 43; 10. 6, 32. L. G.

Βύσσινος, **η**, **ον**, made of byssus or fine cotton, Re. 18. 16: *from*

Βύσσιος, **ου**, **ή**, byssus, a species of fine cotton highly prized by the ancients, Lu. 16. 19. v. r. Re. 18. 12.

Βωμός, **ου**, **ό**, *pr.* a slightly elevated spot, base, pedestal; *hence*, an altar Ac. 17. 23.

Γ

Γάγγραινα, **ης**, **ή**, (**γράω**, **γραίνω**, to eat, gnaw) gangrene, mortification, 2 Ti. 2. 17.

Γάζα, **ης**, **ή**, a treasure, treasury, Ac. 8. 27.

Γαζοφυλάκιον, **ου**, **τό**, (**γάζα** & **φυλακή**) a treasury; the sacred treasury, Mar. 12. 41, 43. Lu. 21. 1. Jno. 8. 20. L. G.

Γάλα, **γάλακτος**, **τό**, milk, 1 Co. 9. 7; *met.* spiritual milk, the elementary parts of Christian instruction, 1 Co. 3. 2. He. 5. 12, 13; *spiritual* nutriment, 1 Pe. 2. 2.

Γαλήνη, **ης**, **ή**, tranquillity of the sea, a calm, Mat. 8. 25. Mar. 4. 39. Lu. 8. 24.

Γαμέω, **ῶ**, f. **ῶ**, &, later, **ήσω**, p. **γεγάμηκα**, a. 1. **ἐγγαμ** & **ἐγάμησα**, a. 1. *pass.* **ἐγαμήθην**, to marry, take a wife; to marry, enter the marriage state; *mid.* to marry, be married, Mar. 10. 12. 1 Co. 7. 9, 10, 28, 39, et al.: *whence*

Γαμίζω, f. **ίσω**, to give in marriage, permit to marry, v. r. 1 Co. 7. 38. N. T.

Γαμίσκομαι, to be given in marriage, Mar. 12. 25. L. G.

Γάμος, **ου**, **ό**, a wedding, nuptials

the nuptial ceremonies; the attendant festivities, Mat. 25. 10. Jno. 2. 1, 2. Re. 19. 7, 9; any feast or banquet, Lu. 12. 36; 14. 8; *meton.* the room in which a banquet is held, Mat. 22. 10; the marriage state, He. 13. 4.

Γάρ, a causal particle or conjunction, for; it is, however, frequently used with an ellipsis of the clause to which it has reference, and its force must then be variously expressed: Mat. 15. 27; 27. 23, et al.: it is also sometimes *expegetic*, or introductory of an intimated detail of circumstances, now, then, to wit, Mat. 1. 18.

Γαστήρ, τέρος, τρός, ἡ, the belly, stomach; the womb, Lu. 1. 31; ἐν γαστρὶ ἔχειν, to be with child, Mat. 1. 18, 23; 24. 19, et al.; γαστέρες, paunches, gluttons, Tit. 1. 12.

Γε, an enclitic particle imparting emphasis; indicating that a particular regard is to be had to the term to which it is attached. Its force is to be conveyed, when this is possible, by various expressions: at least, indeed, even, &c.

Γέεννα, ης, ἡ, (Heb. גֵּי הִנּוֹם) Gehenna, *pr.* the valley of Hinnom south of Jerusalem, once celebrated for the horrid worship of Moloch, & afterwards polluted with every species of filth, as well as the carcasses of animals, and dead bodies of malefactors; to consume which, in order to avert the pestilence which such a mass of corruption would occasion, constant fires were kept burning; hence, hell, the fires of Tartarus, the place of punishment in Hades, Mat. 5. 22, 29, 30; 10. 28; 18. 9, et al. N. T.

Γείτων, ονος, ὁ, ἡ, a neighbour, Lu. 14. 12; 15. 6, 9. Jno. 9. 8.

Γελάω, ὦ, f. ἄσομαι, &, later, ασω, a. 1. ἐέλασα, to laugh, smile; *by impl.* to be merry, happy, to rejoice, Lu. 6. 21, 25. (ᾱ).

Γέλως, ωτος, ὁ, laughter; *by impl.* mirth, joy, rejoicing, Ja. 4. 9.

Γεμίζω, f. ἴσω, a. 1. ἐέμισα, a. 1. *pass.* ἐγεμίσθην, to fill, Mar. 4. 37; 15. 36, et al.: *from*

Γέμω, to be full, Mat. 23. 27. Lu. 11. 39, et al.

Γενεά, ᾤς, ἡ, *pr.* birth, *hence* race

geny; a generation of mankind Mat. 11. 16; 23. 36, et al.; a generation, a step in a genealogy, Mat. 1. 17; a generation, an interval of time, an age; *in* N. T. course of life, *in* respect of its events, interests, or character, Lu. 16. 8. Ac. 13. 36.

Γενεαλογέω, ὦ, f. ἡσω, (γενεά & λέγω) to reckon one's descent, derive one's origin, He. 7. 6: *whence*

Γενεαλογία, ας, ἡ, genealogy, catalogue of ancestors, history of descent, 1 Ti. 1. 4. Tit. 3. 9.

Γενέσια, ων, τά, *pr.* a day observed in memory of the dead; *in* N. T. equivalent to γενέθλια, celebration of one's birth-day, birth-day festival, Mat. 14. 6. Mar. 6. 21.

Γένεσις, εως, ἡ, birth, nativity. Mat. 1. 18. Lu. 1. 14. Ja. 1. 23; successive generation, descent, lineage, Mat. 1. 1; *meton.* life, Ja. 3. 6.

Γενετή, ης, ἡ, birth, Jno. 9. 1.

Γένημα, τό, v. r. Lu. 13. 8. 2 Co. 9. 10, natural produce, fruit, increase. N. T.

Γεννάω, ὦ, f. ἡσω, p. γεγέννηκα, a. 1. ἐγέννησα, p. *pass.* γεγέννημαι, a. 1. *pass.* ἐγεννήσθην, spoken of men, to beget, generate, Mat. 1. 2...16, et al.; of women, to bring forth, bear, give birth to, Lu. 1. 13, 57, et al.; *pass.* to be born, produced, Mat. 2. 1, 4, et al.; *met.* to produce, excite, give occasion to, effect, 2 Ti. 2. 23; *from* the Heb. to constitute as son, to constitute as king, or as the representative or vicegerent of God, Ac. 13. 33. He. 1. 5; 5. 5; *by impl.* to be a parent to any one; *pass.* to be a son or child to any one, Jno. 1. 13. 1 Co. 4. 15, et al.: *whence*

Γέννημα, ατος, τό, what is born or produced, offspring, progeny, brood, Mat. 3. 7; 12. 34, et al.; fruit, produce, Mat. 26. 29. Mar. 14. 25, et al.; fruit, increase, Lu. 12. 18; 2 Co. 9. 10.

Γέννησις, εως, ἡ, birth, nativity, Mat. 1. 18. Lu. 1. 14.

Γεννητός, ἡ, ὄν, born, or produced of, Mat. 11. 11. Lu. 7. 28.

Γένος, εος, τό, (γίνομαι) offspring, progeny, Ac. 17. 28, 29; family, kindred, lineage, Ac. 7. 13, et al.; race, nation, people, Mar. 7. 26. Ac. 4. 36

et al.; kind, sort, species, Mat. 13. 47, et al.

Γερουσία, ας, ἡ, a senate, assembly of elders; the elders of Israel collectively, Ac. 5. 21: *from*.

Γέρων, οντος, ὁ, an old man, Jno. 3. 4.

Γεύομαι, f. γεύσομαι, a. 1. ἐγευσάμην, (mid of γεύω, to cause to taste) to taste, Mat. 27. 34. Jno. 2. 9; *absol.* to take food, Ac. 10. 10, et al.; *met.* to have perception of, experience, He. 6. 4, 5. 1 Pe. 2. 3; θανάτου γεύσθαι, to experience death, to die, Mat. 16. 28, et al.

Γεωργέω, ὦ, f. ἥσω, (γεωργός) to cultivate, till the earth, He. 6. 7.

Γεώργιον, οὔ, τό, cultivated field, or ground, a farm, 1 Co. 3. 9: *from*

Γεωργός, οὔ, ὁ, (γῆ & ἔργον) a husbandman, one who tills the earth, 2 Ti. 2. 6. Ja. 5. 7; in *N.T. spec.* a vine-dresser, keeper of a vineyard, i. q. ἀμπελουργός, Mat. 21. 33, 34, et al.

Γῆ, γῆς, ἡ, (contr. fr. γέα) earth, soil, Mat. 13. 5. Mar. 4. 8, et al.; the ground, surface of the earth, Mat. 10. 29. Lu. 6. 49, et al.; the land, as opposed to the sea or a lake, Lu. 5. 11. Jno. 21. 8, 9, 11; the earth, world, Mat. 5. 18, 35, et al.; *by synecd.* the inhabitants of the earth, Mat. 5. 13; 6. 10; 10. 34; a land, region, tract, country, territory, Mat. 2. 20; 14. 34; *by way of eminence*, Canaan or Palestine, Mat. 5. 5; 24. 30; 27. 45. Ep. 6. 3; the inhabitants of any region or country, Mat. 10. 15; 11. 24, et al.

Γῆρας, αος, ὡς, τό, *dat.* γῆραι, γῆρα, also γήρει, old age, Lu. 1. 36: *whence*

Γηράσκω, v. γηράω, ὦ, f. ἀσομαι, a. 1. ἐγήρᾱσα, & ἐγήρᾱνα, to be or become old, Jno. 21. 18. He. 8. 13.

Γίνομαι, (a later form of γίγνομαι) f. γενήσομαι, p. γέγονα & γεγέννημαι, a. 1. ἐγενήθην, a. 2. ἐγενόμην, to come into existence; to be created, exist by creation, Jno. 1. 3, 10. He. 11. 3. Ja. 3. 9; to be born, produced, grow, Mat. 21. 19. Jno. 8. 58, et al.; to arise, come on, occur, *as the phenomena of nature*, &c.; Mat. 8. 24, 26; 9. 16, et al.; to come, approach,

as morning or evening, Mat. 5. 16, 14. 15, 23; to be appointed, constituted, established, Mar. 2. 27. Ga. 3. 17, et al.; to take place, come to pass, happen, occur, Mat. 1. 22; 24. 6, 20, 21, 34, et al. freq.; to be done, performed, effected, Mat. 21. 42, et al.; to be fulfilled, satisfied, Mat. 6. 10; 26. 42, et al.; to come into a particular state or condition; to become, assume the character and appearance of *any thing*, Mat. 5. 45; 12. 45, et al.; to become or be made *any thing*, be changed or converted, Mat. 4. 3; 21. 42. Mar. 1. 17, et al.; to be, esse, Mat. 11. 26; 19. 8; γίνεσθαι ὑπό τινα, to be subject to, Ga. 4. 4; γίνεσθαι ἐν ἑαυτῷ, to come to one's self, to recover from a trance or surprise, Ac. 12. 11; μὴ γένοιτο, let it not be, far be it from, God forbid, Lu. 20. 16. Ro. 3. 4, 31, et al.; to be kept, celebrated, solemnised, as *festivals*, Mat. 26. 2, et al.; to be finished, completed, He. 4. 3.

Γινώσκω, (a later form of γιγνώσκω) f. γνώσομαι, p. ἔγνωκα, a. 2. ἔγνω, p. pass. ἔγνωσμαι, a. 1. pass. ἐγνώσθην, to know, *whether the action be inceptive or complete and settled*; to perceive, Mat. 22. 18. Mar. 5. 29; 8. 17; 12. 12. Lu. 8. 46; to mark, discern, Mat. 25. 24. Lu. 19. 44; to ascertain by examination, Mar. 6. 38. Jno. 7. 51. Ac. 23. 28; to understand, Mar. 4. 13. Lu. 18. 34. Jno. 12. 16; 13. 7. Ac. 8. 30. 1 Co. 14. 7, 9; to acknowledge, Mat. 7. 23. 2 Co. 3. 2; to resolve, conclude, Lu. 16. 4. Jno. 7. 26; 17. 8; to be assured, Lu. 21. 20. Jno. 6. 69; 8. 52. 2 Pe. 1. 20; to be skilled, to be master of a thing, Mat. 16. 3. Ac. 21. 37; to know carnally, Mat. 1. 25. Lu. 1. 34; *fr. the Heb.* to view with favour, 1 Co. 8. 3. Gal. 4. 9.

Γλεύκος, εος, τό, *pr.* the unfermented juice of grapes, must; hence, sweet new wine, Ac. 2. 13: *from*

Γλυκύς, εἶα, ὅ, sweet, Ja. 3. 11, 12. Re. 10. 9, 10.

Γλῶσσα, ης, ἡ, the tongue, Mar. 7. 33, 35, et al.; *meton.* speech, talk 1 Jno. 3. 18; a tongue, language Ac. 2. 11. 1 Co. 13. 1, et al.; *meton.* a language not proper to a speaker a gift or faculty of such language, Mar. 16. 17. 1 Co. 14. 13, 14, 26, et al.: *fr. Heb.* a nation as defined *as*

its language, Re. 5. 9, et al.; *met.* a tongue-shaped flame, Ac. 2. 3.

Γλωσσόκομον, ου, τό, (γλῶσσα & κομῶ, to keep, preserve) *pr.* a box for keeping the tongues, mouth-pieces, or reeds, of musical instruments; *hence, genr.* any box or receptacle; *in N. T.* a purse, money bag, Jno. 12. 6; 13. 29. L. G.

Γναφεύς, ἑως, ό, (γνάφος, a teasel, or thistle) a fuller, *part of whose business was to raise a nap by means of teasels, &c.*, Mar. 9. 3.

Γνήσιος, ου, ό, ή, (γένος) lawful, legitimate, *as children*; genuine, *in faith, &c.* 1 Ti. 1. 2. Tit. 1. 4; true, sincere, 2 Co. 8. 8. Phi. 4. 3; *whence*

Γνησίως, *adv.* genuinely, sincerely, Phi. 2. 20.

Γνόφος, ου, ό, a thick cloud, darkness, He. 12. 18.

Γνώμη, ης, ή, (γινώσκω) the mind, *as the means of knowing and judging; various operations of the mind, as inclination*, 1 Co. 1. 10; accordance, consent, Phil. 14; purpose, resolution, Ac. 20. 3; opinion, judgment, 1 Co. 7. 25, 40. 2 Co. 8. 10.

Γνωρίζω, f. ἴσω, At. ἰῶ, a. 1. ἐγνώρισα, a. 1. pass. ἐγνωρίσθην, to make known, reveal, declare, Jno. 15. 15; 17. 26, et al.; to know, Phi. 1. 22.

Γνώσις, εως, ή, (γινώσκω) knowledge, Lu. 1. 77; knowledge of an especial kind and relatively high character, Lu. 11. 52. Ro. 2. 20. 1 Ti. 6. 20, *more particularly in respect of Christian enlightenment*, Ro. 15. 14. 1 Co. 8. 10; 12. 8. 2 Co. 11. 6, et al.

Γνώστης, ου, ό, (fr. same) one acquainted with a thing, knowing, skilful, Ac. 26. 3. L. G.

Γνωστός, ή, όν, (fr. same) known, Jno. 18. 15, 16, et al.; certain, incontrovertible, Ac. 4. 16; τὸ γνωστόν, that which is known or is cognisable, the unquestionable attributes, Ro. 1. 19; *subst.* an acquaintance, Lu. 2. 44; 23. 49.

Γογγύζω, f. ὕσω, a. 1. ἐγόγγυσα, to speak privately and in a low voice, mutter, Jno. 7. 32; to utter secret and sullen discontent, express indignant complaint, murmur, grumble, Mat. 20. 11. Lu. 5. 30. Jno. 6. 1, 43, 61: (L. G.) *whence*

Γογγυσμός, ου, ό, a muttering, murmuring, low and suppressed discourse, Jno. 7. 12; the expression of secret and sullen discontent, murmuring, complaint, Ac. 5. 1. Phi. 2. 14. 1 Pe. 4. 9. L. G.

Γογγυστής, ου, ό, a murmurer, Jude 16. L. G.

Γόης, ητος, ό, a juggler, diviner; *hence, by impl.* an impostor, cheat, 2 Ti. 3. 13.

Γόμος, ου, ό, (γέμω) the lading of a ship, Ac. 21. 3; *by impl.* merchandise, Re. 18. 11, 12.

Γονεύς, ἑως, ό, (γίνομαι) a father; *pl.* parents, Mat. 10. 21. Lu. 2. 27, 41. 2 Co. 12. 14.

Γόνυ, ἄτος, τό, the knee, Lu. 22. 41. He. 12. 12, et al.

Γονυπετέω, ὦ, f. ἦσω, a. 1. ἐγονυπέτησα, (γόνυ & πίπτω) to fall upon one's knees, to kneel before, Mat. 17. 14; 27. 29. Mar. 1. 40; 10. 17.

Γράμμα, ἄτος, τό, (γράφω) *pr.* that which is written or drawn; a letter, character of the alphabet, Lu. 23. 38; a writing, book, Jno. 5. 47; *an acknowledgment of debt, an account, a bill, note*, Lu. 16. 6, 7; an epistle, letter, Ac. 28. 21. Ga. 6. 11; ἱερὰ γράμματα, Holy writ, the sacred books of the Old Testament, the Jewish Scriptures, 2 Ti. 3. 15; *spc.* the letter of the law of Moses, *i. e.* the bare literal sense, Ro. 2. 27, 29. 2 Co. 3. 6, 7; *pl.* letters, learning, Jno. 7. 15. Ac. 26. 24: *whence*

Γραμματεύς, εως, ό, a scribe, a clerk, town-clerk, register, recorder, Ac. 19. 35; one skilled in the Jewish law, a teacher or interpreter of the law, Mat. 2. 4; 5. 20, et al. freq.; *genr.* a religious teacher, Mat. 13. 52; *by synecd.* any one distinguished for learning or wisdom, 1 Co. 1. 20.

Γραπτός, ή, όν, (γράφω) written, Ro. 2. 15.

Γραφή, ης, ή, a writing; *in N. T.* the Holy Scriptures, the Jewish Scriptures or books of the Old Testament, Mat. 21. 42. Jno. 5. 39, et al.; *by synecd.* doctrines, declarations, oracles, or promises contained in the sacred books, Mat. 22. 29. Mar. 12. 24, et al.; *spc.* a prophecy, Mat.

26. 54. Mar. 14. 49. Lu. 4. 21; 24. 27, 32; *with the addition of προφητική*, Ro. 16. 26, *of τῶν προφητῶν*, Mat. 26. 56: *from*

Γράφω, f. ψω, p. γέγραφα, a. 1. ἔγραφα, to engrave, write, according to the ancient method of writing on plates of metal, waxed tables, &c. Jno. 8. 6, 8; to write on parchment, paper, &c. generally, Mat. 27. 37, et al.; to write letters to another, Ac. 23. 25. 2 Co. 2. 9; 13. 10, et al.; to describe in writing, Jno. 1. 46. Ro. 10. 5; to inscribe in a catalogue, &c. Lu. 10. 20. Re. 13. 8; 17. 8, et al.; to write or impose a law, command or enact in writing, Mar. 10. 5; 12. 19. Lu. 2. 23, et al.

Γραῶδης, εὖς, ὁ, ἡ, τό, -ες, (γραῦς, an old woman) old-womanish; *by impl.* silly, absurd, 1 Ti. 4. 7. L. G.

Γρηγορέω, ὦ, f. ἦσω, a. 1. ἐγρηγόρησα, (a later form from the perf. ἐγρηγόρα) to be awake, to watch, Mat. 26. 38, 40, 41. Mar. 14. 34, 37, 38; to be alive, 1 Thes. 5. 10; *met.* to be watchful, attentive, vigilant, circumspect, Mat. 25. 13. Mar. 13. 35, et al.

Γυμνάζω, f. ἄσω, p. pass. γεγύμνασμαι, (γυμνός) *pr.* to train in gymnastic discipline; *hence*, to exercise in any thing, train to use, discipline, 1 Ti. 4. 7. He. 5. 14; 12. 11. 2 Pe. 2. 14: *whence*

Γυμνασία, as, ἡ, *pr.* gymnastic exercise; *hence*, bodily discipline of any kind, 1 Ti. 4. 8.

Γυμνητεύω, f. εὔσω, to be naked; *by synecd.* to be poorly clad, or destitute of proper and sufficient clothing, 1 Co. 4. 11: (L. G.) *from*

Γυμνός, ἡ, ὅν, naked, without clothing, Mar. 14. 51, 52; without the upper garment, and clad only with an inner garment or tunic, Jno. 21. 7; poorly or meanly clad, destitute of proper and sufficient clothing, Mat. 25. 36. 38, 43, 44. Ac. 19. 16. Ja. 2. 15; *met.* without a body, 2 Co. 5. 3; not covered, uncovered, open, manifest, He. 4. 13; bare, mere, 1 Co. 15. 37; naked of spiritual clothing, Re. 3. 17; 16. 15; 17. 16: *whence*

Ἔκγονος, τητος, ἡ, nakedness; want of proper and sufficient clothing, Ro. 8. 35. 2 Co. 11. 27; *spiritual*

nakedness, being destitute of spiritual clothing, Re. 3. 18. S.

Γυναικάριον, (dimin. of γυνή) a little woman, muliercula; a trifling, weak, silly woman, 2 Ti. 3. 6. L. G.

Γυναικεῖος, εἶα, εἶον, pertaining to women, female, 1 Pe. 3. 7: *from*

Γυνή, γυναικός, ἡ, a woman, Mat. 5. 28, et al.; a married woman, wife, Mat. 5. 31, 32; 14. 3, et al.; *in the voc.* ὦ γύναι, O woman, an ordinary mode of addressing females under every circumstance; *met.* used of the church, as united to Christ, Re. 19. 7; 21. 9.

Γωνία, as, ἡ, an exterior angle, projecting corner, Mat. 6. 5; 21. 42, et al.; an interior angle; *by impl.* a dark corner, obscure place, Ac. 26. 26; corner, extremity, or quarter of the earth, Re. 7. 1; 20. 8.

Δ

Δαιμονίζομαι, f. ἴσομαι, a. 1. pass. ἐδαιμονίσθην, in N. T. to be possessed, afflicted, vexed, by a demon, or evil spirit; i. q. δαιμόνιον ἔχειν, Mat. 4. 24; 8. 16, 28, 33, et al.: *from*

Δαιμόνιον, ἰον, τό, (δαίμων) a heathen god, deity, Ac. 17. 18. 1 Co. 10. 20, 21. Re. 9. 20; in N. T. a demon, evil spirit, Mat. 7. 22; 9. 33. 34; 10. 8; 12. 24, et al.: *whence*

Δαιμονιάδης, εὖς, ὁ, ἡ; pertaining to or proceeding from demons; demoniacal, devilish, Ja. 3. 15. L. G.

Δαίμων, ονος, ὁ, ἡ, a god, a superior power; in N. T. a malignant demon, evil angel, Mat. 8. 31. Mar. 5. 12. Lu. 8. 29. Re. 16. 14; 18. 2.

Δάκνω, f. δήξομαι, a. 2. ἔδακον, p. δέδηκα, to bite, sting; *met.* to molest, vex, injure, Gal. 5. 15.

Δάκρυ, vos, τό, & δάκρυον, ὅν, τό, a tear.

Δακρύω, f. ὕσω, a. 1. ἐδάκρυσα, to shed tears, weep, Jno. 11. 35. (ὑ).

Δακτύλιος, ου, ὁ, a ring for the finger, Lu. 15. 22: *from*

Δάκτυλος, ου, ὁ, a finger, Mat. 23. 4. Mar. 7. 33, et al.; *fr. Heb.* power, Lu. 11. 20.

Δαμάζω, f. ἄσω, a. 1. ἐδάμασα, p. pass. δεδάμασμαι, (δαμάω) the same

to subdue, tame, Mar. 5. 4. Ja. 3. 7; *met.* to restrain within proper limits, govern, Ja. 3. 8. (μα).

Δάμῃλις, εως, ἡ, a heifer, He. 9. 13.

Δανείζω, f. εἰσω, a. 1. ἐδάνεισα, to lend money, Lu. 6. 34, 35; *mid.* to borrow money, Mat. 5. 42: *from*

Δάνειον, ου, τό, (δῖνος, a gift, loan) a loan, debt, Mat. 18. 27.

Δανειστής, ου, ό, (δανείζω) a lender, creditor, Lu. 7. 41. L. G.

Δαπνέω, ώ, f. ἦσω, a. 1. ἐδαπάνησα, to expend, be at expense, Mar. 5. 26. Ac. 21. 24. 2 Co. 12. 15; to spend, waste, consume by extravagance, Lu. 15. 14. Ja. 4. 3: *from*

Δαπάνη, ης, ἡ, expense, cost, Lu. 14. 28. (πά).

Δέ, a conjunctive particle, marking the superaddition of a clause, whether in opposition or in continuation, to what has preceded, and it may be variously rendered but, on the other hand, and, also, now, &c.; καὶ δέ, when there is a special superaddition in continuation, too, yea, &c. It sometimes is found at the commencement of the apodosis of a sentence, Ac. 11. 17. It serves also to mark the resumption of an interrupted discourse, 2 Co. 2. 10. Gal. 2. 6.

Δέησις, εως, ἡ, (δέομαι) want, entreaty; prayer, supplication, Lu. 1. 13; 2. 37; 5. 33, et al.

Δεῖ, imperson. fr. δέω, f. δέησει, a. 1. ἐδέησε, imperf. ἔδει, subj. δέη, inf. δεῖν, part. δέων, it is binding, it is necessary, it behoveth, it is proper; it is inevitable, Ac. 21. 22.

Δείγμα, ἄτος, τό, (δείκνυμι) *pr.* that which is shown, a specimen, sample; *met.* an example by way of warning, Jude 7: whence

Δειγματίζω, f. ἴσω, a. 1. ἐδειγματίσα, to make a public show or spectacle of, Col. 2. 15. N. T.

Δεικνύω, (ῡ) v. δείκνυμι, f. δείξω, a. 1. ἔδειξα, a. 1. pass. ἐδείχθην, to show, point out, present to the sight, Mat. 4. 8; 8. 4, et al.; to exhibit, permit to see, cause to be seen, Jno. 2. 18; 10. 32. 1 Ti. 6. 15; to demonstrate, prove, Ja. 2. 18; 3. 13; *met.* to teach, make known, declare, announce, Mat. 16. 21. Jno. 5. 20. Ac. 10. 28, et al.

Δειλία, ας, ἡ, (δειλός) timidity 2 Ti. 1. 7.

Δειλιάω, ώ, f. ἄσω, to be timid, be in fear, Jno. 14. 27: (L. G.) *from*

Δειλός, ἡ, όν, timid, fearful, pusillanimous, cowardly, Mat. 8. 26. Mar. 4. 40. Re. 21. 8.

Δεῖνα, ό, ἡ, τό, gen. δεινός, acc. δεῖνα, such a one, a certain one, Mat. 26. 18.

Δεινώς, adv. (δεινός, terrible, vehement) dreadfully, grievously greatly, vehemently, Mat. 8. 6. Lu. 11. 53.

Δειπνέω, ώ, f. ἦσω & ἦσομαι, a. 1. ἐδείπνησα, to sup, Lū. 17. 8; 22. 20 1 Co. 11. 25. Re. 3. 20: *from*

Δείπνον, ου, τό, *pr.* a meal; supper, the principal meal taken in the evening, Lu. 14. 12. Jno. 13. 2, 4, et al.; *meton.* food, 1 Co. 11. 21; a feast, banquet, Mat. 23. 6. Mar. 6. 21, 12. 39, et al.

Δεισδαιμονία, ας, ἡ, fear of the gods; in a bad sense, superstition; a form of religious belief, Ac. 25. 19: (L. G.) *from*

Δεισδαίμων, ονος, ό, ἡ, (δείδω, to fear, & δαίμων) reverencing the gods and divine things, religious; in a bad sense, superstitious; in N. T. careful and precise in the discharge of religious services, Ac. 17. 22.

Δέκα, οί, αἱ, τά, ten, Mat. 20. 24; 25. 1, et al.; ἡμερῶν δέκα, ten days, a few days, a short time, Re. 2. 10.

Δεκαδύο, οί, αἱ, τά, (δέκα & δύο) i. q. δώδεκα, twelve, Ac. 19. 7; 24. 11.

Δεκαπέντε, οί, αἱ, τά, (δέκα & πέντε) fifteen, Jno. 11. 18. Ac. 27. 28. Gal. 1. 18.

Δεκατέσσαρες, ων, οί, αἱ, & τὰ δεκατέσσαρα, (δέκα & τέσσαρες) fourteen, Mat. 1. 17. 2 Co. 12. 2. Gal. 2. 1.

Δέκατος, ης, ον, (δέκα) tenth, Jno. 1. 40. Re. 11. 13; 21. 20; δεκάτη, sc. μερίς, a tenth part, tithe, He. 7. 2, 4, 8, 9: whence

Δεκατόω, ώ, f. ὠσω, p. δεδεκάτωκα, to cause to pay tithes; *pass* to be tithed, pay tithes, He. 7. 6, 9. N. T.

Δεκτός, ἡ, όν, (δέχομαι) accepted, acceptable, agreeable, approved

Lu. 4. 24. Ac. 10. 35. Phi. 4. 18; *by impl. when used for a certain time, marked by a favourable manifestation of the divine pleasure, propitious*, Lu. 4. 19. 2 Co. 6. 2. S.

Δελεάζω, f. άσω, (δέλεαρ, a bait,) *pr.* to entrap, take or catch *with a bait*; *met.* allure, entice, delude, Ja. 1. 14. 2 Pe. 2. 14, 18.

Δένδρον, ου, τό, a tree, Mat. 3. 10; 7. 17; 13. 32.

Δεξιολάβος, ου, ό, (δεξιός & λαμβάνω) one posted on the right hand; a flank guard; a light armed spearman, Ac. 23. 23. (ά). N T.

Δεξιός, ά, όν, right, as opposed to left, dexter, Mat. 5. 29, 30. Lu. 6. 6, et al.; ή δεξιά, sc. χείρ, the right hand, Mat. 6. 3; 27. 29, et al.; τὰ δεξιά, sc. μέρη, the parts towards the right hand, the right hand side; καθίζειν, v. καθήσθαι, v. έστάναι, εκ δεξιών (μερών) τινος, to sit or stand at the right hand of any one, to enjoy with any one the highest honour and dignity which he can bestow, Mat. 20. 21; 26. 64, et al.; εἶναι εκ δεξιών (μερών) τινος, to be at one's right hand, to be one's helper, to afford aid to any one, Ac. 2. 25; δεξιὰς (χειρας) δίδόναι, to give the right hand to any one, as a pledge of sincerity in one's promises, Gal. 2. 9.

Δέομαι, see δέω.

Δέον, οντος, τό, (part. of δεῖ) necessary, 1 Pe. 1. 6; proper, right, Ac. 19. 36. 1 Ti. 5. 13.

Δέος, δέους, τό, (δεῖδω, to fear) fear, v. r. He. 12. 28.

Δέρμα, άτος, τό, (δέρω) the skin of an animal, He. 11. 37: whence

Δερμάτινος, η, ου, made of skin, leathern, Mat. 3. 4. Mar. 1. 6.

Δέρω, f. δερῶ, a. 1. εἵδαι, 2 f. pass. δαρήσομαι, to skin, flay; hence, to beat, scourge, Mat. 21. 35. Mar. 12. 3, 5; 13. 9, et al.

Δεσμεύω, f. εύσω, (δεσμός) to bind, bind up, as a bundle, Mat. 23. 4; to bind, confine, Ac. 22. 4.

Δεσμείω, ώ, f. ήσω, (fr. same) to bind, confine, i. q. δεσμεύω, Lu. 8. 29. L. G.

Δεσμή, ης, ή, (δέω) a bundle as of tares, Mat. 13. 20.

Δεσμιος, ίου, ό, (fr. same) one bound, a prisoner, Mat. 27. 15, 16. Mar. 15. 6, et al.

Δεσμός, ου, ό, pl. τὰ δεσμά, & οἱ δεσμοί, (fr. same) a bond, any thing by which one is bound, a cord, chain, fetters, &c.; and *by meton.* imprisonment, Lu. 8. 29. Ac. 16. 26; 20. 23, et al.; a string or ligament, as of the tongue, Mar. 7. 35; *met.* an impediment, infirmity, Lu. 13. 16.

Δεσμοφύλαξ, άκος, ό, (δεσμός & φυλάσσω) a keeper of a prison, jailer, Ac. 16. 23, 27, 36. (ύ). L. G.

Δεσμοτήριον, ίου, τό, (δεσμώ) a prison, Mat. 11. 2. Ac. 5. 21, 23; 16. 26.

Δεσμώτης, ου, ό, (fr. same) a prisoner, i. q. δέσμιος, Ac. 27. 1, 42.

Δεσπότης, ου, ό, a lord, master, especially of slaves, 1 Ti. 6. 1, 2. 2 Ti. 2. 21. Tit. 2. 9. 1 Pe. 2. 18; *by impl. as denoting the possession of supreme authority*, Lord, sovereign, used of God, Lu. 2. 29. Ac. 4. 24. Re. 6. 10, and of Christ, 2 Pe. 2. 1. Jude 4.

Δεῦρο, adv. hither, here; used also as a sort of imperative, come, come hither! Mat. 19. 21. Mar. 10. 21, et al.; used of time, άχρι του δεῦρο, sc. χρόνου, to the present time, Ro. 1. 13.

Δεῦτε, i. e. δεῦρ' ἴτε, an exclamation in the plural, of which the singular form is δεῦρο, come, Mat. 4. 19; 11. 28, et al.; as a particle of exhortation, incitement, &c., and followed by an imperative, come now, &c. Mat. 21. 38; 28. 6, et al.

Δευτεραίος, αία, αἰον, (δεύτερος) on the second day of a certain state or process, and used as an epithet of the subject or agent, Ac. 28. 13.

Δεύτερον, neut. of δεύτερος, used as an adv. the second time, again, Jno. 3. 4; 21. 16, et al.

Δευτερόπρωτος, ου, ό, ή, (δεύτερος & πρῶτος) second-first, an epithet of uncertain meaning, but probably appropriated to the Sabbath following the first day of unleavened bread, Lu. 6. 1. N. T.

Δεύτερος, α, ου, (δύο) second, Mat. 22. 26, et al.; τὸ δεύτερον, again

the second time, another time, Jude 5; *so* ἐκ δευτέρου, Mat. 26. 42, et al.; & ἐν τῷ δευτέρῳ, Ac. 7. 13.

Δέχομαι, *f. ξομαι*, *p. δέδεγμαι*, *a. 1. ἐδέξαμην*, to take *into one's hands*, &c. Lu. 2. 28; 16. 6, 7, et al.; to receive, Ac. 22. 5; 28. 21. Phi. 4. 18; to receive into and retain, contain, Ac. 3. 21; *met.* to receive *by the hearing*, learn, acquire a knowledge of, 2 Co. 11. 4. Ja. 1. 21; to receive, admit, grant access to, to receive kindly, welcome, Mat. 10. 40, 41; 18. 5, et al.; to receive in hospitality, entertain, Lu. 9. 53. He. 11. 31; to bear with, bear patiently, 2 Co. 11. 16; *met.* to receive, approve, assent to, Mat. 11. 14. Lu. 8. 13. Ac. 8. 14; 11. 1, et al.; to admit, *and by impl.* to embrace, follow, 1 Co. 2. 14. 2 Co. 8. 17, et al.

Δέω, *f. δήσω*, *p. δέδεκα*, *a. 1. ἔδησα*, *p. pass. δέδεμαι*, *a. 1. pass. ἐδέσθην*, to bind, tie, Mat. 13. 30; 21. 2, et al.; to bind, confine, Mat. 27. 2; 14. 3, et al.; to impede, hinder, 2 Ti. 2. 9; to affect with disease, Lu. 13. 16; to bind *by a legal or moral tie*, as marriage, Ro. 7. 2. 1 Co. 7. 27, 39; *by impl.* to impel, compel, Ac. 20. 22; *in N. T.*, to pronounce or declare any thing to be binding or obligatory; *or*, to declare any thing prohibited and unlawful, Mat. 16. 19; 18. 18.

Δέω, *f. δεήσω*, *a. 1. ἐδέησα*, to lack, fall short of; *mid.* δέομαι, *f. δεήσομαι*, *a. 1. ἐδεήθην*, to be in want, to need; to ask, request, Mat. 9. 38. Lu. 5. 12; 8. 28, 38, et al.; *in N. T. absol.* to pray, offer prayer, beseech, supplicate, Lu. 21. 36; 22. 32. Ac. 4. 31; 8. 22, 24, et al.

Δή, a particle serving to add an intensity of expression to a term or clause. Its simplest and most ordinary uses are when it gives impressiveness to an affirmation, indeed, really, doubtless, Mat. 13. 23. 2 Co. 12. 1, or earnestness to a call, injunction or entreaty, Lu. 2. 15. Ac. 13. 2; 15. 36. 1 Co. 6. 20.

Δῆλος, *η, ον*, *pr.* clearly visible; plain, manifest, evident, Mat. 26. 73. 1 Co. 15. 27. Gal. 3. 11. 1 Ti. 6. 7; whence

Δηλόω, *ὦ*, *f. ὠσω*, *a. 1. ἐδήλωσα*, to render manifest or evident; to

make known, to tell, relate, *de* clare, 1 Co. 1. 11. Col. 1. 8; to show, point out, bring to light, 1 Co. 3. 13; to intimate, signify, He. 9. 8; 12. 27 1 Pe. 1. 11.

Δημιηγόρέω, *ὦ*, *f. ἦσω*, (*δῆμος & ἀγορεύω*) to address a public assembly, to deliver an harangue or public oration, Ac. 12. 21.

Δημιουργός, *οὔ, ό*, (*δῆμος & ἔργον*) *pr.* one who labours for the public, or, exercises some public calling; an architect, especially the Divine Architect of the universe, He. 11. 10.

Δῆμος, *ον, ό*, the people, Ac. 12. 22; 17. 5; 19. 30, 33; whence

Δημόσιος, *ία, ον*, public, belonging to the public, Ac. 5. 18; δημοσίᾳ, publicly, Ac. 16. 37; 18. 28; 20. 20.

Δηνάριον, *ίου, τό*, *Lat.* denarius, *a. Roman silver coin.* The silver *ænenarius* was at first equivalent to about 8½d. of English money, declining, under the empire, to about 7½d., and was therefore somewhat less than the Greek δραχμή. The name originally imported ten ases.

Δήποτε, an intensive combination of the particle *δή* with *ποτε*; which see; as an intensive, Jno. 5. 4.

Δήπου, see *που*.

Διά, *prep., with a genitive*, through, used of place or medium, Mat. 7. 13. Lu. 6. 1. 2 Co. 11. 33, et al.; through, of time, during, in the course of, He. 2. 15. Ac. 5. 19, et al.; after an interval of, Mar. 2. 1, et al.; through, of immediate agency, causation, instrumentality, by means of, by, Jno. 1. 3. Ac. 3. 18, et al.; of means or manner, through, by, with, Lu. 8. 4. 2 Co. 5. 7; 8. 8, et al.; of state or condition, in a state of, Ro. 4. 11, et al.; with an accusative, used of causation which is not direct and immediate in the production of a result, on account of, because of, for the sake of, with a view to, Mar. 2. 27. Jno. 1. 31, et al.; rarely, through, while subjected to a state of untoward circumstances, Gal. 4. 13.

Διαβαίνω, *f. βήσομαι*, *a. 2. διέβην*, (*διά & βαίνω*) to pass through or over, Lu. 16. 26. Ac. 16. 9. He. 11. 29.

Διαβάλλω, * *βαλῶ*, (*διά & βάλλω*) to throw or convey through or over

to thrust through; to defame, to inform against, Lu. 16. 1.

Διαβεβαίόομαι, (διά & βεβαίω) to assert strongly, asseverate, 1 Ti. 1. 7. Tit. 3. 8.

Διαβλέπω, f. ψω, (διά & βλέπω) to look through; to view steadily; to see clearly or steadily, Mat. 7. 5. Lu. 6. 42.

Διάβολος, ου, ό, ή, (διαβάλλω) a calumniator, slanderer, 1 Ti. 3. 11. 2 Ti. 3. 3. Tit. 2. 3; a treacherous informer, traitor, Jno. 6. 70; ό διάβολος, the devil.

Διαγγέλλω, f. γελῶ, a. 1. διήγγειλα, a. 2. pass. διηγγέλην, (διά & ἀγγέλλω) to publish abroad, Lu. 9. 60. Ro. 9. 17; to certify to the public, Ac. 21. 26; to tell, announce, give notice of, divulge, publish abroad, Ac. 21. 26; to declare, promulgate, teach, Lu. 9. 60; *fr. the Heb.* to celebrate, praise, Ro. 9. 17.

Διαγίνομαι, f. γενήσομαι, a. 2. διεγενόμην, (διά & γίνομαι) to continue through; to intervene, elapse, Mar. 16. 1. Ac. 25. 13; 27. 9.

Διαγινώσκω, f. γνώσομαι, (διά & γινώσκω) *pr.* to distinguish; to resolve determinately; to examine, inquire into, *judicially*, Ac. 23. 15; 24. 22.

Διαγγορίζω, f. ίσω, (διά & γνωρίζω) to tell abroad, publish, Lu. 2. 17. N. T.

Διάγνωσις, εως, ή, (διαγινώσκω) *pr.* an act of distinguishing or discernment; a determination; examination *judicially*, hearing, trial, Ac. 25. 21.

Διαγογγύζω, f. ύσω, (διά & γογγύζω) to murmur, mutter, Lu. 15. 2; 19. 7. L. G.

Διαγρηγορέω, ὠ, (διά & γρηγορέω) to remain awake; to wake thoroughly, Lu. 9. 32. L. G.

Διάγω, f. ξω, (διά & ἄγω) to conduct or carry through or over; to pass or spend time, live, 1 Ti. 2. 2. Tit. 3. 3.

Διαδέχομαι, f. δεξομαι, (διά & δέχομαι) to receive by transmission; to receive by succession, Ac. 7. 45.

Διάδημα, ατος, τό, (διαδέω, διά & δέω) *pr.* a band or fillet; a diadem,

the badge of a sovereign, Re. 12. 3; 13. 1; 19. 12.

Διαδίδωμι, f. δώσω, a. 1. διέδωκα, (διά & δίδωμι) to deliver from hand to hand; to distribute, divide, Lu. 11. 22; 18. 22. Jno. 6. 11. Ac. 4. 35.

Διάδοχος, ου, ό, ή, (διαδέχομαι) a successor, Ac. 24. 27.

Διαζώννυμι, v. ζωννύω, f. ζώσω, p. pass. διέζωσμαι, (διά & ζώννυμι) to gird firmly round, Jno. 13. 4, 5; *mid* to gird round one's self, Jno. 21. 7.

Διαθήκη, ης, ή, (διατίθημι) a testamentary disposition, will; a covenant, He. 9. 16, 17. Gal. 3. 15; *in N. T.*, a covenant of God with men, Gal. 3. 17; 4. 24. He. 9. 4. Mat. 26. 28, et al.; the writings of the old covenant, 2 Co. 3. 14.

Διαίρεσις, εως, ή, a division; a distinction, difference, diversity, 1 Co. 12. 4, 5, 6; *from*

Διαιρέω, ὠ, f. ήσω, a. 2. διείλον, (διά & αἰρέω) to divide, to divide out, distribute, Lu. 15. 12. 1 Co. 12. 11.

Διακαθαρίζω, f. ιῶ, (διά & καθαρίζω,) to cleanse thoroughly, Mat. 3. 12. Lu. 3. 17. N. T.

Διακατελέγχομαι, f. έγξομαι, (διά, κατά, & έλέγχομαι) to confute strenuously or thoroughly, Ac. 18. 28. N. T.

Διακονέω, ὠ, f. ήσω, imperf. έδισκόνουν, a. 1, έδιακόνησα, p. δεδιακόνηκα, but later διηκόνουν, διηκόνησα, δεδιηκόνηκα, (διάκονος) to wait, attend upon, serve, Mat. 8. 15. Mar. 1. 31. Lu. 4. 39, et al.; to be an attendant or assistant, Ac. 19. 22; to perform a service by commission, 2 Co. 3. 3. 1 Pe. 1. 12; to minister to another's necessities, relieve, assist, or supply with the necessities of life, provide the means of living, Mat. 4. 11; 27. 55. Mar. 1. 13; 15. 41. Lu. 8. 3; to fill the office of διάκονος, deacon, perform the duties of that office, 1 Ti. 3. 10, 13. 1 Pe. 4. 11; to collect and make distribution of alms, Ro. 15. 25. 2 Co. 8. 19, 20. He. 6. 10.

Διακονία, ας, ή, serving, service, waiting, attendance, the act of rendering friendly offices, Lu. 10. 40, 2 Ti. 4. 11. He. 1. 14; relief, aid, Ac. 6. 1. 11. 29. 2 Co. 8. 4; 9. 1, 12, 13; a commission, Ac. 12. 25. Ro. 15. 31; a commission or ministry *in the*

service of the Gospel, Ac. 1. 17, 25; 20. 24. Ro. 11. 13. 2 Co. 4. 1; 5. 18. 1 Ti. 1. 12; service in the Gospel, Ac. 6. 4; 21. 19. 1 Co. 16. 15. 2 Co. 6. 3; 11. 8. Ep. 4. 12. Re. 2. 19; a function, ministry, or office in the church, Ro. 12. 7. 1 Co. 12. 5. Col. 4. 17. 2 Ti. 4. 5; a ministering in the conveyance of a revelation from God, 2 Co. 3. 7, 8, 9.

Διάκονος, ου, ό, ή, one who renders service to another, an attendant, servant, Mat. 20. 26; 22. 13. Jno. 2. 5, 9, et al.; one who executes a commission, a deputy, Ro. 13. 4; 15. 8. Χριστού, Θεού, έν κυρίω, &c. a religious instructor, preacher of the gospel, 1 Co. 3. 5. 2 Co. 3. 6; 6. 4, et al.; a follower, disciple, Jno. 12. 26; a deacon or deaconess, *whose official duty was to superintend the alms of the church, with other kindred services*, Ro. 16. 1. Phi. 1. 1. 1 Ti. 3. 8, 12. (α).

Διᾱκόσιοι, αι, α, two hundred, Mar. 6. 37. Jno. 6. 7, et al.

Διακούω, f. ούσομαι, (διά & ἀκούω) to hear a thing through; to hear judicially, Ac. 23. 35.

Διακρίνω, f. ἴνω, (διά & κρίνω) to separate, sever; to make a distinction or difference, Ac. 15. 9. 1 Co. 11. 29; to make to differ, distinguish, prefer, confer a superiority; 1 Co. 4. 7; to examine, scrutinise, estimate, 1 Co. 11. 31; 14. 29; to discern, discriminate, Mat. 16. 3; to judge, hear and decide a cause, 1 Co. 6. 5; *mid.* διακρίνομαι, α. 1. διεκρίθην, to dispute, contend, Ac. 11. 2. Jude 9; to make a distinction mentally, Ja. 2. 4. Jude 22; *in N. T.*, to hesitate, be in doubt, doubt, Mat. 21. 21. Mar. 11. 23, et al.: *whence*

Διᾱκρίσις, εως, ή, a separation; a distinction, *or*, doubt, Ro. 14. 1; a discerning, the act of discerning *or* distinguishing, He. 5. 14; the faculty of distinguishing and estimating, 1 Co. 12. 10.

Διακωλύω, f. ὕσω, (διά & κωλύω) to hinder, restrain, prohibit, Mat. 3. 14. (υ).

Διαλαλέω, ω, f. ἥσω, (διά & λαλέω) to talk with; *by impl.* to consult, deliberate, Lu. 6. 11; to divulge, publish, spread by rumour, Lu. 1. 65.

Διαλέγωμαι, f. λέξομαι, α. 1. δι-

ελέχθην. (διά & λέγω) to discourse, reason, argue, Ac. 17. 2, 17; 24. 12, et al.; to address, speak to, He. 12. 5; to contend, dispute, Mar. 9. 34. Jude 9.

Διαλείπω, f. ψω, α. 2. διέλιπον, (διά & λείπω) to leave an interval; to intermit, cease, Lu. 7. 45.

Διάλεκτος, ου, ή, speech; manner of speaking; peculiar language of a nation, dialect, vernacular idiom, Ac. 1. 19; 2. 6, 8; 21. 40; 22. 2; 26. 14.

Διαλλάσσω, (διά & ἀλλάσσω) to change, exchange; *pass.* διαλλάσσομαι, α. 2. δεηλλάγην, to be reconciled to another, Mat. 5. 24.

Διαλογίζομαι, f. ἴσομαι, (διά & λογίζομαι) *pr.* to make a settlement of accounts; to reason, deliberate, ponder, consider, Mat. 16. 7, 8. Mar. 2. 6, 8. Jno. 11. 50, et al.; to dispute, contend, Mar. 9. 33: *whence*

Διαλογισμός, ου, ό, reasoning, ratiocination, thought, cogitation, purpose, Mat. 15. 19. Mar. 7. 21, et al.; discourse, dispute, disputation, contention, Lu. 9. 46, et al.; doubt, hesitation, scruple, Lu. 24. 38

Διαλύω, f. ὕσω, (διά & λύω) to dissolve, dissipate, disperse, Ac. 5. 36.

Διαμαρτύρομαι, f. ροῦμαι, α. 1. δι-εμαρτυράμην, (διά & μαρτύρομαι) to make solemn affirmation, protest; to charge, exhort with entreaty, admonish solemnly, Lu. 16. 28. Ac. 2. 40, et al.; to testify or teach earnestly, enforce publicly, Ac. 8. 25; 18. 5, et al. (υ).

Διαμάχομαι, f. χέσομαι, οῦμαι, (διά & μάχομαι) to fight out, to fight resolutely; *met.* to contend vehemently, insist, Ac. 23. 9.

Διαμένω, f. ενῶ, α. 1. διέμεινα, *p.* διαμεμένηκα, (διά & μένω) to continue throughout; to continue, be permanent *or* unchanged, Lu. 1. 22. Gal. 2. 5. He. 1. 11. 2 Pe. 3. 4; to continue, remain constant, Lu. 22. 28.

Διαμερίζω, f. ἴσω, (διᾱ & μερίζω) to divide into parts and distribute, Mat. 27. 35. Mar. 15. 24. Ac. 2. 3, et al.; *pass. in N. T.*, to be in a state of dissension, Lu. 11. 17, 18; 13. 52, 53: *whence*

Διαμερισμός, ου, ό, division; *met.*

- in N. T.*, disunion, dissension, Lu. 12. 51. L. G.
- Διανέμω**, *f. εμῶ*, *a. 1. pass.* διενεμήθην, (*διά & νέμω*) to distribute; to divulge, spread abroad, Ac. 4. 17.
- Διανεύω**, *f. εὔσω*, (*διά & νεύω*) to signify by a nod, beckon, make signs, Lu. 1. 22. L. G.
- Διανόημα**, *ατος, τό*, (*διανοέομαι*, to turn over in the mind, think, *fr. διά & νοέω*) thought, Lu. 11. 17.
- Διάνοια**, *ας, ἡ*, (*fr. same*) *pr.* thought, intention; the mind, intellect, understanding, Mat. 22. 37. Mar. 12. 30. Lu. 10. 17, et al.; an operation of the understanding, thought, imagination, Lu. 1. 51; insight, comprehension, 1 Jno. 5. 20; mode of thinking and feeling, disposition of mind and heart, the affections, Ep. 2. 3. Col. 1. 21.
- Διανοίγω**, *f. οίξω*, (*διά & ἀνοίγω*) to open, Mar. 7. 34, 35. Lu. 2. 23; 24. 31; *met.* to open the sense of a thing, explain, expound, Lu. 24. 32. Ac. 17. 3; διανοίγειν τὸν νοῦν, τὴν καρδίαν, to open the mind, the heart, *so as to understand and receive*, Lu. 24. 45. Ac. 16. 14.
- Διανυκτερεύω**, *f. εὔσω*, (*διά & νύξ*) to pass the night, spend the whole night, Lu. 6. 12.
- Διανύω**, *f. ὕσω*, (*διά & ἀνύω*, to accomplish) to complete, finish, Ac. 21. 7. (ὑ).
- Διαπαντός**, (*i. e. διὰ παντός*) through all time, throughout; always, Mar. 5. 5, et al.; continually *by stated routine*, Lu. 24. 53. He. 9. 6.
- Διαπαρτριβή**, *ἡς, ἡ*, (*διά & παρτριβή*, collision, altercation, *fr. παρτριβω*, to rub against, *παρά & τρίβω*) pertinacious disputation, *v. r.* 1 Ti. 6. 5. N. T.
- Διαπεράω**, *ῶ, f. άσω*, (*διά & περάω*) to pass through or over, Mat. 9. 1; 14. 34. Mar. 5. 21, et al. (ἀ).
- Διαπλέω**, *f. εὔσομαι*, *a. 1. διέπλευσα*, (*διά & πλέω*) to sail through or over, Ac. 27. 5.
- Διαπονέομαι**, *οὔμαι, f. ἡσομαι*, *a. 1. διεπονήθην*, (*διαπονέω*, to elaborate, *fr. δια- & πονέω*) *pr.* to be thoroughly exercised with labour; to be wearied; to be vexed, Ac. 4. 2; 16. 18.
- Διαπορεύομαι**, *f. εὔσομαι*, (*διά & πορεύομαι*) to go or pass through, Lu. 6. 1; 13. 22. Ac. 16. 4; to pass by Lu. 18. 36, *i. q.* παρέρχομαι, *v.* 37.
- Διαπορέω**, *ῶ, f. ἡσω*, (*διά & ἀπορέω*) to be utterly at a loss; to be in doubt and perplexity, Lu. 9. 7; 24. 4, et al.
- Διαπραγματεύομαι**, *f. εὔσομαι*, (*διά & πραγματεύομαι*) to dispatch a matter thoroughly; to make profit in business, gain in trade, Lu. 19. 15.
- Διαπρίω**, *f. ίσω*, (*διά & πρίω*) to divide with a saw, saw asunder; to grate the teeth in a rage; *pass. met.* to be cut to the heart, to be enraged, Ac. 5. 33; 7. 54. (ι)
- Διαρθρώω**, *ῶ, f. ὠσω*, & *διαρθρούμαι*, *a. 1. διερθρώθην*, (*διά & ἄρθρον*, a joint) to articulate, speak distinctly, *v. r.* Lu. 1. 64.
- Διαρπάζω**, *f. άσω*, (*διά & ἀρπάζω*) to plunder, spoil, pillage, Mat. 12. 29, *bis.* Mar. 3. 27, *bis.*
- Διαρρήγνυμι & διαρρήσσω**, *f. ἤξω*, (*διά & ρήγνυμι*) to break asunder, rend, tear, burst, Mat. 26. 65, et al.
- Διασαφένω**, *ῶ, f. ἡσω*, *a. 1. διεσάφησα* (*διά & σαφής*, manifest) to make known, declare, tell plainly, or fully, Mat. 18. 31.
- Διασειώ**, *f. σω*, (*διά & σείω*) *pr.* to shake thoroughly or violently; to harass, intimidate, extort from, Lu. 3. 14.
- Διασκορπίζω**, *f. ίσω*, (*διά & σκορπίζω*) to disperse, scatter, Mat. 26. 31. Mar. 14. 27, et al.; to dissipate, waste, Lu. 15. 13; 16. 1; to winnow, *or*, to strew, Mat. 25. 24, 26. L. G.
- Διασπάω**, *ῶ, f. άσομαι*, *p. pass. διέσπασμαι*, *a. 1. pass. διεσπάσθην*, (*διά & σπάω*) to pull or tear asunder or in pieces, burst, Mar. 5. 4. Ac. 23. 10. (ἀ).
- Διασπείρω**, *f. ερῶ*, *a. 2. p. pass. διεσπάρην*, (*διά & σπείρω*) to scatter abroad or in every direction, *as seed*; to disperse, Ac. 8. 1, 4; 11. 19; *whence*
- Διασπορά**, *ας, ἡ*, *pr.* a scattering *as of seed*; dispersion; *in N. T. meton.* the dispersed portion of the Jews, *specially termed* the dispersion, Jno. 7. 22. Gal. 1. 1. 1 Ro. 1. 1. L. G.
- Διαστελλω**, (*διά & στέλλω*) *or*

separate, distinguish; *mid.* διαστέλλομαι, a. 1. διεστειλάμην, to determine, issue a decision; to state or explain distinctly and accurately; hence, to admonish, direct, charge, command, Ac. 15. 24. He. 12. 20; *when followed by a negative clause*, to interdict, prohibit, Mat. 16. 20. Mar. 5. 43, et al.

Διάστημα, ατος, τό, (διῡστημι) interval, space, distance, Ac. 5. 7.

Διαστολή, ἥς, ἡ, (διαστέλλω) distinction, difference, Ro. 3. 22; 10. 12. 1 Co. 14. 7. L. G.

Διαστρέφω, f. ψω, p. pass. διέστραμμαι, (διά & στρέφω) to distort, turn awry; *met.* to pervert, corrupt, Mat. 17. 17. Lu. 9. 41, et al.; to turn out of the way, cause to make defection, Lu. 23. 2. Ac. 13. 8; διεστραμμένος, perverse, corrupt, erroneous.

Διασώζω, f. σώσω, a. 1. pass. διεσώθην, (διά & σώζω) to bring safe through; to convey in safety, Ac. 23. 24; *pass.* to reach a place or state of safety, Ac. 27. 44; 28. 1, 4. 1 Pe. 3. 20; to heal, to restore to health, Mat. 14. 36. Lu. 7. 3.

Διατάγή, ἥς, ἡ, (διατάσσω) an injunction, institute, ordinance, Ro. 13. 2. Ac. 7. 53. L. G.

Διάταγμα, ατος, τό, (fr. same) a mandate, commandment, ordinance, He. 11. 23. L. G.

Διαταράσσω, f. ξω, (διά & ταρασσω) to throw into a state of perturbation, to move or trouble greatly, Lu. 1. 29.

Διατάσσω, f. ξω, & *mid.* διατάσσομαι, (διά & τάσσω) *pr.* to arrange, make a precise arrangement; to prescribe, 1 Co. 11. 34; 16. 1. Tit. 1. 5; to direct, Lu. 8. 55. Ac. 20. 13; to charge, Mat. 11. 1; to command, Ac. 18. 2, et al.; to ordain, Gal. 3. 19.

Διατελέω, ὦ, f. έσω, (διά & τελέω) to complete, finish; *intrans.* to continue, persevere, *in a certain state or course of action*, Ac. 27. 33.

Διατηρέω, ὦ, f. ήσω, (διά & τηρέω) to watch carefully, guard with vigilance; to treasure up, Lu. 2. 51; εαυτου εκ to keep one's self from, to abstain wholly from, Ac. 15. 29.

Διω, i. e. διὰ τί, *interrog.* for what?

why? wherefore? Mat. 9. 14; 13. 16. Lu. 19. 23, 31.

Διατίθηναι, (διά & τίθημι) to arrange; *mid.* διατίθεμαι, f. θήσομαι, a. 2. διεθέμην, to arrange according to one's own mind; to make a disposition, to make a will; to settle the terms of a covenant, to ratify, Ac. 3. 25. He. 8. 10; 10. 16; to assign, Lu. 22. 29.

Διατρίβω, f. ψω, (διά & τρίβω) *pr.* to rub, wear away by friction; *met.* to pass or spend time, to remain stay, tarry, continue, Jno. 3. 22; 11. 54. Ac. 12. 19; 14. 3, 28, et al. (i).

Διατροφή, ἥς, ἡ, (διατρέφω, to nourish) food, sustenance, 1 Ti. 6. 8.

Διανγάζω, f. άσω, (διά & αγγάζω) to shine through, shine out, dawn, 2 Pe. 1. 19. L. G.

Διανγής, έος, ους, ό, ή, (διά & αγγή) translucent, transparent, pellucid, v. r. Re. 21. 21.

Διαφάνης, έος, ους, ό, ή, (διαφαίνω, to show through) transparent, pellucid, Re. 21. 21.

Διαφέρω, f. οίσω, a. 1. ήνεγκα, a. 2. ήνεγκον, (διά & φέρω) to convey through, across, Mar. 11. 16; to carry different ways or into different parts, separate; *pass.* to be borne, driven, or tossed hither and thither, Ac. 27. 27; to be promulgated, proclaimed, published, Ac. 13. 49; *intrans. met.* to differ, 1 Co. 15. 41; to excel, be better or of greater value, be superior, Mat. 6. 26; 10. 31, et al.; *impers.* διαφέρει, it makes a difference, it is of consequence; *with ουδέν*, it makes no difference, it is nothing, Gal. 2. 6.

Διαφεύγω, f. ξομαι, a. 2. διέφυγον, (διά & φεύγω) to flee through, escape by flight, Ac. 27. 42.

Διαφημίζω, f. ίσω, a. 1. διεφήμισα, (διά & φημί) to report, proclaim, publish, spread abroad, Mat. 9. 31; 28. 15. Mar. 1. 45.

Διαφθείρω, f. φθερώ, (διά & φθείρω) a. 1. διέφθειρα, p. διέφθαρκα, a. 2. pass. διεφθάρην, p. pass. διεφθαρμαι, to corrupt or destroy utterly; to waste, bring to decay, Lu. 12. 33. 2 Co. 4. 16; to destroy, Re. 8. 9; 11. 18; *met.* to corrupt, pervert utterly 1 Ti. 6. 5; *whence*

Διαφθορά, *ās, ἡ*, corruption, dissolution, Ac. 2. 27, 31; 13. 34, 35, 36, 37.

Διάφορος, *ου, ὁ, ἡ*, (*διαφέρω*) different, diverse, of different kinds, Ro. 12. 6. He. 9. 10; excellent, superior, He. 1. 4; 8. 6.

Διαφυλάσσω, *φ. ξω*, (*διά & φυλάσσω*) to keep or guard carefully or with vigilance; to guard, protect, Lu. 4. 10.

Διαχειρίζω & διαχειρίζομαι, (*διά & χεῖρ*) *pr.* to have in the hands, to manage; *mid., later*, to kill, Ac. 5. 30; 26. 21.

Διαχλευάζω, *φ. άσω*, (*διά & χλευάζω*) to jeer outright, deride, v. r. Ac. 2. 13.

Διαχωρίζομαι, *φ. ίσομαι*, (*mid. of διαχωρίζω*, to separate, *fr. διά & χωρίζω*) to depart, go away, Lu. 9. 33.

Διδακτικός, ἡ, όν, (*διδάσκω*) apt or qualified to teach, 1 Ti. 3. 2. 2 Ti. 2. 24. N. T.

Διδακτός, ἡ, όν, (*fr. same*) *pr.* taught, teachable, *of things*; *in N. T.*, taught, *of persons*, Jno. 6. 45. 1 Co. 2. 13.

Διδασκαλία, *ας, ἡ*, the act or occupation of teaching, Ro. 12. 7. 1 Ti. 4. 13, et al.; information, instruction. Ro. 15. 4. 2 Ti. 3. 16; matter taught, precept, doctrine, Mat. 15. 9. 1 Ti. 1. 10, et al.; *from*

Διδάσκαλος, *ου, ὁ*, a teacher, master, Ro. 2. 20, et al.; *in N. T. as an equivalent to* ραββί, Jno. 1. 39, et al.

Διδάσκω, *φ. διδάξω*, *π. δεδίδαχα*, a. 1. *έδίδαξα*, a. 1. *pass. έδιδάχην*, to teach, Mat. 4. 23; 22 16, et al.; to teach or speak in a public assembly, 1 Ti. 2. 12; to direct, admonish, Mat. 28. 15. Ro. 2. 21, et al.: *whence*

Διδαχή, ἡς, ἡ, instruction, the giving of instruction, teaching, Mar. 4. 2; 12. 34, et al.; instruction, what is taught, doctrine, Mat. 16. 12. Jno. 7. 16, 17, et al.; *meton.* mode of teaching and kind of doctrine taught, Mat. 7. 28. Mar. 1. 27.

Δίδραχμον, *ου, τό*, (*δύς & δραχμή*) a didrachmon, or double drachm, a silver coin equal to the drachm of Alexandria, to two Attic drachms, to two Roman denarii, and to the half-shekel of the Jews, in value about 15d.

halfpenny of our money, Mat. 7. 24 *bis.*

Διδύμος, *ου, ὁ, ἡ*, (*δύο*) twofold; a twin; the Greek equivalent to the name Thomas, Jno. 11. 16; 20. 24: 21. 2.

Δίδωμι, *φ. δώσω*, *π. δέδωκα*, a. 1. *έδωκα*, a. 2. *έδων*, *π. pass. δέδομαι*, a. 1. *pass. έδόθην*, to give, bestow, present, Mat. 4. 9; 6. 11. Jno. 3. 16; 17. 2, et al. *freq.*; to give, cast, throw, Mat. 7. 6; to supply, suggest, Mat. 10. 19. Mar. 13. 11; to distribute alms, Mat. 19. 21. Lu. 11. 41, et al.; to pay tribute, &c. Mat. 22. 17. Mar. 12. 14. Lu. 20. 22; to be the author or source of a thing, Lu. 12. 51. Ro. 11. 8, et al.; to grant, permit, allow, Ac. 2. 27; 13. 35. Mat. 13. 11; 19. 11, et al.; to deliver to, intrust, commit to the charge of any one, Mat. 25. 15. Mar. 12. 9, et al.; to give or deliver up, Lu. 22. 19. Jno. 6. 51, et al.; to reveal, teach, Ac. 7. 38; to appoint, constitute, Ep. 1. 22; 4. 11; to consecrate, devote, offer in sacrifice, 2 Co. 8. 5. Gal. 1. 4. Re. 8. 3, et al.; to present, expose one's self in a place, Ac. 19. 31; to recompense, Re. 2. 23; to attribute, ascribe, Jno. 9. 24. Re. 11. 13; *fr. the Heb.* to place, put, infix, inscribe, He. 8. 10; 10. 16, et al.; to infix, impress, 2 Co. 12. 7. Re. 13. 16; to inflict, Jno. 18. 22; 19. 3. 2 Thes. 1. 8; to give in charge, assign, Jno. 5. 36; 17. 4. Re. 9. 5; to exhibit, put forth, Mat. 24. 24. Ac. 2. 19; to yield, bear fruit, Mat. 13. 8; *διδόναι έργασίαν*, operam dare, to endeavour, strive, Lu. 12. 58; *διδόναι άπόκρισιν*, responsum dare, to answer, reply, Jno. 1. 22; *διδόναι τόπον*, locum dare, to give place, yield, Lu. 14. 9. Ro. 12. 19.

Διηγείρω, *φ. διεγερώ*, a. 1. *pass. διηγέρην*, (*διά & εγείρω*) to arouse or awake thoroughly, Mat. 1. 24. Mar. 4. 38, 39. Lu. 8. 24; *pass.* to be raised, excited, agitated, as a sea, Jno. 6. 18; *met.* to stir up, arouse, animate, 2 Pe. 1. 13; 3. 1.

Διενθυμέομαι, *οὔμαι*, (*διά & ένθυμέομαι*) to revolve thoroughly in the mind, consider carefully, v. r. Ac. 10. 19. L. G.

Εξέσδοος, *ου, ἡ*, (*διά & έξodos*) a passage throughout; a line of road a thoroughfare, Mat. 22. 9.

Διερμηνευτής, οὗ, ὁ, an interpreter, 1 Co. 14. 28: (L. G.) *from*

Διερμηνεύω, f. εὗσω, a late compound used as an equivalent to the simple ἐρμηνεύω, to explain, interpret, translate, Lu. 24. 27. Ac. 9. 36. 1 Co. 14. 5, 13, 27; to be able to interpret, 1 Co. 12. 30.

Διέρχομαι, f. ελεύσομαι, a. 2. διήλθον, (διά & ἔρχομαι) to pass through, Mar. 10. 25. Lu. 4. 30, et al.; to pass over, cross, Mar. 4. 35. Lu. 8. 22; to pass along, Lu. 19. 4; to proceed, Lu. 2. 15. Ac. 9. 38, et al.; to travel through or over a country, wander about, Mat. 12. 43. Lu. 9. 6, et al.; to transfix, pierce, Lu. 2. 35; to spread abroad, be prevalent, as a rumour, Lu. 5. 15; *met.* to extend to, Ro. 5. 12.

Διερωτάω, ὦ, f. ἦσω, (διά & ἑρωτάω) to sift by questioning, of persons; in *N. T.*, of things, to ascertain by inquiry, Ac. 10. 17.

Διετής, έος, οὗς, ὁ, ἡ, τό, -ές, (δύς & έτος) of two years; of the age of two years, Mat. 2. 16: *whence*

Διετία, as, ἡ, the space of two years, biennium, Ac. 24. 27; 28. 30. *N. T.*

Διηγέομαι, οὔμαι, f. ἦσομαι, (διά & ἡγέομαι) *pr.* to lead throughout; to declare thoroughly, detail, recount, relate, tell, Mar. 5. 16; 9. 9. Lu. 8. 39. Ac. 8. 33. He. 11. 32, et al.: *whence*

Διήγησις, εως, ἡ, a narration, relation, history, Lu. 1. 1.

Διηλεκτής, έος, οὗς, ὁ, ἡ, τό, -ές, (διά & ἡνεκής, extended, prolonged) continuous, uninterrupted; εἰς τὸ, διηλεκτές, perpetually, He. 7. 3; 10. 1, 12, 14.

Διθάλασσος, ου, ὁ, ἡ, (δύς & θάλασσα) bimarís, washed on both sides by the sea; τόπος διθάλασσος, a shoal or sand bank formed by the confluence of opposite currents, Ac. 27. 41. *L. G.*

Διϊκνέομαι, οὔμαι, f. ἴξομαι, (διά & ἱκνέομαι) to go or pass through; to penetrate, He. 4. 12.

Διίστημι, f. διαστήσω, (διά & ἵστημι) to set at an interval, apart; to station at an interval from a former position, Ac. 27. 28; *intrins.* a. 2.

διέστην, to stand apart; to depart, be parted, Lu. 24. 51; *of time*, to intervene, be interposed, Lu. 22. 59.

Διῶσχυρίζομαι, f. ἴσομαι, (διά & ἰσχυρίζομαι, fr. ἰσχυρός) to feel or express reliance; to affirm confidently, asseverate, Lu. 22. 59. Ac. 12. 15.

Δικαιοκρισία, as, ἡ, (δίκαιος & κρίσις) just or righteous judgment, Ro. 2. 5. *S.*

Δίκαιος, αἰά, αἰον, *used of things*, just, equitable, fair, Mat. 20. 4. Lu. 12. 57. Jno. 5. 30. Col. 4. 1, et al.; *of persons*, just, righteous, absolutely, Jno. 17. 25. Ro. 3. 10, 26. 2 Ti. 4. 8. 1 Pe. 3. 18. 1 Jno. 1. 9; 2. 1, 29. Re. 16. 5; righteous *by account and acceptance*, Ro. 2. 13; 5. 19, et al.; *in ordinary usage*, just, upright, innocent, pious, Mat. 5. 45; 9. 13, et al. freq.; ὁ δίκαιος, the Just One, one of the distinctive titles of the Messiah, Ac. 3. 14; 7. 52; 22. 14: *whence*

Δικαιοσύνη, ης, ἡ, fair and equitable dealing, justice, Ac. 17. 31. He. 11. 33. Ro. 9. 28; rectitude, virtue, Lu. 1. 75. Ep. 5. 9; in *N. T.*, generosity, alms, 2 Co. 9. 10. v. r. Mat. 6. 1; piety, godliness, Ro. 6. 13, et al.; investiture with the attribute of righteousness, acceptance as righteous, justification, Ro. 4. 11; 10. 4, et al. freq.; a provision or means for justification, Ro. 1. 17. 2 Co. 3. 9, et al.; an instance of justification, 2 Co. 5. 21.

Δικαιόω, ὦ, f. ὥσομαι, & ὥσω, a. 1. ἐδικαίωσα, p. pass. δεδικαίωμαι, a. 1. pass. ἐδικαιώθην, *pr.* to make or render right or just; *mid.* to act with justice, Re. 22. 11; to avouch to be good and true, to vindicate, Mat. 11. 19. Lu. 7. 29, et al.; to set forth as good and just, Lu. 10. 29; 16. 15; in *N. T.*, to hold as guiltless, to accept as righteous, to justify, Ro. 3. 26, 30. 4. 5; 8. 30, 33, et al.; *pass.* to be held acquit, to be cleared, Ac. 13. 39. Ro. 3. 24; 6. 7; to be approved, to stand approved, to stand accepted, Ro. 2. 13; 3. 20, 28, et al.: *whence*

Δικαίωμα, ατος, τό, *pr.* a rightful act, act of justice, equity; a sentence, *of condemnation*, Re. 15. 4; in *N. T.*, of acquittal, justification, Ro. 5. 16; a decree, law, ordinance, Lu. 1. 6. Ro. 1. 32; 2. 26; 8. 4. He. 9. 1, 10; a meritorious act, perfect

righteousness, Ro. 5. 18; state of righteousness, Re. 19. 8.

Δικαίως, *adv.* justly, with strict justice, 1 Pe. 2. 23; deservedly, Lu. 23. 41; as it is right, fit or proper, 1 Co. 15. 34; uprightly, honestly, piously, religiously, 1 Thes. 2. 10. Ti. 2. 12.

Δικαιώσεις, *εως, ἡ*, *pr.* a making right or just; a declaration of right or justice; a judicial sentence; *in N. T.*, acquittal, acceptance, justification, Ro. 4. 25; 5. 18.

Δικαστής, *οὐ, ὁ*, (*δικάζω*, to judge, *fr. δίκη*) a judge, Lu. 12. 14. Ac. 7. 27, 35.

Δίκη, *ης, ἡ*, right, justice; *in N. T.*, judicial punishment, vengeance, 2 Thes. 1. 9. Jude 7; sentence of punishment, judgment, Ac. 25. 15; *personified*, the goddess of justice or vengeance, Nemesis, Pœna, Ac. 28. 4.

Δίκτυον, *ου, τό*, a net, fishing-net, Mat. 4. 20, 21, et al.

Δίλογος, *ου, ὁ, ἡ*, (*δῖς & λόγος*) *pr.* saying the same thing twice; *in N. T.*, double-tongued, speaking one thing and meaning another, deceitful in words, 1 Ti. 3. 8. N. T.

Διό, (*i. e.* δι' ὃ) on which account, wherefore, therefore, Mat. 27. 8. 1 Co. 12. 3, et al.

Διοδεύω, *f. εὗσω*, (*διά & ὁδεύω*) to travel through a place, traverse, Lu. 8. 1. Ac. 17. 1. L. G.

Διόπερ, *conj.* strengthened from διό, on this very account, for this very reason, wherefore, 1 Co. 8. 13; 10. 14; 14. 13.

Διοπετής, *έος, οὐς, ὁ, ἡ*, *τό-ές*, (*Ζεύς, Διός, & πίπτω*) which fell from Jupiter, or heaven; τοῦ διοπετοῦς, *sc. ἀγάλματος*, Ac. 19. 35.

Διόρθωμα, *ατος, τό*, (*διορθόω*, to correct, *fr. διά & ὀρθόω*, to make straight, *fr. ὀρθός*) correction, emendation, reformation, v. r. Ac. 24. 3.

Διόρθωσις, *εως, ἡ*, (*fr. same*) a complete rectification, reformation, He. 9. 10.

Διорύσσω, *f. ξω*, (*διά & ὀρύσσω*) to dig or break through, Mat. 6. 19, 20; 24. 43. Lu. 12. 39.

Διόσκουροι, *v. διόσκεροι, ων, οἱ*, (*Ζεύς, Διός, & κοῦρος*, a youth) the Dioscuri, Castor & Pollux, sons of

Jupiter by Leda, and patrons of sailors, Ac. 28. 11.

Διότι, *conj.* (*διά, ὅτι*) on the account that, because, Lu. 2. 7; 21. 28. in as much as, Lu. 1. 13. Ac. 18. 14 et al.

Διπλός, *οὐς, ὅη, ἡ, ὅον, οὖν*, double, Mat. 23. 15. 1 Ti. 5. 17. Re. 18. 6: *whence*

Διπλόω, *ῶ, f. ὥσω*, *a. 1.* ἐδίπλωσα, to double; to render back double, Re. 18. 6.

Δίς, *adv.* (*δύο*) twice, Mar. 14. 30 72, et al.; *in the sense of* entirely, utterly, Jude 12; *ἅπαξ καὶ δις*, once and again, repeatedly, Phi. 4. 16.

Διστάζω, *f. ἄσω*, *a. 1.* ἐδίστασα, (*δῖς*) to doubt, waver, hesitate, Mat. 14. 31; 28. 17.

Δίστομος, *ου, ὁ, ἡ*, (*δῖς & στόμα*) *pr.* having two mouths; two-edged, He. 4. 12. Re. 1. 16; 2. 12.

Δισχίλιοι, *αι, α*, (*δῖς & χίλιοι*) two thousand, Mar. 5. 13. (i)

Διῦλίζω, *f. ἴσω*, (*διά & ὑλίζω*, to strain, filter) to strain, filter thoroughly; to strain out or off, Mat. 23. 24.

Διχάζω, *f. ἄσω*, (*δίχα*, apart) to cut asunder, disunite; *met.* to cause to disagree, set at variance, Mat. 10. 35.

Διχοστασία, *ας, ἡ*, (*δίχα & στάσις*) a standing apart; a division, dissension, Ro. 16. 17. 1 Co. 3. 3. Gal. 5. 20.

Διχοτομέω, *ῶ, f. ἥσω*, (*δίχα & τέμνω*) *pr.* to cut into two parts, cut asunder; *in N. T.*, to inflict a punishment of extreme severity, Mat. 24. 51. Lu. 12. 46.

Διψάω, *ῶ, f. ἥσω*, *a. 1.* ἐδίψησα, (*δίψα*, thirst) to thirst, be thirsty, Mat. 25. 35, 37, 42, 44, et al.; *met.* to desire or long for ardently, Mat. 5. 6. Jno. 4. 14; 6. 35, et al.

Δίψος, *εος, τό*, thirst, 2 Co. 11. 27.

Διψύχος, *ου, ὁ, ἡ*, (*δῖς & ψυχή*) double-minded, inconstant, fickle, Ja. 1. 8; 4. 8. L. G.

Διωγμός, *ου, ὁ*, (*διώκω*) *pr.* chase, pursuit; persecution, Mat. 13. 21 Mar. 4. 17; 10. 30, et al.

Διέκτης, *ου, ὁ*, a persecutor, 1 Ti. 1. 13: (L. G.) *from*

Διώκα, f. **ώξω**, a. 1. **ἐδίωξα**, p. pass. **δεδιώγμαι**, a. 1 pass. **ἐδιώχθην**, to put in rapid motion; to pursue; to follow, pursue the direction of, Lu. 17. 23; to follow eagerly, endeavour earnestly to acquire, Ro. 9. 30, 31; 12. 13, et al.; to press forwards, Phi. 3. 12, 14; to pursue with malignity, persecute, Mat. 5. 10, 11, 12, 44, et al.

Δόγμα, **ατος**, **τό**, (**δοκέω**) a decree, statute, ordinance, Lu. 2. 1. Ac. 16. 4; 17. 7. Ep. 2. 15. Col. 2. 14: *whence*

Δογματίζω, f. **ίσω**, to decree, prescribe an ordinance; *mid.* to suffer laws to be imposed on one's self, to submit to, bind one's self by, ordinances, Col. 2. 20. L. G.

Δοκέω, **ῶ**, f. **δόξω**, a. 1. **ἔδοξα**, to think, imagine, suppose, presume, Mat. 3. 9; 6. 7, et al.; to seem, appear, Lu. 10. 36. Ac. 17. 18, et al.; *impers.* **δοκεῖ**, it seems; it seems good, best or right, it pleases, Lu. 1. 3. Ac. 15. 22, 25, et al.

Δοκιμάζω, f. **άσω**, a. 1. **ἐδοκίμασα**, p. pass. **δεδοκίμασμαι**, (**δόκιμος**) to prove *by trial*; to test, assay *metals*, 1 Pe. 1. 7; to prove, try, examine, scrutinise, Lu. 14. 19. Ro. 12. 2, et al.; to put to the proof, tempt, He. 3. 9; to approve *after trial*, judge worthy, choose, Ro. 14. 22. 1 Co. 16. 3. 2 Co. 8. 22, et al.; to decide upon *after examination*, judge of, distinguish, discern, Lu. 12. 56. Ro. 2. 18. Phi. 1. 10.

Δοκιμασία, **ας**, **ή**, proof, probation, v. r. He. 3. 9.

Δοκιμή, **ῆς**, **ή**, trial, proof by trial, 2 Co. 8. 2; the state or disposition of that which has been tried and approved, approved character or temper, Ro. 5. 4. 2 Co. 2. 9, et al.; proof, document, evidence, 2 Co. 13. 3. L. G.

Δοκίμιον, **ου**, **τό**, that by means of which any thing is tried, proof, criterion, test; trial, the act of trying or putting to proof, Ja. 1. 3; approved character, 1 Pe. 1. 7: *from*

Δόκιμος, **ου**, **ό**, **ή**, proved, tried; approved *after examination and trial*, Ro. 16. 10. Ja. 1. 12, et al.; *by impl.* acceptable, Ro. 14. 18.

Δακός, **οὔ**, **ή** & **ό**, a beam or spar

of timber; Mat. 7. 3, 4, 5. **Lu. 6** 41, 42.

Δόλιος, **ία**, **ιον**, & **ος**, **ον**, (**δόλος**) fraudulent, deceitful, 2 Co. 11. 13: *whence*

Δολιόω, **ῶ**, f. **ώσω**, to deceive, use fraud or deceit, Ro. 3. 13. S.

Δόλος, **ου**, **ό**, *pr.* a bait or contrivance for entrapping; fraud, deceit, insidious artifice, guile, Mat. 26. 4. Mar. 7. 22; 14. 1, et al.: *whence*

Δολόω, **ῶ**, f. **ώσω**, *pr.* to entrap, beguile; to adulterate, corrupt, falsify, 2 Co. 4. 2.

Δόμα, **ατος**, **τό**, (**δίδωμι**) a gift, present, Mat. 7. 11, et al. L. G.

Δόξα, **ης**, **ή**, (**δοκέω**) *pr.* a seeming; appearance; a notion, imagination, opinion; the opinion which obtains respecting one; reputation, credit, honour, glory; *in N. T.*, honourable consideration, Lu. 14. 10; praise, glorification, honour, Jno. 5. 41, 44. Ro. 4. 20; 15. 7, et al.; dignity, majesty, Ro. 1. 23. 2 Co. 3. 7, et al.; a manifestation of some glorious attribute, Jno. 11. 40. 2 Pe. 1. 3, et al.; *pl.* dignitaries, 2 Pe. 2. 10. Jude 8; glorification *in a future state of bliss*, 2 Co. 4. 17. 2 Ti. 2. 10, et al.; pride, ornament, 1 Co. 11. 15. 1 Thes. 2. 20; splendid array, pomp, magnificence, Mat. 6. 29; 19. 28, et al.; radiance, dazzling lustre, Lu. 2. 9. Ac. 22. 11, et al.

Δοξάζω, f. **άσω**, a. 1. **ἐδόξασα**, p. pass. **δεδοξάσμαι**, a. 1. pass. **ἐδοξάσθην**, according to the various significations of **δόξα**, to think, suppose, judge; to extol, magnify, Mat. 6. 2. Lu. 4. 15, et al.; *in N. T.*, to adore, worship, Ro. 1. 21, et al.; to invest with dignity, or majesty, 2 Co. 3. 10. He. 5. 5, et al.; to cause a manifestation of dignity, excellence, or majesty, Jno. 12. 28; 13. 32, et al.; to glorify *by admission to a state of bliss*, to beatify, Ro. 8. 30, et al.

Δορκάς, **άδος**, **ή**, a gazelle or antelope, Ac. 9. 36, 39.

Δόσις, **εως**, **ή**, (**δίδωμι**) *pr.* a giving; outlay, Phi. 4. 15; a donation, gift, Ja. 1. 17.

Δότης, **ου**, **ό**, (*fr.* same) a giver, 2 Co. 9. 7. S.

Δουλαγωγέω, **ῶ**, f. **ήσω**, (**δουλῶ**)

& ἀγω) *pr.* to bring into slavery; to treat as a slave; to discipline into subjection, 1 Co. 9. 27. L. G.

Δουλεία, ας, ἡ, (δοῦλος) slavery, bondage, servile condition; *in N. T.*, *met.* with reference to degradation and unhappiness, thralldom spiritual or moral, Ro. 8. 15, 21. Gal. 4. 24; 5. 1. He. 2. 15.

Δουλεύω, f. εὔσω, p. δεδούλευκα, a. 1. ἐδούλευσα, (fr. same) to be a slave or servant; to be in slavery or subjection, Jno. 8. 33. Ac. 7. 7. Ro. 9. 12; to discharge the duties of a slave or servant, Ep. 6. 7. 1 Ti. 6. 2; to serve, be occupied in the service of, be devoted, subservient, Mat. 6. 24. Lu. 15. 29. Ac. 20. 19. Ro. 14. 18; 16. 18, et al.; *met.* to be enthralled, involved in a slavish service, *spiritually or morally*, Gal. 4. 9, 25. Tit. 3. 3.

Δοῦλος, η, ον, *adj.* enslaved, enthralled, subservient, Ro. 6. 19; *as a subst.* δοῦλος, a male slave, or servant, of various degrees, Mat. 8. 9, et al. freq.; a person of mean condition, Phi. 2. 7; *fem.* δούλη, a female slave; a handmaiden, Lu. 1. 38, 48. Ac. 2. 18; δούλος, *used figuratively, in a bad sense*, one involved in moral or spiritual thralldom, Jno. 8. 34. Ro. 6. 17, 20. 1 Co. 7. 23. 2 Pe. 2. 19; *in a good sense*, a devoted servant, follower or minister, Ac. 16. 17. Ro. 1. 1, et al.; one pledged or bound to serve, 1 Co. 7. 22. 2 Co. 4. 5; *whence*

Δουλόω, ὦ, f. ὠσω, a. 1. ἐδούλωσα, p. pass. δεδούλωμαι, a. 1. pass. ἐδουλώθην, to reduce to servitude, enslave, oppress by retaining in servitude, Ac. 7. 6. 2 Pe. 2. 19; *met.* to render subservient, 1 Co. 9. 19; *pass.* to be under restraint, 1 Co. 7. 15; to be in bondage, *spiritually or morally*, Gal. 4. 3. Tit. 2. 3; to become devoted to the service of, Ro. 6. 18, 22.

Δοχή, ἡς, ἡ, (δέχομαι) *pr.* reception of guests; *in N. T.*, a banquet, feast, Lu. 5. 29; 14. 13.

Δράκων, οντος, ὁ, a dragon or large serpent; *met.* the devil or Satan, Re. 12. 3, 4, 7, 9, 13, 16, 17; 13. 2, 4, 11; 16. 13; 20. 2.

Δράσσομαι, (δράξ, the fist) *pr.* to grasp with the hand, clutch; to lay hold of, seize, take, catch, 1 Co. 2. 19.

Δραχμή, ἡς, ἡ, a drachm, an Attic silver coin of nearly the same value as the Roman denarius, about 7½d. of our money, Lu. 15. 8, 9.

Δρέπανον, ου, τό, (δρέπω, to crop, cut off) an instrument with a curved blade, as a sickle, Mar. 4. 29. Re. 14. 14, 15, 16, 17, 18, 19.

Δρόμος, ου, ὁ, (δέδρομα) a course, race, race-course; *met.* course of life or ministry, career, Ac. 13. 25; 20. 24. 2 Ti. 4. 7.

Δύναμαι, f. δυνήσομαι, imperf. ἐδυνάμην, & ἡδυνάμην, a. 1. ἐδυνήσασθην, & ἐδυνήσθην, ἐδυνήθην, ἡδυνήθην, to be able, either intrinsically and absolutely, which is the ordinary signification; or, for specific reasons, Mat. 9. 15. Lu. 16. 2.

Δύναμις, εως, ἡ, power; strength, ability, Mat. 25. 15. He. 11. 11; efficacy, 1 Co. 4. 19, 20. Phi. 3. 10. 1 Thes. 1. 5. 2 Ti. 3. 5; energy, Col. 1. 29. 2 Ti. 1. 7; meaning, purport of language, 1 Co. 14. 11; authority, Lu. 4. 36; 9. 1; might, power, majesty, Mat. 22. 29; 24. 30. Ac. 3. 12. Ro. 9. 17. 2 Thes. 1. 7. 2 Pe. 1. 16; *in N. T.*, a manifestation or instance of power, mighty means, Ac. 8. 10. Ro. 1. 16. 1 Co. 1. 18, 24; ἡ δύναμις, omnipotence, Mat. 26. 64. Lu. 22. 69. Mar. 14. 62; *pl.* authorities, Ro. 8. 38. Ep. 1. 21. 1 Pe. 3. 22; miraculous power, Mar. 5. 30. Lu. 1. 35; 5. 17; 6. 19; 8. 46; 24. 49. 1 Co. 2. 4; a miracle, Mat. 11. 20, 21, et al. freq.; a worker of miracles, 1 Co. 12. 28, 29; *fr. the Heb.* αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν, the heavenly luminaries, Mat. 24. 29. Mar. 13. 25. Lu. 21. 26; αἱ δυνάμεις, the spiritual powers, Mat. 14. 2. Mar. 6. 14; *whence*

Δυναμόω, ὦ, f. ὠσω, to strengthen, confirm, Col. 1. 11. L. G.

Δυνάστης, ου, ὁ, a potentate, sovereign, prince, Lu. 1. 52. 1 Ti. 6. 15; a person of rank and authority a grandee, Ac. 8. 27.

Δυνατέω, ὦ, f. ἤσω, to be powerful, mighty, to show one's self powerful, 2 Co. 13. 3. v. r. Ro. 14. 4. (N. T.): *from*

Δυνατός, ἡ, ὄν, (δύναμις) able having power, powerful, mighty δυνατός εἶναι, to be able, i. q. δύνασθαι. Lu. 14. 31. Ac. 11. 17, et al.; ὁ δυνατός

ros, the Mighty One, God, Lu. 1. 49; τὸ δυνάσιν, power, i. q. δύναμις, Ro. 9. 22· valid, powerful, efficacious, 2 Co. 10. 4; distinguished for rank, authority or influence, Ac. 25. 5. 1 Co. 1. 26; distinguished for skill or excellence, Lu. 24. 19. Ac. 7. 22. Ro. 15. 1; δυνατόν & δυνατά, possible, capable of being done, Mat. 19. 26; 24. 24, et al.

Δύνω, α. 2. ἔδυν, to sink, go down, set as the sun Mar. 1. 32. Lu. 4. 40.

Δίος, both indeclin. & also gen. and dat. δυοῖν, v. gen. δυῶν, dat. δυσί; in N. T., both indeclin. and also with dat. δυσί, two, Mat. 6. 24; 21. 28, 31, et al. freq.; οἱ δύο both, Jno. 20. 4; δύο ἢ τρεῖς, two or three, some, a few, Mat. 18. 20; from the Heb. δύο δύο, two and two, Mar. 6. 7, i. q. ἀνὰ δύο, Lu. 10. 1, and κατὰ δύο, 1 Co. 14. 27.

Δυσ—, en inseparable particle, conveying the notion of untowardness, as hard, ill, unlucky, dangerous, like the English un—, mis—; opp. to εὐ.

Δυσβάστακτος, ου, ό, ή, (δυσ & βαστάζω) difficult or grievous to be borne, oppressive, Mat. 23. 4. Lu. 11. 46. L. G.

Δυσεντερία, ας, ή, (δυσ & ἔντερον, an intestine) a dysentery, Ac. 23. 8.

Δυσερμήνεντος, ου, ό, ή, (δυσ & ἐρμηνεύω) difficult to be explained, hard to be understood, He. 5. 11. L. G.

Δύσκολος, ου, ό, ή, (δυσ & κόλον, food) pr. peevish about food; hard to please; disagreeable; in N. T., difficult, Mar. 10. 24: whence

Δυσκόλως, adv. with difficulty, hardly, Mat. 19. 23. Mar. 10. 23, et al.

Δυσμή, ης, ή, (δύω) a sinking or setting; pl. δυσμαί, αι, the setting of the sun; hence, the west, Mat. 8. 11; 24. 27, et al.

Δυσνόητος, ου, ό, ή, (δυσ & νοητός, fr. νοέω) hard to be understood, 2 Pe. 3. 16. L. G.

Δυσφημέω, ὦ, f. ήσω, pr. to use ill words; to reproach, revile, v. r. 1 Co. 4. 13.

Δυσφημία, ας, ή, (δυσ & φήμη) ill words; words of ill omen; reproach, contumely, 2 Co. 6. 8.

Δώδεκα, οί, αι, τά, (δύο & δέκα)

twelve, Mat. 9. 26; 10. 1, et al.; αἱ δώδεκα, the twelve apostles, Mat. 26. 14, 20, et al.: whence

Δωδέκατος, η, ου, the twelfth, Re. 21. 20.

Δωδεκάφυλον, ου, τό, (δώδεκα & φυλή) twelve tribes, Ac. 26. 7. N. T.

Δῶμα, ατος, τό, pr. a house; synecd. a roof, Mat. 10. 27; 24. 17, et al.

Δωρεά, ας, ή, a gift, free gift, benefit, Jno. 4. 10. Ac. 2. 38, et al.

Δωρεάν, accus. of δωρεά, adv. gratis, gratuitously, freely, Mat. 10. 8. Ro. 3. 24, et al.; in N. T. undeservedly, without cause, Jno. 15. 25; in vain, Gal. 2. 21.

Δωρέομαι, οὔμαι, f. ήσομαι, α. 1. ἐδωρήσατο, p. δεδώρημαι, (δῶρον) to give freely, grant, Mar. 15. 45. 2 Pe. 1. 3, 4: whence

Δώρημα, ατος, το, a gift, free gift, Ro. 5. 16. Ja. 1. 17.

Δῶρον, ου, τό, (δίδωμι) a gift, present, Mat. 2. 11. Ep. 2. 8. Re. 11. 10; an offering, sacrifice, Mat. 5. 23, 24; 8. 4, et al.; δῶρον, sc. ἐστι, it is consecrated to God, Mat. 15. 5. Mar. 7. 11; contribution to the temple, Lu. 21. 1, 4.

E.

Ἐᾶ, interj. ha! an expression of surprise or displeasure, Mar. 1. 24. Lu. 4. 34.

Ἐάν, conj. if. The particulars of the use of ἔάν must be learnt from the grammars. Ἐάν μή, except, unless; also equivalent to ἀλλά, Gal. 2. 16. Ἐάν, in N. T., as in the later Greek, is substituted for ἄν after relative words, Mat. 5. 19, et al. freq.

Ἐάνπερ, a strengthening of ἔάν by the enclitic particle περ, if it be that, if at all events, He. 3. 6, 14; 6. 3.

Ἐαυτοῦ, ης, οὔ, contr. αὐτοῦ, ης, οὔ, pl. ἐαυτῶν, a reflexive pronoun of the third person, himself, herself, itself, Mat. 8. 22; 12. 26; 9. 21, et al.; also used for the first and second persons, Ro. 8. 23. Mat. 23. 31; also equivalent to ἀλλήλων, Mar. 10. 26. Jno. 12. 19; ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀφ' ἑαυτῶν of himself, themselves, voluntarily

spontaneously, Lu. 12. 47; 21. 30, et al.; of one's own will merely, Jno. 5. 19; δι' ἑαυτοῦ, perse, of itself, in its own nature, Ro. 14. 14; ἐξ ἑαυτῶν, of one's self merely, 2 Co. 3. 5; καθ' ἑαυτόν, by one's self, alone, Ac. 28. 16. Ja. 2. 17; παρ' ἑαυτῷ, with one's self, at home, 1 Co. 16. 2; πρὸς ἑαυτόν, to one's self, to one's home, Lu. 24. 12. Jno. 20. 10; or, with one's self, Lu. 18. 11.

Εάω, ὦ, f. άσω, imperf. εἶων, a. 1. εἶσα, to let, allow, permit, suffer to be done, Mat. 24. 43. Lu. 4. 41, et al.; to let be, let alone, desist from, Lu. 22. 51. Ac. 5. 38; to commit a ship to the sea, let her drive, Ac. 27. 40.

Ἑβδομήκοντα, οἱ, αἱ, τά, (ἑβδομος) seventy, Ac. 7. 14, et al.; οἱ ἑβδομ. the seventy disciples, Lu. 10. 1, 17.

Ἑβδομηκοντάκις, adv. seventy times, Mat. 18. 22.

Ἑβδομος, ἡ, ον, (ἑπτά) seventh, Jno. 4. 52. He. 4. 4, et al.

Ἑβραϊκός, ἡ, όν, Hebrew, Lu. 23. 38; from

Ἑβραῖος, αἷα, αἷον, v. ον, ό, a Hebrew, one descended from Abraham the Hebrew, 2 Co. 11. 22. Phi. 3. 5; in N. T., a Jew of Palestine, opp. to Ἑλληνιστής, Ac. 6. 1: whence

Ἑβραῖς, ἴδος, ἡ, sc. διάλεκτος, the Hebrew dialect. i. e. the Hebræo-Aramaean dialect of Palestine, Ac. 21. 40, et al.

Ἑβραϊστί, in Hebrew, Jno. 5. 2; 19. 13, et al.

Ἑδράμων, part. δραμών, see τρέχω.

Ἑγγίζω, f. ἰσω, At. ἰῶ, p. ἥγγικα, a. 1. ἥγγισα, (fr. ἐγγύς) pr. to cause to approach; in N. T. intrans. to approach, draw near, Mat. 21. 1. Lu. 18. 35, et al.; met. to be at hand, impend, Mat. 3. 2; 4. 17, et al.; μέχρι θανάτου ἐγγίξεν, to be at the point of death, Phi. 2. 30; fr. Heb. to draw near to God, to offer him reverence and worship, Mat. 15. 8. He. 7. 19. Ja. 4. 8; used of God, to draw near to men, assist them, bestow favours on them, Ja. 4. 8. L. G.

Εγγράφω, f. ψω, p. pass. ἐγγέγραμμαι, (ἐν & γράφω) to engrave, inscribe; met. to infix or impress deeply, 2 Co. 3. 2, 3.

Ἐγγυος, ον, ό, ἡ, (fr. ἐγγύς, a pledge) a surety, sponsor, He. 7. 22.

Ἐγγύς, adv. near, as to place, Lu. 19. 11, et al.; close at hand, Ro. 10. 8; near, in respect of ready interposition, Phi. 4. 5; near, as to time, Mat. 24. 32, 33, et al.; near to God, as being in covenant with him, Ep. 2. 13; οἱ ἐγγύς, the people near to God, the Jews, Ep. 2. 17.

Ἐγγύτερον, adv. (pr. neut. of ἐγγύτερος, comp. of ἐγγύς) nearer, Ro. 13. 11.

Ἐγείρω, f. ἐγερῶ, p. ἐγήγερκα, a. 1. ἤγειρα, p. pass. ἐγήγερμαι, a. 1. pass. ἤγέρθην, to excite, arouse, awaken Mat. 8. 25, et al.; mid. to awake, Mat. 2. 13, 20, 21, et al.; met. mid. to rouse one's self to a better course of conduct, Ro. 13. 11. Ep. 5. 14; to raise from the dead, restore to life, Jno. 12. 1, et al., and mid. to rise from the dead, Mat. 27. 52. Jno. 5. 21, et al.; met. to raise as it were from the dead, 2 Co. 4. 14; to raise up, cause to rise up from a recumbent posture, Ac. 3. 7, and mid. to rise up, Mat. 17. 7, et al.; to restore to health, Ja. 5. 15; met. et seq. ἐπὶ, to excite to war, mid. to rise up against, Mat. 24. 7, et al.; to raise up again, rebuild, Jno. 2. 19, 20; to raise up from a lower place, to draw up or out of a ditch, Mat. 12. 11; fr. Heb. to raise up, to cause to arise or exist, Ac. 13. 22, 23; mid. to arise, exist, appear, Mat. 3. 9; 11. 11, et al.: whence

Ἐγερσις, εως, ἡ, pr. the act of waking or rising up; resurrection, resuscitation, Mat. 27. 53.

Ἐγκάθετος, ον, ό, ἡ, (ἐν & καθ-ἡμι) suborned, Lu. 20. 20.

Ἐγκαίνια, ἰων, τά, (ἐν & καινός) initiation, consecration; in N. T., the feast of dedication, an annual festival of eight days in the month Kislev, Jno. 10. 22.

Ἐγκαίνιζω, f. ἰσω, a. 1. ἐνεκαίνισα, p. pass. ἐγκεκαίνισμαι, to handse, initiate, consecrate, dedicate, renovate; to institute, He. 9. 18; 10. 20. S.

Ἐγκαλέω, ὦ, f. έσω, (ἐν & καλέω) to bring a charge against, accuse; to institute judicial proceedings, Ac. 19. 38, 40; 23. 28, 29; 26. 2, 7. Ro. 8. 33

***Ἐγκαταλείπω**, f. **ψω**, a. 2. **ἐγκατέλιπον**, (ἐν & καταλείπω) to leave in a place or situation, Ac. 2. 27; to leave behind; to forsake, abandon, Mat. 27. 46, et al.; to leave, as a remnant from destruction, Ro. 9. 29.

***Ἐγκατοικέω**, ὦ, f. **ήσω**, (ἐν & κατοικέω) to dwell in or among, 2 Pe. 2. 8.

***Ἐγκεντρίζω**, f. **ίσω**, (ἐν & κεντρίζω, to prick) to ingraft; *met.* Ro. 11. 17, 19, 23, 24.

***Ἐγκλημα**, ατος, τό, (ἐγκαλέω) an accusation, charge, crimination, Ac. 23. 29; 25. 16.

***Ἐγκομβόομαι**, οὔμαι, f. **ώσομαι**, (κόμβος, a string, band; whence ἐγκόμβωμα, a garment which is fastened by tying) *pr.* to put on a garment which is to be tied; *in N. T.*, to put on, clothe; *met.* 1 Pe. 5. 5.

Ἐγκοπή, ἡς, ἡ, *pr.* an incision, - *γ.* a trench, &c. *cut in the way of an enemy*; an impediment, hindrance, 1 Co. 9. 12: (L. G.) *from*

***Ἐγκόπτω**, f. **ψω**, (ἐν & κόπτω) *pr.* to cut or strike in; *hence*, to impede, interrupt, hinder, Ro. 15. 22. 1 Thes. 2. 18. 1 Pe. 3. 7. Gal. 5. 7.

***Ἐγκράτεια**, ας, ἡ, (ἐγκρατής) self-control, continence, temperance, Ac. 24. 25, et al.

Ἐγκρατεύομαι, f. **εύσομαι**, to possess the power of self-control or continence, 1 Co. 7. 9; to practise abstinence, 1 Co. 9. 25.

***Ἐγκρατής**, έος, ό, ἡ, (κράτος) strong, stout; possessed of mastery; master of self, Tit. 1. 8.

***Ἐγκρίνω**, f. **ινώ**, (ἐν & κρίνω) to judge or reckon among, consider as belonging to, adjudge to the number of, class with, place in the same rank, 2 Co. 10. 12. (i)

***Ἐγκρύπτω**, f. **ψω**, (ἐν & κρύπτω) to conceal in any thing; to mix, intermix, Mat. 13. 33. Lu. 13. 21.

***Ἐγκῦος**, ου, ἡ, (ἐν & κύω) with child, pregnant, Lu. 2. 5.

***Ἐγχρίω**, f. **ίσω**, (ἐν & χρίω) to rub in, anoint, Re. 3. 18. (i)

***Ἐγώ**, gen. ἐμοῦ & μου, I.

***Ἐδαφίζω**, f. **ίσω**, At. **ιῶ**, *pr.* to form a level and firm surface; to

level with the ground, overthrow, raze, destroy, Lu. 19. 44: *from*

***Ἐδαφος**, εος, τό, *pr.* a bottom, base; *hence*, the ground, Ac. 22. 7.

***Ἐδραῖος**, αῖα, αἶον, (ἔδρα, a seat) sedentary; *met.* settled, steady, firm, steadfast, constant, 1 Co. 7. 37; 15. 58. Col. 1. 23.

***Ἐδραῖωμα**, ατος, τό, (ἔδραιώω, to settle, *fr.* preceding) a basis, foundation, 1 Ti. 3. 15. N. T.

***Ἐθελοθρησκεία**, ας, ἡ, (ἐθέλω & θρησκεία) self-devised worship, supererogatory worship, will-worship, Col. 2. 23.

***Ἐθέλω & θέλω**, the latter being the form in the present in N. T., f. **ἐθελήσω & θελήσω**, imperf. ἤθελον, a. 1. ἤθελον, to exercise the will, properly by an unimpassioned operation; to be willing, Mat. 17. 4, et al.; to be inclined, disposed, Ro. 13. 3, et al.; to choose, Lu. 1. 62; to intend, design, Lu. 14. 28, et al.; to will, Jno. 5. 21; 21. 22, et al.; ἤθελον, I could wish, Gal. 4. 20.

***Ἐθίζω**, f. **ίσω**, p. pass. **ἐθισμαι**, (ἔθος) to accustom; *pass.* to be customary, Lu. 2. 27.

***Ἐθνάρχης**, ου, ό, (ἔθνος & ἄρχω) a governor, chief, or head of any tribe or nation, prefect, 2 Co. 11. 32. L. G.

***Ἐθνικός**, ή, όν, (ἔθνος) national; *in N. T.*, gentile, heathen, not Israelitish, Mat. 6. 7; 18. 17: (L. G.) *whence*

***Ἐθνικῶς**, *adv.* after the manner of the gentiles, heathenishly, Gal. 2. 14. N. T.

***Ἐθνος**, εος, τό, a multitude, company, Ac. 17. 26. 1 Pe. 2. 9. Re. 21. 24; a nation, people, Mat. 20. 25; 21. 43, et al.; *pl.* ἔθνη, *fr.* the Heb., nations or people, as distinguished from the Jews, the heathen, gentiles, Mat. 4. 15; 10. 5. Lu. 2. 32, et al.

***Ἔθος**, εος, τό, a custom, usage, Lu. 2. 42; 22. 39, et al.; an institute, rite, Lu. 1. 9. Ac. 6. 14; 15. 1, et al.

Εἰ, *conj.* if, Mat. 4. 3, 6; 12. 7. Ac. 27. 39, et al. *freg.*; since, Ac. 4. 9, et al.; whether, Mar. 9. 23. Ac. 17. 11, et al.; that, in certain expressions, Ac. 26. 8, 23. He. 7. 15; by a suppression of the apodosis of a sentence

εἰ serves to express a wish; O if! O that! Lu. 19. 42; 22. 42; also a strong negation, Mar. 8. 12. He. 3. 11; 4. 3; *εἰ καί*, if even, though, although, Lu. 18. 4, et al.; *εἰ μὴ*, unless, except, Mat. 11. 27, et al.; also equivalent to *ἀλλά*, but, Mat. 12. 4. Mar. 13. 32. Lu. 4. 26, 27; *εἰ μήτι*, unless perhaps, unless it be, Lu. 9. 13, et al.; *εἰ τις*, *εἰ τι*, *pr.* if any one; who-soever, whatsoever, Mat. 18. 28, et al. *The syntax of this particle must be learnt from the grammars. As an interrogative particle, whether, Ac. 17. 11, et al.; in N. T. as a mere note of interrogation, Lu. 22. 49, et al.*

Εἶδον, imperat. *ἰδέ* & *ἴδε*, optat. *ἴδοιμι*, subj. *ἴδω*, inf. *ἰδεῖν*, part. *ιδών*, see *ὁράω*.

Εἶδος, *εὖς*, *τό*, form, external appearance, Lu. 3. 22; 9. 29. Jno. 5. 37; kind, species, 1 Thes. 5. 22; sight, perception, 2 Co. 5. 7.

Εἶδῶ, *εἰδέναι*, *εἰδώς*, see *οἶδα*.

Εἰδωλεῖον, *ου*, *τό*, (*εἰδωλον*) a heathen temple, 1 Co. 8. 10. N. T.

Εἰδωλόθυτος, *ον*, (*εἰδωλον* & *θύω*) *pr.* sacrificed to an idol; *meton.* the remains of victims sacrificed to idols, reserved for eating. Ac. 15. 29; 21. 25, et al. N. T.

Εἰδωλολατρεία, *ας*, *ῆ*, (*εἰδωλον* & *λατρεία*) idolatry, worship of idols, 1 Co. 10. 14. Gal. 5. 20, et al. N. T.

Εἰδωλόλατρης, *ου*, *ὁ*, (*εἰδωλον* & *λάτρης*, a servant, worshipper) an idolater, worshipper of idols, 1 Co. 5. 10, 11; 6. 9; 10. 7, et al. N. T. (ᾶ)

Εἰδωλον, *ου*, *τό*, (*εἶδος*) *pr.* a form, shape, figure; image or statue; hence, an idol, image of a god, Ac. 7. 41, et al.; *meton.* a heathen god, 1 Co. 8. 4, 7, et al.; for *εἰδωλόθυτον*, the flesh of victims sacrificed to idols, Ac. 15. 20.

Εἰκῇ, *adv.* without plan or system; without cause, lightly, rashly, Mat. 5. 22. Col. 2. 18; to no purpose, in vain, Ro. 13. 4. 1 Co. 15. 2. Gal. 3. 4; 4. 11.

Εἴκοσι, *οἶ*, *αἶ*, *τά*, twenty, Lu. 14. 31, et al.

Εἴκοσιπέντε (*εἴκοσι* & *πέντε*) twenty-five, Jno. 6. 19.

Εἴκοσιτέσσαρες, (*εἴκοσι* & *τέσσαρες*) twenty-four, Re. 5. 8, 14.

Εἴκοσιτρεῖς, (*εἴκοσι* & *τρεῖς*) twenty-three, 1 Co. 10. 8.

Εἴκω, *f.* *ξω*, to yield, give place, submit, Gal. 2. 5.

Εἰκών, *ονος*, *ῆ*, a material image, likeness, effigy, Mat. 22. 20. Mar. 12. 16, et al.; a similitude, representation, exact image, 1 Co. 11. 7, et al.; resemblance, Ro. 8. 29, et al.

Εἰλικρίνεια, *ας*, *ῆ*, clearness, purity; *met.* sincerity, integrity, ingenuousness, 1 Co. 5. 8, et al.: *from*

Εἰλικρινῆς, *έος*, *ὁ*, *ῆ*, (*εἴλη* sun shine & *κρίνω*) *pr.* that which being viewed in the sunshine is found clear and pure; *met.* spotless, sincere, ingenuous, Phi. 1. 10. 2 Pe. 3. 1.

Εἰλίσσω, *f.* *ξω*, properly Tonic for *εἰλίσσω*, (*εἰλέω*, to roll) to roll up, Re. 6. 14.

Εἰμί, imperf. *ῆν* & *ῆμην*, *f.* *ἔσομαι*, imperat. *ἴσθι*, *ἔστω* & *ἦτω*, subj. *ᾶ*, inf. *εἶναι*, part. *ὦν*, a verb of existence, to be, to exist, Jno. 1. 1; 17. 5. Mat. 6. 30. Lu. 4. 25, et al. freq.; *ἔστί*, it is possible, proper, He. 9. 5; a simple copula to the subject and predicate, and therefore in itself affecting the force of the sentence only by its tense, mood, &c., Jno. 1. 1; 15. 1, et al. freq.; it also forms a frequent circumlocution with the participles of the present and perfect of other verbs, Mat. 19. 22. Mar. 2. 6, et al.

Εἴμι, to go, come, but generally with a future signification, v. r. Jno. 7. 34, 36.

Εἵνεκεν, equivalent to *ἐνεκα*, on account of, 2 Co. 7. 12, ter.

Εἶπα, Mat. 26. 25, et al., imperat. *εἶπον* or *εἰπόν*, v. r. Ac. 28. 26, see *λέγω*.

Εἶπερ, a strengthening of *εἰ* by the enclitic particle *περ*, if indeed, if it be so that, Ro. 8. 9. 1 Co. 15. 15; since indeed, since, 2 Thes. 1. 6. 1 Pe. 2. 3; although indeed, 1 Co. 8. 5.

Εἶπον, imperat. *εἰπέ*, subj. *εἶπω*, opt. *εἶπομι*, inf. *εἰπεῖν*, part. *εἰπών*, see *λέγω*.

Εἶπως, (*εἰ* & *πως*) if by any means, if possibly, Ac. 27. 12, et al.

Εἰρηνεύω, *f.* *εύσω*, to be at peace; to cultivate peace, concord, or har-

mony, Mar. 9. 50. Ro. 12. 18, et al.: *from*

Εἰρήνη, ης, ἡ, peace, Lu. 14. 32. Ac. 12. 20, et al.; tranquillity, Lu. 11. 21. Jno. 16. 23. 1 Thes. 5. 3; concord, unity, love & peace, Mat. 10. 34. Lu. 12. 51, et al.; *meton.* the author of peace or concord, Ep. 2. 14; *fr. the Heb.* felicity, every kind of blessing and good, Lu. 1. 79; 2. 14, 29, et al.; *meton.* a salutation expressive of good wishes, a benediction, blessing, Mat. 10. 13, et al.: *whence*

Εἰρηνικός, ἡ, ὄν, pertaining to peace; peaceable, disposed to peace and concord, Ja. 3. 17; *fr. the Heb.* profitable, blissful, He. 12. 11.

Εἰρηνοποιέω, ὦ, f. ἦσω, (εἰρήνη & ποιέω) to make peace, restore concord, Col. 1. 20. L. G.

Εἰρηνοποιός, οὔ, ὁ, ἡ, a peace-maker, one who cultivates peace and concord, Mat. 5. 9.

Εἰς, into, Mat. 2. 11, et al.; to, as far as, to the extent of, Mat. 2. 23; 4. 24, et al.; until, Jno. 13. 1, et al.; against, Mat. 18. 15. Lu. 12. 10; before, in the presence of, Ac. 22. 30, et al.; in order to, for, with a view to, Mar. 1. 38, et al.; for the use or service of, Jno. 6. 9. Lu. 9. 13. 1 Co. 16. 1; in accordance with, Mat. 12. 41. Lu. 11. 32. 2 Ti. 2. 26; *also equivalent to ἐν*, Jno. 1. 18, et al.; *by, in forms of swearing*, Mat. 5. 35, et al.; *fr. the Heb. εἶναι, γίνεσθαι εἰς*—to become, result in, amount to, Mat. 19. 5. 1 Co. 4. 3, et al.; εἰς τί, why, wherefore, Mat. 26. 8.

Εἰς, μία, ἓν, gen. ἐνός, μιᾶς, ἐνός, one, Mat. 10. 29, et al. freq.; only, unicus, Mar. 12. 6; one, united *so as to be, in a manner, one*, Mat. 19. 5, 6. Jno. 10. 30; one and the same, Lu. 12. 52. Ro. 3. 30, et al.; of one and the same standing or value, 1 Co. 3. 8; *equivalent to τις*, a certain one, Mat. 8. 19; 16. 14, et al.; a, an, Mat. 21. 19. Ja. 4. 13, et al.; εἰς ἕκαστος, each one, every one, Lu. 4. 40. Ac. 2. 3, et al.; εἰς τὸν ἓνα, one another, 1 Thes. 5. 11; εἰς—καὶ εἰς, the one—and the other, Mat. 20. 21, et al.; εἰς καθ' εἰς & ὁδὲ καθ' εἰς, one by one, one after another, in succession, Mar. 14. 19. Jno. 8. 9, et al.; *fr. the Heb., as an ordinal*, first, Mat. 28. 1, et al.

Εἰσάγω, f. ξω, (εἰς & ἄγω) to lead

or bring in, introduce, conduct & usher in or to a place or person, Lu. 2. 27; 14. 21; 22. 54, et al. (ᾶ)

Εἰσακούω, f. οὔσομαι, (εἰς & ἀκούω) to hear or hearken to, i. e. obey, 1 Co. 14. 21; to listen to the prayers of any one, accept one's petition, Mat. 6. 7. Lu. 1. 13. Ac. 10. 31. He. 5. 7.

Εἰσδέχομαι, f. δέξομαι, (εἰς & δέχομαι) to admit; to receive into favour, receive kindly, accept with favour, 2 Co. 6. 17.

Εἰσείμι, (εἰς & εἶμι) imperf. εἰσ-ῆναι, to go in, enter, Ac. 3. 3; 21. 18, 26. He. 9. 6.

Εἰσέρχομαι, f. ἐλεύσομαι, a. 2. εἰσῆλθον, (εἰς & ἔρχομαι) to go or come in, enter, Mat. 7. 13; 8. 5, 8, et al.; *spc.* to enter by force, break in, Mar. 3. 27. Ac. 20. 29; *met. with εἰς κόσμον*, to begin to exist, come into existence, Ro. 5. 12. 2 Jno. 7; *or*, to make one's appearance on earth, He. 10. 5; to enter into or take possession of, Lu. 22. 3. Jno. 13. 27; to enter into, enjoy, partake of, Mat. 19. 23, 24, et al.; to enter into any one's labour, be his successor, Jno. 4. 38; to fall into, be placed in certain circumstances, Mat. 26. 41, et al.; to be put into, Mat. 15. 11. Ac. 11. 8; to present one's self before, Ac. 19. 30; *met.* to arise, spring up, Lu. 9. 46; *fr. the Heb. εἰσεύχεσθαι καὶ ἐξέρχεσθαι*, to go in and out, to live, discharge the ordinary functions of life, versari, Ac. 1. 21.

Εἰσκαλέω, ὦ, f. ἔσω, & mid. εἰσκαλέομαι, οὔμαι, (εἰς & καλέω) to call in; to invite in, Ac. 10. 23.

Εἴσοδος, ου, ἡ, (εἰς & ὁδος) a place of entrance; the act of bringing in or introducing; admission, reception, 1 Thes. 1. 9. He. 10. 19. 2 Pe. 1. 11; a coming, approach, access, 1 Thes. 2. 1; entrance upon office, commencement of official duties, Ac. 13. 24.

Εἰσπιδάω, ὦ, f. ἦσω, (εἰς & πηδάω, to leap) to leap or spring in, rush in eagerly, Ac. 14. 14; 16. 29.

Εἰσπορεύομαι, f. εὖσομαι, (εἰς & πορεύομαι) to go or come in, enter Mar. 1. 21; 5. 40, et al.; to come to, visit, Ac. 28. 30; to be put in, Mat. 15. 17. Mar. 7. 15, 18, 19; to inter-

vene, Mar. 4. 19; *fr. the Heb.* εἰσπορεύεσθαι καὶ ἐκπορεύεσθαι, *equivalent to εἰσέρχεσθαι καὶ ἐξέρχεσθαι*, above, Ac. 9. 28.

Εἰστρέχω, a. 2. εἰσέδραμον, (εἰς & τρέχω) to run in, Ac. 12. 14.

Εἰσφέρω, f. οἶσω, a. 1. ἤνεγκα, a. 2. ἤνεγκον, (εἰς & φέρω) to bring in, to, or into, Lu. 5. 18, 19. 1 Ti. 6. 7. He. 13. 11; to bring to the ears of any one, to announce, Ac. 17. 20; to lead into, Mat. 6. 13. Lu. 11. 4.

Εἶτα, *adv.* then, afterwards, thereupon, Mar. 4. 17, 28. Lu. 8. 12, et al.; in the next place, 1 Co. 12. 28; besides, He. 12. 9.

Εἶωθα, 2. *p. from an old pr.* ἔθω with a present signification, *plup.* εἰώθειν, *part.* εἰώθως, to be accustomed, to be usual, Mat. 27. 15, et al.

Εκ, before a consonant, ἐξ before a vowel, *prep.* from, out of, a place, Mat. 2. 15; 3. 17; of, from, out of, denoting origin or source, Mat. 1. 3; 21. 19; of, from some material, Mat. 3. 9. Ro. 9. 21; of, from, among, *partitively*, Mat. 6. 27; 21. 31. Mar. 9. 17; from, denoting cause, Re. 8. 11; 17. 6; means or instrument, Mat. 12. 33, 37; by, through, denoting the author or efficient cause, Mat. 1. 18. Jno. 10. 32; of, denoting the distinguishing mark of a class, Ro. 2. 8. Gal. 3. 7, et al.; of time, after, 2 Co. 4. 6. Re. 17. 11; from, after, since, Mat. 19. 12. Lu. 8. 27; for, with, denoting a rate of payment, price, Mat. 20. 2; 27. 7; at, denoting position, Mat. 20. 21, 23; after passive verbs, by, of, from, marking the agent, Mat. 15. 5. Mar. 7. 11; forming with certain words a periphrasis for an adverb, Mat. 26. 42, 44. Mar. 6. 51. Lu. 23. 8; put after verbs of freeing, Ro. 7. 24. 2 Co. 1. 10; used *partitively* after verbs of eating, drinking, &c. Jno. 6. 26. 1 Co. 9. 7.

Ἐκαστος, η, ον, each one, every one separately, Mat. 16. 27. Lu. 13. 15, et al.: whence

Ἐκάστοτε, *adv.* always, 2 Pe. 1. 15.

Εκατόν, οί, αἱ, τά, one hundred, Mat. 13. 8. Mar. 4. 8, et al.

Ἐκατονταετής, έός, ό, ή, (έκατόν & έτος) a hundred years old, Ro. 4. 19.

Ἐκατονταπλάσιων, ονος, ό, ή, a

hundredfold, centuple, Mat. 19. 23 et al.

Ἐκατοντάρχης, ου, ό, and

Ἐκατόνταρχος, ου, ό, (έκατόν & αρχος) commander of 100 men, a centurion, Mat. 8. 5, 8, 13. Lu. 7. 2, 6, et al.

Εκβάλλω, f. βαλῶ, a. 2. ἐξέβαλον. (έκ & βάλλω) to cast out, eject by force, Mat. 15. 17. Ac. 27. 38; to expel, force away, Lu. 4. 29. Ac. 7. 58; to refuse, Jno. 6. 37; to extract, Mat. 7. 4; to reject with contempt, despise, contemn, Lu. 6. 22; *in N. T.*, to send forth, send out, Mat. 9. 38. Lu. 10. 2; to send away, dismiss, Mat. 9. 25. Mar. 1. 12; *met.* to spread abroad, Mat. 12. 20; to bring out, produce, Mat. 12. 35; 13. 52, et al.

Εκβαῖσις, εως, ή, (έκβαίνω) way out, egress; hence, result, issue, He. 13. 7; means of clearance or successful endurance, 1 Co. 10. 13.

Εκβολή, ης, ή, (έκβάλλω) a casting out; especially, a throwing overboard of a cargo, Ac. 27. 18.

Εκγαμίζω, f. ἴσω, (έκ & γαμίζω) to give in marriage, Mat. 22. 30; 24. 38. Lu. 17. 27. v. r. 1 Co. 7. 38. L. G.

Εκγαμίσκω, (έκ & γαμίσκω) i. ε. ἐκγαμίζω, Lu. 20. 34, 35. L. G.

Εκγονος, ου, ό, ή, (έκγίνομαι, to be born) born of, descended from. ἐκγονα, descendants, grandchildren 1 Ti. 5. 4.

Εκδapaνάω, ώ, f. ήσω, (έκ & δαπανάω) to expend, consume, exhaust, 2 Co. 12. 15. L. G.

Εκδέχομαι, f. ξομαι, (έκ & δέχομαι) *pr.* to receive from another; to expect, look for, Ac. 17. 16, et al.; to wait for, to wait, 1 Co. 11. 33. 1 Pe. 3. 20, et al.

Εκδηλος, ου, ό, ή, (έκ & δηλος) clearly manifest, evident, 2 Ti. 3. 9.

Εκδημέω, ώ, f. ήσω, (έκ & δημιος) *pr.* to be absent from home, go abroad, travel; hence, to be absent from any place or person, 2 Co. 5. 6, 8, 9.

Εκδίδωμι, f. ἐκδώσω, a. 2. mid. ἐξέδομην, (έκ & δίδωμι) to give out, to give up; to put out at interest; *in N. T.*, to let out to tenants, Mat. 21. 33, 41, et al.

- Ἐκδιηγέομαι, οὖμαι, f. ἡσομαι, (ἐκ & διηγέομαι) to narrate fully, detail, Ac. 13. 14; 15. 3. L. G.
- Ἐκδικέω, ὦ, f. ἡσω, (ἐκ & δίκη) *pr.* to execute right and justice; to punish, 2 Co. 10. 6; *in N. T.*, to right, avenge a person, Lu. 18. 3, 5, et al.: (L. G.) *whence*
- Ἐκδίκησις, εως, ἡ, satisfaction; vengeance, punishment, retributive justice, Lu. 21. 22. Ro. 12. 19, et al.; ἐκδίκησιν ποιεῖν, to vindicate, avenge, Lu. 18. 7, 8, et al.; διδόναι ἐκδ. to inflict vengeance, 2 Thes. 1. 8.
- Ἐκδίκος, ου, ὁ, ἡ, maintaining right; an avenger, one who inflicts punishment, Ro. 13. 4. 1 Thes. 4. 6.
- Ἐκδιώκω, f. ὠξω, (ἐκ & διώκω) *pr.* to chase away, drive out; *in N. T.*, to persecute, vex, harass, Lu. 11. 49. 1 Thes. 2. 15.
- Ἐκδοτος, ου, ὁ, ἡ, (ἐκδίδωμι) delivered up, Ac. 2. 23.
- Ἐκδοχή, ἡς, ἡ, (ἐκδέχομαι) *in N. T.*, a looking for, expectation, He. 10. 27.
- Ἐκδύω, v. δύνω, f. ὕσω, (ἐκ & δύνω) *pr.* to go out from; to take off, strip, unclothe, Mat. 27. 31; 27. 28, et al.; *mid.* to lay aside, to put off, 2 Co. 5. 4. (ὑω, ὕνω, ὕσω)
- Ἐκεῖ, *adv.* there, in that place, Mat. 2. 13, 15, et al.; thither, Mat. 2. 22; 17. 20, et al.: *whence*
- Ἐκεῖθεν, *adv.* from there, thence, Mat. 4. 21; 5. 26, et al.
- Ἐκεῖνος, η, ο, (ἐκεῖ) a demonstrative pronoun, used with reference to a thing previously mentioned or implied, or already familiar; that, this, he, &c., Mat. 17. 27; 10. 14. 2 Ti. 4. 8, et al.; *in contrast with οὗτος*, referring to the former of two things previously mentioned, Lu. 18. 14, et al.
- Ἐκεῖσε, *adv.* thither, there, Ac. 21. 3; 22. 5.
- Ἐκζητέω, ὦ, f. ἡσω, (ἐκ & ζητέω) to seek out, investigate diligently, scrutinise, 1 Pe. 1. 10; to ask for, beseech earnestly, He. 12. 17; to seek diligently or earnestly after, Ac. 15. 17. Ro. 3. 11. He. 11. 6; *fr. the Heb.* to require, exact, demand, Lu. 11. 50, 51. L. G.
- Ἐκθαμβέομαι, οὖμαι, to be amazed, astonished, awe-struck, Mar. 9. 15. 14. 33; 16. 5, 6: *from*
- Ἐκθαμβος, ου, ὁ, ἡ, (ἐκ & θάμβος) amazed, awe-struck, Ac. 3. 11. L. G.
- Ἐκθετος, ου, ὁ, ἡ, τό, ου, (ἐκτίθωμι) exposed, cast out, abandoned, Ac. 7. 19.
- Ἐκκαθαίρω, f. ἀρῶ, a. 1. ηρα, & later, ἀρα, (ἐκ & καθαίρω) to cleanse thoroughly, purify, 2 Ti. 2. 21; to purge out, eliminate, 1 Co. 5. 7.
- Ἐκκαίωμαι, a. 1. pass. ἐξεκαύθη, (ἐκκαίω, to kindle up, ἐκ & καίω) to blaze out; to be inflamed, Ro. 1. 27.
- Ἐκκακέω, ὦ, f. ἡσω, (ἐκ & κακός) to lose spirits, to be faint-hearted, despond, Ep. 3. 13; to faint, to flag, be remiss, indolent, slothful, Lu. 18. 1. Gal. 6. 9. 2 Co. 4. 1, 16. 2 Thes. 3. 13. L. G.
- Ἐκκεντέω, ὦ, f. ἡσω, (ἐκ & κεντέω) to stab, pierce deeply, transfix, Jno. 19. 37. Re. 1. 7. L. G.
- Ἐκκλάω, f. ἄσω, a. 1. pass. ἐξεκλάσθη, (ἐκ & κλάω) to break off, Ro. 11. 17, 19, 20.
- Ἐκκλείω, f. εἴσω, (ἐκ & κλείω) to shut out, exclude; to shut off, separate, insulate, Gal. 4. 17; to leave no place for, eliminate, Ro. 3. 27.
- Ἐκκλησία, ας, ἡ, (ἐκκαλέω, to summon forth) a popular assembly, Ac. 19. 32, 39, 41; *in N. T.*, the congregation of the children of Israel, Ac. 7. 38; transferred to the Christian body, of which the congregation of Israel was a figure, the church, 1 Co. 12. 28. Col. 1. 18, et al.; a local portion of the church, a local church, Ro. 16. 1, et al.; a Christian congregation, 1 Co. 14. 4, et al.
- Ἐκκλίνω, f. κλίνω, (ἐκ & κλίνω) to deflect, deviate, Ro. 3. 12; to decline or turn away from, avoid, Ro. 16. 17. 1 Pe. 3. 11.
- Ἐκκολυμβάω, ὦ, f. ἡσω, (ἐκ & κολυμβάω) to swim out to land, Ac. 27. 42.
- Ἐκκομίζω, f. ἴσω, (ἐκ & κομίζω) to carry, bring out; especially, to carry out a corpse for burial, Lu. 7. 12.
- Ἐκκόπτω, f. ψω, (ἐκ & κόπτω) to cut out; to cut off, Mat. 3. 10; 5. 30, et al.; *met.* to cut off occasion, re-

- move, prevent, 2 Co. 11. 12; to render ineffectual, 1 Pe. 3. 7.
- Εκκρέμαμαι**, (ἐκ & κρέμαμαι) to hang upon a speaker, fondly listen to, be earnestly attentive, Lu. 19. 48.
- Ἐκλαλέω**, ὦ, f. ἦσω, (ἐκ & λαλέω) to speak out; to tell, utter, divulge, Ac. 23. 22.
- Ἐκλάμπω**, f. ψω, (ἐκ & λάμπω) to shine out or forth, be resplendent, Mat. 13. 43.
- Ἐκλανθάνω**, (ἐκ & λανθάνω) to make to forget quite; *mid.* ἐκλανθάνομαι, p. ἐκλέλθω, to forget entirely, He. 12. 5.
- Εκλέγω**, f. ξω, to pick out; *in N. T.*, *mid.* ἐκλέγομαι, a. 1. ἐξελεῖσθαι, to choose, select, Lu. 6. 13; 10. 42, et al.; *in N. T.*, to choose out as the recipients of special favour and privilege, Ac. 13. 17. 1 Co. 1. 27, et al.
- Εκλείπω**, f. ψω, (ἐκ & λείπω) *intrans.*, to fail, Lu. 22. 32; to come to an end, He. 1. 12; to be defunct, die, Lu. 16. 9.
- Εκλεκτός**, ἡ, ὁ, (ἐκλέγομαι) chosen out, selected; *in N. T.*, chosen as a recipient of special privilege, elect, Col. 3. 12, et al.; specially beloved, Lu. 23. 35; possessed of prime excellence, exalted, 1 Ti. 5. 21; choice, precious, 1 Pe. 2. 4, 6.
- Εκλογή**, ἡς, ἡ, (same) the act of choosing out, election; *in N. T.*, election to privilege by divine grace, Ro. 11. 5, et al.; ἡ ἐκλογή, the aggregate of those who are chosen, the elect, Ro. 11. 7; ἐκλογῆς, equivalent to ἐκλεκτόν, by Hebraism, Ac. 9. 15.
- Ἐκλύομαι**, (ἐκλύω, to loosen, debilitate, ἐκ & λύω) to be weary, exhausted, faint, Mat. 9. 36; 15. 32. Mar. 8. 3. Gal. 6. 9; to faint, despond, He. 12. 3, 5.
- Ἐκμάσσω**, f. ξω, (ἐκ & μάσσω) to wipe off; to wipe dry, Lu. 7. 38, 44. Jno. 11. 2; 12. 3; 13. 5.
- Ἐκμυκτηρίζω**, f. ἴσω, (ἐκ & μυκτηρίζω, fr. μυκτήρ, the nose) to mock, deride, scoff at, Lu. 16. 14; 23. 35.
- Ἐκνέω**, f. ἐκνεύομαι, a. 1. ἐξένευσα, *pr.* to swim out, to escape by swimming; hence, generally, to escape, get clear of a place, Jno. 5. 13; though ἐκνεύσας, in this place, may be referred to ἐκνεύω, to deviate, withdraw.
- Ἐκνήφω**, f. ψω, (ἐκ & νήφω) *pr.* to awake sober after intoxication; *met.* to shake off mental bewilderment, to return to a right mode of thinking, feeling, acting, &c. 1 Co. 15. 34.
- Ἐκούσιος**, α, ον, & ου, ὁ, ἡ, (ἐκών) voluntary, spontaneous, Phil. 14. whence
- Ἐκουσίως**, *adv.* voluntarily, spontaneously, He. 10. 26. 1 Pe. 5. 2.
- Ἐκπᾶλαι**, *adv.* (ἐκ & πάλαι) of old, long since, 2 Pe. 2. 3; 3. 5. L. G.
- Ἐκπειράζω**, f. ἄσω, (ἐκ & πειράζω) to tempt, put to the proof, Mat. 4. 7. Lu. 4. 12. 1 Co. 10. 9; to try, sound, Lu. 10. 25. L. G.
- Ἐκπέμπω**, f. ψω, (ἐκ & πέμπω) to send out, or away, Ac. 13. 4; 17. 10.
- Ἐκπερισσῶς**, *adv.* (strengthened fr. περισσῶς) exceedingly, vehemently, v. r. Mar. 14. 31.
- Ἐκπετάννυμι**, f. ἄσω (ἐκ & πετάννυμι) to stretch forth, expand, extend, Ro. 10. 21. (ᾱ)
- Ἐκπηδάω**, ὦ, f. ἦσω, (ἐκ & πηδάω, to leap, spring) to leap forth, rush out, v. r. Ac. 14. 14.
- Ἐκπίπτω**, f. πεσοῦμαι, p. πέπτωκα, a. 1. ἐξέπεσα, a. 2. ἐξέπεσον, to fall off or from, Mar. 13. 25. Ac. 13. 7; 27. 32, et al.; *met.* to fall from, forfeit, lose, Gal. 5. 4. 2 Pe. 3. 17. Re. 2. 5; to be cast ashore, Ac. 27. 17, 26, 29; to fall to the ground, be fruitless, ineffectual, Ro. 9. 6; to cease, come to an end, 1 Co. 13. 8.
- Ἐκπλέω**, f. εὔσομαι, a. 1. ἐξέπλευσα, (ἐκ & πλέω) to sail out or from a place, Ac. 15. 39; 18. 18; 20. 6.
- Ἐκπληρόω**, ὦ, f. ὠσω, (ἐκ & πληρόω) to fill out, complete, fill up; *met.* to fulfil, perform, accomplish, Ac. 13. 32: whence
- Ἐκπλήρωσις**, εως, ἡ, *pr.* a filling up, completion; hence, a fulfilling, accomplishment, Ac. 21. 26. L. G.
- Ἐκπλήσσω**, v. ττω, f. ξω, a. 2. pass. ἐξεπλάγην, (ἐκ & πλῆσσω) *pr.* to strike out of; hence, to strike out of one's wits, to astound, amaze; pass. Mat. 7. 28; 13. 54, et al.

- Ἐκπνέω**, ὦ, f. εὐσώ & εὔσομαι, (ἐκ & πνέω) to breathe out; to expire, die, Mar. 15. 37, 39. Lu. 23. 46.
- Ἐκπορεύομαι**, f. εὔσομαι, (ἐκ & πορεύομαι) to go from or out of a place, depart from, Mar. 11. 19; 13. 1, et al.; to be voided, Mar. 7. 19; to be cast out, Mat. 17. 21; to proceed from, be spoken, Mat. 4. 4; 15. 11, et al.; to burst forth, Re. 4. 5; to be spread abroad, Lu. 4. 37; to flow out, Re. 22. 1; *fr. the Heb.* ἐκπορ. καὶ εἰσπορ. *see* εἰσέρχομαι, Ac. 9. 23.
- Ἐκπορνεύω**, f. εὔσω, (ἐκ & πορνεύω) to be given to fornication, Jude 7. L. G.
- Ἐκπτύω**, f. ὕσω & ὕσομαι (ἐκ & πτύω) to spit out; *met.* to reject, Gal. 4. 14. (ὕ)
- Ἐκριζώω**, ὦ, f. ὠσω, (ἐκ & ρίζώω) to root up, eradicate, Mat. 13. 29; 15. 13. Lu. 17. 6. Jude 12. L. G.
- Ἐκοτᾶσις**, εως, ἡ, (ἐξίστημι) *pr.* a displacement; *hence*, a displacement of the mind from its ordinary state and self-possession; amazement, astonishment, Mar. 5. 42; excess of fear; fear, terror, Mar. 16. 8. Lu. 5. 26. Ac. 3. 10; *in N. T.*, an ecstasy, a trance, Ac. 10. 10; 11. 5; 22. 17.
- Ἐκστρέφω**, f. ψω, p. pass. ἐξέστραμαι, (ἐκ & στρέφω) *pr.* to turn out of, to turn inside out; *hence*, to change entirely; *in N. T.*, *pass.* to be perverted, Tit. 3. 11.
- Ἐκταράσσω**, f. ξω, (ἐκ & ταραύω) to disturb, disquiet, throw into confusion, Ac. 16. 20.
- Ἐκτείνω**, f. τενω, (ἐκ & τείνω) to stretch out, Mat. 8. 3; 12. 13, et al.; to lay hands on any one, Lu. 22. 53; to exert power and energy, Ac. 4. 30; to cast out, let down an anchor, Ac. 27. 30.
- Ἐκτελέω**, ὦ, f. έσω, (ἐκ & τελέω) to bring quite to an end, to finish, complete, Lu. 14. 29, 30.
- Ἐκτενεία**, ας, ἡ, (ἐκτενής) *pr.* extension; *in N. T.*, intenseness, intentness; *ἐν ἐκτενείᾳ*, intently, assiduously, Ac. 26. 7. L. G.
- Ἐκτενέστερο**, *adv.* very earnestly, Lu. 23. 44; *pr. neut. comp. of*
- Ἐκτενής**, έος, ό, ἡ, τό, -ές, (ἐκτείνω) *pr.* extended; *met.* intense, earnest, fervent, Ac. 12. 5. 1 Pe. 4. 8: whence
- Ἐκτενω**, *adv.* intensely, fervently, earnestly, 1 Pe. 1. 22.
- Ἐκτίθηναι**, f. ἐκθήσω, (ἐκ & τίθημι) *pr.* to place outside, put forth; to expose an infant, Ac. 7. 21; *met.* to set forth, declare, explain, Ac. 11. 4; 18. 26; 28. 23.
- Ἐκτινάσσω**, f. ξω, (ἐκ & τινάσσω, to shake) to shake out, shake off, Mat. 10. 14. Mar. 6. 11, et al.
- Ἐκτος**, η, ον, (ἐξ) sixth, Mat. 20. 5; 27. 45, et al.
- Ἐκτός**, *adv.* (ἐκ) without, on the outside; τὸ ἐκτός, the exterior, outside, Mat. 23. 26; *met.* be sides, Ac. 26. 22. 1 Co. 15. 27; ἐκτό, εἰ μὴ, unless, except, 1 Co. 14. 5, et al.
- Ἐκτρέπω**, f. ψω, a. 2. pass. ἐξετράπην, (ἐκ & τρέπω) to turn out or aside, He. 12. 13; *mid.* to turn away or aside, swerve, 1 Ti. 1. 6; 5. 15. 2 Ti. 4. 4; to turn from, avoid, 1 Ti. 6. 20.
- Ἐκτρέφω**, f. ἐκθρέψω, (ἐκ & τρέφω) to nourish, promote health and strength, Ep. 5. 29; to bring up, educate, Ep. 6. 4.
- Ἐκτρώμα**, ατος, τό, (ἐκτιπρώσκα, to cause abortion) an abortion, foetus prematurely born, 1 Co. 15. 8.
- Ἐκφέρω**, f. ἐξοίσω, a. 1. ἐξήνεγκα, a. 2. ἐξήνεγκον, (ἐκ & φέρω) to bring forth, carry out, Lu. 15. 22. Ac. 5. 15. 1 Ti. 6. 7; to carry out for burial, Ac. 5. 6, 9, 10; to produce, yield, He. 6. 8.
- Ἐκφεύγω**, f. ξομαι, a. 2. ἐξέφυγον, p. ἐπέφευγα, (ἐκ & φεύγω) *intrans.*, to flee out, to make an escape, Ac. 16. 27; 19. 16; *trans.*, to escape, avoid, Lu. 21. 36. Ro. 2. 3, et al.
- Ἐκφοβέω**, ὦ, f. ήσω, (ἐκ & φοβέω) to terrify, 2 Co. 10. 9.
- Ἐκφοβος**, ου, ό, ἡ, (ἐκ & φόβος; affrighted, Mar. 9. 6. He. 12. 21.
- Ἐκφύω**, f. ὕσω, (ἐκ & φύω) to generate; to put forth, shoot, Mat. 24. 32. Mar. 13. 28. (ὕ, ὕσ—)
- Ἐκχέω**, f. ἐκχέω, or ἐκχεῶ, a. 1. ἐξεχέα p. ἐκκέχῃκα, *pass.* p. ἐκκέχῃμαι

- α. 1. ἐξεχύθην, to pour out, Re. 16. 1, 2, 3 et al.; to shed blood, Mat. 26. 28. Mar. 14. 24, et al.; *pass.* to gush out, Ac. 1. 18; to spill, scatter, Mat. 9. 17. Jno. 2. 15; *met.* to give largely, bestow liberally, Ac. 2. 17, 18, 33; 10. 45, et al.; *pass.* to rush headlong into any thing, be abandoned to, Jude 11.
- Ἐκχύνω, a later form equivalent to ἐκχέω. Mat. 23. 35, et al.
- Ἐκχωρέω, ὦ, f. ἦσω, (ἐκ & χωρέω) to go out, depart from, flee, Lu. 21. 21.
- Ἐκψύχω, f. ξω, to expire, give up the ghost, Ac. 5. 5, 10; 12. 23. (ὕ)
- Ἐκόν, οὔσα, ὄν, willing, voluntary, Ro. 8. 20. 1 Co. 9. 17.
- Ἐλαία, ας, ἡ, an olive tree, Mat. 21. 1; 24. 3, et al.; an olive, fruit of the olive tree, Ja. 3. 12: whence
- Ἐλαιον, ου, τό, olive oil, oil, Mat. 25. 3, 4, 8. Mar. 6. 13, et al.
- Ἐλαιών, ὠνος, ὁ, an olive garden; in N. T., the mount Olivet, Ac. 1. 12.
- Ἐλάσσων, v. πτων, ονος, ὁ, ἡ, τό, -ον, (comp. of the old word ἐλαχύς) less; less in age, younger, Ro. 9. 12; less in dignity, inferior, He. 7. 7; less in quality, inferior, worse, Jno. 2. 10: whence
- Ἐλαττον, adv. (pr. neut. of preced.) less, 1 Ti. 5. 9.
- Ἐλαττονέω, ὦ, f. ἦσω, a. 1. ἡλατόνησα, trans. to make less; intrans. to be less, inferior; to have too little, want, lack, 2 Co. 8. 15. L. G.
- Ἐλαττώω, ὦ, f. ὠσω, p. pass. ἡλάττωμαι, to make less or inferior, He. 2. 7; *pass.* to be made less or inferior, He. 2. 9; to decline in importance, Jno. 3. 30.
- Ἐλαύνω, f. ἐλάσω, p. ἐλήλακα, to drive, urge forward, spur on, Lu. 8. 29. Ja. 3. 4. 2 Pe. 2. 17; to impel a vessel by cars, to row, Mar. 6. 48. Jno. 6. 19.
- Ελαφρία, ας, ἡ, lightness in weight; hence, lightness of mind, thoughtlessness, levity, 2 Co. 1. 17: (L. G.) from
- Ἐλαφρός, ά, ὄν, light, not heavy, Mat. 11. 30. 2 Co. 4. 17.
- Ἐλάχιστος, η, ον, (sup. of μικρός, fr. ἐλαχύς) smallest, least, Mat. 2. 6; 5. 19, et al.
- Ἐλαχιστότερος, α, ον, (comp. of preced.) far less, far inferior, Ep. 3. 8. L. G.
- Ἐλεγμός, οὔ, ὁ, v. r. 2 Ti. 3. 16, a later equivalent to ἐλεγχος.
- Ἐλεγξίς, εως, ἡ, (a later form for ἐλεγχος) reproof, confutation, 2 Pe. 2. 16.
- Ἐλεγχος, ου, ὁ, (ἐλέγχω) pr. a trial in order to proof, a proof; meton. a certain persuasion, He. 11. 1; reproof, refutation, 2 Ti. 3. 16: from
- Ἐλέγχω, f. ξω, a. 1. ἡλεγξα, a. 1. *pass.* ἡλέγχθην, to convict, Jno. 8. 9, 46; to refute, confute, 1 Co. 14. 24. Tit. 1. 9; to detect, lay bare, expose, Jno. 3. 20. Ep. 5. 11, 13; to put to shame; to reprove, reprehend, rebuke, Mat. 18. 15. Lu. 3. 19. 1 Ti. 5. 20; to discipline, correct by chastisement, chastise, He. 12. 5. Re. 3. 19.
- Ἐλεινός, ἡ, ὄν, (ἐλεος) pitiable, wretched, miserable, 1 Co. 15. 19. Re. 3. 17.
- Ἐλεέω, ὦ, f. ἦσω, a. 1. ἡλέησα, p. *pass.* ἡλέημαι, a. 1. *pass.* ἡλεήθην, (fr. same) to pity, commiserate, have compassion on; *pass.* to receive pity, experience compassion, Mat. 5. 7; 9. 27; 15. 22, et al.; to be gracious to any one, show gracious favour and saving mercy towards; *pass.* to be an object of gracious favour and saving mercy, Ro. 9. 15, 16, 18; 11. 30, 31, 32, et al.; *spec.* to obtain pardon and forgiveness, 1 Ti. 1. 13, 16.
- Ἐλεημοσύνη, ης, ἡ, pity, compassion; in N. T., alms, almsgiving, Mat. 6. 2, 3, 4. Lu. 11. 41, et al.: from
- Ἐλεήμων, ονος, ὁ, ἡ, (ἐλεέω) merciful, pitiful, compassionate, Mat. 5. 7. He. 2. 17.
- Ἐλεος, ου, ὁ, & in N. T. εους, τό, pity, mercy, compassion, Mat. 9. 13; 12. 7. Lu. 1. 50, 78, et al.; meton. benefit which results from compassion, kindness, mercies, blessings, Lu. 1. 54, 58, 72; 10. 37. Ro. 9. 23, et al.
- Ἐλευθερία, ας, ἡ, liberty, freedom, 1 Co. 10. 29. Gal. 2. 4, et al.: from
- Ἐλεύθερος, α, ον, free, in a state of freedom as opposed to slavery, 1 Co. 12. 13. Gal. 3. 28, et al.; free, exempt, Mat. 17. 26. 1 Co. 7. 39, et al.; unre-

- stricted, unfettered, 1 Co. 9. 1; free from the dominion of sin, &c. Jno. 8. 36. Ro. 6. 20; free in the possession of Gospel privileges, 1 Pe. 2. 16: whence
- *Ελευθερώω, ὦ, f. ὡσω, to free, set free, Jno. 32. 36. Ro. 6. 18, 22, et al.
- *Ελευσις, εως, ἡ, (obs. ἐλεύθω) a coming, advent, Ac. 7. 52. L. G.
- *Ελεφάντινος, η, ον, (ἐλέφας, ivory) ivory, made of ivory, Re. 18. 12.
- *Ελίσσω, f. ξω, to roll, fold up, as garments, He. 1. 12.
- *Ελκος, εος, τό, *pr.* a wound; hence, an ulcer, sore, Lu. 16. 21. Re. 16. 2. 11: whence
- Ελκώω, ὦ, f. ὡσω, to ulcerate, ex-ulcerate; *pass.* to be afflicted with ulcers, Lu. 16. 20.
- *Ελκω, & L. G. ἐλκύω, imp. εἴλκων, f. ὤσω, a. 1. εἴλκυσσα, to draw, drag, Jno. 21. 6, 11. Ac. 16. 19; 21. 30. Ja. 2. 6; to draw a sword, unsheath, Jno. 18. 10; *met.* to draw mentally and morally, Jno. 6. 44; 12. 32.
- *Ελλάς, ἀδος, ἡ, Hellas, Greece; in N. T., the southern portion of Greece as distinguished from Macedonia, Ac. 20. 2.
- *Ελλην, ηνος, ὁ, a Greek, Ac. 18. 17. Ro. 1. 14; one not a Jew, a gentile, Ac. 14. 1; 16. 1, 3, et al.
- *Ελληνικός, ἡ, ὄν, Greek, Grecian, Lu. 23. 28. Re. 9. 11.
- *Ελληνίς, ἰδος, ἡ, a female Greek, Mar. 7. 26. Ac. 17. 12.
- *Ελληνοστῆς, οὔ, ὁ, (ἐλληνίζω, to imitate the Greeks) *pr.* one who uses the language and follows the customs of the Greeks; in N. T., a Jew by blood but a native of a Greek-speaking country, Ac. 6. 1; 9. 29.
- *Ελληνοστί, *adv.*, in the Greek language, Jno. 19. 20. Ac. 21. 37.
- *Ελλογέω, ὦ, f. ἥσω, (ἐν & λόγος) to enter in an account, to put to one's account, Phile. 18; in N. T., to impute, Ro. 5. 13.
- *Ελπίζω, f. ἴσω, At. ἰώ, p. ἡλπικα, a. 1. ἡλπισσα, to hope, expect, Lu. 23. 8; 24. 21, et al.; to repose hope and confidence in, trust, confide, Mat. 12. 21. Jno. 5. 45, et al.: *from*
- *Ελπίς, ἰδος ἡ, *pr.* expectation;
- hope, Ac. 24. 15. Ro. 5. 4, et al.; *met.* the object of hope, thing hoped for, Ro. 8. 24. Gal. 5. 5, et al.; the author or source of hope, Col. 1. 27. 1 Ti. 1. 1, et al.; trust, confidence, 1 Pe. 1. 21; ἐπ' ἐλπίδι, in security, with a guarantee, Ac. 2. 26. Ro. 8. 20.
- *Ελωί, (Aram. ܐܠܐ) my God, Mar. 15. 34.
- *Εμαυτοῦ, ἡς, οὔ, *reflexive pron.* (ἐμοῦ & αὐτοῦ) myself, mei ipsius, Lu. 7. 7. Jno. 5. 31, et al.
- *Εμβαίνω, f. ἐμβήσομαι, a. 2. ἐνέβην, (ἐν & βαίνω) to step in; to go on board a ship, embark, Mat. 8. 23; 9. 1; 13. 2, et al.
- *Εμβάλλω, f. βαλῶ, a. 2. ἐνέβαλόν, (ἐν & βάλλω) to cast into, Lu. 12. 5.
- *Εμβάπτω, f. ψω, (ἐν & βάπτω) to dip in, Mat. 26. 23. Jno. 13. 26; *mid.* ἐμβάπτομαι, to dip for food in a dish, Mar. 14. 20.
- *Εμβατεύω, f. εύσω, (ἐν & βαίνω) *pr.* to step into or upon; *met.* to search into, investigate; to pry into intrusively, Col. 2. 18.
- *Εμβιβάζω, f. άσω, (ἐν & βιβάζω) to cause to step into or upon; to set in or upon; especially, to put on board, Ac. 27. 6.
- *Εμβλέπω, f. ψω, (ἐν & βλέπω) to look attentively, gaze earnestly at an object, followed by eis, Mar. 6. 26. Ac. 1. 11; to direct a glance, to look searchingly or significantly, at a person, followed by the dat., Mar. 10. 21; 14. 67. Lu. 22. 61, et al.; *absol.* to see clearly, Mar. 8. 25. Ac. 22. 11.
- *Εμβριμάομαι, ὦμαι, f. ἥσομαι, (ἐν & βριμάομαι, to snort) to be greatly fretted or agitated, Jno. 11. 33; to charge or forbid sternly or vehemently, Mat. 9. 30. Mar. 1. 43; to express indignation, to censure, Mar. 14. 5.
- *Εμέω, ὦ, f. έσω, to vomit, Re. 3. 16.
- *Ερμαίνομαι, f. ανοῦμαι, (ἐν & μαίνομαι) to be mad against, be furious towards, Ac. 26. 11. L. G.
- *Ερμένω, f. ενῶ, (ἐν & μένω) *pr.* to remain in a place; *met.* to abide by, to continue firm in, persevere in, Ac. 14. 22. Gal. 3. 10. He. 8. 9.
- *Ερός, ἡ, ὄν, *possessive adj.* of the

- first pers.*, my, mine, Jno. 7. 16; 8. 37, et al.
- Ἐμπαυμονή**, ἡς, ἡ, (ἐμπαίζω) mocking, scoffing, derision, v. r. 2 Pe. 3. 3. N. T.
- Ἐμπαιγμός**, οὗ, ὁ, mocking, scoffing, scorn, He. 11. 36: (L. G.) *from*
- Ἐμπαίζω**, f. αἰζω, (ἐν & παίζω) to play upon, deride, mock, treat with scorn and contumely, Mat. 20. 19; 27. 29, et al.; *by impl.* to illude, delude, deceive, Mat. 2. 16: *whence*
- Ἐμπαίκτης**, οὗ, ὁ, a mocker, derider, scoffer, 2 Pe. 3. 3. Jude 18. L. G.
- Ἐμπεριπατέω**, ὧ, f. ἡσω, (ἐν & περιπατέω) *pr.* to walk about in a place; *met. in N. T.*, to live among, be conversant with, 2 Co. 6. 16.
- Ἐμπίπλημι**, & ἐμπιπλάω, ὧ, f. ἐμπλήσω, a. 1. pass. ἐνεπλήσθην, (ἐν & πίπλημι) to fill, Ac. 14. 17; *pass.* to be satisfied, satiated, full, Lu. 1. 53; 6. 25. Jno. 6. 12; *met.* to have full enjoyment of, Ro. 15. 24.
- Ἐμπίπρημι**, f. πρήσω, to set on fire, to burn, Mat. 22. 7.
- Ἐμπίπτω**, f. πεσοῦμαι, a. 2. ἐνέπεσον, (ἐν & πίπτω) to fall into, Mat. 12. 11. Lu. 14. 5; to encounter, Lu. 10. 36; to be involved in, 1 Ti. 3. 6, 7; 6. 9; εἰς χεῖρας, to fall under the chastisement of, He. 10. 31.
- Ἐμπλέκω**, f. ξω, (ἐν & πλέκω) *pr.* to intertwine; *met.* to implicate, entangle, involve; *pass.* to be implicated, involved, or to entangle one's self in, 2 Ti. 2. 4. 2 Pe. 2. 20.
- Ἐμπλοκή**, ἡς, ἡ, (ἐμπλέκω) braiding or plaiting of hair, 1 Pe. 3. 3. L. G.
- Ἐμπνέω**, f. εὖσω, (ἐν & πνέω) to breathe into or upon; to respire, breathe; *met.* to breathe of, be animated with the spirit of, Ac. 9. 1.
- Ἐμπορεύομαι**, f. εὖσομαι, (ἐν & πορεύομαι) to travel; to travel for business' sake; to trade, traffic, Ja. 4. 13; *by impl.* to make a gain of, deceive for one's own advantage, 2 Pe. 2. 3: *whence*
- Ἐμπορία**, ας, ἡ, traffic, trade, Mat. 22. 5.
- Ἐμπορίον**, a mart, market-place, emporium; *meton.* traffic, Jno. 2. 16.
- Ἐμπορος**, οὗ, ὁ, *pr.* a passenger by sea; a traveller; one who travels about for traffic, a merchant, Mat. 13. 45. Re. 18. 3, 11, 15, 23.
- Ἐμπροσθεν**, *adv.*, used also as a *prep.*, before, in front of, Lu. 19. 4. Phi. 3. 14; before, in the presence of, in the face of, Mat. 5. 24; 23. 14; before, previous to, Jno. 1. 15, 27, 30. *fr. the Heb.* in the sight or estimation of, Mat. 11. 26; 18. 14, et al.
- Ἐμπτύω**, f. ὕσω, (ἐν & πτύω) to spit upon, Mat. 26. 67; 27. 30, et al.; (ὑω, ὕσω) L. G.
- Ἐμφάνης**, ἑός, οὗς, ὁ, ἡ, τό, -ές, (ἐν & φαίνω) apparent, conspicuous, obvious to the sight, Ac. 10. 40; *met.* manifest, known, comprehended, Ro. 10. 20: *whence*
- Ἐμφανίζω**, f. ἴσω, a. 1. ἐνεφάνισα, to cause to appear clearly; to communicate, report, Ac. 23. 15, 22; to lay an information, Ac. 24. 1; 25. 2, 15; to manifest, intimate plainly, He. 11. 14; to reveal, make known, Jno. 14. 21, 22; *pass.* to appear, be visible, Mat. 27. 53; to present one's self, He. 9. 24.
- Ἐμφόβος**, οὗ, ὁ, ἡ, (ἐν & φόβος) terrible; *in N. T.*, terrified, affrighted, Lu. 24. 5, 37. Ac. 10. 4; 22. 9, et al.
- Ἐμφυσάω**, ὧ, f. ἡσω, (ἐν & φυσάω, to breathe) to blow or breathe into, inflate; *in N. T.*, to breathe upon, Jno. 20. 22.
- Ἐμφύτος**, οὗ, ὁ, ἡ, (ἐν & φύω) implanted, ingrafted, infixed, Ja. 1. 21.
- Ἐν**, *prep. pr.* referring to place, in, Mat. 8. 6. Mar. 12. 26. Re. 6. 6, et al. freq.; upon, Lu. 8. 32, et al.; among, Mat. 11. 11, et al.; before, in the presence of, Mar. 8. 38, et al.; in the sight, estimation of, 1 Co. 14. 11, et al.; before, *judicially*, 1 Co. 6. 2; in, of state, occupation, *habet*, Mat. 21. 22. Lu. 7. 25. Ro. 4. 10, et al.; in the case of, Mat. 17. 12, et al.; in respect of, Lu. 1. 7. 1 Co. 1. 7, et al.; on occasion of, on the ground of, Mat. 6. 7. Lu. 1. 21, et al.; *used of the thing by which an oath is made*, Mat. 5. 34, et al.; *of the instrument, means, efficient cause*, Ro. 12. 21. Ac. 4. 12, et al.; equipped with, furnished with, 1 Co. 4. 21. He. 9. 25, et al.; arrayed with, accompanied by, Lu.

14. 31. Ju. 14, et al.; *of time, during* in the course of, Mat. 2. 1, et al.; *in N. T., of demoniacal possession*, possessed by, Mar. 5. 2, et al.
- Ἐναγκαλίζομαι, f. ἰσομαι, (ἐν & ἀγκάλῃ) to take into or embrace in one's arms, Mar. 9. 36; 10. 16. L. G.
- Ἐνῆλιος, ἰα, ἰον, & ου, ὁ, ἡ, (ἐν & ἄλς) marine, living in the sea, Ja. 3. 7.
- Ἐναντι, adv. (ἐν & ἀντί) over against, in the presence of, Lu. 1. 8. L. G.
- Ἐναντίον, adv. (pr. neut. of ἐναντίος) before, in the presence of, Mar. 2. 12. Lu. 20. 26. Ac. 8. 32; *fr. the Heb. in the sight or estimation of*, Ac. 7. 10; *with τοῦ Θεοῦ, an intensive expression*, Lu. 24. 19.
- Ἐναντίος, α, ον, (ἐν & ἀντί) opposite to, over against, Mar. 15. 39; *contrary, as the wind*, Mat. 14. 24. Ac. 26. 9; 28. 17. 1 Thes. 2. 15; ὁ ἐξ ἐναντίας, an adverse party, enemy, Tit. 2. 8; *adverse, hostile, counter*, 1 Thes. 2. 15.
- Ἐνάρχομαι, f. ξομαι, (ἐν & ἄρχομαι) to begin, commence, Gal. 3. 3. Phi. 1. 6.
- Ἐνατος, see ἔννατος.
- Ἐνδεής, έος, ους, ὁ, ἡ, (ἐνδέω) indigent, poor, needy, Ac. 4. 34.
- Ἐνδειγμα, ατος, τό, a token, evidence, proof, 2 Thes. 1. 5: *from*
- Ἐνδείκνυμαι, f. δείξομαι, (mid. of ἐνδείκνυμι, to point out) to manifest, display, Ro. 9. 17, 22. He. 6. 10, et al.; *to give outward proof of*, Ro. 2. 15; *to display a certain bearing towards a person; hence, to perpetrate openly*, 2 Ti. 4. 14: *whence*
- Ἐνδειξις, εως, ἡ, a pointing out; *met. manifestation, public declaration*, Ro. 3. 25, 26; *a token, sign, proof*, i. q. ἐνδειγμα, 2 Co. 8. 24. Phi. 1. 28.
- Ἐνδεκα, οί, αἱ, τά, (εἰς; ἐν & δέκα) eleven, Mat. 28. 16. Mar. 16. 14, et al.: *whence*
- Ἐνδέκατος, ἀτη, ατον, eleventh, Mat. 20. 6, 9. Re. 21. 20.
- Ἐνδέχεται, impers. (ἐνδέχομαι, to admit) it is possible, Lu. 13. 33.
- Ἐνδημέω, ὦ, f. ἦσω, (ἐν & δῆμος) to dwell in a place, to be at home, 2 Co. 5. 6, 8, 9
- Ἐνδιδίσκω, a later form, ἐκίωα lent to ἐνδύω, Lu. 8. 27; 16. 19; & v. r. Mar. 15. 17.
- Ἐνδίκος, ου, ὁ, ἡ, (ἐν & δίκη) fair, just, Ro. 3. 8. He. 2. 2.
- Ἐνδόμησις, εως, ἡ, (ἐνδομέω) pr. a thing built in; *in N. T., a building, structure*, Re. 21. 18. L. G.
- Ἐνδοξάζω, f. άσω, (ἐν & δοξάζω) to invest with glory; *pass.* to be glorified, to be made a subject of glorification, 2 Thes. 1. 10, 12. S.
- Ἐνδοξος, ου, ὁ, ἡ, (ἐν & δόξα) honoured, 1 Co. 4. 10; *notable, memorable*, Lu. 13. 17; *splendid, gorgeous*, Lu. 7. 25; *in unsullied array*, Ep. 5. 27.
- Ἐνδύμα, ατος, τό, (ἐνδύω) clothing a garment, Mat. 6. 25, 28; 22. 11, 12, et al.; *in particular, an outer garment, cloak, mantle*, Mat. 3. 4. L. G.
- Ἐνδυναμόω, ὦ, f. ώσω, (ἐν & δύναμις) to empower, invigorate, Phi. 4. 13. 1 Ti. 1. 12. 2 Ti. 4. 17; *mid.* to summon up vigour, put forth energy, Ep. 6. 10. 2 Ti. 2. 1; *pass.* to acquire strength, be invigorated, be strong, Ac. 9. 22. Ep. 6. 20. He. 11. 34. N. T.
- Ἐνδύω & ἐνδύνω, f. ύσω, (ἐν & δύω) to enter, 2 Ti. 3. 6; *to put on, clothe, invest, array*, Mat. 27. 31. Mar. 15. 17, 20; *mid.* clothe one's self, be clothed or invested, Mat. 22. 11; 27. 31, et al.; *trop.* to be invested with spiritual gifts, graces, or character, Lu. 24. 49. Ro. 13. 14, et al. (ὑω, ὕνω, ὕσω): *whence*
- Ἐνδύσις, εως, ἡ, a putting on, or wearing of clothes, 1 Pe. 3. 3.
- Ἐνέδρα, ας, ἡ, (ἐν & ἔδρα) pr. a sitting in or on a spot; *an ambush, ambuscade or lying in wait*, Ac. 23. 16; 25. 3: *whence*
- Ἐνεδρεύω, f. εύσω, to lie in wait or ambush for, Ac. 23. 21; *to endeavour to entrap*, Lu. 11. 54.
- Ἐνεδρον, ου, τό, i. q. ἐνέδρα, Ac. 23. 16. N. T.
- Ἐνελίω, ὦ, f. ἦτω, (ἐν & εἰλεω) to inwrap, envelope, Mar. 15. 46.
- Ἐνεῖμι, (ἐν & εἰμί) to be in or within; τὰ ἐνόντα, those things which are within. Lu. 11. 41

Ἔνεκα, v. **ἐνεκεν**, v. **εἵνεκεν**, *adv.* on account of, for the sake of, by reason of, Mat. 5. 10, 11; 10. 18, 39, et al.

Ἐνέργεια, *as*, ἡ, (**ἐνεργής**) energy, efficacy, power, Phi. 3. 21. Col. 2. 12; active energy, operation, Ep. 4. 16. Col. 1. 29, et al.

Ἐνεργέω, f. ἦσω, a. 1. **ἐνήργησα**, (fr. same) to effect, 1 Co. 12. 6, 11. Gal. 3. 5. Ep. 1. 11, 20. Phi. 2. 13; *absol.* to be active, Mat. 14. 2. Mar. 6. 14. Ep. 2. 2; *in N. T.*, to communicate energy and efficiency, Gal. 2. 8; *pass.* to be called into activity, be actively developed, take effect, Ro. 7. 5. 2 Co. 1. 6, et al.; **ἐνεργουμένη**, Ja. 5. 16, full of energy, fervent: *whence*

Ἐνέργημα, *ατος*, τό, an effect, thing effected, 1 Co. 12. 6; operation, working, 1 Co. 12. 10. I. G.

Ἐνεργής, *εός*, οὖς, *ό*, ἡ, (**ἐν & ἔργον**) active, Phile. 6; efficient, energetic, He. 4. 12; adapted to accomplish a thing, effectual, 1 Co. 16. 9.

Ενευλογέω, *ῶ*, f. ἦσω, (**ἐν & εὐλογέω**) to bless in respect of, or by means of, Ac. 3. 25. Gal. 3. 8. S.

Ενέχω, f. ξω, imperf. **ἐνείχων**, (**ἐν & ἔχω**) to hold within; to fix upon; *in N. T.*, *intrans.* (*scil.* **χόλον**) to entertain a grudge against, Mar. 6. 19; to be exasperated against, Lu. 11. 53; *pass.* to be entangled, held fast in, Gal. 5. 1.

Ενθάδε, *adv.* (**ἐνθα**, here, & **δε**, an enclitic particle) *pr.* hither, to this place, Jno. 4. 15, 16, et al.; *also*, here, in this place, Lu. 24. 41, et al.

Ενθεν, *adv.* (**ἐν**) hence, from this place, v. r. Lu. 16. 26.

Ενθυμέομαι, οὔμαι, f. ἦσομαι, a. 1. **ἐνεθυμήθην**, (**ἐν & θυμός**) to ponder in one's mind, think of, meditate on, Mat. 1. 20; 9. 4. Ac. 10. 19: *whence*

Ενθυμήσεις, *εως*, ἡ, the act of thought, cogitation, reflection, Mat. 9. 4; 12. 25. He. 4. 12; the result of thought, invention, device, Ac. 17. 29.

Ενι, (for **ἐνεστι**, fr. **ἐνιμι**) there is in, there is contained, there exists, Gal. 3. 28, ter. Col. 3. 11. Ja. 1. 17.

Ενιαυτός, οὗ, *ό*, (**ένος**) a year, more particularly as being a cycle of sea-

sons, and in respect of its revolution, Jno. 11. 49, 51; 18. 13, et al.; *in N. T.*, an era, Lu. 4. 19.

Ενίστημι, f. **ἐνστήσω**, (**ἐν & ἵστημι**) to place in or upon; *intrans. p.* **ἐνέστηκα**, *part.* **ἐνεστηκώς & ἐνεστώς**, f. **ἐνστήσομαι**, to stand close upon; to be at hand, impend, to be present, Ro. 8. 38. 2 Thes. 2. 2, et al.

Ενισχύω, f. **ύσω**, (**ἐν & ἰσχύω**) to strengthen, impart strength and vigour, Lu. 22. 43; *intrans.* to gain, acquire, or recover strength and vigour, be strengthened, Ac. 9. 19 (**ύσ**).

Εννάτος, v. **ἐνάτος**, *άτη*, *ον*, ninth, Mat. 20. 5. Re. 21. 20, et al.: *from*

Εννέα, οί, αί, τά, nine, Lu. 17. 17.

Εννεήκοντα, οί, αί, τά, ninety.

Εννενηκονταεννέα, οί, αί, τά, (fr. two preced.) ninety-nine, Mat. 18. 12, 13. Lu. 15. 4, 7.

Εννεός, οὐ, *ό*, & **ἐνεός**, stupid; dumb; struck dumb with amazement, bewildered, stupified, Ac. 9. 7.

Εννεύω, f. **εύσω**, (**ἐν & νεύω**) to nod at, signify by a nod; to make signs; to intimate by signs, Lu. 1. 62.

Εννοια, *as*, ἡ, (**ἐν & νοέω**, *νοῦς*) notion, idea; thought, purpose, intention, He. 4. 12. 1 Pe. 4. 1.

Εννομος, *ου*, *ό*, ἡ, (**ἐν & νόμος**) within law, lawful, legal, Ac. 19. 39; *in N. T.*, subject or under a law, obedient to a law, 1 Co. 9. 21.

Εννύχος, *ου*, *ό*, ἡ, (**ἐν & νύξ**) nocturnal; *neut.* **ἐννυχον**, *as an adv.*, by night, Mar. 1. 35.

Ενοικέω, *ῶ*, f. ἦσω, (**ἐν & οἰκέω**) to dwell in, inhabit; *in N. T.*, *met.* to be indwelling spiritually, Ro. 8. 11. Col. 3. 16. 2 Ti. 1. 14; to be infixed mentally, 2 Ti. 1. 5; of the Deity, to be specially present, 2 Co. 6. 16.

Ενότης, *τητος*, ἡ, (**εἷς, ένας**) oneness, unity, Ep. 4. 3, 13.

Ενοχλέω, *ῶ*, f. ἦσω, (**ἐν & ὀχλέω**) to trouble, annoy; to be a trouble, He. 12. 15.

Ενοχος, *ου*, *ό*, ἡ, (**ἐνέχω**) held in or by; subjected to, He. 2. 15; obnoxious, liable to, Mat. 5. 21, 22; 26. 66. Mar. 3. 29; 14. 64; an offender against, 1 Co. 11. 27. Ja. 2. 10.

Ενταλμα, *ατος*, τό, (**ἐντελλομαι**)

equivalent to ἐντολή, a precept, commandment, ordinance, Mat. 15. 9. Mar. 7. 7. Col. 2. 22. S.

Ἐνταφιάζω, f. άσω, (ἐντάφιος, θάπτω) to prepare a body for burial, Mat. 26. 12; *absol.* to make the ordinary preparations for burial, Jno. 19. 40: (L. G.) *whence*

Ἐνταφιασμός, οὐ, ό, the preparation of a corpse for burial, Mar. 14. 8. Jno. 12. 7. N. T.

Ἐντέλλομαι, f. τελοῦμαι, a. 1. ἐνε-τελάμην, p. ἐντέταλμαι, to enjoin, charge, command, Mat. 4. 6; 15. 4; 17. 9, et al.; to direct, Mat. 19. 7. Mar. 10. 3.

Ἐντεῦθεν, *adv.* hence, from this place, Mat. 17. 20. Lu. 4. 9, et al.; ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, hence and hence, on each side, Re. 22. 2; hence, from this cause, Ja. 4. 1.

Ἐντευξίς, εως, ή, (ἐντυγχάνω) *pr.* a meeting with; *hence*, converse, address; prayer, supplication, intercession, 1 Ti. 2. 1; 4. 5.

Ἐντίμος, ου, ό, ή, (ἐν & τιμή) honoured, estimable, dear, Lu. 7. 2; 14. 8. Phi. 2. 29; highly valued, precious, costly, 1 Pe. 2. 4. 6.

Ἐντολή, ής, ή, (ἐντέλλομαι) an injunction; a precept, commandment, Mat. 5. 19; 15. 3, 6; instruction in one's duties, 1 Ti. 6. 14. 2 Pe. 2. 21; a command, direction, Jno. 10. 18. Ac. 17. 15; an edict, Jno. 11. 57; a direction, Mar. 10. 5; a commission, instructions committed to any one to be proclaimed, a charge, Jno. 12. 49, 50, et al.

Ἐντόπιος, ου, ό, ή, (ἐν & τόπος) i. q. ἐντοπος, in or of a place; an inhabitant, citizen, Ac. 21. 12.

Ἐντός, *adv.* (ἐν) inside, within, Lu. 17. 21; τὸ ἐντός, the interior, inside, Mat. 23. 26.

Ἐντρέπω, f. ψω, (ἐν & τρέπω) *pr.* to turn one back upon himself; *hence*, to put to shame, make ashamed; *mid.* ἐντρέπομαι, f. ἐντραπήσομαι, a. 2. ἐνε-ραπόμην, to revere, reverence, regard, Mat. 21. 37. Mar. 12. 6, et al.; *absol.* to feel shame, be put to shame, 2 Thes. 3. 14. Tit. 2. 8

Ἐντρέφω, f. ἐνθρέψω, (ἐν & τρέ-φω) to nourish in, bring up or edu- cate; *pass.* to be nourished, 1 Ti. 4. 6

*Ἐντρομος, ου, ό, ή, (ἐν & τρόμος) trembling, terrified, Ac. 7. 32; 16. 29. He. 12. 21. L. G.

*Ἐντροπή, ής, ή, (ἐντρέπω) rever- ence; *in N. T.*, shame, 1 Co. 6. 5, 15. 34.

*Ἐντρυφάω, ώ, f. ήσω, (ἐν & τρυ- φάω) to live luxuriously, riot, revel, 2 Pe. 2. 13.

*Ἐντυγχάνω, f. τεύχομαι, a. 2. ἐνε- τῦχον, (ἐν & τυγχάνω) to fall in with, meet; to have converse with, ad- dress; to address or apply to *any one*, Ac. 25. 24; ὑπέρ τινος, to inter- cede for any one, plead the cause of, Ro. 8. 27, 34. He. 7. 25; κατά τινος, to address a representation or suit against any one, to accuse, complain of, Ro. 11. 2.

*Ἐντυλίσσω, f. ξω, p. *pass.* ἐντετύ- ληναι, (ἐν & τυλίσσω) to wrap up in, inwrap, envelope, Mat. 27. 59. Lu. 23. 53; to wrap up, roll or fold to- gether, Jno. 20. 7.

*Ἐντυπόω, ώ, f. ώσω, (ἐν & τυπόω, fr. τύπος, an impress) to impress a figure, instamp, engrave, 2 Co. 3. 7.

*Ἐνυβρίζω, f. ίσω, (ἐν & ὕβρις) to insult, outrage, contemn, He. 10. 29.

*Ἐνυπνιάζω, f. άσω, & ἐνυπνιαζο- μαι, f. ἐνυπνιασθήσομαι, to dream; *in N. T.*, to receive some supernatural impression or information in a dream, Ac. 2. 17; to cherish vain opinions, Jude 8: *from*

*Ἐνύπνιον, ου, τό, (pr. neut. of ἐνύπνιος, presented during sleep, fr. ἐν & ὕπνος) a dream; *in N. T.*, a su- pernatural suggestion or impression received during sleep, a vision, Ac. 2. 17.

*Ἐνώπιον, *adv.* (pr. neut. of ἐνώπιος, in sight or front) before, in the pre- sence of, Lu. 5. 25; 8. 47; in front of, Re. 4. 5, 6; immediately preced- ing as a forerunner, Lu. 1. 17. Re. 16. 19; *fr. the Heb.* in the presence of, *metaphysically, i. e. in the sphere of sensation or thought*, Lu. 12. 9; 15. 10. Ac. 10. 31; in the eyes of, in the judgment of, Lu. 16. 15; 24. 11. Ac. 4. 19, et al. L. G.

*Ἐνωτίζομαι, f. ίσομαι, a. 1. ἐνωτι- σάμην, (ἐν & οὖς,) to give ear, listen, hearken to, Ac. 2. 14. L. G.

*Ἐξ, see ἐκ.

Εξ, οί, αί, τά, dix, Mat. 17. 1. Mar. 9. 2, et al.

Ἐξαγγέλλω, f. γελῶ, (ἐξ & ἀγγέλλω) to tell forth, divulge, publish; to declare abroad, celebrate, 1 Pe. 2. 9.

Ἐξαγοράζω, f. ἄσω, (ἐξ & ἀγοράζω) to buy out of the hands of a person; to redeem, set free, Gal. 3. 13; *mid.* to redeem, buy off, to secure for one's self or one's own use; to rescue from loss or misapplication, Ep. 5. 16. Col. 4. 5. L. G.

Ἐξαγω, f. ξω, a. 2. ἐξήγαγον, (ἐξ & ἄγω) to bring or lead forth, conduct out of, Mar. 8. 23; 15. 20. Lu. 24. 50, et al.

Ἐξαιρέω, ὦ, f. ἦσω, a. 2. ἐξεῖλον, (ἐξ & αἰρέω) to take out of; to pluck out, tear out, Mat. 5. 29; 18. 9; *mid.* to take out of, select, choose, Ac. 26. 17; to rescue, deliver, Ac. 7. 10, 34; 12. 11; 23. 27. Gal. 1. 4.

Ἐξάιρω, f. ἀρῶ, (ἐξ & αἶρω) *pr.* to lift up out of; *in N. T.*, to remove, eject, 1 Co. 5. 2, 13.

Ἐξαιτέω, ὦ, f. ἦσω, (ἐξ & αἰτέω) to ask for from; to demand; *mid.* to demand for one's self, Lu. 22. 31; *also*, to obtain by asking.

Ἐξαίφνης, *adv.* (ἐξ & αἴφνης) suddenly, unexpectedly, Mar. 13. 36, et al.

Ἐξακολουθέω, ὦ, f. ἦσω, (ἐξ & ἀκολουθέω) to follow out; to imitate, 2 Pe. 2. 2, 15; to observe as a guide, 2 Pe. 1. 16. L. G.

Ἐξακόσιοι, αι, α, (ἐξ & ἑκατόν) six hundred, Re. 13. 18; 14. 20.

Ἐξαλείφω, f. ψω, (ἐξ & ἀλείφω) *pr.* to anoint or smear over; *hence*, to wipe off or away, Re. 7. 17; 21. 4; to blot out, obliterate, expunge, Col. 2. 14. Re. 3. 5; *met.* to wipe out guilt, Ac. 3. 19.

Ἐξάλλομαι, f. αλούμαι, (ἐξ & ἄλλομαι) to leap or spring up or forth, Ac. 3. 8.

Ἐξαναστάσις, εως, ἡ, (ἐξ & ἀνάστασις) a raising up; a dislodgment; a rising up; a resurrection from the dead, Phi. 3. 11.

Ἐξανατέλλω, f. τελῶ, (ἐξ & ἀνατέλλω) to raise up, make to spring up; *intrans.* to rise up, sprout spring up or forth, Mat. 12. 5. Mar. 4. 5.

Ἐξαιίστημι, f. ἐξαναστήσω, (ἐξ & ἀνίστημι) to cause to rise up, raise up; *fr. the Heb.* to cause to exist, Mar. 12. 19. Lu. 20. 28; *intrans.* a. 2 ἀνέστην, to rise up from, stand forth, Ac. 15. 5.

Ἐξαπατάω, ὦ, f. ἦσω, (ἐξ & ἀπατάω) *pr.* to deceive thoroughly; to deceive, delude, beguile, Ro. 7. 11; 16. 18. 1 Co. 3. 18, et al.

Ἐξάπῃνα, *adv.*, a later form for ἐξαπῖνης, suddenly, immediately, unexpectedly, Mar. 9. 8.

Ἐξαπορέω, ὦ, & ἐξαπορέομαι, οὔμαι, f. ἥσομαι, (ἐξ & ἀπορέω) to be in the utmost perplexity or despair, 2 Co. 1. 8; 4. 8. L. G.

Ἐξαποστέλλω, f. στελῶ, (ἐξ & ἀποστέλλω) to send out or forth; to send away, dismiss, Lu. 1. 53, et al.; to dispatch on a service or agency, Ac. 7. 12, et al.; to send forth as a pervading influence, Gal. 4. 6.

Ἐξαρτίζω, f. ἴσω, p. pass. ἐξήρτισμαι, (ἐξ & ἄρτιος) to equip or furnish completely, 2 Ti. 3. 17; to complete time, Ac. 21. 5. L. G.

Ἐξαστρέπτω, f. ψω, (ἐξ & ἀστρέπτω) *pr.* to flash forth; *hence*, to glisten, Lu. 9. 29.

Ἐξαυτῆς, *adv.* (ἐξ αὐτῆς, sc. τῆς ὥρας) *lit.* at the very time; presently, instantly, immediately, Mar. 6. 25. Ac. 10. 33; 11. 11, et al.

Ἐξεγείρω, f. γερῶ, (ἐξ & ἐγείρω) to excite, arouse from sleep; to raise up from the dead, 1 Co. 6. 14; to raise up into existence, or, into a certain condition, Ro. 9. 17.

Ἐξεῖμι, (ἐξ & εἶμι) imperf. ἐξήειν. inf. ἐξίναί, part. ἐξιών, to go out or forth, Ac. 13. 42; to depart, Ac. 17. 15; 20. 7; ἐπὶ τὴν γῆν, to get to land from the water, Ac. 27. 43.

Ἐξελέγχω, f. ξω, (ἐξ & ἐλέγχω) to search thoroughly, to test; to convict; *by impl.* to punish, Jude 15.

Ἐξέλκω, f. ξω, (ἐξ & ἔλκω) to draw or drag out; *met.* to withdraw, allure, hurry away, Ja. 1. 14.

Ἐξέραμα, ατος, τό, (ἐξεράω, to vomit) vomit, 2 Pe. 2. 22. L. G.

Ἐξερευνάω, ὦ, f. ἦσω, (ἐξ & ἐρευνάω) to search out, to examine closely, 1 Pe. 1. 20.

- Ἐξέρχομαι**, f. ἐξέλυσμαι, a. 2. ἐήλθον, p. ἐελήλυθα, (ἐξ & ἔρχομαι) to go or come out of; to come out, Mat. 5. 26; 8. 34, et al.; to proceed, emanate, take rise from, Mat. 2. 6; 15. 18. 1 Co. 14. 36, et al.; to come abroad, 1 Jno. 4. 1, et al.; to go forth, go away, depart, Mat. 9. 31. Lu. 5. 8, et al.; to escape, Jno. 10. 39; to pass away, come to an end, Ac. 16. 19.
- Ἐξεστι**, *impers.*, part. ἐξόν, it is possible; it is permitted, it is lawful, Mat. 12. 2, 4, et al.
- Ἐξετάζω**, f. ἄσω, (ἐξ & ἐτάζω, to inquire, examine) to search out; to inquire by interrogation, examine strictly, Mat. 2. 8; 10. 11; to interrogate, Jno. 21. 12.
- Ἐξηγέομαι**, οὔμαι, f. ἡσομαι, (ἐξ & ἡγέομαι) to be a leader; to detail, to set forth in language; to tell, narrate, recount, Lu. 24. 35. Ac. 10. 8, et al.; to make known, reveal, Jno. 1. 18.
- Ἐξήκοντα**, οἶ, αἶ, τά, (ἑξ) sixty, Mat. 13. 8, 23, et al.
- Ἐξῆς**, *adv.*, successively, in order; in *N. T.* with the art., ὁ, ἡ, τό ἐξῆς, next, Lu. 7. 11; 9. 37, et al.
- Ἐξηχέω**, ὦ, f. ἡσω, p. pass. ἐξήχημαι, (ἐξ & ἡχέω) to make to sound forth or abroad; *pass.* to sound forth, be promulgated, 1 Thes. 1. 8. L. G.
- Ἐξίς**, εως, ἡ, (ἔχω) a condition of body or mind, *strictly*, as *resulting from practice*; habitude, He. 5. 14.
- Ἐξίστημι**, & ἐξιστάω, ὦ, f. ἐκστήσω, a. 1. ἐξέστησα, later p. ἐξέστακα, (ἐξ & ἵστημι) *trans. pr.* to put out of its place; to astonish, amaze, Lu. 24. 22. Ac. 8. 9, 11; *intrans. a. 2.* ἐξέστην, & *mid.* ἐξίσταμαι, to be astonished, Mat. 12. 23, et al.; to be beside one's self, Mar. 3. 21. 2 Co. 5. 13.
- Ἐξισχύνω**, f. ὕσω, (ἐξ & ἰσχύω) to be fully able, Ep. 3. 18. L. G.
- Ἐξοδος**, ου, ἡ, (ἐξ & ὁδός) a way out, a going out; a going out, departure, He. 11. 22; *met.* a departure from life, decease, death, Lu. 9. 31. 2 Pe. 1. 15.
- Ἐξολοθρεύω**, f. εὔσω, (ἐξ & ὀλοθρεύω) to destroy utterly, exterminate, Ac. 3. 23. L. G.
- Ἐξομολογέω**, ὦ, f. ἡσω, (ἐξ & ὁμολογέω) to agree, bind one's self, promise, Lu. 22. 6; *mid.* to confess, Mat. 3. 6; to profess openly, Phi. 2. 11. Re. 3. 5; to make open avowal of benefits; to praise, celebrate, Mat. 11. 25. Lu. 10. 21, et al. L. G.
- Ἐξόν**, see Ἐξεστι.
- Ἐξορκίζω**, f. ἰσω, (ἐξ & ὀρκίζω) to put an oath to a person, to adjure, Mat. 26. 63; *whence*
- Ἐξορκιστής**, οὔ, ὁ, *pr.* one who puts an oath; in *N. T.*, an exorcist, one who by various kinds of incantations, &c. pretended to expel demons, Ac. 19. 13.
- Ἐξορύσσω**, f. ξω, (ἐξ & ὀρύσσω) to dig out or through, force up, Mar. 2. 4; to pluck out the eyes, Gal. 4. 15.
- Ἐξουθενώ**, Mar. 9. 12, *equivalent to*
- Ἐξουθενέω**, ὦ, f. ἡσω, (ἐξ & οὐθέν, a later form of οὐδέν) to make light of, set at nought, despise, contemn, treat with contempt and scorn, Lu. 18. 9, et al.; to neglect, disregard, 1 Thes. 5. 20; ἐξουθενημένος, abject, contemptible, 2 Co. 10. 10; *by impl.* to reject with contempt, Ac. 4. 11. S.
- Ἐξουσία**, as, ἡ, (ἔξεστι) power, ability, faculty, Mat. 9. 8; 10. 1, et al.; efficiency, energy, Lu. 4. 32, et al.; liberty, license, Jno. 10. 18. Ac. 5. 4; authority, rule, dominion, jurisdiction, Mat. 8. 9; 28. 18; *meton. pl.* authorities, potentates, powers, Lu. 12. 11. 1 Co. 15. 24. Ep. 1. 21; right, authority, full power, Mat. 9. 6; 21. 23; privilege, prerogative, Jno. 1. 12; *perhaps*, a veil, 1 Co. 11. 10; *whence*
- Ἐξουσιάζω**, f. ἄσω, to have or exercise power or authority over any one, Lu. 22. 25; to possess independent control over, 1 Co. 7. 4, *his*; *pass.* to be subject to, under the power or influence of, 1 Co. 6. 12. L. G.
- Ἐξοχή**, ἡς, ἡ, (ἐξέχω, to be prominent) *pr.* prominency, any thing prominent; in *N. T.*, eminence, distinction, Ac. 25. 23.
- Ἐξυπνίζω**, f. ἰσω, to awake, arouse from sleep, Jno. 11. 11: (L. G.) *from*
- Ἐξυπνος**, ου, ὁ, ἡ, (ἐξ & ὑπνος) awake, aroused from sleep, Ac. 16. 27. L. G.
- Ἐξω**, *adv.* (ἐξ) without, out of

doors, Mat. 12. 46, 47; ὁ, η, τὸ ἔξω, outer, external, foreign, Ac. 26. 11. 2 Co. 4. 16; *met.* not belonging to one's community, Mar. 4. 11. 1 Co. 5. 12, 13; out, away, from a place or person, Mat. 5. 13; 13. 48; as a prep. out of, Mar. 5. 10, et al.: whence

Ἐξωθεν, *adv.* outwardly, externally, Mat. 23. 27, 28. Mar. 7. 15; ὁ, ἡ, τὸ ἔξωθεν, outer, external, Mat. 23. 25. Lu. 11. 39; τὸ ἔξωθεν, the exterior, Lu. 11. 40; οἱ ἔξωθεν, those who do not belong to the Christian community, 1 Ti. 3. 7, et al.

Ἐξωθέω, ὦ, f. ἤσω, & ὠσω, a. 1. ἐξέωσα, in N. T. ἔξωσα, (ἐξ & ὠθέω) to expel, drive out, Ac. 7. 45; to propel, urge forward, Ac. 27. 39.

Ἐξώτερος, α, ον, (comp. of ἔξω) outer, exterior, external, Mat. 8. 12; 22. 13; 25. 30. S.

Ἐοικα, p., with pr. sig., from obsol. εἰκω, to be like, Ja. 1. 6, 23.

Ἐορτάζω, f. ἄσω, to keep a feast, celebrate a festival, 1 Co. 5. 8: from

Ἐορτή, ἡς, ἡ, a solemn feast, public festival, Lu. 2. 41; 22. 1. Jno. 13. 1; *spec. used of the passover*, Mat. 26. 5; 27. 15, et al.

Ἐπαγγελία, ας, ἡ, annunciation, 2 Ti. 1. 1; a promise, act of promising, Ac. 13. 23, 32; 23. 21; *meton.* the thing promised, promised favour and blessing, Lu. 24. 49. Ac. 1. 4, et al.: from

Ἐπαγγέλλω, f. ἐλῶ, (ἐπί & ἀγγέλλω) to declare, announce; *mid.* to promise, undertake, Mar. 14. 11. Ro. 4. 21, et al.; to profess, 1 Ti. 2. 10: whence

Ἐπάγγελμα, ατος, τό, a promise, 2 Pe. 3. 13; *meton.* promised favour or blessing, 2 Pe. 1. 4.

Ἐπάγω, f. ἄγω, a. 2. ἐπήγαγον, (ἐπί & ἄγω) to bring upon, cause to come upon, 2 Pe. 2. 1, 5; *met.* to cause to be imputed or attributed to, to bring guilt upon, Ac. 5. 28.

Ἐπαγωνίζομαι, f. ἴσομαι, (ἐπί & ἀγωνίζομαι) to contend strenuously in defence of, Jude 3. L. G.

Ἐπαθροίζω, f. οἴσω, (ἐπί & ἀθροίζω, to gather together) to collect close upon, or beside; *mid.* to crowd upon, Lu. 11. 29.

Ἐπαυνέω, ὦ, f. ἐσω & ἐσομαι, a. 1. ἐπήνεσα, (ἐπί & αἰνέω) to praise, commend, applaud, Lu. 16. 8. Ro. 15. 11. 1 Co. 11. 2, 17, 22, bis.

Ἐπαινος, ου, ὁ, (ἐπί & αἶνος) praise, applause, honour paid, Ro. 2. 29. 2 Co. 8. 18, et al.; *meton.* ground or reason of praise or commendation. Phi. 4. 8; *by impl.* favourable regard, reward, Ro. 13. 3. 1 Pe. 2. 14. 1 Co. 4. 5.

Ἐπαίρω, f. ἀρῶ, a. 1. ἐπήρα, a. 1. pass. ἐπήρην, to lift up, raise, elevate; to hoist, Ac. 27. 40; τὴν φωνήν, to lift up the voice, to speak in a loud voice, Lu. 11. 27; τὰς χεῖρας, to lift up the hands in prayer, Lu. 24. 50. 1 Ti. 2. 8; τοὺς ὀφθαλμούς, to lift up the eyes, to look, Mat. 17. 8; τὴν κεφαλὴν, to lift up the head, to be encouraged, animated, Lu. 21. 28; τὴν πτέρναν, to lift up the heel, to attack, assault; or, to seek one's overthrow or destruction, Jno. 13. 18; *pass.* to be borne upwards, Ac. 1. 9; *met. mid.* to exalt one's self, assume consequence, be elated, 2 Co. 10. 5, et al.

Ἐπαισχύνομαι, a. 1. ἐπαισχύνθην, f. ἐπαισχυνθήσομαι, (ἐπί & αἰσχύνομαι) to be ashamed of, Mat. 8. 38. Lu. 9. 26, et al.

Ἐπαιτέω, ὦ, f. ἤσω, (ἐπί & αἰτέω) to prefer a suit or request in respect of certain circumstances; to ask alms, beg, Lu. 16. 3.

Ἐπακολουθέω, ὦ, f. ἤσω, (ἐπί & ἀκολουθέω) to follow upon; to accompany, be attendant, Mar. 16. 20; to appear in the sequel, 1 Ti. 5. 24; *met.* to follow one's steps, to imitate, 1 Pe. 2. 21; to follow a work, pursue, prosecute be studious of, devoted to, 1 Ti. 5. 10.

Ἐπακούω, f. ούσομαι, (ἐπί & ἀκούω) to listen or hearken to; to hear with favour, 2 Co. 6. 2.

Ἐπακροάομαι, ὦμαι, (ἐπί & ἀκροάομαι, to hear) to hear, hearken, listen to, Ac. 16. 25.

Ἐπάν, conj. (ἐπεὶ & αὖ) whenever as soon as, Mat. 2. 8. Lu. 11. 22, 34.

Ἐπανάγκες, *adv.* (ἐπί & ἀνάγκη) of necessity, necessarily; τὰ ἐπανάγκες, necessary things, Ac. 15. 28.

Ἐπανάγω, f. ἔω, a. 2. ἐπανήγαγον

- (ἐπί & ἀνάγω) to bring up or back; *intrans.* to return, Mat. 21. 18; *a nautical term*, to put off from shore, Lu. 5. 3, 4.
- Ἐπαναμνήσκω, f. ἐπαναμνήσω, (ἐπί & ἀναμνήσκω) to remind, put in remembrance, Ro. 15. 15.
- Ἐπαναπαύω, f. αὖσω, (ἐπί & ἀναπαύω) *pr.* to make to rest upon; *mid.* to rest upon; to abide with, Lu. 10. 6; to rely on, confide in, abide by confidently, Ro. 2. 17. L. G.
- Ἐπανερχομαι, a. 2. ἐπανήλθον, (ἐπί & ἀνέρχομαι) to come back, return, Lu. 10. 35; 19. 15.
- Ἐπανίστημι, (ἐπί & ἀνίστημι) to raise up against; *mid.* to rise up against, Mat. 10. 21. Mar. 13. 12.
- Ἐπανόρθωσις, εως, ἡ, (ἐπανορθόω, to set upright again; to set to rights; ἐπί & ἀνορθόω) correction, reformation, 2 Ti. 3. 16.
- Ἐπάνω, *adv.* (ἐπί & ἄνω) above, over, upon, *of place*, Mat. 2. 9; 5. 14; over, *of authority*, Lu. 19. 17, 19; above, more than, Mar. 14. 5, et al. (ἀ)
- Ἐπαρκέω, ὦ, f. ἐσω, (ἐπί & ἀρκέω) *pr.* to ward off; to assist, relieve, succour, 1 Ti. 5. 10, 16, bis.
- Ἐπαρχία, ας, ἡ, (ἐπαρχος, a prefect, &c.) a prefecture, province, Ac. 23. 34; 25. 1. L. G.
- Ἐπαυλις, εως, ἡ (ἐπί & αὐλίζομαι) *pr.* a place to pass the night in; a cottage; *in N. T.*, a dwelling, habitation, Ac. 1. 20.
- Ἐπαύριον, *adv.* (ἐπί & αὔριον) tomorrow; ἡ ἐπαύριον, *sc.* ἡμέρα, the next or following day, Mat. 27. 62. Mar. 11. 12, et al.
- Ἐπαυτοφώρω, *adv.* (ἐπί & αὐτόφωρος, fr. αὐτός & φώρ, a thief) *pr.* in the very theft; *in N. T.*, in the very act, Jno. 8. 4.
- Ἐπαφρίζω, f. ἴσω, (ἐπί & ἀφρίζω) to foam out; to pour out like foam, vomit forth, Jude 13.
- Ἐτεγείρω, f. γερῶ, (ἐπί & ἐγείρω) to raise or stir up against, excite or instigate against, Ac. 13. 50; 14. 2.
- Ἐπεί, *conj.*, when, after, as soon as, Lu. 7. 1; since, because, in as much as, Mat. 18. 32; 27. 6; for, for then, for else, since in that case, Ro. 3. 6 11. 6, et al.
- Ἐπειδή, *conj.* (ἐπεὶ & δὴ) since, because, in as much as, Mat. 21. 46. Lu. 11. 6. Ac. 13. 46, et al.
- Ἐπειδήπερ, *conj.* (ἐπειδὴ & περ) since now, since indeed, considering that, Lu. 1. 1.
- Ἐπεῖδον, a. 2. of ἐφοράω, *imperat.* ἐπίδε, to look upon, regard; *in N. T.*, to view with favour, Lu. 1. 25. *as.* 4. 29.
- Ἐπειμι, (ἐπί & εἶμι) *part.* ἐπιών, to come upon; to come after; to succeed immediately, Ac. 7. 26; 16. 17; 20. 15; 21. 18; 23. 11.
- Ἐπεῖπερ, *conj.* (ἐπεὶ & περ) since indeed, seeing that, Ro. 3. 30.
- Ἐπεισαγωγὴ, ἡς, ἡ, (ἐπί & εἰσάγω) a superinduction, a further introduction, *whether by way of addition or substitution*, He. 7. 19.
- Ἐπειτα, *adv.* (ἐπί & εἶτα) thereupon, then, after that, in the next place, afterwards, Mar. 7. 5. Lu. 16. 7, et al.
- Ἐπέκεινα, *adv.* (i. e. ἐπ' ἐκείνα) on yonder side, beyond, Ac. 7. 43.
- Ἐπεκτείνω, f. ενῶ, (ἐπί & ἐκτείνω) *pr.* to stretch out further; *in N. T.*, *mid.* to reach out towards, strain for, Phi. 3. 14.
- Ἐπενδύτης, ου, ὁ, the outer or upper tunic, worn between the inner tunic and the external garments, Jno. 21. 7: (ὑ) from
- Ἐπενδύω, f. ὕσω, (ἐπί & ἐνδύω) to put on over or in addition to; *mid.* to put on oneself in addition; to be further invested, 2 Co. 5. 2, 4.
- Ἐπέρχομαι, f. ελεύσομαι, a. 2. ἐπήλθον, (ἐπί & ἔρχομαι) to come to, Ac. 14. 19; to come upon, Lu. 1. 35; 21. 26. Ac. 1. 8. Ja. 5. 1; to come upon unexpectedly, overtake, Lu. 21. 35; to be coming on, to succeed, Ep. 2. 7; to occur, happen to, Ac. 8. 24; 13. 40; to come against, attack, Lu. 11. 22.
- Ἐπερωτάω, ὦ, f. ἥσω, (ἐπί & ἐρωτάω) to interrogate, question, ask, Mat. 12. 10; 17. 10, et al.; *in N. T.*, to request, require, Mat. 16. 1; *fr. the Heb.* ἐπερ. τὸν Θεόν, to seek after

desire an acquaintance with God, Ro. 10. 20: *whence*

Ἐπερώτημα, ατος, τό, *pr.* an interrogation, question; *in N. T.*, profession, pledge, 1 Pe. 3. 21.

ἐπέχω, *f.* ἐφέξω, imperf. ἐπείχων, *a. 2.* ἐπέσχω, (ἐπὶ & ἔχω) *trans.* to hold out, present, exhibit, display, Phi. 2. 16; *intrans.* to observe, take heed to, attend to, Lu. 14. 7. Ac. 3. 5. 1 Ti. 4. 16; to stay delay, Ac. 19. 22.

Ἐπηρεάζω, *f.* ἄσω, to harass, insult, Mat. 5. 44. Lu. 6. 28; to traduce, calumniate, 1 Pe. 3. 16.

Ἐπί, *prep.*, with the *gen.*, upon, on, Mat. 4. 6; 9. 2; 27. 19, et al.; *in, of locality*, Mar. 8. 4, et al.; near upon, by, at, Mat. 21. 19. Jno. 21. 1, et al.; upon, over, *of authority*, Mat. 2. 22. Ac. 8. 27, et al.; *in the presence of, especially in a judicial sense*, 2 Co. 7. 14. Ac. 25. 9, et al.; *in the case of, in respect of*, Jno. 6. 2. Gal. 3. 16; *in the time of, at the time of*, Ac. 11. 28. Ro. 1. 10, et al.; ἐπ' ἀληθείας, really, bona fide, Mar. 12. 32, et al.; *with the dat.*, upon, on, Mat. 14. 8. Mar. 2. 21. Lu. 12. 44, et al.; close upon, by, Mat. 24. 33. Jno. 4. 6, et al.; *in the neighbourhood or society of*, Ac. 28. 14; *over, of authority*, Mat. 24. 47, et al.; *to, of addition, besides*, Mat. 25. 20. Ep. 6. 16. Col. 3. 14, et al.; immediately upon, Jno. 4. 27; upon, *of the object of an act*, towards, to, Mar. 5. 33. Lu. 8. 7. Ac. 5. 35, et al.; against, *of hostile posture or disposition*, Lu. 2. 52, et al.; *in dependence upon*, Mat. 4. 4. Lu. 5. 5. Ac. 14. 3, et al.; upon the ground of, Mat. 19. 9. Lu. 1. 59. Phi. 1. 3. He. 7. 11; 8. 6; 9. 17, et al.; with a view to, Gal. 5. 13. 1 Thes. 4. 7, et al.; *with the acc.*, upon, *with the idea of previous or present motion*, Mat. 4. 5; 14. 19, 26, et al.; towards, *of place*, to, Mat. 3. 13; 22. 34, et al.; towards, *of the object of an action*, Lu. 6. 35; 9. 38, et al.; against, *of hostile movement*, Mat. 10. 21, et al.; over, *of authority*, Lu. 1. 33, et al.; to the extent of, both *of place and time*, Re. 21. 16. Ro. 7. 1, et al.; near, by, Mat. 9. 9, et al.; about, at, *of time*, Ac. 3. 1, et al.; in order to, with a view to, for the purpose of, Mat. 3. 7. Lu. 7. 44, et al.

Επιβαίνω, *f.* βήσομαι, *p.* βέβηκα,

a. 2. ἐπέβην, (ἐπὶ & βαίνω) *pr.* to step upon; to mount, Mat. 21. 5; to go on board, Ac. 21. 6; Ac. 21. 2; 27. 2; to enter, Ac. 20. 18; to enter upon, Ac. 25. 1.

Ἐπιβάλλω, *f.* βαλῶ, *a. 2.* ἐπέβαλον (ἐπὶ & βάλλω) to cast or throw upon, Mar. 11. 7. 1 Co. 7. 35; to lay on, apply to, Lu. 9. 62; to put on, sew on, Mat. 9. 16. Lu. 5. 36; τὰς χεῖρας, to lay hands on, offer violence to, seize, Mat. 26. 50, et al.; also, to lay hand to, undertake, commence, Ac. 12. 1; *intrans.* to rush, dash, beat into, Mar. 4. 37; to ponder, reflect on, Mar. 14. 72; to fall to one's share, pertain to, Lu. 15. 12.

Ἐπιβάρυνω, ὦ, *f.* ἤσω, (ἐπὶ & βαρύνω) to burden; *met.* to be burdensome, chargeable to, 1 Thes. 2. 9. 2 Thes. 3. 8; to bear hard upon, overcharge, over-censure, 2 Co. 2. 5. L.G.

Ἐπιβιβάζω, *f.* ἄσω, (ἐπὶ & βιβάζω) to cause to ascend or mount, to set upon, Lu. 10. 34; 19. 35. Ac. 23. 24.

Ἐπιβλέπω, *f.* ψω, (ἐπὶ & βλέπω) to look upon; to regard with partiality, Ja. 2. 3; to regard with kindness and favour, compassionate, Lu. 1. 48; 9. 38.

Ἐπιβλημα, ατος, τό, (ἐπιβάλλω) that which is put over or upon; *in N. T.*, a patch, Mat. 9. 16. Mar. 2. 21. Lu. 5. 36, bis. L. G.

Ἐπιβοάω, ὦ, *f.* ἤσω, (ἐπὶ & βοάω) to cry out to or against; to vociferate, Ac. 26. 24.

Ἐπιβουλή, ἥς, ἡ, (ἐπὶ & βουλή) a purpose or design against any one; conspiracy, plot, Ac. 9. 24; 20. 3, 19, 23. 30.

Ἐπιγαμβρεύω, *f.* εὖσω, (ἐπὶ & γαμβρεύω, to marry) to marry a wife by the law of affinity, Mat. 22. 24. S.

Ἐπίγειος, εἶου, ὁ, ἡ, τό, -ον, (ἐπὶ & γῆ) *pr.* on the earth, Phi. 2. 10; earthly, terrestrial, Jno. 3. 12. 1 Co. 15. 40. 2 Co. 5. 1. Phi. 3. 19; earthly, low, grovelling, Ja. 3. 15.

Ἐπινίνομαι, (ἐπὶ & γίνομαι) to come on, spring up, as the wind, Ac. 28. 13.

Ἐπιγινώσκω, *f.* γνώσομαι, *a. 1.* pass. ἐπεγνώσθην, (ἐπὶ & γινώσκω) *pr.* to make a thing a subject of observation; hence, to arrive at knowledge

from preliminaries; to attain to a knowledge of, Mat. 11. 27, et al.; to ascertain, Lu. 7. 37; 23. 7, et al.; to perceive, Mar. 2. 8; 5. 30, et al.; to discern, detect, Mat. 7. 16, 20, et al.; to recognise, Mar. 6. 33. Lu. 24. 16, 31. Ac. 3. 10, et al.; to acknowledge, admit, 1 Co. 14. 37. 1 Ti. 4. 3, et al.; *pass.* to have one's character discerned and acknowledged, 2 Co. 6. 9; *fr. the Heb.* to regard with favour and kindness, 1 Co. 16. 18: *whence*

***Ἐπιγνώσις**, *εως*, ἡ, the coming at the knowledge of a thing, ascertainment, Ro. 3. 20; a distinct perception or impression, acknowledgment, Col. 2. 2, et al.

***Ἐπιγραφή**, ἡς, ἡ, an inscription; a legend of a coin, Mat. 22. 20. Mar. 12. 16. Lu. 20. 24; a label of a criminal's name and offence, Mar. 15. 26. Lu. 23. 38: *from*

Ἐπιγράφω, *φ*, ψω, (ἐπί & γράφω) to imprint a mark on; to inscribe, engrave, write on, Mar. 15. 26. Ac. 17. 23. Re. 21. 12; *met.* to imprint, impress deeply upon, He. 8. 10; 10. 16. (ᾱ).

***Ἐπιδεικνῦμι**, *ν*, νύω, & *mid.* ἐπιδεικνῦμαι, *φ*, δείξω, (ἐπί & δεικνῦμι) to exhibit, Mat. 16. 1. Ac. 9. 39; to show, Mat. 22. 19. Lu. 17. 14; 20. 24; 24. 40; to point out, Mat. 24. 1; to demonstrate, prove, Ac. 18. 28. He. 6. 17.

Ἐπιδέχομαι, *φ*, δέξομαι, (ἐπί & δέχομαι) to admit; to receive kindly, welcome, entertain, 3 Jno. 10; *met.* to admit, approve, assent to, 3 Jno. 9.

***Ἐπιδημέω**, ὦ, *φ*, ἦσω, (ἐπί & δῆμος) to dwell among a people; to be at home among one's own people; *and, in N. T.* to sojourn as a stranger among another people, Ac. 2. 10; 17. 21.

***Ἐπιδιατάσσομαι**, *φ*, ξομαι, (ἐπί & διατάσσω) to enjoin any thing additional, superadd an injunction &c. Gal. 3. 15. N. T.

***Ἐπιδίδωμι**, *φ*, δώσω, (ἐπί & δίδωμι) to give in addition; *also*, to give to, deliver to, give into one's hands, Mat. 7. 9, 10. Lu. 4. 17; 24. 30, 42, et al.; *intrans.*, probably a nautical term, to commit a ship to the wind, let her drive, Ac. 27. 15.

***Ἐπιδιορρώω**, ὦ, *φ*, ὥσω, (ἐπί &

διορρώω) to set further to rights, to carry on an amendment, Tit. 1. 5.

***Ἐπιδύω**, *φ*, δύσω, (ἐπί & δύω) of the sun, to set upon, to set during, Ep. 4. 26.

***Ἐπιείκεια**, *ας*, ἡ, reasonableness, equity; *in N. T.* gentleness, mildness, 2 Co. 10. 1; lenity, clemency, Ac. 24. 4: *from*

***Ἐπιεικής**, *εός*, οὖς, ὁ, ἡ, (ἐπί & εἰκός) *pr.* suitable; fair, reasonable; gentle, mild, patient, 1 Ti. 3. 3. Tit. 3. 2. Ja. 3. 17. 1 Pe. 2. 18; τὸ ἐπιεικές, mildness, gentleness, probity, Phil. 4. 5

***Ἐπιζητέω**, ὦ, *φ*, ἦσω, (ἐπί & ζητέω) to seek for, make search for, Ac. 12. 19; to require, demand, Mat. 12. 39; 16. 4. Ac. 19. 39; to desire, endeavour to obtain, Ro. 11. 7. He. 11. 14, et al.; to seek with care and anxiety, Mat. 6. 32.

***Ἐπιθανάτιος**, οὖ, ὁ, ἡ, (ἐπί & θάνατος) condemned to death, under sentence of death, 1 Co. 4. 9. L. G.

***Ἐπιθεσις**, *εως*, ἡ, (ἐπιτίθημι) the act of placing upon, imposition of hands, Ac. 8. 18, et al.

***Ἐπιθυμέω**, ὦ, *φ*, ἦσω, (ἐπί & θυμός) to set the heart upon; to desire, long for, have earnest desire, Mat. 13. 17. Lu. 15. 18. &c. et al.; to lust after, Mat. 5. 28, et al.; *spc.* to covet, Ro. 13. 9, et al.: *whence*

***Ἐπιθυμητής**, οὖ, ὁ, one who has an ardent desire for a thing, 1 Co. 10. 6.

***Ἐπιθυμία**, *ας*, ἡ, earnest desire. Lu. 22. 15, et al.; irregular or violent desire, cupidity, Mar. 4. 19, et al.; *spc.* impure desire, lust, Ro. 1. 24, et al.; *met.* the object of desire, what enkindles desire, 1 Jno. 2. 16, 17.

***Ἐπικαθίζω**, *φ*, ἴσω, (ἐπί & καθίζω) to cause to sit upon, seat upon, Mat. 21. 7; *or, according to the v. r.* ἐπικάθισεν, *intrans.* to sit upon.

***Ἐπικαλέω**, ὦ, *φ*, ἐσω, *p. pass.* ἐπικέκληται, *a. l. pass.* ἐπεκλήθη, (ἐπί & καλέω) to call on; to attach or connect a name, Ac. 15. 17. Ja. 2. 7; to attach an additional name, to surname, Mat. 10. 3, et al.; *pass.* to receive an appellation or surname, He. 11. 16; *mid.* to call upon, invoke, 2 Co. 1. 23, et al.; to appeal to, Ac. 25. 11, 12, 21.

***Ἐπικάλυμμα**, ατος, τό, a covering, veil; *met.* a cloak, 1 Pe. 2. 16: *from*

***Ἐπικαλύπτω**, f. ψω, (ἐπί & καλύπτω) to cover over; *met.* to pardon, forgive, Ro. 4. 7.

***Ἐπικατάρατος**, ου, ό, ή, (ἐπί & κατάρατος) cursed, accursed; obnoxious to the heaviest punishments, Gal. 3. 10; infamous, Gal. 3. 13; outcast, vile, Jno. 7. 49.

***Ἐπικείμει**, f. κείσομαι, (ἐπί & κείμεναι) to lie upon, be placed upon, Jno. 11. 38; 21. 9; to press, urge upon, Lu. 5. 1. Ac. 27. 20; be urgent, importunate upon, Lu. 23. 23; to be imposed upon; be imposed by law, He. 9. 10; by necessity, 1 Co. 9. 16.

***Ἐπικούρειος**, ου, ό, an Epicurean, a follower of the sect of Epicurus, Ac. 17. 18.

***Ἐπικουρία**, as, ή, (ἐπικούρος, a helper) help, assistance, Ac. 26. 22.

***Ἐπικρίνω**, f. νῶ, (ἐπί & κρίνω) to decide; to decree, Lu. 23. 24. (i)

***Ἐπιλαμβάνω**, f. λήφομαι, & mid. ἐπιλαμβάνομαι, (ἐπί & λαμβάνω) to take hold of, Mat. 14. 31. Mar. 8. 23; to lay hold of, seize, Lu. 23. 26. Ac. 16. 19, et al.; *met.* to seize on one's words, catch in one's words, Lu. 20. 20, 26; to obtain, as if by seizure, 1 Ti. 6. 12, 19; to assume a portion of, to assume the nature of, He. 2. 16; or, to succour.

***Ἐπιλανθάνομαι**, f. λήσομαι, a. 2. ἐπελαθόμεν, (ἐπί & λανθάνω) to forget, Mat. 15. 5, et al.; to be forgetful, neglectful of, to disregard, Phi. 3. 14. He. 6. 10, et al.; *p. pass. part.* ἐπιλησμένος, in N. T., in a passive sense, forgotten, Lu. 12. 6.

***Ἐπιλέγω**, f. ξω, (ἐπί & λέγω) to call, denominate, Jno. 5. 2; *mid.* to select for one's self, choose, Ac. 15. 40.

***Ἐπιλείπω**, f. ψω, (ἐπί & λείπω) to be insufficient, to run short, to fail, He. 11. 32.

***Ἐπιλησμονή**, ης, ή, (ἐπιλανθάνομαι) forgetfulness, oblivion, Ja. 1. 25. S.

***Ἐπίλοιπος**, ου, ό, ή, (ἐπιλείπω) remaining, still left, 1 Pe. 4. 2.

***Ἐπιδύσσει**, εως, ή, a loosing, liberation; *met.* interpretation of what is

enigmatical and obscure, 2 Pe. 1. 20: *from*

***Ἐπιλύω**, f. ύσω, (ἐπί & λύω) to loose what has previously been fastened or entangled, as a knot; *met.* to solve, to explain what is enigmatical as a parable, Mat. 4. 34; to settle put an end to a matter of debate, Ac. 19. 39.

***Ἐπιμαρτυρέω**, ῶ, f. ησω, (ἐπί & μαρτυρέω) to bear testimony to, to testify solemnly, 1 Pe. 5. 12.

***Ἐπιμέλεια**, as, ή, (ἐπιμελής) care, attention, Ac. 27. 3.

***Ἐπιμέλομαι**, v. ἐπιμελέομαι, οὐμαι, f. ἐπιμεληθήσομαι, and, later, ἐπιμελήσομαι, a. 1. ἐπεμελήθην, (ἐπί & μέλομαι) to take care of, Lu. 10. 34. 35. 1 Ti. 3. 5.

***Ἐπιμελῶς**, adv. (ἐπιμελής) carefully, diligently, Lu. 15. 8.

***Ἐπιμένω**, f. νῶ, (ἐπί & μένω) to stay longer, prolong a stay, remain on, Ac. 10. 48; 15. 34, et al.; to continue, persevere, Jno. 8. 7. Ac. 12. 16; to adhere to, continue to embrace, Ac. 13. 43. Ro. 11. 22; to persist in, Ro. 6. 1, et al.

***Ἐπινεύω**, f. εύσω, (ἐπί & νεύω) to nod to; *met.* to assent to, consent, Ac. 18. 20.

***Ἐπίνοια**, as, ή, (ἐπί & νοῦς) cogitation, purpose, device, Ac. 8. 22.

***Ἐπιορκέω**, ῶ, f. ήσω, (ἐπί & ὄρκος) to forswear one's self, to fail of observing one's oath, Mat. 5. 33.

***Ἐπιόρκος**, ου, ό, ή, (fr. same) one who violates his oath, perjured, 1 Ti. 1. 10.

***Ἐπιούσα**, ης, ή, scil. ήμέρα, see ἐπειμι.

***Ἐπιούσιος**, ίου, ό, ή, supplied with the coming day (ή ἐπιούσα), daily, or, sufficient, Mat. 6. 11. Lu. 11. 3. N. T. *πρόσθετος*

***Ἐπιπίπτω**, f. πεσοῦμαι, a. 2. ἐπεσον, (ἐπί & πίπτω) to fall upon; to throw one's self upon, Lu. 15. 20. Jno. 13. 25. Ac. 20. 10, 37; to press, urge upon, Mar. 3. 10; to light upon, Ro. 15. 3; to come over, Ac. 13. 11; to come upon, fall upon mentally or spiritually, Lu. 1. 12. Ac. 8. 16; 10. 10, 44; 11. 15; 19. 17.

***Ἐπιπλήσσω**, v. ττω, f. ξω, (ἐπί &

- ῥαίσσω) *pr.* to inflict blows upon; *met.* to chide, reprove, 1 Ti. 5. 1.
- Ἐπιπνίγω, *f.* ξω, (ἐπί & πνίγω) *pr.* to suffocate; *met.* to choke, obstruct the growth of, *v. r.* Lu. 8. 7. *N. T.*
- Ἐπιποθέω, ὦ, *f.* ῥσω, (ἐπί & ποθέω) to desire besides; *also*, to desire earnestly, long for, 2 Co. 5. 2; to have a strong bent, Ja. 4. 5; *by impl.* to love, have affection for, 2 Co. 9. 14, et al.: *whence*
- Ἐπιπόθησις, εως, ῆ, earnest desire, strong affection, 2 Co. 7. 7, 11.
- Ἐπιπόθητος, ου, ὁ, ῆ, τό, -ον, earnestly desired, longed for, Phi. 4. 1. *L. G.*
- Ἐπιποθία, ας, ῆ, earnest desire, Ro. 15. 23. *N. T.*
- Ἐπιπορεύομαι, *f.* εύσομαι, (ἐπί & πορεύομαι) to travel to; to come to, Lu. 8. 4.
- Ἐπιρράπτω, *f.* ψω, (ἐπί & ράπτω) to sew upon, Mar. 2. 21. *N. T.*
- Ἐπιρρίπτω, *f.* ψω, (ἐπί & ρίπτω) to throw or cast upon, Lu. 19. 35; *met.* to devolve upon, commit to, *in confidence*, 1 Pe. 5. 7.
- Ἐπίσημος, ου, ὁ, ῆ, (ἐπί & σῆμα) *pr.* bearing a distinctive mark or device; noted, eminent, Ro. 16. 7; notorious, Mat. 27. 16.
- Ἐπισιτισμός, οῦ, ὁ, (ἐπισιτίζομαι, to provision, *fr.* ἐπί & σιτίζω, to feed, *fr.* σίτος) supply of food, provisions, Lu. 9. 12.
- Ἐπισκέπτομαι, *f.* ψομαι, (ἐπί & σκέπτομαι) to look at observantly, to inspect; to look out, select, Ac. 6. 3; to go to see, visit, Ac. 7. 23; 15. 36; to visit for the purpose of comfort and relief, Mat. 25. 36, 43. Ja. 1. 27; *from the Heb., of God*, to visit with gracious interposition, Lu. 1. 68, 78, et al.
- Ἐπισκευάζομαι, *f.* άσομαι, (ἐπισκευάζω, to put in readiness) to prepare for a journey, *v. r.* Ac. 21. 15.
- Ἐπισκηνώ, ὦ, *f.* ὠσω, (ἐπί & σκηνή, a tent) to quarter in or at; *met.* to abide upon, 2 Co. 12. 9. *L. G.*
- Ἐπισκιάζω, *f.* άσω, (ἐπί & σκιάζω, to shade, *fr.* σκιά) to overshadow, Mat. 17. 5, et al.; *met.* to shed influence upon, Lu. 1. 35.
- Ἐπισκοπέω, ὦ, (ἐπί & σκοπέω) to look at, inspect; *met.* to be circumspect, heedful, He. 12. 15; to oversee, to exercise the office of ἐπίσκοπος, 1 Pe. 5. 2.
- Ἐπισκοπή, ῆς, ῆ, inspection, oversight, visitation; of God, visitation, interposition, *whether in mercy or judgment*, Lu. 19. 44. 1 Pe. 2. 12; care, the office of an overseer or bishop, 1 Ti. 3. 1; *from the Heb.* charge, function, Ac. 1. 20. *S.*
- Ἐπίσκοπος, ου, ὁ, *pr.* an inspector, overseer; a watcher, guardian, 1 Pe. 2. 25; *in N. T.*, an ecclesiastical overseer, Ac. 20. 28. Phi. 1. 1. 1 Ti. 3. 2. Tit. 1. 7.
- Ἐπισπάω, ὦ, *f.* άσω, (ἐπί & σπάω) to draw upon or after; *in N. T.*, *mid.*, to obliterate circumcision by artificial extension of the foreskin, 1 Co. 7. 18.
- Ἐπίσταμαι, σαι, ται, to be versed in, to be master of, 1 Ti. 6. 4; to be acquainted with, Ac. 18. 25; 19. 15. Jude 10; to know, Ac. 10. 28, et al.; to remember, comprehend, Mar. 14. 68.
- Ἐπιστάτης, ου, ὁ, (ἐφίσταμαι) *pr.* one who stands by; one who is set over; *in N. T.*, *in voc.*, equivalent to διδάσκαλε, or ραββί, Master, Doctor, Lu. 5. 5; 8. 24, 45, et al. (ᾱ)
- Ἐπιστέλλω, *f.* ελῶ, (ἐπί & στέλλω) to send word to; to send injunctions, Ac. 15. 20; 21. 25; to write to, write a letter, He. 13. 22.
- Ἐπιστήμων, ονος, ὁ, ῆ, (ἐπίσταμαι) knowing, discreet, Ja. 3. 13.
- Ἐπιστηρίζω, *f.* ίξω, (ἐπί & στήριζω) *pr.* to cause to rest or lean on, to settle upon; *met.* to confirm, strengthen, establish, Ac. 14. 22; 15. 32, 41; 18. 23.
- Ἐπιστολή, ῆς, ῆ, (ἐπιστέλλω) word sent; an order, command; an epistle, letter, Ac. 9. 2; 15. 30, et al.
- Ἐπιστομίζω, *f.* ίσω, (ἐπί & στόμα) to apply a curb or muzzle; *met.* to put to silence, Tit. 1. 11.
- Ἐπιστρέφω, *f.* ψω, a. 2. pass. ἐπεστράφην, (ἐπί & στρέφω) *trans.* to turn towards; to turn round; to bring back, convert, Lu. 1. 16, 17. Ja. 5. 19, 20; *intrans. and mid.*, to turn one's self upon or towards, Ac. 9. 40. Re. 1. 12; to turn about, Mat. 9. 22

- et al.; to turn back, return, Mat. 12. 44, et al.; *met.* to be converted, Ac. 28. 27, et al.: *whence*
- Ἐπιστροφή, ἥς, ἡ, a turning towards, a turning about; in *N. T.*, *met.*, conversion, Ac. 15. 13.
- Ἐπισυνάγω, f. ξω, (ἐπί & συνάγω) to gather to a place; to gather together, assemble, convene, Mat. 23. 37; 24. 31, et al.: (L. G.) *whence*
- Ἐπισυναγωγή, ἥς, ἡ, the act of being gathered together or assembled, 2 Thes. 2. 1; an assembling together, He. 10. 25. S.
- Ἐπισυντρέχω, (ἐπί & συντρέχω) to run together to a place, Mar. 9. 25. L. G.
- Ἐπισύστασις, εως, ἡ, (ἐπισυνίσταμαι) a gathering, concourse, tumult, Ac. 24. 12; a crowding of calls upon the attention and thoughts, 2 Co. 11. 28.
- Ἐπισφαλής, έος, ους, ό, ἡ, τό, -ές, (ἐπί & σφάλλω) on the verge of falling, unsteady; *met.* insecure, hazardous, dangerous, Ac. 27. 9.
- Ἐπισχύω, f. ύσω, (ἐπί & ισχύω) to strengthen; *intrans.* to gather strength; *met.* to be urgent, to press on a point, Lu. 23. 5.
- Ἐπισωρεύω, f. εύσω, (ἐπί & σωρεύω, fr. σωρός, a heap) to heap up, accumulate largely; *met.* to procure in abundance, 2 Ti. 4. 3. L. G.
- Ἐπιτάγή, ἥς, ἡ, a later form for ἐπίταξις or ἐπίταγμα, injunction, 1 Co. 7. 6, 25. 2 Co. 8. 8; a decree, Ro. 16. 26; 1 Ti. 1. 1. Tit. 1. 3; authoritarianity, strictness, Tit. 2. 15: *from*
- Ἐπιτάσσω, f. ξω, (ἐπί & τάσσω) to set over or upon; to enjoin, charge, Mar. 1. 27; 6. 39. Lu. 4. 36, et al.
- Ἐπιτελέω, ώ, f. έσω, (ἐπί & τελέω) to bring to an end; to finish, complete, perfect, Ro. 15. 28. 2 Co. 8. 6, 11; to perform, Lu. 13. 32; to carry into practice, to realise, 2 Co. 7. 1; to discharge, He. 9. 6; to execute; He. 8. 5; *mid.* to end, make an end, Gal. 3. 3; to carry out to completion, Phi. 1. 6; *pass.* to be fully undergone, endured, 1 Pe. 5. 9.
- Ἐπιτήδειος, εία, ειον, (ἐπιτηδές) fit, suitable, necessary, Ja. 2. 16.
- Ἐπιτίθημι, f. ἐπιθήσω, (ἐπί & τίθημι) to put, place, or lay upon,
- Mat. 9. 18. Lu. 4. 40, et al.: to impose a name, Mar. 3. 16, 17; to lade, Ac. 28. 3; to inflict, Ac. 16. 23. Lu. 10. 30. Re. 22. 18; *mid.* to set or fall upon, assail, assault, attack, Ac. 18. 10.
- Ἐπιτιμάω, ώ, f. ήσω, (ἐπί & τιμάω) *pr.* to set a value upon; to assess a penalty; to allege as a crimination; *hence*, to reprove, chide, censure, rebuke, reprimand, Mat. 19. 13. Lu. 23. 40, et al.; in *N. T.*, to admonish strongly, enjoin strictly, Mat. 12. 16. Lu. 17. 3.
- Ἐπιτιμία, as, ἡ, used in *N. T.* in the sense of ἐπιτίμημα or ἐπιτίμησις, a punishment, penalty, 2 Co. 2. 6.
- Ἐπιτρέπω, f. ψω, a. 2. pass. ἐπετρέπων, p. ἐπιτέτραμαι, (ἐπί & τρέπω) to give over, to leave to the entire trust or management of any one; *hence*, to permit, allow, suffer, Mat. 8. 21. Mar. 5. 13, et al.: *whence*
- Ἐπιτροπή, ἥς, ἡ, a trust; a commission, Ac. 26. 12.
- Ἐπίτροπος, ου, ό, one to whose charge or control a thing is left; a steward, bailiiff, agent, manager, Mat. 20. 8; steward or overseer of the revenue, treasurer, Lu. 8. 3; a guardian of children, Gal. 4. 2.
- Ἐπιτυγχάνω, a. 2. ἐπέτυχον, (ἐπί & τυγχάνω) to light upon, find; to hit, reach; to acquire, obtain, attain, Ro. 11. 7. He. 6. 15; 11. 33. Ja. 4. 2.
- Ἐπιφαίνω, f. φανώ, a. 1. ἐπέφηνα, later and in *N. T.*, ἐπέφανα, a. 2. pass. ἐπέφηνην, (ἐπί & φαίνω) to make to appear, to display; *pass.* to be manifested, revealed, Tit. 2. 11; 3. 4; *intrans.* to give light, shine, Lu. 1. 79. Ac. 27. 20.
- Ἐπιφάνεια, as, ἡ, appearance, manifestation, 1 Ti. 6. 14. 2 Ti. 1. 10, et al.; glorious display, 2 Thes. 2. 8: *from*
- Ἐπιφανής, έος, ους, ό, ἡ, *pr.* in full and clear view; splendid, glorious, illustrious, Ac. 2. 20.
- Ἐπιφάύσκω, in *N. T.* f. αύσω, (φώς) to shine upon, give light to, enlighten, Ep. 5. 14.
- Ἐπιφέρω, f. έποίησω, a. 2. ἐπένεγκον, (ἐπί & φέρω) to bring upon or against, Ac. 25. 18. Jude 9; to ir

flict, Ro. 3. 5; to bring to, apply to, Ac. 19. 12; to bring in addition, add, superadd, Phi. 1. 16.

***Επιφωνέω**, ὦ, f. ἦσω, (ἐπί & φωνέω) to cry aloud, shout, raise a shout in favour or against *any one*, Lu. 23. 21. Ac. 12. 22; 22. 24.

***Επιφώσκω**, a varied form of ἐπιφαύσκω, to dawn, Mat. 21. 1; hence, used of the reckoned commencement of the day, to be near commencing, to draw on, Lu. 23. 54.

***Επιχειρέω**, ὦ, f. ἦσω, (ἐπί & χεῖρ) to put hand to a *thing*; to undertake, attempt, Lu. 1. 1. Ac. 9. 29; 19. 13.

***Επιχέω**, ὦ, f. εὔσω, (ἐπί & χέω) to pour upon, Lu. 10. 34.

***Επιχορηγέω**, ὦ, f. ἦσω, (ἐπί & χορηγέω) to supply further; to super-add, 2 Pe. 1. 5; to supply, furnish, give, 2 Co. 9. 10. Gal. 3. 5. 2 Pe. 1. 11; *pass.* to gather vigour, Col. 2. 19.

***Επιχορηγία**, ας, ἡ, supply, aid, Ep. 4. 16. Phi. 1. 19. L. G.

***Επιχρίω**, f. ἴσω, (ἐπί & χρίω) to smear upon, to anoint, Jno. 9. 6, 11. (i).

***Εποικοδομέω**, ὦ, f. ἦσω, (ἐπί & οἰκοδομέω) to build upon; *pass. met.* to be built upon, rest firmly on, Ep. 2. 20. Col. 2. 7; to build besides or further; to build up, carry up a building; *met.* to carry up to a higher degree of faith and spiritual advancement, Ac. 20. 32, et al.

***Εποκέλλω**, α. 1. ἐπώκειλα, (ἐπί & ὀκέλλω, idem) to run a ship aground, Ac. 27. 41.

***Επονομάζω**, f. ἄσω, (ἐπί & ὀνομάζω) to attach a name to; *pass.* to be named, to be styled, Ro. 2. 17.

***Εποπτεύω**, f. εὔσω, to look upon, observe, watch; to witness, be an eye-witness of, 1 Pe. 2. 12; 3. 2: *from*

***Επόπτης**, ου, ὁ, (ἐπί & ὄψομαι) a looker on, eye-witness, 2 Pe. 1. 16.

***Επος**, εος, τό, (εἶπον) a word, that which is expressed by words; ὡς ἔπος εἰπεῖν, so to say, if the expression may be allowed, He. 7. 9.

***Επουράνιος**, ἰου, ὁ, ἡ, (ἐπί & οὐρανός) heavenly, in respect of locality,

Ep. 1. 20; Phi. 2. 10, et al.; τὰ ἑπουράνια, the upper regions of the air, Ep. 6. 12; heavenly, in respect of essence and character, unearthly, 1 Co. 15. 48, 49, et al.; *met.* divine, spiritual, Jno. 3. 12, et al.

***Επτά**, οἱ, αἱ, τὰ, seven, Mat. 15. 34, 37, et al.; by Jewish usage for a round number, Mat. 12. 45. Lu. 11. 26: whence

***Επτάκις**, *adv.* seven times, Mat. 18. 21, 22. Lu. 17. 4, bis. (α)

***Επτακισχίλιοι**, αι, α, (ἐπτάκις & χίλιοι) seven thousand, Ro. 11. 4.

***Εργάζομαι**, f. ἄσομαι, α. 1. εἰργασάμην, p. εἰργασμαι, (ἐργον) *intrans.* to work, labour, Mat. 21. 28. Lu. 13. 14; to trade, traffic, do business, Mat. 25. 16. Re. 18. 17; to act, exert one's power, be active, Jno. 5. 17; *trans.* to do, perform, commit, Mat. 26. 10. Jno. 6. 28; to be engaged in, occupied upon, 1 Co. 9. 13. Re. 18. 17; to acquire, gain by one's labour, Jno. 6. 27, et al.: whence

***Εργασία**, ας, ἡ, work, labour; in N. T., ἐργασίαν διδόναι, operam dare, to endeavour, strive, Lu. 12. 58; performance, practice, Ep. 4. 19; a trade, business, craft, Ac. 19. 25; gain acquired by labour or trade, profit, Ac. 16. 16, 19; 19. 24, 25.

***Εργάτης**, ου, ὁ, a workman, labourer, Mt. 9. 37, 38; 20. 1, 2, 8; *met.* a spiritual workman or labourer, 2 Co. 11. 13, et al.; an artisan, artificer, Ac. 19. 25; a worker, practiser, Lu. 13. 27. (α)

***Εργον**, ου, τό, a work, any thing done or to be done; a deed, work, action, Jno. 3. 21. Ep. 2. 10. 2 Co. 9. 8, et al. freq.; duty enjoined, office, charge, business, Mar. 13. 34. Jno. 4. 34, et al. freq.; a process, course of action, Ja. 1. 4; a work, product of an action or process, Ac. 7. 41. He. 1. 10, et al.

***Ερεθίζω**, f. ἴσω, α. 2. ἠρέθισα, (ἐρέθω, idem, ἐρεῖς) to provoke; to irritate, exasperate, Col. 3. 21; to incite, stimulate, 2 Co. 9. 2.

***Ερείδω**, f. εἶσω, α. 1. ἤρεισα, to make to lean upon; to fix firmly; *intrans.* to become firmly fixed, stick fast, Ac. 27. 41.

***Ερεύνγομαι**, f. ξυμοι, to vomit dis-

gorge. *met.* to utter, declare openly, Mat. 13. 35.

**Ερευνάω*, ὦ, *f.* ἥσω, to search, trace, investigate, explore, Jno. 5. 39; 7. 52, et al.

**Ερημία*, a solitude, uninhabited region, waste, desert Mat. 15. 33, et al.: *from*

**Ερημος*, ου, ὅ, ἡ, & η, ου, lone, desert, waste, uninhabited, Mat. 14. 13, 15. Mar. 6. 31, 32, 35; lone, abandoned to ruin, Mat. 23. 38. Lu. 13. 35; *met.* lone, unmarried, Gal. 4. 27; as a *subs.* a desert, uninhabited region, waste, Mat. 3. 1; 24. 26. Ac. 7. 36, et al.: *whence*

**Ερημώω*, ὦ, *f.* ὠσω, *p. pass.* ἡρημώμαι, *a. l. pass.* ἡρημώθην, to lay waste, make desolate, bring to ruin, Mat. 12. 25. Lu. 11. 17. Re. 17. 16; 18. 16, 19: *whence*

**Ερήμωσις*, εως, ἡ, desolation, devastation, Mat. 24. 15. Mar. 13. 14, et al. L. G.

**Ερίζω*, *f.* ἴσω, (*ἔρις*) to quarrel; to wrangle; to use the harsh tone of a wrangler or brawler, to grate, Mat. 12. 19.

**Εῖθεία*, *as*, ἡ, (*ἐριθεύομαι*, to serve for hire, to serve a party; *εἰθος*, a hired labourer) the service of a party, party spirit; feud, faction, 2 Co. 12. 20; contentious disposition, Ja. 3. 14, et al.; *by impl.* untowardness, disobedience, Ro. 2. 8.

**Εἶριον*, ου, τό, (*ἔρος*, *εἶρος*, *idem*) wool, He. 9. 19. Re. 1. 14.

Εἰς, ἰδος, ἡ, altercation, strife, Ro. 13. 13; contentious disposition, Ro. 1. 29. Phi. 1. 15, et al.

**Εἰφίον*, ἰου, τό, a goat, kid, Mat. 25. 33: *dim. from*

**Εἰφός*, ου, ὅ, ἡ, a goat, kid, Mat. 25. 32. Lu. 15. 29.

**Ερμηνεία*, *as*, ἡ, interpretation, explanation, 1 Co. 14. 26; *meton.* the power or faculty of interpreting, 1 Co. 12. 10: *from*

**Ερμηνεύω*, *f.* εὔσω, (*ερμηνεύς*, an interpreter) to explain, interpret, translate, Jno. 1. 39, 43; 9. 7. He. 7. 2.

Ερμῆς, ου, ὅ, Hermes or Mercury, son of Jupiter and Maia, the messenger and interpreter of the gods, and

the patron of eloquence, learning, &c. Ac. 14. 12.

**Ερπετόν*, ου, τό, (*ἔρπω*, to creep) a creeping animal, a reptile, Ac. 10. 12, et al.

**Ερυθρός*, ἄ, ὄν, red, Ac. 7. 36. He. 11. 29.

**Ερχομαι*, *f.* ἐλεύσομαι, *a. 2.* ἡλῦθον, *by sync.* ἡλθον, *p.* ἐλήλυθα, to come, to go, to pass. *By the combination of this verb with other terms a variety of meaning results, which, however, is due, not to a change of meaning in the verb, but to the adjuncts.* Ὁ ἐρχόμενος, He who is coming, the expected Messiah, Mat. 11. 3, et al.

**Ερωτάω*, ὦ, *f.* ἥσω, to ask, interrogate, inquire of, Mat. 21. 24. Lu. 20. 3; *in N. T.*, to ask, request, beg, beseech, Mat. 15. 23. Lu. 4. 38. Jno. 14. 16, et al.

**Εσθής*, ἦτος, ἡ, (*ἐννυμι*, to clothe) a robe, vestment, raiment, Lu. 23. 11. Ac. 1. 10, et al.: *whence*

**Εσθσις*, εως, ἡ, a garment, robe, raiment, Lu. 24. 4. L. G.

**Εσθίω*, *f.* ἔδομαι, & *in N. T.* φάγομαι, *εσαι*, *a. 2.* ἔφαγον, (*ἔδω*) to eat, Mat. 12. 1; 15. 27; *εσθιειν καὶ πίνειν*, to eat and drink, to eat and drink in the usual manner, follow the common mode of living, Mat. 11. 18; *also with the associated notion of supposed security*, Lu. 17. 27; to feast, banquet, Mat. 24. 49; *met.* to devour, consume, He. 10. 27. Ja. 5. 3; *from the Heb.* אָרַן *εσθίειν*, to eat bread, to take food, take the usual meals, Mat. 15. 2, et al.

**Εσοπτρον*, ου, τό, (*ὄψομαι*) a mirror, speculum, Ja. 1. 23. 1 Co. 13. 12.

**Εσπέρα*, *as*, ἡ, *fem.* οἱ ἑσπερος, evening, Lu. 24. 29. Ac. 4. 3; 28. 23.

**Εσχάτος*, η, ου, farthest; last, latest, Mat. 12. 45. Mar. 12. 6; lowest, Mat. 19. 30; 20. 16, et al.: *whence*

**Εσχάτως*, *adv.* extremely; *ἐσχάτως ἔχειν*, to be in the last extremity, Mar. 5. 23.

**Εσω*, *adv.*, for the more usual form εἰσω, in, within, in the interior of, Mat. 26. 58. Jno. 20. 26, et al.; ὁ, ἡ τό ἔσω, inner, interior, internal; *met.* within the pale of community 1 Co

3. 12, ὁ ἔσω ἄνθρωπος, the inner man, the mind, soul, Ro. 7. 22: *whence*
- ***Ἐσωθεν**, *adv.* from within, from the interior, Mar. 7. 21, 23; within, in the internal parts, Mat. 7. 15, et al.; ὁ, ἡ, τό ἔσωθεν, interior, internal, Lu. 11. 39, 40; ὁ ἔσωθεν ἄνθρωπος, the mind, soul, 2 Co. 4. 16.
- ***Ἐσώτερος**, α, ον, inner, interior, Ac. 16. 24. He. 6. 19.
- ***Ἐταῖρος**, ου, ὁ, a companion, associate, fellow, comrade, friend, Mat. 11. 16; 20. 13; 22. 12; 26. 50.
- ***Ἐτερόγλωσσος**, ου, ὁ, ἡ, (ἕτερος & γλῶσσα) one who speaks another or foreign language, 1 Co. 14. 21. L. G.
- ***Ἐτεροδιδασκαλέω**, ὦ, f. ἦσω, (ἕτερος & διδασκαλία) to teach other or different doctrine, *and spc.* what is foreign to the Christian religion, 1 Ti. 1. 3; 6. 3. N. T.
- ***Ἐτεροζυγέω**, ὦ, (ἕτερος & ζυγός) to be unequally yoked or matched, 2 Co. 6. 14.
- ***Ἐτερος**, α, ον, other, another, some other, Mat. 8. 21; 12. 45; *met.* different, Lu. 9. 29, et al.; ὁ ἕτερος, the other of two, Mat. 6. 24; τῇ ἐτέρᾳ, the next day, Ac. 20. 15; 27. 3; ὁ ἕτερος, one's neighbour, Ro. 13. 8, et al.; foreign, strange, Ac. 2. 4. 1 Co. 14. 21; illicit, Jude 7: *whence*
- ***Ἐτέρως**, *adv.* otherwise, differently, Phi. 3. 15.
- ***Ἐτι**, *adv.* yet, still, Mat. 12. 46; still, further, longer, Lu. 16. 2; further, besides, in addition, Mat. 18. 16; *with a compar.*, yet, still, Phi. 1. 9.
- ***Ἐτοιμάζω**, f. ἄσω, (ἔτοιμος) to make ready, prepare, Mat. 22. 4; 26. 17, et al.: *whence*
- ***Ἐτοιμασία**, ας, ἡ, preparation; preparedness, readiness, alacrity, Ep. 6. 15.
- ***Ἐτοιμος**, η, ον, ου, ὁ, ἡ, also ἐτοῖμος, ready, prepared, Mat. 22. 4, 8. Mar. 14. 15, et al.: *whence*
- ***Ἐτοίμως**, *adv.* in readiness, preparedly, Ac. 21. 13, et al.
- ***Ἔτος**, εος, τό, a year, Lu. 2. 41; 3. 23, et al.
- Εὖ**, *adv.* well, good, happily, rightly, Mar. 14. 7. Ac. 15. 29; well! well done! Mat. 25. 21, 23, et al.
- Εὐαγγελίζω**, f. ἴσω, to address with good tidings, Re. 10. 1; 14. 6, *but elsewhere mid.* εὐαγγελίζομαι, to proclaim as good tidings, to announce good tidings of, Lu. 1. 19, et al.; *absol.* to announce the good tidings of the gospel, Lu. 4. 18; 9. 6, et al.; *pass.* to be announced as good tidings, Lu. 16. 16; to be addressed with good tidings, Mat. 11. 5. Lu. 7. 22. He. 4. 2.
- Εὐαγγέλιον**, ου, τό, (εὖ & ἄγγελος) glad tidings, good or joyful news, Mat. 4. 23; 9. 35; the gospel, doctrines of the gospel, Mat. 26. 13. Mar. 8. 35; *meton.* the preaching of, or instruction in the gospel, 1 Co. 4. 15; 9. 14, et al.
- Εὐαγγελιστής**, οὔ, ὁ, (εὐαγγελίζω) *pr.* one who announces glad tidings an evangelist, preacher of the gospel, teacher of the Christian religion, Ac. 21. 8. Ep. 4. 11. 2 Ti. 4. 5 N. T.
- Εὐαρεστέω**, ὦ, f. ἦσω, p. εὐηρέστηκα, to please well, He. 11. 5, 6; *pass.* to take pleasure in, be well pleased with, He. 13. 6: (L. G.) *from*
- Εὐάρεστος**, ου, ὁ, ἡ, τό, -ον, (εὖ & ἀρεστός, fr. ἀρέσκω) well pleasing, acceptable, grateful, Ro. 12. 1, 2, et al.: *whence*
- Εὐάρεστως**, *adv.* acceptably, He. 12. 28.
- Εὐγενής**, εος, οὗς, ὁ, ἡ, (εὖ & γένος) well born, of high rank, honourable; Lu. 19. 12. 1 Co. 1. 26; generous, ingenuous, candid, Ac. 17. 11.
- Εὐδία**, ας, ἡ, (εὖ & Ζεὺς, Διός, Jupiter, lord of the air and heavens) serenity of the heavens, a cloudless sky, fair or fine weather, Mat. 16. 2.
- Εὐδοκέω**, ὦ, f. ἦσω, (εὖ & δοκέω) to think well, approve, acquiesce, take delight or pleasure, Mat. 3. 17; 17. 5. Mar. 1. 11. Lu. 3. 22; 12. 32. et al.: (L. G.) *whence*
- Εὐδοκία**, ας, ἡ, approbation; good will, favour, Lu. 2. 14; good pleasure, purpose, intention, Mat. 11. 26. Lu. 10. 21; Ep. 1. 5, 9. Phi. 2. 13; *by impl.* desire, Ro. 10. 1.
- Εὐεργασία**, ας, ἡ, (εὐεργέτης) well doing; a good deed, benefit conferred, Ac. 4. 9; duty, good offices 1 Ti. 6. 2.

Εὐεργετέω, ὦ, f. ἦσω, to do good, exercise beneficence. Ac. 10. 38: *from*

Εὐεργέτης, ου, ὁ, (εὖ & ἔργον) a well doer; a benefactor. Lu. 22. 25.

Εὐθετός, ου, ὁ, ἡ, (εὖ & τίθημι) *pr.* well arranged, rightly disposed; fit, proper, adapted, Lu. 9. 62; 14. 35; useful, He. 6. 7.

Εὐθέως, *adv.* (εὐθύς) immediately, forthwith, instantly, at once, Mat. 8. 3; 13. 5, et al.

Εὐθυδρομέω, ὦ, f. ἦσω, (εὐθύς & δρόμος) to run on a straight course; to sail on a direct course, Ac. 16. 11; 21. 1. L. G.

Εὐθυμέω, ὦ, f. ἦσω, to be cheerful, be in good spirits, take courage, Ac. 27. 22, 25. Ja. 5. 13: *from*

Εὐθύμος, ου, ὁ, ἡ, (εὖ & θυμός) of good cheer or courage, cheerful, Ac. 27. 36: *whence*

Εὐθυμότερον, *adv.* (pr. neut. comp. of preced.) more cheerfully, Ac. 24. 10.

Εὐθύμως, *adv.* cheerfully, v. r. Ac. 24. 10.

Εὐθύνω, f. ὑνῶ, a. 1. ὕνα, to guide straight; to direct, guide, steer a ship, Ja. 3. 4; to make straight, Jno. 1. 23: *from*

Εὐθύς, εἶα, ὅ, straight, Mat. 3. 3. Mar. 1. 3; *met.* right, upright, true, Ac. 8. 21, et al.

Εὐθύς, *adv.* straight forwards; directly, immediately, instantly, forthwith, Mat. 3. 16; 13. 20, 21, et al.

Εὐθύτης, τητος, ἡ, rectitude, righteousness, equity, He. 1. 8. (ὅ).

Εὐκαιρέω, ὦ, f. ἦσω, a. 1. ἡνκαίρῃσα, (εὐκαιρος) to have convenient time or opportunity, have leisure, Mar. 6. 31. 1 Co. 16. 12; to be at leisure *for a thing*, give one's self up to a thing, Ac. 17. 21. L. G.

Εὐκαιρία, ας, ἡ, convenient opportunity, favourable occasion, Mat. 26. 16. Lu. 22. 6: *from*

Εὐκαιρος, ου, ὁ, ἡ, (εὖ & καιρός) timely, opportune, seasonable, convenient, Mar. 6. 21. He. 4. 16: *whence*

Εὐκαίρως, *adv.* opportunely, seasonably, conveniently, Mar. 14. 11. 2 Ti. 4. 2.

Εὐκοπώτερος, α, ου, (comp. of εὐκοπος, easy, fr. εὖ & κόπος) easier, more feasible, Mat. 9. 5; 19. 24. Mar. 2. 9, et al. L. G.

Εὐλάβεια, ας, ἡ, the disposition of one who is εὐλαβής, caution, circumspection; *in N. T.*, reverence to God, piety, He. 5. 7; 12. 28.

Εὐλαβέομαι, οὖ, f. ἦσομαι, a. 1. ἡλαβήθην, to be cautious or circumspect; to fear, be afraid or apprehensive, Ac. 23. 10; *in N. T. absol.* to reverence God, to be influenced by pious awe, He. 11. 7: *from*

Εὐλάβης, έος, οὖς, ὁ, ἡ, (εὖ & λαμβάνω) *pr.* taking hold of well, i. e. warily; hence, cautious, circumspect; full of reverence towards God, devout, pious, religious, Lu. 2. 25. Ac. 2. 5; 8. 2.

Εὐλογέω, ὦ, f. ἦσω, p. ηκα, a. 1. ἡσα, (εὖ & λόγος) *pr.* to speak well of; *in N. T.*, to bless, ascribe praise and glorification, Lu. 1. 64, et al.; to bless, invoke a blessing upon, Mat. 5. 44, et al.; to bless, confer a favour or blessing upon, Ep. 1. 3. He. 6. 14; *pass.* to be blessed, be an object of favour or blessing, Lu. 1. 28, et al.: *whence*

Εὐλογητός, οὖ, ὁ, ἡ, worthy of praise or blessing, blessed, Mar. 14. 61. Lu. 1. 68, et al. S.

Εὐλογία, ας, ἡ, *pr.* good speaking; fair speech, flattery, Ro. 16. 18; *in N. T.*, blessing, praise, celebration, 1 Co. 10. 16. Re. 5. 12, 13; invocation of good, benediction, Ja. 3. 10; a favour conferred, gift, benefit, Ro. 15. 29. 2 Co. 9. 5, 6, et al.

Εὐμετάδοτος, ου, ὁ, ἡ, (εὖ & μεταδίδωμι) ready in imparting, liberal, bountiful, 1 Ti. 6. 18. L. G.

Εὐνοέω, ὦ, f. ἦσω, (εὐνοος, εὖ & νόος, νοῦς) to have kind thoughts, be well affected or kindly disposed towards, Mat. 5. 25.

Εὐνοια, ας, ἡ, (fr. same) good will, kindness; heartiness, Ep. 6. 7; conjugal duty, 1 Co. 7. 3.

Εὐνουχίζω, f. ἴσω, a. 1. εὐνουχίσα, to emasculate, make a eunuch; to impose chaste abstinence on, to bind to a practical emasculation, Mat. 19. 12: (L. G.) *from*

Εὐνοῦχος, ου, ὁ, (εὐν, a bed, &

ἰχω) *pr.* one who has charge of the bedchamber; *hence*, a eunuch, one emasculated, Mat. 19. 12; *as eunuchs in the East often rose to places of power and trust, hence*, a minister of a court, Ac. 8. 27, 34.

Εὐδοῶ, *f.* ὥσω, (εὖ & ὁδός) to give a prosperous journey; cause to prosper or be successful; *pass.* to have a prosperous journey, to succeed in a journey, Ro. 1. 10; *met.* to be furthered, to prosper, *temporally or spiritually*, 1 Co. 16. 2. 3 Jno. 2, *bis*.

Εὐπάρεδρος, *ου, ὁ, ἡ*, (εὖ & πάρεδρος, one who sits by, an assistant, assessor, *fr.* παρὰ & ἔδρα, a seat) constantly attending; assiduous, devoted to; τὸ εὐπάρεδρον, assiduity, devotedness, *v. r.* 1 Co. 7. 35. L. G.

Εὐπειθής, ἑός, οὗς, ὁ, ἡ, (εὖ & πείθω) easily persuaded, pliant, Ja. 3. 17.

Εὐπερίστατος, *ου, ὁ, ἡ*, (εὖ & περιίσταμαι) easily or constantly envying or besetting, He. 12. 1. N. T.

Εὐποιᾶ, *ας, ἡ*, (εὖ & ποιέω) doing good, beneficence, He. 13. 16. L. G.

Εὐπορέομαι, οὔμαι, *f.* ἥσομαι, (εὐπορέω, to supply, *fr.* εὐπορος, easy, abounding, in easy circumstances) to be in prosperous circumstances, enjoy plenty, Ac. 11. 29.

Εὐπορία, *ας, ἡ*, (*fr.* same) wealth, abundance, Ac. 19. 25.

Εὐπρέπεια, *ας, ἡ*, (εὐπρεπής, well looking, *fr.* εὖ & πρέπει) grace, beauty, Ja. 1. 11.

Εὐπρόσδεκτος, *ου, ὁ, ἡ*, (εὖ & προσδέχομαι) acceptable, grateful, pleasing, Ro. 15. 16, 31. 2 Co. 8. 12. 1 Pe. 2. 5; *in N. T.*, gracious, 2 Co. 6. 2. L. G.

Εὐπρόσεδρος, *ου, ὁ, ἡ*, (εὖ & πρόσεδρος, an assessor) constantly attending, assiduous, devoted to, 1 Co. 7. 35; *equivalent* to εὐπάρεδρος.

Εὐπροσωπείω, ὦ, *f.* ἥσω, (εὐπρόσωπος, of a fair countenance, *fr.* εὖ & πρόσωπον) to carry or make a fair appearance, to be specious, Gal. 6. 12. N. T.

Εὐρίσκω, *f.* εὐρήσω, *p.* εὕρηκα, *a.* 2. εἶρον, *a.* 1 *pass.* εὐρέθην, *later a.* 1. εὕρησα, and *a.* mid. εὐράμην, He. 9. 12; to find, to meet with, light upon, Mat. 18. 24; 20. 6. to find out,

to detect, discover, Lu. 23. 2, 4, 14; to acquire, obtain, win, gain, Lu. 1. 30; 9. 12; to find *mentally*, to comprehend, recognise, Ac. 17. 27. Ro. 7. 21; to find *by experience*, observe, gather, Ro. 7. 18; to devise *as feasible*, Lu. 5. 19; 19. 48.

Εὐροκλύδων, (εὐρος, the east wind, & κλύδων, a wave) Euroclydon, *the name of a tempestuous wind*, Ac. 27. 14. *There are, however, two various readings*, Εὐρυκλύδων (εὐρύς) and Εὐρακύλων. Euroaquo. (ὕ). N. T.

Εὐρύχωρος, *ου, ὁ, ἡ*, (εὐρύς, broad, & χώρα) spacious; broad. wide. Mat. 7. 13.

Εὐσεβεία, *ας, ἡ*, (εὐσεβής) reverential feeling; piety, devotion, godliness, Ac. 3. 12. 1 Ti. 2. 2; 4. 7, 8, et al.; religion, the *Christian* religion, 1 Ti. 3. 16.

Εὐσεβέω, ὦ, *f.* ἥσω, to exercise piety; *towards a deity*, to worship, Ac. 17. 22; *towards relatives*, to be dutiful towards, 1 Ti. 5. 4: *from*

Εὐσεβής, ἑός, οὗς, ὁ, ἡ, (εὖ & σέβομαι) reverent; pious, devout, religious, Ac. 10. 2, 7; 22. 12. 2 Pe. 2. 9: *whence*

Εὐσεβῶς, *adv.* piously, religiously, 2 Ti. 3. 12. Tit. 2. 12.

Εὔσημος, *ου, ὁ, ἡ*, (εὖ & σῆμα) *pr.* well marked, strongly marked; *met.* significant, intelligible, perspicuous, 1 Co. 14. 9.

Εὔσπλαγχνος, *ου, ὁ, ἡ*, (εὖ & σπλάγχνον) *in N. T.*, tender-hearted, compassionate, Ep. 4. 32. 2 Pe. 3. 8.

Εὐσχημόνως, *adv.* (εὐσχήμων) in a becoming manner, with propriety, decently, gracefully, Ro. 13. 13. 1 Co. 14. 40. 1 Thes. 4. 12.

Εὐσχημοσύνη, *ης, ἡ*, comeliness, gracefulness; *artificial* comeliness, ornamental array, embellishment, 1 Co. 12. 23: *from*

Εὐσχήμων, *ονος, ὁ, ἡ*, (εὖ & σχῆμα) of good appearance, pleasing to look upon, comely, 1 Co. 12. 24; *met.* becoming, decent; τὸ εὐσχημον, decorum, propriety, 1 Co. 7. 35; honourable, reputable, of high standing and influence, Mar. 15. 43. Ac. 13. 50; 17. 12.

Εὐτόνως, *adv.* (εὐτονος, *ου the*

stretch, fr. εὖ & τεῖνω) intensely, vehemently, strenuously, Lu. 23. 10. Ac. 18. 28.

Εὐτραπελία, ας, ἡ, (εὐτράπελος, ready, witty, fr. εὖ & τρέπω) facetiousness, pleasantry; hence, buffoonery, ribaldry, Ep. 5. 4.

Εὐφημία, ας, ἡ, *pr.* use of words of good omen; hence, favourable expression, praise, commendation, 2 Co. 6. 8: *from*

Εἰφήμος, ου, ὁ, ἡ, (εὖ & φήμη) *pr.* of good omen, auspicious; hence, of good report, commendable, laudable, reputable, Phi. 4. 8.

Εὐφορέω, ὦ, f. ἦσω, (εὐφορος, εὖ & φέρω) to bear or bring forth well or plentifully, yield abundantly, Lu. 12. 16.

Εὐφραίνω, f. ανῶ, a. 1. εὐφρηνά & εὐφράνα, (εὐφρων, εὖ & φρήν) to gladden, 2 Co. 2. 2; *pass.* to be glad, exult, rejoice, Lu. 12. 19. Ac. 2. 26; *mid.* to feast in token of joy, keep a day of rejoicing, Lu. 15. 23, 24, 29, 32, et al.

Εὐφροσύνη, ης, ἡ, (εὐφρων) joy, gladness, rejoicing, Ac. 2. 28; 14. 17.

Εὐχαριστέω, ὦ, f. ἦσω, a. 1. ἡσα, (εὐχάριστος) to thank, give thanks, Mat. 15. 36; 26. 27, et al.

Εὐχαριστία, ας, ἡ, gratitude, thankfulness, Ac. 24. 3; thanks, the act of giving thanks, thanksgiving, 1 Co. 14. 16, et al.; conversation marked by the gentle cheerfulness of a grateful heart, *as contrasted with the unseemly mirth of εὐτραπελία*, Ep. 5. 4: *from*

Εὐχάριστος, ου, ὁ, ἡ, (εὖ & χάρις) grateful, pleasing; grateful, mindful of benefits, thankful, Col. 3. 15.

Εὐχή, ἡς, ἡ, a wish, prayer, Ja. 5. 15; a vow, Ac. 21. 23.

Εὐχομαι, f. ξομαι, a. 1. ηὐξάμην, to pray, offer prayer, Ac. 26. 29. 2 Co. 13. 7, 9. Ja. 5. 16; to wish, desire, Ac. 27. 29. Ro. 9. 3. 3 Jno. 2.

Εὐχρηστος, ου, ὁ, ἡ, (εὖ & χρῆστος) highly useful, very profitable, 2 Ti. 2. 21; 4. 11. Phile. 11.

Εὐψυχέω, ὦ, f. ἦσω, (εὐψυχος, of good courage, εὖ & ψυχή) to be animated, encouraged, in good spirits, Phi. 2. 19.

Εὐωδία, ας, ἡ, (εὐώδης, εὖ & ὄδωδα, ὄζω) a sweet smell, grateful odour, fragrance, 2 Co. 2. 15. Ep. 5. 2. Phi. 4. 18.

Εὐώνυμος, ου, ὁ, ἡ, (εὖ & ὄνομα) of good name or omen; *used also as an euphemism by the Greeks instead of ἀριστερός, which was a word of bad import, as all omens on the left denoted misfortune; the left*, Mat. 20. 21, 23; 25. 33, 41, et al.

Εφᾶγον, a. 2. of ἐσθίω.

Εφάλλομαι, f. αλοῦμαι, (ἐπί & ἄλλομαι) to leap or spring upon, assault, Ac. 19. 16.

Εφάπαξ, *adv.* (ἐπί & ἅπαξ) once for all, Ro. 6. 10; at once, 1 Co. 15. 6.

Εφεσῖνος, η, ου, Re. 2. 1, and

Εφέσιος, ἰα, ἰον, Ephesian, of Ἔφεσος, ου, ἡ, Ephesus, a city of Asia Minor, Ac. 19. 28, 34, 35; 21. 29.

Εφευρετής, ου, ὁ, (ἐφευρίσκω, to come upon, find, discover, fr. ἐπί & εὐρίσκω) an inventor, deviser, Ro. 1. 30.

Εφημερία, ας, ἡ, *pr.* daily course; the daily service of the temple; a course of priests to which the daily service for a week was allotted in rotation, Lu. 1. 5, 8: (L. G.) *from*

Εφήμερος, ου, ὁ, ἡ, (ἐπί & ἡμέρα) lasting for a day; daily; sufficient for a day, necessary for every day, Ja. 2. 15.

Εφικνέομαι, οὔμαι, f. ἰζομαι, a. 2. ἐφικόμην, (ἐπί & ἰκνέομαι, to come) to come or reach to, to reach a certain point or end; to reach, arrive at, 2 Co. 10. 13, 14.

Επίστημι, f. ἐπιστήσω, (ἐπί & ἵστημι) *trans.* to place upon, over, close by; *intrans.* p. ἐφέστηκα, part. ἐφεστώς, a. 2. ἐπέστην, *mid.* ἐφίσταμαι, to stand by or near, Lu. 2. 38; 4. 39; to come suddenly upon, Lu. 2. 9 2: 4; to come upon, assault, Ac. 6. 12; 17. 5; to come near, approach, Lu. 10. 40; to impend, be instant, be at hand, 1 Thes. 5. 3; to be present, Ac. 28. 2; to be pressing, urgent, earnest, 2 Ti. 4. 2.

Εφθαθά, (Aramaean, פתפתי) be thou opened, Mar. 7. 34.

Εχθρα, ας, ἡ, enmity, discord, feud, Lu. 23. 12. Gal. 5. 20; alienation

Ep. 2. 15, 16; a principle or state of enmity, Ro. 8. 7.

Ἐχθρός, ὁ, ὄν, hated, under disfavour, Ro. 11. 28; inimical, hostile, Mat. 13. 28. Col. 1. 21; *as a subs.* an enemy, adversary, Mat. 5. 43, 44; 10. 36. Lu. 6. 27, 35, et al.

Ἐχιδνα, ης, ἡ, (ἔχιδς) a viper, poisonous serpent, Ac. 28. 3; *used also fig. of persons*, Mat. 3. 7.

ἔχω, f. ἔξω, imperf. εἶχον, a. 2. ἔσχον, p. ἔσχηκα, to hold, Re. 1. 16, et al.; to seize, possess a person, Mar. 16. 8; to have, possess, Mat. 7. 29, et al. freq.; to have, have ready, be furnished with, Mat. 5. 23. Jno. 5. 36; 6. 68, et al.; to have as a matter of crimination, Mat. 5. 23. Mar. 11. 25, et al.; to have at command, Mat. 27. 65; to have the power, be able, Mat. 18. 25. Lu. 14. 14. Ac. 4. 14, et al.; to have in marriage, Mat. 14. 4, et al.; to have, be affected by, subjected to, Mat. 3. 14; 12. 10. Mar. 3. 10. Jno. 12. 48; 15. 22, 24; 16. 21, 22. Ac. 23. 29. 1 Ti. 5. 12. He. 7. 28. 1 Jno. 1. 8; 4. 18; χάριν ἔχειν, to feel gratitude, be thankful, 1 Ti. 1. 12. 2 Ti. 1. 3. Phile. 7; to hold, esteem, regard, Mat. 14. 5. Lu. 14. 18, 19, et al.; to have or hold as an object of knowledge, faith, or practice, Jno. 5. 38, 42; 14. 21. 1 Jno. 5. 12. 2 Jno. 9; *intrans. with adverbs or adverbial expressions*, to be, to fare, Mat. 9. 12. Mar. 2. 17; 5. 23. Lu. 5. 31. Jno. 4. 52. Ac. 7. 1; 12. 15; 15. 36; 21. 13. 2 Co. 10. 6; 12. 14. 1 Ti. 5. 25. 1 Pe. 4. 5; τὸ νῦν ἔχον, for the present; *in N. T.*, ἔχειν ἐν γαστρὶ, to be pregnant, Mat. 1. 18, et al.; *as also* ἔχειν κοίτην, Ro. 9. 10; ἔχειν δαιμόνιον, to be possessed, Mat. 11. 18, et al.; *of time*, to have continued, to have lived, Jno. 5. 5, 6; 8. 57; *of space*, to embrace, be distant, Ac. 1. 12; *mid. pr.* to hold by, cling to; *hence*, to border upon, be next, Mar. 1. 38. Lu. 13. 33. Ac. 20. 15; 21. 26; to tend immediately to, He. 6. 9.

Ἔως, conj., of time, while, as long as, Jno. 9. 4; until, Mat. 2. 9. Lu. 15. 4; *as also in N. T.*, ἕως οὗ, ἕως ὅτου, Mat. 5. 18, 26; ἕως ἄρτι, until now, Mat. 11. 12; ἕως ποτε, until when, how long, Mat. 17. 17; ἕως σήμερον, until this day, to this time, 1 Co. 3. 15; *as prep., of time*, until,

Mat. 24. 21; *of place*, unto, even to, Mat. 11. 23. Lu. 2. 15; ἕως ἄνω, to the brim, Jno. 2. 7; ἕως εἰς, even to, as far as, Lu. 24. 50; ἕως κάτω, to the bottom; ἕως ὧδε, to this place, Lu. 23. 5; *of state*, unto, even to, Mat. 26. 38; *of number*, even, so much as, Ro. 3. 12, et al. freq.

Z

Ζάω, ζῶ, ζῆς, ζῆ, f. ζήσω & ζήσμαι, a. 1. ἐζήσα, p. ἐζήκα, to live, to be possessed of vitality, to exercise the functions of life, Mat. 27. 63. Ac. 17. 28, et al.; τὸ ζῆν, life, He. 2. 15; to have means of subsistence, 1 Co. 9. 14; to live, to pass existence in a specific manner, Lu. 2. 36; 15. 13, et al.; to be instinct with life and vigour; *hence*, ζῶν, living, an epithet of God, in a sense peculiar to Himself; ἐλπὶς ζωσα, a vigorous and enduring hope, 1 Pe. 1. 3; ὕδωρ ζῶν, a perennial flow of water, Jno. 4. 10; to be cheered and happy, 1 Thes. 3. 8; to be exempt from spiritual condemnation, to have fruition of salvation, 1 Jno. 4. 9, et al.

Ζεστός, ὁ, ὄν, (ζέω) pr. boiled; boiling, boiling hot; *met.* glowing with zeal, fervent, Re. 3. 15, 16.

Ζεύγος, εὸς, τό, a yoke of animals; a pair, couple, Lu. 2. 24; 14. 19.

Ζευκτηρία, ας, ἡ, (pr. fem. of ζευκτηρίος, fr. ζεύγνυμι, to yoke, join) a fasting, band, Ac. 27. 40.

Ζεὺς, Διός, ὁ, the supreme God of the Greeks, answering to the Jupiter of the Romans, Ac. 14. 12, 13.

Ζέω, f. ζέσω, to boil, to be hot; *in N. T., met.* to be fervent, ardent, zealous, Ac. 18. 25. Ro. 12. 11.

Ζηλεύω, f. εύσω, i. q. ζηλώω, v. p. Re. 3. 19; *from*

Ζῆλος, ου, ὁ, (ζέω) in a good sense, generous rivalry; noble aspiration; *in N. T.*, zeal, ardour in behalf of, ardent affection, Jno. 2. 17. Ro. 10. 2; *in a bad sense*, jealousy, envy, malice, Ac. 13. 45. Ro. 13. 13; indignation, wrath, Ac. 5. 17. et al.: *whence*

Ζηλώω, ῶ, f. ὠσω, to have strong affection towards, be ardently devoted to, 2 Co. 11. 2; to make a show of affection and devotion towards, Gal. 4. 17; to desire earnestly, aspire

eagerly after, 1 Co. 12. 31; 14. 1, 39; *absol.* to be fervent, to be zealous, Re. 3. 19; to be jealous, envious, spiteful, Ac. 7. 9; 17. 5. 1 Co. 13. 4. Ja. 4. 2; *pass.* to be an object of warm regard and devotion, Gal. 4. 18: *whence*

Ἐπλωτής, οὗ, ὁ, *pr.* a generous rival, an imitator; *in N. T.*, an aspirant, 1 Co. 14. 12. Tit. 2. 14; a devoted adherent, a zealot, Ac. 21. 20; 22. 3. Gal. 1. 14.

Ἡμία, ας, ἡ, damage, loss, detriment, Ac. 27. 10, 21. Phi. 3. 7, 8: *whence*

Ἡμιόω, ὦ, f. ὥσω, to visit with loss or harm; *pass.* to suffer loss or detriment, 1 Co. 3. 15. 2 Co. 7. 9; to lose, to forfeit, Mat. 16. 26. Mar. 8. 36. Phi. 3. 8.

Ἡτέω, ὦ, f. ἥσω, to seek, look for, Mat. 18. 12. Lu. 2. 48, 49; to search after, Mat. 13. 45; to be on the watch for, Mat. 26. 16; to pursue, endeavour to obtain, Ro. 2. 7; 1 Pe. 3. 11, et al.; to desire, wish, want, Mat. 12. 47; to seek, strive for, Mat. 6. 33; to endeavour, Mat. 21. 46; to require, demand, ask for, Mar. 8. 11. Lu. 11. 16; 12. 48; to inquire or ask questions, question, Jno. 16. 19; to deliberate, Mar. 11. 18. Lu. 12. 29; *in N. T. fr. Heb.* ζητεῖν τὴν ψυχὴν, to seek the life of *any one*, to seek to kill, Mat. 2. 20: *whence*

Ζήτημα, ατος, τό, a question; a subject of debate or controversy, Ac. 15. 2; 18. 15; 23. 29, et al.

Ζήτησις, εως, ἡ, a seeking; an inquiry, a question; a dispute, debate, discussion, Jno. 3. 25. 1 Ti. 1. 4; a subject of dispute or controversy, Ac. 25. 20, et al.

Ἐἰζάνιον, ου, τό, zizanium, darnel, spurious wheat, a plant found in Palestine, which resembles wheat both in its stalk and grain, but is worthless and deleterious, Mat. 13. 26, 27, 29, 30, 36, 38, 40. L. G.

Ψόφος, ου, ὁ, gloom, thick darkness, 2 Pe. 2. 4, 17. Jude 6, 13.

Ζυγός, ου, ὁ, a collateral form of ζυγόν, (ζεύννυμι) *pr.* a cross bar or band; a yoke; *met.* a yoke of bondage, state of slavery, servile condition, 1 Ti. 6. 1; service or obligation, Mat. 11. 29, 30. Ac. 15. 10. Gal.

5. 1; the beam of a balance; *by synecd.* a balance, pair of scales, Re. 6. 5.

Ζύμη, ης, ἡ, leaven, Mat. 16. 12; 13. 33; *met.* leaven of the mind and conduct, a system of doctrine or morals, used in a bad sense, Mat. 16. 6, 11. 1 Co. 5. 6, et al.: *whence*

Ζυμόω, ὦ, f. ὥσω, to leaven, cause to ferment, Mat. 13. 33. Lu. 13. 21. 1 Co. 5. 6. Gal. 5. 9.

Ζωγρέω, ὦ, f. ἥσω, p. ἐζώγρηκα, (ζῳός, alive, & ἀγρεύω) *pr.* to take alive, take prisoner in war instead of killing; to take captive, enthrall, 2 Ti. 2. 26; also, to catch animals, as fish; in which sense it is used figuratively, Lu. 5. 10.

Ζωή, ης, ἡ, (ζάω) life, animated existence, state of being alive, Lu. 16. 25. Ac. 17. 25; life, manner of life, conduct, Ro. 6. 4; *in N. T.*, life, deliverance from the proper penalty of sin, expressed by θάνατος, Jno. 6. 51. Ro. 5. 18, et al.; life, the final state of the redeemed, Mat. 25. 46, et al.; the author of life, means of attaining life, Jno. 5. 39; 11. 25. Col. 3. 4.

Ζώνη, ης, ἡ, a zone, belt, girdle, Mat. 3. 4; 10. 9, et al.

Ζώννυμι, and in N. T. ζωννύω, f. ζῳώω, to gird, gird on, put on one's girdle, Jno. 21. 18, *bis*.

Ζωογονέω, ὦ, f. ἥσω, (ζῳός & γόνος) *pr.* to bring forth living creatures; *in N. T.*, to preserve alive, save, Lu. 17. 33. Ac. 7. 19.

Ζῶον, ου, τό, a living creature, animal, He. 13. 11. 2 Pe. 2. 12, et al.

Ζωοποιέω, ὦ, f. ἥσω, (ζῳός & ποίεω) *pr.* to engender living creatures; to impart life, make alive, vivify, Ro. 4. 17; 8. 11. 1 Co. 15. 36; *in N. T.*, *met.* to impart the life of salvation, Jno. 6. 63. 2 Co. 3. 6, et al.

H

ἢ, either, or, Mat. 6. 24, et al.; after comparatives, and ἄλλος, ἕτερος, expressed or implied, than, Mat. 10. 15. 18. 8. Ac. 17. 21; 24. 21; *intensive* after ἀλλά & πρὶν, Lu. 12. 51. Mat. 1. 18; it also serves to point an interrogation, Ro. 3. 29, et al.

- ***Η**, a particle occurring in the *N. T.* only in the combination *ἡ μὴν*, introductory to the terms of an oath, He. 6. 14.
- ***Ἡγεμονεύω**, f. *εὐσώ*, (*ἡγεμών*) to be a guide, leader, chief; in *N. T.*, to hold the office of a Roman provincial governor, Lu. 2. 2; 3. 1.
- ***Ἡγεμονία**, as, *ἡ*, leadership, sovereignty; in *N. T.*, a reign, Lu. 3. 1: from
- ***Ἡγεμών**, *όνος*, *ὁ*, a guide; a leader; a chieftain, prince, Mat. 2. 6; a Roman provincial governor, under whatever title, Mat. 27. 2, et al.
- ***Ἡγέομαι**, *οὔμαι*, f. *ἡσομαι*, to lead the way; to take the lead, Ac. 14. 12; to be chief, to preside, govern, rule, Mat. 2. 6. Ac. 7. 10; *ἡγουμένος*, a chief officer in the church, He. 13. 7, 17, 24; also, with *π.* *ἡγῆμαι*, to think, consider, count, esteem, regard, Ac. 26. 2. 2 Co. 9. 5, et al.
- ***Ἡδέως**, *adv.* (*ἡδύς*) with pleasure, gladly, willingly, Mar. 6. 20; 12. 37. 2 Co. 11. 19.
- ***Ἡδῆ**, *adv.* before now, now, already, Mat. 3. 10; 5. 28, et al.; *ἡδῆ ποτέ*, at length, Ro. 1. 10. Phi. 4. 10.
- ***Ἡδιστα**, *adv.* (pr. neut. pl. superlat. of *ἡδύς*) with the greatest pleasure, most gladly, 2 Co. 12. 9, 15.
- Ἡδονή**, *ἡς*, *ἡ*, (*ἡδός*) pleasure, gratification; esp. sensual pleasure, Lu. 8. 14. Tit. 3. 3. Ja. 4. 3. 2 Pe. 2. 13; a passion, Ja. 4. 1.
- ***Ἡδύσμον**, *ου*, *τό*, (*ἡδύς* & *ὀσμῆ*) garden mint, Mat. 23. 23. Lu. 11. 42.
- ***Ἡθος**, *εὖς*, *τό*, *pr.* a place of customary resort, a haunt; hence, a settled habit of mind and manners, 1 Co. 15. 33.
- ***Ἡκω**, f. *ἦξω*, imperf. *ἦκον*, to be come, have arrived, Lu. 15. 27, et al.
- ***Ἡλί**, (Heb. *יְיָ*) my God! Mat. 27. 46.
- Ἡλικία**, as, *ἡ*, (*ἡλιξ*) a particular period of life; the period fitted for a particular function, prime, He. 11. 11; full age, years of discretion, Jno. 9. 21, 23; perhaps, the whole duration of life, Mat. 6. 27. Lu. 12. 25; otherwise, *στρώσε*, Lu. 19. 3. Ep. 4. 13.
- ***Ἡλίκος**, *ἡ*, *ου*, as great as; how great, Col. 2. 1. Ja. 3. 5. (Ἱ).
- ***Ἡλιος**, *ου*, *ὁ*, the sun, Mat. 13. 43; 17. 2. Mar. 1. 32, et al. *meton.* light of the sun, light, Ac. 13. 11.
- ***Ἡλος**, *ου*, *ὁ*, a nail, Jno. 20. 25, *bis*.
- ***Ἡμέρα**, as, *ἡ*, day, a day, the interval from sunrise to sunset, *opp.* to *νύξ*, Mat. 4. 2; 12. 40. Lu. 2. 44; the interval of twenty-four hours, *comprehending day and night*, Mat. 6. 34; 15. 32; *fr. the Heb.* *ἡμέρα καὶ ἡμέρα*, day by day, every day, 2 Co. 4. 16; *ἡμέραν ἐξ ἡμέρας*, from day to day, continually, 2 Pe. 2. 8; *καθ' ἡμέραν*, every day, daily, Ac. 17. 17. He. 3. 13; a point or period of time, Lu. 19. 42. Ac. 15. 7. Ep. 6. 13, et al.; a judgment, trial, 1 Co. 4. 3.
- ***Ἡμέτερος**, *α*, *ου*, our, Ac. 2. 11; 24. 6, et al.
- ***Ἡμιθάνης**, *εὖς*, *οὖς*, *ὁ*, *ἡ*, (*ἡμι— & θνήσκω*) half dead, Lu. 10. 30.
- ***Ἡμίους**, *σεια*, *συ*, half, Mar. 6. 23. Lu. 19. 8. Re. 11. 11; 12. 14.
- ***Ἡμιώριον**, *ου*, *τό*, (*ἡμι— & ὥρα*) half an hour, Re. 8. 1. L. G.
- ***Ἡνίκα**, *adv.* when, 2 Co. 3. 15, 16. (Ἱ).
- ***Ἡπερ**, (*ἦ* & *περ*) an emphatic form of *ἦ*, than, Jno. 12. 43.
- ***Ἡπιος**, *ου*, *ὁ*, *ἡ*, mild, gentle, kind, 1 Thes. 2. 7. 2 Ti. 2. 24.
- ***Ἡρεμος**, *ου*, *ὁ*, *ἡ*, equivalent to the ordinary form *ἡρεμαῖος*, tranquil, quiet, 1 Ti. 2. 2. N. T.
- ***Ἡρωδιανοί**, *ων*, *οἱ*, Herodians, partisans of *Ἡρώδης*, Herod Antipas, Mat. 22. 16. Mar. 3. 6; 12. 13.
- ***Ἡσυχάζω**, f. *άσω*, (*ἡσυχος*) to be still, at rest; to live peaceably, be quiet, 1 Thes. 4. 11; to rest from labour, Lu. 23. 56; to be silent or quiet, acquiesce, to desist from discussion, Lu. 14. 4. Ac. 11. 18; 21. 14.
- ***Ἡσυχία**, as, *ἡ*, rest, quiet, tranquillity; a quiet tranquil life, 2 Thes. 3. 12; silence, silent attention, Ac. 22. 2. 1 Ti. 2. 11, 12.
- ***Ἡσύχιος**, *ου*, *ς*, *ἡ*, equivalent to *ἡσυχος*, quiet, tranquil, peaceful, 1 Ti. 2. 2. 1 Pe. 3. 4.
- ***Ἡτοι**, *conj.* (*ἦ* & *τοι*) in *N. T.* only in the usage, *ἦτο* — *ἦ*, whether, with an elevated tone, Ro. 6. 16.

Ἡττάομαι, ὦμαι, f. ἡττηθησομαι & ἡττήσομαι, p. ἡττημαι, (ἡττων) to be less, inferior to; to fare worse, to be in a less favoured condition, 2 Co. 12. 13; *by impl.* to be overcome, vanquished, 2 Pe. 2. 19, 20; *whence*

Ἡττημα, ατος, τό, an inferiority to a particular standard; default, failure, shortcoming, Ro. 11. 12. 1 Co. 6. 7. S.

Ἡττων, Att. for ἡσων, ονος, ὁ, ἦ, less, 2 Co. 12. 15; worse, 1 Co. 11. 17.

Ἡχέω, ὦ, f. ἦσω, (ἦχή) to sound, ring, 1 Co. 13. 1; to roar, as the sea, Lu. 21. 25.

Ἡχος, ου, ὁ, equivalent to ἦχή, sound, noise, Ac. 2. 2. He. 12. 19; *met.* report, fame, rumour, Lu. 4. 37.

Θ

Θάλασσι, ης, ἡ, the sea, Mat. 23. 15. Mar. 9. 42; a sea, Ac. 7. 36; an inland sea, lake, Mat. 8. 24, et al.

Θάλπω, f. ψω, to impart warmth; *met.* to cherish, nurse, foster, Ep. 5. 29. 1 Thes. 2. 7.

Θαμβέω, ὦ, f. ἦσω, a. 1. ἐθάμβησα, to be astonished, amazed, Ac. 9. 6; *later, pass.* to be astonished, amazed, awe-struck, Mar. 1. 27; 10. 24, 32; *from*

Θάμβος, εος, τό, astonishment, amazement, awe, Lu. 4. 36, et al.

Θανάσιμος, ου, ὁ, ἦ, (θάνατος) deadly, mortal, fatal, Mar. 16. 18.

Θανατηφόρος, ου, ὁ, ἦ, (θάνατος & φέρω) mortiferous, bringing or causing death, deadly, fatal, Ja. 3. 8.

Θάνατος, ου, ὁ, (θνήσκω) death, the extinction of life, *whether naturally*, Lu. 2. 26. Mar. 9. 1; *or violently*, Mat. 10. 21; 15. 4; *imminent danger of death*, 2 Co. 4. 11, 12; 11. 23; *in N. T.*, death, as opposed to ζωή *in its spiritual sense*, spiritual condemnation, exclusion from salvation, the penal state of loss of salvation. Jno. 8. 51. Ro. 6. 16, et al.: *whence*

Θανατώω, ὦ, f. ὠσω, a. 1. ἐθανάτωσα, to put to death, deliver to death, Mat. 10. 21; 26. 59. Mar. 13. 12; *pass.* to be exposed to imminent danger of death, Ro. 3. 36; *in N. T.*,

met. to subdue, mortify, Ro. 8. 13; *pass.* to be dead to, to be rid, parted from, as if by the intervention of death, Ro. 7. 4.

Θάπτω, f. ψω, τέταφα, a. 1. ἐθάψα, a. 2. *pass.* ἐτάφην, to bury, inter, Mat. 8. 21, 22; 14. 12, et al.

Θαρσέω, ὦ, &, new Attic, θαρρέω, ὦ, (θάρος, θάρρος), f. ἦσω, imperat. θάρσει, to be of good courage, be of good cheer, Mat. 9. 2, et al.; to be confident, hopeful, 2 Co. 7. 16, et al.; to be bold, maintain a bold bearing, 2 Co. 10. 1, 2.

Θάρσος, εος, τό, courage, confidence, Ac. 28. 15.

Θαῦμα, ατος, τό, a wonder; wonder, admiration, astonishment, Re. 17. 6; *whence*

Θαυμάζω, f. ἄσω, p. τεθαύμακα, a. 1. ἐθαύμασα, to admire, regard with admiration, wonder at, Lu. 7. 9. Ac. 7. 31; to reverence, adore, 2 Thes. 1. 10; *absol.* to wonder, be filled with wonder, admiration, or astonishment, Mat. 8. 10. Lu. 4. 22, et al.: *whence*

Θαυμάσιος, α, ον, wonderful, admirable, marvellous; τὸ θαυμάσιον, a wonder, wonderful work, Mat. 21. 15.

Θαυμαστός, ἦ, ὄν, wondrous, glorious, 1 Pe. 2. 9. Re. 15. 1; marvellous, strange, uncommon, Mat. 21. 42. Mar. 12. 11.

Θεά, ἄς, ἦ, (θεός) a goddess, Ac. 19. 27, 35, 37.

Θεάομαι, ὦμαι, f. ἄσομαι, p. τεθεάμαι, a. 1. *pass.* ἐθεάθην, to gaze upon, Mat. 6. 1; 23. 5. Lu. 7. 24; to see, discern with the eyes, Mar. 16. 11, 14. Lu. 5. 27. Jno. 1. 14, 32, 38, et al.; to see, visit, Ro. 15. 24.

Θεαρίζομαι, to be exposed as in a theatre, be made a gazing-stock, object of scorn, He. 10. 33: (N. T.) *from*

Θέατρον, ου, τό, (θεάομαι) a theatre, a place where public games and spectacles are exhibited, Ac. 19. 29, 31; *meton.* a show, gazing-stock, 1 Co. 4. 9.

Θεῖον, ου, τό, brimstone, sulphur Lu. 17. 29. Re. 9. 17, 18, et al.

Θεῖος, α, ον, (Θεός) divine, pertaining to God, 2 Pe. 1. 3, 4; τὸ θεῖον, the

- divine nature, divinity, Ac. 17. 29: *whence*
- Θεϊότης, τητος, ἡ, divinity, deity, godhead, divine majesty, Ro. 1. 20. L. G.
- Θειώδης, εος, ους, ὁ, ἡ, (θεῖον) of brimstone, sulphurous, Re. 9. 17. L. G.
- Θέλημα, ατος, τό, (θέλω) will, bent, inclination, 1 Co. 16. 12. Ep. 2. 3. 1 Pe. 4. 3; resolve, 1 Co. 7. 37; will, purpose, design, 2 Ti. 2. 26. 2 Pe. 1. 21; will, sovereign pleasure, behest, Mat. 18. 14. Lu. 12. 47. Ac. 13. 22, et al. freq.; ἐν τῷ θελήματι Θεοῦ, Deo permittente, if God please or permit, Ro. 1. 10. S.
- Θέλεις, εως, ἡ, will, pleasure, He. 2. 4: (L. G.) *from*
- Θέλω, *see* ἐθέλω.
- Θεμελιος, ιου, ὁ, (pr. an adj. fr. θέμα, τίθημι) θεμελίον, τό, a foundation, Lu. 6. 48, 49. He. 11. 10; *met.* a foundation *laid* in elementary instruction, He. 6. 1; a foundation of a superstructure of faith, doctrine, or hope, 1 Co. 3. 10, 11, 12. Ep. 2. 20. 1 Ti. 6. 19; a foundation *laid* in a commencement of preaching the gospel, Ro. 15. 20: *whence*
- Θεμελιώω, ὦ, f. ὥσω, p. τεθεμελιώκα, a. 1. ἐθεμελιώσα, to found, lay the foundation of, Mat. 7. 25. Lu. 6. 48. He. 1. 10; *met.* to ground, establish, render firm and unwavering, Ep. 3. 17. Col. 1. 23. 1 Pe. 5. 10.
- Θεοδιδάκτος, ου, ὁ, ἡ, (Θεός & διδάκτος) taught of God, divinely instructed, 1 Thes. 4. 9. N. T.
- Θεομαχέω, ὦ, f. ἦσω, (Θεός & μάχομαι) to fight or contend against God, to seek to counteract the divine will, Ac. 23. 9.
- Θεομάχος, ου, ὁ, fighting against God, in conflict with God, Ac. 5. 39. (ᾶ). N. T.
- Θεόπνευστος, ου, ὁ, ἡ, (Θεός & πνέω) divinely inspired, 2 Ti. 3. 16. L. G.
- Θεός, ου, ὁ, & ἡ, a deity, Ac. 7. 43. 1 Co. 8. 5; an idol, Ac. 7. 40; GOD, the true God, Mat. 3. 9, et al. freq.; God, possessed of true godhead, Jno. 1. 1. Ro. 9. 5; *fr. the Heb. applied to potentates*, Jno. 10. 34, 35; τῷ θεῷ, an intensive term, *fr. the Heb.* exceedingly, Ac. 7. 26, &, *perhaps*, 2 Co. 10. 4.
- Θεοσεβεία, ας, ἡ, worshipping of God, reverence towards God, piety, 1 Ti. 2. 10: *from*
- Θεοσεβής, έος, ους, ὁ, ἡ, (Θεός & σέβομαι) reverencing God, pious, godly, devout, a sincere worshipper of God, Jno. 9. 31.
- Θεοστῦγής, έος, ους, ὁ, ἡ, (Θεός & στυγέω, to hate) God-hated; *in N. T.*, a hater and contemner of God, Ro. 1. 30.
- Θεότης, τητος, ἡ, (Θεός) divinity, deity, godhead, Col. 2. 9. L. G.
- Θεραπεία, service, attendance; healing, cure, Lu. 9. 11; Re. 22. 2; *meton.* those who render service, servants, domestics, family, household, Mat. 24. 45. Lu. 12. 42: *from*
- Θεραπεύω, f. εὔσω, a. 1. ἐθεράπευσα, to serve, minister to, render service and attendance; to render divine service, worship, Ac. 17. 25; to heal, cure, Mat. 4. 23, 24; 8. 16, et al.: *from*
- Θεράπων, οντος, ὁ, an attendant, a servant; a minister, He. 3. 5.
- Θερίζω, f. ἴσω, a. 1. ἐθέρισα, (θέρος) to gather in harvest, reap, Mat. 6. 26; 25. 24, 26; *met.* to reap the reward of labour, 1 Co. 9. 11. 2 Co. 9. 6; to reap the harvest of vengeance, Re. 14. 15, 16: *whence*
- Θερισμός, ου, ὁ, harvest, the act of gathering the harvest, reaping, Jno. 4. 35, et al.; *met.* the harvest of the Gospel, Mat. 9. 37, 38. Lu. 10. 2; a crop; *met.* the crop of vengeance, Re. 14. 15.
- Θεριστής, ου, ὁ, one who gathers in the harvest, a reaper, Mat. 13. 30, 39.
- Θερμαίνω, f. ανῶ, to warm; *mid.* to warm one's self, Mar. 14. 54, 67. Jno. 18. 18, 25. Ja. 2. 16: *from*
- Θέρμη, ης, ἡ, (θερμός, θέρω) heat, warmth, Ac. 28. 3.
- Θέρος, εος, τό, the warm season of the year, summer, Mat. 24. 32. Mar. 13. 38. Lu. 21. 30.
- Θεωρέω, ὦ, f. ἦσω, to be a spectator, to gaze on, contemplate; to behold, view with interest and attention, Mat. 27. 55; 28. 1, et al.; to contem-

plate mentally, consider, He. 7. 4; in *N. T.*, to see, perceive, Mar. 3. 11, et al.; to come to a knowledge of, Jno. 6. 40; *fr. the Heb.* to experience, undergo, Jno. 8. 51, et al.: *whence*

Θεωρία, *as, ἡ*, a beholding; a sight, spectacle, Lu. 23. 48.

Θήκη, *ης, ἡ*, (τίθημι) a repository, receptacle; a case, sheath, scabbard, Jno. 18. 11.

Θηλάζω, *f. άσω*, *a. 1.* ἐθήλασα, (θηλή, a nipple) to suckle, give suck, Mat. 24. 19. Mar. 13. 17. Lu. 21. 23; 23. 29; to suck, Mat. 21. 16. Lu. 11. 27.

Θήλυς, θήλεια, θήλυ, female; τὸ θῆλυ, *sc. γενός*, a female, Mat. 19. 4. Mar. 10. 6. Ga. 3. 28; ἡ θήλεια, woman, Ro. 1. 26, 27.

Θήρα, *as, ἡ*, (θήρ, a wild beast) hunting, the chase; *met.* means of capture, a cause of destruction, Ro. 11. 9: *whence*

Θηρεύω, *f. εύσω*, to hunt, catch; *met.* to seize on, lay hold of, Lu. 11. 54.

Θηριομαχέω, *ω, f. ήσω*, *a. 1.* ἐθηριομάχησα, (θηρίον & μάχομαι) to fight with wild beasts; *met.* to be exposed to furious hostility, 1 Co. 15. 32. L. G.

Θηρίον, *ου, τό*, (equivalent to θήρ, but *pr.* a dimin. from it) a beast, wild animal, Mar. 1. 13. Ac. 10. 12, et al.; *met.* a brutish man, Tit. 1. 12.

Θησαυρίζω, *f. ίσω*, *a. 1.* ἐθησαύρισα, to collect and lay up stores or wealth, treasure up, Mat. 6. 19, 20; to heap up, accumulate, Ro. 2. 5. 1 Co. 16. 2; to reserve, keep in store, 2 Pe. 3. 7: *from*

Θησαυρός, *ου, ό*, a treasury, a store, treasure, precious deposit, Mat. 6. 19, 20, 21, et al.; a receptacle in which precious articles are kept, a casket, Mat. 2. 11; a store house, Mat. 12. 35.

Θιγγάνω, *f. θίξομαι*, *a. 2.* ἔθιγον, to touch, Col. 2. 21. He. 12. 20; to harm, He. 11. 28.

Θλίβω, *f. ψω*, *p. pass.* τέθλιμμαι, to squeeze, press; to press upon, encumber, throng, crowd, Mar. 3. 9; *met.* to distress, afflict, 2 Co. 1. 6; 4. 8, et al.; *pass.* to be compressed, narrow, Mat. 7. 14: (*i*) *whence*

Θλίψις, *εως, ἡ*, *pr.* pressure, compression; *met.* affliction, distress of

mind, 2 Co. 2. 4; distressing circumstances, trial, affliction, Mat. 24. 9 et al. L. G.

Θνήσκω, *f. θανούμαι*, *p. τέθνηκα*, *a. 2.* ἔθανον, to die; in *N. T.*, only in the *p. and plur.*, τέθνηκα, ἐτεθνήκειν, inf. τεθνάναι, part. τεθνηκώς, to be dead, Mat. 2. 20; Mar. 15. 44, et al.: *whence*

Θνητός, *ή, όν*, mortal, obnoxious to death, Ro. 6. 12; 8. 11. 2 Co. 4. 11: τὸ θνητόν, mortality, 1 Co. 15. 53, 54 2 Co. 5. 4.

Θορυβέω, *ω, f. ήσω*, *intrans.* to make a din, uproar; *trans.* to disturb, throw into commotion, Ac. 17. 5; in *N. T.*, *mid.* to manifest agitation of mind, to raise a lament, Mat. 9. 23. Mar. 5. 39. Ac. 20: 10: *from*

Θόρυβος, *ου, ό*, an uproar, din; an outward expression of mental agitation, Mar. 5. 38; a tumult, commotion, Mat. 26. 5, et al.

Θραύω, *f. αύσω*, to break, shiver; *met., pass. p. part.* τεθραυσμένος, shattered, crushed by cruel oppression, Lu. 4. 18.

Θρέμμα, *ατος, τό*, (τρέφω) that which is reared; *pl.* cattle, Jno. 4. 12.

Θρηνέω, *ω, f. ήσω*, *a. 1.* ἐθρήνησα, to lament, bewail, Mat. 11. 17. Lu. 7. 32. Jno. 16. 20: *from*

Θρῆνος, *ου, ό*, (θρέομαι, to shriek) wailing, lamentation, Mat. 2. 18.

Θρησκεία, *as, ἡ*, religious worship, Col. 2. 18; religion, a religious system, Ac. 26. 5; religion, piety, Ja. 1. 26, 27: *from*

Θρήσκος, *ου, ό, ή*, occupied with religious observances; in *N. T.*, religious, devout, pious, Ja. 1. 26.

Θριαμβεύω, *f. εύσω*, (θρίαμβος, a hymn in honour of Bacchus; a triumph) *pr.* to celebrate a triumph; *trans.* to lead in triumph, celebrate a triumph over, Col. 2. 15; in *N. T.*, to cause to triumph, 2 Co. 2. 14. L. G.

Θρίξ, τριχός, *ή*, a hair; *pl.* αἱ τρίχες, dat. θριξί, the hair of the head, Mat. 5. 36; 10. 30, et al.; of an animal, Mat. 3. 4. Mar. 1. 6.

Θροέω, *ω, f. ήσω*, (θρόος, an uproar, *fr.* θρέομαι, to make a clamour, to cry aloud; in *N. T.*, *pass.* to be dis-

turbed, disquieted, alarmed, terrified, Mat. 24. 6. Mar. 13. 7. 2 Th. 2. 2.

Θρόμβος, ου, ό, a lump; *espec.* a clot of blood, Lu. 22. 44.

Θρόνος, ου, ό, (θράω, to set) a seat, a throne, Mat. 5. 34; 19. 28. Lu. 1. 52; *meton.* power, dominion, Lu. 1. 32. He. 1. 8; a potentate, Col. 1. 16, et al.

Θυγάτηρ, τέρος, τρός, dat. τέρι, τρί, acc. τέρα, voc. θυγάτερ, ή, a daughter, Mat. 9. 18; 10. 35, 37; *in the vocative, an expression of affection and kindness*, Mat. 9. 22; *fr. the Heb.* one of the female posterity of any one, Lu. 1. 5; *met.* a city, Mat. 21. 5. Jno. 12. 15; *pl.* female inhabitants, Lu. 23. 28: (α) whence dimin.

Θυγάτριον, ίου, τό, a little daughter, female child, Mar. 5. 23; 7. 25.

Θύελλα, ης, ή, (θύω) a tempest, whirlwind, hurricane, He. 12. 18.

Θύινος, η, ου, thyine, of θυία, thya, an aromatic evergreen tree, arbor vitae, resembling the cedar, and found in Lybia, Re. 18. 12. (ϊ).

Θυμιάμα, ατος, τό, (θυμιάω) incense, any odoriferous substance burnt in religious worship, Re. 5. 8; 8. 3, 4; 18. 13; *or*, the act of burning incense, Lu. 1. 10, 11.

Θυμιάτηριον, ίου, τό, a censer for burning incense, He. 9. 4: *from*

Θυμιάω, ώ, f. άσω, (θύω) to burn incense, Lu. 1. 9.

Θυμομαχέω, ώ, f. ήσω, (θυμός & μάχομαι) to wage war fiercely; to be warmly hostile to, be enraged against, Ac. 12. 20. L. G.

Θυμός, ου, ό, (θύω) *pr.* the soul, mind; *hence*, a strong passion or emotion of the mind; anger, wrath, Lu. 4. 28. Ac. 19. 28, et al.; *pl.* swellings of anger, 2 Co. 12. 20. Ga. 5. 20: whence

Θυμώω, ώ, f. ώσω, to provoke to anger; *pass.* to be angered, enraged, Mat. 2. 16.

Θύρα, ας, ή, a door, gate, Mat. 6. 6. Mar. 1. 33; an entrance, Mat. 27. 60, et al.; *in N. T., met.* an opening, occasion, opportunity, Ac. 14. 27. 1 Co. 16. 9, et al.; *meton.* a medium or means of entrance, Jno. 10. 7, 9: whence

Θυρεός, ου, ό, a stone or other material employed to close a doorway; later, a large oblong shield, Ep. 6. 16.

Θυρίς, ίδος, ή, a small opening; a window, Ac. 20. 9. 2 Co. 11. 33.

Θυρωρός, ου, ό, (θύρα & ούρος, a keeper) a door-keeper, porter, Mar. 13. 34. Jno. 10. 3; 18. 16, 17.

Θυσία, ας, ή, (θύω) sacrifice, act of sacrificing, He. 9. 26; the thing sacrificed, a victim, Mat. 9. 13; 12. 7 the flesh of victims eaten by the sacrificers, 1 Co. 10. 18; *in N. T.*, an offering or service to God, Phi. 4. 18, et al

Θυσιαστήριον, ίου, τό, an altar, Mat. 5. 23, 24. Lu. 1. 11, et al.; *spec.* the altar of burnt offering, Mat. 23. 35. Lu. 11. 51; *meton.* a class of sacrifices, He. 13. 10: (S.) from

Θύω, f. θύσω, p. τέθυκα, a. 1. έθύσα, *pass.* p. τέθυμαι, a. 1. έτύθην, to offer; to kill in sacrifice, sacrifice, immolate, Ac. 14. 13, 18, et al.; *in N. T.*, to laughter for food, Mat. 22. 4, et al. (ϋ in θύω, υ in έτύθην).

Θώραξ, άκος, ό, a breastplate, armour for the body, consisting of two parts, one covering the breast and the other the back, Re. 9. 9, 17. Ep. 6. 14. 1 Th. 5. 8.

I.

Ίαμα, ατος, το, healing, cure, 1 Co. 12. 9, 28, 30: *from*

Ίάομαι, ώμαι, f. άσομαι, a. 1. ιασάμην, p. *pass.* ιάμαι, a. 1. ιάθην, to heal, cure, Mat. 8. 8. Lu. 9. 2; *met.* to heal *spiritually*, restore from a state of sin and condemnation, Mat. 13. 15. He. 12. 13, et al.: whence

Ίάσις, εως, ή, healing, cure, Lu. 13. 32. Ac. 4. 22, 30.

Ίασπις, ίδος, ή, jasper, a precious stone of various colours, as purple, cerulean, green, &c. Re. 4. 3; 21. 11, 18, 19.

Ίατρός, ου, ό, (ιάομαι) a physician, Mat. 9. 12. Mar. 2. 17; 5. 26, et al.

Ίδε, or ιδέ, imperat. of είδον, used as an interj., lo! behold! Jno. 11. 36; 16. 29; 19. 4, 5, et al.

Ίδέα, ας, ή, (ιδεΐν) form; look, aspect, Mat. 28. 3.

ἴδιος, ἴα, ἰοι, one's own, Mar. 15. 20. Jno 7. 18, et al.; due, proper, specially assigned, Ga. 6. 9. 1 Ti. 2. 6; 5. 15. Tit. 1. 3; also used in *N. T.* as a simple possessive, Eph. 5. 22, et al.; τὰ ἴδια, one's home, household, people, Jno. 1. 11; 16. 32; 19. 27; οἱ ἴδιοι, members of one's household, friends, Jno. 1. 11. Ac. 24. 23, et al.; ἰδία, adverbially, severally, respectively. 1 Co. 12. 11; κατ' ἰδίαν, adv. privately, aside, by one's self, alone, Mat. 14. 13, 23, et al.; whence

Ἰδιώτης, ου, ὁ, *pr.* one in private life; one devoid of special learning or gifts, a plain person, Ac. 4. 13. 1 Co. 14. 16, 23, 24. 2 Co. 11. 6.

Ἰδοῦ, varied in accent from ἰδοῦ, imperat. of εἰδοῦν, a particle serving to call attention, lo! Mat. 1. 23. Lu. 1. 38. Ac. 8. 36, et al. freq.

Ἰερῶς, ὠτος, ὁ, (ἶδος, sweat) sweat, Lu. 22. 44.

Ἰερᾶτεία, as, ἡ, priesthood, sacerdotal office, Lu. 1. 9.

Ἰεράτευμα, ατος, τό, a priesthood; *meton.* a body of priests, 1 Pe. 2. 5, 9; (S.) from

Ἰερατεύω, to officiate as a priest, perform sacred rites, Lu. 1. 8: from ἱερεύς, ἑός, ὁ, (ἱερός) a priest, one who performs sacrificial rites, Mat. 8. 4. Lu. 1. 5. Jno. 1. 19, et al.

Ἰερόθυτος, ου, ὁ, ἡ, (ἱερός & θύω) offered in sacrifice, v. r. 1 Co. 10. 28.

Ἰερόν, ου, ὁ (ἱερός) a temple, Mat. 4. 5. Lu. 4. 9. Ac. 19. 27, et al.

Ἰεροπρεπής, ἑός, οὖς, ὁ, ἡ, (ἱερός & πρέπει) beseeeming what is sacred; becoming holy persons, Tit. 2. 3.

ἱερός, ἅ, ὄν, hallowed; holy, divine, 2 Ti. 3. 15; τα ἱερά, sacred rites, 1 Co. 9. 13. *bis.*

Ἰεροσολυμίτης, ου, ὁ, an inhabitant of Ἰεροσόλυμα, v. Ἰερουσαλήμ, Jerusalem, Mar. 1. 5. Jno. 7. 25. (*ἱρ.*)

Ἰεροσῦλέω, ὦ, f. ἥσω, to despoil temples, commit sacrilege, Ro. 2. 22: from

Ἰερόσῦλος, ου, ὁ, ἡ, (ἱερός, & σὺ-λάω) one who despoils temples, commits sacrilege, Ac. 19. 37.

Ἰερούργεω, ὦ, f. ἥσω, (ἱερός &

ἔργον) to officiate as priest, perform sacred rites; in *N. T.*, to minister in a divine commission, Ro. 15. 16. L. G.

ἱερωσύνη, ης, ἡ, (ἱερεύς) priesthood, sacerdotal office, He 7. 11, 12, 14, 24. (*ῥ*).

Ἰησοῦς, οὗ, ὁ, (Heb. יְהוֹשֻׁעַ contr. יֵשׁוּעַ) a Saviour, Jesus, Mat. 1. 21, 25; 2. 1, et al. freq.; Joshua, Ac. 7. 45. He. 4. 8; Jesus, a Jewish Christian, Col. 4. 11.

ἱκανός, ἡ, ὄν, (ἱκω, v. ἱκάνω, to arrive at, reach to) befitting; sufficient, enough, Lu. 22. 38; ἱκανὸν ποιεῖν τινί, to satisfy, gratify, Mar. 15. 15; τὸ ἱκανὸν λαμβάνειν, to take security or bail of any one, Ac. 17. 9; of persons, adequate, competent, qualified, 2 Co. 2. 16; ἴτ, worthy, Mat. 3. 11; 8. 8; of number or quantity, considerable, large, great, much, and pl. many, Mat. 28. 12. Mar. 10. 46, et al.: whence

ἱκανότης, τητος, ἡ, sufficiency, ability, fitness, qualification, 2 Co. 3. 5.

ἱκανόω, ὦ, f. ὥσω, a. 1. ἱκάνωσά, to make sufficient or competent, qualify, 2 Co. 3. 6. Col. 1. 12. L. G.

ἱκετηρία, as, ἡ, (fem. of ἱκετήριος, sc. ῥάβδος, fr. ἱκέτης, suppliant) *pr.* an olive branch, borne by suppliants in their hands; supplication, He. 5. 7.

ἱκμάς, ἄδος, ἡ, moisture, Lu. 8. 6.

ἱλαρός, ἅ, ὄν, cheerful, not grudging, 2 Co. 9. 7: whence

ἱλαρότης, τητος, ἡ, cheerfulness, Ro. 12. 8. L. G.

ἱλάσκομαι, f. ἱλάσσομαι, a. 1. ἱλασθην, to appease, render propitious; in *N. T.*, to expiate, make an atonement or expiation for, He. 2. 17; ἱλάσθῃ, be gracious, show mercy, pardon, Lu. 18. 13: whence

ἱλασμός, οὗ, ὁ, propitiation, expiation; one who makes expiation. 1 Jno. 2. 2; 4. 10.

ἱλαστήριος, α, ου, (ἱλάσκομαι) propitiatory; invested with propitiatory power, Ro. 3. 25; in *N. T. & S.*, τὸ ἱλαστήριον, the cover of the ark of the covenant, the mercy-seat, He. 9. 5.

ἱλεως, ων, ὁ, ἡ, (Att. for ἱλαος, propitious, favourable, merciful, clement. He. 8. 12; fr. the Heb. יְלֵאֵם

- σοι (ὁ Θεός), God have mercy on thee, God forbid, far be it from thee, Mat. 16. 22.
- ***ἱμᾶς, ἄντρος, ὁ**, a strap or thong of leather, Ac. 22. 25; a shoe-latchet, Mar. 1. 7. Lu. 3. 16. Jno. 1. 27.
- ***ἱματίζω, f. ἴσω, p. pass. ἱματίσμαι**, to clothe; *pass.* to be clothed, Mar. 5. 15. Lu. 8. 35: (N. T.) *from*
- ***ἱμάτιον, ἴου, τό, (ἐννυμι, εἶμα)** a garment; the upper garment, mantle, Mat. 5. 40; 9. 16, 20, 21; *pl.* the mantle and tunic together, Mat. 26. 65; *pl. genr.* garments, raiment, Mat. 11. 8; 24. 18, et al.
- ***ἱματισμός, οὐ, ὁ, (ἱματίζω)** a garment; raiment, apparel, clothing, Lu. 7. 25; 9. 29, et al. L. G.
- ***ἱμείρω & ἱμείρομαι, (ἱμερος, desire)** to desire earnestly; *by impl.* to have a strong affection for, love fervently, 1 Th. 2. 8.
- ***ἱνα, conj.**, that, in order that, Mat. 19. 13. Mar. 1. 38. Jno. 1. 22; 3. 15; 17. 1; *ἱνα μή*, that not, lest, Mat. 7. 1; *in N. T., equivalent to ὥστε*, so that, so as that, Jno. 9. 2, et al.; *also*, marking a simple circumstance, the circumstance that, Mat. 10. 25. Jno. 4. 34; 6. 29. 1 Jno. 4. 17; 5. 3, et al.
- ***ἱνατι, adv. (ἱνα & τί)** why is it that? wherefore? why? Mat. 9. 4; 27. 46, et al.
- ***ἰός, οὐ, ὁ**, a missile, weapon, arrow, dart; venom, poison, Ro. 3. 13. Ja. 3. 8; rust, ærugo, Ja. 5. 3.
- ***Ἰουδαία, as, ἡ, (Ἰουδαίος)** Judea, Mat. 2. 1, 5, 22; 3. 1, et al.; *meton.* the inhabitants of Judea, Mat. 3. 5.
- Ἰουδαῖζω, f. ἴσω, (fr. same)** to Judaize, live like a Jew, follow the manners and customs of the Jews, Ga. 2. 14.
- ***Ἰουδαϊκός, ἡ, ὄν, (fr. same)** Jewish, current among the Jews, Tit. 1. 14: *whence*
- ***Ἰουδαϊκῶς, adv.** Jewishly, in the manner of Jews, Ga. 2. 14.
- ***Ἰουδαίος, αἶα, αἶον, Jewish**, Mar. 1. 5. Jno. 3. 22. Ac. 16. 1; 24. 24.
- ***Ἰουδαίος, ου, ὁ, (Heb. יְהוּדִי) pr.** one sprung from the tribe of Judah, *or* a subject of the kingdom of Judah: *in N. T., a descendant of*
- Jacob, a Jew, Mat. 28. 13. Mar. 1. 2. Ac. 19. 34. Ro. 2. 28, 29, et al.
- ***Ἰουδαϊσμός, ου, ὁ**, Judaism, the character and condition of a Jew: practice of the Jewish religion, Ga. 1. 13, 14.
- ***ἵππεύς, ἑως, ὁ, (ἵππος)** a horseman; *pl. ἵππεις*, horsemen, cavalry, Ac. 23. 23, 32.
- ***ἵππικόν, ἡ, ὄν, equestrian; τό ἵππικόν, cavalry, horse**, Re. 9. 16: *from*
- ***ἵππος, ου, ὁ**, a horse, Ja. 3. 3. Re. 6. 2, 4, 5, 8, et al.
- ***ἶρις, ἱριδος, a rainbow, iris**, Re. 4. 3: 10. 1.
- ***ἰσάγγελος, ου, ὁ, ἡ, (ἴσος & ἄγγελος)** equal or similar to angels, Lu. 20. 36. N. T.
- ***Ἰσασι, 3 pl. of οἶδα, usually in N. T., οἶδασι, Ac. 26. 4.**
- ***ἴσος, η, ου, equal, like**, Mat. 20. 12. Lu. 6. 34, et al.; *neut. pl. ἴσα, adverbially*, on an equality, Phi. 2. 6; *met. correspondent, consistent*, Mar. 14. 56, 59: *whence*
- ***ἰσότης, τητος, ἡ, equality, equal proportion**, 2 Co. 8. 13, 14; fairness, equity, what is equitable, Col. 4. 1.
- ***ἰσότημος, ου, ὁ, ἡ, (ἴσος & τιμή)** of equal price, equally precious or valuable, 2 Pe. 1. 1.
- ***ἰσόψυχος, ου, ὁ, ἡ, (ἴσος & ψυχή)** like-minded, of the same mind and spirit, Phi. 2. 20.
- ***Ἰσραηλίτης, ου, ὁ**, an Israelite, a descendant of Ἰσραήλ, Israel or Jacob, Jno. 1. 48. Ac. 2. 29, et al.
- ***Ἰστημι, and in N. T. ἰστάω, ὦ, f. στήσω, a. 1. ἔστησα, trans.** to make to stand, set, place, Mat. 4. 5, et al.; to set forth, appoint, Ac. 1. 23; to fix, appoint, Ac. 17. 31; to establish, confirm, Ro. 10. 3. He. 10. 9; to set down, impute, Ac. 7. 60; to weigh out, pay, Mat. 26. 15; *intrans. p. ἔστηκα, inf. ἐστάναι, part. ἐστώς, plup. εἰσθήκειν, a. 2. ἔστην, pass. ἵσταμαι, f. σταθήσομαι, a. 1. ἐστάθην (ᾶ), to stand*, Mat. 12. 46, et al.; to stand fast, be firm, be permanent, endure, Mat. 12. 25. Eph. 6. 13, et al.; to be confirmed, proved, Mat. 18. 16. 2 Co. 13. 1; to stop, Lu. 7. 14; 8. 44. Ac. 8. 38, et al.
- ***ἴστε ἔω, ὦ, f. ἤσω, (ἴστωρ, know**

ing) to ascertain by inquiry and examination; to inquire of; *in N. T.*, to visit in order to become acquainted with, Ga. 1. 18.

Ἰσχυρός, ἄ, ὄν, strong, mighty, robust, Mat. 12. 29. Lu. 11. 21; powerful, mighty, 1 Co. 1. 27; 4. 10. 1 Jno. 2. 14; strong, fortified, Re. 18. 10; vehement, Mat. 14. 30; energetic, 2 Co. 10. 10; sure, firm, He. 6. 18, et al.: *from*

ἰσχύς, ὕος, ἡ, strength, might, power, Re. 18. 2. Eph. 1. 19; faculty, ability, 1 Pe. 4. 11. Mar. 12. 30, 33. Lu. 10. 27: *whence*

ἰσχύω, f. ὕσω, a. 1. ἰσχύσα, to be strong, be well, be in good health, Mat. 9. 12; to have power, be able, Mat. 8. 28; 26, 40; to have power or efficiency, avail, be valid, Ga. 5. 6. He. 9. 17; to be of service, be serviceable, Mat. 5. 13; *meton.* to prevail, Ac. 19. 16. Re. 12. 8, et al. (v).

ἴσως, adv. (ἴσος) equally; perhaps, it may be that, Lu. 20. 13.

Ἰταλικός, ἡ, ὄν, Italian, Ac. 10. 1.

Ἰχθύδιον, ον, τό, a small fish, Mat. 15. 34. Mar. 8. 7: *dimin. of*

Ἰχθύς, ὕος, ὅ, a fish, Mat. 15. 36; 17. 27. Lu. 5. 6, et al.

Ἰχνος, εος, τό, (ἵκω) a footstep, track; *in N. T.*, pl. footsteps, line of conduct, Ro. 4. 12. 2 Co. 12. 18. 1 Pe. 2. 21.

Ἰῶτα, indec. τό, iota; *in N. T.*, used like the Heb. יוד, the smallest letter in the Hebrew alphabet, as an expression for the least or minutest part; a jot, Mat. 5. 18.

K.

Κἀγώ, contracted from καὶ ἐγώ, lat. *καμὶ*, accus. *καμέ*, καὶ retaining, however, its independent force, Jno. 6. 57; 10. 15, et al.

Καθά, adv. (καθ' ἃ) lit. according to what; as according as, Mat. 27. 10.

Καθαίρεσις, εως, ἡ, pr. a taking down; a pulling down, overthrow, demolition, 2 Co. 10. 4; *met.* a razing as respects spiritual state, a counter process to religious advancement by apostolic instrumentality, 2 Co. 10. 8; 12. 10: *from*

Καθαίρῶ, ὦ, f. ἥσω, & καθέλῳ, a. 2. καθείλον, (κατά & αἰρέω) to take down, Mat. 15. 36, 46. Lu. 23. 53. Ac. 13. 29; to pull down, demolish. Lu. 12. 18; to throw or cast down, degrade, Lu. 1. 52; to destroy, put an end to, Ac. 19. 27; to overthrow, conquer, Ac. 13. 19; to pull down, subvert, 2 Co. 10. 5.

Καθαίρω, f. ἀρῶ, p. pass. κεκάθαρμαι, (καθαρός) to cleanse from filth, to clear by pruning, prune, 1 Jo. 15. 2; *met.* to cleanse from sin, make expiation, He. 10. 2.

Καθάπερ, adv. (καθ' ἃ περ) even as, just as, Ro. 4. 6, et al.

Καθάπτω, f. ψω, (κατά & ἄπτω) *trans.* to fasten or fit to; *in N. T.*, equivalent to καθάπτομαι, to fix one's self upon, fasten upon, Ac. 28. 3.

Καθαρίζω, f. ἴσω, & ἰῶ, a. 1. ἐκαθάρισα, a later equivalent to καθαίρω, to cleanse, render pure, Mat. 23. 25. Lu. 11. 39; to cleanse from leprosy, Mat. 8. 2, 3; 10. 8; *met.* to cleanse from sin, purify by an expiatory offering, make expiation for, He. 9. 22, 23. 1 Jno. 1. 7; to cleanse from sin, free from the influence of error and sin, Ac. 15. 9. 2 Co. 7. 1; to pronounce ceremonially clean, Ac. 10. 15; 11. 9, et al.: *whence*

Καθαρισμός, οὔ, ὅ, ceremonial cleansing, purification, Lu. 2. 22. Jno. 2. 6; mode of purification, Jno. 2. 6; 3. 35; cleansing of lepers, Mar. 1. 44; *met.* expiation, He. 1. 3. 2 Pe. 1. 9, et al. L. G.

Κάθαρμα, ατος, τό, (καθαίρω) off-scouring, filth; *met.* a mean and abject person, an outcast, 1 Co. 4. 13.

Καθαρός, ἄ, ὄν, clean, pure, unsoiled, Mat. 23. 26; 27. 59; *met.* clean from guilt, guiltless, innocent, Ac. 18. 6; 20. 26; sincere, unfeigned, upright, virtuous, void of evil, Mat. 5. 8; Jno. 15. 3; clean ceremonially, Lu. 11. 41: *whence*

Καθαρότης, τητος, ἡ, cleanliness ceremonial purity, He. 9. 13.

Καθέδρα, ας, ἡ, (κατά & ἔδρα) a seat, Mat. 21. 12; 23. 2. Mar. 11. 15.

Καθέζομαι, f. καθεδοῦμαι, to seat one's self, sit down, Mat. 26. 55. Lu. 2. 46, et al.

Καθεῖς, (καθ' εἰς) one by one, one

after another, 1 Co. 14. 31. Ep. 5. 33. N. T.

Καθεξῆς, *adv.* (κατά & ἐξῆς) in a continual order or series, successively, consecutively, Lu. 1. 3. Ac. 11. 4; 18. 23; ὁ, ἡ, *καθεξῆς*, succeeding, subsequent, Lu. 3. 1. Ac. 3. 24. L. G.

Καθεύδω, *f.* εὐδήσω, (κατά & εὐδω, to sleep) to sleep, be fast asleep, Mat. 8. 24; 9. 24, et al.; *met.* to be slothful, careless, secure, Ep. 5. 14. 1 Th. 5. 6; to sleep *the sleep of death*, 1 Th. 5. 10.

Καθηγητής, οὗ, ὁ, (καθηγέομαι, to lead, conduct, *fr.* κατά & ἡγέομαι) *pr.* a guide, leader; *in N. T.*, a teacher, instructor, Mat. 23. 8, 10. L. G.

Καθήκω, (κατά & ἥκω) to reach, extend to; *καθήκει*, *impers.* it is fitting, meet, Ac. 22. 22; τὸ καθήκον, what is fit, right, duty; τὰ μὴ καθήκοντα, *by litotes* for what is abominable or detestable, Ro. 1. 28.

Κάθημαι, 2 *per.* κάθῃσαι & κάθη, *imperat.* κάθησο & κάθου, (κατά & ἡμαι, to sit) to sit, be sitting, Mat. 9. 9; Lu. 10. 13; to be seated, 1 Co. 14. 30; to dwell, Mat. 4. 16. Lu. 1. 79; 21. 35, et al.

Καθημερινός, ἡ, ὅν, (καθ' ἡμέραν, daily) daily, day by day, Ac. 6. 1. L. G.

Καθίζω, *f.* ἰσω, *p.* κεκάθικα, *a.* 1. ἐκάθισα, *trans.* to cause to sit, place; *καθίζομαι*, to be seated, sit, Mat. 19. 28. Lu. 22. 30; to cause to sit as judges, place, appoint, 1 Co. 6. 4; *intrans.* to sit, sit down, Mat. 13. 48; 26. 36; to remain, stay, continue, Lu. 24. 49.

Καθίμι, *f.* καθήσω, *a.* 1. καθήκα, (κατά & ἵμι) to let down, lower, Lu. 5. 19. Ac. 9. 25; 10. 11; 11. 5.

Καθίστημι, and in N. T. καθιστάω, ὦ, *f.* καταστήσω, *a.* 1. κατέστησα, *a.* 1. *pass.* κατεστάθην, (*ᾶ*), (κατά & ἵστημι) to place, set, Ja. 3. 6; to set, constitute, appoint, Mat. 24. 45, 47. Lu. 12. 14; to set down *in a place*, conduct, Ac. 17. 15; to make, render, or cause to be, 2 Pe. 1. 8; *pass.* to be rendered, Ro. 5. 19.

Καθό, (καθ' ὃ) *as*, Ro. 8. 26; according as, in proportion as, 2 Co. 8. 12. 1 Pe. 4. 13.

Καθόλου, (καθ' ὅλου) *on the whole*,

in general, altogether; *and with a negative*, not at all, Ac. 4. 18.

Καθοπλίζω, *f.* ἰσω, (κατά & ὀπλίζω) to arm completely, Lu. 11. 21.

Καθοράω, ὦ, (κατά & ὀράω) *pr.* to look down upon; *in N. T.*, to mark, perceive, discern, Ro. 1. 20.

Καθότι, (καθ' ὅτι) according as, *in* proportion as, Ac. 2. 45; 4. 35; *inasmuch as*, Lu. 1. 7; 19. 9. Ac. 2. 24

Καθώς, (κατά & ὥς) *as*, in the manner that, Mat. 21. 6; 26. 24; *how*, in what manner, Ac. 15. 14; according as, Mar. 4. 33; *inasmuch as*, Jno. 17. 2; *of time*, when, Ac. 7. 17. L. G.

Καί, *conj.*, and, Mat. 2. 2, 3, 11; 4. 22; καί—καί, both—and; *as a cumulative particle*, also, too, Mat. 5. 39 Jno. 8. 19. 1 Co. 11. 6, et al.; *emphatic*, even, also, Mat. 10. 30. 1 Co. 2. 10, et al.; *in N. T.*, *adversative*, but, Mat. 11. 19, et al.; *also introductory of the apodosis of a sentence* Ja. 2. 4. Ga. 3. 28.

Καίγε, (καί & γε) at least, were it only, Lu. 19. 42; and even, yea too Ac. 2. 18. L. G.

Καινός, ἡ, ὅν, new, recently made, Mat. 9. 17. Mar. 2. 22; *new in species, character, or mode*, Mat. 26. 28, 29. Mar. 14. 24, 25. Lu. 22. 20 Jno. 13. 34. 2 Co. 5. 17. Ga. 6. 15 Eph. 2. 15; 4. 24. 1 Jno. 2. 7. Re. 3. 12, et al.; novel, strange, Mar. 1. 27. Ac. 17. 19; *new to the possessor*, Mar. 16. 17; unheard of, unusual, Mar. 1. 27; Ac. 17. 19; *met.* renovated, better, of higher excellence, 2 Co. 5. 17. Re. 5. 9, et al.; *whence*

Καινότερος, *a, on, pr. comparat. of preced.*, newer, more recent; *but used for the positive*, new, novel, Ac. 17. 21.

Καινότης, τητος, ἡ, newness, Ro. 6. 4; 7. 6.

Καίπερ, (καί & περ) though, although, Phi. 3. 4. Re. 17. 8, et al.

Καιρός, οὗ, ὁ, *pr.* fitness, proportion, suitability; a fitting situation, suitable place, 1 Pe. 4. 17; a limited period of time marked by a suitability of circumstances, a fitting season, 1 Co. 4. 5. 1 Ti. 2. 6; 6. 15. Tit. 1. 3; opportunity, Ac. 24. 25. Ga. 6. 10. He. 11. 15; :

limited period of time distinguished by characteristic circumstances, a signal juncture, a marked season, Mat. 16. 3. Lu. 12. 56; 21. 8. 1 Pe. 1. 11, et al.; a destined time, Mat. 8. 29; 26. 18. Mar. 1. 15. Lu. 21. 24. 1 Th. 5. 1, et al.; a season in ordinary succession, equivalent to ὥρα, Mat. 13. 30. Ac. 14. 17, et al.; in *N. T.*, a limited time, a short season, Lu. 4. 13, et al.; simply, a point of time, Mat. 11. 25. Lu. 13. 1, et al.

Καίτοι, (καί & enclit. *τοι*) and yet, though, although, He. 4. 3.

Καίτοιγε, (καίτοι & γε) although indeed, Jno. 4. 2. Ac. 14. 17; 17. 27.

Καίω, f. *καύσω*, pass. a. 1. *ἐκαύθην*, to cause to burn, kindle, light, Mat. 5. 15; *pass.* to be kindled, burn, flame, Lu. 12. 35; *met.* to be kindled into emotion, Lu. 24. 32; to consume with fire, Jno. 15. 6. 1 Co. 13. 3.

Κάκει, (by crasis for καί ἐκεῖ) and there, Mat. 5. 23; 10. 11; there also, Mar. 1. 38; thither also, Ac. 17. 13, et al.

Κάκειθεν, (by crasis for καί ἐκείθεν) and thence, Mar. 10. 1. Ac. 7. 4; 14. 26; 20. 15; 21. 1; 27. 4, 12; 28. 15; and then, afterwards, Ac. 13. 21.

Κάκεινος, *εἶναι*, (by crasis for καί ἐκείνος) and he, she, it; and this, and that, Mat. 15. 18; 23. 23; he, she, it also; this also, that also, Mat. 20. 4.

Κακία, as, *ἡ*, (κακός) malice, malignity, Ro. 1. 29. Ep. 4. 31; wickedness, depravity, Ac. 8. 22. 1 Co. 5. 8; in *N. T.*, evil, trouble, calamity, Mat. 6. 34.

Κακοήθεια, as, *ἡ*, (κακός & ἦθος) disposition for mischief, malignity, Ro. 1. 29.

Κακολογέω, *ῶ*, f. *ἡσσω*, (κακός & λέγω) to speak evil of, revile, abuse, assail with reproaches, Mar. 9. 39. Ac. 19. 9; to address with offensive language, to treat with disrespect, condemn, Mat. 15. 4. Mar. 7. 10.

Κακοπάθεια, as, *ἡ*, a state of suffering, affliction, trouble; in *N. T.*, endurance in affliction, Ja. 5. 10.

Κακοπάθew, *ῶ*, f. *ἡσσω*, (κακός & πάσχω) to suffer evil or afflictions, 2 Ti. 2. 9; to be vexed, troubled, dejected, Ja. 5. 13; in *N. T.*, to show

endurance in trials and afflictions, 2 Ti. 2. 3.

Κακοποιέω, *ῶ*, f. *ἡσσω*, (κακός & ποιέω) to cause evil, injure, do harm, Mar. 3. 4. Lu. 6. 9; to do evil, commit sin, 1 Pe. 3. 17.

Κακοποιός, *οὗ*, *ὁ*, *ἡ*, (fr. same) an evil-doer, 1 Pe. 2. 12, et al.; a malefactor, criminal, Jno. 18. 30.

Κακός, *ἡ*, *όν*, bad, of a bad quality or disposition, worthless, corrupt, depraved, Mat. 21. 41; 24. 48. Mar. 7. 21; wicked, criminal, morally bad; τὸ κακόν, evil, wickedness, crime, Mat. 27. 23. Ac. 23. 9; malediction, 1 Pe. 3. 10; mischievous, harmful, baneful; τὸ κακόν, evil, mischief harm, injury, Tit. 1. 12; afflictive τὸ κακόν, evil, misery, affliction, suffering, Lu. 16. 25.

Κακοῦργος, *ου*, *ὁ*, *ἡ*, (κακός & ἔργον) an evil-doer, malefactor, criminal, Lu. 23. 32, 33, 39. 2 Ti. 2. 9.

Κακουχέω, *ῶ*, f. *ἡσσω*, (κακός & ἔχω) to maltreat, afflict, harass; *pass.* to be afflicted, be oppressed with evils, He. 11. 37; 13. 3.

Κακῶς, *ῶ*, f. *ῶσω*, a. 1. *ἐκάκωσα* (κακός) to maltreat, cause evil to, oppress, Ac. 7. 6. 19; 12. 1; 18. 10. 1 Pe. 3. 13; in *N. T.*, to disaffect, cause to be evil affected, Ac. 14. 2.

Κακῶς, *adv.* (fr. same) ill, badly; *physically* ill, sick, Mat. 4. 24; 8. 16, et al.; grievously, vehemently, Mat. 15. 22; wretchedly, miserably, Mat. 21. 41; wickedly, reproachfully, Ac. 23. 5; wrongly, criminally, Jno. 18. 23; amiss, Ja. 4. 3.

Κάκωσις, *εως*, *ἡ*, (κακῶς) ill-treatment, affliction, misery, Ac. 7. 34.

Καλάμη, *ης*, *ἡ*, the stalk of grain, straw, stubble, 1 Co. 3. 12. (ᾶ).

Κάλαμος, *ου*, *ὁ*, a reed, a cane. Mat. 11. 7; 12. 20. Lu. 7. 24; a reed in its various appliances; as, a wand, a staff, Mat. 27. 29, 30, 48. Mar. 15. 19, 36; a measuring rod, Re. 11. 1; a writer's reed, 3 Jno. 13.

Καλέω, *ῶ*, f. *έσω*, p. *κέκληκα*, a. 1. *έκάλεσα*, p. *pass.* *κέκλημαι*, a. 1. *pass.* *έκλήθην*, to call, call to, Jno. 10. 3; to call into one's presence, send for a person, Mat. 2. 7; to summon, Mat. 2. 15; 25. 14, et al.; to invite, Mat. 22. 9, et al.; to call to the perform-

ance of a certain thing, Mat. 9. 13. He. 11. 8, et al.; to call to a participation in the privileges of the Gospel, Ro. 8. 30, 9. 24. 1 Co. 1. 9; 7. 18, et al.; to call to an office or dignity, He. 5. 4; to name, style, Mat. 1. 21, et al.; *pass.* to be styled, regarded, Mat. 5. 9, 19, et al.

Καλλιέλαιος, ου, ό, ή, (κάλλος & έλαιον) *pr. adj.* productive of good oil; *as subst.* a cultivated olive-tree, Ro. 11. 24.

Καλλίων, ονος, ό, ή, (comp. of καλός) better; neut. κάλλιον, *as an adv.* full well, Ac. 25. 10.

Καλοδιδάσκαλος, ου, ό, ή, (καλός & διδάσκαλος) teaching what is good, a teacher of good, Tit. 2. 3. N. T.

Καλοποιέω, ώ, f. ήσω, (καλός & ποιέω) to do well, do good, 2 Th. 3. 13. S.

Καλός, ή, όν, *pr.* beautiful; good, of good quality or disposition; fertile, rich, Mat. 13. 8, 23; useful, profitable, Lu. 14. 34; καλόν έστι, it is profitable, it is well, Mat. 18. 8, 9; excellent, choice, select, goodly, Mat. 7. 17, 19; καλόν έστι, it is pleasant, delightful, Mat. 17. 4; just, full measure, Lu. 6. 38; honourable, distinguished, Ja. 2. 7; good, possessing moral excellence, worthy, upright, virtuous, Jno. 10. 11, 14. 1 Ti. 4. 6; τó καλόν & τó καλόν έργον, what is good and right, a good deed, rectitude, virtue, Mat. 5. 16. Ro. 7. 18, 21; right, duty, propriety, Mat. 15. 26; benefit, favour, Jno. 10. 32, 33, et al.

Κάλυμμα, ατος, τό, a covering; a veil, 2 Co. 3. 13; *met.* a veil, a blind to spiritual vision, 2 Co. 3. 14, 15, 16; *from*

Καλύπτω, f. ψω, a. 1. έκάλυψα, p. pass. κεκάλυμμαι, to cover, Mat. 8. 24. Lu. 8. 16; 23. 30; to hide, conceal, Mat. 10. 26. 2 Co. 4. 3; *met.* to cover, throw a veil over, consign to oblivion, Ja. 5. 20. 1 Pe. 4. 8.

Καλώς, *adv.* well, rightly, suitably, with propriety, becomingly, 1 Co. 7. 37; 14. 17. Ga. 4. 17; 5. 7, et al.; truly, justly, correctly, Mar. 12. 32. Lu. 20. 39. Jno. 4. 17, et al.; appositely, Mat. 15. 7. Mar. 7. 6; becomingly, honourably, Ja. 2. 3; well, effectually, Mar. 7. 9, 37, et al.; καλώς ειπεῖν, to speak well, praise, ap-

plaud, Lu. 6. 26; καλώς εχειν, to be convalescent, Mar. 16. 18; καλώς ποιειν, to do good, confer benefits, Mat. 5. 44; 12. 12; to do well, act virtuously, Phi. 4. 14, et al.

Κάμέ, (καί έμέ) see κάγώ.

Κάμηλος, ου, ό, ή, (Heb. חמל) a camel, Mat. 3. 4; 23. 24, et al.

Κάμινος, ου, ή, a furnace, oven, kiln, Mat. 13. 42, 50. Re. 1. 15; 9. 2.

Καρμύω, f. ύσω, a. 1. έκάμμυσα. (contr. for καταμύω, fr. κατά & μύω) v. shut, close the eyes, Mat. 13. 15. Ac. 28. 27.

Κάμνω, f. καμούμαι, p. κέκμηκα, a. 2. έκάμω, *pr.* to tire with exertion, labour to weariness; to be wearied, tired out, exhausted, He. 12. 3. Re. 2. 3; to labour under disease, be sick, Ja. 5. 15.

Κάμοί, (καί έμοί) see κάγώ.

Κάμπτω, f. ψω, a. 1. έκαμψα, *trans.* to bend, inflect the knee, Ro. 11. 4. Ep. 3. 14; *intrans.* to bend, bow, Ro. 14. 11. Phi. 2. 10.

Κάν, (by crasis for καί εάν) and if, Mar. 16. 18; also if, Mat. 21. 21; even if, if even, although, Jno. 10. 38; if so much as, He. 12. 20; also in N. T., simply equivalent to καί as a particle of emphasis, by a pleonasm of άν, at least, at all events, Mar. 6. 56. Ac. 5. 15. 2 Co. 11. 16.

Κανανίτης, ου, ό, (Aram. כנני, fr. Heb. כנני, to be zealous) Canaanite, i. q. ζηλωτής, zealot, Mat. 10. 4. Mar. 3. 18; coll. Lu. 6. 15 & Ac. 1. 13.

Κανών, ονος, ό, (κάννα v. κάνη, a cane) a measure, rule; in N. T., prescribed range of action or duty, 2 Co. 10. 13, 15, 16; *met.* rule of conduct or doctrine, Ga. 6. 16. Phil. 3. 16.

Καπηλεύω, f. εύσω, (*pr.* to be κάπηλος, a retailer, huckster; and, as these persons had the reputation of increasing their profits by adulteration, hence) in N. T., to corrupt, adulterate, 2 Co. 2. 17.

Καπνός, ου, ό, smoke, Ac. 2. 19. Re. 8. 4, et al.

Καρδια, as, ή, (κέαρ, idem) the heart: the heart, regarded as the seat of feeling, impulse, affection, desire, Mat. 6. 21; 22. 37. Phil. 1. 7, et al.; the heart, as the seat of intellect

Mat. 13. 15. Ro. 1. 21, et al.; the heart, *as the inner and mental frame*, Mat. 5. 8. Lu. 16. 15. 1 Pe. 3. 4, et al.; the conscience, 1 Jm. 3. 20, 21.; the heart, the inner part, middle, centre, Mat. 12. 40, et al.

Καρδιογνώστης, ου, ό, (καρδία & γινώσκω) heart-knower, searcher of hearts, Ac. 1. 24; 15. 8. N. T.

Καρπός, ου, ό, fruit, Mat. 3. 10; 21. 19, 34; *fr. the Heb. καρπός κοιλίας*, fruit of the womb, offspring, Lu. 1. 42; καρπός οσφύος, fruit of the loins, offspring, posterity, Ac. 2. 30; καρπός χειλέων, fruit of the lips, praise, He. 13. 15; *met.* conduct, actions, Mat. 3. 8; 7. 16. Ro. 6. 22; benefit, profit, emolument, Ro. 1. 13; 6. 21; reward, Phi. 4. 17, et al.

Καρποφορέω, ώ, ήσω, a. 1. ἐκαρποφόρησα, (καρπός & φορέω, *fr. φέρω*) to bear fruit, yield, Mar. 4. 28; *met.* to bring forth or exhibit actions or conduct, Mat. 13. 23. Ro. 7. 5; *mid.* to expand by fruitfulness, to develop itself by success, Col. 1. 6.

Καρποφόρος, ου, ό, ή, (*fr. same*) fruitful, adapted to bring forth fruit, Ac. 14. 17.

Καρτερέω, ώ, ήσω, a. 1. ἐκαρτέρησα, (καρτερός, by *metath.* *fr. κράτος*) to be stout; to endure patiently, bear up with fortitude, He. 11. 27.

Κάρφος, εος, τό, (κάρφω, to shrivel) any small dry thing, *as chaff, stubble, splinter, mote, &c.*; Mat. 7. 3, 4, 5. Lu. 6. 41, 42.

Κατά, prep., with a genitive, down from, adown, Mat. 8. 32; down upon, upon, Mar. 14. 3. Ac. 27. 14; down into; *κατά βάθους*, profound, deepest, 2 Co. 8. 2; down over, throughout a space, Lu. 4. 14; 23. 5; concerning, *in cases of pointed allegation*, 1 Co. 15. 15; against, Mat. 12. 30, et al.; by, *in oaths*, Mat. 26. 63, et al.; *with an acc., of place*, in the quarter of; about, near, at, Lu. 10. 32. Ac. 2. 10; throughout, Lu. 8. 39; in, Ro. 16. 5; among, Ac. 21. 21; in the presence of, Lu. 2. 21; in the direction of, towards, Ac. 8. 26. Phi. 3. 14; *of time*, within the range of; during, in the course of, at, about, Ac. 12. 1; 27. 27; *distributively*, κατ' οίκον, in houses, from house to house, Ac. 2. 46; *κατά δύο*, two and two, 1 Co. 14. 27; *καθ' ἡμέραν*, daily, Mat. 26. 55,

et al.; *trop.*, according to, *uniformly* to, in proportion to, Mat. 9. 29; 25. 15; after the fashion or likeness of, He. 5. 6; in virtue of, Mat. 19. 3; as respects, Ro. 1. 3. Ac. 25. 14, He. 9. 9.

Καταβαίνω, f. βήσομαι, a. 2. κατέβην, *imperat. κατάβηθι, & κατάβα*, p. καταβέβηκα, (κατά & βαίνω) to come or go down, descend, Mat. 8. 1; 17. 9; to lead down, Ac. 8. 26; to come down, fall, Mat. 7. 25, 27, et al.; to be let down, Ac. 10. 11; 11. 5.

Καταβάλλω, f. βαλῶ, (κατά & βάλλω) to cast down, Re 12. 10; to prostrate, 2 Co. 4. 9; *mid.* to lay down, *lay a foundation*, He. 6. 1.

Καταβαρέω, ώ, ήσω, (κατά & βαρέω) *pr.* to weigh down; *met.* to burden, be burdensome to, 2 Co. 12. 16. L. G.

Καταβαρύνω, f. ννῶ, (κατά & βαρύνω) to weigh down, oppress; *pass.* to be weighed down *by sleep*, be drowsy, v. r. Mar. 14. 40.

Κατάβασις, εως, ή, (καταβαίνω) the act of descending; a way down, descent, Lu. 19. 37.

Καταβιβάζω, f. άσω, (κατά & βιβάζω) to cause to descend, bring or thrust down, Mat. 11. 23. Lu. 10. 15.

Καταβολή, ης, ή, (καταβάλλω) *pr.* a casting down; laying the foundation, foundation; beginning, commencement, Mat. 13. 35; 25. 34, et al.; conception *in the womb*, He. 11. 11.

Καταβραβεύω, f. εύσω, (κατά & βραβεύω) *pr.* to give an unfavourable decision as respects a prize, to disappoint of the palm; *hence*, to beguile of, cause to miss, Col. 2. 18.

Καταγγελεύς, εως, ό, one who announces *any thing*, a proclaimer, publisher, Ac. 17. 18; *equivalent to κατάγγελος*. N. T.

Καταγγέλλω, f. γελῶ, a. 2. παρηγγέλην, (κατά & ἀγγέλλω) to announce, proclaim, Ac. 13. 38; *in N. T.*, to laud, celebrate, Ro. 1. 8. 1 Co. 11. 26; to set forth, teach, inculcate, preach, Ac. 4. 2; 13. 5, et al.

Καταγελάω, ώ, f. άσω, άσομαι, (κατά & γελάω) to deride, jeer, Mat. 9. 24. Mar. 5. 40. Lu. 8. 53.

Καταγινώσκω, f. γνωσομαι, (κατά

& γινώσκω) to determine against, condemn, blame, reprehend, Ga. 2. 11. 1 Jno. 3. 20, 21.

Κατάγνυμι, v. -ύω, f. κατάξω, & κατέαξω, a. 1. κατέαξα, a. 2. pass. κατέαγην (ἀ), subj. κατεαγῶ (κατά & ἄγνυμι, to break) to break in pieces, crush, break in two, Mat. 12. 20. Jno. 19. 31, 32, 33.

Κατάγω, f. ξω, a. 2. κατήγαγον, (κατά & ἄγω) to lead, bring, or conduct down, Ac. 9. 30; 22. 30; 23. 15, 20, 28; to bring a ship to land; pass. κατάγομαι, a. 1. κατήχθην, to come to land, land, touch, Lu. 5. 11, et al.

Καταγωνίζομαι, f. ἴσομαι, a. 1. κατηγωνισάμην, (κατά & ἀγωνίζομαι) to subdue, vanquish, conquer, He. 11. 33. L. G.

Καταδέω, f. ἥσω, (κατά & δέω) to bind down; to bandage a wound, Lu. 10. 34.

Κατάδηλος, ου, ό, ή, τό, -ον, (κατά & δηλος) quite manifest or evident, He. 7. 15.

Καταδικάζω, f. άσω, (κατά & δικάζω) to give judgment against, condemn, Mat. 12. 7, 37. Lu. 6. 37. Ja. 5. 6.

Καταδικη, ης, ή, (κατά & δίκη) condemnation, sentence of condemnation, v. r. Ac. 25. 15.

Καταδιώκω, f. ξω, (κατά & διώκω) to follow hard upon; to track, follow perseveringly, Mar. 1. 36.

Καταδουλόω, ώ, f. ώσω, (κατά & δουλόω) to reduce to absolute servitude, make a slave of, 2 Co. 11. 20.

Καταδυναστεύω, f. εύσω, (κατά & δυναστεύω, to rule, reign) to tyrannise over, oppress, Ac. 10. 38. Ja. 2. 6.

Κατάθεμα, ατος, τό, (κατατίθημι) an execration, curse; *by meton.* what is worthy of execration, i. q. κατανάθεμα, v. r. Re. 22. 3: (N. T.) whence

Καταθεματίζω, f. ίσω, to curse, v. r. Mat. 26. 74. N. T.

Καταισχύνω, f. υνώ, (κατά & αἰσχύνω) to shame, put to shame, put to the blush, 1 Co. 1. 27; pass. to be ashamed, be put to the blush, Lu. 13. 17; to dishonour, disgrace, 1 Co. 11. 4, 5; *fr. the Heb.* to frustrate, disappoint, Ro. 5. 5; 9. 33.

Κατακαίω, f. καύσω, a. 2. pass. κατακαήν, (κατά & καίω) to burn up, consume with fire, Mat. 3. 12; 13. 30, 40, et al.

Κατακαλύπτομαι, (mid. of κατακαλύπτω, to veil, *fr.* κατά & καλύπτω) to veil one's self, to be veiled or covered, 1 Co. 11. 6, 7.

Κατακαυχάομαι, ώμαι, f. ήσομαι, (κατά & καυχάομαι) to vaunt one's self against, to glory over, to assume superiority over, Ro. 11. 18. Ja. 2. 13; 3. 14. S.

Κατάκειμαι, f. είσομαι, (κατά & κείμαι) to lie, be in a recumbent posture, be laid down, Mar. 1. 30; 2. 4; to recline at table, Mar. 2. 15; 14. 3, et al.

Κατακλάω, ώ, f. άσω, a. 1. κατέκλᾶσα, (κατά & κλάω) to break, break in pieces, Mar. 6. 41. Lu. 9. 16.

Κατακλείω, f. είσω, (κατά & κλείω) to close, shut fast; to shut up, confine, Lu. 3. 20. Ac. 26. 10.

Κατακληροδοτέω, ώ, f. ήσω, (κατά, κληρος, & δίδωμι) to divide out by lot, distribute by lot, Ac. 13. 19. S.

Κατακληρονομέω, ώ, f. ήσω, (κατά, κληρος & νέμω, to distribute) same as preceding, *for which it is a v. r.*

Κατακλίνω, (ι), f. ινώ, a. 1. κατέκλινᾶ, a. 1. pass. κατεκλήθην (ι), (κατά & κλίνω) to cause to lie down, cause to recline at table, Lu. 9. 14; mid. to lie down, recline, Lu. 14. 8; 24. 30.

Κατακλύζω, f. ύσω, a. 1. pass. κατεκλύσθην, (κατά & κλύζω, to lave, wash) to inundate, deluge, 2 Pe. 3. 6: whence

Κατακλυσμός, ου, ό, an inundation, deluge, Mat. 24. 38, 39, et al.

Κατακολουθέω, ώ, f. ήσω, (κατά & ακολουθέω) to follow closely or earnestly, Lu. 23. 55. Ac. 16. 17.

Κατακόπτω, f. ψω, (κατά & κόπτω) to cut or dash in pieces; to mangle, wound, Mar. 5. 5.

Κατακρημνίζω, f. ίσω, (κατά & κρημνίζω, a precipice) to cast down headlong, precipitate, Lu. 4. 29.

Κατάκριμα, ατος, τό, condemnation, condemnatory sentence, Ro. 5. 16, 18; 8. 1: (L. G.) from

Κατακρίνω, (ι), f. ινώ, a. 1. κατέ-

κρίνω, *p. pass.* κατακρίμαι, *a. 1. pass.* κατεκρίθην (ἵ), (κατά & κρίνω) to give judgment against, condemn, Mat. 27. 3. Jno. 8. 10, 11, et al.; to condemn, to place in a guilty light *by contrast*, Mat. 12. 41, 42. Lu. 11. 31, 32. He. 11. 7: *whence*

Κατάκρισις, εως, ἡ, condemnation, 2 Co. 3. 9; censure, 2 Co. 7. 3. S.

Κατακυριεύω, *f. εύσω*, (κατά & κυριεύω) to get into one's power; *in N. T.*, to bring under, master, overcome, Ac. 19. 16; to domineer over, Mat. 20. 25, et al. L. G.

Καταλέω, ὦ, *f. ήσω*, (κατά & λαλέω) to blab out; to speak against, calumniate, Ja. 4. 11. 1 Pe. 2. 12; 3. 16: *whence*

Καταλαλία, ας, ἡ, evil-speaking, detraction, backbiting, calumny, 2 Co. 12. 20. 1 Pe. 2. 1. S.

Κατάλαλος, ου, ὁ, ἡ, slanderous, a detractor, calumniator, Ro. 1. 30. N. T.

Καταλαμβάνω, *f. λήψομαι*, *a. 2. κατέλαβον*, (κατά & λαμβάνω) to lay hold of, grasp; to obtain, attain, Ro. 9. 30. 1 Co. 9. 24; to seize, take possession of, Mar. 9. 18; to come suddenly upon, overtake, surprise, Jno. 12. 35; to deprehend, detect in the act, seize, Jno. 8. 3. 4; *met.* to comprehend, apprehend, Jno. 1. 5; *mid.* to understand, perceive, Ac. 4. 13; 10. 34, et al.

Καταλέγω, *f. ξω*, (κατά & λέγω) to select; to reckon in a number, enter in a list or catalogue, enrol, 1 Ti. 5. 9.

Κατάλειμμα, ατος, τό, a remnant, a small residue, Ro. 9. 27: (L. G.) *from*

Καταλείπω, *f. ψω*, *a. 2. κατέλιπον*, (κατά & λείπω) to leave behind; to leave behind at death, Mar. 12. 19; to relinquish, let remain, Mar. 14. 52; to quit, depart from, forsake, Mat. 4. 13; 16. 4; to neglect, Ac. 6. 2; to leave alone, or without assistance, Lu. 10. 40; to reserve, Ro. 11. 4.

Καταλιθάζω, *f. άσω*, (κατά & λιθάζω) to stone, kill by stoning, Lu. 20. 6. S.

Καταλλάγή, ης, ἡ, *pr.* an exchange; reconciliation, restoration for favour, Ro. 5. 11; 11. 15. 2 Co. 5. 18, 19: *from*

Καταλλάσσω, *f. άζω*, *a. 2. πασκατηλλάγην* (ἄ), (κατά & ἀλλάσσω) to change, exchange; to reconcile: *pass.* to be reconciled, Ro. 5. 10. 1-Co. 7. 11. 2 Co. 5. 18—20.

Κατάλοιπος, ου, ὁ, ἡ, (καταλείπω) remaining; οἱ κατάλοιποι, the rest, Ac. 15. 17.

Κατάλῦμα, ατος, τό, a lodging, inn, khan, Lu. 2. 7; a guest-chamber, coenaculum, Mar. 14. 14. Lu. 22. 11: (L. G.) *from*

Καταλύω (ῦ), *f. ύσω*, *a. 1. pass. κατελύθην* (ῦ), (κατά & λύω) to dissolve; to destroy, demolish, overthrow, throw down, Mat. 24. 2; 26. 61; *met.* to nullify, abrogate, Mat. 5. 17. Ac. 5. 38, 39, et al.; *intrans.* to unloose harness, &c., to halt, to stop for the night, lodge, Lu. 9. 12.

Καταμανθάνω, *f. μαθήσομαι*, *a. 2. κατέμαθον*, (κατά & μαθάνω) to learn or observe thoroughly; to consider accurately and diligently, contemplate, mark, Mat. 6. 28.

Καταμαρτυρέω, ὦ, *f. ήσω*, (κατά & μαρτυρέω) to witness or testify against, Mat. 26. 62; 27. 13, et al.

Καταμένω, *f. ενῶ*, (κατά & μένω) to remain; to abide, dwell, Ac. 1. 13.

Καταμόνας, *adv.* (κατά & μόνος) alone, apart, in private, Mar. 4. 10. Lu. 9. 18.

Κατανάθεμα, ατος, τό, (κατά & ἀνάθεμα) a curse, execration; *meton.* one accursed, execrable, Re. 22. 3: (N. T.) *whence*

Καταναθεματίζω, *f. ίσω*, to curse, Mat. 26. 74. N. T.

Κατανάλισκω, *f. λώσω*, (κατά & ἀναλίσκω) to consume, as fire, He. 12. 29.

Καταναρκάω, ὦ, *f. ήσω*, (κατά & ναρκάω, to grow torpid) *in N. T.* to be torpid to the disadvantage of any one, to be a dead weight upon; *by impl.* to be troublesome, burdensome to, *in respect of maintenance*, 2 Co. 11. 9; 12. 13, 14.

Κατανεύω, *f. εύσομαι*, (κατά & νεύω) *pr.* to nod, signify assent by a nod; *genr.* to make signs, beckon, Lu. 5. 7.

Κατανοέω, ὦ, *f. ήσω*, (κατά & νοέω) to perceive, understand, apprehend,

- Lu. 20. 23;** to observe, mark, contemplate, **Lu. 12. 24, 27;** to discern, descry, **Mat. 7. 3;** to have regard to, make account of, **Ro. 4. 19.**
- Καταντάω, ὦ, f. ἦσω, (κατά & ἀντάω)** to come to, arrive at, **Ac. 16. 1;** 20. 15; *of an epoch,* to come upon, **1 Co. 10. 11;** *met.* to reach, attain to, **Ac. 26. 7, et al. L. G.**
- Κατάνυξις, εως, ἡ, in N. T.,** deep sleep, stupor, dulness, **Ro. 11. 8. S.**
- Κατανύσσω, f. ξω, a. 2. pass. κατενύγην, (κατά & νύσσω)** to pierce through; to pierce *with compunction and pain of heart,* **Ac. 2. 37.**
- Καταξιόω, ὦ, f. ὠσω, (κατά & ἀξιόω)** to account worthy of, **Lu. 20. 35; 21. 36. Ac. 5. 41. 2 Th. 1. 5.**
- Καταπατέω, ὦ, ἦσω, (κατά & πατέω)** to trample upon, tread down or under feet, **Mat. 5. 13; 7. 6. Lu. 8. 5; 12. 1;** *met.* to treat with contumely, spurn, **He. 10. 29.**
- Κατάπαυσις, εως, ἡ, pr.** the act of giving rest; a state of settled cessation or rest, **He. 3. 11, 18; 4. 3, 11, et al.;** a place of rest, place of abode, dwelling, habitation, **Ac. 7. 49:** *from*
- Καταπαύω, f. αὔσω, (κατά & παύω)** to cause to cease, restrain, **Ac. 14. 18;** to cause to rest, give rest to, introduce into a permanent settlement, **He. 4. 8;** *intrans.* to rest, desist from, **He. 4. 4, 10.**
- Καταπέτασμα, ατος, τό, (καταπετάννυμι,** to expand) a veil, curtain, **Mat. 27. 51. Mar. 15. 38. Lu. 23. 45. He. 6. 19; 10. 20. S.**
- Καταπίνω, f. πίομαι, a. 2. κατέπιον, a. 1. pass. κατεπόθην, (κατά & πίνω)** to drink, swallow, gulp down, **Mat. 23. 24;** to swallow up, absorb, **Re. 12. 16. 2 Co. 5. 4;** to engulf, submerge, overwhelm, **He. 11. 29;** to swallow greedily, devour, **1 Pe. 5. 8;** to destroy, annihilate, **1 Co. 15. 54. 2 Co. 2. 7.**
- Καταπίπτω, f. πεσοῦμαι, a. 2. κατέπεσον, p. πέπτωκα, (κατά & πίπτω)** to fall down, fall prostrate, **Ac. 26. 14; 28. 6.**
- Καταπλέω, f. εὔσομαι, a. 1. κατέπλευσα, (κατά & πλέω)** to sail towards land, to come to land, **Lu. 8. 26.**
- Καταπονέω, ὦ, f. ἦσω, (κατά & πονέω)** to exhaust by labour or suffering; to weary out, **2 Pe. 2. 7;** to overpower, oppress, **Ac. 7. 24.**
- Καταποντίζω, f. ἴσω, (κατά & ποντίζω** to sink, *fr. πόντος*) to sink in the sea; *pass.* to sink, **Mat. 14. 30;** to be plunged, submerged, **Mat. 18. 6.**
- Κατάρα, ας, ἡ, (κατά & ἀρά)** a cursing, execration, imprecation, **Ja. 3. 10;** *fr. the Heb.* condemnation, doom, **Ga. 3. 10, 13. 2 Pe. 2. 14;** *meton.* a doomed one, one on whom condemnation falls, **Ga. 3. 13:** (*ἀρ*) whence
- Καταράομαι, ὦμαι, f. ἀσομαι, a. 1. καταρᾶσάμην, in N. T., p. pass. παρ. καταραμένος,** to curse, to wish evil to, imprecate evil upon, **Mat. 5. 44. Mar. 11. 21, et al.;** *in N. T., pass.* to be doomed, **Mat. 25. 41.**
- Καταργέω, ὦ, f. ἦσω, p. κατήργηκα, a. 1. κατήρησα, p. pass. κατήρημαι, a. 1. pass. καταργήθην, (κατά & ἀργός)** to render useless or unproductive, occupy unprofitably, **Lu. 13. 7;** to render powerless, **Ro. 6. 6;** to make empty and unmeaning, **Ro. 4. 14;** to render null, to abrogate, cancel, **Ro. 3. 3, 31. Eph. 2. 15, et al.;** to bring to an end, **1 Co. 2. 6; 13. 8; 15. 24, 26. 2 Co. 3. 7, et al.;** to destroy, annihilate, **2 Th. 2. 8. He. 2. 14;** to free from, dis sever from, **Ro. 7. 2, 6. Ga. 5. 4.**
- Καταριθμέω, ὦ, f. ἦσω, (κατά & ἀριθμέω)** to enumerate, number with, count with, **Ac. 1. 17.**
- Καταρτίζω, f. ἴσω, a. 1. κατήρτισα, (κατά & ἀρτίζω)** to adjust thoroughly; to knit together, unite completely, **1 Co. 1. 10;** to frame, **He. 11. 3;** to prepare, provide, **Mat. 21. 16. He. 10. 5;** to qualify fully, to elevate to a complete standard, **Lu. 6. 40. He. 13. 21. 1 Pe. 5. 10;** *p. pass. καταρτισμένος,* fit, ripe, **Ro. 9. 22;** to repair, refit, **Mat. 4. 21. Mar. 1. 19;** to supply, make good, **1 Th. 3. 10;** to restore to a *forfeited condition,* to reinstate, **Ga. 6. 1:** whence
- Κατάρτισις, εως, ἡ, pr.** a complete adjustment; a state of completeness, perfection, **2 Co. 13. 9. L. G.**
- Καταρτισμός, ου, ὁ,** completeness of qualification, a perfecting, **Ep. 4. 12. L. G.**
- Κατασείω, f. σείσω, (κατά & σείω)** to shake down or violently; *την χεῖρα* or *τῇ χειρί,* to wave the hand, beckon;

to sign silence by waving the hand, Ac. 12. 17, et al.

Κατασκάπτω, f. ψω, (κατά & σκάπτω) *pr.* to dig down under, undermine; *by impl.* to overthrow, demolish, raze, Ro. 11. 3; τὰ κατεσκαμμένα, ruins, Ac. 15. 16.

Κατασκευάζω, f. άσω, (κατά & σκευάζω, fr. σκευός) to prepare, put in readiness, Mat. 11. 10. Mar. 1. 2. Lu. 1. 17; 7. 27; to construct, form, build, He. 3. 3, 4; 9. 2, 6; 11. 7. 1 Pe. 3. 20.

Κατασκηνόω, ώ, f. ώσω, (κατά & σκηνός, fr. σκηνή) to pitch one's tent; *in N. T.*, to rest in a place, settle, abide, Ac. 2. 26; to haunt, roost, Mat. 13. 32. Mar. 4. 32. Lu. 13. 19: *whence*

Κατασκήνωσις, εως, ή, *pr.* the pitching a tent; a tent; *in N. T.*, a dwelling-place; a haunt, roost, Mat. 8. 20. Lu. 9. 58. L. G.

Κατασκιάζω, f. άσω, (κατά & σκιάζω, idem) to overshadow, He. 9. 5.

Κατασκοπέω, ώ, f. κατασκέψομαι, *in N. T.*, a. 1. inf. κατασκοπήσαι, (κατά & σκοπέω) to view closely and accurately; to spy out, Ga. 2. 4.

Κατασκοπός, ου, ό, a scout, spy, He. 11. 31.

Κατασοφίζομαι, f. ίσομαι, (κατά & σοφίζω) to exercise cleverness to the detriment of *any one*, to outwit; to make a victim of subtlety, to practise on by insidious dealing, Ac. 7. 19. L. G.

Καταστέλλω, f. στελώ, a. 1. κατέστειλα, p. pass. κατέσταλμαι, (κατά & στέλλω) to arrange, dispose in regular order; to appease, quiet, pacify, Ac. 19. 35, 36.

Κατάστημα, ατος, τό, (καθίστημι) determinate state, condition; personal appearance, mien, deportment, Tit. 2. 3. L. G.

Καταστολή, ής, ή, (καταστέλλω) *pr.* an arranging in order; adjustment of dress; *in N. T.*, apparel, dress, 1 Ti. 2. 9.

Καταστρέφω, f. ψω, (κατά & στρέφω) to invert; to overturn, overthrow, throw down, Mat. 21. 12. Mar. 11. 15.

Καταστρηνάω, f. άσω, (κατά &

στηρνάω, to be headstrong, wanton, fr. στηρνής v. στηρνός, hard, harsh) to be headstrong or wanton towards, 1 Ti. 5. 11. N. T.

Καταστροφή, ής, ή, (καταστρέφω) an overthrow, destruction, 2 Pe. 2. 6; *met.* overthrow of right principle or faith, utter detriment, perversion, 2 Ti. 2. 14.

Καταστρώννυμι, v. νύω, f. καταστρώσω, a. 1. pass. κατεστρώθην, (κατά & στρώννυμι,—νύω) to strew down, lay flat; *pass.* to be strewn, laid prostrate in death, 1 Co. 10. 5.

Κατασύρω, (κατά & σύρω) to drag down; to drag away, Lu. 12. 58. (υ).

Κατασφάζω, v. σφάττω, f. σφάξω, (κατά & σφάζω, v. σφάπτω) to slaughter, slay, Lu. 19. 27.

Κατασφραγίζω, f. ίσω, p. pass. κατεσφράγισμαι, (κατά & σφραγίζω) to seal up, Re. 5. 1.

Κατάσχεσις, εως, ή, (κατεχω) a possession, thing possessed, Ac. 7. 5. S.

Κατατίθημι, f. θήσω, a. 1. κατέθηκα, (κατά & τίθημι) to lay down, deposit, Mar. 15. 46; *mid.* to deposit or lay up for one's self; χάριν, v. χάριτας, to lay up a store of favour for one's self, earn a title to favour at the hands of a person, to curry favour with, Ac. 24. 27; 25. 9.

Κατατομή, ής, ή, (κατατέμνω, to cut up, fr. κατά & τέμνω) concision, mutilation, Phi. 3. 2.

Κατατοξεύω, f. εύσω, (κατά & τοξεύω, to shoot with a bow) to shoot down with arrows; to transfix with an arrow or dart, He. 12. 20.

Κατατρέχω, f. δραμούμαι, a. 2. εδράμην, (κατά & τρέχω) to run down, Ac. 21. 32.

Καταφέρω, f. κατοίσω, a. 1. pass. κατηνέχθην, (κατά & φέρω) to bear down; to overpower, as sleep, Ac. 20. 9; καταφέρειν ψήφον, to give a vote or verdict, Ac. 26. 10.

Καταφεύγω, f. ξομαι, a. 2. κατέφυγον, (κατά & φεύγω) to flee to for refuge, Ac. 14. 6. He. 6. 18.

Καταφθείρω, f. φθερώ, f. pass. καταφθαρήσομαι, (κατά & φθείρω) to destroy, cause to perish, 2 Pe. 2. 12; to corrupt, deprave, 2 Ti. 3. 8.

Καταφιλέω, ὦ, *f. ἦσω*, (κατά & φιλέω) to kiss affectionately or with a semblance of affection, to kiss with earnest gesture, Mat. 26. 49. Lu. 7. 38. Ac. 20. 37, et al.

Καταφρονέω, ὦ, *f. ἦσω*, (κατά & φρονέω) *pr.* to think in disparagement of; to condemn, scorn, despise, Mat. 18. 10. Ro. 2. 4; to slight, Mat. 6. 24. Lu. 16. 13. 1 Co. 11. 22. 1 Ti. 4. 12; 6. 2. 2 Pe. 2. 10; to disregard. He. 12. 2: *whence*

Καταφρονητής, οὔ, ὅ, a contemner, despiser, scorner, Ac. 13. 41. L. G.

Καταχέω, *f. εύσω*, (κατά & χέω) to pour down upon, Mat. 26. 7. Mar. 14. 3.

Καταχθόνιος, ίου, ὅ, ἡ, (κατά & χθών, the earth) under the earth, subterranean, infernal, Phi. 2. 10.

Καταχράομαι, ὦμαι, *f. ἦσομαι*, (κατά & χράομαι) to use downright; to use up, consume; to make an unrestrained use of, use eagerly, 1 Co. 7. 31; to use to the full, stretch to the utmost, 1 Co. 9. 18.

Καταψύχω, *f. ξω*, (κατά & ψύχω) to cool, refresh, Lu. 16. 24. (ὕ).

Κατείδωλος, ου, ὅ, ἡ, (κατά & εἰδωλον) rife with idols, sunk in idolatry, grossly idolatrous, Ac. 17. 16. N. T.

Κατέναντι, *adv.* (κατά & ἔναντι) over against, opposite to, Mar. 11. 2; 12. 41; 13. 3; ὅ, ἡ, τὸ, κατέναντι, opposite, Lu. 19. 30; before, in the presence of, in the sight, Ro. 4. 17. S.

Κατενώπιον, *adv. v. prep.* (κατά & ἐνώπιον) in the presence of, in the sight of, 2 Co. 2. 17; 12. 19. Ep. 1. 4. S.

Κατεξουσιάζω, *f. άσω*, (κατά & εξουσιάζω) to exercise lordship over, domineer over, Mat. 20. 25. Mar. 10. 42. N. T.

Κατεργάζομαι, *f. άσομαι*, (κατά & εργάζομαι) to work out; to effect, produce, bring out as a result, Ro. 4. 15; 5. 3; 7. 13. 2 Co. 4. 17; 7. 10. Phi. 2. 12. 1 Pe. 4. 3. Ja. 1. 3; to work, practise, realise in practice, Ro. 1. 27; 2. 9, et al.; to work or mould into fitness, 2 Co. 5. 5; to dispatch, subdue, Eph. 6. 13.

Κατέρχομαι, *f. ελεύσσομαι*, a. 2. κα-

τῆλθον, (κατά & ἔρχομαι) to come or go down, Lu. 4. 31; 9. 37; Ac. 8. 5; 9. 32, et al.; to land at, touch at, Ac. 18. 22; 27. 5.

Κατεσθίω, *f. καθέδομαι*, a. 2. κατέφαγον, (κατά & ἐσθίω) to eat up, devour, Mat. 13. 4, et al.; to consume, Re. 11. 5; to expend, squander, Lu. 15. 30; *met.* to make a prey of, plunder, Mat. 23. 13. Mar. 12. 40. Lu. 20. 47. 2 Co. 11. 20; to vex, injure, Ga. 5. 15.

Κατευθύνω, *f. ὕνω*, a. 1. ὕνα, (κατά & εὐθύνω, fr. εὐθύς, straight) to make straight; to direct, guide aright, Lu. 1. 79. 1 Th. 3. 11. 2 Th. 3. 5.

Κατέφαγον, a. 2. of κατεσθίω.

Κατεφίστημι, *intrans.* a. 2. κατεφίστην, (κατά & ἐφίστημι) to come upon suddenly, rush upon, assault, Ac. 18. 12. N. T.

Κατέχω, *f. καθέξω*, & κατασχήσω, *imperf.* κατείχων, a. 2. κατέσχων, (κατά & ἔχω) to hold down; to detain, retain, Lu. 4. 42. Philem. 13; to hinder, restrain, 2 Th. 2. 6, 7; to hold downright, hold in a firm grasp, to have in full and secure possession, 1 Co. 7. 30. 2 Co. 6. 10; to come into full possession of, seize upon, Mat. 21. 38; to keep, retain, 1 Th. 5. 21; to occupy, Lu. 14. 9; *met.* to hold fast mentally, retain, Lu. 8. 15. 1 Co. 11. 2; 15. 2; to maintain, He. 3. 6, 14; 10. 23; *intrans.*, a nautical term, to land, touch. Ac. 27. 40; *pass.* to be in the grasp of; to be bound by, Ro. 7. 6; to be afflicted with, Jno. 5. 4.

Κατηγορέω, ὦ, *f. ἦσω*, (κατά & ἀγορεύω, to harangue) to speak against, accuse, Mat. 12. 10. 27. 12. Jno. 5. 45, et al.: *whence*

Κατηγορία, ας, „ an accusation, crimination, Lu. 6. 7, et al.

Κατήγορος, ου, ὅ, an accuser, Jno. 8. 10. Ac. 23. 30, 35; 24. 8, et al.

Κατήγωρ, ορος, ὅ, an accuser, v. r. Re. 12. 10, a barbarous form for κατήγορος.

Κατίφεια, ας, ἡ, (κατηφης, having a downcast look, κατά & φάος) dejection, sorrow, Ja. 4. 9.

Κατηχέω, ὦ, *f. ἦσω*, (κατά & ἡχέω) *pr.* to sound in the ears, make the ears ring; to instruct orally, inform

by teaching, Lu. 1. 4. 1 Co. 14. 19, et al.; *pass.* to be made acquainted with, be informed of, learn by report, Ac. 21. 21, 24. L. G.

Κατιῶω, ὦ, f. ὥσω, p. *pass.* κατιώμαι, (κατά & ἰός) to cover with rust; *pass.* to rust, become rusty or tarnished, Ja. 5. 3. L. G.

Κατισχύω, f. ὑσώ, (κατά & ἰσχύω) to overpower, Mat. 16. 18; *intrans.* to predominate, get the upper hand, Lu. 23. 23. (ὑ).

Κατοικέω, ὦ, f. ἥσω, (κατά & οἰκέω) *trans.*, to inhabit, Ac. 1. 19, et al.; *intrans.*, to have an abode, dwell, Lu. 13. 4, Ac. 11. 29, et al.; to take up or find an abode, Ac. 7. 2, et al.; to indwell, Eph. 3. 17. Ja. 4. 5, et al.: *whence*

Κατοίκησις, εως, ἡ, an abode, dwelling, habitation, Mar. 5. 3.

Καταικητήριον, ἰου, τό, the same, Ep. 2. 22. Re. 18. 2.

Κατοικία, ας, ἡ, habitation, i. q. κατοίκησις, Ac. 17. 26. L. G.

Κατοπτρίζω, f. ἴσω, (κάτοπτρον, a mirror) to show in a mirror; to present a clear and correct image of a thing; *mid.* to have presented in a mirror, to have a clear image presented, *or*, perhaps, to reflect, 2 Co. 3. 18. L. G.

Κατορθώμα, ατος, τό, (κατορθώω, to set upright, accomplish happily, fr. κατά & ὀρθώω, to make straight) any thing happily and successfully accomplished; a beneficial and worthy deed, Ac. 24. 3. L. G.

Κάτω, *adv.* & *prep.* (κατά) down, downwards, Mat. 4. 6. Lu. 4. 9; beneath, below, under, Mat. 27. 51. Mar. 14. 66, et al.; ὅ, ἡ, τὸ, κάτω, what is below, earthly, Jno. 8. 23.

Κατώτερος, α, ον, (comparat. fr. κάτω) lower, Ep. 4. 9.

Κατώτερω, *adv.* (compar. of κάτω) lower, further down; *of time*, under, Mat. 2. 16.

Καῦμα, ατος, τό, (καίω) heat, scorching or burning heat, Re. 7. 16; 16. 9: *whence*

Κανυατίζω, f. ἴσω, to scorch, burn, Mat. 13. 6. Mar. 4. 6. Re. 16. 8, 9. L. G.

Καῦσις, εως, ἡ, (καίω) burning, being burned, He. 6. 8: *whence*

Κανσόομαι, οὔμαι, to be on fire, burn intensely, 2 Pe. 3. 10, 12. L. G.

Καύσων, ωνος, ὁ, fervent scorching heat; the scorching of the sun, Mat. 20. 12; hot weather, a hot time, Lu. 12. 55; the scorching wind of the East, Eurus, Ja. 1. 11.

Καντηριάζω, f. ἄσω, p. *pass.* καντηρίασμαι, (καντήριον, an instrument for branding, fr. καίω) to cauterise, brand; *pass. met.* to be branded with marks of guilt, *or*, to be seared into insensibility, 1 Ti. 4. 2.

Καυχάομαι, ὦμαι, f. ἥσομαι, a. 1. ἐκαυχσάμην, p. κεκαύχημαι, to glory, boast, Ro. 2. 17, 23; ὑπέρ τινος, to boast of a person or thing, to undertake a laudatory testimony to, 2 Co. 12. 5; to rejoice, exult, Ro. 5. 2, 3, 11, et al.: *whence*

Καύχημα, ατος, τό, a glorying, boasting, 1 Co. 5. 6; ground or matter of glorying or boasting, Ro. 4. 2; joy, exultation, Phi. 1. 26; laudatory testimony, 1 Co. 9. 15, 16. 2 Co. 9. 3, et al.

Καύχησις, εως, ἡ, a later equivalent to καύχημα, Ro. 3. 27. 2 Co. 7. 4, 14; 11. 10, et al.

Κέδρος, ου, ἡ, a cedar, Jno. 18. 1, *where κέδρων is a false reading for the proper name Κεδρών.*

Κείμει, f. κείσομαι, to lie, to be laid; to recline, to be lying, to have been laid down, Mat. 28. 6. Lu. 2. 12, et al.; to have been laid, placed, set, Mat. 3. 10. Lu. 3. 9. Jno. 2. 6, et al.; to be situated, as a city, Mat. 5. 14. Re. 21. 16; to be in store, Lu. 12. 19; *met.* to be constituted, established as a law, 1 Ti. 1. 9; *in N. T.*, of persons, to be specially set, solemnly appointed, destined, Lu. 2. 34. Phi. 1. 17. 1 Th. 3. 3; to lie under an influence, to be involved in, 1 Jno. 5. 19.

Κειρία, ας, ἡ, a bandage, swath, roller; *in N. T.*, pl. grave-clothes, Jno. 11. 44.

Κείρω, f. κερῶ, a. 1. mid. ἐκείραμην, to cut off the hair, shear, shave, Ac. 8. 32; 18. 18. 1 Co. 11. 6, *bis*.

Κέλευσμα, ατος, τό, a word of command; a mutual cheer; *hence*, *in N. T.*, a loud shout, an arousing outcry, 1 Th. 4. 16: *from*

Κελεύω, *f. εὔσω*, *a. 1. ἐκέλευσα*, (*κέλω, κέλομαι*, *idem*) to order, command, direct, bid, *Mat. 8. 18; 14. 19, 28, et al.*

Κενοδοξία, *as, ἡ*, empty conceit, vain glory, *Phi. 2. 3: from*

Κενοδόξος, *ου, ὁ, ἡ*, (*κενός & δόξα*) vain-glorious, desirous of vain glory, *Ga. 5. 26.*

Κενός, *ἡ, ὄν*, empty; having nothing, empty-handed, *Mar. 12. 3; met. vain, fruitless, void of effect, Ac. 4. 25. 1 Co. 15. 10; εἰς κενόν*, in vain, to no purpose, *2 Co. 6. 1, et al.; hollow, fallacious, false, Ep. 5. 6. Col. 2. 8; inconsiderate, foolish, Ja. 2. 20.*

Κενοφωνία, *as, ἡ*, (*κενός & φωνή*) vain, empty babbling, vain disputation, fruitless discussion, *1 Ti. 6. 20. 2 Ti. 2. 16. N. T.*

Κενῶω, *ῶ, f. ὥσω*, *a. 1. ἐκένωσα*, (*κενός*) to empty, evacuate; *ἐαυτόν*, to divest one's self of one's prerogatives, abase one's self, *Phi. 2. 7; to deprive a thing of its proper functions, Ro. 4. 14. 1 Co. 1. 17; to show to be without foundation, falsify, 1 Co. 9. 15. 2 Co. 9. 3.*

Κέντρον, *ου, τό*, (*κεντέω*, to prick) a sharp point; a sting, *Re. 9. 10; a prick, stimulus, goad, Ac. 9. 5; 26. 14. met., of death, destructive power, deadly venom, 1 Co. 15. 55, 56.*

Κεντυρίων, *ωνος, ὁ*, (*Lat. centurio*, *fr. centum*, a hundred) in its original signification, a commander of a hundred foot-soldiers, a centurion, *Mar. 15. 39, 44, 45.*

Κενῶς, *adv. (κενός)* in vain, to no purpose, unmeaningly, *Ja. 4. 5. L. G.*

Κεραία, *as, ἡ*, (*κέρας*) *pr.* a horn-like projection, a point, extremity; *in N. T.*, an apex, or fine point, *as of letters*; the minutest part, a tittle, *Mat. 5. 18. Lu. 16. 17.*

Κεραμεύς, *έως, ὁ*, (*κέραμος*) a potter, *Mat. 27. 7, 10. Ro. 9. 21.*

Κεραμικός, *ἡ, ὄν*, (*fr. same*) made by a potter, earthen, *Re. 2. 27.*

Κεράμιον, *ίου, τό*, (*dimin. of κέραμος*) an earthenware vessel, a pitcher, jar, *Mar. 14. 13. Lu. 22. 10.*

Κέραμος, *ου, ὁ*, potter's clay; earthenware; a tile, tiling, *Lu. 5. 19.*

Κεράννυμι, *v. νύω*, (*κεράω*) *f. κεράσω*, *a. 1. ἐκέρασα*, *p. pass. κέκραμαι* later *κεκέρασμαι*, to mix, mingle drink; to prepare for drinking, *Re. 14. 10; 18. 6, bis.*

Κέρας, *ἄτος, τό*, a horn, *Re. 5. 6; 12. 3, et al.; a projecting extremity at the corners of an altar, Re. 9. 13; fr. the Heb., used symbolically for strength, power, Lu. 1. 69.*

Κεράτιον, *ίου, τό*, (*dimin. of κέρας*) *pr.* a little horn; *in N. T.*, a pod, the pod of the carob tree, or *Ceratonia siliqua* of *Linnaeus*, a common tree in the East and the south of Europe, growing to a considerable size, and producing long slender pods, with a pulp of a sweetish taste and several brown shining seeds like beans, sometimes eaten by the poorer people in Syria and Palestine, and commonly used for fattening swine, *Lu. 15. 16.*

Κερδαίνω, *f. δανῶ*, *κερδήσω & ομαι*, *a. 1. ἐκέρδησα*, to gain as a matter of profit, *Mat. 25. 17, et al.; to win, acquire possession of, Mat. 16. 26; to profit in the avoidance of, to avoid, Ac. 27. 21; in N. T., Χριστόν*, to win Christ, to become possessed of the privileges of the gospel, *Ph. 3. 8; to win over from estrangement, Mat. 18. 15; to win over to embrace the gospel, 1 Co. 9. 19, 20, 21, 22. 1 Pe. 3. 1; absol. to make gain, Ja. 4. 13: from*

Κέρδος, *εος, τό*, gain, profit, *Phi. 1. 21; 3. 7. Tit. 1. 11.*

Κέρμα, *ατος, τό*, (*κείρω*) something clipped small; small change, small pieces of money, coin, *Jno. 2. 15: whence*

Κερματιστής, *ου, ὁ*, a money changer, *Jno. 2. 14. N. T.*

Κεφάλαιον, *ου, τό*, (*κεφαλῇ*) a sum total; a sum of money, capital, *Ac. 22. 28; the crowning or ultimate point to preliminary matters, He. 8. 1: whence*

Κεφαλαίωω, *ῶ, f. ὥσω*, to sum up; *but in N. T., equiv. to κεφαλίζω*, to wound on the head, *Mar. 12. 4.*

Κεφαλῇ, *ἧς, ἡ*, the head, *Mat. 5. 36; 6. 17, et al.; the head, top; κεφαλῇ γωνίας*, the head of the corner, the chief corner stone, *Mat. 21. 42. Lu*

20. 17; *met.* the head, superior, chief, principal, one to whom others are subordinate, 1 Co. 11. 3. Ep. 1. 22, et al.

Κεφαλῆς, ἰδος, ἡ, (dimin. of κεφαλῇ) *in N. T.*, a roll, volume, division of a book, He. 10. 7.

Κημέω, ὦ, f. ὦσω, (κημός, a curb, bridle, muzzle) to muzzle, v. r. 1 Co. 5. 5.

Κῆνσος, ου, ὁ, (Lat. *census*) a census, assessment, enumeration of the people and a valuation of their property; *in N. T.*, tribute, tax, Mat. 17. 25; poll-tax, Mat. 22. 17, 19. Mar. 12. 14.

Κῆπος, ου, ὁ, a garden, any place planted with trees and herbs, Lu. 13. 19. Jno. 18. 1, 26; 19. 41.

Κηπουρός, ου, ὁ, (κῆπος & οὖρος, a watcher; a garden-keeper, gardener, Jno. 20. 15.

Κηρίον, ου, τό, (κηρός, beeswax) a honeycomb; a comb filled with honey, Lu. 24. 42.

Κήρυγμα, ατος, τό, (κηρύσσω) proclamation, proclaiming, public announcement, Mat. 12. 41; public inculcation, preaching, 1 Co. 2. 4; 15. 14; meton. what is publicly inculcated, doctrine, &c. Ro. 16. 25, et al.

Κήρυξ, ὕκος, ὁ, a herald, public messenger; in N. T., a proclaimer, publisher, preacher, 1 Ti. 2. 7. 2 Ti. 1. 11. 2 Pe. 2. 5.

Κηρύσσω, f. κηρύξω, a. 1. ἐκήρυξα, to publish, proclaim, as a herald, 1 Co. 9. 27; to announce openly and publicly, Mar. 1. 4. Lu. 4. 18; to noise abroad, Mar. 1. 45; 7. 36; to announce as a matter of doctrine, inculcate, preach, Mat. 24. 14. Mar. 1. 38; 13. 10. Ac. 15. 21. Ro. 2. 21, et al.

Κῆτος, εος, τό, a large fish, sea monster, whale, Mat. 12. 40.

Κηφᾶς, ᾱ, ὁ, (Aramæan, כִּפְתִּי) Cephas, a rock, rendered into Greek by Πέτρος, Jno. 1. 43. 1 Co. 1. 12, et al.

Κιβωτός, ου, ἡ, a chest, coffer; the ark of the covenant, He. 9. 4; the ark of Noah, Mat. 24. 38. Lu. 17. 27, et al.

Κιθάρα, ας, ἡ, a lyre, 1 Co. 14. 7. Re. 5. 8. 14. 2. 15. 2. (ᾶ) whence

Κιθαρίζω, f. ἰσω, to play on a lyre to harp, 1 Co. 14. 7. Re. 14. 2.

Κιθαροδός, ου, ὁ, (κιθάρα & αἰείδω) one who plays on the lyre and accompanies it with his voice, a harper, Re. 14. 2; 18. 22.

Κινάμωμον, v. κιννάμωμον, ου, τό, cinnamon, the aromatic bark of the Laurus cinnamomum, which grows in Arabia, Syria, &c. Re. 18. 13.

Κινδυνεύω, f. εὔσω, to be in danger or peril, Lu. 8. 23. Ac. 19. 27, 40. 1 Co. 15. 30: from

Κινδύνος, ου, ὁ, danger, peril, Ro. 8. 35. 2 Co. 11. 26.

Κινέω, ὦ, f. ἦσω, a. 1. ἐκίνησα, (κίω, to go) to set a-going; to move, Mat. 23. 4; to excite, agitate, Ac. 24. 5; 21. 30; to remove, Re. 2. 5; 6. 14; in N. T., κεφαλὴν, to shake the head in derision, Mat. 27. 39. Mar. 15. 29; mid. to move, possess the faculty of motion, exercise the functions of life, Ac. 17. 28: whence

Κίνησις, εως, ἡ, a moving, motion, Jno. 5. 3.

Κιννάμωμον, see κινάμωμον.

Κλάδος, ου, ὁ, (κλάω, to break off) a bough, branch, shoot, Mat. 13. 32; 21. 8, et al.; met. offspring, progeny, posterity, Ro. 11. 16, 21.

Κλαίω, f. κλαύσομαι, in N. T. κλαύσω, a. 1. ἐκλαυσα, intrans. to weep, shed tears, Mat. 26. 75. Mar. 5. 38, 39. Lu. 19. 41; 23. 28, et al.; trans. to weep for, bewail, Mat. 2. 18.

Κλάσις, εως, ἡ, (κλάω) a breaking, the act of breaking, Lu. 24. 35. Ac. 2. 42.

Κλάσμα, ατος, τό, (fr. same) a piece broken off, fragment, Mat. 14. 20; 15. 37. Mar. 6. 43, et al.

Κλαυθμός, ου, ὁ, (κλαίω) weeping, Mat. 2. 18; 8. 12, et al.

Κλάω, f. κλάσω, a. 1. ἐκλάσσα, to break off; in N. T., to break bread, Mat. 14. 19, et al.; with figurative reference to the violent death of Christ, 1 Co. 11. 24.

Κλείς, κλειδός, κλειδί, κλειδα & κλείν, ἡ, pl. κλείδες & κλείς, a key, used in the N. T. as the symbol of power, authority, &c. Mat. 16. 19. Re. 1. 18; 3. 7; 9. 1; 20. 1; met

means of attaining *knowledge*, Lu. 11. 52: *from*

Κλείω, *φ. είσω*, *α. 1. έκκλειςα*, *ρ. pass. κέκλεισμαι*, *α. 1. pass. έκλείσθην*, to close, shut, Mat. 6. 6; 25. 10, et al.; to shut up a person, Re. 20. 3; *met. of the heavens*, Lu. 4. 25. Re. 11. 6; κλείσαι τὰ σπλάγχνα, to shut up one's bowels, to be hard-hearted, void of compassion, 1 Jno. 3. 17; κλείειν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, to endeavour to prevent entrance into the kingdom of heaven, Mat. 23. 14.

Κλέμμα, *ατος*, *τό*, (*κλέπτω*) theft, Re. 9. 21.

Κλέος, *τό*, *pr.* rumour, report; good report, praise, credit, 1 Pe. 2. 20.

Κλέπτης, *ου*, *ό*, a thief, Mat. 6. 19, 20; 24. 43, et al.; *trop.* a deceiver, impostor, Jnc. 10. 8: *from*

Κλέπτω, *φ. ψω*, & *ψομαι*, *ρ. κέκλοφα*, *α. 1. έκλεψα*, to steal, Mat. 6. 19, 20; 19. 18, et al.; to take away stealthily, remove secretly, Mat. 27. 64; 28. 13.

Κλήμα, *ατος*, *τό*, (*κλάω*) a branch, shoot, twig, *esp. of the vine*, Jno. 15. 2, 4, 5, 6.

Κληρονομέω, *ω*, *φ. ήσω*, *ρ. κεκληρονόμηκα*, *α. 1. έκκληρονόμησα*, (*κληρονόμος*) *pr.* to acquire by lot; to inherit, obtain by inheritance; *in N. T.*, to obtain, acquire, receive possession of, Mat. 5. 5; 19. 29, et al.; *absol.* to be heir, Ga. 4. 30: *whence*

Κληρονομία, *ας*, *ή*, an inheritance, patrimony, Mat. 21. 38. Mar. 12. 7; a possession, portion, property, Ac. 7. 5; 20. 32, et al.; *in N. T.*, a share, participation in privileges, Ac. 20. 32. Eph. 1. 14, et al.

Κληρονόμος, *ου*, *ό*, (*κληρος* & *νέμωμαι*) an heir, Mat. 21. 38. Ga. 4. 1, et al.; a possessor, Ro. 4. 13. He. 11. 7. Ja. 2. 5, et al.

Κλήρος, *ου*, *ό*, a lot, die, a thing used in determining chances, Mat. 27. 35. Mar. 15. 24, et al.; assignment, investiture, Ac. 1. 17, 25; allotment, destination, Col. 1. 12; a part, portion, share, Ac. 8. 21; 26. 18; a constituent portion of the church, 1 Pe. 5. 3: *whence*

Κληρώω, *ω*, *φ. ώσω*, to choose by lot; *mid.* κληρούμαι, *α. 1. έκκληρώθην*, to obtain by lot or assignment; to

obtain a portion, receive a share Eph. 1. 11.

Κλήσις, *εως*, *ή*, (*καλέω*) a call calling, invitation; *in N. T.*, the call or invitation to the privileges of the Gospel, Ro. 11. 29. Ep. 1. 18, et al.; the favour and privilege of the invitation, 2 Th. 1. 11. 2 Pe. 1. 10; the temporal condition in which the call found a person, 1 Co. 7. 20; 1. 26.

Κλητός, *ή*, *όν*, (*fr.* same) called, invited; *in N. T.*, called to privileges or functions, Mat. 20. 16; 22. 14. Ro. 1. 1, 6, 7. 1 Co. 1. 1, 2, et al.

Κλίβανος, *ου*, *ό*, (*At.* κρίζανος) an oven, Mat. 6. 30. Lu. 12. 28.

Κλίμα, *ατος*, *τό*, (*κλίνω*) *pr.* a slope; a portion of the ideal slope of the earth's surface; a tract or region of country, Ro. 15. 23. 2 Co. 11. 10. Ga. 1. 21.

Κλίνη, *ης*, *ή*, (*fr.* same) a couch, bed, Mat. 9. 2, 6. Mar. 4. 21, et al.

Κλινίδιον, *ίου*, *τό*, (*dim.* of κλίνη) a small couch or bed, Lu. 5. 19, 24.

Κλίνω, *φ. ινώ*, *ρ. κέκλικα*, *α. 1. έκκλινω*, *pr. trans.* to cause to slope or bend; to bow down, Lu. 24. 5. Jno. 19. 30; to lay down to rest, Mat. 8. 20. Lu. 9. 58; to put to flight; troops, He. 11. 34; *intrans.*, of the day, to decline, Lu. 9. 12; 24. 29.

Κλίσία, *ας*, *ή*, (*κλίνω*) *pr.* a place for reclining; a tent, seat, couch; *in N. T.*, a company of persons reclining at a meal, Lu. 9. 14.

Κλοπή, *ης*, *ή*, (*κλέπτω*) theft, Mat. 15. 19. Mar. 7. 22.

Κλύδων, *ωνος*, *ό*, (*κλύζω*, to dash, surge, like the waves) a wave, billow, surge, Ja. 1. 6: *whence*

Κλυδωνίζομαι, to be tossed by waves; *met.* to fluctuate in opinion, be agitated, tossed to and fro, Ep. 4. 14. L. G.

Κνήθω, (*κνάω*) *φ. κνήσω*, to scratch, to tickle, cause titillation; *in N. T.* *mid.*, *met.* to procure pleasurable excitement for, to indulge an itching, 2 Ti. 4. 3.

Κοδράντης, *ου*, *ό*, (*Lat.* quadrans) a Roman brass coin, equivalent to the fourth part of an as, or ασσάριον, or to δύο λεπτά, and equal to about

three-fourths of a farthing, Mat. 5. 26. Mar. 12. 12. N. T.

Κοιλία, ας, ἡ, (κοῖλος, hollow) a cavity; the belly, Mat. 15. 17. Mar. 7. 19; the stomach, Mat. 12. 40. Lu. 15. 16; the womb, Mat. 19. 12. Lu. 15, et al.; *fr. the Heb.* the inner self, Jno. 7. 38.

κοιμάω, ὦ, f. ἤσω, p. pass. κεκοίμημαι, to lull to sleep; *pass.* to fall asleep, be asleep, Mat. 28. 13. Lu. 22. 45; *met.* to die, be dead, Ac. 7. 60; 13. 36, et al.: *whence*

κοίμησις, εως, ἡ, sleep; *meton.* rest, repose, Jno. 11. 13.

κοινός, ἡ, ὄν, common, belonging equally to several, Ac. 2. 44; 4. 32; *in N. T.*, common, profane, He. 10. 29; *ceremonially* unclean, Mar. 7. 2. Ac. 10. 14, et al.: *whence*

κοινόω, ὦ, f. ὠσω, p. κεκοίνωκα, a. 1. ἐκοίνωσα, to make common; *in N. T.*, to profane, desecrate, Ac. 21. 28; to render *ceremonially* unclean, defile, pollute, Mat. 15. 11, 18, 20; to pronounce unclean *ceremonially*, Ac. 10. 15; 11. 9.

κοινωνέω, ὦ, f. ἤσω, p. κεκοινωνήκα, a. 1. ἐκοινωνήσα, (κοινωνός) to have in common, share, He. 2. 14; to be associated in, to become a sharer in, Ro. 15. 27. 1 Pe. 4. 13; to become implicated in, be a party to, 1 Ti. 5. 22. 2 Jno. 11; to associate one's self with *by sympathy and assistance*, to communicate with *in the way of aid and relief*, Ro. 12. 13. Ga. 6. 6: *whence*

κοινωνία, ας, ἡ, fellowship, partnership, Ac. 2. 42. 2 Co. 6. 14. Ga. 2. 9. Phi. 3. 10. 1 Jno. 1. 3, et al.; participation, communion, 1 Co. 10. 16, et al.; aid, relief, He. 13. 16, et al.; contribution in aid, Ro. 15. 26.

κοινωνικός, ἡ, ὄν, social; *in N. T.*, ready to communicate *in kind offices*, liberal, beneficent, 1 Ti. 6. 18.

κοινωνός, οὐ, ὁ, ἡ, (κοινός) a fellow-partner, Mat. 23. 30. Lu. 5. 10. 1 Co. 10. 18, 20. 2 Co. 8. 23. Phil. 17. He. 10. 33; a sharer, partaker, 2 Co. 1. 7. 1 Pe. 5. 1. 2 Pe. 1. 4.

κοίτη, ης, ἡ, (κεῖμαι) a bed, Lu. 11. 7. the *conjugal* bed, He. 13. 4; *meton.* sexual intercourse, concubitas; *hence*, lewdness, whoredom,

chamfering, Ro. 13. 13; *in N. T.* conception, Ro. 9. 10: *whence*

κοιτών, ὠνος, ὁ, a bed-chamber, Ac. 12. 20.

κόκκινος, η, ον, (κόκκος, kern) the coccus ilicis of *Linnaeus*, a small insect, found on the leaves of the quercus cocciferus, or holm oak, which was used by the ancients, as the cochineal insect now is, for dyeing a beautiful crimson or deep scarlet colour, and supposed by them to be the berry of a plant or tree dyed with coccus, crimson, scarlet, Mat. 27. 28. He. 9. 19. Re. 17. 3, 4; 18. 12, 16.

κόκκος, ον, ὁ, a kernel, seed, grain, Mat. 13. 31; 17. 20, et al.

κολάζω, f. ἀσομαι & ἀσω, *pr.* to curtail, to coerce; to chastise, punish, Ac. 4. 21. 2 Pe. 2. 9.

κολακεία, ας, ἡ, (κόλαξ, a flatterer) flattery, adulation, obsequiousness, 1 Th. 2. 5.

κόλασις, εως, ἡ, (κολάζω) chastisement, punishment, Mat. 25. 46; painful disquietude, torment, 1 Jno. 4. 18.

κολαφίζω, f. ἴσω, (κόλαφος, a blow with the fist) to beat with the fist, buffet, Mat. 26. 67. Mar. 14. 65; *met.* to maltreat, treat with contumely and ignominy, 1 Co. 4. 11; to punish, 1 Pe. 2. 20; to buffet, fret, afflict, 2 Co. 12. 7.

κολλάω, ὦ, f. ἤσω, to glue or weld together; *mid.* to adhere to, Lu. 10. 11; *met.* to attach one's self to, unite with, associate with, Lu. 15. 15. Ac. 5. 13, et al.

κολλούριον, v. κολλύριον, ον, τό, (dimin. of κολλύρα, a cake) collyrium, eye-salve, Re. 3. 18.

κολλυβιστής, οὐ, ὁ, (κόλλυβος, small coin) a money-changer, Mat. 21. 12. Mar. 11. 15. Jno. 2. 15.

κολλύριον, see κολλούριον.

κολοβόω, ὦ, f. ὠσω, (κολοβός, curtailed, mutilated, *fr.* κόλος, id.) *in N. T.*, of time, to cut short, shorten, Mat. 24. 22. Mar. 13. 20.

κόλπος, ον, ὁ, the bosom, Lu. 16. 22, 23. Jno. 1. 18; 13. 23; the bosom of a garment, Lu. 6. 38; a bay, creek, inlet, Ac. 27. 39.

κολυμβάω, ὦ, f. ἤσω, to dive; *in N. T.*, to swim, Ac. 27. 43: *whence*

Κολυμβήθρα, ας, ἡ, a place where one may swim; a pond, pool, Jno. 5. 2, 4, 7; 9. 7, 11.

Κολωνία, ας, ἡ, (Lat. *colonia*) a Roman colony, Ac. 16. 12.

Κομάω, ὦ, f. ἤσω, to have long hair, wear the hair long, 1 Co. 11. 14, 15: *from*

Κόμη, ης, ἡ, the hair; a head of long hair, 1 Co. 11. 15.

Κομίζω, f. ἴσω, & ἰῶ, mid. *ιοῦμαι*, a. 1. ἐκόμισα, (κομέω, to take care of) *pr.* to take into kindly keeping, to provide for; to convey, bring, Lu. 11. 37; *mid.* to bring for one's self; to receive, obtain, 2 Co. 5. 10. Ep. 6. 8, et al.; to receive again, recover, Mat. 25. 27. He. 11. 19.

Κομψότερον, *adv.* (comp. of κόμψως, well, smartly) *in N. T.*, in better health, Jno. 4. 52.

Κονιάω, ὦ, f. ἄσω, p. pass. *κεκονιάμαι*, (κόνις, v. κονία, dust, lime-dust) to white-wash, or, plaster, Mat. 23. 27. Ac. 23. 3.

Κονιορτός, οὔ, ὁ, (κόνις & ὄρνυμι, to raise) dust excited; dust, Mat. 10. 14. Lu. 9. 5; 10. 11. Ac. 13. 51; 22. 23.

Κοπάζω, f. ἄσω, (κόπος) *pr.* to grow weary, suffer exhaustion; to abate, be stilled, Mat. 14. 32. Mar. 4. 39; 6. 51.

Κοπετός, οὔ, ὁ, (κόπτω) *pr.* a beating of the breast, &c. in token of grief; a wailing, lamentation, Ac. 8. 2.

Κοπή, ης, ἡ, (κόπτω) a stroke, smiting; *in N. T.*, slaughter, He. 7. 1.

Κοπιάω, ὦ, f. ἄσω, p. *κεκοπίακα*, a. 1. ἐκοπίασα, to be wearied or spent with labour, faint from weariness, Mat. 11. 28. Jno. 4. 6; *in N. T.*, to labour hard, to toil, Lu. 5. 5. Jno. 4. 38, et al.: *from*

Κόπος, ου, ὁ, (κόπτω) trouble, vexation, uneasiness, Mat. 26. 10. Mar. 14. 6; labour, wearisome labour, travail, toil, 1 Co. 3. 8; 15. 58, et al.; *meton.* the fruit or consequences of labour, Jno. 4. 38. 2 Co. 10. 15.

Κοπρία, ας, ἡ, dung, manure, Lu. 13. 8; 14. 35.

Κόπριν, ου, τό, the same, v. r. Lu. 13. 9. L. G.

Κόπτω, f. ψω, to smite, cut; to cut off or down, Mat. 21. 8. Mar. 11. 8; *mid.* to beat one's self in mourning, lament, bewail, Lu. 8. 52; 23. 27, et al.

Κόραξ, ἄκος, ὁ, a raven, crow, Lu. 12. 24.

Κοράσιον, ἰον, τό, (dim. of κόρη) a girl, damsel, maiden, Mat. 9. 24, 25; 14. 11, et al. (ἄ).

Κορβάν, ὁ, indec. v. *κορβανᾶς*, ἁ, ἡ (Heb. קרבן; Aram. קרבנא, *corban* plained in Greek by δῶρον) *corban*, a gift, offering, oblation, any thing consecrated to God, Mar. 7. 11; *meton.* the sacred treasury, Mat. 27. 6.

Κορέννυμι, f. κορέσω, p. pass. *κεκορέσμαι*, to satiate, satisfy, Ac. 27. 38. 1 Co. 4. 8.

Κορίνθιος, ἰα, ἰον, Corinthian; an inhabitant of Κόρινθος, Corinth, Ac. 18. 8. 2 Co. 6. 11.

Κόρος, ου, ὁ, (Heb. כר) a cor, the largest Jewish measure for things dry, equal to the homer, and about fifteen bushels English, according to Josephus (Ant. 1. xv. c. 9. s. 2.), Lu. 16. 7.

Κοσμέω, ὦ, f. ἤσω, p. *κεκόσμηκα*, a. 1. ἐκόσμησα, (κόσμος) to arrange, set in order; to adorn, decorate, embellish, Mat. 12. 44; 23. 29; to prepare, put in readiness, trim, Mat. 25. 7; *met.* to honour, dignify, Tit. 2. 10.

Κοσμικός, ἡ, ὄν, (κόσμος, the world) *pr.* belonging to the universe; *in N. T.*, accommodated to the present state of things, adapted to this world, worldly, Tit. 2. 12; τὸ κοσμικόν, as a subst., the apparatus for the service of the tabernacle, He. 9. 1.

Κόσμος, ἰα, ἰον, v. ου, ὁ, ἡ, (κόσμος) decorous, well-ordered, 1 Ti. 2. 9; 3. 2.

Κοσμοκράτωρ, ορος, ὁ, (κόσμος & κρατέω) *pr.* monarch of the world; *in N. T.*, a worldly prince, a power paramount in the world of the unbelieving and ungodly, Ep. 6. 12. (ἄ). L. G.

Κόσμος, ου, ὁ, *pr.* order, regular disposition; ornament, decoration, embellishment, 1 Pe. 3. 3; the world, the material universe, Mat. 13. 35, et al.; the world, the aggregate of sensible

tive existence, 1 Co. 4. 9; the *lower* world, the earth, Mar. 16. 15, et al.; the world, the aggregate of mankind, Mat. 5. 14, et al.; the world, the public, Jno. 7. 4; *in N. T.*, the present order of things, the *secular* world, Jno. 18. 36, et al.; the human race *external to the Jewish nation*, the *heathen* world, Ro. 11. 12, 15; the world *external to the Christian body*, 1 Jno. 3. 1, 13, et al.

Κοῦμι, (Aram. ܕܡܝ 2 pers. fem. sing. imperat. of ܕܡܝ, to arise) cumi, arise, Mar. 5. 41.

Κουστωδία, ας, ἡ, (Lat. *custodia*) a watch, guard, Mat. 27. 65, 66; 28. 11.

Κουφίζω, f. ἴσω, (κουφός, light) to lighten, make light or less heavy, Ac. 27. 38.

Κόφινος, ου, ὁ, a basket, Mat. 14. 20; 16. 9. Mar. 6. 43, et al.

Κράββατος, ου, ὁ, (Lat. *grabatus*) a couch *capable of holding one person*, Mar. 2. 4, 9, 11, 12, et al. L. G.

Κράζω, f. κεκράξομαι, a. ἔκραγον, later f. κράξω, a. ἔκραξα, p. κέκραγα with a *pres. signif.* to utter a cry, Mat. 14. 26, et al.; to exclaim, vociferate, Mat. 9. 27. Jno. 1. 15, et al.; to cry for vengeance, Ja. 5. 4; to cry in supplication, Ro. 8. 15. Ga. 4. 6.

Κραιπάλῃ, ης, ἡ, debauch, Lu. 21. 34. (ā).

Κρανίον, ου, τό, (κάρα) a skull, Mat. 27. 33. Mar. 15. 22. Lu. 23. 33 Jno. 19. 17.

Κράσπεδον, ου, τό, a margin, border; *in N. T.*, a fringe, tuft, tassel, Mat. 9. 20; 14. 36; 23. 5, et al.

Κραταίος, á, óν, (κράτος) strong, mighty, powerful, 1 Pe. 5. 6.

Κραταίω, ὦ, f. ὠσω, (fr. same) to strengthen, render strong, corroborate, confirm; *pass.* to grow strong, acquire strength, Lu. 1. 80; 2. 40. Ep. 3. 16; to be firm, resolute, 1 Co. 16. 13. L. G.

Κρατέω, ὦ, f. ἥσω, p. κεκράτηκα, a. 1. ἐκράτησα, (fr. same) *pr.* to be strong; to be superior to any one, subdue, vanquish, Ac. 2. 24; to get into one's power, lay hold of, seize, apprehend, Mat. 14. 3; 18. 28; 21. 46; to gain, compass, attain, Ac. 27. 13; *in N. T.* to lay hold of, grasp, clasp,

Mat. 9. 25. Mar. 1. 31, 5. 4; to retain, to keep under reserve, Mar. 9. 10; *met.* to hold fast, observe, Mar. 7. 3, 8. 2 Th. 2. 15; to hold to, adhere to, Ac. 3. 11. Col. 2. 19; to restrain, hinder, repress, Lu. 24. 16. Re. 7. 1; to retain, not to remit sins, Jno. 20. 23.

Κράτιστος, η, ου, (superl. from κράτος, strongest) *in N. T.*, κράτιστε, a term of respect, most excellent, noble, or illustrious, Lu. 1. 3. 22. 23. 26; 24. 3; 26. 25.

Κράτις, εος, τό, strength, power, might, force, Ac. 19. 20. Wb. 1. 19; *meton.* a display of might, Lu. 1. 51; power, sway, dominion, He. 2. 14. 1 Pe. 4. 11; 5. 11, et al. (ā).

Κραυγάζω, f. ἄσω, a. 1. ἐκραύγασα, to cry out, exclaim, vociferate, Mat. 12. 19; 15. 22, et al.: *from*

Κραγή, ἥς, ἡ, (κράζω) a cry, outcry, clamour, vociferation, Mat. 25. 6. Ac. 23. 9. Ep. 4. 31. Re. 14. 18; a cry of sorrow, wailing, lamentation, Re. 21. 4; a cry for help, earnest supplication, He. 5. 7.

Κρέας, ατος, έως, τό, pl. κρέατα, κρέα, flesh, meat, Ro. 14. 21. 1 Co. 8. 13.

Κρείττων, v. σσων, όνος, ό, ἡ, το, -ον, (used as the comp. of αγαθός) better, more useful or profitable, more conducive to good, 1 Co. 7. 9, 38; superior, more excellent, of a higher nature, more valuable, He. 1. 4; 6. 9; 7. 7, 19, 22, et al.

Κρεμάννυμι, f. ἄσω, a. 1. ἐκρέμασα, a. 1. pass. ἐκρεμάσθην, to hang, suspend, Ac. 5. 30; 10. 39; *pass.* to be hung, suspended, Mat. 18. 6. Lu. 23. 39; *mid.* κρέμαμαι, to hang, be suspended, Ac. 28. 4. Ga. 3. 13, et al.; *met.* κρέμαμαι έν, to hang upon, to be referable to as an ultimate principle, Mat. 22. 40.

Κρηνός, ου, ό, (κρεμάννυμι) a hanging steep, precipice, a steep bank, Mat. 8. 32. Mar. 5. 13. Lk. 8. 33.

Κρής, ητός, pl. κρήτες, a Cretan, an inhabitant of Κρήτη, Ac. 2. 11. Tit. 1. 12.

Κριθή, ης, ἡ, barley, Re. 6. 6; whence

Κριθίνος, η, ου, made of barley, Jne. 6. 9, 12.

Κρίμα, ν. κρίμα, ἄτος, τό, (κρίνω) judgment; a sentence, award, Mat. 7. 2. Lu. 24. 20. Ro. 2. 2, et al.; an administrative decree, Ro. 11. 33; condemnation, Mat. 23. 15. Lu. 23. 40. Ro. 3. 8; 5. 16, et al.; administration of judgment, Jno. 9. 39. Ac. 24. 25, et al.; execution of justice, 1 Pe. 4. 17; a lawsuit, 1 Co. 6. 7.

Κρίνον, ου, τό, a lily, Mat. 6. 28. Lu. 12. 27.

Κρίνω, f. ἰνῶ, a. 1. ἔκρινα, p. κέκρικα, p. pass. κέκριμαι, a. 1. pass. ἐκρίθη, pr. to separate; to make a distinction between; to decide, determine, resolve, Ac. 3. 13; 15. 19; 27. 1, et al.; to deem, Ac. 13. 46. Ro. 14. 5; to resolve on, decree, Ac. 16. 4. Re. 16. 5; to form a judgment, to pass judgment on, Jno. 8. 15, et al.; to judge *judicially*, to try, Jno. 18. 31, et al.; to sentence, Jno. 7. 51; to condemn, Lu. 19. 22. Ac. 13. 27; *in N. T.*, to execute sentence upon, to punish, Ac. 7. 7, et al.; to administer a government over, Mat. 19. 28. Lu. 22. 30; *perhaps*, to avenge, He. 10. 30; *pass.* to be brought to trial, Ac. 25. 10, 20. Ro. 3. 4, et al.; *mid.* to go to law, litigate, Mat. 5. 40; *whence*

Κρίσις, εως, ἡ, pr. distinction; discrimination; judgment, decision, sentence, Jno. 7. 24; 5. 30; judgment, trial, Jno. 12. 31. He. 9. 27; administration of justice, Jno. 5. 22, 27; condemnatory sentence, condemnation, Jno. 12. 31; *in N. T.*, *meton.* ground of condemnation, Jno. 3. 19; a court of justice, tribunal, Mat. 5. 21, 22; *fr. the Heb.* justice, equity, Mat. 23. 23. Lu. 11. 42. (ἵ).

Κριτήριον, ἰου, τό, pr. a standard or means by which to judge, criterion; a court of justice, tribunal, Ja. 2. 6; a cause, controversy, 1 Co. 6. 2, 4; *from*

Κριτής, ου, ό, (κρίνω) a judge, Mat. 5. 25; 12. 27. Lu. 12. 14, et al., *fr. the Heb.* a ruler, prince, Ac. 13. 20; *whence*

Κριτικός, ἡ, όν, able or quick to discern or judge, He. 4. 12.

Κρούω, f. ούσω, to knock at a door, Mat. 7. 7, 8. Lu. 11. 9, 10; 13. 25, et al.

Κρίπτῃ, ἡ, a vault or closet, a cell for stowage, v. r. Lu. 11. 33.

Κρυπτός, ἡ, όν, hidden, concealed, secret, clandestine, Mat. 6. 4, 6, 18 et al.; τὰ κρυπτά, secrets, Ro. 2. 16. 1 Co. 14. 25; *from*

Κρύπτω, f. ψω, a. 1. ἔκρυψα, p. pass. κέκρυμαι, a. 2. pass. ἐκρύβην (ῥ), to hide, conceal, Mat. 5. 14, et al.; *in N. T.*, to lay up in store, Col. 3. 3. Re. 2. 17; κεκρυμμένος, concealed, secret, Jno. 19. 38.

Κρυσταλλίζω, f. ἴσω, to be clear, brilliant like crystal, Re. 21. 11; (N. T.) *from*

Κρύσταλλος, ου, ό, (κρύος, cold) pr. clear ice; crystal, Re. 4. 6; 22. 1.

Κρυφαῖος, αἶα, αἶον, (κρύπτω) secret, hidden, v. r. Mat. 6. 18.

Κρυφῇ, adv. (fr. same) in secret, secretly, not openly, Ep. 5. 12.

Κτάομαι, ὦμαι, f. ἥσομαι, to get, procure, provide, Mat. 10. 9; to make gain, gain, Lu. 18. 12; to purchase, Ac. 8. 20; 22. 28; to be the cause or occasion of purchasing, Ac. 1. 18; to preserve, save, Lu. 21. 19; to get under control, to be winning the mastery over, 1 Th. 4. 4; p. κέκτημαι, to possess: *whence*

Κτήμα, ατος, τό, a possession, property, & *spc.* real estate, Mat. 19. 22. Mar. 10. 22. Ac. 2. 45; 5. 1.

Κτήνος, εος, τό, pr. property, generally used in the plural τὰ κτήνη; property in animals; a beast of burden, Lu. 10. 34. Ac. 23. 24; beasts, cattle, 1 Co. 15. 39. Re. 18. 13.

Κτήτωρ, ορος, ό, (κτάομαι) a possessor, owner, Ac. 4. 34. L. G.

Κτίζω, f. ἴσω, a. 1. ἔκτισα, p. pass. ἔκτισμαι, pr. to reduce from a state of disorder and wildness; *in N. T.*, to call into being, to create, Mar. 13. 19, et al.; to call into individual existence, to frame, Eph. 2. 15; to create *spiritually*, to invest with a spiritual frame, Eph. 2. 10; 4. 24; *whence*

Κτίσις, εως, ἡ, pr. a framing, founding; *in N. T.*, creation, the act of creating, Ro. 1. 20; creation, the material universe, Mar. 10. 6; 13. 19. He. 9. 11. 2 Pe. 3. 4; a created thing, a creature, Ro. 1. 25; 8. 39. Co. 1. 15. He. 4. 13; the human race, Mar. 16. 15. Ro. 8. 19, 20, 21, 22. Col.

1. 23; a spiritual creation, 2 Co. 5. 17. Ga. 6. 15; an institution, ordinance, 1 Pe. 2. 13.

Κτίσμα, ατος, τό, *pr.* a thing founded; *in N. T.*, a created being, creature, 1 Ti. 4. 4. Ja. 1. 18, et al. L. G.

Κτιστής, ου, ό, *v.* κτίστης, ου, ό, a founder; *in N. T.*, a creator, 1 Pe. 4. 19. L. G.

Κυβεία, ας, ή, (κυβεύω, to play at dice; *fr.* κύβος, a cube, die) *pr.* dicing; *met.* sleight, versatile artifice, Eph. 4. 14.

Κυβέρνησις, εως, ή, (κυβερνάω, to steer, direct) government, office of a governor or director; *meton.* a director, 1 Co. 12. 28.

Κυβερνήτης, ου, ό, (*fr.* same) a pilot, helmsman, Ac. 27. 11. Re. 18. 17.

Κυκλόθεν, *adv.* around, round about, Re. 4. 3, 4, 8; 5. 11: *from*

Κύκλος, ου, ό, a circle; *in N. T.*, κύκλω, *adverbially*, round, round about, around, Mar. 3. 34; 6. 6, 36, et al.: *whence*

Κυκλώω, ώ, *f.* ώσω, *a.* 1. ἐκύκλωσα, to encircle, surround, encompass, come around, Jno. 10. 24. Ac. 14. 20. *spc.* to besiege, Lu. 21. 20. He. 11. 30. Re. 20. 9.

Κύλισμα, ατος, τό, *pr.* a rolling thing; *in N. T.*, a place of rolling or wallowing, wallowing-place, 2 Pe. 2. 22: (L. G.) *from*

Κυλίω, *f.* ίσω, *a.* 1. ἐκύλιωσα, (a later form for κυλίνδω) to roll; *mid.* to roll one's self, to wallow, Mar. 9. 20. (τ).

Κυλλός, ή, όν, *pr.* crooked, bent; maimed, lame, crippled, Mat. 18. 8, et al.

Κύμα, ατος, τό, a wave, surge, billow, Mat. 8. 24; 14. 24, et al.

Κύμβαλλον, ου, τό, (κύμβος, a hollow) a cymbal, 1 Co. 13. 1.

Κύμινον, ου, τό, cumin, cuminum sativum of Linnæus, a plant, a native of Egypt and Syria, whose seeds are of an aromatic, warm, bitterish taste, with a strong but not disagreeable smell, and used by the ancients as a condiment, Mat. 23. 23.

Κυνάριον, ίου, τω, (dimin. of κύων)

a little dog; a cur, Mat. 18. 23, 31. Mar. 7. 27, 28.

Κύπριος, ου, ό, a Cypriot, an inhabitant of Κύπρος, Cyprus, Ac. 4. 36; 11. 20; 21. 16.

Κύπτω, *f.* ψω, *a.* 1. ἐκύψα, to bend forwards, stoop down, Mar. 1. 7. Jno. 8. 6, 8.

Κυρηναίος, ου, ό, a Cyrenian, an inhabitant of Κυρήνη, Cyrene, Mat. 27. 32, et al.

Κυρία, ας, ή, (κύριος, a lady, 2 Jno. 1, 5.

Κυριακός, ή, όν, (*fr.* same) pertaining to the Lord Jesus Christ, the Lord's, 1 Co. 11. 20. Re. 1. 10. N. T.

Κυριεύω, *f.* εύσω, Ro. 14. 9; *a.* 1. ἐκυριεύωσα, to be lord over, to be possessed of mastery over, Ro. 6. 9, 14. 7. 1. 2 Co. 1. 24; to exercise sway over, Lu. 22. 25: *from*

Κύριος, ίου, ό, a lord, master, Mat. 12. 8, et al.; an owner, possessor, Mat. 20. 8, et al.; a potentate, sovereign, Ac. 25. 26; a power, deity, 1 Co. 8. 5; the Lord, Jehovah, Mat. 1. 22, et al.; the Lord Jesus Christ, Mat. 24. 42. Mar. 16. 19. Lu. 10. 1. Jno. 4. 1. 1 Co. 4. 5, et al. freq.; Κύριε, a term of respect of various force, Sir, Lord, Mat. 13. 27. Ac. 9. 6, et al. freq.: *whence*

Κυριότης, τητος, ή, lordship; constituted authority, Eph. 1. 21. 2 Pe. 2. 10. Ju. 8.; *pl.* authorities, potentates, Col. 1. 16. N. T.

Κυρώω, ώ, *f.* ώσω, *p.* κεκύρωκα, (κῦρος, authority, confirmation) to confirm, ratify, Ga. 3. 15; to assure, 2 Co. 2. 8.

Κύν, κυνός, ό, ή, a dog, Lu. 16. 21. 2 Pe. 2. 22; *met.* a dog, a religious corrupter, Phi. 3. 2; miscreant, Re. 22. 15.

Κῶλον, ου, τό, a member or limb of the body, He. 3. 17.

Καλύω, *f.* ύσω, *a.* 1. ἐκάλυψα, *a.* 1. pass. ἐκαλύθην (ὑ), to hinder, restrain, prevent, Mat. 19. 14. Ac. 8. 36. Ro. 1. 13, et al.

Κώμη, ης, ή, a village, a country town, Mat. 9. 35; 10. 11. Lu. 8. 1, et al.

Κωμόπολις, εως, ή, (κώμη & πόλις) a large village, open town, Mar. 1. 38. L. G.

Κῶμος, ου, ὁ, *pr.* a festive procession, a merry-making; *in N. T.*, a revel, lascivious feasting, Ro. 13. 13. Ga. 5. 21. 1 Pe. 4. 3.

Κώνωψ, ωπος, ὁ, a gnat, culex, which is found in wine when acescent, Mat. 23. 24.

Κωφός, ἡ, ὄν, *pr.* blunt, dull, as a weapon; dull of hearing, deprived of hearing, deaf, Mat. 11. 5. Mar. 7. 32, 37. Lu. 7. 22; dumb, mute, Mat. 9. 32, 33, et al.; *meton.* making dumb, causing dumbness, Lu. 11. 14.

Δ

Δαγχάνω, *f.* λήξομαι, *p.* εἴληχα, *p.* 2. λέλογχα, *a.* 2. ἐλάχον, to have assigned to one, to obtain, receive, Ac. 1. 17. 2 Pe. 1. 1; to have fall to one by lot, Lu. 1. 9; *absol.* to cast lots, Jno. 19. 24.

Δάθρα, *adv.* (λανθάνω) secretly, Mat. 1. 19; 2. 7, et al.

Δαίλαψ, ἄπος, ἡ, a squall of wind, a hurricane, Mar. 4. 37, et al.

Δακτίζω, *f.* ἴσω, (λάξ, with the heel) to kick, Ac. 9. 5; 26. 14.

Δαλέω, ὦ, *f.* ἦσω, *p.* λελάληκα, *a.* 1. ἐλάλησα, to make vocal utterance; to babble, to talk; *in N. T.*, *absol.*, to exercise the faculty of speech, Mat. 9. 33, et al.; to speak, Mat. 10. 20, et al.; to hold converse with, to talk with, Mat. 12. 46. Mar. 6. 50. Re. 1. 12, et al.; to discourse, to make an address, Lu. 11. 37. Ac. 11. 20; 21. 39, et al.; to make announcement, to make a declaration, Lu. 1. 55, et al.; to make mention, Jno. 12. 41. Ac. 2. 31. He. 4. 8. 2 Pe. 3. 16; *trans.*, to speak, address, preach, Mat. 9. 18. Jno. 3. 11. Tit. 2. 1, et al.; to give utterance to, to utter, Mar. 2. 7. Jno. 3. 34, et al.; to tell, recount, Mat. 26. 13, et al.; to declare, announce, reveal, Lu. 24. 25, et al.; to disclose, 2 Co. 12. 4.

Δαλιά, ἄς, ἡ, talk; *in N. T.*, matter of discourse, Jno. 4. 42; 8. 43; language, dialect, Mat. 26. 73. Mar. 14. 70.

Δαμά *v.* λαυμά, (Heb. דָּמָה) for what? why? wherefore? Mat. 27. 46. Mar. 15. 24.

Δαμβάνω, *f.* λήψομαι, *p.* εἴληφα, *a.* 2. ἔλαβον, *a.* 1. pass. ἐλήφθην, to take, take up, take in the hand, Mat. 10. 38; 13. 31, 33, et al.; to take on one's self, sustain, Mat. 8. 17; to take, seize, seize upon, Mat. 5. 40; 21. 34. Lu. 5. 26. 1 Co. 10. 13, et al.; to catch, Lu. 5. 5. 2 Co. 12. 16; to assume, put on, Phi. 2. 7; to make a rightful or successful assumption of, Jno. 3. 27; to conceive, Ac. 28. 15; to take by way of provision, Mat. 16. 5; to get, get together, Mat. 16. 9; to receive as payment, Mat. 17. 24. He. 7. 8; to take to wife, Mar. 12. 19; to admit, give reception to, Jno. 6. 21. 2 Jno. 10; *met.* to give mental reception to, Jno. 3. 11, et al.; to be simply recipient of; to receive, Mat. 7. 8. Jno. 7. 23, 39; 19. 30. Ac. 10. 43; *in N. T.*, λαμβάνειν πείραν, to make encounter of a matter of difficulty or trial, He. 11. 29. 36; λαμβάνειν ἀρχήν, to begin, He. 2. 3; λαμβάνειν συμβούλιον, to take counsel, consult, Mat. 12. 14; λαμβάνειν λήθην, to forget, 2 Pe. 1. 9; λαμβάνειν ὑπόμνησιν, to recollect, call to mind, 2 Ti. 1. 5. λαμβάνειν περιτομήν, to receive circumcision, be circumcised, Jno. 7. 23; λαμβάνειν καταλλαγὴν, to be reconciled, Ro. 5. 11; λαμβάνειν κρίμα, to receive condemnation or punishment, be punished, Mar. 12. 40; *fr.* the Heb. πρόσωπον λαμβάνειν, to accept the person of any one, show partiality towards, Lu. 20. 21.

Δαμμά, see λαμά.

Δαμπάς, ἄδος, ἡ, (λάμπω) a light, Ac. 20. 8; a lamp, Re. 4. 5; a portable lamp, lantern, or flambeau, Mat. 25. 1, 3, 4, 7, 8. Jno. 18. 3.

Δαμπρός, ἁ, ὄν, (λάμπω) bright, resplendent, Re. 22. 16; clear, pellucid, Re. 22. 1; white, glistening, Ac. 10. 30. Re. 15. 6; of a bright colour, gaudy, Lu. 23. 11; *by impl.* splendid, magnificent, sumptuous, Ja. 2. 2, 3. Re. 18. 14: whence

Δαμπρότης, τητος, ἡ, brightness, splendour, Ac. 26. 13.

Δαμπρώς, *adv.* splendidly; magnificently, sumptuously, Lu. 16. 19.

Δάμπω, *f.* ψω & ψομαι, *a.* 1. ἐλαμψα, to shine, give light, Mat. 5. 15, 16; 17. 2. Lu. 17. 24, et al.

Δανθάνω, *f.* λήσω, *a.* 2. ἔλαθον, *p.*

Μαθητα, to be unnoticed; to escape the knowledge or observation of a person, Ac. 26. 26. 2 Pe. 3. 5, 8; *absol.* to be concealed, escape detection, Mar. 7. 24. Lu. 8. 47; *with a participle of another verb*, to be unconscious of an action while the subject or object of it, He. 13. 2.

Δαξεντός, ἡ, ὄν, (λᾱς, a stone, & ξέω, to cut, hew) cut in stone, hewn out of stone or rock, Lu. 23. 53. S.

Λαοδίκεύς, ἑως, ὁ, a Laodicean, an inhabitant of Λαοδικεία, Laodicea, Col. 4. 16. Re. 3. 14.

Λαός, οὗ, ὁ, a body of people; a concourse of people, a multitude, Mat. 27. 25. Lu. 8. 47, et al.; the common people, Mat. 26. 5, et al.; a people, nation, Mat. 2. 4. Lu. 2. 32. Ti. 2. 14, et al.; ὁ λαός, the people of Israel, Lu. 2. 10.

Δάρυγξ, υγγος, ὁ, the throat, gullet, Ro. 3. 13.

Δάσσω, f. λακήσω, a. 1. ἐλάκησα, *pr.* to emit a sound, ring; *hence*, to break with a sharp noise; to burst, Ac. 1. 18.

Δατομέω, ὦ, f. ἦσω, p. λελατόμεκα, a. 1. ἐλατόμησηα, (λᾱς, a stone, & τέμνω) to hew stones; to cut out of stone, hew from stone, Mat. 27. 60. Mar. 15. 46. L. G.

Δατρεία, ας, ἡ, service, servitude; religious service, worship, Jno. 16. 2. Ro. 9. 4; 12. 1. He. 9. 1, 6; *from*

Δατρεύω, f. εὐσω, a. 1. ἐλάτρευσα, (λάτρίς, a servant) to be a servant, to serve, Ac. 27. 23; to render religious service and homage, worship, Mat. 4. 10. Lu. 1. 74; *spc.* to offer sacrifices, present offerings, He. 8. 5; 9. 9.

Δάχανον, ου, το, (λαχαίνω, to dig) a garden herb, vegetable, Mat. 13. 32. Lu. 11. 42. Ro. 14. 2.

Λεγεών, ὄνος, ὁ, (Lat. legio) a Roman legion; *in N. T.*, legion used indefinitely for a great number, Mat. 26. 53. Mar. 5. 9, 15. Lu. 8. 30.

Λέγω, f. ξω, to say, Mat. 1. 20, et al. freq.; to speak, make an address or speech, Ac. 26. 1; to say *mentally*, *in thought*, Mat. 3. 9. Lu. 3. 8; to say *in written language*, Mar. 15. 28. Lu. 1. 63. Jno. 19. 37, et al.; to say, *as distinguished from acting*, Mat.

23. 3; to mention, speak of, Mar. 14. 71. Lu. 9. 31. Jno. 8. 27; to tell, declare, narrate, Mat. 21. 27. Mar. 10. 32; to express, He. 5. 11; to put forth, propound, Lu. 5. 36; 13. 6. Jno. 16. 29; to mean, to intend to signify, 1 Co. 1. 12; 10. 29; to say, declare, affirm, maintain, Mat. 3. 9; 5. 18. Mar. 12. 18. Ac. 17. 7; 26. 22. 1 Co. 1. 10, et al.; to enjoin, Ac. 15. 24; 21. 21. Ro. 2. 22; to term, designate, call, Mat. 19. 17. Mar. 12. 37. Lu. 20. 37; 23. 2. 1 Co. 8. 5, et al.; to call by a name, Mat. 2. 23, et al.; *pass.* to be further named, to be surnamed, Mat. 1. 16, et al.; to be explained, interpreted, Jno. 4. 25; 20. 16, 24; *in N. T.*, σὺ λέγεις, thou sayest, a form of affirmative answer to a question, Mat. 27. 11. Mar. 15. 2. Jno. 18. 37.

Λεῖμμα, ατος, τό, (λείπω) *pr.* a remnant; *in N. T.*, a small residue, Ro. 11. 5.

Λεῖος, εἶα, εῖον, smooth, level, plain, Lu. 3. 5.

Λείπω, f. ψω, a. 2. ἐλίπον, *trans.* to leave, forsake; *pass.* to be left, deserted; *by impl.* to be destitute of, deficient in, Ja. 1. 4, 5; 2. 15; *intrans.* to fail, be wanting, be deficient, Lu. 18. 22, et al.

Λειτουργέω, ὦ, f. ἦσω, p. λελειτούργηκα, (λειτουργός) *pr.* to perform some public service at one's own expense; *in N. T.*, to officiate as a priest, He. 10. 11; to minister in the Christian church, Ac. 13. 2; to minister to, assist, succour, Ro. 15. 27.

Λειτουργία, ας, ἡ, (fr. same) *pr.* a public service discharged by a citizen at his own expense; *in N. T.*, a sacred ministration, Lu. 1. 23. Phi. 2. 17. He. 8. 6; 9. 21; a kind office, aid, relief, 2 Co. 9. 12. Phi. 2. 30.

Λειτουργικός, ἡ, ὄν, ministering; engaged in subordinate service, He. 1. 14; (S) *from*

Λειτουργός, οὗ, ὁ, (λείτος, public, & ἔργον) *pr.* a person of property who performed a public duty or service to the state at his own expense; *in N. T.*, a minister or servant, Ro. 13. 6, et al.; one who ministers relief, Phi. 2. 25.

Λέντιον, ίου, τό, (Lat. lintum) a coarse cloth, with which servants were

- girded*, a towel, napkin, apron, Jno. 13. 4, 5.
- Λεπίς, ἶδος, ἥ**, a scale, shell, rind, crust, incrustation, Ac. 9. 19: *whence*
- Λέπρα, ας, ἥ**, the leprosy, Mat. 8. 3. Mar. 1. 42. Lu. 5. 12, 13.
- Λεπρός, οὐ, ό, (fr. same)** leprous; a leper, Mat. 8. 2; 10. 8, et al.
- Λεπτόν, οὐ, τό, (λεπτός, thin, fine, small)** a mite, *the smallest Jewish coin, equal to half a κοδράντης, and consequently to about three-eighths of a farthing*, Mar. 12. 42, et al.
- Λευίτης, ου, ό, a Levite**, one of the posterity of Λευί, Levi, Lu. 10. 32. Jno. 1. 19. Ac. 4. 36: *whence*
- Λευιτικός, ἥ, όν**, Levitical, pertaining to the Levites, He. 7. 11.
- Λευκός, ἥ, όν, pr.** light, bright; white, Mat. 5. 36; 17. 2, et al.; whitening, growing white, Jno. 4. 35.
- Λέων, οντος, ό, a lion**, He. 11. 33. 1 Pe. 5. 8, et al.; *met.* a lion, cruel adversary, tyrant, 2 Ti. 4. 17; a lion, a hero, deliverer, Re. 5. 5.
- Λήθη, ης, ἥ, (λανθάνω)** forgetfulness, oblivion, 2 Pe. 1. 9.
- Ληνός, οὐ, ό, ἥ, pr.** a tub, trough; a wine-press, *into which grapes were cast and trodden*, Re. 14. 19, 20; 19. 15; a wine-vat, i. q. ὑπολήνιον, *the lower vat into which the juice of the trodden grapes flowed*, Mat. 21. 33.
- Λήρος, ου, ό, idle talk**; an empty tale, Lu. 24. 11.
- Ληστής, οὐ, ό, (ληίζομαι, ληís, plunder)** a plunderer, robber, highwayman, Mat. 21. 13; 26. 55. Mar. 11. 17. Lu. 10. 30. 2 Co. 11. 26, et al.; a bandit, brigand, Mat. 27. 38, 44. Mar. 15. 27. Jno. 18. 40; *trop.* a robber, rapacious impostor, Jno. 10. 1, 8.
- Λήψις, εως, ἥ, (λαμβάνω)** a taking; receiving, receipt, Phi. 4. 15.
- Λιαν, adv.** much, greatly, exceedingly, Mat. 2. 16; 4. 8; 8. 28, et al.
- Λιβάνος, οὐ, ό, arbor thurifera**, the tree producing frankincense, *growing in Arabia and Mount Lebanon; in N. T., frankincense, the transparent gum which distils from incisions in the tree*, Mat. 2. 11. Re. 18. 13: *whence*
- Λιβανωτός, οὐ, ό, ἥ, frankincense**, in *N. T.*, a censer, Re. 8. 3, 5.
- Λιβερτίνος, ου, ό, (Lat. libertinus)** a freed-man, one who having been a slave has obtained his freedom, or whose father was a freedman; in *N. T.*, the *λιβερτινοί* probably denote *Jews who had been carried captive to Rome, and subsequently manumitted*, Ac. 6. 9.
- Λιθάίω, f. άσω, (λίθος)** to stone, pelt or kill with stones, Jno. 10. 31, 32, 33, et al.
- Λίθινος, η, ον, (fr. same)** made of stone, Jno. 2. 6, et al.
- Λιθοβολέω, ώ, f. ήσω, a. 1. έλιθοβόλησα, (λίθος & βάλλω)** to stone, pelt with stones, *in order to kill*, Mat. 21. 35; 23. 37, et al. L. G.
- Λίθος, ου, ό, a stone**, Mat. 3. 9; 4. 3, 6, et al.; *used figuratively, of Christ* Eph. 2. 20. 1 Pe. 2. 6, et al.; *of believers*, 1 Pe. 2. 5; *meton.* a tablet of stone, 2 Co. 3. 7; a precious stone, Re. 4. 3, et al.
- Λιθόστρωτον, ου, τό, (neut. of λιθοστρωτος, paved with stone, λίθος & στρώννμι)** a tessellated pavement, Jno. 19. 13.
- Λικμάω, ώ, f. ήσω, pr.** to winnow grain; in *N. T.*, to scatter like chaff, Mat. 21. 44. Lu. 20. 18.
- Λίμην, ένος, ό, a port, haven, harbour**, Ac. 27. 8, 12.
- Λίμνη, ης, ἥ, a tract of standing water**; a lake, Lu. 5. 1, 2, et al.
- Λίμος, οὐ, ό, famine, scarcity of food, want of grain**, Mat. 24. 7; famine, hunger, famishment, Lu. 15. 17. Ro. 8. 35, et al.
- Λίνον, ου, τό, flax**; *by meton.* a flaxen wick, Mat. 12. 20; linen, Re. 15. 6.
- Λιπαρός, ά, όν, (λίπος, fat, fatness)** fat; dainty, delicate, sumptuous, Re. 18. 14.
- Λίτρα, ας, ἥ, a pound, libra, equivalent to about twelve ounces avoirdupois**, Jno. 12. 3; 19. 39.
- Λίψ, λιβός, ό, pr.** the south-west wind; *meton.* the south-west quarter of the heavens, Ac. 27. 12.
- Λογία, ας, ἥ, (λέγω, to collect)** •

gathering, collection, 1 Co. 16. 1, 2. N. T.

Δογίζομαι, *f. ίσους*, *a. 1. ελογισάμεν*, *a. 1. pass. ελογίσθην*, *f. λογισθήσομαι*, *p. λελόγισμαι*, (λόγος) *pr.* to count, calculate; to count, enumerate, Mar. 15. 28. Lu. 22. 37; to set down as a matter of account, 1 Co. 13. 5. 2 Co. 3. 5; 12. 6; to impute, Ro. 4. 3. 2 Co. 5. 19. 2 Ti. 4. 16, et al.; to account, Ro. 2. 26; 8. 36; *εις ουδέν λογισθῆναι*, to be set at nought, despised, Ac. 19. 27; to regard, deem, consider, Ro. 6. 11; 14. 14. 1 Co. 4. 1. 2 Co. 10. 2. Phi. 3. 13; to infer, conclude, presume, Ro. 2. 3; 3. 28; 8. 18. 2 Co. 10. 2, 7, 11. He. 11. 19. 1 Pe. 5. 12; to think upon, ponder, Phi. 4. 8; *absol.* to reason, Mar. 11. 31. 1 Co. 13. 11.

λογικός, *ή, όν*, (fr. same) pertaining to speech; pertaining to reason; *in N. T.* rational, spiritual, pertaining to the mind and soul, Ro. 12. 1. 1 Pe. 2. 2.

λόγιον, *ίου, τό*, (fr. same) an oracle, a divine communication or revelation, Ac. 7. 38. Ro. 3. 2, et al.

λόγιος, *ου, ό, ή*, (fr. same) gifted with learning or eloquence, Ac. 18. 24.

λογισμός, *ου, ό, (λογίζομαι) pr.* a computation, act of computing; a thought, cogitation, Ro. 2. 15; a conception, device, 2 Co. 10. 5.

λογομαχέω, *ω, f. ήσω*, (λόγος & μάχομαι) to contend about words; *by impl.* to dispute about trivial things, 2 Ti. 2. 14: (N. T.) *whence*

λογομαχία, *as, ή*, contention or strife about words; *by impl.* a dispute about trivial things, unprofitable controversy, 1 Ti. 6. 4. N. T.

λόγος, *ου, ό, (λέγω)* a word, a thing uttered, Mat. 12. 32, 37. 1 Co. 14. 19; speech, language, talk, Mat. 22. 15. Lu. 20. 20. 2 Co. 10. 10. Ja. 3. 2; converse, Lu. 24. 17; *mere* talk, wordy show, 1 Co. 4. 19, 20. Col. 2. 23. 1 Jno. 3. 18; language, mode of discourse, style of speaking, Mat. 5. 37. 1 Co. 1. 17. 1 Th. 2. 5; a saying, a speech, Mar. 7. 29. Eph. 4. 29; an expression, form of words, formula, Mat. 26. 44. Ro. 13. 9. Ga. 5. 14; a saying, a thing propounded in discourse, Mat. 7. 24; 19. 11. Jno. 4. 37; 6. 60. 1 Ti. 1. 15, et al.; a message, an-

nouncement, 2 Co. 5. 19; a *prophetic* announcement, Jno. 12. 38; an account, statement, 1 Pe. 3. 15; a story, report, Mat. 28. 15. Jno. 4. 39; 21. 23; 2 Th. 2. 2; a *written* narrative, a treatise, Ac. 1. 1; a set discourse, Ac. 20. 7; doctrine, Jno. 8. 31, 37. 2 Ti. 2. 17; subject-matter, Ac. 15. 6; reckoning, account, Mat. 12. 36; 18. 23; 25. 19. Lu. 16. 2. Ac. 19. 40; 20. 24. Ro. 9. 28. Phi. 4. 15, 17. He. 4. 13; a plea, Mat. 5. 32. Ac. 19. 38; a motive, Ac. 10. 29; reason, Ac. 18. 14; *ό λόγος*, the word of God, *especially in the gospel*, Mat. 13. 21, 22. Mar. 16. 20. Lu. 1. 2. Ac. 6. 4, et al.; *ό λόγος*, the divine Word, or Logos, Jno. 1. 1.

λόγχη, *ης, ή, pr.* the head of a javelin; a spear, lance, Jno. 19. 34.

λοιδορέω, *ω, f. ήσω*, (λοιδόρος) to revile, rail at, Jno. 9. 28. Ac. 23. 4, et al.

λοιδορία, *as, ή*, reviling, railing, 1 Ti. 5. 14. 1 Pe. 3. 9: *from*

λοιδόρος, *ου, ό, ή*, reviling, railing; *as subst.* a reviler, railer, 1 Co. 5. 11; 6. 10.

λοιμός, *ου, ό, a* pestilence, plague, Mat. 24. 7. Lu. 21. 11; *met.* a pest, pestilent fellow, Ac. 24. 5.

λοιπός, *ή, όν*, (λείπω) remaining; the rest, remainder, Mat. 22. 6, et al.; *as an adv.* τοῦ λοιποῦ, henceforth, Ga. 6. 17; τὸ λοιπόν, v. λοιπόν, henceforwards, thenceforwards, Mat. 26. 45. 2 Ti. 4. 8. Ac. 27. 20, et al.; as to the rest, besides, 1 Co. 1. 16; finally Eph. 6. 10, et al.; *ό δὲ λοιπόν*, ceterum, but, now, 1 Co. 4. 2.

λουτρόν, *ου, τό*, a bath, water for bathing; a bathing, washing, ablution, Ep. 5. 26. Tit. 3. 5: *from*

λούω, *f. σω, a. 1. ελουσα*, *p. pass. λελουμαι*, *pr.* to bathe the body, *as distinguished from washing only the extremities*, Jno. 13. 10; to bathe, wash, Ac. 9. 37; 16. 33. He. 10. 23. 2 Pe. 2. 22; *met.* to cleanse from sin, Re. 1. 5.

Λυκαονιστί, *adv.* in the dialect of Λυκαονία, Lycaonia, Ac. 14. 11.

λύκος, *ου, ό, a* wolf, Mat. 10. 16, Lu. 10. 3. Jno. 10. 12; *met.* a person of wolf-like character, Mat. 7. 15 Ac. 20. 29.

Ἀνμαίνομαι, *f. οὔμαι*, (λύμη, outrage) to outrage, violently maltreat; *in N. T.*, to make havock of, *Ac.* 8. 3.

Ἀντέω, *ῶ*, *f. ἦσω*, *p. λελύπηκα*, *a. 1. ἐλύπησα*, to occasion grief or sorrow to, to distress, *2 Co.* 2. 2, 5; 7. 8; *pass.* to be grieved, pained, distressed, sorrowful, *Mat.* 17. 23; 19. 22, et al.; to aggrieve, cross, vex, *Eph.* 4. 30; *pass.* to feel pained, *Ro.* 14. 15: *from*

Ἀύπη, *ης, ἡ*, pain, distress, *Jno.* 16. 21; grief, sorrow, *Jno.* 16. 6, 20, 22, et al.; *meton.* cause of grief, trouble, affliction, *1 Pe.* 2. 19.

Ἀύσις, *εως, ἡ*, (λύω) a loosing; *in N. T.*, a release from the marriage bond, a divorce, *1 Co.* 7. 27.

Ἀνσιτελέω, *ῶ*, *f. ἦσω*, (λύω, to pay, & τέλος, an impost) *pr.* to compensate for incurred expense; *by impl.* to be advantageous to, to profit, advantage; *impers.* *Lu.* 17. 2.

Ἀύτρον, *ου, τό*, (λύω, to pay quit-tance) *pr.* price paid; a ransom, *Mat.* 20. 28. *Mar.* 10. 45: *whence*

Ἀντρώω, *ῶ*, *f. ὠσω*, to release for a ransom; *mid.* to ransom, redeem; deliver, liberate, *Lu.* 24. 21. *Tit.* 2. 14. *1 Pe.* 1. 18: *whence*

Ἀύτρωσις, *εως, ἡ*, redemption, *He.* 9. 12; liberation, deliverance, *Lu.* 1. 68; 2. 38. *L. G.*

Ἀντρωτής, *ου, ὁ*, a redeemer; a deliverer, *Ac.* 7. 35. *S.*

Ἀυχνία, *ας, ἡ*, a candlestick, lamp-stand, *Mat.* 5. 15, et al.; *met.* a candlestick as a figure of a Christian church, *Re.* 1. 12, 13, 20; of a teacher or prophet, *Re.* 11. 4: (*L. G.*) *from*

Ἀύχνος, a light, lamp, candle, &c. *Mat.* 5. 15. *Mar.* 4. 21, et al.; *met.* a lamp, as a figure of a distinguished teacher, *Jno.* 5. 35.

Ἀύω, *f. ὕσω*, *p. λέλυκα*, *a. 1. ἐλύ-σα*, *p. pass. ἀλύμαι*, *a. 1. pass. ἐλύθην* (ὑ), to loosen, unbind, unfasten, *Mar.* 1. 7, et al.; to loose, untie, *Mat.* 21. 2. *Jno.* 11. 44.; to disengage, *1 Co.* 7. 27; to set free, set at liberty, deliver, *Lu.* 13. 16; to break, *Ac.* 27. 41. *Re.* 5. 2, 5; to break up, dismiss, *Ac.* 13. 43; to destroy, demolish, *Jno.* 2. 19. *Ep.* 2. 14; *met.* to infringe, *Mat.* 5. 19. *Jno.* 5. 18; 7. 23; to make void, nullify, *Jno.* 10. 35; *in N. T.*, to declare to be lawful and allowable, or,

to admit to privileges, *Mat.* 16. 19 et al.

M

Μαγεία, *ας, ἡ*, *pr.* the system of the magians; magic, *Ac.* 8. 11: *from*

Μαγεύω, *f. εὔσω*, to be a magian; to use magical arts, practise magic, sorcery, &c. *Ac.* 8. 9: *from*

Μάγος, *ου, ὁ*, (Pers. *mogh*, Heb. *מָדִי*, akin to μέγας, magnus) a magus, sage of the magian religion, magian, *Mat.* 2. 1, 7, 16; a magician, sorcerer, *Ac.* 13. 6, 8.

Μαθητεύω, *f. εὔσω*, *a. 1. ἐμαθή-τευσα*, *intrans.* to be the disciple of, follow as a disciple, *Mat.* 27. 57; *in N. T.*, *trans.* to make a disciple of, to train in discipleship, *Mat.* 28. 19. *Ac.* 14. 21; *pass.* to be trained, disciplined, instructed, *Mat.* 13. 52: (*L. G.*) *from*

Μαθητής, *ου, ὁ*, (μανθάνω) a dis-ciple, *Mat.* 10. 24, 42, et al.: *whence*

Μαθήτρια, *ας, ἡ*, a female disciple a female Christian, *Ac.* 9. 36.

Μαίνομαι, *f. μανήσομαι & μανοῖ-μαι*, *p. μέμνηα*, to be disordered in mind, mad, *Jno.* 10. 20, et al.

Μακαρίζω, *f. ἴσω*, *At. ἰῶ*, to pro-nounce happy, felicitate, *Lu.* 1. 48. *Ja.* 5. 11: *from*

Μακάριος, *ία, ιον*, (μίκar, idem) happy, blessed, *Mat.* 5. 3, 4, 5, 7. *Lu.* 1. 45, et al.

Μακαρισμός, *ου, ὁ*, (μακαρίζω) a calling happy, the act of pronounc-ing happy, felicitation, *Ro.* 4. 6, 9; self-congratulation, *Ga.* 4. 15.

Μάκελλον, *ου, τό*, (Lat. *macellum*) a place where all kinds of provisions are exposed to sale, provision mart, shambles, *1 Co.* 10. 25.

Μακράν, *adv.* (acc. fem. of μακρός) far, far off, at a distance, far distant, *Mat.* 8. 30. *Mar.* 12. 34, et al.; *met.* οἱ μακράν, remote, foreign, alien, *Ep.* 2. 13, 17.

Μακρόθεν, *adv.* (fr. same) far off, at a distance, from afar, from a dis-tance, *Mar.* 8. 3; 11. 13; preceded by από, in the same sense, *Mat.* 26. 58.

Μακροθυμέω, *ῶ*, *f. ἦσω*, (μακρό

θυμός, μακρός & θυμός) to be slow towards, be long enduring; to exercise patience, be long suffering, clement, or indulgent, to forbear, Mat. 18. 26, 29. 1 Co. 13. 4. 1 Th. 5. 14. 2 Pe. 3. 9; to have patience, endure patiently, wait with patient expectation, He. 6. 15. Ja. 5. 7, 8; to bear long with entreaties for deliverance and avengement, Lu. 18. 7: *whence*

Μακροθυμία, as, ή, patience; patient enduring of evil, fortitude, Col. 1. 11; slowness of avenging injuries, long suffering, forbearance, clemency, Ro. 2. 4; 9. 22. 2 Co. 6. 6; patient expectation, He. 6. 12, et al.

Μακροθύμως, adv. patiently, with indulgence, Ac. 26. 3.

Μακρός, ά, όν, (μῆκος) long; of space, far, distant, remote, Lu. 15. 13; 19. 12; of time, of long duration; prolix, Mat. 23. 13. Mar. 12. 40. Lu. 20. 47.

Μακροχρόνιος, ου, ό, ή, (μακρός & χρόνος) of long duration; long-lived, Ep. 6. 3. L. G.

Μαλακία, as, ή, softness; languor, indisposition, weakness, infirmity of body, Mat. 4. 23, et al.: *from*

Μαλακός, ή, όν, soft; soft to the touch, delicate, Mat. 11. 8. Lu. 7. 25; *met.* cinædus, an instrument of unnatural lust, effeminate, 1 Co. 6. 9.

Μάλιστα, adv. (superlat. of μάλα, very, much) most, most of all, chiefly, especially, Ac. 20. 38; 25. 26, et al.

Μᾶλλον, adv. (comparat. of μάλα) more, to a greater extent, in a higher degree, Mat. 18. 13; 27. 24. Jno. 5. 18. 1 Co. 14. 18, et al.; rather, in preference, Mat. 10. 6. Eph. 4. 28, et al.; *used in a periphrasis for the comparative*, Ac. 20. 35, et al.; *as an intensive with a comparative term*, Mat. 6. 26. Mar. 7. 36. 2 Co. 7. 13. Phi. 1. 23; *μᾶλλον δέ*, yea rather, Ro. 8. 34. Ga. 4. 9. Eph. 5. 11.

Μάμμη, & μάμμα, ης, ή, a mother; *later*, a grandmother, 2 Ti. 1. 5.

Μαμμωνάς, v. Μαμωνάς, ά, ό, (Aram. מַמְמָנָא) wealth, riches, Lu. 16. 9, 11; *personified, like the Greek Πλούτος*, Mammon, Mat. 6. 24. Lu. 16. 13.

Μαθήσαν, f. μαθήσασμαι, 2. 2. εὐα-

θον, p. μεμάθηκα, to learn, be taught, Mat. 9. 13; 11. 29; 24. 32; to learn *by practice or experience*, acquire a custom or habit, Phi. 4. 11. 1 Ti. 5. 4, 13; to ascertain, be informed, Ac. 23. 27, et al.; to understand, comprehend, Re. 14. 3.

Μανία, as, ή, (μαίνομαι) madness, insanity, Ac. 26. 24.

Μάννα, τό, indec. (Heb. מַן, Exod. 16. 15.) manna, the miraculous food of the Israelites while in the desert, Jno. 6. 31, 49, 58, et al.

Μαντεύομαι, f. εὔσομαι, (μάντις, a soothsayer, diviner) to utter oracles, to divine, Ac. 16. 16.

Μαράινω, f. ανῶ, a 1. pass. ἐμαράνθην, to quench, cause to decay, fade, or wither; *pass.* to wither, waste away; *met.* to fade away, disappear, perish, Ja. 1. 11.

Μαράν ἀθά, (Aram. מָרַן אֲתָא) i. q. κύριος ἔρχεται, the Lord cometh, or will come to judgment, 1 Co. 16. 22.

Μαργαρίτης, ου, ό, (μάργαρος) a pearl, Mat. 7. 6; 13. 45, 46, et al. (i).

Μάρμαρος, ου, ό, (μαρμαίρω, to glisten, shine) a white glistening stone; marble, Re. 18. 12.

Μαρτύρέω, ώ, f. ήσω, p. μεμαρτύρηκα, a 1. ἐμαρτύρησα, trans. to testify, depose, Jno. 3. 11, 32. 1 Jno. 1. 2. Re. 1. 2; 22. 20; *absol.* to give evidence, Jno. 18. 23; to bear testimony, testify, Lu. 4. 22. Jno. 1. 7, 8, et al.; to bear testimony *in confirmation*, Ac. 14. 3; to declare *distinctly and formally*, Jno. 4. 44; *pass.* to be the subject of testimony, to obtain attestation to character, Ac. 6. 3; 10. 22. 1 Ti. 5. 10. He. 11. 2, 4; *mid., equivalent to μαρτύρομαι*, to make a solemn appeal, Ac. 26. 22. 1 Th. 2. 12.

Μαρτυρία, as, ή, judicial evidence, Mar. 14. 55, 56, 59. Lu. 22. 71; testimony in general, Tit. 1. 13. 1 Jno. 5. 9; testimony, declaration *in a matter of fact or doctrine*, Jno. 1. 19, 3. 11. Ac. 22. 18, et al.; attestation to character, Jno. 5. 34, 36, et al., reputation, 1 Ti. 3. 7.

Μαρτύριον, ίου, τό, testimony, evidence, 2 Co. 1. 12. Ja. 5. 3; testification, Ac. 4. 33; *in N. T.*, testimony *mode of solemn declaration or testi-*

- fication, Mat. 8. 4. Lu. 9. 5, et al.; testimony, matter of solemn declaration, 1 Co. 1. 6; 2. 1. 1 Ti. 2. 6; σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου, a title of the *Mosaic tabernacle*, Ac. 7. 44. Re. 15. 5.
- Μαρτύρομαι, to call to witness; *intrans.* to make a solemn affirmation or declaration, asseverate, Ac. 20. 26. Ga. 5. 3; to make a solemn appeal, Eph. 4. 17.
- Μάρτυς, ὕρος, ὁ, ἡ, a judicial witness, deponent, Mat. 18. 16. He. 10. 28, et al.; generally, a witness to a circumstance, Lu. 24. 48. Ac. 10. 41, et al.; in *N. T.*, a witness, a testifier of a doctrine, Re. 1. 5; 3. 14; 11. 3; a martyr, Ac. 22. 20. Re. 2. 13.
- Μασσάομαι, rather μασάομαι, ὤμαι, f. ἥσομαι, to chew, masticate; in *N. T.*, to gnaw, Re. 16. 10.
- Μαστίγῶ, ὦ, f. ὥσω, a. 1. ἐμαστίγωσα, (μάστιξ) to scourge, Mat. 10. 17; 20. 19, et al.; *met.* to chastise, He. 12. 6.
- Μαστίζω, f. ἰζω, to scourge, Ac. 22. 25; (poet. & L. G.) *from*
- Μάστιξ, ἰγος, ἡ, a scourge, whip, Ac. 22. 24. He. 11. 36; *met.* a scourge, pain, disease, Mar. 3. 10; 5. 29, 34. Lu. 7. 21.
- Μαστός, οὐ, ὁ, (a collateral form of μαζός) the breast, pap, Lu. 11. 27, et al.
- Ματαιολογία, as, ἡ, vain talking, idle disputation, 1 Ti. 1. 6; (L. G.) *from*
- Ματαιολόγος, ου, ὁ, ἡ, (μάταιος & λέγω) a vain talker, given to vain talking or trivial disputation, Tit. 1. 10.
- Μάταιος, αἶα, αἰον, vain, ineffective, bootless, 1 Co. 3. 20; groundless, deceptive, fallacious, 1 Co. 15. 17; useless, fruitless, unprofitable, Tit. 3. 9. Ja. 1. 26; *fr. the Heb. erroneous in principle, corrupt, perverted*, 1 Pe. 1. 18; τὰ μάταια, superstition, idolatry, Ac. 14. 15: *whence*
- Ματαιότης, τητος, ἡ, vanity, folly, 2 Pe. 2. 18; *fr. the Heb., religious error*, Eph. 4. 17; false religion, Ro. 8. 20. S.
- Ματαιῶ, ὦ, f. ὥσω, to make vain; *fr. the Heb., pass.* to fall into religious error, to be perverted Ro. 1. 21. S.
- Μάτην, *adv.* in vain, fruitlessly *with* out profit, Mat. 15. 9. Mar. 7. 7.
- Μάχαιρα, as, ἡ, a large knife, poniard; a sword, Mat. 26. 47, 51, et al.; the sword of the executioner, Ac. 12. 2. Ro. 8. 35. He. 11. 37; hence, φορεῖν μάχαιραν, to bear the sword, to have the power of life and death, Ro. 13. 4; *meton.* war, Mat. 10. 34.
- Μάχη, ης, ἡ, a fight, battle; in *N. T.*, contention, strife, dispute, controversy, 2 Co. 7. 5. 2 Ti. 2. 23, et al.: *from*
- Μάχομαι, f. οὔμαι, v. ἔσομαι, to fight, to quarrel, Ac. 7. 26; to contend, dispute, Jno. 6. 52, et al.
- Μεγαλυνέω, ὦ, f. ἥσω, (μέγας & αὐχέω, to boast) to boast, vaunt; to cause a great stir, Ja. 3. 5.
- Μεγαλείος, εἰα, εἶον, (μέγας) magnificent, splendid; τὰ μεγαλεῖα, great things, wonderful works, Lu. 1. 49. Ac. 2. 11: *whence*
- Μεγαλειότης, τητος, ἡ, majesty, magnificence, glory, Lu. 9. 43. Ac. 19. 27. 2 Pe. 1. 16. S.
- Μεγαλοπρεπής, εὖος, οὖς, ὁ, ἡ, (μέγας & πρέπω) *pr.* becoming a great man; magnificent, glorious, most splendid, 2 Pe. 1. 17.
- Μεγαλύνω, f. υἰῶ, a. 1. ἐμεγάλυνω, (μέγας) to enlarge, amplify, Mat. 23. 5; to manifest in an extraordinary degree, Lu. 1. 58; to magnify, exalt, extol, Lu. 1. 46. Ac. 5. 13, et al.
- Μεγάλως, *adv.* (μέγας) greatly, very much, vehemently, Phi. 4. 10.
- Μεγαλωσύνη, ης, ἡ, greatness, majesty, He. 1. 3; 8. 1; ascribed majesty. Jude 25: (S.) *from*
- Μέγας, μεγάλη, μέγα, compar. μέζων, superl. μέγιστος, great, large in size, Mat. 27. 60. Mar. 4. 32, et al.; great, much, numerous, Mar. 5. 11. He. 11. 26; great, grown up, adult, He. 11. 24; great, vehement, intense, Mat. 2. 10; 28. 8; great, sumptuous, Lu. 5. 29; great, important, weighty, of moment, 1 Co. 9. 11; 13. 13; great, splendid, magnificent, Re. 15. 3; extraordinary, wonderful, 2 Co. 11. 15; great, solemn, Jno. 7. 37; 19. 31; great in rank, noble, Re. 11. 18; 12. 16; great in dignity, distinguished

eminent, illustrious, powerful, Mat. 5. 19; 18. 1, 4, et al.; great, arrogant, boastful, Re. 13. 5: *whence*

Μέγεθος, εος, τό, greatness, vastness, Ep. 1. 19.

Μεγιστᾶνες, ων, οί, great men, lords, chiefs, nobles, princes, Mar. 6. 21. Re. 6. 15; 18. 23. L. G.

Μέγιστος, η, ου, greatest; pre-eminent, 2 Pe. 1. 4.

Μεθερμηνεύω, f. εύσω, (μετά & ερμηνεύω) to translate, interpret, Mat. 23. Mar. 5. 41, et al. L. G.

Μέθη, ης, ή, (μέθυ) strong drink; drunkenness, Lu. 21. 34; a debauch in drinking, Ro. 13. 13. Ga. 5. 21.

Μεθίστημι, later also **μεθιστάνω**, (ᾶ) f. μεταστήσω, a. 1. μετέστησα, (μετά & ἵστημι) to cause a change of position; to remove, transport, 1 Co. 13. 2; to transfer, Col. 1. 13; *met.* to cause to change sides; *by impl.* to pervert, mislead, Ac. 19. 26; to remove *from office*, dismiss, discard, Lu. 16. 4. Ac. 13. 22.

Μεθοδεία, ας, ή, (μεθοδεύω, to trace, investigate; to handle methodically; to handle cunningly; fr. μέθοδος, μετά & ὁδός) artifice, wile, Ep. 4. 14; 6. 11. N. T.

Μεθόριον, ου, τό, (neut. from μεθόριος, interjacent, μετά & ὅρος) confine, border, Mar. 7. 24.

Μεθύσκω, (μέθυ, strong drink) f. μεθύσω, a. 1. pass. ἐμεθύσθην, to inebriate, make drunk; *pass.* to be intoxicated, to be drunk, Lu. 12. 45. 1 Th. 5. 7, et al.; to drink freely, Jno. 2. 10.

Μεθύσος, ου, ό, ή, (μέθυ) drunken; a drunkard, 1 Co. 5. 11; 6. 10.

Μεθύω, (μέθυ) to be intoxicated, be drunk, Mat. 24. 49, et al. (ῥ).

Μειζότερος, α, ου, greater, 3 Jno. 4: *double comparat. from*

Μεῖζων, ονος, ό, ή, τό, -ον, greater: *comparat. of μέγας.*

Μέλαν, ἄνος, τό, (neut. fr. μέλας) ink, 2 Co. 3. 3. 2 Jno. 12. 3 Jno. 13.

Μέλας, αῖνα, αν, black, Mat. 5. 36. Re. 6. 5, 12.

Μέλει, f. μελήσει, imperf. ἔμελε, imperat. μελέτω, *impers. verb.* there is a care, it concerns. Mat. 22. 16.

Ac. 18. 17. 1 Co. 9. 9, et al.: *whence*

Μελετάω, ώ, f. ήσω, a. 1. ἐμελέτησα, to care for; to bestow careful thought upon, to give painful attention to, be earnest in, 1 Ti. 4. 15; to devise, Ac. 4. 25; *absol.* to study beforehand, premeditate, Mar. 13. 11.

Μέλι, ἴτος, τό, honey. Mat. 3. 4 Mar. 1. 6. Re. 10. 9, 10.

Μελίσσιος, ιου, ό, ή, τό, -ον, (μέλισσα, a bee, μέλι) of bees, made by bees, Lu. 24. 42.

Μέλλω, f. ήσω, imperf. ἔμελλον At. ἤμελλον, to be about to, be on the point of, Mat. 2. 13. Jno. 4. 47: *it serves to express in general a settled futurity*, Mat. 11. 14. Lu. 9. 31. Jno. 11. 51, et al.; to intend, Lu. 10. 1, et al.; *particip.* μέλλον, ουσα, ου, future as distinguished from past and present, Mat. 12. 32. Lu. 13. 9, et al.; to be always, as it were, about to do, to delay, linger, Ac. 22. 16.

Μέλος, εος, τό, a member, limb, any part of the body, Mat. 5. 29, 30. Ro. 12. 4. 1 Co. 6. 15; 12. 12, et al.

Μεμβράνα, ης, ή, (Lat. *membrana*) parchment, vellum, 2 Ti. 4. 13.

Μέμφομαι, f. ψομαι, a. 1. ἐμεμφάμην, to find fault with, blame, censure; to intimate dissatisfaction with, He. 8. 8; *absol.* to find fault, Ro. 9. 19.

Μεμφίμιμος, ου, ό, ή, (μέμφις, a finding fault, fr. μέφομαι, & μοῖρα, a portion, lot) finding fault or being discontented with one's lot, querulous; a discontented, querulous person, a repiner, Jude 16.

Μέν, a particle serving to intimate that the term or clause with which it is used, stands distinguished from another, usually in the sequel, and then mostly with δέ correspondent, Mat. 3. 11; 9. 37. Ac. 1. 1; ὁ μὲν—ὁ δέ, this—that, the one—the other, Phil. 1. 16, 17; one—another, οἱ μὲν—οἱ δὲ some—others, Mat. 22. 5, 6; δὲ μὲν—δὲ δέ, one—another, *pl.* some—others, Mat. 13. 8; 21. 35; ἄλλος μὲν—ἄλλος δέ, one—another, 1 Co. 15. 39; ὧδε μὲν—ἐκεῖ δέ, here—there, He. 7. 8; τοῦτο μὲν—τοῦτο δέ, partly—partly. He. 10. 33, et al. freq.

Μενοῦν, v. μὲν οὖν, see οἶν.

Μενοῦνγε, (μέν, οὐ, γε) *a combination of particles serving to take up what has just preceded with either addition or abatement, like the Latin imo; yea indeed, yea truly, yea rather*, Lu. 11. 28. Ro. 9. 20; 10. 18. Phi. 3. 8. N. T.

Μέντοι, conj. (μέν & τοι) *truly, certainly, sure*, Ju. 8; nevertheless, however, Jno. 4. 27, et al.

Μένω, f. μενῶ, p. μεμένηκα, a. 1. ἔμεινα, *to stay*, Mat. 26. 38. Ac. 27. 31; *to continue*, 1 Co. 7. 11. 2 Ti. 2. 13; *to dwell, lodge, sojourn*, Jno. 1. 39. Ac. 9. 43, et al.; *to remain*, Jno. 9. 41; *to rest, settle*, Jno. 1. 32, 33; 3. 36; *to last, endure*, Mat. 11. 23. Jno. 6. 27. 1 Co. 3. 14; *to survive*, 1 Co. 15. 6; *to be existent*, 1 Co. 13. 13; *to continue unchanged*, Ro. 9. 11; *to be permanent*, Jno. 15. 16. 2 Co. 3. 11. He. 10. 34; 13. 14. 1 Pe. 1. 23; *to persevere, be constant, be stedfast*, 1 Ti. 2. 15. 2 Ti. 3. 14; *to abide, to be in close and settled union*, Jno. 6. 56; 14. 10; 15. 4. et al.; *to indwell*, Jno. 5. 38. 1 Jno. 2. 14; *trans. to wait for*, Ac. 20. 5, 23.

Μερίζω, f. ἴσω, (μέρις) *to divide; to divide out, distribute*, Mar. 6. 41; *to assign, bestow*, Ro. 12. 3. 1 Co. 7. 17. 2 Co. 10. 13. He. 7. 2; *mid. to share*, Lu. 12. 13; *pass. to be subdivided, to admit distinctions*, 1 Co. 1. 13; *to be severed by discord, be at variance*, Mat. 12. 25, et al.; *to differ*, 1 Co. 7. 34.

Μέριμνα, ης, ἡ, (μερίζειν τὸν νοῦν, *dividing the mind*) *care*, Mat. 13. 22. Lu. 8. 14, et al.; *anxious interest*, 2 Co. 11. 28: *whence*

Μεριμνάω, ῶ, f. ἤσω, a. 1. ἐμερίμνησα, *to be anxious, or solicitous*, Phi. 4. 6; *to expend careful thought*, Mat. 6. 27; *to concern one's self*, Mat. 6. 25, et al.; *to have the thoughts occupied with*, 1 Co. 7. 32, 33, 34; *to feel an interest in*, Phi. 2. 20.

Μερίς, ἶδος, ἡ, *a part; a division of a country, district, region, tract*, Ac. 16. 12; *met. share, participation*, Ac. 8. 21. Col. 1. 12; *fellowship, consort, connection*, 2 Co. 6. 15; *a part assigned, lot*, Lu. 10. 42.

Μερισμός, οὔ, ὁ, (μερίζω) *a dividing, act of dividing*, He. 4. 12; *distribution, gifts distributed*, He. 2. 4.

Μεριστής, οὔ, ὁ, (fr. same) *a divider, an apportioner, arbitrator*, Lu. 12. 14. N. T.

Μέρος, εος, τό, *a part, portion, division, of a whole*, Lu. 11. 36; 15. 12. Ac. 5. 2. Eph. 4. 16, et al.; *a piece, fragment*, Lu. 24. 42. Jno. 19. 23; *a party, faction*, Ac. 23. 9; *allotted portion, lot, destiny*, Mat. 24. 51. Lu. 12. 46; *a calling, craft*, Ac. 19. 27; *a partner's portion, partnership, fellowship*, Jno. 13. 8; *pl. μέρη, a local quarter, district, region*, Mat. 2. 22; 16. 13. Ac. 19. 1. Eph. 4. 9, et al.; *side of a ship*, Jno. 21. 6; *ἐν μέρει, in respect, on the score*, 2 Co. 3. 10; 9. 3. Col. 2. 16. 1 Pe. 4. 16; μέρος τι, *partly, in some part*, 1 Co. 11. 18; ἀνὰ μέρος, *alternately, one after another*, 1 Co. 14. 27; ἀπὸ μέρους, *partly, in some part or measure*, 2 Co. 1. 14; ἐκ μέρους, *individually*, 1 Co. 12. 27; *partly, imperfectly*, 1 Co. 13. 9; κατὰ μέρος, *particularly, in detail*, He. 9. 5.

Μεσημβρία, ας, ἡ, (μέσος & ἡμέρα) *mid-day, noon*, Ac. 22. 6; *meton. the south*, Ac. 8. 26.

Μεσίας, see Μεσσίας.

Μεσιτεύω, f. εὔσω, a. 1. ἐμεσιτεύω, *to perform offices between two parties; to intervene, interpose*, He. 6. 17: (L. G.) *from*

Μεσίτης, ου, ὁ, (μέσος) *one that acts between two parties; a mediator, one who interposes to reconcile two adverse parties*, 1 Ti. 2. 5; *an internuncius, one who is the medium of communication between two parties*, Ga. 3. 19, 20. He. 8. 6, et al. (G.) L. G.

Μεσονύκτιον, ἰου, τό, (μέσος & νύξ) *midnight*, Lu. 11. 5, et al.

Μέσος, η, ου, *mid, middle*, Mat. 25. 6. Ac. 26. 13; τὸ μέσον, *the middle, the midst*, Mat. 14. 24; ἀνὰ μέσον, *in the midst; fr. the Heb. in, among*, Mat. 13. 25; *between*, 1 Co. 6. 5; διὰ μέσον, *through the midst of*, Lu. 4. 30; εἰς τὸ μέσον, *into, or in the midst*, Mar. 3. 3. Lu. 6. 8; ἐκ μέσον, *from the midst, out of the way*, Col. 2. 14. 2 Th. 2. 7; *fr. the Heb. from, from among*, Mat. 13. 49; ἐν τῷ μέσῳ, *in the midst*, Mat. 10. 16; *in the midst, in public, publicly*, Mat. 14. 6; ἐν μέσῳ, *in the midst of, among*, Mat.

18. 20; κατὰ μέσον τῆς νυκτός, about midnight, Ac. 27. 27, et al.

Μεσοτοιχον, ου, τό, (μέσος & τοίχος) a middle wall; a partition wall, a barrier, Ep. 2. 14. N. T.

Μεσουράνημα, ατος, τό, (μέσος & οὐρανός) the mid-heaven, mid-air, Re. 8. 13, et al. L. G.

Μεσώω, ὦ, f. ὥσω, (μέσος) to be in the middle or midst; to be advanced midway, Jno. 7. 14.

Μεσσίας, ου, ό, (Heb. מָשִׁיחַ, fr. חָשַׁב, to anoint) the Messiah, the Anointed One, i. q. ό Χριστός, Jno. 1. 42; 4. 25.

Μεστός, ή, όν, full, full of, filled with, Jno. 19. 29, et al.; replete, Ro. 1. 29; 15. 14, et al.: whence

Μεστόω, ὦ, ὥσω, to fill; pass. to be filled, be full, Ac. 2. 13.

Μετά, prep., with a genitive, with, together with, Mat. 16. 27; 12. 41; 26. 55; with, on the same side or party with, in aid of, Mat. 12. 30; 20. 20; with, by means of, Ac. 13. 17; with, of conflict, Re. 11. 7; with, among, Lu. 24. 5; with, to, towards, Lu. 1. 58, 72; with an accusative, after, of place, behind, He. 9. 3; of time, after, Mat. 17. 1; 24. 29; followed by an infin. with the neut. article, after, after that, Mat. 26. 32. Lu. 22. 20.

Μεταβαίνω, f. βήσομαι, p. μεταβέβηκα, a. 2. μετέβην, (μετά & βαίνω) to go or pass from one place to another, Jno. 5. 24; to pass away, be removed, Mat. 17. 20; to go away, depart, Mat. 8. 34, et al.

Μεταβάλλω, (μετά & βάλλω) to change; mid. to change one's mind, Ac. 28. 6.

Μετάγω, f. ξω, (μετά & ἄγω) to lead or move from one place to another; to change direction, turn about, Ja. 3. 3, 4.

Μεταδίδωμι, f. δώσω, (μετά & δίδωμι) to give a part, to share, Lu. 3. 11; to impart, bestow, Ro. 1. 11; 12. 8, et al.

Μετάθεσις, εως, ή, (μετατίθημι) a removal, translation, He. 11. 5; a transmutation, change by the abolition of one thing and the substitution of another, He. 7. 12.

Μετίρω, f. ἀρῶ. a. 2. μετήρα, (με-

τά & αἶρω) to remove, transfer; in N. T. intrans., to go away, depart, Mat. 13. 53.

Μετακαλέω, ὦ, f. εσω, (μετά & καλέω) to call from one place into another; mid. to call or send for, invite to come to one's self, Ac. 7. 14, et al.

Μετακινέω, ὦ, f. ήσω, (μετά & κινέω) to move away, remove; pass. met. to stir away from, to swerve, Col. 1. 23.

Μεταλαμβάνω, f. λήψομαι, (μετά & λαμβάνω) to partake of, share in, Ac. 2. 46. 2 Ti. 2. 6, et al.; to get, obtain, find, Ac. 24. 25: whence

Μετάληψις, εως, ή, a partaking or a being partaken of, 1 Ti. 4. 3.

Μεταλλάσσω, f. ξω, (μετά & ἀλλάσσω) to exchange, change for or into, transmute, Ro. 1. 25, 26.

Μεταμέλομαι, f. ήσομαι, a. 1. μετεμέληθην, (μετά & μέλομαι) to change one's judgment on past points of conduct; to change one's mind and purpose, He. 7. 21; to repent, regret, Mat. 21. 29, 32; 27. 3. 2 Co. 7. 8.

Μεταμορφώω, ὦ, f. ὥσω, (μετά & μορφώω) to change the external form, transfigure; mid. to change one's form, be transfigured, Mat. 17. 2. Mar. 9. 2; to undergo a spiritual transformation, Ro. 12. 2. 2 Co. 3. 18.

Μετανοέω, ὦ, f. ήσω, (μετά & νοέω) to undergo a change in frame of mind and feeling, to repent, Lu. 17. 3, 4, et al.; to make a change of principle and practice, to reform, Mat. 3. 2, et al.: whence

Μετάνοια, as, ή, a change of mode of thought and feeling, repentance, Mat. 3. 8. Ac. 20. 21. 2 Ti. 2. 25, et al.; practical reformation, Lu. 15. 7, et al.; reversal of the past, He. 12. 17.

Μεταξύ, adv. (μετά) between, Mat. 23. 35. Lu. 11. 51; 16. 26. Ac. 15. 9; ἐν τῷ μεταξύ, sc. χρόνῳ, in the mean time, mean while, Jno. 4. 31; in N. T., ό μεταξύ, following, succeeding, Ac. 13. 42.

Μεταπέμπω, f. ψω, (μετά & πέμπω) to send after; mid. to send after or for any one, invite to come to one's self, Ac. 10. 5, et al.

Μεταστρέφω, f. ψω, a. 2. pass. με-

εστράφην, (μετά & στρέφω) to turn about; convert into something else, change, Ac. 2. 20. Ja. 4. 9; by impl. to pervert, Ga. 1. 7.

Μετασχηματίζω, f. ἴσω, a. 1. μετασχημάτισα, (μετά & σχηματίζω, to fashion, σχῆμα) to remodel, transfigure, Phi. 3. 21; *mid.* to transform one's self, 2 Co. 11. 13, 14, 15; to make an imaginary transference of circumstances from the parties really concerned in them to others, to transfer in imagination, 1 Co. 4. 6.

Μετατίθημι, f. θήσω, a. 1. μετέθηκα, a. 1. pass. μετετέθην, (μετά & τίθημι) to transport, Ac. 7. 16; to transfer, He. 7. 12; to translate out of the world, He. 11. 5; *met.* to transfer to other purposes, to pervert, Jude 4; *mid.* to transfer one's self, to change over, Ga. 1. 6.

Μετέπειτα, *adv.* (μετά & ἔπειτα) afterwards, He. 12. 17.

Μετέχω, f. μεθέξω, p. μετέσχηκα, a. 2. μετέσχον, (μετά & ἔχω) to share in, partake, 1 Co. 9. 10, 12; 10. 17, 21, et al.; to be a member of, He. 7. 13.

Μετewορίζω, f. ἴσω, (μετέωρος, raised from the ground) to raise aloft; *met.* to unsettle in mind; *pass.* to be excited with anxiety, be in anxious suspense, Lu. 12. 29.

Μετοικεσία, as, ἡ, (μετοικέω, to change one's abode, μετά & οἰκέω) change of abode or country, migration, Mat. 1. 11, 12, 17. L. G.

Μετοικίζω, f. ἴσω, (μετά & οἰκίζω, to fix in a habitation) to cause to change an abode, cause to emigrate, Ac. 7. 4.

Μετοχή, ἡς, ἡ, (μετέχω) a sharing, partaking; communion, fellowship, 2 Co. 6. 14.

Μέτοχος, ου, ὁ, (fr. same) a partaker, He. 3. 1, 14; 12. 8; an associate, partner, fellow, Lu. 5. 7. He. 1. 9.

Μετρέω, ὦ, f. ἴσω, a. 1. ἐμέτρησα, (μέτρον) to mete, measure, Mat. 7. 2. Re. 11. 1, 2, et al.; *met.* to estimate, 2 Co. 10. 12: whence

Μετρητής, ου, ὁ, *pr.* a measurer; also, metretes, *Lat.* metreta, equivalent to the Attic ἀμφορεὺς, i. e. three-fourths of the Attic μέδιμνος, or He-

brew תב, and therefore equal to about nine gallons, Jno. 2. 6.

Μετριopάθew, ὦ, f. ἴσω, (μέτριος & πάθος) to moderate one's passions; to be gentle, compassionate, He. 5. 2. L. G.

Μετρίως, *adv.* (μέτριος, μέτρον) moderately; slightly; οὐ μετρίως, no little, not a little, much, greatly, Ac. 20. 12.

Μέτρον, ου, τό, measure, Mat. 7. 2. Mar. 4. 24. Lu. 6. 38. Re. 21. 17, et al.; measure, standard, Eph. 4. 13; extent, compass, 2 Co. 10. 13; allotted measure, specific portion, Ro. 12. 3. Eph. 4. 7, 16; ἐκ μέτρον, by measure, with definite limitation, Jno. 3. 34.

Μέτωπον, ου, τό, (μετά & ὦψ) forehead, front, Re. 7. 3; 9. 4, et al.

Μέχρι, & μέχρις before a vowel, *adv.*, of place, unto, even to, Ro. 15. 19; of time, until, till, Mat. 11. 23; 13. 30, et al.

Μή, a particle of negation, not; for the particulars of its usage, especially as distinguished from that of οὐ, see the grammars; as a conjunction, lest, that not, Mat. 5. 29, 30; 18. 10; 24. 6. Mar. 13. 36; μή, or μήτι, or μήποτε, prefixed to an interrogative clause is a mark of tone, since it expresses an intimation either of the reality of the matters respecting which the question is asked, Mat. 12. 23, et al.; or the contrary, Jno. 4. 12, et al.

Μήγε, a strengthened form for μή, (μή & γε) Mat. 6. 1; 9. 17, et al.

Μηδαμῶς, *adv.* (μηδαμὸς, i. q. μηδεὶς) by no means, Ac. 10. 14; 11. 8.

Μηδέ, *conj.* neither, and repeated. neither—nor, Mat. 6. 25; 7. 6; 10. 9, 10; not even, not so much as, Mar. 2. 2, et al.

Μηδεὶς, μηδεμίᾱ, μηδέν, (μηδέ, εἰς) not one, none, no one, Mat. 8. 4, et al.

Μηδέποτε, *adv.* (μηδέ & ποτε) not at any time, never, 2 Ti. 3. 7.

Μηδέπω, *adv.* (μηδέ & πω) not yet, not as yet, He. 11. 7.

Μηκέτι, *adv.* (μή & ἔτι) no more, no longer, Mar. 1. 45; 2. 2, et al.

Μήκος, εος, τό, length, Ep. 3. 18. Re. 21. 16: whence

Μηκύνω, f. υνῶ, to lengthen, *pro*

young; *mid.* to grow up, as plants, Mar. 4. 27.

Μηλωτή, ἥς, ἡ, (μῆλον, a sheep) a sheepskin, He. 11. 37.

Μήν, μηνός, ό, a month, Lu. 1. 24, 26, 36, 56, et al.; *in N. T.*, the new moon, the day of the new moon, Ga. 4. 10.

Μήν, a particle occurring in the *N. T.* only in the combination ἡ μήν. See ἡ.

Μηνύω, f. ύσω, p. μεμήνυκα, a. 1. ἐμύσσα, to disclose what is secret, Jno. 11. 57. Ac. 23. 30. 1 Co. 10. 28; to declare, indicate, Lu. 20. 37.

Μήποτε, (μή & ποτε) has the same significations and usage as μή; which see; He. 9. 17. Mat. 4. 6. Mat. 13. 15; also, whether, Lu. 3. 15.

Μήπω, *adv.* (μή & πω) not yet, not as yet, Ro. 9. 11. He. 9. 8.

Μήπως, *conj.* (μή & πως) lest in any way or means, that in no way, Ac. 27. 29. Ro. 11. 21. 1 Co. 8. 9; 9. 27, et al.; whether perhaps, 1 Th. 3. 5.

Μηρός, οὔ, ό, the thigh, Re. 19. 16.

Μήτε, *conj.* (μή & τε) neither, μήτε—μήτε, v. μή—μήτε, v. μηδὲ—μήτε, neither—nor, Mat. 5. 34, 35, 36. Ac. 23. 8. 2 Th. 2. 2; *in N. T.* also equivalent to μηδέ, not even, not so much as, Mar. 3. 20.

Μήτηρ, τέρος, τρός, ἡ, a mother, Mat. 1. 18; 12. 49, 50, et al. freq.; a parent city, Ga. 4. 26. Re. 17. 5.

Μήτι, (μή & τι) has the same use as μή in the form εἰ μήτι, Lu. 9. 13, et al.; also when prefixed to an interrogative clause, Mat. 7. 16. Jno. 4. 29. See μή.

Μήτιγε, (μήτι & γε) strengthened for μήτι, surely then, much more then, 1 Co. 6. 3.

Μήτρα, as, ἡ, (μήτηρ) the womb, Lu. 2. 23. Ro. 4. 19.

Μητραλοίας, v. -λώας, ου, ό, (μήτηρ & αλοιάω, poet. for αλοάω, to smite) a striker of his mother, matricide, 1 Ti. 1. 9.

Μία, see in εἷς.

Μιαίνω, f. ανώ, a. 1. ἐμίηνα & ἐμίᾱνα, p. μεμίᾱγκα, p. pass. μεμίᾱσμαι, a. 1. pass. ἐμίᾱσθην, *pr.* to tinge, dye, stain; to pollute, defile, ceremonially, Jno.

18. 28; to corrupt, deprave, Tit. 1. 16. He. 12. 15. Jude 8; whence

Μίασμα, ατος, τό, pollution, *moral* defilement, 2 Pe. 2. 20.

Μιασμός, οὔ, ό, pollution, defiling, 2 Pe. 2. 10. L. G.

Μίγμα, or μίγμα, ατος, τό, a mixture, Jno. 19. 39; from

Μίγνυμι & νύω, f. μίξω, a. 1. ἐμίξα, p. pass. μέμιγμαι, to mix, mingle, Mat. 27. 34. Lu. 13. 1. Re. 8. 7.

Μικρός, ά, όν, little, small, *in size, quantity, &c.* Mat. 13. 32; small, little *in age, young, not adult*, Mar. 15. 40; little, short *in time*, Jno. 7. 33; μικρόν, *sc.* χρόνον, a little while, a short time, Jno. 13. 33; μετὰ μικρόν, after a little while, a little while afterwards, Mat. 26. 73; little *in number*, Lu. 12. 32; small, little *in dignity*, low, humble, Mat. 10. 42; 11. 11; μικρόν, *as an adv.*, little, a little, Mat. 26. 39, et al.

Μίλιον, ίου, τό, (Lat. miliarium) a Roman mile, which contained mille passuum, 1000 paces, or 8 stadia, *i. e.* about 1680 English yards, Mat. 5. 41. L. G.

Μιμέομαι, οὔμαι, f. ἡσομαι, (μίμος, an imitator) to imitate, follow *as an example*, strive to resemble, 2 Th. 3. 7, 9. He. 13. 7. 3 Jno. 11; whence

Μιμητής, οὔ, ό, an imitator, follower, 1 Co. 4. 16. Eph. 5. 1, et al.

Μιμνήσκομαι, a. 1. ἐμνήσθην, f. μνησθήσομαι, p. μέμνημαι with *pr. sig.*, (*mid.* of μιμνήσκω, to put in mind, remind) to remember, recollect, call to mind, Mat. 26. 75. Lu. 1. 54, 72; 16. 25; *in N. T.*, in a passive sense, to be called to mind, be borne in mind, Ac. 10. 31. Re. 16. 19, et al.

Μίσέω, ώ, f. ἡσω, p. μεμίσηκα, a. 1. ἐμίσησα, (μισος, hatred) to hate, regard with ill-will, Mat. 5. 43, 44; 10. 22; to detest, abhor, Jno. 3. 20. Ro. 7. 15; *in N. T.*, to regard with less affection, love less, esteem less, Mat. 6. 24. Lu. 14. 26.

Μισθαποδοσία, as, ἡ, *pr.* the discharge of wages; requital; reward, He. 10. 35; 11. 26; punishment, He. 2. 2; from

Μισθαποδοτής, ου, ό, (μισθός, ἀποδίδωμι) a bestower of remuneration, recompenser, rewarder, He. 11. 6. N. T.

Μισθός, ἰα, ἰον, hired; *as subst.* a hired servant, hireling, Lu. 15. 17 19: (L. G.) *from*

Μισθός, οὔ, ὁ, hire, wages, Mat. 20. 8. Ja. 5. 4, et al.; reward, Mat. 5. 12, 46; 6. 1, 2, 5, 16, et al.; punishment, 2 Pe. 2. 13, et al.: *whence*

Μισθῶω, ὦ, f. ὠσω, to hire out, let out to hire; *mid.* to hire, Mat. 20. 1, 7: *whence*

Μίσθωμα, ατος, τό, hire, rent; *in N. T.*, a hired dwelling, Ac. 28. 30.

Μισθωτός, οὔ, ὁ, a hireling, Mar. 1. 20. Jno. 10. 12, 13.

Μνά, ᾶς, ἡ, Lat. mina; a weight, *equiv.* to 100 drachmæ; also a sum, *equiv.* to 100 drachmæ, and the sixtieth part of a talent, worth about four pounds sterling.

Μνεῖα, ας, ἡ, (μυμνήσκομαι) remembrance, recollection, Ph. 1. 3. 1 Th. 3. 6. 2 Ti. 1. 3; mention; *μεῖαν ποιῆσθαι*, to make mention, Ro. 1. 9. Eph. 1. 16. 1 Th. 1. 2. Philem. 4.

Μνήμα, ατος, τό, (μυμνήσκω) *pr.* a memorial, monument; a tomb, sepulchre, Mar. 5. 5, et al.

Μνημεῖον, ου, τό, (fr. same) *the same*, Mat. 8. 28; 23. 29, et al.

Μνήμη, ης, ἡ, (fr. same) remembrance, recollection; mention; *μνήμην ποιῆσθαι*, to make mention, 2 Pe. 1. 15: *whence*

Μνημονεύω, f. εὔσω, a. 1. ἐμνημόνευσα, to remember, recollect, call to mind, Mat. 16. 9. Lu. 17. 32. Ac. 20. 31, et al.; to be mindful of, to fix the thoughts upon, He. 11. 15; to make mention, mention, speak of, He. 11. 22.

Μνημόσυνον, ου, τό, (fr. same) a record, memorial, Ac. 10. 4; *honourable* remembrance, Mat. 26. 13. Mar. 14. 9.

Μνηστεύω, f. εὔσω, a. 1. pass. ἐμνηστεύην, to ask in marriage; to betroth; *pass.* to be betrothed, affianced, Mat. 1. 18. Lu. 1. 27; 2. 5.

Μογλάλος, ου, ὁ, ἡ, (μόγισ & λαλέω) having an impediment in one's speech, speaking with difficulty, a stammerer, Mar. 7. 32. (ᾶ). S.

Μόγισ, adv. (μόγος, labour, toil) with difficulty, scarcely, hardly, Lu. 9. 39.

Μόδιος, ου, ὁ, (Lat. modius) a modius, a Roman measure for things dry containing 16 sextarii, and equivalent to about a peck; *in N. T.*, a corn measure, Mat. 5. 15. Mar. 4. 21. Lu. 11. 33.

Μοιχᾶλις, ἰδος, ἡ, (equiv. to μοιχάς, fem. of μοιχός) an adulteress, Ro. 7. 3. Ja. 4. 4; *by meton.* an adulterous mien, lustful significance, 2 Pe. 2. 14; *from the Heb.*, spiritually adulterous, faithless, ungodly, Mat. 12. 39; 16. 4. Mar. 8. 38. L. G.

Μοιχάομαι, ὦμαι, f. ἥσομαι, (mid. of μοιχάω, to defile a married woman, fr. μοιχός) to commit or be guilty of adultery, Mat. 5. 32, et al.

Μοιχεία, ας, ἡ, (μοιχός) adultery, Mat. 15. 19. Mar. 7. 21, et al.

Μοιχεύω, f. εὔσω, a. 1. ἐμοίχευσα, trans. to commit adultery with, debauch, Mat. 5. 28; *absol. and mid.* to commit adultery, Mat. 5. 27. Jno. 8. 4, et al.; to commit *spiritual* adultery, be guilty of idolatry, Re. 2. 22: *from*

Μοιχός, οὔ, ὁ, an adulterer, Lu. 18. 11. 1 Co. 6. 9. He. 13. 4. Ja. 4. 4.

Μόλις, adv. (μόλος, labour) with difficulty, scarcely, hardly, Ac. 14. 18; 27. 7, 8, 16. Ro. 5. 7. 1 Pe. 4. 18.

Μολύνω, f. υνῶ, a. 1. ἐμόλυνα, p. pass. μεμόλυσμαι, a. 1. ἐμολύνθην, pr. to stain, sully; to defile, contaminate *morally*, 1 Co. 8. 7. Re. 14. 4; to soil, Re. 3. 4: *whence*

Μολυσμός, οὔ, ὁ, pollution, 2 Co. 7. 1. L. G.

Μομφή, ης, ἡ, (μέμφομαι) a complaint, cause or ground of complaint, Col. 3. 13.

Μονή, ης, ἡ, (μένω) a stay in any place; an abode, dwelling, mansion, Jno. 14. 2, 23.

Μονογενής, έος, οὖς, ὁ, ἡ, (μόνος & γένος) only begotten, only born, Lu. 7. 12; 8. 42; 9. 38. He. 11. 17; *by impl.* most dear, most beloved, Jno. 1. 14, 18; 3. 16, 18. 1 Jno. 4. 9.

Μόνον, adv. only, Mat. 5. 47; 8. 8; οὐ μόνον—ἀλλὰ καὶ, not only—but also, Mat. 21. 21. Jno. 5. 18; μὴ μόνον—ἀλλὰ, not only—but, Ph. 2. 12, et al.: *from*

Μόνος, η, ου, without accompani

ment alone, Mat. 14. 23; 18. 15. Lu. 10. 40, et al.; singly existent, sole, only, Jno. 17. 3, et al.; lone, solitary, Jno. 8. 29; 16. 32; alone in respect of restriction, only, Mat. 4. 4; 12. 4, et al.; alone in respect of circumstances, only, Lu. 24. 18; not multiplied by reproduction, lone, barren, Jno. 12. 24.

Μονόφθαλμος, ου, ό, ή, (μόνος & όφθαλμός) one-eyed; deprived of an eye, Mat. 18. 9. Mar. 9. 47.

Μονόω, ώ, f. όσω, p. pass. μεμόνωμαι, (μόνος) to leave alone; pass. to be left alone, be lone, 1 Ti. 5. 5.

Μορφή, ης, ή, form, Mar. 16. 12. Phi. 2. 6, 7: whence

Μορφόω, ώ, f. όσω, a. 1. pass. έμορφώθη, to give shape to, mould, fashion, Ga. 4. 19: whence

Μόρφωσις, εως, ή, pr. a shaping, moulding; in N. T., external form, appearance, 2 Ti. 3. 5; a settled form, prescribed system, Ro. 2. 20.

Μοσχοποιέω, ώ, f. ήσω, a. 1. έμοσχοποίησα, (μόσχος & ποιέω) to form an image of a calf, Ac. 7. 41. N. T.

Μόσχος, ου, ό, ή, pr. a tender branch, shoot; a young animal; a calf, young bullock, Lu. 15. 23, 27, 30. He. 9. 12, 19. Re. 4. 7.

Μουσικός, ή, όν, (μούσα, a muse, song, music) pr. devoted to the arts of the Muses; a musician; in N. T., perhaps, a singer, Re. 18. 22.

Μόχθος, ου, ό, wearisome labour, toil, travail, 2 Co. 11. 27. 1 Th. 2. 9. 2 Th. 3. 8.

Μυελός, ου, ό, marrow, He. 4. 12.

Μνέω, ώ, f. ήσω, p. pass. μεμύνημαι, (μύνω, to shut the mouth) to initiate, instruct in the sacred mysteries; in N. T. pass., to be disciplined in a practical lesson, to learn a lesson, Phi. 4. 12.

Μῦθος, ου, ό, a word, speech, a tale; a fable, figment, 1 Ti. 1. 4, et al.

Μυκάομαι, ώμαι, to low, bellow, as a bull; also, to roar, as a lion, Re. 10. 33.

Μυκτηρίζω, f. ίσω, (μυκτήρ, the nose) to contract the nose in contempt and derision, toss up the nose; to mock, deride, Ga. 6. 7

Μυλικός, ή, όν, (μύλη, a mill) of a mill, belonging to a mill, Mar. 9. 43.

Μύλος, ου, ό, (fr. same) a mill-stone, Mat. 18. 6, et al.: whence

Μυλών, ώνος, ό, a mill-house, a place where the grinding of corn was performed, Mat. 24. 41.

Μυριάς, άδος, ή, (μυρίος, innumerable) a myriad, ten thousand, Ac. 19. 19; indefinitely, a vast multitude, Lu. 12. 1. Ac. 21. 20, et al.

Μυρίζω, f. ίσω, (μύρον) to anoint, Mar. 14. 8.

Μυρίοι, αι, α, (μυρίος, innumerable) indefinitely, a great number, 1 Co. 4. 15; 14. 19; specifically, μύριοι, a myriad, ten thousand, Mat. 18. 24.

Μύρον, ου, τό, pr. aromatic juice which distils from trees; ointment, unguent, usually perfumed, Mat. 26. 7, 12. Mar. 14. 3, 4, et al.

Μυστήριον, ίου, τό, (μύστης, an initiated person, μνέω) a matter to the knowledge of which initiation is necessary; a secret which would remain such but for revelation, Mat. 13. 11. Ro. 11. 25. Col. 1. 26, et al.; a concealed power or principle, 2 Th. 2. 7; a hidden meaning of a symbol, Re. 1. 20; 17. 7.

Μυπαάζω, f. άσω, (μύνω, to shut, close, & ώψω) pr. to close the eyes, contract the eyelids, wink; to be nearsighted, dimsighted, purblind, 2 Pe. 1. 9.

Μώλωψ, ωπος, ό, the mark of a blow; a stripe, a wound, 1 Pe. 2. 24.

Μωμάομαι, ώμαι, f. ήσομαι, a. 1. pass. έμωμήθη, to find fault with, censure, blame, 2 Co. 8. 20; passively, 2 Co. 6. 3: from

Μώμος, ου, ό, blame, ridicule; disgrace to society, a stain, 2 I a. 2. 13.

Μωραίνω, f. ανώ, a. 1. έμώρᾱναι, (μωρός) to be foolish, play the fool; in N. T., trans. to make foolish, convict of folly, 1 Co. 1. 20; pass. to be convicted of folly, to incur the character of folly, Ro. 1. 22; to be rendered insipid, Mat. 5. 13. Lu. 14. 34.

Μωρία, ας, ή, (fr. same) foolishness, 1 Co. 1. 18, 21, 23, et al.

Μωρολογία, ας, ἡ, (μωρός & λόγος)
foolish talk, Ep. 5. 4.

Μωρός, ὁ, ὄν, foolish, Mat. 7. 26;
23. 17, 19. 2 Ti. 2. 23, et al.; *fr. the*
Heb. a fool, a wicked, impious man,
Mat. 5. 22.

N.

Ναζαρηνός, οὗ, ὁ, v. Ναζωραῖος,
ου, ὁ, a Nazarene, an inhabitant of
Ναζαρέθ, Nazareth, Mat. 2. 23. Jno.
1. 47; et. al.

Ναί, a particle, used to strengthen an
affirmation, verily, Re. 22. 20; *to make*
an affirmation, or express an assent,
yea, yes, Mat. 5. 37. Ac. 5. 8, et al.

Ναός, οὗ, ὁ, (ναίω, to dwell) pr. a
dwelling; the dwelling of a deity,
a temple, Mat. 26. 61. Ac. 7. 48, et
al.; *used figuratively of individuals,*
Jno. 2. 19. 1 Co. 3. 16, et al.; *spc.*
the cell of a temple; hence, the Holy
Place of the Temple of Jerusalem,
Mat. 23. 35. Lu. 1. 9, et al.; *a model*
of a temple, a shrine, Ac. 19. 24.

Νάρδος, ου, ὁ, (Heb. נָרְד) spike-
nard, andropogon nardus of Linn.,
a species of aromatic plant with grassy
leaves and a fibrous root, of which the
best and strongest grows in India; in
N. T., oil of spikenard, an oil ex-
tracted from the plant, which was
highly prized and used as an ointment
either pure or mixed with other sub-
stances, Mar. 14. 3. Jno. 12. 3.

Ναυάγέω, ὦ, f. ἦσω, a. 1. ἐναυά-
γησα, (ναῦς & ἄγνυμι, to break) to
make shipwreck, be shipwrecked,
2 Co. 11. 25. 1 Ti. 1. 19.

Ἡγούμενος, ου, ὁ, (ναῦς & κληρος)
the master or owner of a ship, Ac.
27. 11.

Ναῦς, νεώς, ἡ, (νέω, to swim) a
ship, vessel, Ac. 27. 41: *whence*

Ναύτης, ου, ὁ, a shipman, sailor,
seamar, Ac. 27. 27, 30. Re. 18. 17.

Νεανίας, ου, ὁ, (νεάν, idem, fr. νέος)
a young man, youth, Ac. 20. 9.; 23.
17, 18, 22. *used of one who is in*
the prime and vigour of life, Ac.
7. 58.

Νεανίσκος, ου, ὁ, (fr. same) a young
man, youth, Mar. 14. 51; 16. 5, et al.;

used of one in the prime of life, Mar.
19. 20, 22; νεανίσκοι, soldiers, Mar.
14. 51.

Νεκρός, ὁ, ὄν, (νέκρυς, a dead body)
dead, without life, Mat. 11. 5; 22. 31;
met. νεκρός τινι, dead to a thing, no
longer devoted to, or under the in-
fluence of a thing, Ro. 6. 11; *in the*
sense of vain, fruitless, powerless, in-
efficacious, Ja. 2. 17, 20, 26; *morally*
or spiritually dead, sinful, vicious,
impious, Ro. 6. 13. Ep. 5. 14; *ob-*
noxious to death, mortal, Ro. 8. 10;
met. and including the idea of future
punishment and misery, Ep. 2. 1. 5.
Col. 2. 13; *causing death and misery,*
fatal, having a destructive power,
He. 6. 1; 9. 14, et al.: *whence*

Νεκρώω, ὦ, f. ὥσω, a. 1. ἐνέκρωσα,
pr. to put to death, kill; in N. T.
met., to deaden, mortify, Col. 3. 5;
pass. to be rendered impotent, effete,
Ro. 4. 19. He. 11. 12: (L. G.) *whence*

Νέκρωσις, εως, ἡ, pr. a putting
to death; dying, abandonment to
death, 2 Co. 4. 10; *deadness, impo-*
tency, Ro. 4. 19. L. G.

Νέος, α, ου, recent, new, fresh, Mat.
9. 17. 1 Cor. 5. 7. Col. 3. 10. He.
12. 24; *young, youthful,* Tit. 2. 4, et
al.: *whence*

Νεοσσός, οὗ, ὁ, the young of birds,
a young bird, youngling, chick, Lu.
2. 24.

Νεότης, ητος, ἡ, (νέος) youth, Mat.
19. 20. Ac. 26. 4, et al.

Νεόφυτος, ου, ὁ, ἡ, (νέος & φύω)
newly or recently planted; met. a
neophyte, one newly implanted into
the Christian Church, a new con-
vert, 1 Ti. 3. 6. S.

Νεύω, f. νεύσω, a. 1. ἐνευσα, to
nod; to intimate by a nod or signifi-
cant gesture, Jno. 13. 24. Ac. 24. 10

Νεφέλη, ης, ἡ, a cloud, Mat. 17. 5;
24. 30; 26. 64, et al.

Νέφος, εος, τό, a cloud; trop. a
cloud, a throng of persons, He. 12. 1.

Νεφρός, οὗ, ὁ, a kidney; pl. νεφροί,
the kidneys, reins; fr. the Heb. put
for the inmost mind, the most secret
thoughts, desires, and affections, Re.
2. 23.

Νεωκόρος, ου, ὁ, ἡ, (ναός, A. νεός,
& κορέω, to sweep clean) pr. one who

sweeps or cleanses a temple; generally, one who has the charge of a temple, ædilitus; in *N. T.*, a devotee city, as having specially dedicated a temple to some deity, Ac. 19. 35.

Νεωτερικός, ἡ, ὄν, juvenile, natural to youth, youthful, 2 Ti. 2. 22: (L. G.) from

Νεώτερος, α ον, (compar. of νέος) younger, more youthful, Lu. 15. 12, 13, et al.

Νῆ, a particle used in affirmative oaths, by, 1 Co. 15. 31.

Νήθω, f. νήσω, (νέω, idem) to spin, Mat. 6. 28. Lu. 12. 27.

Νηπιάζω, f. άσω, to be childlike, 1 Co. 14. 20: from

Νήπιος, ίου, ό, (νή & έπος) *pr.* not speaking, infans; an infant, babe, child, Mat. 21. 16. 1 Co. 13. 11; one below the age of manhood, a minor, Ga. 4. 1; *met.* a babe in knowledge, unlearned, simple, Mat. 11. 25. Ro. 2. 20.

Νησίον, ου, τό, a small island, Ac. 27. 16: *dimin.* of

Νήσος, ου, ἡ, (νέω, to swim) an island, Ac. 13. 6; 27. 26, et al.

Νηστεία, ας, ἡ, fasting, want of food, 2 Co. 6. 5; 11. 27; a fast, religious abstinence from food, Mat. 17. 21. Lu. 2. 37, et al.; *spec.* the annual public fast of the Jews, the great day of atonement, occurring in the month Tisri, corresponding to the new moon of October, Ac. 27. 9: from

Νηστεύω, f. εύσω, α. 1. ἐνήστευσα, to fast, Mat. 4. 2; 6. 16, 17, 18; 9. 15, et al.: from

Νῆστις, ιος, εως, & ιδος, ό, ἡ, (νή & έσθίω) fasting, Mat. 15. 32. Mar. 8. 3.

Νηφάλιος, and later νηφαλέος, ίου, ό, ἡ, sober, temperate, abstinent in respect to wine, &c.; in *N. T. met.*, vigilant, circumspect, 1 Ti. 3. 2, 11. Tit. 2. 2: from

Νήφω, f. ψω, α. 1. ἐνηψα, to be sober, not intoxicated; in *N. T. met.*, to be vigilant, circumspect, 1 Th. 5. 6, 8, et al.

Νικάω, ώ, f. ήσω, p. νενίκηκα, α. 1. ἐνίκησα, to conquer, overcome, vanquish, subdue, Lu. 11. 22. Jno. 16 33: *absol.* to overcome, prevail, Re.

5. 5; to come off superior in a judicial cause, Ro. 3. 4: from

Νίκη, ης, ἡ, victory; *meton.* a victorious principle, 1 Jno. 5. 4.

Νίκος, εος, τό, (a later equiv. to νίκη) victory, Mat. 12. 20. 1 Co. 15. 54, 55, 57.

Νιπτήρ, ἦρος, a basin for washing some part of the person, Jno. 13. 5: (N. T.) from

Νίπτω, f. ψω, α. 1. ἐνιψα, (a form of later use for νίζω) to wash; *spec.* to wash some part of the person, as distinguished from λουω, Mat. 6. 17. Jno. 13. 8, et al.

Νοέω, ώ, f. ήσω, α. 1. ἐνόησα, (νόος) to perceive, observe; to mark attentively, Mat. 24. 15. Mar. 13. 14. 2 Ti. 2. 7; to understand, comprehend, Mat. 15. 17, et al.; to conceive, Eph. 3. 20: whence

Νοημα, ατος, τό, the mind, the understanding, intellect, 2 Co. 3. 14; 4. 4; the heart, soul, affections, feelings, disposition, 2 Co. 11. 3; a conception of the mind, thought, purpose, device, 2 Co. 2. 11; 10. 5.

Νόθος, ου, ό, ἡ, spurious, bastard, He. 12. 8.

Νομή, ης, ἡ, (νέμω) pasture, pasturage, Jno. 10. 9; εχει νομήν, to eat its way, spread corrosion, 2 Ti. 2. 17.

Νομίζω, f. ίσω, p. νενόμικα, α. 1. ἐνόμισα, (νόμος) to own as settled and established; to deem, 1 Co. 7. 26. 1 Ti. 6. 5; to suppose, presume, Mat. 5. 17; 20. 10. Lu. 2. 44, et al.; *pass.* to be usual, customary, Ac. 16. 13.

Νομικός, ἡ, ὄν, (fr. same) pertaining to law; relating to the Mosaic law, Tit. 3. 9; as *subst.* one skilled in law, a jurist, lawyer, Tit. 3. 13; *spec.* an interpreter and teacher of the Mosaic law, Mat. 22. 35, et al.

Νομιώς, *adv.* (fr. same) lawfully agreeably to law or custom, rightly, 1 Ti. 1. 8. 2 Ti. 2. 5.

Νόμισμα, ατος, τό, (νομίζω) *pr.* a thing sanctioned by law or custom; lawful money, coin, Mat. 22. 19.

Νομοδιδάσκαλος, ου, ό, (νόμος & διδάσκαλος) a teacher and interpreter of the Mosaic law, Lu. 5. 17, et al. N. T.

Νομοθεσία, ας, ἡ, legislation; ἡ

- νομοθεσία*, the gift of the divine Law, or, the Mosaic Law itself, Ro. 9. 4: *from*
- Νομοθετέω**, ὦ, f. ἤσω, to impose a law, give laws; *in N. T., pass.* to have a law imposed on one's self, receive a law, He. 7. 11; to be enacted, constituted, He. 8. 6: *from*
- Νομοθέτης**, ου, ὁ, (νόμος & τίθημι) a legislator, lawgiver, Ja. 4. 12.
- Νόμος**, ου, ὁ, (νέμω) a law, Ro. 4. 15. 1 Ti. 1. 9; the Mosaic law, Mat. 5. 17, et al. freq.; the Old Testament Scripture, Jno. 10. 34; a legal tie, Ro. 7. 2, 3; a law, a rule, standard, Ro. 3. 27; a rule of life and conduct, Ga. 6. 2. Ja. 1. 25.
- Νοσέω**, ὦ, f. ἤσω, (νόσος) to be sick; *met.* to have a diseased appetite or craving for a thing, have an excessive and vicious fondness for a thing, to dote, 1 Ti. 6. 4: *whence*
- Νόσημα**, ατος, τό, disease, sickness, Jno. 5. 4.
- Νόσος**, ου, ἡ, a disease, sickness, distemper, Mat. 4. 23, 24; 8. 17; 9. 35, et al.
- Νοσσιά**, ἄς, ἡ, (contr. for νεοσσιά, fr. νεοσσός) a brood of young birds, Lu. 13. 34.
- Νοσσίον**, ου, τό, (contr. for νεοσσίον, dim. from νεοσσός) the young of birds, a chick; *pl.* a brood of young birds, Mat. 23. 37.
- Νοσσός**, υ, ὁ, (contr. for νεοσσός) a young bird v. r. Lu. 2. 24.
- Νοσφίζω**, f. ἴσω, (νόσφι, apart, separate) to deprive, rob; *mid.* to appropriate; to make secret reservation, Ac. 5. 2, 3; to purloin, Tit. 2. 10.
- Νότος**, ου, ὁ, the south wind, Lu. 12. 55. Ac. 27. 13; *meton.* the south, the southern quarter of the heavens, Mat. 12. 42. Lu. 11. 31; 13. 29. Re. 21. 13.
- Νουθεσία**, ας, ἡ, warning, admonition, 1 Co. 10. 11. Ep. 6. 4. Tit. 3. 10: *from*
- Νουθετέω**, ὦ, f. ἤσω, (νοῦς & τίθημι) *pr.* to put in mind; to admonish, warn, Ac. 20. 31. Ro. 15. 14, et al.
- Νουμηνία**, ας, ἡ, (contr. for νεομηνία, νέος & μῆν) the new moon, Col. 2. 16.
- Νουνεχῶς**, *adv.* (νουνεχής, νοῦς & ἔχω) understandingly, sensibly, discreetly, Mar. 12. 34.
- Νοῦς**, νοῦ, & *in N. T.* νοός, dat. νοί, ὁ, (contr. for νόος) the mind, intellect, 1 Co. 14. 14, 15, 19; understanding, intelligent faculty, Lu. 24. 45; intellect, judgment, Ro. 7. 23, 25; opinion, sentiment, Ro. 14. 5. 1 Co. 1. 10; mind, thought, conception, Ro. 11. 34. 1 Co. 2. 16. Phi. 4. 7; settled state of mind, 2 Th. 2. 2; frame of mind, Ro. 1. 28. 12. 2. Col. 2. 18. Eph. 4. 23. 1 Ti. 6. 5. 2 Ti. 3. 8. Tit. 1. 15.
- Νύμφη**, ης, ἡ, a bride, Jno. 3. 29. Re. 18. 23; 21. 2, 9; 22. 17; *opposed to πενθερά*, a daughter-in-law, Mat. 10. 35. Lu. 12. 53: *whence*
- Νυμφίος**, ου, ὁ, a bridegroom, Mat. 9. 15; 25. 1, 5, 6, 10, et al.
- Νυμφών**, ὄνος, ὁ, a bridal chamber; *in N. T., νιοὶ τοῦ νυμφώνος*, sons of the bridal chamber, the bridegroom's attendant friends, bride-men, *perhaps the same as the Greek παρὰ νύμφοι*, Mat. 9. 15. Mar. 2. 19. Lu. 5. 34. L. G.
- Νῦν**, & *νυνί*, *adv.* now, at the present time, Mar. 10. 30. Lu. 6. 21, et al. freq.; just now, Jno. 11. 8, et al.; forthwith, Jno. 12. 31; *καὶ νῦν*, even now, as matters stand, Jno. 11. 22; now, *expressive of a marked tone of address*, Ac. 7. 34; 13. 11. Ja. 4. 13; 5. 1; τό νῦν, the present time, Lu. 1. 48, et al.; τὰ νῦν, now, Ac. 4. 29, et al.
- Νύξ**, νυκτός, ἡ, night, Mat. 2. 14; 28. 13. Jno. 3. 2; *met. spiritual night*, moral darkness, Ro. 13. 12. 1 Th. 5. 5.
- Νύσσω**, v. ττω, f. ξω, a. 1. ἐνυξά, to prick, pierce, Jno. 19. 34.
- Νυστάζω**, f. σω & ξω, (νεύω) to nod; to nod in sleep; to sink into a sleep, Mat. 25. 5; to slumber in inactivity, 2 Pe. 2. 3.
- Νυχθήμερον**, ου, τό, (νύξ & ἡμέρα) a day and night, twenty-four hours, 2 Co. 11. 25. L. G.
- Νωθρός**, ά, όν, slow, sluggish; un- toward, He. 5. 11; 6. 12.
- Νώτος**, ου, ὁ, the back of men or animals, Ro. 11. 10.

Ξ.

Ο.

Ξενία, ας, ἡ, (ξένος) *pr.* state of being a guest; *then*, the reception of a guest or stranger, hospitality; in *N. T.*, a lodging, Ac. 28. 23. Phile. 22.

Ξενίζω, f. ἴσω, a. 1. ἐξένισα, (fr. same) to receive as a guest, entertain, Ac. 10. 23; 28. 7. He. 13. 2; *pass.* to be entertained as a guest, to lodge or reside with, Ac. 10. 6, 18, 32; 21. 16; to strike with a feeling of strangeness, to surprise; *pass. or mid.* to be struck with surprise, be staggered, be amazed, 1 Pe. 4. 4, 12; *intrans.* to be strange; ξενίζοντα, strange matters, novelties, Ac. 17. 20.

Ξενοδοχέω, ὦ, f. ἦσω, (ξενοδόχος, ξένος & δέχομαι) to receive and entertain strangers, exercise hospitality, 1 Ti. 5. 10.

Ξένος, η, ου, *adj.* strange, foreign; alien, Ep. 2. 12, 19; strange, unexpected, surprising, 1 Pe. 4. 12; novel, He. 13. 9; *subst.* a stranger, Mat. 25. 35, et al.; a host, Ro. 16. 23.

Ξέστης, ου, ὁ, (Lat. *sextus*, v. *sextarius*) a sextarius, a Roman measure containing about one pint English; in *N. T.*, used for a small vessel, cup, pot, Mar. 7. 4, 8.

Ξηραίνω, f. ανῶ, a. 1. ἐξήρανα, *p. pass.* ἐξηράμμαι, a. 1. *pass.* ἐξηράνθην, to dry up, parch, Ja. 1. 11; *pass.* to be parched, Mat. 13. 6, et al.; to be ripened as corn, Re. 14. 15; to be withered, to wither, Mar. 11. 20; *of parts of the body*, to be withered, Mar. 3. 1, 3; to pine, Mar. 9. 18; *from*

Ξηρός, á, όν, dry, withered, Lu. 23. 31; ἡ ξηρά, sc. γῆ, the dry land, land, Mat. 23. 15. He. 11. 29; *of parts of the body*, withered, tabid, Mat. 12. 10.

Ξύλινος, ίνη, ίνον, wooden, of wood, made of wood, 2 Ti. 2. 20. Re. 9. 20; *from*

Ξύλον, ου, τό, wood, timber, 1 Co. 3. 12. Re. 18. 12; stocks, Ac. 16. 24; a club, Mat. 26. 47, 55; a post, cross, gibbet, Ac. 5. 30; 10. 39; 13. 29; a tree, Lu. 23. 31. Re. 21. 7.

Ξυράω, ὦ, f. ἦσω, a. 1. ἐξύρησα, *p. pass.* ἐξύρημαι, (ξυρόν, a razor) to cut off the hair, shear, shave, Ac. 21. 24. 1 Co. 11. 5, 6.

Ο, ἡ, τό, the prepositive article answering, to a considerable extent, to the English definite article: but, for the principle and facts of its usage, see the Grammars; ὁ μὲν—ὁ δὲ, the one—the other, Ph. 1. 16, 17. He. 7. 5, 6, 20, 21, 23, 24; *pl.* some—others, Mat. 13. 23; 22. 5, 6; ὁ δὲ, but he, Mat. 4. 4; 12. 48; οἱ δὲ, but others, Mat. 28. 17, et al.; *used, in a poetic quotation, for a personal pronoun*, Ac. 17. 28.

Ογδοήκοντα, οί, αί, τά, indecl., eighty, Lu. 2. 37; 16. 7: *from*

Ογδοος, η, ου, (ὀκτώ) the eighth. Lu. 1. 59. Ac. 7. 8, et al.

Ογκος, ου, ὁ, *pr.* bulk, weight; a burden, impediment, He. 12. 1.

Ὅδε, ἡδε, τόδε, *demon. pron.* (ὁ, ἡ, τό & δε) this, that, he, she, it, Lu. 10. 39; 16. 25. Ac. 15. 23, et al.

Ὀδεύω, f. εὔσω, (ὁδός) to journey, travel, Lu. 10. 33.

Ὀδηγέω, ὦ, f. ἦσω, to lead, guide, Mat. 15. 14. Lu. 6. 39. Re. 7. 17; *met.* to instruct, teach, Jno. 16. 13. Ac. 8. 31: *from*

Ὀδηγός, οὔ, ὁ, (ὁδός & ἡγέομαι) a guide, leader, Ac. 1. 16; *met.* an instructor, teacher, Mat. 15. 14; 23. 16, 24. Ro. 2. 19.

Ὀδοιπορέω, ὦ, f. ἦσω, (ὁδός & πόρος) to journey, travel, Ac. 10. 9; *whence*

Ὀδοιπορία, ας, ἡ, a journey, journeying, travel, Jno. 4. 6. 2 Co. 11. 26.

Ὀδός, οὔ, ἡ, a way, road, Mat. 2. 12; 7. 13, 14; 8. 28; 22. 9, 10; means of access, approach, entrance, Jno. 14. 6. He. 9. 8; direction, quarter, region, Mat. 4. 15; 10. 5; the act of journeying, a journey, way, course, Mat. 10. 10. Mar. 2. 23. 1 Th. 3. 11, et al.; a journey, as regards extent, Ac. 1. 12; *met.* a way, systematic course of pursuit, Lu. 1. 79. Ac. 2. 28; 16. 17; a way, systematic course of action or conduct, Mat. 21. 32. Ro. 11. 33. 1 Co. 4. 17, et al.; a way, system of doctrine, Ac. 18. 26; ἡ ὁδός, the way, the Christian faith, Ac. 19. 9, 23; 24. 22.

Οδοῦς, ὀδόντος, ὁ, a tooth, Mat. 5. 38; 8. 12, et al.

Ὀδυνάω, ὦ, to pain either *bodily or mentally*; *pass.* to be in an agony, be tormented, Lu. 2. 48; 16. 24, 25; to be distressed, grieved, Ac. 20. 38: *from*

Ὀδύνη, ἡς, ἡ, pain of body or mind; sorrow, grief, Ro. 9. 2. 1 Ti. 6. 10. (ῥ).

Ὀδυρμός, οὖ, ὁ, (ὀδύρομαι, to lament, bewail) bitter lamentation, wailing, Mat. 2. 18; *meton.* sorrow, mourning, 2 Co. 7. 7.

Ὄζω, f. ὀξήσω, & ὀξέσω, to smell, emit an odour; to have an offensive smell, stink, Jno. 11. 39.

Ὅθεν, *adv.* whence, Mat. 12. 44. Ac. 14. 26; *from the place where*, Mat. 25. 24, 26; *whence, from which circumstance*, 1 Jno. 2. 18; *wherefore*, whereupon, Mat. 14. 7.

Ὀθόνη, ἡς, ἡ, *pr.* fine linen; a linen cloth; a sheet, Ac. 10. 11; 11. 5: *whence the dimin.*

Ὀθόνιον, ου, τό, a linen cloth; *in N. T.*, a swath, bandage for a corpse, Lu. 24. 12, et al.

Ὀῖδα, 2 p. *from obsol.* εἶδω, *with the sense of the present*, plur. ᾔδew, imper. ἴσθι, subj. εἰδῶ, opt. εἰδείην, inf. εἰδέναι, part. εἰδώς, f. εἰσομαι, & εἰδήσω, to know, Mat. 6. 8, et al.; to know how, Mat. 7. 11, et al.; *fr. Heb.* to regard with favour, 1 Thess. 5. 12.

Οἰκεῖος, εἶα, εἶον, (οἶκος) belonging to a house, domestic; *pl.* members of a family, immediate kin, 1 Ti. 5. 8; members of a *spiritual* family, Eph. 2. 19; members of a *spiritual* brotherhood, Ga. 6. 10.

Οἰκέτης, ου, ὁ, *pr.* an inmate of a house; a domestic servant, household slave, Lu. 16. 13. Ac. 10. 7. Ro. 14. 4. 1 Pe. 2. 18: *from*

Οἰκέω, ὦ, f. ἦσω, (οἶκος) to dwell in, inhabit, 1 Ti. 6. 16; *intrans.* to dwell, live; to cohabit, 1 Co. 7. 12, 13; to be indwelling, indwell, Ro. 7. 17, 18, 20; 8. 9, 11. 1 Co. 3. 16: *whence*

Οἶγμα, ατος, τό, a dwelling; *used in various conventional senses, and among them*, a prison, Ac. 12. 7.

Οἰκητήριον, a habitation, dwelling,

abode. Jude 6; *trop.* the abode of the soul, the bodily frame, 2 Co. 5. 2

Οἰκία, as, ἡ, (οἶκος) a house, dwelling, abode, Mat. 2. 11; 7. 24, 27, et al.; *trop.* the abode of the soul, the body, 2 Co. 5. 1; *meton.* a household, family, Mat. 10. 13; 12. 25; *meton.* goods, property, means, Mat. 23. 13. et al.: *whence*

Οἰκιακός, οὖ, ὁ, belonging to a house; *pl.* the members of a household or family, kindred, Mat. 10. 25, 36. L. G.

Οἰκοδεσποτέω, ὦ, f. ἦσω, *pr.* to be master of a household; to occupy one's self in the management of a household, 1 Ti. 5. 14: (L. G.) *from*

Οἰκοδεσπότης, ου, ὁ, (οἶκος & δεσπότης) the master or head of a house or family, Mat. 10. 25; 13. 27, 52, et al. L. G.

Οἰκοδομέω, ὦ, f. ἦσω, a. 1. ὠκοδόμησα, p. *pass.* ὠκοδομῆμαι, (οἰκοδόμος) to build a house; to build, Mat. 7. 24, et al.; to repair, embellish, and amplify a building, Mat. 23. 29, et al.; to construct, establish, Mat. 16. 18; *met.* to contribute to advancement in religious knowledge, to edify, 1 Co. 14. 4, 17; to advance a person's spiritual condition, to edify, 1 Co. 8. 1, et al.; *pass.* to make spiritual advancement, be edified, Ac. 9. 31; to advance in presumption, be emboldened, 1 Co. 8. 10.

Οἰκοδομή, ἡς, ἡ, *pr.* the act of building; a building, structure, Mat. 24. 1, et al.; *in N. T.*, a spiritual structure, as *instanced in the Christian body*, 1 Co. 3. 9. Eph. 2. 21; religious advancement, edification, Ro. 14. 19. 1 Co. 14. 3, et al. L. G.

Οἰκοδομία, as, ἡ, *pr.* a building of a house; *met.* spiritual advancement, edification, v. r. 1 Ti. 1. 4.

Οἰκοδόμος, ου, ὁ, (οἶκος & δέμω) a builder, architect, v. r. Ac. 4. 11.

Οἰκονομέω, ὦ, f. ἦσω, (οἰκονόμος) to manage a household; to manage the affairs of any one, be steward, Lu. 16. 2: *whence*

Οἰκονομία, as, ἡ, *pr.* the management of a household, a stewardship, Lu. 16. 2, 3, 4; *in N. T.*, an apostolic stewardship, a ministerial commission in the publication and further

ance of the Gospel, 1 Co. 9. 17. Eph. 1. 10; 3. 2. Col. 1. 25; *or*, an arranged plan, a scheme, Eph. 1. 10; a due discharge of a commission, 1 Ti. 1. 4.

Οικονόμος, ου, ό, the manager of a household; a steward, Lu. 12. 42; 16. 1, 3, 8. 1 Co. 4. 2; a manager, trustee, Ga. 4. 2; a *public* steward, treasurer, Ro. 16. 23; a *spiritual* steward, the holder of a commission *in the service of the Gospel*, 1 Co. 4. 1. Tit. 1. 7. 1 Pe. 4. 10.

Οίκος, ου, ό, a house, dwelling, Mat. 9. 6, 7. Mar. 2. 1, 11; 3. 20, et al.; place of abode, seat, site, Mat. 23. 38. Lu. 13. 35; *met.* a *spiritual* house or structure, 1 Pet. 2. 5; *meton.* a household, family, Lu. 10. 5; 11. 17; a *spiritual* household, 1 Ti. 3. 15. He. 3. 6; family, lineage, Lu. 1. 27, 69; 2. 4; *fr. the Heb.* a people, nation, Mat. 10. 6; 15. 24.

Οικουμένη, ης, ή, (pr. fem. part. pass. of οϊκέω) scil. γή, the habitable earth, world, Mat. 24. 14. Ro. 10. 18. He. 1. 6, et al.; *used, however, with various restriction of meaning, according to the context*, Lu. 2. 1. Ac. 17. 6, et al.; *meton.* the inhabitants of the earth, the whole human race, mankind, Ac. 17. 31; 19. 27. Re. 3. 10.

Οικουργός, ου, ό, ή, (οίκος & έργον) one who is occupied in domestic affairs, v. r. Tit. 2. 5. N. T.

Οικουρός, ου, ό, ή, (οίκος & ούρος, a watcher) *pr.* a keeper or guard of a house; a home-keeper, stay-at-home, domestic, Tit. 2. 5.

Οικτείρω, later f. ήσω, (οίκτος, compassion) to compassionate, have compassion on, exercise grace or favour towards, Ro. 9. 15; *whence*

Οικτιρμός, ου, ό, compassion; kindness *in relieving sorrow and want*, Ph. 2. 1. Col. 3. 12; favour, grace, mercy, Ro. 12. 1. 2 Co. 1. 3.

Οικτίρμων, ονος, ό, ή, compassionate, merciful, Lu. 6. 36. Ja. 5. 11.

Οινοπότης, ου, ό, ή, (οίνος & πότης, πίνω) wine-drinking; *in a bad sense*, a wine-bibber, tippler, Mat. 11. 19. Lu. 7. 34.

Οίνος, ου, ό, wine, Mat. 9. 17. Mar. 8. 22, et al.; *meton.* the vine and

its clusters, Re. 6. 6; *met.* οίνος, a potion, οίνος του θυμού, a furious potion, Re. 14. 8, 10; 16. 19; 17. 2; 18. 3.

Οινοφλυγία, ας, ή, (οινοφλυξ, οίνος & φλύω, to bubble over, overflow) a debauch with wine, drunkenness, 1 Pe. 4. 3.

Οΐομαι, syncop. οΐμαι, f. οΐησομαι, to think, suppose, imagine, presume, Jno. 21. 25. Phil. 1. 16. Ja. 1. 7.

Οἶος, οἶα, οἶον, *rel. pron. correlative to ποῖος & τοῖος*, what, of what kind or sort, as, Mat. 24. 21. Mar. 9. 3, et al.; οὐχ οἶον, not so as, Ro. 9. 6.

Οἶσω, fut. of φέρω; *which see.*

Ὀκνέω, ὦ, f. ήσω, a. 1. ὠκησα, (ὄκνος, backwardness, slowness) to be slow, loth; to delay, hesitate, Ac. 9. 38; *whence*

Ὀκνηρός, ά, όν, slow; slothful, indolent, idle, Mat. 25. 26. Ro. 12. 11; tedious, troublesome, Ph. 3. 1.

Ὀκταήμερος, ου, ό, ή, (ὀκτώ & ημέρα) on the eighth day, Ph. 3. 5. N. T.

Ὀκτώ, οί, αί, τά, eight, Lu. 2. 21; 9. 28, et al.

Ὀλεθρος, ου, ό, (ὄλλυμι, to destroy) perdition, destruction, 1 Co. 5. 5, et al.

Ὀλίγον, *adv.* (pr. neut. of ὀλίγος) a little, Mar. 1. 19; 6. 31, et al.

Ὀλιγόπιστος, ου, ό, ή, (ὀλίγος & πίστις) scant of faith, of little faith, one whose faith is small and weak, Mat. 6. 30; 8. 26, et al. N. T.

Ὀλίγος, η, ον, little, small, *in number, &c.; pl.* few, Mat. 7. 14; 9. 37; 20. 16. Lu. 13. 23; δι' ὀλίγων, sc. λόγων, in a few words, briefly, 1 Pe. 5. 12; little *in time*, short, brief, Ac. 14. 28. Re. 12. 12; πρὸς ὀλίγον, sc. χρόνον, for a short time, for a little while, Ja. 4. 14; little, small, light, &c. *in magnitude, amount, &c.*, Lu. 7. 47. Ac. 12. 18; 15. 2; ἐν ὀλίγῳ, concisely, briefly, Ep. 3. 3; almost, Ac. 26. 28, 29.

Ὀλιγόψυχος, ου, ό, ή, (ὀλίγος & ψυχή) faint-hearted, desponding. 1 Th. 5. 14. L. G.

Ὀλιγορέω, ὦ, f. ήσω, (ὀλίγος & ὥρα, care) to neglect, regard slightly,

- make light of, despise, contemn, He. 12. 5.
- Ολίγως, *adv.* (ὀλίγος) little, scarcely, v. r. 2 Pe. 2. 18.
- Ὀλοθρετής, οὐ, ὁ, a destroyer, 1 Co. 10. 10: (N. T.) *from*
- Ολοθρεύω, f. εὖσω, (ὄλεθρος) to destroy, cause to perish, He. 11. 28. S.
- Ὀλοκαύτωμα, ατος, τό, (όλοκαυτόω, to offer a whole burnt offering, ὀλόκαντος, ὅλος & καίω) a holocaust, whole burnt offering, Mar. 12. 33. He. 10. 6, 8. S.
- Ὀλοκληρία, ας, ἡ, perfect soundness, Ac. 3. 16: (S.) *from*
- Ὀλόκληρος, ου, ὁ, ἡ, (ὅλος & κλήρος) whole, having all its parts, sound, perfect, complete in every part; in N. T., the whole, 1 Th. 5. 23; *morally*, perfect, faultless, blameless, Ja. 1. 4.
- Ὀλολύζω, f. ξω, a. 1. ὠλόλυξα, *pr.* to cry aloud in invocation; to howl, utter cries of distress, lament, bewail, Ja. 5. 1.
- Ὀλος, η, ου, all, whole, entire, Mar. 1. 22; 4. 23, 24, et al. freq.
- Ὀλοτελής, εος, ὁ, ἡ, (ὅλος & τέλος) complete; all, the whole, 1 Th. 5. 13.
- Ὀλυνθος, ου, ὁ, an unripe or unseasonable fig, *such as lying under the foliage, do not ripen at the usual season, but hang on the trees during winter*, Re. 6. 13.
- Ὀλως, *adv.* (ὅλος) wholly, altogether; actually, really, *re vera*, 1 Co. 5. 1; 6. 7; 15. 29; *with a negative*, at all, Mat. 5. 34.
- Ὀμβρος, ου, ὁ, (Lat. *imber*) rain, a storm of rain, Lu. 12. 54.
- Ὀμείρομαι, to desire earnestly, have a strong affection for, v. r. 1 Th. 2. 8.
- Ὀμιλέω, ὦ, f. ἦσω, (ὅμιλος) to be in company with, associate with; to converse with, talk with, Lu. 24. 14, 15. Ac. 20. 11; 24. 26.
- Ὀμιλία, ας, ἡ, intercourse, communication, converse, 1 Co. 15. 33: *from*
- Ὀμιλος, ου, ὁ, (ὁμοῦ, & ἴλη, a band) a multitude, company, crowd, Re. 18. 17.
- Ὀμίχλη, ης, ἡ, a mist, fog; a cloud, v. r. 2 Pe. 2. 17.
- Ὀμμα, ατος, τό, the eye, Mar. 8. 22.
- Ὀμνύω, v. ὀμνῆμι, f. ὀμοῦμαι, p. ὀμώμοκα, a. 1. ὠμοσα, to swear, Mat. 5. 34, et al.; to promise with an oath, Mar. 6. 23. Ac. 2. 30; 7. 17, et al. (ῥ).
- Ὀμοθυμᾶδόν, *adv.* (ὁμοῦ & θυμός) with one mind, with one accord, unanimously, Ac. 1. 14. Ro. 15. 6; together, at once, at the same time, Ac. 2. 1, 46; 4. 24, et al.
- Ὀμοιάζω, f. ἄσω, (ὅμοιος) to be like, resemble, Mar. 14. 70. N. T.
- Ὀμοιοπαθής, εος, οὐς, ὁ, ἡ, (ὅμοιος & πάθος) being affected in the same way as another, subject to the same incidents, of like infirmities, obnoxious to the same frailties and evils, Ac. 14. 15. Ja. 15. 17.
- Ὀμοιος, οία, οιον, (ὁμός) like, similar, resembling, Mat. 11. 16; 13. 31, 33, 44, 45, 47, 52. Jno. 8. 55, et al. freq.; like, of similar drift and force, Mat. 22. 39. Mar. 12. 31: *whence*
- Ὀμοιότης, τητος, ἡ, likeness, similitude, He. 4. 15; 7. 15.
- Ὀμοιώω, ὦ, f. ὠσω, a. 1. ὠμοίωσα, to make like, cause to be like or resemble, assimilate; *pass.* to be made like, become like. resemble, Mat. 6. 8; 13. 24; 18. 23; to liken, compare, Mat. 7. 24, 26; 11. 16, et al.: *whence*
- Ὀμοίωμα, ατος, τό, *pr.* that which is conformed or assimilated; form, shape, figure, Re. 9. 7; likeness, resemblance, similitude, Ro. 1. 23; 5. 14; 6. 5; 8. 3. Ph. 2. 7.
- Ὀμοίως, *adv.* (ὅμοιος) likewise, in a similar manner, Mat. 22. 26; 27. 41. Mar. 4. 16, et al.
- Ὀμοίωσις, εως, ἡ, (ὁμοιώω) *pr.* assimilation; likeness, resemblance. Ja. 3. 9.
- Ὁμολογέω, ὦ, f. ἦσω, a. 1. ὠμολόγησα, (ὁμός, like, & λόγος) to speak in accordance, adopt the same terms of language; to engage, promise, Mat. 14. 7; to admit, avow frankly, Jno. 1. 20. Ac. 24. 14; to confess, 1 Jno. 1. 9; to profess, confess, Jno. 9. 22; 12. 42. Ac. 23. 8, et al.; to avouch, declare openly and solemnly, Mat. 7. 23; in N. T., ὁμολογεῖν ἐν, to accord belief, Mat. 10. 32. Lu. 12. 8; to ac-

cord approbation, Lu. 12. 8; *sr. Heb.* to accord praise, He. 13. 15: *whence*

Ὁμολογία, ας, ἡ, assent, consent; profession, 2 Co. 9. 13. 1 Ti. 6. 12, 13. He. 3. 1; 4. 14; 10. 23.

Ὁμολογουμένως, *adv.* (ὁμολογούμενος, *pass. pr. part. of* ὁμολογέω) confessedly, avowedly without controversy, 1 Ti. 3. 16.

Ὁμίτεχνος, ου, ὁ, ἡ, (ὁμός, the same, & τέχνη) of the same trade or occupation, Ac. 18. 3.

Ὁμοῦ, *adv.* (ὁμός) together; in the same place, Jno. 21. 2; together, at the same time, Jno. 4. 36; 20. 4.

Ὁμόφρων, ονος, ὁ, ἡ, (ὁμός & φρήν) of like mind, of the same mind, like-minded, 1 Pe. 3. 8.

Ὁμως, *conj.* (ὁμός) yet, nevertheless; with μέντοι, but nevertheless, but for all that, Jno. 12. 42; in *N. T.*, even, though it be but, 1 Co. 14. 7. Ga. 3. 15.

Ὁναρ, τό, *indec.*, a dream, Mat. 1. 20; 3. 12, 13, 19, 22; 27. 19.

Ὁνάριον, ίου, τό, (dimin. of ὄνος) a young ass, an ass's colt, Jno. 12. 14.

Ὁνειδίζω, *f.* ἴσω, *a.* 1. ὠνειδίσαι, (ὀνειδος) to censure, inveigh against, Mat. 11. 20. Mar. 16. 14; to upbraid, Ja. 1. 5; to revile, insult with opprobrious language, Mat. 5. 11, et al.: *whence*

Ὁνειδισμός, ου, ὁ, censure, 1 Ti. 3. 7; reproach, reviling, contumely, Ro. 15. 3, et al. L. G.

Ὁνειδος, εος, τό, *pr.* fame, report, character; usually, reproach, disgrace, Lu. 1. 25.

Ὁνίμημι, *f.* ὀνήσω, to help, profit, benefit; *mid.* ὀνίναμαι, *a.* 2. ὠνήμην & ὠνάμην, *opt.* ὀναίμην, to receive profit, pleasure, &c.; with a *gen.* to have joy of, Phile. 20.

Ὁνικός, ἡ, ὄν, (ὄνος) pertaining to an ass; μύλος ὀνικός, a millstone turned by an ass, a large, or, an upper, millstone, Mat. 18. 6. Lu. 17. 2. *N. T.*

Ὁνομα, ατος, τό, a name; the proper name of a person, &c., Mat. 1. 23, 25; 10. 2; 27. 32, et al.; a mere name or reputation, Re. 3. 1; in *N. T.*, a name as the representative of a per-

son, Mat. 6. 9. Lu. 6. 22; 11. 2; the name of the author of a commission, delegated authority, or religious profession, Mat. 7. 22; 10. 22; 12. 21; 18. 5, 20; 19. 29; 21. 9; 28. 19. Ac. 3. 16; 4. 7, 12, et al.; εἰς ὄνομα, ἐν ὀνόματι, on the score of being possessor of a certain character, Mat. 10. 41, 42. Mar. 9. 41: *whence*

Ὁνομάζω, *f.* ἄσω, to name, Lu. 6. 14; to style, entitle, Lu. 6. 13. 1 Co. 5. 11; to make mention of, 1 Co. 5. 1. Eph. 5. 3; to make known, Ro. 15. 20; to pronounce in exorcism, Ac. 19. 13; in *N. T.*, to profess, 2 Ti. 2. 19.

Ὁνος, ου, ὁ, ἡ, an ass, male or female, Mat. 21. 2, 5, 7, et al.

Ὁντως, *adv.* (ὄν, ὄντος, *pres. part.* of εἰμί) really, in truth, truly, Mar. 11. 32. Lu. 23. 47, et al.

Ὁξος, εος, τό, vinegar; a wine of sharp flavour, posca, which was an ordinary beverage, and was often mixed with bitter herbs, &c., and thus given to condemned criminals in order to stupify them, and lessen their sufferings, Mat. 27. 34, 48. Mar. 15. 36. Lu. 23. 36. Jno. 19. 29, 30: *from*

Ὁξύς, εἶα, ὅ, sharp, keen, Re. 1. 16; 2. 12; 14. 14, 17, 18; 19. 15; swift, nimble, Ro. 3. 15.

Ὁπή, ἡς, ἡ, a hole; a hole, vent, opening, Ja. 5. 11; a hole, cavern, He. 11. 38.

Ὁπισθεν, *adv.* of place, from behind, behind, after, at the back of, Mat. 9. 20; 15. 23, et al.

Ὁπίσω, *adv.* behind, after, at one's back, Mat. 4. 10; Lu. 7. 38. Re. 1. 10; τὰ ὀπίσω, the things which are behind, Phi. 3. 14; ὀπίσω & εἰς τὰ ὀπίσω, back, backwards, Mat. 24. 18. Mar. 13. 16. L^a 62.

Ὁπλίζω, *f.* ὀπλίσσω, to arm, equip; *mid.* to arm one self, equip one's self, 1 Pe. 4. 1: ὀπλίζω

Ὁπλον, ου, τό, an implement, Ro. 6. 13; *pl.* τὰ ὅπλα, arms, armour, weapons, whether offensive or defensive, Jno. 18. 3. Ro. 13. 12. 2 Co. 6. 7; 10. 4.

Ὅποιος, οἷα, οἷον, what, of what sort or manner, 1 Co. 3. 13. Ga. 2. 6. 1 Th. 1. 9. Ja. 1. 24; after τοιοῦτος, as, Ac. 26. 29.

Ὅποτε, *adv.* when, Lu. 6. 3.

Ὅπου, *adv.* where, in which place, in what place, Mat. 6. 19, 20, 21. Re. 2. 13; whither, to what place, Jno. 8. 21; 14. 4; ὅπου, *av*, v. εἰν, wherever, in whatever place, Mat. 24. 28; whithersoever, Mat. 8. 19. Ja. 3. 4; *met.* where, in which thing, state, &c., Col. 3. 11; whereas, 1 Co. 3. 3. 2 Pe. 2. 11.

Ὀπτανομαι, to be seen, appear, Ac. 1. 3.

Ὀπτασία, *as*, ἡ, (ὀπτάζω, equiv. to ὁράω) a vision, apparition, Lu. 1. 22; 24. 23. Ac. 26. 19. 2 Co. 12. 1. L. G.

Ὀπτός, ἡ, ὄν, (ὀπτάω, to roast) dressed by fire, roasted, broiled, &c. Lu. 24. 42.

Ὀπώρα, *as*, ἡ, autumn; the fruit season; *meton.* fruits, Re. 18. 14.

Ὅπως, *adv.* how, in what way or manner, by what means, Mat. 22. 15. Lu. 24. 20; *conj.* that, in order that, and ὅπως μή, that not, lest, Mat. 6. 2, 4, 5, 16, 18. Ac. 9. 2, et al. freq.

Ὁράμα, ατος, τό, (ὁράω) a thing seen, sight, appearance, Ac. 7. 31; a vision, Mat. 17. 9. Ac. 9. 10, 12, et al.

Ὁρᾶσις, εως, ἡ, (fr. same) seeing, sight; appearance, aspect, Re. 4. 3; a vision, Ac. 2. 17. Re. 9. 17.

Ορατός, ἡ, ὄν, visible, Col. 1. 16: *from*

Οράω, ὦ, f. ὄψομαι, rarely a. 1. ὠψάμην, imperf. ἑώρων, p. ἑώρακα, a. 2. εἶδον, a. 1. pass. ὠφθην, f. ὠφθήσομαι, to see, behold, Mat. 2. 2, et al. freq.; to look, Jno. 19. 37; to visit, Jno. 16. 22. He. 13. 23; to mark, observe, Ac. 8. 23. Jas. 2. 24; to be admitted to witness, Lu. 17. 22. Jno. 3. 36. Col. 2. 18; *with* θεόν, to be admitted into the more immediate presence of God, Mat. 5. 8. He. 12. 14; to attain to a true knowledge of God, 3 Jno. 11; to see to a thing, Mat. 27. 4. Ac. 18. 15; ὄρα, see, take care, Mat. 8. 4. He. 8. 5, et al.; *pass.* to appear, Lu. 1. 11. Ac. 2. 3, et al.; to reveal one's self, Ac. 26. 16; to present one's self, Ac. 7. 26.

Ὁργή, ἡς, ἡ, *pr.* mental bent, impulse; anger, indignation, wrath, Ep. 4. 31. Col. 3. 8; *μετ'* ὀργῆς, indignantly, Mar. 3. 5; vengeance,

punishment, Mat. 3. 7. Lu. 3. 1. 44. 23. Ro. 13. 4, 5, et al.: *when*

Ὁργίζω, f. ἴσω, & ἰῶ, a. 1. *pass.* ὀργίσθην, to provoke to anger, irritate; *pass.* to be angry, indignant, enraged, Mat. 5. 22; 18. 34, et al.

Ὁργίλος, ἡ, ον, prone to anger, irascible, passionate, Tit. 1. 7. (z).

Ὁργυιά, ἄς, ἡ, the space measured by the arms outstretched; a fathom, Ac. 27. 28, *bis.*: *from*

Ὁρέγω, f. ξω, to extend, stretch out; *mid.* to stretch one's self out, to reach forward to; *met.* to desire earnestly, long after, 1 Ti. 3. 1. He. 11. 16; *by impl.* to indulge in, be devoted to, 1 Ti. 6. 10.

Ὁρεινός, ἡ, ὄν, (ὄρος) mountainous, hilly, Lu. 1. 39, 65.

Ὁρεξίς, εως, ἡ, (ὀρέγομαι) desire, longing; lust, concupiscence, Ro. 1. 27.

Ὁρθοποδέω, ὦ, f. ἡσω, (ὀρθός, & ποῦς) to walk in a straight course; to be straightforward in moral conduct, Ga. 2. 14. N. T.

Ὁρθός, ἡ, ὄν, (ὄρω) erect, upright, Ac. 14. 10; plain, level, straight, He. 12. 13.

Ὁρθοτομέω, ὦ, f. ἡσω, (ὀρθός & τέμνω) to cut straight; to direct aright; to set forth truthfully, without perversion or distortion, 2 Ti. 2. 15. S.

Ὁρθρίζω, f. ἴσω, (ὄρθρος) to rise early in the morning; to come with the dawn, Lu. 21. 38. S.

Ὁρθρινός, ἡ, ὄν, (fr. same) of or belonging to the morning, morning, Re. 22. 16: (usually ἰ) a later form *for*

Ὁρθριος, ἰα, ἰον, at day-break, early, Lu. 24. 22: *from*

Ὁρθρος, ον, ὁ, the dawn; the morning, Jno. 8. 2. Ac. 5. 21; ὄρθρος βαθύς, the first streak of dawn, the early dawn, Lu. 24. 1.

Ὁρθῶς, *adv.* (ὀρθός) straightly; rightly, correctly, Mar. 7. 35. Lu. 7. 43, et al.

Ὁρίζω, f. ἴσω, *pass.* a. 1. ὠρίσθην, p. ὠρισμαι, (ὅρος, a bound, limit) to set bounds to, to bound; to restrict, He. 4. 7; to settle, appoint definit-

tively, Ac. 17. 26; to fix determinately, Ac. 2. 23; to decree, destine, Lu. 22. 22; to constitute, appoint, Ac. 10. 42; 17. 31; to characterise with precision, to set forth distinctively, Ro. 1. 4; *absol.* to resolve, Ac. 11. 29.

ὄριον, ον, τό, (fr. same) a limit, bound, border of a territory or country; *pl.* τὰ ὅρια, region, territory, district, Mat. 2. 16; 4. 13; 8. 34, et al.

ὀρκίζω, f. ἴσω, to put to an oath; to obtest, adjure, conjure, Mar. 5. 7. Ac. 19. 13. 1 Th. 5. 27: *from*

ὄρκος, ου, ὅ, an oath, Mat. 14. 7, 9; 26. 72, et al.; *meton.* that which is solemnly promised, a vow, Mat. 5. 33.

ὀρκωμοσία, as, ἡ, (ὄρκος & ὀμνυμι) the act of taking an oath; an oath, He. 7. 20, 21, 28. S.

ὀρμάω, ᾠ, f. ἡσω, a. 1. ὄρμησα, *pr. trans.* to put in motion, incite; *intrans.* to rush, Mat. 8. 32. Mar. 5. 13. Lu. 8. 33, et al.: *from*

ὄρμη, ἥς, ἡ, (ὄρω, ὄρνημι, to put in motion) impetus, impulse; assault, violent attempt, Ac. 14. 5; *met.* impulse of mind, purpose, will, Ja. 3. 4.

ὄρμημα, ατος, τό, (ὀρμάω) violent or impetuous motion; violence, Re. 18. 21.

ὄρνειον, ου, τό, a bird, fowl, Re. 18. 2; 19. 17, 21.

ὄρνις, ἰθος, ὅ, ἡ, a bird, fowl; the domestic hen, Mat. 23. 37. Lu. 13. 34.

ὄροθεσία, as, ἡ, (ὄρος, a bound, limit, & τίθημι) *pr.* the act of fixing boundaries; a bound set, certain bound, fixed limit, Ac. 17. 26. N. T.

ὄρος, εος, τό, a mountain, hill, Mat. 5. 1, 14; 8. 1; 17. 20, et al.

ὀρύσσω, v. ττω, f. ξω, a. 1. ὀρύξα, to dig, excavate, Mat. 21. 33; 25. 18. Mar. 12. 1.

ὀρφανός, ἡ, ὄν, v. οὐ, ὅ, ἡ, bereaved of parents, orphan, Ja. 1. 27; bereaved, desolate, Jno. 14. 18.

ὀρχέομαι, οὔμαι, f. ἡσομαι, a. 1. ὠρχησάμην, to dance, Mat. 11. 17, et al.

ὅς, ἡ, ὅ, *rel. pron.* who, which, quique, quod, Mat. 1. 15, 23, 25, et al.;

in N. T., interrog. ἐφ' ὃ, *wherefore* why, Mat. 26. 50; *in N. T., ὅς μὲν—ὅς δέ, for ὁ μὲν—ὁ δέ, Mat. 21. 35. 2 Co. 2. 16, et al.*

ὀσάκις, *adv.* (ὅσος) as often as 1 Co. 11. 25, 26. Re. 11. 6. (ἄ.)

ὀσιος, ἰα, ἰον, *pr.* sanctioned by the supreme law of God and nature; pious, devout, Tit. 1. 8; pure, 1 T. 2. 8; *supremely* holy, Ac. 2. 27. 13. 35. He. 7. 26. Re. 15. 4; 16. 5, τὰ ὅσια, pledged bounties, mercies, Ac. 13. 34: *whence*

ὀσιότης, τητος, ἡ, piety, sacred observance of all duties towards God, holiness, Lu. 1. 75. Ep. 5. 24.

ὀσίως, *adv.* piously, holily, 1 Th. 2. 10.

ὀσμὴ, ἥς, ἡ, (ὀζω) smell, odour fragrant odour, Jno. 12. 3. Ep. 5. 2; Phil. 4. 18; *met.* 2 Co. 2. 14, 16.

ὀσος, η, ου, a correlative to τόσος, τοσούτος, &c., as great, as much, Mar. 7. 36. Jno. 6. 11. He. 1. 4; 8. 6; 10. 25; ἐφ' ὅσον χρόνον, for how long a time, while, as long as, Ro. 7. 1; so ἐφ' ὅσον, sc. χρόνον, Mat. 9. 15; ὅσον χρόνον, how long, Mar. 2. 19; *neut.* ὅσον repeated, ὅσον ὅσον, used to give intensity to other qualifying words, e. g. μικρόν, the very least, a very very little while, He. 10. 37; ἐφ' ὅσον, in as much as, Mat. 25. 40, 45; καθ' ὅσον, by how much, so far as, He. 3. 3; or, in as much as, as, so, He. 7. 20; 9. 27; *pl.* ὅσα, so far as, as much as, Re. 1. 2; 18. 7; how great, how much, how many, what, Mar. 3. 8; 5. 19, 20; how many soever, as many as, all who, 2 Cor. 1. 20. Ph. 3. 15. 1 Ti. 6. 1; ὅσος ἂν, v. ἐὰν, who-soever, whatsoever, Mat. 7. 12; 18. 13.

ὅσπερ, ἥπερ, ὅπερ, (ὅς & περ) an emphatic form of the relative, Mar. 15. 6.

ὀστέον, οὖν, έου, οὐ, τό, a bone, Mat. 23. 27. Lu. 24. 39, et al.

ὅστις, ἥτις, ὃ τι, gen. οὐτινος, ἡστινος, οὐτινος, & ὅτου, (ὅς & τις) *rel. pron.* whoever, whatever; whosoever, whatsoever, Mat. 5. 39, 41; 13. 12; 18. 4; its use in place of the simple relative is also required in various cases, which may be learnt from the grammars; ἕως ὅτου, sc. χρόνον, until Lu. 13. 8; while, Mat. 5. 25.

^οΟστράκινος, η, ον, (ὄστράκον, an earthen vessel) earthen, of earthenware, 2 Co. 4. 7. 2 Ti. 2. 20. L. G.

^οΟσφρησις, εως, ἡ, (ὀσφραίνομαι, to smell) mell, the sense of smelling, 1 Co. 12. 17.

^οΟσφύς, ὅς, ἡ, & pl. αἱ ὀσφύες, the loins, Mat. 3. 4. Mar. 1. 6, et al.

^οΟταν, conj. (ὅτε & ἄν) when, whenever, Mat. 5. 11; 6. 2. Mar. 3. 11. Re. 4. 9, et al. freq.; in N. T. in case of, on occasion of, Jno. 9. 5. 1 Co. 15. 27. He. 1. 6.

^οΟτε, adv. when, at the time that, at what time, Mat. 7. 28; 9. 25. Lu. 13. 35, et al. freq.

^οΟτι, conj. (ὅστις) that, Mat. 2. 16, 22, 23; 6. 5, 16; often used pleonastically in reciting another's words, Mat. 9. 18. Lu. 19. 42. Ac. 5. 23; as a causal particle, for that, for, because, Mat. 2. 18; 5. 3, 4, 5; 13. 13; because, seeing that, since, Lu. 23. 40. Ac. 1. 17.

^οΟτου, see in ὅστις.

^οΟὔ, adv. (pr. gen. of ὅς) where, in what place, Mat. 2. 9; 18. 20; whither, to what place, Lu. 10. 1; 22. 10; 24. 28; οὐ ἐὰν, whithersoever, 1 Co. 16. 6.

^οΟὐ, before a consonant, οὐκ before a vowel with a lenis, & οὐχ with an aspirate, adv. of negation, not, no, Mat. 5. 37; 12. 43; 23. 37; the peculiarities of its usage, and as distinct from μή, may be learnt from the grammars.

^οΟυά, interj. (Lat. vah) expressive of insult and derision, ah! aha! Mar. 15. 29.

^οΟυαί, interj. (Lat. vae) wo! alas! Mat. 11. 21; 18. 7; 23. 13—16, et al.; ἡ ουαί, subs. a woe, calamity, Re. 9. 12; 11. 14.

^οΟὐδαμῶς, adv. (οὐδαμός) by no means, Mat. 2. 6.

^οΟὐδέ, adv. (οὐ & δέ) neither, nor, and not, also not, Mat. 5. 15; 6. 15, 20, 26, 28; when single, not even, Mat. 6. 29; 8. 10.

^οΟὐδεῖς, οὐδεμία, οὐδέν, (οὐδέ & εἰς) not one, no one, none, nothing, Mat. 5. 13; 6. 24; 19. 17; met. οὐδέν, nothing, of no account, naught, Jno. 8. 54. Ac. 21. 24.

^οΟὐδέποτε, adv. (οὐδέ & πότε) never, Mat. 7. 23; 21. 16, 42, et al. freq.

^οΟὐδέπω, adv. (οὐδέ & πω) not yet, never yet, never, Lu. 23. 53. Jno. 7. 39, et al.

^οΟὐθεῖς, οὐθέν, later forms for οὐδεῖς, οὐδέν, v. r. 1 Co. 13. 2.

^οΟὐκ, see οὐ.

^οΟυκέτι, adv. (οὐκ & ἔτι) no longer, no more, Mat. 22. 46, et al.

^οΟυκοῦν, then, therefore, Jno. 18. 37.

^οΟὐν, a particle expressing either simple sequence or consequence; then, now then, Mat. 13. 18. Jno. 19. 29, et al.; then, thereupon, Lu. 17. 28. Jno. 6. 14, et al.; therefore, consequently, Mat. 5. 48. Mar. 10. 9, et al.: it also serves to mark the resumption of discourse after an interruption by a parenthesis, 1 Co. 8. 4, et al.

^οΟὐπω, adv. (οὐ & πω) not yet, Mat. 15. 17; 16. 19; 24. 6. Jno. 2. 4, et al.

^οΟὐρά, ἄς, ἡ, a tail, Re. 9. 10, 19; 12. 4.

^οΟὐράνιος, ἰα, ἰον, v. ἰου, ὁ, ἡ, (οὐρανός) heavenly, celestial, Mat. 6. 14, 26, 32; 15. 13, et al.

^οΟὐρανόθεν, adv. from heaven, Ac. 14. 17; 26. 13: from

^οΟὐρανός, οὐ, ὁ, & pl. οὐρανοί, ὧν, οἱ, heaven, the heavens, the visible heavens and all their phenomena, Mat. 5. 18; 16. 1; 24. 29, et al. freq.; the air, atmosphere, in which the clouds and tempests gather, the birds fly, &c. Mat. 6. 26; 16. 2, 3, et al.; heaven, the peculiar seat and abode of God, of angels, of glorified spirits, &c., Mat. 5. 34, 45, 48; 6. 1, 9, 10; 12. 50. Jno. 3. 13, 31; 6. 32, 38, 41, 42, 50, 51, 58; in N. T., heaven, as a term expressive of the Divine Being. His administration, &c., Mat. 19. 14; 21. 25. Lu. 20. 4, 5. Jno. 3. 27.

^οΟὖς, ὠτός, τό, the ear, Mat. 10. 27. Mar. 7. 33. Lu. 22. 50. Ac. 7. 57, et al.

^οΟὐσία, ας, ἡ, (ὧν, οὐσα, ὧν, part. of εἶμι) substance, property, goods, fortune, Lu. 15. 12, 13.

^οΟὔτε, conj. (οὐ & τε) neither, nor, Lu. 20. 36; οὔτε—οὔτε, v. οὐδὲ—οὔτε, neither—nor, Lu. 20. 35; Ga. 1. 12. in N. T., also used singly in the sense of οὐδέ, not even, Mar. 5. 3. Lu. 12. 26. 1 Co. 3. 2.

Οὗτος, αὕτη, τοῦτο, *demons. pron.* this, this person or thing, Mat. 3. 3, 9, 17; 8. 9; 19. 2; 24. 34, et al. freq.; *used by way of contempt*, this fellow, Mat. 13. 55; 27. 47; αὐτό τοῦτο, this very thing, this same thing, 2 Co. 2. 3; 7. 11; εἰς αὐτό τοῦτο, and elliptically, αὐτό τοῦτο; for this same purpose, on this account, Ep. 6. 18, 22. 2 Pe. 1. 5; καὶ οὗτος, and moreover, Lu. 7. 12; 16. 1; 20. 30; καὶ τοῦτο, and that too, 1 Co. 6. 6, 8; τοῦτο μὲν—τοῦτο δέ, partly—partly, He. 10. 33.

Οὕτως, & οὕτω before a consonant, *adv.* (οὗτος) thus, in this way, Mat. 1. 18; 2. 5; 5. 16, et al. freq.; ὅς μὲν οὕτως, ὅς δὲ οὕτως, one so, and another so, one in one way, and another in another, 1 Co. 7. 7, 26, 40; 9. 14; so, Mat. 7. 12; 12. 40; 24. 27, 37, et al. freq.; thus, under such circumstances, Ac. 20. 11; 27. 17; in an ordinary way, Jno. 4. 6.

Οὕχ, see οὐ.

Οὐχί, *adv.* (οὐ) not, Jno. 13. 10, 11; *when followed by ἀλλά*, nay, not so, by no means, Lu. 1. 60; 12. 51; *used also in negative interrogations*, Mat. 5. 46, 47; 6. 25.

Ὁφειλέτης, ου, ό, (ὀφείλω) a debtor, one who owes another, Mat. 18. 24; *met.* one who is in any way bound, or under obligation to perform any duty, Ro. 1. 14; 8. 12; 15. 27. Ga. 5. 3; *in N. T.*, one who fails in duty towards any one, a delinquent, offender, Mat. 6. 12; a sinner, Lu. 13. 4, cf. v. 2.

Οφειλή, ἥς, ἥ, (fr. same) a debt, Mat. 18. 32; *met.* a duty, due, Ro. 13. 7. 1 Co. 7. 3.

Ὁφειλημα, ατος, τς, a debt; a due, Ro. 4. 4; *in N. T.*, a delinquency, offence, fault, sin, Mat. 6. 12, cf. v. 14; *from*

Ὁφείλω, f. ἤσω, a. 2. ὠφελον, to owe, be indebted, Mat. 18. 28, 30, 34; to incur a bond, to be bound to make discharge, Mat. 23. 16, 18; to be bound *by what is due or fitting*, Lu. 17. 10. Jno. 13. 14, et al.; to incur desert, to deserve, Jno. 19. 7; to be due or fitting, 1 Co. 7. 3, 36; *fr. the Aram.* to be delinquent, Lu. 11. 4.

Ὁφελον, (pr. a. 2. of ὀφείλω) *used later and in N. T. as an interj.*, O

that! would that! 1 Co. 4. 8. Gal. 5. 12, et al.

***Ὁφελος, εος, τό**, (ὀφέλλω, to further, augment) profit, utility, advantage, 1 Co. 15. 32, et al.

***Ὁφθαλμοδουλεία, as, ἥ**, (ὀφθαλμός & δουλεία) eye-service, service rendered only while under inspection, Ep. 6. 6. Col. 3. 22. N. T.

***Ὁφθαλμός, ου, ό**, (ὄψομαι, ὥφθην) an eye, Mat. 5. 29, 38; 6. 23; 7. 3—5, et al.; ὀφθαλμός πονηρός, an evil eye, an envious eye, envy, Mat. 20. 15. Mar. 7. 22; *met.* the intellectual eye, Mat. 13. 15. Mar. 8. 18. Jno. 12. 40. Ac. 26. 18.

***Ὁφεις, εως, ό**, a serpent, Mat. 7. 10; 10. 16; *an artificial* serpent, Jno. 3. 14; *used of the devil or Satan*, Re. 12. 9, 14, 15; 20. 2; *met.* a man of serpentine character, Mat. 23. 33.

***Ὁφρύς, ύος, ἥ**, a brow, eve-brow; the brow of a mountain, edge of a precipice, Lu. 4. 29.

***Οχλέω, ω, f. ἤσω**, (ὄχλος) *pr.* to mob; to vex, trouble, Lu. 6. 18. Ac. 5. 16.

***Οχλοποιέω, ω, f. ἤσω**, (ὄχλος & ποιέω) to collect a mob, create a tumult, Ac. 17. 5. N. T.

***Οχλος, ου, ό**, a crowd, a confused multitude of people, Mat. 4. 25; 5. 1; 7. 28; *spe.* the common people, Jno. 7. 49; a multitude, great number, Lu. 5. 29; 6. 17. Ac. 1. 15; *by impl.* tumult, uproar, Lu. 22. 6. Ac. 24. 18.

***Οχύρωμα, ατος, τό**, (ὀχυρόω, to fortify, ὀχυρός, firm, strong) a stronghold; *met.* an opposing bulwark of error or vice, 2 Co. 10. 4. S.

***Οψάριον, ιου, τό**, (dimin. of ὄψον, cooked provision as distinguished from bread; a dainty dish; fish) a little fish, Jno. 6. 9, 11; 21. 9, 10, 13.

***Οψέ, adv.** late; *put for the first watch, at evening*, Mar. 11. 19; 13. 35; ὀψὲ σαββάτων, after the close of the sabbath, Mat. 28. 1; *whence*

***Οψίμος, ου, ό, ἥ**, late; latter, Ja. 5. 7; *poetic and later prose for*

***Οψιος, ία, ιον**, late, Mar. 11. 11; ἡ ὀψία, sc. ὥρα, evening, *two of which were reckoned by the Hebrews; one from the ninth hour, until sunset, Mat. 8. 16; 14. 15. et al.; and the other,*

from sunset until dark, Mat. 14. 23; 16. 2, et al.

^vὍψις, εως, ἡ, a sight; the face, visage, countenance, Jno. 11. 44. Re. 1. 16; external appearance, Jno. 7. 24: from

^vὀψομαι, see ὁράω.

^vὀψώνιον, ἰου, τό, (ὄψον, cooked provisions, &c.) provisions; a stipend or pay of soldiers, Lu. 3. 14. 1 Co. 9. 7; wages of any kind, 2 Co. 11. 8; ~~also~~ wages, a stated recompense, Ro. 6. 23. L. G.

Π.

Παγιδεύω, f. εὔσω, to ensnare, entrap, entangle, Mat. 22. 15: from

Παγίς, ἰδος, ἡ, (πήγνυμι) a snare, trap, gin, Lu. 21. 35; met. artifice, stratagem, device, wile, 1 Ti. 3. 7; 6. 9. 2 Ti. 2. 26; met. source of harm, Ro. 11. 9.

Πάγος, ου, ὁ, (fr. same) a hill; Ἄρειος πάγος, Areopagus, the hill of Mars at Athens, Ac. 17. 19, 22.

Πάθημα, ατος, τό, (πάσχω) what is suffered; suffering, affliction, Ro. 18. 2 Co. 1. 5, 6, 7. Ph. 3. 10, et al.; emotion, passion, Ro. 7. 5. Ga. 5. 24.

Παθητός, ου, ὁ, ἡ, (fr. same) passible, capable of suffering, liable to suffer; in N. T., destined to suffer, Ac. 26. 23.

Πάθος, εος, τό, (fr. same) suffering; an affection, passion, Ro. 1. 26.

Παιδαγωγός, ου, ὁ, (παῖς & ἄγωγός, ἄγω) a pedagogue, child-tender, a person, usually a slave or freedman, to whom the boys of a family were committed, whose duty it was to attend them at their play, lead them to and from the public school, and exercise a constant superintendence over their conduct and safety; in N. T., an ordinary director or minister contrasted with an Apostle, as a pedagogue occupies an inferior position to a parent, 1 Co. 4. 15; a term applied to the Mosaic Law as dealing with men as in a state of mere childhood and tutelage, Ga. 3. 24, 25.

Παιδάριον, ἰου, τό, (dimin. of παῖς) a little boy, child; a boy, lad, Mat. 11. 16. Jno. 6. 9.

Παιδεία, ας, ἡ, (παιδεύω) education, training up, nurture of children, Ep. 6. 4; instruction, discipline, 2 Ti. 2. 16; in N. T., correction, chastisement, He. 12. 5, 7, 8, 11.

Παιδευτής, ου, ὁ, a preceptor, instructor, teacher, pr. of boys; genr. Ro. 2. 20; in N. T., a chastiser, He. 12. 9: from

Παιδεύω, f. εὔσω, a. 1. ἐπαίδευσα, (παῖς) to educate, instruct children, Ac. 7. 22; 22. 3; genr. παιδεύομαι, to be taught, learn, 1 Ti. 1. 20; to admonish, instruct by admonition, 2 Ti. 2. 25. Tit. 2. 12; in N. T., to chastise, chasten, 1 Co. 11. 32. 2 Co. 6. 9. He. 12. 6, 7, 10. Re. 3. 19; of criminals, to scourge, Lu. 23. 16, 22.

Παιδιόθεν, adv. from childhood, from a child, Mar. 9. 21: (N. T.) from

Παιδίον, ου, τό, (dimin. of παῖς) an infant, babe, Mat. 2. 8, et al.; but usually in N. T. as equiv. to παῖς, Mat. 14. 21. Mar. 7. 28, et al. freq.; pl. voc. used by way of endearment, my dear children, 1 Jno. 2. 18, et al., also as a term of familiar address, children, my lads, Jno. 21. 5.

Παιδίσκη, ης, ἡ, (fem. dim. of παῖς) a girl, damsel, maiden; a female slave or servant, Mat. 26. 69. Mar. 14. 66, 69, et al.

Παίζω, f. παίζομαι, to play in the manner of children; to sport, to practise the festive gestures of idolatrous worship, 1 Co. 10. 7: from

Παῖς, παιδός, ὁ, ἡ, a child in relation to parents, of either sex, Jno. 4. 51, et al.; a child in respect of age, either male or female, and of all ages from infancy up to manhood, a boy, youth, girl, maiden, Mat. 2. 16; 17. 18. Lu. 2. 43; 8. 54; a servant, slave, Mat. 8. 6, 8, 13, cf. v. 9. Lu. 7. cf. v. 3, 10; an attendant, minister, Mat. 14. 2. Lu. 1. 69. Ac. 4. 25; also Lu. 1. 54, or perhaps, a child in respect of fatherly regard.

Παῖω, f. παίσω, p. πέπαικα, a. 1. ἐπαῖσα, to strike, smite, with the fist, Mat. 26. 68. Lu. 22. 64; with a sword, Mar. 14. 47. Jno. 18. 10; to strike as a scorpion, to sting, Re. 9. 5.

Πάλαι, adv. of old, long ago, Mat. 11. 21. Lu. 10. 13. He. 1. 1. Jud. 4; οἱ παλαιοί, old, former, 2 Pe. 1. 9

some time since, already, Mar. 15. 44: *whence*

Παλαιός, ὁ, ὄν, old, not new or recent, Mat. 9. 16, 17; 13. 52. Lu. 5. 36, et al.: *whence*

Παλαιότης, τητος, ἡ, oldness, antiquatedness, obsolescence, Ro. 7. 6.

Παλαιόω, ὦ, f. ὥσω, p. πεπαλαίω-κα; (fr. same) to make old; *pass.* to grow old, to become worn or effete, Lu. 12. 33. He. 1. 11; *met.* to treat as antiquated, to abrogate, supersede, He. 8. 13.

Πάλη, ης, ἡ, (πάλλω, to swing round, sway backward and forward) wrestling; struggle, contest, Ep. 6. 12.

Παλιγγενεσία, ας, ἡ, (πάλιν & γένεσις) a new birth; regeneration, renovation, Mat. 19. 28. Tit. 3. 5. L. G.

Πάλιν, adv. pr. back; again, back again, Jno. 10. 17. Ac. 10. 16; 11. 10, et al.; again *by repetition*, Mat. 26. 43, et al.; again *in continuation*, further, Mat. 5. 33; 13. 44, 45, 47; 18. 19; again, on the other hand, 1 Jno. 2. 8, et al.

Παρπλήθει, adv. (πᾶς & πλήθος) the whole multitude together, all at once, Lu. 23. 18.

Πάμπολυς, παμπόλλη, πάμπολου, (πᾶς & πολὺς) very many, very great, vast, Mar. 8. 1.

Πανδοχεῖον, ου, τό, a public inn, place where travellers may lodge, called in the East by the name of menzil. khan, caravanserai, Lu. 10. 34: *from*

Πανδοχεύς, ἑως, ὁ, (a later form for πανδοκεύς, πᾶς & δέχομαι) the keeper of a public inn or caravanserai, a host, Lu. 10. 35.

Πανήγυρις, εως, ἡ, (πᾶς & ἄγυρις, an assembly) pr. an assembly of an entire people; a solemn gathering at a festival; a festive convocation, He. 12. 23.

Πανοικί, adv. (πᾶς & οἶκος) with one's whole household or family, Ac. 16. 34.

Πανοπλία, ας, ἡ, (πᾶς & ὅπλον) panoply, complete armour, a complete suit of armour. *both offensive and defensive, as the shield, sword,*

spear, helmet, breastplate, &c., Lu. 11. 22. Ep. 6. 11, 13.

Πανουργία, ας, ἡ, knavery, craft, cunning, Lu. 20. 23. 1 Co. 3. 19, et al.: from

Πανοῦργος, ου, ὁ, ἡ, (πᾶς & ἔργον) pr. ready to do any thing; *hence*, crafty, cunning, artful, wily, 2 Co. 12. 16.

Πανταχόθεν, adv. from all parts, from every quarter, Mar. 1. 45: *from*

Πανταχοῦ, adv. (πᾶς) in all places, every where, Mar. 16. 20. Lu. 9. 6, et al.

Παντελής, ἑος, ὁ, ἡ, (πᾶς & τέλος) perfect, complete; *eis τὸ παντελές, adverbially*, throughout, through all time, ever, He. 7. 25; *with a negative*, at all, Lu. 13. 11.

Πάντη, adv. (πᾶς) every where; in every way, in every instance, Ac. 24. 3.

Πάντοθεν, adv. (πᾶς & θεν) from every place, from all parts, Jno. 18. 20; on all sides, on every side, round about, Lu. 19. 43. He. 9. 4.

Παντοκράτωρ, ορος, ὁ, (πᾶς & κράτος) almighty, omnipotent, 2 Co. 6. 18. Re. 1. 8; 4. 8, et al. (ᾱ) L. G.

Πάντοτε, adv. (πᾶς) always, at all times, ever, Mat. 26. 11. Mar. 14. 7. Lu. 15. 31; 18. 1, et al. L. G.

Πάντως, adv. (πᾶς) wholly, altogether; at any rate, by all means, 1 Co. 9. 22; *by impl.* surely, assuredly, certainly, Lu. 4. 23. Ac. 18. 21; 21. 22; 28. 4; οὐ πάντως, in no wise, not in the least, Ro. 3. 9. 1 Co. 5. 10; 16. 12.

Παρά, prep., with a genitive, from, indicating source or origin, Mat. 2. 4, 7. Mar. 8. 11. Lu. 2. 1, et al.; οἱ παρ' αὐτοῦ, his relatives or kinsmen, Mar. 3. 21; τὰ παρ' αὐτῆς πάντα, all her substance, property, &c., Mar. 5. 26; with a dative, with, by, nigh to, in, among, &c., Matthew 6. 1; 19. 26; 21. 25; 22. 25; παρ' ἐαυτῷ, at home, 1 Co. 16. 2; in the sight of, in the judgment or estimation of, 1 Co. 3. 19. 2 Pe. 2. 11; 3. 8; with an accusative, motion by, near to, along, Mat. 4. 18; motion towards, to, at, Mat. 15. 30. Mar. 2. 13; motion terminating in rest, at, by, near, by the side of, Mar. 4. 1, 4. Lu. 5. 1; 3. 5.

in deviation from, in violation of, inconsistently with, Ac. 18. 13. Ro. 1. 26; 11. 24; above, more than, Lu. 13. 2, 4. Ro. 1. 25; *after comparatives*, Lu. 3. 13. 1 Co. 3. 11; except, save, 2 Co. 11. 24; beyond, past, He. 11. 11; in respect of, on the score of, 1 Co. 12. 15, 16.

Παραβαίνω, f. βήσομαι, a. 2. παρέβην. (παρά & βαίνω) *pr.* to step by the side of; to deviate; *met.* to transgress, violate, Mat. 15. 2, 3. 2 Jno. 9; to incur forfeiture, Ac. 1. 25.

Παραβάλλω, f. βαλῶ, (παρά & βάλλω) to cast or throw by the side of; *met.* to compare, Mar. 4. 30; *absol. a nautical term*, to bring to, land, Ac. 20. 15.

Παράβασις, εως, ἡ, (παραβαίνω) a stepping by the side, deviation; a transgression, violation of law, Ro. 2. 23; 4. 15, et al.

Παραβάτης, ου, ό, (fr. same) a transgressor, violator of law, Ro. 2. 25, 27. Ga. 2. 18. Ja. 2. 9, 11. (ἀ.)

Παραβιάζομαι, f. άσομαι, (παρά & βιάζω) to force; to constrain, press with urgent entreaties, Lu. 24. 29. Ac. 16. 15. L. G.

Παραβολεύομαι, f. εύσομαι, (παράβολος, risking, venturesome) to stake or risk one's self, v. r. Ph. 2. 30. N. T.

Παραβολή, ης, ἡ, (παραβάλλω) a placing one thing by the side of another; a comparing; a parallel case cited in illustration; a comparison, simile, similitude, Mar. 4. 30. He. 11. 19; a parable, *a short relation under which something else is figured, or in which that which is fictitious is employed to represent that which is real*, Mat. 13. 3, 10, 13, 18, 24, 31, 33, 34, 36, 53; 21. 33, 45; 22. 1; 24. 32, et al.; *in N. T.*, a type, pattern, emblem, He. 9. 9; a sentiment, grave and sententious precept, maxim, Lu. 14. 7; an obscure and enigmatical saying, any thing expressed in remote and ambiguous terms, Mat. 13. 35. Mar. 7. 17; a proverb, adage, Lu. 4. 23.

Παραβουλεύομαι, f. εύσομαι, (παρά & βουλεύω) to be reckless, regardless, Ph. 2. 30. N. T.

Παραγγελία, ας, ἡ, a command, order, charge, Ac. 5. 28; direction, precept, 1 Th. 4. 2, et al.: *from*

Παραγγέλλω, f. ελω, (παρά & άγγέλλω) to announce, notify; to command, direct, charge, Mat. 10. 5. Mar. 6. 8; 8. 6. Lu. 9. 21, et al.; to charge, obtest, entreat solemnly, 1 Ti. 6. 13.

Παραγίνομαι, f. γενήσομαι, a. 2. παρεγενόμην, (παρά & γίνομαι) to be by the side of; to come, approach, arrive, Mat. 2. 1; 3. 13. Mar. 14. 43. Lu. 7. 4, et al.; *seq. επί*, to come upon *in order to seize*, Lu. 22. 52; to come forth in public, make appearance, Mat. 3. 1. He. 9. 11.

Παράγω, f. άξω, (παρά & άγω) to lead beside; *intrans.* to pass along or by, Mat. 20. 30. Jno. 9. 1; to pass on, Mat. 9. 9, 27; *intrans. & mid.* to pass away, be in a state of transition, 1 Co. 7. 31. 1 Jno. 2. 8, 17.

Παραδειγματίζω, (παράδειγμα, an example) to make an example of; to expose to ignominy and shame, Mat. 1. 19. He. 6. 6. L. G.

Παράδεισος, ου, ό, (of Oriental origin: in Heb. פֶּרֶץ) a park, a forest where wild beasts were kept for hunting; a pleasure park, a garden of trees of various kinds; *used in the LXX. for the Garden of Eden; in N. T., the celestial paradise*, Lu. 23. 43. 2 Co. 12. 4. Re. 2. 7.

Παραδέχομαι, f. ξομαι, (παρά & δέχομαι) to accept, receive; *met.* to receive, admit, yield assent to Mar. 4. 20. Ac. 16. 21; 22. 18. 1 Ti. 5. 19; *in N. T.*, to receive or embrace with favour, approve, love, He. 12. 6.

Παραδιατρίβη, ης, ἡ, (παρά & διατριβή) useless disputation, 1 Ti. 6. 5. N. T.

Παραδίδωμι, f. δώσω, (παρά & δίδωμι) to give over, hand over, deliver up, Mat. 4. 12; 5. 25; 10. 4, 17, et al.; to commit, intrust, Mat. 11. 27; 25. 14, et al.; to commit, commend, Ac. 14. 26; 15. 40; to yield up, Jno. 19. 30. 1 Co. 15. 24; to abandon, Ac. 7. 42. Eph. 4. 19; to expose to danger, hazard, Ac. 15. 26; to deliver as a matter of injunction, instruction, &c., Mar. 7. 13. Lu. 1. 2. Ac. 6. 14, et al.; *absol.* to render a yield, to be matured, Mar. 4. 29.

Παράδοξος, ου, ό, ἡ, (παρά δόξαν, beside expectation) unexpected

strange, wonderful, astonishing, Lu. 5. 26.

Παράδοσις, εως, ἡ, (παράδιδωμι) delivery, handing over, transmission; *in N. T.*, what is transmitted *in the way of teaching*, precept, doctrine, 1 Co. 11. 2. 2 Th. 2. 15; 3. 6; tradition, *traditional law*, handed down from age to age, Mat. 15. 2, 3, 6, et al.

Παραζηλώω, f. ὤσω, (παρά & ζηλώω) to provoke to jealousy, Ro. 10. 19; to excite to emulation, Ro. 11. 11, 14; to provoke to indignation, 1 Co. 10. 22. S.

Παραθαλάσσιος, ἰα, ἰον, (παρά & θάλασσα) by the sea-side, situated on the sea-coast, maritime, Mat. 4. 13.

Παραθεωρέω, ὦ, f. ἤσω, (παρά & θεωρέω) to look at things placed side by side, *as in comparison*, compare in thus looking; to regard less in comparison, overlook, neglect, Ac. 6. 1.

Παραθήκη, ης, ἡ, (παράτιθημι) a deposit, a thing committed to one's charge, a trust, 2 Ti. 1. 12; v. r. 1 Ti. 6. 20. 2 Ti. 1. 14.

Παραινέω, ὦ, f. ἐσω, (παρά & αἰνέω) to advise, exhort, Ac. 27. 9, 22.

Παραιτέομαι, οὔμαι, f. ἤσομαι, (παρά & αἰτέω) to entreat; to beg off, excuse one's self, Lu. 14. 18, 19; to deprecate, entreat against, Ac. 25. 11. He. 12. 19; to decline receiving, refuse, reject, 1 Ti. 4. 7; 5. 11. Tit. 3. 10. He. 12. 25; to decline, avoid, shun, 2 Ti. 2. 23.

Παρακαθίζω, f. ἴσω, (παρά & καθίζω) to set beside; *intrans.* to sit by the side of, sit near, Lu. 10. 39.

Παρακαλέω, ὦ, f. ἐσω, (παρά & καλέω) to call for, invite to come, send for, Ac. 28. 20; to call upon, exhort, admonish, persuade, Lu. 3. 18. Ac. 2. 40; 11. 23; to beg, beseech, entreat, implore, Mat. 8. 5, 31; 18. 29. Mar. 1. 40; to animate, encourage, comfort, console, Mat. 2. 18; 5. 4. 2 Co. 1. 4, 6; *pass.* to be cheered, comforted, Lu. 16. 25. Ac. 20. 12. 2 Co. 7. 13, et al.

Παρακαλύπτω, f. ψω, (παρά & καλύπτω) to cover over, veil; *met. pass.* to be veiled from comprehension, Lu. 9. 45

Παρακαταθήκη, ης, ἡ, (παρακατίζωμι, to lay down by, deposit) a deposit, a thing committed to one's charge, a trust, 1 Ti. 6. 20. 2 Ti. 1. 14.

Παράκειμαι, (παρά & κείμαι) to lie near, be adjacent; *met.* to be at hand, be present, Ro. 7. 18, 21.

Παράκλησις, εως, ἡ, (παρακαλέω) a calling upon, exhortation, incitement, persuasion, Ro. 12. 8. 1 Co. 14. 3; hortatory instruction, Ac. 13. 15; 15. 31; entreaty, importunity, earnest supplication, 2 Co. 8. 4; solace, consolation, Lu. 2. 25. Ro. 15. 4, 5. 2 Co. 1. 3—7; cheering and supporting influence, Ac. 9. 31; joy, gladness, rejoicing, 2 Co. 7. 13; cheer, joy, enjoyment, Lu. 6. 24.

Παράκλητος, ου, ὁ, one called or sent for to assist another; an advocate, one who pleads the cause of another, 1 Jno. 2. 1; *genr.* one present to render various beneficial service, and thus the Paraclete, whose influence and operation were to compensate for the departure of Christ himself, Jno. 14. 16. 26; 15. 26; 16. 7.

Παρακοή, ης, ἡ, (παρακούω) an erroneous or imperfect hearing; disobedience, Ro. 5. 19; a deviation from obedience, 2 Co. 10. 6. He. 2. 2.

Παρακολουθέω, ὦ, f. ἤσω, (παρά & ἀκολουθέω) to follow or accompany closely; to accompany, attend, characterise, Mar. 16. 17; to follow with the thoughts, trace, Lu. 1. 3; to conform to, 1 Ti. 4. 6; 2 Ti. 3. 10.

Παρακούω, f. οὔσομαι, (παρά & ἀκούω) to hear amiss, to fail to listen, neglect to obey, disregard, Mat. 18. 17.

Παρακύνπτω, f. ψω, (παρά & κύπτω) to stoop beside; to stoop down in order to take a view, Lu. 24. 12. Jno. 20. 5, 11; to bestow a close and attentive look, to look intently, to penetrate, Ja. 1. 25. 1 Pe. 1. 12.

Παραλαμβάνω, f. λήψομαι, (παρά & λαμβάνω) *pr.* to take to one's side; to take, receive to one's self, Mat. 1. 20. Jno. 14. 3; to take with one's self, Mat. 2. 13, 14, 20, 21; 4. 5, 8; to receive in charge or possession, Col. 4. 17. He. 12. 28; to receive as a matter of instruction, Mar. 7. 4. 1 Co.

11. 23; 15. 3; to receive, admit, acknowledge, Jno. 1. 11. 1 Co. 15. 1. Col. 2. 6; *pass.* to be carried off, Mat. 24. 40, 41. Lu. 17. 34—36.
- Παραλέγομαι**, (παρά & λέγω) to sail by, coast along, Ac. 27. 8, 13.
- Παράλιος**, ιον, ό, ή, (παρά & αλς) adjacent to the sea, maritime; ή παραλίος, sc. χώρα, the sea-coast, Lu. 6. 17.
- Μαραλλάγή**, ης, ή, (παραλλάσσω, to interchange) a shifting, mutation, change, Ja. 1. 17.
- Παραλογίζομαι**, f. ίσομαι, (παρά & λογίζομαι) to misreckon, make a false reckoning; to impose upon, deceive, delude, circumvent, Col. 2. 4. Ja. 1. 22.
- Παραλυτικός**, ή, όν, paralytic, palsied, Mat. 4. 24; 8. 6; 9. 2, 6, et al.: *from*
- Παράλῳ**, f. ὕσω, (παρά & λύω) to unloose from proper fixity or consistency of substance; to enervate or paralyse the body or limbs; *pass.* to be enervated or enfeebled, He. 12. 12; *pass. part.* παραλελυμένος, paralytic, Lu. 5. 18, 24, et al.
- Παραμένω**, f. μενῳ, to stay beside; to continue, stay, abide, 1 Co. 16. 6. He. 7. 23; *met.* to remain constant in, persevere in, Ja. 1. 25.
- Παραμυθέομαι**, οὔμαι, f. ήσομαι, (παρά & μυθέομαι, to speak, fr. μυθος) to exercise a gentle influence by words; to soothe, comfort, console, Jno. 11. 19, 31. 1 Th. 5. 14; to cheer, exhort, 1 Th. 2. 11: *whence*
- Παραμυθία**, as, ή, comfort, encouragement, 1 Co. 14. 3.
- Παραμύθιον**, ίον, τό, gentle cheering, encouragement, Ph. 2. 1.
- Παρανομέω**, ῶ, f. ησω, (παρά & νόμος) to violate or transgress law, Ac. 23. 3: *whence*
- Παρανομία**, as, ή, violation of law, transgression, 2 Pe. 2. 16.
- Παραπικραίνω**, f. ανῳ, a. 1. παρ-επικράνα, (παρά & πικραίνω) *pr.* to incite to bitter feelings; to provoke; *absol.* to act provokingly, be refractory, He. 3. 16: (S.) *whence*
- Παραπικρασμός**, οὔ, ό, exacerbation, exasperation, provocation; contumacy, rebellion, He. 3. 8, 15. S.
- Παραπίπτω**, f. πεσοῦμαι, a. 2. παρ-έπεσον (παρά & πίπτω) *pr.* to fall by the side of; *met.* to fall off or away from, make defection from, He. 6. 6.
- Παραπλέω**, ῶ, f. εὔσομαι, (παρά & πλέω) to sail by or past a place, Ac. 20. 16.
- Παραπλήσιος**, ου, ό, ή, τό, -ον, (παρά & πλησιος, near) *pr.* near alongside; *met.* like, similar; *neut.* παραπλήσιον, *adverbially*, near to, with a near approach to, Ph. 2. 27: *whence*
- Παραπλησίως**, *adv.* like, in the same or like manner, He. 2. 14.
- Παραπορεύομαι**, f. εὔσομαι, (παρά & πορεύομαι) to pass by the side of; to pass along, Mat. 27. 39. Mar. 11. 20; 15. 29, et al.
- Παράπτωμα**, ατος, τό, (παρ-απίπτω) *pr.* a stumbling aside, a false step; *in N. T.*, a trespass, fault, offence, transgression, Mat. 6. 14, 15; 11. 25, 26. Ro. 4. 25, et al.; a fall, defalcation *in faith*, Ro. 11. 11, 12. L. G.
- Παραρρέω**, f. ρεύσομαι, a. 2. παρ-ερρήν, (παρά & ρέω) to flow beside; to glide aside from; to fall off *from profession*, decline from *steadfastness*, forfeit faith, He. 2. 1.
- Παραρσημον**, ου, τό, (παρά & σήμα) a distinguishing mark; an ensign or device of a ship, Ac. 28. 11.
- Παρασκευάζω**, f. άσω, (παρά & σκευάζω) to prepare, make ready 2 Co. 9. 2, 3; *mid.* to prepare one's self, put one's self in readiness. A. 10. 10. 1 Co. 14. 8.
- Παρασκευή**, ης, ή, a getting ready, preparation; *in N. T.*, preparation for a feast, day of preparation, Mat. 27. 62. Mar. 15. 42, et al.
- Παρατείνω**, (παρά & τείνω) to extend, stretch out; to prolong, continue, Ac. 20. 7.
- Παρατηρέω**, ῶ, f. ήσω, (παρά & τηρέω) to watch narrowly, Ac. 9. 24: to observe or watch insidiously Mar. 3. 2. Lu. 6. 7; 14. 1; 20. 20, to observe scrupulously, Ga. 4. 10: *whence*
- Παρατήρησις**, εως, ή, careful watching, intent observation, Lu. 17. 20. L. G.
- Παρατίθημι**, f. παραθήσω, (παρά & τίθημι) to place by the side of, or

near; to set before, Mar. 6. 41; 8. 6, 7. Lu. 9. 16; *met.* to set or lay before, propound, Mat. 13. 24, 31; to inculcate, Ac. 17. 3; to deposit, commit to the charge of, intrust, Lu. 12. 48; 23. 46; to commend, Ac. 14. 23.

Παρατυγχάνω, *f.* τεύξομαι, *a.* 2. παρέτυχον, (παρά & τυγχάνω) to happen, to chance upon, chance to meet Ac. 17. 17.

Παραίτικα, *adv.* (παρά & αὐτίκα) instantly, immediately; ὁ, ἡ, τὸ, παραίτικα, momentary, transient, 2 Co. 4. 17.

Παραφέρω, *f.* οἴσω, *a.* 2. παρήνεγκον (παρά & φέρω) to carry past; to cause to pass away, Mar. 14. 36. Lu. 22. 42; *pass.* to be swept along, *v. r.* Jude 12; to be led away, misled, seduced, *v. r.* He. 13. 9.

Παραφρονέω, ὦ, *f.* ἥσω, (παρά & φρονέω) to be beside one's wits; παραφρονῶν, in foolish style, 2 Co. 11. 23; *whence*

Παραφρονία, *as*, ἡ, madness, folly, 2 Pe. 2. 16. N. T.

Παραχειμάζω, (παρά & χειμάζω) to winter, spend the winter, Ac. 27. 12; 28. 11. 1 Co. 16. 6. Tit. 3. 12; *whence*

Παραχειμασία, *as*, ἡ, a wintering in a place, Ac. 27. 12. L. G.

Παραχρῆμα, *adv.* (παρά & χρῆμα) forthwith, immediately, Mat. 21. 19, 20. Lu. 1. 64, et al.

Πάρδαλις, *εως*, ἡ, (equiv. to πάρδος) a leopard, or panther, Re. 13. 2.

Παρεδρεύω, *f.* εὔσω, (πάρεδρος, one who sits by, παρά & ἔδρα) to sit near; to attend, serve, *v. r.* 1 Co. 9. 13.

Πάριμι, (παρά & εἶμι) to be beside; to be present, Lu. 13. 1, et al.; to be come, Mat. 26. 50. Jno. 7. 6; 11. 28. Col. 1. 6, et al.; to be in possession, He. 13. 5. 2 Pe. 1. 9, 12; *part.* παρών, οὔσα, ὄν, present, 1 Co. 5. 3; τὸ παρόν, the present time, the present, He. 12. 11.

Παρεισάγω, *f.* ἄξω, (παρά & εἰσάγω) to introduce stealthily, 2 Pe. 2. 1; *whence*

Παρεῖσακτος, *ον*, ὁ, ἡ, clandestinely introduced, brought in stealthily, Ga. 2. 4. N. T.

Παρεισδύω, *v.* δύνω, *f.* δύσω, *a.* 1. παρεσέδυσσα, (παρά & εἰσδύνω) to enter privily, creep in stealthily, steal in, Jude 4.

Παρεισέρχομαι, *a.* 2. παρεισήλθον, (παρά & εἰσέρχομαι) to supervene, Ro. 5. 20; to steal in, Ga. 2. 4.

Παρεισφέρω, *f.* οἴσω, *a.* 1. παρεῖνεγκα, (παρά & εἰσφέρω) to bring in beside; to bring into play, *supra* induce, exhibit in addition, 2 Pe. 1. 4.

Παρεκτός, *adv.* (παρά & ἐκτός) without, on the outside; except, Mat. 5. 32. Ac. 26. 29; τὰ παρεκτός, other matters, 2 Co. 11. 28. S.

Παρεμβολή, ἡς, ἡ, (παρεμβάλλω, to interpose or insert, παρά & ἐμβάλλω) an insertion beside; *later*, a marshalling of an army; an array of battle, army, He. 11. 34; a camp, He. 13. 11, 13. Re. 20. 9; a standing camp, fortress, citadel, castle, Ac. 21. 34, 37; 22. 24; 23. 10, 16, 32.

Παρενοχλέω, ὦ, *f.* ἥσω, (παρά & ἐνοχλέω) to superadd molestation; to trouble, harass, Ac. 15. 19.

Παρεπίδημος, *ον*, ὁ, ἡ, (παρά & ἐπίδημος) residing in a country not one's own, a sojourner, stranger, He. 11. 13. 1 Pe. 1. 1; 2. 11. L. G.

Παρέρχομαι, *f.* ελεύσομαι, *a.* 2. παρήλθον, (παρά & ἔρχομαι) to pass beside, pass along, pass by, Mat. 8. 28. Mar. 6. 48; to pass, elapse, as time, Mat. 14. 15. Ac. 27. 9; to pass away, be removed, Mat. 26. 39, 42. Mar. 14. 35; *met.* to pass away, disappear, vanish, perish, Mat. 5. 18; 24. 34, 35; to become vain, be rendered void, Mat. 5. 18. Mar. 13. 31; to pass by, disregard, neglect, Lu. 11. 42; 15. 29; to come to the side of, come to, Lu. 12. 37; 17. 7.

Πάρεσις, *εως*, ἡ, (παρήμι) a letting pass; remission, forgiveness, pardon, Ro. 3. 25.

Παρέχω, *f.* ἔξω, *a.* 2. παρέσχον. (παρά & ἔχω) to hold beside; to hold out to, offer, present, Lu. 6. 29; to confer, render, Lu. 7. 4. Ac. 22. 2; 28. 2. Col. 4. 1; to afford, furnish, Ac. 16. 16; 17. 31; 19. 24. 1 Ti. 6. 17; to exhibit, Tit. 2. 7; to be the cause of, occasion, Mat. 26. 10. Mar. 14. 6. Lu. 11. 7, et al.

Παρηγορία, *as*, ἡ, (παρηγορέω, to

exhort; to console) exhortation; comfort, solace, consolation, Col. 4. 11.

Παρθενία, ας, ἡ, virginity, Lu. 2. 36: from

Παρθένος, ου, ἡ, a virgin, maid, Mat. 1. 23; 25. 1, 7, 11. Ac. 21. 9, et al.; in N. T. also masc., chaste, Re. 14. 4.

Παρήμι, f. παρήσω, (παρά & ἴμι) to let pass beside, let fall beside; to relax; pass. p. part. παρειμένος, hanging down helplessly, unstrung, feeble, He. 12. 12.

Παρίστημι, and later also παριστάω, f. παραστήσω, (παρά & ἵστημι) trans. to place beside; to have in readiness, provide, Ac. 23. 24; to present, cause to be present, place at the disposal of, Mat. 26. 53. Ac. 9. 41; to present to God, dedicate, consecrate, devote, Lu. 2. 22. Ro. 6. 13, 19; to prove, demonstrate, show, Ac. 1. 3; 24. 13; to commend, recommend, 1 Co. 8. 8; intrans. p. παρέστηκα, part. παρεστώς, plp. παρεισθήκειν a. 2. παρέστην, and mid., to stand by or before, Ac. 27. 24. Ro. 14. 10; to stand by, to be present, Mar. 14. 47, 69, 70; to stand in attendance, attend, Lu. 1. 19; 19. 24; of time, to be present, have come, Mar. 4. 29; to stand by in aid, to aid, assist, support, Ro. 16. 2.

Πάροδος, ου, ἡ, (παρά & ὁδός) a way by; a passing by; ἐν παρόδῳ, in passing, by the way, 1 Co. 16. 1.

Παροικέω, ὦ, f. ἥσω, (πάροικος) to dwell beside; later, to reside in a place as a stranger, sojourn, be a stranger or sojourner, Lu. 24. 18. He. 11. 9: whence

Παροικία, ας, ἡ, a sojourning, temporary residence in a foreign land, Ac. 13. 17. 1 Pe. 1. 17. S.

Πάροικος, ου, ὁ, ἡ, (παρά & οἶκος) a neighbour; later, a sojourner, temporary resident, stranger, Ac. 7. 6, 29. Ep. 2. 19. 1 Pe. 2. 11.

Παροιμία, ας, ἡ, (πάροιμος, by the road, trite, παρά & ὅμιος) a by-word, proverb, adage, 2 Pe. 2. 22; in N. T., an obscure saying, enigma, Jno. 16. 25, 29; a parable, similitude, figurative discourse, Jno. 10. 6.

Πάροιμος, ου, ὁ, ἡ, (παρά & οἶνος) pr.

pertaining to wine; given to wine, prone to intemperance, drunken, hence, quarrelsome, insolent, overbearing, 1 Ti. 3. 3. Tit. 1. 7.

Παροίχομαι, f. οἰχήσομαι, p. ὄχημαι, (παρά & οἰχομαι) to have gone by; p. part. παρῳχημένος, bygone, Ac. 14. 16.

Παρομοιάζω, f. ἄσω, to be like, to resemble, Mat. 23. 27: (N. T.) from

Παρόμοιος, οία, οἶον, (παρά & ὅμοιος) nearly resembling, similar, like, Mar. 7. 8, 13.

Παροξύνω, f. νῶ, (παρά & ξύνω) to sharpen, fr. ξύς) to sharpen; πεί. to incite, stir up, Ac. 17. 16; to irritate, provoke, 1 Co. 13. 5: whence

Παροξύσμος, οῦ, ὁ, an inciting, incitement, He. 10. 24; a sharp fit of anger, sharp contention, angry dispute, Ac. 15. 39.

Παροργίζω, f. ἴσω, (παρά & ὀργίζω) to provoke to anger, irritate, exasperate, Ro. 10. 19. Ep. 6. 4: (S.) whence

Παροργισμός, οῦ, ὁ, provocation to anger; anger excited, indignation, wrath, Ep. 4. 26. S.

Παροτρύνω, f. νῶ, (παρά & ὀτρύνω) to excite) to stir up, incite, instigate, Ac. 13. 50.

Παρουσία, ας, ἡ, (πάρειμι) presence, 2 Co. 10. 10. Phi. 2. 12; a coming, arrival, advent, Ph. 1. 26. Mat. 24. 3, 27, 37, 39. 1 Co. 15. 23, et al.

Παροψίς, ἰδος, ἡ, (παρά & ὄψον) pr. a dainty side-dish; meton. a plate, platter, Mat. 23. 25, 26.

Πάρρησία, ας, ἡ, (ρήσις, a speech) freedom in speaking, boldness of speech, Ac. 4. 13. 1 Ti. 3. 13; παρρησία, as an adv. freely, boldly, Jno. 7. 13. 26; so μετὰ παρρησίας, Ac. 2. 29. 4. 29, 31; licence, authority, Philon. 8; confidence, assurance, 2 Co. 7. 4. Ep. 3. 12. He. 3. 6; 10. 19; openness, frankness, 2 Co. 3. 12; παρρησίᾳ and ἐν παρρησίᾳ, adverbially, openly, plainly, perspicuously, unambiguously, Mar. 8. 32. Jno. 10. 24; put-licely, before all, Jno. 7. 4: whence

Πάρρησιάζομαι, f. ἄσσομαι, to speak plainly, freely, boldly, and confidently, Ac. 13. 46; 14. 3, et al.

Πᾶς, **πᾶσα**, **πάν**, gen. **παντός**, **πάσης**, **παντός**, all; in the sing. all, the whole, usually when the subst. has the article, Mat. 6. 29; 8. 32. Ac. 19. 26. et al.; every, only with an anarthrous subst., Mat. 3. 10; 4. 4. et al.; plu. all, Mat. 1. 17, et al. freq.; πάντα, in all respects, Ac. 20. 35. 1 Co. 9. 25; 10. 33; 11. 2; by a Hebraism, a negative with πᾶς is sometimes equivalent to οὐδεὶς or μηδείς, Mat. 24. 22. Lu. 1. 37. Ac. 10. 14. Ro. 3. 20. 1 Co. 1. 29. Eph. 4. 29, et al.

Πάσχα, τό, indec. (Heb. פסח, Aram. נפסח, fr. פסע, to pass over) the passover, the paschal lamb, Mat. 26. 17. Mar. 14. 12; met. used of Christ, the true paschal lamb, 1 Co. 5. 7; the feast of the passover, the day on which the paschal lamb was slain and eaten, the 14th of Nisan, Mat. 26. 18. Mar. 14. 1. He. 11. 28; more genr., the whole paschal festival, including the seven days of the feast of unleavened bread, Mat. 26. 2. Lu. 2. 41. Jno. 2. 13, et al.

Πάσχω, f. **πείσομαι**, a. 2. **ἐπάθον**, p. **πέπονθα**, to be affected by a thing whether good or bad; to suffer, endure evil, Mat. 16. 21; 17. 12, 15; 24. 19; absol. to suffer death, Lu. 22. 15; 24. 26, et al.

Πατάσσω, f. **άζω**, a. 1. **ἐπάταξα**, to strike, beat upon; to smite, wound, Mat. 26. 51. Lu. 22. 49, 50; by impl. to kill, slay, Mat. 26. 31. Mar. 14. 27. Ac. 7. 24; to strike gently, Ac. 12. 7; fr. the Heb. to smite, inflict evil, afflict with disease, plagues, &c. Ac. 12. 23. Re. 11. 6; 19. 15.

Πατέω, ὦ, f. **ήσω**, (**πάτος**, a path) intrans. to tread, Lu. 10. 19; trans. to tread the winepress, Re. 14. 20; 19. 15; to trample, Lu. 21. 24. Re. 11. 2.

Πατήρ, **τέρος**, **τρός**, ὁ, a father, Mat. 2. 22; 4. 21, 22; spc. used of God, as the Father of man by creation, preservation, &c., Mat. 5. 16, 45, 48; and peculiarly as the Father of our Lord Jesus Christ, Mat. 7. 21. 2 Co. 1. 3; the founder of a race, remote progenitor, forefather, ancestor, Mat. 3. 9; 23. 30, 32; an elder, senior, father in age, 1 Jno. 2. 13, 14; a spiritual father, 1 Co. 4. 15; father, author, cause, source, Jno. 8. 44. He. 12. 9. Ja. 1. 17; used as an appellation of honour, Mat. 23. 9. Ac. 7. 2.

Πατραλῶς, ου, ὁ, (πατήρ & ἀλοάω, v. ἀλοάω, to smite) a striker of his father; a parricide, 1 Ti. 1. 9.

Πατριά, ᾧς, ἡ, (πατήρ) descent, lineage; a family, tribe, race, Lu. 2. 4. Ac. 3. 25. Ep. 3. 15.

Πατριάρχης, ου, ὁ, (πατριά & ἀρχή) a patriarch, head or founder of a family, Ac. 2. 29; 7. 8, 9. He. 7. 4. S.

Πατρικός, ἡ, ὄν, (πατήρ) from fathers or ancestors, ancestral, paternal, Ga. 1. 14.

Πατρίς, ἶδος, ἡ, (fr. same) one's native place, country, or city, Mat. 13. 54, 57. Mar. 6. 1, 4. Lu. 4. 23, 24. Jno. 4. 44.

Πατροπαράδοτος, ου, ὁ, ἡ, (πατήρ & παραδοτός, fr. παραδίδωμι) handed down or received by tradition from one's fathers or ancestors, 1 Pe. 1. 18. L. G.

Πατῶος, α, ου, (πατήρ) received from one's ancestors, paternal, ancestral, Ac. 22. 3; 24. 14; 28. 17.

Παύω, f. **παύσω**, to cause to pause or cease, restrain, prohibit, 1 Pe. 3. 10; mid., p. **πέπαυμαι**, to cease, stop, leave off, desist, refrain, Lu. 5. 4; 8. 24, et al.

Παχύνω, f. **υνῶ**, a. 1. pass. **ἐπαχύνθην**, (παχύς, fat, gross) to fatten, make gross; met. pass. to be rendered gross, dull, unfeeling, Mat. 13. 12. Ac. 28. 27.

Πέδη, ης, ἡ, (πέζα, the foot) a fetter, Mar. 5. 4. Lu. 8. 29.

Πεδῖνός, ἡ, ὄν, (πεδίον, a plain, πεδον, the ground) level, flat, Lu. 6. 17.

Περεύω, f. **εύσω**, (πέζα, the foot) pr. to travel on foot; to travel by land, Ac. 20. 13.

Πεζῇ, adv. (pr. dat. fem. of πεζός, ἡ, ὄν, pedestrian, fr. πέζα) on foot, or, by land, Mat. 14. 13. Mar. 6. 33.

Πειθαρχέω, ὦ, f. **ήσω**, (πείθομαι & ἀρχή) to obey one in authority, Ac. 5. 29, 32. Tit. 3. 1; genr. to obey, follow, or conform to advice, Ac. 27. 21.

Πειθός, ἡ, ὄν, (πείθω) persuasive, 1 Co. 2. 4. N. T.

Πειθῶ, ὅος, οὖς, ἡ, Suada, the goddess of persuasion; persuasiveness v. 1 1 Co. 2. 4.

Πείθω, *f. πείσω, p. πέπεικα, a. 1. έπεισα, p. pass. πέπεισμαι, a. 1. pass. έπεισθην*, to persuade, seek to persuade, endeavour to convince, Ac. 18. 4; 19. 8, 26; 28. 23; to persuade, influence by persuasion, Mat. 27. 20. Ac. 13. 43; 16. 28; to incite, instigate, Ac. 14. 29; to appease, render tranquil, to quiet, 1 Jno. 3. 19; to strive to conciliate, aspire to the favour of, Ga. 1. 10; to pacify, conciliate, win over, Mat. 28. 14. Ac. 12. 20; *pass. & mid.* to be persuaded of, be confident of, Lu. 20. 6. Ro. 8. 38. He. 6. 9; to suffer one's self to be persuaded, yield to persuasion, to be induced, Ac. 21. 14; to be convinced, to believe, yield belief, Lu. 16. 31. Ac. 17. 4; to assent, listen to, obey, follow, Ac. 5. 36, 37, 40; *p. 2. πέποιθα*, to be assured, be confident, 2 Co. 2. 3. Ph. 1. 6. He. 13. 18; to confide in, trust, rely on, place hope and confidence in, Mat. 27. 43. Mar. 10. 24. Ro. 2. 19.

Πεινάω, *ω, f. άσω, & ήσω, a. 1. έπεινάωσα, (πείνα, hunger) to hunger, be hungry, Mat. 4. 2. Mar. 11. 12; to be exposed to hunger, be famished, 1 Co. 4. 11. Phi. 4. 12; met. to hunger after, desire earnestly, long for, Mat. 5. 6.*

Πείρα, *ας, ή, a trial, attempt, endeavour; λαμβάνειν πείραν, to attempt, He. 11. 29; also, to experience, He. 11. 36: whence*

Πειράζω, *f. άσω, a. 1. έπειράωσα, p. pass. πεπειρασμαι, a. 1. pass. έπειράσθην*, to make proof or trial of, put to the proof, *whether with good or mischievous intent*, Mat. 16. 1; 22. 35, et al.; *absol.* to attempt, essay, Ac. 16. 7; 24. 6; *in N. T.*, to tempt, Mat. 4. 1, et al.; to try, subject to trial, 1 Co. 10. 13, et al.: *whence*

Πειρασμός, *ου, ό, a putting to the proof, proof, trial, 1 Pe. 4. 12. He. 3. 8; direct temptation to sin, Lu. 4. 13; trial, temptation, Mat. 6. 13; 26. 41; 1 Co. 10. 13, et al.; trial, calamity, affliction, Lu. 22. 28, et al. S.*

Πειράομαι, *ωμαι, f. άσομαι, (i. q. Act. πειράω, fr. πείρα) to try, attempt, assay, endeavour, Ac. 9. 26; 26. 21.*

Πεισμονή, *ης, ή, (πείθω) a yielding to persuasion, assent, Ga. 5. 8. N. T.*

Πρόγος, *εος, τό, the deep, the*

open sea, Mat. 18. 6; a sea, contra distinguished from the sea in general and named from an adjacent country Ac. 27. 5.

Πελεκίζω, *f. ίσω, (πέλεκυς, an axe) to strike or cut with an axe; to behead, Re. 20. 4.*

Πέμπτος, *η, ον, (πέντε) fifth, Re. 6. 9; 9. 1; 16. 10; 21. 20.*

Πέμπω, *f. ψω, a. 1. έπεμψα, a. 1. pass. έπέμφθην*, to send, to dispatch on any message, embassy, business, &c., Mat. 2. 8; 11. 2; 14. 10; to transmit, Ac. 11. 29. Re. 1. 11; to dismiss, permit to go, Mar. 5. 12; to send in or among, 2 Th. 2. 11; to thrust in, or put forth, Re. 14. 15, 18.

Πένης, *ητος, ό, ή, (πένομαι, to labour for one's bread) pr. one who labours for his bread; poor, needy, 2 Co. 9. 9.*

Πενθερά, *ας, ή, a mother-in-law, Mat. 8. 14; 10. 35. Mar. 1. 30. Lu. 4. 38; 12. 53: from*

Πενθερός, *ου, ό, a father-in-law, Jno. 18. 13.*

Πενθέω, *ω, f. ήσω, a. 1. έπένθησα, trans. to lament over, 2 Co. 12. 21; absol. to lament, be sad, mourn, Mat. 5. 4; 9. 15. Mar. 16. 10, et al.; mid. to bewail one's self, to feel compunction, 1 Co. 5. 2: from*

Πένθος, *εος, τό, mourning, sorrow, sadness, grief, Ja. 4. 9, et al.*

Πενιχρός, *ά, όν, (πένης) poor, needy, Lu. 21. 2.*

Πεντάκις, *adv. (πέντε) five times, 2 Co. 11. 24.*

Πεντακισχίλιοι, *αι, α, (πέντε & χίλιοι) five times one thousand, five thousand, Mat. 14. 21; 16. 9, et al.*

Πεντακόσιοι, *αι, α, (πέντε) five hundred, Lu. 7. 41. 1 Co. 15. 6.*

Πέντε, *οι, αί, τά, indec., five, Mat. 14. 17, 19; 16. 9, et al.*

Πεντεκαδέκατος, *η, ον, (πέντε, καί, & δέκα) fifteenth, Lu. 3. 1.*

Πεντήκοντα, *οι, αί, τά, (πέντε) fifty, Mar. 6. 40. Lu. 7. 41, et al.*

Πεντηκοστή, *ης, ή, (fem. ός πεντηκοστός, fiftieth) Pentecost, or the Feast of Weeks; one of the three great Jewish festivals, so called because it was celebrated on the fiftieth day.*

reckoning from the second day of the feast of unleavened bread, i. e. from the 16th day of Nisan, Ac. 2. 1; 20. 16. 1 Co. 16. 8.

Πεποίθις, εως, ἡ, (πέποιθα, 2 p. of πείθω) trust, confidence, reliance, 2 Co. 1. 15, et al. 8.

Περ, enclit. particle, serving to add force to the word to which it is subjoined.

Πέραν, adv. across, beyond, over, on the other side, Mat. 4. 15, 25; 19. 1. Jno. 6. 1, 17; ὁ, ἡ, τὸ, πέραν, farther, on the farther side, and τὸ πέραν, the farther side, the other side, Mat. 8. 18, 28; 14. 22, et al.

Πέρας, ἄτος, τό, an extremity, end, Mat. 12. 42. Lu. 11. 31. Ro. 10. 18; an end, conclusion, termination, He. 6. 16.

Περί, prep., with a genitive, pr. of place, about, around; about, concerning, respecting, Mat. 2. 8; 11. 10; 22. 31. Jno. 8. 15. Ro. 8. 3, et al. freq.; with an accusative, of place, about, around, round about, Mat. 3. 4. Mar. 3. 34. Lu. 13. 8; οἱ περί τινα, the companions of a person, Lu. 22. 49; a person and his companions, Ac. 13. 13; simply a person, Jno. 11. 19; τὰ περί τινα, the condition, circumstances of any one, Ph. 2. 23; of time, about, Mat. 20. 3, 5, 6, 9; about, concerning, respecting, touching, Lu. 10. 40. 1 Ti. 1. 19; 6. 21. Tit. 2. 7, et al.

Περιάγω, f. ἄξω, (περί & ἄγω) to lead around, carry about in one's company, 1 Co. 9. 5; to traverse, Mat. 4. 23; 9. 35; 23. 15. Mar. 6. 6; absol. to go up and down, Ac. 13. 11. (ἀ.)

Περιαίρω, ὦ, f. ἦσω, a. 2. περιεῖλον, (περί & αἰρέω) to take off, lift off, remove, 2 Co. 3. 16; to cast off, Ac. 27. 40; met. to cut off hope, Ac. 27. 20; met. to take away sin, remove the guilt of sin, make expiation for sin, He. 10. 11.

Περιστράπτω, f. ψω, (περί & ἀστράπτω) to lighten around, shine like lightning around, Ac. 9. 3; 22. 6.

Περιβάλλω, f. βαλῶ, a. 2. περιέβαλον, p. pass. περιβέβλημαι, (περί & βάλλω) to cast around; to clothe, Mat. 25. 36, 38, 43; mid. to clothe one's self, to be clothed, Mat. 6. 29. 31. Lu. 23. 11. Jno. 19. 2. Ac. 19. 8.

Re. 4. 4, et al.; to cast around a city, to draw a line of circumvallation, Lu. 19. 43.

Περιβλέπομαι, f. ψομαι, (i. q. περιβλέπω, fr. περί & βλέπω) trans. to look round upon, Mar. 3. 5, 34; 11. 11. Lu. 6. 10; absol. to look around, Mar. 5. 32; 9. 8; 10. 23.

Περιβόλαιον, ου, τό, (περιβάλλω) that which is thrown around any one, clothing, covering, vesture; a cloak, mantle, He. 1. 12; a covering, a veil, 1 Co. 11. 15.

Περιδέω, f. ἦσω, p. pass. δέδεμαι, (περί & δέω) to bind round about; pass. to be bound around, be bound up, Jno. 11. 44.

Περιεργάζομαι, f. ἄσομαι, (περί, intensive, & ἐργάζομαι) to do a thing with excessive or superfluous care; to be a busy-body, 2 Th. 3. 11.

Περίεργος, ου, ὁ, ἡ, (περί & ἔργον) over careful; officious, a busy-body, 1 Ti. 5. 13; in N. T., περίεργα, magic arts, sorcery, Ac. 19. 19.

Περίερχομαι, a. 2. ἦλθον, (περί & ἔρχομαι) to go about, wander about, rove, Ac. 19. 13. He. 11. 37; to go about, visit from house to house, 1 Ti. 5. 13; to take a circuitous course, Ac. 28. 13.

Περίεχω, f. περιέξω, a. 2. περιέσχον (περί & ἔχω) to encompass, enclose; to embrace, contain, as a writing, Ac. 23. 25; met. to encompass, seize on the mind, Lu. 5. 9; περιέχει, impers. it is contained, it is among the contents of a writing, 1 Pe. 2. 6.

Περιζώννυμι, & νύω, f. ζώσω, p. pass. περιέζωσμαι (περί & ζώννυμι) to bind around with a girdle, gird; in N. T., mid. to gird one's self in preparation for bodily motion and exertion, Lu. 12. 37; 17. 8, et al.; to wear a girdle, Re. 1. 13; 15. 6.

Περίθεσις, εως, ἡ, (περιτίθημι) putting on, wearing of dress, &c. 1 Pe. 3. 3. N. T.

Περίσστημι, f. περιστήσω, (περί & ἵστημι) to place around; intrans. a. 3. περισσῆν, p. part. περιεστώς, to stand around, Jno. 11. 42. Ac. 25. 7; mid. to keep aloof from, avoid, shun, 2 Ti. 3. 16. Tit. 3. 9.

Περικάθαγμα, ατος, τό, (περικαθ-

εἴω, to cleanse, purify, fr. *περί & καθαίρω*) *pr.* offscouring, filth; *met.* refuse, outcast, 1 Co. 4. 13. S.

Περικαλύπτω, f. *ψω*, (*περί & καλύπτω*) to cover round about, cover over; to cover *the face*, Mar. 14. 65; to blindfold, Lu. 22. 64; *pass.* to be overlaid, He. 9. 4.

Περίκειμαι, f. *κείσθαι*, (*περί & κείμαι*) to lie around, be circumjacent; to environ, He. 12. 1; to be hung round, Mar. 9. 42. Lu. 17. 2; to have around one's self, to wear, Ac. 28. 20; to be beset, He. 5. 2.

Περικεφαλαία, *as*, *ἡ*, (*fem.* of *περικεφάλαιος*, *περί & κεφαλή*) a helmet, Ep. 6. 17. 1 Th. 5. 8. L. G.

Περικρατής, *εὖς*, *ὁ*, *ἡ*, (*περί & κρατέω*) overpowering; *περικρατής γενέσθαι*, to become master of, to secure, Ac. 27. 16. L. G.

Περικρύπτω, f. *ψω*, (*περί & κρύπτω*) to conceal by envelopment; to conceal *in retirement*, Lu. 1. 24. L. G.

Περικυκλόω, f. *ώσω*, (*περί & κυκλόω*) to encircle, surround, Lu. 19. 43.

Περιλάμπω, f. *ψω*, (*περί & λάμπω*) to shine around, Lu. 2. 9. Ac. 26. 13. L. G.

Περιλείπω, f. *ψω*, (*περί & λείπω*) to leave remaining; *pass.* to remain, survive Th. 4. 15, 17.

Περίλυπος, *ου*, *ὁ*, *ἡ*, (*περί & λύπη*) greatly grieved, exceedingly sorrowful, Mat. 26. 38. Mar. 6. 26; 14. 34, et al.

Περιμένω, f. *ενῶ*, (*περί & μένω*) to await, wait for, Ac. 1. 4.

Πέριξ, *adv.* (*περί*) round about; *ὁ*, *ἡ*, *τό*, *περιξ*, circumjacent, neighbouring, Ac. 5. 16.

Περιοικέω, *ῶ*, f. *ήσω*, to dwell around, or in the vicinity; to be a neighbour, Lu. 1. 65; *from*

Περίοικος, *ου*, *ὁ*, *ἡ*, (*περί & οἶκος*) one who dwells in the vicinity, a neighbour, Lu. 1. 58.

Περιούσιος, *ου*, *ὁ*, *ἡ*, (*περιουσία*, abundance, wealth, fr. *περιέμι*, to superabound) superabundant; peculiar, special, Tit. 2. 14. S.

Περιοχή, *ἡς*, *ἡ*, (*περιέχω*) a compass, circumference, contents; a section, a portion of Scripture, Ac. 8. 32.

Περιπατέω, *ῶ*, f. *ήσω*, (*περί & πατέω*) to walk, walk about, Mat. 9. 5; 11. 5; 14. 25, 26, 29, et al.; to rove, roam, 1 Pe. 5. 8; *with μετά*, to accompany, follow, have intercourse with, Jno. 6. 66. Re. 3. 4; to have one's locality, frequent, Jno. 7. 1; 11. 54; *fr. the Heb.* to live in *any particular manner*, follow a course of life or conduct, have one's conversation, behave, Ro. 6. 4; 8. 1, et al.

Περιπείρω, f. *περῶ*, a. 1. *περιέπειρα*, (*περί & πείρω*) to put on a spit, transfix; *met.* to pierce, wound deeply, 1 Ti. 6. 10.

Περιπίπτω, f. *πεσοῦμαι*, a. 2. *περιέπεσον* (*περί & πίπτω*) to fall around or upon, to fall in with, Lu. 10. 30; to fall into, light upon, Ac. 27. 41; to be involved in, Ja. 1. 2.

Περιποιέω, f. *ήσω*, (*περί & ποιέω*) to cause to remain over and above, to reserve, save; *mid.* to acquire gain, earn, 1 Ti. 3. 13; to purchase, Ac. 20. 28; *whence*

Περιποίησις, *εως*, *ἡ*, a laying up, keeping; an acquiring or obtaining, acquisition, 1 Th. 5. 9. 2 Th. 2. 14; a saving, preservation, He. 10. 39; a peculiar possession, specialty, Eph. 1. 14. 1 Pe. 2. 9.

Περιρρήγνυμι, f. *ρήξω*, (*περί & ρήγνυμι*) to break or tear all round; to strip off, Ac. 16. 22.

Περισπάω, *ῶ*, f. *άσω*, (*περί & σπάω*) to draw off from around; to wheel about; to distract; *pass.* to be distracted, over-busied, Lu. 10. 40.

Περισσεία, *as*, *ἡ*, (*περισσεύω*) superabundance, Ro. 5. 17. 2 Co. 8. 2; 10. 15. Ja. 1. 21. S.

Περίσσευμα, *ατος*, *τό*, more than enough, residue over and above, Mar. 8. 8; abundance, exuberance, Mat. 12. 34. Lu. 6. 45; superabundance, affluence, 2 Co. 8. 13, 14. (L. G.) *from*

Περισσεύω, f. *εύσω*, to be over and above, to be superfluous, Mat. 14. 20; Mar. 12. 44. Lu. 21. 4, et al.; to exist in full quantity, to abound, be abundant, Ro. 5. 15. 2 Co. 1. 5; to increase, be augmented, Ac. 16. 5; to be advanced, be rendered more prominent, Ro. 3. 7; *of persons*, to be abundantly gifted, richly furnished, abound, Lu. 15. 17. Ro. 15. 13. 1 Co.

14. 12. 3 Co. 8. 7, et al.; to be possessed of a full sufficiency, Phil. 4. 12, 18; to abound in performance, 1 Co. 15. 58; to be a gainer, 1 Co. 8. 8; in *N. T.*, trans. to cause to be abundant, 2 Co. 4. 15; 9. 8. Eph. 1. 8; to cause to be abundantly furnished, cause to abound, 1 Th. 3. 12; *pass.* to be gifted with abundance, Mat. 13. 12; 25. 29: *from*

Περισσός, ἡ, ὄν, (περί) over and above, Mat. 5. 37; superfluous, 2 Co. 9. 1; extraordinary, Mat. 5. 47; *compar.* more, greater, Mat. 11. 9; 23. 14, et al.; excessive, 2 Co. 2. 7; *adverbially*, περισσόν, in full abundance, Jno. 10. 10; περισσότερον & ἐκ περισσοῦ, exceedingly, vehemently, Mar. 6. 51; 7. 36. 1 Co. 15. 10. Eph. 3. 20, et al.; τὸ περισσόν, pre-eminence, advantage, Ro. 3. 1: *whence*

Περισσοτέρως, adv. more, more abundantly, more earnestly, more vehemently, Mar. 15. 14. 2 Co. 7. 13, et al.; exceedingly, Ga. 1. 14.

Περισσῶς, adv. much, abundantly, vehemently, Ac. 26. 11; more, more abundantly, Mat. 27. 23. Mar. 10. 26.

Περιστερά, ἄς, ἡ, a dove, pigeon, Mat. 3. 16; 10. 16, et al.

Περιτέμνω, f. τεμῶ, p. pass. περιτέμμαι, a. 2. περιέτεμον, (περί & τέμνω) to cut around; to circumcise, remove the prepuce, Lu. 1. 59; 2. 21, et al.; *met.* Col. 2. 11; *mid.* to submit to circumcision, Ac. 15. 1, et al.

Περιτίθημι, f. περιθήσω, a. 1. περιέθηκα, a. 2. περιέθεν; (περί & τίθημι) to place around, put about or around, Mat. 21. 33; 27. 28, et al.; *met.* to attach, bestow, 1 Co. 12. 23.

Περιτομή, ἡς, ἡ, (περιτέμνω) circumcision, the act or custom of circumcision, Jno. 7. 22, 23. Ac. 7. 8; the state of being circumcised, the being circumcised, Ro. 2. 25, 26, 27; 4. 10; *meton.* the circumcision, those who are circumcised, Ro. 3. 30; 4. 9; *met.* spiritual circumcision of the heart and affections, Ro. 2. 29. Col. 2. 11; *meton.* persons spiritually circumcised, Phil. 3. 3. S.

Περιτρέπω, f. ψω, (περί & τρέπω) to turn about; to bring round into any state, Ac. 26. 24.

Περιτρέχω, a. 2. περιέδραμον, (πε-

ρί & τρέχω) to run about, run up and down, Mar. 6. 55.

Περιφέρω, f. περιοίσω, a. περιήνεγκα & περιήνεγκον, (περί & φέρω) to bear or carry about, Mar. 6. 55; 2 Co. 4. 10; *pass.* to be borne about hither and thither, to be whirled about, driven to and fro, Ep. 4. 14. He. 13. 9. Jude 12.

Περιφρονέω, ὦ, f. ἦσω, (περί & φρήν) to contemplate, reflect on; to despise, disregard, Tit. 2. 15.

Περίχωρος, ὁ, ἡ, (περί & χώρα) circumjacent; ἡ περίχωρος, sc. γῆ, an adjacent or circumjacent region, country round about, Mat. 14. 35. Mar. 1. 28; *meton.* inhabitants of the region round about, Mat. 3. 5. L. G.

Περίψημα, ατος, τό, (περιψάω, to wipe on every side) filth which is wiped off; offscouring; *met.* 1 Co. 4. 13. N. T.

Περπερεύομαι, f. εύσομαι, (πέρπερος, braggart) to vaunt one's self, 1 Co. 13. 4. L. G.

Πέρῃσι, adv. (πέρας,) last year, a year ago, 2 Co. 8. 10.

Πετάομαι, ὦμαι, a later form for πέτομαι, Re. 4. 7; 14. 6; 19. 17.

Πετεινόν, οὐ, τό, (neut. of πετεινός, ἡ, ὄν, winged, flying, fr. πέτομαι) a bird, fowl, Mat. 6. 26; 8. 20, et al.

Πέτομαι, f. πετήσομαι & πτήσομαι, to fly, Re. 12. 14.

Πέτρα, ας, ἡ, a rock, Mat. 7. 24, 25, et al.; met. Ro. 9. 33. 1 Pe. 2. 8; crags, clefts, Re. 6. 15, 16; stony ground, Lu. 8. 6, 13.

Πέτρος, ου, ὁ, a stone; in N. T., the Greek rendering of the surname Cephas, given to the Apostle Simon, and having, therefore, the same sense as πέτρα, Peter, Mat. 4. 18; 8. 14, et al.

Πετρώδης, εος, ους, ὁ, ἡ, τό, -ες, (πέτρα, πέτρος) like rock; stony, rocky, Mat. 13. 5, 20. Mar. 4. 5, 16.

Πηγᾶνον, ου, τό, rue, a plant, ruta graveolens of Linn., Lu. 11. 42.

Πηγή, ἡς, ἡ, a source, spring, fountain, Ja. 3. 11, 12; a well, Jno. 4. 6; an issue, flux, flow, Mar. 5. 29; met. Jno. 4. 14.

Πήγνυμι & πηγνύω, f. ξω, a. 1. ἐπηξα, to fasten; pitch a tent, He. 8. 2

Πηδάλιον, ἰου, τό, (πηδόν, the blade of an oar) a rudder, Ac. 27. 40. Ja. 3. 4.

Πηλίκος, η, ον, how large, Ga. 6. 11, how great in dignity, He. 7. 4. (ἔ)

Πηλός, οὔ, ό, moist earth, mud, slime, Jno. 9. 6, 11, 14, 15; clay, potter's clay, Ro. 9. 21.

Πήρα, ας, ή, a leather bag or sack for provisions, scrip, wallet, Mat. 10. 10 Mar. 6. 8, et al.

Πήχυς, εως, ό, *pr.* cubitus, the forearm; hence, a cubit, a measure of length, equal to the distance from the elbow to the extremity of the little finger, usually considered as equivalent to a foot and a half, or 17 inches and a half, Jno. 21. 8. Re. 21. 7; *met.* of time, a span, Mat. 6. 27. Lu. 12. 25.

Πιάζω, (a later form for *πιέζω*, derived from the Doric) *f.* άσω, a. 1. έπίασα, to press; in *N. T.*, to take or lay hold of, Ac. 3. 7; to take, catch fish, &c., Jno. 21. 3, 10. Re. 19. 20; to take, seize, apprehend, arrest, Jno. 7. 30, 32, 44, et al.

Πιέζω, f. έσω, p. pass. πεπίεσμαι, to press, to press or squeeze down, make compact by pressure, Lu. 6. 38.

Πιθανολογία, ας, ή, (πιθανός, persuasive, *πειθω*, & *λόγος*) persuasive speech, plausible discourse, Col. 2. 4.

Πικραίνω, ανώ, (πικρός) to embitter, render bitter, Re. 10. 9; *pass.* to be embittered, be made bitter, Re. 8. 11; 10. 10; *met. pass.* to be embittered, to grow angry, harsh, Col. 3. 19.

Πικρία, ας, ί, bitterness, Ac. 8. 23. He. 12. 15; *met.* bitterness of spirit and language, harshness, Ro. 3. 14. Ep. 4. 31: *from*

Πικρός, ή, όν, bitter, Ja. 3. 11; *met.* bitter, harsh, Ja. 3. 14: *whence*

Πικρώς, adv. bitterly, Mat. 26. 75. Lu. 22. 62.

Πίμπλημι, f. πλήσω, a. 1. pass. έπλήσθην, to fill, Mat. 27. 48, et al.; *pass.* to be filled *mentally*, be under full influence, Lu. 1. 15; 4. 28, et al.; to be fulfilled, *v. r.* Lu. 21. 22; *of stated time*, to be brought to a close, arrive at its close, Lu. 1. 23, 57; 2. 6, 21, 22.

Πίμπρημι, f. πρήσω, to set on fire,

burn, inflame; in *N. T.*, *pass.* to swell from inflammation, Ac. 28. 6.

Πινακίδιον, ἰου, τό, a small tablet for writing, Lu. 1. 63: *dimin. of*

Πίναξ, άκος, ό, *pr.* a board or plank; in *N. T.*, a plate, platter, dish on which food was served, Mat. 14. 3, 11 et al.

Πίνω, f. πίομαι, & πιούμαι, a. 2. έπιοι, p. πέπωκα, to drink, Mat. 6. 25, 31; 26. 27, 29, et al. freq.; *trop. of the earth*, to drink in, imbibe, He. 6. 7.

Πιότης, τητος, ή, (πίων, fat) fatness, richness, Ro. 11. 17.

Πιπράσκω, p. πέπρᾱκα, pass. p. πεπρᾱμαι, a. 1. έπράθην, (redupl. fr. *περάω*, to bring from a distance to to sell) to sell, Mat. 13. 46; 18. 25, et al.; *met. with υπό, pass.* to be sold under, to be a slave to, be devoted to, Ro. 7. 14.

Πίπτω, f. πεσοῦμαι, p. πέπτωκα, a. 2. έπεσον, & in *N. T.*, a. 1. έπεσα, to fall, Mat. 15. 27. Lu. 10. 18; to fall, fall prostrate, fall down, Mat. 17. 6; 18. 29. Lu. 17. 16; to fall down dead, Lu. 21. 24; to fall, fall in ruins, Mat. 7. 25, 27. Lu. 11. 17; *met.* to fall, come by chance, as a lot, Ac. 1. 26; to fall, to fail, become null and void, fall to the ground, Lu. 16. 17; to fall, to come into a worse state Re. 2. 5; to come to ruin, Ro. 11. 11. He. 4. 11; to fall into sin, Ro. 11. 22. 1 Co. 10. 12; to fall in judgment, be condemned and punished, Re. 14. 8, to fall upon, seize, Re. 11. 11; to light upon, Re. 7. 16; to fall under, incur Ja. 5. 12.

Πιστεύω, f. εύσω, p. πεπίστευκα, (πίστις) to believe, give credit to, Mar. 1. 15; 16. 13. Lu. 24. 25; *intrans.* to believe, have a mental persuasion, Mat. 8. 13; 9. 28. Ja. 2. 19; to believe, be of opinion, Ro. 14. 2; in *N. T.*, πιστεύειν έν, εις, επί, to believe in or on, Mat. 18. 6; 27. 42. Jno. 3. 15, 16, 18; *absol.* to believe, be a believer, profess the religion of Jesus, Ac. 2. 44; 4. 4, 32; 13. 48; *trans.* to intrust, commit to the charge or power of, Lu. 16. 11. Jno. 2. 24; *pass.* to be intrusted with, Ro. 3. 2. 1 Co. 9. 17.

Πιστικός, ή, όν, (πιστός) genuine pure, unadulterated, or (πίνω) *quid* Mar. 14. 3. Jno. 12. 3. *N. T.*

Πίστις, εως, ἡ, (πείθομαι) faith, belief, firm persuasion, 2 Co. 5. 7. He. 11. 1; assurance, firm conviction, Ro. 14. 23; argument, proof, assurance, Ac. 17. 31; good faith, honesty, integrity, Mat. 23. 23. Ga. 5. 22. Tit. 2. 10; faithfulness, truthfulness, Ro. 3. 3; *in N. T.*, faith *in God and Christ*, Mat. 8. 10. Ac. 3. 16, et al. freq.; ἡ πίστις, the matter of Gospel faith, Ac. 6. 7. Jude 3, et al.

Πιστός, ἡ, ὄν, (πείθω) faithful, true, trusty, Mat. 24. 45; 25. 21, 23. Lu. 12. 42. 2 Ti. 2. 2; true, veracious, Re. 1. 5; 2. 13; credible, sure, certain, indubitable, Ac. 13. 34. 1 Ti. 1. 15; believing, yielding belief and confidence, Jno. 20. 27. Ga. 3. 9; *spc.* a Christian believer, Ac. 10. 45; 16. 1, 15. 2 Co. 6. 15; *whence*

Πιστόω, ὦ, f. ὥσω, to make trustworthy; *pass.* to be assured, feel sure belief, 2 Ti. 3. 14.

Πλανάω, ὦ, f. ἤσω, a. 1. ἐπλάνησα, to lead astray, cause to wander; *pass.* to go astray, wander about, stray, Mat. 18. 12, 13. 1 Pe. 2. 25; *met.* to mislead, deceive, Mat. 24. 4, 5, 11, 24; *pass.* to be deceived, err, mistake, Mat. 22. 29; to seduce, delude, Jno. 7. 12; *pass.* to be seduced or wander from the path of virtue, to sin, transgress, Tit. 3. 3. He. 5. 2. Ja. 5. 19, et al.; *from*

Πλάνη, ης, ἡ, a wandering; deceit, deception, delusion, imposture, fraud, Mat. 27. 64. 1 Th. 2. 3; seduction, deceiving, Ep. 4. 14. 2 Th. 2. 11. 1 Jno. 4. 6; error, false opinion, 2 Pe. 3. 17; wandering *from the path of truth and virtue*, perverseness, wickedness, sin, Ro. 1. 27. Ja. 5. 20. 2 Pe. 2. 18. Jude 11; *whence*

Πλανήτης, ου, ὁ, a rover, roving, a wanderer, wandering; ἀστήρ πλανήτης, a wandering star, Jude 13.

Πλάνος, η, ου, & ος, ου, a wanderer, vagabond; also act. deceiving, seducing; a deceiver, impostor, Mat. 27. 63. 2 Co. 6. 8. 1 Ti. 4. 1. 2 Jno. 7.

Πλάξ, ακός, ἡ, a flat broad surface; a table, tablet, 2 Co. 3. 3. He. 9. 4.

Πλάσμα, ατος, τό, a thing formed or fashioned; spc. a potter's vessel, Ro. 9. 20; *from*

Πλάσσω, v. ττω, f. πλάσω, a. 1.

ἐπλασα, a. 1. pass. ἐπλάσθην, to form, fashion, mould, Ro. 9. 20. 1 Ti. 2. 13; *whence*

Πλαστός, ἡ, ὄν, formed, fashioned, moulded; met. fabricated, counterfeit, delusive, 2 Pe. 2. 3.

Πλατεία, ας, ἡ, (pr. fem. of πλατύς) a street, broad way, Mat. 6. 5; 12. 19. Lu. 10. 10, et al.

Πλάτος, εος, τό, (fr. same) breadth, Ep. 3. 18. Re. 20. 9; 21. 16, bis.

Πλατύνω, f. υνῶ, p. pass. πεπλάτνμαι, a. 1. pass. ἐπλάτύνθην, to make broad, widen, enlarge, Mat. 23. 5; *pass. met., of the heart, from the Heb.*, to be expanded with kindly and genial feelings, 2 Co. 6. 11, 13; *from*

Πλατύς, εία, ύ, broad, wide, Mat. 7. 13.

Πλέγμα, ατος, τό, (πλέκω) any thing plaited or intertwined; a braid of hair, 1 Ti. 2. 9.

Πλείστος, η, ου, most; very great, Mat. 11. 20; 21. 8; τὸ πλείστον, as an adv. at most, 1 Co. 14. 27; *superlat. of πολὺς*.

Πλείων, ονος, ὁ, ἡ, τό, -ον & πλεόν, (comp. of πολὺς) more in number, Mat. 21. 36; 26. 53; more in quantity, Mar. 12. 43. Lu. 21. 3; οἱ πλείονες v. πλείους, the greater part, the majority, Ac. 19. 32; 27. 12; the more, 1 Co. 9. 19. 2 Co. 4. 15; *neut. πλείον*, as an adv. more, Lu. 7. 42; ἐπὶ πλείον, more, of time, longer, further, Ac. 24. 4; of space, more widely, Ac. 4. 17. 2 Ti. 2. 16; 3. 9; for the pos. much, of time, long, Ac. 20. 9; more, higher, greater, more excellent, of higher value, Mat. 5. 20; 6. 25.

Πλέκω, f. ξω, to interweave, weave, braid, plait, Mar. 15. 17. Jno. 19. 2.

Πλεονάζω, f. άσω, a. 1. ἐπλεόνασα, (πλείων, πλεόν) to be more than enough; to have in abundance, superabound, 2 Co. 8. 15; to abound, be abundant, to increase, be augmented, Ro. 5. 20; 6. 1; *in N. T.*, *trans.* to cause to abound or increase, to augment, 1 Th. 3. 12.

Πλεονεκτέω, ὦ, f. ἤσω, (πλείων, πλεόν & ἔχω) to have more than another; to take advantage of; to overreach, make gain of, 2 Co. 7. 2; 12. 17, 18; to wrong, 1 Th. 4. 6; to get

the better, or an advantage of, 2 Co. 1. 11; *whence*

πλεονέκτης, ου, ό, one who has or claims to have more than his share; a covetous, avaricious person, one who defrauds for the sake of gain, 1 Co. 5. 10, 11; 6. 10. Ep. 5. 5.

Πλεονεξία, as, ή, some advantage which one possesses over another; an inordinate desire of riches, covetousness, Lu. 12. 15, et al.; grasping, over-reaching, extortion, Ro. 1. 29. 1 Th. 2. 5, et al.; a gift exacted by importunity and conferred with grudging, 2 Co. 9. 5; a scheme of extortion, Mar. 7. 22.

Πλευρά, as, pr. a rib; the side of the body, Jno. 19. 34; 20. 20, 25, 27. Ac. 12. 7.

Πλέω, f. πλεύσομαι & πλευσοῦμαι, a. 1. ἐπλευσα, p. πέπλευκα, to sail, Lu. 8. 23. Ac. 21. 3; 27. 2, 6, 24.

Πληγή, ής, ή, (πλήσσω) a blow, stroke, stripe, Lu. 10. 30; 12. 48; *meton.* a wound, Ac. 16. 33. Re. 13. 3, 12, 14; *fr. the Heb.* a plague, affliction, calamity, Re. 9. 20; 11. 6.

Πλήθος, εος, τό, (πλήθω) fulness, amplitude, magnitude; a multitude, a great number, Lu. 1. 10; 2. 13; 5. 6; a multitude, a crowd, throng, Mar. 3. 7, 8. Lu. 6. 17, et al.: *whence*

Πληθύνω, f. υνώ, a. 1. ἐπλήθυνα, a. 1. pass. ἐπληθύνην, *trans.* to multiply, cause to increase, augment, 2 Co. 9. 10. He. 6. 14; *pass.* to be multiplied, increase, be accumulated, Mat. 24. 12. Ac. 6. 7; 7. 17, et al.; *intrans.* to multiply, increase, be augmented, Ac. 6. 1.

Πλήθω, see **πίμπλημι**.

Πλήκτης, ου, ό, (πλήσσω) a striker, one apt to strike; a quarrelsome, violent person, 1 Ti. 3. 3. Tit. 1. 7.

Πλήμμυρα, as, ή, (πλήμμη, the flow of the sea, πλήθω) the flood-tide; a flood, inundation, Lu. 6. 48.

Πλήν, adv. (πλέον) besides, except, Mar. 12. 32. Ac. 8. 1; 20. 23; *as a conj.* but, however, nevertheless, Mat. 18. 7. Lu. 19. 27. Eph. 5. 33, et al.

Πλήρης, εος, ους, ό, ή, (πλέος) full, filled, Mat. 14. 20; 15. 37; full of disease, Lu. 5. 12; *met.* full of, abounding in, wholly occupied with, com-

pletely under the influence of, or affected by, Lu. 4. 1. Jno. 1. 14. Ac. 9. 36, et al.; full, complete, perfect, Mar. 4. 28.

Πληροφορέω, ώ, f. ήσω, a. 1. ἐπληροφορήσα, (πλήρης & φορέω) to bring full measure, to give in full; to carry out fully, to discharge completely, 2 Ti. 4. 5; 4. 17; *pass.* of things, to be fully established as a matter of certainty, Lu. 1. 1; of persons, to be fully convinced, assured, Ro. 4. 21. *whence*

Πληροφορία, as, ή, full conviction firm persuasion, assurance, 1 Th. 1. 5. Col. 2. 2, et al. N. T.

Πληρώω, ώ, f. ώσω, p. πεπλήρωκα, a. 1. ἐπλήρωσα, (πλήρης) to fill, make full, fill up, Mat. 13. 48; 23. 32. Lu. 3. 5; to fill up a deficiency, Phi. 4. 18, 19; to pervade, Jno. 12. 3. Ac. 2. 2; to pervade with an influence, to influence fully, possess fully, Jno. 16. 6. Ac. 2. 28; 5. 3. Ro. 1. 29. Eph. 5. 18, et al.; to complete, perfect, Jno. 3. 29. Eph. 3. 19, et al.; to bring to an end, Lu. 7. 1; to perform fully, discharge, Mat. 3. 15. Ac. 12. 25; 13. 25; 14. 26. Ro. 13. 8. Col. 4. 17; to consummate, Mat. 5. 17; to realise, accomplish, fulfil, Lu. 1. 20; 9. 31. Ac. 3. 18; 13. 27; *fr. the Heb.* to set forth fully, Ro. 15. 19. Col. 1. 25; *pass.*, of time, to be fulfilled, come to an end, be fully arrived, Mar. 1. 15. Lu. 21. 24. Jno. 7. 8, et al.; of prophecy, to receive fulfilment, Mat. 1. 22, et al. freq.: *whence*

Πλήρωμα, ατος, τό, that which fills up; full measure, entire contents, Mar. 8. 20. 1 Co. 10. 26, 28; complement, full extent, full number, Ga. 4. 4. Eph. 1. 10; that which fills up a deficiency, a supplement, a patch, Mat. 9. 16; fulness, abundance, Jno. 1. 16. Ro. 15. 29; a fulfilling, perfect performance, Ro. 13. 10; complete attainment of entire belief, full acceptance, Ro. 11. 12; full development, plenitude, Eph. 1. 23; 3. 19, 4. 13. Col. 1. 19; 2. 9.

Πλησίον, adv. (πέλας, idem) near, near by, Jno. 4. 5; ό πλησίον, a neighbour, Mat. 19. 19. Ro. 15. 2, et al.; a friendly neighbour, Mat. 5. 43.

Πλησμονή, ής, ή, (πίμπλημι) a filling up; *met.* gratification, satisfaction, Col. 2. 23.

Πλήσσω, f. ξω, a. pass. ἐπλήγην, to strike, smite; fr. the Heb. to smite, to plague, blast, Re. 8. 12.

Πλοιάριον, ου, τό, a small vessel, boat, Mar. 3. 9, et al.: *dimin. of*

Πλόον, ου, τό, (πλέω) a vessel, ship, bark, *whether large or small*, Mat. 4. 21, 22. Ac. 21. 2, 3, et al.

Πλόος, οὖς, όου, οὔ, and later, πλοῦς, πλοός, ό, (fr. same) sailing, navigation, voyage, Ac. 21. 7; 27. 9, 10.

Πλούσιος, α, ου, (πλούτος) rich, opulent, wealthy; and pl. οι πλούσιοι, the rich, Mat. 19. 23, 24; 27. 57, et al.; *met.* rich, abounding in, distinguished for, Ep. 2. 4. Ja. 2. 5. Re. 2. 9; 3. 17; *meton. used of one who is in a state of glory, dignity, happiness, &c.* 2 Co. 8. 9: *whence*

Πλουσίως, *adv.* richly, largely, abundantly, Col. 3. 16, et al.

Πλουτέω, ώ, f. ήσω, p. πεπλούτηκα, a. 1. ἐπλούτιστα, (πλούτος) to be or become rich, Lu. 1. 25. 1 Ti. 6. 9; *trop.* Lu. 12. 21; *met.* to abound in, be abundantly furnished with, 1 Ti. 6. 18; to be *spiritually* enriched, 2 Co. 8. 9, et al.

Πλουτίζω, f. ίσω, a. 1. ἐπλούτιστα, to make rich, enrich; *met.* to enrich *spiritually*, 1 Co. 1. 5. 2 Co. 6. 10; 9. 11: *from*

Πλούτος, ου, ό, riches, wealth, opulence, Mat. 13. 22. Lu. 8. 14; *in N. T.*, πλοῦτος τοῦ Θεοῦ, v. Χριστοῦ, those rich benefits, those abundant blessings which flow from God or Christ, Ep. 3. 8. Phi. 4. 19; *met.* richness, abundance, copiousness, Ro. 2. 4; 11. 33. 2 Co. 8. 2; *meton. a spiritual enriching*, Ro. 11. 12.

Πλύνω, f. νῶ, a. 1. ἔπλυνα, to wash garments, Re. 7. 14.

Πνεῦμα, ατος, τό, (πνέω) wind, air in motion, Jno. 3. 8; breath, 2 Th. 2. 8; *the substance spirit*, Jno. 3. 6; a spirit, spiritual being, Jno. 4. 24. Ac. 23. 8, 9. He. 1. 14; a *bodyless spirit*, spectre, Lu. 24. 37; a *foul spirit*, δαιμόνιον, Mat. 8. 16. Lu. 10. 20; spirit, as a *vital principle*, Jno. 6. 63. 1 Co. 15. 45; the *human spirit*, the soul, Mat. 26. 41; 27. 50. Ac. 7. 59. 1 Co. 7. 34. Ja. 2. 26; the spirit ~~as~~ *the seat of thought and feeling*, the

mind, Mar. 8. 12. Ac. 19. 21, et al.; spirit, mental frame, 1 Co. 4. 21. 1 Pe. 3. 4; a *characteristic spirit*, an influential principle, Lu. 9. 55. 1 Co. 2. 12. 2 Ti. 1. 7; a *pervading influence*, Ro. 11. 8; spirit, frame of mind, as distinguished from outward circumstances and actions, Mat. 5. 3; spirit as distinguished from outward show and form, Jno. 4. 23; spirit, a spiritual frame, Ro. 8. 4. Jude 19; spirit, latent spiritual import, spiritual significance, as distinguished from the mere letter, Ro. 2. 29; 7. 6. 2 Co. 3. 6, 17; spirit, as a term for a principle superior to a merely natural or carnal course of things, Ro. 8. 4. Ga. 4. 29; a spiritual dispensation, He. 9. 14; the HOLY SPIRIT, Mat. 3. 16; 12. 31. Jno. 1. 32, 33, et al.; a gift of the Holy Spirit, Jno. 7. 39. Ac. 19. 2. 1 Co. 14. 12, et al.; an operation or influence of the Holy Spirit, 1 Co. 12. 3, et al.; a spiritual influence, an inspiration, Mat. 22. 43. Lu. 2. 27. Eph. 1. 17; a professedly divine communication, or, a professed possessor of a spiritual communication, 1 Co. 12. 10. 2 Th. 2. 2. 1 Jno. 4. 1, 2, 3: *whence*

Πνευματικός, ή, όν, spiritual, pertaining to the soul, as distinguished from what concerns the body, Ro. 15. 27. 1 Co. 9. 11; spiritual, pertaining to the nature of spirits, 1 Co. 15. 44; τὰ πνευματικά τῆς πονηρίας, i. q. τὰ πνεύματα τὰ πονηρά, evil spirits, Ep. 6. 12; spiritual, pertaining or relating to the influences of the Holy Spirit, of things, Ro. 1. 11; 7. 14, et al.; τὰ πνευματικά, spiritual gifts, 1 Co. 12. 1; 14. 1; superior in process to the natural course of things, miraculous, 1 Co. 10. 3; of persons, gifted with a spiritual frame of mind, spiritually affected, 1 Co. 2. 13, 15; endowed with spiritual gifts, inspired, 1 Co. 14. 37: *whence*

Πνευματικώς, *adv.* spiritually, through spiritual views and affections, 1 Co. 2. 14; spiritually, in a spiritual sense, allegorically, Re. 11. 8.

Πνέω, f. πνεύσω, later πνεύσομαι & πνευσούμαι, a. 1. ἐπνευσα, to breathe; to blow, as the wind, Mat. 7. 25, 27, et al.

Πνίγω, f. ξω, ξομαι & ξοῦμαι, a. 1. ἐπνιξα, to stifle, suffocate, choke, Mar

5. 13; to seize by the throat, Mat. 18. 28: (ἵ) whence

Πνικτός, ἡ, όν, strangled, suffocated; in *N. T.*, τὸ πνικτόν, the flesh of animals killed by strangulation or suffocation, Ac. 15. 20, 29; 21. 25.

Πνοή, ἡς, ἡ, (πνέω) breath, respiration, Ac. 17. 25; a wind, a blast of wind, breeze, Ac. 2. 2.

Ποδῆρης, εος, ους, ό, ἡ, (ποῦς & ἄρω, to fit) reaching to the feet; as *subst.*, sc. ἐσθής, a long, flowing robe reaching down to the feet, Re. 1. 13.

Πόθεν, adv. whence? whence, *used of place*, &c. Mat. 15. 33; *met. of a state of dignity*, Re. 2. 5; *used of origin*, Mat. 21. 25; *of cause, source, author*, &c. Mat. 13. 27, 54, 56. Lu. 1. 43; how? in what way?, Mar. 8. 4; 12. 37.

Ποιέω, ώ, f. ἥσω, p. πεποίηκα, a. 1. ἐποίησα, to make, form, construct, Mat. 17. 4. Mar. 9. 5. Jno. 2. 15; *of God*, to create, Mat. 19. 4. Ac. 4. 24; to make, prepare a feast, &c. Mat. 22. 2. Mar. 6. 21; *met.* to make, establish, ratify, a covenant, He. 8. 9; to make, assume, consider, regard, Mat. 12. 33; to make, effect, bring to pass, cause to take place, do, accomplish, Mat. 7. 22; 21. 21. Mar. 3. 8; 6. 5; 7. 37; *met.* to perfect, accomplish, fulfil, put in execution a purpose, promise, &c. Lu. 16. 4; 19. 48; to cause, make, Mat. 5. 32. Jno. 11. 37. Ac. 24. 12; to make gain, gain, acquire, profit, Mat. 25. 16. Lu. 19. 18; to get, procure, Lu. 12. 33; to make, to cause to be or become any thing, Mat. 21. 13; 23. 15; to use, treat, Lu. 15. 19; to make, constitute, appoint to some office, Mat. 4. 19. Mar. 3. 14; to make, declare to be, 1 Jno. 1. 10; 5. 10; to do, to perform, execute, practise, act, Mat. 5. 46, 47; 6. 2, 3; to commit evil, Mat. 12. 41; 27. 23; to be devoted to, follow, practise, Jno. 3. 21; 5. 29. Ro. 3. 12; to do, execute, fulfil, keep, observe, obey, precepts, &c. Mat. 1. 24; 5. 19; 7. 21, 24, 26; to bring evil upon, inflict, Ac. 9. 13; to keep, celebrate a festival, Mat. 26. 18; to institute the celebration of a festival, He. 11. 28; ποιεῖν τινα ἔξω, to cause to leave a place, i. q. ἔξω ἀγεῖν, to lead or conduct out, Ac. 5. 34; to pass, spend time, continue for a time, Mat.

20. 12. Ac. 15. 33; 18. 23. Ja. 4. 14; to bear, as trees, yield, produce, Mat. 3. 8, 10; 7. 17, 18, 19; with a substantive or adjective it forms a periphrasis for the verb corresponding to the noun or adjective, e. g. δῆλον ποιεῖν, i. q. δηλοῦν, to make manifest, betray, Mat. 26. 73; ἐκδίκησιν π., i. q. ἐκδικεῖν, to vindicate, avenge, Lu. 18. 7, 8; ἐκθετον π., i. q. ἐκτιθέναί, to expose infants, Ac. 7. 19; ἐνέδραν π., i. e. ἐνεδρεύειν, to lie in wait, Ac. 25. 3; ἐξουσίαν, π., i. e. ἐξουσιάζειν, to exercise power or authority, Re. 13. 12; κρίσιν π., i. q. κρίνειν, to judge, act as judge, Jno. 5. 27; λύτρωσιν π., i. q. λυτροῦν, to deliver, set free, Lu. 1. 68; μονήν π., i. q. μένειν, to remain, dwell, Jno. 14. 23; πόλεμον π., i. q. πολεμεῖν, to make or wage war, fight, Re. 11. 7; συμβούλιον π., i. q. συμβουλευέσθαι, to consult together, deliberate, Mar. 3. 6; συννομοσίαν π., i. q. συνομνύειν, & συστροφὴν π., i. q. σύστρέφεσθαι, to conspire together, form a conspiracy, Ac. 23. 12, 13; φανερόν π., i. q. φανεροῦν, to make known, betray, Mat. 12. 16; ἀναβολὴν ποιεῖσθαι, i. q. ἀναβάλλεσθαι, to delay, procrastinate, Ac. 25. 17; βέβαιον π., i. q. βεβαιοῦν, to confirm, render firm and sure, 2 Pe. 1. 10; δεήσεις π., i. q. δεῖσθαι, to pray, offer prayer, Lu. 5. 33; ἐκβολήν π., i. q. ἐκβάλλειν, to cast out, throw overboard, Ac. 27. 18; καθαρισμόν π., i. e. καθαρίζειν, to cleanse from sin, He. 1. 3; κοινωνίαν π., i. q. κοινωνεῖν, to communicate in liberality, bestow alms, Ro. 15. 26; κοπετόν, π., i. q. κόπτεσθαι, to lament, bewail, Ac. 8. 2; λόγον π., to regard, make account of, Ac. 20. 24; μνειάν π., i. q. μνησθῆναι, to call to mind, Ro. 1. 9; μνήμην π., to remember, retain in memory, 2 Pe. 1. 15; πορείαν π., i. q. πορεύεσθαι, to go, journey, travel, Lu. 13. 22; πρόνοιαν π., i. q. προνοεῖσθαι, to take care of, provide for, Ro. 13. 14; σπουδὴν π., i. e. σπουδάζειν, to act with diligence and earnestness. Jude 3: whence

Ποίημα, ατος, τό, that which is made or done; a work, workmanship, creation, Ro. 1. 20; *met.* Ep. 2. 10.

Ποίησις, εως, ἡ, a making; an acting, doing, performance; observance of a law, Ja. 1. 25.

Ποιητής, ου, ό, a maker; the maker

or author of a song or poem, a poet, Ac. 17. 28; a doer; a performer of the enactments of a law, Ro. 2. 13, et al.

Ποικίλος, η, ον, of various colours, variegated, chequered; various, diverse, manifold, Mat. 4. 24, et al. (i.)

Ποιμαίνω, f. ανώ, a. 1. ἐποίμανα, to feed, pasture, tend a flock, Lu. 17. 7. 1 Co. 9. 7; trop. to nourish, promote the interest of, Jude 12; met. to tend, direct, superintend, Mat. 2. 6. Jno. 21. 16, et al.; to rule, Re. 2. 27; from

Ποιμήν, ένος, ό, one who tends flocks or herds, a shepherd, herdsman, Mat. 9. 36; 25. 32; met. a pastor, superintendent, guardian, Jno. 10. 11, 14, 16, et al.

Ποίμνη, ης, ή, a flock of sheep, Lu. 2. 8. 1 Co. 9. 7; met. a flock of disciples, Mat. 26. 31. Jno. 10. 16.

Ποιμνιον, ου, τό, (contr. for ποιμένιον, a flock) a flock; met. a flock of Christian disciples, Lu. 12. 32. Ac. 20. 28, 29. 1 Pe. 5. 2, 3.

Ποίος, οία, οίον, of what kind, sort, or species, Jno. 12. 33; 21. 19; what? which?, Mat. 19. 18; 21. 23, 24, 27, et al.

Πολεμέω, ώ, f. ήσω, a. 1. ἐπολέμησα, to make or wage war, fight, Re. 2. 16; 12. 7, et al.; to battle, quarrel, Ja. 4. 2; from

Πόλεμος, ου, ό, war, Mat. 24. 6. Mar. 13. 7; battle, engagement, combat, 1 Co. 14. 8. He. 11. 34; battling, strife, Ja. 4. 1, et al.

Πόλις, εως, ή, a city, an enclosed and walled town, Mat. 10. 5, 11; 11. 1; meton. the inhabitants of a city, Mat. 8. 34; 10. 15; with a gen. of person, or a personal pron., the city of any one, the city of one's birth or residence, Mat. 9. 1. Lu. 2. 4, 11; ή πόλις, the city, κατ' έξοχήν, Jerusalem, Mat. 21. 18; 28. 11; met. a place of permanent residence, abode, home, He. 11. 10, 16; 13. 14.

Πολιτάρχης, ου, ό, (πόλις & αρχω) a ruler or prefect of a city, city magistrate, Ac. 17. 6, 8. N. T.

Πολιτεία, ας, ή, (πολιτεύω) the state of being a citizen; citizenship, the right or privilege of being a citizen, freedom of a city or state,

Ac. 22. 28; a commonwealth, community, Eph. 2. 12.

Πολίτευμα, ατος, τό, the administration of a commonwealth; in N. T., equivalent to πολιτεία, a community, commonwealth, Phi. 3. 20; from

Πολιτεύω, f. εύσω, intrans. to be a citizen; trans. to govern a city or state, administer the affairs of a state; pass. to be governed; in N. T., to order one's life and conduct, converse, live, in a certain manner as to habits and principles, Ac. 23. 1. Ph. 1. 27; from

Πολίτης, ου, ό, (πόλις) a citizen, Lu. 15. 15; 19. 14. Ac. 21. 39. (i.)

Πολλάκις, adv. (πολύς) many times, often, frequently, Mat. 17. 15. Mar. 5. 4; 9. 22, et al. (ä.)

Πολλαπλασίων, ονος, ό, ή, τό, -ον, (a later equivalent to πολλαπλάσιος, fr. πολύς) manifold, many times more, Lu. 18. 30.

Πολυεύσπλαγχνος, ου, ό, ή, (πολύς, εὔ, & σπλάγγνον) very merciful, very compassionate, v. r. Ja. 5. 11. N. T.

Πολυλογία, ας, ή, (πολύς & λόγος) wordiness, loquacity, Mat. 6. 7.

Πολυμερώς, adv. (πολυμερής, consisting of many parts, πολύς & μέρος) in many parts or parcels, He. 1. 1.

Πολυποικίλος, ου, ό, ή, (πολύς & ποικίλος) exceedingly various, multifarious, multiform, manifold; by impl. immense, infinite, Ep. 3. 10.

Πολύς, πολλή, πολύ, gen. πολλού, πολλής, πολλού, great in magnitude or quantity, much, large, Mat. 13. 5. Jno. 3. 23; 15. 8; pl. many, Mat. 3. 7; in time, long, Mat. 25. 19. Mar. 6. 35. Jno. 5. 6; οί πολλοί, the many, the mass, Ro. 5. 15; 12. 5. 1 Co. 10. 33; τὸ πολύ, much, 2 Co. 8. 15; πολύ, as an adv. much, greatly, Mar. 12. 27. Lu. 7. 47; of time, ἐπὶ πολύ, a long time, Ac. 28. 6; μετ' οὐ πολύ, not long after, Ac. 27. 14; followed by a compar., much, 2 Co. 8. 22; πολλῶ, much, by much, Mat. 6. 30. Mar. 10. 48; τὰ πολλά, as an adv. most frequently, generally, Ro. 15. 22; πολλά, as an adv. much, greatly, vehemently; Mar. 1. 45; 3. 12; of time, many times, frequently, often, Mat. 9. 14.

Πολύσπλαγχνος, ου, ό, ή, (πολύς & σπλάγγνον) very merciful, very compassionate, Ja. 5. 11. N. T.

Πολυτελής, έος, ους, ό, ή, (πολύς & τέλος) expensive, costly, Mar. 14. 3. 1 Ti. 2. 9; of great value, very precious, 1 Pe. 3. 4.

Πολύτιμος, ου, ό, ή, (πολύς & τιμή) of great price, costly, precious, Mat. 13. 46. Jno. 12. 3.

Πολυτρόπος, adv. (πολύτροπος, manifold, various, πολύς & τρόπος) in many ways, in various modes, He. 1. 1.

Πόμα, ατος, τό, (πέπομαι, p. pass. of πίνω) drink, 1 Co. 10. 4. He. 9. 10.

Πονηρία, as, ή, pr. badness, bad condition; in N. T., evil disposition of mind, wickedness, mischief, malignity, Mat. 22. 18, et al.; pl. πονηρίαί, wicked deeds, villainies, Mar. 7. 23. Ac. 3. 26: from

Πονηρός, ά, όν, bad, unsound, Mat. 6. 23; 7. 17, 18; evil, afflictive, Ep. 5. 16; 6. 13. Re. 16. 2; evil, wrongful, malignant, malevolent, Mat. 5. 12, 39. Ac. 28. 21; evil, wicked, impious, and τὸ πονηρόν, evil, wrong, wickedness, Mat. 5. 37, 45; 9. 4; slothful, inactive, Mat. 25. 26. Lu. 19. 22; ό πονηρός, the evil one, the devil, Mat. 13. 19, 38. Jno. 17. 15; evil eye, i. q. φθονερός, envious, Mat. 20. 15. Mar. 7. 22; impl. covetous, niggardly, Mat. 7. 11: from

Πόνος, ου, ό, (πένομαι) labour, travail; pain, misery, anguish, Re. 16. 10, 11; 21. 4.

Ποντικός, ή, όν, belonging to, or an inhabitant of Πόντος, Ac. 18. 2.

Πορεία, as, ή, a going, progress; a journey, travel, Lu. 13. 22; fr. the Heb. way or manner of life, business, occupation, Ja. 1. 11: from

Πορεύομαι, f. εύσομαι, a. έπορεύ-θην (mid. of πορεύω, to convey, transport, fr. πόρος) to go, pass from one place to another, Mat. 17. 27; 18. 12; to go away, depart, Mat. 24. 1; 25. 41. Jno. 14. 2, 3; trop. to go away, depart from life, to die, Lu. 22. 22; to go, pass on one's way, journey, travel, Mat. 2. 8, 9. Lu. 1. 39; 2. 41; πορεύομαι όπίσω, to go after, to become a follower or partisan, Lu. 21. 8; or, to pursue after, be devoted to,

2 Pe. 2. 10; fr. the Heb. to go or proceed in any way or course of life, live in any manner, Lu. 1. 6; 8. 14. Ac. 9. 31.

Πορθέω, ώ, f. ήσω, (a collateral form of πέρθω) to lay waste, destroy; impl. to harass, ravage, Ac. 9. 21. Ga. 1. 13, 23.

Πορισμός, ου, ό, (πορίζομαι, to furnish to one's self, acquire, gain, mid. of πορίζω, to furnish, supply) & providing, procuring; meton. source of gain, 1 Ti. 6. 5, 6. L. G.

Πορνεία, as, ή, fornication, whoredom, Mat. 15. 19. Mar. 7. 21. Ac. 15. 20, 29; concubinage, Jno. 8. 41; adultery, Mat. 5. 32; 19. 9; incest, 1 Co. 5. 1; lewdness, uncleanness, genr., Ro. 1. 29; from the Heb. put symbolically for idolatry, Re. 2. 21; 14. 8: from

Πορνεύω, f. εύσω, a. 1. έπόρνευσα, to commit fornication or whoredom, 1 Co. 6. 18; 10. 8. Re. 2. 14, 20; fr. the Heb. to commit spiritual fornication, practise idolatry, Re. 17. 2; 18. 3, 9: from

Πόρνη, ης, ή, (περνάω, v. πέρνημι, to sell) a prostitute, a whore, harlot, an unchaste female, Mat. 21. 31, 32; fr. the Heb. an idolatress, Re. 17. 1, 5, 15.

Πόρνος, ου, ό, (fr. same) a catamite; in N. T., a fornicator, impure person, 1 Co. 5. 9, 10, 11; 6. 9, et al.

Πόρρω, adv. (a later form of πρόσω, fr. πρό) forward, in advance, far advanced; far, far off, at a distance, Mat. 15. 8. Mar. 7. 6: whence

Πόρρωθεν, adv. from a distance, from afar, He. 11. 13; at a distance, far, far off, Lu. 17. 12.

Πορρωτέρω, adv. (compar. of πόρρω) farther, beyond, Lu. 24. 28.

Πορφύρα, as, ή, purpura, murex, a species of shell fish that yielded the purple dye, highly esteemed by the ancients, its tint being a bright crimson, in N. T., a purple garment, robe of purple, Lu. 16. 19. Re. 17. 4; 18. 12, et al.: (ϋ) whence

Πορφύρεος, ους, έα, ά, εον, ουν, purple, crimson, Jno. 19. 2, 5, col. Mat. 27. 28, 31, et al.

Πορφυρόπῳλις, εως, ή, (fem. of

πορφυροπώλης, πορφύρα & πωλέω) a female seller of purple cloths, Ac. 16. 14.

Ποσάκις, *adv.* (πόσος) how many times? how often?, Mat. 18. 21; 23. 37. Lu. 13. 34. (ἀ.)

Πόσις, *εως, ἡ*, (πίνω) drinking; drink, beverage, Jno. 6. 55. Ro. 14. 17. Col. 2. 16.

Πόσος, *η, ον, interrog.* to ὅσος & ἴσος, how great? how much?, Mat. 5. 23. Lu. 16. 5, 7. 2 Co. 7. 11; πόσῳ, *adverbially before a comparative*, how much? by how much?, Mat. 7. 11; 10. 25. He. 10. 29; *of time*, how long? Mar. 9. 21; *of number, pl.* how many? Mat. 15. 34; 16. 9, 10, et al.

Ποταμός, *οὔ, ὁ*, a river, stream, Mar. 1. 5. Ac. 16. 13; *met. and allegor.* Jno. 7. 38. Re. 22. 1, 2; a flood, winter torrent, *for* χεῖμαρρος ποταμός, Mat. 7. 25, 27.

Ποταμορφόρητος, *ου, ὁ, ἡ*, (ποταμός & φορητός, *fr.* φορέω) borne along or carried away by a flood or torrent, Re. 12. 15. N. T.

Ποταπός, *ἡς, ὄν*, a later form of ποδαπός, of what country; *in N. T. equivalent to ποῖος*, what? of what manner? of what kind or sort?, Lu. 1. 29; 7. 39; *denoting admiration*, what? what kind of? how great? Mat. 8. 27. Mar. 13. 1, et al.

Πότε, *interrog. particle*, when? at what time?, Mat. 24. 3; 25. 37, 38, 39, 44; ἕως πότε, till when? how long?, Mat. 17. 17, et al.

Ποτέ, *an enclitic particle of time*, once, some time or other, *either past or future*; formerly, Jno. 9. 13; at length, Lu. 22. 32; at any time, ever, Ep. 5. 29. He. 2. 1; *intensive after interrogatives*, ever, 1 Co. 9. 7. He. 1. 5, et al.

Πότερος, *α, ον*, which of the two? whether?; *πότερον*, *adverbially*, whether?, Jno. 7. 17.

Ποτήριον, *ίου, τό*, (ποτήρ, πόος, πίνω) a vessel for drinking, cup, Mat. 10. 42; 23. 25, 26; *meton.* the contents of a cup, liquor contained in a cup, Lu. 22. 20. 1 Co. 10. 16; *fr. the Heb.*, the cup or potion of what God's administration decs out, Mat. 20. 22, 23. Re. 14. 10, et al.

Ποτίζω, *f. ἴσω*, *At. ἰώ*, *p. πεπότικα*,

a. 1. ἐπότισα, (*fr. same*) to cause to drink, give drink to, Mat. 10. 42, et al.; *met.* 1 Co. 3. 2. Re. 14. 8; to water, irrigate, *met.* 1 Co. 3. 6, 7, 8.

Πότος, *ου, ὁ*, (πίνω) a drinking; a drinking together, drinking-bout, comotation, 1 Pe. 4. 3.

Που, *an enclitic indefinite particle*, somewhere, in a certain place, He. 2. 6; 4. 4; *with numerals*, thereabout, Ro. 4. 19.

Ποῦ, *an interrog. particle, of place*, where? in what place?; *direct*, Mat. 2. 2. Lu. 8. 25. Jno. 1. 39; *indirect*, Mat. 2. 4. Jno. 1. 40; whither, Jno. 3. 8; 7. 35; 13. 36.

Πούς, *ποδός, ὁ*, the foot, Mat. 4. 6; 5. 35; 7. 6; 22. 44; 23. 9. Lu. 1. 79. Ac. 5. 9. Ro. 3. 15, et al.

Πράγμα, *ατος, τό*, (πράσσω) a thing done, fact, deed, work, transaction, Lu. 1. 1. Ja. 3. 16; a matter, affair, Mat. 18. 19. Ro. 16. 2; a matter of dispute, 1 Co. 6. 1; a thing, *genr.* He. 10. 1; 11. 1; τὸ πρᾶγμα, *an euphemism for profligacy, perhaps*, 1 Th. 4. 6.

Πραγματεία, *ας, ἡ*, an application to a matter of business; *in N. T.*, business, affair, transaction, 2 Ti. 2. 4; *from*

Πραγματεύομαι, *f. ευσομαι*, (πρᾶγμα) to be occupied with or employed in any business, do business; to trade, traffic, Lu. 19. 13.

Πραιτώριον, *ίου, τό*, (Lat. praetorium, *fr. praetor*) when used in reference to a camp, the tent of the general or commander-in-chief; hence, in reference to a province, the palace in which the governor of the province resided, Mat. 27. 27. Mar. 15. 16. Ac. 23. 35, et al.; the camp occupied by the praetorian cohorts at Rome, the praetorian camp, or, the Roman emperor's palace, Phi. 1. 13.

Πράκτωρ, *ορος, ὁ*, (πράσσω) an exactor of dues or penalties; an officer who enforced payment of debts by imprisonment, Lu. 12. 58.

Πρᾶξις, *εως, ἡ*, (*fr. same*) operation, business, office, Ro. 12. 4; πρᾶξις & πράξεις, actions, mode of acting, ways, deeds, practice, behaviour, Mat. 16. 27. Lu. 23. 51, et al.

- Πρᾶος, εἶα, ον, mild; gentle, kind,** Mat. 11. 29: *whence*
- Πραότης, τητος, ἡ, meekness, forbearance,** 1 Co. 4. 21. Ga. 5. 23; gentleness, kindness, benevolence, 2 Co. 10. 1, et al.
- Πρασιά, ᾱς, ἡ, a small area or bed in a garden; trop. a company of persons disposed in squares; fr. the Heb. πρασιαὶ πρασιαί, by areas, by squares, like beds in a garden,** Mar. 6. 40.
- Πράσσω, v. ττω, f. ξω, p. πέπρωχα, a. 1. ἔπραξα, to do, execute, perform, practise, act, transact, and of evil, to commit,** Lu. 22. 23; 23. 15. Jno. 3. 20. Ac. 26. 9, 20, 26, 31, et al.; to fulfil, obey, observe a law, Ro. 2. 25; to do to any one, Ac. 16. 28; 5. 35; to occupy one's self with, be engaged in, busy one's self about, Ac. 19. 19. 1 Th. 4. 11; to fare, Ac. 15. 29. Ep. 6. 21; to exact, require, collect tribute, money lent, &c. Lu. 3. 13; 19. 23.
- Πραῦπάθεια, ας, ἡ, (πραῦς & πάθος, fr. πάσχω) meekness, gentleness of mind, kindness, v. r. 1 Ti. 6. 11. L. G.**
- Πραῦς, εἶα, ὅ, ἑός, οὖς, εἰας, ἑός, οὖς, i. q. πρᾶος, meek, gentle, kind, forgiving, Mat. 5. 5; mild, benevolent, humane, Mat. 21. 5. 1 Pe. 3. 4: whence**
- Πραῦτης, τητος, ἡ, i. q. πραότης, meekness, mildness, forbearance, 1 Pe. 3. 15; gentleness, kindness, Ja. 1. 21; 3. 13. S.**
- Πρέπει, impers. verb, it becomes, it is fitting, it is proper, it is right, &c., and part. πρέπον, becoming, suitable, decorous, &c. Mat. 3. 15. 1 Co. 11. 13. Ep. 5. 3. 1 Ti. 2. 10, et al.**
- Πρεσβεία, ας, ἡ, eldership, seniority; an embassy, legation; ambassadors, legates, Lu. 14. 32; 19. 14: from**
- Πρεσβεύω, f. εὔσω, (πρέσβυς, an old man, an ambassador) to be elder; to be an ambassador, perform the duties of an ambassador, 2 Co. 5. 20. Ep. 6. 20.**
- Πρεσβυτέριον, ἰου, τό, a body of old men, an assembly of elders; the Jewish Sanhedrin, Lu. 22. 66. Ac. 22. 5; a body of elders in the Christian church, a presbytery, 1 Ti. 4. 14: (N. T.) from**
- Πρεσβύτερος, τέρα, τερον, (comp. of πρέσβυς) elder, senior; older, more advanced in years, Lu. 15. 25. Jno. 8. 9. Ac. 2. 17; an elder in respect of age, person advanced in years, 1 Ti. 5. 1, 2; pl. spc. ancients, ancestors, fathers, Mat. 15. 2. He. 11. 2; as an appellation of dignity, an elder, local dignitary, Lu. 7. 3; an elder, member of the Jewish Sanhedrin, Mat. 16. 21; 21. 23; 26. 3, 47, 57, 59; an elder or presbyter of the Christian church, Ac. 11. 30; 14. 23, et al. freq.**
- Πρεσβύτερης, ου, ὁ, (fr. same) an old man, aged person, Lu. 1. 18. Tit. 2. 2. Phile. 9: (ὑ) whence fem.**
- Πρεσβυτίς, ιδος, ἡ, an aged woman, Tit. 2. 3.**
- Πρηνής, έός, οὖς, ὁ, ἡ, prone, headforemost; πρηνής γενόμενος, falling headlong, Ac. 1. 18.**
- Πρίζω, v. πρίω, a. 1. pass. ἐπρίσθην, to saw, saw asunder, He. 11. 37.**
- Πρίν, adv. before, of time, Mat. 26. 34, 75. Mar. 14. 72; πρίν ἢ, sooner than, before, Mat. 1. 18. Lu. 2. 26, et al.**
- Πρό, prep. with a gen., before, of place, in front of, in advance of, Mat. 11. 10. Lu. 1. 76. Ac. 5. 23; before, of time, Mat. 5. 12. Lu. 11. 38; before an infin. with the gen. of the article, before, before that, Mat. 6. 8. Lu. 2. 21; before, above, in preference, Ja. 5. 12. 1 Pe. 4. 8.**
- Προάγω, f. άξω, (πρό & άγω) to lead, bring, or conduct forth, produce, Ac. 12. 6; 16. 30; 25. 26; intrans. to go before, to go first, Mat. 2. 9; 21. 9. Mar. 6. 45. 1 Ti. 5. 24; part. προάγων, ονσα, ον, preceding, previous, antecedent, 1 Ti. 1. 18. He. 7. 18; hence in N. T., trans. to precede, Mat. 14. 22, et al.; to be in advance of, Mat. 21. 31. (α.)**
- Προαιρέομαι, οὔμαι, f. ήσομαι, (πρό & αἰρέω) to prefer, choose; met. to purpose, to intend considerably, 2 Co. 9. 7.**
- Προαιτιάομαι, ὤμαι, f. άσομαι, (πρό & αἰτιάομαι, fr. αἰρία) pr. to charge beforehand; to convict beforehand, Ro. 3. 9, since the charges in the case in question were drawn from Scripture. N. T.**
- Προακούω, (πρό & άκούω) to hear**

beforehand; a. 1. προήκουσα, to have heard of previously, or already, Col. 1. 5.

Προαμαρτάνω, (πρό & ἀμαρτάνω) to sin before; p. προημάτηκα, to have already sinned, have sinned heretofore, 2 Co. 12. 21; 13. 2. N. T.

Προαύλιον, ιον, τό, (πρό & αὐλή) the exterior court before an edifice, Mar. 14. 68, col. Mat. 26. 71.

Προβαίνω, f. βήσομαι, a. 2. προὔβην, part. προβάς, (πρό & βαίνω) to go forward, advance, Mat. 4. 21. Mar. 1. 19; to advance in life, Lu. 1. 7, 18; 2. 36.

Προβάλλω, f. βαλῶ, a. 2. προὔβαλον, (πρό & βάλλω) to cast before, project; to put or urge forward, Ac. 19. 33; to put forth, as a tree its blossoms, &c. Lu. 21. 30.

Προβατικός, ή, όν, belonging or pertaining to sheep; ή προβατική (πύλη) the sheep-gate, Jno. 5. 2: from

Προβάτον, ου, τό, a sheep, Mat. 7. 15; 9. 36; 10. 16; met. Mat. 10. 6; 15. 24, et al.

Προβιβάζω, f. άσω, (πρό & βιβάζω) to cause any one to advance, to lead forward; to advance, push forward, Ac. 19. 33; met. to incite, instigate, Mat. 14. 8.

Προβλέπω, f. ψω, (πρό & βλέπω) to foresee; mid. to provide beforehand, He. 11. 40. S.

Προγίνομαι, p. προγέγονα, (πρό & γίνομαι) to be or happen before, be previously done or committed; προγεγονώς, bygone, previous, Ro. 3. 25.

Προγινώσκω, f. γνώσομαι, a. 2. προέγνω, p. pass. προέγνωσμαι, (πρό & γινώσκω) to know beforehand, to be previously acquainted with, Ac. 26. 5. 2 Pe. 3. 17; to determine on beforehand, to fore-ordain, 1 Pe. 1. 20; in N. T., fr. the Heb., to foreknow, to appoint as the subjects of future privileges, Ro. 8. 29; 11. 2: whence

Πρόγνωσις, εως, ή, foreknowledge, prescience; in N. T., previous determination, purpose, Ac. 2. 23. 1 Pe. 1. 2.

Πρόγονος, ου, ό, (προγίνομαι) born earlier, elder; a progenitor, pl. progenitors; parents, 1 Ti. 5. 4; forefathers, ancestors, 2 Ti. 1. 3.

Προγράφω, f. ψω, p. pass. προγεγραμμαι, a. 2. pass. προεγράφη, (πρό & γράφω) to write before or aforetime, Ro. 15. 4. Ep. 3. 3; to make a subject of public notice; to set forth unreservedly and distinctly, Ga. 3. 1; to designate clearly, Jude 4.

Πρόδηλος, ου, ό, ή, τό, -ου, (πρό & δηλος) previously manifest, before known; plainly manifest, very clear, prominently conspicuous, 1 Ti. 5. 24, 25. He. 7. 14.

Προδίδωμι, f. δώσω, (πρό & δίδωμι) to give before, precede in giving, Ro. 11. 35; to give up, abandon, betray: whence

Προδοτής, ου, ό, a betrayer, traitor Lu. 6. 16. Ac. 7. 52. 2 Ti. 3. 4.

Πρόδρομος, ου, ό, ή, (δραμεῖν) a precursor, forerunner, one who advances to explore and prepare the way, He. 6. 20.

Προείδον, part. προιδών, 2. aor. of προοράω: which see.

Προείπα, 1. aor., & προείπον, 2. aor., of προλέγω: which see.

Προείρηκα, perf. of προλέγω.

Προελπίζω, f. ίσω, (πρό & ἐλπίζω) to repose hope and confidence in a person or thing beforehand, Ep. 1. 12.

Προεινάρχομαι, f. ξομαι, (πρό & εἰνάρχομαι) to begin before a particular time, 2 Co. 8. 6, 10. N. T.

Προεπαγγέλλομαι, a. 1. προεπηγελάμην, (πρό & ἐπαγγέλλομαι) to promise beforehand, or aforetime, Rc. 1. 2. L. G.

Προέρχομαι, f. ελεύσομαι, a. 2. προήλθον, (πρό & ἔρχομαι) to go forwards, advance, proceed, Mat. 26. 39. Mar. 14. 35. Ac. 12. 10; to precede, go before any one, Lu. 22. 47; to precede in time, be a forerunner or precursor, Lu. 1. 17; to outgo, outstrip in going, Mar. 6. 33; to travel in advance of any one, precede, Ac. 20. 5, 13. 2 Co. 9. 5.

Προετοιμάζω, f. άσω, (πρό & εἰτοιμάζω) to prepare beforehand; in N. T., to appoint beforehand, Ro. 9. 23. Ep. 2. 10.

Προευαγγελίζομαι, f. ίσομαι, to announce joyful tidings beforehand, Ga. 3. 8. L. G.

Προέχω, *f. ξω*, (πρό & ἔχω) to have or hold before; *intrins. & mid.* to excel, surpass, have advantage or pre-eminence, Ro. 3. 9.

Προηγέομαι, *οὔμαι*, *f. ἡσομαι*, (πρό & ἡγέομαι) to go before, precede, lead onward; *met.* to endeavour to take the lead of, vie with, or, to give precedence to, to prefer, Ro. 12. 10.

Προθεσις, *εως, ἡ*, (προτίθημι) a setting forth or before; *οἱ ἄρτοι τῆς προθέσεως*, & ἡ πρόθεσις τῶν ἄρτων, the shewbread, the twelve loaves of bread, corresponding to the twelve tribes, which were set out in two rows upon the golden table in the sanctuary, Mat. 12. 4. Mar. 2. 26. Lu. 6. 4. He. 9. 2; predetermination, purpose, Ac. 11. 23; 27. 13. Ro. 8. 28. 2 Ti. 3. 10, et al.

Προθεσμία, *ας, ἡ*, (pr. fem. of προθέσις, before appointed, πρό & θεσιμός) sc. ἡμέρα, a time before appointed, set or appointed time, Ga. 4. 2.

Προθυμία, *ας, ἡ*, promptness, readiness, alacrity of mind, willingness, Ac. 17. 11. 2 Co. 8. 11, 12, 19; 9. 2: *from*

Πρόθυμος, *ου, ὁ, ἡ*, (πρό & θυμός) ready in mind, prepared, prompt, willing, Mat. 26. 41. Mar. 14. 38; τὸ πρόθυμον, *i. q.* ἡ προθυμία, readiness, alacrity of mind, Ro. 1. 15: *whence*

Προθύμως, *adv.* promptly, with alacrity, readily, willingly, cheerfully, 1 Pe. 5. 2.

Προϊστέμι, *f. προστήσω*, (πρό & ἵστημι) to set before; *met.* to set over, appoint with authority; *intrins.* a. 2. προύστην, *p.* προέστηκα, part. προεστώς, and *mid.* προϊσταμαι, to preside, govern, superintend, Ro. 12. 8. 1 Th. 5. 12. 1 Ti. 3. 4, 5, 12; 5. 17; *mid.* to undertake resolutely, to practise diligently, to maintain the practice of, Tit. 3. 8, 14.

Προκαλέομαι, *οὔμαι*, *f. ἔσομαι*, (προκαλέω, to call forth, invite to stand forth, fr. πρό & καλέω) to call out, challenge to fight; to provoke, irritate with feelings of ungenerous rivalry, Ga. 5. 26.

Προκαταγγέλλω, *f. γελῶ*, (πρό & καταγγέλλω) to declare or announce

beforehand, foretel, predict, Ac. 2. 18, 24; 7. 52. 2 Co. 9. 5. L. G.

Προκαταρτίζω, *f. ἴσω*, (πρό & καταρτίζω) to make ready, prepare, or complete beforehand, 2 Co. 9. 5.

Πρόκειμαι, *f. εἰσομαι*, (πρό & κείμαι) to lie or be placed before; *met.* to be proposed or set before, as a duty, example, reward, &c. He. 6. 18; 12. 1, 2. Jude 7; to be at hand, to present, 2 Co. 8. 12.

Προκηρύσσω, *f. ξω*, (πρό & κηρύσσω) to announce publicly; *in N. T.* to announce before, Ac. 3. 20; 13. 24.

Προκοπή, *ης, ἡ*, advance upon a way; *met.* progress, advancement, furtherance, Phi. 1. 12. 1 Ti. 4. 15: *from*

Προκόπτω, *f. ψω*, (πρό & κόπτω) *pr.* to cut a passage forward; to advance, make progress; to advance as time, to be far spent, Ro. 13. 12; *met.* to advance in wisdom, age, or stature, Lu. 2. 52; *seq. ἐν*, to make progress or proficiency in, Ga. 1. 4; *with ἐπὶ πλεῖον*, to proceed or advance further, 2 Ti. 2. 16; 3. 9; *with ἐπὶ τὸ χεῖρον*, to grow worse and worse, 2 Ti. 3. 13.

Πρόκρινμα, *ατος, τό*, (προκρίνω, *tc* prejudice, prefer) previous judgment, prejudice, prepossession, or, preference, partiality, 1 Ti. 5. 21. N. T.

Πρόκυρώω, *ῶ, f. ὠσω*, (πρό & κυρώω) to sanction and establish previously, ratify and confirm before, Ga. 3. 17. N. T.

Προλαμβάνω, *f. λήψομαι*, a. 2. προῦλάβον, (πρό & λαμβάνω) to take before another, 1 Co. 11. 21; *trop.* to anticipate, do beforehand, Mar. 14. 8; to take by surprise; *pass.* to be taken unexpectedly, be overtaken, be taken by surprise, Ga. 6. 1.

Προλέγω, *f. ξω*, a. 1. προεῖπα, a. 2. προεῖπον, *p.* προεῖρηκα, (πρό & λέγω) to tell beforehand, to foretel, Mat. 24. 25. Ac. 1. 16. Ro. 9. 29. 2 Co. 13. 2. Ga. 5. 21. 1 Th. 3. 4, et al.

Προμαρτύρομαι, (πρό & μαρτύρομαι) *pr.* to witness or testify beforehand; to declare beforehand, predict, 1 Pe. 1. 11. N. T.

Προμελετάω, *ῶ, f. ἥσω*, (πρό & μελετάω) to practise beforehand; to premeditate, Lu. 21. 14.

Προμερχνάω, ὦ, f. ἦσω, (πρό & μερμνῶ) to be anxious or solicitous beforehand, to ponder beforehand, Mar. 13. 11. N. T.

Προνοέω, ὦ, f. ἦσω, (πρό & νοέω) to perceive beforehand, foresee; to provide for, 1 Ti. 5. 8; *mid.* to provide for one's self; *by impl.* to apply one's self to a thing, practise, strive to exhibit, Ro. 12. 17. 2 Co. 8. 21.

Πρόνοια, ας, ἡ, forethought; providence, provident care, Ac. 24. 3; provision, Ro. 13. 14.

Προοράω, ὦ, f. προόψομαι, p. προεώρακα, a. 2. προείδον, (πρό & ὀράω) to foresee, Ac. 2. 31. Ga. 3. 8; to see before, Ac. 21. 29; *in N. T.*, to have vividly present to the mind, to be mindful of, Ac. 2. 25.

Προορίζω, f. ἴσω, (πρό & ὀρίζω) to limit or mark out beforehand; to design definitively beforehand, ordain beforehand, predestine, Ac. 4. 28. Ro. 8. 29, 30, et al.

Προπάσχω, (πρό & πάσχω) a. 2. προέπαθον, to experience previously; of ill treatment, 1 Th. 2. 2.

Προπέμπω, f. ψω, (πρό & πέμπω) to send on before; to accompany or attend out of respect, escort, accompany for a certain distance on setting out on a journey, Ac. 15. 3; 20. 38; 21. 5, et al.; to furnish with things necessary for a journey, Tit. 3. 13. 3 Jno. 6.

Προπετής, έος, ους, ό, ή, τό, -ές, (πρό & πίπτω) falling forwards; *met.* precipitate, rash, Ac. 19. 36. 2 Ti. 3. 4.

Προπορεύομαι, f. εύσομαι, (πρό & πορεύομαι) to precede, go before, Ac. 7. 40. Lu. 1. 76.

Πρός, *prep.*, with a genitive, from; *met.* for the benefit of, Ac. 27. 34; with a dative, near, by, at, by the side of, in the vicinity of, Mar. 5. 11. Lu. 19. 37; with an accusative, used of the place to which any thing tends, to, unto, towards, Mat. 2. 12; 3. 5, 13; at, close upon, Mat. 3. 10. Mar. 5. 22; near to, in the vicinity of, Mar. 6. 45; after verbs of speaking, praying, answering to a charge, &c., to, Mat. 2. 15; 27. 14; of place where, with, in among, by, at, &c., Mat.

26. 55. Mar. 11. 4. Lu. 1. 80; of time for, during, Lu. 8. 13. 1 Co. 7. 5; near, towards, Lu. 24. 29; of the end, object, purpose for which an action is exerted, or to which any quality, &c. has reference, to, Jno. 4. 35. Ac. 3. 10; 27. 12; before an infin. with τό, in order to, that, in order that, Mat. 6. 1; 13. 30; 26. 12; so as to, so that, Mat. 5. 28; of the relation which any action, state, quality, &c. bears to any person or thing, in relation to, of, concerning, in respect to, with reference to, Mat. 19. 8; Lu. 12. 41; 18. 1; 20. 19; as it respects, as it concerns, with relation to, Mat. 27. 4. Jno. 21. 22, 23; according to, in conformity with, Lu. 12. 47. 2 Co. 5. 10; in comparison with, Ro. 8. 18; in attention to, Eph. 3. 4; of the actions, dispositions, &c. exhibited with respect to any one, whether friendly, towards, Ga. 6. 10. Ep. 6. 9; or unfriendly, with, against, Lu. 23. 12. Ac. 23. 30; after verbs signifying to converse, dispute, make a covenant, &c., with, Lu. 24. 14. Ac. 2. 7; 3. 25.

Προσάββατον, ου, τό, (πρό & σάββατον) the day before the sabbath, sabbath-eve, Mar. 15. 42. S.

Προσαγορεύω, f. εύσω, (πρός & ἀγορεύω, to speak) to speak to, accost, to name, denominate; to nominate, declare, He. 5. 10.

Προσάγω, f. ξω, a. 2. προσήγαγον, (πρός & ἄγω) to lead or conduct to, bring, Lu. 9. 41. Ac. 16. 20; to conduct to the presence of, *met.* 1 Pe. 3. 18; *intrans.* to approach, Ac. 27. 27: (ἄ) whence.

Προσαγωγή, ἡς, ἡ, approach; access, admission to the presence of any one, Ro. 5. 2. Ep. 2. 18.

Προσαιτέω, ὦ, f. ἦσω, (πρός & αἰτέω) to ask for in addition; to ask earnestly, beg; to beg alms, Mar. 10. 46. Lu. 18. 35. Jno. 9. 8: whence.

Προσαίτης, ου, ό, a beggar, mendicant, v. r. Jno. 9. 8. N. T.

Προσαναβαίνω, f. βήσομαι, a. 2. έβην, (πρός & ἀναβαίνω) to go up further, Lu. 14. 10.

Προσαναλίσκω, f. λώσω, (πρός & ἀναλίσκω) to consume besides; to expend on a definite object, Lu. 8. 43.

Προσαναπληρώω, ὦ, f. ώσω, (πρός & ἀναπληρώω) to fill up by addition

to supply deficiencies, 2 Co. 9. 12; 11. 9.

Προσανατίθηναι, (πρός & ἀνατίθηναι) to lay upon over and above; *mid.* to put one's self in free communication with, to confer with, Ga. 1. 16; to confer upon, to propound as a matter of consideration, Ga. 2. 6.

Προσπειλέω, ὦ, f. ἥσω, (πρός & απειλέω) to threaten in addition, utter additional threats, Ac. 4. 21.

Προσδαπανάω, ὦ, f. ἥσω, (πρός & δαπανάω) to spend besides, expend over and above, Lu. 19. 35. L. G.

Προσδέομαι, f. δεήσομαι, (πρός & δέομαι) to want besides or in addition, Ac. 17. 25.

Προσδέχομαι, ἰ. δέχομαι, (πρός & δέχομαι) to receive, accept; to receive, admit, grant access to, Lu. 15. 2; to receive, admit, accept, and wish to, to reject, He. 11. 34; to submit to, He. 10. 34; to receive kindly, as a guest, entertain, Ro. 16. 2; to receive, admit, as a hope, Ac. 24. 15; to look or wait for, expect, await, Mar. 15. 43. Lu. 2. 25, et al.

Προσδοκάω, ὦ, f. ἥσω, to look for, be expectant of, Mat. 11. 3. Lu. 7. 19, 20. Ac. 3. 5. 2 Pe. 3. 12, 13, 14; to expect, Ac. 28. 6; to wait for, Lu. 1. 21; 8. 42. Ac. 10. 24; 27. 33; *absol.* to think, anticipate, Mat. 24. 50. Lu. 12. 45; *whence*

Προσδοκία, ac. ἡ, a looking for, expectation, anticipation, Lu. 21. 26; *neuton*, expectation, what is expected or anticipated, Ac. 12. 11.

Προσδραμών, a. 2. part. of προστρέχω; *τοῦτο* *see*.

Προσσιδάω, ὦ, f. ἄσω, (πρός & εἰσάω) to permit an approach, Ac. 27. 7. N. T.

Προσεγγίζω, f. ἴσω, (πρός & ἐγγίζω) to approach, come near, Mar. 2. 4. L. G.

Προσεδρεύω, f. εὔσω, (πρός & εἶδρα) to sit near; *met.* to wait or attend upon, have charge of, 1 Co. 9. 13.

Προσεργάζομαι, f. ἄσομαι, (πρός & ἐργάζομαι) *pr.* to work in addition; to gain in addition in trade, Lu. 19. 16.

Προσέοχομαι, f. ελεύσομαι, a. 2.

προσῆλθον, p. προσελήλυθα, (πρός & ἔρχομαι) to come or go to *any one* approach, Mat. 4. 3, 11; 5. 1; 8. 19, 25, et al. freq.; *trop.* to come, or go to, approach, draw near, *spiritually*. He. 7. 25. 11. 6; 4. 16. 1 Pe. 2. 4; *met.* to assent to, accede to, consent in, 1 Ti. 6. 3.

Προσευχή, ἡς, ἡ, prayer, Mat. 17. 21; 21. 13, 22. Lu. 6. 12. Ac. 1. 14, et al.; *meton.* a place where prayer is offered, an oratory, *perhaps*, Ac. 15. 13, 16. S.

Προσεύχομαι, f. εὔξομαι, imperf. προσηχόμεν, a. 1. προσηξάμην, to pray, offer prayer, Mat. 5. 44; 6. 5, 6, et al.

Προσέχω, f. ξω, (πρός & ἔχω) to have in addition; to hold to, bring near; *absol.* to apply the mind to a thing, to give heed to, attend to, observe, consider, Ac. 5. 35. He. 2. 1. 2 Pe. 1. 19; to take care of, provide for, Ac. 20. 28; *when followed by από, μή, v. μήποτε*, to beware of, take heed of, guard against, Mat. 6. 1; 7. 45; to assent to, yield credence to, follow, adhere or be attached to, Ac. 8. 6, 10, 11; 16. 14; to give one's self up to, be addicted to, engage in, be occupied with, 1 Ti. 1. 4; 3. 8, et al.

Προσηλόω, ὦ, f. ὠσω, (πρός & ἥλος) to nail to, affix with nails, Col. 2. 14.

Προσήλυτος, ου, ὁ, ἡ, (προσέρχομαι) *pr.* a new comer, a stranger; *in N. T.*, a proselyte, convert from paganism to Judaism, Mat. 23. 15. Ac. 2. 10; 6. 5; 13. 43. S.

Πρόσκαιρος, ου, ὁ, ἡ, τό, -ου, (πρός & καιρός) opportune; *in N. T.*, continuing for a limited time, temporary, transient, Mat. 13. 21. Mar. 4. 17. 2 Co. 4. 18. He. 11. 25. L. G.

Προσκαλέομαι, οὔμαι, f. ἐσσομαι, p. προσέκλημαι, (mid. of προσκαλέω, to call to, summon, invite, fr. τρέω & καλέω) to call to one's self, summon, Mat. 10. 1; 15. 10, 32; 18. 2, et al.; to invite, Ac. 2. 39; to call to the performance of a thing, appoint, Ac. 13. 2; 16. 10.

Προσκαρτερέω, ὦ, f. ἥσω, (πρός & καρτερέω) to persist in adherence to a thing; to be intently engaged in, attend constantly to, Ac. 1. 14; 3. 42. Ro. 13. 6, et al.; to remain con-

stantly in a place, Ac. 2. 46; to constantly attend upon, continue near to, be at hand, Mar. 3. 9. Ac. 8. 13; 10. 7: *whence*

Προσκαρτέρησις, εως, ἡ, perseverance, unremitting continuance in a thing, Ep. 6. 18. N. T.

Προσκεφάλαιον, εν, τό, (πρός & κεφαλῇ) *pr.* a cushion for the head, pillow; *also*, a boat-cushion, Mar. 4. 38.

Προσκληρώω, ὦ, f. ὥσω, (πρός & κληρώω) *pr.* to assign by lot; *in N. T.* *mid.*, a. 1. προσκληρώθην, to adjoin one's self to, associate with, follow as a disciple, Ac. 17. 4.

Προσκλίνω, f. κλίνω, (πρός & κλίνω) *pr.* to make to lean upon or against a thing; *met.*, *mid.*, a. 1. προσκλήθην, to join one's self to, follow as an adherent, v. r. Ac. 5. 36: *whence*

Πρόσκλησις, εως, ἡ, *pr.* a leaning upon or towards a thing; *met.* a leaning towards any one, inclination of mind towards, partiality, 1 Ti. 5. 21. L. G.

Προσκολλάω, ὦ, f. ἥσω, (πρός & κολλάω) *pr.* to glue to; *in N. T.*, *mid.*, a. 1. προσκολληθή, f. προσκολληθήσομαι, to join one's self to any one, follow as an adherent, Ac. 5. 36; to cleave closely to, Mat. 19. 5. Mar. 10. 7. Ep. 5. 31.

Πρόσκομμα, ατος, τό, (προσκόπτω) a stumbling, Ro. 9. 32, 33. 1 Pe. 2. 8; *met.* a stumbling-block, an occasion of sinning, means of inducing to sin, Ro. 14. 13. 1 Co. 8. 9; *met.* a moral stumbling, a shock to the moral or religious sense, a moral embarrassment, Ro. 14. 20. L. G.

Προσκοπή, ἡς, ἡ, *pr.* a stumbling; offence; *in N. T.*, an offence, shock, ground of exception, 2 Co. 6. 3: *from*

Προσκόπτω, f. ψω, (πρός & κόπτω) to dash against, to beat upon, Mat. 7. 27; to strike the foot against, Mat. 4. 6. Lu. 4. 11; to stumble, Jno. 11. 9, 10; *met.* to stumble at, to take offence at, Ro. 9. 32; 14. 21. 1 Pe. 2. 8.

Προσκυλίω, v. προσκυλίνδω, f. ἴσω, (πρός & κυλίω) to roll to or against, Mat. 27. 60. Mar. 15. 43. (i.)

Προσκυνέω, ὦ, f. ἥσομαι & ἥσω,

a. 1. προσεκύνῃσα, (πρός & κυνέω, to kiss) to do reverence or homage by kissing the hand; *in N. T.*, to do reverence or homage by prostration, Mat. 2. 2, 8, 11; 20. 20. Lu. 4. 7; 24. 52; to pay divine homage, worship, adore, Mat. 4. 10. Jno. 4. 20, 21. He. 1. 6, et al.; to bow one's self in adoration, He. 11. 21: *whence*

Προσκυνητής, οὔ, ὁ, a worshipper, Jno. 4. 23. N. T.

Προσλάλέω, ὦ, f. ἥσω, (πρός & λαλέω) to speak to, converse with, Ac. 13. 43; 28. 20. L. G.

Προσλαμβάνω, to take besides; *mid.* προσλαμβάνομαι, f. λήψομαι, to take to one's self, assume, take as a companion or associate, Ac. 17. 5; 18. 26; to take, as food, Ac. 27. 33, 34, 36; to receive kindly or hospitably, admit to one's society and friendship, treat with kindness, Ac. 28. 2. Ro. 14. 1, 3; 15. 7. Phile. 12, 17; to take or draw to one's self as a preliminary to an address of admonition, Mat. 16. 22. Mar. 8. 32: *whence*

Πρόσληψις, εως, ἡ, an assuming; a receiving, reception, Ro. 11. 15.

Προσμένω, f. ενῶ, (πρός & μένω) to continue, remain, stay in a place, 1 Ti. 1. 3; to remain or continue with any one, Mat. 15. 32. Mar. 8. 2. Ac. 18. 18; to adhere to, Ac. 11. 23; *met.* to remain constant in, persevere in, Ac. 13. 43. 1 Ti. 5. 5.

Προσορμίζω, f. ἴσω, (πρός & ὀρμίζω, fr. ὄρμος, a station for ships) to bring a ship to its station or to land; *mid.* to come to the land, Mar. 6. 53.

Προσοφείλω, f. ἥσω, (πρός & ὀφείλω) to owe besides, or in addition, Phile. 19.

Προσοχθίζω, f. ἴσω, (πρός & ὀχθίζω, to be vexed, offended) to be vexed or angry at, He. 3. 10. S.

Πρόσπεινος, ου, ὁ, ἡ, (πρός & πείνω) very hungry, Ac. 10. 10. N. T.

Προσπηγνυμι, f. πήξω, (πρός & πήγνυμι) to fix to, affix to, Ac. 2. 23.

Προσπίπτω, f. πεσοῦμαι, a. 2. έπεσον, (πρός & πίπτω) to fall or impinge upon or against a thing; to fall down to any one, Mar. 3. 11; 7. 25, et al.; to rush violently upon, beat against, Mat. 7. 25.

Προσποιέω, ὦ, f. ἤσω, (πρός & ποίεω) to add or attach; *mid.* to attach to one's self; to claim or arrogate to one's self; to assume the appearance of, make a show of, pretend, Lu. 24. 28.

Προσπορεύομαι, f. εὔσομαι, (πρός & περεύομαι) to go or come to *any one*, Mar. 10. 35. L. G.

Προσρήγνυμι, f. ῥέξω, (πρός & ῥήγνυμι) to break or burst upon, dash against, Lu. 6. 48. N. T.

Προστάτις, ἰδος, ἡ, (fem. of *προστάτης*, one who stands in front or before; a leader; a protector, champion, patron, fr. *προίστημι*) a patroness, protectress, Ro. 16. 2. (ἄ.)

Προστάσσω, v. ττω, f. ξω, (πρός & τάσσω) *pr.* to place or station at or against; to enjoin, command, direct, Mat. 1. 24; 8. 4; 21. 6. Mar. 1. 44, et al.; to assign, constitute, appoint, Ac. 17. 26.

Προστίθιμι, f. θήσω, a. 1. pass. *προσσετέην*, (πρός & τίθιμι) to put to or near; to lay with or by the side of, Ac. 13. 36; to add, superadd, adjoin, Mat. 6. 27, 33. Lu. 3. 20. Ac. 2. 41, et al.; fr. *the Heb.* *προστίθεμαι*, before an infinitive, and the part. *προσθεῖς* before a finite verb, denote continuation, or repetition, Lu. 19. 11; 20. 11, 12. Ac. 12. 3.

Προστρέχω, a. 2. *προσέδραμον*, (πρός & τρέχω) to run to, or up, Mar. 9. 15; 10. 17. Ac. 8. 30.

Προσφάγιον, ου, τό, (πρός & φαγεῖν) what is eaten besides; *hence*, *genr.* victuals, food, Jno. 21. 5. N. T.

Πρόσφατος, ου, ό, ἡ, (πρός & πέφαμαι) *pr.* recently killed; *hence*, *genr.* recent, new, newly or lately made, He. 10. 20: *whence*

Προσφάτως, *adv.* newly, recently, lately, Ac. 18. 2.

Προσφέρω, f. 1. προσοίσω, a. 1. *προσήμεγκα*, a. 2. *προσήμεγον*, (πρός & φέρω) to bear or bring to, Mat. 4. 24; 25. 20; to bring to or before *magistrates*, Lu. 12. 11; 23. 14; to bring near to, apply to, Jno. 19. 29; to offer, tender, proffer, *as money*, Ac. 8. 18; to offer, present, *as gifts, oblations*, &c., Mat. 2. 11; 5. 23. He. 5. 7; to offer in *sacrifice*, Mar. 1. 44. Lu. 5. 14; to offer up *any one as a*

sacrifice to God, He. 9. 26. 28; 11. 17, et al.; *mid.* to bear one's self towards, behave or conduct one's self towards, to deal with, treat *any one*, He. 12. 7.

Προσφιλής, έος, ους, ό, ἡ, (πρός & φίλος) friendly, amiable, grateful, acceptable, Phi. 4. 8.

Προσφορά, as, ἡ, (προσφέρω) *pr.* a bringing to; *in N. T.*, an offering, an act of offering up or sacrificing He. 10. 10; *trop.* Ro. 15. 16; an offering, oblation, a thing offered, Ep. 5. 2. He. 10. 5, 8; a sacrifice, victims offered, Ac. 21. 26; 24. 17.

Προσφωνέω, ὦ, f. ἤσω, (πρός & φωνέω) to speak to, address, Mat. 11. 16. Lu. 7. 32; 13. 12, et al.; to address, harangue, Ac. 22. 2; to call to one's self, Lu. 6. 13.

Πρόσχϋσις, εως, ἡ, (προσχύω, to pour out upon, besprinkle, fr. *πρός & χέω*) an effusion, sprinkling, He. 11. 28. L. G.

Προσψάύω, f. αύσω, (πρός & ψάύω, to touch) to touch upon, to touch lightly, Lu. 11. 46.

Προσωποληπτέω, ὦ, f. ἤσω, to accept or respect the person of *any one*, to pay regard to external appearance, condition, circumstances, &c., to show partiality to, Ja. 2. 9: (N. T. *from*

Προσωπολήπτης, ου, ό, ἡ, (πρόσωπον & λαμβάνω) a respecter of persons, Ac. 10. 34. N. T.

Προσωποληψία, as, ἡ, (προσωποληπτέω) respect of persons, partiality, Ro. 2. 11, et al. N. T.

Πρόσωπον, ου, τό, (πρός & ὤψ) the face, countenance, visage, Mat. 6. 16, 17; 17. 2, 6; according to later usage, a person, individual, 2 Co. 1. 11; *hence*, personal presence, Th. 2. 17; fr. *the Heb.* *πρόσωπον* πρὸς πρόσωπον, face to face, clearly, perfectly, 1 Co. 13. 12; face, surface, external form, figure, appearance, Mat. 16. 3. Lu. 12. 56; external circumstances, or condition of *any one*, Mat. 22. 15. Mar. 12. 14; *πρόσωπον* λαμβάνειν, to have respect to the external circumstances of *any one*, Lu. 20. 21. Ga. 2. 6; ἐν προσώπῳ, in the person, in the name, or by the authority, 2 Co. 2. 10; ἀπὸ προσώπου, from the presence of, from, Ac. 3. 19

from before, Ac. 7. 45; *eis prosōpon*, in the presence of, before, 2 Co. 8. 24; *κατὰ πρόσωπον*, in the presence of, before, Ac. 3. 13; openly, Ga. 2. 11; *κατὰ πρόσωπον ἔχειν*, to have before one's face, to have *any* one present, Ac. 25. 16; *ἀπὸ προσώπου*, from, Re. 12. 14; *πρὸ προσώπου*, before, Ac. 13. 24.

Προτάσσω, v. *ττω*, f. *ξω*, (*πρό & τάσσω*) to place or arrange in front; to assign beforehand, foreordain, Ac. 17. 26.

Προτείνω, f. *ενῶ*, (*πρό & τείνω*) to extend before; to stretch out, Ac. 22. 25.

Πρότερον, *adv.* before, first, Jno. 7. 51. 2 Co. 1. 15; *ὁ, ἡ, πρότερον*, former, He. 10. 32, et al.: *pr. neut. of*

Πρότερος, a, *ον*, (comp. of *πρό*) former, prior, Ep. 4. 22; *τὸ πρότερον*, as an *adv.* before, formerly, Jno. 6. 62, et al.

Προτίθημι, f. *προθήσω*, (*πρό & τίθημι*) to place before; to set forth, propose publicly, Ro. 3. 25; *προτίθεμαι*, to purpose, determine, design beforehand, Ro. 1. 13. Ep. 1. 9.

Προτρέπω, f. *ψω*, (*πρό & τρέπω*) to turn forwards; to impel; to excite, urge, exhort, Ac. 18. 27.

Προτρέχω, a. 2. *προὔδραμον*, (*πρό & τρέχω*) to run before, or in advance, Lu. 19. 4. Jno. 20. 4.

Προϋπάρχω, f. *ξω*, (*πρό & ὑπάρχω*) imperf. *προϋπῆρχον*, to be before, or formerly, Lu. 23. 12. Ac. 8. 9.

Πρόφασις, *εως, ἡ*, (*πρό & φαίνω*) *pr.* that which appears in front, that which is put forward to hide the true state of things; a fair show or pretext, Ac. 27. 30; a specious cloke, Mat. 23. 13. 1 Th. 2. 5; an excuse, Jno. 15. 22.

Προφέρω, f. *προοίσω*, (*πρό & φέρω*) to bring before, present; to bring forth or out, produce, Lu. 6. 45, *bis*.

Προφητεία, *as, ἡ*, prophecy, a prediction of future events, Mat. 13. 14. 2 Pe. 1. 20, 21; prophecy, a gifted faculty of setting forth and enforcing revealed truth, 1 Co. 12. 10; 15. 2, et al.; prophecy, matter of divine teaching set forth by special gift, 1 Ti. 1. 18: *from*

Προφητεύω, f. *εύσω*, a. 1. *προε-δήτεινα*, to exercise the function of

a *προφήτης*; to prophesy, to foretell the future, Mat. 11. 13; to divine, Mat. 26. 68. Mar. 14. 65. Lu. 22. 64; to prophesy, to set forth matter of divine teaching by special faculty, 1 Co. 13. 9; 14. 1, et al.: *from*

Προφήτης, *ον, ὁ*, (*πρό & φημί*) *pr.* a spokesman for another; *spc.* a spokesman or interpreter for a deity; a prophet, seer, Tit. 1. 12; in N. T., a prophet, a divinely commissioned and inspired person, Mat. 14. 5. Lu. 7. 16, 39. Jno. 9. 17, et al.; a prophet in the Christian Church, a person gifted for the exposition of divine truth, 1 Co. 12. 28, 29, et al.; a prophet, a foreteller of the future, Mat. 1. 22, et al. freq.; *οἱ προφῆται*, the prophetic scriptures of the Old Testament, Lu. 16. 29, et al.: *whence*

Προφητικός, *ἡ, ὄν*, prophetic, uttered by prophets, Ro. 16. 26. 2 Pe. 1. 19. L. G.

Προφήτις, *ιδος, ἡ*, a prophetess, a divinely gifted female teacher, Lu. 2. 36. Re. 2. 20.

Προφθάνω, f. *άσω*, & *ἵσομαι*, a. 1. *προέβῃα*, (*πρό & φθάνω*) to outstrip, anticipate; to anticipate *any one* in doing or saying a thing, be beforehand with, Mat. 17. 25.

Προχειρίζομαι, f. *ίσομαι*, (*πρό & χεῖρ*) to take into the hand, to make ready for use or action; to constitute, destine, Ac. 22. 14; 26. 16.

Προχειροτονέω, *ῶ, f. ἵσω*, (*πρό & χειροτονέω*) *pr.* to elect before; to fore-appoint, Ac. 10. 41.

Πρύμνα, *ης, ἡ*, (*πρυμνός*, last, hindmost) the hinder part of a vessel, stern, Mar. 4. 38, et al.

Πρωί, *adv.* in the morning, early, Mat. 16. 3; 20. 1. Mar. 15. 1. Ac. 28. 23, et al.; the morning watch, *which ushers in the dawn*, Mar. 13. 35: *whence*

Πρωία, *as, ἡ*, (pr. fem. of *πρώιος*, a, *ον*, in the morning, early) sc. *ώρα*, morning, the morning hour, Mat. 21. 18; 27. 1. Jno. 18. 28; 21. 4.

Πρώιμος, *η, ον*, early, Ja. 5. 7.

Πρωῖνός, *ἡ, ὄν*, (a later form of *πρώιος*) belonging to the morning, morning, Re. 2. 28; 22. 16.

Πρόρα, *as, ἡ*, (*πρό*) the forepart of a vessel, prow. Ac. 27. 30, 41.

Πρωτευω, *f. εὖσω*, (πρῶτος) *to be first, to hold the first rank or highest dignity, have the preeminence, be chief*, Col. 1. 18.

Πρωτοκαθεδρια, *as, ἡ*, (πρῶτος & καθέδρα) *the first or uppermost seat, the most honourable seat*, Mat. 23. 6. Mar. 12. 39. Lu. 11. 43; 20. 46. N. T.

Πρωτοκλισία, *as, ἡ*, (πρῶτος & κλισία) *the first place of reclining at table, the most honourable place at table*, Mat. 23. 6. Mar. 12. 39. Lu. 14. 7, 8; 20. 46. N. T.

Πρώτον, *adv. first in time, in the first place*, Mar. 4. 28; 16. 9; τὸ πρῶτον, *at the first, formerly*, Jno. 12. 16; 19. 39; *first in dignity, importance, &c., before all things*, Mat. 6. 33. Lu. 12. 1: *pr. neut. of*

Πρῶτος, *η, ον*, (superl. of πρό, *as if contr. from πρότατος*) *first in time, order, &c.* Mat. 10. 2; 26. 17; *first in dignity, importance, &c., chief, principal, most important*, Mar. 6. 21. Lu. 19. 47. Ac. 13. 50; 16. 12; *as an equivalent to the compar. πρότερος, prior*, Jno. 1. 15, 30; 15. 18; Mat. 27. 64; *adverbially, first*, Jno. 1. 42; 5. 4; 8. 7.

Πρωτοστάτης, *ου, ὁ*, (πρῶτος & ἵστημι) *pr. one stationed in the first rank of an army; a leader; a chief, ringleader*, Ac. 24. 5. (ἄ.)

Πρωτοτόκια, *ων, τὰ*, *the rights of primogeniture, birthright*, He. 12. 16: (S.) *from*

Πρωτότοκος, *ου, ὁ, ἡ, τό, -ον*, (πρῶτος & τίκτω) *firstborn*, Mat. 1. 25. Lu. 2. 7. He. 11. 28; *in N. T., prior in generation*, Col. 1. 15; *a firstborn head of a spiritual family*, Ro. 8. 29. He. 1. 6; *firstborn, as possessed of the peculiar privilege of spiritual generation*, He. 12. 23.

Πταίω, *f. αἰσω*, *a. 1. ἔπταισα*, *to cause to stumble; intrans. to stumble, stagger, fall; to make a false step; met. to err, offend, transgress*, Ro. 11. 11. Ja. 2. 10; 3. 2, *bis*; *met. to fail of an object*, 2 Pe. 1. 10.

Πτέρνα, *ης, ἡ*, *the heel*, Jno. 13. 18.

Πτερύγιον, *ου, τό*, *a little wing; the extremity, the extreme point of a thing; a pinnacle, or apex of a building*, Mat. 4. 5. Lu. 4. 9: *dimin. of*

Πτέρυξ, *υγος, ἡ, (πτερόν)* *a wing, pinion*, Mat. 23. 37. Lu. 13. 34, *et al*

Πτηνόν, *οὔ, τό*, (pr. neut. of πτηνός, *ἡ, ὄν*, *winged, fr. πέτομαι, to fly*) *a bird, fowl*, 1 Co. 15. 39.

Πτοέω, *ῶ, f. ἤσω*, *a. 1. pass. ἔπτο- ῆθην*, *to terrify, affright; pass. to be terrified, be in consternation*, Lu. 21. 9; 24. 37: *whence*

Πτόησις, *εως, ἡ*, *consternation, dismay*, 1 Pe. 3. 6.

Πτύον, *ου, τό*, (πτύω) *a fan, win- nowing-shovel*, Mat. 3. 12. Lu. 3. 17.

Πτύρω, *to scare, terrify; pass. to be terrified, be in consternation*, Phi. 1. 28.

Πτύσμα, *ατος, τό*, (πτύω) *spittle, saliva*, Jno. 9. 6.

Πτύσσω, *f. ξω*, *a. 1. ἔπτυξα*, *to fold; to roll up a scroll*, Lu. 4. 20.

Πτύω, *f. ὕσω*, *a. 1. ἔπτῦσα*, *to spit, spit out*, Mar. 7. 33; 8. 23. Jno. 9. 6.

Πτώμα, *ατος, τό*, (πίπτω) *a fall; a dead body, carcase, corpse*, Mat. 24. 28. Mar. 6. 29. Re. 11. 8, 9.

Πτώσις, *εως, ἡ*, (fr. same) *a fall, crash, ruin*, Mat. 7. 27; *met. down- fall, ruin*, Lu. 2. 34.

Πτωχεία, *as, ἡ*, *begging; beggary; poverty*, 2 Co. 8. 2, 9. Re. 2. 9: *from*

Πτωχεύω, *f. εὖσω*, *to be a beggar; to be or become poor, be in poverty*, 2 Co. 8. 9: *from*

Πτωχός, *ἡ, ὄν*, *reduced to beggary, mendicant; poor, indigent*, Mat. 19. 21; 26. 9, 11, *et al.*; *met. spiritually poor*, Re. 3. 17; *by impl. a person of low condition*, Mat. 11. 5. Lu. 4. 18; 7. 22; *met. beggarly, sorry*, Ga. 4. 9, *met. lowly*, Mat. 5. 3. Lu. 6. 20.

Πυγμή, *ῆς, ἡ*, (πύξ) *the fist; πυγ- μῇ, together with the fore-arm, or, with care, carefully*, Mar. 7. 3.

Πύθων, *ωνος, ὁ*, *Python, the name of the mythological serpent slain by Apollo, thence named the Pythian; later, equivalent to ἐγγαστρίμαντις, a soothsaying ventriloquist; πνεῦμα πύθωνος, i. q. δαιμόνιον μαντικόν, a soothsaying demon*, Ac. 16. 16.

Πυκνός, *ἡ, ὄν*, *dense, thick; fre- quent*, 1 Ti. 5. 23; *πυκνά, as an ad*

- verb*, frequently, often, Lu. 5. 33; *so the compar.* πυκνότερον, very frequently, Ac. 24. 26.
- Πυκτηύω**, f. εὔσω, (πύκτης, a boxer, fr. πύξ) to box, fight as a pugilist, 1 Co. 9. 26.
- Πύλη**, ης, ἡ, a gate, Mat. 7. 13, 14. Lu. 7. 12. Ac. 12. 10, et al.; πύλαι ᾗδου, the gates of hades, the nether world and its powers, the powers of destruction, dissolution, Mat. 16. 18: *whence*
- Πυλῶν**, ὄνος, ὁ, a gateway, vestibule, Mat. 26. 71. Lu. 16. 20; a gate, Ac. 14. 13. Re. 21. 12, 13, 15, 21. 25, et al. L. G.
- Πυνθάνομαι**, f. πεύσομαι, a. 2. ἐπυνθόμην, to ask, inquire, Mat. 2. 4. Lu. 15. 26, et al.; to investigate, examine *judicially*, Ac. 23. 20; to ascertain by inquiry, understand, Ac. 23. 34.
- Πῦρ**, πυρός, τό, fire, Mat. 3. 10; 7. 19; 13. 40, et al. freq.; πυρός, *used by Hebraism with the force of an adjective*, fiery, fierce, He. 10. 27; fire *used figuratively to express various circumstances of severe trial*, Lu. 12. 49. 1 Co. 3. 13. Jude 23: *whence*
- Πυρά**, ἁς, ἡ, a fire, heap of combustibles, Ac. 28. 2, 3.
- Πύργος**, ου, ὁ, a tower, Mat. 21. 33. Mar. 12. 1. Lu. 13. 4; *genr.* a castle, palace, Lu. 14. 28.
- Πυρεσσω**, v. ττω, f. ξω, to be feverish, be sick of a fever, Mat. 8. 14. Mar. 1. 30: *from*
- Πυρετός**, οὔ, ὁ, (πῦρ) scorching and noxious heat; a fever, Mat. 8. 15. Mar. 1. 31, et al.
- Πύρινος**, η, ον, (fr. same) *pr.* of fire, fiery, burning; shining, glittering, Re. 9. 17.
- Πυρώω**, ὦ, f. ὠσω, (fr. same) to set on fire, burn; *pass.* to be kindled, be on fire, burn, flame, Ep. 6. 16. 2 Pe. 3. 12. Re. 1. 15; *met.* of anger, to be inflamed, incensed, provoked, 2 Co. 11. 29; of lust, to be inflamed, burn, 1 Co. 7. 9; to be tried with fire, as metals, Re. 3. 18.
- Πυρράω**, f. ἄσω, to be fiery red, Mat. 16. 2, 3: (N. T.) *from*
- Πυρρός**, ἄ, ὄν, (πῦρ) of the colour of fire, fiery-red, Re 6. 4; 12 a
- Πύρωσις**, εως, ἡ, (πυρόω) a burning, conflagration, Re. 18. 9, 18; *met.* a fiery test of trying circumstances, 1 Pe. 4. 12.
- Πω**, an enclitic particle, yet: *see in* μήπω, μηδέπω, οὐπω, οὐδέπω, πάποτε.
- Πωλέω**, ὦ, f. ἤσω, to sell, Mat. 10. 29; 13. 44, et al.
- Πῶλος**, ου, ὁ, ἡ, a youngling; a foal or colt, Mat. 21. 2, 5, 7. Mar. 11. 2, et al.
- Πώποτε**, *adv.* (πω & πότε) ever yet, ever, at any time, Lu. 19. 30. Jno. 1. 18, et al.
- Πωρώω**, ὦ, f. ὠσω, (πῶρος, a stony concretion) to petrify; to harden; *in N. T.*, to harden the feelings, Jno. 12. 40; *pass.* to become callous, unimpressible, Mar. 6. 52; 8. 17. Ro. 11. 7. 2 Co. 3. 14: *whence*
- Πώρωσις**, εως, ἡ, a hardening; *met.* hardness of heart, callousness, insensibility, Mar. 3. 5. Ro. 11. 25. Ep. 4. 18.
- Πως**, an enclitic particle, in any way, by any means: *see* εἰπως, μήπως.
- Πῶς**, *adv.* how? in what manner? by what means? Mat. 7. 4; 22. 12. Jno. 6. 52; *used in interrogations which imply a negative*, Mat. 12. 26, 29, 34; 22. 45; 23. 33. Ac. 8. 31; *put concisely for how is it that? how does it come to pass that?* Mat. 16. 11; 22. 43. Mar. 4. 40. Jno. 7. 15; *with an indirect interrogation*, how, in what manner, Mat. 6. 28; 10. 19. Mar. 11. 18; *put for τί, what?* Lu 10. 26; *put for ὡς, as a particle of exclamation*, how, how much, how greatly, Mar. 10. 23, 24.

P.

- Ραββί**, ὁ, indec. (later Heb. רַבִּי, fr. רַב, which was deemed less honourable) Rabbi, my master, teacher, doctor, Mat. 23. 7, 8; 26. 25, 49, et al.
- Ραββονί**, v. Ραββουνί, (later Heb. רַבִּי, Aram. with suffix רַבּוֹנִי) Rabboni, my master, the highest title of honour in the Jewish schools, Mar. 10. 51. Jno. 20. 16.
- Ραβδίξω**, f. ἴσω, a. 1. ἐρράβδισα

- α. 1. pass. ῥαβδίσθην, to beat with rods, Ac. 16. 22. 2 Co. 11. 25: *from*
- ῥάβδος, ου, ἡ, a rod, wand, He. 9. 4. Re. 11. 1; a rod of correction, 1 Co. 4. 21; a staff, Mat. 10. 10. He. 11. 21; a sceptre, He. 1. 8. Re. 2. 27.
- Ραβδούχος, ου, ό, (ράβδος & ἔχω) the bearer of a wand of office; a licitor, serjeant, a public servant who bore a bundle of rods before the magistrates as insignia of their office, and carried into execution the sentences they pronounced, Ac. 16. 35, 38.
- Ραδιούργημα, ατος, τό, (ράδιουργέω, to do easily, to act recklessly; ράδιος, easy, & ἔργον) *pr.* any thing done lightly, levity; reckless conduct, crime, Ac. 18. 14. L. G.
- Ραδιουργία, ας, ἡ, (fr. same) facility of doing any thing; levity in doing; recklessness, profligacy, wickedness, Ac. 13. 10.
- ῤακά, an Aramaean term of bitter contempt, worthless fellow, Mat. 5. 22.
- ῤάκος, εος, τό, (ράσσω, ῥήσσω) a torn garment; a shred or strip of cloth, Mat. 9. 16. Mar. 2. 21.
- ῤαντίζω, f. ἴσω, a. 1. ἐρράντισα, p. pass. ἐρράντισμαι, (ράνω, idem) to sprinkle, besprinkle, He. 9. 13, 19, 21; *met. and by impl.* to cleanse by sprinkling, purify, free from pollution, He. 10. 22: (L. G.) *whence*
- ῤαντισμός, ου, ό, *pr.* a sprinkling; *met.* a cleansing, purification, lustration, He. 12. 24. 1 Pe. 1. 2. S.
- Ραπίζω, f. ἴσω, a. 1. ἐρράπισα, (ραπίς, a rod) to beat with rods; to strike with the palm of the hand, cuff, slap, Mat. 5. 39; 26. 67: *whence*
- Ράπισμα, ατος, τό, a blow with the palm of the hand, cuff, slap, Mar. 14. 65. Jno. 18. 22; 19. 3. L. G.
- ῤαφίς, ἴδος, ἡ, (ράπτω, to sew, sew together) a needle, Mat. 19. 24. Mar. 10. 25. Lu. 18. 25.
- Ρέδα, v. ῤέδη, ης, ἡ, (Lat., rheda) a carriage with four wheels for travelling, chariot, Re. 18. 13.
- ῤεμφάν, v. ῤεφάν, the name of an idol, Ac. 7. 43. The original passage, Amos 5. 26, has ריפון; the Sept. 'Ρεμφάν, the Egyptian name for the planet Saturn.
- ῤέω, f. ῤέυσομαι, a. 1. ἔρρευσα, to flow, Jno. 7. 38.
- ῤηθείς, part. of ἐρρήθην, a. 1. pass. used in connexion with λέγω, φημί, and εἰπεῖν.
- ῤήγμα, ατος, τό, a rent; a crash, ruin, Lu. 6. 49: *from*
- ῤήγνυμι, v. ῤήσσω, f. ξω, a. 1. ἐρρηξα, to rend, shatter; to break or burst in pieces, Mat. 9. 17. Mar. 2. 23. Lu. 5. 37, et al.; to rend, lacerate, Mat. 7. 6; to cast or dash upon the ground, convulse, Mar. 9. 18. Lu. 9. 42; *absol.* to break forth into exclamation, Ga. 4. 27.
- ῤῆμα, ατος, τό, (ἐρῶ) that which is spoken; declaration, saying, speech, word, Mat. 12. 36; 26. 75. Mar. 9. 32; 14. 72; a command, mandate, direction, Lu. 3. 2; 5. 5; a promise, Lu. 1. 38; 2. 29; a prediction, prophecy, 2 Pe. 3. 2; a doctrine of God or Christ, Jno. 3. 34; 5. 47; 6. 63, 68. Ac. 5. 20; an accusation, charge, crimination, Mat. 5. 11; 27. 14; *fr. the Heb.* a thing, Mat. 4. 4. Lu. 4. 4; a matter, affair, transaction, business, Mat. 18. 16. Lu. 1. 65. 2 Co. 13. 1, et al.
- ῤήσσω, see ῤήγνυμι.
- ῤήτωρ, ορος, ό, (ἐρῶ) an orator, advocate, Ac. 24. 1.
- ῤητῶς, adv. (ῤητός, ἐρῶ) in express words, expressly, 1 Ti. 4. 1. L. G.
- ῤίζα, ης, ἡ, a root of a tree, Mat. 3. 10; 13. 6; *met.* ἔχειν ῤίζαν, v. ἔχειν ῤίζαν ἐν ἑαυτῷ, to be rooted in faith, Mat. 13. 21. Mar. 4. 17. Lu. 8. 13; *met.* cause, source, origin, 1 Ti. 6. 10. He. 12. 18; *by synecd.* the trunk, stock of a tree, *met.* Ro. 11. 16, 17, 18; *met.* offspring, progeny, a descendant, Ro. 5. 12. Re. 5. 5; 22. 16; *whence*
- ῤιζώω, ῶ, f. ὠσω, to root, cause to take root; *pass. part. perf.* ἐρριζώμενος, firmly rooted, strengthened with roots; *met.* firm, constant, firmly fixed, Ep. 3. 18. Col. 2. 7.
- ῤιπή, ης, ἡ, (ρίπτω) *pr.* a rapid sweep, jerk; a wink, twinkling of the eye, 1 Co. 15. 52.
- ῤιπίζω, f. ἴσω, (ρίπις, a fan or bellows, fr. ῤίπτω) to fan, blow, ven-

tilate; to toss, agitate, e. g. *the ocean by the wind*, Ja. 1. 6.

Πιπτέω, ὦ, to toss repeatedly, toss up with violent gesture, Ac. 22. 23: freq. from

Πιπτω, f. ψω, a. 1. ἔρριψα, p. pass. ἔρριμμαι, to hurl, throw, cast; to throw or cast down, Mat. 27. 5. Lu. 4. 35; 17. 2; to throw or cast out, Ac. 27. 19, 29; to lay down, set down, Mat. 15. 30; pass. to be dispersed, scattered, Mat. 9. 36.

Ροιζήδον, adv. (ροῖζος, a whizzing, a rushing noise) with a noise, with a crash, &c., 2 Pe. 3. 10. L. G.

Ρομφαία, as, ἡ, pr. a Thracian broad-sword; a sword, Re. 1. 16; 2. 12; by meton. war, Re. 6. 8; met. a thrill of anguish, Lu. 2. 35.

Ρύμη, ης, ἡ, (ρύω) pr. a rush or sweep of a body in motion; a street, Ac. 9. 11; 12. 10; a narrow street, lane, alley, as distinguished from πλατεία, Mat. 6. 2. Lu. 14. 21.

Ρύομαι, f. ρύσομαι, a. 1. ἐρρύσάμην, to drag out of danger, to rescue, save, Mat. 6. 13; 27. 43; later also pass., a. 1. ἐρρύσθην, to be rescued, delivered, Lu. 1. 74. Ro. 15. 31. 2 Th. 3. 2. 2 Ti. 4. 17.

Ρυπαρεύομαι, (ῥυπαρός) to be filthy, squalid; met. to be polluted, v. r. Re. 22. 11. N. T.

Ρυπαρία, as, ἡ, filth; met. moral filthiness, uncleanness, pollution, Ja. 1. 21: from

Ρυπαρός, ὁ, ὄν, filthy, squalid, sordid, dirty, Ja. 2. 2; met. defiled, polluted, v. r. Re. 22. 11: from

Ρύπος, ου, ὁ, filth, squalor, 1 Pe. 3. 21: whence

Ρυπώω, ὦ, f. ὠσω, to be filthy; met. to be morally polluted, Re. 22. 11, bis.

Ρύσις, εως, ἡ, (ρέω) a flowing; a morbid flux, Mar. 5. 25. Lu. 8. 43, 44.

Ρυτίς, ἰδος, ἡ, (ρύω) a wrinkle; met. a disfiguring wrinkle, flaw, blemish, Ep. 5. 27.

Ρωμαϊκός, ἡ, ὄν, Roman, Latin, Lu. 23. 38: from

Ρωμαῖος, ου, ὁ, (Ρώμη, Rome) a Roman, Roman citizen, Jno. 11. 48. Ac. 2. 10; 16. 31, et al.: whence

Ρωμαῖοσι, adv. in the Roman language, in Latin, Jno. 19. 20.

Ρώννυμι, v. νύω, f. ῥώσω, to strengthen, render firm; pass. perf. ἔρρωμαι, to be well, enjoy firm health; imperative ἔρρωσο, ἔρρωσθε, at the end of letters, like the Lat. vale, farewell, Ac. 15. 29; 23. 30.

Σ.

Σαβαχθανί, (Aram. שַׁבְּחָתָנִי, fr. שָׁבַח, to leave, forsake) sabachthani, thou hast forsaken me; interrogatively, hast thou forsaken me? Mat. 27. 46. Mar. 15. 34.

Σαβαώθ, (Heb. צְבָאוֹת, pl. (צְבָאֵי) hosts, armies, Ro. 9. 29. Ja. 5. 4.

Σαββατισμός, ου, ὁ, (σαββατίζω, i. q. Heb. שָׁבַח, whence it is formed, to cease or rest from labour, and thus keep sabbath) pr. a keeping of a sabbath; a state of rest, a sabbath-state, He. 4. 9.

Σάββατον, ου, τό, (Heb. שָׁבַח) pr. cessation from labour, rest; the Jewish sabbath, both in the sing. and pl., Mat. 12. 2, 5, 8; 28. 1. Lu. 4. 16; a week, sing. and pl., Mat. 28. 1. Mar. 16. 9, et al.; pl. sabbaths, or times of sacred rest, Col. 2. 16.

Σαγήνη, ης, ἡ, (σαγή, fr. σάπτω, to load) a large net, drag, Mat. 13. 47. L. G.

Σαδδουκαῖος, ου, ὁ, a Sadducee, one belonging to the sect of the Sadducees, which, according to the Talmudists, was founded by one Σαδὸς, Sadoc, about three centuries before the Christian era: they were directly opposed in sentiments to the Pharisees, Mat. 3. 7; 16. 1, 6, 11, 12; 22. 23, 34, et al.

Σαίνω, f. σανῶ, a. 1. ἔσθνα & ἔσανα, pr. to wag the tail; to fawn, flatter, cajole; pass. to be cajoled; to be wrought upon, to be perturbed, 1 Th. 3. 3.

Σάκκος, ου, ὁ, (Heb. שָׂק) sackcloth, a species of very coarse black cloth made of hair, Re. 6. 12; a mourning garment of sackcloth, Mat. 11. 21. Lu. 10. 13. Re. 11. 3.

Σαλεύω, f. εἶσω, a. 1. ἐσάλευσα,

to **make to rock, to shake**, Mat. 11. 7; 24. 29. Lu. 6. 48. Ac. 4. 31, et al.; to **shake down or together**, Lu. 6. 38; *met.* to stir up, excite the people, Ac. 17. 13; to agitate, disturb *mentally*, Ac. 2. 25. 2 Th. 2. 2; *pass. impl.* to totter, be ready to fall, be near to ruin, *met.* He. 12. 27: *from*

Σάλος, ου, ό, agitation, tossing, rolling, *spc. of the sea*, Lu. 21. 25.

Σάλπιγξ, ιγγος, ή, a trumpet, Mat. 24. 31. 1 Th. 4. 16, et al.: *from*

Σαλπίζω, f. ίγξω, & later, ίσω, a 1. *εσάλπιγξα & εσάλπισα*, to sound a trumpet, Re. 8. 6, 7, 8, 10, 12, 13, et al.: *whence*

Σαλπιστής, ου, ό, a trumpeter, Re. 18. 22. L. G.

Σαμαρείτης, ου, ό, a Samaritan, an inhabitant of the city or region of *Σαμάρεια*, Samaria, *applied by the Jews as a term of reproach and contempt*, Mat. 10. 5. Jno. 4. 9; 8. 48, et al.: *whence*

Σαμαρείτις, ιδος, a Samaritan woman, Jno. 4. 9, *bis*.

Σανδάλιον, ου, τό, (*pr. dimin. of σάνδαλον*) a sandal, a sole of wood or hide, covering the bottom of the foot, and bound on with leather thongs, Mar. 6. 9. Ac. 12. 8.

Σανίς, ιδος, ή, a board, plank, Ac. 27. 44.

Σαπρός, ά, όν, (σήπω) pr. rotten, putrid; *hence*, bad, of a bad quality, Mat. 7. 17, 18; 12. 33. Lu. 6. 43; refuse, Mat. 13. 48; *met.* corrupt, depraved, vicious, foul, impure, Ep. 4. 29.

Σάπφειρος, ου, ή, (Heb. **רִפְּדִי**) a sapphire, a precious stone of a blue colour in various shades, next in hardness and value to the diamond, Re. 21. 19.

Σαργάνη, ης, ή, twisted or plaited work; a network of cords like a basket, basket of ropes, &c. 2 Co. 11. 33. (ä.)

Σαρδίνος, ου, ό, a sardine, a precious stone of a blood-red colour, Re. 4. 3.

Σάρδιον, τό, but in the common text of Re. 21. 20. *σάρδιος*, a carnelian.

Σαρδόνυξ, υχος, ή, (*σάρδιον & όνυξ*) *sardonix*, a gem exhibiting the colour

of the carnelian and the white of the chalcedony intermingled in alternate layers, Re. 21. 20.

Σαρκικός, ή, όν, (σάρξ) fleshly; pertaining to the body, corporeal, physical, Ro. 15. 27. 1 Co. 9. 11; carnal, pertaining to the flesh, 1 Pe. 2. 11; carnal, subject to the propensity of the flesh, Ro. 7. 14; carnal, low in spiritual knowledge and frame, 1 Co. 3. 1, 3; carnal, human as opposed to divine, 2 Co. 1. 12; 10. 4; carnal, earthly, He. 7. 16. L. G.

Σάρκινος, η, ου, of flesh, fleshy, 2 Co. 3. 3: *from*

Σάρξ, σαρκός, ή, flesh, Lu. 24. 39. Jno. 3. 6, et al.; the human body, 2 Co. 7. 5; flesh, human nature, human frame, Jno. 1. 13, 14. 1 Jno. 4. 2, et al.; kindred, Ro. 11. 14; consanguinity, lineage, Ro. 1. 3; 9. 3, et al.; flesh, humanity, human beings, Mat. 24. 22. Lu. 3. 6. Jno. 17. 2, et al.; the circumstances of the body, material circumstances, 1 Co. 5. 5; 7. 28. Philem. 16, et al.; flesh, mere humanity, human fashion, 1 Co. 1. 26. 2 Co. 1. 17; flesh as the seat of passion and frailty, Ro. 8. 1, 3, 5, et al.; carnality, Ga. 5. 24. 1 Pe. 4. 1; materiality as opposed to the spiritual, Ga. 3. 3. Col. 2. 18, 23. He. 9. 10.

Σαρόω, ώ, f. ώσω, p. pass. σεσάρωμαι, (i. q. σαίρω) to sweep, cleanse with a broom, Mat. 12. 44. Lu. 11. 25; 15. 8.

Σατανᾱς, ᾱ, ό, & *once*, 2 Co. 12. 7. **Σατᾱν, ό**, indec. (Heb. **שָׂטָן**) an adversary, opponent, enemy, *perhaps*, Mat. 16. 23. Mar. 8. 33. Lu. 4. 8; elsewhere, Satan, the devil, Mat. 4. 10. Mar. 1. 13, et al.

Σάτον, ου, τό, (Heb. **סֵאֶת**, Chald. **סֵאֶת**) a satum or seah, a Hebrew measure for things dry, containing, as Josephus testifies, (Ant. 1. ix. c. 4. § 5) an Italian modius and a half, or 24 sextarii, and therefore equivalent to one peck and a half English, Mat. 13. 33. Lu. 13. 21. N. T.

Σαυτοῦ, ης, ου, contr. from σεαυτοῦ.

Σβέννυμι, f. σβέσω, a. 1. έσβεσα, to extinguish, quench, Mat. 12. 20; 25. 8. Mar. 9. 44, 46, 48, et al.; *met.* to quench, damp, hinder, thwart, 1 Th. 5. 19.

Σεαυτοῦ, ης, ου, reflexive pron., of

thyself, and dat. σεαυτῷ, ἡ, ᾧ, to thyself, &c. Mat. 4. 6; 8. 4; 19. 19, et al.

Σεβάζομαι, f. ἀσομαι, a. 1. ἐσεβάσθην, (σεβας) to feel dread of a thing; to venerate, adore, worship, Ro. 1. 25: whence

Σεβάσμα, ατος, τό, an object of religious veneration and worship, Ac. 17. 23. 2 Th. 2. 4. L. G.

Σεβαστός, ἡ, ὄν, pr. venerable, august; ὁ Σεβαστός, i. q. Lat. Augustus, Ac. 25. 21, 25; Augustan, or, Sebastan, named from the city Sebaste, Ac. 27. 1.

Σέβομαι, to stand in awe; to venerate, reverence, worship, adore, Mat. 15. 9. Ac. 19. 27, et al.; part. σεβόμενος, η, ον, worshipping, devout, pious, a term applied to proselytes to Judaism, Ac. 13. 43, et al.

Σειρά, ᾱς, ἡ, a cord, rope, band; in N. T., a chain, 2 Pe. 2. 4.

Σεισμός, οὔ, ὁ, pr. a shaking, agitation, concussion; an earthquake, Mat. 24. 7; 27. 54, et al.; a tempest, Mat. 8. 24: from

Σείω, f. σείσω, a. 1. ἔσεισα, to shake, agitate, He. 12. 26. Re. 6. 13; pass. to quake, Mat. 27. 51; 28. 4; met. to put in commotion, agitate, Mat. 21. 10.

Σελήνη, ης, ἡ, the moon, Mat. 24. 29. Mar. 13. 24, et al.: whence

Σεληνιάζομαι, f. ἀσομαι, to be lunatic, Mat. 4. 24; 17. 15. L. G.

Σεμίδαλις, εως, ἡ, the finest flour, Re. 18. 13.

Σεμνός, ἡ, ὄν, (σέβομαι) august, venerable; honourable, reputable, Phi. 4. 8; grave, serious, dignified, 1 Ti. 3. 8, 11. Tit. 2. 2: whence

Σεμνότης, τητος, ἡ, pr. majesty; gravity, dignity, dignified seriousness, 2 Ti. 2. 2; 3. 4.

Σημαίνω, f. ἀνώ, a. 1. ἐσήμηνα & ἐσήμᾱνα, (σημα, a sign, mark) to indicate by a sign, to signal; to indicate, intimate, Jno. 12. 33; to make known, communicate, Ac. 11. 28. Re. 1. 1; to specify, Ac. 25. 27.

Σημεῖον, ου, τό (fr. same) a sign, a mark, token, by which any thing is known or distinguished, Mat. 16. 3; 24. 3. 2 Th. 3. 17; a token, pledge, assurance, Lu. 2. 12; a proof, evi-

dence, convincing token, Mat. 12. 38; 16. 1. Jno. 2. 18; in N. T., a sign, wonder, remarkable event, wonderful appearance, extraordinary phenomenon, 1 Co. 14. 22. Re. 12. 1, 3; 15. 1; a portent, prodigy, Mat. 24. 30. Ac. 2. 19; a wonderful work, miraculous operation, miracle, Mat. 24. 24. Mar. 16. 17, 20; meton. a sign, a signal character, Lu. 2. 34: whence

Σημειῶ, ὦ, f. ὥσω, to mark, inscribe marks upon; mid. to mark for one's self, note, 2 Th. 3. 14.

Σήμερον, adv. to-day, this day, Mat. 6. 11, 30; 16. 3; 21. 28; now, at present, He. 13. 8. 2 Co. 3. 15; ἡ σήμερον, sc. ἡμέρα, sometimes expressed, this day, the present day, Ac. 20. 26; ἕως v. ἄχρι τῆς σήμερον, until this day, until our times, Mat. 11. 23; 27. 8, et al. freq.

Σήπω, to cause to putrify, make rotten; mid. σήπομαι, p. 2. σεσηπα, to putrify, rot, be corrupted or rotten, Ja. 5. 2.

Σηρικός, ἡ, ὄν, (σήρ, a silkworm) silk, of silk, silken; τὸ σηρικόν, silken stuff, silk, Re. 18. 12. L. G.

Σῆς, σεός & σητός, ὁ, a moth, Mat. 6. 19, 20. Lu. 12. 33.

Σητόβρωτος, ου, ὁ, ἡ, τό, -ον, (σῆς & βιβρώσκω) moth-eaten, Ja. 5. 2. S.

Σθενός, ὦ, f. ὥσω, a. 1. ἐσθένωσα, (σθένος, strength) to strengthen, impart strength, 1 Pe. 5. 10. N. T.

Σιαγών, ὄνος, ἡ, the jaw-bone; in N. T., the cheek, Mat. 5. 39. Lu. 6. 29.

Σιγάω, ὦ, f. ἡσω, p. pass. σεσίγημαι, to be silent, keep silence, Lu. 9. 36; 20. 26, et al.; trans. to keep in silence, not to reveal, to conceal; pass. to be concealed, not to be revealed, Ro. 16. 25: from

Σιγή, ης, ἡ, silence, Ac. 21. 40. Re. 8. 1.

Σιδήρεος, οὗς, εα, ᾱ, εον, οὖν, made of iron, Ac. 12. 10. Re. 2. 27. 9. 9; 12. 5; 19. 15: from

Σίδηρος, ου, ὁ, iron, Re. 18. 12.

Σιδώνιος, ου, ὁ, a Sidonian, an inhabitant of Σιδών, Sidon, Ac. 12. 20.

Σικάριος, ου, ὁ, (Lat. *scarus*, fr

- sica*, a dagger, poniard) an assassin, bandit, robber, Ac. 21. 38.
- Σίκερα**, τό, indec. (Heb. שֵׁכָר) strong or inebriating drink, Lu. 1. 15. S.
- Σιμικίνθιον**, ου, τό, (Lat. *semicinctum*, fr. *semi*, half, & *cingo*, to gird) an apron, Ac. 19. 12.
- Σινάπι**, εως, τό, mustard; in N. T., probably the shrub Khardal (*Salvadora Persica*, L.), the fruit of which possesses the pungency of mustard, Mat. 13. 31; 17. 20, et al.
- Σινδών**, όνος, ή, sindon, *pr.* fine Indian cloth; fine linen; in N. T., a linen garment, an upper garment or wrapper of fine linen, worn in summer by night, and used to envelope dead bodies, Mat. 27. 59. Mar. 14. 51, 52; 15. 46. Lu. 23. 53.
- Σινιάζω**, f. άσω, (σινίον, a sieve) to sift; *met.* to sift by trials and temptations, Lu. 22. 31. L. G.
- Σιτευτός**, ή, όν, (σιτεύω, to feed or fatten, σίτος) fed, fattened, Lu. 15. 23, 27, 30.
- Σιτίον**, ου, τό, (σίτος) provision of corn, food, v. r. Ac. 7. 12.
- Σιτιστός**, ή, όν, (σιτίζω, to fatten, fr. σίτος) fattened, a fattling, Mat. 22. 4.
- Σιτομέτριον**, ου, τό, (σίτος & μετρέω) a certain measure of grain distributed for food at set times to the slaves of a family, a ration, Lu. 12. 42. L. G.
- Σίτος**, ου, ό, corn, grain, wheat, Mat. 3. 12; 13. 25, 29, 30. Mar. 4. 28, et al.; *pl.* σίτα, bread, food, Ac. 7. 12.
- Σιωπάω**, ώ, f. ήσω, a. 1. έσιώπησα, to be silent, keep silence, hold one's peace, Mat. 20. 31; 26. 63, et al.; *σιωπών*, silent, dumb, Lu. 1. 20; *met.* to be silent, still, hushed, calm, as the sea, Mar. 4. 39.
- Σκανδαλίζω**, f. ίσω, a. 1. έσκανδάλισα, a. 1. *pass.* έσκανδαλίσθην, *pr.* to cause to stumble; *met.* to offend, vex, Mat. 17. 27; to offend, shock, excite feelings of repugnance, Jno. 6. 61. 1 Co. 8. 13; *pass.* to be offended, shocked, pained, Mat. 15. 12. Ro. 14. 21. 2 Co. 11. 29; *σκανδαλίζεσθαι εν τινι*, to be affected with scruples or repugnance towards any one as respects his claims or pretensions, Mat. 11. 6; 12. 37, et al.; *met.* to cause to stumble morally, to cause to falter, or err, Mat. 5. 29; 13. 6, et al.; *pass.* to falter, fall away, Mat. 13. 21, et al.: (S.) *from*
- Σκανδάλον**, ου, τό, (a later equivalent to σκανδάληθρον) *pr.* a trap-spring; also *genr.* a stumbling-block, any thing against which one stumbles, an impediment; *met.* a cause of ruin, destruction, misery, &c. Ro. 9. 33; 11. 9; a cause or occasion of sinning, Mat. 18. 7, *ter.* Lu. 17. 1; scandal, offence, cause of indignation, 1 Co. 1. 23. Ga. 5. 11.
- Σκάπτω**, f. σκάψω, a. 1. έσκαψα, to dig, excavate, Lu. 6. 48; 13. 8; 16. 3: *whence*
- Σκάφη**, ης, ή, *pr.* any thing excavated or hollowed; a boat, skiff, Ac. 27. 16, 30, 32.
- Σκέλος**, εος, τό, *pl.* τὰ σκέλη, the leg, Jno. 19. 31, 32, 33.
- Σκεπασμα**, ατος, τό, (σκεπάζω, to cover) covering; clothing, raiment, 1 Ti. 6. 8.
- Σκευη**, ης, ή, apparatus; tackle, Ac. 27. 19: *from*
- Σκευος**, εος, τό, a vessel, utensil for containing any thing, Mar. 11. 16. Lu. 8. 16. Ro. 9. 21; any utensil, instrument; σκευή, household stuff, furniture, goods, &c. Mat. 12. 29. Mar. 3. 27, et al.; the mast of a ship, or, the sail, Ac. 27. 17; *met.* an instrument, means, organ, minister, Ac. 9. 15; σκευή οργής & σκευή έλέους, vessels of wrath, or of mercy, persons visited by punishment, or the divine favour, Ro. 9. 22, 23; the vessel or frame of the human individual, 1 Th. 4. 4. 1 Pe. 3. 7.
- Σκηνή**, ης, ή, a tent, tabernacle; *genr.* any temporary dwelling; a tent, booth, Mat. 17. 4. He. 11. 9; the tabernacle of the covenant, He. 8. 5; 9. 1, 21; 13. 10; *allegor.* the celestial or true tabernacle, He. 8. 2; 9. 11; a division or compartment of the tabernacle, He. 9. 2, 3, 6; a small portable tent or shrine, Ac. 7. 43; *trop.* a family, lineage, race, Ac. 13. 16; a mansion, habitation, abode, dwelling, Lu. 16. 9; Re. 13. 6.
- Σκηνοπηγία**, as, ή, (σκήνος & πήγνυμι) *pr.* a pitching of tents or booths; hence, the feast of tabernacles or booths, instituted in memory of the 40 years' wandering of the Is-

sojourns in the desert, and as a season of gratitude for the ingathering of harvest, celebrated during eight days, commencing on the 15th of Tisri, Jno. 7. 2.

Σκηνοποιός, οὐ, ὁ, (σκηνή & ποιέω) a tent-maker, Ac. 18. 3. N. T.

**Σκῆνος, εὖς, τό, (equivalent to σκη-
νή)** a tent, tabernacle; *met.* the corporeal tabernacle, 2 Co. 5. 1, 4; *whence*

Σκηνώω, ὦ, f. ὥσω, a. 1. ἐσκήνωσα, to pitch tent, encamp; to tabernacle, dwell in a tent; to dwell, have one's abode, Jno. 1. 14. Re. 7. 15; 12. 12; 13. 6; 21. 3: *whence*

Σκήνωμα, ατος, τό, a habitation, abode, dwelling, Ac. 7. 46; the corporeal tabernacle of the soul, 2 Pe. 1. 13, 14.

Σκιά, ἄς, ἡ, a shade, shadow, Mar. 4. 32. Ac. 5. 15; met. a shadow, a shadowing forth, adumbration, in distinction from ἡ εἰκών, the perfect image or delineation, & τὸ σῶμα, the reality, Col. 2. 17. He. 8. 5; 10. 1; gloom; σκιά θανάτου, death-shade, the thickest darkness, Mat. 4. 16. Lu. 1. 79.

Σκιρτάω, ὦ, f. ἥσω, a. 1. ἐσκίρτησα, to leap, Lu. 1. 41, 44; to leap, skip, bound for joy, Lu. 6. 23.

Σκληροκαρδία, ας, ἡ, (σκληρός, & καρδία) hardness of heart, obduracy, obstinacy, perverseness, Mat. 19. 8. Mar. 10. 5; 16. 14. S.

Σκληρός, ἁ, ὄν, dry, hard; met. harsh, severe, stern. Mat. 25. 24; vehement, violent, fierce, Ja. 3. 4; grievous, painful, Ac. 9. 5; 26. 14; grating to the mind, repulsive, offensive, Jno. 6. 60; stubborn, contumacious, Jude 15: whence

Σκληρότης, τητος, ἡ, hardness; met. σκληρότης τῆς καρδίας, hardness of heart, obduracy, obstinacy, perverseness, Ro. 2. 5.

Σκληροτράχηλος, ου, ὁ, ἡ, (σκληρός & τράχηλος) stiff-necked, obstinate, refractory, Ac. 7. 51. S.

Σκληρύνω, f. υνῶ, a. 1. ἐσκληρύνω, to harden; *met.* to harden morally, to make stubborn, He. 3. 8, 15; 4. 7; as a negation of ἐλατύνω, to leave to stubbornness and contumacy, Ro. 9. 18; *mid. & pass.* to put on a stub-

born frame, become obdurate, Ac. 19. 9. He. 3. 13.

Σκολιός, ἁ, ὄν, crooked, tortuous, Lu. 3. 5; met. perverse, wicked. Ac. 2. 40. Phi. 2. 15; crooked, peevish, morose, 1 Pe. 2. 18.

Σκόλοψ, οπος, ὁ, any thing pointed *met.* a thorn, a plague, 2 Co. 12. 7.

Σκοπέω, ὦ, f. ἥσω, to view attentively, watch, reconnoitre; to see observe, take care, beware, Lu. 1. 35. Ga. 6. 1; to regard, have respect to, 2 Co. 4. 18. Phi. 2. 4; to mark, note, Ro. 16. 17. Ph. 3. 17: from

Σκοπός, ου, ὁ, (σκέπτομαι) a watcher; also, a distant object on which the eye is kept fixed; a mark, goal, Ph. 3. 14.

Σκορπίζω, f. ἴσω, a. 1. ἐσκορπίσα, to disperse, scatter, Jno. 10. 12; 16. 32; to dissipate, waste, Mat. 12. 30. Lu. 11. 23; to scatter abroad one's gifts, give liberally, 2 Co. 9. 9.

Σκορπίος, ου, ὁ, a scorpion, scorio Afer of Linn., a large insect, sometimes several inches in length, shaped somewhat like a crab, and furnished with a tail terminating in a sting, whence it emits a dangerous poison, Lu. 10. 19; 11. 12, et al.

Σκοτεινός, ἡ, ὄν, (σκότος) dark, darkling, Mat. 6. 23. Lu. 11. 34, 36.

Σκοτία, ας, ἡ, (fr. same) darkness, Jno. 6. 17; 20. 1; privacy, Mat. 10. 27. Lu. 12. 3; met. moral or spiritual darkness, Jno. 1. 5, bis.; 8. 12; 12. 35, 46, et al.

Σκοτίζω, f. ἴσω, to darken, shroud in darkness; pass. to be darkened, obscured, Mat. 24. 29. Lu. 23. 45; met. to be shrouded in moral darkness, to be benighted, Ro. 1. 21, et al.: (L. G.) from

Σκότος, ου, ὁ, darkness, He. 12. 18

Σκότος, εὖς, τό, but ου, ὁ, He. 12. 18, according to ordinary Greek usage, darkness, Mat. 27. 45. Ac. 2. 20; gloom of punishment and misery, Mat. 8. 12. 2 Pe. 2. 17; met. moral or spiritual darkness, Mat. 4. 16. Jno. 3. 19. Ep. 5. 11; meton. man in a state of moral darkness, Ep. 5. 8; 6. 12: whence

Σκοτώω, ὦ, f. ὥσω, to darken, shroud in darkness, Re. 16. 10.

- Σαύβαλον**, ου, τό, offal, dung, sweepings, refuse, Phi. 3. 8.
- Σκυθρωπός**, οὔ, ὁ, ἡ, & ἡ, ὄν, (σκυθρός, stern, gloomy, & ὤψ) of a stern, morose, sour, gloomy, or dejected countenance, Mat. 6. 16. Lu. 24. 17.
- Σκύλλω**, f. υλῶ, p. pass. ἔσκυλμαι, to flay, lacerate; *met.* to vex, trouble, annoy, Mar. 5. 35. Lu. 7. 6; 8. 49; *pass. met.*, ἐσκυλμένοι, jaded, in sorry plight, v. r. Mat. 9. 36: *whence*
- Σκύλον**, ου, τό, (σκύλλω) spoils stripped of an enemy; σκύλα, spoil, plunder, booty, Lu. 11. 22.
- Σκωληκόβρωτος**, (σκώληξ, & βιβρώσκω) eaten of worms, consumed by worms, Ac. 12. 23.
- Σκώληξ**, ηκος, ὁ, a worm; *met.* gnawing anguish, Mar. 9. 44, 46, 48.
- Σμαράγδινος**, ἰνῆ, ἰνον, of smaragdus or emerald, Re. 4. 3: (N. T.) *from*
- Σμάραγδος**, ου, ὁ, & ἡ, smaragdus, the emerald, a gem of a pure green colour; but under this name the ancients probably comprised all stones of a fine green colour, Re. 21. 19.
- Σμύρνα**, ης, ἡ, (Heb. שִׁמְרָנָה) myrrh, an aromatic bitter resin, or gum, issuing by incision, and sometimes spontaneously, from the trunk and larger branches of a small thorny tree growing in Egypt, Arabia, and Abyssinia, much used by the ancients in unguents, Mat. 2. 11. Jno. 19. 39.
- Σμυρναῖος**, ου, ὁ, a Smyranean, an inhabitant of Σμύρνα, Smyrna, Re. 1. 11; 2. 8.
- Σμυρνίζω**, f. ἴσω, (σμύρνα) to mingle or impregnate with myrrh, Mar. 15. 23. N. T.
- Σορός**, οὔ, ἡ, a coffer; an urn for receiving the ashes of the dead; a coffin; *in N. T.*, a bier. Lu. 7. 14.
- Σός**, σή, σόν, (σύ) thine, Mat. 7. 3, 22, et al.; οἱ σοί, thy kindred, friends, &c. Mar. 5. 19; τὸ σόν & τὰ σά, what is thine, thy property, goods, &c. Mat. 20. 14; 25. 25. Lu. 6. 30.
- Σουδάριον**, ου, τό, (Lat. sudarium) a handkerchief, napkin, &c. Lu. 19. 20. Jno. 11. 44, et al.
- Σοφία**, ας, ἡ, (σοφός) wisdom in general, knowledge, Mat. 12. 42. Lu. 2. 40, 52; 11. 31. Ac. 7. 16; *wisdom* Lu. 21. 15. Ac. 6. 3, 10; *practical wisdom*, prudence, Col. 4. 5; *learning*, science, Mat. 13. 54. Mar. 6. 2. Ac. 7. 22; *scientific skill*, 1 Co. 1. 17; 2. 1; *professed wisdom*, *human philosophy*, 1 Co. 1. 19, 20, 22; 2. 4, 5, 6, et al.; *superior knowledge and enlightenment*, Col. 2. 23; *in N. T.*, *Divine wisdom*, Ro. 11. 33. Eph. 3. 10. Col. 2. 3; *revealed wisdom*, Mat. 11. 19. Lu. 11. 49. 1 Co. 1. 24, 30; 2. 7; *Christian enlightenment*, 1 Co. 12. 8. Eph. 1. 8, 17. Col. 1. 9, 28; 3. 16. Ja. 1. 5; 3. 13.
- Σοφίζω**, f. ἴσω, a. 1. ἐσόφισα, to make wise, enlighten, 2 Ti. 3. 15; *mid.* to invent skilfully, devise artfully, *pass.* 2 Pe. 1. 16: *from*
- Σοφός**, ἡ, ὄν, wise generally, 1 Co. 1. 25; shrewd, sagacious, clever, Ro. 16. 19. 1 Co. 3. 10; 6. 5; learned, intelligent, Mat. 11. 25. Ro. 1. 14, 22. 1 Co. 1. 19, 20, 26, 27; 3. 18; *in N. T.*, *divinely instructed*, Mat. 23. 34; furnished with *Christian wisdom*, *spiritually enlightened*, Ja. 3. 13; all-wise, Ro. 16. 27. 1 Ti. 1. 17. Jude 25.
- Σπαράσσω**, v. ττω, f. ξω, a. 1. ἐσπάραξα, (σπάω) *pr.* to tear, lacerate; *by impl.* to agitate greatly, convulse, distort by convulsions, Mar. 1. 26; 9. 20, 26. Lu. 9. 39.
- Σπαργανός**, ὦ, f. ὠσω, (σπάργανον, a bandage; swaddling-cloth) to swathe, wrap in swaddling-cloths, Lu. 2. 7, 12.
- Σπαταλάω**, ὦ, f. ἦσω, (σπατάλη, riot, luxury) to live luxuriously, voluptuously, wantonly, 1 Ti. 5. 6. Ja. 5. 5. L. G.
- Σπάω**, ὦ, f. ἄσω, p. ἔσπακα, a. 1. *mid.* ἐσπασάμην, to draw, pull; to draw a sword, Mar. 14. 47. Ac. 16. 27.
- Σπείρα**, ας, ἡ, any thing twisted or wreathed, a cord, coil, band, &c.; a band of soldiers, company, troop; *used for a Roman maniple, or, cohort*, Mat. 27. 27. Ac. 10. 1; the temple guard, Jno. 18. 3, 12.
- Σπείρω**, f. σπερῶ, a. 1. ἔσπειρα, p. 2. ἐσπορα, a. *pass.* ἐσπάρην, to sow seed, Mat. 6. 26; 13. 3, 4, 18, 24, 25, 27, 31, 37, 39; *in N. T.*, *used with variety of metaphors*, Mat. 13. 19. 25

24. 1 Co. 9. 11. 2 Co. 9. 6. Ga. 6. 7, et al.

Σπεκουλάτωρ, ορος, ό, (Lat. *speculator*) a sentinel, life-guardman, a kind of soldiers who formed the body-guard of princes, &c., one of whose duties was to put criminals to death, Mar. 6. 27.

Σπένδω, f. σπείσω, to pour out a libation or drink offering; in *N. T.*, *met.* to make a libation of one's self by expending energy and life in the service of the gospel, Phi. 2. 17; *pass.* to be in the act of being sacrificed in the cause of the gospel, 2 Ti. 4. 6.

Σπέρμα, ατος, τό, (σπείρω) seed, Mat. 13. 24, 27, 37, 38; semen virile, He. 11. 11; offspring, progeny, posterity, Mat. 22. 24, 25. Jno. 7. 42; a seed of future generations, Ro. 9. 29; in *N. T.*, *met.* a seed or principle of spiritual life, 1 Jno. 3. 9.

Σπερμολόγος, ου, ό, (σπέρμα & λέγω, to pick) *pr.* seed-picking; one who picks up and retails scraps of information; a babbler, Ac. 17. 18.

Σπείδω, f. σπείσω, a. 1. έσπενυσα, *trans.* to urge on, impel, quicken; to quicken in idea, to be eager for the arrival of, 2 Pe. 3. 12; *intrans.* to hasten, make haste, Ac. 20. 16; 22. 18; the part. has the force of an adverb, quickly, hastily, Lu. 2. 16; 19. 5, 6.

Σπήλαιον, ου, τό, (σπέος) a cave, cavern, den, Mat. 21. 13, et al.

Σπιλάς, άδος, ή, a sharply cleft portion of rock; in *N. T.*, a flaw, stigma, Jude 12.

Σπίλος, & σπίλος, ό, a spot, stain, blot; a moral blot, Eph. 5. 27. 2 Pe. 2. 13: (L. G.) whence

Σπιλόω, ώ, f. ώσω, to spot, soil; to contaminate, defile, Ja. 3. 6. Jude 23. L. G.

Σπλαγχνίζομαι, f. ίσομαι, a. 1. έσπλαγχνίσθην, to be moved with pity or compassion, Mat. 9. 36; 14. 14; 20. 34. Lu. 7. 13, et al.; to compassionate, Mat. 18. 27: (N. T.) from

Σπλάγχνον, ου, τό, but usually, and in *N. T.* only in pl. τὰ σπλάγχνα, ων, the chief intestines, viscera; the entrails, bowels, Ac. 1. 18; *met.* the heart, the affections of the heart, the tender affections, Lu. 1. 78. 2 Co.

6. 12. Phi. 1. 8, et al.; *meton.* cherished one, dear as one's self, Phil. 12.

Σπόγγος, ου, ό, a sponge, Mat. 27. 48. Mar. 15. 36. Jno. 19. 29.

Σποδός, ου, ή, ashes, Mat. 11. 21 et al.

Σπορά, άς, ή, (σπείρω) a sowing; seed sown; *met.* generative seed, generation, 1 Pe. 1. 23.

Σπόριμος, ου, ό, ή, (fr. same) sown, fit to be sown; in *N. T.*, τὰ σπόριμα, fields which are sown, fields of grain, corn fields, Mat. 12. 1. Mar. 2. 23. Lu. 6. 1.

Σπόρος, ου, ό, (fr. same) a sowing; in *N. T.*, seed, that which is sown, Mar. 4. 26, 27. Lu. 8. 5, 11; *met.* the seed sown in almsgiving, 2 Co. 9. 10.

Σπουδάζω, f. άσω & άσομαι, p. έσπουδάκα, a. 1. έσπουδάσα, (σπουδή) to hasten; to be in earnest about, be bent upon, Ga. 2. 10; to endeavour earnestly, strive, Ep. 4. 3, et al.

Σπουδαίος, α, ου, (fr. same) earnest, eager, forward, 2 Co. 8. 17, 22; *comparat. neut.* σπουδαιοτέρων, as an adv. earnestly, sedulously, 2 Ti. 1. 17: whence

Σπουδαίως, adv. earnestly, eagerly, diligently, Lu. 7. 4. Ti. 3. 13; *comparat.* σπουδαιοτέρως, more earnestly, Phi. 2. 28.

Σπουδή, ης, ή, (σπεύδω) haste; μετὰ σπουδής, with haste, hastily, quickly, Mar. 6. 25. Lu. 1. 39; earnestness, earnest application, diligence, Ro. 12. 8, 11. 2 Co. 7. 11, 12, et al.

Σπυρίς, ίδος, ή, a basket, hand-basket for provisions, Mat. 15. 37; 16. 10. Mar. 8. 8, 20. Ac. 9. 25.

Στάδιον, ου, τό, pl. στάδια & στάδιοι, *pr.* a fixed standard of measure: a stadium, the eighth part of a Roman mile, and nearly equal to a furlong, containing 201.45 yards, Lu. 24. 13, et al.; a race-course, a race, 1 Co. 9. 24.

Στάμνος, ου, ό, ή, a wine jar; a pot, jar, urn, vase, He. 9. 4.

Στάσις, εως, ή, (ίστημι) a setting; a standing; an effective position, an unimpaired standing or dignity, He. 9. 8; a gathered party, a group;

ience, a tumultuous assemblage, popular outbreak, Mar. 15. 7. Ac. 19. 40, et al.; seditious movement, Ac. 24. 5; discord, dispute, dissension, Ac. 15. 2; 23. 7, 10.

Στατήρ, ἥρος, ὁ, (ῖστημι, to weigh) *pr.* a weight; a stater, an Attic silver coin, equal in value to the Jewish shekel, or to 4 Attic or 2 Alexandrian drachms, and equivalent to about 3s. of our money, Mat. 17. 27.

Σταυρός, οὐ, ὁ, a stake; a cross, Mat. 27. 32, 40, 42. Phi. 2. 8; *by impl.* the punishment of the cross, crucifixion, Ep. 2. 16. He. 12. 2; *meton.* the crucifixion of Christ in respect of its import, the doctrine of the cross, 1 Co. 1. 17, 18. Ga. 5. 11; 6. 12, 14; *met. in the phrases* αἶρειν, v. βαστάζειν, v. λαμβάνειν τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, to take up, or bear one's cross, to be ready to encounter any extremity, Mat. 10. 38; 16. 24, et al.: *whence*

Σταυρόω, ὦ, f. ὥσω, a. 1. ἐσταύρωσα, p. pass. ἐσταύρωμαι, to fix stakes; later, to crucify, affix to the cross, Mat. 20. 19; 23. 34; *met.* to crucify, to mortify, to deaden, to make a sacrifice of, Ga. 5. 24; *pass.* to be cut off from a thing, as by a violent death, to become dead to, Ga. 6. 14.

Σταφύλή, ἥς, ἡ, a cluster or bunch of grapes, Mat. 7. 16. Lu. 6. 44. Re. 14. 18.

Στάχυς, υος, ὁ, an ear of corn, Mat. 12. 1. Mar. 2. 23; 4. 28. Lu. 6. 1.

Ἑτέγη, ἥς, ἡ, a roof, flat roof of a house, Mat. 8. 8. Mar. 2. 4. Lu. 7. 6: *from*

ἑτέγω, f. ξω, to cover; to hold off, to hold in; hence, to hold out against, to endure patiently, 1 Co. 9. 12; 13. 7; *absol.* to contain one's self, 1 Th. 5. 1, 5.

Ἰστίρος, α, ον, sterile; barren, not bearing children, Lu. 1. 7, 36; 23. 29. Ga. 4. 27.

ἑτέλλω, f. στελῶ, p. ἑσταλκα, a. 1. ἐστευλα, pr. to place in set order, to arrange; to equip; to dispatch; to stow; to contract; mid. to contract one's self, to shrink; to withdraw from, avoid, shun, 2 Co. 8. 20. 2 Th. 2. 6.

Στέμμα, ατος, τό, (στέφω, to encircle) a crown; a fillet, wreath, Ac. 14. 13.

Στεναγμός, οὐ, ὁ, a sighing, groaning, groan, Ac. 7. 34; *an inward* sighing, aspiration, Ro. 8. 26: *from*

Στενάζω, f. άξω, a. 1. ἐστενάξα, to groan, sigh, Ro. 8. 23. 2 Co. 5. 2, 4. He. 13. 17; to sigh inwardly, Mar. 7. 34; to give vent to querulous or censorious feelings, Ja. 5. 9.

Στενός, ἡ, ὄν, narrow, strait, Mat. 7. 13, 14. Lu. 13. 24.

Στενοχωρέω, ὦ, f. ἥσω, (στενός & χώρα) to crowd together into a narrow place, straiten; pass. met. to be in straits, to be cooped up, to be cramped from action, 2 Co. 4. 8; to be cramped in feeling, 2 Co. 6. 12: whence

Στενοχωρία, ας, ἡ, pr. narrowness of place, a narrow place; met. straits, distress, anguish, Ro. 2. 9; 8. 35. 2 Co. 6. 4; 12. 10.

Στερεός, ά, ὄν, stiff, hard; of food, solid, as opposed to what is liquid and light, He. 5. 12; firm, steadfast 2 Ti. 2. 19. 1 Pe. 5. 9: *whence*

Στερεώω, ὦ, f. ὥσω, a. 1. ἐστερέωσα, to render firm; to strengthen, Ac. 3. 7, 16; to settle, Ac. 16. 5: *whence*

Στερέωμα, ατος, τό, pr. what is solid and firm; met. firmness, steadfastness, constancy, Col. 2. 5.

Στέφανος, ου, ὁ, (στέφω, to encircle) that which forms an encirclement; a crown, Mat. 27. 29. Re. 4. 4, 10; a chaplet, wreath, conferred on a victor in the public games, 1 Co. 9. 25; met. a crown, reward, prize, 2 Ti. 4. 8. Ja. 1. 12; a crown, ornament, honour, glory, Phi. 4. 1, et al.: whence

Στεφανόω, ὦ, f. ὥσω, a. 1. ἐστεφανώσω, to encompass; to crown; to crown as victor in the games, 2 Ti. 2. 5; met. to crown, adorn, decorate, He. 2. 7, 9.

Στήθος, εος, τό, & pl. τὰ στήθη, the breast, Lu. 18. 13; 23. 48. Jno. 13. 25, et al.

Στήκω, a late equivalent to ἑστηκα, to stand, Mar. 11. 25; met. to stand when under judgment, to be approved

- Ro. 14. 4;** to stand firm, be constant, persevere, 1 Co. 16. 13, et al.
- Στηριγμός, οὔ, ὁ, pr.** a fixing, settling; a state of firmness, fixedness; *met.* firmness of belief, settled frame of mind, 2 Pe. 3. 17: *from*
- Στηρίζω, f. ἰξω, a. 1. ἐστήριξα, (ἵστημι)** to set fast; to set in a certain position or direction, Lu. 9. 51; *met.* to render mentally steadfast, to settle, confirm, Lu. 22. 32. Ro. 1. 11, et al.; *p. pass* ἐστήριγμα, to stand immovable, Lu. 16. 26; *met.* to be mentally settled, 2 Pe. 1. 12.
- Στίγμα, ατος, τό, (στίζω, to prick;** to burn in marks, brand) a mark, brand, Ga. 6. 17.
- Στιγμή, ἥς, ἡ, (fr. same) pr.** a point; *met.* a point of time, moment, instant, Lu. 4. 5.
- Στίλβω, f. στίλψω, to shine, glisten,** Mar. 9. 3.
- Στοά, ᾠς, ἡ, (ἵστημι)** a colonnade, piazza, cloister, covered walk supported by columns, Jno. 5. 2; 10. 23. Ac. 3. 11; 5. 12.
- Στοιβάς, ἄδος, ἡ, (στείβω, to tread)** a stuffing of leaves, boughs, &c.; *meton.* a bough, branch, Mar. 11. 8. N. T.
- Στοιχείον, ου, τό, (dimin. of στοῖχος, a row, a straight rod or rule, fr. στείχω, to go in a straight line)** an element; an element of the natural universe, 2 Pe. 3. 10, 12; an element or rudiment of any intellectual or religious system, Ga. 4. 3, 9. Col. 2. 8, 20. He. 5. 12.
- Στοιχέω, ὦ, f. ἥσω, (fr. same) pr.** to advance in a line; *met.* to frame one's conduct by a certain rule, Act. 21. 24. Ro. 4. 12. Ga. 5. 25; 6. 16. Phi. 3. 16.
- Στολή, ἥς, ἡ, (στέλλω, to arrange, to equip)** equipment; dress; a long garment, flowing robe, worn by priests, kings, and persons of distinction, Mat. 12. 38; 16. 5, et al.
- Στόμα, ατος, τό, the mouth,** Mat. 12. 34; 15. 11, 17, 18; 21. 16, et al.; speech, words, Mat. 18. 16. 2 Co. 13. 1; command of speech, facility of language, Lu. 21. 15; *fr. Heb.* ἀνοίγειν τὸ στόμα, to make utterance, to speak, Mat. 5. 2; 13. 35, et al.; also, *used of the earth,* to rend, yawn, Re.
12. 16; στόμα πρὸς στόμα λαλεῖν, to speak mouth to mouth, face to face, 2 Jno. 12. 3 Jno. 14; the edge or point of a weapon, Lu. 21. 24. He. 11. 34.
- Στόμαχος, ου, ὁ, (στόμα) pr.** the gullet leading to the stomach; hence, later, the stomach itself, 1 Ti. 5. 23.
- Στρατεία, ας, ἡ, (στρατεύω)** a military expedition, campaign; and *genr.* military service, warfare; *met.* the Christian warfare, 2 Co. 10. 4. 1 Ti. 1. 18.
- Στράτευμα, ατος, τό, an army,** Mat. 22. 7, et al.; an armed force, corps, Ac. 23. 10, 27; troops, guards, Lu. 23. 11: *from*
- Στρατεύω, f. εὔσω, & mid. στρατεύομαι, (στρατός, an army)** to perform military duty, serve as a soldier, Lu. 3. 14. 1 Co. 9. 7. 2 Ti. 2. 4; to battle, Ja. 4. 1. 1 Pe. 2. 11, to be spiritually militant, 2 Co. 10. 3. 1 Ti. 1. 18.
- Στρατηγός, οὔ, ὁ, (στρατός & ἄγων)** a leader or commander of an army, general; a Roman prætor, provincial magistrate, Ac. 16. 20, 22, 35, 36, 38; στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ, the captain or prefect of the temple, the chief of the Levites who kept guard in and around the temple, Lu. 22. 4, 52. Ac. 4. 1; 5. 24, 26.
- Στρατιά, ᾠς, ἡ, (στρατός)** an army, host; *fr. Heb.* στρατιά οὐράνιος, v. τοῦ οὐρανοῦ, the heavenly host, the host of heaven, the hosts of angels, Lu. 2. 13; the stars, &c., Ac. 7. 42: whence
- Στρατιώτης, ου, ὁ, a soldier,** Mat. 8. 9; 27. 27, et al.; *met.* a soldier of Christ, 2 Ti. 2. 3.
- Στρατολογέω, ὦ, f. ἥσω, (στρατός & λέγω)** to collect or levy an army enlist troops, 2 Ti. 2. 4. L. G.
- Στρατοπεδάρχης, ου, ὁ, (στρατόπεδον & ἄρχω)** a commandant of a camp; a legionary tribune; perhaps the prefect of the prætorian camp, Ac. 28. 16. L. G.
- Στρατόπεδον, (στρατός & πέδον) pr.** the site of an encampment; an encampment; *meton.* an army, Lu. 21. 20.
- Στρεβλόω, ὦ, f. ὥσω, (στρεβλή, a windlass, a wrench, instrument of**

torture, rack) *pr.* to distort the limbs on a rack; *met.* to wrench, distort, pervert, 2 Pe. 3. 16.

Στρέφω, *f. ψω*, *a. 1. ἔστρεψα*, *a. 2. pass. ἐστράφην*, to twist; to turn, Mat. 5. 39; to make a change of substance, to change, Re. 11. 6; *absol.* to change or turn one's course of dealing, Ac. 7. 42; *mid.* to turn one's self about, Mat. 16. 23. Lu. 7. 9, et al.; to turn back, Ac. 7. 39; to change one's direction, to turn elsewhere, Ac. 13. 46; to change one's course of principle and conduct, to be converted, Mat. 18. 3.

Στρηνιάω, *ῶ*, *f. άσω*, to be wanton, to revel, riot, Re. 18. 7, 9; *from*

Στρήνος, *εος*, *τό*, (*στρηνής*, strong, hard) headstrong pride; wantonness, luxury, voluptuousness, Re. 18. 3.

Στρουθίον, *ίου*, *τό*, (*dimin. of στρουθός*) any small bird, *spc.* a sparrow, Mat. 10. 29, 31. Lu. 12. 6, 7.

Στρώννυμι, *v. στρωννύω*, *f. στρώσω*, *a. 1. ἔστρωσα*, *p. pass. ἐστρωμαι*, (*by metath. for στορέννυμι*) to spread, to strew, Mat. 21. 8. Mar. 11. 8; to spread a couch, Ac. 9. 34; *used of a supper chamber, pass.* to have the couches spread, to be prepared, furnished, Mar. 14. 15. Lu. 22. 12.

Στυγητός, *ή, όν, & os, ον*, (*στυγέω*, to hate) hateful, odious, detested, Tit. 3. 3.

Στυγνάζω, *f. άσω*, *a. 1. ἐστύгнаσα*, (*στυγνός*, gloomy) to put on a gloomy and downcast look, Mar. 10. 22; *of the sky*, to lower, Mat. 16. 3. S.

Στύλος, *ου, ό*, a pillar, column, Re. 10. 1; *used of persons of authority, influence, &c.*, a support or pillar of the church, Ga. 2. 9. Re. 3. 12; a support of true doctrine, 1 Ti. 3. 15.

Στωϊκός, *ή, όν*, stoic, belonging to the sect of the Stoics, founded by Zeno, and deriving their name from the portico, στοά, where he taught, Ac. 17. 18.

Σύ, *gen. σου, dat. σοί, acc. σέ, & enclit. σου, σοι, σε, pl. υμεῖς, pron. 2 per. thou*, Mat. 1. 20; 2. 6, et al. freq.

Συγγένεια, *as, ή*, kindred; kinsfolk, kinsmen, relatives, Lu. 1. 61. Ac. 7. 3, 14; *from*

Συγγενής, *έος, ούς, ό, ή*, (*συν & γένος*) kindred, akin; *as a subs. a kinsman or kinswoman, relative*, Mar. 6. 4. Lu. 1. 36, 58, et al.; *one nationally akin, a fellow-countryman*, Ro. 9. 3.

Συγγνώμη, *ης, ή*, (*συγγινώσκω*, to agree in judgment with) pardon; concession, leave, permission, 1 Co. 7. 6.

Συγκάθημαι, (*σύν & κάθημαι*) to sit in company with, Mar. 14. 54. Ac. 26. 30.

Συγκαθίζω, *f. ίσω*, (*σύν & καθίζω*) *trans.* to cause to sit with, seat in company with, Ep. 2. 6; *intrans.* to sit in company with; to sit down together, Ac. 22. 55.

Συγκακοπαθέω, *ῶ*; *f. ήσω* (*σύν & κακοπαθέω*) to suffer evils along with any one; to be enduringly adherent, 2 Ti. 1. 8. N. T.

Συγκακουχέομαι, *οὔμαι*, (*σύν & κακουχέω*) to encounter adversity along with any one, He. 11. 25. N. T.

Συγκαλέω, *ῶ*, *f. έσω*, (*σύν & καλέω*) to call together, convoke, Mar. 15. 16; *mid.* to call around one's self, Lu. 9. 1, et al.

Συγκαλύπτω, *f. ψω*, *p. pass. συγκεκάλυμμαι*, (*σύν & καλύπτω*) to cover altogether, to cover up; *met.* to conceal, Lu. 12. 2.

Συγκάμπω, *f. ψω*, (*σύν & κάμπω*) to bend or bow together; to bow down the back of any one afflictively, Ro. 11. 10.

Συγκαταβαίνω, *f. βήσομαι*, (*σύν & καταβαίνω*) to go down with any one, Ac. 25. 5.

Συγκατάθεσις, *εως, ή*, assent; *in N. T.*, accord, alliance, 2 Co. 6. 16; (*L. G.*) *from*

Συγκατατίθημι, (*σύν & κατατίθημι*) to set down together with; *mid.* to assent, accord, Lu. 23. 51.

Συγκαταψηφίζω, *f. ίσω*, (*σύν, καταψηφίζω, ψήφος*) to count, number with, Ac. 1. 26. N. T.

Συγκεράννυμι, *v. νύω*, *f. λεράσω*, *συνεκεράσσα, p. κέκράμαι*, (*σύν & κεράννυμι*) to mix with, mingle together, commingle; to blend, 1 Co. 12. 24; *pass.* to be attempered, combined, He. 4. 2

Συγκινέω, ὦ, f. ἦσω, (σύν & κινέω) to move together, commove, put in commotion; to excite, Ac. 6. 12.

Συγκλείω, f. εἶσω, (σύν & κλείω) to shut up together, to hem in; to enclose, Lu. 5. 6; *met.* to band under a sweeping sentence, Ro. 11. 32. Ga. 3. 22; *pass.* to be banded under a bar of disability, Ga. 3. 23.

Συγκληρονόμος, ου, ὁ, ἡ, (σύν & κληρονόμος) *pr.* a coheir, Ro. 8. 17; a fellow participant, Ep. 3. 6. He. 11. 9. 1 Pe. 3. 7. N. T.

Συγκοινωνέω, ὦ, f. ἦσω, to be a joint partaker, participate with a person; in N. T., to mix one's self up in a thing, to involve one's self, be an accomplice in, Ep. 5. 11. Re. 18. 4; to sympathise actively in, to relieve, Phi. 4. 14: *from*

Συγκοινωνός, οὐ, ὁ, ἡ, (σύν & κοινωνός) one who partakes jointly; a coparticipant, copartner, Ro. 11. 17. 1 Co. 9. 23. Phi. 1. 7. Re. 1. 9. N. T.

Συγκομίζω, f. ἴσω, (σύν & κομίζω) to bring together, collect; to prepare for burial, take charge of the funeral of any one, bury, Ac. 8. 2.

Συγκρίνω, f. ἠνῶ, (σύν & κρίνω) to combine, compound; to compare, to estimate by comparing with something else, or, to match, 2 Co. 10. 12, *bis*; to explain, illustrate, or, to suit, 1 Co. 2. 13.

Συγκύπτω, f. ψω, (σύν & κύπτω) to bend or bow together; to be bowed together, bent double, Lu. 13. 11.

Συγκυρία, ας, ἡ, (συγκυρέω, to happen together, σύν & κυρέω, to happen) concurrence, coincidence, chance, accident; κατὰ συγκυρίαν, by chance, accidentally, Lu. 10. 31.

Συγχαίρω, α. 2. συνεχάρην, (σύν & χαίρω) to rejoice with any one, sympathise in joy, Lu. 15. 6, 9. Phi. 2. 17, 18; *met.* 1 Co. 12. 26; to sympathise in the advancement of, 1 Co. 13. 6.

Συγχέω, & later, ὕνω, imperf. συνεχεον & συνέχουνον, *pass.* p. συγχέχυμαι, α. 1. συνεχύθη, (σύν & χέω) to pour together, mingle by pouring together; hence, to confound, perplex, amaze, Ac. 2. 6; to confound in dispute, Ac. 9. 22; to throw into confu-

sion, fill with uproar, Ac. 19. 32; 21. 27, 31.

Συγχαράομαι, ὦμαι, f. ἡσομαι, (σύν & χαράομαι) to use at the same time with another, use in common; to have social intercourse with, associate with, Jno. 4. 9. L. G.

Συγχύνω, see συγχέω.

Σύγχυσις, εως, ἡ, (συγχέω) *pr.* pouring together; hence, confusion, commotion, tumult, uproar, Ac. 19. 29.

Συζάω, ὦ, f. ἦσω, (σύν & ζάω) to live with; to continue in life with any one, 2 Co. 7. 3; to coexist in life with another, Ro. 6. 8. 2 Ti. 2. 11.

Συζεύγνυμι, f. ζεύξω, α. 1. συνέ-ζευξα, (σύν & ζεύγνυμι, to yoke) to yoke together; trop. to conjoin, join together, unite, Mat. 19. 6. Mar. 10. 9.

Συζητέω, ὦ, f. ἦσω, (σύν & ζητέω) to seek, ask, or inquire with another; to deliberate, debate, Mar. 1. 27; 9. 10; to hold discourse with, argue, reason, Mar. 8. 11; 12. 28. Ac. 6. 9; to question, dispute, cavil, Mar. 9. 14, 16, et al.: whence

Συζήτησις, εως, ἡ, mutual discussion, debate, disputation, Ac. 15. 2, 7; 28. 29. L. G.

Συζητητής, οὐ, ὁ, a disputant, controversial reasoner, sophist, 1 Co. 1. 20. N. T.

Συζύγος, ου, ὁ, ἡ, (συζεύγνυμι) a yoke-fellow; an associate, fellow-labourer, coadjutor, Phi. 4. 3.

Συζωοποιέω, ὦ, f. ἦσω, (σύν & ζωοποιέω) to quicken together with another; to make a sharer in the quickening of another, Ep. 2. 5. Col. 2. 13. N. T.

Συκάμινος, ου, ἡ, & ὁ, a sycamore tree, i. q. συκομοραία, q. v., Lu. 17. 6.

Συκῆ, ἥς, ἡ, *contr.* for συκέα, a fig tree, ficus carica of Linn., Mat. 21. 19, et al.

Συκομοραία, v. συκομορέα, ας, ἡ (σῦκον & μόρον, a mulberry) equivalent to συκόμορος, the fig-mulberry, ficus sycamorus of Linn., a tree whose leaves resemble those of the mulberry, and its fruit that of the fig-tree, Lu. 19. 4. N. T.

Σύκον, ου, τό, a fig, Mat. 7. 16, et al.

- Συκοφαντέω**, ὦ, f. ἦσω, (συκοφαν-
της, *pr.*, among the Athenians, an in-
former against those who exported
figs contrary to law, σῦκον, φαινω) to
inform against; to accuse falsely;
by *impl.* to wrong by false accusa-
tions or insidious arts; to extort
money by false informations, Lu. 3.
14; 19. 8.
- Συλαγωγέω**, ὦ, f. ἦσω, (σύλη, v.
σύλον, & ἄγω) to carry off as a prey
or booty; *met.* to make victims of
imposture, Col. 2. 8. L. G.
- Συλάω**, ὦ, f. ἦσω, a. 1. ἐσύλησα,
(σύλη, v. σύλον, the right of seizing
the goods of a merchant in pay-
ment) to strip, rob; to rob, encroach
on, 2 Co. 11. 8.
- Συλλαλέω**, ὦ, f. ἦσω, (σύν & λα-
λέω) to talk, converse, or confer with,
Mat. 17. 3. Mar. 9. 4, et al. L. G.
- Συλλαμβάνω**, f. λήψομαι, a. 2. συν-
έλαβον, p. συνείληφα, a. 1. pass. συνε-
λήφθην, (σύν & λαμβάνω) to catch up;
to seize, apprehend, Mat. 26. 55. Ac.
1. 16, et al.; to catch, as prey, Lu. 5.
9; to conceive, become pregnant,
Lu. 1. 24, 31, 36; 2. 21; *met.* Ja. 1.
15; *mid.* to help, aid, assist, Lu. 5. 7.
Phi. 4. 3.
- Συλλέγω**, f. ξω, (σύν & λέγω) to
collect, gather, Mat. 7. 16; 13. 28,
et al.
- Συλλογίζομαι**, f. ἵσομαι, (σύν &
λογίζομαι) to reckon up together;
to consider, deliberate, reason, Lu.
20. 5.
- Συλλυπέομαι**, οὔμαι, (σύν & λυ-
πέομαι) to be grieved together with;
to be grieved, Mar. 3. 5.
- Συμβαίνω**, f. βήσομαι, a. 2. συνέ-
βην, (σύν & βαίνω) to stand with the
feet near together; to step or come
together; to happen, befall, fall out,
Mar. 10. 32, et al.
- Συμβάλλω**, f. βαλῶ, (σύν & βάλ-
λω) *pr.* to throw together; *absol.* to
meet and join, Ac. 20. 14; to meet
in war, to encounter, engage with,
Lu. 14. 31; to encounter in discourse
or dispute, Ac. 17. 18; to consult to-
gether, Ac. 4. 15; *mid.* to contribute,
be of service to, to aid, Ac. 18. 27;
συμβάλλειν ἐν τῇ καρδίᾳ, to revolve in
mind, ponder upon, Lu. 2. 19.
- Συμβασιλεύω**, f. εὔσω, (σύν &
βασιλεύω) to reign with; *met.* to en-
joy honour and felicity with, 1 Co.
4. 8. 2 Ti. 2. 12. L. G.
- Συμβιβάζω**, f. ἄσω, (σύν & βιβά-
ζω) *pr.* to cause to come together;
to unite, knit together, Ep. 4. 16.
Col. 2. 2, 19; to infer, conclude, Ac.
16. 10; by *impl.* to prove, demon-
strate, Ac. 9. 22; in N. T., to teach
instruct, 1 Co. 2. 16.
- Συμβουλευέω**, f. εὔσω, (σύν & βου-
λεύω) to counsel, advise, exhort, Jno.
18. 14. Re. 3. 18; *mid.* to counsel
together, plot, Mat. 26. 4, et al.
- Συμβούλιον**, ἰου, τό, counsel, con-
sultation, mutual consultation, Mat.
12. 14; 22. 15, et al.; a council, coun-
sellors, Ac. 25. 12: (N. T.) from
- Σύμβουλος**, ου, ὁ, (σύν & βουλή) a
counsellor; one who shares one's
counsel, Ro. 11. 34.
- Συμμαθητής**, οὔ, ὁ, (σύν & μαθη-
τής) a fellow-disciple, Jno. 11. 16.
- Συμμαρτυρέω**, ὦ, f. ἦσω, (σύν &
μαρτυρέω) to testify or bear witness
together with another, add testi-
mony, Ro. 2. 15; 8. 16; 9. 1.
- Συμμερίζομαι**, f. ἵσομαι, (σύν &
μερίζω) to divide with another so as
to receive a part to one's self, share
with, partake with, 1 Co. 9. 13. N. T.
- Συμμέτοχος**, ου, ὁ, ἡ, (σύν & μέτ-
οχος) a partaker with any one, a
joint partaker, Ep. 3. 6; 5. 7. L. G.
- Συμμορφίζω**, f. ἵσω, (σύν & μορ-
φίζω) equivalent to συμμορφόω: which
see: v. r. Phi. 3. 10.
- Σύμμορφος**, ου, ὁ, ἡ, (σύν & μορ-
φή) of like form, assimilated, con-
formed, Ro. 8. 29. Phi. 3. 21. N. T.
- Συμμορφόω**, ὦ, f. ὠσω, (σύν &
μορφόω) to conform to, Phi. 3. 10.
N. T.
- Συμπαθέω**, ὦ, f. ἦσω, to sympa-
thize with, He. 4. 15; to compassion-
ate, He. 10. 34: from
- Συμπάθης**, έος, οὖς, ὁ, ἡ, (σύν &
πάθος, πάσχω) sympathising, com-
passionate, 1 Pe. 3. 8.
- Συμπαράγινομαι**, a. 2. συμπαρεγεν-
ομην, (σύν & παράγινομαι) to be present
together with; to occur together, con-
vene, Lu. 23. 48; to stand by or sup-
port one judicially, adesse, 2 Ti. 4.
12.

Συμπαρακαλέω, ὦ, f. ἤσω, (σύν & παρακαλέω) to invite, exhort *along with others*; to animate *in company with others*; *pass.* to share in mutual encouragement, Ro. 1. 12.

Συμπαλαμβάνω, a. 2. συμπαρέλαβον, (σύν & παλαμβάνω) to take along with, take as a *companion*, Ac. 12. 25; 15. 37, 38. Ga. 2. 1.

Συμπαραμένω, f. μενῶ, (σύν & παραμένω) to remain or continue with or among, Phi. 1. 25.

Συμπάρεμι, (σύν & πάρεμι) to be present with *any one*, Ac. 25. 24.

Συμπάσχω, f. πείσομαι, (σύν & πάσχω) to suffer with, sympathise; 1 Co. 12. 26; to suffer as *another*, endure corresponding sufferings, Ro. 8. 17.

Συμπέμπω, f. ψω, (σύν & πέμπω) to send with *any one*, 2 Co. 8. 18, 22.

Συμπεριλαμβάνω, f. λήψομαι, (σύν & περιλαμβάνω) to embrace together; to embrace, Ac. 20. 10.

Συμπίνω, f. πίομαι, & πιοῦμαι, a. 2. συνέπιον, (σύν & πίνω) to drink with *any one*, Ac. 10. 41. (i)

Συμπίπτω, a. 2. συνέπεσον, (σύν & πίπτω) to fall together; to fall in ruins, v. r. Lu. 6. 49.

Συμπληρώω, ὦ, f. ὠσω, (σύν & πληρώω) to fill, fill up, fill full, Lu. 8. 33; *pass.*, of time, to be completed, have fully come, Lu. 9. 51. Ac. 2. 1.

Συμπνίγω, f. ιξοῦμαι, (σύν & πνίγω) to throttle, choke; *trop.* to choke the growth or increase of seed or plants, Mat. 13. 22. Mar. 4. 7, 19. Lu. 8. 14; to press upon, crowd, throng, Lu. 8. 42. (i)

Συμπολίτης, ου, ὁ, (σύν & πολίτης) a fellow-citizen, *met.* Ep. 2. 19. (i)

Συμπορεύομαι, f. εὔσομαι, (σύν & πορεύομαι) to go with, accompany, Lu. 7. 11; 14. 25; 24. 15; to come together, assemble, Mar. 10. 1.

Συμπόσιον, ιου, τό, (συμπίνω) a drinking together; a feast, banquet; a festive company; *in N. T.*, pl. συμπόσια, mess-parties, Mar. 6. 39.

Συμπρεσβύτερος, ου, ὁ, (σύν & πρεσβύτερος) a fellow-elder, fellow-presbyter, Pe. t. 1. N. T.

Συμφέρω, ε. συνερίσω, a. 1. συη-

νεγκα, a. 2. συνήνεγκον, (σύν & ἔρω) to bring together, collect, Ac. 19. 19; *absol.* to conduce to, to be for the benefit of *any one*, be profitable, advantageous, expedient, 1 Co. 6. 12 2 Co. 8. 10; *particip. neut.* τὸ συμφέρον, good, benefit, profit, advantage, Ac. 20. 20. 1 Co. 7. 35; *impers.* συμφέρει, it is profitable, advantageous, expedient, Mat. 5. 29, 30; 19. 19, et al.

Σύμφημι, (σύν & φημί) *pr.* to affirm with; to assent, Ro. 7. 16.

Συμφυλέτης, ου, ὁ, (σύν & φυλί) *pr.* one of the same tribe; a fellow-citizen, fellow-countryman, 1 Th. 2. 14.

Συμφύτος, ου, ὁ, ἡ, (σύν & φύω) *pr.* planted together, grown together; *in N. T.*, *met.* grown together, closely entwined or united with, Ro. 6. 5.

Συμφύω, f. φύσω, *pass.* a. 2. συνεφύην, (*fr.* same) to make to grow together; *pass.* to grow or spring up with, Lu. 8. 7.

Συμφωνέω, ὦ, f. ἤσω, (σύμφωνος) to sound together, to be in unison, be in accord; *trop.* to agree with, accord with *in purport*, Ac. 15. 15; to harmonise with, be congruous, suit with, Lu. 5. 36; to agree with, make an agreement, Mat. 18. 19; 20. 2, 13. Ac. 5. 9: *whence*

Συμφώνησις, εως, ἡ, unison, accord; agreement, concord, 2 Co. 6. 15. N. T.

Συμφωνία, as, ἡ, symphony, harmony of sounds; concert of instruments, music, Lu. 15. 25.

Σύμφωνος, ου, ὁ, ἡ, (σύν & φωνή) agreeing in sound; *met.* accordant, harmonious, agreeing, and *neut.* τὸ σύμφωνον, accord, agreement, 1 Co. 7. 5.

Συμψηφίζω, f. ἴσω, (σύν & ψηφίζω, ψήφος) to calculate together, compute, reckon up, Ac. 19. 19.

Σύμψυχος, ου, ὁ, ἡ, (σύν & ψυχή) united in mind, at unity, Phi. 2. 2. N. T.

Σύν, *prep.* governing a *dat.*, with, together with, Mat. 25. 27; 26. 35; 27. 38; attendant on, 1 Co. 15. 10; be sides, Lu. 24. 21; with, with the assistance of, 1 Co. 5. 4; with, in the same manner as, Ga. 3. 9; εἶναι σύν

τινι, to be with any one, to be in company with, accompany, Lu. 2. 13; 8. 38; to be on the side of, be a partisan of any one, Ac. 4. 13; 14. 4; οἱ σύν τινι, those with any one, the companions of any one, Mar. 2. 26. Ac. 22. 9; the colleagues, associates of any one, Ac. 5. 17, 21.

Συνάγω, f. **ἄξω**, a. 2. **συνήγαγον**, p. pass. **συνήγμαι**, a. 1. pass. **συνήχθην**, f. pass. **συναχθήσομαι**, (σύν & ἄγω) to bring together, collect, gather, as grain, fruits, &c., Mat. 3. 12; 6. 26; 13. 30, 47; to collect an assembly, convoke; pass. to convene, come together, meet, Mat. 2. 4; 13. 2; 18. 20; 22. 10; in N. T., to receive with kindness and hospitality, to entertain, Mat. 25. 35, 38, 43, et al.; (ἄ) whence

Συναγωγή, ἡς, ἡ, a collecting, gathering; a Christian assembly or congregation, Ja. 2. 2; the congregation of a synagogue, Ac. 9. 2, et al.; a synagogue, place of Jewish worship, Lu. 7. 5, et al.

Συναγωνίζομαι, f. **ἴσομαι**, (σύν & ἀγωνίζομαι) to combat in company with any one; to exert one's strength with, to be earnest in aiding, Ro. 15. 30.

Συναθλέω, ὦ, f. **ἦσω**, (σύν & ἀθλέω) pr. to contend on the side of any one; in N. T., to co-operate vigorously with a person, Phi. 4. 3; to make effort in the cause of, in support of a thing, Phi. 1. 27. L. G.

Συναθροίζω, f. **οἴσω**, (σύν & ἀθροίζω, to gather, ἀθρόος) to gather; to bring together, convoke, Ac. 19. 25; pass. to come together, convene, Lu. 24. 33. Ac. 12. 12.

Συναίρω, f. **αῖρω**, (σύν & αἶρω) to take up a thing with any one; in N. T., συναίρειν λόγον, to adjust accounts, reckon in order to payment, Mat. 18. 23, 24; 25. 19.

Συναιχμάλωτος, ου, ὁ, ἡ, (σύν & αἰχμάλωτος) a fellow-captive, Ro. 16. 7. Col. 4. 10. Phil. 23. N. T.

Συνακολουθέω, ὦ, f. **ἦσω**, (σύν & ἀκολουθέω) to follow in company with, accompany, Mar. 5. 37. Lu. 23. 49.

Συνᾰλίζω, f. **ἴσω**, (σύν & ἀλίζω, to collect) to cause to come together,

collect, assemble, congregate; ~~μῖνα~~ to convene to one's self, Ac. 1. 4.

Συναναβαίνω, f. **βήσομαι**, a. 2. **συνανέβην** (σύν & ἀναβαίνω) to go up, ascend with any one, Mar. 15. 41. Ac. 13. 31.

Συνανάκειμαι, f. **είσομαι**, (σύν & ἀνάκειμαι) to recline with any one at table, Mat. 9. 10; 14. 9, et al. N. T.

Συναναμίγνυμι, (σύν & ἀναμίγνυμι, to mix, mingle) to mix together with, commingle; mid. met. to mingle one's self with, to associate with, have familiar intercourse with, 1 Co. 5. 9, 11. 2 Th. 3. 14. L. G.

Συναναπαύομαι, f. **αύσομαι**, (σύν & ἀναπαύομαι) to experience refreshment in company with any one, Ro. 15. 32. L. G.

Συναντάω, ὦ, f. **ἦσω**, (σύν & ἀντάω, ἀντί) to meet with, fall in with, encounter; to meet, Lu. 9. 37; 22. 10. Ac. 10. 25. He. 7. 1, 10; to occur, happen to, befall, Ac. 20. 22; whence

Συνάντησις, εως, ἡ, a meeting, Mat. 8. 34.

Συναντιλαμβάνομαι, f. **λήψομαι**, (σύν & ἀντιλαμβάνομαι) pr. to take hold of with any one; to support, help, aid, Lu. 10. 40. Ro. 8. 26. L. G.

Συναπάγω, f. **ἄξω**, (σύν & ἀπάγω) to lead or conduct away with; to seduce; pass. to be led away, carried astray, Ga. 2. 13. 2 Pe. 3. 17; mid. to conform one's self willingly to certain circumstances, Ro. 12. 16.

Συναποθνήσκω, a. 2. **συναπέθανον**, (σύν & ἀποθνήσκω) to die together with any one, Mar. 14. 31. 2 Co. 7. 3; met. to die with, in respect of a spiritual likeness, 2 Ti. 2. 11.

Συναπόλλυμι, a. 2. mid. **συναπωλόμην**, (σύν & ἀπόλλυμι) to destroy together with others; mid. to perish or be destroyed with others, He. 11. 31.

Συναποστέλλω, f. **στελῶ**, (σύν & ἀποστέλλω) to send forth together with any one, 2 Co. 12. 18.

Συναρμολογία, ὦ, f. **ἦσω**, (σύν & ἀρμολογέω, fr. ἀρμός, a joint, & λόγος) to join together fitly, fit or frame together, compact, Ep. 2. 21. N. T.

Συναρπάξω, f. **ἄσω**, (σύν & ἀρπά-

- (*σ*) to scratch up, clutch, to seize and carry off suddenly, Ac. 6. 12; to seize with force and violence, Lu. 8. 29; *pass.*, of a ship, to be caught and swept on by the wind, Ac. 27. 15.
- Συναυξάνομαι**, f. ἤσομαι, (σύν & αὐξάνω) to grow together in company, Mat. 13. 30.
- Σύνδεσμος**, ου, ό, that which binds together; a ligature, Col. 2. 19; a band of union, Eph. 4. 3. Col. 3. 14; a bundle, or, bond, Ac. 8. 23: *from*
- Συνδέω**, f. δῆσω, (σύν & δέω) to bind together; in *N. T.*, *pass.* to be in bonds together with, He. 13. 3.
- Συνδοξάζω**, f. άσω, (σύν & δοξάζω) in *N. T.*, to glorify together with, to exalt to a state of dignity and happiness in company with, to make to partake in the glorification of another, Ro. 8. 17.
- Σύνδουλος**, ου, ό, (σύν & δούλος) a fellow-slave, fellow-servant, Mat. 24. 49, et al.; a fellow-minister of Christ, Col. 1. 7, et al.
- Συνδρομή**, ης, ή, (σύν & ἔδραμον) a running together, concourse, Ac. 21. 30.
- Συνεγείρω**, f. γερῶ, (σύν & ἐγείρω) to raise up with any one; to raise up with Christ by spiritual resemblance of His resurrection, Ep. 2. 6. Col. 2. 12; 3. 1. L. G.
- Συνέδριον**, ίου, τό, (σύν & ἔδρα) *pr.* a sitting together, assembly, &c.; in *N. T.*, the Sanhedrin, the supreme council of the Jewish nation, Mat. 5. 22; 26. 59; *meton.* the Sanhedrin as including the members and place of meeting, Lu. 22. 66. Ac. 4. 15, et al.; *venr.* a judicial council, tribunal, Mat. 10. 17. Mar. 13. 9.
- Συνείδησις**, εως, ή, (συνειδέναι) consciousness, He. 10. 2; a present *idea*, persisting notion, impression of reality, 1 Co. 8. 7. 1 Pe. 2. 19; conscience, as an inward moral impression of one's actions and principles, Jno. 8. 9. Ac. 23. 1; 24. 16. Ro. 9. 1. 2 Co. 1. 12, et al.; conscience, as the inward faculty of moral judgment, Ro. 2. 15; 13. 5. 1 Co. 8. 7, 10, 12, 10. 25, 27, 28, 29. 2 Co. 4. 3, 5. 11, et al.; conscience, as the inward moral and spiritual frame, Tit. 1. 15. He. 9. 14.
- Συνεῖδον**, a. 2. of συνοράω, *part.* συνιδών, to see under one range of view; to take a deliberate glance of a state of matters, Ac. 12. 12; 14. 6.
- Συνειδώς**, see σύννοϊδα.
- Σύνειμι**, f. έσομαι, (σύν & εἰμί) to be with, be in company with, Lu. 9. 18. Ac. 22. 11.
- Σύνειμι**, *part.* συνιών, (σύν & εἰμι) to come together, assemble, Lu. 8. 4.
- Συνεισέρχομαι**, a. 2. συνεισῆλθον, (σύν & εισέρχομαι) to enter with any one, Jno. 18. 15; to embark with, Jno. 6. 22.
- Συνέκδημος**, ου, ό, ή, (σύν & ἑκδημος, a traveller to foreign countries) one who accompanies another to foreign countries, fellow-traveller, Ac. 19. 29. 2 Co. 8. 19. L. G.
- Συνεκλεκτός**, ή, όν, (σύν & ἐκλεκτός) chosen along with others; elected to Gospel privileges along with, 1 Pe. 5. 13. N. T.
- Συνελαύνω**, f. ελάσω, a. 1. συνηλάσσα, (σύν & ελαύνω) *pr.* to drive together; to urge to meet; in *N. T.*, to urge to union, Ac. 7. 26.
- Συνεπιμαρτυρέω**, ώ, f. ήσω, (σύν & ἐπιμαρτυρέω) to join in according attestation; to support by attestation, to confirm, sanction, He. 2. 4.
- Συνεπιτίθεμαι**, (σύν & ἐπιτίθημι) to set upon along with, assail at the same time; to unite in impeaching, v. r. Ac. 24. 9.
- Συνέπομαι**, imperf. συνειπόμην, (σύν & έπομαι, to follow) to follow with, attend, accompany, Ac. 20. 4.
- Συνεργέω**, ώ, f. ήσω, to work together with, to co-operate, &c., 1 Co. 16. 16. 2 Co. 6. 1; to assist, afford aid to, Mar. 16. 20; to be a motive principle, Ja. 2. 22; *absol.* to conspire actively to a result, Ro. 8. 28: *from*
- Συνεργός**, ου, ό, ή, (σύν & ἔργον) a fellow-labourer, associate, coadjutor, Ro. 16. 3, 9, 21. 2 Co. 1. 24, et al.
- Συνέρχομαι**, a. 2. συνῆλθον, (σύν & έρχομαι) to come together; to assemble, Mar. 3. 20; 6. 33; 14. 53; to cohabit matrimonially, Mat. 1. 13. 1 Co. 7. 5; to go or come with any one, to accompany, Lu. 23. 55. **Αα**

9. 39; to company with, associate with, Ac. 1. 21, et al.
- Συνεσθίω**, a. 2. **συνέφαγον**, (σύν & ἐσθίω) to eat with, 1 Co. 5. 11; *by impl.* to associate with, live on familiar terms with, Lu. 15. 2. Ga. 2. 12.
- Σύνεσις**, εως, ἡ, (συνίημι) *pr.* a sending together, a junction, as of streams; *met.* understanding, intelligence, discernment, sagaciousness, Lu. 2. 47. 1 Co. 1. 19, et al.; *meton.* the understanding, intellect, mind, Mar. 12. 33.
- Συνετός**, ἡ, ὅν, (fr. same) intelligent, discerning, sagacious, wise, prudent, Mat. 11. 25. Lu. 20. 21, et al.
- Συνευδοκέω**, ὦ, f. ἤσω, (σύν & εὐδοκέω) to approve with another; to accord with in principle, Ro. 1. 32; to stamp approval, Lu. 11. 48. Ac. 8. 1; 22. 20; to be willing, agreeable, 1 Co. 7. 12, 13.
- Συνευχέομαι**, οὔμαι, f. ἤσομαι, (σύν & εὐχέομαι, to feast, banquet) to feast together with, 2 Pe. 2. 13. Ju. 12.
- Συνέφαγον**, a. 2. of **συνεσθίω**: *which see.*
- Συνεφίστημι**, (σύν & ἐφίστημι) to set together upon; *intrans.* a. 2. **συνεπέστην**, to assail together, Ac. 16. 22.
- Συνέχω**, f. ἔξω, (σύν & ἔχω) *pr.* to hold together; to confine, shut up close; τὰ ὦτα, to stop the ears, Ac. 7. 57; to confine, straiten, as a besieged city, Lu. 19. 43; to hold, hold fast, have the custody of any one, Lu. 22. 63; to hem in, urge, press upon, Lu. 8. 45; to exercise a constraining influence on, 2 Co. 5. 14; *pass.* to be seized with, be affected with, as fear, disease, &c., Mat. 4. 24. Lu. 4. 38, et al.; to be in a state of mental constriction, to be hard pressed by urgency of circumstances, Lu. 12. 50. Ac. 18. 5. Phi. 1. 23.
- Συνήδομαι**, f. ησθήσομαι, (σύν & ἡδέομαι, to be pleased, delighted) to be pleased along with others; to congratulate; to delight in, approve cordially Ro. 7. 22.
- Συνήθεια**, as, ἡ, (συνηθής, accustomed, familiar, customary, fr. σύν & ἔθος) intercourse; use, custom; an established custom, practice **Ἰνσ** 18. 39. 1 Co. 11. 16.
- Συνηλικιώτης**, ου, ὁ, (συν & ἡλικιώτης, idem, fr. ἡλικία) one of the same age, an equal in age, Ga. 1. 14. L. G.
- Συνθάπτω**, f. ψω, a. 2. *pass.* **συνετάφην**, (σύν & θάπτω) to bury with; *pass.* in N. T., to be buried with Christ symbolically, Ro. 6. 4. Col. 2. 12.
- Συνθλάω**, ὦ, f. ἄσω, f. *pass.* **συνθλασθήσομαι**, (σύν & θλάω, to break) to crush together; to break in pieces, shatter, Mat. 21. 44. Lu. 20. 18.
- Συνθλίβω**, f. ψω, (σύν & θλίβω) to press together; to press upon crowd, throng, Mar. 5. 24, 31. (i)
- Συνθρύπτω**, f. ψω, (σύν & θρύπτω) to crush to pieces; *met.* to break the heart of any one, to make to quail, Ac. 21. 13. N. T.
- Συνίημι**, f. συνίσω, & ἤσομαι, a. 1. **συνήκα**, a. 2. subj. **συνῶ**, and in N. T., *pr.* 3. pl. **συνιοῦσι**, part. **συνιών** & **συνιών**, (σύν & ἵημι, to send) *pr.* to send together; *met.* to understand, comprehend thoroughly, Mat. 13. 51. Lu. 2. 50; 18. 34; 24. 45; to perceive clearly, Mat. 16. 12; 17. 13. Ac. 7. 25. Ro. 15. 21. Eph. 5. 17; *absol.* to be well judging, sensible, 2 Co. 10. 12; to be spiritually intelligent, Mat. 13. 13, 14, 15. Ac. 28. 26, 27, et al., to be religiously wise, Ro. 3. 11.
- Συνίστημι**, and, later, **συνιστάω**, & **συνιστάνω**, f. στήσω, (σύν & ἵστημι) to place together; to recommend to favourable attention, Ro. 16. 1. 2 Co. 3. 1; 10. 18, et al.; to place in a striking point of view, to evince, Ro. 3. 5; 5. 8. Ga. 2. 18; *intrans.*, p. **συνέστηκε**, part. **συνεστώς**, to stand beside, Lu. 9. 32; to have been permanently framed, Col. 1. 17; to possess consistence, 2 Pe. 3. 5.
- Συνοδεύω**, f. εὔσω, (σύν & ὁδεύω) to journey or travel with, accompany on a journey, Ac. 9. 7. L. G.
- Συνοδία**, as, ἡ, (σύν & ὁδός) *pr.* a journeying together; *meton.* a company of fellow-travellers, caravan, Lu. 2. 44. L. G.
- Σύνοιδα**, a perf. with the sense of a present, part. **συνειδώς**, to share in the knowledge of a thing; to be privy

- to, Ac. 5. 2; to be conscious; οὐδεν
σύνουδα, to have a clear conscience,
1 Co. 4. 4.
- Συνοικέω**, ὦ, f. ἦσω, (σύν & οἰκέω)
to dwell with; to live or cohabit
with, 1 Pe. 3. 7.
- Συνοικοδομέω**, ὦ, (σύν & οἰκοδο-
μέω) to build in company with *any*
one; *pass.* to be built in along with,
form a constituent part of a struc-
ture, Ep. 2. 22. L. G.
- Συνομιλέω**, ὦ, f. ἦσω, (σύν & ὁμι-
λέω) *pr.* to be in company with;
to talk or converse with, Ac. 10. 27.
N. T.
- Συνομορέω**, ὦ, f. ἦσω, (σύν & ὁμο-
ρέω, to border upon, fr. ὁμός & ὅρος)
to be contiguous, adjoin, Ac. 18. 7.
N. T.
- Συνοχή**, ἦς, ἡ, (συνέχω) *pr.* a be-
ing held together; compression; in
N. T., *met.* distress of mind, anxiety,
Lu. 21. 25. 2 Co. 2. 4.
- Συντάσσω**, v. ττω, f. ξω, (σύν &
τάσσω) *pr.* to arrange or place in
order together; in N. T., to order,
charge, direct, Mat. 26. 19; 27. 10.
- Συντέλεια**, as, ἡ, a complete com-
bination; a completion, consumma-
tion, end, Mat. 13. 39, 40, 49; 24. 3;
28. 20. He. 9. 26: *from*
- Συντελέω**, ὦ, f. ἔσω, (σύν & τε-
λέω) *pr.* to bring to an end alto-
gether; to finish, end, Mat. 7. 28; to
consummate, Ro. 9. 28; to ratify a
covenant, He. 8. 8; *pass.* to be ter-
minated, Lu. 4. 2. Ac. 21. 27; to be
fully realised, Mar. 13. 4.
- Συντέμνω**, f. τεμῶ, p. τέτμηκα,
p. *pass.* τέτμημαι, (σύν & τέμνω) *pr.* to
cut short, contract by cutting off;
met. to execute speedily, or fr. the
Heb., to determine, decide, decree,
Ro. 9. 28.
- Συντηρέω**, ὦ, f. ἦσω, (σύν & τη-
ρέω) to keep safe and sound, Mat. 9.
17. Lu. 5. 38; to observe strictly,
or, to secure from harm, protect,
Mar. 6. 20; to preserve in memory,
keep carefully in mind, Lu. 2. 19.
L. G.
- Συντίθημι**, (σύν & τίθημι) to place
together; *mid.*, a. 2. συνεθέμην, p. συν-
τέθειμαι, to agree together, come to
a mutual understanding, Jno. 9. 22.
Ac. 23. 22; to bargain, to pledge
- one's self, Lu. 22. 5; to second a
statement, Ac. 24. 9.
- Συντόμως**, *adv.* (συντέμνω) con-
cisely, briefly, Ac. 24. 4.
- Συντρέχω**, a. 2. συνεδράμον, (σύν
& τρέχω) to run together, flock to-
gether, Mar. 6. 33. Ac. 3. 11; to
run in company with others, *met.*
1 Pe. 4. 4.
- Συντρίβω**, f. ψω, p. *pass.* συντέ-
τριμμαι, f. *pass.* συντριβήσομαι, (σύν &
τρίβω) to rub together; to shiver,
Mar. 14. 3. Re. 2. 27; to break,
break in pieces, Mar. 5. 4. Jno. 19.
36; to break down, crush, bruise,
Mat. 12. 20; *met.* to break the power
of *any one*, deprive of strength, de-
bilitate, Lu. 9. 39. Ro. 16. 20; *pass.*
to be broken in heart, be contrite,
Lu. 4. 18: (i) whence
- Σύντριμμα**, ατος, τό, a breaking,
bruising; in N. T., destruction, ruin,
Ro. 3. 16.
- Σύντροφος**, ου, ὁ, (συντρέφω, to
nurture, bring up together, σύν & τρέ-
φω) nursed with another; one brought
up or educated with another, Ac.
13. 1.
- Συντυγχάνω**, a. 2. συνέτυχον, (σύν
& τυγχάνω) to meet or fall in with;
in N. T., to get to, approach, Lu.
8. 19.
- Συνυποκρίνομαι**, (σύν & υποκρίνο-
μαι) a. 1. συνυπεκρίθην, to dissemble,
feign with, or in the same manner
as another, Ga. 2. 13. L. G.
- Συνυπουργέω**, ὦ, f. ἦσω, (σύν &
υπουργέω, to render service, fr. ὑπό &
ἔργον) to aid along with another, help
together, 2 Co. 1. 11. L. G.
- Συνωδίνω**, f. νῶ, (σύν & ὠδίνω, to
be in birth-pangs) *pr.* to travail at
the same time with; *trop.* to be al-
together in throes, Ro. 8. 22. (i)
- Συνωμοσία**, as, ἡ, (συνόμνυμι, to
swear together, fr. σύν & ὀμνυμι) a
banding by oath; a combination,
conspiracy, Ac. 23. 13.
- Σύρος**, ου, ὁ, a Syrian, Lu. 4. 27.
- Συροφονικίσσα**, v. Συροφονίσσα,
ης, ἡ, a Syrophenician woman, Phe-
nicia being included in Syria, Mar
7. 26.
- Σύρτις**, εως, ἡ, a shoal, sand-bank
a place dangerous on account of

shoals, two of which were particularly famous on the northern coast of Africa, one lying near Carthage, and the other, the syrtis major, lying between Cyrene and Leptis, which is probably referred to in Ac. 27. 17: from

Σύρω, to draw, drag, Jno. 21. 8. Re. 12. 4; to force away, hale before magistrates, &c. Ac. 8. 3; 14. 19; 17. 6. (v)

Συσπάρσσω, v. **τιω**, f. **ξω**, (σύν & σπάρσσω) to tear to pieces; to convulse altogether, Lu. 9. 42. N. T. **Σύσσημον**, ου, τό, (σύν & σῆμα) a concerted signal, Mar. 14. 44.

Σύσσωμος, ου, ό, ή, τό, -ον, (σύν & σῶμα) united in the same body; *met. pl.* joint members in a spiritual body, Ep. 3. 6. N. T.

Συστασιάστης, ου, ό, (συστασιάζω, to join in a sedition with, (fr. σύν & στάσις) an accomplice in sedition, associate in insurrection, Mar. 15. 7. L. G.

Συστατικός, ή, όν, (συνίστημι) commendatory, recommendatory, 2 Co. 3. 1, *bis*. L. G.

Συσταυρόω, ώ, f. ώσω, p. pass. *συνεσταύρωμαι*, a. 1. *συνεσταυρώθην*, (σύν & σταυρόω) to crucify with another, Mat. 27. 44. Mar. 15. 32. Jno. 19. 32; *pass. met.* to be crucified with another in a spiritual resemblance, Ro. 6. 6. Ga. 2. 20. N. T.

Συστέλλω, f. **ελώ**, a. 1. *συνέστειλα*, p. pass. *συνέσταλμαι*, (σύν & στέλλω) to draw together, contract, straiten; to enwrap; hence, i. q. *περιστέλλω*, to lay out, prepare for burial, Ac. 5. 6; *pass.* to be shortened, or, to be environed with trials, 1 Co. 7. 29.

Συστενάζω, f. **ξω**, (σύν & στενάζω) to groan altogether, Ro. 8. 22.

Συστοιχέω, ώ, f. ήσω, (σύν & στοιχέω) *pr.* to be in the same row with; *met.* to correspond to, Ga. 4. 25.

Συστρατιώτης, ου, ό, (σύν & στρατιώτης) a fellow-soldier; *met.* a fellow-christ, co-militant, in the service of Christ, Phi. 2. 25. Phile. 2.

Συστρέφω, f. **ψω**, (σύν & στρέφω) to turn or roll together; to collect, gather, Ac. 28. 3: whence

Συστροφη, ής, ή, a gathering, con-

course, tumultuous assembly, Ac. 19. 40; a combination, conspiracy, Ac. 23. 12, col. v. 13.

Συσχηματίζω, (σύν & σχηματίζω, to form, fr. σχῆμα) to fashion in accordance with; *mid.* to conform or assimilate one's self to, *met.* Ro. 12. 2. 1 Pe. 1. 14.

Σφαγή, ής, ή, (σφάζω) slaughter, Ac. 8. 32. Ro. 8. 36. Ja. 5. 5.

Σφάγιον, ου, τό, a victim slaughtered in sacrifice, Ac. 7. 42: from

Σφάζω, v. Att. **σφάττω**, f. **ξω**, a. 1. *έσφαξα*, a. 2. *pass. έσφάγην*, p. *pass. έσφαγμαι*, to slaughter, kill, slay; *pr. used of animals killed in sacrifice*, &c., Re. 5. 6, 9, 12; 13. 8; of persons, &c., 1 Jno. 3. 12. Re. 6. 4, 9; 18. 24; to wound mortally, Re. 13. 3.

Σφόδρα, *adv.* (pr. neut. pl. of σφοδρός, vehement, violent, strong) much, greatly, exceedingly, Mat. 2. 10; 17. 6, et al.

Σφοδρώς, *adv.* (fr. same) exceedingly, vehemently, Ac. 27. 18.

Σφραγίζω, f. **ίσω**, a. 1. *έσφράγισα*, p. *pass. έσφράγισμαι*, a. 1. *pass. έσφραγίσθην*, to seal, stamp with a seal, Mat. 27. 66; to seal up, to close up, conceal, Re. 10. 4; 22. 10; to set a mark upon, distinguish by a mark, Re. 7. 3, 8; to seal, to mark distinctively as invested with a certain character, Jno. 6. 27; *mid.* to set one's own mark upon, seal as one's own to impress with a mark of acceptance, 2 Co. 1. 22; to obtain a quit tance of, to deliver over safely to any one, Ro. 15. 28; *absol.* to set to one's seal, to make a solemn declaration, Jno. 3. 33: from

Σφραγίς, ίδος, ή, a seal, a signet ring, Re. 7. 2; an inscription on a seal, motto, 2 Ti. 2. 19; a seal, the impression of a seal, Re. 5. 1, et al.; a seal, a distinctive mark, Re. 9. 4; a seal, a token, proof, 1 Co. 9. 2; a token of guarantee, Ro. 4. 11.

Σφυρόν, ου, τό, the ankle; *pl.* τὰ σφυρά, the ankle bones, malleoli, Ac. 3. 7.

Σχεδόν, *adv.* (έχω, σχεῖν) *pr.* near of place; hence, nearly, almost, Ac. 13. 44; 19. 26. He. 9. 22.

Σχῆμα, ατος, τό, (fr. same) fashion

form; fashion, external show, 1 Co. 7. 31; guise, appearance, Phi. 2. 8.

Ξίζω, f. **ίσω**, a. 1. **ἔσχισα**, a. 1. pass. **ἐσχίσθη**, to split, Mat. 27. 51; to rend, tear asunder, Mat. 27. 51. Lu. 5. 36, et al.; *mid.* to open or unfold with a chasm, Mar. 1. 10; *pass.* *met.* to be divided into parties or factions, Ac. 14. 4; 23. 7: whence

Σχισμα, ατος τό, a rent, Mat. 9. 16. Mar. 2. 21; *met.* a division into parties, schism, Jno. 7. 43; 9. 16, et al.

Σχοινίον, ου, τό, (σχοῖνος, a rush) *pr.* a cord made of rushes; *genr.* a rope, cord, Jno. 2. 15. Ac. 27. 32.

Σχολάζω, f. **άσω**, to be unemployed, to be at leisure; to be at leisure for a thing, to devote one's self entirely to a thing, 1 Co. 7. 5; to be unoccupied, empty, Mat. 12. 44: from

Σχολή, ης, η, freedom from occupation; later, ease, leisure; a school, Ac. 19. 9.

Σώζω, a. 1. **σώσω**, p. **σέσωκα**, a. 1. **έσωσα**, a. 1. pass. **έσώθην**, p. pass. **σέσωσμαι**, to save, rescue; to preserve safe and unharmed, Mat. 8. 25; 10. 22; 24. 22; 27. 40, 42, 49. 1 Ti. 2. 15; **σώζειν εις**, to bring safely to, 2 Ti. 4. 18; to cure, heal, restore to health, Mat. 9. 21, 22. Mar. 5. 23, 28, 34; 6. 56, et al.; to save, preserve from being lost, Mat. 16. 25. Mar. 3. 4; 8. 35; **σώζειν από**, to deliver from, set free from, Mat. 1. 21. Jno. 12. 27. Ac. 2. 40; *in N. T.*, to rescue from unbelief, convert, Ro. 11. 14. 1 Co. 1. 21; 7. 16; to bring within the pale of Christian privilege, Tit. 3. 5. 1 Pe. 3. 21; to save from final ruin, 1 Ti. 1. 15; *pass.* to be brought within the Gospel pale, Ac. 2. 47. Eph. 2. 5, 8; to be in the way of salvation, 1 Co. 15. 2. 2 Co. 2. 15.

Σώμα, ατος, τό, the body of an animal; a living body, Mat. 5. 29, 30; 6. 22, 23, 25. Ja. 3. 3; a person, individual, 1 Co. 6. 16; a dead body, corpse, carcass, Mat. 14. 12; 27. 52, 58. He. 13. 11; the human body considered as the seat and occasion of moral imperfection, as inducing to sin through its appetites and passions, Ro. 7. 24; 8. 13; *genr.* a body, a material substance, 1 Co. 15. 37, 38, 40; the substance, reality, as opp. to *ή σκιά*, Col. 2. 17; *in N. T.*, *met.* the aggre-

gate body of believers, the body of the church, Ro. 12. 5. Col. 1. 18, et al.; whence

Σωματικός, ή, όν, bodily, of or belonging to the body, 1 Ti. 4. 8; corporeal, material, Lu. 3. 22; whence

Σωματικώς, adv. bodily, in a bodily frame. Col. 2. 9.

Σωρεύω, f. **εύσω**, (σωρός, a heap) to heap or pile up, Ro. 12. 20; *met.* *pass.* to be laden with sins, 2 Th. 3. 6.

Σωτήρ, ήρος, ό, (σώζω) a saviour, preserver, deliverer, Lu. 1. 47; 2. 11. Ac. 5. 31, et al.; whence

Σωτηρία, ας, ή, a saving, preservation, Ac. 27. 34. He. 11. 7; deliverance, Lu. 1. 69, 71. Ac. 7. 25; salvation, spiritual and eternal, Lu. 1. 77; 19. 9. Ac. 4. 12. Re. 7. 10; a being placed in a condition of salvation by an embracing of the Gospel, Ro. 10. 1, 10. 2 Ti. 3. 15; means or opportunity of salvation, Ac. 13. 26. Ro. 11. 11. He. 2. 3, et al.; *ή σωτηρία*, the promised deliverance by the Messiah, Jno. 4. 22.

Σωτήριος ου, ό, ή, (σωτήρ) imparting salvation, saving, Tit. 2. 11; *neut.* τό σωτήριον, equivalent to σωτηρία, Lu. 2. 30; 3. 6. Ac. 28. 28. Eph. 6. 17.

Σωφρονέω, ώ, f. **ήσω**, a. 1. **έσωφρόνησα** (σώφρων) to be of a sound mind, be in one's right mind, be sane, Mar. 5. 15; to be calm, 2 Co. 5. 13; to be sober-minded, sedate, staid, Tit. 2. 6. 1 Pe. 4. 7; to be of a modest, humble mind, Ro. 12. 3.

Σωφρονίζω, f. **ίσω**, (fr. same) *pr.* to render any one σώφρων, to restore to a right mind; to make sober-minded, to steady by exhortation and guidance, Tit. 2. 4: whence

Σωφρονισμός, ου, ό, a rendering sound-minded; calm vigour of mind, Tit. 1. 7.

Σωφρόνως, adv. (σώφρων) in the manner of a person in his right mind; soberly, staidly, temperately, 2 Ti. 2. 12.

Σωφροσύνη, ης, ή, sanity, soundness of mind, a sane mind, Ac. 26. 25; female modesty, 1 Ti. 2. 9, 15: from

Σώφρων, ονος, ό, ή, (σώς, sound

& βρην) of a sound mind, sane; staid, temperate, discreet, 1 Ti. 3. 2. Tit. 1. 8; 2. 2; modest, chaste, Tit. 2. 5.

T.

Γαβέρνη, ης, ἡ, (Lat. *taberna*) a tavern, inn; Τρεῖς Ταβέρναι, the Three Taverns, *the name of a small place on the Appian road, according to Antoninus, 33 Roman miles from Rome, Ac. 28. 15.*

Γαβιθά, ἡ, (Aram. ܢܗܝܬܐ) i. q. Δορκάς, an antelope, Ac. 9. 36, 40.

Γάγμα, ατος, τό, (τάσσω) *pr.* any thing placed in order; *in N. T., order of succession, 1 Co. 15. 23.*

Τακτός, ἡ, όν, (fr. same) *pr.* arranged; fixed, appointed, set, Ac. 12. 21.

Ταλαιπωρέω, ώ, f. ήσω, p. τεταλαιπώρηκα, (ταλαίπωρος) to endure severe labour and hardship; to be harassed; to suffer compunction, Ja. 4. 9.

Ταλαιπωρία, ας, ἡ, toil, difficulty, hardship; calamity, misery, distress, Ro. 3. 16. Ja. 5. 1: *from*

Ταλαίπωρος, ου, ό, ἡ, *pr.* enduring severe effort and hardship; hence, wretched, miserable, afflicted, Ro. 7. 24. Re. 3. 17.

Ταλαντιαίος, αία, αιον, of a talent weight, weighing a talent, Re. 16. 21: *from*

Τάλαντον, ου, τό, (ταλάω, to sustain) the scale of a balance; a talent, *which as a weight was among the Jews equivalent to 3000 shekels, i. e. as usually estimated, 114lbs. 15dwts. Troy, while the Attic talent, on the usual estimate, was only equal to 56lbs. 11oz. troy; and as a denomination of money, it was equal among the former to 342l. 3s. 9d., or if reckoned of gold, 5,475l., and among the latter to 198l. 15s., or 225l., or 243l. 15s. sterling, according to various estimates, Mat. 18. 24; 25. 15, 16, 20, 24, 25, 28.*

Ταλιθά, (Aram. ܬܠܝܬܐ) talitha, i. q. κοράσιον, a damsel, maiden, Mar. 5. 41.

Ταμείον, ου, τό, equivalent to ταμιεῖον, (ταμιεύω- to be ταμίας, ma-

nager, storekeeper) a storehouse granary, barn, Lu. 12. 24; a chamber, closet, place of retirement and privacy, Mat. 6. 6; 24. 26. Lu. 12. 3

Τανύν, i. e. τά νύν, q. v.

Τάξις, εως, ἡ, (τάσσω) order, regular disposition, arrangement; order, series, succession, Lu. 1. 8; an order, distinctive class, *as of priests, He. 5. 6; 7. 11; order, good order, 1 Co. 14. 40; orderliness, well regulated conduct, Col. 2. 5.*

Ταπεινός, ἡ, όν, low in situation, of condition, humble, poor, mean, depressed, Lu. 1. 52. 2 Co. 7. 6. Ja. 1. 9; *met. of the mind, humble, lowly, modest, Mat. 11. 29. Ro. 12. 16, et al.*

Ταπεινοφροσύνη, ης, ἡ, lowliness or humility of mind and deportment, modesty, Ac. 20. 19. Ep. 4. 2. Phi. 2. 3, et al.: (N. T.) *from*

Ταπεινόφρων, (ταπεινός & φρήν) humble-minded, v. r., 1 Pe. 3. 8. L. G.

Ταπεινός, ώ, f. ώσω, a. 1. έταπεινώσα, (ταπεινός) to bring low, depress, level, Lu. 3. 5; *met.* to humble, abase, Phi. 2. 8; *mid.* to descend to, or live in, a humble condition, 2 Co. 11. 7; Phi. 4. 12; to humble, depress the pride of any one, Mat. 18. 4; *mid.* to humble one's self, exhibit humility and contrition, Ja. 4. 10; to humble *with respect to hopes and expectations, to depress with disappointment, 2 Co. 12. 21: whence*

Ταπεινωθίς, εως, ἡ, depression meanness, low estate, abject condition, Lu. 1. 48. Ac. 8. 33. Phi. 3. 21. Ja. 1. 10.

Ταράσσω, v. ττω, f. ξω, a. 1. έτάραξα, p. pass. τετάραγμαi, a. l. pass. έταράχην, to agitate, trouble, *as water, Jno. 5. 4, 7; met.* to agitate, trouble the mind; *with fear, to terrify, put in consternation, Mat. 2. 3; 14. 26; with grief, &c., to disquiet, affect with grief, anxiety, &c., Jno. 12. 27; 13. 21; with doubt, &c., to unsettle, perplex, Ac. 15. 24. Ga. 1. 7, et al.: whence*

Ταράχή, ης, ἡ, agitation, troubling of water, Jno. 5. 4; *met.* commotion, tumult, Mat. 13. 8.

Τάρᾶχος, ου, ό, agitation, commo-

tion; perturbation, consternation, terror, Ac. 12. 18; excitement, tumult, public contention, Ac. 19. 23.

Ταρσεύς, έως, ό, of, or a native of Τάρσος, Tarsus, the metropolis of Cilicia, Ac. 9. 11; 21. 39.

Ταρταρόω, ώ, f. ώσω, (Τάρταρος, Tartarus, which in the mythology of the ancients was that part of Hades where the wicked were confined and tormented) to cast or thrust down to Tartarus or Gehenna, 2 Pe. 2. 4. N. T.

Τάσσω, v. ττω, f. ξω, a. 1. έταξα, p. pass. τέταγμα, to arrange; to set, appoint, in a certain station, Lu. 7. 8. Ro. 13. 1; to set, devote, to a pursuit, 1 Co. 16. 15; to dispose, frame, for an object, Ac. 13. 48; to arrange, appoint, place or time, Mat. 28. 16. Ac. 28. 23; to allot, assign, Ac. 22. 10; to settle, decide, Ac. 15. 2.

Ταύρος, ου, ό, a bull, beeve, Mat. 22. 4, et al.

Ταυτά, by crasis for τὰ αὐτά, the same things, 1 Th. 2. 14; κατὰ ταυτά, after the same manner, thus, so, Lu. 6. 23, 26; 17. 30.

Ταφή, ης, ή, (θάπτω) burial, the act of burying, sepulture, Mat. 27. 7.

Τάφος, ου ό, (fr. same) a sepulchre, Mat. 23. 27, 29; 27. 61, 64, 66; 28. 1; met. Ro. 3. 13.

Τάχα, adv. (ταχύς) pr. quickly, soon; perhaps, possibly, Ro. 5. 7. Phile. 15.

Ταχέως, adv. (fr. same) quickly, speedily; soon, shortly, 1 Co. 4. 19. Ga. 1. 6; hastily, Lu. 14. 21; 16. 6. et al.; with inconsiderate haste, 1 Ti. 5. 22.

Ταχινός, ή, όν, (fr. same) swift, speedy, 2 Pe. 2. 1; near at hand, impending, 2 Pe. 1. 14.

Τάχιον, adv. (pr. neut. of ταχίων, comparat. of ταχύς) more swiftly, more quickly, more speedily, Jno. 20. 4. He. 13. 19; quickly, speedily, Jno. 13. 27, et al.

Τάχιστα, adv. (pr. neut. of the superlat. of ταχύς) most quickly, most speedily, very quickly; ως τάχιστα, as soon as possible, Ac. 17. 15.

Τάχος, eos, τό, (ταχύς) swiftness, speed, quickness, celerity: εν τάχει,

with speed, quickly, speedily; soon shortly, Lu. 18. 8. Ac. 25. 4; hastily immediately, Ac. 12. 7, et al.

Ταχύ, adv. quickly, speedily, hastily, Mat. 28. 7, 8; soon, shortly, immediately, Mat. 5. 25; suddenly, Re. 2. 5, 16; 3. 11, et al.; easily, readily, Mar. 9. 39; pr. neut. of

Ταχύς, εία, ύ, swift, fleet, quick; met. ready, prompt, Ja. 1. 19.

Τε, a combinatory enclitic particle serving either as a lightly appending link, Ac. 1. 15; and, Ac. 2. 3; or as an inclusive prefix, Lu. 12. 45; both, Lu. 24. 20. Ac. 26. 16, et al.

Τείχος, eos, τό, a wall of a city, Ac. 9. 25, et al.

Τεκμήριον, ίου, τό, (τέκμαρ, a fixed mark) a sign, indubitable token, clear proof, Ac. 1. 3.

Τεκνίον, ου, τό, (dimin. of τέκνον) a little child; τεκνία, an endearing compellation, my dear children, Jno. 13. 33. Ga. 4. 19. 1 Jno. 2. 1, et al.

Τεκνογονέω, ώ, f. ήσω, (τέκνον & γίγνομαι) to bear children; to rear a family, 1 Ti. 5. 14: (L. G.) whence

Τεκνογονία, as, ή, the bearing of children, the rearing of a family, 1 Ti. 2. 15. N. T.

Τέκνον, ου, τό, (τίκτω) a child, a son or daughter, Mat. 2. 18. Lu. 1. 7, et al.; pl. descendants, posterity, Mat. 3. 9. Ac. 2. 39; child, son, as a term of endearment, Mat. 9. 2. Mar. 2. 5; 10. 24; pl. children, inhabitants, people, of a city, Mat. 23. 37. Lu. 19. 44; fr. the Heb., met. a child or son in virtue of discipleship, 1 Co. 4. 17. 1 Ti. 1. 2. 2 Ti. 1. 2. Tit. 1. 4. Phile. 10. 3 Jno. 4; a child in virtue of gracious acceptance, Jno. 1. 12; 11. 52. Ro. 8. 16, 21. 1 Jno. 3. 1; a child in virtue of spiritual conformity, Jno. 8. 39. Phi. 2. 15. 1 Jno. 3. 10; a child of, one characterised by, some condition or quality, Mat. 11. 19. Eph. 2. 3; 5. 8. 1 Pe. 1. 14. 2 Pe. 2. 14.

Τεκνοτροφέω, ώ, f. ήσω, (τέκνον & τρέφω) to rear a family, 1 Ti. 5. 10.

Τέκτων, onos, ό, an artizan; and spc. one who works in wood, a carpenter, Mat. 13. 55. Mar. 6. 3.

Τέλειος, εία, ειου, (τέλος) brought to completion; fully accomplished

fully developed, Ja. 1. 4; fully realised, thorough, 1 Jno. 4. 18; complete, entire, as opposed to what is partial and limited, 1 Co. 13. 10; full grown, of ripe age, 1 Co. 14. 20. Eph. 4. 13. He. 5. 14; fully accomplished in Christian enlightenment, 1 Co. 2. 6. Phi. 3. 15. Col. 1. 28; perfect in some point of character, without shortcoming in respect of a certain standard, Mat. 5. 48; 19. 21. Col. 4. 12. Ja. 1. 4; 3. 2; perfect, consummate, Ro. 12. 2. Ja. 1. 17, 25; comp. of higher excellence and efficiency, He. 9. 11; whence

Τελειότης, τητος, ἡ, completeness, perfectness, Col. 3. 14; ripeness of knowledge or practice, He. 6. 1. L. G.

Τελειόω, ὦ, f. ὥσω, p. τετελείωκα, a. 1. ἐτελείωσα, to execute fully, discharge, Jno. 4. 34; 5. 36; 17. 4; to reach the end of, run through, finish, Lu. 2. 43. Ac. 20. 24; to consummate, place in a condition of finality, He. 7. 19; to perfect a person, advance a person to final completeness of character, He. 2. 10; 5. 9; 7. 28; to perfect a person, advance a person to a completeness of its kind, which needs no further provision, He. 9. 9; 10. 1, 14; pass. to receive fulfilment, Jno. 19. 28; to be brought to the goal, to reach the end of one's course, Lu. 13. 32. Phi. 3. 12. He. 11. 40; 12. 23; to be fully developed, 2 Co. 12. 9. Ja. 2. 22. 1 Jno. 2. 5; 4. 12, 17; to be completely organised, to be closely embodied, Jno. 17. 23.

Τελείως, adv. perfectly, 1 Pe. 1. 13.

Τελείωσις, εως, ἡ, a completing; a fulfilment, accomplishment of predictions, promises, &c. Lu. 1. 45; finality of function, completeness of operation and effect, He. 7. 11.

Τελειωτής, ου, ὁ, a finisher, one who completes and perfects a thing; one who brings through to final attainment, He. 12. 2; cf. ch. 2. 10.

Τελεσφορέω, ὦ, f. ἥσω, p. τελεσφόρος, fr. τέλος & φέρω) to bring to maturity, as fruits, &c.; met. Lu. 8. 14.

Τελευτάω, ὦ, f. ἥσω, p. τετελεύτηκα, a. 1. ἐτελεύτησα, to end, finish, complete; absol. to end one's life, to die, Mat. 2. 19; 15. 4; 22. 25, et al.; *στην*

Τελευτή, ἡς, ἡ, a finishing, end, hence, end of life, death, decease Mat. 2. 15; from

Τελέω, ὦ, f. ἔσω, p. τετέλεκα, a. 1. ἐτέλεσα, to finish, complete, conclude, an operation, Mat. 11. 1; 13. 53; 19. 1, et al.; to finish a circuit, Mat. 10. 23; to fulfil, to carry out into full operation, Ro. 2. 27; Ga. 5. 16. Ja. 2. 8; to pay dues, Mat. 17. 24, et al.; pass. to be fulfilled, realised, Lu. 12. 50; 18. 31, et al.; of time, to be ended, elapse, Re. 15. 8; 20. 3, 5, 7; from

Τέλος, εος, τό, an end attained, consummation; an end, closing act, Mat. 24. 6, 14. 1 Co. 15. 24, et al.; full performance, perfect discharge, Ro. 10. 4; fulfilment, realisation, Lu. 22. 37; final dealing, developed issue, Ja. 5. 11; issue, final stage, 1 Co. 10. 11; issue, result, Mat. 26. 58. Ro. 6. 21, 22. 1 Pe. 1. 9; anti-typical issue, 2 Co. 3. 13; practical issue, 1 Ti. 1. 5; ultimate destiny, Phi. 3. 19. He. 6. 8. 1 Pe. 4. 17; an impost, due, Mat. 17. 25. Ro. 13. 7; εἰς τέλος, to the full, 1 Th. 2. 16; εἰς τέλος, continually, Lu. 18. 5; εἰς τέλος, μέχρι, ἄχρι τέλους, throughout, Mat. 10. 22. Mar. 13. 13. Jno. 13. 1. He. 3. 6, 14; 6. 11. Re. 2. 26.

Τελώνης, ου, ὁ, (τέλος & ὠνέομαι) one who farms the public revenues; in N. T., a publican, collector of imposts, tax-gatherer, Mat. 5. 46; 9. 10, 11; 10. 3, et al.; whence

Τελώνιον, ίου, τό, a custom-house, toll-house; collector's office, Mat. 9. 9. Mar. 2. 14. Lu. 5. 27.

Τέρας, ἄτος, τό, a prodigy, portent, Ac. 2. 19; a signal act, wonder, miracle, Jno. 4. 48. Ac. 2. 43, et al.

Τεσσαράκοντα, οί, αἱ, τά, (τέσσαρες) forty, Mat. 4. 2, et al.

Τεσσαρακονταετής, έος, ους, ὁ, ἡ, (preced. & έτος) of forty years, Ac. 7. 23; 13. 18.

Τέσσαρες, At. τέτταρες, ων, οί, αι, neut. τέσσαρα, At. τέτταρα, ων, ισαυ. Mat. 24. 31. Mar. 2. 3, et al.

Τεσσαρεσκαίδέκατος, η, ου, (τέσσαρες, καί, & δέκατος) the fourteenth, Ac. 27. 27, 33.

Τεταρτάτος, αία, αἰον, on the fourth day, Jno. 11. 39; from

Τέταρτος, η, ον, (τέσσαρες) fourth, Mat. 14. 25, et al.

Τετράγωνος, ου, ό, ή, (τέσσαρες & γωνία) four-angled, quadrangular, square, Re. 21. 16.

Τετράδιον, ίου, τό, (dimin. of τε-
τράς) a set of four, quaternion; a
detachment of four *men*, Ac. 12. 4.
L. G.

Τετρακισχίλιοι, αι, α, (τετράκις,
four times, & χίλιοι) four thousand,
Mat. 15. 38, et al.

Τετρακόσιοι, αι, α, four hundred,
Ac. 5. 36, et al.

Τετράμηνος, ου, ό, ή, τό, -ον, (τέσ-
σαρες & μήν) of four months, four
months in duration, Jno. 4. 35.

Τετραπλόος, οὐς, όή, ή, όον, οὖν,
(τετράς) quadruple, fourfold, Lu. 19. 8.

Τετράπους, οδος, ό, ή, τό, -ουν, (τέσ-
σαρες & πούς) four-footed; *pl.* τὰ
τετράποδα, *sc.* ζῶα, quadrupeds, Ac.
10. 12; 11. 6. Ro. 1. 23.

Τετταρχέω, ώ, f. ήσω, to be te-
trarch, rule as tetrarch, Lu. 3. 1, *ter.* :
(L. G.) *from*

Τετράρχης, ου, ό, (τετράς & αρχω)
a tetrarch; *pr.* one of a sovereign
body of four; in *N. T.*, according to
later usage, a provincial sovereign
under the Roman emperor, Mat. 14.
1. Lu. 3. 19; 9. 7. Ac. 13. 1.

Τεφρώω, ώ, f. ώσω, (τέφρα, ashes)
to reduce to ashes, to consume, de-
stroy, 2 Pe. 2. 6.

Τέχνη, ης, ή, art, skill, Ac. 17. 29 ;
an art, trade, craft, Ac. 18. 3. Re.
18. 22 : *whence*

Τεχνίτης, ου, ό, an artisan, artificer,
workman, mechanic, Ac. 19. 24, 38.
Re. 18. 22; an architect, builder,
He. 11. 10. (τ)

Τήκω, f. ξω, to dissolve, render
liquid; *pass.* to be liquefied, melt,
2 Pe. 3. 12.

Τηλαυγώς, *adv.* (τηλαυγής, widely
resplendent, fr. τήλε, afar, & αυγή)
clearly, plainly, distinctly, Mar. 8.
25.

Τηλικύτος, αύτη, οὗτο, (τηλίκος,
so great) so great, 2 Co. 1. 10. He.
2. 3. Ja. 3. 4. Re. 16. 18.

Τηρέω, ώ, f. ήσω, p. τετήρηκα, a. 1.

ετήρησα, (τηρός) to keep watch upon,
guard, Mat. 27. 36, 54; 28. 4. Ac. 12.
6; to watch over *protectively*, guard,
1 Jno. 5. 18. Re. 16. 15; to mark
attentively, to heed, Re. 1. 3; to ob-
serve *practically*, keep strictly, Mat.
19. 17; 23. 3; 28. 20. Mar. 7. 9. Jno.
8. 51, et al.; to preserve, shield, Jno.
17. 15; to store up, reserve, Jno. 2.
10; 12. 7. 1 Pe. 1. 4. 2 Pe. 2. 19.
17, et al.; to keep in custody, Ac.
12. 5; 16. 23, et al.; to maintain,
Eph. 4. 3. 2 Ti. 4. 7; to keep in a
condition, Jno. 17. 11, 12. 1 Co. 7. 37.
2 Co. 11. 9. 1 Ti. 5. 22. Ja. 1. 27 :
whence

Τήρησις, εως, ή, a keeping, custody ;
meton. a place of custody, prison,
ward, Ac. 4. 3; *met.* practical ob-
servance, strict performance, 1 Co.
7. 19.

Τίθημι, f. θήσω, a. 1. έθηκα, p. τέ-
θεικα, a. 2. έθην, a. 2. mid. έθέμην, *pass.*
a. 1. έτέθην, p. τέθειμαι, *plu.* p. έτεθεί-
μην, to place, set, lay, Mat. 5. 15.
Mar. 6. 56. Lu. 6. 48, et al.; to pro-
duce *at table*, Jno. 2. 10; to deposit,
lay, Mat. 27. 60. Lu. 23. 53. Ac. 3.
2; to lay down, Lu. 19. 21, 22. Jno.
10. 11, 15, 17, 18. 1 Jno. 3. 16, et al.;
to lay aside, put off, Jno. 13. 4; to
allocate, assign, Mat. 24. 51. Lu. 12.
46; to set, constitute, appoint, Jno.
15. 16. Ac. 13. 47. He. 1. 2; to
render, make, Mat. 22. 44. Ro. 4. 17.
1 Co. 9. 18; *mid.* to put in custody,
Mat. 14. 3. Ac. 4. 3; to reserve,
Ac. 1. 7; to commit as a matter of
charge, 2 Co. 5. 19; to set, with de-
sign, in a certain arrangement or
position, Ac. 20. 28. 1 Co. 12. 18, 28.
1 Th. 5. 9. 1 Ti. 1. 12; *pass.* 1 Ti. 2.
7. 2 Ti. 1. 11. 1 Pe. 2. 8; τιθέναι τὰ
γόνατα, to kneel down, Mar. 15. 19.
Lu. 22. 41. Ac. 7. 60; 9. 40; 20. 36;
21. 5; τίθεσθαι ἐν τῇ καρδίᾳ, to lay to
heart, ponder, Lu. 1. 66; *also*, εἰς τὰς
καρδίας, Lu. 21. 14; τίθεσθαι ἐν τῇ καρ-
δίᾳ, to design, resolve, Ac. 5. 4; *also*,
ἐν πνεύματι, Ac. 19. 21; *also*, βουλὴν
Ac. 27. 12; τίθεσθαι εἰς τὰ ὦτα, to
give attentive audience to, to listen
to retentively, Lu. 9. 44.

Τίκτω, f. τέξω & τέξομαι, a. 2.
έτεκον, p. τέτοκα, a. 1. *pass.* έτέχθην,
to bear, bring forth children, Mat. 1.
21, 23, et al.; *trop.* to bear, produce,
as the earth, yield, He. 6. 7; *met.* to
give birth to, Ja. 1. 15.

Τῶλω, *f* **τιλῶ**, to pull, pluck off, Mat. 12. 1. Mar. 2. 23. Lu. 6. 1.

Τιμάω, *ω*, *f* **ἥσω**, *a*. 1. **ἐτίμησα**, to estimate in respect of worth; to hold in estimation, respect, honour, reverence, Mat. 15. 4, 5, 8; 19. 19. Mar. 7. 10, et al.; to honour with reverent service, Jno. 5. 23, quater; 8. 49; to treat with honour, manifest consideration towards, Ac. 28. 10; to treat graciously, visit with marks of favour, Jno. 12. 26; *mid.* to price, Mat. 27. 9: *from*

Τιμή, *ης*, *ή*, (**τίω**) a pricing, estimate of worth; price, value, Mat. 27. 9; price paid, Mat. 27. 6; *meton.* a thing of price, and collectively, precious things, Re. 21. 24, 26; preciousness, 1 Pe. 2. 7; substantial value, real worth, Col. 2. 23; careful regard, honour, state of honour, dignity, Ro. 9. 21. He. 5. 4; honour conferred, observance, veneration, Ro. 2. 7, 10; 12. 10; mark of favour and consideration, Ac. 28. 10: *whence*

Τίμιος, *α*, *ον*, precious, costly, of great price, 1 Co. 3. 12. Re. 18. 12; precious, dear, valuable, Ac. 20. 24. 1 Pe. 1. 7, 19; honoured, esteemed, respected, Ac. 5. 34. He. 13. 4: *whence*

Τιμότης, *τητος*, *ή*, preciousness, costliness; *meton.* precious things, valuable merchandise, Re. 18. 19. N. T.

Τιμωρέω, *ω*, *f* **ἥσω**, *a*. 1. *pass.* **ἐτιμωρήθην**, (*τιμωρός*, an aider, an avenger, *fr.* *τιμή* & *αἰρω*) to succour, to avenge, *any one*; in N. T., to punish, Ac. 22. 5; 26. 11: *whence*

Τιμωρία, *ας*, *ή*, punishment, He. 10. 29.

Τίνω, *f* **τίσω**, to pay; to pay a penalty, incur punishment, 2 Th. 1. 9.

Τις, *ό*, *ή*, *τό*, *-τι*, *gen.* **τινός**, *indefinite pron.*, a certain one, some one, Mat. 12. 47, et al.; *pl.* some, certain, several, Lu. 8. 2. Ac. 9. 19. 2 Pe. 3. 16, et al.; one, a person, Mat. 12. 29. Lu. 14. 8. Jno. 6. 50, et al.; combined with the name of an individual, one, Mar. 15. 21, et al.; as it were, in a manner, a kind of, He. 10. 27. Ja. 1. 18; any whatever, Mat. 8. 28. Lu. 11. 36. Ro. 8. 39, et al.; *τις*, somebody of consequence, Ac. 5. 56; *τι*, something of consequence, Ga.

2. 6; 6. 3; *τι*, any thing at all, any thing worth account, 1 Co. 3. 7; 10. 19; *τι*, at all, Phi. 3. 15. Phile. 18

Τίς, *τί*, **τίνος**, *interrogative pron.*, strictly of direct inquiry, who? what? Mat. 3. 7; 5. 13; 19. 27; equivalent to *πότερος*, whether? which of two things? Mat. 9. 5. Phi. 1. 22; *neut.* *τί*, why? wherefore? Mat. 8. 26; 9. 11, 14; *τί* *ούτι*, why is it that? Mar. 2. 16. Jno. 14. 22; *neut.* *τί*, what? as an emphatic interrogative, Ac. 26. 8. *τί*, how very! v. r. Mat. 7. 14; in a direct question, Mat. 10. 11; 12. 3, et al.

Τίτλος, *ου*, *ό*, (*Lat.* *titulus*) an inscribed scroll, superscription, Jno. 19. 19, 20.

Τοιγαροῦν, (*τοι*, *γάρ* & *οὖν*) a doubly strengthened form of the particle *τοι*, well then, so then, wherefore, 1 Th. 4. 8. He. 12. 1.

Τοίνυν, a strengthening of the particle *τοι* by the enclitic *νυν*, well then therefore now, therefore, Lu. 20. 25. 1 Co. 9. 26, et al.

Τοιόσδε, **τοιάδε**, **τοιόνδε**, a more pointedly demonstrative form of *τοίος*, such as this; such as follows, 2 Pe. 1. 17.

Τοιοῦτος, **τοιαύτη**, **τοιούτο** & **τοιούτον**, a lengthened and more demonstrative form of *τοίος*, such, such like, of this kind or sort, Mat. 18. 5; 19. 14; such, so great, Mat. 9. 8. Mar. 6. 2; *ό τοιοῦτος*, such a fellow, Ac. 22. 22; also, the one alluded to, 1 Co. 1. 5. 2 Co. 2. 6, 7; 12. 2, 3, 5.

Τοίχος, *ου*, *ό*, a wall of a building, as distinct from a city wall or fortification (*τείχος*), Ac. 23. 3.

Τόκος, *ου*, *ό*, (*τίκτω*) a bringing forth; offspring; *met.* produce of money lent, interest, usury, Mat. 25. 27. Lu. 19. 23.

Τολμάω, *ω*, *f* **ἥσω**, *a*. 1. **ἐτόλμησα**, to assume resolution to do a thing, Mar. 15. 43. Ro. 5. 7. Phi. 1. 14; to dare, Ac. 5. 13; 7. 32; to presume, Mat. 22. 46. Mar. 12. 34. Lu. 20. 40. Jno. 21. 12. Ro. 15. 18. 2 Co. 10. 12. Ju. 9; to have the face, 1 Co. 6. 1; *absol.* to assume a bold bearing, 2 Co. 10. 2; 11. 21.

Τολμηρότερος, *α*, *ον*, (*compar.* of *τολμηρός*, bold, *fr.* *τολμάω*) bolder

neut. **τολμηρότερον**, *as an adv.*, more boldly, with more confidence, more freely, Ro. 15. 15.

Τολμητής, ου, ό, (**τολμάω**) one who is bold; *in a bad sense*, a presumptuous, audacious person, 2 Pe. 2. 10.

Τομώτερος, α, ου, (*compar.* of **τομός**, cutting, sharp, keen, fr. **τέμνω**) keener, sharper, He. 4. 12.

Τόξον, ου, τό, a bow, Re. 6. 2.

Τοπάzion, ου, τό, a topaz, a gem of of a yellowish colour, different from the modern topaz, Re. 21. 20. L. G.

Όπος, ου, ό, a place, locality, Mat. 12. 43. Lu. 6. 17, et al.; a limited spot or ground, Mat. 24. 15; 27. 33. Jno. 4. 20. Ac. 6. 13, et al.; a precise spot or situation, Mat. 28. 6. Mar. 16. 6. Lu. 14. 9, et al.; a dwelling place, abode, mansion, dwelling, seat, Jno. 14. 2, 3. Ac. 4. 31. a place of ordinary deposit, Mat. 26. 52; a place, passage in a book, Lu. 4. 17; place occupied, room, space, Lu. 2. 7; 14. 9, 22; place, opportunity, Ac. 25. 16. He. 12. 17; place, condition, position, 1 Co. 14. 16.

Τοσοῦτος, **τοσαύτη**, **τοσοῦτο** & **τοσοῦτον**, a lengthened and more demonstrative form of **τόσος**, so great, so much, Mat. 8. 10; 15. 33; so long, of time, Jno. 14. 9; *pl.* so many, Mat. 15. 33, et al.

Τότε, *adv.* of time, then, at that time, Mat. 2. 17; 3. 5; 11. 20; then, thereupon, Mat. 12. 29; 13. 26; 25. 31; **ἀπὸ τότε**, from that time, Mat. 4. 17; 16. 21; **ό τότε**, which then was, 2 Pe. 3. 6.

Τοῦναντίον, (by crasis for **τὸ ἐναντίον**) that which is opposite; *as an adv.* on the contrary, on the other hand, 2 Co. 2. 7. Ga. 2. 7. 1 Pe. 3. 9.

Τοῦνομα, (by crasis for **τὸ ὄνομα**) the name; *in the acc.* by name, Mat. 27. 57.

Τουτέστι, (by crasis for **τοῦτ' ἔστι**) that is, which signifies, which implies, Ac. 1. 19; 19. 4, et al.

Τράγος, ου, ό, a he-goat, He. 9. 12, 13, 19; 10. 4.

Τράπεζα, ης, ή, (**τετράς**, four, & **πέζα**, a foot) a table, an eating-table, Mat. 15. 27. Mar. 7. 28. He. 9. 2; *by impl.* a meal, feast, Ro. 11. 9. 1 Co. 10. 21; a table or counter of a money-

changer, Mat. 21. 12; a bank, La. 19. 23; *by impl.*, *pl.* money matters, Aa. 6. 2: *whence*

Τραπεζίτης, ου, ό, a money-changer, broker, banker, *who exchanges or loans money for a premium*, Mat. 25. 27. (i.)

Τραῦμα, ατος, τό, (**τιτρώσκω**) a wound, Lu. 10. 34: *whence*

Τραυματίζω, f. **ίσω**, a. 1. **ἐτραυμάτισα**, to wound, Lu. 20. 12. Ac. 19. 16.

Τραχηλίζω, f. **ίσω**, p. pass. **τετραχήλισμαι**, *pr.* to gripe the neck; to bend the neck back so as to make bare or expose the throat, as in slaughtering animals, &c.; *met.* to lay bare to view, He. 4. 13: *from*

Τράχηλος, ου, ό, the neck, Mat. 18. 6, et al.; **ἐπιθεῖναι ζυγὸν ἐπὶ τὸν τράχηλον**, to put a yoke upon the neck of any one, *met.* to bind to a burdensome observance, Ac. 15. 10; **ὑποτιθεῖν τὸν τράχηλον**, to lay down one's neck under the axe of the executioner, to imperil one's life, Ro. 16. 4.

Τρᾶχύς, εῖα, ύ, rough, rugged, uneven, Lu. 3. 5; **εἰς τραχεῖς τόπους**, on a rocky shore, Ac. 27. 29.

Τρεῖς, οί, αἱ, τά, **τρία**, three, Mat. 12. 40, et al.

Τρέμω, (**τρέω**, idem) to tremble, be agitated from fear, Mar. 5. 33. Lu. 8. 47. Ac. 9. 6; *by impl.* to fear, be afraid, 2 Pe. 2. 10.

Τρέφω, f. **θρέψω**, a. 1. **ἔθρεψα**, p. pass. **τέθραμμαι**, to thicken; to nourish; to feed, support, cherish, provide for, Mat. 6. 26; 25. 37, et al.; to bring up, rear, educate, Lu. 4. 16; to gorge, to pamper, Ja. 5. 5.

Τρέχω, f. **θρέξομαι**, & **δραμοῦμαι**, a. 2. **ἔδραμον**, to run, Mat. 27. 48; 28. 8, et al.; to run a race, 1 Co. 9. 24; *met.* 1 Co. 9. 24, 26. He. 12. 1; *in N. T.*, to run a certain course of conduct, Ga. 5. 7; to run a course of exertion, Ro. 9. 16. Ga. 2. 2. Phi. 2. 16; to run, to progress freely, to advance rapidly, 2 Th. 3. 1.

Τριάκοντα, οί, αἱ, τά, (**τρεῖς**) thirty, Mat. 13. 8, 23, et al.

Τριακόσιοι, αι, α, (**τρεῖς**) three hundred, Mar. 14. 5. Jno. 12. 5.

Τρίβολος, ου, ό, (**τρεῖς** & **βελος**)

- πρ.** three-pronged; *as subst.* a caltrop; *a plant*, land-caltrop, a thorn, Mat. 7. 16. He. 6. 8.
- Τρίβος, ου, ἡ, (τρίβω, to rub, wear)** a beaten track; a road, highway, Mat. 3. 3. Mar. 1. 3. Lu. 3. 4.
- Τριετία, ας, ἡ, (τρέις & ἔτος)** the space of three years, Ac. 20. 31.
- Τρίζω, f. ἴσω, to creak, to utter a creaking, stridulous, grating sound; to gnash, grind the teeth,** Mar. 9. 18.
- Τρίμηνον, ου, τό, (τρέις & μῆν)** the space of three months, He. 11. 23.
- Τρίς, adv. (τρέις)** three times, thrice, Mat. 26. 34, 75, et al.; ἐπὶ τρίς, to the extent of thrice, as many as three times, Ac. 10. 16; 11. 10.
- Τρίστεγον, ου, τό (neut. of τριστεγος, having three stories, fr. τρέις & στέγη)** the third floor, third story, Ac. 20. 9. L. G.
- Τρισχίλιοι, αι, α, (τρέις & χίλιοι)** three thousand, Ac. 2. 41.
- Τρίτος, η, ου, (τρέις)** third, Mat. 20. 3; 27. 64; ἐκ τρίτον, the third time, for the third time, Mat. 26. 44; τὸ τρίτον, sc. μέρος, the third part, Re. 8. 7, 12; τρίτον & τὸ τρίτον, *as an adv.*, the third time, for the third time, Mar. 14. 41. I.u. 20. 12, et al.
- Τρίχινος, η, ου, (θριξ, τριχός)** of hair, made of hair, Re. 6. 12.
- Τρόμος, ου, ό, (τρέμω) pr.** a trembling, quaking; trembling from fear, fear, terror, agitation of mind, Mar. 16. 8; anxious diffidence, 1 Co. 2. 3; reverence, veneration, awe, 2 Co. 7. 15. Ep. 6. 5. Phi. 2. 12.
- Τροπή, ἧς, ἡ, (τρέπω)** a turning round; a turning back, change, mutation, Ja. 1. 17.
- Τρόπος, ου, ό, (fr. same)** a turn; mode, manner, way, Jude 7; ὃν τρόπον, & καθ' ὃν τρόπον, in which manner, as, even as, Mat. 23. 37. Ac. 15. 11, et al.; κατὰ μηδένα τρόπον, in no way, by no means, 2 Th. 2. 3; ἐν παντὶ τρόπῳ, & παντὶ τρόπῳ, in every way, by every means, Pli. 1. 18. 2 Th. 3. 16; turn of mind (*r* action, habit, disposition, He. 13. 5).
- Τροποφορέω, ώ, f. ἴσω, a. 1. ἐτροποφόρησα, (τρόπος & φορέω)** bear with the disposition, manners, and conduct of any one, Ac. 13. 18. L. G.
- Τροφή, ἧς, ἡ, (τρέφω)** nutriment, nourishment, food, Mat. 3. 4, et al.; provision, victual, Mat. 24. 45; sustenance, maintenance, Mat. 10. 10; *met.* nutriment of the mind, He. 5. 12, 14.
- Τροφός, ου, ἡ, (fr. same)** a nurse, 1 Th. 2. 7.
- Τροποφορέω, ώ, f. ἴσω, (τροφός & φορέω)** to sustain, provide for, cherish, v. r. Ac. 13. 18. S.
- Τροχιά, ας, ἡ, a wheel-track; a track, way, path, met.** He. 12. 13: *from*
- Τροχός, ου, ό, (τρέχω) pr.** a runner; any thing orbicular, a wheel; drift, course, with which signification the word is usually written τρόχος, Ja. 3. 6.
- Τρύβλιον, ίου, τό, a bowl, dish,** Mat. 26. 23. Mar. 14. 20.
- Τρυγάω, ώ, f. ἴσω, a. 1. ἐτρύγησα, (τρύγη, ripe fruits)** to harvest, gather fruits, and spc. grapes, Lu. 6. 44. Re. 14. 18, 19.
- Τρυγών, όνος, ἡ, (τρίζω, to murmur)** a turtle-dove, Lu. 2. 24.
- Τρυμαλία, ας, ἡ, (τρύμη, fr. τρύω, to rub, wear)** a hole, perforation; eye of a needle, Mar. 10. 25. Lu. 18. 25.
- Τρύπημα, ατος, τό, (τρυνάω; τρύπη, a hole, fr. τρύω)** a hole; eye of a needle, Mat. 19. 24.
- Τρυφάω, ώ, f. ἴσω, a. 1. ἐτρύφησα, to live delicately and luxuriously,** Ja. 5. 5: *from*
- Τρυφή, ἧς, ἡ, (θρύπτω, to break small, to enfeeble, enervate)** delicate living, luxury, Lu. 7. 25. 2 Pe. 2. 13.
- Τρώγω, f. τρώξομαι, a. 2. ἔτρωγον, pr.** to crunch; to eat, Mat. 24. 38; *fr. the Heb.* ἄρτον τρώγειν, to take food, partake of a meal, Jno. 13. 18.
- Τυχάνω, f. τεύξομαι, p. τετύχηκα & τέτευχα, a. 2. ἐτυχον, to hit an object; to attain to, to obtain, acquire, enjoy,** Lu. 20. 35. Ac. 24. 3, et al.; *intrans.* to happen, fall out, chance; *part.* τυχών, οὔσα, όν, common, ordinary, Ac. 19. 11; 28. 2; *neut.* τυχόν, *as an adv.*, it may be, perchance, perhaps, 1 Co. 16. 6; εἰ τυχοί, if it so

happen, as the case may be, 1 Co. 14. 10; 15. 37; to be in a certain condition, Lu. 10. 30.

Τυμπανίζω, f. **ίσω**, a. 1. pass. **ἐτυμπανίσθην**, (**τύμπανον**, a drum) *pr.* to beat a drum; to drum upon; *in N. T.*, to bastinado, beat to death with rods and clubs, He. 11. 35.

Τύπος, ου, **ό**, *pr.* a blow; an impress; a print, mark, of a wound inflicted, Jno. 20. 25; a delineation; an image, statue, Ac. 7. 43; a formula, scheme, Ro. 6. 17; form, purport, Ac. 23. 25; a figure, counterpart, 1 Co. 10. 6; an anticipative figure, type, Ro. 5. 14. 1 Co. 10. 11; a model, pattern, Ac. 7. 44. He. 8. 5; a moral pattern, Phi. 3. 17. 1 Th. 1. 7. 2 Th. 3. 9. 1 Ti. 4. 12. 1 Pe. 5. 3.

Τύπτω, f. **ψω**, a. 1. **ἐτυψα**, to beat, strike, smite, Mat. 24. 49; 27. 30, et al.; to beat the breast, as expressive of grief, or strong emotion, Lu. 18. 13; 23. 43; *in N. T., met.* to wound or shock the conscience of any one, 1 Co. 8. 12; *fr. the Heb.* to smite with evil, punish, Ac. 23. 3.

Τυρβάζω, f. **άσω**, (**τύρβη**, tumult) to stir up, render turbid; to throw into a state of perturbation, disquiet; *mid.* to trouble one's self, be troubled, be disquieted, Lu. 10. 41.

Τύριος, ου, **ό**, **ή**, a Tyrian, an inhabitant of Τύρος, Tyre, Ac. 12. 20.

Τυφλός, **ή**, **όν**, blind, Mat. 9. 27, 28; 11. 5; 12. 22; *met. mentally* blind, Mat. 15. 14; 23. 16, et al.: *whence*

Τυφλώω, **ώ**, f. **ώσω**, p. **τετύφλωκα**, to blind, render blind; *met.* Jno. 12. 40. 1 Jno. 2. 11. 2 Co. 4. 4.

Τυφώω, **ώ**, f. **ώσω**, p. pass. **τετύφωμαι**, (**τύφος**, smoke, *fr.* **τύφω**) to besmoke; *met.* to possess with the fumes of conceit; *pass.* to be demented with conceit, puffed up, 1 Ti. 3. 6; c. 4. 2 Ti. 3. 4.

Τύφω, f. **θύψω**, to raise a smoke; *pass.* to emit smoke, smoke, smoulder, Mat. 12. 20.

Τυφωνικός, **ή**, **όν**, (**τιφών**, typhon, a hurricane) stormy tempestuous, Ac. 27. 14.

Τυχόν, *see* **τυγχάνω**.

Υ.

Υακίνθινος, **η**, **ον**, hyacinthine, resembling the hyacinth in colour Re. 9. 17: *from*

Υάκινθος, **ου**, **ή**, a hyacinth, a gem resembling the colour of the hyacinth flower, Re. 21. 20.

Υάλινος, **η**, **ον**, made of glass; glassy, translucent, Re. 4. 6: *from*

Υάλος, **ου**, **ή**, a transparent stone, crystal; also, glass, Re. 21. 18, 21.

Υβρίζω, f. **ίσω**, a. 1. **ὑβρισα**, to run riot; *trans.* to outrage, Mat. 22. 6. Lu. 11. 45, et al.: *from*

Υβρις, **εως**, **ή**, violent wantonness, insolence; contumelious treatment, outrage, 2 Co. 12. 10; damage by sea, Ac. 27. 10.

Υβριστής, **ου**, **ό**, (**ὑβρίζω**) an overbearing, wantonly violent person, Ro. 1. 30. 1 Ti. 1. 13.

Υγιαίνω, f. **ανῶ**, to be hale, sound, in health, Lu. 5. 31; 7. 10; to be safe and sound, Lu. 15. 27; *met.* to be healthful or sound in faith, doctrine, &c., Tit. 1. 13; 2. 2; *part.* **ὑγιαίνων**, **ουσα**, **ον**, sound, pure, uncorrupted, 1 Ti. 1. 10, et al.: *from*

Υγιής, **έος**, **ους**, **ό**, **ή**, **τό**, **-ές**, hale, sound, in health, Mat. 12. 13; 15. 31, et al.; *met. of doctrine*, sound, pure, wholesome, Tit. 2. 8.

Υγρός, **ά**, **όν**, (**ὑῶ**, to wet) *pr.* wet, moist, humid; *used of a tree*, full of sap, fresh, green, Lu. 23. 31.

Υδρία, **ας**, **ή**, (**ὑδωρ**) a water-pot, picher, Jno. 2. 6, 7; a bucket, pail, Jno. 4. 28.

Υδροποτιέω, **ώ**, f. **ήσω**, (**ὑδροπότης**, **ὑδωρ** & **πίνω**) to be a water-drinker, 1 Ti. 5. 23.

Υδρωπικός, **ή**, **όν**, (**ὑδρωψ**, the dropsy, *fr.* **ὑδωρ**) dropsical, Lu. 14. 2.

Υδωρ, **ὑδατος**, **τό**, water, Mat. 3. 11, 16; 14. 28, 29; 17. 15. Jno. 5. 3, 4, 7; the watery fluid of the pericardium, Jno. 19. 34; **ὑδωρ ζών**, living water, fresh flowing water, Jno. 4. 11; *met. of spiritual refreshment*, Jno. 4. 10; 7. 38.

Υετός, **ου**, **ό**, (**ὑῶ**, to rain) rain Ac. 14. 17, et al.

Ἑιοθεσία, ας, ἡ, (υἱός & τιθημι) adoption, a placing in the condition of a son, Ro. 8. 15, 23; 9. 4. Ga. 4. 5. Ep. 1. 5. N. T.

Υἱός, οὐ, ὁ, a son, Mat. 1. 21, 25; 7. 9; 13. 55, et al. freq.; a *legitimate son*, He. 12. 8; a son *artificially constituted*, Ac. 7. 21. He. 11. 24; a descendant, Mat. 1. 1, 20; Mar. 12. 35, et al.; *in N. T.*, the young of an animal, Mat. 21. 5; a *spiritual son in respect of conversion or discipleship*, 1 Pe. 5. 13; *fr. Heb.* a disciple, perhaps Mat. 12. 27; a son as *implying connexion in respect of membership, service, resemblance, manifestation, destiny*, &c., Mat. 8. 12; 9. 15; 13. 38; 23. 15. Mar. 2. 19; 3. 17. Lu. 5. 34; 10. 6; 16. 8; 20. 34, 36. Jno. 17. 12. Ac. 2. 25; 4. 36; 13. 10. Eph. 2. 2; 5. 6. Col. 3. 6. 1 Th. 5. 5. 2 Th. 2. 3; υἱὸς θεοῦ, κ. τ. λ., son of God in respect of divinity, Mat. 4. 3, 6; 14. 33. Ro. 1. 4, et al.; also, in respect of privilege and character, Mat. 5. 9, 45. Lu. 6. 35. Ro. 8. 14, 19; 9. 26. Ga. 3. 26; ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, κ. τ. λ., a title of the Messiah, Mat. 26. 63. Mar. 3. 11; 14. 61. Jno. 1. 34, 50; 20. 31, et al.; υἱὸς ἀνθρώπου, a son of man, a man, Mar. 3. 28. Eph. 3. 5. He. 2. 6; ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, a title of the Messiah, Mat. 8. 20, et al. freq.; as also ὁ υἱὸς Δαβὶδ, Mat. 12. 23, et al.

Ὑλη, ης, ἡ, wood, a forest; *in N. T.*, firewood, a mass of fuel, Ja. 3. 5.

Ὑμέτερος, α, ον, possess. pron. (ὕμεις) your, yours, Lu. 6. 20. Jno. 7. 6; 15. 20, et al.

Ὑμνέω, ὦ, f. ἤσω, a. 1. ὕμνησα, to hymn, praise, celebrate or worship with hymns, Ac. 16. 25. He. 2. 12; *absol.* to sing a hymn, Mat. 26. 30. Mar. 14. 26; *from*

Ὑμνος, ου, ὁ, a song; a hymn, song of praise to God, Ep. 5. 19. Col. 3. 16.

Ὑπάγω, f. ξω, (ὕπό & ἄγω) to lead or bring under; to lead or bring from under; to draw on or away; *in N. T.*, *intrans.* to go away, depart, Mat. 8. 4, 13; 9. 6; ὑπάγε ὀπίσω μου, get behind me! away! begone! Mat. 4. 10; 16. 23; to go, Mat. 5. 41. Lu. 12. 58, et al.; to depart life, Mat. 26. 24

Ὑπακοή, ἧς, ἡ, a hearkening to obedience, Ro. 5. 19; 6. 16. 1 I. 14; 14; submissiveness, Ro. 16. 19. 1 Co. 7. 15; submission, Ro. 1. 5; 15. 16. 26. 2 Co. 10. 5. He. 5. 8. 1 Pe. 1. 2, 22; compliance, Philem. 21; (S.) *from*

Ὑπακούω, f. ούσομαι, (ὕπό & ἀκούω) to give ear, hearken; to listen, Ac. 12. 13; to obey, Mat. 8. 27. Mar. 1. 27, et al.; *in N. T.*, to render submissive acceptance, Ac. 6. 7. Ro. 6. 17. 2 Th. 1. 8. He. 5. 9; *absol.* to be submissive, Phi. 2. 12.

Ὑπανδρος, ου, ἡ, (ὕπό & ἀνὴρ) bound to a man, married Ro. 7. 2. L. G.

Ὑπαντάω, ὦ, f. ἤσω, (ὕπό & ἀντάω) to meet, Mat. 8. 28. Lu. 8. 27. Jno. 11. 20, 30; 12. 18; *whence*

Ὑπάντησις, εως, ἡ, a meeting, act of meeting, Jno. 12. 13. L. G.

Ὑπαρξις, εως, ἡ, goods possessed, substance, property, Ac. 2. 45. He. 10. 34; (L. G.) *from*

Ὑπάρχω, f. ξω, (ὕπό & ἄρχω) to begin; to come into existence; to exist; to be, subsist, Ac. 19. 40; 28. 18; to be in possession, to belong, Ac. 3. 6; 4. 37; *part. neut. pl.* τὰ ὑπάρχοντα, goods, possessions, property, Mat. 19. 21. Lu. 8. 3; to be, Lu. 7. 25; 8. 41, et al.

Ὑπείκω, f. ξω, (ὕπό & εἴκω) to yield, give way; *absol.* to be submissive, He. 13. 17.

Ὑπεναντίος, ία, ίον, (ὕπό & ἐναντίος) over against; contrary, ad verse; ὁ ὑπεναντίος, an opponent, adversary, He. 10. 27; untoward, inimical, Col. 2. 14.

Ὑπέρ, prep. with a genitive, above, over; *met.* in behalf of, Mat. 5. 44. Mar. 9. 40. Jno. 17. 19, et al.; instead of *beneficially*, Philem. 13; in maintenance of, Ro. 15. 8; for the furtherance of, Jno. 11. 4. 2 Co. 1. 6. 8, et al.; for the fulfilment of, Phi. 2. 13; *equivalent to περί*, about, concerning, with the further signification of interest or concern in the subject, Ac. 5. 41. Ro. 9. 27. 2 Co. 5. 12; 8. 23. 2 Th. 2. 1, et al.; with an acc., over, beyond; *met.* beyond more than, Mat. 10. 37. 2 Co. 1. 8, et al.; used after comparative terms, Lu. 16

8. 2 Co. 12. 13. He. 4. 12; *in N. T.* as an *adv.*, in a higher degree, in fuller measure, 2 Co. 11. 23.
- Υπεραίρω, (ὕπερ & αἶρω) to raise or lift up above or over; *mid.* to lift up one's self; *met.* to be over-elated, 2 Co. 12. 7; to bear one's self arrogantly, to rear a haughty front, 2 Th. 2. 4.
- Υπέρακμος, ου, ό, ή, (ὕπερ & ἀκμή, a point, prime) past the bloom of life, 1 Co. 7. 36. N. T.
- Υπεράνω, *adv.* (ὕπερ & ἄνω) above, over, far above; of *place*, Ep. 4. 10. He. 9. 5; of *rank, dignity, &c.* Ep. 1. 21. L. G. (ἀ.)
- Υπεραυξάνω, f. ξήσω, (ὕπερ & αὐξάνω) to increase exceedingly, 2 Th. 1. 3.
- Υπερβαίνω, f. βήσομαι, (ὕπερ & βαίνω) to overstep; to wrong, aggrrieve, 1 Th. 4. 6.
- Υπερβαλλόντως, *adv.* exceedingly, above measure, 2 Co. 11. 23; *from*
- Υπερβάλλω, f. βαλῶ, (ὕπερ & βάλλω) *pr.* to cast or throw over or beyond, to overshoot; *met.* to surpass, excel; *part.* υπερβάλλον, ονσα, ον, surpassing, 2 Co. 3. 10; 9. 14, et al.: *whence*
- Υπερβολή, ης, ή, *pr.* a throwing beyond, an overshooting; extraordinary amount or character, transcendency, 2 Co. 12. 7; 4. 7; καθ' υπερβολήν, *adverbially*, exceedingly, extremely, Ro. 7. 13. 2 Co. 1. 8, et al.
- Υπερεῖδον, α. 2. of υπεροράω, to look over or above a thing; *met.* to overlook, disregard; to bear with, Ac. 17. 30.
- Υπερέκεινα, *adv.* (ὕπερ ἐκείνα) beyond, 2 Co. 10. 16. N. T.
- Υπερεκπερισσοῦ, *adv.* (ὕπερ, ἐκ, περισσοῦ) in over-abundance; beyond all measure, superabundantly, Ep. 3. 20. 1 Th. 3. 10; 5. 13. S.
- Υπερεκτείνω, f. τενῶ, (ὕπερ & ἐκτείνω) to over-extend, over-stretch, 2 Co. 10. 14. L. G.
- Υπερεκχύνω, (ὕπερ & ἐκχύνω) to pour out above measure or in excess; *pass.* to run over, overflow, Lu. 6. 38. L. G.
- Υπερεντυγχάω, (ὕπερ & ἐντυγ-
- χάνω) to intercede for, Ro. 8. 26 N. T.
- Υπερέχω, f. ξω, (ὕπερ & ἔχω) to hold above; *intrans.* to stand out above, to overtop; *met.* to surpass, excel, Phi. 2. 3; 4. 7; τὸ ὑπερέχον, excellence, preeminence, Phi. 3. 8; to be higher, superior, Ro. 13. 1. 1 Pe. 2. 13.
- Υπερηφανία, ας, ή, haughtiness arrogance, Mar. 7. 22; *from*
- Υπερήφανος, ου, ό, ή, (ὕπερ & φαίνω) *pr.* conspicuous above, super-eminent; *met.* assuming, haughty, arrogant, Lu. 1. 51. Ro. 1. 30. 2 Ti. 3. 2. Ja. 4. 6. 1 Pe. 5. 5.
- Υπερλίαν, *adv.* (ὕπερ & λίαν) in the highest degree, preeminently, especially, superlatively, 2 Co. 11. 5; 12. 11. N. T.
- Υπερνικάω, ῶ, f. ήσω, (ὕπερ & νικάω) to overpower in victory; to be abundantly victorious, prevail mightily, Ro. 8. 37. L. G.
- Υπερογκος, ου, ό, ή, (ὕπερ & ὄγκος) *pr.* over-swollen, overgrown; of *language*, swelling, pompous, boastful, 2 Pe. 2. 18. Jude 16.
- Υπεροχή, ης, ή, (ὕπερέχω) prominence; *met.* excellence, rare quality, 1 Co. 2. 1; eminent station authority, 1 Ti. 2. 2.
- Υπερπερισσεύω, f. εύσω, (ὕπερ & περισσεύω) to superabound; to abound still more, Ro. 5. 20; *mid.* to be abundantly filled, overflow, 2 Co. 7. 4. N. T.
- Υπερπερισσῶς, *adv.* (ὕπερ & περισσῶς) superabundantly, most vehemently, above all measure, Mar. 7. 37. N. T.
- Υπερπλεονάζω, f. άσω, (ὕπερ & πλεονάζω) to superabound, be in exceeding abundance, over-exceed, 1 Ti. 1. 14. N. T.
- Υπερυψόω, ῶ, f. ώσω, (ὕπερ & ὑψόω) to exalt supremely, Phi. 2. 9. S.
- Υπερφρονέω, ῶ, f. ήσω, (ὕπερ & φρονέω) to overween, have lofty thoughts, be elated, Ro. 12. 3.
- Υπερῶον, ου, τό, (*pr.* neut. of υπερῶος, upper, fr. ὑπερ) the upper part of a house, upper room, or chamber, Ac. 1. 13; 9. 37, 39; 20. 8.

Υπέχω, f. ὑφέξω, (ὑπό & ἔχω) *pr.* to hold under; to render, undergo, suffer, Jude 7.

Υπήκοος, οὐ, ὁ, ἡ, (ὑπακούω) giving ear; obedient, submissive, Ac. 7. 39. 2 Co. 2. 9. Ph. 2. 8.

Υπηρετέω, ὦ, f. ἦσω, a. 1. ὑπηρετήσα, to subservise, Ac. 13. 36; to relieve, supply, Ac. 20. 34; to render kind offices, Ac. 24. 23: *from*

Υπηρετής, ου, ὁ, (ὑπό & ἐρέτης, a rower) *pr.* an under-rower, a rower, one of a ship's crew; a minister, attendant, servant; an attendant on a magistrate, a licitor, apparitor, officer, Mat. 5. 25; an attendant or officer of the Sanhedrin, Mat. 26. 58; an attendant, or servant of a synagogue, Lu. 4. 20; a minister, attendant, assistant in any work, Lu. 1. 2. Jno. 18. 36, et al.

Υπνος, ου, ὁ, sleep, Mat. 1. 24, et al.; *met.* spiritual sleep, religious slumber, Ro. 13. 11.

Υπό, *prep.*, with a genitive, *pr.* under; hence used to express influence, causation, agency; by, Mat. 1. 22, et al. freq.; by the agency of, at the hands of, 2 Co. 11. 24. He. 12. 3; *with acc.*, under, with the idea of motion associated, Mat. 5. 15, et al.; under, Jno. 1. 49. 1 Co. 10. 1; under subjection to, Ro. 6. 14. 1 Ti. 6. 1, et al.; of time, at, about, Ac. 5. 21.

Υποβάλλω, f. βαλῶ, a. 2. ὑπέβαλον, (ὑπό & βάλλω) to cast under; *met.* to suggest, instigate; to suborn, Ac. 6. 11.

Υπογραμμός, οὐ, ὁ, (ὑπογράφω) *pr.* a copy to write after; *met.* an example for imitation, pattern, 1 Pe. 2. 21. L. G.

Υπόδειγμα, ατος, τό, a token, imitation; an example, proposed for imitation or admonition, Jno. 13. 15. He. 4. 11. Ja. 5. 10. 2 Pe. 2. 6; a copy, He. 8. 5; 9. 23: *from*

Ἰποδείκνυμι, f. δείξω, (ὑπό & δείκνυμι) to indicate, Ac. 20. 35; to intimate, suggest, Mat. 3. 7. Lu. 3. 7; 6. 47; 12. 5. Ac. 9. 16.

ὑποδέχομαι, f. ξομαι, p. ὑποδέσθαι, (ὑπό & δέχομαι) to give reception to; to receive as a guest, entertain, Lu. 10. 36; 19. 6. Ac. 17. 7. Ja. 2. 25.

ὑποδέω, ὦ, f. ἦσω, p. *pass.* ὑποδέεσθαι, (ὑπό & δέω) to bind under; *mid.* to bind under one's self, put on one's own feet, Ac. 12. 8; to shoe, Ep. 6. 15; *pass.* to be shod, Mar. 6. 9: *whence*

ὑπόδημα, ατος, τό, any thing bound under; a sandal, Mat. 3. 11; 10. 10, et al.

ὑποδίκος, ου, ὁ, ἡ, (ὑπό & δίκη) under a legal process; also, under a judicial sentence; under verdict to an opposed party in a suit, liable to penalty, convict, Ro. 3. 19.

ὑποζύγιον, ίου, τό, (*pr.* neut. of ὑποζύγιος, under a yoke, fr. ὑπό & ζυγόν) an animal subject to the yoke, a beast of draught or burden; in N. T., *spc.* an ass, Mat. 21. 5. 2 Pe. 2. 16.

ὑποζώννυμι, f. ζώσω, (ὑπό & ζώννυμι) to gird under, of persons; to undergird a ship with cables, chains, &c. Ac. 27. 17.

ὑποκάτω, *adv.* (ὑπό & κάτω) under, beneath, underneath, Mar. 6. 11; 7. 28, et al.; *met.* He. 2. 8. (α.)

ὑποκρίνομαι, f. οὔμαι, (ὑπό & κρίνω) to answer, respond; to act a part upon the stage; hence, to assume a counterfeit character; to pretend, feign, Lu. 20. 20: *whence*

ὑποκρίσις, εως, ἡ, a response, answer; histrionic personification, acting; hypocrisy, simulation, Mat. 23. 28. Mar. 12. 15, et al.

ὑποκριτής, οὐ, ὁ, the giver of an answer or response; a stage-player, actor; in N. T., a moral or religious counterfeit, a hypocrite, Mat. 6. 2, 5, 16; 7. 5, et al.

ὑπολαμβάνω, f. λήψομαι, a. 2. ὑπέλαβον, (ὑπό & λαμβάνω) to take up, by placing one's self underneath what is taken up; to catch away, withdraw, Ac. 1. 9; to take up discourse by continuation; hence, to answer, Lu. 10. 30; to take up a notion, to think, suppose, Lu. 7. 43. Ac. 2. 15.

ὑπολείπω, f. ψω, (ὑπό & λείπω) to leave remaining, leave behind; *pass.* to be left surviving, Ro. 11. 3.

ὑπολήνιον, ου, τό, (ὑπό & ληνός) a vat, placed under the press, ληνός to receive the juice, Mar. 12. 1. S.

Ἑπολιμπάνω, (ὑπό & λιμπάνω, to leave) equivalent to ὑπολείπω, to leave behind, 1 Pe. 2. 21.

Ἑπομένω, f. νῶ, (ὑπό & μένω) *intrans.* to remain or stay behind, *when others have departed*, Lu. 2. 43; *trans.* to bear up under, endure, suffer patiently, 1 Co. 13. 7. He. 10. 32; *absol.* to continue firm, hold out, remain constant, persevere, Mat. 10. 22; 24. 13, et al.

Ἑπομνήσκω, f. ὑπομνήσω, (ὑπό & μνήσκω) to put in mind, remind, Jno. 14. 26. Tit. 3. 1. 2 Pe. 1. 12. Jude 5; to suggest recollection of, remind others of, 2 Ti. 2. 14. 3 Jno. 10; *mid.* ὑπομνήσκομαι, a. 1. ὑπεμνήσθην, to call to mind, recollect, remember, Lu. 22. 61: *whence*

Ἑπόμνησις, εως, ἡ, a putting in mind, act of reminding, 2 Pe. 1. 13; 3. 1; remembrance, recollection, 2 Ti. 1. 5.

Ἑπομονή, ἡς, ἡ, (ὑπομένω) patient endurance, 2 Co. 12. 12. Col. 1. 11, et al.; patient awaiting, Lu. 21. 19; a patient frame of mind, patience, Ro. 5. 3, 4; 15. 4, 5. Ja. 1. 3, et al.; perseverance, Ro. 2. 7; ἐν ὑπομονῇ & δι' ὑπομονῆς, constantly, perseveringly, Lu. 8. 15. Ro. 8. 25. He. 12. 1; an enduring of affliction, &c., the act of suffering, undergoing, &c., 2 Co. 1. 6; 6. 4.

Ἑπονοέω, ὦ, f. ἤσω, (ὑπό & νοέω) to suspect; to suppose, deem, Ac. 13. 25; 25. 18; 27. 27: *whence*

Ἑπόνοια, ας, ἡ, suspicion, surmise, 1 Ti. 6. 4.

Ἑποπλέω, f. εὔσομαι, (ὑπό & πλέω) to sail under; to sail under the lee, or, to the south of, an island, &c., Ac. 27. 4, 7. L. G.

Ἑποπνέω, f. εὔσω, (ὑπό & πνέω) to blow gently, as the wind, Ac. 27. 13. N. T.

Ἑποπόδιον, ίου, τό, (ὑπό & πούς) a footstool, Mat. 5. 35. Ja. 2. 3, et al. L. G.

Ἑφίστασις, εως, ἡ, (ὑφίσταμαι, to stand under, ὑπό & ἵστημι) *pr.* a being set under; a substructure, basis, bottom; subsistence, essence, He. 1. 3; an assumption of a character, 2 Co. 11. 17; a pledged assumption, vouching, 2 Co. 9. 4; a professed en-

gagement, profession, He. 3. 14; an assured impression, a realising, He. 11. 1.

Ἑποστελλω, f. στελῶ, a. 1. ὑπέστειλα, (ὑπό & στέλλω) *pr.* to let down, to stow away; to draw back, withdraw, Ga. 2. 12; *mid.* to shrink back, quail, recoil, He. 10. 38; to keep back, suppress, conceal, Ac. 20. 29, 27: *whence*

Ἑποστολή, ἡς, ἡ, a shrinking back, He. 10. 39. L. G.

Ἑποστρέφω, f. ψω, (ὑπό & στρέφω) to turn back, return, Mai. 14. 46. Lu. 1. 56; 2. 39, 43, 45, et al.

Ἑποστρώννυμι, v. νύω, f. στρώσω, (ὑπό & στρώννυμι) to strow under, spread underneath, Lu. 19. 36.

Ἑποτάγῃ, ἡς, ἡ, subordination, 1 Ti. 3. 4; submissiveness, 2 Co. 9. 13. Ga. 2. 5. 1 Ti. 2. 11: (N. T.) *from*

Ἑποτάσσω, v. ττω, f. ξω, (ὑπό & τάσσω) to place or arrange under; to subordinate, 1 Co. 15. 27; to bring under influence, Ro. 8. 20; *pass.* to be subordinated, 1 Co. 14. 32, et al.; to be brought under a state or influence, Ro. 8. 20; *mid.* to submit one's self, render obedience, be submissive, Lu. 2. 51; 10. 17, et al.

Ἑποτίθημι, f. ὑποθήσω, (ὑπό & τίθημι) to place under; to lay down the neck beneath the sword of the executioner, to set on imminent risk, Ro. 16. 4; *mid.* to suggest, recommend to attention, 1 Ti. 4. 6.

Ἑποτρέχω, a. 2. ὑπέδραμον, (ὑπό & τρέχω) to run under; as a nautical term, to sail under the lee of, Ac. 27. 16.

Ἑποτύπωσις, εως, ἡ, (ὑποτυπώω, to sketch, fr. ὑπό & τυπώω) a sketch, delineation; form, formula, 2 Ti. 1. 13; a pattern, example, 1 Ti. 1. 16.

Ἑποφέρω, a. 1. ὑπήνεγκα, a. 2. ὑπήνεγκον, (ὑπό & φέρω) to bear under; to bear up under, support, sustain, 1 Co. 10. 13; to endure patiently, 1 Pe. 2. 19; to undergo, 2 Ti. 3. 11.

Ἑποχωρέω, ὦ, f. ἤσω, (ὑπό & χωρέω) to withdraw, retire, Lu. 5. 16; 9. 10.

Ἑπωπιάζω, f. άσω, (ὑπώπιον, the part of the face below the eyes, fr. ὑπό & ὦψ) *pr.* to strike one upon the

parts beneath the eye; to beat black and blue; hence, to discipline by hardship, coerce, 1 Co. 9. 27; *met.* to weary by continual importunities, pester, Lu. 18. 5.

Ὑς, ὕός, ὁ, ἡ, a hog, swine, boar or sow, 2 Pe. 2. 22.

Ὑσσωπος, οὐ, ὁ, ἡ, (Heb. חִיִּינ) hyssop, hyssopus officinalis of Linn., a low shrubby plant growing in the south of Europe and the East; a bunch of hyssop, He. 9. 19; a hyssop stalk, Jno. 19. 29. L. G.

Ὑστερέω, ὦ, f. ἤσω, p. ὑστέρηκα, a. 1. ὑστέρησα, (ὑστερος) to be behind in place or time, to be in the rear; to fall short of, be inferior to, 2 Co. 11. 5; 12. 11; to fail of, fail to attain, He. 4. 1; to be in want of, lack, Lu. 22. 35; to be wanting, Mar. 10. 21; *absol.* to be defective, in default, Mat. 19. 20. 1 Co. 12. 24; to run short, Jno. 2. 3; *mid.* to come short of a privilege or standard, to miss, Ro. 3. 23; *absol.* to come short, be below standard, 1 Co. 1. 7; to come short of sufficiency, to be in need, want, Lu. 15. 14. 2 Co. 11. 8. Phi. 4. 12. He. 11. 37; to be a loser, suffer detriment, 1 Co. 8. 8; *in N. T.*, ὑστερεῖν ἐπὶ, to be backwards with respect to, to slight, He. 12. 15: whence

Ὑστέρημα, ατος, τό, a shortcoming, defect; personal shortcoming, 1 Co. 16. 17. Phi. 2. 30. Col. 1. 24. 1 Th. 3. 10; want, need, poverty, penury, Lu. 21. 4. 2 Co. 8. 13, 14, et al. S.

Ὑστερήσεις, εως, ἡ, want, need, Mar. 12. 44. Phi. 4. 11. N. T.

Ἔστερον, *adv.* after, afterwards, Mat. 4. 2; 22. 27, et al.: *pr. neut.* of

Ὑστερος, α, ον, posterior in place or time; subsequent, 1 Ti. 4. 1.

Ὑφαντός, ἡ, ὄν, (ὕφαίνω, to weave) woven, Jno. 19. 23.

Ὑψηλός, ἡ, ὄν, (ὕψος) high, lofty, elevated, Mat. 4. 8; 17. 1, et al.; τὰ ὑψηλά, the highest heaven, He. 1. 3; upraised, Ac. 13. 17; *met.* highly esteemed, Lu. 16. 15; φρονεῖν τὰ ὑψηλά, to have lofty thoughts, be proud, overween, Ro. 12. 16.

Ὑψηλοφρονέω, ὦ, f. ἤσω, (ὕψηλός & φρονέω) to have lofty thoughts,

be proud, overweening, haughty, Ro. 11. 20. 1 Ti. 6. 17. N. T.

Ὑψιστος, ἡ, ον, highest, loftiest most elevated; τὰ ὕψιστα, *fr. the Heb.* the highest heaven, Mat. 21. 9. Mar. 11. 10; *met.* ὁ ὕψιστος, the Most High, Mar. 5. 7, et al.: *superlat.* formed from

Ὑψος, εος, τό, height, Ep. 3. 18. Re. 21. 16; *met.* exaltation, dignity, eminence, Ja. 1. 9; *fr. the Heb.* the highest heaven, Lu. 78; 24. 49. Ep. 4. 8: whence

Ὑψόω, ὦ, f. ὠσω, a. 1. ὕψωσα, *te* raise aloft, lift up, Jno. 3. 14; 8. 28; *met.* to elevate in condition, uplift, exalt, Mat. 11. 23; 23. 12. Lu. 1. 52: whence

Ὑψωμα, ατος, τό, height, Ro. 8. 39; a towering of self-conceit, presumption, 2 Co. 10. 5. L. G.

Φ.

Φάγομαι, *see* ἐσθίω.

Φάγος, οὐ, ὁ, a glutton, Mat. 11. 19. Lu. 7. 34. N. T.

Φαιλόνης, v. φελόνης, οὐ, ὁ, (by *metath.* for φαινόλης, *Lat.* penula) a thick cloak for travelling, with a hood, 2 Ti. 4. 13.

Φαίνω, f. φανῶ, p. πέφαγκα, a. 2. pass. ἐφάνην, to cause to appear, bring to light; *absol.* to shine, Jno. 1. 5; 5. 35. 2 Pe. 1. 19. 1 Jno. 2. 8. Re. 1. 16; 8. 12; 21. 23; *mid. or pass.* to be seen, appear, be visible, Mat. 1. 20; 2. 7, 13, 19; 6. 5, 16, 18; τὰ φαινόμενα, things visible, things obvious to the senses, He. 11. 3; φαίνομαι, to appear, seem, be in appearance, Mat. 23. 27. Lu. 24. 11; to appear in thought, seem in idea, be a notion, Mar. 14. 64, et al.: whence

Φανερός, á, ὄν, apparent, conspicuous, manifest, clear, known, well-known, Mar. 4. 22; 6. 14. Ga. 5. 19, et al.; ἐν φανερῷ, openly, Mat. 6. 4, 6; *also*, in outward guise, externally, Ro. 2. 28: whence

Φανερώω, ὦ, f. ὠσω, a. 1. ἐφανέρωσα, p. pass. πεφανέρωμαι, to make manifest, bring to light, disclose, show forth, make known, Mar. 4. 22; 16. 12, 14. Jno. 1. 31. et al.

Φανερώς, *adv.* manifestly; clearly, plainly, distinctly, Ac. 10. 3; openly, publicly, Mar. 1. 45. Jno. 7. 10.

Φανέρωσις, *εως, ἡ*, (φανερῶω) an evidencing, clear display, 2 Co. 4. 2; an outward evidencing of a latent principle, active exhibition, 1 Co. 12. 7. N. T.

Φᾶνός, *οὐ, ὁ*, (φαίνω) a torch, lantern, light, Jno. 18. 3.

Φαντάζω, *φ. ἄνω*, (φαίνω) to render visible, cause to appear; *pass.* to appear, be seen; τὸ φανταζόμενον, the sight, spectacle, He. 12. 21: whence

Φαντασία, *ας, ἡ*, *pr.* a rendering visible; a display; pomp, parade, Ac. 25. 23.

Φάντασμα, *ατος, τό*, (φαντάζω) a phantom, spectre, Mat. 14. 26. Mar. 6. 49.

Φάραγξ, *αγγος, ἡ*, a cleft, ravine, dell, Lu. 3. 5.

Φαρισαῖος, *ου, ὁ*, a Pharisee, a follower of the sect of the Pharisees, a numerous and powerful sect of the Jews, distinguished for their ceremonial observances, and apparent sanctity of life, and for being rigid interpreters of the Mosaic law; but who not unfrequently violated its spirit by their traditional interpretations and precepts, to which they ascribed nearly an equal authority with the O. T. Scriptures, Mat. 5. 31, 20; 12. 2; 23. 14, et al.

Φαρμακεία, *ας, ἡ*, (φάρμακον, a drug) employment of drugs for any purpose; sorcery, magic, enchantment, Ga. 5. 20. Re. 9. 21; 18. 23.

Φαρμακεύς, *έως, ὁ*, (*fr.* same) *pr.* one who deals in drugs; an enchanter, magician, sorcerer, Ac. 21. 8.

Φαρμακός, *ου, ὁ*, a sorcerer, Re. 21. 8; 22. 15.

Φάσις, *εως, ἡ*, (φημί) report, information, Ac. 21. 31.

Φάσκω, *equivalent to φημί*, imperf. *ἐφασκον*, to assert, affirm, Ac. 24. 9; 25. 19. Ro. 1. 22. Re. 2. 2.

Φάτινη, *ης, ἡ*, a manger, crib, Lu. 2. 7, 12, 16; 13. 15.

Φαῦλος, *η, ου*, sorry, vile, refuse; evil, wicked, Jno. 3. 20; 5. 29. Tit. 2. 8. Ja. 3. 16.

Φέγγος, *εος, τό*, light, splendour, Mat. 24. 29. Mar. 13. 24. Lu. 11. 33.

Φείδομαι, *φ. φείσομαι*, to spare, be thrifty of; to spare, be tender of, Ro. 8. 32; to spare, in respect of hard dealing, Ac. 20. 29. Ro. 11. 21. 1 Co. 7. 28. 2 Co. 1. 23; 13. 2. 2 Pe. 2. 4, 5; *absol.* to forbear, abstain, 2 Co. 12. 6: whence

Φειδομένως, *adv.* sparingly, parsimoniously, 2 Co. 9. 6, *bis.* L. G.

Φελόνης, *see φαιλόνης.*

Φέρω, *φ. οἶσω*, a. 1. *ἤνεγκα*, a. 1. *ἤνεγκον*, a. 1. *pass.* *ἤνέχην*, to bear, carry, Mar. 2. 3, et al.; to bring, Mat. 14. 11, 18, et al.; to conduct, Mat. 17. 17. Jno. 21. 18, et al.; to bear, endure, Ro. 9. 22. He. 12. 20; 13. 13; to uphold, maintain, conserve, He. 1. 3; to bear, bring forth, produce, Mar. 4. 8. Jno. 12. 24; 15. 2, et al.; to bring forward, advance, allege, Jno. 18. 29. Ac. 25. 7. 2 Pe. 2. 11; to offer, ascribe, Re. 21. 24, 26; *absol.*, used of a gate, to lead, Ac. 12. 10; *pass.* to be brought within reach, offered, 1 Pe. 1. 13; to be brought in, to enter, He. 9. 16; to be under a moving influence, to be moved, be instinct, 2 Pe. 1. 21; *mid.* to rush, sweep, Ac. 2. 2; to proceed, come forth, have utterance, 2 Pe. 1. 17, 18, 21; to proceed, make progress, He. 6. 1; used of a ship, to drive before the wind, Ac. 27. 15, 17.

Φεύγω, *φ. ἔομαι*, a. 2. *ἐφύγον*, *absol.* to flee, take to flight, Mat. 2. 13; 8. 33, et al.; to shrink, stand fearfully aloof, 1 Co. 10. 14; to make escape, Mat. 23. 33; *trans.* to shun, 1 Co. 6. 18. 1 Ti. 6. 11. 2 Ti. 2. 22; to escape, He. 11. 34.

Φήμη, *ης, ἡ*, *pr.* a celestial or oracular utterance; an utterance; fame, rumour, report, Mat. 9. 26. Lu. 4. 14: from

Φημί, *φ. φήσω*, imperf. *ἐφην*, (φάω) to utter, tell forth; to say, speak, Mat. 8. 8; 14. 8; 26. 34, 61; to say, allege, affirm, Ro. 3. 8, et al.

Φθάνω, *φ. ἵσομαι*, & *άσω*, a. 1. *ἐφθασα*, a. 2. *ἐφθην*, to be beforehand with; to outstrip, precede, 1 Th. 4. 15; *absol.* to advance, make progress, 2 Co. 10. 14. Phi. 3. 16; to come up with, come upon, be close at hand, Mat. 12. 28. 1 Th. 2. 16;

- to attain to *object of pursuit*, Ro. 9. 31.
- Φθαρτός, ἡ, ὄν, (φθείρω) corruptible, perishable, Ro. 1. 23. 1 Co. 9. 25, et al.
- Φθέγγομαι, f γέομαι, a. 1. ἐφθεγγάμην, to emit a sound; to speak, Ac. 4. 18. 2 Pe. 2. 16, 18.
- Φθείρω, f. φθερῶ, p. ἐφθαρκα, a. 1. ἐφθειρα, a. pass. ἐφθάην, (φθέω, idem) to spoil, ruin, 1 Co. 3. 17. 2 Co. 7. 2; to corrupt, morally deprave, 1 Co. 15. 33. 2 Co. 11. 3, et al.
- Φθινοπωρινός, ἡ, ὄν, (φθινόπωρον, the latter part of autumn, fr. φθίνω, to wane, & ὥρα) autumnal, sere, bare, Ju. 12.
- Φθόγγος, ου, ὁ, (φθέγγομαι) a vocal sound, Ro. 10. 18. 1 Co. 14. 7.
- Φθονέω, ὦ, f. ἤσω, a. 1. ἐφθόνησα, to envy, Ga. 5. 26: *from*
- Φθόνος, ου, ὁ, envy, jealousy, spite, Mat. 27. 18. Mar. 15. 10, et al.
- Φθορά, ἄς, ἡ, (φθείρω) corruption, decay, ruin; corruptibility, mortality, Ro. 8. 21. 1 Co. 15. 42; *meton.* corruptible, perishable substance, 1 Co. 15. 50; killing, slaughter, 2 Pe. 2. 12; *spiritual* ruin, Ga. 6. 8. Col. 2. 22; *met. moral* corruption, depravity, 2 Pe. 1. 4; 2. 12, 19.
- Φιάλη, ης, ἡ, a bowl, shallow cup, patera, Re. 5. 8; 15. 7; 16. 1-4, et al. (ἄ.)
- Φιλάγαθος, ου, ὁ, ἡ, (φίλος & ἀγαθός) a lover of goodness, or, of the good, a fosterer of virtue, Tit. 1. 8.
- Φιλαδελφία, ας, ἡ, brotherly love; *in N. T.*, love of the *Christian* brotherhood, Ro. 12. 10. 1 Th. 4. 9, et al.: (L. G.) *from*
- Φιλάδελφος, ου, ὁ, ἡ, (φίλος & ἀδελφός) brother-loving; *in N. T.*, loving the members of the *Christian* brotherhood, 1 Pe. 3. 8.
- Φιλάνδρος, ου, ἡ, (φίλος & ἀνὴρ) husband-loving, conjugal. Tit. 2. 4.
- Φιλανθρωπία, ας, ἡ, (φιλάνθρωπος, loving mankind, humane, fr. φίλος & ἄνθρωπος) philanthropy, love of mankind, Tit. 3. 4; benevolence, humanity, Ac. 28. 2.
- Φιλανθρώπως, adv. (fr. same) humanely, benevolently, kindly, As 27. 3.
- Φιλαργυρία, ας, ἡ, love of money, covetousness, 1 Ti. 6. 10: *from*
- Φιλάργυρος, ου, ὁ, ἡ, (φίλος & ἀργυρος) money-loving, covetous, Lu. 16. 14.
- Φιλαντος, ου, ὁ, ἡ, (φίλος & αὐτός) self-loving; selfish, 2 Ti. 3. 2.
- Φιλέω, ὦ, f. ἤσω, a. 1. ἐφίλησα, *pr.* to manifest some act or token of kindness or affection; to kiss, Mat. 26. 48. Mar. 14. 44. Lu. 22. 47; to love, regard with affection, have affection for, Mat. 10. 37. Jno. 5. 20; to like, be fond of, delight in a *thing*, Mat. 23. 6. Re. 22. 15; to cherish inordinately, set store by, Jno. 12. 25; *followed by an infin.*, to be wont, Mat. 6. 5.
- Φίλη, ης, ἡ, (φίλος) a female friend, Lu. 15. 9.
- Φιλήδονος, ου, ὁ, ἡ, (φίλος & ἡδονή) pleasure-loving; a lover of pleasure, 2 Ti. 3. 4.
- Φίλημα, ατος, τό, (φιλέω) a kiss, Lu. 7. 45; 22. 48. Ro. 16. 16, et al.
- Φιλία, ας, ἡ, (φίλος) affection, fondness, love, Ja. 4. 4.
- Φιλιππησίος, ου, ὁ, a Philippian, citizen of Φίλιπποι, Philippi, Ph. 4. 15.
- Φιλόθεος, ου, ὁ, ἡ, (φίλος & θεός) God-loving, pious; a lover of God, 2 Ti. 3. 4.
- Φιλονεικία, ας, ἡ, a love of contention; rivalry, contention, Lu. 22. 24: *from*
- Φιλόνεικος, ου, ὁ, ἡ, (φίλος & νείκος, contention) fond of contention; contentious, disputatious, 1 Co. 11. 16.
- Φιλοξενία, ας, ἡ, kindness to strangers, hospitality, Ro. 12. 13. He. 13. 2: *from*
- Φιλόξενος, ου, ὁ, ἡ, (φίλος & ξένος) kind to strangers, hospitable, 1 Ti. 3. 2. Tit. 1. 8. 1 Pe. 4. 9.
- Φιλοπρωτεύω, (φίλος & πρωτεύω) to love or desire to be first or chief, affect preeminence, 3 Jno. 9. *N. T.*
- Φίλος, ου, ὁ, loved, dear; *as subst.*, a friend, Lu. 7. 6; 11. 5, 6, 8, et al.; a congenial associate, Mat. 11. 19

II. 7. 51. Ja. 4. 4; *used as a word of courteous compellation*, Lu. 14. 10.

Φιλοσοφία, ας, ἡ, *pr.* a love of science; *systematic* philosophy; *in N. T.*, the philosophy of the Jewish gnosis, Col. 2. 8; *from*

Φιλόσοφος, ου, ό, (φίλος & σοφίας) *pr.* a lover of science; a *systematic* philosopher, Ac. 17. 18.

Φιλόστοργος, ου, ό, ἡ, (φίλος & στοργή, natural affection) tenderly affectionate, Ro. 12. 10.

Φιλότεκνος, ου, ό, ἡ, (φίλος & τέκνον) loving one's children duly parental, Tit. 2. 4.

Φιλοτιμέομαι, οὔμαι, f. ἡσομαι, (φιλότιμος, studious of honour or distinction, fr. φίλος & τιμή) *pr.* to be ambitious of honour; *by impl.* to exert one's self to *accomplish* a thing, use one's utmost efforts, endeavour earnestly, Ro. 15. 20. 2 Co. 5. 9. 1 Th. 4. 11.

Φιλοφρόνως, *adv.* with kindly feeling or manner, courteously, Ac. 28. 7; *from*

Φιλόφρων, ονος, ό, ἡ, (φίλος & φρήν) kindly-minded, benign, courteous, 1 Pe. 3. 8.

Φιμώω, ω, f. ώσω, a. 1. ἐφίμωσα, p. pass. πεφίμωμαι, a. 1. ἐφιμώθην, (φιμός, a muzzle) to muzzle, 1 Co. 9. 9. 1 Ti. 5. 18; *met. & by impl.* to silence, put to silence; *pass.* to be silent, speechless, Mat. 22. 12, 34. Mar. 1. 25, et al.; *trop. pass.* to be hashed, as winds and waves, Mar. 4. 39.

Φλογίζω, f. ίσω, to set in a flame, kindle, inflame, Ja. 3. 6, *bis.*: *from*

Φλόξ, φλογός, ἡ, (φλέγω, to burn, blaze) a flame, Lu. 16. 24. Ac. 7. 30, et al.

Φλυάρεω, ω, f. ἡσω, to talk folly; *in N. T.*, *trans.* to prate about or against any one, 3 Jno. 10; *from*

Φλύαρος, ου, ό, ἡ, (φλύω, to boil over, bubble; *met.* to babble) a prater, tattler, 1 Ti. 5. 13.

Φοβερός, ά, όν, fearful; terrible, He. 10. 27, 31; 12. 21; *from*

Φοβέω, ω, f. ρσω, (φόβος) to terrify, frighten; *mid.* a. 1. ἐφοβήθην, f. φοβηθήσεται, to fear, dread, Mat. 9. 26; 14. 5, et al.; to fear reveren-

tially, to reverence, Mar. 6. 20. Lu. 1. 50. Ac. 10. 2. Eph. 5. 33. Re. 11. 18, et al.; to be afraid to do a thing, Mat. 2. 22. Mar. 9. 32, et al.; to be reluctant, to scruple, Mat. 1. 20; to fear, be apprehensive, Ac. 27. 17. 2 Co. 11. 3; 12. 20; to be fearfully anxious, He. 4. 1; *absol.* to be fearful, afraid, alarmed, Mat. 14. 27; 17. 6, 7. Mar. 16. 8, et al.; to be fearfully impressed, Ro. 11. 10; *whence*

Φόβητρον, ου, τό, something which inspires terror; terrific prodigy or portent, Lu. 21. 11.

Φόβος, ου, ό, (φέβομαι, to be affrighted, to flee) fear, terror, affright, Mat. 14. 26. Lu. 1. 12; astonishment, amazement, Mat. 28. 8. Mar. 4. 41; trembling solicitude, 1 Co. 2. 3. 2 Co. 7. 15; *meton.* a terror, an object or cause of terror, Ro. 13. 3; reverential fear, awe, Ac. 9. 31. Ro. 3. 18; respect, deference, Ro. 13. 7. 1 Pe. 2. 18.

Φοίνιξ, ίκος, ό, the palm-tree, the date-palm, phoenix dactylifera of Linn., Jno. 12. 13. Re. 7. 9.

Φονεύς, έως, ό, (φόνος) a homicide, murderer, Mat. 22. 7. Ac. 3. 14, et al.

Φονεύω, f. εύσω, a. 1. ἐφόνευσα, to put to death, kill, slay, Mat. 23. 31, 35, et al.; *absol.* to commit murder, Mat. 5. 21, et al.: *from*

Φόνος, ου, ό, a killing, slaughter, murder, Mat. 15. 19. Mar. 7. 21; 15. 7, et al.

Φορέω, ω f. ἡσω & έσω, a. 1. ἐφόρεσα, to bear; to wear, Mat. 11. 8. 1 Co. 15. 49, et al.

Φόρον, ου, τό (Lat. forum) a forum, market-place, Φόρον Ἀππίου, Forum Appii, the name of a small town on the Appian way, according to Antoninus, 43 Roman miles from Rome, or about 40 English miles, Ac. 28. 15.

Φόρος, ου, ό, (φέρω) tribute, tax, strictly such as is laid on dependent and subject people, Lu. 20. 22; 23. 2. Ro. 13. 6, 7.

Φορτίζω, f. ίσω, p. pass. πεφόρτισμαι, (φόρτος, a load, φέρω) to load, lade, burden; *met.* Mat. 11. 28. Lu. 1. 46.

Φορτίον, ου, τό. - load, burden;

of a ship, freight, cargo, v. r. Ac. 27. 10; *met.* a burden of imposed precepts, &c., Mat. 11. 30; 23. 4. Lu. 11. 46, *bis*; of faults, sins, &c., Ga. 6. 5: *from*

Φόρτος, ου, ό, (φέρω) a load, burden; freight, cargo, Ac. 27. 10.

Φραγέλλιον, ίου, τό, {Lat. *flagellum*) a whip, scourge, Jno. 2. 15: (N. T.) *whence*

Φραγελλόω, ώ, f. ώσω, to scourge, Mat. 27. 26. Mar. 15. 15. N. T.

Φραγμός, ου, ό, (φράσσω) a fence, hedge; a hedgeside path, Mat. 21. 33. Mar. 12. 1. Lu. 14. 23; *met.* a parting fence, Ep. 2. 14.

Φράζω, f. άσω, a. 1. έφρασα, *pr.* to propound in distinct terms, to tell; in N. T., to explain, interpret, expound, Mat. 13. 36; 15. 15.

Φράσσω, v. ττω, f. ξω, a. 1. έφραξα, to fence in; by *impl.* to obstruct, stop, close up, He. 11. 33; *met.* to silence, put to silence, Ro. 3. 19; 2 Co. 11. 10.

Φρέαρ, φρέατος, τό, a well, cistern, Lu. 14. 5. Jno. 4. 11, 12; a pit, Re. 9. 1, 2.

Φρεναπατάω, ώ, f. ήσω, (φρήν & απατάω) to deceive the mind; to deceive, impose on, Ga. 6. 3: (N. T.) *whence*

Φρεναπάτης, ου, ό, a deceiver, seducer, Tit. 1. 10. (α) N. T.

Φρήν, ενός, ή, *pr.* the diaphragm, midriff; the mind, intellect, 1 Co. 14. 20, *bis*.

Φρίσσω, v. ττω, f. ξω, p. πέφρικα, a. 1. έφριξα, to be ruffled, to bristle; to shudder from fear, Ja. 2. 19.

Φρονέω, ώ, f. ήσω, a. 1. έφρόνησα, (φρήν) to think, to mind; to be of opinion, Ac. 28. 22. Phi. 1. 7; to take thought, be considerate, Phi. 4. 10; to entertain sentiments or inclinations of a specific kind, to be minded, Ro. 12. 16; 15. 5. 1 Co. 13. 11. 2 Co. 13. 11. Ga. 5. 10. *Fr.* 2. 2; 3. 16; 4. 2; to be in a certain frame of mind, Ro. 12. 8. Phi. 2. 5; to ween, entertain conceit, 1 Co. 4. 6; to heed, pay regard to, Ro. 14. 6; to incline to, be set upon, mind, Mat. 16. 23. Mar. 8. 33. Ro. 8. 5. Phi. 3. 15, 19. Col. 3. 2. *whence*

Φρόνημα, ατος, το, frame of thought will, mind, Ro. 8. 6, 7, 27.

Φρόνησις, εως, ή, a thoughtful frame sense, rightmindedness, Lu. 1. 17; intelligence, Ep. 1. 8.

Φρόνιμος, η, ου, considerate, thoughtful, prudent, discreet, Mat. 7. 24; 10. 16; 24. 45, et al.; sagacious, wise, Ro. 11. 25; 12. 16. 1 Co. 4. 10; 10. 15. 2 Co. 11. 19: *whence*

Φρονίμως, *adv.* considerately, providently, Lu. 16. 8.

Φροντίζω, f. ίσω, p. πεφρόντικα a. 1. έφρόντισα, (φροντίς, thought, care, *fr.* φρονέω) to be considerate, be careful, Tit. 3. 8.

Φρουρέω, ώ, f. ήσω, (φρουρός, a watcher, guard) to keep watch; *trans.* to guard, watch, with a military guard, 2 Co. 11. 32; to keep in a condition of restraint, Ga. 3. 23; to keep in a state of settlement or security, Phi. 4. 7. 1 Pe. 1. 5:

Φρυάσσω, f. ξω, a. 1. έφρύαξα, in classical usage φρυάσσομαι, *pr.* to snort, neigh, stamp, &c. as a high-spirited horse; hence, to be noisy fierce, insolent, and tumultuous, to rage, tumultuate, Ac. 4. 25. S.

Φρύγανον, ου, τό, (φρύγω, v. φρύσσω, to parch) a dry twig, branch, &c., faggot, Ac. 28. 3.

Φυγή, ης, ή, (φεύγω) a fleeing, flight, Mat. 24. 20. Mar. 13. 18.

Φυλάκή, ης, ή, (φυλάσσω) a keeping watch, ward, guard, Lu. 2. 8; a place of watch, haunt, Re. 18. 2; a watch, guard, body of guards, Ac. 12. 10; ward, custody, imprisonment, 2 Co. 6. 5; 11. 23. He. 11. 36; *duration*, 1 Pe. 3. 19; a place of custody, prison, Mat. 14. 10; 25. 39, 44; a watch or division of the night, which in the time of our Saviour was divided into four watches of three hours each, called *οψέ, μεσονύκτιον, αλεκτοροφωνία, & πρωία*, v. *πρωί*, Mat. 14. 25; 24. 43. Mar. 6. 48. Lu. 12. 38, *bis*: *whence*

Φυλακίζω, f. ίσω, to deliver into custody, put in prison, imprison, Ac. 22. 19. S.

Φυλακτήριον, ίου, τό, (φυλασσω) the station of a guard or watch; a preservative, safeguard; hence, a phylactery or amulet, worn about the person; from which circumstance

the word is used in the N. T. as a term for the Jewish Tephillin or prayer-fillets, which took their rise from the injunction, Deut. 6. 8; 11. 18. Mat. 23. 5.

Φύλαξ, ἄκος, ὁ, a watchman, guard, sentinel, Ac. 5. 23; 12. 6, 19: *from*

Φυλάσσω, v. ττω, f. ξω, a. 1. ἐφύλαξα, to be on watch, keep *watch*, Lu. 2. 8; to have in keeping, Ac. 22. 20; to have in custody, Ac. 28. 16; to keep *under restraint*, confine, Lu. 8. 29. Ac. 12. 4; 23. 35; to guard, defend, Lu. 11. 21; to keep safe, preserve, Jno. 12. 25; 17. 12. 2 Th. 3. 3. 2 Pe. 2. 5. Jude 24; to keep in *abstinence*, debar, Ac. 21. 25. 1 Jno. 5. 21; to observe a *matter of injunction or duty*, Mat. 19. 20. Mar. 10. 20. Lu. 11. 28; 18. 21. Ac. 7. 53; 16. 4; 21. 24, et al.; *mid.* to be on one's guard, beware, Lu. 12. 15. 2 Ti. 4. 15. 2 Pe. 3. 17.

Φυλή, ἥς, ἡ, (φύω) a tribe, Mat. 19. 28; 24. 30. Lu. 2. 36; a people, nation. Re. 1. 7; 5. 9, et al.

Φύλλον, ου, τό, a leaf, Mat. 21. 19, et al.

Φυράμα, ατος, τό, (φυράω, to mix, mingle by kneading, &c.) that which is mingled and reduced to a uniform consistence by kneading, beating, treading, &c.; a mass of *potter's clay*, Ro. 9. 21; of *dough*, 1 Co. 5. 6. Ga. 5. 9; *met.* Ro. 11. 16. 1 Co. 5. 7.

Φυσικός, ἡ, ὄν, (φύσις) natural, agreeable to nature, Ro. 1. 26, 27; following the instinct of nature, as *animals*, 2 Pe. 2. 12: *whence*

Φυσικῶς, adv. naturally, by natural instinct, Jude 10.

Φυσίω, ὦ, f. ὠσω, p. pass. πεφυσίωμα, *used in N. T. as an equivalent to φυσάω*, to inflate, puff up; *met.* to inflate with *pride and vanity*, 1 Co. 8. 1; *pass.* to be inflated with *pride*, to be proud, vain, arrogant, 1 Co. 4. 6, 19; 5. 2; 8. 1; 13. 4, et al.

Φύσις, εως, ἡ, (φύω) essence, Ga. 4. 8; native condition, birth, Ro. 2. 27; 11. 21, 24. Ga. 2. 15. Eph. 2. 3; native species, kind, Ja. 3. 7; nature, natural frame, 2 Pe. 1. 4; nature, native instinct, Ro. 2. 14; 1 Co. 11. 14; nature, prescribed course of nature, Ro. 1. 26.

Φυσιώσις, εως, ἡ, (φυσιόω) *pr* ~~in~~ *flation*; *met.* elation of mind, *pride*, 2 Co. 12. 20. N. T.

Φυτεία, ας, ἡ, plantation, the act of planting; a plant, *met.* Mat. 15. 13: *from*

Φυτεύω, f. εύσω, a. 1. ἐφύτευσα, (φυτόν, a plant, fr. φύω) to plant, set, Mat. 21. 33. Lu. 13. 6, et al.; *met.* Mat. 15. 13; to plant *the Gospel*, 1 Co. 3. 6-8.

Φύω, f. φύσω, p. πέφυκα, a. 2. *pass.* ἐφήνη, to generate, produce; *pass.* to be generated, produced; of *plants*, to germinate, sprout, Lu. 8. 6; *intrans.* to germinate, spring or grow up, He. 12. 15.

Φωλεός, οῦ, ὁ, a den, lair, burrow, Mat. 8. 20. Lu. 9. 58.

Φωνέω, ὦ, f. ἡσω, a. 1. ἐφώνησα, to sound, utter a sound; of *the cock*, to crow, Mat. 26. 34, 74, 75; to call, or cry out, exclaim, Lu. 8. 8, 54; 16. 24; 23. 46; to call to, Mat. 27. 47. Mar. 3. 31, et al.; to call, entitle, Jno. 13. 13; to call, summon, Mat. 20. 32, et al.; to invite to a *feast*, Lu. 14. 12: *from*

Φωνή, ἥς, ἡ, a sound, Mat. 24. 31. Jno. 3. 8. Re. 4. 5; 8. 5; a cry, Mat. 2. 18; an *articulate sound*, voice, Mat. 3. 3, 17; 17. 5; 27. 46, 50; voice, speech, discourse, Jno. 10. 16, 27. Ac. 7. 31; 12. 22; 13. 27. He. 3. 7, 15; tone of *address*, Ga. 4. 20; language, tongue, dialect, 1 Co. 14. 10.

Φῶς, φωτός, τό, (contr. for φάος) light, Mat. 17. 2. 2 Co. 4. 6; day-light, broad day, Mat. 10. 27. Lu. 12. 3; radiance, blaze of light, Mat. 4. 16. Ac. 9. 3; 12. 7, et al.; an instrument or means of light, a light, Mat. 6. 23. Ac. 16. 29; a fire, Mar. 14. 54. Lu. 22. 56; *fr. Heb.*, the light of *God's presence*, 2 Co. 11. 14. 1 Ti. 6. 16; *met.* the light of *divine truth*, *spiritual illumination*, Lu. 16. 8. Jno. 3. 19. Ro. 13. 12. Eph. 5. 8. 1 Pe. 2. 9. 1 Jno. 1. 7; 2. 8, 9, 10, et al.; a source or dispenser of *spiritual light*, Mat. 5. 14. Jno. 1. 4, 5, 7, 8, 9; 8. 12; 9. 5, et al.; *pure radiance*, *perfect brightness*, 1 Jno. 1. 5: *whence*

Φωστήρ, ἥπος, ὁ, a cause of light, illuminator; a light, luminary, *Phil.*

3. 15; radiance, *or*, luminary, Re. 21. 11.
- Φωσφόρος, ου, ό, ή, (φώς & φέρω) light-bringing; *sc.* άστήρ, Lucifer, the morning star, *met.* 2 Pe. 1. 19.
- Φωτεινός, ή, όν, (φώς) radiant, lustrous, Mat. 17. 5; enlightened, illuminated, Mat. 6. 22. Lu. 11. 34, 36, *bis*.
- Φωτίζω, *f.* ίσω, *a.* 1. εφώτισα, (*fr.* same) to light, give light to, illuminate. shine upon, Lu. 11. 36. Re. 18. 1; *met.* to enlighten *spiritually*, Jno. 1. 9. Ep. 1. 18; 3. 9; He. 6. 4; 10. 32; to reveal, to bring to light, make known, 1 Co. 4. 5. 2 Ti. 1. 10: *whence*.
- Φωτισμός, ου, ό, illumination; a shining forth, effulgence, 2 Co. 4. 4, 6. 8
- X.**
- Χμρω, *f.* χαίρήσω, &, later, χαρήσσομαι, *a.* 2. εχάρην, to rejoice, be glad, be joyful, be full of joy, Mat. 2. 10; 5. 12; 18. 13. Mar. 14. 11. Ro. 12. 12. 2 Co. 2. 3; *imperat.* χαίρε, χαίρετε, *a term of salutation*, hail, Mat. 26. 49; λέγω χαίρειν, to greet, 2 Jno. 10, 11; *infin.* χαίρειν, *an epistolary formula*, health, Ac. 15. 23.
- Χάλαζα, ας, ή, hail, Re. 8. 7; 11. 19; 16. 21, *bis*: *from*
- Χαλάω, ώ, *f.* άσω, *a.* 1. έχάλασσα, to slacken; to let down, lower, Mar. 2. 4. Lu. 5. 4, et al.
- Χαλεπός, ή, όν, hard, rugged; furious, ferocious, Mat. 8. 28; trying, 2 Ti. 3. 1.
- Χαλῖναγωγέω, ώ, *f.* ήσω, (χαλινός & άγω) *pr.* to guide with a bridle; *met.* to bridle, control, sway, Ja. 1. 26; 3. 2. L. G.
- Χαλῖνός, ου, ό, a bridle bit, curb, Ja. 3. 3.
- Χάλκεος, έα & έη, εον, *contr.* ους, ή, ούν, (χαλκός) brazen, Re. 9. 20.
- Χαλκευς, έως, ό, (*fr.* same) *pr.* a coppersmith; *hence genr.* a worker in metals, smith, 2 Ti. 4. 14.
- Χαλκηδών, όνος, ό, chalcedony, the name of a gem, generally of a whitish, bluish or grey colour, susceptible of a high and beautiful polish, and of which there are several varieties, as the onyx, modern carnelian, &c., Re. 21. 19.
- Χαλκίον, ου, τό, (χαλκός) a vessel; copper, brazen utensil, Mar. 7. 4.
- Χαλκολίβανον, ου, ό, orichalcum, fine bronze, a factitious metal of which there were several varieties, the white being of the highest repute, or, deep-tinted frankincense, Re. 1. 15; 2. 18. N. T.
- Χαλκός, ου, ό, copper, also, bronze, Re. 18. 12; a brazen musical instrument, 1 Co. 13. 1; copper money Mat. 10. 9; money in general, Mar. 6. 8; 12. 41.
- Χαλκούς, *see* Χάλκεος.
- Χαμαί, *adv.* on the ground, to the earth, Jno. 9. 6; 18. 6.
- Χαναναίος, αία, αίων, Canaanitish Mat. 15. 22.
- Χαρά, ας, ή, (χαίρω) joy, gladness rejoicing, Mat. 2. 10; 13. 20, 44; 28. 8, et al.; *meton.* joy, cause of joy occasion of rejoicing, Lu. 2. 10. Phi. 4. 1. 1 Th. 2. 19, 20; bliss, Mat. 25. 21, 23.
- Χάραγμα, ατος, τό, (χαράσσω, to notch, engrave) an imprinted mark, Re. 13. 16, et al.; sculpture, Ac. 17. 29.
- Χαρακτήρ, ήρος, ό, (*fr.* same) a graver, graving tool; an engraven or impressed device; an impress, exact expression, He. 1. 3.
- Χάραξ, ακος, ό, ή, (*fr.* same) a stake; a pale; a military palisade, rampart, formed from the earth thrown out of the ditch and stuck with sharp stakes or palisades, Lu. 19. 43.
- Χαρίζομαι, *f.* ίσομαι, *a.* 1. έχαρίσάμην, *pass.* *f.* χαρισθήσομαι, *a.* 1. έχαρίσθην, (χάρις) to gratify; to bestow in kindness, grant as a free favour, Lu. 7. 21. Ro. 8. 32; to grant the deliverance of a person in favour to the desire of others, Ac. 3. 14; 27. 24. Philem. 22; to sacrifice a person to the demands of enemies, Ac. 25. 11; to remit, forgive, Lu. 7. 42. 2 Co. 2. 7, 10.
- Χάριν, used as a particle governing

the *gentive case*, on account of, Lu. 7. 47. Eph. 3. 1, 14. 1 Jno. 3. 12; for the sake of, in order to, Ga. 3. 19. Tit. 1. 5, 11. Jude 16; on the score of, 1 Ti. 5. 14: *pr. the accus. of*

Χάρις, ιτος, ή, (χαίρω) pleasing show, charm; beauty, gracefulness; a pleasing circumstance, matter of approval, 1 Pe. 2. 19, 20; kindly bearing, graciousness, Lu. 4. 22; a beneficial opportunity, benefit, 2 Co. 1. 15. Eph. 4. 29; a charitable act, generous gift, 1 Co. 16. 3. 2 Co. 8. 4, 6, et al.; an act of favour, Ac. 25. 3; favour, acceptance, Lu. 1. 30, 52. Ac. 2. 47; 7. 10, 46; free favour, free gift, grace, Jno. 1. 14, 16, 17; Ro. 4. 4, 16; 11. 5, 6. Eph. 2. 5, 8. 1 Pe. 3. 7; free favour *specially manifested by God towards man in the Gospel scheme*, grace, Ac. 15. 11. Ro. 3. 24; 5. 15, 17, 20, 21; 6. 1. 2 Co. 4. 15, et al.; a gracious provision, gracious scheme, grace, Ro. 6. 14, 15. He. 2. 9; 12. 28; 13. 9; gracious dealing *from God*, grace, Ac. 14. 26; 15. 40. Ro. 1. 7. 1 Co. 1. 4; 15. 10. Ga. 1. 15, et al.; a commission graciously devolved *by God upon a human agent*, Ro. 1. 5; 12. 3; 15. 15. 1 Co. 3. 10. 2 Co. 1. 12. Ga. 2. 9. Eph. 3. 8; grace, graciously bestowed *divine endowment or influence*, Lu. 2. 40. Ac. 4. 33; 11. 23. Ro. 12. 6. 2 Co. 12. 9, et al.; grace, a graciously vouchsafed *spiritual position*, Ac. 11. 43. Ro. 5. 2. Ga. 5. 4. 2 Pe. 3. 18; an emotion correspondent to what is pleasing or kindly; sense of obligation, Lu. 17. 9; a grateful frame of mind, 1 Co. 10. 30; thanks, Lu. 6. 32, 33, 34. Ro. 6. 17. 1 Co. 15. 57, et al.; *χάριν v. χάριτας καταθέσθαι*, to oblige, gratify, Ac. 24. 27; 25. 9.

Χάρισμα, ατος, τό, (χαρίζομαι) a free favour, free gift, Ro. 5. 15, 16; 6. 23. 2 Co. 1. 11, et al.; benefit, Ro. 1. 11; a *divinely conferred endowment*, 1 Co. 12. 4, 9, 28, 30, 31, et al. N. T.

Χαριτώ, ω, f. ώσω, p. pass. κεχαρίτωμαι, (χάρις) to favour, visit with favour, to make an object of favour, to gift; *pass.* to be visited with free favour, be an object of gracious visitation, Lu. 1. 28. L. G.

Χάρτης, ου, ό, paper, 2 Jno. 12.

Χάσμα, ατις, τό, (χαίνω, to

gape, yawn) a chasm, gulf, Lu. 16. 26.

Χείλος, εος, τό, a lip, & pl. τὰ χείλη, the lips, Mat. 15. 8. Ro. 3. 12, et al.; *trop.* χείλος τῆς θαλάσσης, the sea-shore, He. 11. 12; *meton.* language, dialect, 1 Co. 14. 21.

Χειμάζω, f. άσω, (χειμα) to excite a tempest, toss with a tempest; *pass.* to be storm-tossed, Ac. 27. 18.

Χειμαρρός, ου, ό, (χειμα & ρέω) winter-flowing; *as subst.* a stream which flows in winter, *but is dry in summer*; a brook, Jno. 18. 1.

Χειμών, ώνος, ό, (χειμα) stormy weather, Mat. 16. 3; a storm, tempest, Ac. 27. 20; winter, Mat. 24. 20, et al.

Χείρ, χειρός, ή, a hand, Mat. 3. 12; 4. 6; 8. 15, et al. freq.; *fr. the Heb. χείρ Κυρίου, a special operation of God*, Ac. 11. 21; 13. 3; *εν χειρί*, by agency, Ac. 7. 35. Ga. 3. 19.

Χειραγωγέω, ώ, f. ήσω, to lead by the hand, Ac. 9. 8; 22. 11: (L. G) *from*

Χειραγωγός, ου, ό, (χείρ & άγωγός, a leader) one who leads another by the hand, Ac. 13. 11.

Χειρόγραφον, ου, τό, (χείρ & γράφω) handwriting; a written form, literal instrument *as distinguished from a spiritual dispensation*, Col. 2. 14.

Χειροποίητος, ου, ό, ή, (χείρ & ποιητός, made, fr. ποιέω) made by hand, artificial, material, Mar. 14. 58. Ac. 7. 48; et al.

Χειροτονέω, ώ, f. ήσω, (χείρ & τείνω) to stretch out the hand; to constitute by voting; to appoint, constitute, Ac. 14. 23. 2 Co. 8. 19.

Χείρων, ονος, ό, ή, (irregular comparat. of κακός) worse, Mat. 9. 16. 1 Ti. 5. 8; more severe, Jno. 5. 14. He. 10. 29.

Χερουβίμ, (Heb. כְּרֻבִּים) cherubim, the emblematic figures, representing cherubim, on the ark, He. 9. 5.

Χήρα, as, ή, (pr. fem. of χήρος bereft) a widow, Mat. 23. 14. Lu. 4. 26, et al.

Χθές, άδν. yesterday, Jno. 4. 52. Ac. 7. 28. He. 13. 8.

Χιλίαρχος, ου, ό, (χιλίοι & ἄρχω) *pr.* a chiliarch, commander of a thousand men; *hence* *genr.* a commander, military chief, Mar. 6. 21. Re. 6. 15; 19. 18; *spc.* a legionary tribune, Ac. 21. 31, 32, 33, 37, et al.; the prefect of the temple, Jno. 18. 12.

Χιλιάς, ἄδος, ἡ, the number one thousand, a thousand, Lu. 14. 31. Ac. 4. 4, et al.: *from*

Χίλιοι, αι, α, a thousand, 2 Pe. 3. 8. Re. 11. 3, et al.

Χιτών, ὄνος, ό, a tunic, vest, the inner garment which fitted close to the body, having armholes, and sometimes sleeves, and reaching below the knees, Mat. 5. 40; 10. 10; *pl.* χιτῶνες, clothes, garments in general, Mar. 14. 63.

Χιών, όνος, ἡ, snow, Mat. 28. 3. Mar. 9. 3. Re. 1. 14.

Χλαμύς, ύδος, ἡ, chlamys, a species of cloak; a Roman military commander's cloak, paludamentum, Mat. 27. 28, 31.

Χλευάζω, f. ἄσω, a. 1. ἐχλεύασα, (χλεύη, jest) to jeer, scoff, Ac. 2. 13; 17. 32.

Χλιᾶρός, ά, όν, (χλίων, to become warm) warm, tepid; lukewarm, Re. 3. 16.

Χλωρός, ά, όν, (χλόη, the first tender shoot of vegetation) pale green; green, verdant, Mar. 6. 39. Re. 8. 7; 9. 4; pale, sallow, Re. 6. 8.

Χξς', six hundred and sixty-six, the number denoted by these letters, *viz.* χ'=600, ξ'=60, ς'=6, Re. 13. 18.

Χοικός, ἡ, όν, (χόος, a heap of earth) of earth, earthy, 1 Co. 15. 47, 48, 49. N. T.

Χοῖνιξ, ἶκος, ἡ, a chœnix, an Attic measure for things dry, being the 48th part of a medimnus, consequently equal to the 8th part of the Roman modius, & nearly equivalent to about one quart, being considered a sufficient daily allowance for the sustenance of one man, Re. 6. 6, *bis*.

Χοῖρος, ου, ό, ἡ, *pr.* a young swine; a swine, hog or sow, Mat. 8. 30, 31, 32, et al.

Χολᾶω, ώ, (χολή, considered as the

seat or cause of anger and of melancholy) *pr.* to be melancholy; *used* later as an equivalent to χολοῦμαι, to be angry, incensed, Jno. 7. 23.

Χολή, ἡς, ἡ, the bile, gall; in N. T., a bitter ingredient, as wormwood, Mat. 27. 34; χολή πικρίας, intense bitterness, *met.* thorough disaffection to divine truth, utter estrangement, Ac. 8. 23.

Χόος, χοῦς, *gen.* χόος, *dat.* χοῖ, *acc.* χοῦν, (χέω) earth dug out and heaped up; loose earth, dirt, dust, Mar. 6. 11. Re. 18. 19.

Χορηγέω, ώ, f. ἡσω, (χορός & ἡγέομαι) to lead a chorus; at Athens to defray the cost of a chorus; *hence*, to supply funds; to supply, furnish, 2 Co. 9. 10. 1 Pe. 4. 11.

Χορός, οὔ, ό, dancing with music, Lu. 15. 25.

Χορτάζω, f. ἄσω, a. 1. ἐχόρτασα, (χόρτος) *pr.* to feed or fill with grass, herbage, &c., to fatten; *used of animals of prey*, to satiate, gorge, Re. 19. 21; *of persons*, to satisfy with food, Mat. 14. 20; 15. 33, 37; *met.* to satisfy the desire of any one, Mat. 5. 6, et al.: *whence*

Χόρτασμα, ατος, τό, pasture, provender for cattle; food, provision, sustenance, for men, Ac. 7. 11. L. G.

Χόρτος, ου, ό, an inclosure; pasture ground; fodder for beasts; in N. T., herbage, verdure, Mat. 6. 30; 14. 19, et al.; a plant of corn, Mat. 13. 26. Mar. 4. 28.

Χοῦς, *see* χόος.

Χράομαι, ὦμαι, f. χρήσομαι, to use, to make use of, employ, Ac. 27. 17. 1 Co. 7. 31, et al.; to avail one's self of, 1 Co. 7. 21; 9. 12, 15; to use, to treat, behave towards, Ac. 27. 3. 2 Co. 13. 10; *whence*

Χρεία, ας, ἡ, use; need, necessity, requisiteness, Ep. 4. 29. He. 7. 11; personal need, an individual want, Ac. 20. 34. Ro. 12. 13. Phi. 2. 25, 4. 16, 19; χρεῖαν ἔχω, to need, require, want, Mat. 6. 8; 14. 16. Mar. 2. 25. Jno. 2. 25; ἐστὶ χρεία, there is need, Lu. 10. 42; τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν, necessary things, Ac. 28. 10, et al.; a necessary business affair, Ac. 6. 3.

Χρεωφειλέτης, ου, ό, (χρέος, a

ἄεβτ, & ὀφειλέτης) one who owes a debt, a debtor, Lu. 7. 41; 16. 5. L. G.

Χρή, *imperson. verb*, there is need or occasion, it is necessary, it is requisite; it behoves, it becometh, it is proper, Ja. 3. 10.

Χρηῖω, (χρεία) to need, want, desire, Mat. 6. 32. Lu. 11. 8; 12. 30. Ro. 16. 2. 2 Co. 3. 1.

Χρημα, ατος, τό, (χράομαι) any thing useful, or needful; *plur.* wealth, riches, Mar. 10. 23, 24. Lu. 18. 24; money, Ac. 8. 18, 20; 24. 26; *sing.* price, Ac. 4. 37: *whence*

Χρηματίζω, *f. ἴσω*, a. 1. ἐχρημάτισα, to have dealings, transact business; to negotiate; to give answer on deliberation; *in N. T., pass.* to be divinely instructed, receive a revelation or warning from God, Mat. 2. 12, 22. Lu. 2. 26. Ac. 10. 22. He. 8. 5; 11. 7; 12. 25; *intrans.* to receive an appellation, be styled, Ac. 11. 26. Ro. 7. 3: *whence*

Χρηματισμός, ου, ό, *in N. T.*, a response from God, a divine communication, oracle, Ro. 11. 4.

Χρήσιμος, η, ου, v. ό, ή, τὸ, -ον, useful, profitable, 2 Ti. 2. 14: *from*

Χρήσις, εως, ή, use, employment; manner of using, Ro. 1. 26, 27.

Χρηστεύομαι, *f. εύσομαι*, (χρηστός) to be gentle, benign, kind, 1 Co. 13. 4. N. T.

Χρηστολογία, ας, ή, (χρηστός & λόγος) bland address, fair speaking, Ro. 16. 18. N. T.

Χρηστός, ή, όν, (χράομαι) useful, profitable; good, agreeable, Lu. 5. 39; easy, *as a yoke*, Mat. 11. 30; gentle, benign, kind, obliging, gracious, Lu. 6. 35. Ep. 4. 32. Ro. 2. 4. 1 Pe. 2. 3; good, *in character, disposition*, &c., virtuous, 1 Co. 15. 33: *whence*

Χρηστότης, τητος, ή, *pr.* utility; goodness, kindness, gentleness, Ro. 2. 4; 11. 22, et al.; kindness shown, beneficence, Ep. 2. 7; goodness, virtue, Ro. 3. 12.

Χρησω, *fut. of κίχημι*, a. 1. ἔχρησα, to lend, Lu. 11. 5.

Χρίσμα, ατος, τό, (χρίω) *pr.* any thing which is applied by smearing:

ointment, unguent; *in N. T.*, an anointing, unction, *in the reception of spiritual privileges*, 1 Jno. 2. 20 27, *bis.*

Χριστιανός, ου, ό, a Christian, follower of Christ, Ac. 11. 26; 26. 28. 1 Pe. 4. 16: *from*

Χριστός, ου, ό, *pr.* anointed; ὁ Χριστός, the Christ, the Anointed One, i. q. Μεσσίας, the Messiah, Mat. 1. 16, 17. Jno. 1. 20, 25, 42, et al. freq.; *meton.* Christ, the word or doctrine of Christ, 2 Co. 1. 19, 21. Ep. 4. 20; Christ, a truly Christian frame of doctrine and affection, Ro. 8. 10. Ga. 4. 19; Christ, the Church of Christ, 1 Co. 12. 12; Christ, the distinctive privileges of the Gospel of Christ, Ga. 3. 27. Ph. 3. 8. He. 3. 14: *from*

Χρίω, *f. ἴσω*, a. 1. ἔχρισσα, to anoint; *in N. T.*, to anoint, *by way of instituting to a dignity, function, or privilege*, Lu. 4. 18. Ac. 4. 27; 10. 38. 2 Co. 1. 21. He. 1. 9.

Χρονίζω, *f. ἴσω*, At. ἰώ, a. 1. ἐχρόνισα, to while, spend time; to linger, delay, be long, Mat. 24. 48; 25. 5. Lu. 1. 21; 12. 45. He. 10. 37: *from*

Χρόνος, ου, ό, time, *whether in respect of duration or a definite point of its lapse*, Mat. 2. 7; 25. 19, et al. freq.; an epoch, era, marked duration, Ac. 1. 7. 1 Th. 5. 1.

Χρονοτριβέω, ώ, *f. ήσω*, (χρόνος & τριβω) to spend time, while away time, linger, delay, Ac. 20. 16.

Χρύσεος, η, ου, contr. οὖς, ή, οὖν, (χρυσός) golden, of gold, 2 Ti. 2. 20. He. 9. 4, et al.

Χρυσίον, ίου, τό, (dim. fr. χρυσός) gold, He. 9. 4. 1 Pe. 1. 7. Re. 21. 18, 21; *spec.* gold when coined or manufactured; golden ornaments, 1 Pe. 3. 3; gold coin, money, Ac. 8. 6; 20. 33. 1 Pe. 1. 18.

Χρυσοδακτύλιος, ου, ό, ή, (χρυσός & δακτύλιος) having rings of gold on the fingers, Ja. 2. 2. N. T.

Χρυσόλιθος, ου, ή, (χρυσός & λίθος) chrysolite, a name applied by the ancients to all gems of a gold colour, *spec. the modern topaz*, Re. 21. 20.

Χρυσόπρασος, ου, ό, (χρυσός & πράσον. a leek) a chrysoprase, a spe-

cies of gem of a golden green colour like that of a leek, Re. 21. 20.

Χρῦσός, οὐ, ὁ, gold, Mat. 2. 11; 23. 16, 17; *meton.* gold ornaments, 1 Ti. 2. 9; gold coin, money, Mat. 10. 9, et al.

Χρυσοῦς, *see* χρύσεος.

Χρυσόω, ὦ, f. ὠσω, p. pass. κεchrύσ-
ωμαι, (χρυσός) to gild, overlay with gold, adorn or deck with gold, Re. 17. 4; 18. 16.

Χρῶς, χρωτός, ὁ, the skin; the body, Ac. 19. 12.

Χωλός, ἡ, ὄν, crippled in the feet, limping, halting, lame, Mat. 11. 5; 15. 30, 31, et al.; *met.* limping, weak, *spiritually*, He. 12. 13; maimed, deprived of a foot, *for ἀναπηρός*, Mar. 9. 45.

Χώρα, ας, ἡ, space, room; a country, region, tract, province, Mar. 5. 10. Lu. 2. 8; a district, territory, environs, Mat. 8. 28; *meton.* the inhabitants of a country, region, &c., Mar. 1. 5. Ac. 12. 20; the country, *as opposed to the city or town*, Lu. 21. 21; a field, farm, Lu. 12. 16. Jno. 4. 35.

Χωρέω, ὦ, f. ἡσω, a. 1. ἐχώρησα, (fr. same) to make room *either by motion or capacity*; to move, pass, Mat. 15. 17; to proceed, go on, 2 Pe. 3. 9; to progress, make way, Jno. 8. 37; *trans.* to hold *as contents*, contain, afford room for, Mar. 2. 2. Jno. 2. 6; 21. 25; *met.* to give mental admittance to, to yield accordance, Mat. 19. 11, 12; to admit to *approbation and esteem*, to regard cordially, 2 Co. 7. 2.

Χωρίζω, f. ἰσω, a. 1. ἐχώρισα, (χωρίς) to sunder, sever, disunite, Mat. 19. 6. Ro. 8. 35, 39; *mid.*, a. 1. ἐχωρίσθην, p. κχωρίσμαι, to dissociate one's self, to part, 1 Co. 7. 10, 11, 15; to withdraw, depart, Ac. 1. 4; 18. 1, 2. Philem. 15; to be aloof, Re. 7. 26.

Χωρίον, ου, τό, (pr. dim. fr. χῶρος) a place, spot, Mat. 26. 36. Mar. 14. 32; a field, farm, estate, domain, Jno. 4. 5. Ac. 1. 18, et al.

Χωρίς *adv.* apart, Jno. 20. 7; apart from, parted from, Jno. 15. 5. Ja. 2. 18, 20, 26; alien from, Eph. 2. 12; apart from, on a distinct footing

from, 1 Co. 11. 11; apart from, distinct from, without the intervention of, Ro. 3. 21, 28; 4. 6; apart from the company of, independently of, 1 Co. 4. 8. He. 11. 40; without the presence of, He. 9. 28; without the agency of, Jno. 1. 3. Ro. 10. 14; without the employment of, Mat. 13. 34. Mar. 4. 34. He. 7. 20, 21; 9. 7, 18, 22; without, Lu. 6. 49. Phi. 2. 14. 1 Ti. 2. 8; 5. 21. Philem. 14. He. 10. 28; 11. 6; 12. 8, 14; clear from, He. 7. 7; *irrespectively of*, Ro. 7. 8, 9; without reckoning, besides, Mat. 14. 21; 15. 38. 2 Co. 11. 28; with the exception of, He. 4. 15.

Χῶρος, ου, ὁ, Corus, or Caurus, the north-west wind; *meton.* the north-west quarter of the heavens, Ac. 27. 12.

Ψ.

Ψάλλω, f. ψαλῶ, a. 1. ἔψηλα, (ψάω, to touch) to move by a touch, to twitch; to touch, strike the strings or chords of an instrument; *absol.* to play on a stringed instrument; to sing to music; *in N. T.*, to sing praises, Ro. 15. 9. 1 Co. 14. 15. Ep. 5. 19. Ja. 5. 13; whence

Ψαλμός, οὐ, ὁ, impulse, touch, of the chords of a stringed instrument; *in N. T.*, a sacred song, psalm, 1 Co. 14. 26. Ep. 5. 19, et al.

Ψευδαδελφός, οὐ, ὁ, (ψευδής & ἀδελφός) a false brother, a pretended Christian, 2 Co. 11. 26. Ga. 2. 4. N. T.

Ψευδαπόστολος, ου, ὁ, (ψευδής & ἀπόστολος) a false apostle, pretended minister of Christ, 2 Co. 11. 13. N. T.

Ψευδής, έος, οὐς, ὁ, ἡ, (ψεύδομαι) false, lying, Ac. 6. 13. Re. 2. 2; *in N. T.*, pl. maintainers of religious falsehood, corrupters of the truth of God, Re. 21. 8.

Ψευδοδασκᾶλος, (ψευδής & διδάσκ-
αλος) a false teacher, one who inculcates false doctrines, 2 Pe. 2. 1. N. T.

Ψευδολόγος, ου, ὁ, ἡ, (ψευδής & λέγω) false-speaking, 1 Ti. 4. 2.

Ψευδομάρτυρ, ὅρος, ὁ, (ψευδής &

μάρτυρ) a false witness, Mat. 26. 60, *bis*. 1 Co. 15. 15: *whence*

Ψευδομαρτυρέω, ὦ, f. ἦσω, to bear false witness, give false testimony, Mat. 19. 18. Mar. 14. 56, 57, et al.: *whence*

Ψευδομαρτυρία, ας, ἡ, false witness, false testimony, Mat. 15. 19; 26. 59.

Ψευδοπροφήτης, ου, ὁ, (ψευδής & προφήτης) a false prophet, one who falsely claims to speak by divine inspiration, *whether as a foreteller of future events, or a teacher of doctrines*, Mat. 7. 15; 24. 24, et al.

Ψεῦδος, εος, τό, (ψεύδομαι) falsehood, Jno. 8. 44. Ep. 4. 25. 2 Th. 2. 9, 11. 1 Jno. 2. 27; *in N. T., religious falsehood, perversion of religious truth*, false religion, Ro. 1. 25; the practices of false religion, Re. 21. 27; 22. 15.

Ψευδόχριστος, ου, ὁ, (ψευδής & χριστός) a false Christ, pretended Messiah, Mat. 24. 24 Mar. 13. 22. N. T.

Ψεύδω, f. ψεύσω, to deceive; *mid.* to speak falsely or deceitfully, utter falsehood, lie, Mat. 5. 11. Ro. 9. 1, et al.; *trans.* to deceive, or attempt to deceive, by a lie, Ac. 5. 3.

Ψευδώνυμος, ου, ὁ, ἡ, (ψευδής & ὄνομα) falsely named, falsely called, 1 Ti. 6. 20.

Ψεῦσμα, ατος, τό, (ψεύδω) a falsehood, lie; *in N. T., delinquency*, Ro. 3. 7.

Ψευστής, ου, ὁ, (fr. same) one who utters a falsehood, a liar, Jno. 8. 44, 55, et al.; *in N. T., a delinquent*, Ro. 3. 4.

Ψηλαφάω, ὦ, f. ἦσω, a. 1. ἐψηλάφησα, (ψάλλω, ψάω) to feel, handle, Lu. 24. 39; to feel or grope for or after, *as persons in the dark*, Ac. 17. 27.

Ψηφίζω, f. ἴσω, to reckon by means of pebbles, compute by counters; *hence genr. to compute, reckon, calculate*, Lu. 14. 28. Re. 13. 18: *from*

Ψῆφος, ου, ἡ, a small stone, pebble; a pebble *variously employed, especially in a ballot*; hence, a vote, *suffrage*, Ac. 26. 10; a pebble or

stone, *probably given as a token*, Re. 2. 17.

Ψιθυρισμός, ου, ὁ, (ψιθυρίζω, to whisper) a whispering; a *calumnious* whispering, detraction, 2 Co. 12. 20. L. G.

Ψιθυριστής, ου, ὁ, (fr. same) a whisperer; a *calumnious* whisperer, detractor, Ro. 1. 30.

Ψῆχιον, ιου, τό, (dimin. of ψίξ, a fragment, morsel) a small morsel, crumb, bit, Mat. 15. 27. Mar. 7. 28. Lu. 16. 21. N. T.

Ψυχή, ἡς, ἡ, (ψύχω) breath; the principle of animal life; the life, Mat. 2. 20; 6. 25. Mar. 3. 4. Lu. 21. 19. Jno. 10. 11, et al.; an animate being, 1 Co. 15. 45; a *human* individual, soul, Ac. 2. 41; 3. 23; 7. 14; 27. 37. Ro. 13. 1. 1 Pe. 3. 20; the *immaterial* soul, Mat. 10. 28. 1 Pe. 1. 9; 2. 11, 25; 4. 19, et al.; the soul *as a seat of religious and moral sentiment*, Mat. 11. 29. Ac. 14. 2, 22; 15. 24. Eph. 6. 6, et al.; the soul *as a seat of feeling*, Mat. 12. 18; 26. 38, et al.; the soul, the *inner self*, Lu. 12. 19: *whence*

Ψυχικός, ἡ, ὄν, pertaining to the life or the soul; *in N. T., animal, as distinguished from spiritual subsistence*, 1 Co. 15. 44, 46; occupied with mere animal things, animal, sensual, 1 Co. 2. 14. Ja. 3. 15. Jude 19.

Ψύχος, εος, τό, (ψύχω) cold, Jno. 18. 18. Ac. 28. 2. 2 Co. 11. 27: *whence*

Ψυχρός, á, ὄν, cool, cold, Mat. 10. 42; *met.* Re. 3. 15, 16.

Ψύχω, f. ξω, pass. a. 2. ἐψύγην, f. 2. ψυγήσονται, to breathe; to cool; *pass. to be cooled*; *met., of affection*, Mat. 24. 12.

Ψωμίζω, f. ἴσω, (ψωμός) *pr.* to feed by morsels; *hence genr. to feed, supply with food*, Ro. 12. 20, to bestow in supplying food, 1 Co. 13. 3.

Ψωμιον, ου, τό, (dimin. of ψωμός, a bit, morsel, fr. ψάω, to break into bits) a bit, morsel, mouthful, Jno. 13. 26.

Ψάχω, f. ξω, (ψάω) to rub in pieces, *as the ears of grain*, Lu. 6. 1.

Ω, ω, Omega, the last letter of the Greek alphabet; hence met. τὸ Ω, the last, Re. 1. 8, 11; 21. 6; 22. 13.

Ω, interj. Ο! Mat. 15. 28; 17. 17, et al.

Ὡδε, adv. (ὧδε) thus; here, in this place, Mat. 12. 6, 41; ὧδε ἢ ὧδε, here or there, Mat. 24. 23; τὰ ὧδε, the state of things here, Col. 4. 9; *met.* herein, in this thing, Re. 13. 10, 18; hither, to this place, Mat. 8. 29; 14. 18, et al.

Ὡδή, ἦς, ἡ, (contr. for αἰοδή, fr. αἰδῶ) an ode, song, hymn, Ep. 5. 19. Col. 3. 16. Re. 5. 9; 14. 3; 15. 3.

Ὡδὶς, ἰνός, ἡ, & in N. T., ὠδίν, (ὠδύνη) the throes of a woman in travail, a birth-pang, 1 Th. 5. 3; *pl. met.* birth throes, preliminary troubles to the development of a catastrophe, Mat. 24. 8. Mar. 13. 9; *fr. the Heb.* a stringent band, a snare, noose, **Δ.** 2. 24: whence

Ὡδίνω, f. ἰῶ, to be in travail, Ga. 4. 27. Re. 12. 2; *met.* to travail with, to make effort to bring to spiritual birth, Ga. 4. 19. (7.)

Ὡμος, ου, ὅ, the shoulder, Mat. 23. 4. Lu. 15. 5.

Ὡνέομαι, οὔμαι, f. ἡσομαι, a. 1. ὠνησάμην, to buy, purchase, Ac. 7. 16.

Ὠόν, οὔ, τό, an egg, Lu. 11. 12.

Ὠρα, as, ἡ, a limited portion of time marked out by part of a settled routine or train of circumstances; a season of the year; time of day, Mat. 14. 15. Mar. 6. 35; 11. 11; an hour, Mat. 20. 3. Jno. 11. 9, et al.; *in N. T.* an eventful season, 1 Jno. 2. 18, *bis.* Re. 3. 10; 14. 7; due time, Jno. 16. 21. Ro. 13. 11; a destined period, hour, Mat. 25. 45. Mar. 14. 35. Jno. 2. 4; 7. 30, et al.; a short period, Mat. 26. 40. Jno. 5. 35. 2 Co. 7. 8. Ga. 2. 5. 1 Th. 2. 17. Philem. 15; a point of time, time, Mat. 8. 13; 24. 42. Lu. 2. 38, et al.: whence

Ὠραίος, α, ου, timely, seasonable; in prime, blooming; in N. T., beautiful, Mat. 23. 27. Ac. 3. 2, 10. Ro. 10. 15.

Ὠρύομαι, f. ὕσομαι, to howl; to roar, as a lion, 1 Pe. 5. 8.

Ὡς, adv. (ὧς) as, *correlatively,* Mar. 4. 26. Jno. 7. 48. Ro. 5. 15, et al.; as, like as, Mat. 10. 16. Eph. 5. 8, et al.; according as, Ga. 6. 10, et al.; as, as it were, Re. 8. 8, et al.; as, Lu. 16. 1. Ac. 3. 12, et al.; *before numerals,* about, Mar. 5. 13, et al.; *conj.*, that, Ac. 10. 28, et al.; *how,* Ro. 11. 2, et al.; when, Mat. 28. 9. Phi. 2. 23; *as an exclamatory particle,* how, Ro. 10. 15; *equivalent to ὥστε,* accordingly, He. 3. 11; *also,* condition that, provided that, **Δ.** 24; ὥς εἰπεῖν, so to speak, He. 7. 9.

Ὡσαννά, (Heb. הוֹשַׁנָּה שִׁנְיָא) ho-sanna! save now, succour now, Mat. 21. 9, 15, et al.

Ὡσαύτως, adv. (ὥς & αὐτως, αὐτός) just so, in just the same way or manner, likewise, Mat. 20. 5; 21. 30, et al.

Ὡσεὶ, adv. (ὥς & εἰ) as if; as it were, as, like, Mat. 3. 16; 9. 36, et al.; *with terms of number or quantity,* about, Mat. 14. 21. Lu. 1. 56; 22. 41, 59.

Ὡσπερ, adv. (ὥς & περ) just as, as, like as, Mat. 6. 2; 24. 38. 1 Th. 5. 3, et al.

Ὡσπερεὶ, adv. (ὥσπερ & εἰ) just as if; as it were, 1 Co. 15. 8.

Ὡστε, conj. (ὥς & τε) so that, so as that, so as to, Mat. 8. 24. Mar. 2. 12. Ac. 14. 1. Ga. 2. 13; *as an illative particle,* therefore, consequently, Mat. 12. 12; 23. 31, et al.; *in N. T.* as a particle of design, in order that, in order to, Lu. 9. 52.

Ὡτίον, ου, τό, (dimin. of οὗς) in N. T. simply equivalent to οὗς, an ear, Mat. 26. 51. Mar. 14. 47. Lu. 22. 51. Jno. 18. 10, 26.

Ὠφέλεια, as, ἡ, help; profit, gain, advantage, benefit, Ro. 3. 1. Jude 16: from

Ὠφελέω, ὦ, f. ἡσω, a. 1. ὠφέλησα, (ὄφελος) to help, profit, benefit, Mat. 27. 24. Mar. 7. 11. Ro. 2. 25, et al.: whence

Ὠφελῖμος, ου, ὅ, ἡ, τό, -ον, profit-able, useful, beneficial, serviceable 1 Ti. 4. 8, *bis.* 2 Ti. 3. 16. Tit. 2. 6.

UNIVERSITY OF ILLINOIS - URBANA



N30112002205752A